ЗОНХАВА ЛУВСАНДАГВА

ИХ БОДЬ МӨРИЙН ЗЭРЭГ

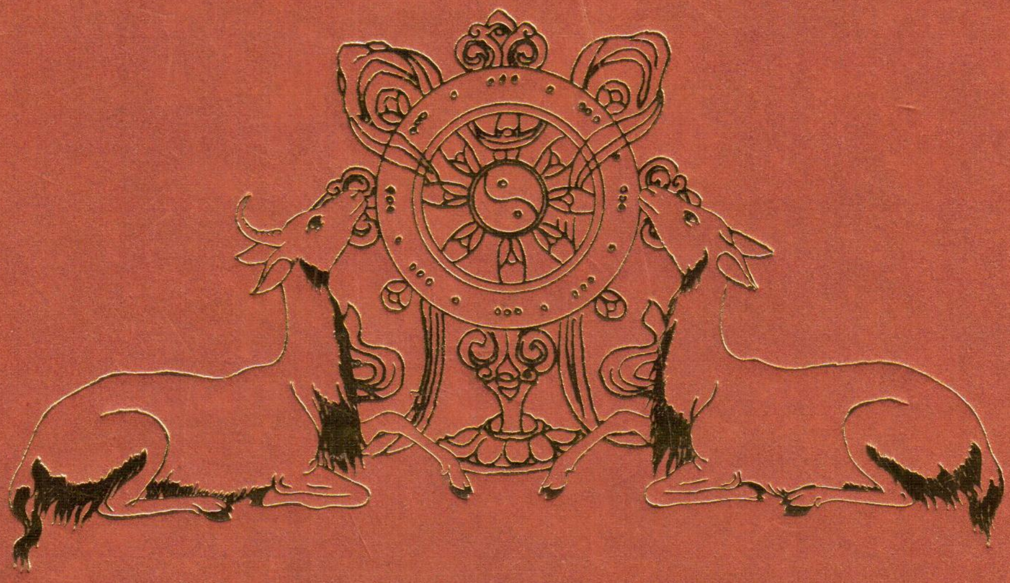

Улаанбаатар 2007 он

1
2
3
4
5
6
8
9
10
11

Монголын Бурханы Шашны Төв-Гандан Тэгчэнлин Хийд
Өндөр Гэгээн Занабазарын нэрэмжит Монголын Бурхан Шашны Их Сургууль
Азийн Буддистуудын Энхтайвны Бага Хурал

ЗОНХАВА ЛУВСАНДАГВА

ИХ БОДЬ МӨРИЙН ЗЭРЭГ

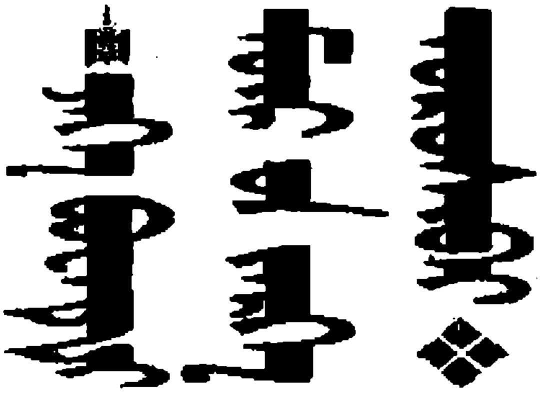

III дэвтэр
(Амарлингуй оршихуй ба үлэмж үзэхүй ухаан)

Түвд хэлнээс орчуулсан: доктор (Ph.D), гавж Т.Булган
Ариутган шүүсэн: гавж Ө.Гүндсамбуу
гавж Д.Цэрмаа
Эрдэм шинжилгээний зөвлөх:
академич Г.Лувсанцэрэн

Улаанбаатар 2007 он

"Цастын орны мэргэдийн оройн чимэг хэмээн алдаршсан Зонхава Лувсандагва (1357-1419) богдын туурвисан "Их бодь мөрийн зэрэг" хэмээх энэ их бүтээл нь "Гурван төрөлхтний мөр" буюу хүний оюун ухааны гурван их үе шатаар дамжуулан сэтгэл оюуны гэгээрэхүйн их хутагт хүрэх арга замыг Бурхан Буддхагийн заасан гэгээн үзэл онол, явдал мөрийн суртгаалд үндэслэн Хутагтын орны мэргэд дээдсийн оюуны бүтээлийн охь шимээр баяжуулан, хүний оюуны хөгжлийн дээд шатанд хүрэх арга замыг арга билгийн үүднээс тодорхойлон тайлбарласан гүн ухаан, оюун сэтгэлгээ, анхааран авах бясалгалын аньс шимийг хураасан оюуны их бүтээл болгөө"

Copyright © Т.Булган 2007
All rights reserved
No part of this work may be reproduced by any means
without the priority written permission of the publisher

"Их бодь мөрийн зэрэг" III дэвтэр, 2007

Түвд хэлнээс орчуулсан: доктор (Ph.D), гавж Т.Булган
Ариутган шүүсэн: гавж Ө.Гүндсамбуу
гавж Д.Цэрмаа
Эрдэм шинжилгээний зөвлөх:
академич Г.Лувсанцэрэн
Техник редактор: З.Эрдэнэжаргал
Компьютерт оруулж, хянасан: Э.Болор, Соёмбо, Баяраа, гэлэн Эрдэнэсайхан
Компьютерт эхийг бэлтгэсэн: С.Адъяа, З. Болдбаатар

ISBN

Хэвлэлийн эхийг "Нью Майнд" ХХК-д бэлтгэв. 2007 он

ГАРЧИГ

Удиртгал i
Редакторын үг xxii

[А] 1§ Амарлингуй оршихуй ба үлэмж билиг........ 1
2§ Бясалгалын бэлтгэл ажил........ 17
3§ Сэтгэлээ төвлөрүүлэх 35
4§ Живэл, дошигролыг амарлиулах нь 45
5§ Амарлингуй сэтгэлийг бясалгах нь 61
6§ Амарлингуй нь бодь мөрийн гишүүн болох нь 81

[Б] 7§ Үлэмж үзэхүйн ухаанд суралцах шаардлага 89
8§ Зөв эш сурвалжид шүтэх 95
9§ Үнэнийг ухаарах шатууд 101
10§Хоригдохуунутгаабуруутодорхойлсоннь........ 107
11§Шүтэнбарилдахуйбахоосончанар........ 115
12§Ухаанааршинжихнь........ 131
13§Шалгадагухаанаартогтоохнь........ 137
14§Хуранүйлдэхүйгшинжихнь........ 153
15§Хоригдохуунутгаабуруутайлбарласаннь........ 163
16§Хоригдохууныжинхэнэутга........ 169
17§ Өөрийн үндэст болон хэтрүүлэгч хоёрын ялгааг буруу тайлбарласан нь 187
18§ Өөрийн үндэст, хэтрүүлэгч хоёрын ялгааг буруу тайлсныг няцаах нь 193
19§ Өөрийн үндэст, хэтрүүлэгч хоёрын ялгааг тайлбарлах нь 207
20§Өөрийнүндэстийгшүүмжлэхнь........ 219
21§ "Модон тэрэг"-ийг шинжих нь 227
22§Өөрчлөнчанарүгүйбодгаль........ 237
23§Өөрчлөнчанараасхоосонбодасюмс........ 255
24§Үлэмжүзэхүйнялгал........ 271
25§ Амарлингуй, үйлэмж хоёр хослон орох нь 293
Ерөнхий утгын хураангуй 301
Очирт хөлгөнөө суралцахуй 303

Хавсралт 1 :
Түвд эх........ 309

Хавсралт 2 :

Дэлгэрэнгүй гарчиг 657
Ном зүй 663
Зарим үгийн тайлбар 676
Индекс 693
Ерөөлийн үг 695

УДИРТГАЛ

"Амарлин оршихуй болон үлэмж үзэх ухааныг бясалгахуй"

Эрхэм номын нөхөр, уншигч та бүхний оюун билгийн далай мэт хүү санд тань гэгээрэх хутагийн нэгэн дусал нэмэхээр санаа сэдэж, "Цастын мэргэдийн оройн чимэг" хэмээн алдаршсан Зонхова Лувсандагва (1357-1416) богдын туурвисан "Гурван төрөлхтний анхааран авахын эрэмбэ бүгдийг хоцроолгүй хураасан их бодь мөрийн зэрэгийн үүднээс төгөлдөр хувьтийг бурханы газраа хөтлөх ёсон ошвой" /"Их бодь мөрийн зэрэг" буюу "Ламрим чэнмо"/ хэмээх хүн төрөлхтөн тэргүүтэн эх болсон хамаг амьтныг мунхаг харанхуйн хүлээснээс гэтэлгэж, сэтгэл оюуны дээд амгаланд хүргэх, гэгээрэн хөгжих арга зам, уедис ухааныг тайлбарласан оюуны их бүтээлээс зарлигийн ханьцашгүй ачит сайн багш нараас сонссон эш номлол болон, олон мэргэд дээдсийн тайлбар, орчуулга зэрэгт дулдуйдан түшиж, гурван дэвтэрт багтааж, түвд хэлнээс эдүгээ цагийн монгол хэлнээ чадлын хэрээр хичээн орчуулан хүргэж байгаа билээ. Үүний өмнө 2004 болон 2006 онд уг бүтээлийн бага, дунд, их төрөлхтний гурван мөрийг хоёр боть болгож хэвлүүлж олны хүртээлд хүргэснийг мэргэн уншигч та бүхэн болгоох ажаам.

Энэ удаа эл их бүтээлийн "Сүүлийн хоёр барамидад суралцах ёс" буюу "Амарлин оршихуй ба үлэмж үзэхүйг бясалгахуй" хэмээх төгсгөлийн хоёр бүлгийг орчуулан барьж байна. Зонхава богд энэ бүлэгтээ урьд үзүүлсэн "Их төрөлхтний мөр"-ийн үргэлжлэл буюу бодьсадва нарын суралцах зургаан их явдал мөрийн сүүлийн хоёр болох "бясалгалын барамид" болон "билиг барамид" хоёрыг тусгайлан үзэж, гүн ухааны нарийн онол, арга зүйн үүднээс дэлгэрүүлэн тайлбарлажээ. Учир нь энэ хоёр мөрд гэгээрэхүй хутагийг олох арга билиг, сэтгэл бодрол, ухаарал, ойлголт, бясалгал бүтээл, үзэл онол зэргийг багтааж, буддын өөрийн ертөнцийг үзэх үзэл, философи сэтгэлгээний үүднээс үлэмж нягтлан тайлсан гүн ухааны бясалгал, онолын бүтээл болохыг дээрхийн олон мэргэд тодлон айлдсанаас илэрхий харагдана. Энд өгүүлэх "амарлин оршихуй бясалгал" нь жирийн нэгэн мод чулуу зэрэг дээр сэтгэлээ үзүүрсгэн төвлөрүүлэхээсээ илүүтэй, чухамдаа ертөнцийн зовлонг үүдэгч- мунхаг нисваанис бүхнийг арилгах буюу "Мэргэдийн" болон "Нисваансыг тийн арилгах" гэх зэрэг чухал хэрэг тустай зоригдол орон вишайг тухайлж, хэрхэн сэтгэл санаагаа зөв төвлөрүүлэх, улмаар сэтгэлийн ариусал, оюун ухааны зөв чиглэлд одох сэтгэлийн дадал, чадлыг эзэмших явдлыг "Тогтсон есөн сэтгэл" зэрэг бясалгалын арга ухааны үүднээс нээн үзүүлжээ. Мөн энд өгүүлэх "Үлэмж үзэхүйн ухаан" нь чухамдаа дээрх "амарлин оршихуй бясалгал"-ын зоригдол орон буюу бясалган бүтээх зүрхэн утга болсон шүтэн барилдахуй буюу хоосон чанарын утгыг оносон билиг ухаан юм. "Үлэмжийн чанар" гэдэг ердийн нэгэн чанар бус, чухамдаа ертөнцөд гутамшиг доройтол бүхнийг үүдэгч "минимхийлэн баригч", "би-д баригч" мунхаг сэтгэл," "бодьгалийн би буй", "номын би буй" гэх мэт үзэх "эдрэх" буруу" үзэл бүхнийг ёзоороос нь үлдэн дарагч болсон "шүтэн барилдахуй",," бодгалийн би үгүй чанар", "номын би үгүй чанар" хэмээгдэх хоосон чанарыг заажээ.

Эдгээрээс үндэслэн энэ бүлгийн агуулгыг нийтэд нь "Хоосон чанарыг онох бясалгал" гэж нэрлэмээр санагдана. Орчуулгыг оролдох явцдаа болон зарим уншигчид судлаачдын ирүүлсэн санал зэргээс сэдэвлэн, ялангуяа англи, орос зэрэг хэл дээр хэвлэгдсэн орчуулгын бүтээлүүдэд тулгуурлан бүлгүүдийн хуваарлалт, зарим

агуулгын утга санааг харьцуулж тусгасан болно. Мөхөс миний бие энэхүү их бүтээлийг орчуулах гэж мунгинах явцдаа уг их шастарын гүн агуу утгыг огт ухаараагүй, ухаарсан гэх ч буруугаар будилж зөрүүлсэн, эрхэм зарлиг шастаруудын үг утгын ялгааг оножмэдэхгүйгээс эргэж буцаж эргүүтсэн зэрэг түмэн зүйлийн алдас гэм байгаа тул эрхэм ухаантан мэргэд, уншигч, судлаач та бүгдийн өмнө түмэнтээ хүлцэл өчиж, алдаа оноог минь ариутган шүүж, ашдын номын цагаан үйлсэд минь тус болох авралт шүүмжлэл, ачит зөвлөгөө, санал бодол юугээ харамналгүй буулгахын айлтгал өргөмү.

Чингээд эл ботийн гүн нарийн утга санааг ойлгоход тустай дөхөмтэй болох болов уу гээд уг бүлгийн ерөнхий агуулгыг тоймлон сийрүүлж бичвэй. Болгоон соёрхоно уу.

АМАРЛИН ОРШИХУЙ БА ҮЛЭМЖ БИЛИГ

Энэ үест сүүлийн хоёр барамидад суралцах гэдэг нь бясалгал дияаны мөн чанарт "амарлин оршихуйг" болон билиг оюуны мөн чанарт "үлэмж үзэхүйн ухаан" хоёрыг бясалган бүтээх явдал ажээ. Тийнхүү тэр хоёрыг бясалгах явдал нь их төрөлхтөн нарын суралцан бүтээх бодьсадва нарын явдал мөр болсон зургаан барамидын дотор багтах бясалгал барамид болоод билиг барамид хэмээх сүүлийн хоёр барамидад тус тус хураагдана. Энд дээрх хоёр барамидад суралцан бясалгах ёсыг дараах үндсэн зургаан зүйлээр тайлбарлан үзүүлжээ. Үүнд:

А. Амарлингүй болоод үлэмж үзэхүйг бясалгах тус эрдэм: Ер нь их, бага хөлгөний ертөнц болоод ертөнцөөс нөгчигсөн эрдэм бүгдээр амарлингүй сэтгэл болоод үлэмж үзэхүй ухааны үрд төрдөг болохыг "Хутагт тааллын магад тайлбар"-аас: "Майдар аа, Аливаа Сонсоод сонсогчид, Бодисадва болон Ялгуусан бурхад нарын ертөнц болоод ертөнцөөс нөгчигсөн буянт эрдэм ном бүгдээр амарлин оршихуйг болоод үлэмж үзэхүй ухааныг бясалгасаны үрд төрнө" хэмээн мэдээрэй гэж зарлигласан буй.

Б. Амарлингүй болоод үлэмж үзэхүйд бясалгал бүхэн хураагдах ёс: Үлгэрлэвээс, Гол модонд салаа мөчир, навч, цэцэг, үр жимс гээд хэмжээлшгүй ихээр ургасан байна. Харин тэр бүгдээр ургах, оршихын аньс нь үндсэндээ байдаг адилаар, хэдийгээр их бага хөлгөнөөс айлдсан эрдэм бясалгал тоолшгүй олон байв ч, тэр бүгдийг багтаасан их аньс, үедис бүгдийн дээд нь амарлин оршихуй болоод болоод үлэмж үзэхүйд суралцан бясалгах мөн хэмээжээ.

В. Амарлингүй болоод үлэмж үзэхүйн мөн чанар: Тэр хоёрын чанарын талаар судар шастараас олонтаа айлдсан байна. Үүнд: Амарлингүйн мөн чанарын тухай "Тааллын тайлбар"-аас: "Тэрээр ганцаар аглагт оршиж, сэтгэлээ дотогшоо баттай тогтоох буюу сэтгэлээ сайтар бодох ёстой зоригдол орон (вишай) руу чиглүүлж үйлдэнэ. Алив сэтгэл чиглэсэн түүндээ анхааралтай сэтгэлээр хандана. Түүнийгээ үргэлжид сэтгэлдээ үйлдэнэ. Түүнийгээ улам цааш сэтгэлдээ үйлдэх болой. Тэр адилаар оршиж, олон дахин үйлдсээр "бие машид боловсрох" болон "сэтгэл машид боловсорох" бясалгал төрөх тэр цагт түүнийг амарлингүй сэтгэл (амарлин оршихуй) хэмээх буюу. Тэр адилаар бодисадва нар амарлингүйг баттай эрж үйлдэх мөн" хэмээн айлдсан дагуу болой. хэмээжээ.

Үлэмж билгийн мөн чанарын тухай дээрх "Судар"-аас: "Тэрхүү машид боловсорсон бие болон машид боловсорсон сэтгэлийн бясалгал тэдгээрийг олсны

дараа тэдгээрт оршиж, сэтгэлийн намба дүрийг огоорч, санах учиртай тэрхүү номоо, дотоод бясалгалын эдлэх орон буюу тусгал дүрс мэтээр болгоож тус тус оножс үйлдэх мөн. Тийнхүү бясалгалын эдлэх орон болсон тусгал дүрс тэдгээрийнхээ мэдэгдэхүүн утгыг тийн ялгах, сайтар тийн ялгах, огоот онох, огоот ажиглах, тэсвэрлэх, хүсэх, өвөрмөц онцлогийг ялгах, үзэх, шинжих, тийн мэдэх зэрэг тэр бүгдийг үлэмж үзэхүй хэмээмой. Тиймээс бодисадва нар үлэмж үзэхүйд мэргэн мөн хэмээн айлдсан болой". хэмээсэн байна.

Г. Амарлингүй болоод үлэмж үзэхүй хоёуланг бясалгах хэрэгтэйн учир : Чингээд юуны учир амарлингүй болоод үлэмж үзэхүйг хоёуланг бясалгах хэрэгтэй талаар иин айлджээ. "Үлгэрлэвээс, шөнө хана туурган дээрх зургийг харахаар зул барих үед зул нь машид тунгалаг болоод хөдөлгөөнгүй байх хоёр төгөлдөр байвал зураг маш тодорхой үзэгдэх болно. Зулын гэрэл тунгалаг тод боловч салхи үлээгээд байвал дүрс нь тод харагдахгүйн адил гүн гүнзгий утгыг мэдэхийн тулд хоосон чанарын утгыг зөв таньсан ухаан болоод зоригдол бодолдоо ёсчлон тогтсон сэтгэл хоёр төгс байж л хоосон чанарыг тодорхой үзнэ.

Сэтгэлдээ бусад зүйл рүү цацруулалгүй тогтоосон, үл атгаглах бясалгал байвч мөн чанараа мэдэх ухаан байхгүй бол хоосон чанарыг үзэх нүднээс хагацсан бясалгалыг хичнээн дадуулавч мөн чанарыг оножс мэдэхгүйд хүрдэг. Мөн би-үгүй буюу хоосон чанарыг ухаарч мэдсэн үзэл онолтой ч нэгэн үзүүрт батад тогтсон сэтгэл байхгүй аваас өөрийн эрхгүй хөдлөх атгагын хийгээр сэтгэл хямарч ахуй ёсны мөн чанарыг тодорхой мэдэж чадахгүй болно. Иймээс амарлингүй болон үзэхүй хоёулаа хэрэгтэй болно." хэмээсэн буй.

Д. Эрэмбэ зэргийг магадлах ёсон: "Бодичарияаватара"-гаас:

Машид амарлингүй төгөлдөр үлэмж үзэхүйгээр
Нисваанисыг тийн дарж үйлдэхийг мэдээд

Эхлээд амарлингүйг эрэлцэж үйлдэх хэмээн зарлиглан заасан тул амарлингүйг бүтээгээд цаашид түүнээ шүтэн байж үлэмж үзэхүйг бясалгах мөн. Е. Тус тусын ёсноо суралцах ёс:

А.АМАРЛИН ОРШИХУЙД СУРАЛЦАХ ЁС:

Бурууд одох сэтгэлийн зааныг
Бодлын багананд баттай аргамжиж
Банахуйн сураар сайтар хүлээд
Ухамсарын ташуураар зэрэгчлэн эрхшээ

"Төв үзлийн зүрхэн шастраас/

1. Амарлин оршихуйд суралцах ёс: а/ Амарлингүйн чуулганыг шүтэх /2-р бүлэгт/,б. Түүнээ шүтэж амарлингүйг бясалгах ёсон/2-5-р

бүлэгт/, вБясалгаж амарлингүй сэтгэлийг бүтээх хэмжээ/5-6-р бүлэгт/ а. Амарлингүйн чуулганыг зургаан зүйлээр үзүүлжээ. Үүнд:

1" Зохилдох оронд орших" гэдэг нь таван эрдэм төгөлдөр орон байна.а/ "Хоол унд, хувцас хунар тэргүүтэн төвөггүй хялбар олдох "сайн олзот" байх, б/ араатан

гөрөөс зэрэг догшин хүн, амьтан болоод дайсан этгээд үл орших "амгалан тайван газар" орших, в/ өвчин зовлон үүдэхгүй сайн хөрс шороот "сайн нөхцөлт нутагт амьдрах", г/ зөв ёс суртахуун болон зөв үзэл бодолтой зэрэг "сайн нөхөртэй нөхөрлөх", д/ өдөр олон хүнгүй, шөнө дуу чимээ багатай орон газар бол сайн болой.

2" Хүсэл шунал багатай байх гэдэг нь номын хувцас тэргүүтэн олон сайн сайхан зүйлд илүү шунахгүй байх явдал болно.

3" Ханах мэдэлтэй байх гэдэг нь номын хувцас хэр тааруу нэгийг олох зэргтээ үргэлжид ханах мэдэлтэй болой.

4" Элдэв ажлыг огоот тэвчих гэдэг нь арилжаа наймаа зэрэг тааруухан ажил болоод гэргийтэн ба хувраг нартай шадарлан ижилсэж нөхөрлөх ба эм барих, зурхай зурах тэргүүтнийг огоорох болно.

5" Шагшаавад ариун байх гэдэг нь тус тус гэтлгэгч болон бодисадвын санваар хоёулангийн өөрчлөн болон амлашгүйн сургаалын суурийг үл зөрчих ба хэрвээ сэрэмжгүйн эрхээр алдавч даруй түргэн гэмшиж номын ёсоор жич даруй засч үйлдэх болой.

6" Хүсэл шунал зэрэг асар атгагуудыг тийн огоорох нь алж хөнөөх, хүлж зодох зэрэг хүсэл шуналт сэтгэл зэргийн энэ насны гэм эргүү болоод муу заянд унагах зэрэг хойд насны гэм эргүү зэргийг эргэцүүлж санана.

2. БЯСАЛГАЛЫН БЭЛТГЭЛ АЖИЛ

Энэ үесийн амарлингүй бясалгах ёсыг 2-5-р бүлгүүд буюу "Бясалгалын бэлтгэл ажил", "Сэтгэлээ төвлөрүүлэх", "Живэл, дошигролыг амарлиулах" зэрэг бүлгүүд болон "Амарлингүй оршихуйг бясалгах" бүлгийн эхний хэсгүүдэд тус тус тайлбарлажээ. Бясалгал хийхэд биеийн явдал ямар байх талаар "Бясалгалын бэлтгэл" хэмээх хоёрдугар бүлэгт үзэхдээ: "Бясалгалын дунд болон сүүлчийн зэрэг"-ээс айлдсан мэтээр машид зөөлөн амар суудал дээр "найман ном төгөлдөр биеийн явдлыг" үйлдэх болой. Үүнд: 1" Хөлөө Вайрочана (Намбарнанзад) бурханы завилгаа мэт бүтэн завилгаа юмуу хагас завилгааны алин нэгээр үйлдэх мөн.,2" Нүдээ хэтэрхий их бүлтийлгэхгүй, хэтэрхий анилгүйгээр хамрын үзүүрт чиглэсэн байна.3" Биеийн хувьд хэтэрхий гэдийхгүй, хэтэрхий тонгойхгүй тэгшхэн шулуун суугаад дурдан санах сэтгэлээ дотроо агуулан сууна.4" Мөр нь тэгш тэнцүүхэн байна.5" Толгой нь их дээшээ биш, их доошоо биш ганцхан тал руугаа гудайлгахгүй, хамраасаа хүйсээ хүртэл тэгшлэн чиглүүлэнэ.6" Шүд, ам нь өөрийн байх байранд байлгана.7" Хэлээ дээд шүднийхээ дэргэд шахаж байрлуулна.8" Амьсгалаа гадагш, дотогш авахдаа дуу чимээ гаргах юм уу, хэтэрхий хэржигнүүлэх, хүчтэй амьсгалахгүй байх, юу боловч нааш цааш амьсгалах нь үл мэдэгдэх шахам, аажуу талбиун хүчлэлгүй амьсгалах мөн. "Сонсогчийн газар"-аас: Бурхадын зөвшөөрсөн ширээ, жижиг ширээ суудал болон өвс дэвссэн дэвсгэр дээр завилах зэргээр суухад таван учир шалтгаантай буй хэмээн айлджээ. Үүнд:

1. Биеэ сайтар хянаад явдал мөрдөө сурваас машид боловсрол төрөх ба мөн түүнтэй зохилдох нэгэн болж түргэнээс түргэн "машид боловсрох" эрдмүүд төрөх,2. Удаан хугацаанд сууж сурах ба тэрхүү явдалдаа бие алжаахаа болих,3. Эл явдал нь тэрсүүд гадны эсэргэлдэгч нарын явдалтай адилгүй нийт бусын болох,

4. Суудал үүнийг үзээд бусдад сүсэг төрөх,5. Эдгээр явдал мөрийг бурхан болоод бурханы сонсоод сонсогч нараас зөвшөөн шүтсэн зэрэг эдгээр таван учир

шалтгааныг мэдэж завилан суухыг зарлиглажээ. Биеэ тэгш шулуутган суух нь нойр хүрэх, балартах зэрэг төрөхгүйн тухайд айлджээ. Энэ мэтээр эхлээд биеийн найман явдал болоод ялангуяа, хийн хэмжээг хэрхэн тааруулах ёсоор бүтээгээрэй.

Бясалгалын зоригдол: Бясалгалын зоригдол орны талаар Бурхан бээр дөрвөн зүйл бий гэж үйлджээ. Үүнд:/а/ Түгээмэл зоригдол,/б/ Явдлыг ариусгах зоригдол,/в/ Мэргэдийн зоригдол,/г/ Нисваанисыг тийн арилгах зоригдол болой.

"Мэргэдийн зоригдолууд" нь эдгээр номоос ангид "бодгалийн би"-г хоридог учир "би-үгүй"-г онох үлэмж үзэхүйн ухаан төрөхөд даган зохилдох амарлингүйн зоригдохуун орон болдгоороо маш ач холбогдолтой."Нисваанисын асар арилгах зоригдолууд" нь нисваанисын үндсэн ерөндөг болдог учраас их чухал билээ. хэмээжээ.

3. СЭТГЭЛЭЭ ТӨВЛӨРҮҮЛЭХ:

Хэрхэн сэтгэлдээ түүнийг тушаах ёсон: "Бясалгал дияан гэдэг нь бодол зоригдохуун дээрээ нэгэн үзүүрт болж орших хувь юм. Энэ нь бодол зоригдохуундаа үргэлжид тогтох нэгэн хэрэгтэй гэсэн утга буюу.

Дурдан санах сэтгэл доройтвоос бодох юмаа мартаж алгасраад тэр даруйд бодол санаа алдагдах тул бодол зорилгоо үл мартах, дурдан санах нь язгуур болно. Дурдан санах сэтгэл нь зоригдохуун орноо ойртуулахдаа дээр номносон мэт бодлын шүтээнээ тодруулах буюу наанадаж ургуулах төдий төсөөлөн мэдэх, аажмаар барих орноо хүчтэйгээр мэдрүүлж өгнө. Харин сэтгэлийг нөрдөн урамшуулах юм уу, шинээр олон зүйлийг шинжлэхгүй зөвхөн тогтоох болой. Дурдан санахуйн талаар "Хотол хураангуй"-гаас: Дурдан санахуй гэж юу вэ? Мэдсэн зүйлээ санах, сэтгэлдээ мартахгүй байх болон алгасарахгүй байх үйлт болой" хэмээн гурван ялгамжаа төгөлдөр болохыг айлджээ.

Үлгэрлэвээс, Их догшин зааныг маш бөх бат модонд юмуу, багананд маш бөх, хатуу сураар аргамжин байж, заан сургагч нэгэн түүнийг номхруулж сургах адилаар үйлдвээс сайн. Бүр эс болвол нарийн сур, ташуур зэргээр дахин дахин цохиж, зодсоор номхруулдаг мэт. Эмнэг догшин их заантай адил сэтгэл түүнийг дээр номносон мэт "бодол зоригдлын бат багананд санахуйн сураар хүлээд, түүнээ үл тогтон сууваас ухамсарын дэгээгээр урхидан авчраад ягуу ягуухнаар эрхшээн үйлдэх хэмээсэн ба, "Төв үзлийн зүрхэн"-ээс

Буруүд одох сэтгэлийн зааныг
Бодлын багананд бат бэх аргамжаад
Ханахуйн сураар сайтар хүлээд
Ухамсарын ташуураар зэрэгчлэн эрхшээ хэмээх зэргээр айлдсан буй.

4. ЖИВЭЛ,ДОШИГРОЛЫГ АМАРЛИУЛАХ НЬ:

Дошигролын тухай "Хотол хургаангуй"-гаас: "Дошигрол гэж юу вэ? Гуа сайхан бэлгэ шинжийн дагалдан явах хүсэл шуналын аймагт багтаж сэтгэлийг үл амарлиулах ба амарлингүй сэтгэлийг тогторлох үйлт" хэмээн тодорхойлжээ. Түүнээ гурван зүйл буйгаас (1) Сэтгэлд таатай, гуа сайхан вишайнууд, (2)Намба төрхийн хувьд сэтгэл огт тогтворгүй буюу гадагш сарнисан хүсэл шуналын аймгийн нэгэн хувьт болох тул шунах байдлаар зоригдолдоо хандах байдлууд, (3) Чадлын хувьд сэтгэл санаа бодож

буй зүйл рүүгээ чиглэж тогтоход саад хийдэг. Сэтгэл бодлын орон руугаа хандах гэтэл дүрс, дуу зэрэгт шунах догшигрол төрснөөр өөрийн эрхгүй тэдэнд сэтгэл татагдан, алгасарч одно.

"Живэл" нь сэтгэл бодлын орноо барих нь суларч, бодож буй зүйлээ маш тодорхой буюу баттай мэдэхээ больж, улмаар хэдий сэтгэлийн тунгалаг хувь байвч бодол зоригдохуун нь ямар ч тодорхойгүй болсноор живэл төрдөг байна. "Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс ч: "Хэзээ нэгтээ харалган сохор байх юм уу, харанхуйд орсон хүн шиг байх юм уу, эсвээс нүдээ аних зэрэг тохиолдолд сэтгэлд бодлын орон тодорхойгүй болж үзэгдэж харагдахгүй болох тэр цагт живэл болно гэж ухаараарай хэмээжээ.

Сэтгэлээ танин барьж живэл, дошигролыг хорих: Асуулт: Чингэж живэл, дошигролыг хорихын тулд сэтгэлээ илт өдөөснөөр хэрхэн тэр хоёрыг хорих вэ? Хариулт: Сэтгэлийн живэх байдал хэтэрхий дотогшоо хураагдан лавширснаар бодлын орноо алдахад хүрдэг. Тийм нөхцөлд сэтгэлээ гадагш цацруулахын үндэс болсон (сэтгэл сэргээх) баясалгалант зүйлийг сэтгэлдээ бодох хэрэгтэй. Жишээ нь, бурханы үзэсгэлэнт лагшинг харах гэх мэтээр. Гэхдээ нисваанис төрөх зугаа цэнгэлийг бус болой. Мөн нарны гэрэл гэгээ зэргийг сэтгэлд ургуулан бодвоос живлээс сэргэж ирдэг.

Тиймд живлийг дарахад чухал эрөндөг гэвэл чухаг дээд гурав болон бодь сэтгэлийн тус эрдэм болон чөлөө учралыг олохын тус эрдэм зэргийг дурдан санаж, нойр хүрч зүүрмэглэвээс хүйтэн усаар шавшиж толгойгоо сэргээх зэргээр суралцах хэрэгтэй. Эдгээр нь тус эрдмийн зүгийг тус тус ажиглах, шинжлэх бясалгалын чадал олсонтой харгалзана. Хэрхэн тэр бясалгалыг төрүүлэх вэ? Таван гэмийг тэвчихийн үүднээс найман хуран үйлдэхүйг шүтэх үндэсээс төрөх болой. Таван гэм нь: Бэлтгэлийн үест залхуу гэмтэй буюу. Тэрээр бясалгалыг холбож нийлүүлдэггүй учраас. Бясалгалд хичээхийн үест үвдисаа умартах нь гэмтэй буюу. Зоригдохуунаа умартваас сэтгэлээ бодолдоо тэгш агуулж чадахгүй. Тэгш агуулахад живэл, дошигрол гэмтэй буюу. Тэр хоёр бээр сэтгэлийг (үйлнээ) эдлэхүүн болгохгүй учраас. Живэл дошигрол гарсан үед үл хичээх нь гэмт мөн. Чингэснээр тэр хоёрыг амарлиулж үл чадна. Живэл, дошигролоос хагацсан цагт хуран үйлдэх сэтгэл гэмт буюу. Живэл, дошигрол хоёрыг нэг гэж тоолвол тав болно. Тус тус тоолвол зургаан гэм ч болохыг "Бясалгалын зэрэг"-ээс айлджээ.

Тэдгээрийн эрөндөг болсон "хуран үйлдэх найман тэвчил" зэргээс залхуугийн эрөндөгт сүсэг, эрмэлзлэл, чармайлт, машид боловсорсон эдгээр дөрвөн зүйл бий. Цаашлаад умартах; живэл, дошигрол, хуран үл үйлдэх; хуран үйлдэхийн эрөндөгт дурдан санах; живэл, дошигролыг онох ухамсар, хуран үйлдэхийг бат агуулах; тэгш агуулах зэргээр тус тус байна.

5. АМАРЛИН ОРШИХУЙГ БЯСАЛГАХ НЬ:

"Амирлан оршихуйг бясалгах " хэмээх тавдугаар бүлэгт энэ үесийн жинхэнэ бясалгалын ёсыг (2) Түүнээ шүтэж оршсон сэтгэл төрөхийн эрэмбэ зэрэгт (а) Оршсон/ тогтсон/ сэтгэл төрөх бодит эрэмбэ зэрэг,(б) Түүнийг зургаан хүчээр бүтээх ёсон,(в) Түүнээ дөрвөн сэтгэлд үйлдэгч байхын ёсон гэсэн гурван зүйлээр тус тус заасан

байна. Үүнд:

(а) Есөн тогтсон сэтгэл төрөх зэрэг :

1. "Тэр хийгээд түүнээ сэтгэлээ агуулах" нь гадна талын орон бүхнээс сэтгэлээ үнэхээр хурааж дотоод бодолдоо чиглүүлэх (тушаах) явдал болно. 2. "Үргэлжид агуулах" нь сэтгэл анхлан чиглэсэн зүйлээсээ өөр зүйл рүү алгасрахгүй байх ба тэр бодол дээрээ үргэлжид тогтох буюу. Түүний үргэлжлэлд алгасрахгүй байх хэмээжээ. 3. "Барин авч агуулах" нь умартаж алгасрах ба гадагш алгасарч байгааг мэдээд жич дахин бодолдоо хадах явдал мөн. "Алгасарч буйгаа түргэн ухаараад Түүнийг жич дахин барьж үйлдэх" хэмээжээ. 4. "Ойр агуулах" нь, "Бясалгалын анхны зэрэг"-ээс: Өмнөх сэтгэлийн алгасралыг мэдэж тэвчих ба сэтгэлээр алгасрахыг тэвчиж тэрхүү бодолдоо шамдан агуулах хэмээсэн буй. 5. "Номхотгон үйлдэх" нь бясалгал дияаны тус эрдмийг санаж түүнийг бясалгах явдал болно. ["Судрын аймгийн чимэг"-ээс] "Чингээд тус эрдэмтэйг ухаарснаар, Бясалгал дияанаар сэтгэлээ номхотгох хэмээжээ. "Сонсогчийн газар"-аас: Дүрс тэргүүтэн таван орон, гурван хор, эр, эмийн шинж алин нэгнээ сэтгэл алгасардаг. Эхнээс л тэдгээрийн гэм буруутайд бариад тэдгээр арван зүйлд сэтгэлээ сарниулахыг зөвшөөрөхгүй байхыг номножээ. 6. "Амарлиулан үйлдэх" нь алгасрах буруутай зүйл гэж үзээд, бясалгалд үл баясах явдлыг амарлиулах явдал билээ. ["Судрын аймгийн чимэг"-ээс] Алгасрахуйг гэмтэйд үзэх учир, Түүнээ үл баясахыг амарлиулан үйлдэх хэмээжээ. 7. "Тийн амарлиулан үйлдэх" нь шунах тачаах, амгалангүй сэтгэл төрөх, балартах, нойр хүрэх байдал зэрэг гарваас түргэн амарлиулан үйлдэх мөн. ["Судрын аймгийн чимэг"-ээс] Шунах, зовинох зэрэг сэтгэлүүд, Сэргэвээс тэр даруй амарлиулж үйлдэх буюу хэмээжээ. 8. "Нэгэн үзүүрт үйлдэх" нь ямарваа шамдлагагүйгээр орохын тухайд шамдах явдал болно. ["Судрын аймгийн чимэг"-ээс] Чингээд боомтлон хичээх бээр, Сэтгэлд илт хуран үйлдэх зэргээр, Өөрөө өөрийн аясаар гарсныг олох хэмээжээ. 9. "Тэгш агуулах" нь Сэтгэл тэгширч тэгш агуулан үйлдэх мөн гэж "Бясалгалын зэрэг"-ээс айлдсан билээ. "Нэг дамжлагад үйлдэхүйг" дадуулсаар ая зөндөө өөрийн эрхээр орох ба өөрийн эрхтэй болчихсон байдаг гэж "Барамидын үвдис"-аас айлджээ.

(б) Түүнийг зургаан хүчээр бүтээх ёсон: "Зургаан хүч" болвоос 1 Сонсохын хүч, 2* Санааны хүч, 3* Дурдан санах хүч, 4* Ухамсарлах хүч, 5* Хичээнгүйн хүч, 6* Огоот ижилсэх хүч болой. Тэдгээр нь ямар сэтгэлийг бүтээх ёсны хувьд гэвэл, 1* Сонсохын хүчнээс "агуулах сэтгэл" төрдөг. Сэтгэлээ сэтгэхүүн дээрээ агуулах үвдисыг бусдаас сонсох төдийд даган барих ба анхандаа сэтгэхүүн бодолдоо чиглэх төдий байдаг. Учир нь өөрөө дахин дахин санаж, дадаж сураагүй үе байдаг. 2* Санааны хүчнээс "үргэлжид агуулах сэтгэл" төрдөг. Анхалж бодолдоо чиглэсэн байдлаа үргэлжлүүлэн дахин дахин санаж суралцсанаар, үргэлжлэл өчүүхэн төдийд золгож чадах чадлыг эхлэн олж байгаа үе болой. 3* Дурдан санахын хүчээр "барин агуулах сэтгэл" болоод "шадар агуулах хоёр сэтгэл" төрнө. Сэтгэхүүн бодолдоо алгасран алгасраваас өмнөх бодлоо санаж дотогш хураана. Эхнээсээ л санах хүчийг гаргаваас бодлоосоо алгасарах явдал гарахгүй болой. 4* Ухамсарлах хүчээр "номхотгох" болон "амарлиулан үйлдэх хоёр сэтгэл" төрнө. Атгаг сэжиг, шадар нисваанисын бэлгэст сарних явдлын гэмийг ухамсарлаж гэм бурууг үзэх тул тэр хоёрт сарних явдлыг гаргахгүй болно. 5* Хичээнгүйн хүчээр "асар атгаг амарлих" ба "нэг үзүүрт үйлдэх хоёр сэтгэл" үүсдэг. Атгаг ажиг сэжиг болоод шадар нисваанис нарийн гарахад ч хичээнгүйлэн тэвчиж зөнд нь үл тавина. Тэр мэтээр үйлдсэнээр живэл, дошигрол зэрэг нь бясалгалд тотгорлож*

чадахаа больж, ургэлжид бясалгал диян төрөх болдог. 6 Огоот ижилсэх хүчээр "тэгш агуулах сэтгэл" бүтдэг. Өмнөх явдалд ихэд дадаж ирсний хүчээр шамдлагагүй ая зөндөө бясалгал төрнө. Тэдгээр нь "Сонсогчийн газрын"-ын таалал дагуу мөн. Үүнээс өөрөөр номносон үзэгдэвч сэтгэл итгэж бүү үйлд.*

(в) Түүнээ дөрвөн сэтгэлд үйлдэгч байхын ёсон : "Сонсогчийн газар"-аас "Тэрхүү есөн оршсон сэтгэлд дөрвөн сэтгэлдээ үйлдэхүй (анхаарал) байдаг гэж мэдээрэй. (1) Хянан орох, (2) Завсарт тотгорлож орох, (3)Тухайн үест тотгоргүй орох, (4) Ая зөнд бүтээн (шамдалгүйгээр) орох эдгээр болой. Тэрхүү агуулан орох ба үнэхээр агуулан үйлдэх хоёрт "хянан орох сэтгэлд үйлдэхүй" байна. Хураангуйлан агуулан үйлдэх, ойр агуулан үйлдэх, номхотгон үйлдэх, амарлиулан үйлдэх, ойр амарлиулан үйлдэхэд зэрэгт (тавд) "завсарт тотгорлон орох сэтгэлдээ үйлдэхүй" байна. Нэгэн дамжлагаар үйлдэхүйд "үест тотгоргүй орох сэтгэлд үйлдэхүй" байна. Бясалгалд хуран үйлдэхүйд "шамдалгүйгээр орох сэтгэлд үйлдэхүй байна хэмээжээ.

6. АМАРЛИНГУЙ НЬ БОДЬ МӨРИЙН ГИШҮҮН БОЛОХ НЬ

Бэлэг чанарыг тус тус мэдэх үүднээс бүдүүн байдалт мөрийг бясалгахад өмнө заавал дээр номносон амарлангуй сэтгэл түүнийг олсон байх шаардлагатай. Есөн сэтгэлээс эхлээд сэтгэлдээ үйлдэхүйг эс олох хүртэлхийг сэтгэлдээ үйлдэхүйн үйлийн анхдагч болдог. Сэтгэлдээ үйлдэхүйг олоод нисванисаа арилгахаар бэлэг чанарыг тус тус онох сэтгэлдээ үйлдэхүйг бясалгахуйг нисванисаа тийн арилгагч үйлийн анхдагч гэж зарлиглажээ. Иймд бэлэг чанарыг тус тус мэдэхээр бясалгахад өмнө нь сэтгэлдээ үйлдэхүйг олох мөн.

..."Газрын бодит суурь"-т эш татсанаар Хүсэлт ертөнцийн нэгэн үзүүртэд машид боловсрол байхгүй ч, машид боловсрол олоогүй байхад амарлангуй сэтгэл төрөхгүй гэж "Тааллын тайлбар" тэргүүтнээс айлдсан бий. б) Амарлингуй сэтгэлд шүтэж хүсэл шуналаас ангижрах ёсон: Хүсэл шуналыг тэвчих анхдугаар дияаны орныг олохыг хүсвээс л амарлингуй түүнээ шүтсэн үлэмж үзэхүй ухааныг бясалгана. Ертөнцөд "би-үгүй" үзэл өчүүхэн ч байхгүй гадаад номтон (тэрсүүд) болоод "би-үгүй" үзэл төгөлдөр энэ номынхон гэж хоёр буй. Асуулт: "Би-үгүйн"- утгыг бясалгаад нисваанисыг тэвчиж эс чадваас юуг нотлон буулгаж утгыг бясалгаснаар нисваанисыг тэвчих вэ? Хариулт: Ийм мөрөөр хүсэлт орны ил нисваанис бас бусыг тэвчиж болом за. Гэхдээ "хүсэл шуналаас хагацах" хэмээсэн тул гол нь хүсэл шуналын өрөндөг болгох үүднээс тэвчих шаардлагатай. Хүсэл шунал гэдэг энэ үест хүслийн таван эрдэмд шунаж тачаах мөн тул түүний өрөндөг болгож олон талаас нь хүслийн эрдмийг гэмтэй гэж үзээд тэрхүү шунал тачаалын баригдахуун орныг няцаахын үүднээс бясалгаж үйлдсээр хүсэл шуналаас ангижирна. Хэдийгээр хүслийн гэм болоод анхдугаар дияаны эрдмийг эндүүрэлгүй тус тус онох буюу бэлэг чанарыг тус тус онох магадлал баттай байвч өмнө нь амарлингуй сэтгэл төрөөгүй байвал гэм, эрдэм тэр хоёрыг шинжилж хичнээн бясалгасан ч нисваанисыг тэвчиж үл чадна. Мөн амарлингуйг бүтээсэн ч тус тус шинжлэн эс үйлдвээс хичнээн бясалгавч нисваанисыг тэвчин үл чадах тул амарлингуй болон үлэмж хоёуланг бясалгахын үүднээс тэвчих хэрэгтэй. Энэ бүгд бол нисваанисыг тэвчих ерөнхий агуулга болой....Тэр мэтийн Дияаны дөрвөн орны болон дүрсгүй дөрвөн орны диян бясалгалууд болон таван зөн мэдэл зэрэг нь гадаад, дотоод нийтийнх мөн тул хэдий тэр адилын онцлог ялгаатай диян бясалгалыг олсон

ч тэр төдийгээр орчлонгоос гэтлэхгүй. Түүгээр барахгүй тэдгээр нь зовлонд хүлэгч мөн тул зөвхөн амарлих сэтгэл төдийгээ ханан мэдэж хязгаарлалгүй, тус тус онох үлэмж үзэхүй буюу "би-үгүй" үзлийг эрэлцээрэй. хэмээжээ.

Б. Үлэмж үзэхүй ухаанд суралцах ёс:

Алин шалтгаанаас төрөх тэр л үл төрөх буюу
Тийм болвоос л түүнээ өвсбээн чанар буй бус
Алин шалтгаанд харгалзах түүнийг хоосондномнов
Алин хоосон чанарыг түүгээр жиших буй.

/Мадойва лусын айлтгасан судраас/

7.ҮЛЭМЖ ҮЗЭХҮЙН УХААНД СУРАЛЦАХ ШААРДЛАГА:

а. Үлэмж үзэхүйн чуулганыг шүтэх: Эрхэм зарлиг бүхний аньсыг эндүүрэггүй болгоосон мэргэдийг шүтэж хиргүй гол ном судрыг сонсоно. Сонсох, санахын ухаанаар хоосон чанарыг онох үзэл онолтой болох явдал нь заавал байх шаардлагатай үлэмж үзэхүйн үндсэн нөхцөл шалтгаан бөлгөө. "Ахуй ёс"-ны утгыг "эцсийг нь хүртэл мухарлах үзэл онол байхгүй бол" үнэмлэхүй утгыг онох үлэмж үзэхүйн ухаан төрнө гэж байхгүй. Энэ адилын үзэл онолыг гүлзгай утганд үл итгэх, магад утганаа итгэх итгэлээр эрэх хэрэгтэй. Тиймд гүлзгай ба магад утгын ялгааг ухаж магад утгат эрхэм зарлигийн утгыг оножмэдэх хэрэгтэй.

Гэвч шалгадаг төрөлхтөн болсон "Их тэрэгчний ёсыг нээгч" дээдэс нарын зарлиг таалдыг тайлсан шастар ном, эш сурвалжийг үл шүтвээс хөтөчгүй харалган хүн аюул осолтой газар руу дөтлөх адил болно. Иймд эндүүрэггүй таалдын тайлбарыг судалж үзээрэй.

8. ЗӨВ ЭШ СУРВАЛЖИД ШҮТЭХ

1.Гүлзгай (удирдахуй) утгат болон магад утгат эрхэм зарлигийг ялгаж мэдэх: Хоосон чанарыг мэдэхийг хүсэгчид Ялгуугсаны эрхэм зарлигийг шүтэх хэрэгтэй. Элдэв шавь нарын санааны эрхээр эрхэм зарлиг ч олон янз байдаг тул ямар зарлигийг шүтэж гүн гүнзгий утгыг судлах вэ? Магад утгат эрхэм зарлигийг шүтэж хоосон чанарыг онох учиртай.Чингэвэл магад утгат гэж юуг хэлэх, бас гүлзгай утгат гэж алиныг хэлэх вэ? Өгүүлж буй утгын үүднээс эдгээрийг ялгана. "Үнэмлэхүй утгыг зааснаар магад утгат гэх ба янагуухүй утгыг заасан бол гүлзгай утгаж зарлиг" гэж үзнэ. Ийм болохыг "Лодоймэсадвын үзүүлсэн судар"-т айлдахдаа: Магад утгат судрын аймаг гэж алин бэ? Гүлзгай утгат судрын аймаг гэж алин бэ? Алин янагуухүй утгыг заан үзүүлсэн судар тэдгээр нь гүлзгай утгат хэмээмой. Алин үнэмлэхүйг зааж үзүүлсэн тэдгээр нь магад утгат хэмээмой. Алин үг, үсэг элдэв зүйлийг заасан тэдгээр судрууд гүлзгай утгат болой. Алин гүнзгий тул ухахад бэрхийг үзүүлсэн тэдгээр нь магад утгат хэмээмой хэмээжээ.

2) Нагаржуна(й) гэгээний таалдын тайлбар хэрхэн гарсан тухай: Чухам ямар таалдын тайлбар номыг шүтэх вэ? Ялж төгөлдөр нөгчигсөн бурханы шашин номын

зүрхэн болсон "буй үгүй"-н туйлшрал бүхнээс хагацсан гүн гүнзгий утгыг тайлбарлав хэмээн олон судар, тантраас сайтар тодорхойлж эш бошиг үзүүлсэн гурван газраа Нагаржуна гэгээн (төв: Лүдүв, монг: Лусын бүтээлчин) хэмээн төгс алдаршсан түүний шастаруудыг шүтэх бөлгөө. Түүний гол эш номонд шүтэж, хоосон чанарыг онох ухааныг бясалгах хэрэгтэй. Буддын тогтсон таалын аймгийн Төв үзлийн философийн / Мадхьямика/ их сэтгэгчид болох Буддхапалита (Санжайжан), Бхававивека (Лэгданжэд), Чандракирти (Даваадагва), Шантаракшида (Шиванцо) нараас Арьядэва (Пагвалха) гэгээнийг Нагаржуна багштай адил болгоолт хэмээн нотолсон бий. Тиймээс урьдын дээдэс бээр "Эцэг, хөвгүүн" тэр хоёрыг бусад төв үзэлтэн нарынхаа "Анхдагч" буюу "Эх гол номын төв үзэлтэн" хэмээж бусдыг нь "Зүгийг баригч төв үзэлтэн" гэдэг. Төв үзлийн аймгийг дотор нь "Хэтрүүлэгч" (төв: Талжүрва, самг: Прасангика) болон "Өөрийн үндэст" (төв: Ранжүдва, самг: Свантантрика) гэж хоёр ангилж "Тодорхой үг" (Pasana-pada)-тээс тодорхойлсон буй.

9. ҮНЭНИЙГ УХААРАХ ШАТУУД

3) Хоосон чанарын үзлийг нотлон буулгах ёсон: Хоосон чанарыг онохын тулд эхлээд орчлонгийн гэм эргүүг санаж сэтгэл ганграх ба улмаар түүнийг орхих бодол төрсөн байх чухал. Чингэхдээ зовлонгийн (самсара) үндсийг буцаахгүй бол түүнийг огоорч чадахгүй нь ойлгомжтой тул сансрын үндэс гэж юу болохыг тунгааж мэднэ. Ийнхүү "эвдрэх үзэл буюу мунхаг сэтгэл" нь зовлонгийн үндэс болохыг сайтар ухаж мэдээд түүнийг бүр ёзоороос гаргаж хаях, тэвчих бодлыг баттай төрүүлэх учиртай. Тэрхүү "эвдрэх үзлийг буцаана" гэхэд, түүнийг барих "би"-г байхгүй болохыг онох ухаан төрөх эсэхээс хамааарна гэж ойлгож ирвэл нөгөөх "би"-гээ хаах хэрэгтэй гэж үзэх болно. "Би"-г буй гэхэд эсэргүүцэгч ба үгүйсгэж нотлох эш үндэслэл, учир шалтгаан зэрэгт түшиглэн байж магадлал нэгнийг олно гэдэг нирвааныг хүсэгчдэд зайлшгүй байх ёстой арга билээ. Тийнхүү би болоод минийх хэмээх мөн чанар огт байхгүйг таньсан үзлийг олж, тэрхүү утгыг дадуулж бясалгаснаар номын лагшинг олно.

10. ХОРИГДОХУУН УТГАА БУРУУ ТОДОРХОЙЛСОН НЬ

б) Хоосон чанарыг бодитой нотлон буулгах: (а) Хоригдохуунаа сайтар мэдэхийн учир шалтгаан : Үлгэрлэвээс "Энэхүү бодгаль буй бус" гэдгийг мэдэхийн тулд үгүйсгэгдэх үндэс болсон тэрхүү бодгаль чухам яагаад буй болох" болсныг мэдэх хэрэгтэйн адилаар, "би-үгүй" болоод "өөрийн мөн чанар үгүй" хэмээх утгыг онохын тулд ч үгүйсгэгдэх үндэс болсон "би" болоод "өөрийн мөн чанар" хэмээх тэдгээр учрыг сайтар тунгааж ойлгох хэрэгтэй. Ер нь хоригдохуун утгаа сайн ухаарахгүй бол хэдий үгүйсгэвч утгаа зөвөөр магадалж чадахгүйд хүрдэг учиртай. "Бодисадвын явдалд орохуй"-гаас: Нэрийдсэн утгаа эс ухаарваас, Түүний бодит бус утгыг барих бус" хэмээн айлдсан мэт болой. Чингэхлээр хоригдохуунаа сайтар ойлгож авах нь маш хэрэгтэй. Түүнийг эс мэдвээс л нэг бол мөнхийн үзэл, нөгөө бол тасархайн үзэл лавтайяа төрдөг байна. 1/ Хоригдохуунаа хэтэрхий хэтрүүлэн тайлбарласныг хорих, 2/ Хоригдохуунаа

хэтэрхий явцуу тайлбарласныг хорих болой.

а/ Үзэл баримтлалыг өгүүлэх: Иймийн учир үзэл онолыг нотлон буулгах ёс болвоос энд үзүүлэх хоёр үнэнийг магадлан ухаарах явдал билээ. Үүнийг төв үзэлтнээс бусад бодгаль хэн бүхэн харшуулж үзэх бөгөөд үл харшлах ёсыг олж чадаагүй байна. Нарийн ухаарал, саруул оюун төгөлдөр мэргэн ухаант Төв үзэлт хэмээх тэрбээр хоёр үнэнийг онох аргад мэргэн тул огт харшлахын хиргүйгээр нотлон буулгаж ялгуугсаны таалалын оройд хүрсэн бөлгөө. Түүнээ шүтэн байж өөрийн багш болон номонд машид гайхамшигт бишрэл хүндэтгэл төрсөн учраас гулзгай хуудам гэмээс ангижирсан болно. Иймээс "Ухаантан нар аа" Өөрийн мөн чанараар хоосон байх гэдэг чинь шүтэн барилдаж гарсан утга мөн буюу. Тус хэрэг үйлдэх чадлаас хоосорсон бодас байхгүй гэсэн утга бус болой" хэмээн яруу тод дуугаар дахин дахин дуурсган зохиодог.

б/ Тэдгээр нь үл таарах ёсыг үзүүлэх: Харин ухааны олон оронд сайтар мэргэжээгүй манай аймгийн бодит өгүүлэгч нар Төв үзлийг хүлээн зөвшөөрөхгүй бөгөөд тэд "хамаг ном өөрийн мөн чанараар ерөөс бүтэхгүй хоосон болчихвол хүлээс тонилохуй зэрэг сансар, нирваны ухагдахуун бүгдийг томъёолж болохгүйд хүрнэ" гээд зөвхөн энэ тал дээр Төв үзэлтэнтэй тэмцэлддэг. Ийнхүү Бодит өгүүлэгч болоод Төв үзэлтэн хоёр нийт бусын тогтсон таалалын ёсны онолын хувьд тэмцэлдэх буюу. Мөн чанараар хоосон болоход (үүнд) сансар нирваны ухагдахуун бүгд агуулагдаж болох уу? үгүй юу гэдэг зөвхөн энэ асуудал дээр л тэмцэж иржээ. Өөрийн мөн чанараар бүтэх гэдэг тоосон төдий байхгүй хэдий ч, төрөгдөхүүн ба төрүүлэгч, хаах ба бүтээх зэрэг сансар, нирваны агуулга бүгд оршин байж болохыг хүлээн зөвшөөрөх нь Төв үзлийн гол онцлог ялгамжаа юм. "Хорин дөрөвдүгээр бүлэг"-ээс: Алин шүтэн барилдаж гарсан түүнийг, Хоосон чанарт хэмээн номложээ, Тэр нь шүтэж оршихыг нэрлэсэн агаад, Тэр нь Төв мөр мөн болой, Алин шүтэж эс гараагүй, Ном хаана ч үгүй, Тиймээс хоосон чанаргүй, Ном хаана ч үгүй буюу" хэмээж шүтэн барилдаж гарсан л бол өөрийн мөн чанараар хоосон болох, шүтэн барилдсан мөн учраас л зөвхөн өөрийн мөн чанараас хоосон болохыг зарлиглажээ. Ийнхүү шүтэн барилдахуйн утга болвоос өөрийн мөн чанаргүй хоосон чанарын утга мөн хэмээх номнол нь Хутагт Нагаржунай багшийн нийт (ер) бусын ёс болой.

11. ШҮТЭН БАРИЛДАХУЙ БА ХООСОН ЧАНАР

/а/ Төв үзэлтний ялгамжааг танин барих: Чингэвээс хоосон чанарыг баримтлах ёсноо сансар, нирваан бүгдээр хэрхэн таарах вэ? Хамаг бодасыг өөрийн мөн чанараар хоосон гэж өгүүлэх нь шүтэн барилдаж гарсан тул ийн өгүүлж тийн номносон болой. Тиймээс шүтэн барилдах тэр утганд л таарах хэрэг. Тийн таарах учраас зовлон ч оршиж таарна. Зовлон гэдэг шалтгаан нөхцөлд шүтэн байж л үүддэг учиртай. Шүтэн барилдаж гараагүй бол зовлон гэж орших учиргүй. "Тэмцлийг няцаагч"-аас:

Алин шүтэн барилдаж гарсан бодас
Тэдгээр л хоосон чанарт хэмээгдэх ба
Алин шүтэн барилдаж гарсан түүнийг
Өөрийн мөн чанаргүй (үгүй) хэмээн өгүүлэх хэмээжээ.

Шалтгаан нөхцөлд шүтэн байж л хотол нисваанисын болоод асар арилсан ном юмс төрөх, түрдэхийн шүтэн барилдлагаар орших ба өөрийн мөн чанар үгүй болох хоёр нь суурь зохилдож хурах нэгэн бөлгөө. Үгээр зогсохгүй, тэр адилын шүтэн барилдах мөн чанар бол өөрийн мөн чанаргүй мөн гэж онох энэхүү хосгүй учир шалтгаанд одох нь зөвхөн Төв үзэлтний ялгамжаат ном гэдгийг мэдээрэй. Шүтэн байж төрөх, шүтэн байж түрдэх ёсыг өөрийн мөн чанараар бүтэх "ёст" мэт барьж, мөн чанарыг хорьсон ухаанаар төрөх, түрдэхийн шүтэн барилдахуйг няцаана гэвэл "Бурхан нь буг чөтгөр болж буух" гэсний үлгэр болж Төв үзлийн утгыг зүй ёсоор онохын их тотгор болмуй

за. Тиймээс хамаг юмст өөрийн мөн чанараар бүтсэн (өөсбээн бүтсэн) мөн чанар гэж тоосон төдийд ч байхгүй гэх ойлголт төрөхөд шалтгаан нөхцлийн барилдлагатай гэх ойлголт төрөх учрыг өөрийн ёсноо үгүйсгэвээс бусдын нигуурыг харах хэрэгтэй болно. Өөрийн ёсны шалтгаан нөхцлийн тухай сайн ойлгосон болович өөрийн мөн чанар байхгүй талаар өөрийн ёсны ойлголт олоогүй байтлаа хоосон чанарын утгыг мэдчихлээ гэж яривал төв үзлийг эдүгээ болтол олоогүйн шинж гэж ойлгоорой. Тиймд ухаантан мэргэд нар аа! Үнэн утгат эрхэм зарлиг болоод түүний утгыг тайлсан тайлбар шастарууд болон төв үзлийн зөв гол номлол сурттаалуудаас "хоосон чанарын утга бол шүтэн барилдахуйн утга" хэмээн айлдсан нь ухаант Төв үзэлтний гол ялгамжаа болой. Ялангуяа Буддхапалида, Чандракирти багш нар бээр хутагт эцэг, хөвгүүдийн таалал бүгдийг үлдээлгүй тайлсан хамгийн нарийн орон болсон шүтэн барилдахуйд суурилж өөрийн чанар байхгүй гэж ойлгож мэдэх ёс ба өөрийн мөн чанараар хоосон болох нь шалтгаан үр дагавар болж ургах ёсноос өөр бусдаар хөтлөгдөх учиргүй гэдэг магадлалыг ухаараарай.

/б/ Тэдгээр ёсоор түүнийг хэрхэн хорьсон нь: Тэр адил Нагаржуна багшийн ёсноо ном, юмс өөрчлөн (өөрийн мөн чанараар) чанараар бүтэх гэж тоосон төдийд ч байхгүй гэнэ. Хэрэв өөрчлөн чанараар бүтэх болвоос сансар, нирваны агуулга оршихгүйд хүрнэ. Тэрхүү агуулгыг хүлээн зөвшөөрөхгүй байх аргагүй бөгөөд хүлэгдэх, гэтлэх зэрэг агуулга бүхэн түүнд магадтай багтах учраас өөрчлөн чанар байхгүй гэж хүлээн зөвшөөрөх шаардлагатай. "Та нар бодит зүйлст өөрчлөн чанар байхгүй болохоор өөр юу ч байхгүй болно гээд хүлэгдэх, гэтлэх болоод төрөх, түрдэх тэргүүтнийг хаахад "үнэхээр" гэх зэргийн ялгааг найруулах шаардлагагүй, зөвхөн өөрчлөн чанарыг үгүйсгэх ухаан зэргээр үгүйсгэнэ гэвэл, өөрчлөн чанар байхгүй түүнээ л хүлэгдэх, гэтлэх, төрөх, зэдрэх тэргүүтний агуулга таарах учраас үгүйсгэхгүй гэж яаж санана вэ?.

Товчилбоос, өөрчлөн чанар үгүй болон хүлэгдэх, гэтлэх, төрөх, түрдэх тэргүүтэн харшилна гэж үзвээс, өөрчлөн чанаргүй хоосон чанарт сансар, нирваны хамаг агуулга багтах гэдэг хоёр үнэний алин ч болохгүйд хүрэх тул төв үзлийн нэгэн онцлог түүнийг та хорих болох нь ээ. Тэдгээрийг харшлахгүй гэж үзвээс, мөн чанарыг хорьсон ухаанаар хоригдохуунаа ямар нэг "ялгамж" найруулах шаардлагагүйгээр төрөх, түрдэх, хүлэгдэх, гэтлэх тэргүүтнийг хориход үнэн учир шалтгааны шаардлагагүй. Тиймээс өөрчлөн чанарыг хорьсон ухаанаар шалтгаан үрийг хорино гэдэг өөрчлөн чанаргүй болвоос төрөх, түрдэх гэдэг байхгүй гэсэнтэй адил буюу.

/в/ Түүнээ Төв үзэлтэн хэрхэн хариу тавьсан нь: Өөрчлөн бүтсэн мөн чанар буй бус (байхгүй) гэхээр, тэгвэл өөр юу байх вэ гэж өгүүлэх энэ чинь ямар ч эргэлзээгүйгээр өөрийн мөн чанар буй бус (байхгүй) болоод ногоо буй бус (байхгүй) гэх хоёрын ялгааг ялгаж мэдээгүйтэй холбоотой нь тодорхой байна. Ногоо буй гэх ба ногоо өөрчлөн чанараар бүтэх хоёрыг ч ялгаж чадаагүй учраас л буй аваас л өөрчлөн чанараар буй (байх) ёстой. Эсвэл өөрчлөн чанараар буй бус (үгүй) болвоос, (өрөөс) буй бус (үгүй) болно гэж үзсэн нь тодорхой байна. Эс чингэвээс өөрчлөн чанараас бүтсэнийг хорих ухаанаар буй төдий болоод төрөх, түрдэх тэргүүтнийг хэрхэн хорих вэ гэх үү? Тиймээс хэзээ ногоо тэргүүтнийг буй (байна) гэж үзэх тэр хүртэл өөрчлөн чанараар бүтсэн л гэж өгүүлэх ба өөрчлөн чанараар бүтэх өрөөс байхгүй гэхээр огт байхгүй юм шиг өгүүлэх нь хоёр хязгаарт (туйл) эргэлзээгүй унах мөн тул бодит

өгүүлэгчийн ухааралтай ялгалгүй нэгэн болно.

Түүний хариуд шалтгаан үрийг төрүүлэх тэргүүтний үйл, үйлдвэр зэрэг нь өөрчлөн чанарт буй аваас үл орших бөгөөд зөвхөн өөрчлөн мөн чанаргүй байхад л таарах болохыг айлджээ. "Өөрчлөн чанар байхгүй" болон "байхгүй" хоёрыг тодорхой ялгаж мэдэх учиртайг "Тодорхой үгт"-ээс: Эсэргүүцэл: Ийн хэмээн Хэрэв та энэ мэтээр бодит юмс өөрчлөн чанаргүй гэж агуулваас алин ялж төгс нөгчигсөн бээр өөрийн үйлдсэн үйлийн тийн боловсролыг (үр) өөрөө амсах болно хэмээн айлдсан бүхнээ эл ёсоор үгүйсгэж, үйлийн үрийг басамжлах учир та үгүйсгэгчийн эрхэм болох буюу. Хариулт: Өгүүлсүгэй. Би үгүйсгэгч бус аа. Би болвоос буй болоод буй бус хоёрт өгүүлэгчийг хориглож хоёр үгүй мөр болсон нирвааны хот балгадад одохыг тодорхой үйлдэгч мөн. Би болвоос үйл, үйлдэгч, үр жимс тэргүүтэн буй бус аа гэж өгүүлсэн бус аа. Тэгвэл юу хэмээвээс, Эдгээрийг өөрийн мөн чанар үгүй болой хэмээн агуулсан болой. Эсэргүүцэл : Яавч өөрчлөн чанаргүй болвоос үйл, үйлдэгч болж таарахгүй учир гэм нь илхэн байгаа бус уу.Хариулт: Тэр тийм бус аа. (Харин) Зөвхөн өөрчлөн чанартай л болчихвол үйл үйлдвэр үзэгдэхгүй болох учиртай. Зөвхөн өөрчлөн чанаргүй учраас л үйл, үйлдвэр үзэгдэх мөн" хэмээн айлджээ. Тийнхүү огт байхгүй болоод өөрчлөн чанаргүй байхын ялгааг ойлгоогүйгээс буй ба үгүйн хязгаарт унах бий. Эл явдлыг хорихдоо бид "Огт байхгүй гэж өгүүлээгүй ч буй бус аа гэж хэлсэн буюу. Буй гэж эс өгүүлсэн ч байхгүй биш ээ гэж өгүүлсэн мөн" Ийн өгүүлэх төдийд горилсон ч (шунаваас) зөвхөн харшилсан болох тул Төв үзлийн утга өчүүхэн төдийг ч үл багтаана. Бусдыг хорихын цагт өөрийн мөн чанар буй, буй бус хоёрын талаас нь авч үзэж хорих юм бол тэр хоёр бие биенээ үгүйсгэх ёстой гэж өөрсдөө үздэг шиг тэр хоёрын аль нь ч болохгүй гэсэн тийм утгаар илэрхийлдэг билээ.

12. УХААНААР ШИНЖИХ НЬ:

/а/ Ухааны шинжлэлд тэсэх, эс тэсэхийг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх: Ухаанаар ажиглахад тэсэх, эс тэсэх гэдэг хоосон чанарыг шинжих тэр ухаанаар олдох, олдохгүй гэх тэр утга билээ. Тэр талаар "Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас:Бидний тийн шинжлэл нь өөрчлөн (өөрийн) мөн чанар байгаа эсэхийг чухалчлан хайж буй үйл билээ. хэмээн айлдсан мэтээр дүрс тэргүүтнээ төрөх, түрдэх зэргийн өөрчлөн мөн чанар буй, үгүй эсэхийг л эрж хайж буй шинжлэл ажгуу. эрэв өөрийн мөн чанараар бүтсэн аваас тэрээр баригдах, олдох ёстой байтал олдохгүй байна. Үлгэрлэвээс, Зүүн зүгт хумх (бумба) байвал олдоно гэж бодсон эрэлчин бээр зүүн зүгт хумх эрэхийн цагт олдохгүй бол тэрээр зүүн зүгт хумх байна гэхээ үгүйсгэнэ. Хумх байна гэдгийг юунд үгүйсгэх билээ. Түүнтэй адил "өөрийн мөн чанараар бүтсэн төрөх буй аваас олдоно" гэж үзээд Төв үзлийн ухаанаар хайгаад "тийн төрөхийг олж чадаагүй тэр ухаанаар л" "өөрчлөн буюу өөрийн мөн чанараар бүтсэн төрөх"-ийг үгүйсгэхээс бус, "төрөх төдий нэгэн"-ийг юунд үгүйсгэх вэ?.

/б/ Шалгадаг ухаанаар бүтэх, эс бүтэхийг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх: Дүрс тэргүүтнийг авч үзэхдээ шалгадаг ухаанд баригдаагүй бол зөвшөөрдөггүй, шалгадаг ухаанд баригдсан бол зөвшөөрдөг билээ. Асуулт: Чингэвэл "хамаг зүйлс ертөнцийн шалгадагаар болохгүй" хэмээсэн нь хэрхэн тохирох вэ? Хариулт: Үүний утга нь ертөнцийн харах мэдрэхүй зэрэг мэдрэхүй сэтгэлүүд нь хоосон чанарыг (оносон) шалгадаг ухаан болж чадахгүйг үзүүлснээс бус хамаг мэдэгдэхүүн

бүхэн шалгадаг ухаанаар мэдрэгдэхийг үгүйсгээгүй болно. Тийм учрыг "Орохуйн тайлбар"-т: Чингэхлээр хоосон чанарыг мэдэхэд зөвхөн хутагт нарын шалгадаг ухаан хэрэгтэй. Хутагт бусууд нь үл болмой. Хэдий ертөнцийнхэн эсргүүцэл гаргана гэж үзээд, хоосон чанарыг шинжихэд ертөнцийн ухаанаар буюу шалгадагаар болно гэж үзвэл л тийм байж болох ч Хэрвээ ертөнцийн шалгадагаар мэдэх болвол, Ертөнц хоосон чанарыг үзэх учир, тусгай хутагтын Хэрэг юун хутагтын мөрөөр ч юу хийх Тэнэгүүд шалгадагаар мэдэх нь зохисгүй болюу хэмээжээ

Тэдгээрийг зөвөөр, сайтар таньж мэдэхгүй бол явдлын зүгт сайн магадлалд төрөхгүйд хүрнэ. Ихэнхдээ басамжлах, дорд үзэх үзэл болчих тул ухаантан мэргэд бүхэн энэхүү ёсны "янагуухийн талаарх агуулга, тодорхойлолт"-ыг мэргэн ухаанаар тунгаагаарай.

14. ХУРАН ҮЙЛДЭХҮЙГ ШИНЖИХ НЬ

/в/ Дөрвөн хязгаараас төрөх мөн, бусыг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх: "Өөрийн мөн чанараар бүтэж төрөх" гэдэг нь үнэмлэхүйгээр төрөх мөн тул түүнийг зөвшөөрөхдөө зөвхөн нэрийдлийн хувьд зөвшөөрч болох талтай. Үнэмлэхүйгээр төрөх гэгчийг хорьсон шиг хорих шаардлагатай гэдэг бол энэхүү багшийн таалдын эрхэм дээд нь мөн тул өөрийн мөн чанараар бүтсэн төрөхүй гэдэг нэрийн төдий ч байж болохгүй гэж үзэх хэрэгтэй. Мөн өөрчлөнгөөр өөрийн чанараар үл төрсөн буюу төрөхийн мөн чанар байхгүй гэхээр (ерөөс) төрөх гэж байхгүй нь албатай гэж барьснаар "шүтэн барилдаж төрөх" болон "өөрчлөнгөөр үл төрөх" хоёрыг харшуулан тэмцэлдээд "чих байхгүй", "зүрх байхгүй" гэж айлдсан байна гэдэг. "Өөрчлөнгөөр үл төрөх" хэмээхийн "өөрчлөн" хэмээх үгийг сонсолгүйгээр "үл төрөх" хэмээснийг барьж бодох вий гээд "чих байхгүй" гэж "өөрчлөн" хэмээх тэрхүү үгийн утгыг ухаарахгүйд хүрэх вий гээд "зүрх байхгүй" хэмээн айлджээ. Мөн "Лусын хаан Мадойва айлтгасан судар"-аас:

Алин шалтгаанаас төрөх тэр л үл төрөх
Түүнээ төрөхийн өөрчлөн чанар үгүй буюу
Шалтгаанд шүтсэн алин түүнийг хоосон (чанарт) гэж номнов
Алин хоосон чанартайг ийн мэдэж жиших мөн

хэмээсний эхний мөрөөр бурхан бээр: "Шалтгаанаас төрсөн тэр л үл төрөх" хэмээн айлдаж үл төрөхийн ёсыг заажээ. Хоёрдугаар мөрөөр: "Түүнээ төрөхийн өөрчлөн чанар үгүй" хэмээн хоригдохуундаа ялгааг нь гаргаж "өөрчлөн чанар үгүй болой" гэжээ.

/г/ Бодасын буй, буй бус зэрэг дөрвөн талыг хорихоод эсэргүүцэл гарахгүйг үзүүлэх: Асуулт: Төв үзлийн гол номоос бодас юмсын өөрчлөн чанарт болохыг /1/ буйгаас, /2/ буй бусаас, /3/ хоёулангаас, /4/ хоёул бус зүйлээс байхгүй гэж дөрвөн хязгаараас үгүйсгэнэ. Ер энэ дөрөвт багтахгүй үзэгдэл юмс байхгүй тул эл учир шалтгаанаар бүгдийг үгүйсгэх болох нь ээ?. Хариулт: Дээр өгүүлсэн мэт ер бодит зүйл байхаас өөрийн мөн чанараар бүтсэн бодит зүйл нь хоёр үнэний хаана ч багтахгүй гэж хориглоно. Харин тусыг үйлдэх бодит зүйлсийг нэрийн төдийд байхыг үгүйсгээгүй болой. Бодит зүйлс үгүй боловч хуран эс үйлдсэн юмс өөрийн мөн чанараар бүтсэн "бодит бус юмс" гэж үзвээс мөн тэр адилын "бодит бус юмс"-ыг ч үгүйсгэнэ. Улмаар тэр мэтийн бодит зүйлсийн буй, буй бус хоёуланг няцааж, хоёуланг бусын өөрийн мөн чанараар бүтсэн байхыг ч үгүйсгэх тул дөрвөн хязгаараас хорих ёсыг энэ мэтээр

мэдэж аваарай.

15. ХОРИГДОХУУН УТГАА БУРУУ ТАЙЛБАРЛАСАН НЬ

2/ Хоригдохуунаа (хаагдахуун) хэтэрхий явцуу тайлбарласныг хорих: ...Тиймээс үзэл онолоо баттай·сайн мэдэхийн цагт хамт төрсөн мунхагийн баримтлах утгыг нь байхгүй болохыг баттай мэдэх явдлыг гол орноо болгож авах, түүний дашрамд хамаг нэрийдэл томъёог баримтлах сэтгэлийн орнуудыг хашраан сөхөөх учиртай зэргийг таньж мэдэлгүйгээр хамт төрсөн мунхагийн баримтлах орныг сөхөөх явдлыг орхигдуулаад "бодгалийн би үгүй"-г хорих гээд "мөнх, ганц, өөрийн эрхэт би болон, "номын би үгүй"-г хорино гээд хувьгүй нарийн тоос хэмээх баригдахуун", хувьгүй агшин хэмээх баригч, гурван ялгамжаа төгөлдөр мөн чанар зэрэг зөвхөн тогтсон гаалльıг өгүүлэгч нарын нэрийдэн томъёолсон зүйлсийг хорино гэж үзвэл тэр болгон таарахгүй. Чингэлгүйгээр үзэл онолоо баттай танин мэдэхийн үест тэр төдийгөөс эхлэн таньж мэдээгүй бол бясалгахын цагт ч тэдгээр төдий ч нэгийг баттай мэдээгүй гээд тэр цагт тэр төдийг л бясалгах хэрэг гарна. Үзэл онолоо баттай мэднэ гэдэг бясалгаж мэднэ гэсэн утга билээ. Тиймээс бясалгаад илт болгох ба бясалгаж дадуулсаар эцэст хүргэнэ гэдэг ч тэр төдий хэмжээнд хүрэх ёстой. Тэр мэтээр хотол нэрийдлийг мэдсэн тэр л нэрийдлийн төдий хоёр "би-үгүй"-г оносноор хамт төрсөн нисваанисыг буцаана гэж үзвэл хэтэрсэн болно. "Орохуй"-гаас:

"Би үгүй"-г онохын цагт мөнхийн "би"-г тэвчих бөгөөд
Энд л "би"-д барихын шүтээн гэж үл үзэх
Тиймээс "би-үгүй"-н ухаанаар "би"-г үзэхийг
Ёзооρоос нь үлдэн хөөх хэмээх машид гайхамшигтай

Өөрийн гэрийн туурганаа могой асахыг хараад
Энд их заан алга байна гэх бодлоос салж
Могойн аюулаас гэтэлж байна гэх нь
Аяа, хоохой! Бусдын инээд болохоос өөр газаргүй хэмээжээ.

16. ХОРИГДОХУУНЫ ЖИНХЭНЭ УТГА:

1/ Хоригдохууны жинхэнэ утгыг танин барих: Ер нь хоригдохуунд:а) Мөрийн хоригдохуун ба б)Учир шалтгааны хоригдохуун гэж хоёр буй. а) Мөрийн хоригдохуун. "Төвийн хязгаар"-аас:

Нисваанисын түйтгэр болон
Мэдэгдэхүүний түйтгэр гэж үзүүлэв
Тэр бүхэнд хамаг түйтгэрүүд багтах ба
Тэдгээрийг дарваас гэтлэх (нирваан) мөн хэмээн айлдсан мэт нисваанисын болон мэдэгдэхүүний түйтгэр хоёр буй. Эдгээр нь мэдэгдэхүүнд багтдаг хоригдохуун

бөгөөд эдгээрийг байхгүй болгосноор амьтан бүхэн гэтэлж нирваанд хүрнэ.

б) Учир шалтгааны хоригдохуун. "Тэмцлийг няцаагч"-аас:

Жич заримууд хувилгасан бүсгүйг
Бүсгүй хэмээн
Буруүд барих ба хувилгаан адил гэж

Хорьж үйлдсэн энэ нь тэр мэт буюу хэмээснийг "Түүний өөрийн тайлбар"-аас: "Бас зарим эрчүүд хувилгасан бүсгүйг өөрчлөн чанараар хоосон байтал үнэхээр бүсгүй хэмээн буруугаар ухдаг бий. Чингэж буруугаар барьж, бас түүнээ шунах, тачаах сэтгэл төрдөг. Түүнчлэн залрагсад, түүнчлэн залрагсадын шавь нар, Сонсоод сонсогч нараас ямар нэг хувилгаан дүрд хувилан үзүүлэхдээ тэдгээрийн буруу бодлыг буцаадаг билээ. Ийнхүү хувилгаан дүр адилын миний үгээр бусад бүх бодит юмс нь хувилгасан бүсгүй мэт өөрчлөн чанартай гэх аливаа үзлийг буцаана" хэмээн айлджээ.

17. ӨӨРИЙН ҮНДЭСТ БОЛОН ХЭТРҮҮЛЭГЧ ХОЁРЫН ЯЛГААГ БУРУУ ТАЙЛБАРЛАСАН НЬ

(2) Өөрийн үндэст болон Хэтрүүлэгч төв үзэлтэн нар хоригдохууныг хэрхэн хорих: (а) Өөрийн үндэст болон Хэтрүүлэгч нарын утгыг бодитой барих: Буддхабалида багшийн тайлбарт "Хэтрүүлэгч, Өөрийн үндэст" гэж хоёр ялгаж Хэтрүүлэгчийг тусгайлан авч үзсэн нь тодорхойгүй байна. Гэсэн ч "Үндсэн билиг -ээс:

Өөрөөс бус, бусдаас бус
Хоёроос бус, шалтгаангүйгээс бус
Бодас зүйл алин юу байлаа ч

Төрөх нь хэзээ ч буй бус хэмээн айлдаж "бусдын ёсыг үгүйсгэхийн үүднээс дөрвөн төрөхүйг няцаан зохиожээ. Түүнийг Бхававивека багш бээр "өөрийн ёсыг бүтээх ба бусдын зүгийг няцаах аль ч чадал байхгүй гээд, гэм буруүг тоочин няцаасан" гэцгээдэг. Гэвч Чандракирти багш бээр тэр мэтийн гэмүүд Буддхабалида багшийн ёсноо үл таарах учир шалтгааныг дэлгэрэнгүй тайлбарлаж бусад төв үзэлтэн нарт төв үзлийн онол сэтгэлд зөв төрөхийн арга болгож Хэтрүүлэгчийн ёсыг судлах хэрэгтэй гээд мөнхүү Өөрийн үндэстийн ёс таарахгүй хэмээн хориглож Хэтрүүлэгчийн аймгийг тодруулан тайлбарлажээ.а/Баримтлалыг өгүүлэхэд дөрөв: /1/ Хэтрүүлэгч болон өөрийн үндэстийн талаар олон томъёолол бий. Гэхдээ тэр бүгдийг хэн номнож чадах билээ. Түүнээс зарим нэгийг номносугай. Үүнд Заянанда бандида бээр "Орохуйн тайлбар номлол"-доо: Асуулт: "Тэр талаар хэрвээ заримууд Хэтрүүллийг (танжур/ reductio ad absurdum argument), учир шалтгааны нотлол (данцэг/syllogistic reasoning) гэж үзвээс, тэрээр шалгадгаар бүтсэн зөв мөн үү. Гэхдээ тийн эс бүтсэн мөн. Энэ талаар эхнийхээр болно (бүтсэн) гэвэл тэр цагт хоёулаа бүтэх учраас бусдын ам авсан (тангараг) гэж юунд өгүүлэх. Удаахаар гэвэл бусдын ам авсан болж таарахгүй учраас бусдын ам авсан гэж хэрхэн өгүүлэх вэ?

Түүний хариуд: Шалгадгаар бүтсэн алин болвоос л хоёулаа бүтсэн мөн болой" хэмээн тэр ямагт үл мэдэх үед ийнхүү эсэргэлдэгч бээр бүтээгч нотлол өгүүлэх цагт тэрхүү нотлол нь шалгадгаар бүтсэн (нотлогдсон) байх боловч бусад шалгадгаар бүтээж, түүгээр мэдэж болно. Бусдын сэтгэлийн ялгамжаа нь илт болон жишиж мэдэх

сэтгэлийн орон бус болой. Өөрийгөө ч гэсэн шалгадгаар бүтээж мэднэ. Эндүүргийн шалтгаанаас удаан хугацааны туршид барьсан учир хуурмаг болжээ. Тиймээс цаад наад эсэргэлдэгч нарын шалгадаг гэж үзсэний хүчээр бодит юмсын мөн чанарыг хүлээн зөвшөөрдөг болно. Тиймээс бусдууд хэрхэн ам авахын эрхээр бусдын зүгийг сөхөөнө" гэжээ.

19. ӨӨРИЙН ҮНДЭСТ, ХЭТРҮҮЛЭГЧ ХОЁРЫН ЯЛГААГ ТАЙЛБАРЛАСАН НЬ:

2/ Өөрийн ёсыг номнох нь: Хэтрүүлэгч нар өөрийн үндэстийн ёсыг сөхөөг гаргаад өөрийн ёсоо байгуулсан түүнийг хэлэхэд тэр хоёуланг нь ухаарч болох тул түүнийг өгүүлсүгэй. Энэ талаар "Тодорхой үгт"-ээс олонтаа айлдсан тул үг олон болох вий гэж эмээгээд энэ үест гол зүйлүүдийг номносу.Түүнээ хоёр зүйл: а/ Өөрийн үндэстийг бодитойгоор сөхөөх ёс: ...Түүний утга нь: "Бурхан бээр Өвөрмөц өгүүлэгч нарт "дуу бол мөнх бус шүү" хэмээн андгайлахад махбодиос гарсан дуу гэж номтод бариваас "Өвөрмөц өгүүлэгчид "үл бүтэх". Огторгуйн эрдмийн дуу хэмээн номтод бариваас өөрийн ёсноо эс бүтэх. Тэрчлэн Өвөрмөц өгүүлэгч бээр, тодруулан үйлдэгчийг дуу нь мөнх бус гэж андгайлаад, үйлдсэн дуун хэмээн номтод бариваас тодорхой үйлдэгч болохгүй. Урьд байсан нөхцлөөс тодорхой үйлдэгч дуун хэмээн номтод бариваас өөрт эс бүтнэ. Чингэхдээ өөр, өөрийн ёсны нийт бусын бодлыг номтод барьж болохгүй ээ. "Номт" гэдэг бол эсэргэлдэгч хоёр талаас тусгайлан шинжлэн үзэж байгаа зүйлийн суурь учраас хоёулангийн "зохилдох үзэгдэл" болж бүтсэн нэгэн байх хэрэгтэй. Ингэж "номт" нь зохилдох үзэгдэл болох шаардлагатайн адилаар "ном" болох мөнх бус нь ч гэсэн тусгай ялгааг гаргаагүй ерөнхий нэгэн зүйл байх хоёулаа бүтсэн байх хэрэгтэй. Ямар ч жишээг татахдаа, зохилдох үзэгдэл нэгэн бүтээгдэхүүнийг бүтээхийн (нотлогдохууныг батлах) өмнө байх хэрэгтэй.

Тэр жишээний дагуу Төв үзэлтэн нар нүд тэргүүтнийг дотоодын төрөн түгэхүй буюу дүрс тэргүүтэн гадаадын төрөн түгэхүйнүүдийг "өөрөөсөө төрөх нь байхгүй" гэдгийг өөрийн аймгийн бодит өгүүлэгч нар бүтээхдээ "үнэн нүд тэргүүтэн " хэмээн номтод бариад өөрт үл бүтээх, "хуурмаг нүд тэргүүтэн "хэмээн номтод бариад гадаадынханд үл бүтээх тул энэ мэтийн ялгааг орхиж нүд, дүрс төдий нэгнийг номтод агуулваас төв үзэлт болон бодит өгүүлэгч хоёулаа "өөрөөсөө төрөх байхгүй" тэргүүтнийг тусгайлан шинжих суурь болж өгнө. Тиймээс хоёуланд "зохилдох үзэгдэл" болох шаардлагатай болно гэж санаарай. Зохилдох үзэгдэлд бүтэхийн утгын хувьд ч хэрхэн гадны эсэргэлдэгчдэд төрсөн шалгдаг ухаан нь төдий чинээгээр дотоод эсэргэлдэгчдэд ч тэр адилаар шалгадаг ухаан төрөх аж.

20. ӨӨРИЙН ҮНДЭСТИЙГ ШҮҮМЖЛЭХ НЬ

б/ Тэр бидэнтэй адилгүй ёс: "Түүнийг бүтээх"-дээ, "номт" (subject) болох "нүд", "үлгэр" (the example) болох "хумх", учир шалтгаан (the reason) болох "өөрийгөө үл үзэх", "бүтээгдэхүүн ном" (the predicated quality) болох "хөх өнгө тэргүүтнийг үл харах" зэргүүдийг өөрийн ёсноо ам үл авах буюу. Бусдын авах төдий мөн тул учир болоод албатай тэргүүтнийг зөвхөн гадаад эсэргэлдэгчид бүтнэ хэмээсэн утга бус аа. Тэгвэл юун хэмээвэл, тэдгээрийг өөрийн ёсонд ам авсан нь байхгүй ч, тэдгээрийг бүтээхийн шалгадаг өөрийн мөн чанараар бүтсэн мэдэгдэхүүнийг илт мэднэ гэдэг өөрийн ёсонд

томъёо тэдий ч үгүй билээ. Өөрчлөн буй гэж өгүүлэгч тэдгээрийн хувьд бүтсэн гэдэг нь тэрхүү шалгадгаар бүтсэнээ магадтай харгалзах тул хоёуланд зохилдох үзэгдэлд бүтсэн, өөрийн мөн чанараар бүтсэн гэдгийг оносон шалгадаг байхгүй учир хоёулаа үл бүтсэн болж бусдад алдаршсан буюу бусдад бүтсэн хэмээгджээ.

(б) Тэр хоёрыг даган барьж үзэл онолыг үндэснээ төрүүлэх:

Хэтрүүлэл (reductio) нь: "Гал нь түлээнд өөрчлөнгөөр буй аваас өөрчлөн чанар нь нэг болон тус тус хоёрын аль нэг болно. Хэрвээ "нэг болвоос гал өөрөө өөрийгөө шатаах болно" хэмээх тэргүүтэн бусдын ам авсныг учирт байгуулж гадны этгээдийн үл зөвшөөрөх зүйлийг хаях энэ мэт мөн тул үгээр жишиж бусад хэтрүүллийг ч ухаараарай. Тиймээс гадны эсэргэлдэгч нар хэдий бодит өгүүлэх тогтсон таалдаа эс орхих тэр хүртэл өөрийн мөн чанараар бүтсэн мэдэгдэхүүнийг мэдэж бүтээнэ гэдэгтээ баригдаж утгын бүтээгч шалгадаг байна гэж үздэг. Хэзээ нэг цагт зарим бодит юмс өөрийн мөн чанараар бүтээгүй гэдгийг шалгадгаар мэдээд ирэхээр бодит өгүүлэх тогтсон таалдаа орхидог билээ. Тэр мэт хутагт эцэг, хөвгүүн тэдгээрийн даган барихдаа төв үзэлтэн "хэтрүүлэгч", "өөрийн үндэст" нарт харилцан адилгүй хоёр ёс буй. Тэр хоёрын алиныг дагах вэ? хэмээвээс, Энд хэтрүүлэгч ёсыг даган барина. Үүнийг дээр номносон мэтээр нэрийдэлд тэдийд ч мөн чанараар бүтсэн өөрчлөнг хориглож түүнийг хориход сансар, нирвааны агуулга бүгдийг сайтар барих чухал хэрэгтэй тул тэрхүү хоёр ёсыг сайтар ухаарах учиртай. Бодас мэт өөрийн мөн чанараар бүтсэн өөрчлөнг ам авбаас ахуй ёсыг шинжлэх ухаан ба шинжилгээ шаардлагатай гэж энэ хоёр багшийн гол номоос олонтаа айлдсан тул хутагт эцэг, хөвгүүний гол номуудтай сайтар жигдрүүлж тэр ёсноо ам авах ба тэр тусмаа дээр номносон мэт магадтайгаар "Хэтрүүлэгч" ёсны зүг ам авах хэрэгтэй.

21. "МОДОН ТЭРЭГ"-ИЙГ ШИНЖИХ НЬ:(Бодгалийн би-үгүйг онох):

(а)Бодгалийн "би-үгүй"-г нотлон бүүлгах: "Орохуй тайбар"-д судраас эшлэн :"Би" хэмээх нь шумнасын сэтгэл гэж, Та түүнийг мэдэх буюу, Хурсан цогцос энэ хоосон бөгөөд, Үүнээ амьтан буй бус аа, Хэрхэн гишүүд цуглаж нийлснээ, Шүтэж модон тэрэг гэж өгүүлдэг шиг, Тэрчлэн цогцосуудад шүтэн байж, Янагуух амьтан хэмээх болой" хэмээх зэргийн үүднээс тайлжээ.

/1/ Модон тэрэгнээ өөрчлөн үгүй ч харин нэрийдэлд буйг үзүүлэх: "Орохуй"-гаас:"Модон тэрэг нь өөрийн гишүүнээс ангид бус /1/, Ангид бус нь бус /2/, түүнтэй төгөлдөр ч бус /3/, Гишүүн ч бус /4/, гишүүд нь ч тэр бус /5/, Хурсан тэдий ч бус /6/, хэлбэр дүрс нь ч тэр бус /7/ адил" хэмээн модон тэрэг нь өөрийн гишүүдтэй нэг болон эсвэл ангид байх зэрэг долоон зүйлээр "буй бус" тул зөвхөн нэрийдэл тэдий зүйл мөн. Түүнтэй адилаар "би" болоод "цогцос" хоёр ч мөн тийм болохыг айлджээ.

Энд модон тэрэг өөрийн мөн чанараар бүтсэн өөрчлөнтэй байх аваас нэгэн байх буюу эсвээс ангид тус тус байх долоон зүйлийн аль нэгээр буюу өөрчлөн буй үгүйг шинжигч ухаанаар ямар ч эргэлзээгүй бүтсэн байх хэрэгтэй. Гэтэл тэр долоогийн аль нэг нь болж тийн бүтээгүй (мэдрэгдээгүй) байгаа тул түүнээ өөрчлөн чанар байхгүй байна. Модон тэрэг нь гол мод, хүрд (дугуй), шаантаг (хадаас) зэрэг гишүүдээс бүрдэнэ. Модон тэрэг нь тэдгээр бүхэнтэй нэг мөн чанартай бус. Нэг гэвэл түүний гишүүд олон байгаатай адилаар модон тэрэг ч мөн олон болж таарна. Мөн

нөгөө талаас модон тэрэг нэг байгаатай адилаар тэдгээр гишүүд ч нэг болж болно. Ингэхээр үйлийг үйлдэгч (эзэн) болон үйл, ажил хоёр нэг зүйл болчих зэрэг гэм гарна. Өөрийн гишүүдтэйгээ өөрийн мөн чанараар бүтсэн ангид тусдаа ч бус. Үлдсэн хоёр зүгийн хувьд "Орохуй"-гаас:

Хэрвээ хурсан төдий нь модон тэрэг болвоос
Хэсэг бусаг байгаа нь модон тэрэг мөн болох
Алин гишүүнт бус болвоос тэдгээр гишүүд
Үгүй болох тул хэлбэр дүрс төдий нь модон тэрэг бус аа

хэмээсэн мэт "гишүүд цугласан төдий" болоод гишүүдийн ялгагдах "хэлбэр" хоёрын л модон тэрэг гэж үзэх бий. Гэтэл модон тэрэг нь өөрийн гишүүдийн цугларал, нийлэмж төдийд ч үл таарна.

22. ӨВӨРЧЛӨН ЧАНАР ҮГҮЙ БОДГАЛЬ:

/а/ "Би нь цогцостойгоо нэг" хэмээх зүгийг хорих: 1. "Би"- гээ байна гэж өгүүлэх утгагүй болох. "Би" болон цогцос хоёр нь нэг өөрчлөн чанартай гэвэл би гэж ам авах нь утгагүй. Цогцосын тоотой адил зүйл болж хувирна. Үлгэрлэвээс, "сар болон туулайт" хэмээхтэй адил. Үүнийг үндсэн билэгт ч айлдсан буй. "Үндсэн билгийн" "Хориндолдугаар бүлэг"-ээс : Чухал авагчаас (цогцосоос) ангид, Би байхгүй гэж үзэх цагт, Чухал авагч нь би мөн болох тул, Таны "би" чинь үгүй болох буюу хэмээжээ.

2. "Би"-нь олон болох гэм гарах. "Би" болоод цогцосууд нь өрөвчлөн нэг болвол нэг бодгальд гэхэд олон цогцос байдаг шиг "би"-ч мөн олон болж болно. "Би" нэгээс цаашгүйтэй адилаар цогцос ч бас нэг болохын гэм гарна. "Орохуй"-гаас ч: Х э р в э э цогцос нь "би" мөн болвоос,Тэрээр олон учир "би" ч олон болох хэмээжээ.

3.Төрөх, түрдэх (эвдрэх). "Хорин найм дугаар бүлэг"-ээс: Хэрвээ цогцос "би" болвоос, Төрөх, түрдэх мөн болох хэмээсэн ба, Энэ мэтээр "би"-нь цогцостойгоо нэгэн болвоос "би" гэж ам авах нь утгагүй болох, "би" нь олон болох, үйл үйлдвэр нэг болох, үйлдсэн үйлийн шим барагдах, үйл үйлдээгүйтэй учрах, төрлөө дурдан санах үгийг өгүүлэх зэрэг үл зохилдох зургаан зүйл гарах учир нэг гэж ам авч болохгүй нь ээ.

/б/ "Би нь цогцостойгоо тусдаа" хэмээх зүгийг хорих: Асуулт: Ингээд "би" болоод цогцос хоёр өөрчлөн нэг биш гэж бодьё. Харин өөрчлөн тус тусдаа (ангид) болвол ямар гэм гарах вэ? Хариулт: Энэ талаар "Хориндолдугаар бүлэг"-ээс: Хэрвээ цогцоснуудаас ангид аваас, Цогцосны бэлэг чанар үгүй болно хэмээх гэмийг айлджээ. Үүнд "би" нь цогцосноосоо мөн чанараар бүтсэн ангид зүйл болвол цогцосны бэлэг чанар нь төрөх, эвдрэх, орших гуравтай төгөлдөр болохгүй ээ. Үлгэрлэвээс, "Морь нь үхрээс тусдаа бүтсэн учраас үхрийн бэлэг чанартай төгөлдөр биш шүү дээ. Мөн байлаа ч тэрээр "би" гэж нэрийдэн сэжихийн суурь буюу "би"-д баригч атгагийн орон болохгүй нь ээ. Хуран үйлдсэн учраас. Үлгэрлэвээс, "Огторгуйн цэцэг буюу гаслангаас ангжирсантай адил"" хэмээн бусдад алдаршсан найруулгын "Тодорхой үгт "-ээс

айлджээ.

/г/ Түүнээ шүтэж "бодгаль нь илбэ адил" гэж ухаарах: Үүнийг "Бясалгалын хаан судар"–аас айлдсан дагуу үйлдсүгэй. Ийн өгүүлрүүн:

Хэрхэн зэрэглээ, гандирсын балгад,
Илбэ, зүүд тэр мэтээр адилтгаж
Шинж байдлыг бясалгахад мөн чанараар хоосон тул
Хамаг ном юмс бүгдийг тэрчлэн мэдэхтүн хэмэхх зэргээр буй.

2/ Түүнчлэн "минийх" гэдэг ч өөрчлөнгөөр байхгүй болохыг үзүүлэх: Тийнхүү өөрчлөн буй, үгүйг хайх ухаанаар "би"-гээ эрэхэд долоон зүйлийн алинд ч үл олдох тул тийнхүү "би"-д өөрчлөн чанар эвдрэх (байхгүй болох) тэр цагт "энэ чинь нөгөө "би"-гийн нүд тэргүүтэн болно" гэж ухаанаар хаанаас олдох билээ. Тийм болохоор "минийх" гэдэг маань ч өөрчлөн үгүй болох нь ээ. Бүтээлчид бээр "би" болоод "минийх"-ийн өөрчлөнг хэзээ ч үл (зорих) тухайлах болсноор орчлонгоос тийн гэтлэх болохыг номнох болой. "Арван наймдугаар бүлэг"-ээс:

Би ямагт нь буй бус болохоор
Минийх гэдэг хаанаас байх хэмээх зэргээр өгүүлжээ.

"Би"-д өөрчлөн байхгүй гэдгийг олох хүчээр л "минийх" гэсэн өөрчлөн үгүй онох болно гэдгийн сэжиг бодлыг таслан дээр өгүүлснээс мэдэж аваарай.

23. ӨӨРЧЛӨН ЧАНАРААС ХООСОН БОДАС ЮМС

(Номын би -үгүй чанарыг ойлгох):

1/ Өөрөөс төрөхийг хорих: Ногоо нь өөрийн мөн чанараас төрөх болвол төрөх нь утгагүй болно. Төрөх гэдэг хаана юу болж төрөх түүнийхээ мөн чанарыг олдог ёстой. Ногоо өөрийн мөн чанарыг олчихсон байдаг шүү дээ. Үлгэрлэвээс, "Илт тодрох ногоотой адил хэмээвээс, Төрөх нь хязгааргүй болох бөгөөд, Төрчихсөн хөрөнгө дахин төрөх тул, Тэр хөрөнгө нь дахин дахин төрөх хэрэгтэй болно". Тиймээс хөрөнгө төдий нэгэн үргэлж төрөхөд хүрэх тул ногоо тэргүүтэн төрөхийн чөлөө олдохгүй гэм гарна.

2/ Бусдаас төрөхийг хорих: Асуулт: "Гэсэн ч бусад (ангид) болох дөрвөн шалтгаанаас үр төрж болно гэж айлдсан тул бусдаас төрж болно биз дээ? Хариулт: Өөрчлөн тус тусын шалтгаанаас үр төрдөг болвол галын оч гэрэл ч зузаан харанхуйгаас төрж болох нь ээ. Бусад учраас. Мөн үндэс шалтгаан болох, болохгүй элдэв зүйлээс үр болох, болохгүй элдэв зүйл төрөх нь ээ дээ. Бусад чинь адил мөний тул хэмээжээ. Түүний утга нь "ногооны хөрөнгөнд өөрийн мөн чанараар бүтсэн өөрчлөн байна" гэж ам авбал "тутарга будаа нь өөрийг нь төрүүлж гаргах учиргүй гал зэргүүдээс өөрийн мөн чанарын үүднээс өөрчлөнгөөр тус тусдаа одох ёс" ба "өөрийн үндэс болох тутарга будааны хөрөнгөөс өөрчлөн тусдаа одох ёс" хоёуланд хэзээд адил үзэгдэнэ. Тиймээс тэр мэт эгүүсгэгч бусдаас өөрчлөнгөөр тус тусдаа байдал ургахтай адилаар тутрага будааны өөрийн хөрөнгөөс тусдаа үзэгдэхийн үест ч тус

тусдаа байх хувь нь тэр мэт үзэгдэнэ. Тус тусдаа үзэгдэх ёс тэдгээрийг өөрийн мөн чанарын үүднээс бүтсэн өөрчлөн мөн болвоос гал зэргээс үл төрөх ба түтрагаяы хөрөнгөнөөс бүтэх ялгамжааг хэзээ ч гаргаж чадахгүй.

3/ Хоёулангаас төрөхийг хорих: "Хоёулангаас төрнө" гэж өгүүлэгч нар нь шавар хумх нь шавраас төрдөг нь өөрөөсөө төрж буй хэрэг. Шаварчин зэргээс төрж буй нь бусдаас төрж буй хэрэг гэж өгүүлэх бий. Дотроо ч гэсэн "Лхайжэн бусад төрөл тутамдаа ч зөвхөн амь голтой нэгнээс төрөл авах учраас Лхайжэн болон амь хоёр нь нэг болно. Тиймийн учир өөрөөс төрсөн мөн. Эх, эцэг болоод нүгэл, буяны үйлийн үр зэргээс төрсний хувьд бусдаас төрсөн болоно" гэж өгүүлнэ. "Зөвхөн би-гээс ч төрөх" байхгүй. "Зөвхөн бусдаас ч төрөх" байхгүй. Харин "Хоёул чуулснаас төрөх" гэх эдгээрийг дээр номносон ухаанаар эвдлэх бөгөөд "өөрөөс төрөхийн талыг" өөрөөс төрөхийг хорьсон ухаанаар хаана. "Бусдаас төрсөн" гэхийг бусдаас төрөхийг хорьсон ёсоор хаах болой. "Орохуй"-гаас: Хоёулангаас төрөх нь ч, Ухааны мөн чанар биш гэдгийг номносон, Тэдгээр гэмүүд дээрээс бууж ирэх учир, Энэ нь ертөнцөөс нөгчигсөн тэр ямагтад ч байхгүй, Тиймээс тус тусаас төрж бүтэх нь үгүй болой хэмээжээ.

4/ Шалтгаан нөхцөлгүйгээр төрөхийг хорих: "Мөн чанараас төрнө" гэж өгүүлэгч (Локояата) нараас "линхуа цэцгийн үндэс ёзоор ширүүн боловч навч дэвүүр нь зөөлөн байхыг хичээж бүтээгчийг үзсэнгүй" гэх бий. Мөн заримууд "тогос зэргийг хараад өнгө зүс, хэлбэр дүрсийг хэн урласныг үзсэнгүй гэх ба тиймээс бодас юмс төрөхдөө "зөвхөн мөн чанараас гарна" гэж өгүүлдэг. Эдгээр нь таарахгүй л дээ. "Үндэс шалтгаангүй төрвөөс" нэгэн орон зай, нэгэн цагт орших төрөл нь хамаг л орон зай, цаг үед ч орших хэрэгтэй болно. Эсвэл өрөөс байхгүй байх хэрэгтэй болно. Энэ орон цагт "төрөх" ба энэ орон цагт "төрөхгүй" гэх тийм учир шалтгааны үндсийг байна уу, байхгүй юу" гэж үзэх шаардлага огт байхгүй. Тогосны отог хэрээнд ч байх хэрэг тохиох вий. Товчилвоос, нэгээс төрсөн бол хамгаас төрөх буюу эсвээс хэзээ ч төрж болохгүйд хүрнэ. Үрийг олохын тухайд ертөнцийнхөн үндэс шалтгаанд олонтаа шамдах хэрэггүй болох нь ээ.

(в) Тэдгээр үзлийг дадуулснаар түйтгэрийг тэвчих ёсон

Тийнхүү "би" болоод "минийх" хэмээхийн өөрийн мөн чанараар бүтэх нь тоосон төдий ч байхгүйг ухаарч түүний утгыг бясалгаж дадуулснаар "би" болоод "минийх" хэмээн барих, эдрэх үзлийг буцаана. Түүнийг буцааснаар чухал авагч хүсэл зэрэг "дөрвөн авахуй" буцна. Түүнийг буцааснаар авахуйн шалтгаанаас "хүрьцахуй" төрөхгүй тул хүрьцахуй шалтгаанаас цогцос хуралдаж төрөл авахгүй болсноор гэтлэх болно. "Хорин наймдугаар бүлэг"-ээс: "Би" болоод "минийх" амарлих тул, Минимхийлэн барих, минийх гэж үзэх үгүй болох хэмээсэн ба, Гадаад, дотоодын бодас юмст, "Би" болоод "минийх" хэмээх барагдаж, Чухал авахуй хоригдох бөгөөд, Тэр барагдваас төрөл барагдах хэмээн айлджээ.

Хоосон чанарыг оносноор тэд бүгдийг буцаах учиртайг дээрх "Шастар"-аас: Алины тухайд цацрал бүгдийг амарлиулах нирвааны мөн чанар болсон хоосон чанарт шүтэж цацралаас хагацана. Цацралаас хагацсанаар атгагаа буцаана. Атгагаа буцааснаар нисваанисаа буцаана. Үйл нисваансаа буцааснаар төрөхүйг буцаах тул зөвхөн хоосон чанар нь хамаг цацралыг буцаах мөн чанарт тул гаслангаас нөгчигсөн нирваан болой хэмээн маш тодорхой айлдсан бий. Ийнхүү хоосон чанарын үзэл бол зөвлөнт орчлонгийн үндсийг таслагч бөгөөд тонилохуйн мөрийн амин сүнстэй адил

гэдгийг үнэхээр баталж үзүүлсэн тул үүнээ баттай ухаарлыг олох хэрэгтэй.

24. ҮЛЭМЖ ҮЗЭХҮЙН ЯЛГАЛ:

Товчилвоос, их хөлгөний ёсноо Нагаржунай, Асанга хутагт нарын гол номын ёсыг дэлгэрүүлэн тайлбарласан үзэл онолын хоёр ёсноос өөр үзэл онол байхгүй билээ. Энэтхэг, Түвдийн дээдэс мэргэд бүтээлчид ч энэ хоёрын тайлбар дагуу хоёр үзлийн аль нэгийг нь магадалж түшсэн үзэгдэх тул огтхон ч эргэлзэлгүй энэ хоёрын үзэл онолын аль нэгийг өөрсдийн ёсны дагуу суралцаарай. Энэ ёсыг сайтар мэдэж гол номоос гарсан дагуу бясалгаж үйлдвээс л маш гайхамшигтай болно. Их хөлгөний эрхэм зарлигуудаас гүн утгын хураангуйлан заасан нижгээд олон буй ч, тийн заагаагүй ч олон бий. Тиймээс заасан гол номоос авах хэрэгтэй бөгөөд хураангуй аваас дэлгэрэнгүйгээс нь авах хэрэгтэй. Улмаар агуу явдлын зүгээс ч мэдэж авах хэрэгтэй. Гүн болоод агуу их хоёрын аль алин нь байхгүй тийм зүгийг даган барьж болохгүй. Үүнийг болгоож мөрийг заагч багшийн бэлэг чанар төгс төгөлдөр байх хэрэгтэй гэж хамаг хөлгөний мэргэд олонтаа айлджээ.

25. АМАРЛИНГУЙ, ҮЛЭМЖ ХОЁР ХОСЛОН ОРОХ НЬ:

Ямар нөхцөлд тэдгээрийг хослон барилдсан гэх вэ? Тэр адилыг олохоос өмнө тус тус атгалан агуулах бясалгал нь өөрийн хүчээр үл атгаглаж орших ганц хувийг ч татаж чадахгүй. Харин агуулах, шинжлэх хоёр бясалгалд тус тус шамдаж бясалгаж чадах хэрэгтэй байдаг. Тиймд тус тус онох шинжлэх бясалгал үйлдэж тэр хоёрыг олсноор л амарлингуйдаа татагдаж хослон барилдсан болно.хэмээжээ.

б. Ялангуяа Очирт хөлгөнөө суралцах ёс: Тийнхүү Судар (сутра), дандар (тантра) хоёрын "нийтийн мөр"-ийг судалсны дараагаар эргэлзэлгүйгээр "Нууц тарнийн хөлгөн"-өө (самг: tantrayana) ороорой. Энэхүү мөр нь буюу маш ховор чухаг ном бөгөөд хоёр буяны чуулганыг түргэнээ төгс төгөлдөр үйлдэх бөлгөө.Эхлээд дандрын аймгийн үндэснээс үүсэх зэргийн бурхадыг хүрдийг бүрэн гүйцэд номносон дагуу бясалгах хэрэгтэй. Дандрын мөрийн нийт бусын тэвчигдэхүүн нь цогцос, язгуур, төрөн түгэхүйд "өөрийн дураар шунах" буюу "эгэлд үзэх атгаг" билээ. Түүнийг тэвчихэд орон, бие, төгс эдлэлээ ялгамжаатай үзэгдэл болгон үйлдэх нь "Үүсгэлийн зэрэг" болно. Тэр мэт эгэлийн атгагийг арилгах, түүгээр бурхан бодисадва нар цаг үргэлжид адиститлэх бөгөөд хэмжээлшгүй буяны чуулганыг амар хялбар төгсгөж үйлдэх тул төгсгөлийн зэргийн сав болдог. Цаашлаад дандрын аймгийн үндэснээс гарсан дагуу "Төгсгөлийн зэрэг"-ийг бясалгах хэрэгтэй. Тиймээс ханьцашгүй егүзэрийн мөрийн бие төгс төгөлдөр болсон хоёр зэргийн увдисыг барьж үйлдээрэй. Энд эдгээрээр нэр төдий үүднээс дандрын ёсноо орох зүг төдий нэгийг үзүүлсэн болой. Дэлгэрэнгүйг "Нууц тарнийн мөрийн зэрэг"-ээс мэдэх хэрэгтэй. Тэр адилын ёсоор суралцваас судар, дандрын аньс бүхнийг хураасан, мөрийн бие огоот төгс төгөлдөр ёсноо суралцаж чөлөө учрал олсоны хэргийг төгс үйлдэх бөгөөд Ялгуугсаны үзүүлсэн дээдийн ном их эрдэнийг өөр, бусдын үндэснээ дэлгэрүүлэн үйлдэх чадалт болмой.

Редакторын үг

Богд Зонхова гэгээнтний айлдаж туурвисан "Их бодь мөрийн зэрэг" их бүтээлийг Т. Булган багш мэргэн уншигч Та бүхэндээ зориулж, мэдлэг оюуны тань боловсролд туслах үүднээс бүрэн эхээр нь Түвдийн номын хэлнээс, эдүгээ цагийн Монгол хэлнээ орчуулан барьж байгаа билээ. Одоо уг бүтээлийн төгсгөлийн хоёр бүлгийг орчуулж гүйцээн, удиртгал бичиж, монгол – англи, англи – монгол хэл дээр буддын ухааны зарим нэр товъёо, ном зүй, эх бүтээл зэргийг хавсарган та бүхэндээ барьж байгаад нь бид баяртай байна. Миний бие, гавж Ө. Гүндсамбуугийн хамт уг бүтээлийн орчуулгыг ариутган шүүх редактораар ажиллаж ирсэн болно. Энд үзүүлж байгаа "Амарлин оршихуй ба үлэмж үзэхүй" хэмээх хоёр бүлэг нь чухамдаа Бурхан багшийн ертөнцийг үзэх үзэл буюу жинхэнэ гүн ухааны үзэл онолыг тухайлбал хоосон чанарын үзэл онолыг тайлбарласан гүн ухааны тайлбар бүтээл билээ. Зонхава богд бурхан багшийн гүн ухааны үзлийн зүрхэн болсон хоосон чанарыг тайлахдаа гадаад, дотоодын олон тогтсон таалал, философийн ёсны олон аймгуудын үзэл баримтлалуудыг хооронд нь харьцуулан жиших, буруу баримтлал зэргийг шүүмжлэх, зөв дүгнэлт зэргийг учир шалтгаан, нотлолын үүднээс шинжилгээ анализ хийж тайлбарлажээ. Чингэхдээ хоосон чанарыг шүтэн барилдахуйн гүн гүнзгий үзэл онолтой барилдуулж, Бурхан багшийг тогтсон тааллын аймгийн хамгийн дээд болох Төв үзлийн /Мадхъямика/ фиолософикийн ёсноо авч үзсэн чухал онцлогтой билээ. Тэрээр энэ утгаа тодотгон "Мөрийн гурван зэрэг" бүтээлдээ:

Ахуй ёсыг онох ухаан төгөлдөр бус болвол
Алив машид гарахуй болон бодь сэтгэлд машид шамдавч
Ажрах сансрын зовлонгийн үндсийг тасалж чадахгүй тул
Алин шүтэн барилдахуйг онохын арганаа шамдаарай

хэмээн чухалчилсан байдаг.

"Амирлан ахуйн аймаг" нь үймэрсэн сэтгэлийг тогтооход чухал тустай бөгөөд энэхүү номыг уншсанаар сэтгэлээ тогтоох, билгүүнээ нээх, миний дайсан болсон гомдох, гутрах, уурлах омгорхох, мунхрах, амин хувиа хичээх зэрэг муу атгаг бодлыг дарж, олон амьтанд асран нигүүлсэхүй зэрэг энэрэнгүй сэтгэлийг төрүүлэх, юмны мөн чанар, ертөнцийн утга учрыг мэдэж зовлонгоос ангижрахад ач тустай ном билээ. Энэхүү утга гүнзгий, хүн амьтанд их тустай дээдийн номыг хичээл, ухаанаа зарж, сурч судлан орчуулсан, олон түмэндээ хүргэсэн буянд тань даган баясаад энэ номын уншсан, сонссон, сурсан судалсан хүмүүс бүгдээр амарлан оршихуйн эрхэм бясалгалыг түргэн олоод, түүнээс улбаалан хоосон чанарын эрдмийг түргэнээ олох болтугай гэж ерөөл талбъя.

/Занабазарын нэрэмжит Бурханы шашны Их Сургуулийн профессор, гавж Д.Цэрмаа, Шунлайв, гавж Ө.Гүндсамбуу нар 2006.12.15/

АМАРЛИНГУЙ ОРШИХУЙ БА ҮЛЭМЖ БИЛИГ

1

АМАРЛИНГУЙ ОРШИХУЙ БА ҮЛЭМЖ БИЛИГ

(2) Сүүлийн хоёр барамидад суралцах ёсон

V. Амарлингуй (амарлих орон) сэтгэлд суралцах ёсон

А. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйг бясалгах тус эрдэм

Б. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйд бясалгал бүхэн хураагдах ёсон

В. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйн мөн чанар

Г. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүй хоёуланг бясалгах хэрэгтэйн учир

Д. Эрэмбэ зэргийг магадлах ёсон

Е. Тус тусын ёсноо суралцах (2-25 дугаар хэсэг)

---оОо---

V. Амарлингуй (амарлин оршихуй) сэтгэлийг бясалгах ёсон

(Их төрөлхтний мөрийн зэргээс Бодисадвын явдалд орж дияаны мөн чанарт амарлингуй сэтгэлд (амарлин оршихуй) суралцах ёсон)

(2) Сүүлийн хоёр барамидад суралцах ёсон

Их нигүүлсэл төгөлдөр оройн дээд богд дээдсийн өлмийд бишрэн мөргөмүй.

Ялангуяа сүүлийн хоёр барамидад суралцах гэдэг амарлингуй сэтгэл (амарлин оршихуй) болон үлэмж үзэхүйн ухаан хоёрыг бясалгаж бүтээх ёсон билээ. Тэр хоёрыг бясалгаж бүтээх явдал нь "бясалгал болоод билиг барамид" хэмээх сүүлийн хоёр барамидад тус тус хураагдах ажгуу.

Үүнд зургаан зүйл:

А. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйг бясалгах тус эрдэм

Б. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйд бясалгал бүхэн хураагдах ёсон

В. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйн мөн чанар

Г. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүй хоёуланг бясалгах хэрэгтэйн учир

Д. Эрэмбэ зэргийг магадлах ёсон

Е. Тус тусын ёсноо суралцах (2-25 дугаар хэсэг)

А. Амарлингүй болоод үлэмж үзэхүйг бясалгах тус эрдэм

Их, бага хөлгөний ертөнц болоод ертөнцөөс нөгчигсөн эрдэм бүгдээр амарлингүй сэтгэл болоод үлэмж үзэхүй ухааны үр мөн билээ. *"Хутагт таалын магад тайлбар"-аас:*

Майдар аа, Аливаа Сонсоод сонсогчид, Бодисадва болон Ялгуусан бурхад нарын ертөнц болоод ертөнцөөс нөгчигсөн буянт эрдэм ном бүгдээр амарлингүйн бясалгал болоод үлэмж үзэхүй ухааны үрд төрнө хэмээн мэдээрэй гэж зарлигласан буй.

Эргэлзээ: Амарлингүй болоод үлэмж үзэхүй хоёр чинь "бясалгалаас төрсөн ухаан"-ыг олсон хэн нэгний үндсэнд байх эрдэм биш үү? Дээрх эрдэм бүгдийг тэр хоёрын үрд төрөх гэсэн нь яаж таарч байна вэ?

Хариулт: Жинхэнэ амарлингүй болоод үлэмж үзэхүй нь саяын хэлдэг шиг "бясалгалаас төрсөн ухаан"-ыг олсон хэн нэгний сэтгэл дэх эрдэм гэвэл их, бага хөлгөний эрдэм бүгд тэр хоёрын үр биш гэх тал бий. Гэхдээ сэтгэл нь буяны бодол зоригдолд нэгэн үзүүрт болж чадахаас дээшхи аливаа самади бясалгалууд нь амарлингүй сэтгэлийн зүгт хураагдах ба, үнэмлэхүй болоод янагуух утгыг тус тус ялгах буянт ухаанууд нь үлэмж үзэхүйн зүгт тус тус хураагдана. Үүнийг болгоож гурван хөлгөний эрдэм бүгд амарлингүй болоод үлэмж үзэхүйн үр болно гэж номносон байх тул харшлахгүй.

Энэ талаар *"Их хөлгөнөө сүсэг бясалгах судар"- аас:*

Язгуурын хөвгүүн ээ, Ийнхүү эдгээр зүйлийн эрдмүүд төрөх буюу бодисадва нарын их хөлгөнөө сүслэх сэтгэл зэргүүд их хөлгөнөөс төрсөн бай ялгалгүй, тэр бүгдээр үл алгасрах сэтгэлийн үүднээс болон утга болоод номыг үнэн зөв бодох ухаанаас төрсөн учрыг мэдээрэй хэмээн айлджээ.

"Үл алгасрах сэтгэл" гэдэг нь амарлингүйн зүгийн нэгэн үзүүрт сэтгэл мөн. "Утга болоод номыг үнэхээр бодох" гэдэг нь үлэмж үзэхүйн зүгийн тус тус онох ухаан болой.

Тиймээс хоёр хөлгөний эрдэм бүгдийг тус тус онох ухаанаар ажиглаж шинжлэх болон нэгэн үзүүрт бодол сэтгэл хоёроор бүтээх учиртай аж. Зөвхөн тогтоох юмуу эсвэл, шинжлэх бясалгал хийх зэрэг өрөөсгөл дангаар бүтээх бус аа.

"Таалын тайлбар"-аас:

Төрөлхтөн бээр үлэмж үзэхүй болон
Амарлингуйг дадуулж үйлдвээс
Муу авирт орны хүлээс ба
Бэлгэсийн хүлээснээс гэтлэх буюу хэмээсэн буй.

Энд өгүүлэх "муу авирт орон" гэдэг нь буруу оронт ухааныг улам ихээр дэврээж сэтгэлд орших муу авьяас болно. "Бэлгэс" гэдэг нь чанх буруу орон вишайд шунаж, урьд хойно ирэх муу авьяасыг сэргээгч аж. *"Билиг барамидын үвдис"-аас* Эхнийхийг үлэмж үзэхгүйгээр дарах ба удаахийг амарлингуй сэтгэлээр дарна" хэмээн номножээ.

Эдгээр нь амарлингуй, үзэхүй хоёрын нэр зүүсэн төдийхний тус эрдэм болно. Энэ хоёрын нэрийг зүүгээгүй ч гэсэн утга адилхан бясалгал дияаны болон билиг ухааны тус эрдмийг өгүүлсэн бол тэр бүгдийг энэ хоёрын тус эрдэм гэж ухаарай.

Б. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйд бясалгал бүхэн хураагдах ёсон

Үлгэрлэвээс, гол модонд салаа мөчир, навч, цэцэг, үр жимс хэмжээлшгүй их байж болно. Харин тэр бүгдээр оршихын аньс нь үндсэндээ байдаг адилаар их, бага хөлгөнөөс айлдсан эрдэм бясалгал тоолшгүй олон байв ч тэр бүгдийг багтаасан их аньс увдис бүгдийн дээд нь амарлингуй болоод үлэмж үзэхүй мөн билээ.*"Тааллын тайлбар"-аас:*

Би бээр Сонсоод сонсогч нар, бодисадва нар, бурхадын самади бясалгалын элдэв олон номуудыг заасан тэдгээр алин бүхэн амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйн язгуурт хураагдана гэж мэдээрэй хэмээжээ. Тиймээс бясалгалыг эрхэмлэгч нар нь тоолшгүй олон тодруулсан ялгал бүхнийг лавлан мэдэж чадахгүй тул бясалгал бүхний ерөнхий үндэс болсон амарлингуй, үлэмж хоёрыг судлах ёсноо лавтай яа суралцан цаг үргэлжид шүтэж үйлдэх буюу.

"Бясалгалын төгсгөлийн зэрэг"-ээс:

Тийнхүү Ялж төгөлдөр нөгчигсөн тэрээр бодисадваа нарын хэмжээлшгүй олон тус тусын бясалгалыг заан үзүүлсэн ч амарлингуй болоод үлэмж үзэхүй хоёрт л хамаг бясалгал түгэх тул амарлингуй болоод үлэмж үзэхүй хослон орох зөвхөн энэ замыг өгүүлэн үйлдсүгэй хэмээжээ.

Мөн *"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс:*

Тэр хоёрт бясалгал бүхэн хураагдах тул егүүзэр бүтээлчин бүгдээр

цаг үргэлжид амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйг л магадтай шүтэж үйлдээрэй хэмээн айлдсан дагуу болой.

В. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйн мөн чанар

Амарлингуйн мөн чанарын тухай *"Тааллын тайлбар"-аас*:

Тэрээр ганцаар аглаг оршиж, сэтгэлээ дотогшоо баттай тогтоох буюу сэтгэлээ сайтар бодох ёстой зоригдол орон (вишай) руу чиглүүлж үйлдэнэ. Алив сэтгэл чиглэсэн түүндээ анхааралтай сэтгэлээр хандана. Түүнийгээ үргэлжид сэтгэлдээ үйлдэнэ. Түүнийгээ улам цааш сэтгэлдээ үйлдэх болой. Тэр адилаар оршиж, олон дахин үйлдсээр "бие машид боловсрох" болон "сэтгэл машид боловсорох" бясалгал төрөх тэр цагт түүнийг амарлингуй сэтгэл (амарлин оршихуй) хэмээх буюу. Тэр адилаар бодисадва нар амарлингуйг баттай эрж үйлдэх мөн хэмээн айлдсан дагуу болой.

Түүний утга болсон арван хоёр эрхэм зарлигийн утгыг хэрхэн магадлах ба цогцос тэргүүтэн алин нэгэн утгыг зоригдлын (бодлын) орон болгож түүндээ зорих ба, бодох сэтгэлээ бусад зүйлд алгасруулалгүй, дурдан санахуй болон ухамсарлахуй зэрэгтэй бодол юугаа үргэлжид нөхөрлүүлвээс сэтгэл аяндаа зоригдол орон дээрээ чиглэж тогтох болно. Бие, сэтгэл машид боловсрох бясалгалын баясгалан амгалан төрөөд ирэхээр тэр бясалгал нь амарлингуй сэтгэл болж хувирна. Энэ үед чухамдаа сэтгэл маань бодол зоригдлоосоо алгасрахаа больж дотроо барих төдийд л төрдөг болж ирнэ. Харин тухайн орны хоосон чанарыг оножухаарах нь энэ үест хамаарахгүй болно.

Үлэмж билгийн мөн чанарын тухай *дээрх "Судар"-аас:*

Тэрхүү машид боловсорсон бие болон машид боловсорсон сэтгэлийн бясалгал тэдгээрийг олсны дараа тэдгээрт оршиж, сэтгэлийн намба дүрийг огоорч, санах учиртай тэрхүү номоо, дотоод бясалгалын эдлэх орон буюу тусгал дүрс мэтээр болгоож тус тус оножүйлдэх мөн. Тийнхүү бясалгалын эдлэх орон болсон тусгал дүрс тэдгээрийнхээ мэдэгдэхүүн утгыг тийн ялгах, сайтар тийн ялгах, огоот онох, огоот ажиглах, тэсвэрлэх, хүсэх, өвөрмөц онцлогийг ялгах, үзэх, шинжих, тийн мэдэх зэрэг тэр бүгдийг үлэмж үзэхүй хэмээмой. Тиймээс бодисадва нар үлэмж үзэхүйд мэргэн мөн хэмээн айлдсан болой.

Эл сударт тус тус оногч билиг болсон үлэмж үзэхүйг хүчирлэн мэлзэлгүй маш тодорхой номносон үүнийг үзээд хятадын хамба Хуушаан

"Энэ судар чинь юу ч ухаараагүй юм байна" гээд хөлөөрөө дэвсэлсэн гэдэг. Хуушаан тэрээр "атгаг бүгд нь бэлгэст баригч ухаан" гэж үзэж үл хэрэгссэн байх бөгөөд, харин чингэхийн оронд "сэтгэлдээ юу ч бодохгүй байх нь гүн утгыг бясалгаж байгаа явдал" гэх зэргээр зохисгүй зүгийг гаргажээ. Түүний ёсыг дагагчид машид олон гарсан үзэгдэнэ.

Дээрх тайлбарын дотор буй "тийн ялгана" гэдэг "янагуухийг ялгах", "машид тийн ялгах" гэдэг "үнэмлэхүйг ялгах" болой. "Билиг төгөлдөр сэтгэл атгаг болж болох тул бэлгэст барихын үест огоот атгаг байх ба, үнэхээр онохын үест л огоот шинжигч байж болно" хэмээн Асанга хутагт заасан буй. "Атгаглах" нь "наалдуулан (дөтлөн) онохын утгат буюу. "Шинжлэх" гэдэг нарийвчлан онох буюу. "Бэлгэст барих гэдэг нь үнэхээр бүтсэн гэж барих бус, мэдэгдэхүүнээ зүслэн таних" болой. Тиймээс янагуух болон үнэмлэхүйг ялгаж мэдэх ухаанд огоот атгаглах ба огоот шинжлэх гэж тус тус хоёр хоёр буй. "*Тааллын тайлбар*"-т заасан адилаар *"Хутагт чухаг дээд үүлэн судар"-аас ч:*

Амарлингуй бол нэгэн үзүүрт сэтгэл буюу
Үлэмж үзэхүй бол үнэхээр тус тус онох болой хэмээн тодорхой айлдсан буй.

Майдар гэгээн *"Судрын чимэг"-тээ:*

Номын нэрийг хураасан үүнийг ч
Амарлингуй сэтгэлийн мөр гэж мэдээрэй
Үлэмж үзэхүйн мөр нь тэдгээрийн утгыг
Тийн шинжлэх гэж мэдээрэй хэмээсэн ба,

Үнэхээр оршихуйд шүтэж
Сэтгэлдээ сэтгэлээ агуулан тогтоох болон
Ном, юмсыг машид ялган мэдэхээр нь
Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүй мөн

хэмээн үнэн бясалгалд шүтэж сэтгэлээ тогтоохыг амарлингуй гэх ба ном, юмсыг сайтар ялгаж танин мэдэхийг үлэмж үзэхүй болно гэж айлджээ. Судраас тийнхүү зарлигласан утгыг тэр ёсоор тайлбарласан учир судрын утгыг өөр утгаар тайлж болохгүй болой. *"Бодисадвын газар"-аас:*

Өгүүлшгүй бодас төдий болон утга төдий бодол зоригдолд сэтгэлээ баттай тушааж, цацрал бүгдээс хагацсан буюу сэтгэлийг үргэлжид алгасруулагч

бүхнээс салсан хур мэдлийг сэтгэлдээ үйлдэж, бодол зоригдол бүхнээ санаад, дотоод бясалгалаар бэлгэс шинж дээр сэтгэлээ тогтоон хураах ба тогтоогоод дэлгэрүүлэх зэргээр нэгэн дамжлагаар бясалгал болтол үйлдэх түүнийг л "амарлинг оршихуй бясалгал" хэмээх болой. Үлэмж үзэхүй гэж юу вэ? Амарлингуйд төгс дадсан бясалгалыг сэтгэлдээ үйлдэх тэрээр санах учиртай тэдгээр ном, юмсын бэлгэс шинжийг сэтгэлдээ үйлдэх ба ялгах, машид ялган үйлдэх, номыг машид ялган дэлгэрүүлсээр мэргэшин ухаандаа оруулах хүртэлх тэр бүгдийг "үлэмж үзэхүй" хэмээмой хэмээн дээрхтэй адилаар айлдсан байна.

Үгээр судар болоод шастар хоёулангийн тааллыг урьдын адил тайлаад дээрх амарлингуй болон үлэмж үзэхүйн талаархи ойлголтоо лавтай бататгаж аваарай. *"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс ч*

Гадна талын орноо тийн алгасарахыг амарлиулаад дотор талын бодолдоо үргэлж өөрийн эрхээр орохуйяа баясгалантай болох, маш боловсрох, төгс сэтгэлд орших зэрэг нь амарлингуй мөн" хэмээжээ. Тэрхүү амарлингуйд оршихын цагт зөвхөн тэр ямагт утгыг тийн шинжлэх түүнийг үлэмж үзэхүй мөн хэмээжээ.

"Билиг барамидын увдис"-аас ч:

Янагуух болон үнэмлэхүйн алин болох зэргийг огт атгаглаж бодолгүйгээр, тусгал дүрс адилаар буух тусах нь амарлингуй бясалгалын зоригдол орон болно. Янагуух болон үнэмлэхүйн алин эсэхийг атгаглаж бодох зэргээр тусгал дүрс адилаар буух нь үлэмж үзэхүйн зоригдол болно хэмээн үнэмлэхүй болоод янагуух утганаа үл атгаглаж, тогтоох сэтгэлийг амарлингуй гэх ба, энэ хоёр орныг магадалж шинжих ухааныг үлэмж үзэхүй болохыг айлджээ.

"Тааллын тайлбар"-аас ч:

"Ялж төгөлдөр нөгчигсөн өө, Хэдэн зүйл амарлингуйн бодол зоригдол байна вэ? Зарлиг болрууун, Нэг зүйл буюу, энэ мэт буюу. Тийн үл атгаглах тусгал дүрс болой. Хэдэн зүйл үлэмж үзэхүйн бодол зоригдол байна вэ? Зарлиг болрууун, зөвхөн нэг зүйл. Тийн атгаглах тусгал дүрс болой. Тэр хоёулангийн бодол зоригдолд хэдэн зүйл вэ? Зарлиг болруун, Хоёр зүйл буй. Бодасын хязгаар болон тус хэрэг огоот бүтсэн болой хэмээн айлдсан таалал болой.

"Хотол хураангуй"-гаас: "Бодасын хязгаар" гэдгээр янагуух ба үнэмлэхүй хоёуланг айлдсан гэжээ. Шандэва бээр (Раднакарашанти) дээр

номносон мэт "амарлингуй, үлэмж билиг хоёрт тус тус үнэмлэхүй болон янагуух зоригдол буй" гэжээ. Амарлингуй, үзэхүй хоёр нь бодлын орны хувьд тус тус ялгагдахгүй байж болно. Хоосон чанарыг оносон амарлингуй сэтгэл ч байж болох, хоосон чанарыг оноогүй үлэмж үзэхүй ч бас бий. Гэхдээ сэтгэл гадна орноо гүйх явдал амарлиад, бодол зоригдолдоо орших болсныг амарлингуй гэнэ. Үлэмжийн буюу илүү ялгааг мэдэх үүднээс үлэмж үзэхүй хэмээсэн буй.

Заримууд сэтгэлээр үл атгаглан орших буюу ухааны тодорхой хувь нь иргүй мохоо байхыг амарлингуй гээд, тодорхой хувьтай, иртэй байхыг үлэмж үзэхүй гэж үздэг нь таарахгүй зүйл ээ. Бурханы зарлиг болоод бурхадыг орлоочдын ном шастар, Асанга гэгээний *"Гол номууд"* болон *"Бясалгалын зэрэг"* тэргүүтэн ном судар болон амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйн бэлэг чанарыг агуу ихээр тайлбарлан үзүүлсэн зэргээс *"сэтгэлийн зоригдол бодол нэгэн үзүүрт болгосон бясалгалыг амарлингуй"* ба *"мэдэгдэхүүний утгыг асар сайтар ялгагч ухааныг үлэмж үзэхүй"* хэмээн айлдсантай харшилж байна.

Ялангуяа үл атгаглах сэтгэлд тодорхой хувь байх, байхгүй гэдэг нь бясалгалын үед живэлт буй, үгүйг ялгасан болохоос амарлингуй болоод үлэмж хоёрын ялгаа огт биш. Амарлингуйн бүх бясалгал дээр ч живэлтээс ангижирсан байх учиртай. Живэлтээс ангижирсан бясалгал бүхэнд сэтгэлийн тунгалаг тодорхой хувь лавтай ирдэг учиртай.

Тиймээс үнэмлэхүйд зорьсон бясалгал болоод билиг мөн гэдгийг орон болсон хоёр "би-үгүй" алин нэгнийг тэрхүү ухаан онох, эс онохын талаас танин барих болохоос сэтгэл амгалантай, тунгалаг байх, атгаглан орших, эс орших зэргийн үүднээс танин барьж болохгүй. Учир нь "би-үгүй" буюу хоосон чанар зэрэгт ухааны ам зүглээгүй амгалант, тунгалаг, үл атгаглагч бясалгалууд тоолшгүй олон байдаг.

Энэ мэтээр ахуй ёсыг оносон үзэл онолыг олоогүй ч гэсэн сэтгэлээр юу ч атгаглан барьснаар болно гэх нь илт тохиолдоно. Хэдий хоосон чанарыг ухаараагүй ч үл атгглах бясалгал төрөх хоёр харшлах зүйл огтхон байхгүй. Түүний агаарт сэтгэл ээлэгдэх болсны хүчээр хийгээ (махбодь) үйлнээ эдэлдэг, эзэмшдэг болж ирнэ. Чингээд ирэхээр сэтгэлд амгалан баясгалан төрөх жамтай тул амгалан төрөхөд ч үл харшилна. Тэр төрөөд ирэхээр амгалан баясгалангийн амсуурга тодорхой болсны хүчээр сэтгэлд тунгалаг тодорхой хувь ургадаг байна. Тиймээс ийнхүү буй болсон тунгалаг тодорхой, үл атгаглах бясалгал бүхэн хоосон чанарыг ононо гэдэг үнэмлэхүй нотолгоо гарахгүй байна.

Тиймд хоосон чанарыг оносон бясалгалд ч амгалан, тунгалаг, үл атгаглах буй. Хоосон чанарт толгой зүглээгүй бясалгалд амгалан, тунгалаг, үл атгаглах гарах нь машид олон тул энэ хоёрын ялгааг салгаж мэдэх шаардлагатай.

Г. Амарлингүй болоод үзэхүй хоёуланг бясалгах хэрэгтэйн учир

Юуны учир амарлингүй болоод үлэмж үзэхүйг тус тус бясалгалгүй хоёуланг бясалгах хэрэгтэй хэмээвээс, номнож үйлдсү.

Үлгэрлэвээс, шөнө хана туурган дээрх зургийг харахаар зул барих үед зул нь машид тунгалаг болоод хөдөлгөөнгүй байх хоёр төгөлдөр байвал зураг маш тодорхой үзэгдэх болно. Зулын гэрэл тунгалаг тод боловч салхи үлээгээд байвал дүрс нь тод харагдахгүйн адил гүн гүнзгий утгыг мэдэхийн тулд хоосон чанарын утгыг зөв таньсан ухаан болоод зоригдол бодолдоо ёсчлон тогтсон сэтгэл хоёр төгс байж л хоосон чанарыг тодорхой үзнэ.

Сэтгэлдээ бусад зүйл рүү цацруулалгүй тогтоосон, үл атгаглах бясалгал байвч мөн чанараа мэдэх ухаан байхгүй бол хоосон чанарыг үзэх нүднээс хагацсан бясалгалыг хичнээн дадуулавч мөн чанарыг онож мэдэхгүйд хүрдэг. Мөн би-үгүй буюу хоосон чанарыг ухаарч мэдсэн үзэл онолтой ч нэгэн үзүүрт батад тогтсон сэтгэл байхгүй аваас өөрийн эрхгүй хөдлөх атгагын хийгээр сэтгэл хямарч ахуй ёсны мөн чанарыг тодорхой мэдэж чадахгүй болно. Иймээс амарлингүй болон үзэхүй хоёулаа хэрэгтэй болно. *"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс:*

Амарлингүйгаас хагацсан, дан ганц үлэмж үзэхүй байвал егүзэрийн сэтгэл вишай орондоо тийн алгасрах болдог. Салхинд тавьсан зул адил батгүй болно. Тэгээд ч билиг билгийн гэгээ маш тунгалаг бус болно. Тиймээс хоёуланг нь адилхан шүтэж үйлдээрэй.

Чингэх учиртайг *"Хутагт огоот их нөгчигсөн судар"-аас:*

Сонсоод сонгогч нар, Тэрчлэн залрагсадын язгуурыг үл үзэхийн учир нь бясалгалын хувь хэмжээ их хэдий ч ухааны хувь хэмжээ өчүүхэн бага байдаг гэж бодисадва нар үзэх боловч тодорхой бус байдаг нь ухааны хувь машид их ч бясалгал нь өчүүхэн бага байдаг. Бурхан бээр хамгийг болгоох бөгөөд амарлингүй болоод үлэмж үзэхүйг адил тэгш төгс төгөлдөр болсон тул болой хэмээн зарлиглажээ.

Сэтгэл нь амарлингүй сэтгэлийн хүчээр салхигүй газар барьсан зул адил асар атгагийн салхинд үл хөдлөх болой. Үлэмж үзэхүй нь буруу үзлийн тор бүгдийг

тэвчсэн тул бусдад дийлдэшгүй. *"Даваа донмэгийн айлтгасан судар"-аас*

Ийм хэмээн, амарлингуйн хүчээр хөдлөх үгүй болох
Үлэмж үзэхүй бээр уул лугаа адил болох хэмээсэн мэт болой.

Иймээс сэтгэл нь бодлоосоо үл алгасарч хаана ч гилбэлэн ив илхэн суух нь амарлингуйн оромдсон журам мөн. "Би-үгүй"-н хоосон чанарыг оноод, "би"-д үзэх зэрэг буруу үзэл бүхнийг тэвчиж чинадын тэмцэгч нарт үл чирэгдэх уул мэт болдог нь үлэмж үзэхүйн оромдсон журам тул тэднийг тус тус ялгаж үйлдээрэй.

Амарлингуй бүтээхээс өмнө тус тус онох билгээр би-үгүйн утгыг шинжлэвч салхинд тавьсан зул адил сэтгэл маш их гэгэлзэх тул би-үгүйн ерөнхий утга донж тодорхой бус байдаг. Аль ч нөхцөлд амарлингуйг бүтээх үест шинжлэвээс хэтэрхий гэгэлзэх гэм буцах болсноор "би-үгүй"-н утга донж тодорхой болно. Учир иймээс үлэмж үзэхүйн үл хөдлөх сэтгэлийн хувь нь үл атгаглагч амарлингуйгаас төрнө. Харин ахуй ёсыг онох хувь нь амарлингуйгаас төрөх бус аа.

Үлгэрлэвээс, зул нь дүрсийг тунгалаг тодорхой гэрэлтүүлж байгаа хувь нь өмнөх зулын гол болон галаас төрсөн болохоос салхинаас халхлах хөшиг зэргээс төрөөгүй хэрэг. Гэхдээ зулны хөдөлгөөнгүй, тогтуун байх хувь нь хөшиг зэргээс хамаардаг шүү дээ. Тэр мэтээр живэх, дошигрох зэргээс шалтгаалж сэтгэл үл тогтох байдлаас ангижирсан амарлингуйн сэтгэл төгөлдөр билгээр шинжиж байж үнэмлэхүй утгыг мэднэ хэмээн болгоосон буй. *"Номын үнэн хураангуй"-гаас:*

Сэтгэлээ тэгшитгэн тогтоогоод үнэмлэхүй утгыг ёсчлон мэдэх мөн хэмээн айлджээ.

"Бясалгалын анхдугаар зэрэг"-ээс:

Сэтгэл ус адил мяралзах тул амарлингуйн суурь байхгүй бол тогтоно гэж үгүй. Тогтоогүй сэтгэлээр үнэмлэхүйн утгыг ёсчлон мэдэж чадахгүй. Ялж төгөлдөр нөгчигсөн бээр ч тогтсон сэтгэлээр үнэмлэхүйг ёсчлон болгоож маш онох болой хэмээн зарлиг болов хэмээжээ.

Амарлингуйг бүтээснээр "би-үгүй"-г ёсчлон шинжих ухааны гэгэлзэх гэм бүгд буцахаар барахгүй мөнх бус болоод үйлийн үр, орчлонгийн гэм эргүү, асрахуй, нигүүлсэхүй, бодь сэтгэлийг судлах зэрэг тус тус онох ухаанаар шинжлэх бясалгал бүгдэд ч зоригдол бодлоосоо алгасарахын алдаа гэмээс

буцаж, өөр өөрийн аливаа бодол зоригдолд бүхэндээ алгасралгүй орох тул алин үйлдсэн буян бүхэн маш хүч ихтэй болдог. Амарлингуйг эс олохын өмнө нь голдуу бусад зүйлд алгасрал байх тул буяны ажил бүгд хүч багатай болдог. *"Бодичарияаватара"-д:*

Сэтгэл нь машид алгасарсан хүмүүн
Нисваанисын соёот шүдний хавцалд орших хэмээсэн ба,

Урин тоолох, хатуужил зэргийг
Өнө удаан хугацаанд судлавч
Сэтгэл бусдад алгасран үйлдвээс
Тэр ямагтыг бүгдээр утгагүй болно хэмээсэн мэт болой.

Тиймээс сэтгэлээ бусад руу алгасруулалгүй нэгэн бодол дээр тогтоож үл атгаглан бясалгалыг бүтээх хэрэг нь сэтгэл юугаа буянт сайн бодол дээр агуулж хэрхэн хүссэнээр сэтгэлээ эдлэх чадал олохын тухайд билээ.

Тийнхүү сэтгэлээ нэгэн бодол зоригдолд чиглүүлэн тогтоож чадвaас нэгэн сайн сувгаар ус татах мэт хэмжээлшгүй олон буяны зоригодолд хэрхэн хүрсэн дагуу одох болно.

Цаашдаа амарлингуйг бүтээснээр үнэмлэхүй болоод янагуухийн орныг тухайлах билиг болон өглөг өгөх сэтгэл, боомтлох сэтгэл, тэсвэрлэх, хичээнгүйлэх, сүслэх, уйсах зэрэг хэмжээлшгүй их буяныг хураах, бас хэмжээлшгүй их гэмийг хариулах бодол ухаануудыг судлах шаардлагатай болно. Цаг үргэлж ганцхан бодол дээр хадагдаж тогтоно гэж бодвол амарлингуйг бүтээхийн хэрэг тусыг ойлгоогүй болж, улмаар буяны үйлст их дорвижилгоо ахиц гарахгүй гэж мэдээрэй.

Тэр мэтээр явдлын зүг болон үзэл онолын зүгийн тус тус онох билгээр шинжлэх бясалгалыг орхивоос нэгэн үзүүрт тогтсон сэтгэлээр бясалгахад ахиц машид бага гарна. Ялангуяа би-үгүйн утганаа өнө удаан, хүчтэй хатуу магадлалыг төрүүлэх арга болсон тус тус онох билгээр шинжлэн судлах үнэмлэхүйд зорьсон үлэмж үзэхүйн ухаан байхгүй бол амарлингуйд хичнээн удаан дадаж сурсан ч нисваанисын ил гарсан толгойг дарах төдийхнөөс хэтрэхгүй, нисваанисын хөрөнгийг ёзоороос нь тасалж чадахгүй. Учир иймээс зөвхөн амарлингуй төдийг бясалгаад зогсохгүй үлэмж үзэхүйг ч бясалгах шаардлагатай болно. *"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс:*

"Бясалгалчин нар зөвхөн амарлингуй төдийд дадаж сурснаар хилэнцийг тэвчиж чадахгүй. Ганц нэг нисваанисийг даран чадсан төдийд л барагдана.

Билгийн гэгээ ургахгүй бол муу авьяасыг баттай дарж чадахгүй болой.

Тиймээс *"Хутагт тааллын магад тайлбар"-аас*:

Бясалгалаар нисваанисийг тийн дарах
Билгээр далд нуугдсан авьяасыг сайтар дарах хэмээн зарлиг болжээ.

"Хутагт бясалгалын хаан судар"-аас:

Бясалгал түүнийг дадуулж болох ч
Тэр бээр "би"-д барих хуран мэдлийг эвдэж үл чадах
Тэр хожим нисваанист чирэгдэн машид хямрах буй
Самадийг бясалгахын сацуу үлэмж үзэл үгээр

Номын "би-үгүй"-г тус тус онох буй за
Хэрэв тус тус шинжлэн бясалгах аваас
Үр нирваан олохын үндэс болох
Бусад ямар ч үндэс нирваан үл болох хэмээн айлджээ.

"Бодисадвын аймаг сав"-аас:

Аливаа бодисадвын номын аймгийн номын зүйлийг сонсоогүй байж, бас хутагтын номхотхуун номыг сонсоогүй байж зөвхөн бясалгал төдий нэгнээр болчихно гэж бодддог чинь омгийн эрхэнд орж илт өөрийгээ дарахын унал болох агаад төрөх, өтлөх, өвдөх, үхэхийн зовлон болон гаслах, цөхрөнгөө барах, зовох шаналах, сэтгэлээр гутрах, хямрах тэрсэхийн аюулаас үл гэтлэхэд хүргэнэ. Зургаан зүйлийн зовлонгоос гэтэлж үл чадна. Зовлонт цогцосоос ч төгс үл гэтлэнэ. Үүнийг болгоож Бурхан бээр Ийн хэмээн бусдаас дагуулан зохилдож сонсох нь өтлөх үхэхээс гэтэлгэнэ" хэмээн зарлиг болов хэмээн айлдсан буй.

Тийм учраас түйтгэр бүхнийг арилгах билиг билгийг олохыг хүсвээс л амарлингүй сэтгэлд оршин байж үлэмж үзлийг бясалгаж үйлдээрэй. *"Хутагт чухаг дээд давхарлага судар"-аас* ийн зарлиг болруун:

Шагшаавадад оршиж бясалгал олох
Бясалгалыг олоод билгийг дадуулж үйлд
Билгээр асар арилсан билиг билгийг олох
Асар арилсан билиг билгээр шагшаавад хотол чуулган болох хэмээжээ.

"Хутагт их хөлгөнөө сүсэг бясалгах судар"-аас:

Язгуурын хөвгүүн ээ, билигт шадарлан үл ойртвоос, бодисадва нар их хөлгөнд сүжигтэй байна гэх, их хөлгөн нь ингэж төрнө хэмээн би өгүүлж үл чадна хэмээн зарлиг болгожээ хэмээн айлдсан тул болой.

Д. Эрэмбэ зэргийг магадлах ёсон

"Бодичарияаватара"-гаас:

Машид амарлингуй төгөлдөр үлэмж үзэхүйгээр
Нисваанисыг тийн дарж үйлдэхийг мэдээд
Эхлээд амарлингуйг эрэлцэж үйлдэх

хэмээн зарлиглан заасан тул амарлингуйг бүтээгээд цаашид түүнээ шүтэн байж үлэмж үзэхүйг бясалгах мөн.

Эргэлзээ: Тийн болохыг *"Бясалгалын анхдугаар зэрэг"-ээс:* Түүний зоригдолд батгүй болой хэмээн амарлингуйн зоригдлыг лавтай тодорхойлж болохгүйг үзүүлжээ. Дээр номносон мэт амарлингуйн зоригдолд номын нэр болоод номын чанар хоёулаа байх тул эхлээд "би-үгүй"-н утгыг ухаараад түүнийгээ бясалгах мөн. Чингэвээс сэтгэл бусдад үл алгасрах амарлингуй болоод хоосон чанарыг тухайлсан үлэмж үзэхүй хоёулаа нэгэн цагт төрж болох юм биз. Гэвч эхлээд заавал амарлингуйг эрэлцээд дараа нь үлэмж үзэхүйг бясалгана биз дээ?

Хариулт: Амарлингуй нь үлэмж үзэхийн өмнө одох учир "би-үгүй"-г онох үзэл онолын ухаарал төрөхөд өмнө нь амарлингуйг одуулах шаардлагагүй. Амарлингуйг олоогүй ч үзэл онолтой байх нь үзэгдэнэ. Бас тэрхүү үзэл онол руугаа сэтгэл урвах амсуурга мэдэл төрөхөд ч өмнө нь одуулах хэрэггүй. Амарлингуй байхгүй ч тус тус онох билгээр дахин дахин шинжлэн дадуулсаар сэтгэл урвах байдал төрнө гэдэгтэй харшлахгүй. Хэрвээ харшилна гэвэл мөнх бус, орчлонгийн гэм эргүү, бодь сэтгэлийг судлах зэргээр сэтгэл урвахын амсуурга төрөх болгон нь амарлингуйд харгалзах болж бүр хэтийдэлд ч хүрэх адилхан учир шалтгаанууд бий болно.

Чингэхэд амарлингуй нь үлэмж үзэхүйд ямар хэрэгтэй юм бэ гэвэл, Энэ талаар *"Тааллын тайлбар"-аас* айлдахдаа: Тус тус онох билгээр тийн ялгах ба асар тийн ялгах бясалгал тэр хэзээ байх хүртэл буюу машид боловсорсон бие сэтгэл үүсэж хараахан чадаагүй байгаа тэр хүртэл үлэмж үзэхүйтэй даган зохилдсон сэтгэл байдаг юм. Түүнээс цааш машид боловсрол төрөөд ирэхээр үлэмж үзэхүй болно" гэж зарлигласан тул амарлингуйг олоогүй байж, тус тус онох билгээр шинжлэх бясалгал хэдий чинээ үйлдэвч түүний эцэст машид боловсорсон бие, сэтгэлийн амгалан баясгаланг төрүүлж чадахгүй.

Харин амарлингуйг олчихоод тус тус онох билгээр шинжих бясалгалыг үйлдсэнээр сүүлдээ машид боловсролыг төрүүлж чадах тул амарлингуй нь түүний үндэс болох учиртай бөгөөд дараа номлосугай.

Тиймээс нэгэн бодол дээр тогтолгүй шинжлэх, тус тус онох ухааны хүчээр машид боловсролыг төрүүлж чадвал үлэмж үзэхүй болж болно. Гэсэн ч вишайн хувьд хоосон чанарын тухайлавч, сэтгэлээ нэгэн бодолд агуулсны эрхээр машид боловсролыг төрүүлэх гэдэг амарлингуйг бүтээх ёсноос үл хэтрэх тул тэр төдийгөөр үлэмж үзэхүйг оллоо гэж хэлж болохгүй. Тэр мэт эхлээд би-үгүйг ухаарахыг эрэлцээд түүний утгыг дахин дахин шинжлэн үйлдсэн ч өмнө нь амарлингуйг бүтээгээгүй учир түүнээ шүтэн амарлингуйг бүтээх гэж үгүй.

Шинжлэлгүйгээр агуулан бясалгаж, түүнээ шүтэж амарлингуйг бүтээж болох ч амарлингуйг судлах ёсноос ангид үлэмж үзэхүйг судлах ёс байхгүй тул хожмоо үлэмж үзэхүйг хайх хэрэг гарна. Тиймээс урьдаар амарлингуйг олоод түүнээ шүтэж үлэмж үзэхүйг бясалгах зэргээс үл хэтрэх болно.

Тиймээс үлэмж үзэхүйг төрүүлэхдээ тус тус онох, шинжлэх бясалгалаар машид боловсролыг төрүүлж эс үйлдвээс өмнө нь амарлингуйг олж түүнээ шүтэж үлэмж үзэхүйг бясалгах үнэнхүү учир шалтгаан юу ч үгүй үгүйсгэгдэнэ. Энэ мэтийн эрэмбэ зэргээр бясалгах нь маш зохисгүй мөн.

"Тааллын тайлбар"-аас: Амарлингуйг олсноо шүтэж үлэмж үзэхүйг бясалгах учиртайг дээр заасан дагуу айлдсан буюу. Урдахдаа шүтэж хойтхи нь төрнө хэмээн зургаан барамидын самади бясалгал болон билиг ухааны зэргүүд болоод үлэмж бясалгалын суртгаалд шүтэж үлэмж билгийн суртгаал төрдөг зэрэг нь өмнө нь амарлингуйг бясалгаж дараа нь үлэмж үзэхүйг бясалгахын зэрэг билээ.

Өмнө нь Асанга гэгээний "*Бодийн газар*" болон "*Сонсогчийн газар*"-аас үзүүлсэн мэт "амарлингуйд шүтэж үлэмж үзэхүйг бясалгана" гэж айлдсан ба Вхававивека гэгээний "*Төв үзлийн зүрхэн*", Шантидэва гэгээний "*Бодичарияаватара*", Камалашила гэгээний "*Бясалгалын гурван зэрэг*" шастаруудаас болон Ишдавга (Занакирти), Шандэва (Раднакарашанти) зэрэг мэргэд ч гэсэн "өмнө нь амарлингуйг олсны дараа үлэмж үзэхүйг бясалгана хэмээн зарлиглажээ.

Учир иймээс, Энэтхэгийн зарим мэргэд бээр "амарлингуйг тусгайлан эрэлгүй эхнээс нь тус тус оногч билгээр шинжилж үлэмж үзэхүйг олно" гэх нь "Их тэрэгчин" нарын номтой харшлах тул ухаантан нарын сэтгэл итгэмжлэх орон болохгүй байна. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйн эрэмбэ тэдгээрийн

дагуу эхлээд шинээр үүсгэхийн цагт тэр мэтээр үйлдэхэд, үлэмж үзэхүйг эхэлж бясалгаад дараа нь амарлингуйг бясалгах эрэмбэ нь батгүй гэдэг нь сүүлдээ харагдаж байна.

Асуулт: "Хотол хураангуй"-аас: Заримууд үлэмж үзэхүйг олох болохоос амарлингуйг олоогүй буюу. Үлэмж үзэхүйд шүтэж амарлингуй хичээн үйлдэх хэмээн айлдсан нь юу вэ?

Хариулт: Энэ болвоос анхдугаар дияаны бэлтгэлд (нирдог) багтах амарлингуйг олоогүй гэж хэлсэн бус. Анхдугаар дияаны бодит сууриас (ойши) дээшхи амарлингуйг олоогүйг хэлж байгаа хэрэг. Дөрвөн үнэнийг илт оножбайж түүнээ шүтэж, анхдугаар дияанаас дээшхи амарлингуйг бүтээдэг билээ. *"Газрын бодит суурь"-аас:*

Мөн зовлонгийн үнэнээс мөрийн үнэн хүртэл үнэхээр ямарчлан болгоож сайтар ухааравч, анхдугаар дияан тэргүүтнийг эс олох буюу. Бясалгалд суунгуут сэтгэл тогтох буюу тийн ялгаж чадахгүй. Тэрхүү үлэмж билиг ямагтад шүтэж үлэмжийн сэтгэлд наалдаж төрнө хэмээжээ.

Ер нь томъёо төдий хэмээгээд хялбар болгож "есөн сэтгэлийг амарлингуй" гэх ба "дөрвөн тийн ялгахуйг үлэмж үзэхүй" хэмээн айлдсан байх ч жинхэнэ амарлангуй нь саяын номносон мэт "машид боловсрол" төрснөөр тооцогдох ёстой болно.

2

БЯСАЛГАЛЫН БЭЛТГЭЛ АЖИЛ

Е. Тус тусын ёсноо суралцах ёсон (2-25 дугаар хэсэг)

1. Амарлингуйд суралцах ёсон
  а. Амарлингуйн чуулганыг шүтэх
  б. Түүнээ шүтэж амарлингуйг бясалгах ёсон
    1) Бэлтгэл ажил
    2) Бодит суурь
      а) Биеийн явдал мөр юу адил байхыг бясалгах
      б) Бясалгалын эрэмбэ зэргийг номнох
        (1) Бясалгалыг гэмгүйгээр бүтээх ёсон
          (а) Сэтгэлээ бодол зоригдолд тушаахын өмнө хэрхэн үйлдэх
          (б) Бодол зоригдолд тушаах үест хэрхэн үйлдэх
            1/ Сэтгэлээ юунд тогтоох суурь зоригдол орноо бодитоор танин барих
              а/ Ерөнхий зоригдол орон
                /1/ Зорих орныг бодитой үзүүлэх
                  /а/ Түгээмэл зоригдол
                  /б/ Явдлыг ариусгах зоригдол
                  /в/ Мэргэдийн зоригдол
                  /г/ Нисваанисыг тийн арилгах зоригдол
                /2/ Ямар бодгаль, ямар зоригдол бодлыг бодитой үзүүлэх
                /3/ Зорих орны нэрийн зүйлийг үзүүлэх
              б/ Тухайн үест буух зоригдол орныг бодитой барих ёсон

- - - о О о - - -

Е. Тус тусын ёсноо суралцах ёсон (2-25 дугаар хэсэг)

1. Амарлингуйд суралцах ёсон (2-6 дугаар хэсэг)
  2. Үлэмж үзэхүйд суралцах ёсон (7-24 дүгээр хэсэг)
  3. Тэр хоёрыг хоёлуулан суралцах ёсон (25 дугаар хэсэг)

Е. Тус тусын ёсноо суралцахуй

1. Амарлингуйд суралцах ёсноо гурав:
   а. Амарлингуйн чуулганыг шүтэх
   б. Түүнээ шүтэж амарлингуйг бясалгах ёсон
   в. Бясалгаж амарлингуй сэтгэлийг бүтээх хэмжээ

а. Амарлингуйн чуулганыг шүтэх

Бүтээлчин бээр эхлэн амар тайван бөгөөд түргэнээр амарлингуйг бүтээхийн үндэс болсон амарлингуйн чуулганыг шүтэж үйлдэнэ. Түүнээ зургаан зүйлээс:

1" Зохилдох оронд орших" гэдэг нь таван эрдэм төгөлдөр орон байна. а/ "Хоол унд, хувцас хунар тэргүүтэн төвөггүй хялбар олдох "сайн олзот" байх, б/ араатан гөрөөс зэрэг догшин хүн, амьтан болоод дайсан этгээд үл орших "амгалан тайван газар" орших, в/ өвчин зовлон үүдэхгүй сайн хөрс шороот "сайн нөхцөлт нутагт амьдрах", г/ зөв ёс суртахуун болон зөв үзэл бодолтой зэрэг "сайн нөхөртэй нөхөрлөх", д/ өдөр олон хүнгүй, шөнө дуу чимээ багатай орон газар бол сайн болой. *"Судрын аймгийн чимэг"-ээс:*

Ухаантны бүтээлийн орон нь
Сайн олзот газар ба амар тайван нутаг
Сайн хөрс шороот сайн нөхөр зэрэг нь
Бясалгалын амгалант төгс эдлэл болно хэмээн айлджээ.

2" Хүсэл шунал багатай байх гэдэг нь номын хувцас тэргүүтэн олон сайн сайхан зүйлд илүү шунахгүй байх явдал болно.

3" Ханах мэдэлтэй байх гэдэг нь номын хувцас хэр тааруу нэгийг олох зэргтээ үргэлжид ханах мэдэлтэй болой.

4" Элдэв ажлыг огоот тэвчих гэдэг нь арилжаа наймаа зэрэг тааруухан ажил болоод гэргийтэн ба хувраг нартай шадарлан ижилсэж нөхөрлөх ба эм барих, зурхай зурах тэргүүтнийг огоорох болно.

5" Шагшаавад ариун байх гэдэг нь тус тус гэтлгэгч болон бодисадвын санваар хоёулангийн өвөрчлөн болон амлашгүйн суртгаалын суурийг үл зөрчих ба хэрвээ сэрэмжгүйн эрхээр алдавч даруй түргэн гэмшиж номын ёсоор жич даруй засч үйлдэх болой.

6" Хүсэл шунал зэрэг асар атгагуудыг тийн огоорох нь алж хөнөөх, хүлж зодох зэрэг хүсэл шуналт сэтгэл зэргийн энэ насны гэм эргүү болоод

муу заянд унагах зэрэг хойд насны гэм эргүү зэргийг эргэцүүлж санана.

Мөн орчлонгийн сэтгэл зохисгүй тэр бүгдээр эвдрэхийн жамт мөнх бус бөгөөд нэн удалгүй би тэдгээрээс салах тул түүгээр юу хийх вэ, юунд их шунана вэ? хэмээн бясалгаж шунал хүслийн атгаг муу бүгдийг тэвчиж үйлдэх буюу.

Эдгээрийг *"Бясалгалын дунд зэрэг"*-ийн таалал дагуу номлов. Дэлгэрэнгүйг *"Сонсогчийн газар"* шастараас үзээрэй. Эдгээр зургаан зүйл нь зөв сайн бясалгал шинээр төрөх болоод төрснийг доройтуулахгүй бататгах ба дээш дээш нь аривжуулахын шалтгаан нөхцөл, аньсыг хураасан бөгөөд ялангуяа ёс суртахуун ариун байх, шунал хүслээ гэмтэйд үзэх, зохилдох орноо орших зэрэг нь гол зүйлүүд болно.

Гэвш Донбава гэгээнээс: Бид зөвхөн увдис гэсээр уршигдах буюу. Зөвхөн увдис хайсаар бясалгал эс бүтээх тэрээр "үндэс" болох юуг ч бүтээхгүй учраас л уршигдах мөн гэжээ.

"Үндэс" гэдэг нь дээр өгүүлсэн "зургаан чуулган" тэргүүтэн болно. Мөн эхний дөрвөн барамид нь тавдугаар бясалгалын чуулганд багтана хэмээжээ. "*Бясалгалын анхдугаар зэрэг"-ээс:*

Амарлингуй нь олз тэргүүтнээ шунах хүсэл тачаалыг үл үзэх бөгөөд тангараг журмаа сайтар сахиж, зовлон тэргүүтнийг ая зөнд нь явах ёсноо хичээнгүйлэн шамдваас түргэн бүтнэ. Тиймээс *"Хутагт тааллын магад тайлбар"* зэрэг тайлбаруудад ч өглөг тэргүүтэн нь дээдийн дээд уг үндэс болно гэж заасан хэмээн айлджээ.

"Мөрийн зул"-д айлдахдаа:

Амарлингуйн гишүүдийг доройтуулчихаад
Асар сайнаар шамдан хэдий бясалгавч
Мянга түмэн жил боллоо ч
Бясалгал дияан үл бүтэх болой

хэмээн айлдсан тул амарлингуй, үлэмж үзэхүйн бясалгалыг зүрхний мухраас хүсэгч нар амарлингуйн гишүүн буюу чуулганы талаар *"Сонсогчийн газар"*-аас айлдсан арван гурван зүйл зэрэгт шамдваас маш их хэрэгтэй болно.

б. Түүнээ шүтэж амарлингуйг бясалгах ёсноо хоёр:

1) Бэлтгэл ажил

2) Бодит суурь

1) Бэлтгэл ажил. Дээр номлосон бэлтгэлийн зургаан ном болоод ялангуяа бодь сэтгэлээ өнөд бясалган түүний гишүүн болгож бага, дунд төрөлхтний нийтийн бодол зоригдлын мөн чанарыг судалж үйлдээрэй.

2) Бодит суурьт хоёр:

а) Биеийн явдал мөр юу адил байхыг бясалгах

б) Бясалгалын эрэмбэ зэргийг номнох

а) Биеийн явдал мөр юу адил байхыг бясалгах.

"Бясалгалын дунд болон суулчийн зэрэг"-ээс айлдсан мэтээр машид зөөлөн амар суудал дээр "найман ном төгөлдөр биеийн явдлыг" үйлдэх болой. Үүнд:

1" Хөлөө Вайрочана (Намбарнанзад) бурханы завилгаа мэт бүтэн завилгаа юмуу хагас завилгааны алин нэгээр үйлдэх мөн.

2" Нүдээ хэтэрхий их бүлтийлгэхгүй, хэтэрхий анилгүйгээр хамрын үзүүрт чиглэсэн байна.

3" Биеийн хувьд хэтэрхий гэдийхгүй, хэтэрхий тонгойхгүй тэгшхэн шулуун суугаад дурдан санах сэтгэлээ дотроо агуулан сууна.

4" Мөр нь тэгш тэнцүүхэн байна.

5" Толгой нь их дээшээ биш, их доошоо биш ганцхан тал руугаа гудайлгахгүй, хамраасаа хүйсээ хүртэл тэгшлэн чиглүүлэнэ.

6" Шүд, ам нь өөрийн байх байранд байлгана.

7" Хэлээ дээд шүднийхээ дэргэд шахаж байрлуулна.

8" Амьсгалаа гадагш, дотогш авахдаа дуу чимээ гаргах юм уу, хэтэрхий хэржигнүүлэх, хүчтэй амьсгалахгүй байх, юу боловч нааш цааш амьсгалах нь үл мэдэгдэх шахам, аажуу талбиун хүчлэлгүй амьсгалах мөн.

"Сонсогчийн газар"-аас: Бурхадын зөвшөөрсөн ширээ, жижиг ширээ суудал болон өвс дэвссэн дэвсгэр дээр завилах зэргээр суухад таван учир шалтгаантай буй хэмээн айлджээ. Үүнд:

1. Биеэ сайтар хянаад явдал мөрдөө сурваас машид боловсрол төрөх ба мөн түүнтэй зохилдох нэгэн болж түргэнээс түргэн "машид боловсрох" эрдмүүд төрөх,

2. Удаан хугацаанд сууж сурах ба тэрхүү явдалдаа бие алжаахаа болих,

3. Эл явдал нь тэрсүүд гадны эсэргэлдэгч нарын явдалтай адилгүй нийт бусын болох,

4. Суудал үүнийг үзээд бусдад сүсэг төрөх,

5. Эдгээр явдал мөрийг бурхан болоод бурханы сонсоод сонсогч нараас зөвшөөн шүтсэн зэрэг эдгээр таван учир шалтгааныг мэдэж завилан суухыг зарлиглажээ.

Биеэ тэгш шулуутган суух нь нойр хүрэх, балартах зэрэг төрөхгүйн тухайд айлджээ. Энэ мэтээр эхлээд биеийн найман явдал болоод ялангуяа, хийн хэмжээг хэрхэн тааруулах ёсоор бүтээгээрэй.

б) Бясалгалын эрэмбэ зэргийг номнох

"Бодь мөрийн зэрэг" болон *"Дундад (төвийн) хязгаар"* зэрэг шастаруудаас их зонхидоо "таван гэмийг тэвчих, найман хур мэдлийн шүтэхийн" үүднээс амарлингуйг бүтээнэ" хэмээн айлдсан байна. Мөн Гэвш Лагсарвагаас дамжсан увдисууд болон *"Сонсогчийн газар"* зэргүүдээс "Зургаан хүч", "Дөрвөн сэтгэлд үйлдэхүй", "Есөн сэтгэл" зэргийн үүднээс бүтээхийг номносон байна. *Мэргэн Ёндондагва* бээр:

Сэтгэл тогтоох есөн арга болон сэтгэлд үйлдэх дөрөв зэрэгт хураасан ба зургаан гэм болоод түүний өрөндөг найман хуран үйлдэхүй энэ бүгдийг бясалгал бүхний арга мөн. *Судрын олон аймгууд болон "Судрын аймгийн чимэг", "Дундад хязгаар", Асанга гэгээний "Газрын аймаг" болон "Бясалгалын гурван зэрэг"* тэргүүтэн бясалгал хийх аргыг заасан бүгдтэй нэгэн адил хэмээгээд, Эхлээд бясалгалын чуулганыг бүтээх эдгээр аргуудад шамдваас бясалгал самадийг лавтай бүтээнэ. Өнөөдрийн бясалгалын гүн гүнзгий арга увдис гэж алдаршсан бүхэнд эдгээрээс нэр төдий ч үл үзэгдэнэ. Бясалгалын чуулган төгөлдөр бус болж, дээр нь эдгээр аргууд байхгүй бол хичнээн өнө удаан шамдавч бясалгалыг бүтээж чадахгүй." хэмээн өөрийн зохиосон *"Бодь мөрийн зэрэг"*-тээ номносон бөгөөд үүгээрээ үндсэн гол номуудаас айлдсан бясалгалыг бүтээх ёсыг зөв магадлаж олохыг үзүүлжээ.

Ер нь гурван хөлгөний мөрийн зэргээр хөтлөх ёс журмыг Асанга хутагт бээр *"Газрын аймаг"*-таа дэлгэрэнгүй номносон учир бясалгалыг заасан энэ ном маш дэлгэрэнгүй нэгэн болой. Зарим номонд дэлгэрэнгүй номносон байхад, нөгөө номонд дэлгэрэнгүй номноогүй байх тул амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйг хоёуланг *"Сонсогчийн газар"*-аас мэдэх хэрэгтэй гэж *"Нотлон буулгах хураангуй"*-гаас айлдсан тул *"Сонсогчийн газар"* шастараас маш дэлгэрэнгүй номножээ.

Майдар гэгээн бээр ч *"Судрын аймгийн чимэг", "Дундад хязгаар"* зэрэг бүтээлдээ "сэтгэл тогтоох есөн арга болоод тэвчихийн найман хуран

үйлдэхүйн" талаар айлдсан буй.

Тэдгээрийг дагаж ловон Харибадра (Сэнгэсамбуу), Камалашила (Бадма анцүл), Шантидэва(Шивалха) зэрэг Энэтхэгийн олон мэргэдүүд бясалгал бүтээх эрэмбэ зэрэг олныг зохиожээ. Бурханы лагшин, дусал, үг үсэг зэргийг бяалгах бодлын орны хувьд ялгаатайгаас бусдаар бясалгалын ерөнхий агуулгууд нь дээрхи гол шастаруудаас номносон болоод дандраас номносонтой сайн таардаг.

Ялангуяа, бясалгалын таван гэм зэрэг гэм буруу, тэдгээрийг хэрхэн арилгах ёс зэргийг судрын аймгийн зүгээс маш дэлгэрэнгүй үзүүлсэн байна.

Гэтэл гол ном шастарт заасан дагуу анхааран бясалгах, мэдэх явдал нь өдрийн од мэт үзэгдэх агаад өөрийн ухааны гэм хирийг тэдгээр номонд тохчихоод "тэдгээрийг гадны ухаарлын торыг таслах төдий тул" гээд "харин жинхэнэ утгыг заасан увдис тусдаа бий" гэх ба тэдгээрт заасан бясалгал бүтээлийн зэргийг анхааран авах үест ч юу юм бол гэж тээнэгэлзэх төдий байдал ч үл үзүүлэх нь" харагдана.

Энэхүү увдиснаа дээд гэгээчүүдийн болгоож бясалгасан бүгд болон зөвхөн гол номоос гарсан бүгд давхарласан болно. Мөн энэ үест ч бясалгал бүтээх ёсыг их гол номоос авч номнох болой.

Ийнхүү бясалгалын эрэмбэ зэргийг номноход хоёр:

(1) Бясалгалыг гэмгүйгээр бүтээх ёс

(2) Түүнээ шүтэж орсон (тогтсон) сэтгэл төрөхийн эрэмбэ зэрэг

(1) Бясалгалыг гэмгүйгээр бүтээх ёсноо гурав:

(а) Сэтгэлээ сэтгэхүүн (зоригдол) оронд тушаахын өмнө хэрхэн үйлдэх

(б) Бодол сэтгэхүүнд тушаах үест хэрхэн үйлдэх

(в) Бодол сэтгэхүүнд тушаасны дараа хэрхэн үйлдэх

(а) Сэтгэлээ бодол сэтгэхүүнд тушаахын өмнө хэрхэн үйлдэх.

Юуны түрүүнд бясалгал үйлдэхэд үл дурлах болоод түүний эсрэг зүгт дурлагч залхуугаа дарахгүй бол ерөөс бясалгалд орж чадахгүй. Ганц нэг удаа оролдовч үргэлжлүүлэн хийж чадалгүй түргэн доройтоход хүрдэг. Тиймд юун түрүүнд залхуугаа дарах чухал хэрэгтэй шүү. Чингээд бие, сэтгэл баясгалан амгалангаар дэлгэрэх "машид боловсрол"-ыг олж өдөр, шөнө бүхнээ буянд шамдахдаа уйдахаа болисноор л залхуу буцдаг. Ийм

байдалд хүрэхэд машид сайтар боловсрохын үндэс болсон бясалгалд үргэлж шамдах хичээнгүйг туурвих шаардлагатай.

Түүнийг төрүүлэхэд бясалгалыг чухалчлах үргэлжийн хүчтэй эрмэлзлэл байх учиртай. Эрмэлзлэл төрүүлэхийн үндэс болгож бясалгалын тус эрдмийг мэдсэн, сэтгэл татах баттай сүсэг хэрэгтэй. Тиймээс эхлээд бясалгалын эрдмийг санах, сүсэглэх сэтгэлийг дахин дахин дадуулж үйлдэнэ.

Эдгээр эрэмбэ зэргийг анхааран үзвээс маш тодорхой болох тул аньсын дээд гэж бариарай. Энэ талаар *"Дундад хязгаар"-аас:*

Орон ба түүнээ орших зэргээр
Үндэс болоод үр дагавар болно хэмээн айлджээ.

Тэрхүү "орон" гэдэг нь эрмэлзлэл буюу шамдах орон болно. "Орших" гэдэг нь туурвих хичээнгүй болой. Эрмэлзэхийн "үндэс" эрдэмд сэтгэл итгэмжлэх сүсэг болой. Шамдаж хичээсний "үр дагавар" нь "машид боловсрох" болой. Энд бясалгагдахуун буюу бясалгалын эрдэм гэдэг нь амарлингуйг бүтээвээс сэтгэл баясгалантай, бие жаргалтай болж дээшлэх тул үзэх номонд амгалантай оршиж бие, сэтгэлийн сайтар боловсролыг олдог.

Чингээд буяны бодолд алин хүссэнээр сэтгэлээ эдэлж чадахад хүрэх ба өөрийн эрхгүй буруу орноо алгасрах явдал арилснаар гэмт явдал гарахгүй болно. Алин үйлдсэн буян хүч ихтэй болоод амарлингуй сэтгэлд шүтэж зөн мэдэл, рид хувилгааны эрдэм бүгдийг бүтээх чадалтай болно.

Ялангуяа, түүнээ шүтэж байж үнэмлэхүй үзлийг онох үлэмж үзэхүйн ухаан төрснөөр зовлонгийн үндсийг түргэн тасалж чадах зэрэг эрдэм төрөхийг санаж бясалгал үйлдэх хүчтэй эрмэлзэл хүслийг нэмэгдүүлж бясалгана. Ийм түвшинд хүрээд ирэхээр дотроосоо бясалгал хийхийг үргэлжид шаардах болох тул бясалгал хийх улам хялбар болох ба хийсэн хойноо ч дахин дахин бясалгалд орох тул доройтохгүй болж ирнэ.

(б) Бодол сэтгэхүүнд тушаах үест хэрхэн үйлдэхэд хоёр:

1/ Сэтгэлээ юунд тогтоох суурь зоригдол орноо бодитоор танин барих

2/ Хэрхэн сэтгэлдээ түүнийг тушаах ёсон

1/ Сэтгэлээ юунд тогтоох суурь зоригдол орноо бодитоор танин барихад хоёр:

а/ Ерөнхий зоригдол орон /бодох зүйл/

б/ Тухайн үест буух зоригдол орныг бодитой барих ёсон

а/ Ерөнхий зоригдол оронд гурав:

/1/ Зорих орныг бодитой үзүүлэх

/2/ Хэн чухам юу бодохыг бодитой үзүүлэх

/3/ Бодох орны ижил зүйлийг үзүүлэх

/1/ Зорих орныг бодитой үзүүлэх. Бурхан бээр бясалгалын дөрвөн зүйлийн зоригдол айлдсан буй.Үүнд:

/а/ Түгээмэл зоригдол

/б/ Явдлыг ариусгах зоригдол

/в/ Мэргэдийн зоригдол

/г/ Нисваанисыг тийн арилгах зоригдол

/а/ Түгээмэл зоригдол

Үүнд дөрвөн зүйл буй. *"Атгаг сэлтэст дүрс (тусгал) хөрөг"* Дүрс хөргийг тухайлах үүднээс хоёр зүйл буй. Эхнийх нь үлэмж үзэхүйн зоригдол, удаах нь амарлингуйн зоригдол орон болно. Дүрс хөрөг гэдэг аливаа бодож байгаа орон түүний өөрийн шинж тэмдэг бодитойгоор бус түүний намба дүр ухаанд ургаж үзэгдэхийн нэр бөлгөө. Түүийг зорьж ажиглахын үест ажиглан үйлдэгч атгаг бодол байх тул "атгагтай дүрс хөрөг" гэдэг.

"Атгаггүй дүрс хөрөг" Бас түүнийг ажиглалгүй сэтгэлээ түүн дээр тогтоох үест ажиглагч атгаг гарахгүй тул "үл атгаглах дүрс хөрөг" гэдэг.

"Бодит хязгаарт" Аливаа сэтгэхүүн орны үүднээс агуулахыг "бодит хязгаарт" болно. "Энэ төдийгээр хязгаарлаж үүнээс цааш бусад байхгүй" хэмээх "янагуухийн бодит хязгаар" болоод зөвхөн "энэ мэтээр орших бусдаар үл орших" хэмээх "үнэмлэхүйн хязгаар" гэж хоёр зүйл бий. Түүний дотор "янагуухи хэмээхэд, таван цогцост багтах хамаг хуран үйлдэхүй болон арван найман язгуур ба арван хоёр төрөн түгээхүйд багтах хамаг юмс үзэгдэл хийгээд дөрвөн үнэнд хамаг бодит мэдэгдэхүүн бүгд тус тус багтана гээд үүнээс цааш бусад үгүй болой" гэх мэт. "Үнэмлэхүй" хэмээхэд тэдгээр мэдэгдэхүүний үнэмлэхүй чанар ба хоосон чанарын утгыг учир шалтгааны үүднээс нотлох утгууд багтана.

"Тус хэргийг огоот бүтээх" нь үр дагаврын үүднээс агуулжээ. Тэдгээр мэдэгдэхүүн орны дүрс хөргийг амарлингуй болон үлэмж, үзэхүйн үүднээс тэр бүхнийг сэтгэлдээ үргэлж сэтгэх, дадууж бясалгах, мөн олон дахин тунгааж бодох зэргийн хүчээр өөр өөрийн муу орноос ангижирч сэтгэл орших болой.

/б/ Явдлыг ариусгах зоригдол

Үүнд таван зүйл буй. Гуа үзэсгэлэн бусыг бодохдоо үс, шүд зэргийн дотор байх гучин зургаан зүйлийн гуа бусууд болон үрчгэр, хорчгор зэрэг гадна талын үзэсгэлэн бус, ариун бусын байдлаа ухаандаа ургуулж, сэтгэлдээ санах болой.

"Асрахуй" нь элгэн садан, өст дайсан болон тэдний (алин ч биш) дундад гэх гурвууланг тухайлан бодож эн тэгш хандаж тус амгаланг бүтээх сэтгэл болно. Асрахуй сэтгэлийн зорихуун орон түүний үүднээс буюу, зоригдохуун орноо тухайлах асрахуй сэтгэлээ барих хэмээн орон ба оронт хоёуланг асрахуй хэмээн айлдсан буй.

"Шүтэн барилдахуйг зорих" нь гурван цагт төрсөн шүтэн барилдлахуйн ном төдийд шүтэж ном төдий үр гарах төдийгээс бусдаар, тэдгээрээс ангид үйлийг үйлдэгч болон үрийг амсагч байхгүй хэмээх утгыг тийнхүү зорин бодож сэтгэлдээ барих болой.

"Мэдэгдэхүүний язгуур тийн ялгалыг тухайлах нь" Шороо, ус, гал, хий, огторгуй, тийн мэдрэхүй (сүнс) зэрэг зургаан язгуурын хувийг тус тус ялгаж тэдгээрийг зорин сэтгэлдээ барих болой.

"Амьсгалаа оруулж гаргахаа зорих нь" Хийгээ гадагш, дотогш гүйлгэн тоолох зэргээр ажиглахын үүднээс сэтгэлээ өөр зүйл рүү алгасрахгүй тогтоон бодох болой.

/в/ Мэргэдийн зоригдол

Үүнд таван зүйл буй. *"Цогцос" нь* дүрст цогцос тэргүүтэн таван зүйл болой.. "Түүнээ мэргэжих" нь цогцсоос ангид тусдаа би болон минийх хэмээх байхгүй гэж мэдэх болой.

"Язгуур орон" нь нүд тэргүүтэн арван найман мэдэгдэхүүн мөн. "Түүнээ мэргэжих" нь тэдгээрт язгуур орнууд өөр өөрийн хөрөнгөөс төрөх нөхцөл шалтгаантайг мэдэх болой.

"Төрөн түгэхүй" нь нүд тэргүүтэн арван хоёр түгэн төрөхүй мөн. "Түүнээ мэргэжинэ" гэдэг зургаан дотоод төрөн түгэхүй нь зургаан тийн мэдрэхүйн **эзэт** шалтгаан болохыг, гадны зургаан төрөн түгэхүй нь зорих бодлын шалтгаан болохыг, даруйд хаагдсан сэтгэл нь даруйдын шалтгаан болохыг тус тус мэдэж ухаарах болой.

"Шүтэн барилдлага" нь арван хоёр гишүүн мөн болой. "Түүнээ мэргэжих" гэдэг тэдгээрийн мөнх бус, зовлонт, би-үгүй чанарт зэргийг мэдэх явдал болно.

"Орон ба орон бус" гэдэг нь буянаас сэтгэлд зохист, тийн боловсрол (үр) гарах тул орон болно. Нүглээс сэтгэлд зохисгүй муу боловсрол буюу орон бус гарах зэргийг орон бус гэнэ. "Түүнээ мэргэжинэ" гэдэг тэдгээрийг мэдэх явдал. Эдгээр нь шүтэн барилдахуйд мэргэжих өвөрмөц орон бөгөөд энэ үед ялгаа нь харилцан адилгүй үндэс шалтгаануудыг мэдэх болой. Амарлингуй сэтгэлийн зоригдол болох энэ үест, цогцос тэргүүтэн эдгээрийг алин онох ёстой нэг сэтгэхүүн орны үүднээс сэтгэлдээ барих учиртай.

/г/ Нисваанисыг тийн арилгах зоригдол.

Үүнд хоёр зүйл буй. *"Нисваанисын хөрөнгийг доройтуулж үйлдэх төдий орон"-д* хүсэлт ертөнцийн газраас Юу ч үгүй хэмээх орныг хүртэлх, төрөн түгэхүй хүртэлх, доод орны бүдүүн болон дээд орны нарийн нисваанисыг тухайлах багтана.

"Хөрөнгийг язгуураас нь тэвчих орон"-д дөрвөн үнэний мөнх бус тэргүүтэн арван зургаан орон багтана. Амарлингуй сэтгэлээр эдгээрийг зорин бодохын үест ажиж шинжилгүйгээр эдгээр орны намба дүрийг ургуулан бодох эсвээс, сэтгэлээр магадлан мэдэх алинаар нь ч сэтгэлдээ барина.*"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс:* "Гурван зоригдол орон байх"-ыг үзүүлжээ. Үүнд: 1* Арван хоёр эрхэм зарлиг бүгдээр хоосон чанарт чиглэсэн, заасан, буулгасан болой хэмээн бүгдийг хураангуйлан түүнийг сэтгэлдээ тогтоох,.

2* Яахнаа ч ном бүгдийг хураагч болсон цогцос зэргийг бодох,

3* Үзэх, сонсох зэргээр бурханы дүрс, лагшин зэргийг сэтгэлд тогтоож бодох болой.

Цогцос тэргүүтнийг тогтоон бодохдоо хурсан бүхэн таван цогцост хурдаг жамыг мэдэж цаашлаад тэдгээрийн дотор хэсэгчлэн хураагдах зэргийг сэтгэлээ тогтооно. Тэр мэт тус тус ялгаж бодоод ирэхээр тус тус онох билиг төрөх мэтээр хураан бясалгаж сурах ч бас бусад юм руу одохгүй, бодолдоо сэтгэл хураагдах бясалгал ч төрдөг. Энэ болвоос *"Илт ном"(Авхидхарма)*ын увдис болой.

Тэрчлэн хамаг ном, юмс нь язгуур орон болон төрөн түгэхүйд хурах ёсыг мэдээд, тэдгээрт хураадсан түүнээ сэтгэлээ агуулах болой.Ер нь "явдал мөрийг ариусгах бодлууд" нь сая номносон мэт хүсэл шуналыг үлэмж эдлэгч нарын хүсэл шуналыг буцаахад хялбар, бас түүнээ шүтэж бясалгалыг олоход хялбар тул нилээд онцлог ялгаатай бодол болдог.

"Мэргэдийн зоригдолууд" нь эдгээр номоос ангид "бодгалийн би"-г

хоридог учир “би-үгүй”-г онох үлэмж үзэхүйн ухаан төрөхөд даган зохилдох амарлингуйн зоригдохуун орон болдгоороо маш ач холбогдолтой.

“Нисваанисын асар арилгах зоригдолууд” нь нисваанисын үндсэн ерөндөг болдог учраас их хэрэгтэй билээ. “Түгээмэл зоригдохуун” нь дээрх бодлуудаас тусдаа зүйл бишээ. Иймийн учир хэрэг тустай амарлингуй сэтгэлийн бодол зоригдолд шүтэж, бясалгал бүтээх жамтай тул жирийн нэг чулуу, мод зэргийг тухайлан бодож бясалгал бүтээнэ гэх нь бясалгалын бодол зоригдохууны мөн чанарыг таньж мэдээгүйтэй холбоотой болох нь тодорхой байна.

Заримууд“сэтгэлээсэтгэхүүнбодолдоотушааж,түүнээсэтгэлээтогтооно гэвэл үнэнд барисан болно” гээд “тэр адилаар сэтгэлээ тушаалгүйгээр, бас суурь, зоригдол оронгүйгээр тогтоон барихыг хоосон чанарын бясалгал болно” гэж үзэх ч байна. Энэ мэт бодол нь хоосон чанарыг бясалгах ёсыг ерөөс ухаараагүй шинжийг илтгэнэ. Тэр мэтээр үзвэл тэр цагт сэтгэл байхгүй болох тул хоосон чанарын бясалгал ч байхгүйд хүрнэ. Буй аваас л ямар нэгэн сэтгэлд мэдрэгдэх мэдэгдэхүүн байх хэрэгтэй. Мэдэгдэхүүн болно гэдэг тухайн ухааны зоригдохуун (вишай) болсонд оршино. Орон (вишай), зоригдохуун, мэдэгдэхүүн гэх зэргүүд нэгэн утгатай билээ.

Тиймэрхүү бясалгалыг үнэнд баригч гэж үзэх учир тэр ёс зохисгүй болно. Мөн хоосон чанарын бясалгал болно, болохгүй гэдгийг ахуй ёсыг оносон үзэл онолыг агуулсан талаас бясалгал мөн, бишийг тодорхойлохоос бус, ямар нэг орон вишайг атгаглах эсвээс, огт атгаглахгүй байх талаас тодорхойлж болохгүй. Дэлгэрэнгүйг дараа номносугай.

Зоригдохуун оронгүйгээр тогтоож болно гэж үзэх тэр ч гэсэн, өөрийн сэтгэлээ ямар нэг зүйлд яагаад ч цацруулахгүй барина гэдэг бодлыг өмнө нь тавиад сэтгэлээ барих хэрэгтэй тул, бодлоо санах төдий нэг болгоод ямар нэг бусад юм руу сэтгэлээ цацруулалгүй барьж магадлах шаардлагатай. Тиймээс л зоригдохуун орон байхгүй гэж үзэх нь өөрийн амсуурга мэдрэхүйтэй харшилж байна. Ийм учраас бясалгал бүтээх олон ном судраас олон янзын зоригдохуун орон байхыг номносон агаад тэдгээрийн хэрэгцээ шаардлагын талаар өмнө номносон тул сэтгэлээ тогтоох бодол зоригдохуунд мэргэжээрэй.

“Бясалгалын зэрэг”-ээс: “Амарлингуй сэтгэлийн зоригдохуунд магадлал үгүй” хэмээжээ. *“Мөрийн зул”-аас:* ”Алин нэгэн зоригдохуун оронд” хэмээсэн нь нь заавал тодорхой нэг зоригдохуун орныг магадлан барих албагүй гэсэн утга болно. Аль зорисон бодол бүхнээ мэднэ гэж заасан бус аа.

/2/ Хэн чухам ямар зоригдол барихыг үзүүлэх

Хүсэл шунал ихтэй хүнээс эхлээд атгаг муу санаа ихтэй хүн байвал гээд, *"Намдү бээр айлтгасан судар"* аас эшлэн *"Сонсогчийн газар"*-т дурдахдаа:

Намдү, Хэрвээ бясалгалч гэлэн болон бясалгалыг эдлэгч тэрээр зөвхөн хүсэл шуналыг эрхлэгч нэгэн болвоос гуа бусын бясалгалд сэтгэлээ ойртуулан тушаагаарай. Уурлах хилэгнэх дуртай болвол асрах сэтгэлийг бясалгах буюу. Мунхагийг эдлэгч нэгэн бөгөөс ийм шалтгаанаас шүтэн барилдах жам болой. Омог дээрэнгүй нэгэн бөгөөс язгуурын орны тийн ялгалд сэтгэлээ шадар тушаах явдал болой" хэмээсэн ба, "Асар атгаглагч нэг болвоос амьсгалаа оруулах, гаргах зэргийг дурдан санаж сэтгэлээ шадар тушаах буюу. Тийнхүү зохилдон таарах бодол дээр сэтгэлээ шадар тушааж үйлдээрэй хэмээн айлджээ.

"Сонсогчийн газар""-аас:

Алин хүсэл тачаал уур, мунхаг, омог, асар атгаг зэргийг эдлэгч бодгаль хэн бээр ч юуны эхэнд зөвхөн явдал мөрийг ариусгах бодлоор явдал юугаа ариусгаж судлаарай. Түүний дараагаар сэтгэл оршихыг онох ба тэдгээр зоригдохуун бодлуудыг тус тус магадлах тул омтгойролгүй тэдгээр бодолд хичээж үйлдээрэй хэмээн айлдсан тул баттай тэдгээр зоригдохуунд шамдаарай.

Хувь тэнцүү эдлэгч болон багахан нисваанист хүмүүс дээр номносон бодол зоригдол тэдгээрээс алин таатайг сэтгэлдээ барьж болох тул заавал тухайлах албагүй. *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Хувь тэнцүү эдлэгч тэрээр сэтгэлдээ ойр дөт оршихын тухайд алин таатай нэгнээ хичээх буюу явдлаа ариусгахын тухайд бус болой. Хувь сацуу эдлэгч түүнтэй адилаар өчүүхэн нисваанист ч тэр дагуу мэдээрэй хэмээн айлджээ.

"Шунал тачаал зэрэг тав нь хувь ихтэй байх" нь урьд төрөлдөө шунал тачаал зэргийг үргэлж шүтэж байсан, дадаж сурсан, олон дахин үйлдсэн зэргээс шалтгаалдаг аж. Хэдий хүсэл тачаал зэрэг таван орон өчүүхэн бага гаравч тэдгээр тав чангарч, үргэлжид удаан хугацаанд төрдөг. *"Хувь тэнцүү эдлэх"* гэдэг урьд төрөлдөө шунал зэргийг үргэлжид үл шүтсэн, дадаж эс сурсан, олон дахин эс үйлдсэн ч тэдгээрийг гэмтэйд үл үзсэн, үл хаширсан тул тэдгээр орноо шунах тачаахын хувь ихдэх, өнө удаан хугацаанд төрөхгүй ч болохоос бус тачаал тэргүүтэн тав огт төрөхгүй бус аа. *"Нисваанис бага байгаа"* гэдэг бусад төрөлдөө ч хүсэл шунал зэргийг үргэлжид шүтэлгүй,

гэмтэйд үзэх болсноор хүсэл шуналын их орон, олон орон, үлэмж их зэрэгт шүлэнгэтэх нь үгүйрч багасах ба, дунд болоод бага зэргийн орноо ерөөс шунал төрөхгүй болдог. "Шунал хүсэл их хувьтай" гэдэг өнө удаан байх ба "хувь тэнцүү эдлэх" гэдэг хэтэрхий удаан биш байх, "нисваанис бага" гэдэг түргэнээс түргэн сэтгэл оршихыг онох зэргүүд болой. "*Мэргэдийн зоригдол*"-д ямар хүн хэрхэн хичээх талаар *"Намдү айлтгасан судар"-аас:*

Намдү! Бүтээлчин гэлэн, бүтээлчний явдалт тэрээр, хурсан бүхэн өөрийн бэлэг чанарт гэж хотолд мунхрах буюу. Би, амьтан, амь нас, төрөлхтөн, жам ёсноо болоод бодгалийн бодит бүхнээ мунхарсан нэгэн болвоос, цогцост мэргэшихээр сэтгэлээ дөтлүүлэн тушаах болой. Үндэс шалтгаанд хотол мунхарсан нэг болвоос, язгуурын орноо мэргэших болой. Шалтаг бүхнээ мунхарсан бөгөөс, төрөн түгэхүйд мэргэших болой. Мөнх бус, зовлон, би-үгүй-д бүхнээ мунхарсан бөгөөс, шүтэн барилдахуйд мэргэших, орон ба орон буст сэтгэлээ ойртуулан тушаах болой" хэмээн айлдсан дагуу эдгээр таван бодлууд голчлон мунхагийг буцаах болой.

"*Нисваанисыг арилгах зоригдол бодол*"-д ямар бодгаль сэтгэлээ тушаах талаар дээрх "*Судар*"-аас:

Хүсэлт ертөнцийн хүсэл тачаалаас хагацахыг хүсэгч нэгэн бээр, хүсэлт ертөнцийн бүдүүн болон дүрстийн нарийнд зорих болой. Дүрстээс шунал хүслээ буцаахыг хүсэгч нэгэн болвоос, дүрсийн бүдүүн зэрэг болон дүрсгүй ертөнцийн нарийнд сэтгэлээ ойртуулан тушаах болой. Эвдрэх чуулган бүгдээс сэтгэл уйсч, тонилохуйг хүсэгч нэгэн бээр зовлонгийн үнэн, бүхэн гарахуйн үнэн, хорихуйн үнэн, мөрийн үнэнээ сэтгэлээ шадарлан тушаах болой хэмээжээ.

Эдгээр бодол зоригдохуунууд нь үлэмж үзэхүйн шинжлэх бясалгал болон амарлингуйн агуулах бясалгал хоёулангийн орон мөн учраас зөвхөн амарлингуйн тухайлах орон болохгүй. Гэсэн ч нэг хэсэг нь амарлингуйг шинээр бүтээх зоригдохуун болох ба бас нөгөө хэсэг нь амарлингуйг бүтээснийг ялгаж өгөх зоригдохуун болж байдгийг амарлингуйн бодол зоригдлын үест номнож барина.

/3/ Бодлын орны ижил зүйлүүд

Алин сэтгэлдээ барих суурь болсон бясалгалын зоригдол шүтээнийг урьд номносон бодол зоригдлын дүрс хөрөг юмуу намба байдлыг ухаандаа ургуулах үзэгдэл тэдгээрийн нэрийн зүйлийн талаар *"Сонсогчийн газар"-аас айлдахдаа:*

Дүрс хөрөг түүнийг дүрс хөрөг хэмээх мөн. Гэвч бясалгал дияаны шинж тэмдэг, дияаны эдлэх орон, дияаны арга, дияаны үүд, сэтгэлдээ үйлдэхүйн шүтээн, дотор талд тийн онох бие болоод үзэгдэх хөрөг гэх мэтээр нэрлэдэг. Тэдгээр нь бодит мэдэгдэхүүнтэй зохилдох дүрс хөрөг түүний нэрийн зүйл мөн гэж мэдээрэй хэмээн айлджээ.

б/ Тухайн үест буух зоригдол орныг бодитой барих ёсон:

Хэдийгээр олон бодлыг номлосон боловч тэдгээрээс энэ үест чухам алийг нь шүтэж амарлингуй сэтгэлийг бүтээх вэ хэмээвээс, тэдгээр нь урьд дурдсан судрын аймаг шиг нэг байх албагүй бөгөөд бодгаль өөр өөрсдийн бодол зоригдлыг тус тусдаа үйлдэх хэрэгтэй. Ялангуяа, наад захын сэтгэл амарлингуйг лавтайяа бүтээхэд хүсэл шунал ихтэй нэгэн гэхэд тодорхой зоригдохуун бодлыг үйлдэх хэрэгтэй.

Эс чингэвээс амарлингуйг даган зохилдсон бясалгал болж болох ч жинхэнэ амарлингуй сэтгэлийг олж чадахгүй. Явдлыг ариусгах зоригдлыг хичнээн судлавч маш удахаас цааш амарлингуйг бүтээж чадахгүй гэж айлдсан бий. Харин тэр бодлоо бүр орхичихвол огт юу ч бүтэхгүйг хэлээд яах вэ. Ялангуяа, атгагийн гэм ихтэй хүмүүс лавтайяа ихийг бясалгаж үйлдэх хэрэгтэй. Хувь тэнцүү эдлэгч буюу багахан нисваанистай хүмүүн нь урд номлосон мэт дээр өгүүлсэн бодол зоригдлуудаас алин сэтгэлд таатайгаа бодлын шүтээнд үйлдээрэй.

Мөн эдүгээгийн бурхадыг илт болгоох дияан болон бясалгалын хааныг даган барихыг *"Бясалгалын дунд болон сүүлийн зэрэг"-ээс:* Бурханы лагшинг зоригдохуун болгож дияаныг бүтээж болно хэмээн айлджээ. Жанчүвсамбуу багш (Бодхибхадра) бээр:

Энэ үест амарлингуй сэтгэлд хоёр буй. Амаа дотогш чиглүүлж бодох ба гадагш чиглүүлэн бодно. *Амаа дотогш чиглүүлэх бодолд хоёр зүйл:* Биеэ бодох ба биенээ шүтсэнийг бодох буй. *Тэрхүү биеэ бодоход гурван зүйл:* Өөрийн биеэ бурханы байдлаар бодох, араг яс тэргүүтэн гуа бусаар бодох, хадамга барьсан зэрэг онцгой шинжүүдийг бодно. *Биенээ шүтснээ бодоход таван зүйл:* Амьсгалаа бодох, нарийн шинжүүдийг бодох, дуслыг бодох, гэрлийн үе гишүүнийг бодох, баясгалан болоод жаргаланг бодох болой. *Амаа гадагш чиглүүлэн бодоход хоёр зүйл:* Ялгамжаатай болон эгэлээр бодох буй. *Ялгамжаатай түүнээ хоёр зүйл:* Лагшинг бодох ба зарлигийг бодох бий гэжээ.

Мөн *"Мөрийн зулын тайлбар"*-т ч ийм зүйл бий гэж эшлэж татсан байна. Тийнхүү бурханы лагшин дээр сэтгэлээ тогтоож бодох нь бурханыг даган дурдах мөн бөгөөд цаглашгүй их буян төрөх ба лагшингийн дүр төрх тодрон бат болвоос мөргөх, тахих, ерөөл тавих зэрэг буян хураахын орон болгох, наминчлах, боомтлох зэрэг нүглээ арилгахын орон болгож үйлдэхэд маш илүү онцлогтой юм.

Дээр *"Бясалгалын хаан судар"*-т татсан мэтээр "Үхэхийн цаг болоход бурханыг даган дурдах, үл мартах зэргийн эрдэм тустай болно. Нууц тарнийн мөрийг бясалгаваас машид ялгамжаатай бурханы егүзэрийг олох зэрэг хэрэг ихтэй хэмээжээ. Түүний тус эрдэм болоод бурханыг сэтгэлдээ үйлдэх ёсыг *"Эдүгээгийн бурхадыг илт болгоох бясалгалын судар"*-т ихэд дэлгэрэнгүй тодорхой өгүүлжээ. *"Бясалгалын суулийн зэрэг"*-ээс айлдсан мэтээр эдгээрийг тэндээс магадлан мэдээрэй. Үг ихдэнэ гэж бодоод энд бичсэнгүй. Иймд хэрэгтэй ялгамжаатай бясалгалыг бүтээх хэрэгтэйн дээр дашрамд эрдэм тустай бодол зоригдлыг эрэлцэх нь ухаантны ёс билээ. *Хэрхэн бурханы лагшинг бодож бясалгах вэ? "Бясалгалын суулийн зэрэг"-ээс:*

Бясалгалч эхлээд бурханы лагшин дүрийг хэрхэн үзсэн, хэрхэн сонссон дагуу сэтгэлдээ агуулж бүтээнэ. Бурханы лагшин дүр гэхэд тунгаамал алт адил шар өнгөт, үзэсгэлэнт лагшин найргаар чимсэн, нөхдийн дунд заларсан, элдэв аргаар амьтны тусыг бүтээж байгаагаар сэтгэлдээ үргэлжид бодно. Түүний эрдэмд баясах ба, живэх, дошигрох бодлуудыг амарлиулах, хэзээд түүнийг өмнөө байгаа юм шиг тодорхой үзэх тэр хүртэл сэтгэлдээ тогтоон үйлдээрэй хэмээсэн байна.

"Бясалгалын хаан судар"-аас ч

Алтан өнгөт адил лагшин биеэр
Ертөнцийн итгэл та бүхнээс үзэсгэлэнт хэмээх
Тэр л бодолд алив сэтгэлээ тогтоон
Түүнд л сэтгэлээ агуулж үйлд, бодисадва нар аа!

хэмээн айлдсан мэт бодлын суурь болгож бясалгаарай. Мөн шинээр ухаандаа бодох ба мөн чанараар (өвсөөн) оршихуйг нь тодруулан санах хоёр зүйл байдгаас суулчийнх нь сүсэг төрөхөд илүү ялгамжаатай ба нийт хөлгөнтэй зохилдох тул мөн чанараар байгааг нь тунгалаг тодорхой байдлаар бодно. Эхлээд сэтгэлээ тогтоох бодлын суурь шүтээнийг эрэхдээ зурмал, цутгамал зэрэг Бурхан багшийн сайн бүтээсэн дүрийг олоод түүнийгээ дахин дахин сайн

харж, шинж тэмдгийг нь тогтоож, сэтгэлийн орноо ургуулан бодож дадаж сур.

Цаашлаад багшаас ёс журмыг сонсож, утгыг санаж, сэтгэлийн нигуурт урган ургатал бодлын суурийг бясалгаарай. Бодлын сууринаа зурмал, цутгамал зэргийн намба төрхөөр бус жинхэнэ бурханы намба байдлаар ургуулан бодоход суралц. Заримууд лагшин дүр хөргийг өмнөө тавиад нүдээрээ харж бясалгал хийдэг бий. Үүнийг Ишдэ мэргэн бээр хориглосон нь машид сайн билээ. Бясалгал гэдэг эрхтний мэдрэхүйд бүтдэг зүйл биш. Дотоод сэтгэлийн мэдрэхүйд бүтдэг зүйл юм. Бясалгалын жинхэнэ бодол зоригдол нь жинхэнэ дотоод сэтгэлийн орон болдог тул түүнээ л сэтгэлээ тогтоох хэрэгтэй. Дээр номлосон мэтээр тухайн бодлын орны ерөнхий донж байдал юм уу, дүрс хөргийн байдлаар ургуулан бодох хэрэгтэйг айлджээ.

Лагшингийн бүдүүн ба нарийн хоёр байдлаас эхлээд ерөнхий бүдүүн байдлыг бодож баттай болгоод сүүлд нь нарийвчлан бодох хэрэгтэйг бусад номонд ч айлдсан байна. Амсах, мэдрэхэд ерөнхий энгийн байдал нь ургахдаа хялбар учир лагшингийн ерөнхий намба төрхийг бодлын шүтээнд авах шаардлагатай. Чухам чингэх учир нь номнож буй адил бясалгал хийхийн хүсэл юу нэгэн үл гарах хүртэл харилцан адилгүй язгуурт олон бодолд шилжвээс хэзээ ч бясалгал болж чадахгүйд хүрдэг. Ижил буруу олон бодлыг ээлжлэн бясалгаваас сэтгэлийн амарлингуй төрөхийн их тотгор болдог учиртай. Тиймд бясалгалыг бүтээхийг номносон төгөлдөр шалгадаг шастарууд болох "*Газрын аймгууд*" болон "*Бясалгалын зэрэг*" хэмээх гурван гол шастар тэргүүтнээ дияаныг бүтээхийн үест зөвхөн нэг л бодолд эрхэмлэн бүтээхийг заажээ. Түүнээс бус олон бодолд шилжиж болохгүй гэж зарлиглажээ. Энэ талаар *Хутагт Бавуу (Арьяашура) бээр тодорхойлон:*

Нэг л бодлыг батад болгох ёсыг
Сэтгэлдээ санаж батадган үйлд
Олон бодолд дамжваас
Сэтгэл нисваанисаар хямрах хэмээн бясалгалыг бүтээхийн үест айлджээ.

"Мөрийн зул"-д ч:

Аливаа бодлоос зөвхөн нэгийг
Сэтгэлдээ буян болгож агуулж үйлд

хэмээн магадтай барих учрыг айлдсан байна. Тиймээс эхлээд нэг л бодлыг барих ба харин сэтгэлийн амарлингуйг олсны дараа олон зүйлийг тухайлан

барьж болно. *"Бясалгалын анхдугаар зэрэг"-ээс:*

Хэн боловч сэтгэлдээ тогтоон бодож сурсан тэр цагт цогцос, язгуур тэргүүтний өвөрмөц ялгааг дэлгэрүүлэн бодож болно хэмээжээ. Энэ талаар *"Тааллын магадтай тайлбар" зэргүүдээс ч:* Егүзэрүүд бээр арван найман хоосон чанарыг бясалгах зэрэг өвөрмөц онцлогийг олон байдлаар бясалгахыг зарлиг болжээ хэмээн айлдсан буй.

Тийнхүү эхлээд сэтгэлээ юун дээр тогтоон барих бодлын шүтээнийг олох хэмжээ хэрцэдийн хувьд, тэргүүн, хоёр мутар, цээжин биеийн хэсэг, хоёр бойв зэргийг дараалан хэдэнтээ хослуулан тод санах хэрэгтэй. Дараа нь лагшинг ерөнхийд нь сэтгэлдээ тогтоон санаж, сэтгэлийн нигуурт бүдүүн хэсгийн ерөнхий байдлыг хагас хугас төдийг ч ургуулж чадваас гэрэл гэгээг тунгалаг тод ургуулаагүй ч тэр төдийд ханаж түүнээ л сэтгэлээ тогтоон барих хэрэгтэй. Энэ мэт тэр төдийд эс ханаваас түүнээс тод тунгалаг болгох хүсэл төрснөөр дахин дахин тодруулахад бодлын орон маань жаахан тодрох авч сэтгэл тогтохын хувьт бясалгалд хүрч чадахгүйд хүрч, бүр тотгор болдог учиртай. Бодол их тод бус ч гэсэн хагас хувь төдийд ч тэрхүү бодолдоо сэтгэлээ тогтоон бариваас бясалгал түргэнээ төрнө.

Цаашлаад тодорхой болоход дорвижлого гарч тодорхой хувийг маш хялбар олно. Эдгээр нь Ишдэ багшийн увдисаас гарсан бөгөөд машид чухал хэрэгтэй увдис болой. Бодлын шүтээнийг ургуулах ёсноо хоёр хэсэг, дөрвөн зүйл номлосон ч үзэгдэнэ. Гэвч тухайн бодгалийн язгуураас шалтгаалан намба байдал ургахад хялбар ба бэрх, тодорхой ба тодорхой бус, энэ хоёр ч бат ба бат бус зэргээр үзэгдэх тул заавал тийм байх шаардлагагүй. Нууц тарнийн бурхадын егүзэр бясалгал бүтээхийн үест бол бурханы намба дүрийг тодорхой бүтээх хэрэгтэй тул түүний намба ургах хүртэл олон аргаар түүнийг бүтээх хэрэгтэй болдог. Энэ үест бурханы намба дүр ургахад бэрхтэй болвоос дээр үзүүлсэн бодлоос аль нэгийг сонгож сэтгэлдээ тогтоон барьж болно. Энэ нь амарлингуй сэтгэлийн бясалгал төдийг ч гэсэн бүтээх шаардлагатайг эрхэмлэн үзүүлж байгаа хэрэг. Энэ үест бурханы лагшинг бодож бүтээхэд түүний намба байдлыг үл ургуулан сэтгэлдээ бариваас хүссэн хэрэг үл бүтэх учир намба байдлыг ургуулсны дээр сэтгэлээ тогтоох шаардлагатай.

Чингээд аль ургах хэмжээгээр ерөнхийд нь лагшингаа барих бөгөөд тэрхүү лагшингийн зарим нэг хэсэг нь их тод үзэгдвэл түүнийгээ барих буюу тэр нь сайн тодорхойгүй бол ерөнхийд нь бариарай. Тэр цагт шар өнгийг бясалгахыг бодтол улаан өнгө ургах мэтээр өнгөө үл магадлах, суугаа

байдалд бясалгахаар хүссэн ч босоо байдлаар ургах мэтээр хэлбэрээ үл магадлах, нэгийг бясалгана гэж бодсон хирнээ хоёрыг бодох зэргээр тоогоо үл мэдэх, их томоор бодох байснаа маш жижиг болгон ургуулах зэрэг зэрэг их, багыг үл мэдэх байдал гарвал тэдгээрийг дагаж үл болно. Зөвхөн язгуурын бодол юу байсан зөвхөн түүнийгээ л бодлын суурь болгож үйлдэх хэрэгтэй.

3

СЭТГЭЛЭЭ ТӨВЛӨРҮҮЛЭХ

2/ Хэрхэн сэтгэлдээ түүнийг тушаах ёсон
а/ Буруугүй ёсыг байгуулах
б/ Буруутай ёсыг арилгах
в/ Бясалгалын таасалгаа хэмжээг үзүүлэх

2/ Хэрхэн сэтгэлдээ түүнийг тушаах ёсноо гурав:
а/ Буруугүй ёсыг байгуулах
б/ Буруутай ёсыг арилгах
в/ Бясалгалын таасалгаа хэмжээг үзүүлэх

---оОо---

а/ Буруугүй ёсыг байгуулах

Энэ үесийн бүтээгдэхүүн болох бясалгал дияанд хоёр янзын ялгамжаа төгөлдөр байх хэрэгтэй. Үүнд сэтгэл машид тунгалаг орших буюу тунгалаг иртэй байх, хувь төгөлдөр байх, нөгөө нь бодол зорилгодоо нэгэн үзүүрт сэтгэлээр орших буюу үл атгаглах хувь төгөлдөр байх эдгээр болно.

Заримууд үүн дээр амгаланг нэмээд гурав болгосон бий. Мөн заримууд илхэн байхыг нэмээд дөрөв гэж тооцсон ч байна. Гэвч илхэн гэдэг эхний ялгамжаанд багтах тул тусад нь хэлэхийн шаардлагагүй.

Сэрүүхэн амсуургын (сэрэхүй) байдалт баясгалант амгалан тэр нь энэ үест бүтээх бясалгалын үрд гарах боловч, дияаны анхдугаар орны бэлтгэлд (нэрдог) багтах бясалгалтай хамт төрдөггүй. Гурван хөлгөний эрдмийг бүтээхийн дээд шүтээн хэмээн тооцогддог дияаны дөтгөөр орны бие амгалант, сэтгэл амгалант бясалгалын алинтай ч хамт төрдөггүй тул энд тооцохгүй. Тунгалаг ир ихтэй байх ч, дүрсгүй ертөнцийн газарт хураагдах зарим дияанд ч төрөхгүй бий. *"Судрын аймгийн чимэг"*-ээс "Дүрсгүй орныг тэвчсэн дияан болоод" хэмээсэн мэт зарим нэг эрхийг олсон бодисадвагаас бусад бодисадва нар дияаны газарт хураагдах бясалгалд шүтэн байж эрдэм бүтээлийг бүтээнэ" гэж зарлигласан учир тунгалаг байхын ялгамжааг номноход гэм байхгүй.

Тийнхүү тунгалаг тодохрой болж иртэй болоход "живэлт" тотгор болдог. Нэгэн үзүүрт үл атгаглах сэтгэл төрөхөд "дошгирол" тотгорлоно. Иймийн учир живэлт, дошигрол хоёр нь зөв сайн бясалгал бүтээхийн гол тотгор болдог учир энэ. Тиймээс живэл, дошигрол хоёрын нарийн, бүдүүн ялгааг сайтар таниад, таньсан хойноо тэдгээрийг хорих бясалгалыг хэрхэн үйлдэх ёсыг нарийн танин эс мэдвээс, үлэмж үзэхүй байтугай, амарлингуй ч үл төрөх тул, дияаныг чухалчлагч ухаантан нар эл учрыг ухаараарай.

Иймд живэл, дошигрол хоёр амарлингуйг бүтээхийн харшлах шалтгаан мөн бөгөөд харшлах шалтгааныг танин мэдэх болон хорих бодит ёсыг дараа номлох тул энэ үест амарлангуй сэтгэлийг бүтээхэд зохилдох шалтгаан болох бясалгал дияаныг төрүүлэх ёсыг өгүүлсүгэй.

Бясалгал дияан гэдэг сэтгэл нь бодол зоригдохуун дээрээ нэгэн үзүүрт болж орших хувь юм. Энэ нь бодол зоригдохуундаа үргэлжид тогтох нэгэн хэрэгтэй гэсэн утга буюу. Чингэхдээ 1/ сэтгэл маань аливаа үндсэн бодлоосоо алгасрахгүй байх нэгэн арга болоод 2/ алгасарсан, эс алгасарсан, алгасарч болох, алгасрахгүй байх алин болохоо мэдэж байх хоёр сэтгэл хэрэгтэй. Эхнийх нь дурдан санах бөгөөд удаах нь ухамсарлах (ухамсар) болно.*"Судрын аймгийн чимэг"-ээс:*

Санах, ухамсарлах хоёрт ойртуулан тушаах буюу. Эхнийх нь сэтгэлийг бодлоос нь сарниахгүйн тухайд хэрэгтэй бол удаах нь сэтгэл сарниж байгаагаа мэдэх мэдрэмж болой хэмээн айлджээ.

Дурдан санах сэтгэл доройтвоос бодох юмаа мартаж алгасраад тэр даруйд бодол санаа алдагдах тул бодол зорилгоо үл мартах, дурдан санах нь язгуур болно. Дурдан санах сэтгэл нь зоригдохуун орноо ойртуулахдаа дээр номносон мэт бодлын шүтээнээ тодруулах буюу наанадаж ургуулах төдий төсөөлөн мэдэх, аажмаар барих орноо хүчтэйгээр мэдрүүлж өгнө. Харин сэтгэлийг нөрдөн урамшуулах юм уу, шинээр олон зүйлийг шинжлэхгүй зөвхөн тогтоох болой. Дурдан санахуйн талаар *"Хотол хураангуй"-гаас:*

Дурдан санахуй гэж юу вэ? Мэдсэн зүйлээ санах, сэтгэлдээ мартахгүй байх болон алгасарахгүй байх үйлт болой" хэмээн гурван ялгамжаа төгөлдөр болохыг айлджээ.

Түүний бодлын орны ялгамжаа нь (1) Урьд нь мэдээгүй зүйлийг санах гэж байхгүй. Тиймээс мэдсэн зүйл гэж айлдсан хэрэг. Энэ үест өмнө нь мэдэж байсан бодлын орны дүр төрх ургах ёстой. (2) Намба төрх буюу барих орны

мэдэгдэхүүн ялгаа гэдэг нь сэтгэлээр мартахгүй хэмээн сэтгэлээр тэр орноо сэтгэлдээ мартахгүй байх хувь юм. Энэ үест бодлын сууриа үл мартах болой.

Үл мартах ёс гэдэг бусдаас асуусан болон өөрөө олж мэдсэнээ хэлэх тул тэдний бодлын суурь нь адил болно. "Тэр нь энэ адил болой" гэх зэргээр багшийн заасныг санаж чадах төдийг хэлээд зогсохгүй, сэтгэлдээ тогтоосон бодлоо үргэлжид санаж, өчүүхэн төдий ч үл алгасрах мөн. Алгасрах буюу тэр цухуйх төдийд л дурдан санах хаягдах болно. (3)Тиймээс бодлын орондоо сэтгэлээ урьдын адил агуулах буюу энэ мэтээр сэтгэлээ хадгална хэмээх нэгэн санааг төрүүлж, цаашдаа шинээр шинжлэлгүй, тэр ухааныхаа хүчийг сулруулалгүй үлгэлжид суралцах нь санахуйг шүтэх ёсны эрхэм увдис бөлгөө. Чадлын ялгамжаа нь сэтгэл бодлын орноосоо тийн алгасрах явдал билээ. Тийнхүү сэтгэлээ бодолдоо тушаах буюу номхотгох ёсыг их заасныг номхотгохын үлгэрээр айлдсан байдаг.

Үлгэрлэвээс, Их догшин зааныг маш бөх бат модонд юмуу, багананд маш бөх, хатуу сураар аргамжин байж, заан сургагч нэгэн түүнийг номхруулж сургах адилаар үйлдвээс сайн. Бүр эс болвол хурц гохоор дахин дахин цохиж, зодсоор номхруулдаг мэт. Эмнэг догшин их заантай адил сэтгэл түүнийг дээр номносон мэт "бодол зоригдлын бат багананд санахуйн сураар хүлээд, түүнээ үл тогтон сууваас ухамсарын дэгээгээр урхидан авчраад ягуу ягуухнаар эрхшээн үйлдэх хэмээсэн ба, *"Төв узлийн зурхэн"-ээс*

Бурууд одох сэтгэлийн зааныг
Бодлын бат бэх багананд
Санахуйн сураар сайтар хүлээд
Ухааны дэгээгээр зэрэгчлэн эрхшээ хэмээн айлдсан бөгөөд,

"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс ч: Сэтгэлийн их заанаа санах болоод ухамсарлахын сураар бодол зоригдлын модонд хүлж үйлдэх хэмээн айлдсан буй.

Эхний эш номонд ухамсарыг дэгээтэй адилтган айлдсан байна. Харин удаах эш номонд дээстэй (аргамж) адилтган айлдсан нь харшлахгүй. Сэтгэлээ бодож байгаа зүйлдээ үргэлж уяж байх нь дурдан санах болдог. Ухамсар ч гэсэн сэтгэлийг дамжуулж бодол руу нь оруулж байгаа хэрэг. Учир нь живэл, дошигрол бодитойгоор юм уу, эсвэл гарч ирэх нь гэдгийг ухамсарлан мэдэж, тэдний эрхэнд оруулалгүй үндсэн бодолд эргүүлж оруулж чаддаг.

Дээр дурдсан мэт Егнин (Васубанду) гэгээн бээр: "Санах, ухамсарлах

хоёулаа бодолд ойртуулан тушаагч болно" хэмээгээд "дурдан санахуйг шүтэж бясалгал бүтээнэ" хэмээн айлдсан бий. Санахуйг дээс аргамжтай адилаар сэтгэлийг жинхэнэ бодол дээр байнга уягч гэх зэргээр айлдсан тул бясалгалыг бүтээхийн эрхэм гол ёсноо суралцана гэдэг санахуйн ёсноо суралцах явдал билээ.

Дурдан санах ч гэсэн магадлах дүрт, барих оронт мөн тул дияанд суралцахад магадлан мэдэх дээд мэдэгдэхүүн байхгүйгээр гэнэт тогтоон бодлоо гэхэд сэтгэлд тунгалаг тодорхой хувь төрөх боловч, магадлах ухааны нигуурт өндөр иртэй тодорхой хувь гарахгүй учраас хүчтэй дурдан санахуй төрөхгүй. Тэр нь нарийн живлийг хорьж чадахгүй учраас зөвхөн алдаатай бясалгал болно.

"Бурханы лагшин тэргүүтнийг санах зэрэг бусад бодлын орноо сэтгэлээ тушаалгүй зөвхөн үл атгаглах сэтгэл төдийд суралцахдаа ч, ямар ч орноо үл атгаглах, эс сэжиглэх байдлаар агуулж үйлдээрэй" хэмээсэн увдисыг санаж сэтгэлээ саринуулалгүй, алгасруулалгүй үйлдэх хэрэгтэй.

"Үл алгасрах" гэдэг бодлын орноо үл мартаж дурдан санахтай нэгэн утгат тул санахуйд суралцах ёсноос хэтрэхгүй мөн. Тэр мэтээр бясалгахдаа ч магадлахын өндөр чадалт дурдан санахуйг ч шүтэх хэрэгтэй болно.

б/ Буруу ёсыг арилгах

Буруу ёсыг арилгахад арилгагдахуун болсон буруу ухаарсан атгагууд энэ мэт байна.

Буруу бодох нь: Урьд номносон мэт сэтгэлээ урамшуулж нөрдөн сайшаах ба нарийвчлан хянаад үл атгаглан барьснаар живэхийн гэм өчүүхэн төдий ч гарахгүй байж болох биз. Гэтэл дошигрох улам нэмэгдэж, сэтгэл тогтох хувь үргэлжлэн залгагдахаа болино. Үүнийг мэдээд ирэхээр ухаанаа урамшуулж байснаа муушаах бий. Бас сайн хянаад байхаар сулрах явдал ч тохионо. Тогтох байдал түргэн буй болохыг үзээд энэ арга нь их увдис мөн билээ.

Хариулт: Иймэрхүү магадлал олоод "сайн суларваас сайн бясалгал болно" гэж яруу өндөр дуугаар өгүүлэгч үзэгдэнэ. Гэхдээ энэ нь живэл төрөх ба бясалгал төрөх хоёрыг ялгаж чадаагүй хүний үг буюу. Энэ адилаар гэмгүй бясалгал мөн эсэхийг мэдьеэ гэхүл, дээр өгүүлсэн хоёр ялгамжаа төгөлдөр байх шаардлагатай. Зөвхөн үл атгаглах сэтгэлийн тогтох хувь баттай байгаагаар хязгаарлахгүй.

Хэдий тэр адилын сэтгэлийг харанхуйлж бүрхэх нэгэн гарч живэл

төрөх ч бий. Харин тиймгүй үед сэтгэл тунгалагшиж тодорхой хувьт болох тул бясалгал гэмгүй болно гэвэл мөн л тэр нь мунхрах болон живэл хоёрыг ялгахгүйн яриа болох вий. Тэдгээрийн талаар дараа дэлгэрэнгүй заана.

Буруу бодох нь: Хэдий хатуу хяналттай, ухааны иртэй байж, тодорхой хувь ихтэй байвч дошигрол ихдэх учраас тогтох хувь төрөхөд бэрхтэй болно биз дээ.

*Хариулт:*Түүнийгээ хэтэрхий султгаад байхаар тогтох хувь байвч живэлтийн хувь ихсээд иртэй хурц тод байх нь нь үгүй болно. Хянахдаа чанга, сулын алинд ч тавилгүй чанга, сул нь таарсан завсарыг олох амаргүй хэрэг. Живэл, дошигролоос хагацсан бясалгал төрөхөд бэрхтэй болох талаар, *Зандрагоми(Чандрагомин) багш бээр (Наминчлах магтаалдаа):*

Хичээж туурвихаар дошгирол гарах
Түүнээ орхивоос шантрал төрөх
Түүнийг тааруу тэнцүү олоход бэрхтэй тул
Хямарсан сэтгэлээр юу хийх вэ би хэмээжээ.

"Хичээж туурвих" гэдэг хатуу хянахыг хэлжээ. Түүнийг үйлдсэнээр дошгирол гардаг аж. Хяналтаа огоорох буюу сулруулаваас сэтгэл дотогш сууж мятрал төрдөг тул живэл, дошигролоос салж хувь тэгш орших сэтгэлийг мэдэж тэнцүүхэн хадгална гэдэг олоход бэрхтэй хэмээсэн утга ажээ. Энэ талаар *Санжай шивагийн(Буддхашанти) зохиосон тайлбарт:*

Хичээх гэдэг энэ үес буяны зүйлд илт эрмэлзэх байх тул хянамгайлан орж үйлдэх буюу хэмээгээд дошигрохын гэмийг мэдээд хичээхээ орхиж мэрийлтээ боливоос сэтгэл дотроо мятрахад хүрдэг хэмээн айлджээ.

Мөн "Наминчлах магтаал"-аас:

Шамдан орвоос дошигрол төрөх
Түүнийг сулруулваас мятрал төрөх
Эдгээрийн төвийг олж бүтээх бэрхтэй тул
Миний хямарсан сэтгэлээр юу хийх вэ хэмээжээ.

Түүний тайлбарт ч:

Машид шамдан хянамгайлан орж хичээвээс сэтгэл дошигрон алгасран даргадах тул хичээж мэрийснээс тогтвортой сэтгэл олдохгүй. Тиймээс тэрээр гэмтэй боллоо гээд түүнийг хариулахын тухайд хичээж шамдах сэтгэлээ султгаж,

мэрийлтээ орхивоос, мөн л бодлын орноо мартах зэргийн гэм ургаж сэтгэл мятрах ба живэл гарах болно гэж тодорхой айлджээ.

Тиймээс живэл, дошигрол хоёрын хязгаараас хагацсан төвийг олсон буюу тэгш орших бясалгал дияаныг олоход бэрхтэй ажгуу хэмээн айлдсан нь султгахаа зөв тааруулбал бэрхтэй зүйл байхгүй ч гэсэн түүнээс болж живэл төрнө хэмээсэн учир тэр дагуу бясалгалыг бүтээх зохисгүй болох нь тодорхой байна. Машид сулхан, тунгалаг төдий сэтгэлд тодорхой хувь хэрэгтэйгээр зогсохгүй барих орноо хянах шаардлагатай талаар *Асанга хутагт* бээр:

Тийнхүү агуулан үйлдэхэд ба үнэхээр агуулан үйлдэхэд хянан орох сэтгэлийг үйлдэх хэмээн сэтгэл тогтоох есөн аргын эхний болон хоёрдугаарх үесийг тийн айлджээ.

"Бясалгалын анхдугаар зэрэг"-ээс:

Живлийг арилгахдаа тэрхүү бодлоо чангатган барина хэмээжээ.

"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс айлдахдаа:

Чингэж живлийг амарлиулж яав ч сэтгэлээр бодлоо маш тодорхой үзэх тэр адилыг үйлд хэмээсэн буй. "Сэтгэлээр тодорхой үзэх" хэмээх нь (гадаад) орон вишай нь тодорхой байх төдийгүй ухааны (дотоод) барих орон нь тодорхой бат байхыг хэлжээ.

Дурдан санахыг шүтэх энэ ёс нь маш их чухал аа. Үүнийг мэдэхгүйгээр суралцсаны шинж гэвэл хичнээн олонтаа бясалгал хийвч тэр төдийгөөр мартах нь улам ихсэх ба ном үзэгдлийг тус тус ялгагч ухаан талхлагдахад хүрэх зэрэг маш буруутай зүйл олон гарна. Гэтэл баттай бясалгалыг оллоо гэж хөөрцөглөх ч үзэгдэнэ.

Асуулт: Дээр номносон мэтээр дурдан санах сэтгэлээ бодолдоо хадахын цагт бодлоо сайтар барьсан уу, үгүй юу гэдгээ манах сэтгэлийг төрүүлэх хэрэгтэй юу?

Хариулт : Үүнийг төрүүлэх хэрэгтэй. *"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс*:

Алин зорисон бодолдоо сэтгэлээ тогтоож түүнийгээ хойшид ургэлжид агуулах болой. Түүндээ шадар ойр байж, энэ мэтээр сэтгэл маань одоо юу

бодож байна, бодлоо сайн барина уу, живэл байна уу, гадны орон ургаж гараад алгасарч байна уу гэх зэргээр ажиглана хэмээжээ.

Энэ нь бясалгалаа орхичихоод ийн үзэхийн нэр бус. Бясалгалаа хийхийн сацуу үндсэн бодолдоо түрүүчийн адилаар оршиж байна уу, үгүй юу гэдгийг, хэрвээ эс оршсон бол живэл, дошигролын аль нь гарч ирсэн зэргийг үзэх төдий юм. Бясалгал хийхдээ хэтэрхий ахархан бус, хэтэрхий урт удаан байлгалгүй завсар завсарт нь манах бий. Түрүүчийн ухааны ир хүч мохоогүй үед үүнийг үйлдэж тэр ухааны нигуурт төрүүлвээс иртэй, хүчтэй удаан хугацаанд орших ба живэл, дошигрол гарахыг түргэн оножмэддэг учиртай. Тэр мэтээр завсар завсарт нь түрүүчийн бодлоо дурдан санаж байвал санах улам хүчтэй, бас үргэлж төгөлдөр болохын үндэс болох учир санахыг шүтэх ёсон үүнд буй болой. *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Чингэвээс нэгэн үзүүрт сэтгэл гэж юу вэ? Өгүүлрүүн: Дахин дахин даган санах ба хувь зохилдонгуйг тухайлах, байнга үргэлжиж байх, гэмгүй буруугүй байх, баясал төгс сэтгэлийн үндэс энэ бүгд бий. Үүнийг бясалгал хэмээсэн ч бий. Нэгэн үзүүрт буяны сэтгэл ч гэдэг. Дахин дахин даган дурдах гэж юу вэ? өгүүлрүүн: Алив үзсэн, сонссон, багш нараас увдисласан, дагуулан заасан, олсон тэдгээр номын эрхнээ орж, бясалгал хийх ёсны шинж тэмдгийг илт үйлдэн тэдгээр бодлоо үргэлжид эргэцүүлэн санах ба их ойр шадарлан бодохыг хэлнэ хэмээжээ.

"Дундад хязгаарын тайлбар"-аас:

Дурдан санах гэдэг бодлоо үл мартах болой хэмээсэн нь сэтгэлээ тогтоох увдисыг сэтгэлээр өгүүлсэн хэмээх энгийн үг болой хэмээсэн буй.

Иймээс санахуйг шүтнэ гэдэг чинь бодлоос алгасруулагч мартамхайг арилгахын тухайд тул түүнийг хориглож юмаа мартахгүй байна гэдэг чинь сэтгэлээр бодлоо өгүүлэх буюу дахин дахин сэтгэлдээ бодлоо эргэцүүлэх болой. Үлгэрлэвээс, Зарим нэг мэдсэн юмаа мартахвий гэж сэжиг төрөхөд дахин дахин сэтгэлдээ эргэцүүлж санаад байхаар мартахгүй болдоггой адил. Тиймээс бодох юмаа үе үе санаж байваас санах ой хүчтэй болж сэтгэл бодох юмнаасаа өөр тийш салалгүй нэг чигт цэгцрэх учиртай.

Чингэж дурандан байж харуулдан манах нь живэл, дошигролыг таних ухамсар хүчтэй төрөх арга болдог. Гэтэл түүнийг атгаг сэжиг мэтээр ойлгоод орхивоос хүчтэй санах, ухамсарлах сэтгэл төрөхөд бэрхтэй болохыг

мэдээрэй.

в/ Бясалгалын тасалгаа хэмжээг үзүүлэх

Асуулт: Чингэвэл санах ойгоор сэтгэл маань өөрийн бодолдоо хэр зэргийн хугацаанд тогтож байгаа хэмжээг мэдэрч болох уу үгүй юу?

Хариулт: Тарнийн олон урсгалын төвд багш дээдэс нар айлдахдаа олон дахин богино хугацаатай бясалгах хэрэгтэй гэсэн буй.

Үүний учир утгын талаар, зарим нэгэн бээр: "Богино хугацаанд сайтар бясалгаад дараа нь нөгөө хэсгийг бясалгахаар орох мөн. Хугацаагаа уртасгавал залхах явдал гарч болзошгүй", бас заримууд бээр: "Хугацаагаа уртасгаваас живэл, дошигролын эрхэнд орохдоо хялбар болох тул зөв бясалгал төрөхөд бэрхтэй" хэмээн болгоожээ. *"Сонсогчийн газар"* зэрэг их ном шастараас тасалгааны хэмжээг тодорхой айлдаагүй ч, *"Бясалгалын сүүлийн зэрэг"-ээс:*

Энэ мэт буюу нэгэн цаг юмуу, тунгийн хагас хугацаанд манах юм уу, эсвээс нэг бүтэн тунгийн хугацаанд хэдий чадах тэр хүртлээ суугаарай хэмээн айлдсан байна.

Энэ бол амарлингүй сэтгэлийг бүтээчихээд үлэмж үзэхүйг бясалгах үеийн хэмжээг айлдсан мэт үзэгдэвч анхлан амарлингүйг бүтээх үетэй адилхан болох нь ил тул тэр дагуу үйлдээрэй. Энэ талаар дээр номносон мэт дурдан санах ба ухамсарлах ёсноо суралцан бодол зоригдохуун юугаа санах, манаж харуулдах зэргээр завсар завсарт нь шинжлээд байхад хугацааны урт, богиний гэм гарахгүй байж болох биз. Гэсэн хэдий ч ихэнх үйлийг анхдагч нарын хувьд хугацааг уртасгавал дахин умартаж алгасралд учирч болзошгүй. Тэр цагт сэтгэлийн живэл, дошигролын аль нэг гарч ирэхэд нь удаан хугацаанд нүүр төдийг танихаас цаашгүй түргэн таньж чадахгүйд хүрнэ. Хэдий санаж эс мартавч живэл, дошигролын эрхэнд орохдоо хялбар болж, гарч ирсэн живэл, дошигролоо түргэн хугацаанд танихгүй тохиолдол үзэгдэнэ.

Тэр хоёрын түрүүчийнх нь хүчтэй санамж төрөхөд саад болдог. Дараачийнх нь хүчтэй ухамсар төрөхөд саад болдог тул живэл, дошигролыг таслахад бэрхтэй болдог. Ялангуяа бодлоо мартаж алгасраад живэл, дошигрол хоёрыг таньж чадахгүй байна гэдэг бодлоо мартаагүй хирнээ живэл, дошигролыг түргэн таньж мэдэхгүй байгаагаас ч машид доорд муу зүйл болно. Тиймээс алгасралд автсаар амьтны санах сэтгэл доройтох

явдлыг няцаах ерөндөгийн талаар дээр номносон дагуу санах нь тун чухал шаардлагатай байна.

Алгасралд автваас мартах нь улам ихсэж живэл, дошигролыг түргэнээ мэдэхээ байж ухамсарын хүч улам хомсдоно. Харин мартах явдал багасч живэл, дошигролыг түргэн оножчадах үед хугацаагаа багахан уртасгавч нэг хором зэргээс илүү уртасгах шаардлагагүйг айлдсан буй.

Товчилвоос, "өөрийн ухааны хэр чадалд тохируулах хэрэгтэй тул хэдий чадал байна тэр хүртэл үйлд" хэмээн айлдсан байна. Мөн бие, сэтгэлд гэнэтийн хорлол тохиогоогүй үед бясалгал хийж болох ба хэрвээ тохиовоос чадах чинээгээр хийлгүйгээр тэр даруйд бясалгалаа түр завсарлаж, биеийн саад тотгорыг арилгасны дараа бясалгал хийхийг мэргэд болгоожээ. Чингэж үйлдэхдээ ч хэдий хүртэл хийх бясалгалын хугацаагаа бясалгалынхаа гишүүн гэж мэдэх хэрэгтэй.

4

ЖИВЭЛ, ДОШИГРОЛЫГ АМАРЛИУЛАХ НЬ

(в) Бодолдоо сэтгэлээ тушаасны дараа хэрхэн үйлдэх
1/ Живэл, дошигрол гарахын үест хэрхэн үйлдэх
а/ Живэл, дошигролыг үл танихын ерөндөгийг шүтэх
/1/ Живэл, дошигролын бэлэг чанарыг нотлон буулгах
/2/ Бясалгах үест живэл, дошигролыг таних ухамсарыг төрүүлэх арга
б/ Танин мэдсэн ч живэл, дошигролыг тэвчихийн тухайд үл хичээх ерөндөгийг шүтэх
/1/ Сэтгэлээ танин барьж живэл, дошигролыг хорих
/2/ Юуг шүтэж живэл, дошигрол төрөх үндсийг хорих
2/ Живэл, дошигролоос ангижрах үест хэрхэн үйлдэх

- - - o O o - - -

(в) Бодолдоо сэтгэлээ тушаасны дараа хэрхэн үйлдэхэд хоёр:
1/ Живэл, дошигрол гарахын үест хэрхэн үйлдэх
2/ Живэл, дошигролоос ангижрах үест хэрхэн үйлдэх

1/ Живэл, дошигрол гарахын үест хэрхэн үйлдэхэд хоёр:
а/ Живэл, дошигролыг үл танихын ерөндөгийг шүтэх
б/ Танин мэдсэн ч живэл, дошигролыг тэвчихийн тухайд үл хичээх ерөндөгийг шүтэх

а/ Живэл, дошигролыг үл танихын ерөндөгийг шүтэхэд хоёр:
/1/ Живэл, дошигролын бэлэг чанарыг нотлон буулгах
/2/ Бясалгах үест живэл, дошигролыг таних ухамсарыг төрүүлэх арга

/1/ Живэл, дошигролын бэлэг чанарыг нотлон буулгах

Дошигролын тухай *"Хотол хургаангуй"-гаас*:

Дошигрол гэж юу вэ? Гуа сайхан бэлгэ шинжийн дагалдан явах хүсэл шуналын аймагт багтаж сэтгэлийг үл амарлиулах ба амарлингуй сэтгэлийг тогторлох үйлт хэмээн тодорхойлжээ.

Түүнээ гурван зүйл буйгаас (1) Сэтгэлд таатай, гуа сайхан вишайнууд,

(2)Намба төрхийн хувьд сэтгэл огт тогтворгүй буюу гадагш сарнисан хүсэл шуналын аймгийн нэгэн хувьт болох тул шунах байдлаар зоригдолдоо хандах байдлууд, (3) Чадлын хувьд сэтгэл санаа бодож буй зүйл рүүгээ чиглэж тогтоход саад хийдэг. Сэтгэл бодлын орон руугаа хандах гэтэл дүрс, дуу зэрэгт шунах догшигрол төрснөөр өөрийн эрхгүй тэдэнд сэтгэл татагдан, алгасарч одно. *"Наминчлах магтаал"-аас:*

Хэрхэн чингэж амарлингүй сэтгэлийг зорьж
Тэр болоод түүнээ дахин дахин чиглэхүй ез
Тэр болоод түүнээс нисваанисын цалам болсон
Зоригдолд шунах болсоор өөрийн эрхгүй татагдах хэмээсэн мэт.

Асуулт: Чингэвэл өөр нисваанисын хүчээр сэтгэлээ өөр бусдад алгасруулах ба өөр бусад буяны бодолд шилжүүлбэл дошигрол болох уу?

Хариулт: "Дошигрол" бол хүсэл шуналын хувьт тул, түүнээс өөр бусад нисваанисын үүднээс алгасрах нь дошигрол биш. Харин шадар нисваанист багтах нөхөр сэтгэл л алгасрах сэтгэл болдог. Буяны бодол руу шилжвэл буянт сэтгэл болоод түүний нөхөр сэтгэлд багтах тул бүгдээрээ дошигролд тооцогдохгүй.

Олон зүйлийн орчуулгаас үзэхэд "живэх" гэдэг үгийг "мятрах шантрах" гэж хөрвүүлсэн байдаг ч "мууэкирч унах зэргийн шантрал" биш. Түүний бэлэг чанарын талаар Цастын орны ихэнх дияанч нар үзэхдээ: "Өөр бусад юм руу сарнилгүй оршиж, тунгалаг тодорхойгүй, бүрхэгдүү харанхуйлах балартах (мунхрах) маягтай сэтгэлийг живэх буюу живэл" хэмээсэн үзэгдэнэ. Гэхдээ энэ нь оновчтой бус шиг. "Харанхуйлах гэдэг живэлтийн үндэс гэж" айлдсан байх тул энэ хоёр тус тусдаа ойлголт болох нь. *"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс:*

Хэрэв харанхуйлж балартах болон нойроор дарагдаад ирэхийг сэтгэл живэх буюу живэл гэж үзвээс гэжээ.

"Таалльн тайлбар"-аас:

Хэрвээ балартах болон нойроор живэх буюу тэгш агуулах үеийн шадар нисваанисын алин нэгэн байгаа тохиолдолд түүний дотор байгаа сэтгэл алгасрал болох учиртай хэмээн балартах болон нойрсохын хүчээр сэтгэл живж унахыг дотоод алгасрал гэж айлджээ.

"Хотол хураангуй"-аас:

Живэлтийг шадар нисваанисын дотор багтах алгасрал гэж номносон боловч, тэр үест номносон алгасралд бас буянт сэтгэл төрөх тул нисваанис байх ч албагүй.

Тиймээс "харанхуйлах балартах" гэх утгын талаар *"Хотол хураангуй"-гаас:*

Харанхуйлах алин хэмээвээс, Мунхагийн аймагт багтах бөгөөд эдлэхүүн үйлт болоогүй (номхроогүй) сэтгэл буюу. Нисваанис болоод, шадар нисваанис бүгдтэй нөхөрлөх үйлт хэмээн айлдсан буй.

Тиймээс мунхагийн хувьт бөгөөд бие, сэтгэл хүндрэх буюу номхроогүй үйлт болохыг *"Абхидхармын тайлбарт*:

Харанхуйлах, алин бие хүндрэх, сэтгэл хүндрэх ба бие эдлэхүүн бус байх, сэтгэл эдлэхүүн бус байх алин тэр болой хэмээн айлджээ.

"Живэл" гэдэг сэтгэл бодлын орноо барих нь сулран, бодож буй зүйлээ маш тодорхой буюу баттай мэдэхээ больж, улмаар хэдий сэтгэлийн тунгалаг хувь байвч бодол зоригдохуун нь ямар ч тодорхойгүй болсноор живэл төрдөг байна. *"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс ч:*

Хэзээ нэгтээ харалган сохор байх юм уу, харанхуйд орсон хүн шиг байх юм уу, эсвээс нүдээ аних зэрэг тохиолдолд сэтгэлд бодлын орон тодорхойгүй болж үзэгдэж харагдахгүй болох тэр цагт живэл болно гэж ухаараарай хэмээжээ.

Бусад их номуудаас ч живлийн талаар тодорхой гаргаагүй үзэгдэнэ. "Живэл"-д "буянт болоод эш үл үзүүлсэн" гээд хоёр зүйл буй. "Харанхуйлан балартах" нь "нүгэлт болоод түйтгэрт эш үл үзүүлсэн" хоёрын аль нэгэн болж мунхагийн аймагт багтдаг болой.

Их гол номуудаас ч: Живлийг арилгахаар бурханы лагшин дүр зэрэг бясалгант орны сэтгэлдээ үйлдэх ба гэгээн гэрлийг бясалгаж сэтгэлээ нөрдөн магтах хэрэгтэй хэмээсэн буй. Тиймээс бодлын орноо харанхуй буусан мэт бүрхэг тодорхойгүй байлгах, бодол зоригдохуунаа орхих зэргээс ангижирч, харин ч бодлоо тунгалаг тодорхой болгох, бодлын орноо хянах хувь хоёуланг үйлдэх шаардлагатай. Орон тодорхой байх хувь болон орон тунгалаг байх хувь төдийгөөр хязгаарлаж болохгүй. Дошгирч буйгаа түргэн мэдэхэд хэргэтэй. Харин их номнуудаас живэлт гарч ирэхэд дарах талаар тодорхой зүйл айлдаагүй тул танин барихад бэрхтэй, бас маш харшилдах зүйл ч үзэгдэнэ. Энэ нь зөв дияан гэж тодорхойлоход эндүүрэх газар болмоор ч үзэгдэх. Ийм учраас нарийн нягт ухаанаар анхааран авч "*Бясалгалын зэрэг*"-т заасан дагуу сайтар шинжлэн мэдэж аваарай.

/2/ Бясалгах үест живэл, дошигролыг таних ухамсарыг төрүүлэх арга

Живэл, дошигролын ухаарал байгаа төдийгээр зогсохгүй, бясалгахын үест живэл, дошигрол гарсан, гараагүй эсэхийг ёсчлон мэдэх ухамсарыг төрүүлж чадах хэрэгтэй. Тэрхүү ухамсарыг хүчтэй зэрэгчлэн төрүүлснээр живэл, дошигрол төрсөн тэр даруйд танин барих ухамсар төрөхийг хэлээд яах вэ. Хараахан төрөөгүй байлаа ч төрүүлэхээр завдаж зохих ухамсарыг бий болгох шаардлагатай. *"Бясалгалын сүүлийн хоёр зэрэг"-ээс айлдахдаа:*

Сэтгэл живж байна буюу живэх гэж байна уу гэж сэжиглээд хэмээсэн ба
Сэтгэл дошигорч байна, дошигрох гэж байна уу гэж мэдээд хэмээжээ.

Тэр мэтийн нэгэн ухамсар төрөөгүй байх зуур эндээс энэ хүртэл живэл, дошигролгүй зөв бясалгал төржээ гэж лавлавч жинхэнээр төрөөгүй болохоор живэл, дошигрол төрчихөөд байхад огт таньж мэдэхгүй байдаг.

Энэ талаар *"Дундад хязгаар"-аас:* Живэл, дошигролыг ухах буюу хэмээн живэл, дошигролыг онохын тулд ухамсар хэрэгтэйг айлджээ. Тиймээс живэл, дошигролыг мэдэх үүрэгтэй ухамсар байхгүй бол хичнээн удаа бясалгал хийвч живэл, дошигрол төрсөөр байхад тэдгээрийг мэдэлгүйгээр нарийн живэл, дошигролоор цагийг өнгөрөөхөд хүрдэг.

Асуулт: Чингэвээс хэрхэн ухамсарлахуйг төрүүлэх вэ?

Хариулт: Дээр өгүүлсэн дурдан санахуйд суралцах ёс тун чухал шаардлагатай үндэс болно. Ийнхүү байнга дурдан санаж чадваас бодлоо умартаж алгасарах явдал хаагдаж живэл, дошигрол төрснийг удаан хугацаагаар мэдэхгүй өнгөрөх явдал буцаж, харин хялбархан мэддэг болно. Дурдан санахуйг доройтсон үед живэл, дошигролыг мэдэх ба доройтоогүй үед тэдгээрийг мэдэх цаг хугацааны урт, богино хувьд хоёр өөр зүйл мэдрэгдэх байдлаас тэдгээрийг илүү тодорхой харж болно. Үүнийг болгоон, *"Бодичарияаватара"-д айлдахдаа:*

Алин хэзээд санахуй сэтгэлийн үүднээс
Сахисан утганаа тогтон байх буюу
Тэр цагт л ухамсар (га) ирэх буюу хэмээсэн ба,

"Дундад хязгаарын тайлбар"-аас:

Дурдан санахаа үл умартан живэл, дошигролыг онож мэдэхийг ухамсар хэмээнэ хэмээсэн нь ухамсар нь дурдан санахуйтай шадар нөхөрлөн байж төгөлдөр болдог аж. Тиймээс санахуйг үл умартан хэмээн тайлбарлажээ.

Бас нэг үндэс гэхүл, ухамсарт суралцах нийт бусын нэг ёс буй. Сэтгэлдээ бурханы лагшин намба дүрийг бодох юм уу, мэдрэгдэх, амсагдах, тунгалаг

гэрэл төдий зэргээр баригдах намба байдал зэргийг бодож байхдаа, дээр өгүүлсэнчлэн дурдан санахын агаараас өөр зүйл рүү сэтгэлээ сарниалгүй, манаж харуулдан сэтгэлдээ барих явдал эдгээрийг ухамсарт суралцах гол аньс гэж бариарай. Энэ талаар, *"Бодичарияаватара"-д:*

Бие болон сэтгэлийн орон үеийг
Байн байн шинжлэн үйлдэх ба
Тэр тэр ямагтыг товчилвоос
Ухамсарт суралцах бэлэг чанар хэмээмой хэмээжээ.

Эндээс үзвэл живэл, дошигрол төрөх бэлтгэлийг мэдэхээс эхлэн ухамсар төрөх бөгөөд санахуйн ёсыг шүтсэнэр алгасарч одох, умартах явдлыг хорих тул сайтар ялгаж ойлгох хэрэгтэй. Чингэлгүй тэдгээр сэтгэлийг нэгэн гэж хольж хутгаад бодлоо ялгаж мэдэх ухааралгүйгээр одоогийн хийж байгаа шигээ сурчихвал барагтайхан үндэснээс төрсөн бясалгал түүн шигээ үр төрүүлнэ гэдгийг санаарай.

Тиймээс гарвал сайтай гол номнуудтай тааруулж сайтар нягтлах ухаанаар шинжлэн, бясалгах гарын авлага болгож нотлон буулгаваас чухал билээ л. Чин зориг төдийгөөр бүү хязгаарал. *"Барамидын хураангуй"-гаас:*

Гагц хичээнгүйг туурвиваас алжаалын туйл тул ухаантай ижилсүүлж суралцваас их хэргийг бүтээх хэмээн айлдсан нь учиртай буюу.

б/ Танин мэдсэн ч живэл, дошигролыг тэвчихийн тухайд үл хичээх ерөндөгийг шүтэх

Дээр номносон мэт санахуй ба ухамсарт суралцах ёсыг сайтар мэдснээр санах, ухамсарлах хоёр маш баттай төрнө. Живэл, дошигрол хэдий нарийхан байвч ухамсараар таньж чадах тул төрсөн живэл, дошигролыг танин бариагүйн гэм гарахгүй. Гэвч тэр хоёрыг төрмөгц хорихыг хичээж эс үйлдэх болон зөнд тавихгүй хэмээн хичээнгүйлэн эс үйлдвээс бясалгал төрөхөд маш их саадтай болдог. Энэ мэтээр явбаас сэтгэл дураар дургих ба аливаа дошигрол зэргээс ангижран салсан тогтвортой сэтгэлийг олоход маш бэрхтэй болдог. Тиймээс живэл, дошигрол төрөхөд тэвчихээр хурж үл үйлдэхийн эсрэг "ерөндөгт хуран үйлдэхүй буюу хичээхүй" гэж нэрлэгдсэн сэтгэлийг дадуулж үйлдээрэй. Үүнээ хоёр:

/1/ Сэтгэлээ танин барьж живэл, дошигролыг хорих ба,

/2/ Юуг шүтэж живэл, дошигрол төрөх үндсийг хорих болой.

/1/ Сэтгэлээ танин барьж живэл, дошигролыг хорих

"Хотол хураангуй"-аас:

Сэтгэх (сэдэх) гэж юу вэ? Сэтгэл илт хуран үйлдэх дотоод сэтгэлийн үйл буюу буян, нүгэл болон эш эс үзүүлсэнд (алин ч бус) сэтгэл орсон үйлт хэмээн айлдсан дагуу мэдээрэй.

Үлгэрлэвээс, соронзон чулууны эрхээр төмөр өөрийн эрхгүй хөдлөх адилаар сэтгэлийг буян, нүгэл, эш эс үзүүлсэн гурвын алин нэгнээ өдөөн хөдөлгөгч нөхөр сэтгэлийг сэтгэсэн бодол гэдэг. Энэ үед живэл, дошигролын аль нэг нь гарахад түүнийг тэвчихээр сэтгэлийг илт хураан үйлдэх, сэтгэх бодол гэж бариарай.

Асуулт: Чингэж живэл, дошигролыг хорихын тулд сэтгэлээ илт өдөөснөөр хэрхэн тэр хоёрыг хорих вэ?

Хариулт: Сэтгэлийн живэх байдал хэтэрхий дотогшоо хураагдан лавширснаар бодлын орноо алдахад хүрдэг. Тийм нөхцөлд сэтгэлээ гадагш цацруулахын үндэс болсон (сэтгэл сэргээх) баясалгалант зүйлийг сэтгэлдээ бодох хэрэгтэй. Жишээ нь, бурханы үзэсгэлэнт лагшинг харах гэх мэтээр. Гэхдээ нисваанис төрөх зугаа цэнгэлийг бус болой. Мөн нарны гэрэл гэгээ зэргийг сэтгэлд ургуулан бодвоос живлээс сэргэж ирдэг. Тэр даруйд бодлын орноо бататган барьж аваад цааш судална. *"Бясалгалын эхний зэрэг"-ээс:*

Балартах, нойр хүрэх зэрэгт цохиулан бодож буй зүйл тодорхойгүй болж сэтгэл санаа хүндэрч ирэх алин тэр цагт гэгээн гэрлийн хур мэдлийг бясалгах буюу бодит дээд баясгалан болсон бурхан тэргүүтний эрдэм чадлыг сэтгэлдээ бодох зэргээр живлээс ангижирч бодлоо чангатган бариарай хэмээн айлдсан мэт.

Ингэхдээ уйтгарт бодлыг бодох хэрэггүй. Уйтгарлах нь сэтгэлийг бүр дотогш хураах үндэс болдог учиртай. Тус тус ажиглагч ухаанаа аливаа ажиглахаар зорьсон орноо хандуулж ажиглаж шинжээд ирэхээр живэл арилддаг. *"Барамидын хураангуй"-гаас:*

Үлэмж үзэхүйд хичээх хүч чадлаар
Шантрах, няцах төрвөөс нөрдөн магтах (сэтгэлээ хянах)

хэмээсэн мэт. Тийнхүү живэх буюу шантрах нь бодлын орныг маш их холдуулж цаашлуулах бөгөөд хэтэрхий дотогшоо хураагдсан байдалтайг шантрах гэдэг. Өөрөөр хэлбэл, бодож буй зүйлдээ урамтай байх, бодлоо

дэлгэрэнгүй цацруулан бодох зэргээс буцсан мөн болохыг, *"Төв үзлийн зүрхэн"-ээс:*

Шантрах гэдэг бодлоо дэлгэр ихээр
Бясалгалаад алгасарч хоцрох буюу хэмээгээд

Шантрах гарлаа ч хичээнгүйлэн
Тус эрдмийг санаж нөрдөн магтаж үйлд хэмээжээ.

"Суртгаалийн хураангуй"-д ч: Түүнээ сэтгэл шантарвaас баясгаланг бясалган нөрдөн магтаж үйлд хэмээн их мэргэн бүтээлчид нэг дуугаар зарлигласан байна. Тиймд живлийг дарахад чухал eрөндөг гэвэл чухаг дээд гурав болон бодь сэтгэлийн тус эрдэм болон чөлөө учралыг олохын тус эрдэм зэргийг дурдан санаж, нойр хүрч зүүрмэглэвээс хүйтэн усаар шавшиж толгойгоо сэргээх зэргээр суралцах хэрэгтэй. Эдгээр нь тус эрдмийн зүгийг тус тус ажиглах, шинжлэх бясалгалын чадал олсонтой харгалзана.

Аливаа живэл төрөхийн уг болсон харанхуйлан балартах ба нойр хүрэх зэргээр энэ хоёрт татагдсан сэтгэл харанхуйлж бүдэгрээд ирэхэд тэдний ерөндөг болсон гэрэл гэгээ зэргийг бодож бясалгавал хэдийд ч тэдэнд дулдуйдсан живэл төрөхгүй бөгөөд төрсөн нь буцдаг.

Энэ үесийн явдал гэвэл тогтож суух, гэгээн шинж байдлыг дахин дахин сэтгэлдээ буулгах, дахин дахин дадуулах ба бурхан, ном, хувраг, шагшаавад, өглөг, бурханыг даган дурдан санах зэрэг зургаагийн аль нэгэн буюу үүнээс бусад сүсгийн орон болох бодлуудаар сэтгэлээ урамшуулан сэргээх зэрэг болно.

Балартах, унтах зэргийн гэм бурууг заасан ном судрыг амны уншлага болгох ба зүг зүг тийш харах, нар, сар, од эрхэсийг харах, нүүрээ усаар угаах зэргээр үйлдэхийг "*Сонсогчийн газар*"-аас айлджээ.

Живэл машид нимгэрч ганц нэг төдийгөөс илүү гарахгүй бол сэтгэлийн зоригдохуунаа хянамгайлан бариад бясалгалаа үйлд. Живэл хүндрэн зузаан болж дахин дахин ирвээс бясалгалынхаа тасалгааг хойшлуулах ба дээрх ерөндөгөөс алин таарахыг хэрэглэж живлээ арилгаад бясалгалаа үргэлжлүүлнэ.

Сэтгэлийн амыг гадагш, дотогш хандуулан барих үед аливаа бодох зүйлүүд тодорхойгүй болж, харанхуй нөмрөх мэтийн зузаан, нимгэн байдал алин нэгэн үзэгдэхэд тэдгээрийг арилгалгүйгээр бясалгалаа үргэлжлүүлбэл

живлээс ангжирахад бэрхтэй болдог. Түүний ерөндөг болон гэрэл гэгээг дахин дахин бясалгаж үйлдээрэй. *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Гэгээ төгөлдөр, гэрэл төгөлдөр, тунгалаг гэрэлт харанхуй бус сэтгэлээр амарлингуй ба үлэмж үзэхүйг зөвөөр бясалгаарай. Та тэр адилаар амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйн мөрд гэгээн хур мэдлийг бясалгахад эхэндээ бодолдоо сүслэх байдал тодорхойгүй байх, гэгээ өчүүхэн зэрэг гарах ч, бясалгал дадлагын шалтгаан нөхцөл түүгээр тэрхүү бодолдоо сүслэх явдал улам тодрон тодорсоор их гэгээн тунгалаг болох бий. Хэрвээ эхэндээ ихэд тунгалаг гэгээн байвал хойшдоо ч улам дэлгэрэн машид их гэгээн ямагт болох болой хэмээжээ.

Эхнээсээ бодлоо тодорхой болгон бясалгах хэрэгтэйн учир тодорхойгүй үед хэрхэхийг хэлэх юун. Гэгээн байдлыг хэрхэн яаж барих вэ? Дээрх "*Шастар*"-аас:

Зулын гэрэл, галын цогцосын гэрэл, нарны хот мандлын гэрэл зэргээс гэгээн шинжийг баригтун хэмээжээ.

Гэгээн шинжийг бясалгах гэдэг зөвхөн бясалгах цагт төдийгүй бусад үед ч хийж болдог. Дошигрох гэдэг хүсэл шуналаас үүдэж дүрс, дуу зэрэг орноо сэтгэл гүйх явдал тул сэтгэлээ дотогш татахын уг болсон сэтгэл гансрах зэргийг бодох нь зүйтэй. Чингэж дошигрол амарлингуут бодож байсан зүйл дээр сэтгэлээ тогтоож бясалгана. *"Бясалгалын анхдугаар зэрэг"-т:*

Хэзээ нэгэн цагт эхлээд сэтгэл дошигроод тоглоом наадам бодогдох зэргээр сэтгэл хөөрч гэгэлзээд байвал мөнх бус тэргүүтэн сэтгэл гансрах, сэмлэх бодлыг сэтгэлдээ тунгаавал дошигрол амарлина. Түүний дараа дахин сэтгэлээ бодолдоо илт хураалгүйгээр шамдаж үйлдэнэ хэмээжээ.

Мөн *"Төв үзлийн зүрхэн "-ээс ч:*

Дошигрох аваас мөнх бус тэргүүтнийг
Сэтгэлдээ бодож амарлиулах хэмээсэн ба,

Алгасран алгасрахын шинж гарваас
Гэм бурууг санан хурааж үйлдэх хэмээсэн ба,

"Суртгаалийн хураангуй"-гаас: Дошигрох болвоос мөнх бусыг сэтгэлдээ тунгааснаар машид амарлих хэмээсэн тул дошигрол хүчтэй буюу удаан хугацаагаар гарвал түр зуур бясалгалаа султгаад уйсал бясалгах их

аньстай. Гэхдээ сэтгэлийн цацралыг нэг нэгээр татаж агуулах бус. Харин дошигролыг ихэсгэлгүй тэр төдийд барьж цацарсан түүнийг татаж бодол дээрээ зүүх үйлдэл юм. "Барамидын хураангуй"- д:

Дошигрол гарах цагт урвасан сэтгэлийг
Амарлиулан тогтоох ёсоор хариулж үйлдэх хэмээжээ.

Судраас сэтгэлээ машид агуулах болой хэмээсэн нь дошигролын өрөндөгийг айлдсан хэмээн *"Газрын аймаг"-аас* тайлбарлажээ. Ерөнхий зүйлд сэтгэл дошгирвоос маш сайн бодол дээрээ сэтгэлээ тогтоох ба сэтгэл живбээс баясгалант орныг барих гэж хоёр зүйлийг айлджээ. *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Тийнхүү сэтгэл дотогшоо илт хураагдаж шантрах буюу шантрах нь уу гэхээр сэжиг төрөх тэр цагт машид баригдах шинж болон завсарт урвах шинж байдлын аль нэг гарах тул машид таних ба машид баясан үйлдэх зэргээр тэдгээрийг сэтгэлдээ машид барьж үйлдэх мөн. Машид агуулах гэж юу вэ? Машид барихын үест болон сэтгэл дошигрох нь уу, үгүй юү гэдгийг сэжих тэр цагт ч сэтгэлийг дотогш илт хураах ба амарлиулан машид агуулж үйлдэх мөн хэмээн айлджээ.

Сэтгэл дошигроход дурлах болон баясалт орныг сэтгэлдээ бүү үйлдээрэй. Тэрээр гадагш алгасрахын үндэс болдог шүү.

/2/ Юуг шүтэж живэл дошигрол төрөх үндсийг хорих

"Газрын бодит суурь"-аас:

Живэл ямар шинжтэй вэ? Эрхтний үүдийг үл сахих, амны идээний хэмжээг үл барих, шөнийн эхний хувь болон сүүлийн хувьд унтахгүй байх ёсноо үл хичээх, ухамсаргүйгээр орших, мунхаглан явах, их унтах, арга үл мэдэх ба залхуу төгс дур хүсэл буюу хичээх, сэтгэх, ажиглах, амарлингуйд дадах зэрэгт залхуурал төгөлдөр байх болон амарлингуйг төгс төгөлдөр бус үйлдэх, өрөөсгөл талыг барих, сэтгэл будантай байх, бодлоо зүглүүлж чиглүүлэхдээ үл баясах хэмээн айлджээ.

Живэх шинж гэдгийг энэ үест живлийн шалтгаан гэж ухаараарай. Энд "залхуу төгөлдөр" гэснийг хичээх, сэтгэх, ажиглах гурав дээр нийлүүлэн ойлгоорой. *Мөн "Газрын бодит суурь"-аас:*

Дошигрол ямар шинжтэй вэ? Дээрхийн адил эрхтний үүдийг үл сахих тэргүүтэн дөрвөн зүйл: хүсэл шуналыг эдлэх, үл амарлих ёст байх, сэтгэл уйтгаргүй байх, аргаа үл мэдэх, дээрхийн адил хэтрүүлэн лавтай барих сэтгэл төгс дур хүсэл тэргүүтэн хичээнгүйд үл дадах, машид барихыг үл судлах, өрөөсгөл зүгийг бясалгах, эргэн тойрноо сэжих зэрэг дошигролын зохилдох алин нэг зүйлээр сэтгэл алгасрах явдал мөн хэмээсэн буй.

“Дошигрох шинж” гэдэг дошигролын үндэс болой. Хэтэрхий лав барих гэдэг сэтгэлээр баясгалант орныг чангатган барих явдал юм. “Түүнтэй төгөлдөр дур хүсэл” тэргүүтний дээр номносон болой. Тиймээс өмнө нь бясалгал завсарлах үест үзүүлсэн эрхтний үүдийг хаах дөрвөн зүйл нь живэл, дошигрол хоёуланг хаахад маш их хэрэгтэй байдаг. Ийнхүү эдгээр үндсийг мэдэж тэдгээрийг хорихоор хичээвэл живэл, дошигролыг таслахад машид тустай болох нь тодорхой.

Тиймээс живэл, дошигролын нарийн хувийг ч ухамсараар танин мэдэвч тэр хоёр ямар ч байдлаар байлаа зөнд нь үл орхиж бүгдийг хаах хэрэгтэй. Хэрвээ чингэж үл үйлдвээс “хуран үл үйлдэх” хэмээх бясалгалын гэм мөн болохыг “*Дундад хязгаар*”-аас айлдсан байна.

Гэтэл дошигрол, алгасрал зэргийн нарийн зүйлүүдийг эхнээс нь хааж чадаагүйгээс хойш таслаад яах вэ хэмээн ясал орхих ба тэдгээрт хүчтэй хатуу, өнө удаан үргэлжлэх “хонины холбоо хэлхээ” байхгүй тул хүч сул, үргэлжлэл богино байх учраас үйл үл хураах гээд таслах хэрэггүй хэмээх нь тэдгээрийг тэвчихээр “илт хуран эс үйлдэх” тэдгээрээр үнэн зөв бясалгал бүтээхийн ёсыг мэдэхгүй хирнээ мэдэж байгаа мэтээр засварлах нь бясалгалыг чухалчлагч нарыг хуурч байгаа явдал болно. Майдар гэгээн тэргүүтэн бясалгал дияныг бүтээх ёсыг нотлон буулгагчдын ёсноос гадуур зүйл болж байна.

Ийнхүү живэл, дошигролыг хаахдаа ихэнх тохиолдолд эхлээд дошигрол ба алгасралаар тотгорлогдсон зүйлийг таслахаар шамдах ёстой. Түүнийг буцааж сэтгэл тогтооход учрах тотгорыг арилгахаар шамдах шаардлагатай. Энэ мэтээр шамдахад дошигрол болон алгасралын бүдүүн хэсэг арилж тогтохын хувь өчүүхэн нэгийг олно. Тэр цагт живлийн авд шамдах хэрэгтэй. Ухаанд хүч сууж живлийг хөөгөөд ирэхээр дошигрол урьдынхаасаа нарийн болж сэтгэл тогтоход тотгорлох бий. Түүнийг таслахаар хичээж, улмаар түүнийг буцааснаар тогтох хувь их болж ирнэ. Тэр цагт ч живэл төрж болох тул живлийг таслахад шамдаарай.

Товчилвоос, цацрах дошигролоос сэтгэлээ татаж дотогш бодолдоо

наалдуулан тогтох хувийг эрэлцэх буюу. Тогтох хувь ганц нэгээр төрөх тутамд живлийн авыг ихэд хичээснээр улам тодорхой, хурц иртэй болно. Тэрхүү хоёр ээлжлэн ээлжилсээр гэмгүй зөв бясалгал дияаныг бүтээнэ.

Бодлын орон нь тодорхой сайн хувьт болоогүй ч иртэй хурц, тунгалаг нэгэн ургах төдийхнээр тогтох (орших) хувь оллоо гэж бүү горилоорой.

2/ Живэл, дошигролоос ангижрах үест хэрхэн үйлдэх

Дээр номносон мэт нарийн живэх, дошигрохыг таслахаар бясалгахад дахин живэл, дошигрол гарч ирэх зэрэг сэтгэл тэгшгүй байдал арилна. Чингэж тэгш орохын цагт хуран үйлдэх юм уу, хичээл шамдлыг эрэлцвэл бясалгалын гэм гарах тул түүний ерөндөг болгож тэгш агуулах сэтгэлийг бясалгаарай. Энэ талаар *"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс:*

Хэзээ нэг живэл, дошигрол хоёр үгүй болж, сэтгэл тэрхүү бодолдоо баттай суухыг үзэх тэр цагт хичээлээ сулруулж, тэгш агуулах бөгөөд тэр цагт хэдүй хүссэнээр сууж үйлдээрэй хэмээжээ.

Асуулт: Гэвч хуран үйлдэхэд болон хичээснээр ямар гэм үүдэх вэ?

Хариулт: Сэтгэл дошигроход дотогш татах ба живэхэд нөрдөн магтах зэргээр дадаж сураад ирэхээр бясалгал завсарлах үе бүхэнд живэл, дошигрол төрөхгүй байх бат нотыг олно. Тэр цагт анхны үеийнх шигээ живлийн ав болон дошигролын авыг ихээр үйлдэх бий.

Тийн үйлдэхийг *"Бясалгалын зэргийн" сүүлийн хоёроос айлдахдаа:* Сэтгэл тэгширчихээд байхад хичээл шамдлыг үйлдвээс тэр цагт сэтгэл алгасрах бий хэмээн айлдсан мэтээр алгасрал ирэх учир тэр цагт сулруулах учиртайг мэдээрэй.

Тэр нь хичээлээ сулруулахыг хэлж байгаа болохоос зоригдохуундаа иртэй байхаа болих бус болой. Тиймд тэгш агуулах энэхүү бясалгалыг живэл, дошигрол төрөөгүй байгаа тэр цаг үес болгонд үйлдэх бус живэл, дошигрол зах үзүүр цухуйгаад ирэхэд үйлдэнэ. Живэл, дошигрол үзүүр зах чуулсан үед тэгш агуулахуй байхгүй буюу.

Асуулт: Чингэвэл "тэгш агуулах" гэж юуг хэлнэ вэ?

Хариулт: Ер нь тэгш агуулах сэтгэлд амсуурга тэгш агуулах, дөрвөн цаглашгүйн нэг болох тэгш агуулах, хуран үйлдэхүйн тэгш агуулах гэж гурван зүйл буй. Энэ үед хуран үйлдэх тэгш агуулахын талаар ярьж байна. Түүний

мөн чанарын талаар *"Сонсогчийн газар"-аас:*

> Тэгш агуулах гэж юу вэ? Амарлингүй сэтгэл болоод үлэмж үзэхүйн зүгийн зоригдохуунаа хотол нисваанисгүй сэтгэлээр сэтгэл тэгширч тогтох, баттай буух, өөрийн зөнгөөр орших, сэтгэл амгалан тайван байх, сэтгэл эдлэхүүн болсны дараа хичээл чармайлтгүйгээр хандах зэрэг тэдгээр болой хэмээн айлдсан дагуу мэдээрэй.

Тэр адилын тэгш агуулах сэтгэлийг олсон цагт бясалгал үйлдэх буюу живэл, дошигрол гарахаа больсон цагт тэгш агуулах сэтгэлийг илт болгож хичээл чармайлтаа ихэд чангаруулалгүй агуулж үйлдээрэй. Түүний шинжийн талаар *Дээрхи ном"-оос айлдахдаа:*

> Тэгш агуулах нь ямар шинжтэй вэ? Аливаа бодол дээр сэтгэлээ тэгш агуулан үйлдэх ба тэрхүү бодол дээр хэтэрхий хичээл шамдлыг хэтрүүлэн туурвихгүй байх тэр мөн хэмээн айлдсан мэт. Тэгш агуулан бясалгах цагийн талаар, түүнд айлдахдаа: Тэгш агуулахын цаг юу вэ? Амарлингүй болоод үлэмж үзэхүйн зүгт сэтгэлд живэх ба дошигрох байхгүй болсон цаг бөгөөд хэмээсэн мэтээр болно.

Тийнхүү гэмгүй зөв бясалгалыг бүтээх ёсыг номносон эдгээр зүйлүүд нь *"Дундад хязгаарыг тийн ялгагч"* шастартаа Майдар гэгээн хэрхэн зарлигласан дагуу билээ.

Тэнд орших, үйлнээ эдлэгдэхүүн болох
Утга бүхнийг үчруулах буюу
Таван гэмийг тэвчих ба найман хур мэдлийг
Шүтэхийн үндэснээс гарсан болой

Залхуурах ба увдис номыг
Умартах, живэх, дошигрох
Хуран үл үйлдэхийг хуран үйлдэх
Эдгээрийг таван гэм хэмээдэг

Орших, түүнээ орших
Шалтгаан ба үр ямагт буюу
Бодлоо үл умартах ба
Живэл, дошигролыг онох ба

Тэдгээрийг тэвчлийг илт хуран үйлдэх
Амарлиулах цагт батад орох болой хэмээн айлджээ.

Энд өгүүлж буй "тэнд орших" гэдэг нь үл зохилдох зүгийг арилгахын тухайд хичээнгүйг туурвин түүнээ орших буюу сэтгэлээ эдэлж жолоодох бясалгал төрсөн болой. Мөн зөн мэдэл тэргүүтэн хэрэг бүхнийг бүтээх рид хувилгааны хөл буюу орон оршсон тул "утга бүхнийг учруулж" үйлдэнэ.

Хэрхэн тэр бясалгалыг төрүүлэх вэ? Таван гэмийг тэвчихийн үүднээс найман хуран үйлдэхүйг шүтэх үндэсээс төрөх болой. *Таван гэм нь:* Бэлтгэлийн үест залхуу гэмтэй буюу. Тэрээр бясалгалыг холбож нийлүүлдэггүй учраас. Бясалгалд хичээхийн үест увдисаа умартах нь гэмтэй буюу. Зоригдохуунаа умартваас сэтгэлээ бодолдоо тэгш агуулж чадахгүй. Тэгш агуулахад живэл, доширгол гэмтэй буюу. Тэр хоёр бээр сэтгэлийг (үйлнээ) эдлэхүүн болгохгүй учраас. Живэл доширгол гарсан үед үл хичээх нь гэмт мөн. Чингэснээр тэр хоёрыг амарлиулж үл чадна. Живэл, дошироолоос хагацсан цагт хуран үйлдэх сэтгэл гэмт буюу. Живэл, доширгол хоёрыг нэг гэж тоолвол тав болно. Тус тус тоолвол зургаан гэм ч болохыг *"Бясалгалын зэрэг"*-ээс айлджээ.

Тэдгээрийн өрөндөг болсон "хуран үйлдэх найман тэвчил" зэргээс залхуугийн өрөндөгт сүсэг, эрмэлзлэл, чармайлт, машид боловсорсон эдгээр дөрвөн зүйл бий. Цаашлаад умартах; живэл, доширгол, хуран үл үйлдэх; хуран үйлдэхийн өрөндөгт дурдан санах; живэл, доширголыг онох ухамсар, хуран үйлдэхийг бат агуулах; тэгш агуулах зэрэг тус тус бөгөөд эдгээрийг үүний өмнө дэлгэрэнгүй номносон бөлгөө.

Эдгээр нь бясалгалыг бүтээх увдисын дээд мөн тул их ловон Камалашилагийн "Бясалгалын гурван зэрэг" болон хутагтын орны бусад олон мэргэд нарын бясалгалыг бүтээх олон бүтээлд номножээ. *"Мөрийн зулын тайлбар"*-т ч, амарлингуй сэтгэлийг бүтээх үест номносон ба *"Бодь мөрийн зэрэг"*-ийн дээдэс багш нар ч хэсэг хэсгээр нь номносон бий. Гэхдээ бясалгал дияаныг бүтээхийг хүсэгч нар хэрхэн үйлдэхээ мэдэхгүй байх нь тохиолдох тул дэлгэрэнгүйгээр нотлон буулгасан нь энэ болой.

Ийнхүү нэгэн үзүүрт бясалгал дияаныг санах ба ухамсарлан байж живэл, доширголоос салгаж суралцах нь нийтийн орон болох тул зөвхөн судрын хөлгөний тухайлсан ном мөн гээд тарнийн ёсонд хэрэггүй гэж бүү үзээрэй. Үүнийг ханьцашгүй дандрын ёсонд ч мөн адил айлдсан учраас нийтийн орон болно. *"Цогт Самбуди дагву" хэмээх дандрын хоёрдугаар бүлэгт айлдахдаа:*

Хүслийн бясалгалыг тэвчсэн хуран үйлдэхүй төгөлдөр рид хувилгааны хөлөөр аглагт оршоод, хүсэл тачаалаас хагацан орших, хорихуйд орших, үнэхээр

тэвчил зэргээр огоот урвах буюу. Тэрээр хүсэлдээ хэтэрхий шантрахад болон ихэд магтуулахгүй зэрэгт дадах ба... хэмээн хичээхүй, ажиглах, сэтгэлийн бясалгал гурвуулан дээр тэр мэт байхыг айлджээ.

Дээр номносон бясалгалын эдлэхүүн болох тэдгээр нь рид хувилгаан тэргүүтэн эрдэм бүтээхийн суурь буюу хөл адил учир рид хувилгааны хөл хэмээжээ. Түүнийг бүтээхэд "дөрвөн үүд" буюу 1/ хүчтэй эрмэлзэн тэмүүлэх сэтгэлийг олох, 2/ өнө удаан хугацааны хичээнгүй туурвилтай байх, 3/ зоригдохуун бодлоо сайтар ялгаж чадах бясалгалыг олох зэргээр эрмэлзлэн тэмүүлэх бясалгалаас хичээнгүй болон 4/ шинжлэх бясалгал хүртэл бий гэж үздэг

Урьд байсан бясалгалын их хөрөнгөн дээр түшиглэж нэгэн үзүүрт сэтгэл олсныг сэтгэлийн бясалгал хэмээнэ гэж *"Дундад хязгаарын тайлбар"-т* номносноор номнов. "Машид мятрах" гэдэг нь хэтэрхий суларсан бодол юм. "Машид ихээр урамшуулах" гэдэг нь хэт хянах явдал бөгөөд энэ хоёроос ангижран судлах хэрэгтэй гэсэн утга болно.

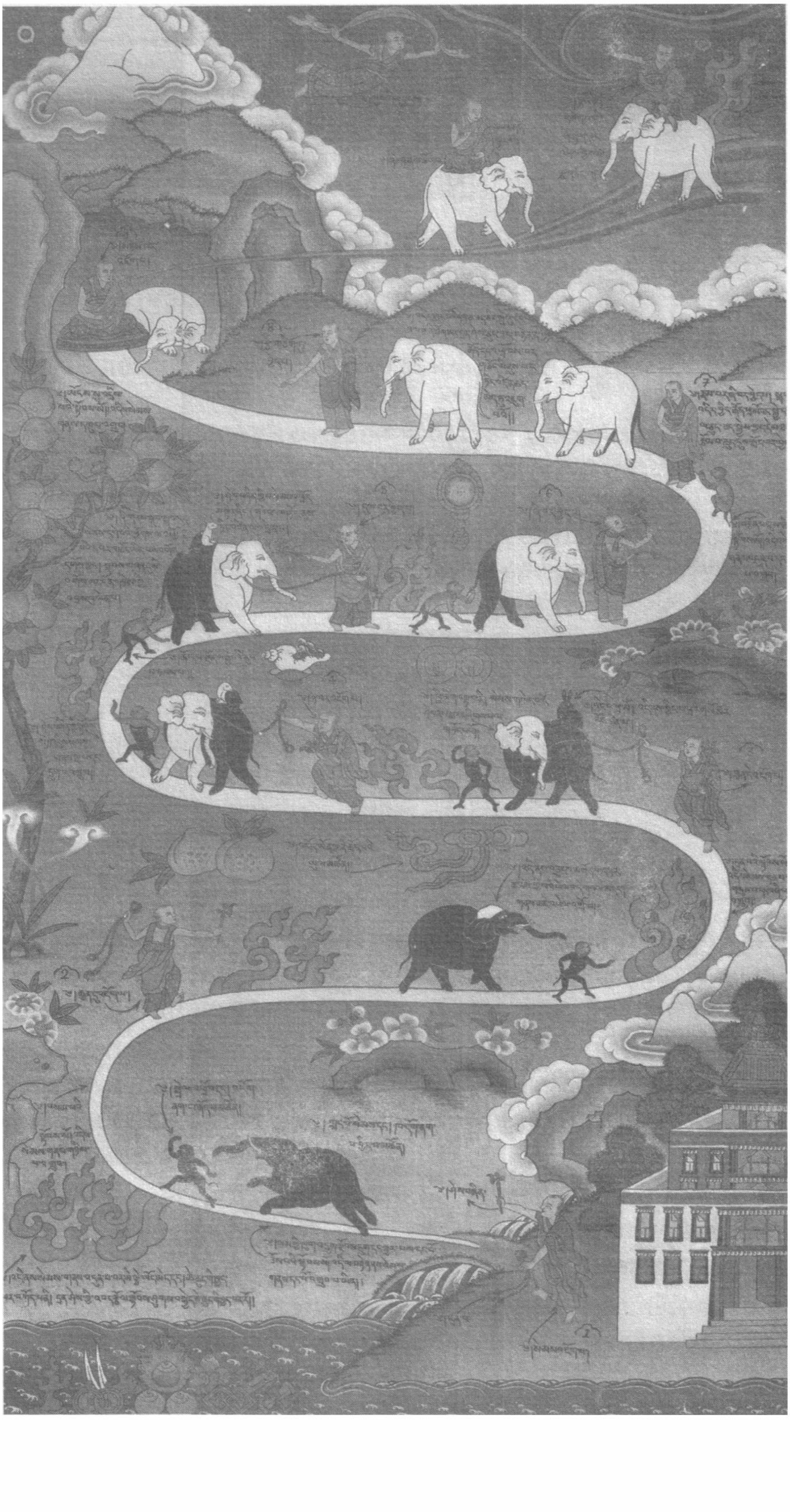

5

АМАРЛИНГУЙ СЭТГЭЛИЙГ БЯСАЛГАХ НЬ

(2) Түүнээ шүтэж оршсон сэтгэл төрөхийн эрэмбэ зэрэг
(а) Оршсон сэтгэл төрөх бодит эрэмбэ зэрэг
(б) Түүнийг зургаан хүчээр бүтээх ёсон
(в) Түүнээ дөрвөн сэтгэлд үйлдэгч байхын ёсон

в. Бясалгаж амарлингуй сэтгэлийг бүтээх хэмжээ
1) Амарлингуй сэтгэл бүтсэн ба бүтээгүй газрын хэмжээг үзүүлэх
а) Бодит утгыг үзүүлэх
б) Сэтгэлд үйлдэхүй төгөлдөр болсон шинж ба сэжгийг таслах
2) Амарлингуй сэтгэлд шүтэж мөрд зорчих ерөнхий ёсыг үзүүлэх

(2) Түүнээ шүтэж оршсон сэтгэл төрөхийн эрэмбэ зэрэгт гурав:
(а) Оршсон сэтгэл төрөх бодит эрэмбэ зэрэг
(б) Түүнийг зургаан хүчээр бүтээх ёсон
(в) Түүнээ дөрвөн сэтгэлд үйлдэгч байхын ёсон

---оОо---

(а) Оршсон сэтгэл төрөх бодит эрэмбэ зэрэг. Үүнд есөн зүйл бий.

1.*"Тэр хийгээд түүнээ сэтгэлээ агуулах"* нь гадна талын орон бүхнээс сэтгэлээ үнэхээр хурааж дотоод бодолдоо чиглүүлэх (тушаах) явдал болно. *"Судрын аймгийн чимэг"-ээс:* Бодолдоо сэтгэлээ чиглүүлж тушаагаад хэмээжээ.

2..*"Үргэлжид агуулах"* нь сэтгэл анхлан чиглэсэн зүйлээсээ өөр зүйл рүү алгасрахгүй байх ба тэр бодол дээрээ үргэлжид тогтох буюу. Түүний үргэлжлэлд алгасрахгүй байх хэмээжээ.

3..*"Барин авч агуулах" нь* умартаж алгасрах ба гадагш алгасарч байгааг мэдээд жич дахин бодолдоо хадах явдал мөн."Алгасарч буйгаа түргэн ухаараад Түүнийг жич дахин барьж үйлдэх" хэмээжээ.

4..*"Ойр агуулах"* нь, *"Бясалгалын анхны зэрэг"-ээс:* Өмнөх сэтгэлийн алгасралыг мэдэж тэвчих ба сэтгэлээр алгасрахыг тэвчиж тэрхүү бодолдоо шамдан агуулах хэмээсэн буй. *"Барамидын үвдис"-аас:* Сэтгэлийн дэлгэр

их мөн чанарыг дахин дахин хураангуйлж, нарийн болгоод улам нарийсган тогтоохыг айлдсан буюу. [“*Судрын аймгийн чимэг*”-ээс] Ухаантан дээш дээш нь сэтгэлээ дотогш хураан үйлдэх хэмээсэнтэй таарч байна. *“Сонсогчийн газар”-аас:*“Эхлээд дурдан санаж сэтгэлээ гадагш хөдөлгөхгүй байхыг номносон байна. Дурдан санах хүчээр умартах зэргээр гадагш алгасрахыг болиулдаг байна.

5.*“Номхотгон үйлдэх”* нь бясалгал дияаны тус эрдмийг санаж түүнийг бясалгах явдал болно. [*“Судрын аймгийн чимэг*”-ээс] “Чингээд тус эрдэмтэйг ухаарснаар,Бясалгал дияанаар сэтгэлээ номхотгох хэмээжээ. *“Сонсогчийн газар”-аас:* Дүрс тэргүүтэн таван орон, гурван хор, эр, эмийн шинж алин нэгнээ сэтгэл алгасардаг. Эхнээс л тэдгээрийн гэм буруутайд бариад тэдгээр арван зүйлд сэтгэлээ сарниулахыг зөвшөөрөхгүй байхыг номножээ

6.*“Амарлиулан үйлдэх”* нь алгасрах буруутай зүйл гэж үзээд, бясалгалд үл баясах явдлыг амарлиулах явдал билээ. [*“Судрын аймгийн чимэг*”-ээс] Алгасрахуйг гэмтэйд үзэх учир, Түүнээ үл баясахыг амарлиулан үйлдэх хэмээжээ. *“Сонсогчийн газар”-аас:* Хүсэлт орны асар атгаг тэргүүтэн асар атгаг сэжиг, хүсэлд дурлагч түйтгэр зэрэг шадар нисваанисаар сэтгэл хямардаг. Эхнээсээ тэдгээрийг гэмтэй гэж таниад, атгаг сэжиг, шадар нисваанис тэдгээрт сэтгэлээ сарниулахыг зөвшөөрөхгүй явдал гэж номножээ.

7.*“Тийн амарлиулан үйлдэх”* нь шунах тачаах, амгалангүй сэтгэл төрөх, балартах, нойр хүрэх байдал зэрэг гарваас түргэн амарлиулан үйлдэх мөн.

“Судрын аймгийн чимэг”-ээс: Шунах, зовинох зэрэг сэтгэлүүд, Сэргэвээс тэр даруй амарлиулж үйлдэх буюу хэмээжээ. *“Сонсогчийн газар”-аас:* Умартах төрж өмнө номносон асар атгаг, шадар нисваанис гарваас төрсөн бүгдийг зөнд нь тавилгүй тэвчих хэмээн номножээ.

8.*“Нэгэн үзүүрт үйлдэх”* нь ямарваа шамдлагагүйгээр орохын тухайд шамдах явдал болно. *“Судрын аймгийн чимэг”*-ээс: Чингээд боомтлон хичээх бээр, Сэтгэлд илт хуран үйлдэх зэргээр,Өөрөө өөрийн аясаар гарсныг олох хэмээжээ. *Мөн “Сонсогчийн газар”-аас: Шл*т хуран үйлдэх зэргээр тотгоргүй болох ба үргэлжид агуулан үйлдэнэ. Тиймд нэгэн дамжлагаар үйлдэж болно хэмээснээр мэдэж аваарай. Наймдугаар сэтгэлийн нэрийг “Нэг дамжлагад үйлдэгч “ гэсэн буй. Нэрнээс нь утгыг ухаарахад хялбар байна.

9.*“Тэгш агуулах”* нь Сэтгэл тэгширч тэгш агуулан үйлдэх мөн гэж “*Бясалгалын зэрэг*”-ээс айлдсан билээ. “Нэг дамжлагад үйлдэхүйг” дадуулсаар ая зөндөө өөрийн эрхээр орох ба өөрийн эрхтэй болчихсон байдаг гэж “Барамидын увдис“-аас айлджээ. Тийн болохыг *“Судрын аймгийн*

чимэг"-ээс: Түүнээ дадсан тул хуран үл үйлдэх хэмээжээ. *"Сонсогчийн газар"-аас*:

Бясалгалыг хуран үйлдэх хэмээн айлдсан тэр талаар дээрх шастараас: Үргэлжид шүтэж олонтаа дадаж сурахын учраар аяндаа бүтэж орох ба өөрийн аяаар орох мөрийг олно. Илт хуран үйлдэхийн хэрэггүй аяндаа орох түүгээр тэрхүү сэтгэл алгасралгүй бясалгалын үргэлжлэл болдог. Тийнхүү бясалгал хуран үйлдэх мөн хэмээн тодорхой айлджээ.

Есөн сэтгэлд нэр өгсөн талаар *"Бясалгалын эхний зэрэг"-ээс айлдахдаа:* Амарлингуй сэтгэлийн энэхүү мөрийг билиг барамидын судар тэргүүтнээс номносон буюу хэмээн татсан адилаар үйлдээрэй.

(б) Түүнийг зургаан хүчээр бүтээх ёсон

"Зургаан хүч" болвоос 1* *Сонсохын хүч*, 2* *Санааны хүч*, 3* *Дурдан санах хүч*, *4* Ухамсарлах хүч*, 5* *Хичээнгүйн хүч*, 6* *Огоот ижилсэх хүч* болой. Тэдгээр нь ямар сэтгэлийг бүтээх ёсны хувьд гэвэл,

1 Сонсохын хүчнээс* "агуулах сэтгэл" төрдөг. Сэтгэлээ сэтгэхүүн дээрээ агуулах увдисыг бусдаас сонсох төдийд даган барих ба анхандаа сэтгэхүүн бодолдоо чиглэх төдий байдаг. Учир нь өөрөө дахин дахин санаж, дадаж сураагүй үе байдаг.

2 Санааны хүчнээс* "үргэлжид агуулах сэтгэл" төрдөг. Анхалж бодолдоо чиглэсэн байдлаа үргэлжлүүлэн дахин дахин санаж суралцсанаар, үргэлжлэл өчүүхэн төдийд золгож чадах чадлыг эхлэн олж байгаа үе болой.

3 Дурдан санахын хүчээр* "барин агуулах сэтгэл" болоод "шадар агуулах хоёр сэтгэл" төрнө. Сэтгэхүүн бодолдоо алгасран алгасраваас өмнөх бодлоо санаж дотогш хураана. Эхнээсээ л санах хүчийг гаргаваас бодлоосоо алгасарах явдал гарахгүй болой.

4* *Ухамсарлах хүчээр* "номхотгох" болон "амарлиулан үйлдэх хоёр сэтгэл" төрнө. Атгаг сэжиг, шадар нисваанисын бэлгэст сарних явдлын гэмийг ухамсарлаж гэм бурууг үзэх тул тэр хоёрт сарних явдлыг гаргахгүй болно.

5 Хичээнгүйн хүчээр* "асар атгаг амарлих" ба "нэг үзүүрт үйлдэх хоёр сэтгэл" үүсдэг. Атгаг ажиг сэжиг болоод шадар нисваанис нарийн гарахад ч хичээнгүйлэн тэвчиж зөнд нь үл тавина. Тэр мэтээр үйлдсэнээр живэл, дошигрол зэрэг нь бясалгалд тотгорлож чадахаа больж, үргэлжид бясалгал дияан төрөх болдог.

6* *Огоот ижилсэх хүчээр* "тэгш агуулах сэтгэл" бүтдэг. Өмнөх явдалд ихэд дадаж ирсний хүчээр шамдлагагүй ая зөндөө бясалгал төрнө. Тэдгээр нь "Сонсогчийн газрын"-ын таалал дагуу мөн. Үүнээс өөрөөр номносон үзэгдэвч сэтгэл итгэж бүү үйлд.

Чингээд есөн сэтгэлийг олсон бол үлгэрлэвээс, гол ном судрыг уншиж ихэд дадаад ирэхээр анхны уншиюу гэх хотол өдөөлгө гарангуут л унших ба завсар зуурт сэтгэл алгасрах тохиовч амны уншлагаа таслалгүй шамдлага шаардлагагүйгээр унших адилаар, анхнаасаа сэтгэлээ бодолдоо хадах дурдан санах сэтгэлийг тэгш агуулж чадвал, санах, ухамсарлах нь үргэлж гарахгүй ч, тэрхүү бясалгалын үргэлжлэл тасрахгүй, өнө удаанаар оршиж чадах нэгэн төрнө.

Санах, ухамсарлахын үргэлжлэл төгс аваас ганц нэг шамдлага шүтэх шаардлагагүй тул илт хуран үйлдэх буюу хичээл шамдал шаардлагагүй хэмээн өгүүлсэн буй.

Түүнийг төрүүлэхэд эхлээд санах, ухамсарлах сэтгэлд хичээж нэгийг шүтэж живэл, дошигрол зэрэг үл зохилдох зүгүүдээс тотгорлож чадахгүй, урт хугацаа тасалгааг ээлсэн нэгэн бясалгалыг төрүүлэх хэрэгтэй. Тэр наймдугаар сэтгэл мөн. Энэ болоод есдүгээр сэтгэл хоёр нь живэл, дошигрол зэрэг бясалгал дияны үл зохилдох зүгүүдээр тотгорлогдож чадахгүй нь адилхан. Гэвч үүнд санах ухамсарлахыг завсаргүйгээр шүтэх хэрэгтэй тул хуран үйлдэх буюу шамдах хичээл сэлтэст хэмээн өгүүлжээ.

Түүнийг төрөхөд нарийн живэл, дошигрол тэргүүтнийг төрсөн даруйгаас ая зөнд нь тавилгүй хорих хэрэгтэй тул долдугаар сэтгэл шаардлагатай. Түүнийг төрөхөд атгаг, шадар нисваанисаар үл алгасрах, гэмтэйд мэдэж тэдгээрийг үргэлжлүүлэлгүй харуулдан манах, ухамсарын хүчийг төгсгөх хэрэгтэй тул тав, зургадугаар сэтгэл хэрэгтэй болно. Энэ хоёр сэтгэлийг ухамсарын хүч их болсноор бүтээдэг. Тэр адил нэг төрөвч, бодолдоо алгасраад байвал түргэн бодлоо санах, эхнээсээ сэтгэлээ бодлоосоо алгасруулахгүй үйлдэхийг санах хэрэгтэй тул гутгаар болон дөтгөөр хэрэгтэй болно. Энэ хоёрыг хоёр санахуйгаар бүтээдэг болно. Түүнийг төрөхөд эхлээд сэтгэлээ бодолдоо чиглүүлнэ. Чиглүүлсэн түүнийгээ үргэлжлүүлэх ба үл алгасруулах явдал хэрэгтэй тул эхний хоёр сэтгэл эхлээд төрөх болой.

Тэр мэтээр товчлон хураавaас, анхлан увдисыг сонсож даган барих ба сэтгэлээ тэгш агуулах ёсыг сайтар үйлд. Чингээд агуулсан түүнийгээ дахин дахин санан үргэлжлэлийг өчүүхэн төдийд ч залгуулан чадахын үүднээс үргэлжлүүлэн суралц. Цаашид дурдан санах доройтон алгасарвaас түргэн хурааж мартсан бодлоо түргэн санах ба цаашид санах сэтгэлээ улам

хүчтэй болгож, эхнээсээ бодлоосоо өөр зүйлд алгасрахгүй байх учиртайгаа санахын хүчийг үүсгэ.

Хүчтэй санахуйг бүтээх ба бодлоосоо өөр зүйлд алгасрах живэл, дошигрол зэргийн гэмийг мэдэх үүднээс харуулдан манах ухамсарыг хүчтэй үүсгэ. Мөн нарийн умартах сэтгэлээр алгасаравч тэр даруйд танин бариад үргэлжлэлийг таслах ба үл зохилдох зүгээр үл тогтворлогдох үргэлжлэлийг устгахаар хичээх хүчийг үүсгэ. Түүнийг төрүүлэхэд шамдан сурснаар бясалгал гүнзгийрч, шамдлагагүйгээр бясалгалд хүрэх есөн сэтгэл бүтэх мөн. Тиймд есдүгээр сэтгэлийг олохоос өмнө бүтээлчин бээр сэтгэлээ бясалгалд агуулах хичээлийг цаашид үйлдэх хэрэгтэй байдаг.

Есдүгээр сэтгэлийг олсны дараа тухайлан шамдах шаардлагагүйгээр сэтгэл бясалгалд хуйлран ордог болно. Энэ мэтээр эдгээр есөн сэтгэлийг оловч машид боловсролыг олоогүй бол дараа номнох мэт эдүгээ амарлингуйг олсон гэж үзэхгүй тул үлэмж үзэхүйг олсон гэж үзэхгүйг хэлээд яах вэ. Гэвч энэ адилын тодорхой амгалант, үл атгаглах зэргээр чимсэн бясалгал нэгийг олвоос тэгш агуулах болон даган олохтой ижилсэх, тийн үл атгаглах билиг билгүүн төрнө гэж үздэг.

Ялангуяа, "Сонсоод, сонсогчийн газар"-аас номносон мэт "Есдүгээр үүнээ ханьцашгүй егүзэрийн төгсгөлийн зэрэг огоот төгссөн гарна" хэмээн олонтаа номносон үзэгдэх тул үүнийг хожим номноно.

(в) Түүнээ дөрвөн сэтгэлд үйлдэгч байхын ёсон.

"Сонсогчийн газар"-аас:

Тэрхүү есөн оршсон сэтгэлд дөрвөн сэтгэлдээ үйлдэхүй (анхаарал) байдаг гэж мэдээрэй. (1) Хянан орох, (2) Завсарт тотгорлож орох, (3)Тухайн үест тотгоргүй орох, (4) Ая зөнд бүтээн (шамдалгүйгээр) орох эдгээр болой. Тэрхүү агуулан орох ба үнэхээр агуулан үйлдэх хоёрт "хянан орох сэтгэлд үйлдэхүй" байна. Хураангуйлан агуулан үйлдэх, ойр агуулан үйлдэх, номхотгон үйлдэх, амарлиулан үйлдэх, ойр амарлиулан үйлдэхэд зэрэгт (тавд) "завсарт тотгорлон орох сэтгэлдээ үйлдэхүй" байна. Нэгэн дамжлагаар үйлдэхүйд "үест тотгоргүй орох сэтгэлд үйлдэхүй" байна. Бясалгалд хуран үйлдэхүйд "шамдалгүйгээр орох сэтгэлд үйлдэхүй байна хэмээжээ.

Эхний хоёр сэтгэлийн үед шамдаж хянах хэрэгтэй тул "хянан орох" ба түүнээс тавдугаар сэтгэл хүртэлх үест живэл, дошигролоор тотгорлогдож тунгаа удаан барьж чадахгүй тул "завсарт тотгорлон орох" болох ба түүнээс наймдугаар сэтгэл хүртэл живэл, дошигролоор үл тотгорлогдох болсноор

удаан хугацаанд тунгаа барьж чадах үе тул “тотгоргүй орох” болдог байна.

Цаашид есдүгээр сэтгэл дээр саад тотгор арилж бас үргэлжид шамдахын шаардлагагүй болж “шамдлагагүй орох сэтгэлд үйлдэхүй” төрдөг болно. Гэвч нэг, хоёрдугаар сэтгэлийн үед саад тотгортой орох бий.

Асуулт: Завсарын таван сэтгэлийн үест ч хянах шаардлагатай байдаг тул анхдугаар, хоёрдугаар хоёрт “тотгортой орох сэтгэлд үйлдэхүй байна” гэж номноогүй болон завсрын тавд “хянан орох сэтгэлд үйлдэхүй” байхыг үл номносон нь юун бэ?

Хариулт: Эхний хоёр сэтгэлд сэтгэл бясалгалд одсон, эс одсон гэж хоёр буй. Хойдхи нь ихэд удаан буюу завсарын тав дээр бясалгалд орших их удаан тул хойдхид нь бясалгалын тотгорт гэдэг томъёог хэрэглээд өмнөхөд нь эс зохиосон болой.

Тиймд тэр хоёуланд нь хянан орох, гарах нь адил боловч завсарт тотгорлож орох, орохгүйн хувьд адилгүй тул хянан орох сэтгэлдээ үйлдэхүйг тавдугаар сэтгэлд тооцоогүй байна. Тийнхүү дээр номносон чуулганаа оршиж бясалгалыг бүтээхээр үргэлжид хичээнгүйг шүтвээс амарлингүй сэтгэл төрөх болно. Ганц хоёр төдийг оролдоод дахин ажлаа орхивол бүтэхгүй хэмээн айлджээ. *“Барамидын хураангуй”-аас*:

Үргэлжлэл үл тасрах егүзэр бээр
Дияаны бүтээхээр хичээсүгэй
Дахин дахин амраад байвал
Зуруулаас гал гарахгүй буюу

Бясалгалыг бүтээх ёсон дээр ч
Ахиц олох хүртэл орхиж бүү үйлд хэмээн айлджээ.

в. Амарлингуй сэтгэлийг бясалгаж бүтээх хэмжээнд гурав:

1) Амарлингүй сэтгэл бүтсэн ба бүтээгүй газрын хэмжээг үзүүлэх
2) Амарлингүй сэтгэлд шүтэж мөрд зорчих ерөнхий ёсыг үзүүлэх
3) Ялангуяа ертөнцийн мөрд зорчих ёсыг үзүүлэх

1) Амарлингүй сэтгэл бүтсэн ба бүтээгүйн газрын хэмжээг үзүүлэхэд хоёр:

а) Бодит утгыг үзүүлэх
б) Сэтгэлд үйлдэхүй төгөлдөр болсон шинж ба сэжгийг таслах

а) Бодит утгыг үзүүлэх.

Эргэлзээ: Өмнө номносон тэр мэтээр бясалгалыг судлах ёсыг сайтар мэдэж суралцсанаар есөн сэтгэл зэрэгчлэн төрөх бөгөөд есдүгээр сэтгэлийн үед нарийн живэл, доширголоос салж удаан хугацаанд тунгаа барьж чаддаг болно. Санах, ухамсарлах хоёрыг үргэлжид шүтэн, шамдлагад харгалзалгүй ая зөнд бүтээхийн бясалгалыг олсноор амарлингуй сэтгэлийг олсон болох уу, үгүй юу?

Хариулт: Номносу. Энэхүү бясалгалыг олоход "машид боловсрол"-ыг олсон ба олоогүй гэж хоёр янз бий. Хэрвээ машид боловсролыг эс олсон аваас амарлингуйтай зохилдонгүй нэгэн болохоос бус жинхэнэ амарлингуй болохгүй. Тиймээс даган зохилдсон сэтгэлд үйлдэхүй хэмээдэг. *"Тааллын тайлбар"-аас:*

Ялж төгөлдөр нөгчигсөн бодисадва хэзээ сэтгэлдээ бодсон бодлоо дотоод сэтгэлдээ үйлдсэнээр машид боловсрох ба машид боловсрол эс олохыг хүртэлх сэтгэлдээ үйлдсэн түүнийг юу гэх вэ? Майдар аа, Амарлингуй сэтгэл бус, харин амарлингуй сэтгэлтэй даган зохилдсон сүсэг төгөлдөр мөн хэмээн өгүүлж үйлдсүгэй хэмээн тодорхой айлджээ.

"Судрын аймгийн чимэг"-ээс:

Түүнийг дадуулж бясалгасаар
Улмаар түүний бие болон сэтгэлийн
Машид боловсрол агуу их нэгнийг олсноор
Сэтгэлд үйлдэхүй зэрэг болох хэмээн айлдсан буй.

"Сэтгэлд үйлдэхүй" нь энэ үест амарлингуй сэтгэлийг заасан ба "Сонсогчийн газар"-аас айлдсан зүйлийг сүүлд номноно.*"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс ч:*

Тийнхүү амарлингуйг бясалгах түүний бие, сэтгэл аль ч үед машид боловсрох бөгөөд хэрхэн хүссэнээр бодолдоо сэтгэлээ эрхшээж чадах тэр үест амарлингуй сэтгэл бүтнэ хэмээн мэдээрэй хэмээн сэтгэлээ сэтгэхүүн дээрээ тогтоох өөрийн эрхийг олох ба машид боловсрох хоёул хэрэгтэй гэж айлджээ.

Тиймд *"Бясалгалын анхдугаар зэрэг"-ээс:*

Алин тэрхүү бодолд илт хуран үйлдэхүй байхгүй ч, хэзээ хүссэн цагт сэтгэл орших болсон тэр цагт амарлингуй сэтгэл төгс болохыг мэдээрэй хэмээн айлджээ.

Гэсэн ч "машид боловсрол" байх ёстойг тооцсон хэрэг гэж "*Бясалгалын дунд зэрэг*"-ээс тодорхой айлдсан буй. Мөн "*Дундад хязгаар*"-аас тэвчих

ёстой найман хуран үйлдэхүйг номносноос тэгш агуулахуй нь тэрхүү есдүгээр сэтгэлтэй нэг үндэстэй учир тэр төдийгээр зогсохгүй түүнээс дээш машид боловсорсон байхыг зарлиглажээ. *"Барамидын үвдис"-аас ч:*

Ийнхүү бодисадва ганцаар аглагт суугаад хэрхэн санах ёстой утгаа сэтгэлдээ үйлдэнэ. Сэтгэлдээ өгүүлэхийг тэвчиж сэтгэлдээ үзэх ёстой тэр зүйлээ олонтаа сэтгэлдээ бодно. Хэдий бие, сэтгэлийн машид боловсрол төрөөгүй байх хүртэл амарлингуй сэтгэлтэй зохилдуу сэтгэлд үйлдэхүй төрдөг. Хэзээ (машид боловсрол) төрсөн тэр цагт амарлингуй сэтгэл ирэх болой" хэмээн маш тодорхой айлдсан байна.

Тэд бүгдээр *"Судрын аймгийн таалллын тайлбар"*-ын утгыг нотлон буулгажээ.

Асуулт: Чингэвээс "машид боловсрол" төрөхөөс өмнөх үеийн тэрхүү бясалгалууд алинд хураагдах вэ?"

Хариулт: "Тэрхүү бясалгалууд хүсэлт орны газарт хураагдах буюу гурван орны есөн газрын аль нэгнээ хураагдах бий. Харин анхдугаар дияаны орны "бэлтгэл"-ээс дээшихэд хураагдахгүй. "Бэлтгэл" олчихсон бол амарлингуй сэтгэлийг олох ёстой. Хүсэлт ертөнцөд тэр адилын бясалгал байвч тэгш агуулахгүй газар юм. Тэгш агуулахгүй гэдгийн учир нь гэмшил байхгүй, дээд баясгалант амгалан болон машид боловсрол зэргүүд төрөөгүй байдаг. Тэр талаар *"Газрын бодит суурь"-аас:*

Юуны тул зөвхөн түүнийг тэгш агуулах газар хэмээв, яагаад алин хүсэлт орны нэгэн үзүүрт нь бус болов хэмээсэнд, Энэ мэт бясалгал тэрээр гэмшилгүй, дээд бясалгалт, машид боловсорсон, амгалангаар илт бүтсэн байх хэрэгтэй. Хүсэлт ертөнцөд эдлэх тэрээр тийм бус. Гэхдээ хүсэлт ертөнцөд үнэмлэхүй номыг чухалчлан санах, бодох байхгүй гэсэн биш юм ээ хэмээн айлджээ.

Тиймээс машид боловсролыг олоогүй л бол, эндүүрэлгүй дурдан санахуйг шүтээгүй ч өөрийн хүчээр үл атгаглах сэтгэл рүү очдог. Одох, ирэх, хэвтэх, суухын явдал мөр бүгдээ "хэтрүүлсэн (чөтгөрийг дийлсэн) адилд үзэгдэх" бясалгалыг хүслийн нэгэн үзүүрт сэтгэл гэхээс, жинхэнэ амарлингуй сэтгэл гэж үзэж болохгүйг мэдээрэй.

Асуулт: "Чингэхэд хэрхэн "машид боловсрол"-ыг олох вэ? Түүнийг олсноор амарлингуй сэтгэлд одох ёс гэж юу вэ?

Хариулт: "Машид боловсрол" гэж юу болох талаар *"Хотол хураангуй-гаас:*

“Машид боловсрол юу вэ? Бие, сэтгэлийн муу авир ёсны үргэлжлэлийг таслахын тухайд бие, сэтгэлээ эдлэхүй дор болгон эзэмших явдал бөгөөд хамаг түйтгэрийг арилгах үйлт болой” хэмээн зарлигласан мэтээр ухаарай.

“Бие болоод сэтгэлийн муу авир” гэдэг нь бие, сэтгэлээр сайн үйлийг бүтээхээр хүссэн ёсоор (бие сэтгэлээ) эдэлж эзэмшиж чадахгүй байгаа ахуй байдал юм. Түүний ерөндөг болгож “бие, сэтгэлээ машид боловсруулах, судлах” гэдэг нь бие, сэтгэлийн хоёр муу авир заншлаас ангижирч, бие болоод сэтгэлээ буянт сайн үйл хэргийн төлөө зориулж эдлэгдэхүүн болгож сайтар эзэмших явдал болой.

Чингэхдээ нисваанисаа тэвчих баяр баясгаланд саад тотгор болох ба нисваанисын зүг болсон биеийн муу авирт нисваанисыг тэвчихээр шамдах үед бие хүндрэх зэрэг үл эдлэгдэх авир байдлаас ангижирч бие хөнгөрөөд ирэхээр “бие үйл дор эдлэхүүн” болно. Түүнчлэн нисваанисаа тэвчих баяр баясгаланд саад тотгор болох ба нисваанисын зүг болсон сэтгэлийн муу авир, нисваанисыг арилгахын тухайд хичээн чармайх үед буяны зоригдолд чиглэхэд баясал, хөөрөл төрдөггүй байдлаас ангижирч, саадгүйгээр сэтгэл зорьсон орондоо оршихыг “сэтгэлээ үйл дор эдлэхүүн болно” хэмээсэн буй. Энэ талаар *Лодон (Штирамати) багш бээр “Гучин шүлэгтийн тайлбар”-таа:*

Тийнхүү бие (эдлэгдэх) эдлэхүүн болоод ирэхээр биеийн өөрийн үйл дээрээ хөнгөн, түргэн алин нэгэн болно. Сэтгэл эдлэхүүн болно гэдэг үнэхээр сэтгэлдээ үйлдэхээр орших сэтгэлийн хөнгөн сэмбэгэр болохын уг үндэс болсон “сэтгэлээс гарсан номууд өөр болж өөрчлөгдөх” буюу. Тийнхүү төгөлдөр болоод ирэхээр сэтгэл зорисон орондоо торолтгүйгээр орох тул түүнийг “сэтгэл эдлэхүүн” болсон хэмээдэг болой гэж айлджээ.

Товчилвоос, машид боловсрол төрөөд ирэхээр нисваанисыг тэвчихээр хичээх хүсэл төрөх хэдий ч муу үйлнээ өөрийн зөнгөөр орох, ороход бэрхтэй хавчигдмал үзэгдэлд орох, бие, сэтгэлээ эдэлж үл чадах зэргээс буцаж, бие болоод сэтгэлээ машид сайтар эдэлж чадах амгалан төгөлдөр болдог. Тийнхүү бие болоод сэтгэлээ огоот төгс эдлэхүүн болгож чадсан бясалгал анх олдохдоо маш өчүүхэн нарийн хувьтай төрдөг ч түүнийгээ дээш дээш нэмж ахиулсаар байвал сүүлдээ машид боловсрон нэгэн үзүүрт амарлингуй сэтгэл төрж гарна. Анхандаа нарийн учраас мэдэхэд бэрхтэй байх ч хожмоо мэдэхэд улам хялбар болдог.*“Сонсогчийн газар”-аас:*

Зөвхөн эхний үед үнэмлэхүйн найрлагын мөрд хичээх цагт машид боловсорсон

сэтгэл, машид боловсорсон бие, бие сэтгэл эдлэхүүн болсон зэргүүд төрөхдөө маш нарийн бөгөөд шинжлэхэд бэрхтэй байдаг хэмээгээд, мөн Тийнхүү сэтгэл нэгэн үзүүрт болох ба машид боловсорсон бие, сэтгэл тэдгээр нь үнэхээр аривжих гэдэг энэ мэт буюу. Нэг үндэснээс нэг рүү дамжиж явсаар бүдүүн агаад шинжихэд хялбар нэгэн үзүүрт сэтгэлүүд болоод машид боловсорсон бие, сэтгэлүүд татагдан гарна хэмээн айлджээ..

Бэлэг чанар төгс төгөлдөр, шинжлэхэд хялбар, тэрхүү машид боловсорсон сэтгэл төрөх урьдчилсан шинж гэвэл бясалгал сурахаар хичээгч тэрхүү бодгалийн толгой хүндрэх мэтийн үзэгдэл тохиох бий. Гэхдээ энэ нь зовлонт хүндрэл биш ээ. Тэр төрсөн даруйд нисваанисыг тэвчихээр баясах сэтгэлийг тотгорлох сэтгэлийн муу орноос хагацах болно. Түүний өрөндөг болсон машид боловсрон сэтгэл өмнө нь төрөх бий. *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Хэдий тэрхүү бүдүүн буюу шинжлэхэд хялбар нэгэн үзүүрт сэтгэл болоод машид боловсорсон сэтгэл, бие өнө удалгүй төрөхийн шинж болж толгой тархи хүндрэх үзэгдэл гардаг. Энэ нь хортой шинж чанар бишээ. Тэр төрсөн даруйд тэвчилд баясахуйг тотгорлох нисваанисын зүгт багтдаг сэтгэлийн аливаа муу авир тэдгээрүүд тэвчигдэнэ. Түүний өрөндөг болсон сэтгэлээ эдлэхүүн болгосон машид боловсорсон сэтгэл ч төрнө хэмээн айлджээ.

Цаашид сэтгэлээ эдлэхүүн болгосон машид боловсрол төрнө. Түүний хүчнээ шүтэж машид боловсорсон бие төрөхийн үндэс болсон хий биенээ гүйх болно. Тэрхүү хий нь биеийн хувь бүхэнд түгэж гүйснээр бие муу орноосоо хагацах бөгөөд биеийн муу орны өрөндөг машид боловсорсон бие төрнө. Чингэхдээ бүх биенээ дэлгэрч эдлэгдэхүүн болсон хийн хүчээр дүүрсэн мэт үзэгдэнэ.

"Сонсогчийн газар"-аас:

Тийнхүү төрснөөр машид боловсорсон бие төрөхтэй зохилдон хийн махбодь биенээ гүйнэ. Тэд гүйхийн үест тэвчилд баясахуйг таслах нисваанисын зүгт багтах биеийн муу авир алин бүгдээс хагацана. Түүний өрөндөг машид боловсорсон бие нь бүх биенээ дэлгэрэн дүүрсэн мэт үзэгдэх болой хэмээн зарлиглажээ.

Энэхүү машид боловсорсон бие гэдэг нь биеийн доторхи маш их таалалмжтай хүрэлцэхүй юм. Гэхдээ сэтгэлээс гарсан бус аа. *Лодон багш бээр:*

Бией хүрэлцэхүйн гайхамшигт таалалмжит баясалаар эзлэгдсэн машид боловсорсон хүрэлцэхүй буюу. Сэтгэлд баясалтай машид боловсорч бие болой

хэмээн судраас гарсан болой хэмээжээ.

Тийнхүү машид боловсорсон бие эхлэн төрөх цагт хийний хүчээр биенээ амгалант их амсуурга төрдөг. Түүний дараа анх төрсөн машид боловсролын хүч чадал зэрэгчлэн багасгах болно. Гэхдээ машид боловсрол барагдана гэсэн үг биш. Будүүхэн түүгээр сэтгэл хэтэрхий хөдөлдөг. Тэр байдлаас гарч сүүдэр адил нимгэрэх машид боловсрол, үл хөдлөх диянтай зохилдон төрдөг. Сэтгэлийн бясалгал замхран замхарах тэр байдлаас гарна. Цаашдаа сэтгэл бодолдоо баттай сууж их бясалгалд гэгэлзэх буюу үл амарлихаас хагацсан амарлингуйг олно. *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Эхлээд төрөх тэр цагт сэтгэл баясах, сэтгэлд амгалан мэдрэгдэх, сэтгэл дээд баясгалан төгс байх зэргийг тухайлах, илт баясгалант болох зэргээр үзэгдэх ч бий. Түүний дараа машид боловсролын анх төрсөн хүч чадал тэр аажмаар машид нарийсч, машид боловсорсон биед сүүдэр мэт төгөлдөр дагах болно. Алин сэтгэлийн баясал тэр ч тэвчигдэх бөгөөд сэтгэл амарлингуйд бүр ойртон батжиж, машид амарлингуйн байдлаар бодолдоо орох болно хэмээн айлджээ.

Тэр мэтээр гарваас амарлингуйг олох буюу сэтгэлд үйлдэхүй сэлт хэмээнэ" гэж айлдсан мэт сэтгэлд үйлдэхүйг оллоо хэмээхийн тоонд багтана. Анхдугаар дияаны орны бэлтгэлд багтах амарлингуйг олсноор тэгш агуулахуйн газрын сэтгэлд үйлдэхүйгээс бага зэргийг олно. Энэ талаар *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Түүний сүүлд үйлийг анхдагч егүзэр тэрээр сэтгэл үйлдэхүй сэлт болно. Сэтгэлд үйлдэхүйтийн тоонд багтана гэсэн үг. Юунд тийн хэмээвээс, тэрбээр анхлан Дүрст ертөнцөд эдлэх тэгш агуулах газрын сэтгэлд үйлдэхүйг бага зэрэг олдог учиртай. Тиймээс сэтгэлд үйлдэхүйт сэлтэст хэмээжээ гэжээ.

"Тэгш агуулах газар" гэдэг нь дээд хоёр орны нэр бөлгөө.

б) Сэтгэлд үйлдэхүйнүүд төгөлдөр болох шинж

"Алин лугаа төгөлдөр болвоос сэтгэл үйлдэхүйг олно" хэмээн өөр болоод бусдын мэдэж үйлдэх шинж тэмдэг юу нэгнийг олсон тэрбээр 1. Дүрст ертөнцөд хамаарах сэтгэлийг олох, бие машид боловсорох, сэтгэл машид боловсрох, сэтгэл нэгэн үзүүрт болох дөрвийн аль нэгийг олох 2. Будүүвтэр байдалт амарлингуй болон үнэн байдалт мөрийн зэргээр нисваанисыг сайтар арилгах хүч чадал төгс болох ба, 3. Сэтгэлээ дотроо тэгш агуулах бясалгаж маш түргэн хугацаанд бие сэтгэлийн боловсрол олох, 4. Хүсэлт

орноо шунах зэрэг таван түйтгэрээр эзлэгдэх, 5. Бясалгалаас босох цагт ч бие, сэтгэлийн машид боловсрол зарим нэгэн төгөлдөр байх зэрэг болой. Эдгээрийн талаар *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Үйлийг анхдагч сэтгэлд үйлдэхүй сэлтийн шинж эдгээр буюу. Тэрбээр дүрстэд эдлэх сэтгэл бага зэргийг олох, бие машид боловсрох, сэтгэл машид боловсрох, нэгэн үзүүрт сэтгэл өчүүхнийг олох, нисваанисыг сайтар арилгах орныг олох хувь чадал байх, түүний сэтгэлийн үндэс зөөлрөх, амарлингуй лугаа ойртон татагдах хэмээжээ.

Мөн: Түүнийг дотроо үнэхээр агуулан суух, сэтгэлээ тушаан чиглүүлсэнээр түргэн түргэн бие сэтгэл машид боловсрох ба биеийн муу авираар машид үл хорлогдох болоод түйтгэрүүд ихдэж, гүйхээ болих" хэмээгээд "Босож гүйвч бие болоод сэтгэлийн машид боловсрол зарим нэгтэй төгс болох, тэр мэтээр зохилдох сэтгэлд үйлдэхүйт сэлтийн шинж тэмдэг огоот ариухан байхыг мэдээрэй хэмээжээ.

Тэр мэт тэдгээр шинж төгөлдөр сэтгэн үйлдэхүйг олвоос амарлингуй сэтгэлийн мөр огоот ариусахад илүү хялбар болдог. Энэ мэтээр нэгэн үзүүрт амарлингуйд тэгш агуулсны сүүлд түргэнээ бие, сэтгэлийг машид боловсрол татагдан гардаг тул машид боловсрол арвижин ирдэг. Хэдий чинээ машид боловсрол арвижих төдийгөөр нэгэн үзүүрт амарлингуй сэтгэл арвижих тул инагш чинагш нэг нэгнийгээ нэмэгдүүлдэг учиртай. Ийм болохыг *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Хэрхэн бие болоод сэтгэлийн машид боловсрол нэмэгдэх тэр адилаар бодолдоо нэгэн үзүүрт шулуудах ямагт тийн нэмэгддэг. Хэрхэн нэгэн үзүүрт ямагт нэмэгдэх тэр адилаар бие болоод сэтгэлийг машид боловсрол ч тийн аривжина.Энэхүү хоёр зүйл адилаар нэгэн үзүүрт сэтгэл ба машид боловсрол тэдгээрүүд нэг нь нөгөөдөө шүтэх ба нэг нь нөгөөгөөс харгалзах мөн хэмээжээ.

Товчилвоос, сэтгэл үйлнээ эдлэгдэхүүн болоод ирэхэд хий нь сэтгэлд орших нэгэн болж хий эдлэгдэхэд хүрдэг. Тэр цагт биеийн машид боловсрол илүү ялгамжаат бясалгал дияан төрж, улмаар ялгамжаат эдлэгдэх хий бүгдээр машид боловсорсон бие, сэтгэлд татагдан ирнэ гэж дээр номносонтой адил болно.

*Сэжгийг арилгах нь: Эргэлзээ:*Тэр мэт санах, ухамсарлахаар үргэлжид хичээл шамдлыг эс үйлдэвч, сэтгэл бясалгал дияанд одох үл

атгаглах есөн сэтгэлийн үест номносон мэтээр нарийн дошигрол зэргийг хорисон тодорхой ир төгс байх дияан ба дээр машид боловсорсон бие, сэтгэлийн үед номносон мэтээр хийгээд эдлэхүүн болгосон хүчээр бие, сэтгэлийн гайхамшигт амгаланг төрүүлэх бясалгал дияанууд, мөн өмнө нь шинж тэмдгийн үест номносон мэтээр Хүслийн орноо дурлах зэрэг ойрын нисваанисууд ихэнхдээ гүйхээ болих ба тэгш агуулахаас босох цагт ч машид боловсролоос хагацалгүй байх төгөлдөр эрдэм зэргүүд төрөх бий. Тэдгээрүүд таван мөрийн алинд нь багтах вэ?

Хариулт: Энэ адилаар төрсөн бясалгал дияанууд нь ерөнхийдөө их хөлгөний мөрд багтана. Ялангуяа машид боловсрол төрөх, түүн лугээ даган зохилдох хийгээр хамаг бие амгалангаар дүүрэх мэт үзэгдэх, түүнээс улбаалан бие, сэтгэлд их амгалангийн мэдрэмж төрөх, үл атгаглаглагч, маш тодорхой, төгс ялгамжаа зэргийг үзвээс хагацашгүй егүзэрийн ёсны бэлэг чанар төгөлдөр төгсгөлийн зэргийн егүзэрт багтааж өмнө болоод эдүгээ ч авч үзсээр байгаа нь олонтаа үзэгдэнэ.

Гэвч Майдар, Асанга хутагт тэргүүтний их гол номнууд болон бясалгалын эрэмбэ зэргийг тодорхой номносон *"Төв үзлийн бясалгалын зэрэг"* тэргүүтэн дээдэс мэргэдийн ном шастарыг түшиж ажиглавал энэ адилын бясалгал дияаныг их хөлгөнд багтаах байтугай бага хөлгөнд ч багтааж болохгүй байна. Энэ талаар *"Сонсогчийн газар"-аас айлдахдаа:* "Анхдугаар дияаны орны "бодит суурийг" бүтээх бүдүүвтэр амарлингуйн байдалтай ертөнцийн зам мөрүүд ч энэхүү дияанд дулдуйдан бүтдэг" гэж үзжээ.

Тиймээс ертөнцийн мөрөөр явагч гадаадын (бурханы номын бус) арш нар болон ертөнцийн зам мөрөөр орж "Юу ч үгүй" хэмээх орноос доошхи доод ертөнцөд шунах шуналаас хагацан үйлдэгч нар ч түүнээ шүтэж дээшхи зам мөрөөр зорчих хэрэгтэй тул гадаад болон дотоод хоёулангийн нийтийн бясалгал дияан болдог. Чингэхдээ энэ үед "би-үгүй чанарыг зөв ухаарсан үзэл онол, хамаг орчлонгийн гэмийг сайтар мэдэж орчлонгоос сэтгэл гансарч нирвааныг чухалчлах магад гарах сэтгэлээр эзлэгдвээс их хөлгөний мөрд тооцогдоно. Их эрдэнийн бодь сэтгэлээр эзлэгдвээс их хөлгөний мөрд ч урваж болно. Үлгэрлэвээс, Адгуусанаа ганц атга гурил өгсөн өглөг болон ганц нэгхэн сахил зэргийг сүрэгнэх санаа бодлоор эзлэгдэх төдийгээр ч тонилохуй болоод хамгийг болгоогчийн мөрийн буян болдогтой адил буюу. Гэвч энэ үест ямар мөрөөр эзлэгдвээс нирваан болоод хамгийг болгоогчийн мөрд одох, эс одохыг шинжиж байгаа бус, тэрхүү бясалгал өөрийн мөн чанарын үүднээс аль мөрд багтах эсэхийг шинжилж байгаа билээ.

Төв үзэлтэн болоод сэтгэлийн төдийтэн нарын хувьд ч үлэмж үзэхүй ухааны үзэл онолын орныг хэрхэн авч үзэх тал дээр зөрөөтэй ч ерөнхий амарлингүй болон үлэмж үзэхүй хоёрын талаарх ойлголт, тэдгээрийн онол сэтгэлд төрөх ёсон дээр ерөнхийдээ таарахгүй зүйл байхгүй.

Тиймээс Асанга хутагт бээр *"Бодийн газар", "Нотлон буулгасан хураангуй", "Хотол хураангуй", "Сонсогчийн газар"* зэрэг бүтээлдээ амарлингүй, үлэмж үзэхүй хоёрыг тус тус бүтээнэ гэж авч үзсэний дотроос амарлангуйг бүтээхдээ есөн сэтгэлийн үүднээс бүтээнэ гэжээ. Тэр талаар "*Сонсогчийн газар*"-таа дэлгэрэнгүй тайлбарласан бөгөөд тэдгээр бясалгалуудыг үлэмж үзэхүйг бүтээх ёс гэж үзээгүй бөгөөд тэдгээр ном шастаруудаа үлэмж үзэхүйг есөн сэтгэлээс ангид тусгайлан номножээ.

Түүнийг бүтээх ёсыг "*Сонсогчийн газар*"-таа ч тусгайд нь авч үзжээ. Мөн төв үзлийн "Бясалгалын зэрэг" болон "*Барамидын увдис*" зэрэгт ч есөн сэтгэлийг амарлингүйн мөр гээд үлэмж үзэхүйг тусгай мөр болгон айлдсан бий. Майдарын ном шастарт ч Асанга гэгээний тайлбараас ангид зүйлгүй учир "их тэрэгчин" бүгдээр энэ тал дээр нэгэн таалалтай болох нь харагдана.

Асуулт: "*Сонсогчийн газар*"-аас номносон түүнээ Амгалан болоод тодорхой байдал ирнэ" гэж болох ч, үл атгаглагч дээр гүн гүнзгий байхгүй тул амарлингүй төдий зүйл болно. Үл атгаглагч байх аваас хоосон чанарын бясалгал дияан болох уу?", "Гүн гүнзгий үл атгаглагч" гэдгийн гүн утга юу болохыг тус тус онох ухаанаар үзлийн "мухрыг тасалж шийдээд", цаашид түүний дээр үл атгаглан агуулах уу, эсвээс юуг ч үл атгаглах, үл шинжих төдийг үйлдэх үү?

Хариулт: Эхнийхээр гэж үзвэл, тэр адил түүнийг хоосон чанарын бясалгал гэж бид ч үзнэ. Та нар тийн үзвээс, мөн ёсны (хоосон чанарын) үзэл онолын ухаарал буй, үгүй хоёроо тус тус ялгана. Үзэл онолтой бодгаль байтугай үл атгаглахуйг судлагч нар ч гүн гүнзгий хоосон чанарыг бясалгах бий. Үзэл онолыг ухаараагүй бодгальс буюу юу ч бодоод хэрэггүй гэх бясалгагч нарын бясалгал нь гүн гүнзгий хоосон чанарын бясалгал биш хэмээн тус тус ялгаж хэлэх нь зохилтой.

Юуг ч бодохгүй санахгүй байх бясалгал бүхнийг зоригдолгүй, бэлгэсгүй, хоосон чанарын бясалгал болой хэмээн өгүүлж болохгүй. Хэдийгээр хоосон чанарыг оносон үзэл онол мөн, бишийг танихад хялбар ч сэтгэлдээ юу ч бодохгүй, юу ч сэжихгүй байх бясалгал бүхнийг хоосон чанарын бясалгал гэж үзвэл, өмнө "*Сонсогчийн газар*"-аас номносон тэдгээр амарлингүйн зүгийн

бясалгал бүхнийг бясалгалд тооцоогүй хирнээ хоосон чанарын бясалгалд тооцох хэрэгтэй болно.

Асуулт: Тэдгээрийг ч бясалгал гэж тооцох үест санах, ухамсарлахын хүч өчүүхэн байвч харуулдан манах зэргийн зарим нэг үестэй адилгүйгээр энэ нь энэ болой, энэ нь энэ бус болой гэх зэргээр өчүүхэн төдийд ч үл атгаглаж бясаогаж болох нь ээ.

Хариулт: Энэ тохиолдолд амарлингуйг бүтээх бясалгалууд үл атгаглах дүрс хөрөг зэргийг зоригдохуун болгож болно" гэж *"Тааллын тайлбар"-аас* айлджээ. *"Сонсогчийн газар"-аас ч:*

Тэрээр тэр цагт асар атгагүй тул дүрс хөргийг тухайлан бодож болно. Тэрээр тэр зоригдолдоо зөвхөн нэг талаас дурдан санах ба нэгэн үзүүрт сэтгэлээр агуулна. Тийн үзэж үл үйлдэх ба тийн ялгаж үл үйлдэх, машид сайн ялгаж үл үйлдэх, огоот оножм үл үйлдэх, огоот шинжиж үл үйлдэх болой хэмээн амарлингуй ба үлэмж хоёроос амарлингуй энэ мэтээр байхыг номножээ.

Мөн үүнээс: Тэр мэт амарлингуйн сэтгэлийг оловч, умартах, үл дадуулсны гэмээр бэлэг шинжийг асар атгаглах, ойрын нисваанис зэргээр үзэгдэх, үүдийг заах, зоригдлын орон болгох гэвэл тэр бүгд бидэнд энэ мэт байна. Тэдгээрийн гэм бурууг өмнө мэдсэн ч түүний эрхэнд орж дурдан санахгүй, сэтгэлдээ үйлдэх ч үгүй байна. Тэр мэтээр санахгүй, сэтгэлдээ үйлдэхгүй болсноор тэрхүү бодол эвдрэх бөгөөд намба байдал нь арилж, үзэгдэхгүй болж ойр шадар агуулагдах болно хэмээн айлджээ.

Амарлингуйг бүтээх үест ажиглаж судлалгүй зөвхөн агуулах (тогтоох) бясалгал байна гэж шалгадаг гол ном шастараас айлдсан тул юу ч үл онох бясалгал бүхнийг хоосон чанарын бясалгалд тооцвол мэргэдийн инээдэм наадмын орон болно шүү. Ялангуяа санах зүйлгүй, сэтгэлдээ бодох юмгүй байхыг л хоосон чанарын бясалгал хэмээн үзэгчдийг тэрхүү "*Сонсогчийн газар*" шастарт сайтар хориглосон болно. Мөн *"Бясалгалын эхний зэрэг"-ээс:*

Амарлингуйн мөн чанар нь нэг үзүүрт сэтгэлд багтах учиртай. Хамаг амарлингуй бүгдийн ерөнхий бэлэг чанар энэ бөлгөө хэмээжээ.

"Барамидын үвдис"-аас ч: "Элдвийн зүйлийг сэтгэлдээ зориулах болон сэтгэлээр өгүүлэхийг тэвчиж амарлингуй сэтгэлийг бясалгаж үйлд" хэмээсэн ба, "Сэтгэлээр өгүүлэх гэдэг нь энэ нь энэ болой хэмээн тийн атгаглах болой" хэмээжээ. Мөн дээр *"Чухаг дээдийн үүлэн судар"-аас:* "Амарлингуй

гэдэг нэгэн үзүүрт ямагт" болохыг номносон бөгөөд Их тэрэгчин нарын олон номноос эш татаж, "амарлингүй сэтгэл гэдэг юу ч үл атгаглах (онох) сэтгэл" хэмээн олонтаа номножээ.

Тиймээс хоосон чанарыг бясалгаж үл атгаглах нэгэн болон хоосон чанарыг өчүүхэн төдийд ч үл онож үл атгаглах гэж хоёр зүйл буй тул амгалант, тодорхой, үл атгаглан гарсан бүгдийг хоосон чанарын бясалгал гэж бүү бариарай. Тиймээс тэдгээр нь нэг талыг гаргаж үзүүлсэн болно. Сайтар хичээж Майдар, Асанга тэргүүтний тайлбарласан амарлингүй болоод үлэмж үзэхүйг бүтээх ёсыг ухаарч мэдээрэй.

Эс чингэвээс амарлингүй бясалгалд ч хэрэггүй, үл атгаглан агуулах зарим нэгэн бясалгалыг орчлонгийн язгуурыг таслах үлэмж үзэхүй мөн хэмээн эндүүрч түүнийгээ ч ухааралгүй, хөөрч догдлон цагаа нөгчөөснөөр өвөр, бусдыг хуурах нь дамжигтүй. Мэргэн бүтээлчин нарын гол ном шастарт заахдаа, шинээр амарлингүй сэтгэлийг бүтээхдээ зөвхөн үл атгаглаж агуулан бясалгахыг болон анхлан үлэмж үзэхүйг бүтээхдээ тус тус атгаглах билгээр тус тус ялган шинжилж бясалгахыг зарлигласан байна.

Хамаг атгагийг "үнэнд баригч" гэж үзээд тэр бүгдийг орхивоос шалгадаг гол номноос чанх буруудаж "би-үгүйн" эндүүрэггүй үзлийг эс олох буюу. Юу ч үл атгаглах явдлыг үлэмж үзэхүйн гүн үзэл бясалгал гэж үздэг хятадын хамба Хуушааны ёс гэгч бусадтай таарахгүй нэгэн үзэгдэнэ. *"Бясалгалын гурван зэрэг"*-ээс нягтлан үзэж мэдэж аваарай.

2) Амарлингүй сэтгэлд шүтэж мөрд зорчих ерөнхий ёсыг үзүүлэх

Асуулт: Дээр номносон мэтээр үл атгаглах бясалгал болон сэтгэлдээ үйлдэхүйг олсноор тодорхой, үл атгаглах зэргийн ялгамжаат үл атгаглах бясалгалаар тэр төдийг арилгах уу?

Хариулт: Энэ адилын бясалгалыг үндсэнд төрүүлэх нь нисваанисыг дарах үлэмж үзэхүйг төрүүлэхийн тухайд билээ. Түүнээ шүтэж үлэмж үзэхүй эс төрвөөс, бясалгалд түүнээ хичнээн шамдавч Хүсэлт орны нисваанисыг ч тэвчиж чадахгүй тул нисваанис бүгдийг тэвчиж чадахгүйг хэлээд яах. Тиймээс үлэмж үзэхүйг бясалгах хэрэгтэй.

Ил нисваанисыг тэвчиж ертөнцийн мөрд зорчих үлэмж үзэхүй болон нисваанисын хөрөнгө язгуурыг тэвчиж ертөнцөөс нөгчигсөн мөрд зорчих үлэмж үзэхүй хоёроос өөр дээд мөрд зорчих арга байхгүй билээ. *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Сэтгэлдээ үйлдэхүйг олсон егүзэр бээр тэвчихээр өчүүхэн баясалтай орших ба урьд нь өөрөөр зорчих зам байхгүй буюу. Зөвхөн хоёр зүйлд багтана. Хоёр зүйл алин хэмээвээс, энэ адил буюу. Ертөнц болоод ертөнцөөс нөгчигсөн болой хэмээжээ.

Тийнхүү амарлингуй болон сэтгэлд үйлдэхүйг олсон тэрбээр ертөнцийн мөрийн үлэмж үзэхүй болон ертөнцөөс нөгчигсөн мөрөөр одох үлэмж үзэхүй хоёрын аль нэгнийг бясалгах буюу. Түүнийг бясалгахыг хүсэгч бээр өмнө нь олсон амарлингуй сэтгэлээ олонтаа бясалган үйлдэнэ. Чингэж бясалгаснаар машид боловсрол болон нэг үзүүрт сэтгэл тэдгээр машид нэмэгдэж амарлингуй сэтгэл ч маш баттай болдог. Мөн амарлингуй ба үлэмжийн шинж тэмдэгт ч мэргэжих хэрэгтэй. Түүний дараагаар хоёр мөрийн алин нэгнээ зорчихоор зорьж хичээх талаар *"Сонсогчийн газар"-аас айлдахдаа:*

Сэтгэлдээ үйлдэхүйг олсон үйлийг анхдагч егүзэр тэрээр, би ертөнц болон ертөнцөөс гэтлэх мөрөөр зорчисугай хэмээн олонтаа сэтгэлдээ үйлдээрэй. Хэрхэн яаж олонтаа үйлдэж, тэр мэтээр өдөр, шөнөд болоод түүнээс цаашлан одуулваас машид боловсрол болоод нэгэн үзүүрт сэтгэл тэр бүгд арвижин дэлгэрч агуу уужим болно. Алин ч үед түүнийг сэтгэлдээ үйлдэх буюу чангатган чийрэг бат болгож огоот ариуссан бодолд сүсэглэн ороод амарлингуй болсон үлэмж үзэхүйн зүгийн шинж тэмдгийг ч гүйцэд барих тэр цагт түүнд ертөнцийн мөр эсвэл ертөнцөөс нөгчигсөний мөрийн алин нэгээр зорчихын хүсэл төрж, түүндээ бэлтгэн хичээх болой хэмээн айлджээ.

Түүнээс ертөнцийн үлэмж үзэхүй нь доод газарт бүдүүн бөгөөд дээд газарт нарийнд тооцогдох бүдүүвтэр амарлингуйн бясалгал болой. Ертөнцөөс нөгчигсөн үлэмж үзэхүйн талаар "*Сонсгчийн газар*"-аас айлдсан дөрвөн үнэний ялгамжаа болох мөнх бус тэргүүтэн арван зургаан зүйлийг бодох бясалгал мөн. Гол нь "бодгалийн би-үгүй"-г онох үзэл болой.

Асуулт: Чингэвээс дээр номносон амарлингуйг сэтгэлдээ үйлдэхүйг олох цагт ертөнцөөс нөгчигсөн мөрөөр үл одож, ертөнцийн мөрөөр одох бодгаль ямар байх вэ?

Хариулт: Энэ талаар *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Алин энэ насандаа зөвхөн ертөнцийн замаар одох буюу ертөнцөөс нөгчигсөн замаар явахгүй бодгаль хэд байна гэхэд өгүүлрүүн: Дөрөв энэ мэт буюу. Үүнд

гадаадын тэрсүүд бүгд орох ба, энэ номын ёсных мөн боловч урьд амарлингуй явдлыг эдлэгч байгаагүй мохоо ухаант нар, тэрчлэн хурц ухаантай ч буяны үндэс огоот боловсроогүй нар, энэ насандаа бус хойд насандаа бодь хутаг олно гэх бодисадва нар хэмээн айлдсан мэт болой.

Тэрсүүдийн егүзэр буюу дээр номносон амарлингуйг ологч бүгдээр бодгалийн "би-үгүй"-г тус тус онох ухаанаар шинжилж судлаагүй билээ. Учир нь тэд нар "би-үгүй" чанарт үл сүслэгч билээ. Тиймээс амарлингуй, үл атгаглах тэр төдийхнийг үйлдсэн ба бүдүүхэн байдалт үлэмж үзэхүйг бясалгах төдийг үйлдэх тул зөвхөн ертөнцийн мөрөөр зорчих болой. Энэ номт нар нь бурханы номт мөн боловч өмнө нь амарлингуйн агуулах бясалгал төдийхэнд ихэд дадсандаа дулдуйдаж мохоо ухаантан голдуу байдаг. Тиймээс тус тус онох ухаанаар хоосон чанарын утгыг шинжлэх бясалгалд үл баясах ба, баясавч "би-үгүй"-н утгыг ухаарч үл чадах тул энэ насна зөвхөн ертөнцийн мөрөөр одох мөн. Мөн орших хувь тэр төдийг бясалгаж үйлдэнэ. Мөн бүдүүхэн байдалтай үлэмж үзэхүй төдийхнийг бясалгана.

Дотоод бурхан шашинтан буюу хурц ухаантан нар "би-үгүй" чанарын утгыг ухаарах, үнэнийг илт онох буяны ёзоор боловсроогүй болохоор энэ насна ертөнцөөс нөгчигсөн цувиралтгүй хутагтын мөрд түргэн орж чадахгүй тул зөвхөн ертөнцийн мөрөөр одох хэмээснээс бус, "би-үгүй" буюу хоосон чанарыг тухайлах үлэмж үзэхүйн ухааныг бясалгаж чадахгүй гэсэн үг бус болой.

Нэг төрлийн дараа бурхан болох бодисадва нар ч сүүлчийн төрөл буюу хойд төрөлдөө найруулгын мөрөөс аваад дөрвөн мөрийг үндсэндээ төрүүлнэ. Нэг төрөл дээрээ хутагтын мөрийг төрүүлж чадахгүй учир тэр төрөлдөө ертөнцийн мөрөөр одно хэмээснээс бус, "би-үгүйн" утгыг онохгүй гэсэн бус аа. Энэ талаар *"Абхидхарма"-гаас:*

Бурхад болоод өөрөө ялгуухийн хутгийн
Дияаны эцсийн шүтээн нэг тул
Бүгдийн өмнө тонилохуйн хувь зохилдох

хэмээсэнтэй зохилдох бага хөлгөний бурхан болох ёс болохоос Асанга гэгээний өөрийн таалал бус болой.

Тиймээс тэрсүүд нар бүдүүн амарлингуйн байдалт мөрийг бясалгаж ил нисваанисыг тэвчих ба дотоод бурханы номт нар "би-үгүй"-н утгыг бясалгаж нисваанисыг язгуураас нь тэвчих алин боловч эхлээд өмнө нь номносон

амарлингуй дияаныг заавал олох хэрэгтэй. Дээр номносон амарлингуй тэр нь гадаад, дотоод хоёр егүзэр нарын нисваанисаа тэвчихийн суурь болох учиртай.

Түүгээр барахгүй их, бага хөлгөний егүзэр алин ч байсан энэхүү бясалгалыг бүтээх хэрэгтэй. Их хөлгөнийхэн буюу судар тарнийн бүтээлчин нар ч амарлингуй сэтгэлийг бүтээх хэрэгтэй тул амарлингуй сэтгэл нь бүтээлчин бүгдийн мөрд зорчих маш чухал үндэс болой. Тарнийн гол номноос номносон амарлингуй сэтгэлээр ч бурханы лагшинг тухайлан бодох юм уу, мутрын тэмдэг, үсэг зэргийг бодож бясалгах зэргээр бодлын орны ялгамжаа болон зарим аргын хувьд ялгаатайгаас бусдаар дияан бясалгалыг гэм болсон залхуу тэргүүтэн таван зүйлийг тэвчих, тэдгээрийн өрөндөг болсон санах, ухамсарлах зэргийг шүтэх ёс, цаашлаад есөн сэтгэлийг олох, тэдгээрээс машид боловсрол тэргүүтэн бүгдээр нийтийн мөр мөн тул энэхүү бясалгал машид агуу их болой.

Үүнийг болгоон *"Судрын аймгийн тааллын тайлбар"-т:* "Их, бага хөлгөний бясалгал дияан бүгд амарлингуй болоод үлэмж үзэхүй хоёрт хураагдана" хэмээн айлдсан тул бясалгалд мэргэн болохыг хүсвээс амарлингуй болон үлэмж үзэхүй хоёрт мэргэн болоорой.

Энэ адилын бясалгалд амарлингуй сэтгэл, сэтгэлд үйлдэхүйг төрүүлэх зэрэг олон хэрэгтэй ч гол хэрэг нь үлэмж үзэхүйг онохын тухайд болой. Үлэмж үзэхүйн хувьд ч ил нисваанис төдийг тэвчсэн бүдүүн байдалт гадаадын болон нийтийн дотоод гэж бий. Дотоодын дотор их, бага хөлгөн нийтийн үлэмж үзэхүй болон нисваанисын хөрөнгийг дахин гарахгүй болтол ашид тэвчсэн, "би-үгүй" хоосон чанарын байдалт, зөвхөн дотоод бурханы номны онцлогт үлэмж үзэхүй гэж хоёр буй.

Тэр хоёроос эхнийх нь хотол чуулсан гишүүн болж арай чадаагүй байдаг харин удаах нь бүрэн бүрдсэн гишүүн болдог. Тийм учраас нирваныг чухалчлагч бээр "би-үгүй" хоосон чанарыг онох үлэмж үзэхүйг төрүүлж үйлдээрэй.

Энэ талаар өмнө нь номносон мэт анхдугаар дияаны орны бэлтгэлд багтах амарлингуйг олсон бол түүнээс дээшхи дияан буюу Дүрсгүй орны амарлингуйг олж чадаагүй ч түүнээ түшиж үлэмж үзэхүйг бясалгаснаар орчлонгийн хамаг хүлээснээс гэтэлсэн нирваанд хүрч чадна.

"Би-үгүй" хоосон чанарыг үл оножс, үл бясалгаваас, хэдийгээр дээр номносон амарлингуй сэтгэлд түшиж ертөнцийн үлэмж үзэхүйгээр "Юу ч үгүй" хэмээх орноос доошхи илт болсон нисваанисыг тэвчих ба "Сансрын үзүүр"

хэмээх орны бясалгалыг олох боловч зовлонгоос гэтэлж чадахгүйд хүрдэг. Энэ талаар *"Магтваас зохист магтаал буюу хариуг үл гуйгч""- аас:*

Таны номд үл зүглэгч
Мунхагаар хөвхөлзөх төрөлхтөн бээр
Сансрын үзүүрт хүрсэн ч
Дахин зовлон үүдэж орчлонд төрөх

Таны номыг даган одогсод
Бясалгал ба бодит суурийг эс оловч
Шумнасын нүдийг бүлтийлгэж
Орчлон бүхнийг буцааж чадна хэмээн айлджээ.

Тиймээс "үргэлжид орогч", "жич ирэгч" бүгдийн хутагтын мөрийг олох үлэмж үзэхүйн шүтээн бологч амарлингүй сэтгэл гэдэг өмнө нь номносон амарлингүй нь анхдугаар дияаны орны бэлтгэлд багтах тэр мөн болно. Мөн нэг зэрэг Дайснаа дарагч нар бүгдээр дээр номносон амарлангүйг түшин байж зөвхөн үлэмж үзэхүйг бясалгаснаар дайснаа дарсны үрийг олох жамтайг мэдээрэй.

Дээр номносон амарлингүй сэтгэлийн бясалгалыг сэтгэлдээ өмнө нь эс олвоос янагуух болоод үнэмлэхүйг тухайлсан бодит үлэмж үзэхүй төрөх боломжгүйг дараа номнох болно. Тиймд ханьцашгүй ёсны егүзэр нар ч янагуухид тухайлсан бүдүүн байдалт үлэмж үзэхүй болон түүнийг бүтээх амарлингүйг эс бүтээвч заавал ямар нэг амарлангүй сэтгэлийг бүтээсэн байх шаардлагатай.

Иймээс эхлээд төрөх хэмжээний хувьд энэ нь эгүүсгэхийн зэрэг болон төгсөхийн зэрэг хоёрын эхний үе шатанд төрдөг. Товчлон хураангуйлваас, өмнө нь ямар нэг амарлингүй сэтгэлийг төрүүлж түүнээ шүтэж бүдүүн байдалт үлэмж үзэхүйгээр "Сансрын үзүүр" хүртэлх мөрд зэрэгчлэн зорчино. "Би-үгүй" хоосон чанарын байдалт үлэмж үзэхүйг бясалган нирваан хутаг болоод хамгийг айлдагчийн таван мөрд зорчих хэрэгтэй гэдэг бурханы номны нийтийн тамга болсон тул бүтээлчин хэн ч үүнийг зөрчиж болохгүй биз ээ хэмээн амарлингүй сэтгэлд шүтэн байж дээш дээш мөрд зорчих ерөнхий ёсыг үзүүлсэн болой.

6

АМАРЛИНГУЙ НЬ БОДЬ МӨРИЙН ГИШҮҮН БОЛОХ НЬ

3) Ялангуяа ертөнцийн мөрд зорчих ёсыг үзүүлэх

а) Бүдүүн, нарийн байдалт мөрд зорчихын өмнө амарлангуй сэтгэлийг олсон байх ёстойг үзүүлэх

б) Амарлингуй сэтгэлд шүтэж хүсэл шуналаас ангижрах ёсон

3) Ялангуяа ертөнцийн мөрд зорчих ёсыг үзүүлэхэд хоёр зүйл:

а) Бүдүүн, нарийн байдалт мөрд зорчихын өмнө амарлангуй сэтгэлийг олсон байх ёстойг үзүүлэх

б) Амарлингуй сэтгэлд шүтэж хүсэл шуналаас ангижрах ёсон

---оОо---

а) Бүдүүн, нарийн байдалт мөрд зорчихын өмнө амарлангуй сэтгэлийг олсон байх ёстойг үзүүлэх. Бэлэг чанарыг тус тус мэдэх үүднээс бүдүүн байдалт мөрийг бясалгахад өмнө заавал дээр номносон амарлангуй сэтгэл түүнийг олсон байх шаардлагатай. "*Судрын аймгийн чимэг"-ээс:*

Түүгээр түүнийг барилдуулан үйлдээд
Өнөд аривжуулан одуулснаар
Бодит суурийн орныг магад олюу

хэмээн урьд номносон есөн сэтгэл, машид боловсрол зэргийг олсноор, тэрхүү бясалгалаа аривжуулах зэргээс шалтгаалан бодит суурь бүтээхийг зарлигласан буй. Есөн сэтгэлээс эхлээд сэтгэлдээ үйлдэхүйг эс олох хүртэлхийг сэтгэлдээ үйлдэхүйн үйлийн анхдагч болдог. Сэтгэлдээ үйлдэхүйг олоод нисванисаа арилгахаар бэлэг чанарыг тус тус онох сэтгэлдээ үйлдэхүйг бясалгахуйг нисванисаа тийн арилгагч үйлийн анхдагч гэж зарлиглажээ. Иймд бэлэг чанарыг тус тус мэдэхээр бясалгахад өмнө нь сэтгэлдээ үйлдэхүйг олох мөн. *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Тэрхүү сэтгэлдээ үйлдэгчийн үйлдийг анхдагч нь нэгэн үзүүрт үйлдэвч хэзээд сэтгэлдээ үйлдэхүйг олоогүй байдаг. Нэгэн үзүүрт болоогүй цагт үйлийг анхдагч байна. Тэрхүү нисваанисыг тийн арилгах үйлийн анхдагч нь сэтгэлд үйлдээгүй

ч олчихсон, нисваанисаас сэтгэлдээ ариусгахаар хүссэн, бэлэг чанарыг тус тус мэдэх, сэтгэлдээ үйлдэх тэдгээрийг туурвиж, авч бясалгасан тэдгээр мөн бөгөөд хэмээн айлджээ.

Мөн егүзэрийн дөтгөөр орны газар ч сэтгэлдээ үйлдэхүйг олоод ертөнц болоод ертөнцөөс нөгчигсөн мөрийг бясалгана гэж айлджээ. Өмнө өгүүлсэн амарлангуй сэтгэлийг өмнө нь бүтээнэ. Чингээд ертөнц болоод ертөнцөөс нөгчигсөн үлэмж үзэхүйг бүтээх нисванисын тэвчих ёсыг маш дэлгэрэнгүй энэхүү номносон Абхидарма судласан мэргэд дээдэс нар ч нэгэн үзүүрт амарлангуй сэтгэл өмнө бүтэх, дараа түүнээ шүтэн нисваанисыг тэвчих ёстойг тодорхой ялгаж гаргаагүй үзэгдэнэ.

Тиймд "*Сонсогчийн газар*"-аас номносон түүнийг сайтар эс магадлаваас 1/ Дияаны болоод Дүрсгүй орчны мөрийн доод хэсгийг анхдугаар дияаны бэлтгэл мөн гэх, 2/ түүний сэтгэлд үйлдэхүй зургаа гэж номносон эхнийхийг нь бэлэг чанарыг тус тус мэдэгч гэх, 3/ бэлтгэл хураагдсан сэтгэл эхлэн төрөхийг бэлэг чанарын тус тус мэдэгч болой хэмээх эндүүрэлүүд төрдөг. Ингэж бодвол ерөөс таарахгүй. Учир нь амарлингуй сэтгэл олоогүй байхад дияаны анхдугаар орны бэлтгэл төрдөггүй. Тэр бэлгэдэлийг олоогүй бол амарлангуй сэтгэл төрөхгүй. Бэлэг чанарыг тус тус мэдэх гэдэг нь шинжлэх бясалгал байдаг учир түүнийг бясалгаснаар өмнө нь олоогүй амарлангуй сэтгэлийг шинээр бүтээж чадахгүй болно.

Дээр *"Газрын бодит суурь"-т эш татсанаар* Хүсэлт ертөнцийн нэгэн үзүүртэд машид боловсрол байхгүй ч, машид боловсрол олоогүй байхад амарлангуй сэтгэл төрөхгүй гэж "*Тааллын тайлбар*" тэргүүтнээс айлдсан бий. Тиймд анхдугаар бэлтгэлийг үл олвоос амарлангуй сэтгэлийг олохгүй гэсэн үг. Чингэхээр анхдугаар бэлтгэлд хураагдах үлэмж үзэхүйг бясалгах үүд болно. Анхдугаар бэлтгэл төдий нь эхлэл бус. Түүний өмнө бэлтгэлд хураагдсан амарлингуй сэтгэл төрсөн байх хэрэгтэй. Анхдугаар бэлтгэлд хураагдах дияаныг олохоос өмнөх дияан бүгдээр зөвхөн хүсэлт орны нэгэн үзүүрт сэтгэл болдог. Тиймд их үндсэн номноос айлдсан дагуу үзвээс үлэмж үзээгүй байтугай амарлангуй сэтгэл олох нь маш цөөн үзэгдэнэ.

б) Амарлингуй сэтгэлд шүтэж хүсэл шуналаас ангижрах ёсон

Дээр номносон тунгалаг тодорхой, үл атгаглах зэрэг олон ялгамжаатай амарлингуйн сэтгэл нэгнийг бясалгахдаа хоёр үлэмж үзэхүйг алиныг ч үл бясалгаваас хүсэлт орны ил нисваанис ганц нэг төдийг ч арилгаж чадахгүй тул нисваанисын хөрөнгө болон мэдэгдэхүүний түйтгэрийг тэвчиж үл

чадахыг хэлэх хэрэг юун.Тиймд хүсэл шуналыг тэвчих анхдугаар дияаны орныг олохыг хүсвээс л амарлингуй түүнээ шүтсэн үлэмж үзэхүй ухааныг бясалгаарай.

Эргэлзээ: Гэвч "Дээр амарлингуй төдийг бясалгаж сурснаар ил нисваанисын толгойг дарна гэж номлосонтой харшлахгүй юу?

Хариулт: "Харшлахгүй. Дээрх нь ертөнцийн үлэмж үзэхүйг амарлингуй сэтгэлийн дотор багтааж өгүүлсэн хэрэг. Энэ үест хоёр үлэмж үзэхүйн өмнө одох учиртай анхдугаар орны бэлтгэлд багтах амарлингуй сэтгэлийн эрхээр хураав.

Шуналаас хагацахуйг бүтээх үлэмж үзэхүйд үнэний байдлыг болон бүдүүн байдалт гэж хоёр янзаар шуналаас хагацах ёсон буй. Энэ үест сүүлийн байдлаар шуналаас хагацах ёсыг заана.

Ертөнцөд "би-үгүй" үзэл өчүүхэн ч байхгүй гадаад номтон (тэрсүүд) болоод "би-үгүй" үзэл төгөлдөр энэ номынхон гэж хоёр буй. Чухам ямар мөрийг бясалгаснаар нисваанисыг тэвчих талаар *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Хүсэлт орны шуналаас хагацахын тухайд машид хичээгч диянч бээр долоон зүйлийг сэтгэлдээ үйлдэхгүйгээр шуналаас хагацахуйд даган олох болой. Тэдгээр долоо юу вэ? Өгүүлрүүн, (1) бэлэг чанарыг тус тус мэдэх, (2) сүслэн гарах, (3) аглагт сайтар орших, (4) баясгаланг хураах, (5) шинжлэлийг сэтгэлдээ үйлдэх, (6) барилдлагыг эцэст нь хүргэх, (7) түүний үрийг сэтгэлдээ үйлдэх болой хэмээсэн мэт болой.

Түүний сүүлчийнх нь хүсэлд шуналаас хагацаж бодит суурьнаа орших үеийн сэтгэлд үйлдэх мөн бүтээгдэхүүн орон болдог. Түрүүчийн зургаа нь бүтээгчид болно.

Асуулт: "Би-үгүйн"- утгыг бясалгаад нисваанисыг тэвчиж эс чадваас юуг нотлон буулгаж утгыг бясалгаснаар нисваанисыг тэвчих вэ?

Хариулт: Ийм мөрөөр хүсэлт орны ил нисваанис бас бусыг тэвчиж болом за. Гэхдээ "хүсэл шуналаас хагацах" хэмээсэн тул гол нь хүсэл шуналын ерөндөг болгох үүднээс тэвчих шаардлагатай. Хүсэл шунал гэдэг энэ үест хүслийн таван эрдэмд шунаж тачаах мөн тул түүний ерөндөг болгож олон талаас нь хүслийн эрдмийг гэмтэй гэж үзээд тэрхүү шунал тачаалын баригдахуун орныг няцаахын үүднээс бясалгаж үйлдсээр хүсэл шуналаас ангижирна. Хэдийгээр хүслийн гэм болоод анхдугаар дияаны эрдмийг эндүүрэлгүй тус тус онох буюу бэлэг чанарыг тус тус онох магадлал баттай байвч өмнө нь амарлингуй сэтгэл төрөөгүй байвал гэм, эрдэм тэр хоёрыг шинжилж хичнээн бясалгасан ч нисваанисыг тэвчиж үл чадна. Мөн

амарлингуйг бүтээсэн ч тус тус шинжлэн эс үйлдвээс хичнээн бясалгавч нисваанисыг тэвчин үл чадах тул амарлингуй болон үлэмж хоёуланг бясалгахын үүднээс тэвчих хэрэгтэй. Энэ бүгд бол нисваанисыг тэвчих ерөнхий агуулга болой. *Долоон зүйлийн сэтгэлдээ үйлдэхүйн талаар:*

(1)Тийнхүү дээр доор газрын гэм, эрдмийг тус тус ялгаж бэлэг чанарыг зөв мэдрэнэ гэдэг заримдаа сонсох, заримдаа санах сэтгэлээс гарах тул сонсох, санах хоёрын холимог болно.

(2)Тийнхүү дадсаар явтал сонсох санахаас хэтрэн бясалгалын байдалд хүрч зөвхөн бүдүүн амарлингуйн утганаа сүслэж ирэхийг сүсгээс төрсөн сэтгэлд үйлдэх гэдэг. Энэ талаар *"Сонсогчийн газар"-аас:* Тэрхүү шинжийг тухайлан бодсоор амарлингуй ба үлэмж үзэхүйг бясалгаж үйлдэнэ хэмээсэн ба зургаан сэтгэлд үйлдэхүйн үед ч амарлингуй, үлэмж үзэхүйг бясалгах учиртай аж.

Эхний сэтгэлд үйлдэхийн үест утга тэргүүтэн зургаан суурь дээр тухайлан бодохыг айлдсан буй. Бусад үед ч үлэмж үзэхүй байхыг олонтаа айлдсан тул хэдийгээр эдгээрүүд "би-үгүй" үзлийн бясалгал бус ч, үлэмж үзэхүйтэй үл харшилна. Тиймээс сэтгэлд үйлдэх тэдгээрийн үед амарлингуй, үлэмж хоёрын ёсоор бясалгаж нисваанисаа тэвчих буюу.

Түүнийг бясалгах ёсны хувьд бүдүүн амарлингуйг тус тус ялгах утгыг дахин дахин шинжлэх нь үлэмж үзэхүйн бясалгал болох ба дахин шинжилсний эцэст бүдүүн амарлингуйн утгыг нэгэн үзүүрт болгон агуулах нь амарлингуйн бясалгал болно.

(3) Тэрхүү хоёрдугаар болон анхдугаар бясалгалыг сэтгэлдээ үйлдэх нь сөхөөлгийн ерөндөг болно. Тийнхүү амарлих, үлэмж хоёрыг ээлжлэн бясалгаж дадаж сурснаар Хүсэлт орны нисваанисыг дарах ерөндөг төрөх учраас машид аглаг сэтгэлдээ үйлдэх хэмээжээ.

(4) Мөн амарлих, үлэмж хоёрыг ээлжлэн бясалгаснаар дунд нисваанисыг тэвчиж чадсанаар "бясалгалд хураах" хэмээх сэтгэн үйлдэхүй төрнө.

(5) Чингээд буяны ажилд тотгорлогч Хүсэлт орны нисваанис нь дияанд орших атал, түүнээс босох үед ч гүйхгүй байна гээд, "би чинь одоо нисваанисаа тэвчив үү" гэж атгаглан нарийвчлан хянахгүй цаашлан шинжих явдал гардаг. Чингэж би хүсэл шуналаасаа салаагүй байхад гүйхээ больсон хэрэг үү? Гэвч шуналаас салсан бол гүйхгүй байх учиртай гээд түүнийг өдөөхийн тухайд нэгэн үзэсгэлэнтэй сайхан хүслийн орныг бодтол шунал

төрөөд ирэх бий. Үүнийг мэдээд тэвчихээр бясалгалдаа баясч үйлдэхийг "шинжлэх сэтгэн үйлдэх" гэдэг. Үүгээр тэвчээгүйгээ тэвчлээ хэмээн үзэх омгийг дардаг.

(6) Чингээд урьдын адил бүдүүн амирлангуйн утгыг тус тус шинжлэх ба шинжилгээний эцэст үргэлжид нэгэн үзүүрт сэтгэлд агуулах тэр хоёуланг дадуулснаар, Хүсэлт ертөнцийн бага нисваанисын ерөндөг төрөх цагт "ажлын эцсийн сэтгэн үйлдэх" хэмээжээ. Гурав, дөрөв, зургадугаар сэтгэн үйлдэхүйнүүд нь нисваанисыг тэвчих ерөндөг болдог.

(7)Тэр мэтээр хамгийн бага нисваанисыг тэвчээд ирэхээр хүслийн ил нисваанис бүгд дарагдаж түр хугацаанд өчүүхэн төдийд ч гүйхгүй болно. Гэхдээ хамаг хөрөнгө бүгдийг дарсан бус аа.

Энэ үед "Юу ч үгүй" хэмээх орноос доошхи орны шуналаас салсан болохоос "Сансрын үзүүр" орны ил нисваанисыг ч хорьж чадаагүй учир орчлонгоос гэтэлж чадаагүй байдаг. Гэхдээ бясалгал дияанд шүтсэнээр таван илт (зөн) мэдэл зэргийг олох бий. Энэ талаар үг олон болох гэж эмээгээд бичсэнгүй. "Сонсогчийн газар"-т дэлгэрэнгүй байгаа тул тэндээс үзээрэй.

Дияаны бясалгалын бодит суурийг бүтээх энэ мэтийн ёс нь өдгөө үгүй тул тэдгээртэй эсэргэлдэн хөтлөх газар үгүй биз ээ. Эдгээрийг ерөнхий үг төдий одуулалгүй, ухаарч мэдвээс дияан бясалгалын талаарх бусдын эсэргүүцлийг няцаахад тун тустай үзэгдэнэ.

Тэр мэтийн Дияаны дөрвөн орны болон дүрсгүй дөрвөн орны дияан бясалгалууд болон таван зөн мэдэл зэрэг нь гадаад, дотоод нийтийнх мөн тул хэдий тэр адилын онцлог ялгаатай дияан бясалгалыг олсон ч тэр төдийгээр орчлонгоос гэтлэхгүй. Түүгээр барахгүй тэдгээр нь зовлонд хүлэгч мөн тул зөвхөн амарлих сэтгэл төдийгээ ханан мэдэж хязгаарлалгүй, тус тус онох үлэмж үзэхүй буюу "би-үгүй" үзлийг эрэлцээрэй.

Анхдугаар дияаны анхдугаар орон тэргүүтний "бодит суурь"-ийг бүтээх ёсыг дэлгэрэнгүй мэдэхгүй ч гэсэн дээр номносон амарлингуй сэтгэл буюу сэтгэлдээ үйлдэхүй хэмээгдэх эдгээрийг бүтээх ёсны талаар машид гүн гүнзгий *"Билиг барамидын судар"* тэргүүтнээс сэтгэлээ тогтоох есөн зүйлээр үзүүлсэн үүнийг *"Төв үзлийн бясалгалын зэрэг"-ээс* эш болгосныг дээр номнов. Түүний утгыг *"Судрын аймгийн чимэг"*-т тайлбарласан ба Асанга хутагт бээр *"Бодийн газар" болон "Дээд абхидхарма","Нотлон буулгах хураангуй"* зэрэг шастаруудаа хураангуйлан айлджээ.

Амарлингуй ба үлэмж хоёрын талаар *"Хураангуй"*-гаас илүү *"Сонсогчийн газар"*-т нэмж тайлбарласан учир, *"Сонсогчийн газар"* нь

дэлгэрэнгүй тайлбарлажээ. Тэдгээрийн утгыг төв үзлийн *"Бясалгалын зэрэг"* болон *"Барамидын увдис"* тэргүүтэнд ч айлдсан буй. Мөн *"Дундад хязгаар"*-т айлдсан "хуран үйлдэх найман тэвчил", "таван гэмийг тэвчих ёс" зэргээс амарлингуй сэтгэлийг бүтээх ёсны дээрх шимийг сайтар судлан, өөрөө урласан зохиомол зүйл бус гэдгийг ч магадлан мэдэх хэрэгтэй.

Эдгээр нь зарим дияанч, бясалгалч нарт нэрийн төдий ч байдаггүй. Зарим нэгэнд гол номонд суралцах цагт үг төдий байвч сайтар ухаарч чадаагүйн эрхээр хожим анхааран авахын цагт хэрэггүй гээд тоохгүй орхих явдал гардаг. Иймээс сайтар ухааралгүйгээр амарлингуй сэтгэлийн зүгт баггах ганц нэг бясалгал олчихоод түүнийгээ хоосон чанарын бясалгалд тооцох ч үзэгдэнэ.

Гадаад, дотоодын нийтийн бясалгал болсон есөн сэтгэл төдий нэгийг олчихоод ханьцашгүй егүзэрийн ёсны бэлэг чанар төгөлдөр төгсгөлийн зэргийг олчихсонд тооцох ба "тэгш агуулах" болон "дараа олох" хэмээх бясалгалын хоёр сэтгэл ижилсээд ирэхээр "үргэлжид үл тасрах, үл атгаглах билиг билгүүн" төрлөө гэж үзэгч олонтаа тааралдана.

Дээр номносон зүйлүүдийг сайтар шинжлэн магадлах гэдэг "зоригдол үгүй", "бэлэг үгүй", "магад утгыг бясалгах" зэрэг яруу сайхан нэр, нэрийтгэл төдийхнээр эндүүрэлгүй, тэрхүү бясалгалын утга учир чухам юунд оршин байна гэдгийг ухаарах үүднээс зам мөрийн харшлал ба зохилдлыг таньж барин шалгарсан ном шастараас зарлигласан бясалгал дияаныг бүтээх эрэмбэ зэрэгт мэргэжин суралцах явдал билээ. Энд өгүүлрүүн:

Судар болоод тааллын тайлбар, их шастар
Номуудаас сайтар зарлигласан бясалгал бүтээх эрэмбийг
Гүн нарийн өгүүлсэн учир өчүүхэн ухаант нар
Ёсчлон үл ухаарах нь өөрийн ухааны гэм буй за

Сайн номлол тэдгээр бусдыг тухайлсан тул
Үл атгаглахуйг судлах увдис алга хэмээгээд
Байгаа номыг судлалгүй, огт байхгүй газраас
Олонтаа сураглан эрж олно хэмээн санах тэд

Энэ мэтээр гадаад болоод дотоод өөрийн
Бясалгал дияаны ялгааг үл мэдэх тул
Их хөлгөн болоод бага хөлгөн
Очирт болоод судрын хөлгөний
Бясалгал дияаны ялгааг алин болохыг

Ёсчлон ялгаж чадахгүйг хэлэх юун
Энэ байдлыг үзээд их гол номын
Бясалгалыг судлах ёсныг ухаарахад хялбар болгон өгүүлэв

Их гол номонд олон жил суралцагч нөхөд та нар
Өөрийн зэндмэнь их эрдэнээ орхиж
Өрөөл бусдын овоохойг авалгүй
Өөрт байгаа эрдэнээ болгоон зохио

Та нарын судалсан номын увдис утганаас
Ангид зүйл үгүйг болгоон бурхан бээр
Олныг сонсогч ойд оршвоос амгалантай хэмээн
Зарлиг болгосны утгыг шинжвээс зохилтой

Юуг ч үл атгаглан тогтох, амарлингуйн мөрийг
Юун түрүүнд бүтээх ёс, бүтээх хэрцэд хэмжээг
Бодолдоо ялгагч сайн ухааралыг эс олсон ч
Чин сэтгэл ямагтад зоригч диянч

Та нар ч эдүүгээ мэргэдийг шүтэж
Судлах журмыг ёсчлон мэдэж зохиогоорой
Тэр мэт бус бөгөөс бурханы шашинд
Түр нэг алжаас болохоос хорлол өчүүхэн бизээ

Тийнхүү Майдар, Асанга нарын номын дагуу
Амарлингуй (амарлих) сэтгэл бүтээх ёсыг
Номносон энэ бүгд нь
Бурханы ном өнөд оршихын тулд болой

("Их төрөлхтний мөр-"өөс, Бодисадвын явдалд суралцагчийн бясалгал дияаныг бүтээх ёс буюу амарлингуй сэтгэлийг бясалгах ёсыг номновой)

ҮЛЭМЖ ҮЗЭХҮЙН УХААНД СУРАЛЦАХ ЁСОН

7

ҮЛЭМЖ ҮЗЭХҮЙН УХААНД СУРАЛЦАХ ШААРДЛАГА

2. Үлэмж үзэхүйн ухааныг бясалгах

Тийнхүү дээр номносон мэтээр сэтгэлээ нэгэн бодол дээр хэрхэн хүссэнээр тогтоож, хаана ч агуулж үл атгаглах ба живэл зэргээс хагацсан тунгалаг тодорхой байдалт, үлэмж илүү баясгалан, амгалан төгөлдөр болсон амарлингуй сэтгэл (амарлин орших) төдийг олсондоо ханалгүй хоосон чанарын утгыг эндүүрэггүй онох билгийг төрүүлэхийн тулд үлэмж үзэхүй ухааныг бясалгах хэрэгтэй. Эс чингэвээс энэ төдийн дияан бясалгалууд нь тэрсүүд нарт ч байх нийтлэг зүйл билээ. Зөвхөн тэр төдийд дадавч тэдгээрүүд зам мөрийн адилаар нисваанисын хөрөнгийг тэвчиж чадахгүй тул зовлонгоос (самсара/сансар) тонилохгүй буюу. Энэ талаар *“Бясалгалын анхдугаар зэрэг”-ээс:*

Тэр мэт бодолдоо сэтгэлээ баттай тогтоож билгээр сайтар шинжлэх мөн. Чингэснээр билгийн гэгээ ургаж, хотол мунхагийн хөрөнгийг сайтар арилгах болно. Эс чингэвээс тэрсүүд нарын бясалгал төдийхнөөр нисваанисыг тэвчиж үл чадна хэмээжээ.

Мөн *“Судрын аймаг”-аас:*

Ийн хэмээн, Ертөнц дахинаа бясалгал дияан үйлдэвч
Тэр нь “би”-д баригч сэтгэлийг үл эвдлэх буюу
Тэр нь нисваанист учир машид хямруулах хэмээн айлджээ.

Энд “бясалгал дияан үйлдэвч” гэдэг нь өмнө номносон үл атгаглах, тунгалаг тодорхой зэргийн ялгамжаа төгөлдөр бясалгалыг хэлж байна. Түүнийг бясалгавч “би”-д баригчийг үл тэвчиж чадахыг “тэр нь “би”-д баригч сэтгэлийг үл эвдлэх” хэмээжээ. “Би“-д баригчийг эс тэвчсэн тул эдүгээ ч нисваанис төрж байгааг “Тэр нь нисваанис учир машид хямруулах” хэмээжээ.

Чингэвээс чухам юуг бясалгаваас нирваанд хүрэх вэ? Дээр татсан *“Эш”*-ээс үргэлжлүүлэн “Хэрвээ номын “би-үгүй”-г тус тус онох” хэмээх тэргүүтнээр “би-үгүй”-н номын утгыг тус тус шинжих замаар “би-үгүй”-н утгыг оносон

ухааныг төрүүлэх учиртай. Мөн “Тус тус түүнийг шинжлэн бясалгах” хэмээсэн мэтээр “би-үгүй”-н үзлийг олохоор тэрхүү үзлийг судалж бясалгана. “Тэр нь нирваааныг олох үрийн үндэс” хэмээснээр тэрээр гаслангаас нөгчигсөн буюу нирвааныг олох үрийн үндэс мөн” хэмээжээ.

Түүнийг бясалгаснаар нирваан олно гэсэн тул түүнээс өөр бусад юу нэгийг бясалгавч нирвааныг олох гээд, “Бусад ямар ч үндэс байлаа нирваанд хүргэхгүй” хэмээн түүнээс бусад ямар ч мөрийг бясалгавч тэр л байхгүй бол зовлон нисваанисыг амарлиулж чадахгүй болой хэмээж, зөвхөн “би-үгүй”-н билгээр зовлонгийн язгуурыг тасалж чадна гэдгийг маш тодорхой үзүүлжээ. Энэ талаар “*Бясалгалын зэрэг*”-ийн доторх Хуушааныг буруушааж няцаасан хэсгээс үзэх хэрэгтэй.

Тэрсүүдийн арш, дияанч нарт бясалгал дияан, илт зөн мэдэл зэрэг олон эрдэм байвч “би-үгүй”-н үзэл онолгүй учир зовлонгоос өчүүхэн төдий ч гэтэлж чадаагүй байдаг. Мөн дээр эш авсан *“Бодисадвын аймаг сав”-аас айлдахдаа:*

Эрхэм зарлигаас номносон хоосон чанарыг оноогүй бясалгал төдийд ханан мэдэж, түүнийгээ гүн гүнзгий утгыг бясалгах мөр хэмээн илт омгорхон үйлдвээс орчлонгоос гэтэлнэ гэж байхгүй. Би түүнийг болгоон бусдаас сонсож байж л өтлөх, үхэхээс гэтэлнэ хэмээн зарлиг болов хэмээжээ.

Ийнхүү (Донбава) багш өөрийнхөө тааллыг барин тодорхой зарлиглажээ. “Бусдаас сонсох” гэдэг нь “би-үгүй”-г номнох бусдын номлолыг сонсохыг айлджээ. Тиймд гаднаас эрхэм буяны садан нараас “би-үгүй”-н утгыг сонсон санаж бодолгүйгээр дотроосоо төрнө хэмээх үзэгдлийг хорихын тухайд “бусдаас сонсох” хэмээн айлдсан нь омтоггүй үнэн болой.

Ер нь *Ялгуугсадын эрхэм зарлиг* бүгдээр хоосон чанарыг зарим үед илт заасан ба илт номлоогүй ч дамжуулан (далд утгаар) заах зэргээр зөвхөн түүнийг л зааж сургасан байдаг. Хоосон чанарыг ухаарах гэгээ эс төрөх хүртэл мунхагийн харанхуй үл буцна. Гэгээ гарваас буцах тул нэг үзүүрт амарлингүй сэтгэл төдийгөөр билиг оюун үл гэгээрэх учир мунхагийн харанхуй ч арилахгүй. Иймд хоосон чанар буюу “би-үгүй”-н утгыг онох ухааныг олно хэмээн билиг оюуныг эргэлзэлгүй эрэх шаардлагатай. *“Бясалгалын дунд зэрэг”-ээс:*

Чингээд амарлингуй сэтгэлийг бүтээгээд улэмж үзэхүйг бясалган үйлдсү хэмээн санаарай. Ялж төгөлдөр нөгчигсөн бурханы хамаг зарлигаас сайтар тодорхой айлдсан бөгөөд илт буюу дамжуулах зэргээр хоосон чанарыг тодорхой үйлдсэн

зөвхөн тэр ямагтад хичээгээрэй. Тэр ямагтыг ухаараад ирэхээр гэгээ гарахад харанхуй арилах шиг буруу үзлийн тор бүхнээс салах болно. Зөвхөн амарлингуй орших төдийгөөр билгэ билиг үл ариусах ба түйтгэрийн харанхуйг арилгахгүй. Хоосон чанарыг сайтар бясалгах билгээр бэлгэ билиг ариусан гэгээрнэ. Тэр ямагтыг ч онох болно. Зөвхөн билиг ухаанаар түйтгэрийг жинхэнэ ёсоор тэвчиж чадна. Тиймд би бээр амарлингуй сэтгэлийг бясалгаж, ухаан билгээр тэр ямагтыг олж үйлдмү. Зөвхөн амарлингуй сэтгэл төдийд ханаж бүү барь. "Тэр ямагт чанар" гэж юу вэ? Хамаг юм бүхэн үнэхээр "бодгалийн би" болон "номын би" хоёроос хоосон чанарт болой хэмээжээ.

"Тэр ямагт чанар" түүнийг барамидуудын дотроос чинад хүрсэн билиг буюу билиг барамидаар (prajna pramitta) онох мөн. Бясалгал зэргүүд оножүл чадах учир бясалгал дияан төдийхнийг билиг барамидтай эндүүрэлгүйгээр билиг ухааныг төрүүлэх хэрэгтэй. *"Тааллын тайлбар"-аас айлдахдаа:*

Ялж төгөлдөр нөгчигсөн өө! Ямар барамидаар бодисадва нар "мөн чанар үгүй-чанар"-ыг барих вэ? Хонсим бодисадва Арьяабал аа! Билиг барамидаар барих болой хэмээжээ.

Түүнийг болгоон өмнө эш авсан *"Их хөлгөнөө сүсэг бясалгах судар"-аас ч*:

Билиг ухаан байхгүй бол бодисадва нар хичнээн их хөлгөнөө сүслэж, их хөлгөнөө юу нэгийг үйлдэвч магадтай нирваанд хүрнэ гэж би өгүүлж чадашгүй" хэмээн айлджээ.

8

ЗӨВ ЭШ СУРВАЛЖИД ШҮТЭХ

2. Үлэмж үзэхүйд суралцах ёсон

а.Үлэмж үзэхүйн чуулганыг шүтэх

1) Гулзгай(удирдахуй) утгат болон магад утгат эрхэм зарлигийг ялгаж мэдэх

2) Нагаржуна(й) гэгээний тааллын тайлбар хэрхэн гарсан тухай

Түүнээ дөрвөн зүйл

а.Үлэмж үзэхүйн чуулганыг шүтэх

б.Үлэмж үзэхүйн машид ялгал

в.Үлэмж үзэхүйг бясалгах ёсон

г. Үлэмж үзэхүйг бясалган бүтээх хэмжээ

---оОо---

а. Үлэмж үзэхүйн чуулганыг шүтэх

Эрхэм зарлиг бүхний аньсыг эндүүрэлгүй болгоосон мэргэдийг шүтэж хиргүй гол ном судрыг сонсоно. Сонсох, санахын ухаанаар хоосон чанарыг онох үзэл онолтой болох явдал нь заавал байх шаардлагатай үлэмж үзэхүйн үндсэн нөхцөл шалтгаан бөлгөө. “Ахуй ёс”-ны утгыг “эцсийг нь хүртэл мухарлах үзэл онол байхгүй бол” үнэмлэхүй утгыг онох үлэмж үзэхүйн ухаан төрнө гэж байхгүй. Энэ адилын үзэл онолыг гулзгай утганд үл итгэх, магад утганаа итгэх итгэлээр эрэх хэрэгтэй. Тиймд гулзгай ба магад утгын ялгааг ухаж магад утгат эрхэм зарлигийн утгыг онож мэдэх хэрэгтэй.

Гэвч шалгадаг төрөлхтөн болсон “Их тэрэгчний ёсыг нээгч” дээдэс нарын зарлиг тааллыг тайлсан шастар ном, эш сурвалжийг үл шүтвээс хөтөчгүй харалган хүн аюул осолтой газар руу дөтлөх адил болно. Иймд эндүүрэлгүй тааллын тайлбарыг судалж үзээрэй. Чухам ямар тааллын тайлбар номыг шүтэх вэ? Ялж төгөлдөр нөгчигсөн бурханы шашин номын зүрхэн болсон “буй үгүй”-н туйлшрал бүхнээс хагацсан гүн гүнзгий утгыг тайлбарлав хэмээн олон судар, тантраас сайтар тодорхойлж эш бошиг үзүүлсэн гурван газраа Нагаржуна гэгээн (түв: Лүдүв, монг: Лусын бүтээлчин) хэмээн төгс алдаршсан түүний шастаруудыг шүтэх бөлгөө. Түүний гол эш номонд шүтэж хоосон чанарыг онох үзэл онолыг судлах хэрэгтэй.

Түүнээ гурав:

1) Гулзгай (удирдахуй) утгат болон магад утгат эрхэм зарлигийг ялгаж мэдэх

2) Нагаржуна(й) гэгээний тааллын тайлбар хэрхэн гарсан тухай

3) Хоосон чанарын үзлийг нотлон буулгах ёсон

1) Гулзгай утгат болон магад утгат эрхэм зарлигийг ялгаж мэдэх

Хоосон чанарыг мэдэхийг хүсэгчид Ялгуугсаны эрхэм зарлигийг шүтэх хэрэгтэй. Элдэв шавь нарын санааны эрхээр эрхэм зарлиг ч олон янз байдаг тул ямар зарлигийг шүтэж гүн гүнзгий утгыг судлах вэ? Магад утгат эрхэм зарлигийг шүтэж хоосон чанарыг онох учиртай.

Чингэвэл магад утгат гэж юуг хэлэх, бас гулзгай утгат гэж алиныг хэлэх вэ? Өгүүлж буй утгын үүднээс эдгээрийг ялгана. "Үнэмлэхүй утгыг заасанаар магад утгат гэх ба янагуухуй утгыг заасан бол гулзгай утгаж зарлиг" гэж үзээрэй. Ийм болохыг *"Лодоймэсадвын үзүүлсэн судар"-т айлдахдаа:*

Магад утгат судрын аймаг гэж алин бэ? Гулзгай утгат судрын аймаг гэж алин бэ? Алин янагуухуй утгыг заан үзүүлсэн судар тэдгээр нь гулзгай утгат хэмээмой. Алин үнэмлэхүйг зааж үзүүлсэн тэдгээр нь магад утгат хэмээмой. Алин үг, үсэг элдэв зүйлийг заасан тэдгээр судрууд гулзгай утгат болой. Алин гүнзгий тул ухахад бэрхийг үзүүлсэн тэдгээр нь магад утгат хэмээмой хэмээжээ.

Тэгвэл янагуухуйг зааснаар гулзгай утгат болсон тэрээр хэрхэн янагуух(и) утгыг заасан болон үнэмлэхүйг зааснаар үнэмлэхүй утганаа одогч тэрбээр хэрхэн үнэмлэхүйг заасан бэ? Энэ талаар дээрх судартмашид тодорхой үзүүлжээ. "*Түүнээс*":

Алин судрын аймгаас өөрийгөө болон бусад амьтны тухай амь насны, тэжээхүй ухааны, ард олны, бодгальсын, шумнасаас төрсөний, шумнасын хөвүүний, үйлдэгчийн, эдлэгчийн, элдэв хэлний талаар, "би-үгүй" байтал "би буй" мэтээр номлох зэргээр тэдгээрийн тухай заасан бол гулзгай утгат хэмээмой. Алин судрын аймгаас хоосон чанарын тухай, бэлгэс үгүй чанарын тухай, илт хуран үйлдэх үгүй талаар, төрөх үгүйн тухай, үл төрөхийн тухай, амьтан үгүй, амь үгүй, бодгаль үгүй, тийн тонилохуйн үүдийг заасан тэдгээр нь магадтай утга хэмээгдэнэ" хэмээжээ.

"Би-үгүй" болон "төрөх үгүй" зэргийн цацралыг тийн таслах ёсыг заасан бол магад утгат гэх ба "би" тэргүүтнийг заасныг гулзгай утгат хэмээжээ. Тиймд

"би-үгүй" болоод "төрөх үгүй" зэргийг үнэмлэхүй гэнэ. Төрөх тэргүүтнийг заасан бол янагуух утгат гэж мэдээрэй. *"Бясалгалын хаан судар"-аас:*

Түүнчлэн залрагсад бээр хоосон чанарыг үзүүлсэн түүгээр
Магад утгат судрын аймгийн өвөрмөц ялгааг мэдэх
Алин амьтан, бодгаль, ардын заасан тэр ном бүхнийг
Гулзгай утгат гэж мэдээрэй хэмээн айлджээ.

"Төв үзлийн гэгээ"-нээс:

Тиймд зөвхөн үнэмлэхүй утгыг өгүүлсэн нь магад утгат гэж мэдээрэй.
(Түүнээс) Буцсан нь гулзгай утгат хэмээн ухаараарай хэмээжээ.

"Хутаг бурхад бүгдийн орноо орох бэлгэ билгийн гэгээн чимэг"-т ч: "Алин магад утга тэр нь үнэмлэхүй утга мөн болой" хэмээжээ. Төрөх үгүй тэргүүтний талаар, *"Хутагт Лодоймэсадвын судар"-аас:*

"Магад утгат хэмээн үзүүлсэн буй. Тиймд зөвхөн "төрөх үгүй" тэргүүтнийг үнэмлэхүй утгат гэж магадлах болой" хэмээн айлджээ.

Тиймд *"Төв үзлийн ухааны чуулган", "Тааллын тайлбар"* зэргээс магад утгын талаар хэрхэн заасан дагуу баримтлах нь зүйтэй байна. Учир нь төрөх, төрдөх зэрэг цацралын чуулган бүгдээс салсанаар үнэмлэхүйн утга болохыг дэлгэрэнгүй номножээ. Ямар учраас тийнхүү хоёр янзаар буюу гулзгай утгат ба магад утгат гэж заасан юм бэ? Тухайн утгыг бусад байдлаар (өөр тийш татах) гулзгайлгаж чадахгүй учир магад утга буюу утгыг магадлагч хэмээжээ. Тийм утга нь хоосон чанар мөн болох тул нотлогдохууны эцэс туйл аж. Түүнээс цаашид татаж, гулзгайлгаж болохгүй, түүнээс өөрөөр, бусад бодгаль татаж чадахгүй болох нь шалгадаг ухаанаар нотлогдсон аж. Энэ талаар *"Төв үзлийн гэгээ"-нд:*

Магад утга алин бэ? Шалгадаг ухааны болон үнэмлэхүйн эрхнээ зохиож номносон алин буюу. Түүнийг түүнээс өөр бусдад алинд ч татан чадахгүй болой хэмээжээ.

Тийн айлдсаны хүчээр гулзгай утгыг мэдэж болно. Үүний утга нь хэрхэн заасан дагуу барих албагүй гэсэн санааг өгүүлэх буюу өгүүлэх үг дагуу барьж болох авч тэр төдийд туйлын утга "тэр ямагт чанарт" (хоосон чанарт) биш байна. Түүнээс өөрөөр, түүний хоосон чанарыг эрэх хэрэгтэй тул гулзгай утгат буюу утгаа тайлбарлах хэрэгтэй болдог.

Эргэлзээ : "Магад утгат судрын аймгууд нь өгүүлэх дуу дагуу мөн бол тэдгээр судраас төрөх үгүй, бодгаль үгүй гэх зэргээр айлдахад нь ерөөсөө төрөлхтөн, бодгаль огт байхгүй гэж барих болох нь ээ. Эс чингэвээс үг дагуу бус болох учир гулзгай утгат болж хэтийднэ биз дээ"

Хариулт: "Ингэж хэлдэг ч таарахгүй. Тийн айлдагч бурхан бээр төрөх тэргүүтнийг хорихдоо (үгүйсгэх) "үнэхээр"-ийн ялгааг найруулж, магад утгаа заасан нь судрын аймагт олонтаа үзэгдэнэ. Ялгааг найруулсан, найруулаагүй аль ч үед нийтийн ном мөн бол найруулах хэрэгтэй. Энэ нь тэр номын хоосон чанар мөн тул тэр мэтийг заасанаар магад утгат болохгүй гэж хаанаас байх вэ. Чингэхгүй бол ерөнхий төрөх хэмээх утга үгүйсгэгдэж, ялгасан үг ч эвдрэхэд хүрч түүнийг заасан судар ном магад утгаа илэрхийлж чадахгүй болно.

Тиймээс судар шастар аль нь ч бай ялгаагүй ерөнхийдөө тэдгээрийн эхэнд болон эцэст юу өгүүлсэнийг найруулалгүй (бодолгүй)-гээр өчүүхэн нижгээд "үгийн хацар" дээр үзэгдсэн төдийг дагаж барихгүй байвал магад утгат эрхэм зарлигийг эвдэхгүй. Тухайн үгийн үзүүлэх утгын дагуу дууг барьж болмоор байсан ч гулзгай утгат болохгүй гэж үзэж болохгүйг мэдээрэй.

2) Нагаржуна гэгээний тааллын тайлбар хэрхэн гарсан тухай

Тэр мэт хамаг ном (юмс үзэгдэл) өөрийн мөн чанараас (өвөсбээн бүтэх) төрөх болон төрдөх (мөхөх) зэрэг ерөөс үгүй болохыг заасан билиг барамидын судар тэргүүтэн эрхэм зарлигуудыг үнэн зөв тайлбарласан Нагаржуна гэгээний тааллын тайлбар зэргүүд хэрхэн үүдсэн түүхтэй вэ?

Буддхапалита (Санжайжан), Бхававивека (Лэгданжэд), Чандракирти (Даваадагва), Шантаракшида (Шиванцо) зэрэг төв үзлийн их сэтгэгч мэргэд нараас Пагвалха (Арьяадэвэ) гэгээнийг багштайгаа (Нагаржуна) адил гэж нотолсон бий. Тиймээс урьдын дээдэс бээр "эцэг, хөвгүүн" тэр хоёрыг бусад төв үзэлтэн (Мадхьямикка) нарынхаа "Анхдагч" буюу "Эх гол номын төв үзэлтэн" хэмээж бусдыг нь "Зүгийг баригч төв үзэлтэн" хэмээжээ.

Энэ талаар урьдын дээдэс зарим нэг багш нараас: "Нэр томъёог агуулах ёсны үүднээс нэрийдэх төв үзэлтэнд хоёр буй. Нэр төдийд гадны утга байна хэмээх "Судрын явдалт төв үзэлтэн" ба нэр төдийд ч гадна утга байхгүй хэмээх "Егүзэрийн явдалт төв үзэлтэн" нар болой. Үнэмлэхүйг агуулах ёсны үүднээс нэрийдсэн хоёр буй. Үзэгдэл хоосон хоёр чуулганыг үнэмлэхүй үнэн хэмээх "Илбийн язгуурыг бүтээгч" ба үзэгдлийн цацралыг тийн таслах төдийгөөр үнэмлэхүй үнэн болно гэж үзэх "Машид үл оршихыг

өгүүлэгч" нар болой. Энэ хоёрын эхний төлөөлөгчид нь Ловон Шивацо, Камалашила (Бадма Анцүл) тэргүүтнийг тооцдог. Илбэ мэт болон машид үл оршигч хэмээх нэрийг Энэтхэгийн зарим мэргэд нар ч хүлээсэн үзэгдэнэ. Ер нь Төв үзэлтэн гэж хөөрөмших Энэтхэг, Түвдийн зарим нэгнийг ингэж үзэж болох биз ээ. Гэвч Нагаржуна багшийг дагасан их төв үзэлтний ёс ямар болохыг нотлон буулгаж үйлдсү. Нарийн зүйлийг хэн номнож яаж чадах вэ.

Мөн үнэмлэхүйг үзэх ёсыг хоёр зүйлээр үзэх нь мунхагаа гайхуулсан ёс хэмээн их дуун хөрвүүлэгч Лодоншарав айлдсан нь машид зөв болой. "Тэд нар учир шалтгааны жиших ухаанаар үлэгдэх (баригдах) утга төдийхнийг үнэмлэхүй үнэн гэж үзээд учир шалтгааны ухааны үлэгдэхүүн орныг үнэмлэхүй үнэнтэй таарна гээд үнэмлэхүй гэж нэрийдсэн болно" хэмээн "*Төв үзлийн чимэг*" болон "*Төв үзлийн гэгээ*" хоёроос айлджээ. Бусад их төв үзэлтэн нар ч учир шалтгааны ухаанаар цацралыг тасалсан утга төдийг үнэмлэхүй үнэн гэж үзээгүй учир буруу аж.

Энэ талаар Эшдэ багш бээр: "Эцэг хөвгүүн, багш, хутагт нарын зохиосон төв үзлийн шастаруудаас үзвэл, гадна утгын буй үгүйг тодорхой (гол болгож) айлдаагүй байна. Түүний дараагаар Лэгданжэд гэгээн бээр Сэтгэл төдийтний ёсыг баалж нэр төдийд гадна утга байх ёсыг номножээ. Чингээд Шивацо гэгээн бээр Егүзэрийн явдалтны гол номонд шүтэж нэр төдийд гадна утга байхгүй ба үнэмлэхүй сэтгэл гэдэг өөрийн мөн чанаргүй байна гэх зэргээр харилцан адилгүй төв үзлийг номносноос хоёр зүйлийн ёс гарчээ.

Эхнийх нь "Судрын аймгийг явдалт төв үзэлтэн" (Сутрантика Мадхьямика) хэмээгдэж, удаах нь "Егүзэрийн явдалт төв үзэлтэн" (Ёгочара Мадхьямика) хэмээгдсэн болой" гэж номносноос үзвэл гарвал үүслийн хувьд тэр дагуу болох нь тодорхой байна. Гэвч Чандракирти гэгээн үзэхдээ, "Нэр төдийд гадна утга байна хэмээн үзэвч бусад тогтсон тааллыг өгүүлэгч нарын ёстой таарахгүй зүйл байх тул "Судрын аймгийн явдалт" гэж болохгүй. Түүнчлэн "Өвөрмөц өгүүлэгч (Вайбхашика)" ч гэж хэлэхэд таарахгүй нэгэн байна"

Цастын орны хожуу үеийн мэргэд ч Төв үзэлтэн нарыг *"Хэтрүүлэгч" (түв: Талжүрва, самг: Прасангика*) болон *"Өөрийн үндэст" (түв: Ранжүдва, самг: Свантантрика)* гэсэн хоёр нэрээр илэрхийлж ирсэн нь "*Тодорхой үг (Pasana-pada)*"-тэй таарах учир өөрсдөө зохиосон гэж үзэхгүй байна. Тиймээс нэрийдэл төдий гадна утга буй, үгүй гэж үзэх хоёр байх нь магадтайн дээр үнэмлэхүй үнэн болсон хоосон чанарыг оносон үзэл онол сэтгэлд төрөх үүднээс нэр зүүсэн байсан ч "Талжүрва, Ранжүдба" хоёрт багтах нь тодорхой байна.

Чингэвэл эдгээр багш нар хэнийг дагаж эцэг, хөвгүүн, хутагт нарын таалдыг тайлбарлав? Их богд Чандракиртигийн эрхэмлэн туурвисан тэдгээр ёсыг дагаж энэхүү увдисын дээдэс мэргэд нарын тэр ёсыг л эрхэмлэн барьжээ. Чандракирти гэгээн бээр "*Үндсэн билиг (Mula-madhyamaka-karika)*"-ийг тайлсан мэргэд дотроос Буддхапалита багшийг хутагтын таалдыг төгс төгөлдөр тайлсан хэмээн болгоож тэрхүү ёсноо суурилж, Бхававивека багшийн олон сайн номоос зарим нэг үл таарах хэсгийг хянан залруулж хутагтын таалдыг тайлбарлан зохиожээ.

Энэхүү хоёр багшийн тайлбарууд нь эцэг, хөвгүүн, хутагт нарын гол номыг үлэмж гайхамшигтайгаар номносон болно. Иймд энэ үес Буддхапалита болон Чандракирти багш нарыг дагаж хутагтын таалдыг нотлон буулгаж үйлдсүгэй.

9

ҮНЭНИЙГ УХААРАХ ШАТУУД

3) Хоосон чанарын үзлийг нотлон буулгах ёсон

а) Хоосон чанарт орохын зэрэг

3) Хоосон чанарын үзлийг нотлон буулгах ёсноо хоёр:
а) Хоосон чанарт орохын зэрэг
б) Хоосон чанарыг бодитой нотлон буулгах

- - - о О о - - -

а) Хоосон чанарт орохын зэрэг

Асуулт: Энэ үесийн оногдохуун болох хоосон чанар буюу нирваан гэж юу вэ? Түүнийг олох арга буюу хоосон чанарт орохдоо чухам яаж орох вэ?

Хариулт: Гадна, дотны элдэв юмс, үзэгдэл өөрийн мөн чанарт бус хирнээ өөрийн мөн чанарт юм шиг үзэгдэх тэр бодол авьяас бүгдээр лавтайяа амарлиж, би болоод минийх хэмээх бүх үзэл барагдаж дуусахаар сая энэ үест онох ёстой хоосон чанар буюу номын лагшинг олох болой.

Хоосон чанарыг онохын тулд эхлээд орчлонгийн гэм эргүүг санаж сэтгэл гансрах ба улмаар түүнийг орхих бодол төрсөн байх чухал. Чингэхдээ зовлонгийн (самсара) үндсийг буцаахгүй бол түүнийг огоорч чадахгүй нь ойлгомжтой тул сансрын үндэс гэж юу болохыг тунгааж мэднэ. Ийнхүү эвдрэх үзэл буюу мунхаг сэтгэл нь зовлонгийн үндэс болохыг сайтар ухаж мэдээд түүнийг бүр ёзоороос гаргаж хаях, тэвчих бодлыг баттай төрүүлэх учиртай.

Тэрхүү эвдрэх үзлийг буцаана гэхэд, түүнийг барих "би"-г байхгүй болохыг онох ухаан төрөх эсэхээс хамаарна гэж ойлгож ирвэл нөгөөх "би"-гээ хаах хэрэгтэй гэж үзэх болно. "Би"-г буй гэхэд эсэргүүцэгч ба үгүйсгэж нотлох эш үндэслэл, учир шалтгаан зэрэгт түшиглэн байж магадлал нэгнийг олно гэдэг нирвааныг хүсэгчдэд зайлшгүй байх ёстой арга билээ. Тийнхүү би болоод минийх хэмээх мөн чанар огт байхгүйг таньсан үзлийг олж, тэрхүү утгыг дадуулж бясалгаснаар номын лагшинг олно. Энэ талаар *"Тодорхой үгт"-ээс:*

Асуулт: Ерөөс нисваанист, үйлт, биет, үйлдэгч, үр дагавар эдгээр өөрийн

чанарт бус гандирсын хот балгад зэрэг мэт өөрийн чанаргүй хирнээ нялхас нарт өөрийн чанартай мэт үзэгдэнэ. Энэ үест тэр ямагт чанар гэж юу вэ? Хоосон чанарт хэрхэн орох вэ?

Хариулт: Өгүүлсүг: Гадаад, дотоодын бодас (юмс) үл тухайлагдах буюу гадаад, дотоодыг "би"-д барих, минийх хэмээн барих бодол бүгд барагдах энэ л тэр ямагт чанар болой. Тэр ямагт чанарт орох талаар:

Хамаг нисваанис гэмүүд бүгд
Эвдрэх үзлээс үүдэхийг ухаарч
"Би" гэдэг түүний орон мөнийг оносноор
Егүзэрүүд "би"-гээ хорьж үйлдэх хэмээсэн тэргүүтнийг *"Төв үзэлд орохуй"* зэргээс ухаж мэдээрэй. хэмээгээд,

Мөн түүнээс:

Хоосон чанарыг мэдэхийг хүсэх, нисваанис болон хамаг гэмийг тэвчихийг хүсэх егүзэр нарт энэхүү орчлон юунаас үндэстэй юм бол гэх ухаарах бодол төрж, улмаар түүнийг эвдрэхүй чуулганы үзлийн үндэст болохыг лавтай ойлгож ирнэ. "Би"-гэдэг зөвхөн эвдрэх үзлийн тухайлагдах (зоригдол) орон гэж үзэх болно. "Би"-гээ үл тухайлах болоод ирэхээр эвдрэх үзлийг тэвчих ба тэдгээрийг тэвчвээс хамаг нисваанис гэмүүд арилна гэж үзнэ. Тиймээс "би"-д баригч бодлын орон болсон "би" гэж чухам юу вэ? хэмээн хамгийн түрүүнд зөвхөн "би"-гээ лавтай ухаж мэдээрэй хэмээн айлджээ.

Хэмжээлшгүй олон ном (юмс) тус тусын өөрийн мөн чанарыг няцаасан олон зүйлийн учир шалтгааныг айлдсан бий. Хэдий тийм ч егүзэр нар бясалгахын үүднээс товчлон хураaж, "би" болоод "минийх" хэмээхийн өөрийн мөн чанар үгүйг нотлон буулгах бясалгалд багтаажээ. Энэхүү бясалгалыг *"Үндсэн билгийн арван наймдугаар бүлэг"*-ийн утга мөн хэмээж Санжайжан багш айлдсанаа түшиж, Чандракирти багш ч мөн ийн зохиосон бөгөөд бодгалийн "би-үгүй" чанарын талаар *"Төв үзэлд орохуй"*-гаас айлдсан зэрэг нь *"Арван наймдугаар бүлэг"*-ийг дэлгэрэнгүй номносон нь тэр ажээ.

Эргэлзээ: "Хэрэв энэ үед их хөлгөний хоосон чанарт орох ёсыг заагаагүй гэх буюу "би хийгээд минийх гэж барихуй"-г барах төдий олох ёстой хоосон чанар болж чадахгүй гэх ба "би хийгээд минийх" дээр өөрийн мөн чанар байхгүйг нотлон буулгах төдийгөөр "номын би-үгүй"-г нотолж чадахгүй учраас хоосон чанарт орох (ухаарах) мөр гэх нь зохисгүй болов уу?"

Хариулт: Гэм гарахгүй ээ."Би хийгээд би-д барихуй" үзлийг үндсээр нь

няцаахад хоёр зүйл буй. Түүнээс нисваанис дахин төрөхгүйн үүднээс ашид тэвчих мөр бага хөлгөнд ч байж болно. Гэвч гадаад, дотоод ном бүгдийн цацрал бэлгэс бүгд үл тухайлагдаж ашид тэвчигдэж ирэхэд номын лагшин болж буй хэрэг. Тиймээс "би"-г өөрийн мөн чанараар байхгүй гэдгийг оножавсанаар түүний гишүүн болох цогцос тэргүүтнийг өөрийн мөн чанараар бүтсэнд үзэх үзлийг буцааж болно. Модон тэрэг шатахад хүрд дугуй зэрэг түүний эд ангиуд нь шатахтай адил буюу. Энэ талаар *"Тодорхой үгт"-ээс:*

Шүтэн гарсаныг үл ухааран буруу үзэгч нар "би"-д илт шунах үзлийн суурь болсон эдгээр таван цогцосыг чухал авагч мэтээр үзэгдэх алин түүнээ цогцосын бэлэг чанар байна уу, эсвээс байхгүй юу хэмээн тонилохуйг хүсэгч нар шинжилнэ. Тонилохуйг хүсэгч нар намба байдал бүгдийн талаас шинжиж хайгаад тэдгээрүүд үл тухайлагдах (үл олдох) учраас, "Эзэн (би) нь буй бус тул минийх хэмээхийн чанар хаана буй" хэмээсэн буй. "Би" гэдэг үл тухайлагдахын учир "би"-гээс үүдэх "минийх" хэмээх суурь огтоос үл тухайлагдах болой. Хэрхэн модон тэрэг шатахад түүний эд анги ч шатаж үгүй болдоггой адилаар егүзэр, бясалгагч нар хэзээд "би-үгүй"-г (хоосон чанар) онох цагт цогцосын зүйлийг минийх хэмээх үзлийг ч "би-үгүй" чанарт гэж онох болой" хэмээн "би-гээ өөрийн мөн чанараар байхгүй" болохыг онохын цагт минийх хэмээх цогцос юугаа ч "би-үгүй" буюу өөрийн мөн чанар үгүй гэж ононо хэмээн айлджээ.

"Орохуйн тайлбар"-аас

Дүрс тэргүүтнийг өөрийн мөн чанартай гэж үзвээс чанх буруудаж "бодгалийн би-үгүй"-г онож чадахгүйд хүрнэ. "Би" гэж нэрийдэхийн суурь болох цогцост тухайлсанаас (үнэнд барьснаар) болой. Ийн өгүүлрүүн:

Хэдий цогцосоо (үнэхээр) барих буй
Тэр хүртэл минийх (минийхмхийлэх) гэж барих буй

хэмээн цогцосууд өөрийн мөн чанараар бүтээгүйг онохгүй бол "бодгалийн би-үгүй" чанарыг онож чадахгүйг ийн айлджээ.

Эргэлзээ: (1) "Хэрвээ бодгалийн өөрийн мөн чанар үгүйг оносон тэр ухаанаар цогцосын өөрийн мөн чанар үгүйг онох болвоос хоёр "би-үгүй"-г оносон хоёр ухаан нэгэн болохын гэм гарна. Яагаад гэвэл ном болоод бодгаль хоёр тус тусдаа учраас тэр хоёрын өөрийн мөн чанарыг оносон хоёр ухаан тус тус байх ёстой. Үлгэрлэвээс, хумх болоод багана хоёрын мөнх бусыг онох ухаантай адил бус уу?

(2) Бодгалийн өөрийн мөн чанар үгүйг оносон тэр ухаанаар цогцосын мөн чанар үгүйг хэрхэн онох вэ?

Хариулт: Эхний асуултыг хүлээн зөвшөөрөхгүй (адил гэхгүй). Дараагийн асуултанд хариулья. Бодгалийн өөрийн чанаргүйг онох тэр ухаанаар цогцосын өөрийн чанараар бүтээгүй гэж онохгүй ч тэр ухаанаар бусдаас харгалзалгүйгээр цогцос өөрийн чанараар биш гэж магадлах сэтгэлийг татаж чадах тул цогцосыг өөрийн мөн чанараар бүтсэн гэж хөөрөх (өд зүүх) хэтийдлийг тасалж чаддаг байна. Тиймээс "бодгалийн би-үгүй"-г онохын цагт цогцосын өөрийн чанараар бүтээгүй болохыг онож болохыг айлджээ. Энэ талаар *"Буддхапалида"-аас:*

Энэ мэт "би" хэмээх алин тэдгээрийг минийх хэмээвээс "би" гэдэг тэр ч буй бус. Тэр үгүй болохоор түүний энэ тэр хэмээх хэрхэн таарах" хэмээн айлдсан дагуу мэдээрэй.

Үлгэрлэвээс, хүүсэр эмийн хөвгүүнийг байхгүйг мэдэхдээ тэрхүү ухаанаар түүний чих тэргүүтнийг байхгүй гэж барих хэрэггүй ч түүний чих байна гэх хөөрөмшил хэтийдлийг дарж чадахтай адилаар "би" гэхэд өөрийн чанар байхгүйг мэдээд ирэхээр түүний нүд хараа тэргүүтэнд тийм чанар байна гэх бодлыг буцаана.

Эсэргүүцэх нь: Чингэвээс нэрийтгэлийн бодгаль байна гэж үзэх манай аймгийн "бодит өгүүлэгч" нараас үнэхээр бүтсэн бодгаль байхгүй гэж үзэх тул тэдгээр ч бас нүд тэргүүтнийг өөрийн мөн чанаргүй гэж ухаарах уу?

Хариулт: Чингэхэд хүрвэл тэд нар ч мөн нүд болоод зүлэг ногоо тэргүүтэн бүдүүн бараг зүйлийн нэрийтгэл мөн хэмээн үзэх учраас өөрийн чанар үгүйг оночих болох нь ээ. Ийм байж таарах уу?Ингэж үзвээс өөрийн тангарагтай ч харшлах ба зүлэг ногоо тэргүүтнийг үнэхээр бүтээгүй гэж нотлох хэрэггүй болно. "Нүгэл буяны үйлийн мөрийг огоот төгсгөн гүйцээхэд үргэлжлэл байх хэрэгтэй. Үргэлжлэл нь өөрийн мөн чанаргүй гэж үзэхэд Харибадраагийн *"Утгыг тодруулагч тайлбар" –аас:*

Зүүдтэй адил шүү гэхээр арван хар нүгэл ба өглөг тэргүүтнийг үгүйсгэх бий. Нойр хүрээгүй сэрүүн үе чинь нойрсох үетэй адилгүй биз дээ,

хэмээн тэдгээрийн үнэхээр бүтээгүй чанарыг зүүдтэй адилтгаж Төв үзэлтний өгүүлэхэд эсэргэлдэх нь утгагүй. Тиймээс "бодит өгүүлэгч" нарын ёсны үнэмлэхүй, янагуух утгууд бүтэх, эс бүтэх хийгээд, "төв үзэлтний" ёсны үнэмлэхүй, янагуух утгууд бүтэх, эс бүтэх зэрэг ойлголтууд хоорондоо

таарахгүй байх нь элбэг үзэгдэнэ. Тэдний янагуух гэж тооцох зүйлс нь Төв үзэлтэнтэй харьцуулахад үнэмлэхүй болох юмуу, эсвэл тэдгээрийн үнэмлэхүй гэх зүйлс нь Төв үзэлтнээ янагуух болоход харшлахгүй тул тэдгээрийг ялгаж мэдэж аваарай.

Мөн тэдний үзэх нэрийтгэлийн бодгаль ба энэхүү багшийн (Нагаржуна) нэрийтгэлийн бодгаль хоёрын нэр нь адил ч утга нь адилгүй байна. Багш бээр тэдэнд "бодгалийн би-үгүйг оносон үзэл" байхгүй гэж үзжээ. "Номын би-үгүй чанарыг эс оновоос бодгалийн би-үгүйг эс онох" хэмээн болгоосон учраас тийн ажээ. Иймээс "Цогцосыг эдэд буй" хэмээх тогтсон тааллыг орхиогүй тэр хүртэл "бодгалийн эдэд буй" хэмээн барина" гэж энэхүү багш бээр болгоох тул тэд нар нь бодгалийг үнэхээр бүтээгүй хэмээн оножчадаагүй ажээ.

10

ХОРИГДОХУУН УТГАА БУРУУ ТОДОРХОЙЛСОН НЬ

б) Хоосон чанарыг бодитой нотлон буулгах

(1) Учир шалтгааны хоригдохууныг (хаагдахуун) танин барих
(а) Хоригдохуунаа сайтар мэдэхийн учир шалтгаан
(б) Хоригдохуунаа ухааралгүйгээр хорино гэх бусдын ёсыг хорих
1/ Хоригдохуунаа хэтэрхий хэтрүүлэн тайлбарласныг хорих
а/ Үзэл баримтлалыг өгүүлэх
/а/ Төв үзэлтний ялгамжааг танин барих

---oOo---

б) Хоосон чанарыг бодитой нотлон буулгахад гурав:

(1) Учир шалтгааны хоригдохууныг (хаагдахуун) танин барих

(2)Тэрхүү хоригдохууныг Өөрийн үндэст (Сватантрика) болон Хэтрүүлэгч (Прасангика) төв үзэлт нарын ёсноо хэрхэн үзэх

(3) Түүнээ түшиж үзэл онол үндсэнд төрөх ёсон

(1) Учир шалтгааны хоригдохуун (хаагдахуун)-ыг танин барихад гурав:
(а) Хоригдохуунаа сайтар мэдэхийн учир шалтгаан
(б) Хоригдохуунаа ухааралгүйгээр хорино гэх бусдын ёсыг хорих
(в) Өөрийн ёсны хоригдохууныг танин барих ёсон

(а) Хоригдохуунаа сайтар мэдэхийн учир шалтгаан

Үлгэрлэвээс "энэхүү бодгаль буй бус" гэдгийг мэдэхийн тулд үгүйсгэгдэх үндэс болсон тэрхүү бодгаль чухам яагаад буй болох" болсныг мэдэх хэрэгтэйн адилаар, "би-үгүй" болоод "өөрийн мөн чанар үгүй" хэмээх утгыг онохын тулд ч үгүйсгэгдэх үндэс болсон "би" болоод "өөрийн мөн чанар" хэмээх тэдгээр учрыг сайтар тунгааж ойлгох хэрэгтэй. Ер нь хоригдохуун утгаа сайн ухаарахгүй бол хэдий үгүйсгэвч утгаа зөвөөр магадалж чадахгүйд хүрдэг учиртай. *"Бодисадвын явдалд орохуй"*-гаас:

Нэрийдсэн утгаа эс ухаарваас
Түүний бодит бус утгыг барих бус

хэмээн айлдсан мэт болой. Харилцан адилгүй хоригдохууны ялгал тоолшгүй

олон боловч товч хураангуйлан язгуураас нь хорьж чадвал хоригдохуун бүхнийг няцааж болно. Харин хоригдохууны хамгийн нарийн язгуураас нь няцааж чадалгүй үлдээчихвэл "буйн хязгаар"-т унах ба "буй-д барих" шунал төрснөөр сансраас гэтэлж чадахгүйд хүрнэ. Бас дэндүү хэтрүүлж хоригдохууны хэр хэмжээг мэдэлгүй, үгүйсгэж хорих аваас үйлийн үр болон шүтэн барилдахуйн утга хүртэл байхгүй гэх зэрэг "тасархайн хязгаар"-т унах ба энэ үзлээр явсаар муу заяанд хөтлөгдөх болдог.

Чингэхлээр хоригдохуунаа сайтар ойлгож авах нь маш хэрэгтэй. Түүнийг эс мэдвээс л нэг бол мөнхийн үзэл, нөгөө бол тасархайн үзэл лавтайяа төрдөг байна.

(б) Хоригдохуунаа ухааралгүйгээр хорино гэх бусдын ёсыг хориход хоёр:

1/ Хоригдохуунаа хэтэрхий хэтрүүлэн тайлбарласныг хорих

2/ Хоригдохуунаа хэтэрхий явцуу тайлбарласныг хорих

1/ Хоригдохуунаа хэтэрхий хэтрүүлэн тайбарласныг хориход хоёр:

а/ Үзэл баримтлалыг өгүүлэх

б/ Тэдгээр нь үл таарах ёсыг үзүүлэх

а/ Үзэл баримтлалыг өгүүлэх

Эдүгээ төв үзлийн утгыг өгүүлэх ихэнх хүмүүс бээр төрөх зэргийн мөн чанараар бүтэх ба эс бүтэхийг ажиж шинжлээд ирэхэд дүрсээс эхлээд хамгийг болгоогчийн таалал хүртэлх хамаг ном бүгд эвдрэнэ гэнэ. Алин ам авсан зүйлээ ухаанаар шинжиж ажиглаад ирэхэд шинжлэлд тэсэж үлдэх зүйл тоосон төдий ч байхгүй.

Буй, буй бус зэргийн дөрвөн талаас нь шинжихэд бүгд хоригдох бөгөөд түүнд багтаагүй ном гэж үгүй болой. Мөн хоосон чанарыг болгоогч хутагтынн бэлгэ билгээр төрөх, түрдэх ба хүлэгдэх, тонилох (сансар нирваан) гэж юу ч үгүй хэмээн болгоодог тул үүгээр жишиж үзэхэд "төрөх тэргүүтэн байхгүй" болно. "Хэрвээ төрөх тэргүүтнийг буй" хэмээвээс, түүний мөн чанарыг шинжих ухаанаар шинжлэхэд тэсэх үү, эс тэсэх үү? хэмээсэнд тэснэ гэвэл ухааны шинжлэлд тэсэж үлдсэн бодит зүйл байх хэрэгтэй болж үнэнээр бүтсэн болоход хүрнэ.

Шинжлэлд эс тэснэ гэвэл ухаанаар эвдрэх гэсэн утгатай таарах буюу. Тэрчлэн төрөх тэргүүтнийг буй гэж үзвээс шалгадаг ухаанаар бүтсэн үү, эс бүтсэн үү? Эхний дагуу үзвээс хоосон чанарыг болгоох билгэ билгээр төрөх

үгүй болохыг болгоосон тул магад бүтсэн гэж болохгүй. (Эсвэл) нэрийдлийн харах мэдрэхүй зэргээр бүтсэн гэж үзвээс тэдгээрийг шалгадаг ухаан болохыг хорисон учир тэдгээрийг бүтээгч (нотлогч) шалгадаг ухаан" гэж үзэж таарахгүй байна. *"Бясалгалын хаан судар"*-аас:

Нүд, хамар, чих ч шалгадаг ухаан бус
Хэл, бие, сэтгэл ч шалгадаг ухаан бус
Хэрвээ эрхтэн тэдгээр шалгадаг ухаан болвоос
Хутагтын мөр хэнд, юунд хэрэгтэй вэ? хэмээжээ.

"Орохуй"-д ч: "Намба төрх бүгдийг ертөнцийн шалгадагаар бус" хэмээн айлдсан учиртай. Шалгадагаар эс бүтсэн бол буй хэмээн үзэхийг өөрөө ч үл баримтлах бөгөөд ухаанд ч зохисгүй тул үл таарна. Хэрвээ төрөхүйг буй гэчихээд үнэхээр гэж үзэлгүй харин янагуухи гэх хэрэгтэй гэвэл энэ ч бас таарахгүй. *"Орохуй"*-гаас:

Тэр ямагтын үест аливаа нэг ухаанаар
Өөрөөс болоод бусдаас төрөх нь зохисгүй буюу
Тэрхүү ухаанаар янагуух болох ч зохисгүй тул
Таны баримтлах төрөхүй гэдэг алин мөн вэ?

хэмээн "үнэхээр төрөх"-ийг хорих ухаанаар янагуухийг хорьсон болохыг айлджээ.

Мөн "өөрөөс, бусдаас" зэрэг дөрвөн зүйлийн алин нэгнээс төрөхгүй боловч "төрөх" гэж үзэх нь үнэхээр төрөхийг хориход дөрвөн талаас шинжлэн хорьсноор ч үл няцаагдах буюу тэдгээрийн алин ч болохгүй "төрөх" бий. Дөрвөн талын алин нэгнээс төрөх болвол бусад гуравт үл тооцогдох учраас "бусдаас төрөх" гэх тэр ч таарахгүй гээд *"Орохуй"*-гаас: "Бусдаас төрөх гэдэг ертөнцөд ч байхгүй" хэмээн айлджээ. Тиймээс төрөхүйг хориход "үнэхээр" хэмээх ялгалыг найруулах шаардлагагүй аж. *"Тодорхой үгт"-ээс:*

"Үнэхээр" хэмээх ялгал хийхийг хориглосон болой. Энэ талаар зарим нэгэн бээр төрөх тэргүүтнийг нэр томъёо төдийд ч байхгүй гэдэг. Нөгөө нэг нь нэр томъёо төдийд байна гэж үзнэ. Бүгдээр ийн хэмээн ухааны үүднээс ном, юмст өөрийн мөн чанараар бүтсэн араншинг хорино гэдэг эл багшийн ёсноо осолгүй бөгөөд хоёр үнэн хоёулаа өөрийн мөн чанараар бүтсэнийг хорьсон учраас буюу. Тэр мэтээр өөрийн мөн чанар үгүй учраас түүнээс цааш юу байх билээ. Ийм

болохоор хоригдохуунд үнэхээр ялгалыг найруулах нь зөвхөн “Өөрийн үндэст” хэмээх төв үзэлтний ёс болно” хэмээн хоолойгоо засаж номножээ.

б/ Тэдгээр нь ул таарах ёсыг үзүүлэхэд хоёр:

/1/ Тэр ёсныхон төв үзлийн нийт бусын ялгамжааг хорихыг үзүүлэх

/2/ Эсэргэлдэн өгүүлэгч нараас сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх

/1/ Тэр ёсныхон төв үзлийн нийт бусын ялгамжааг хорихыг үзүүлэхэд гурав:

/а/ Төв үзэлтний ялгамжааг танин барих

/б/ Тэдгээр ёсоор түүнийг хэрхэн хорьсон нь

/в/ Түүнээ Төв үзэлтэн хэрхэн хариу тавьсан нь

/а/ Төв үзэлтний ялгамжааг танин барих

“Ухааны жаран шүлэгт”-ээс:

Төрөлхтөн бүхэн энэхүү буянаар
Бинавад болоод билгэ билгийн буяныг хурааж
Бинавад болоод билгэ билгээс төрөх
Хоёр дээд лагшинг олох болтугай

хэмээн айлдсан мэт их хөлгөнөө зорчих шавь нар бээр үрийг олохын үест (бурханы хутагт хүрэхэд) номын дээд лагшинг ба дүрст дээд лагшинг олох бөгөөд энэ нь мөрийн үест заасан дагуу арга, билиг хоёр хосолсон бинавадын болон бэлгэ билгийн хэмжээлшгүй их буяны чуулганыг хэрхэн хураахаас хамаарна.

Чингэхдээ янагуухийн шалтгаан нөхцөлөөс үүдэж тустай, гэмтэй үр дагавар энэ хийгээд энэ төрнө хэмээх үйлийн үрийн барилдлагыг язгуураас нь сайтар ухаарах буюу янагуухийн тухай магадлал нэгийг олох ба ном бүгд өөрийн мөн чанараар бүтсэн гэж тоосон төдийд ч байхгүйг сайтар ухаарах зэрэг үнэмлэхүйг ойлгох ухаан олсон зэргээс ч хамаарна. Энэ хоёулаа байхгүй аваас арга, билиг хоёулангийн зам мөр ул бүрдэхэд хүрч жинхэнэ ёсоор суралцсанд тооцогдохгүй.

Чингээд энэхүү явдал мөр нь үр болж гарах хоёр лагшинг олохын үндэс болж, мөрийн аньсыг эндүүрэлгүй оносон суурь үзэл онолоо хэрхэн нотлон буулгахад харгалзана. Иймийн учир үзэл онолыг нотлон буулгах ёс болвоос энд үзүүлэх хоёр үнэнийг магадлан ухаарах явдал билээ. Үүнийг

төв үзэлтнээс бусад бодгаль хэн бүхэн харшуулж үзэх бөгөөд үл харшлах ёсыг олж чадаагүй байна.

Нарийн ухаарал, саруул оюун төгөлдөр мэргэн ухаант Төв үзэлт хэмээх тэрбээр хоёр үнэнийг онох аргад мэргэн тул огт харшлахын хиргүйгээр нотлон буулгаж ялгуугсаны таалльн оройд хүрсэн бөлгөө. Түүнээ шүтэн байж өөрийн багш болон номонд машид гайхамшигт бишрэл хүндэтгэл төрсөн учраас гулзгай хуудам гэмээс ангижирсан болно. Иймээс "Ухаантан нар аа" Өөрийн мөн чанараар хоосон байх гэдэг чинь шүтэн барилдаж гарсан утга мөн буюу. Тус хэрэг үйлдэх чадлаас хоосорсон бодас байхгүй гэсэн утга бус болой" хэмээн яруу тод дуугаар дахин дахин дуурсган зохиодог.

Ухааны олон оронд сайтар мэргэжсэн манай аймгийн бодит өгүүлэгч нар Төв үзлийг хүлээн зөвшөөрөхгүй бөгөөд тэд "хамаг ном өөрийн мөн чанараар ерөөс бүтэхгүй хоосон болчихвол хүлээс тонилохуй зэрэг сансар, нирваны ухагдахуун бүгдийг томъёолж болохгүйд хүрнэ" гээд зөвхөн энэ тал дээр Төв үзэлтэнтэй тэмцэлддэг. Энэ тухай *"Үндсэн билиг"*-ээс:

Хэрвээ эдгээр бүгд хоосон болчихвол
Төрөх ч үгүй, түрдэх ч үгүй болюу
Хутагтын дөрвөн үнэн тэдгээр ч
Таны ёсноо үгүйсгэгдэн хэтийдэх

хэмээн өөрийн мөн чанараар хоосон байх аваас төрөх, түрдэх хийгээд дөрвөн үнэн үгүйсгэгдэнэ гэх ба *"Тэмцлийг няцаагч"*-аас:

Хэрвээ хамаг бодит зүйлсийн
Өөрийн мөн чанар огтоос үгүй болвоос
Таны үг ч гэсэн мөн чанаргүй болох тул
Мөн чанарыг няцааж үл чадах

хэмээн үг нь мөн чанаргүй болчих тул мөн чанарыг хорих буюу мөн чанар үгүйг баталжчадахгүй гэжээ.

Тиймээс өөрийн мөн чанар үгүй болчихвол үйлдэгдэхүүн үйлдэгч болоод хорих бүтээх зэргийн үйл үйлдвэр таарахгүй болно гэж үзэж тэмцэлддэг бөлгөө. Үүнээс болоод мөн чанарыг хорих учир шалтгаан нь үйл үйлдвэр бүхнийг үгүйсгэж байна гэж ухаарч эсэргэлцэх ажгуу. Ийнхүү Бодит өгүүлэгч болоод Төв үзэлтэн хоёр нийт бусын тогтсон тааллын ёсны онолын хувьд тэмцэлдэх буюу. Мөн чанараар хоосон болоход (үүнд) сансар нирваны ухагдахуун бүгд агуулагдаж болох уу? үгүй юу гэдэг зөвхөн энэ асуудал дээр л тэмцэж иржээ.

Өөрийн мөн чанараар бүтэх гэдэг тоосон төдий байхгүй хэдий ч төрөгдөхүүн ба төрүүлэгч, хаах ба бүтээх зэрэг сансар, нирвааны агуулга бүгд оршин байж болохыг хүлээн зөвшөөрөх нь Төв үзлийн гол онцлог ялгамжаа юм. Үүнийг *"Үндсэн билгийн хорин дөрөвдүгээр бүлэг"*-т:

Гэмтэй хэтийднэ гэж үзэхдээ
Хоосон учраас байж болохгүй гэх тул
Та хоосон чанарыг огоорогч болно
Таны тэр чинь надад буй бус аа

Алин хоосон чанарт мөн аваас
Түүнээ бүгд оршин байх мөн
Хэрвээ хоосон чанарт бус бөгөөс л
Түүнээ хамаг зүйлс үл орших бүгд

хэмээн "Хэрвээ тэр бүхэн хоосон аваас" хэмээх тэргүүтний "гэм буруу" нь ч өвөрчлөн чанараар бүтээгүй гэж өгүүлэгч нарт ч үл гарахаар зогсохгүй өвөрчлөн чанараар хоосны зүгт л төрөх, түрдэх тэргүүтэн оршин байх аж. Харин өөрийн мөн чанараар хоосроогүй зүгт байж болохгүй аж. Энэ талаар *"Тодорхой үгт"*-ээс:

"Бидний ёсноо тийн өгүүлсэн гэм хэтийдэл үл гарахаар барахгүй, харин ч үнэн тэргүүтний ухагдахуун бүгдээр машид таарах болно" хэмээн айлдаад "Алин хоосон чанарт болвоос" тэргүүтний эш зарлигийг үзүүлэн номложээ.

Үүнийг Төв үзлийн *"Үндсэн билгийн хорин зургаадугаар бүлэг"-ээс*: "Арван хоёр шүтэн баридахуйн "ёсоор гарах" буюу төрөхүйн зэрэг болон "ёсноос буцах" буюу түрдэхүйн зэргээр үзүүлжээ. *"Хорин тавдугаар бүлэг"-ээс:* "Мөн чанарыг голлон хорих ёсыг" үзүүлжээ. *"Хорин дөрөвдүгээр бүлэг"-т:* "Хутагтын дөрвөн үнэнийг шинжлэх үүднээс буюу мөн чанараар хоосон биш бол сансар, нирвааны ухагдахуун бүгд оршиж болохгүйн ёс болоод мөн чанараар хоосон байгаа учраас л тэдгээр бүгд оршиж байгаа ёсыг дэлгэрэнгүй нотлон үзүүлжээ. Энэ бүлэг нь бусад бүх бүлгээ ойлгуулж ухааруулах хөтлөгч болжээ.

Эдүгээ Төв үзлийн утгыг өгүүлэхийг хүсэгч нар аа! Өөрийн мөн чанар байхгүй болвол төрөгдөхүүн, төрүүлэгч зэрэг нөхцөл шалтгаан, үр дагавар байхгүй байх албатай мэтээр өгүүлэх нь бодит өгүүлэгч нарын ёс болно. Тиймээс Нагаржунай багшийн болгоол болох энэхүү үндэс шалтгаан зэрэгт шүтэн байж, энэхүү үр дагавар төрөх ба түрдэх жамт ба энэхүү шалтгаан

үрийн агуулгад шүтэх учраас л өөрийн мөн чанараар хоосон байна хэмээх төв үзлийн замыг эрэлцэх хэрэгтэй. *"Хорин дөрөвдүгээр бүлэг"-ээс:*

Алин шүтэн барилдаж гарсан түүнийг
Хоосон чанарт хэмээн номложээ
Тэр нь шүтэж оршихыг нэрлэсэн агаад
Тэр нь Төв мөр мөн болой

Алин шүтэж эс гараагүй
Ном хаана ч үгүй
Тиймээс хоосон чанаргүй
Ном хаана ч үгүй буюу

хэмээн шүтэн барилдаж гарсан л бол өөрийн мөн чанараар хоосон болох жам ёстойг айлджээ. Энэ айлдварт шалтгаан нөхцөлд шүтэн байж төрсөн болохоор өөрийн мөн чанараар бүтэх ёстой гэдгийг няцааж чингэж өгүүлэх ёсгүй болохыг *"Тэмцлийн няцаагч"-аас:*

Алин энд хоосон чанар байгаа цагт
Түүнээ учир шалтгаан бүхэн буй
Алин хоосон чанар буй бус болвоос
Түүнээ юу ч үгүй болох

Алин хоосон болоод шүтэн гарсан лугаа
Төв үзлийн мөр нэгэн утгат болохыг
Эрхэмлэн зарлигласан ханьцашгүй бурхан
Танаа мөргөмү хэмээсэн ба,

"Хоосон чанарын далан шүлэгт" –ээс:

Хамаг бодит зүйлс (бодас) өөрийн мөн чанараар
Хоосон мөн болох нь бодит зүйлс
Шүтэн барилдаж гарснаас хэмээн
Ханьцашгүй бурхад чухалчлан үзүүлэв хэмээсэн ба,

"Ухааны жаран шүлэгт" –ээс:

Алин хэн бээр үл шүтэлцэх
Би болоод ертөнц хэмээн илт шунаваас
Аяа, тэдгээр л мөнх, мөнх бус тэргүүтний
(Туйлшрах) үзэл баримтлалаар булаагдах буюу
Алин бодит юмс шүтэн байж

Тэр л чанарт бүтнэ гэж үзэгчид ба
Тэдгээр бүхэнд мөнх гэх зэргийн алжаас гэм
Алин тэр бүхэн яахин төрөх

Алив шүтэлдэх бодит зүйлсүүд
Усан доторх саран адилд
Үнэн бус болохын эндүүрэлгүй
Үзэгч нар тэдгээр үзлээр үл булаагдах хэмээсэн ба,

"Ертөнцөөс нөгчигсөн магтаал"-аас:

Зовлонг өөрөө бүтсэн болоод
Өрөөлөөс бүтсэн, бас хоёулангаас бүтээсэн ба
Учир шалтгаангүйгээр ч буй хэмээн "Хашрууд" үздэг
Та бээр шүтэн барилдаж төрсөн хэмээжээ

Шүтэн барилдаж гарсан түүнийг
Та хоосон чанарт хэмээн болгоожээ
Бодит зүйлс өөрийн эрхгүй хэмээх
Ханьцашгүй таны арслангийн дуу

хэмээн шүтэн барилдсан мөн учраас л зөвхөн өөрийн мөн чанараас хоосон болохыг зарлиглажээ. Ийнхүү шүтэн барилдахуйн утга болвоос өөрийн мөн чанаргүй хоосон чанарын утга мөн хэмээх номнол нь Хутагт Нагаржунай багшийн нийт (ер) бусын ёс болой.

Тиймээс өөрийн мөн чанаргүй буюу хоосон чанарт болохыг Төв үзэлтний талаас авч үзсэн гэх буюу шүтэн барилдахуй болоод учир шалтгаан зэргийн ухагдахууныг өөрийн ёсноо найруулж амар хялбар болгоод бусдад (тулгаж) хүргэхийг шүтэн барилдахуйн утга гэсэн бус. Харин "алин хоосон болсон түүнд л" хэмээсэн мэтээр алин өөрийн мөн чанар байхгүй хэмээх тэр л ёсноо сансар, нирваны шүтэн барилдлагад багтана гэж айлдсан хэрэг ээ.

11

ШҮТЭН БАРИЛДАХУЙ БА ХООСОН ЧАНАР

/б/ Тэдгээр ёсоор түүнийг хэрхэн хорьсон нь
/в/ Түүнээ Төв үзэлтэн хэрхэн хариу тавьсан нь

Чингэвээс хоосон чанарыг баримтлах ёсноо сансар, нирваан бүгдээр хэрхэн таарах вэ? Хамаг бодасыг өөрийн мөн чанараар хоосон гэж өгүүлэх нь шүтэн барилдаж гарсан тул ийн өгүүлж тийн номносон болой. Тиймээс шүтэн барилдах тэр утганд л таарах хэрэг. Тийн таарах учраас зовлон ч оршиж таарна. Зовлон гэдэг шалтгаан нөхцөлд шүтэн байж л үүддэг учиртай. Шүтэн барилдаж гараагүй бол зовлон гэж орших учиргүй. "Зовлонгийн үнэн" орших болохоор түүний үүдэх үндэс-"хотол гарахуй" (үйл нисванис) болон тэрхүү зовлонг хорих–"хорихуй үнэн" (амирлангуй) болон түүнд хүргэх-"мөр" ч орших болж "дөрвөн үнэн" буй болох буюу.

"Дөрвөн үнэн" орших болсноор тэдгээрийг мэдэх, тэвчих, илт үйлдэх, мөр бясалгах явдлууд ч мөн орших болно. Тэдгээр орших болохоор чухаг дээд гурав тэргүүтэн ч бүгдээр орших болно. Энэ талаар *"Тодорхой үгт"-ээс:*

Алин хамаг зүйлс өөрийн мөн чанараар хоосон ямагт болсон үед л алин өгүүлэн буй бүгд орших болой. Хэрхэн хэмээвээс, учир нь бид нар шүтэн барилдаж гарсныг хоосон чанарт хэмээн өгүүлдэг. Алин илт хоосон чанар болсон тэр л шүтэн барилдсан болно. Алин шүтэн барилдаж гарсан түүнд л хутагтын дөрвөн үнэн буй гэж мэдээрэй. Хэрхэн хэмээвээс, шүтэн барилдаж гарсан учраас зовлонт буюу эс шүтэн барилдаж гарваас тийн бус болой. Тэр нь өөрийн мөн чанар үгүй учраас хоосон болой. Зовлон буй болохоор зовлонгийн (шалтгаан) "хотол гарахуй" ба зовлонг "хорихуй" болон "хорихуй"-д одох "мөр" ч оршино. Тийм учир зовлонг огоот мэдэх, хотол гарахуйг тэвчих, хорихуйг илт үйлдэх бөгөөд мөрийн бясалгал ч орших болно. Зовлон тэргүүтэн үнэнийг огоот мэдэх зэрэг орших аваас л үр дагаварууд орших болно. Үр буй аваас "Үрд оршихуй" ч буй болно. "Үрд оршихуй"-нууд буй аваас "Орогч нар" ч буй болно. "Үрд оршигч" болоод "Орогч" нар буй аваас "Буянд дурлагч" хувраг тойн орших болой. Хутагтын дөрвөн үнэн байх аваас дээдийн ном орших болно. Дээдийн ном болоод хувраг тойн буй аваас бурхан ч орших болно. Иймээс чухаг дээд гурав ч орших болно. Ертөнц хийгээд ертөнцөөс нөгчигсөн хамаг ном бүгд хийгээд ялангуяа онохуй ухаан бүгд ч орших болно. Буян, нүгэл тэдгээрийн

үр дагавар болоод ертөнцийн томъёо агуулга бүгд орших болно. Тийм учраас тийнхүү алин хоосон чанарт болсон түүнд л хамаг бүгд орших буюу. Алин хоосон чанаргүй болвоос л түүнээ шүтэн барилдаж гарах зүйлгүй болох учраас хамаг бүгд оршихгүй болюу хэмээн айлджээ.

Орших ба эс орших гэдэг тэдгээрийг буй хийгээд буй бусыг өгүүлж буй гэж ухаараарай. Дээр өгүүлсэн "Тэмцлийг няцаагч"-ийн тэмцлийн хариуд ч өөрийн мөн чанаргүй байвал л үйл үйлдвэр оршино хэмээх хариуг (Нагаржунай) багш тодорхой айлдсан байна. *"Тэмцлийг няцаагч"-аас:*

Алин шүтэн барилдаж гарсан бодас
Тэдгээр л хоосон чанарт хэмээгдэх ба
Алин шүтэн барилдаж гарсан түүнийг
Өөрийн мөн чанаргүй (үгүй) хэмээн өгүүлэх хэмээжээ.

Түүнийг /Нагаржуна багшийн "Тэмцлийг няцаагч"-д хийсэн/ *"Өөрийн тайлбар"-аас ч:*

Та нар бодит юмсийн хоосон чанарын утгыг ухааралгүйгээр "Таны үг өөрийн мөн чанаргүй тул бодит юмсийн мөн чанарыг хорьж таарахгүй хэмээн гэм алдааг хайж өгүүлдэг билээ" гээд "Энэ үест бодит зүйлсийн шүтэн барилдаж гарсан алин тэр л хоосон чанар мөн бөлгөө. Яагаад гэвэл, өөрийн мөн чанар үгүйн учраас буюу. Алин шүтэн барилдаж гарсан бодит зүйлс өөрийн мөн чанартай бус буюу. Мөн чанараас бүтэх гэж огт байхгүй л дээ. Яагаад гэвэл, шалтгаан болоод нөхцөлд харгалзах учраас болой. Хэрвээ бодас юмст өөрийн мөн чанар буй аваас шалтгаан нөхцөл байхгүй байсан ч оршиход хүрнэ. Тийм байдал огтоос байхгүй учраас өөрийн мөн чанар үгүй буюу хоосон чанарт хэмээн номнов.

Түүнчлэн миний үг ч шүтэн барилдаж гарсан агаад тийм учраас өөрийн мөн чанар үгүй болой. Өөрийн мөн чанар үгүйн тул хоосон чанарт хэмээх нь таарна. Хэрхэн хумх болоод цэмбэ тэргүүтэн шүтэн барилдаж гарсан тул мөн чанар хоосон боловч зөгийн бал, ус, сүү зэргийг хөөрүүлж буцалгахад халуун, хүйтэн болон агаар салхи, нар зэргээр тэтгэж туслахтай адилаар миний үг ч гэсэн шүтэн барилдаж гарснаар өөрийн мөн чанар үгүй хэдий мөн ч бодас юмс өөрийн мөн чанар үгүй болохыг машид бүтээж чадах бөлгөө. Тиймээс "таны үг өөрийн мөн чанаргүй учраас хамаг бодас юмсын өөрийн мөн чанарыг хорьж таарахгүй гэж хэлэх чинь зохисгүй болно" хэмээн мөн чанараар бүтвээс

шалтгаан нөхцөлд харгалзахгүйд хүрэх ба шалтгаан нөхцөлд харгалзах учраас өөрийн мөн чанаргүй байх жамыг дагаж, "өөрийн мөн чанаргүйн үгээр" л бүтээх хорихын үйлийг үйлдэж чадах учиртай" гэж машид тодорхой зарлиглажээ.

Шалтгаан нөхцөлд шүтэн байж л хотол нисваанисын болоод асар арилсан ном юмс төрөх, түрдэхийн шүтэн барилдлагаар орших ба өөрийн мөн чанар үгүй болох хоёр нь сууръ зохилдож хурах нэгэн бэлгээ. Үгээр зогсохгүй, тэр адилын шүтэн барилдах мөн чанар бол өөрийн мөн чанаргүй мөн гэж онох энэхүү хосгүй учир шалтгаанд одох нь зөвхөн Төв үзэлтний ялгамжаат ном гэдгийг мэдээрэй. Шүтэн байж төрөх, шүтэн байж түрдэх ёсыг өөрийн мөн чанараар бүтэх "ёст" мэт барьж, мөн чанарыг хорьсон ухаанаар төрөх, түрдэхийн шүтэн барилдахуйг няцаана гэвэл "Бурхан нь буг чөтгөр болж буух" гэсний үлгэр болж Төв үзлийн утгыг зүй ёсоор онохын их тотгор болмуй за.

Тиймээс хамаг юмст өөрийн мөн чанараар бүтсэн (өвсбээн бүтсэн) мөн чанар гэж тоосон төдийд ч байхгүй гэх ойлголт төрөхөд шалтгаан нөхцлийн барилдлагатай гэх ойлголт төрөх учрыг өөрийн ёсноо үгүйсгэвээс бусдын нигуурыг харах хэрэгтэй болно. Өөрийн ёсны шалтгаан нөхцлийн тухай сайн ойлгосон боловч өөрийн мөн чанар байхгүй талаар өөрийн ёсны ойлголт олоогүй байтлаа хоосон чанарын утгыг мэдчихлээ гэж яривал төв үзлийг эдүгээ болтол олоогүйн шинж гэж ойлгоорой. Үзэл онолыг олох үндэс бол ам авсан шагшаавадаа ариунаар сахихын үүднээс буян хураах, нүглээ арилгахын үйлд олон зүйлээр шамдах ба мэргэд дээдсийг шүтэж сонсох, санах зэргээр хичээх явдал буюу. Тийнхүү үзэгдэл ба хоосон чанарыг таньж мэдэж тэр хослуулан барих нь "өдрийн од шиг" хааяа нэг тул төв үзлийг олно гэдэг маш их бэрхтэй буюу. Энэ талаар *"Үндсэн билгийн хорин дөрөвдүгээр бүлэг"*-т:

Тийн сулруулваас энэхүү номын ёзоорыг
Оноход бэрхтэйг болгоон таалж
Чадагчийн таалал, үзүүлсэн номоос
Машид буруугаар урвах бий хэмээсэн ба,

"Их эрдэнийн эрхи"-ээс ч:

Ариун бус, мөнх бусын жамт энэхүү бие
Энгийн илт мэдлийн орон (боловч)
Мөнх хэмээн үзэх тэр цагт ч,
Сэтгэлд орших орон бус

Тэр цагт дээдийн ном орших бус
Нарийн илт мэдлийн орон бус
Гүн гүнзгий энэ бүгдийг хэрхэн
Сэтгэлд амар буух билээ

Энэхүү ном гүн учир
Ардууд мэдэхэд бэрхтэй бөгөөд
Тиймээс Чадагч бурхадын
Үзүүлсэн номыг буруу ойлгох

хэмээн эрхэм зарлиг судар шастараас онож ухаарахад амаргүй болохыг айлджээ.

Чингэлгүй гол ном сударт ухаарсан гэх заримууд бээр хумх тэргүүтэн өөрийн гишүүнтэй нэг, эсвэл тусдаа утгат болохыг ажиглаж шинжсэнээр өөрийн мөн чанаргүйн утгыг нотлон буулгана гэж айлдсан утгыг эндүүрч, хумх тэргүүтнийг цорго, хүзүү тэргүүтнээс өөрийн үе гишүүдээс хайж шинжээд тэдгээрийн алинд ч олдохгүй болохоор "хумх байхгүй" гэж ойлгох бий. Цаашлаад шинжээчийг ч гэсэн тийм байдлаар шинжихэд "шинжээч байхгүй" гэж ойлгох ч бий. Ингээд шинжээч олдохгүй болох цагт "хумх тэргүүтнийг байхгүй" гэдгийг хэн мэдэх юм гээд байгаа ч биш, байхгүй ч биш гэж өгүүлэх зэргийн гулзгай эндүү ташаа ойлголт авчихаад үзэл онол оллоо гэвэл, энэ л хуудам нэгэн болж үзэгдэнэ.

Тиймд ухаантан мэргэд нар аа! Үнэн утгат эрхэм зарлиг болоод түүний утгыг тайлсан тайлбар шастарууд болон төв үзлийн зөв гол номлол суртгаалуудаас "хоосон чанарын утга бол шүтэн барилдахуйн утга" хэмээн айлдсан нь ухаант Төв үзэлтний гол ялгамжаа болой. Ялангуяа Буддхапалида, Чандракирти багш нар бээр хутагт эцэг, хөвгүүдийн таалал бүгдийг үлдээлгүй тайлсан хамгийн нарийн орон болсон шүтэн барилдахуйд суурилж өөрийн чанар байхгүй гэж ойлгож мэдэх ёс ба өөрийн мөн чанараар хоосон болох нь шалтгаан үр дагавар болж ургах ёсноос өөр бусдаар хөтлөгдөх учиргүй гэдэг магадлалыг ухаараарай.

/б/ Тэдгээр ёсоор түүнийг хэрхэн хорьсон нь

Тэр адил Нагаржуна багшийн ёсноо ном, юмс өвөрчлөн (өөрийн мөн чанараар) чанараар бүтэх гэж тоосон төдийд ч байхгүй гэнэ. Хэрэв өвөрчлөн чанараар бүтэх болвоос сансар, нирваны агуулга оршихгүйд хүрнэ. Тэрхүү агуулгыг хүлээн зөвшөөрөхгүй байх аргагүй бөгөөд хүлэгдэх, гэтлэх зэрэг агуулга бүхэн түүнд магадтай багтах учраас өвөрчлөн чанар байхгүй гэж

хүлээн зөвшөөрөх шаардлагатай. "Та нар бодит зүйлст өвөрчлөн чанар байхгүй болохоор өөр юу ч байхгүй болно гээд хүлэгдэх, гэтлэх болоод төрөх, түрдэх тэргүүтнийг хаахад "үнэхээр" гэх зэргийн ялгааг найруулах шаардлагагүй, зөвхөн өвөрчлөн чанарыг үгүйсгэх ухаан зэргээр үгүйсгэнэ гэвэл, өвөрчлөн чанар байхгүй түүнээ л хүлэгдэх, гэтлэх, төрөх, эвдрэх тэргүүтний агуулга таарах учраас үгүйсгэхгүй гэж яаж санана вэ.

Эсэргүүцэл: Хэрвээ багшийн тааллаар хүлэгдэх, гэтлэх тэргүүтэн сансар, нирваны агуулга бүгдээр нэр төдий учир бид ч мөн нэр төдий болох нь гэмгүй бус уу?"

Хариулт: Чингэж таарахгүй байна. Энэ талаар Чандракирти багш бээр "Нэр төдийд ч ном, юмс өөрийн мөн чанараар бүтээгүй гэж та ч үздэг. Чингэхдээ өвөрчлөн чанарыг хорих ухаанаар нэрийн төдийд ч байх өвөрчлөн чанарыг хаах хэрэгтэй. Өвөрчлөн чанарыг хорих ухаанаар хүлэгдэх, гэтлэх зэргийг ч хорино гэж үздэг болохоор нэр төдийд ч хүлэгдэх, тонилох тэргүүтнийг хорих нь маш тодорхой болой" хэмээжээ.

Товчилбоос, өвөрчлөн чанар үгүй болон хүлэгдэх, гэтлэх, төрөх, түрдэх тэргүүтэн харшилна гэж үзвээс, өвөрчлөн чанаргүй хоосон чанарт сансар, нирваны хамаг агуулга багтах гэдэг хоёр үнэний алин ч болохгүйд хүрэх тул төв үзлийн нэгэн онцлог түүнийг та хорих болох нь ээ. Тэдгээрийг харшлахгүй гэж үзвээс, мөн чанарыг хорьсон ухаанаар хоригдохуунаа ямар нэг "ялгамж" найруулах шаардлагагүйгээр төрөх, түрдэх, хүлэгдэх, гэтлэх тэргүүтнийг хориход үнэн учир шалтгааны шаардлагагүй. Тиймээс өвөрчлөн чанарыг хорьсон ухаанаар шалтгаан үрийг хорино гэдэг өвөрчлөн чанаргүй болвоос төрөх, түрдэх гэдэг байхгүй гэсэнтэй адил буюу. Иймээс *"Хориндөрөвдүгээр бүлэг"*-ээс:

Хэрвээ тэр бүгд хоосон аваас
Төрөх үгүй ба түрдэх үгүй буюу
Хутагтын дөрвөн үнэн тэдгээрийг
Та үгүйсгэж хэтийдсэн болно

хэмээх тэргүүтнээр бодит өгүүлэгч нарын эсэргүүцлийг тавьсан буюу.

Хэрвээ алив юмсийн бодит
Өвөрчлөн чанар хаана ч үгүй болвоос
Таны үг ч өвөрчлөн чанаргүй байх тул
Өвөрчлөн чанарыг буцааж чадахгүй болой

хэмээн *"Тэмцлийг няцаагч"*-аас бодит өгүүлэгч нарын тэмцлийг үзүүлсэнтэй ямар ч ялгаа байхгүй нь машид тодорхой байна.

Эсэргүүц рдэх байхгүй болвоос бид нарын өвөрчлөн чанараар хоосон, эс хоосны алиныг ч хүлээн зөвшөөрөхгүй байгаа маань зөв юм биш үү?

Хариулт: Таны тэр чинь гол номын утганд огтоос таарахгүй буюу. *"Тодорхой үгт тайлбар"*-аас:

"Бидний ёсноо төрөх, түрдэх тэргүүтэн таарахгүйн гэм огт гарахгүйгээр барахгүй дөрвөн үнэн тэргүүтэн ч таарах мөн" хэмээн номлосон буй.

"*Үндсэн билиг*"-ээс ч, өөрийн мөн чанараар хоосны зүгт ч таарах бөгөөд харин эс хоосон аваас үл таарна гэдгийг сайтар ялган айлдсан нь учиртай. *"Төв үзэлд орохуй"-гаас ч:*

Бодитой хоосон хөрөг, дүрс, тусгал тэргүүтэн (адил)
Чуулганд харгалзах юмс эс алдаршсан ч бус
Хэрхэн тэдгээр хөрөг, дүрс зэргүүд шиг хоосноос
Тэдгээрийг мэдэх сэтгэлийн намба дүр төрөх мэт

Түүний адил бодит бүхэн хоосон хэдий ч
Хоосон чанараас л машид төрөх болюу хэмээн айлджээ.

Мөн хүлэгдэх, гэтлэх тэргүүтнийг ухаанаар хориход үнэмлэхүйн хориг үйлдэлгүйгээр янагуухид хорих хэрэгтэй гээд тэр цагт янагуухид ч сансар, нирваан агуулга бүгдийг хорино гэх тэр адилын төв үзэлтэн урьд ч гараагүй нэгэн билээ.

/в/ Түүнээ Төв үзэлтэн хэрхэн хариу тавьсан нь

Бодас юмс өвөрчлөн чанараар (өөрийн мөн чанаргүй) хоосон болохоор сансар, нирвааны шалтгаан үрийг агуулж болохгүй хэмээх эл тэмцлийн талаар Нагаржунай багш бээр, Төв үзэлтэн нараас гадагш хаях учиртай гэмийг дотогш нь хаялаа гээд няцааж гэмийг гарган тавьжээ. *"Үндсэн билгийн хорин дөрөвдүгээр бүлэг"*-т:

Та өөрийн гэмүүдийг
Миний гэм болгон хөрвүүлжээ
Морио үнэхээр унасан хирнээ
Морио мартах адил болжээ

Хэрвээ бодит зүйлс өвөрчлөн чанараас
Буй хэмээн даган үзвээс

Тэр адилаар бодит зүйлс
Шалтгаан нөхцөлгүй болно гэж Та үзэх хэмээсэн ба,

Хэрвээ энэ бүхэн хоосон бус болвоос
Төрөх үгүй, түрдэх үгүй болюу
Хутагтын дөрвөн үнэн тэргүүтнийг
Та үгүйсгэж хэтийдэх болно хэмээн айлджээ.

Тиймээс өвөрчлөн бүтсэн мөн чанар буй бус (байхгүй) гэхээр, тэгвэл өөр юу байх вэ гэж өгүүлэх энэ чинь ямар ч эргэлзээгүйгээр өөрийн мөн чанар буй бус (байхгүй) болоод ногоо буй бус (байхгүй) гэх хоёрын ялгааг ялгаж мэдээгүйтэй холбоотой нь тодорхой байна. Ногоо буй гэх ба ногоо өвөрчлөн чанараар бүтэх хоёрыг ч ялгаж чадаагүй учраас л буй аваас л өвөрчлөн чанараар буй (байх) ёстой. Эсвэл өвөрчлөн чанараар буй бус (үгүй) болвоос, (ерөөс) буй бус (үгүй) болно гэж үзсэн нь тодорхой байна. Эс чингэвээс өвөрчлөн чанараас бүтсэнийг хорих ухаанаар буй төдий болоод төрөх, түрдэх тэргүүтнийг хэрхэн хорих вэ гэх үү? Тиймээс хэзээ ногоо тэргүүтнийг буй (байна) гэж үзэх тэр хүртэл өвөрчлөн чанараар бүтсэн л гэж өгүүлэх ба өвөрчлөн чанараар бүтэх ерөөс байхгүй гэхээр огт байхгүй юм шиг өгүүлэх нь хоёр хязгаарт (туйл) эргэлзээгүй унах мөн тул бодит өгүүлэгчийн ухааралтай ялгалгүй нэгэн болно. Чандракирти гэгээний *"Дөрвөн зуутын тайлбар"*-т:

Бодит өгүүлэгчийн ёсоор хэзээ бодит зүйлс орших (буй) тэр хүртэл өөрийн мөн чанартай байна. Алин хэзээ өөрийн мөн чанараас хагацах болвол тэр цагт бодит зүйлс "илжигний эвэр" мэт бүгдээрээ үгүй болдог учиртай хэмээн хоёр болгож ярихаас хэтэрдэггүй. Иймээс эдний илт баримтлал бүгдийг жигдлэхэд бэрхтэй хэмээн тодорхой айлджээ.

Цогт Чандракирти бээр өвөрчлөн чанар буй болоод буй бус эсэхийг дөрвөн талаас шинжлэн гаргаж үзүүлсэн бөгөөд үүнийг ухаараагүй учраас хоёр хязгаарт эргэлзээгүй унаж, хязгаараас ангижирсан төв үзлийн утгыг онохгүйд хүрнэ. Энэ нь өвөрчлөн чанар ерөөс байхгүй гэхээр тухайн юмс, үзэгдлийг ерөөс байхгүй гэж үздэг байна. Иймээс өвөрчлөн чанараар хоосон буюу хоосон чанар дор шалтгаан үрийг ерөөс агуулж болохгүй гэж үзээд "тасархайн хязгаар"-т унана. Мөн тухайн юмс, үзэгдлийг буй (байна) гээд үзэхээрээ чинагш өөрийн мөн чанараар бүтсэнд тооцож үзэх хэрэгтэй гэнэ. Чингэхээр шалтгаан үрүүд ч өөрийн мөн чанаргүй буюу тийн үзэгдэх илбэ адил үзэх ухаан төрөхгүйд хүрэх учир "мөнхийн хязгаар"-т унах мөн.

Тиймээс хамаг ном, юмст өөрийн мөн чанараар бүтсэн чанар нь хоосон төдий ч байхгүй, ерөөсөө байхгүй болохыг оносноор буйгийн (мөнхийн) хязгаарт үл унах болно.

Гэсэн хэдий ч ногоо тэргүүтэн бодас, юмс хэрэг тус үйлдэх чадлаасаа хоосорсон огт оргүй зүйл болж одолгүй, басхүү өөр өөрийн үйлдвэр үйлийг үйлдэх хүч чадалтай хэвээр оршино гэж ухаарч магадлаваас үгүйсгэх (тасархайн) хязгаарыг тэвчих болно. "Өвөрчлөн чанар байхгүй" болон "байхгүй" хоёрыг тодорхой ялгаж мэдэх учиртайг *"Тодорхой үгт"*-ээс:

Эсэргүүцэл: Ийн хэмээн Хэрэв та энэ мэтээр бодит юмс өвөрчлөн чанаргүй гэж агуулваас алин ялж төгс нөгчигсөн бээр өөрийн үйлдсэн үйлийн тийн боловсролыг (үр) өөрөө амсах болно хэмээн айлдсан бүхнээ эл ёсоор үгүйсгэж, үйлийн үрийг басамжлах учир та үгүйсгэгчийн эрхэм болох буюу.

Хариулт: Өгүүлсүгэй. Би үгүйсгэгч бус аа. Би болвоос буй болоод буй бус хоёрт өгүүлэгчийг хориглож хоёр үгүй мөр болсон нирвааны хот балгадад одохыг тодорхой үйлдэгч мөн. Би болвоос үйл, үйлдэгч, үр жимс тэргүүтэн буй бус аа гэж өгүүлсэн бус аа. Тэгвэл юу хэмээвээс, Эдгээрийг өөрийн мөн чанар үгүй болой хэмээн агуулсан болой.

Эсэргүүцэл : Яавч өвөрчлөн чанаргүй болвоос үйл, үйлдэгч болж таарахгүй учир гэм нь илхэн байгаа бус уу.

Хариулт: Тэр тийм бус аа. (Харин) Зөвхөн өвөрчлөн чанартай л болчихвол үйл үйлдвэр үзэгдэхгүй болох учиртай. Зөвхөн өвөрчлөн чанаргүй учраас л үйл, үйлдвэр үзэгдэх мөн" хэмээн айлджээ.

Энэ үест "өөрийн мөн чанаргүй болохоор мөн чанарыг хориход хүрнэ. Иймээс үйлээс үүдэж тийн боловсрол төрнө гэдэг үгүйсгэгдэнэ" гэж бодит өгүүлэгч нар өгүүлдэг. Ийн өгүүлэх нь мөн чанарыг хорьсон ухаан өөр учир шалтгаан үрийг хорино гэсэн баримталтай ялгалгүй баримтлал байна. Шалтгаан үрийг хоривоос тасархай үзлийн "эрхэм" болно гэж төв үзэлтэн болоод бодит өгүүлэгч хоёулаа адилд үзнэ. Гэвч бодит өгүүлэгч нараас төв үзэлтэн шалтгаан үрийг хориогүй байхад өөрийн мөн чанарыг хорьсон учраас шалтгаан үрийг ч хорьсон болно гэж үзээд төв үзэлтнийг үгүйсгэгч буюу тасархай үзэлтэн хэмээдэг ажээ. Түвдэд өөрийгөө төв үзэлтэн хэмээгч их зонхиуд нь мөн чанарыг хорьсон болохоор шалтгаан үрийг ч хорьсон болох хэрэгтэй гэх нь бодит өгүүлэгч нартай адилхан үзэгдэнэ.

Бүр шалтгаан үрийг язгуураас хорих нь төв үзлийн ёс гэж хэлэх ч

байна. Энэхүү тэмцлийн хариуг "Би болвоос үгүйсгэгч бус аа. Буй, буй бус хэмээн хоёрт өгүүлэгчийг арилгаж нирвааны мөрийг тодруулагч болой" хэмээн айлдаж буй, буй бус хэмээн өгүүлэхийг арилгах ёсыг үлдсэн бусад хэсэгт үзүүлжээ. Түүнээ "Бид нар болвоос үйлийн үр тэргүүтнийг үгүй гэж үл өгүүлвэй" хэмээсээр, "үгүйсгэн өгүүлэгч" гэхийг арилгах буюу. Үйлийн үр тэргүүтнийг үгүйсгэвээс үгүйсгэгч болох тул "Бид тийн үзэхгүй" хэмээжээ.

"Тэгвэл юу өгүүлэх" хэмээн асуухад, "Үйлийн үр тэргүүтэн эдгээр нь өөрийн мөн чанаргүй болой гэж агуулах буюу үзэх болой" хэмээн өгүүлснээр "буй гэж өгүүлэгч"-ийг арилгасан мөн. "Өвөрчлөн чанаргүй болвол үйл, үйлдвэр байх нь таарахгүй учир гэмтэй болох биш үү" гэвэл, "Та бээр үгүйсгэн бүү өгүүл. Өвөрчлөн чанараар үгүй хэмээн өгүүлэх хэдий ч дээр хэлсэн гэм буюу өвөрчлөн чанаргүй болвол үйлийн үрд таарахгүй, эдүгээ тэвчих шаардлагагүй гэх зэргээр бодит өгүүлэгч нар тэмцэх бий. Энэ нь тэдний ёсноо өвөрчлөн чанар байхгүй болоод буй бус хоёрыг ялгаж үзээгүйгээс болоод тийм тэмцэл үүдсэн буюу.

Түүний хариуд шалтгаан үрийг төрүүлэх тэргүүтний үйл, үйлдвэр зэрэг нь өвөрчлөн чанарт буй аваас үл орших бөгөөд зөвхөн өвөрчлөн мөн чанаргүй байхад л таарах болохыг айлджээ. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"*-аас:

Би болвоос бодитыг үгүйсгэн өгүүлэгч бус аа. Шүтэн барилдаж гарахуйг өгүүлэгч учраас тэгвэл та бодит өгүүлэгч үү хэмээвээс тэр бус аа. Шүтэн барилдаж гарахуйг өгүүлэгч мөн учраас буюу. Та чухам юуг өгүүлэх вэ? хэмээвээс, Шүтэн барилдахуйг өгүүлэгч болой" хэмээжээ.

Мөн "Шүтэн барилдаж гарахын утга юу вэ?" "Өвөрчлөн чанар байхгүй гэсэн утга, өөрийн мөн чанараар төрөхгүй гэсэн утга, илбэ, зэрэглээ тусгал дүрс, гандирсын балгад, хувилал, зүүд зэрэгтэй адил чанартай үрээ гаргах утгат хоосон чанар ба "би-үгүй"-н утгат болой хэмээжээ.

Ийнхүү шүтэн барилдана гэж үзсэнээр бодас, юмсын буй болон буй бусын хоёр хязгаарт өгүүлэх ёсноос арилахыг үзүүлжээ. Тийнхүү шүтэн барилдахуйн утгыг өвөрчлөн чанараар эс төрөхийн утгаар айлдсанаар "бодит буй" гэж өгүүлэхийг арилгаж, илбэ зэргүүдтэй адилаар шүтэн барилдаж гарах гэснээр "бодит үгүй" гэж өгүүлэхийг арилгажээ. Тиймд "бодит"-ын хувьд өвөрчлөн чанарын болон ач тус үйлдэхийн хоёр талаас томъёолдог. Үүнд "бодит буй" хэмээн өгүүлэхийн "бодит" нь зөвхөн өвөрчлөн чанараас бүтсэн гэсэн талаас нь авч үзсэн байхад "бодит буй бус" хэмээн өгүүлэхийн "бодит" нь тусыг үйлдэх талаас нь үзжээ. Энэ хоёрыг ялгаж өвөрчлөн чанарыг

хорьж илбэ мэтийн шалтгаан үр оршихыг үзүүлсэн болой. Мөн *"Дөрвөн зуутын тайлбар"*-аас:

Асуулт: Бас дахин юунд өнгөрсөн орон вишайг дурдан санах байхгүй буюу байхгүй болой хэмээн өгүүлнэ вэ?

Хариулт: Би болвоос шүтэн барилдахыг арилгаагүй билээ. Хэрхэн байсан тэр дагуу магадлах болохоор дурдан санахдаа буруу утгыг буруу л гэж зөвхөн санах" хэмээн тэр багш тийн томъёолжээ. Тийм учраас санах сэтгэлийн орон нь өнгөрсөн бодас, юмс байдаг буюу.

Хэрвээ өөрийн мөн чанараас буй аваас
Түүнийг санах сэтгэл түүнийг
Тэрхүү буй утгаар нь бодох учиртай

Өөрийн мөн чанараар бүтсэн болвоос алин цагт ч тэрхүү өнгөрсөн бодит зүйлс өөрийн мөн чанаргүй болж тэр цагт түүнийг дурдан санах сэтгэл ч өөрийн мөн чанаргүй болно. Тиймээс буруу хэмээн үзжээ. "Буруу" гэхэд ч өөрийн мөн чанаргүй болоод шүтэн барилдаж гарахаас өөр утгаас гарахгүй. "Бодит бус" хэмээх утга нь буруу утга биш ээ. "Өнгөрсөн юм бүхэн байхгүй байх ёсгүй. Түүнийг чинь эгээрэн санах болохоор түүний үр дагаврыг үзэж буй хэрэг. Өөрийн мөн чанараар байж болохгүй. Мөнх болж хэтийднэ. "Бодитойд барихад ч хүрч хэтийдэх" учраас хэмээн өнгөрсөн зүйл гэдэг ерөөс байхгүй зүйл бус, өөрийн мөн чанараар ч бүтсэн бус. Буруу буюу хуурамч утга гэдэг шүтэн барилдахуйн утга буюу. Бодитыг үгүйсгэсэн утга бус хэмээн айлджээ.

Тиймээс эдгээр номын өөрийн мөн чанараар бүтсэн гэж үзвээс бодит өгүүлэгч буюу "буй-гийн хязгаарт унагч" болно. Тэдгээрийг буй төдий гэж өгүүлснээр бодит өгүүлэгч буюу "буй" гэж өгүүлэгч үл болно. Түүнчлэн гадаад, дотоодын бодит юмсууд тус үйлдэх чадлаар хоосорсон бодит бус гэж үзвээс "бодит бус өгүүлэгч" буюу "үгүйсгэлийн тасархай хязгаарт унагч" болой.

Тэдгээрийг өөрийн мөн чанаргүй гэж өгүүлснээр тасархайн хязгаарт үл унана. Тийнхүү огт байхгүй болоод өвөрчлөн чанаргүй байхын ялгааг ойлгоогүйгээс буй ба үгүйн хязгаарт унах бий. Эл явдлыг хорихдоо бид "Огт байхгүй гэж өгүүлээгүй ч буй бус аа гэж хэлсэн буюу. Буй гэж эс өгүүлсэн ч байхгүй биш ээ гэж өгүүлсэн мөн" Ийн өгүүлэх төдийд горилсон ч (шунаваас) зөвхөн харшилсан болох тул Төв үзлийн утга өчүүхэн төдийг ч үл баттаана. Бусдыг хорихын цагт өөрийн мөн чанар буй, буй бус хоёрын талаас нь авч үзэж хорих юм бол тэр хоёр бие биенээ үгүйсгэх ёстой гэж өөрсдөө үздэг

шиг тэр хоёрын аль нь ч болохгүй гэсэн тийм утгаар илэрхийлдэг билээ.

Ийнхүү аль нэгэн суурь дээр үндэслэж өөрийн мөн чанар байна уу үгүй юу гэдгийг шинжилж (эрж хайж) байгаа, байхгүй тэр хоёр бие биенээ үгүйсгэх хэрэгтэй. Тэнд (тэр хоёрт) багтаагүй гуравдагч этгээд байвал мөн чанараар байна уу эсвэл байхгүй юу гэдгийг шинжлэх нь зохисгүй болно. Үлгэрлэвээс, "өнгө мөн байна гэхэд хөх байна уу эсвэл шар байна уу "гэж асуухтай адил.

Буй, буй бус хоёр чанар бие биенээ үгүйсгэх гэдэг ер нь мэдэгдэхүүн болдог буй, буй бус хоёрын үгүйсгэлээс хамаардаг билээ. Үлгэрлэвээс, үнэн дотор үнэний нэг болон үнэний олон хоёр үгүйсгэгдэхтэй ер нь нэг ба олон хоёрын үгүйсгэлээс хамаардагтай адил буюу. Тийнхүү бие биенээ үгүйсгэхэд гуравдагч этгээд буцах ёстой. Тэр хоёрын аль нь ч болдоггүй зүйлийг эгээрэх нь хэрэггүй дэмий мөн. Эл талаар *"Тэмцлийг няцаагч"*-аас:

Өөрийн мөн чанараар бүтэхээс буцваас
Өөрийн мөн чанарт болон бүтэх хэмээжээ.

Гэвч тийн үзэх болохоор хаана ч гуравдагчыг няцаасан тооцоо гаргаагүй учраас зөвхөн доноголзох (эргэлзэх) төдийд болно. Буй бус тэргүүтний нэгий нь тийн мэдсэнээр нөгөөг нь төгс мэдэх албагүй. Мөн, бишийн зарим зүйлүүд гуравдагч байхгүй гэж үзэж байгаа бол буй, буй бус дээр бүгд адил шүү дээ. Тэр адилаар тийн үзэх нь Төв үзлийн гол номоос "буй ч бус, буй бус ч бус" хэмээсэн үг төдийг эндүүрсэн мөн тул түүнийг үзэхдээ байна, байхгүй гэж хэлдэггүйтэй адил, "буй бус ба буй бус бус" гэж ч хэлэх хэрэггүй гэж дөрвөн талаас тийн айлджээ. Иймээс *"Үндсэн билиг"*-ээс:

Буй хэмээн мөнхөд барих
Буй бус хэмээн тасархайд барих
Тиймээс мэргэд буй, үгүй хоёуланд
Оршиж үл үйлдэх буюу

хэмээсэн нь байх, байхгүй төдийхнийг хэлээгүй хэрэг ээ. Бодит юмсыг өөрийн мөн чанар бүтсэн гэж үзвээс мөнх болоод тасархайн үзэл болохыг тодорхой айлджээ. *"Тодорхой үгт"*-ээс:

"Дээрх "буй, буй бус" гэж барихыг бодит юмсын буй, буй бус гэх үзэл болохыг айлдсаны дараагаар "Жич юуны учир бодит болоод бодит бус хэмээх үзэл байснаар мөнхөд болоод тасархай үзэл болж хэтийдэв хэмээхэд, Ийн хэмээн:

Алин мөн чанараар буй аваас
Тэрээр буй бус ч буй болсноор мөнх болох
Урьд ч гараад одоо үгүй хэмээх
Тэрээр тасархай болж хэтийдэх

Алин өөрийн чанараар буй гэж өгүүлэх тэрээр мөн чанараас буцахгүй тул хэзээ ч буй бус, бус мөн. Тийм болохоор өөрийн мөн чанар буй гэж үзээд мөнх гэж баримтлах үзэл болж хэтийднэ. Урьд оршиж байсан бодит юмсын мөн чанарыг хүлээн зөвшөөрвөөс эдүгээ буюу хойшдоо эвдэрч байхгүй болно гэж үзэхэд хүрч тасархайн үзэл болж хэтийднэ" хэмээн өөр мөн чанараар байна гэж үзвээс мөнхийн үзэл болж урьдын мөн чанар хойшдоо эвдэрнэ гэж үзвээс (тасархай) үгүйсгэх үзэл болохыг айлджээ. Буй төдий болоод эвдрэх төдийг эс айлджээ. *"Буддхапалида"*-гаас:

"Буй хэмээх ба буй бус хэмээхийг мөнх, тасархайн үзэлд эдгээр алин (бүгдээр) өөрийн мөн чанараар буй гэж үзэх мөнх, тасархайн үзэл болохыг тодорхой үзүүлснийг" номножээ.

Товчилбоос, өөрийн мөн чанаргүй хоосон чанар гэдэг жинхэнэ хоосон чанар биш ээ гэж өгүүлэн түүнийг үгүйсгэвээс билиг барамидыг тэвчсэн буюу номыг огоорсон үйл болж муу заяанд одох бөгөөд өөрийн мөн чанаргүй гэж хэлэх хэдий ч "өөрийн мөн чанаргүй болвоос юу байх юм бэ?" хэмээгээд хамаг ном бүгдийг ерөөс байхгүй гэж үзэхэд л тасархай үзлийн халилд унах болно. Тийн болохыг "Хоосон чанарын үзлийг гэмтээвээс, Дорд ухаантан нар гутамшигт болгох" хэмээснийг *"Тодорхой үгт"*-ээс: "Хэрвээ заримууд бүгд хоосон бөгөөд бүгд буй бус (байхгүй) болой хэмээн атгаглаваас тэр цагт буруу үзэл болюу. *Ийн хэмээн:*

Энэхүү номыг буруу бариваас
Эс мэргэшсэн нар шамшаагдах (доройтох)
Энэ адилаар үгүйсгэх үзлийн
Идээ буртагт түүнээ живэх хэмээн айлджээ.

Хэдийгээр бүгдийг басамжилж үзэхийг хүсээгүй ч тэр цагт эдгээр бодит зүйлсийг бодолдоо бодовч хоосон ямагт болгож, чингээд өөрийн мөн чанар байхгүй утгыг хоосон чанарын утга биш ээ хэмээн үгээр хоосон чанарыг тэвчсэн болдог. Тийнхүү тэвчсэнээр номоор хоосрох үйл болж муу заяанд одох буюу. Ийн хэмээн *"Их эрдэнийн эрхи"-ээс*

Бас дахин үүнийг буруу барьсан
Мэргэд хэмээх омогт тэнэгүүд
Огоорсон тул мунхагийн мөн чанарт болоод
Аюус тамд тонгорцоглон одох хэмээн номнов хэмээн айлдсан буй.

Эсэргүүцэл: Хэрвээ бид бодит юмсыг урьд нь буй гэж үзчихээд хойно нь байхгүй гэвэл үгүйсгэх үзэл болно биз. Гэвч бид анхнаасаа (язгуураасаа) тэдгээрийг буй хэмээн үл үзсэн учраас яалаа гэж тасархайн үзэлтэн болох билээ.

Урьд гарсан (ч) эдүгээ байхгүй хэмээх
Тиймээс ч тасархай болж хэтийдэх хэмээх энэ мэтийг тасархай үзэл хэмээжээ.

"Тодорхой үгт"-ээс ч:

Егүзэр бээр янагуух байхгүйг ухаарч түүний хоосон чанарын үнэмлэхүйн бэлэг чанартайг оносноор хоёр хязгаарт үл унана. "Алин цагт одоо байхгүй болохоор тэр цагт юу байх билээ" хэмээх нь тийнхүү урьд нь үзэж мөн чанар нь баригдахгүй болохоор хойноо ч байхгүй гэж үзэж байгаа биш хэмээсэн байна шүү дээ гэвэл,

Хариулт: Энэ таарахгүй. Тасархай үзэл гэхээр үгүйсгэхийн үндэс болж буй зүйлээ өмнө нь (буй гэж) хүлээн зөвшөөрөх хэрэгтэй юм бол ертөнцийн Жанпэнба (Локояата, тасархай үзэлтэн) нар ч хойд, урьд төрөл болоод үйлийн үр тэргүүтнийг урьд байхыг зөвшөөрч, хойно байхгүй гэж үл өгүүлнэ вэ. Тэд анхнаасаа буй гэж үздэггүй байсан бол тасархай үзэлтэн биш болж хэтийднэ биз дээ. Тиймээс "урьд гарсан ч эдүгээ үгүй хэмээх, Тиймээс тасархай болж хэтийднэ" хэмээн айлдсан нь, Бодас юмсын өөрийн мөн чанараар бүтсэн мөн чанар байдаг аа гэж үздэг бодит өгүүлэгч нарт эргэлзээгүйгээр мөнх болоод тасархай үзэл төрдөг гэсэн утга мөн. Тэрхүү мөн чанар нь цаг үргэлжид хувирахгүй байдаг гэж үзсэнээр мөнх болно.

Урьд цагт байсан зүйлс хойд цагт эвдрэх (байхгүй болно) гэснээр тасархай үзэл болдог учиртай. Тийм учраас урьд цагт байх мөн чанар хойд цагт эвдэрнэ гэдэг тасархай үзлийг үгүйсгэн заах нь үнэхээр мөн чанараар бүтсэн мөн чанар тоосон төдийд ч байхгүй гэх үзлийн шалтгаан нөхцөл болж өгдөг. Харин тэрээр хамаг тасархай үзлийг тэвчсэн биш л дээ.

Үйлийн үрийг үгүйсгэдэг тасархай үзэлтэй адилгүй бусад ёсны талаар *"Тодорхой үгт"*-ээс тодорхой айлдсан бий. "Ийнхүү тасархай үзэлтнүүд үйлийн үр болоод чинад ертөнцийг үгүйсгэж үздэг" байхад Төв үзэлтэн нар тэдгээрийн мөн чанарыг үгүйсгэж үздэг тул (тангараг) үзэл баримтлалын хувьд ялгаатай билээ. Төв үзэлтэн нараас үйлийн үр тэргүүтэн тэдгээрийг шүтэн барилдахуй

болохын үүднээс өөрийн мөн чанаргүй хэмээн өгүүлдэг билээ. Үгүйсгэгч нар үйлийн үр тэргүүтний шүтэн барилдахуй бус гэж үздэг тул түүний үүднээс үл барина.Тиймээс их ялгаатай буюу *"Тодорхой үгт"*-ээс:

Энэ үест заримууд Төв үзэлтэн нь үгүйсгэгчээс ялгаагүй. Яагаад гэвэл нүгэл, буяны үйл үйлдээчин үр дагавар болоод ертөнц дахиныг мөн чанараар хоосон гэж өгүүлдэг. Тасархай өгүүлэгч нар ч тэдгээрийг (байхгүй) үгүй гэж өгүүлэх учраас төв үзэлтнүүд нь тасархай өгүүлэгч нартай ялгал байхгүй хэмээн мэтгэлцэнэ. Тийм биш ээ. Төв үзэлтэн нар шүтэн барилдахуйг өгүүлдэг мөн. Шүтэн барилдаж гарсан учраас л эл ертөнц төрөл болоод бусад ертөнц (хойд төрөл) бүгдээр өөрийн мөн чанаргүй болно гэж өгүүлдэг буюу. Тасархай үзэлтэн нар бээр тэр адилын шүтэн барилдаж гарсан учраас өөрийн мөн чанаргүй гэх хоосон чанарын үүднээс бусад ертөнц тэргүүтэн бодит бус чанарт болохыг оноож чаддаггүй байна. Тэгвэл юу гэж үздэг вэ? хэмээвээс, Эл ертөнцийн бодит зүйлсийн байдлыг өөрийн мөн чанартай гэж үзээд бусад ертөнцөөс энд ирэх ба эл ертөнцөөс нөгөө ертөнцөд одох зэргийг үл харна гээд зөвхөн энэ ертөнцөд л үзэгдэх, харагдах төдий бодит зүйлстэй адилтган бусад бодит зүйлсийг басамжлан доорд үздэг мөн хэмээн айлджээ.

Эсэргүүцэх нь: "Хэдийгээр Төв үзэлт болоод Тасархай үзэлт хоёрын учир шалтгаан харилцан адилгүй байлаа ч үйлийн үр болоод урьд, хойд төрлүүд өөрийн мөн чанараас бүтсэн өөрийн мөн чанаргүй гэж ухаарахтай адилхан. Иймээс эл өөрийн мөн чанаргүй үзлээрээ хоорондоо ижилхэн шүү"

Хариулт: Энэ ч адилгүй. Тэдний (тасархай) өөрийн мөн чанаргүй гэж хэлдэг нь огт байхгүй зүйл гэж үгүйсгэнэ. Бүр хоёр үнэний алинд ч болохгүй гэдэг. Төв үзэлтнүүд үзэхдээ үйлийн үр тэргүүтэн, тэдгээр янагуухид байна гэдэг. "*Тодорхой үгт*"-ээс:

Эсэргүүцэх нь: "Хэрвээ тийн боловч тэдгээр бээр бодит зүйлсийн өөрийн мөн чанар байхгүй гэхээр огт байхгүй мэтээр онодог. Эл үзлийнхээ үүднээс л адилхан бус уу?"

Хариулт: Тиймгүй буюу. Төв үзэлтэн нар янагуухид буй гэж үзэх, нөгөөх нь тийн үл зөвшөөрөх учраас адил бус буюу" хэмээжээ.

Тийнхүү Төв үзэлтэн нарыг янагуухид ч үйлийн үр тэргүүтнийг ч хүлээн зөвшөөрдөггүй мэтээр үзвэл тэрсүүд Жанпэнбатай (Холд хаягдагч/ Ньяаяаки) адил үзэгдэхийг үзүүлсэн буй.

Энэ үест багш бээр тасархай үзэлтэнтэй адилгүйн учир шалтгааныг өгүүлсэн бөгөөд "түүнд байхгүй" гэдгийг эс айлджээ. "Тэдгээрийн үгүйсгэлийг

бид биш ээ гэж эс өгүүлэв. Буй бус аа гэж үздэг" хэмээн эс өгүүлэв. Харин өөрийн мөн чанаргүй гэж өгүүлсэн бөгөөд түүний шалтгаан нь шүтэн барилдахуй буюу. Тэдгээр асуулга ухагдахуун бүгд янагуух утгат хэмээн болгоохыг айлджээ.

Эсэргүүцэх нь: Хэрвээ үйлийн үр тэргүүтнээ өөрийн мөн чанараар бүтсэн мөн чанар байхгүй гэдэгт таардаг гэвэл Тасархай үзэлтэн ч гэсэн тэдгээрийг үгүйсгэж үзсэнээр өөрийн мөн чанаргүй гэж тооцдог тул өөрийн мөн чанаргүй гэх талаасаа Төв үзэлтэй адил болой.

Хариулт Чингэвэл бүр ч адилгүй. Үлгэрлэвээс, "Эд хулгайлсан хүнийг түүний хулгайлсан эсэхийг үл мэдэх хирнээ нэг хүн бээр энэ хулгайлсан шүү гэж худал хэлнэ. Эд хулгайлж байсан тэр этгээдийг харсан нөгөө хүн бээр энэ хулгайлсан шүү гэж хоёулаа "Энэ хүн эд хулгайлав" гэж хэлэх нь адилхан ч хулгайч ч тийн хулгай үйлдсэн байж болох ч нэг нь худал өгүүлсэн, нөгөө нь үнэн өгүүлсэн хоёрын хувьд адилгүй байдагтай адил буюу". Тэр талаар *"Тодорхой үгт"*-ээс:

Эсэргүүцэх нь: Хэрвээ бодитой гэхийн хувьд тэр хоёр адилхан л даа?

Хариулт: Хэдийгээр бодитой эс бүтсэн нь тийм мэт боловч тус тус атгаглах тул адилгүй болой. Үлгэрлэвээс, нэг хүн хулгай хийсэн хүнийг мэдээгүй хирнээ садан эс болохын учраар энэ хулгайлсан гэж өгүүлэх нөгөө нэг нь харсан учраар сөхөөж айлгаж чаддаг. Тус, тус бус бодит зүйлс дээр ингэж болох авч ухаарсан мөн чанар нь тусдаа учраас нэг нь худлаа хэлсэн болоход нөгөө нь үнэн хэлсэн болно. Нэг дэх хүнийг шинжээд ирэхээр хэлсэн нь худлаа болж нүгэл болно. Нөгөөд тийм явдал байхгүйтэй адилаар энэ үест ч бодит зүйлс өөрийн мөн чанараар байдаг гэж ухаарчихаад хэлэхтэй үгүйсгэгч нар, бодитууд өөрийн мөн чанаргүй гэж ухаарагч нартай адилгүй болой хэмээн айлджээ.

Иймээс л заримууд өөрийн мөн чанаргүйг ухаарахдаа үйлийн үр тэргүүтнийг учир шалтгааны үүднээс хорих мэтээр ухаарч улмаар шалтгаан үрсийг өөрийн ёсноо үгүйсгэн үзэгдэх зүгт янагуухийг ч буруугаар ухаарах бий. Бүр хоосон чанарын үзлийг эндүүрэлгүй оллоо гэж өгүүлдэг. Гэвч сайтар түүнийг харах хэрэгтэй тийм хоосон чанар болвоос тусыг үйлдэх чадлаас хоосорсон хоосон биш бөгөөд өөрийн мөн чанаргүй боловч шүтэн барилдахуйд агуулагдсан нэгэн байх хэрэгтэй.

"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас:

Тийн адил хэдий ч утгат нэгэн бөгөөд
Төрөхүйеэ эрэх хийгээд
Тэрчлэн түрдэхүйеэ одохгүй
Түүнээ үнэхээр мөн чанар үгүй бөлгөө

Хэрвээ түүнд мөн чанар байхгүй юм бол юунд буй?" хэмээвээс, Өгүүлсүгэй. Алин хамаг нисваанис болоод хамаг арилсан бүгдийн үндэс болдог мөн чанар-шүтэн барилдаж гарсан тэр буй хэмээн айлджээ.

Үүгээр олон чанар үгүй аваас түүний тод байх хэмээхийн хариуг тодорхой зохиожээ. Буддхабаллида багш ч буй хийгээд өөрийн мөн чанар хоёрын ялгааг тодорхой ялган хариулсан аж. Тэрээр *"Хорьдугаар бүлгийн тайлбар"*-таа:

Эсэргүүцэх нь: Өгүүлэх нь хэрвээ цаг хугацаа үгүй болж үр дагавар, чуулган сэлт ч үгүй болвоос өөр юу буй. Тиймээс тэр нь үгүйсгэн өгүүлэгч болно.

Хариулт: Ном тийм биш л дээ. Та хэрхэн цаг хугацаа тэргүүтнийг мөн чанартай байна гэж төгс ойлговоос тэр адил таарахгүйгээр зогсохгүй тэдгээрийн шүтэн нэрийдэж бүтсэн хэмээн Бодит өгүүлэгч нарын баримтлал мөн ч өөрийн мөн чанараар бүтэх учраас таарахгүй" гэж хорьсон мөн.

"Шүтэн нэрийдэж бүтсэн" гэдэг нь шүтэн барилдахад байна гэсэн утга хэмээжээ. Тиймээс мөн чанар буй, буй бус болоод буй, буй бус хоёулаа, хоёулаа бус гэсэн дөрвөөр түүнийг ялгаваас таашгүй олон буруу атгагийг буцаах бөгөөд мөн чанарыг хорьсон ухааны буй төдийг хорьсон гэх эндүүрэл гарахгүйд хүрнэ. Төв үзэлтэн нараас Бодит өгүүлэгч нарт хариулт өгөхдөө энэ дөрвийг гол болгон барьсан учраас өчүүхэн төдий өгүүлэв.

12

УХААНААР ШИНЖИХ НЬ

/2/ Эсэргэлдэн өгүүлэгч нараас сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх
/а/ Ухааны шинжлэлд тэсэх, эс тэсэхийг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх

---oOo---

/2/ Эсэргэлдэн өгүүлэгч нараас сөхөөж эс чадахыг үзүүлэхэд дөрөв:
/а/ Ухааны шинжлэлд тэсэх, эс тэсэхийг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх
/б/ Шалгадаг ухаанаар бүтэх, эс бүтэхийг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх
/в/ Дөрвөн хязгаараас төрөх мөн, бусыг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх
/г/ Бодасын буй, буй бус зэрэг дөрвөн талыг хориход эсэргүүцэл гарахгүйг үзүүлэх

/а/ Ухааны шинжлэлд тэсэх, эс тэсэхийг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх

Буй, буй бус болон төрөх, эс төрөх зэргийн үүднээс дүрс тэргүүтэн эдгээр ном юмсын утгыг ёсчлон шинжих нь хоосон чанарыг шинжих ухаан буюу эцэс туйлыг хүртэл ажиглаж буй ухаан болой. Дүрс тэргүүтний төрөх ёсыг тэр ухаанаар шинжээд үзэхээр тэсэх (үлдэх) зүйл байна гэж бид үздэггүй учраас үнэхээр бүтсэн гэж барих хэтийдэх гэм гарахгүй.

Асуулт: Хэдий ухаанаар тэднийг шинжихгүй байсан ч, ухаанд эвдрэх утга байна гэдэг чинь хэрхэн таарах билээ?

Хариулт: Энэ чинь ухаанаар шинжихэд үл тэсэх болон ухаанаар хорих хоёрыг нэг зүйл гэж эндүүрдэгтэй адил буюу. Хэдий хоосон чанарыг шинжих ухаанаар хориглох боловч төрөх буй хэмээн өгүүлэх чинь утгагүй дэмий үг болно гэж өгүүлэгч олон ч бид тэднийг үл дагана. Ухаанаар ажиглахад тэсэх, эс тэсэх гэдэг чинь хоосон чанарыг шинжих тэр ухаанаар олдох, олдохгүй гэх тэр утга билээ. Тэр талаар *"Дөрвөн зуутын тайлбар"*-аас:

Бидний тийн шинжлэл нь өвөрчлөн (өөрийн) мөн чанар байгаа эсэхийг

чухалчлан хайж буй үйл билээ

хэмээн айлдсан мэтээр дүрс тэргүүтнээ төрөх, түрдэх зэргийн өвөрчлөн мөн чанар буй, үгүй эсэхийг л эрж хайж буй шинжлэл ажгуу.

Тэр ухаанаар дүрс зэрэг юмст өөрийн мөн чанараар бүтсэн төрөх, түрдэх нь байна уу, үгүй юү гэдгийг хайж буй явдал болохоос, зөвхөн төрөх, түрдэх төдийхнийг эрж хайсан бус аа. Тиймээс тэрхүү ухааныг "тэр ямагт чанар"-ыг шинжигч гэсэн нь тэр ямагт чанарт төрөх, түрдэх зэргүүд бүтсэн, эс бүтсэн эсэхийг шинжих үүднээс болой. Төрөх зэрэг юмсыг тэр ухаанаар шинжих буюу эрээд ирэхээр өчүүхэн төдий ч олдохгүй байвал "шинжлэлд үл тэсэх" хэмээдэг. Гэсэн ч тэрхүү ухаанд баригдахгүй байгаа төдийхнөөр нь үгүйсгэх учиргүй. Хэрэв буй аваас тэр ухаанаар бүтэх (нотлогдох) ёстой. Харин тэр ухаанаар эс бүтсэн болвол үгүйсгэгдэх хэрэг болно.

Дүрс зэрэг юмсын төрөх, түрдэхийг нэрийдэх (янагуух) сэтгэл ухаанаар мэднэ. Тэдгээр байх атал, (үнэмлэхүй) ухаанаар эс бүтэж, эс олдох тул тэдгээрийг хэрхэн үгүйсгэх вэ? Үлгэрлэвээс, нүдний мэдрэхүйгээр дууг үл барих боловч тэрээр түүнийг үл үгүйсгэх адил. Хэрвээ төрөх, түрдэх тэргүүтэн өөрийн мөн чанараар бүтсэн бол тэр ухаанд баригдах хэрэгтэй. Учир нь тэр ухаанаар дүрс тэргүүтэн өөрийн мөн чанараар бүтсэн төрөх, түрдэх буй, үгүй эсэхийг ёсчлон шинжилж байгаа хэрэг. Гэтэл түүнд төрөх тэргүүтэн эс баригдана. Хэрэв өөрийн мөн чанараар бүтсэн аваас түүнд баригдах, олдох ёстой байтал олдохгүй байна. Үлгэрлэвээс, Зүүн зүгт хумх (бумба) байвал олдоно гэж бодсон эрэлчин бээр зүүн зүгт хумх эрэхийн цагт олдохгүй бол тэрээр зүүн зүгт хумх байна гэхээ үгүйсгэнэ. Хумх байна гэдгийг юунд үгүйсгэх билээ. Түүнтэй адил "өөрийн мөн чанараар бүтсэн төрөх буй аваас олдоно" гэж үзээд Төв үзлийн ухаанаар хайгаад "тийн төрөхийг олж чадаагүй тэр ухаанаар л" "өвөрчлөн буюу өөрийн мөн чанараар бүтсэн төрөх"-ийг үгүйсгэхээс бус, "төрөх төдий нэгэн"-ийг юунд үгүйсгэх вэ?.
Энэ талаар *"Дөрвөн зуутын тайлбар"*-аас:

Ийнхүү ухаанаар тийн шинжлэхэд эрхтэн, орон, тийн мэдэл зэргийн байдаг мөн чанар байхгүй учраас өөрийн мөн чанараас бүтсэн ч байхгүй болой. Хэрэв тэдгээр өөрийн мөн чанараар бүтсэн болвоос тэр үест тааруулан тийн шинжихэд маш тов тодорхой орших өөрийн мөн чанар байгаа гэдэг нь баригдах ёстой. Гэтэл тийн баригдахгүй болохоор өөрийн мөн чанараар хоосон болвой гэж тодорхой айлдсан байна.

Дүрс, дуу зэргийн янагуух эдгээр байх боловч өөрийн мөн чанар буй,

үгүйг болоод тэр ямагт чанарыг шинжих ухаанаар хайхад ерөөс байхгүй тул тэдгээр нь ухааны шинжлэлд үл баригдана хэмээн эл багш ч олон дахин айлджээ. Мөн ухаанаар ажиглагаа явуулаад тэр ухаанд олдохгүй байгаа учраас янагуух тэдгээрийг эвдлээд (үгүйсгээд) янагуух гэж агуулж (бодож) бүү сур гэж олонтаа айлджээ. Хэрвээ мөн чанараар буй, мөн чанараар буй, үгүй эсэхийг шинжих ухаанаар эдгээрийг үгүйсгээд дүрс, амсуурга тэргүүтэн эдгээр янагуухид ухааны шинжлэл лавтай оруулах хэрэг гэвээс энэ багшийн номноос энэ мэтийн зүйлийг хэзээ үргэлж хорьсон учраас өөрийн мөн чанар буй, үгүй эсэхийг шинжих ухаанд олдоогүй утгыг ухаанаар үгүйсгэгдэх утгат гэж үзвээс Төв үзлийн ёсонд маш их төөрөлдсөн хэрэг болно шүү. Мөн чингэвээс хутагтын тэгш агуулах бясалгалаар ч дүрс тэргүүтний төрөх, түрдэхийг эс болгооно. Тиймээс тэрээр төрөх, түрдэх зэргийг буй (үгүй) гэж хаанаас болгоох мөн. Өөрийн мөн чанар буй, үгүйг шинжих ухаанаар ч төрөх, түрдэх тэргүүтнийг үл эрэлцэх, төрөх, түрдэх тэргүүтнийг үгүй гэж барих бус аа.

Ийм учраас ухаанаар шинжихэд үл тэсэх болон ухаанаар хорлогдох хоёр, бас хутагтын тэгш агуулах билгэ билгээр төрөх, түрдэхийг болгоох болон тэдгээрийг үгүй гэж болгоох хоёр, бас мөн чанар буй, үгүйг шинжих ухаанаар төрөх, түрдэх эс олдох ба төрөх, түрдэхгүй нь олдох хоёрын ялгааг мэдэлгүйгээр нэгэн зүйл мэтээр барих нь одоо ч байгааг хэлэх юун. Мөн урьдын мэргэдэд ч хаая эндүүрэх байсан нь үзэгдэх тул ухаантан мэргэд та нар нягтлан шинжлээд ялгаж тунгаагтун! Тиймээс бид тэр янагуух ухаан нь үнэмлэхүйн оронг шалгадаг их ухаанаас их хүчтэй гэх юмуу, янагуух ухаанаар үнэмлэхүй оронг шалгадаг ухааныг хорлоно (харшлах) гэж үзээгүй болно.

Гэвч хоосон чанарыг шинжих ухаанаар янагуух дүрс, амсуурга зэргийг шинжээд тэдгээр эс олдох учраас тэдгээр нь ухаанаар эвдэрч (үгүйсгэх) байна гэвэл тэрээр гадагшаа эвдрэхгүйгээр зогсохгүй тэр адилаар ертөнцөд алдаршсан шалгадаг ухаан нь хориглогчийг хорлох болдог.

"Төв үзэлд орохуй"-гаас:

Хэрэв таныг ертөнц эс хорловоос
Ертөнцөд харгалзах энэ бээр хориму за
Та болоод ертөнц эл талаар тэмцэгтүн
Хожим аль хүч төгөлдөр болсныг шүтдэг би

хэмээн айлдсаныг Чандракиртийн *"Тайлбар"*-т ч:

Бид ертөнцийн янагуух утгыг буцаахын тулд маш их бэрхшээлтэй

тулгарч байна. "Та ертөнцийн янагуухийг арилгагтун! Хэрвээ танд ертөнцийн хорлол байхгүй бол би ч хоосон (чанар)-ыг зааж өгсүгэй. Ертөнц бээр хорлох ч мөн хэмээн айлджээ.

Энд "бид нар ертөнцийн янагуухийг буцаахын тухайд маш их бэрхшээлтэй тулгарч байна" гэсэн нь харааны мэдрэхүй зэрэг эндүүрэлт оронтууд (мэдрэхүй) болоод дүрс тэргүүтэн эндүүрэгт орон зэрэг (үзэгдлүүд) эдгээрийг арилгах мөрд хичээхийг хэлж байгаа хэрэг. Эдгээр нь ухааны хоригдохуун бус, харин мөрийн зэргийн хоригдохуун болно. "Та ертөнцийн янагуухийг арилгагтун!" гэсэн нь Төв үзэлтэн нар "бусдын эрхэт"-ийг "эдэд буй" болохыг хориглох тул би ч таны янагуух ухаанаар хорино гэдэгт толгой сэгсрээд "бусдын эрхэт"-ийн мөн чанарыг хорьж чадсан адилаар та янагуух ухаанаар хорьж чадсан учраас би ч тантай энэ тал дээр нөхөрлөе хэмээжээ.

Иймээс ухаанаар хоривоос үүнийг буцаахын тулд мөрийг бясалгахын хатуужил, бэрхшээл хэрэггүй гэж би үзэх хэрэгтэй болов хэмээн заасан тул янангуухийг ухаанаар үл эвдэнэ гэдгийг үзүүлжээ. "Үл эвдэхээр зогсохгүй, хоривоос" ертөнцөд алдаршсаныг хорлосон болох тул тэдгээрээс хүч ихтэй гэж үзэх болно. *Эсэргүүцэх:* Ийнхүү Бодит өгүүлэгч нараас ухааны шинжлэл хийгээд гадаад утга тэргүүтэн янагуух юмсыг хориход (үгүйсгэх) тэрхүү ухаанаар олдохгүй болохоос эвдэрч байгаа бус болно. Заримууд дүрс тэргүүтэн томъёонд байхыг үл хоригдох утгыг Нагзэ тэргүүтэн ертөнцийн ухаантнууд өөрийн дураар хорьж чадахгүй бус уу.

Хариулт: Тэр ямагт чанарыг шинжих ухаанаар хорино гэж хэлэх нь машид таарахгүй ээ. Ямар ч шинжих хүнд тэр ямагтыг шинжих ухаанаар хорих, эс хорих эсэх дээр эргэлзэх байна. Тогтсон таалал мэдэхгүй хүнд хориогүй байсан ч сэжих ухаан төрөхгүй. Тэр ямагтын чанарыг шинжих ухаанаар хориглоход хоригдохуунаа нэр томъёо гэж үзэх хэрэгтэй. Тэр ямагтыг шинжих ухаанаар хамаг төрөхийг үл хориглосон талаар Чандракирти багш ч тодорхой айлдаж *"Дөрвөн зуутын тайлбар"*-таа:

Буруу ойлголт: Хэрвээ энэхүү шинжлэлээр хэзээ үргэлж төрөхүйг үгүйсгэх (хорих) болбол хуран үйлдсэн төрөхүй ч байхгүй гэж номносон болно.

Хариулт: Чингэвэл "илбэ" адилын чанаргүй болж, "хүүсэр эмийн хөвүүн" зэрэгтэй тун ойрхон төсөөлөгдөх болно. Улмаар шүтэн барилдаж гарах ч үгүйсгэгдэж хэтийдэхийн аюул гарах учраас тэдэнтэй адил үзэж болохгүй. Тэдэнтэй харшлахгүй "илбэ" зэрэгтэй адилд үйлдээрэй хэмээн" тун тодорхой айлджээ.

"Энэхүү шинжлэлээр" гэсэн нь тэр ямагт чанарыг шинжих ухааныг өгүүлжээ. "Хүүсэр эмийн хөвгүүн зэрэг" гэсэн нь төрөхүй бүгдийг үгүйсгэвээс хүүсэр эмийн хөвгүүн болоод "туулайн эвэр" адил тусыг үйлдэгч бүгдээр хов хоосон, бодит бус зүйл болж явсаар шүтэн барилдахуй ч үгүйсгэгдэхийг андуу гэм болох аюултай.

Иймээс тус болох хамаг чадлаасаа хагацсан "хүүсэр эмийн хөвгүүн" зэргийн үл төрөхүйтэй адилгүй. Харин илбэ тэргүүтэй адил болох учраас үнэн буюу өөрийн мөн чанараар "төрөхүй" явдлыг үгүйсгэсэн (хорьсон) болой. Мөн *"Дөрвөн зуутын тайлбар"*-аас:

Хэрвээ нүд тэргүүтэн үгүй болчихвол хэрхэн эдгээр нүд тэргүүтэн эрхтнээс үүдэх үйлийн боловсролын (үр) мөн чанарыг томъёолох вэ? хэмээвээс, Тэгвэл бид нараас эдгээрийн тийн боловсролын мөн чанарыг хорьсон юм уу. Нүд тэргүүтнийг хорин бүтээсэн болохоор түүнийг эс хорив гэх нь үү. Бидний тийн шинжлэл бол мөн чанарыг эрж хайж байгаа явдал. Бид нар энд бодит юмс нь өөрийн (өөрөө бүтсэн) мөн чанараар бүтээгүй гэдгийг үгүйсгэн хорьсон болно. (Түүнээс бус) Нүд тэргүүтэн бий болох шүтэн барилдаж гарах зэрэг үйлийн боловсролыг үгүйсгээгүй билээ. Тийм учраас тэр буй мөн. Тийн боловсрол хэмээгдэх нүд тэргүүтэн ч буй болой хэмээжээ.

Ухаанаар энэ төдийг хорьсон, энэ төдийг хориогүй гэдгийг тун тодорхой айлдсан тул энэ мэтээр үйлдэх талаар эл хэсэгт айлджээ. Айлдаагүй бүгд дээр ч энэ адил тул ямар ч байсан ийн үйлдэх хэрэгтэй. Өөрийн талаас эрхдээ, орон вишай (мэдэгдэхүүн) оршихдоо, "өөрийн чанараар орших (буй)" гэдгийг л ухаанаар хорьсон хэрэг болохоос, "орших (буй) төдий"-г хориогүй юм аа. Ухаанаар "мөн чанар"-ыг л эрж хайсан болно" гэж айлджээ.

Иймд "ухаан" гэдэг мөн чанар буй, үгүй (байна уу, үгүй юу) эсэхийг эрж хайж байгаа явдал болохоор түүгээр хорино гэдэг тийм мөн чанарыг хорьсон гэсэн утга болно. Энэ хоёрыг ялгаж ойлгох хэрэгтэй. Энэ адилаар үйлийн үрийг үл хорихоор барахгүй, Төв үзэлтэн (өөрөө) тэднийг баримтлах учиртай бөлгөө. Энэ талаар дээрх номонд үргэлжлүүлэн "Тийм учраас мэргэдүүд ертөнцийн утгыг дээр номносон тийн шинжлэл болох хоосон чанарыг үзэх явдалтай нийлүүлж оруулалгүйгээр үйлийн үрийн тийн боловсрол санаанд багташгүй гэдгийг баримталдаг бөгөөд хувилгаанаас хувилгаан төрөх ёсыг ертөнц бүгдээр хүлээн зөвшөөрдөг болой" хэмээжээ. Тиймээс хоёр үнэний агуулгад багтдаг үнэмлэхүй үнэнийг нотлон үзүүлэх ухаанаар янагуухийн агуулгыг хорловоос (үгүйсгэвээс) хоёр үнэний агуулга томъёолол хоорондоо

харшихад хүрнэ. Чингэвэл хоёр үнэний агуулгад онцгойрох мэргэн яаж болох вэ? Тэрхүү хоёр агуулгад ямар ч харшлах зүйл байхгүй үнэмлэхүй үнэнийг нотлон үзүүлэх ухаанаар янагуух үнэний агуулгыг сөхөөнө гэдэг бол харш зүйл болно. *"Тодорхой үгт"*-ээс:

"Та болвоос үнэмлэхүй болоод янагуух үнэнд мэргэн болоогүй учраас заримдаа үл тааруулж, зохисгүй ухаанаар тэдгээрийн агуулгыг эвдэлнэ. Бид болвоос янагуухийн үнэний агуулгыг мэдэх учир ертөнцийн талыг баримтлах буюу. Ганцхан янагуухийн зүгийг арилгахын тулд байгуулсан "таарамж нь бусадтай таарна" гэдгийг бусад ч няцаадаг Ертөнцийн өтгөс дээдэс адилаар ертөнцийн ном ёсноос доройтсон зөвхөн таныг няцаасан мөн. "Янагуух бус аа" хэмээх янагуухиас доройтсон тогтсон таалал өгүүлэгчийг хорьсон болохоос янагуухийг хориогүй болно" хэмээн айлджээ.

Хоосон чанарыг шинжих ухаанаар (янагуухийг шинжвэл) янагуух эвдрэх тул хоёр үнэний агуулгад мэргэн бус болно" хэмээжээ. Иймээс янагуух, дүрс тэргүүтнийг ухаанаар хорино гэдэг энэ багшийн таалал ерөөс биш ээ. Товчилбоос, хоёр үнэний талаарх Төв үзэлтний үзэл баримтлал төдийгүй, Хутагтын орны (Энэтхэгийн) тогтсон тааллыг өгүүлэгч нарын болон манай аймгийн мэргэдийн баримтлах ёсыг хоёр үнэний агуулгатай таарахгүй харшилна гэж бусдын зүгээс өгүүлсэн ч бий. Гэсэн ч тэд өөрсдийн томъёолж байгаа хоёр үнэний баримтлалдаа "үнэмлэхүйн зүгийн ухаанаар янагуух утгыг сөхөөнө гэж огт үздэггүй" хэмээн өгүүлсү бид.

13

ШАЛГАДАГ УХААНААР ШИНЖИХ НЬ

/б/ Шалгадаг ухаанаар бүтэх, эс бүтэхийг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх

---oOo---

/б/ Шалгадаг ухаанаар бүтэх, эс бүтэхийг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх. Дүрс тэргүүтнийг авч үзэхдээ шалгадаг ухаанд баригдаагүй бол зөвшөөрдөггүй, шалгадаг ухаанд баригдсан бол зөвшөөрдөг билээ.

Асуулт: Чингэвэл "хамаг зүйлс ертөнцийн шалгадагаар болохгүй" хэмээсэн нь хэрхэн тохирох вэ?

Хариулт: Үүний утга нь ертөнцийн харах мэдрэхүй зэрэг мэдрэхүй сэтгэлүүд нь хоосон чанарыг (оносон) шалгадаг ухаан болж чадахгүйг үзүүлснээс бус хамаг мэдэгдэхүүн бүхэн шалгадаг ухаанаар мэдрэгдэхийг үгүйсгэээгүй болно. Тийм учрыг *"Орохуйн тайлбар"-т:*

Чингэхлээр хоосон чанарыг мэдэхэд зөвхөн хутагт нарын шалгадаг ухаан хэрэгтэй. Хутагт бусууд нь үл болмой. Хэдий ертөнцийнхэн эсэргүүцэл гаргана гэж үзээд, хоосон чанарыг шинжихэд ертөнцийн ухаанаар буюу шалгадагаар болно гэж үзвэл л тийм байж болох ч

Хэрвээ ертөнцийн шалгадагаар мэдэх болвол
Ертөнц хоосон чанарыг үзэх учир, тусгай хутагтын
Хэрэг юун хутагтын мөрөөр ч юу хийх
Тэнэгүүд шалгадагаар мэдэх нь зохисгүй болъюу хэмээжээ.

Түүнийг *"Гадаад тайлбар"-т:*

Зөвхөн харах зэргээр хоосон чанарыг магадлах болчихвол хутагтын мөрийг ухаарч мэдэхээр шагшаавад сүрэгнэх, сонсох, санах, бясалгах зэргийг нягтлан судлахын үр жимс хэрэггүй болох нь ээ гэвэл тэр тийм бус бөлгөө. Тийм учраас л "хамаг зүйл ертөнцийн шалгадагаар бус учраас хоосон чанарын үест зөрчил гарахгүй хэмээн айлджээ.

"Ухааны жаран шүлэгтийн тайлбар"-т өгүүлэхдээ: "Тэдгээрийн "буй" гэж үзэж байгаа нь ч хоосон чанарыг үзэж байгаа бус. Тэр учрыг Ялж төгөлдөр нөгчигсөн бээр, "Нүд, чих, хамар ч шалгадаг ухаан бус" хэмээх зэргээр шууд бус утгаар айлдаж, ялгамжаат орон болох хоосон чанарын хувьд шалгадаг ухаан болж чадахгүй гэж хорьсноос бус бусад мэдэгдэхүүн дээр тийн бус болох нь маш тодорхой харагдана. Чингэхгүй аваас ямар ч барилдлагагүй болоход ч хүрнэ.

"Харах мэдрэхүй эдгээр нь нэрийдлийн утгат дүрс, дуу зэрэгт шалгадаг ухаан мөн болохоор л хоосон чанарыг мэдэхийн тухайд хутагтын мөрийг эрэлцэх хэрэггүй болно доо" гэж хэлбэл "харах мэдрэхүйгээр дүрсийг мэдэрчихээр л дууг сонсоход чих хэрэггүй болно" гэсэнтэй адил болно. Дүрс, дуу тэргүүтнийг мэдэхийн тулд хутагтын мөрийг эрэлцэх хэрэггүй гэж хэлбэл зөвшөөрч болох агаад зөвшөөрөхгүй гээд ч юу болох вэ? *Асуулт: "Дөрвөн зуутын тайлбар"-т ч:*

Энэхүү эрхтний тийн мэдэл (мэдрэхүй) үүнийг илт мэдэл гэж өд зүүх (хөөргөх) ба бусдыг нь шалгадаг ухаан гэж атгаглан үзэх тэдгээр нь машид учир холбогдолгүй болно. Хуурмаггүй сэтгэл нь ертөнцийн шалгадаг ухаан гэж тооцогдох ба тийн мэдэл түүнийг хурж үйлдсэн учир хуурмаг бас илбэтэй адил хэмээн Ялж төгөлдөр нөгчигсөн бээр айлдсан бий. Нэгэнт хуурмаг жамт илбэтэй адил учраас тэрээр үнэн болж таарахгүй. Өөр байдалтай орших зүйлсийг өөр байдлаар нь мэдэх учиртай. Тийм болохоор шалгадаг зөв зүйл гэж болохгүй. Чингэвээс тийн мэдэл бүгдээр шалгадаг болж хэтийдэхэд хүрнэ.

хэмээн харах мэдрэхүй тэдгээр бүгдээр шалгадаг болно гэдгийг ерөнхийд нь хорьжээ. Гэвч үүнийг хэрхэн тайлбарлах вэ?

Хариулт: "Нүд, чих, хамар ч шалгадаг бус" хэмээн харилцан адилгүй сэжих орон олон тул нягтлан номлосугай.

Тийнхүү харах мэдрэхүй тэргүүтнийг "илт мэдэл" болон "шалгадаг ухаан" мөн болохыг хориглож байгаа нь урьдийн мэргэдийн тааллыг хааж буй хэрэг учраас эхлээд тэдний үзэл баримтлалаас өгүүлсү. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас:*

Эдгээр мэргэд нь ертөнцийн утгыг гүйцэд судлаагүй учир нь нялх, идэр залуугийн адил зөвхөн анхдагчийн үүднээс л судалсан аж. Орших хур мэдэл нь шулуун нэгнээс хагацсан байна. Таван эрхтний тийн мэдэл нь өөрийн орон вишайн өгүүлж болшгүй бэлэг чанар төдий нэгнээ орох учир илт мэдэл хэмээн

өгүүлнэ" хэмээсэн мэт атгагаас хагацсан эндүүрэггүй ухааныг илт мэдэл гэж үзнэ.

Өөрийн бэлэг чанараар орон вишайн орших дагуу барих ба таван эрхтний илт мэдэл тавуул өөрийн бэлэг чанарыг мэдрэх ба дуу, дүрс зэргүүдийн бэлэг чанар нь тэрхүү таван илт мэдлүүдийн мэдэгдэхүүн орон болох ба тэдгээр шалгадаг болохдоо тэдгээр таван орныг өөрийн бэлэг чанартай гэж үздэг учраас "эндүүрэггүй" болдог байна.

Гэтэл энэ багш маань саяын үздэг шиг өөрийн мөн чанараар бүтэх буюу өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн гэж нэрийн төдийд ч үзэхгүй тул эрхтний тэдгээр мэдлүүд өөрийн бэлэг чанараа мэдэх шалгадаг ухаан болно гэж хаанаас үзэх вэ. Тиймээс энэ үест тэдгээрийг шалгадаг болохыг хориҳдоо тэдгээрүүд таван орны өөрийн бэлэг чанарыг онох шалгадаг ухаан болно гэдгийг хаасан хэрэг ээ. Хорих ёсны хувьд Ялж төгөлдөр нөгчигсөн бээр тийн мэдэл нь "хуурмаг, худал" гэж айлдсан түүгээр няцаах буюу.

Тийнхүү хуурмаг болохыг айлдсан нь хуурмаггүй болохыг хориглож, дээр нь шалгадаг мөнийг ч хорьсон хэрэг. Шалгадаг байхын мөн чанар нь хуурмаггүй байх учиртай. Ер нь хуурмаг гэж юуг хэлэх вэ хэмээвэл, "Өөр өөр байдалтай орших зүйлийг өөр бусад байдлаар үзэх" хэмээн айлдсан эл утга билээ. Дүрс, дуу тэргүүтэн таван орон тэдгээр нь эрхтний мэдрэхүйд тусахдаа өөр өөрийн бэлэг чанараар бүтээгүй хэдий ч өөрийн бэлэг чанартай мэтээр үзэгддэг учраас л тэдгээрийг өөрийнхөө бэлэг чанарт шалгадаг мөн гэж үздэг.

Товчлон хэлбэл, тэдгээр эрхтний мэдрэхүй нь таван мэдэгдэхүүний бэлэг чанарыг оносон шалгадаг болж чадахгүй. Учир нь таван мэдэгдэхүүний өөрийн бэлэг чанарыг үзэхтэй харгалзуулбаас хуурмаг бөгөөд таван орон өөрийн бэлэг чанараар хоосон байтал бэлэг чанартай мэтээр үздэг билээ. Үлгэрлэвээс, нэг сарыг хоёр болгож харах сэтгэлтэй адил хэмээн болгоожээ.

Энэ үест *"Бодит өгүүлэгч" нараас:* "Дүрс, дуу тэргүүтэнд өөрийн бэлэг чанараас бүтсэн мөн чанар байхгүй болчихвол тэд бүгдээр "тусыг үйлдэгч" хамаг чадлаасаа хоосорч "бодит зүйл" биш болно. Таван мэдэгдэхүүний өөрийн бэлэг чанарыг онох илт мэдэл болж чадахгүй бол таван мэдэгдэхүүнд ч шалгадаг болохын газаргүй. Таван мэдэгдэхүүнд шалгадаг болбол тэдгээрийн өөрийн бэлэг чанарт ч шалгадаг болно" гэх зэргээр үздэг. Энэ багш болбоос өөрийн бэлэг чанар буюу мөн чанараас бүтсэн л бол үнэхээр бүтсэн болно гэх ба тийм нөхцөлд мэдэгдэхүүнээ үнэнээр бүтсэн гэж оносон шалгадаг ухаан нь

өөрийн бэлэг чанараа онох шалгадаг болох учиртай. Гэвч мэдэгдэхүүн хуурмаг учраас л түүнийг сайтар онох шалгадаг нь өөрийн бэлэг чанараа шалгадаг болж чадахгүйд хүрч байна. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас*:

Ертөнцийн ухаанаар хоосон чанарыг үзэж тодорхой мэдэж чадахгүй ээ. Тэр ухаан нь зөвхөн ертөнцийг л шалгадаг буюу. Түүний тухайлсан (барьсан) утга нь хуурмаг худлын жамт болж бүтсэн тул, хэмээжээ.

Тиймээс өөрийн бэлэг чанар дээр шалгадаг болохыг хорьсноор шалгадаг ухаан төдийг үгүйсгэсэн хэрэг бус. Тиймээс нэрийтгэлийн сэтгэлүүдийг нь нийтэд нь шалгадаг болохыг үгүйсгээгүй болой. Чингэлгүйгээр ертөнцөд хуурмаггүй гэх сэтгэл болгоныг шалгадаг гээд байвал бас зохисгүй. Нэрийдлийн сэтгэл бүгдийг шалгадаг болохыг няцаасан буй. *"Тодорхой үгт"-ээс ч:*

Тиймээс тэдгээр дөрвөн шалгадгаас өөр ертөнцийн утгыг онох бий гэж үзвэл илт мэдэл, жишин мэдэх, эшийн болон үлгэрт шадарлан мэдэх шалгадгуудын агуулга тодорхойлттой харшлахад хүрнэ. Шалгадаг болоод мэдэгдэхүүн нь мөн чанараас бүтсэн гэхийг хорьсон болохоос шалгадаг болон мэдэгдэхүүнүүд нь хоорондоо харилцан хамааралтай байдаг шүтэн барилдлагыг хориогүй шүү дээ.

"Түүнээс" ч: "Тэдгээрүүд ч инагш чанагш харгалзан бүтсэн буюу. Шалгадаг зөв аваас мэдэгдэхүүн утга нь зөв байдаг. Мэдэгдэхүүн утга нь зөв аваас шалгадаг ухаан нь зөв байдаг. Түүнээс бус шалгадаг болон мэдэгдэхүүн хоёр нь мөн чанараас бүтсэн нь үгүй билээ" хэмээжээ.

Тиймээс хөлхөлгөө зэрэг гадна, дотны эндүүрлийн шалтагаар уршигдах хорлол ч гарахгүй бол мунхагаар уршигдсан эрхтний мэдрэхүй сэтгэлүүд нь өөрийн мөн чанаргүй атал тийм мөн чанартай гэж уг орноо барих үзэгдлийг эндүүрэхээс бус үнэн нэрийдлийн утгаа онохдоо эндүүрээгүй болно. *"Орохуй"-гаас:*

Үзэгдэл хуурамч хэдий ч хоёр зүйл буюу
Эрхтэн тунгалаг тодорхой болон гэм хавсарсан ч буй
Гэм хавсарсан эрхтний мэдрэхүйг
Зөв сэтгэлтэй харгалзуулан буруу гэж үзэх
Эрүүл зургаан эрхтэнд баригдах
Аливаа нэгнийг ертөнцийнхөн онох ба
Ертөнц ямагтаас зөв "үнэн"-д үзэх буюу
Үлдсэнийг ертөнцийнхөн "буруу"-д тооцох

хэмээн нэрийдлийн сэтгэл болон мэдэгдэхүүн орныг нэрийдлийн сэтгэл ямагтад харгалзуулан чанх зөв, чанх буруу гэж хоёр хоёроор ялгажээ. Дотор талаас эрхтэнг хорлох шалтгаан байдаг талаар Чандракиртийн "*Орохуйн тайлбар"-аас:*

Нүд бүрэлзэх (хөлхөлгөө), нүд шарлах болон додүра өвс идсэн зэргээр дотор талаас эрхтэнг хорлох шалтгаан буй хэмээн айлджээ.

Гадна талд байх шалтгааны талаар мөн "Дээрх"-*ээс:*

Улаан дэл будаа, ус мөрөн, толь болоод хад агуйнаас гарах дуу цуурайнууд бас нарны гэрэл цаг хугацааны ялгаанаас болон юмс үзэгдэлд ойж тусах зэрэг нь гадна талаас эрхтэнд хорлол учруулах нөхцөл болдог. Тэдгээр нь эрхтэнг дотроос хорлох нөхцөл болох ба би (эзэн) байхгүй хөрөг дүрсийг (би гэж) барих, хадны цуурай, зэрэглээ зэргийг ус гэж бодох зэргийн үндэс болж өгдөг. Мөн илбэчин хүний сайтар бэлдсэн тарни, эм тан зэргийг ч мөн тийн ойлгоорой. Мөн дотоод сэтгэлд хорлол гарахад дээрхүүд болоод буруу тогтсон таалал үзэл онолууд болон мөн тэднийг дагалдан гарсан бодлууд багтана" хэмээн буруу тогтсон таалал, буруу учир шалтгаан зэргүүд нь дотоод сэтгэлийг булингартуулах үндэс болохыг ч айлджээ.

Басхүү зүүдлэх үед сэтгэлийг уршигдуулах шалтгаанд нойр зэргийг ч багтаажээ. Чингэхлээр дараа үзүүлэх мунхаг сэтгэлийн барих орон хэдийгээр нэрийн төдий ч байхгүй боловч энэ үест мунхагаар уршигдах хорлолыг хорлолын шалтгаан болгож аваагүй байна.

Асуулт: Хэдий таван эрхтний мэдрэхүй сэтгэлүүд нь бусад ямар нэг хорлол гарахгүй нөхцөлд нэрийн төдий ч эндүүрэлгүй гэж тооцогдвол тэдний үзэх "өөрийн бэлэг чанар" нь мөн л нэр төдийд орших хэрэгтэй болно. Үүнийг энэ багш зөвшөөрдөггүй билээ.

"Тиймээс л эндүүрэлтэй байдалд зайлшгүй тулж байна. Чингэвэл тэдгээр сэтгэлүүд нь дүрс, дуу тэргүүтний нэрийдэл гэж тийн агуулах (мэдэх) шалгадаг болж таарахгүй буюу нэрийдлийн дүрс зэрэгт ч эндүүрсэн байна шүү дээ? Энэ талаар хэлэлцсүгэй.

Хариулт: Энэ тухай *Бхававивека /Лэгданжэд/ багш бээр:* "Дүрс тэргүүтэн нь нэрийдлийн төдий өөрийн бэлэг чанараас бүтсэн мөн чанартай" гэж үздэг. Сэтгэлийн төдийтөн нар үзэхдээ "хотол нэрийдэл" бүхнээ өөрийн бэлэг чанараас бүтсэн мөн чанар байхгүй учраас бэлэг чанар нь мөн чанар үгүй гэж үзэхийг хориглодог."Хотол нэрийдэл"-ийг сэжиглэгч ба нэрийдэгч

хоёроор шинжлэн мөн чанарт буюу ялгамжаат гэж сэжих дуу буюу нэрийдсэн өөрийн бэлэг чанарт мөн чанар сэтгэлд байхгүй гэж үзвэл "бусдын эрхэт бодит зүйл"-ийг басамжилсан болно гээд хориглох тул "бусдын эрхэт нь нэрийдлийн төдий өөрийн бэлэг чанараас бүтсэн мөн чанарт" гэж үздэг нь тодорхой. Энэ талаар Бхававивэка багш *"Билгийн зулын хорин тавдугаар дугаар бүлэгтээ:*

Хэрвээ энэ үед дүрс хэмээн сэтгэлдээ өгүүлэх, үгээр хэлэхийн хотол нэрийдэх мөн чанар тэдгээр хаана ч байхгүй гэвэл бодит бүхнийг дорд үзсэн буюу сэтгэл болон хэлэх үгээр өгүүлэгдэх бүхнийг басамжилсан болно хэмээн айлджээ.

Мөн *Авалогтиврата (Жанрайсэг дүлшүг) бээр "Билгийн зулын тайлбар"-таа:*

Энэ үед егүзэрийн явдалтан нарын хотол нэрийдлийн мөн чанарыг "бэлэг чанарын мөн чанар үгүй учраас мөн чанар үгүй" гэж хэлвэл дүрс хэмээгдэх түүний мөн чанар болоод ялгамжаа зэргийг сэтгэлдээ хэлэх, тийн атгаглах болон үгээр өгүүлэх, нэрийдэн сэжих зэргүүд нь ямар нэг бэлэг чанар буюу ямарваа бэлэг чанарын чанаргүй учраас мөн чанаргүй болой" гэж үзвэл янагуух болсон *"бусдын эрхэт"* бодит бүхнийг басамжилсан явдал болох тул тун зохисгүй мөнийг заав" хэмээн (өгүүлэх) дуу болон сэтгэлд баггах бусдын эрхэт бүхнийг нэрийдлийн бэлэг чанар байхгүй болой гэж үзвээс басамжлал болно ийн айлджээ.

Тэрхүү *"бэлэг чанарын мөн чанар байхгүй"* хэмээсний "бэлэг чанар" гэдэг бол "өөрийн бэлэг чанар" буюу "өөрийн мөн чанар" болно. Сэтгэлийн төдийтөн нар тэр чанар байхгүй байтал түүнийг "хотол нэрийдэл" гэж үздэг. *"Бусдын эрхэт"* эд юмст тэрхүү чанар байдаг учраас өөрийн мөн чанар байна гэнэ. Гэхдээ бусдаас төрдөг болохоор өөрөөс төрөхийн мөн чанар байхгүй гэж бас үзнэ. *"Судрын тааллын тайлбар"-т* мөн ийнхүү айлдаж "хамаг ном (юмсын) мөн чанар байхгүй хэмээн болгоосон" гэж айлджээ.

Камалашила багш бээр /"Төв үзлийн гэгээ"-дээ/: "Дээрх судраас мөн чанаргүй гурвын учир утгыг зааж хоёр хязгаараас хагацсан төв үзлийг сайтар ялган үзүүлсэн тул ямагт магад утгат гол номыг үзүүлжээ" хэмээжээ. "Бусдын эрхэт"-ийг үнэмлэхүй мөн чанарт гэвэл "өд зүүж" бүгдийг гүтгэсэн болно. Чингэлгүй нэрийдэх бусдын эрхэт нь өөрийн бэлэг чанаргүй байна гэх тэрхүү басамжлах үзлийг няцааж төв үзлийн утгыг заасан гэж үздэг. Энэ багш ч

нэрийдэх өөрийн бэлэг чанар буй гэж болгоодог. *"Орохуйн тайлбар"-т ч:*

Үлгэрлэвээс, могой нь хуйлсан эрээн дээсний үест "хотол нэрийдэл" болох ба харин жинхэнэ могой үестээ *"огоот бүтсэн"* болдог. Үүнтэй адилаар өөрийн мөн чанарт хэдий ч шүтэн барилдаж бий болсон "бусдын эрхэт" учраас "хотол нэрийдэл" болно. Бурханы мэдэгдэхүүн болох "огоот бүтсэн хэмээх гурван мөн чанарыг мэдэж ухааран судрын таалал утгыг номнох болой" хэмээжээ. Мөн тэрээр:

Алин судард тэр ямагт бус гэсэн утгыг
Гулзгай утгат гэж номносон ч ухаарч тайлбарлах

хэмээн тайлбарлан айлдсан байна. Тиймээс *"Судрын тааллын тайлбар"*-аас гурван мөн чанарын агуулгыг янагуух утгат гэж тайлбарлах хэмээн болгоосон нь тодорхой.

Өөрийн ёсны (Төв үзэлтний) хотол нэрийдэл гэхэд бусдын эрхэтийг өөрийн мөн чанартай гээд бусдын эрхэт нь нэрийдэх төдийд өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн мөн чанар байхгүй гэж үздэг. Сэтгэлийн төдийтөн нар үзэхдээ "хотол нэрийдэл"-д багтахгүй "бусдын эрхэт" болон "огоот бүтсэн" хоёр нь бэлэг чанарт мөн чанаргүй гэхгүй харин тэр хоёуланд өөрийн бэлэг чанараас бүтсэн бэлэг чанар буюу мөн чанар бий гэж үздэг болохыг *"Судрын тааллын тайлбар"*-т голчлон тулгуурлаж үзүүлжээ. Тиймээс тэр хоёрыг үнэхээр бүтсэн гэж үздэг. Харин Буддхабалида болон Чандракирти багш нар "өөрийн бэлэг чанараас бүтэх тийм мөн чанар байх аваас л үнэхээр бүтсэнд тооцно" гэж үздэг. Бхававивека багш тэргүүтэн нар: "Тэр төдийгээр үнэхээр бүтсэн гэж болохгүй" хэмээн үздэг.

Мөн сэтгэлийн төдийтөн нараас: "Нарийн тоосны ширхэг бүхэн эрхтний мэдрэх орон болохгүй, харагдахгүй учраас" гэх ба "Олон зүйл хурж нэгдэх явдал нь ч түүний орон болохгүй. Эдэт (материаллаг) зүйл тэнд байхгүй учраас хоёр сар үзэгдэхтэй адил" хэмээсний хариуд Бхававивека багш *"Учир шалтгааны бадрал"-даа:*

Зөвхөн хуриж нийлээгүй нарийн тоос бол эрхтний мэдэх орон биш" гэж нотлохдоо нотлогдохуунаа нотлов" гэжээ.

Сүүлийн нотлолын тухай тэрээр:

Нэг язгуурын нарийн тоос нэг зүгт хурснаар жишээлээд тэрээр шалтгаан үндэс болж болохгүй л дээ, эдлэг зүйл болохгүй учраас" гэсэн учир шалтгааныг өгүүлбэл энэ шалтгаан нь "бусдыг үл бүтээх" ямагт болно. Энэ нь нэг язгууртай хирнээ өөр мөн чанартай нарийн тоос болох буюу өөр бусдууд түүнд туслах

нөхцөл байдал бүрдэх тул түүнийг өөрийн мэдэгдэхүүний мөн чанартай нэгэн гишүүн болгоод нарийн тоосон дотор хураагдсан зүйл гэж үзэх дуртэй эрхтний мэдрэхүй төрөх нь ээ.

Нэг язгуурын нарийн тоос хураагдаж байж гарч ирсэн хумх (бумба) зэргийг ч эдлэг зүйл гэж бид үзэх агаад нарийн тоостой адилаар буюу хэдий нарийн байлаа ч найман эдэд хурсан мөн чанарт тул түүнийг эдлэг материаллаг гэж лавтай үзнэ. Түүнтэй адил хуурмаг мөн чанарт хумх тэргүүтэн тийм эдлэг ямагт болно."Зөвхөн тэр нь үл бүтэх болой хэмээн хуралдаж буй нарийн тоос нижгээд нижгээд бүхэн эрхтэний мэдрэхүйн (төрөх ч) шалтгаан болох төдийгүй тэдгээр нь эдлэг болохыг болгоосон хийгээд нарийн тоосны хамгийн эцсийн тоос хүртэл тийн болно гэжээ.

Улмаар хуваагдашгүй нарийн тоосыг хүртэл "бодлын шалтгаан" гээд дээр номносон мэт эрхтний мэдрэхүй нь гадна, дотнын эндүүрлийн шалтгаанаар үл уршигдаж үл эндүүрэгдэх болохыг баримталж судрын аймгийнхантай адил "зоригдол шалтгаан болно" гэжээ. *"Орохуйн тайлбар"-аас:*

Судрын аймагтны ёсны үнэмлэхүй гэж өгүүлж буй тэр зүйлүүд төв үзэлтний янагуух болно" гэж зарим нэгэн үзэх нь төв үзлийн шастараас үзүүлсэн хоосон чанарыг огт мэдээгүй өгүүлэгч байна гэж мэдээрэй" хэмээжээ. Мөн "Өвөрмөц өгүүлэгч нарын янагуух мөн гэж үзэх алив зүйлс төв үзэлтэн нарын үнэмлэхүй болой хэмээн сэтгэгч тэдгээр нь ч шастарын мөн чанарыг огт ухаараагүйг харуулна. Иймээс ертөнцөөс нөгчигсөн номыг ертөнцийн номтой жиших нь зохисгүй буюу. Эл ёс нь бусдаас ангид, нийт бусын ёс хэмээн мэргэд таньж аваарай,

хэмээн зарлигласан учраас энэхүү нийт бусын тааллын аймгаа харуулах нэг жишээ нь орон, оронт зэргүүд нь "хувь үгүй" (хуваагдашгүй) зүйл гэж ерөөс таалдаггүй болно. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас*:

Манайхан Өвөрмөцтөн (Vaisesika) нар шиг эдэт нарийн тоосыг авч үзэж болохгүй" хэмээн "тоосыг хувьгүй" гэж үзэж хэрхэвч болохгүй хэмээжээ.

Эдгээр хоёр аймгийнхны үнэмлэхүй гэж үздэг зүйлийг Төв үзэлтэн нар янагуух ч гэж үзэхгүй байгаа нь зөвхөн хувьгүй "хэмээгдэх" бодит (бодас) зүйл дээр л илэрхийлэгдэнэ. Түүнээс бус тэр хоёрын үнэн гэж үзэж байгаа алив бүхнийг Төв үзэлтэн нар янагуух гэж авч үзэхгүй гэж заагаагүй билээ. Тэд нар дүрс, дуу зэргийг үнэн гэж үздэг хэдий ч Төв үзэлтэн нар түүнийг нь янагуух гэж үздэгтэй адил.

"Дөрвөн зуутын тайлбар"-таа: "Эрхтний нарийн тоос цуглархын үесийн нижгээд нижгээдээс эхлэн эрхтний мэдрэхүйн үндэс гэж үзэхийг хориглох, эрхтнүүд нарийн тоос болвол өөрөө болох уу эсвэл өөр зүйл болох зэргийн алин болохгүй, тэдгээрт шүтэн нэрийдсэн тийн мэдрэхүйн суурь болох ба улмаар орон мэдэгдэхүүнүүд нь ч шүтэж нэрийдсэн нэрийтгэл болоод эрхтний мэдрэхүйн орон болно" гэжээ.

Сэтгэл мэдэгдэхүүнүүдийг илт нэрийдсэн илт мэдэл гэх ба мэдэгдэхүүнүүдийг илт мэдлийн бэлэг чанартууд болно" гэж энэ багш болон Бхававивека багш хоёул гадаад утга дээр таалал адил хэдий ч эрхтэн болоод мэдэгдэхүүний тодорхойлолт дээр зөрөөтэй нь харагдана. Дээрх тайлбарт "эрхтний мэдрэхүйд өөрийн бэлэг чанартай шалгадаг байхыг хориглох үест "өөр байдалд байгаа бодит зүйлийг өөр байдалтай үзэх болой" гэж айлдсан тул эрхтний мэдрэхүйд дүрс, дуу тэргүүтэн өөрийн бэлэг чанараар бүтсэнээр үзэгдэх (санагдах) хэдий ч үзэгдэж байгаа шигээ өөрийн бэлэг чанараар нэрийн төдийд ч байдаггүй учир энэхүү багш бээр тэдгээрийг нэрийн төдийд ч эндүүрэлтэй гэж үздэг аж. Гэсэн хэдий ч эрхтний мэдрэхүйнүүдийг дүрс, дуу тэргүүтнийг нэр томъёоллын хувьд таньж барьдаг шалгадаг ухаан гэдгийг үгүйсгэсэн хэрэг биш. Тэдгээрийг эндүүрэлтэй гэж үзэх шалтгаан болсон "*өөрийн бэлэг чанараас бүтсэн*" хэмээхийн утга "үгүй" болохыг нь өөр мөн чанарын буй, буй бусыг шинжлэгч язгуурын ухаанаар олж мэдэх учиртай.

Нэрийдэх шалгадаг ухаанаар ерөөс оножн чадахгүй тул нэрийдлийн сэтгэлтэй харгалзуулахад эндүүрэлтэй зүйл биш л дээ. Сарыг хоёр гэж үзэх, толины доторхи дүрс тусгал зэргийг харах мэдрэхүйнүүдэд үзэгдэх хоёр сар, нүүр царай зэрэг нь байхгүй нөхцөлд язгуурын ухаан зэрэгт харгалзалгүйгээр зөвхөн нэрийдлийн шалгадаг ухаанаар бий болбол тэдгээрүүд болон дээрх бүгдэд үнэмлэхүй болон янагуухийн тийн ялгалууд нь таарах билээ. Хэдий язгуурын ухаан болон нэр томъёоны шалгадаг ухаанд харгалзуулан эндүүрэлтэй ухааны ялгааг гаргаж болох ч толины доторх дүрс зэрэг үзэгдлүүд мөн чанаргүйн адилаар өөрийн бэлэг чанартай гэж үзэх нь утгагүй нэгэн болно.

Асуулт: Гэсэн ч "*өөрийн бэлэг чанараас хоосорсон дүрс*" тэргүүтэн байдагтай адил толин доторх дүрс зэргээс "хоосорсон" дүрс зураг тэргүүтэн ч байж болно. Чингэвэл тэдгээрт өөрт буй нэр томъёоны ухаанд ч харгалзах зөв, буруугийн ялгавар гарахгүй юу?

Хариулт: Гэвч өөрийн бэлэг чанараар бүтэх мөн чанар болоод толинд харагдах дүрс хоёр нь утгын хувьд нэрийн төдий ч байхгүйгээрээ адилхан

ч дүрс болон түүний тусгал болох дүрс зураг хоёулаа нэр төдийд оршихын хувьд бас адил буюу. *“Орохуйн тайлбар”-аас:*

Шүтэж харгалзан гарсан дүрс зураг, хадны цуурай алин ч байсан хуурмаг хэдий ч төгс мунхагууд тийн үзнэ. Хөх өнгө зэргийг дүрс, сэтгэл, амсуурга тэргүүтнүүд өчүүхэн төдий ч “үнэнд” үзнэ. Төгс мунхагууд жинхэнэ мөн чанарыг хэзээ ч үзэхгүй болой. Тиймээс тэдний алин нэг нь янагуух болж худал боллоо ч янагуух үнэн болохгүй” хэмээж, “хөх өнгө тэргүүтнийг янагуух үнэнд үзэх ба дүрс, тусгал зэргийг янагуух үнэнд үл үзэхийн ялгаа байхгүй гэж хэлбэл юу гэж хариулах вэ? гэж тэрээр ялгааг асуужээ.

“Тэр хоёул янагуух нэрийдэх жирийн сэтгэл мэдрэхүйд адилхан тусаж мэдрэгдэвч дүрс, зураг зэргийг ертөнцийн ухаанаар худал гэж онох тул ертөнцийнхөн янагуух үнэнд тооцдоггүй. Хэдийгээр хөх өнгө зэрэг худал хэдий ч түүний худал болохыг ертөнцийн ухаанаар мэдэж болохгүй учраас л ертөнцийнхөн янагуух үнэнд багтаасан болов уу?” “Тэрхүү хоёр орныг янагуух нэрийдэх сэтгэлд харгалзуулан үнэн, худал гэж тогтоодогтой адилаар хоёр мэдрэхүй ухааныг ч мөн л нэр томъёоны ухаанд харгалзуулан зөв, бурууг тогтоодог болой”

Асуулт: Хэрвээ “янагуух нэрийдэх сэтгэл”-д харгалзуулан зөв боллоо ч ертөнцийн нэр дээрээ эндүүрэгтэй болж харшлах юм биш үү?

Хариулт: Нэрийдлийн гэж эндүүрэх эндүүргийн гэзрын янагуух томъёо болон аль ухаанд харгалзуулснаас зөв гэж тооцогдох янагуух ухаан хоёрын нэгэн зүйл гэвэл хоорондоо харшлах буюу. Гэвч тэрхүү янагуух гэх хоёр нэрийдэл тус тусдаа болбол харин юу харшлах билээ.Хэрхэн тэд ялгагдах вэ?

Ингэхлээр дүрс тэргүүтний өөрийн мөн чанараас бүтсэн мөн чанарыг учир шалтгааны үүднээс үгүйсгэнэ гэдэг үнэхээр үл болох бөгөөд харин нэр томъёогоор л үйлдэх хэрэгтэй. Тийм нэр томъёоллыг ухааны тэр нигуурт (тайлбарт) эрхтний сэтгэлүүд нь эндүүрэлтэй байна.Түүнээс бусад өөрийн дураар байх нэрийдэх ухааны нигуурт эндүүрэггүй байхад харшлах зүйлгүй ээ.

Үлгэрлэвээс, Ертөнцийн нэр томъёонд “заримууд буй”, “заримууд буй бус” хэмээхтэй адилаар зарим хэмээх үг нь нэг боловч буй заримууд, буй бус заримууд хоёрыг нэг утгатай гэж үзэж болдоггүйтэй адил болой. Тэр эндүүрэггүй байхын хувьд өөрийн дураар буй ертөнцийн сэтгэлд харгалзуулсан болохоос, төв үзэлтэн нараас эндүүрэггүй гэж үзэхгүй буюу “ертөнц ямагтдаа л үнэн мөн” хэмээх зэргээр айлдсантай адил буюу. Тиймээс Төв үзэлтэн нар тэдгээрийг эндүүрэгтэй гэж үздэг. Гэхдээ мэдэгдэхүүнийг

хуурмаг гэж үзэхтэй харшлахгүй болой.

Хамаг ном юмс илбэ мэт нэр төдий гэж үзэх учраас хэдийгээр нэр томъёо төдий хуурмаг боловч янагуух үнэн болоход харшлахгүй буюу. "Мунхагийн мөн чанараар халхлагдсан тул хотол хуурмаг" хэмээсний янагуух нь мунхаг түүний нигуурт "үнэн" болох ба хамаг номыг өөрийн мөн чанараар бүтэхийг хоригч (хорихуйн үнэн) алины нигуурт агуулагдах янагуух нь түүний (хоригчийн) нигуурт "худал" байх хоёр үл харшлах болой.

"Хотол янагуух болох хэдий ч худал болдог тэр нь янагуух үнэн болохгүй" гэж айлдсан нь нэр томъёоны шалгадгаар худал гэж оносноор нь агуулсан хэрэг. Нэр төдий худал бүхнийг тийн тодорхойлж болохгүй.

(Янагуух оршихуй) Тийнхүү төв үзэлтэн нар өөрийн ёсондоо сансар, нирваны хамаг ном юмс нэр төдий оршино гэж үзнэ. Бодит өгүүлэгч нарын өөрсдийн үзэл буюу нийт бусын гэж алдаршсан эдгээр утгыг нэр төдийд байна гэдгийг ч ийнхүү үгүйсгэн хорих нь машид бэрх билээ. Тиймээс хоёр үнэний мөн чанарыг жинхэнэ зөвөөр таньж мэдэх явдал "өдрийн од" шиг үзэгдэнэ.

Ийнхүү бодит өгүүлэгч нарын үздэг янагуух байдалд оршихуйг хориглоход учир шалтгааны шинжлэлийг хийж хорих хэрэгтэй. Өөрсдөө (төв үзэлтэн нар) янагуух ёсоор төрөх, түрдэх зэргийг буй гэж үзэхдээ ч ухаалаг зөв эш баримтлал гаргахгүй бол нотолгоо нь үгүйсгэгдэж болно.

Басхүү ухааныг даган бараадагч нарт дулдуйдсан болой гээд ухаанаар шинжлэхдээ өөрсдийн баримтлах "янагуух" болон "бодит өгүүлэгч "нарын үзэх" хотол нэрийдэл" хоёр нь учир шалтгааны үүднээс харшилдах аваас зөрчлийг тэнцүүлэх ба эс харшилваас зөрчилдөхгүй байна гэж үзээд (ертөнцийн тэнгэр) Вишнү болон Зову тэргүүтний нэр төдий байхгүй гэх ба харин дүрс тэргүүтнийг байхгүй гэж үзэх хэрэгтэй болно. Тэдгээрийг нь нэрийдэлд буй гэх аваас Вишнү тэргүүтэн ч байна" гэж үзэх хоёр адилхан болж ирнэ.

Алив номыг өөр өөрийн ёсондоо энэ мөн, энэ бус хэмээн танин мэдэх, авч үзэх алиныг ч үйлдэлгүй байвал төв үзлийн мөн чанарыг (хоосон чанар) олсон болно гэж хий хөөрөмшин тэр мэтийн ухаарлыг даган дуурайж юу ч бодохгүй, санахгүй байхыг нь асар арилсан утгыг бясалгаж байгаа хэрэг гэж үзэгч нар маш олон байна. Иймэрхүү хүмүүс нь мэргэд баясах ярианд үл багтана.

Дээр номносон дагуу ухааны хоригдохууныг танин барихгүй бол мөн чанарыг үгүйсгэх ухаанаар янагуухийн агуулга бүхнийг эвдэж болох бөгөөд үнэмлэхүй үзэл болон буруу үзлүүдийг эндүүрвээс эндүүрлээ хэмээгээд эс эндүүрвээс эндүүрсэнгүй гээд явах их буруу үзэлтэй болно шүү. Чингээд

энэ мэтийн зүйлдээ удаан хугацаанд сурч дадсаар үнэмлэхүй үзэлд өчүүхэн төдий ч ойртох байтугай улам холдож, улмаар сансар, нирваны шүтэн барилдах утга учир болон эл ёсны шүтэн барилдаж гарсан мөртэй машид харшлах болно. Тийм учрыг *"Төв үзэлд орохуй"-гаас:*

Үл мэдэхийн нойронд сайтар бүжих тэртэгүүд
"Би" хэмээн хэрхэн нэрийдэн дуудах болон
Илбэ, зэрэглээ зэргээр алин нэрийдэвч
Тэр бүгд ертөнцөд ч буй бус бөлгөө

хэмээн тэртэгүүд (тэрсүүд буюу бурханы номын бус үзэлтэн) нарын нийт бусын үзэл болон дээр үзүүлсэн манай бодит өгүүлэгч нарын нийт бусын үзэл баримтлал гэгддэг нэрийдлүүд нь энэхүү "ёсны" янагуух утгад ч "байхгүй" хэмээсэн утгыг номножээ.

Энэ үест нэр томъёо төдийд буй, буй бус гэх хоёрыг хэрхэн юуны үүднээс ялгах вэ? Нэрийдлийн ухаанаар алдаршсан /1/ бол, бусад нэрийдлийн шалгадаг ухаанууд тэрхүү алдаршсан утгыг үл үгүйсгэх /2 /ба, хоосон чанар болоод мөн чанарт буй, үгүйг шинжигч ухаанаар үл үгүйсгэгдэх нэгэн /3/ болвоос түүнийг нэрийдэлд орших байна гэж үздэг. Тэдгээрээс буцсан бол үгүйсгэж үзнэ. Зөвхөн харсан, үзсэн дагуугаа даган орсон төдий буюу түүний ухаанд хэрхэн үзэгдэх тэрхүү утга төдийгөөр орох юм уу, эсвэл утга, мөн чанар хэрхэн бүтсэн зэргийн огт шинжлэлгүй орох сэтгэлүүд зэргүүд багтана.

"Хоосон чанарыг үл шинжигч ухаан хэмээсэн ч огт юу ч шинжихгүй гэсэн бус" Энэ сэтгэл нь ертөнцийн буюу нэрийдлийн сэтгэлүүд бөгөөд зөвхөн хэрхэн харсан, үзсэн дагуу орно хэмээн алдаршсан. Чухам мөн чанар юу болохыг ажиглахаар ороогүй болно.

"Ертөнцөд алдаршсанаар" (ердийн ойлголтоор) хэмээдэг нь ч ийн буюу. Тогтсон таалалд ухаан урвасан, урваагүй хэн бүхэнд ийм ухаан байх бөгөөд хэний ч үндсэнд байсан ялгалгүй "ертөнцөд алдаршсан буюу үл шинжигч ухаан" хэмээжээ. Зөвхөн тогтсон таалалд ухаан урваагүй ертөнцийнхний үндсэнд байна гэж үзэж болохгүй.

Тогтсон таалалд ухаан урвасан хэн нэгэнд ч хэрхэн нэрийдэл, томъёоллын ёсоор оносон ухаан эсвээс хоосон чанар бол ийн болой гэх зэргээр ажиглах, шинжлэх зэрэг олон ухаан байж болно. Гэхдээ түүний хамаг сэтгэл нь жинхэнэ мөн чанарыг оносон байх гэж хаанаас байх вэ. Ертөнцөд алдаршсан дагуу мөн боловч өвгөн ертөнцийн үзэл баримтлалаас зөвхөн салсан болон ижилсэх ч хэрэггүй. Эсэргэлдэгч нарын үндсэнд буй үл шинжлэх, ажиглах ухааны хэрхэн хаашаа халдаж байна гэдгээр л

тодорхойлно. Тэрхүү сэтгэлд ухаанд алдарших гэдэг нь үзэж харах буюу амсах мэдрэхийн томъёоллын суурь болсон тэдгээр болой.

Үйлийн үр, зам мөр зэргүүд эгэл жирийн ардад үл алдаршсан (үл онох) ба сонсоод санаж бодоод ирэхийн цагт мөн чанарыг юу болохыг үл шинжигч ердийн ухаанд ч санагдах мэдрэгдэг болох тул (тэр үед) ертөнцөд алдаршсан бус болоход гэмгүй.

Нэрийдлийн шалгадаг ухааныг бусдууд үгүйсгэхдээ: Үлгэрлэвээс, эрээн дээсийг могой гэж үзэх, зэрэглээг ус гэх зэргээр барих үест мөн чанар гэж юу болохыг шинжих ухаан хэрэггүй, жирийн ухаанаар барьж болно гэвч тэдгээрийн барьсан утгуудыг нэрийдлийн шалгадаг ухаанаар ч үгүйсгэдэх тул тэдгээр нь нэрийдлийн төдий ч буй бус болой.

Өөрийн мөн чанар буй, буй бусын ёсчлон шинжих ухаан нь гэмгүй зөв тул нэрийдэлд багтах утгууд нэрийдсэн мөнийг шалгадгаар нотлогдсон байна. Мөн буй, үгүйг ёсчлон шинжигч ухаанд хэзээ ч үгүйсгэл гарахгүй байх нь магад хэрэгтэй. Тэрхүү ухаанаар буй гэж нотлогдвоос өөрийн мөн чанараар буй гэж нотлогдох учир нэрийдлийн утгатай харшлахад хүрнэ. Иймээс язгуурын ухаан нь гэмгүй зөв байх, түүгээр нотлогдох хоёрыг нэг гэж үзээд нэрийдэл томъёололд нүгэл буяны үйлээс жаргал зовлон гарах болон Ванчүг, Зову зэргээс зовлон жаргал төрнө гэдэг хоёрыг мөн гэвээс мөн гэх, биш гэвээс биш гэж барих буруу атгагийн орон байх ёсгүй. Ванчүг, Зову тэргүүтэн жаргал зовлон төрүүлэх ба нүгэл буянаас жаргал зовлон төрүүлнэ гэх хоёрын мөн чанар буй, үгүйг шинжих ухаанаар үзвэл (мөн чанараар) бүтээгүйн хувьд адил байна. Гэвч ухаанаар үгүйсгэгдэх, үл үгүйсгэхдэхийн хувьд адилгүй байна.

Тэдгээрийн тухайд бодит өгүүлэгч өвөр бусдын аймгийн нийт бусын үзэл баримтлал гэж хотол нэрийдэх хувьгүй орон, оронт болон "би", Ванчүг, Зову зэргийг тэдгээрээр (шалгадаг) тийн агуулахдаа тэр мэт өөрийн мөн бүтсэн, эс бүтсэн эсэхийг ухаанаар шинжлэн, улмаар тийнхүү ажиглах ухаанаар тэдгээрийн утгыг олж мэдэн тодорхойлдог билээ. Тиймээс бусдын мөн чанар буй, буй бус эсэхийг шинжин бусдын гаргаж тавьсан дүгнэлтийг анхаарч үзэх хэрэгтэй. Ухаанаар шинжиж шалгарч гарч ирсэн утгуудыг баримтлах учир бий. Тийнхүү шинжлээд иртэл харгүй ухаанаар шинжих үүрэг ачааг даахгүй зүйл ч гарч, тэдгээр нь ухаанд үл олдож эвдрэхэд ч хүрдэг. Хэрвээ тэдгээр нь буй аваас тэдгээр ухаанд олдох (мэдрэхдэх) ёстой. Дүрс, дуу тэргүүтний хувьд гадаад, дотоодын эндүүрлийн шалтгааныг хорлолгүй, нэрийдлийн ухаанд хэрхэн алдаршсан ёсоороо агуулагдсан төдий зүйл билээ.

Тэдгээрийн хувьд эдгээр нь лавтай нэрийдэл төдий гэчихээд утгын мөн чанар тэр адилаар бүтсэн юм болов уу гэж шинжих тэрхүү шинжилгээгээр өөрийн мөн чанараар бүтсэн мөн чанарыг олсон ёс гэж үзэж болохгүй ээ. Тиймээс тэдгээрт өөрийн мөн чанарыг буй, буй бусыг шинжлэх оюуны шинжлэлийг хийж болохгүй. Учир нь тэдгээр утгуудыг ухаанаар шинжихэд тэсэх зүйл (олдох) гарахгүй билээ. Үлгэрлэвээс, "энэ хонь мөн гэж нэгэнт хэлчихээд за байз морь бил үү, үхэр бил үү гэж шинжихийн хэрэг байдаггүйтэй" адил болой.

Ертөнцөд тэргүүлшгүй цагаас алдаршсан утга мөн боловч ухаанаар шинжлэгдэн үгүйсгэгдээд нэрийдлийн төдий ч байхгүй зүйлүүдийг мунхагийн эрхээр өөрийн мөн чанарт гэж үзэх хэтрүүлэх үзлүүд, эвдрэх үзлийн эрхээр өөрийн чанараар бүтсэн "би" болоод "минийх хэмээн барих" үзлүүд, маргаашийн уулыг өнөөдрийн уул мэтээр үзэх орнууд багтана. Гэхдээ төв үзэлтэн нар ертөнцөд алин алдаршсан бүхнийг янагуух гэж үздэггүй.

Заримууд дүрс, дуу тэргүүтэн болон тэрсүүд нарын нэрийдсэн зүйлсийг нэрийдсэн ёсоор буй, буй бус нь адилгүйгээс шалтгаалж, эхнийх нь хамаг ертөнцөд алдаршсан бөгөөд удаах нь зөвхөн тогтсон таалалтанд алдаршсан учраас гэж хэлдэг нь сайн ялгаагүйн шинж. Өөрөөр хэлбэл, нэрийдлийн ёсоор дүрс тэргүүтэнд илбэ мэт байж болохгүй. Өөрийн мөн чанараар бүтэх хэрэгтэй гэх мэтээр олон янзаар үзэх бий. *"Жаран шулэгтийн тайлбар"-аас:*

Чингээд чанх буруугаар үзэхдээ жаргалтай мэтээр барих буюу янагуух боллоо ч өөрийн мөн чанараар бодит зүйлсүүд үл орших учиртай. Чанх зөвөөр гэвэл зовлонтой гэж үзэх буюу тэдгээр бодит зүйлүүд янагуух нэрийдлийн мөн чанарт оршино хэмээжээ. Мөнх дөрөв гэж нийт ертөнцөд алдаршсан хэдий ч тийн барихыг чанх буруу янагуух гэж номножээ. Мөнх бус тэргүүтэн дөрөв нь нийт ертөнцөд алдаршаагүй ч тийн барихыг чанх зөв гэж номножээ.

Тэр мэт цогцосоо мөнх бус хэмээн барих атгаг нь үзэх орноо (вишай) эндүүрэх хэдий ч, барих орноо шалгадгийн хорлол байхгүйн учраас чанх буруу бус буюу эндүүрэлгүй хэмээгддэг. Эрхтний мэдрэхүйн хувьд үзэх орноо эндүүрэх, эндүүрэхгүйн хувьд ялгаа байхгүй гээд эндүүрэлгүй гэж бүү бодоорой. Эрхтний мэдрэхүйнүүд үзэхдээ эндүүрэх явдал нь ижил боловч ертөнцийн нигуурт үзэгдэх үзэгдэл, даган зохиолдсон утга буй, буй бусаас шалтгаалж дүрс зураг харж буй эрхтний мэдрэхүйнүүд нь буруу янагуухид багтана. Түүнээс бусад хорлол саадгүй эрхтний мэдрэхүйнүүд зөв янагуух

болно.

Цогцосоо мөнх мэтээр барих атгагийн орнууд нэрийдэлд буй тул ухаанаар хорьж болохгүй. Үнэхээр өөрийн мөн чанараар бүтсэн мөнх тэргүүтэн дөрвөн зүйл байхгүйтэй адил дээрх хоёроор бүтсэн мөнх бус тэргүүтэн дөрвөн зүйл ч байх учиргүй. Тиймээс зөвхөн түүнд харгалзуулан тэрхүү найман зүйлийг байна гэж барихад л зөв буруугийн ялгал байхгүйг болгоож дүрсийн мөнх, мөнх бус, зовлон жаргал, би буй, үгүй зэргийн аль ч талаас нь үзлээ гэсэн шинж байдлыг л үздэг болохыг айлджээ.

Асуулт: Бодит зүйлсийг мөн чанартай гэж хэтийдүүлэн үзэгч (хөөрөмшил) мунхагийн барих орныг учир шалтгаанаар (нотлол) сөхөөх ба янагуухийн утгуудыг үл хориглох хоёр хоорондоо харшилна. *"Орохуй"-гаас:*

Мунхаг нь араншинг түйтэрлэх учир янагуух буюу
Түүгээр засварлагдсан, үнэн мэтээр үзэгдэх түүнийг
Янагуух үнэн хэмээнэ гэж
Чадагч тэр бээр зарлиглав

хэмээн дүрс, дуу тэргүүтнийг мунхагийн эрхээр баригдсаны учир янагуух үнэн гэж айлдсан бус уу хэмээвээс энд гэм гарахгүй.

Хариулт: Дүрс, дуу тэргүүтнийг янагуух үнэнд агуулж буй "үнэн" гэдэг нь санаа бодлын эрхээр үнэн гэж буй хэрэг. Тэрхүү санаа бодол нь "үнэнд баригч" бодлыг л зааж байгаа учраас мөн чанартай хэмээн хэтийдүүлэн үзэх мунхагийн нигуурт "үнэн" болой. Тиймээс "нисваанис мунхагийг тэвчсэн хоёр дайснаа дарагч" (архад) нар болон наймдугаар газраас дээшхи бодисадва нарт тэдгээр үзэгдлүүд засдаг (хуурамч) мөн чанартай гэж үзэгдэх тул үнэн бус буюу. Тэр үнэнд барьж илт хөөрөмших бодолгүй болой" хэмээн "үнэнд баригч" бодолгүй болсон тэдэнд янагуух төдий байна гэсний учир энэ болой.

Дүрс, дуу тэргүүтний үнэн гэдэг мунхагийн нигуурт л тийн болохоос тэрхүү мунхагаар дүрс, дуу тэргүүтнийг агуулах хэрэг биш л дээ. Үлгэрлэвээс, "Эрээн дээсийг могой гэж барих буруу сэтгэлийн нигуурт л тэрхүү дээс чинь могой болж харагдах хэдий ч тэрхүү буруу бодол нь дээсээ таньж мэдсэн ухаан байхгүйтэй адил болой" Дүрс, дуу тэргүүтнийг мэдэрдэг ухаанд ямарваа хорлолгүй хараа тэргүүтэн зургаан мэдрэхүйнүүд орох бөгөөд тэдгээрээр мэдрэгдсэн утгууд нь нэрийдэлд томъёолол болж байх тул ухаанаар үгүйсгэх учиргүй. Харин мунхагаар барих тэр бүхэн нэрийдэлд ч буй бус билээ. Үүнд бодит зүйлсийг мөн чанараар бүтсэн гэж үзэх хэтийдэл хөөрөмшилгүй байх

бөгөөд тиймэрхүү мөн чанар нэрийн төдий ч байхгүй бөлгөө. Тиймээс л учир шалтгааны үүднээс нэрийн төдий хүртэл няцаана. Хэрэв няцаахгүй бол янагуух орших бодит зүйлс илбэ мэт оршихгүйд хүрнэ.

Энэхүү мунхагаар хөөрөгдөн гарсан "мөн чанар"-т сайхан муухай зэргийн ялгавруудыг нэмж хөөргөөд ирэхээр шунал хүсэл, уур хилэн зэргийн муу сэтгэлүүд төрж бий болно. Тиймээс эдгээрийн барих орныг ч (учир шалтгаан) ухаанаар сөхөөж чадах хэрэгтэй. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас:*

Шунал хүсэл тэргүүтэн л мунхаг сэтгэлд буй хэмээн бодогдож, зөвхөн бодит зүйлсийн өөрийн мөн чанарт мэтээр үзэж сайхан муухай зэргийн ялгаврыг хэтийдүүлэн орох буюу. Мунхагтай хамт оршиж мунхагийг шүтэж гарах тул мунхаг гол нь болой хэмээжээ.

Хэдийгээр тэдгээр нисваанисууд нь тэргүүлшгүй цагаас хамт орших боловч тэдний барих орныг ухаанаар сөхөөж чадах учраас тэдний барих орон нэрийн төдий ч оргүй болой. Тиймээс хамт төрсөн сэтгэлийн орныг ухаанаар сөхөөж болох, болохгүй хоёр байж болно. Дүрс, дуу тэргүүтнийг танин баригч янагуух шалгадаг болсон, хамт төрсөн эдгээрийн орон нь нэрийдэлд буй учир ухаанаар хорих ёсгүй. Чингэж үзэн Санжайжан болон Чандракирти багш нарын ёсноо нэрийн төдий ч өөрийн мөн чанар бүтсэн мөн чанар байхыг хориглосон бөгөөд нэрийдэл янагуухийн утга гэдэг чухам юу болохыг мэдэхэд машид бэрхтэй нь харагдана.

Тэдгээрийг зөвөөр, сайтар таньж мэдэхгүй бол явдлын зүгт сайн магадлалд төрөхгүйд хүрнэ. Ихэнхдээ басамжлах, дорд үзэх үзэл болчих тул ухаантан мэргэд бүхэн энэхүү ёсны "янагуухийн талаарх агуулга, тодохойлолт"-ыг мэргэн ухаанаар тунгаагаарай. Үүнээс үг олшрох вий гээд энэ төдийгөөс цааш хэтэрсэнгүй.

14

ХУРАН ҮЙЛДЭХҮЙГ ШИНЖИХ НЬ

в/ Дөрвөн хязгаараас төрөх мөн, бусыг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх
/г/ Бодасын буй, буй бус зэрэг дөрвөн талыг хориход эсэргүүцэл гарахгүйг үзүүлэх

---oOo---

/в/ Дөрвөн хязгаараас төрөх мөн, бусыг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх

Асуулт: "Өөрөөс, бусдаас, тэр хоёулангаас, үндэс шалтгаангүйгээр төрөх" явдлыг хорьсноор төрөхийг үгүйсгэнэ. Энэхүү ёсноо дөрвөн зүйлээр төрөх нь нэрийн төдий ч үгүй болох тул төрөхүйг хориход ялгамжааг найруулах (үнэхээр төрөхүйг гэх мэт) хэрэггүй юу?

Хариулт: Харин тийнхүү эвдэлж чадахгүй бол дөрвөн зүйлийн төрөхүй хорьж үнэхээр төрөхүйг.ч үл эвдлэх болой" хэмээн өгүүлэхийн эхнийхийг үл зөвшөөрөх тул удаахийн хариуг номлосугай.

Үнэхээр төрөхүйг зөвшөөрвөөс хоосон чанарыг шинжих ухаанаар шинжлэгдэн тэсэж үлдсэн байх хэрэгтэй. Тэр цагт өөрөөс, бусдаас зэргийн дөрвөн зүйлээр төрөхөөс чухам алинаас төрсөн болохыг шинжлэх шаардлагатай. Үнэхээр төрсөн гэж үзэж байгаа бол дөрвөн зүйлийн аль нэг шинжилгээг лавтай хийсэн байна. Энэхүү үндэс, шалтаг, шалтгаанд шүтэн байж энэ төрөв хэмээх төрөх төдийг зөвшөөрвөл зөвхөн "тэр ямагтын" төрөхүйг баримтлах хэрэггүй.

Түүнийг баримтлахгүй учраас хоосон чанарыг шинжих ухаанаар өвөр, бусад зэргийн алинаас төрвөө хэмээн ёсчлон ажиглах, ухаанаар шинжиж тогтоохын хэрэггүй болно. Басхүү шүтэж төрсөн гэхээр дөрвөн зүйлийн төрөхүйг хорьж байгаа хэрэг. *"Орохуй"-гаас:*

Алин бодит зүйлс (бодас) шүтэж машид гарсан тул
Эдгээр атгагуудаар шинжиж үл чадах
Иймээс шүтэн гарсан энэхүү ухаанаар л
Элдэв муу үзэл бүгдийг таслах хэмээжээ.

Иймээс Чандракирти бээр шүтэн барилдаж төрнө хэмээгээд, тэдгээр дөрвөн хязгаараас төрөхийг хориглон болгоожээ. Та болвоос дөрвөн хязгаар алинаас ч төрөхгүй учраас төрөхийн төдий ч байхгүй гэж үзэх учир Чандракирти багшийн тааллаас буцаж өгүүлсэн харагдана. Мөн дээрх "*Шастар*"-*аас:*

Алин үндэс шалтгаангүйгээс болон
Вишну/Бүтээгч/ тэнгэрийн шалтгаан зэргээс өвөр, бусад хоёулангаас
Бодит зүйлс төрнө гэж байхгүй ээ
Тиймээс л шүтэлцэн байж машид төрөх

хэмээн айлдсан нь ч таны өгүүлдэгтэй харшлах болох нь ээ. Шүтэж төрсөн шүтэн барилдахуй нь дөрвөн хязгаараас хагацсан мөн тул хязгаар туйлаас хагацсан дөрвөн хязгаар алин бэ гэж бүү асуухтун.

Асуулт: Эдгээрээс үзэхүл, өөрчлөн үл төрөх ба үл төрөх хоёрын ялгааг ялгаж чадахгүйгээс болж уршигджээ. Чингэвээс:

Тэр цагт ямар нотлол ухаанаар
Өөрөөс болон бусдаас төрөх зохисгүй гэв ээ
Тэрхүү нотлол ухаанаар бодвоос
Нэрийн төдий ч зохисгүй бус уу хэмээснийг юу гэх вэ вэ?

Хариулт: Энэ нь эдээс бүтсэн буюу өөрийн бэлэг чанараар бүтэн төрөхүйг зөвшөөрөх аваас нэрийн төдийд ч (байхгүй хэмээн) дээрх нотлол ухаанаар хорихыг заасан болохоос бус төрөх төдийг ерөөс хориглоогүй буюу.Тэр номын үргэлжлэлд:

Асуулт: Алин хотол нисваанист болоод арилсан номын үндэст болж *"эдэт мөн чанарт"* байх хэрэгтэй гэж өгүүлсэн билээ? хэмээвээс,

Хариулт: Хэдий тийн боловч тийн өгүүлэхдээ нэрийн төдий нэгэн байж бусад нь хэвээрээ байна. Учир нь тэр үест хэмээх зэргээр эш татаж,түүний "*Тайлбар*"-аас ч: Тиймээс өөрийн бэлэг чанараар төрнө гэдэг хоёр үнэнд хоёуланд байхгүй хэмээн үл таалан байж тангараглах болой" хэмээн айлсан байна

"Өөрийн мөн чанараар бүтэж төрөх" гэдэг нь үнэмлэхүйгээр төрөх мөн тул түүнийг зөвшөөрөхдөө зөвхөн нэрийдлийн хувьд зөвшөөрч болох талтай. Үнэмлэхүйгээр төрөх гэгчийг хорьсон шиг хорих шаардлагатай гэдэг бол энэхүү багшийн таалын эрхэм дээд нь мөн тул өөрийн мөн чанараар бүтсэн төрөхүй гэдэг нэрийн төдий ч байж болохгүй гэж үзэх хэрэгтэй. *"Орохуй"-гаас:*

Хүүсэр эмийн "хөвгүүн"-д өөрийн чанараар
Төрөх гэх чанар түүнд огт үгүй, ертөнцөд ч огт үгүй
Түүнтэй адил хамаг бодит бүхнээ
Мөн чанараар ертөнцөд үл төрөх хэмээн айлджээ.

Мөн өөрчлөнгөөр өөрийн чанараар үл төрсөн буюу төрөхийн мөн чанар байхгүй гэхээр (ерөөс) төрөх гэж байхгүй нь албатай гэж барьснаар "шүтэн барилдаж төрөх" болон "өөрчлөнгөөр үл төрөх" хоёрыг харшуулан тэмцэлдээд "чих байхгүй", "зүрх байхгүй" гэж айлдсан байна гэдэг. "Өөрчлөнгөөр үл төрөх" хэмээхийн "өөрчлөн" хэмээх үгийг сонсолгүйгээр "үл төрөх" хэмээснийг барьж бодох вий гээд "чих байхгүй" гэж "өөрчлөн" хэмээх тэрхүү үгийн утгыг ухаарахгүйд хүрэх вий гээд "зүрх байхгүй" хэмээн айлджээ. Тэр талаар, *"Ухааны жаран шүлэгт"-д:*

Шүтэн барилдаж төрөх тул (өөрчлөн) эс төрөх учиртайг
Түүнийг болгоогч дээдэс бээр айлдав

хэмээснийг *"Түүний тайлбар"-аас:*

Шүтэн барилдаж гарсан гэж үзээд бодит зүйлсийг "өөрчлөн чанарт" гэж тухайлж болохгүй. Алин шүтэж гарсан тэрээр дүрс хөрөгтэй адил өөрийн мөн чанараар үл төрсний тул болой. Чингэвэл шүтэн гарсан алин бүхэн тэдгээр төрсөн бус болох уу. Юунд эс төрсөн хэмээх үгийг өгүүлэв. Хэрвээ үл төрсөн хэмээн өгүүлэх бол шүтэж төрвэй гэж хэлэх хэрэггүй билээ. Инагш чинагш харшлах учраас ингэх нь зохисгүй бус уу гэх зэргээр асуухад, "Аяа хө, чих байхгүй, зүрх байхгүй" гэснээр маргалдах, тэмцэлдэх энэ нь бид нарт л бэрхтэй нэгэн аж. Алин хэзээ бид нар "алин шүтэж төрсөн тэр бүгдээр дүрс хөрөг адил өөрийн мөн чанараар үл төрөх бил үү гэж ярилцах тэр цагт л үгүйсгэлээ ухаарахын үе ирнэ гэж айлдсан тул тэрхүү ялгааг мэдэхийг л эрхэмлээрэй.

Мөн *"Лусын хаан Мадойва айлтгасан судар"-аас:*

Алин шалтгаанаас төрөх тэр л үл төрөх
Түүнээ төрөхийн өөрчлөн чанар үгүй буюу
Шалтгаанд шүтсэн алин түүнийг хоосон (чанарт) гэж номнов
Алин хоосон чанартайг ийн мэдэж жиших мөн

хэмээсний *эхний мөрөөр бурхан бээр:* "Шалтгаанаас төрсөн тэр л үл төрөх" хэмээн айлдаж үл төрөхийн ёсыг заажээ. *Хоёрдугаар мөрөөр:* "Түүнээ төрөхийн өөрчлөн чанар үгүй" хэмээн хоригдохуундаа ялгааг нь гаргаж "өөрчлөн чанар үгүй болой" гэжээ.

Энэ мэтийг үл ухаж зөвхөн тэдгээр үгийг сонсож "гагц төрсөн бол (хэрхэн) эс төрөх", "гагц шүтсэн бол (хэрхэн) эс шүтэх" хэмээх ёсоор зөвхөн харшлах мэтээр өгүүлэгч их үгтэд энэ үзэл их хол харагдана. "*Тодорхой үгт*"-ээс татсан, *"Ланкаад заларсан судар"-аас ч:* "Их мэргэд ээ! Өвөрчлөн чанараар эс төрөхүйг болгоож, тэр бээр хамаг ном үл төрөх болой хэмээн зарлиглав" хэмээн маш тодорхой айлджээ.

Төрөхүй тэргүүтнийг хорихдоо үнэхээрийн ялгааг найруулсан, эс найруулсны хариуг утгаар нь ойлгож болох ч зоригдлоор нь ялгасан хариуг хожим үзүүлнэ. "Өвөрчлөн чанар байхгүй гэдгийг шалтгаан, үр хэрхэн бий болох ёсны эдгээрийн энэ бүх сөхөөлөг бүгдээр сөхөөж чадахгүйг харуулж байна. Ер нь тааруухан сөхөөлгийн эцэс туйл нь хүртэл бусдыг үгүйсгэхээр өөрийнх нь гаргаж тавьж байгаа шинжлэл эсэргүүцэл тэднийг сөхөөхдөө ямар ч эргэлт буцалтгүй болгож үйлдсэн байдаг.

Та бүхний гаргаж тавьж байгаа энэ зүйл тааруухан сөхөөлгийн туйл болжээ. Ухаанаар хорлох, эс хорлох зэргийн шинжлэл хийгээд бусдын зүгийг ёсчлон хорьж, жич буцаагаад тэр мэт хэрхэн сөхөөх ухаанаа ч хориглож үйлджээ.

Асуулт: Та дүрс тэргүүтнийг "буй" гэж ам авч тэдгээрт дүгнэлт хийсэн хэдий ч та нарын өөрийн ёсны чиглэл баримтлал байхгүй учраас тэдгээр дүгнэлт хэрэггүй бус уу?

Хариулт: Үгээр эдгээр гэмүүдийг үл няцаах тул "Хэтрүүлэгч" болон "Өөрийн үндэст" нарыг нотлон буулгах үед заана.

/г/ Бодасын буй, буй бус зэрэг дөрвөн талыг хориход эсэргүүцэл гарахгүйг үзүүлэх

Асуулт: Төв үзлийн гол номоос бодас юмсын өвөрчлөн чанарт болохыг /1/ буйгаас, /2/ буй бусаас, /3/ хоёулангаас, /4/ хоёул бус зүйлээс байхгүй гэж дөрвөн хязгаараас үгүйсгэнэ. Ер энэ дөрөвт багтахгүй үзэгдэл юмс байхгүй тул эл учир шалтгаанаар бүгдийг үгүйсгэх болох нь ээ?.

Хариулт: Дээр өгүүлсэн мэт ер бодит зүйл байхаас өөрийн мөн чанараар бүтсэн бодит зүйл нь хоёр үнэний хаана ч багтахгүй гэж хориглоно. Харин тусыг үйлдэх бодит зүйлсийг нэрийн төдийд байхыг үгүйсгээгүй болой. Бодит зүйлс үгүй боловч хуран эс үйлдсэн юмс өөрийн мөн чанараар бүтсэн "бодит бус юмс" гэж үзвээс мөн тэр адилын "бодит бус юмс"-ыг ч үгүйсгэнэ.

Улмаар тэр мэтийн бодит зүйлсийн буй, буй бус хоёуланг няцааж, хоёуланг бусын өөрийн мөн чанараар бүтсэн байхыг ч үгүйсгэх тул дөрвөн

хязгаараас хорих ёсыг энэ мэтээр мэдэж аваарай. Тэр адилын ялгааг найруулалгүйгээр дөрвөн зүйлээс хоривоос бодит зүйл буй болон буй бус хоёрыг хорихын цагт хоёуланг биш гэж хориглоод жич бас хоёулаа биш нь биш болгож хориход хүрвэл авч үзэж байгаа зүйлтэй харшлах билээ. Гэвч тийм л байдаг юм гэмгүй ээ гээд суух бид мэтийн галзуутай хамт бүү тэмцээрэй.

Басхүү цогцоснуудын өөрийн мөн чанараар бүтсэн чанар буюу "би"-г хориод мөн чанар буюу "би" нь байхгүй болой хэмээх ухаан төрөх тэрхүү ухааны орон болон мөн чанар буй бусыг ч үгүйсгэж хоривол төв үзлийг сөхөөн гаргаж байгаа нь тэр мөн. Ном юмсын өвөрчлөн чанаргүйг оносон ухааны орныг сөхөөж буй нь тэр ээ. Мөн чанар буй, буй бус хоёуланг сөхөөхийн хүсэлтнээс үүнийг асуух хэрэгтэй. Цогцост өвөрчлөн чанар үгүй болой хэмээн магадлагч ухааны орон нь өвөрчлөн чанаргүй гэдэг тэр юу болохыг мэдэж сөхөөлөө гэж өгүүлэхтүн. *Асуулт: "Үндсэн билиг"-ээс:*

Хэрвээ хоосон бус нь өчүүхэн буй аваас
Хоосон нь ч өчүүхэн байж болох
Хоосон бус өчүүхэн буй бус аваас
Хоосон ч байх нь хаанаас буй

хэмээсэн нь "хоосон бус зүйл огт үгүй тул өвөрчлөн чанаргүй хоосон нь ч байхгүй гэсэн үг биш үү?"

Хариулт: Энэ үест: "хоосон, хоосон бус" гэдгийг өвөрчлөн чанараар хоосон ба хоосон бус гэж номны эх, адаг бүхэнд зохиожээ. Тиймээс "өвөрчлөн чанараар хоосон бус" гэвэл мөн чанараар бүтсэн мөн болно. Гэтэл "өвөрчлөн чанараар бүтсэн нь өчүүхэн ч үгүй тул өвөрчлөн чанараар бүтээгүй хоосон чанар байхгүй ээ" гэж өгүүлэх их инээдэм наадам үүнээс өөр хаана байх вэ?

Мөн жишээ нь: (Зүлэг) ногоо нь "өөрийн мөн чанараар бүтсэн мөн чанар байхгүй юм аа" гэж магадалсан бодол нь "ногоонд мөн чанар байхгүй" гэж барина. Харин "тэрхүү өөрийн чанар байхгүй" нь байдаг юм уу, байхгүй юм уу гэх хоёрын алиныг ч барихгүй байгааг нүдээ аньж, амаа наашлуулаад оножмэдэгтүн, ухаарахад хялбар шүү.

Чингэхлээр "өөрийн мөн чанар байхгүй" ч бас "байна" гэж барьж болохгүй. Тиймээс "өөрийн мөн чанараар байна" гэж барих бодлыг буцаахын тулд учир шалтгааны "хоосон чанар байна" гэдгийг хорих хэрэгтэй боловч, өөр нэгэн ухаанаар өөрийн мөн чанараар "байхгүй" ч "байна" гэж барьдаг ухааны орныг хорих хэрэгтэй гэж үзэж болно. Гэхдээ өөрийн мөн чанараар байхгүйг оносон ухааны орныг хорино гэвэл ерөөсөө таарахгүй.

Бид нар ногооны "өөрийн мөн чанараас бүтсэн мөн чанарыг хорихоор "мөн чанаргүй байна" гэж ухаарчихаад байна. Улмаар бас өөр нэг ухаанаар "өөрийн мөн чанар байхгүй тэр нь байгаа (буй) болой" гэж үзэхдээ ч түүний орныг ухаанаар хорихгүй, харин тэр хоосон чанар өөрийн мөн чанараар бүтчихнэ гэж үзээд хорьдог билээ.

Асуулт: Тэгвэл өөрийн мөн чанаргүй түүнийг мөн чанартай гэж барих бодол ямар байх вэ?

Хариулт: "Ногооны өөрийн мөн чанар байхгүй" гэдгийг тухайлан бодоод хэдийгээр ногоо нь өөрийн мөн чанараар бүтээгүй ч "ногооны мөн чанар байхгүй байгаа нь тэрний мөн чанар болж байна" гэх бодол төрдөг. Үлгэрлэвээс, "Хумх байхгүй ээ" гэхэд "хумх байсан нь үнэн" гэх бодол төрөхгүй ч "хумх байхгүй нь үнэн" гэх бодол төрдөгтэй адил. Тэр мэтээр үзвэл өөрийн мөн чанараар үл хоосон байх нь өчүүхэн ч үгүй тул ногооны өөрийн мөн чанараар хоосон гэдэг нь "өөрийн мөн чанараар бүтсэн нь байхгүй" гэж хэлбэл зөв учир шалтгаан болно. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас ч:*

Хоосон чанар гэж өөрийн мөн чанараар бүтсэнийг хорьсон мөн гээд, ийн өгүүлрүүн, хэрвээ хоосон хэмээгдэх зарим нэгүүд өөрийн мөн чанараар бүтсэн нэгэн байх аваас бодас өөрийн мөн чанартай болох тул" хэмээгээд, чингэж болохгүйг үзүүлж *"Дөрвөн зуут"*-аас.

Хоосон бус нь үгүй бол
Хоосон нь хаанаас гарах
Энэ мэтээр нэг хэсэг нь үгүй бол
Ерөндөг хаанаас гарах вэ хэмээжээ.

Чингэлгүйгээр өөрийн мөн чанар (өвөрчлөн) хоосон байхыг хоривоос өөрийн мөн чанаргүй нь үгүйсгэгдэхэд хүрнэ. Ингэвэл өөрийн мөн чанараар бүтсэн мөн чанар бүтэхэд хүрч улмаар "өөр мөн чанар"-ыг хэзээ ч хорьж чадахгүй болно. Тэр талаар *"Тэмцлийн няцаагч"-аас:*

Хэзээ өөрийн чанар үгүй чанар түүгээр
Хэрхэж өөрийн чанар үгүйг хариулах вэ
Өөрийн чанар үгүй нь няцваас л
Өөрийн чанартай болж нотлогдох хэмээжээ.

Мөн Чандракирти багш *"Өөрийн тайлбар"-таа:*

Эсэргүүцэл: "Бүү дуугар" гэж хэлэх үгээр дууг хорих гэдэгтэй адил бус уу?

Хариулт: Өөрийн мөн чанар үгүй ямагтаар бодасын мөн чанар үгүйг буцааж болно гэвэл энэхүү жишээ таарч болмоор. Энд өөрийн мөн чанар үгүй үг ямагтаар бодит юмсын өөрийн мөн чанартайг хорьж байгаа хэрэг. Хэрэв үг өөрийн мөн чанаргүй гэдгээр бодит юмсын мөн чанар үгүйг хорих болвол өөрийн мөн чанаргүй түүнийг ч хорих болно. Ингэснээр бодит зүйлс өөрийн мөн чанартай болох ба "өөрийн араншинтай болвол хоосон чанарт болохгүй ээ" хэмээн маш тодорхой айлджээ.

Тиймээс дээр "*Үндсэн билиг*"-ийн эшээс "Хоосон байх гэж хаанаас буй" хэмээсэн даруйд:

Ялгуугсад бээр хоосон чанараас
Хамаг үзэл магад гарах гэж айлджээ
Алин хоосон чанарт үзэх үзлүүд
Тэрээр бүгдээр бүтээгүйг айлдав

хэмээсний доторх "хоосон чанарт үзэх үзлүүд" хэмээхдээ "араншингаар хоосон" гэсэн үзлийг хэлээгүй, "араншингаар хоосон хоосон чанарыг үзэхдээ үнэнээр буюу бодитой гэж үзэх" үзлийг айлджээ. *"Буддхабалида"-аас:*

Аливаа бодит юмс өөрийн мөн чанараар байна гэх тэдгээр сэжгийг буцаахын тулд хоосон чанартай гэж өгүүлдэг нь шүтэн барилдаж гарснаар буюу шалтгаан нөхцлийн эрхээр бодит гэж нэрийдсэн хэрэг. Тэрхүү бодит юмсын өөрийн мөн чанар нь байдаггүй буюу тэдгээр нь мөн чанараар хоосон байдаг. Тэр л чанарыг сайтар гаргаж тавьснаар буцааж чадна. Аливаа хоосон чанарыг бодитой бүтсэн мэтээр үзэгч тэдгээр шуналыг өөр бусад ямар ч шуналаар буцааж чадахгүй. Үлгэрлэвээс, "Юу ч байхгүй ээ гэж хэлэхэд юу байхгүй тэрнийгээ гаргаад ир гэж хэлэх хэн нэгэн ч байхгүй юмыг л барихаар орж чаддагтай адил хэмээх жишээгээр тодорхой айлджээ.

Чингэхгүй бол жишээ нь ч үл таарна. Зарим нэгэн нөгөөгөөрөө "Эд юмс уршигдлаа" гэж хэлэх гээд "эд юмгүй болчихлоо" гэж хэлэх тэр цагт "Эд юмс байхгүй болжээ" гэж барихад гэм болохгүй. Эдгүй болсон түүнийг эдтэй болжээ гэж барих үед эдгүй гэсэн ойлголт төрдөггүйтэй адилаар бодит юмст мөн чанар байгаа, үгүйг асуухад өөрийн чанар байхгүй ээ гэж хэлэхэд өөрийн мөн чанар байхгүй байна гэж барих өгүүлэгч ийн гарах тул тэнд гэм байхгүй билээ. Харин бодит юмс мөн чанаргүй байтал мөн чанартай гэж бариваас гэм болно. Таны бодлоор бол эд байхгүй гэж хэлэх цагт эд байхгүй гэж барих боловч бүр үгүйсгэн барих хэрэг гарах тул та өөрийн хэлсэн үгэндээ л үзэсгэлэнтэй болой.

"Тодорхой үгт"-ээс: "Хоосон чанарыг бодит гэж шунах сэтгэлийг айлдсан болохоос хоосон чанарыг хорьсон бус. Хоосон чанарт гэж үзсэн төдийгээр гэм байх албагүй" Ингээд *"Судрын хураангуй"-аас:*

Энэхүү цогцосыг хоосон хэмээн ухахнаа ч бодисадва нар
Бэлгэс гэж үзэн төрөх үгүй орноо ч үл сүслэх буюу хэмээсэн ба,

"Их эрдэнийн эрхи"-ээс ч:

"Би" болоод "би үгүй"-г үзэгч нь
"Би" тул их Чадагч бээр буцаав

хэмээн айлдсан тул бас бус эрхэм зарлиг, шастараас "хов хоосон" гэх болон "би үгүй" үзлүүд таарахгүй хэмээн дээр номносон мэтээр мэдэх хэрэгтэй.

Хэрвээ чингэхгүй бол "Шаарийн хөвгүүн бээр, гүн билиг барамидын ухааныг суралцахыг хүсэн Арьяабал бурханаас асуусны хариуд, тэдгээр таван цогцосууд өөрийн мөн чанараар үнэхээр хоосон гэдгийг даган бариарай" хэмээсэн ба *"Судрын хураангуй"г-аас:*

Ном бүгд өөрийн мөн чанаргүйг мэдэх болсоноор
Энэ л билиг барамидын дээд чинадыг эдлэх хэмээсэн ба,

"Орохуй"- гаас:

Тиймд би болон минийх гэдэг хоосон гэж үзсэнээр
Егүзэр тэдгээр нь тийн гэтлэх

хэмээсэн зэрэг тэдгээр олонтой харшлах болно. Тиймээс унал, гутамшиг бүгдийн үндэс нь "өөрийн мөн чанарт" хэмээн гүтгэх мунхаг мөн. Түүнтэй бодитой харшлах ухааны үүднээс түүнийг ёзоороос нь үлдэн хөөнө гэдэг өөрийн мөн чанар үгүй буюу "би үгүй" чанарыг оносон гагц ухаан л түүний барих орныг сөхөөн гаргаж, хоосон чанарын үзлийг нээж харуулж чадна гэж үзэх хэрэгтэй. "Нирваань хоёргүй үүд" хэмээх талаар, *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас:*

Хүсэл шуналыг төгс барснаар нирваанын олох үндэс төрнө. Өөрийн мөн чанаргүйг оножь мэдэхээс ангид, юмст шунах шуналыг төгс барах үндэс байхгүй билээ. Тиймээс өөрийн мөн чанаргүй бэлэг шинжит "би үгүй" энэ чанар хоёргүй нирвааны үүд болно. Нирвааны хот балгадад орох ханьцашгүй гагц үүд мөн болой.

Хэдийгээр хоосон чанар, бэлгэс үгүй чанар, ерөөл үгүй чанар хэмээх

гурван тийн тонилохуйн үүд байдаг ч зөвхөн “би үгүй”-г үзэгч үзэл эрхэм гол болно. Хамаг номыг “би үгүй” хэмээн мэдэж, бүхий л бодит юмст шунах хамаг шуналыг барахдаа өөр ямарваа нэгийг чухалчлах, тэдгээрийг бэлгэст барих гэж хаанаас байх билээ. Тиймээс л “би үгүй”-н энэхүү үзэл нь нирваанд орох хоёргүй гагц үүд болой. *“Бодийн чуулган”-аас:*

Өөрийн мөн чанараас хоосорсон хоосон үүнийг
Мөн хэмээх бэлэг чанараар юунд үйлдэх вэ
Бэлэг бүгдээр буруу учраас
Мэргэд юунд ерөөл талбих вэ хэмээн номножээ

хэмээн тонилохуйн гурван үүдийг номносон ба өөрийн мөн чанараар хоосон хэмээх ганц үзлийг нирваны үүд хэмээх харшлалыг огоорон эш, онолоор түүнийг нирваны үүд хэмээн нотолжээ.

Өөрийн мөн чанарын намба төрхийг таслах төдийгөөр тэрхүү орноо лавтай сөхөөх хэрэгтэй бөгөөд тэрхүү ёсоор онох явдал нь хоёр “би”-г бэлгэдэн барих алжаасын ерөндөг болдог.

Тэрхүү ухаанд бэлгэст барих үнэр төдий ч зүйл байхгүй. Тэрхүү ухааны гэмтэй мэт үзэж, муу сайн ямар ч атгаг бүхнийг хорих хэрэгтэй гэж үзвэл Жанаг Хуушааны ёсыг барьсантай адил болно.

15

ХОРИГДОХУУН УТГАА БУРУУ ТАЙЛБАРЛАСАН НЬ

2/ Хоригдохуунаа (хаагдахуун) хэтэрхий явцуу тайлбарласныг хорих

---oOo---

2/ Хоригдохуунаа (хаагдахуун) хэтэрхий явцуу тайлбарласныг хорих

Шүүмжлэх нь: "Хоригдохуун бол өөрийн мөн чанар мөн" гэхдээ гурван онцлог ялгаатай байна. Үүнд: /1/ "Мөн чанарын хувьд үндэс шалтгаанаар үл эгүүсгэгдэх, орон үест үл урвах, агуулга төрх нь бусдаас үл хамаарах болой. Тэр талаар *"Төв үзлийн үндэс"/"Үндсэн билиг"/-ээс:*

Өөрийн мөн чанар үндэс шалтгаанаас
Үүдэх нь зохисгүй буюу
Үндэс шалтгаанаас үүдвээс л
Мөн чанар үйлдэгдсэн болно

Мөн чанарт болсон хэмээх нь
Хэдийд ч үйлдэгдсэн болох
Мөн чанарт болвоос засваргүй ба
Бусдад үл харгалзах буюу хэмээн айлдсан болой.

Хариулт: Ер нь ногоо зэргийн гадаад, дотоодын бодит юмс нь иймэрхүү мөн чанартай гэх юм бол Төв үзэлтэн нар заавал үгүйсгэж хорихын хэрэггүй л дээ. Гэхдээ энэ үест хоригдохууныг танин барих гэдэг нь хамаг номын өөрийн мөн чанаргүйг онох төв үзлийн үндсэнд төрөхийн хориг саадын үндсийг хорьж, түүнийг таньж мэдэх явдал болой. Тиймээс хуран үйлдсэн юмс шалтгаан нөхцлөөр хүргэгдэн бас өөр болж хувирах зэргийг өөрийн аймгийнхан бүтээсэн тул тэдгээрийг өөрийн мөн чанаргүй гэж бүтээх хэрэггүй бөгөөд тэр ч гэсэн бодит юмсын өөрийн мөн чанаргүй гэж онох тэргүүтний гэм байх тул тэдгээр нь нийт бусын хоригдохуун хаанаас болох.

Өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн чанарт болвол, бүх юмс үндэс шалтгаанд үл харгалзах, өөр зүйл болж хувирч өөрчлөгдөхгүй байх хэрэгтэй гэж Төв үзлийн гол ном шастаруудад олонтоо гаргасан байдаг. Гэвч тэдгээр нь "түгэн үйлдэгч"-ийн (ерөнхий) талаас алдааг нь өгүүлсэн болохоос хоригдохууны өөрийн талаас нь бодитой хандаагүй байдаг. Өөрөөр хэлбэл, үнэмлэхүй

үнэнээр бүтсэн буюу үнэнээр бүтсэн ч бай шалтгаан нөхцлөөс үүдэхгүй байх хэрэгтэй. Хэдий ч тэд чинь үнэмлэхгүйээр бүтсэн утгатай байх ёсгүй.

Жишээлбэл, Хумх мөнх бус байх хэдий ч мөнх бус нь хумхын утга байх албагүй, харин хумхын ходоод, цорго нь түүний утгыг агуулсан байх шаардлагатай гэхийн адил болой.

Мөн үнэмлэхгүйгээр бүтсэн мөн болбол хувьгүй хуваагдашгүй бодит зүйлс байх ёстой. Гэвч хувьгүй бодит зүйлсийг язгуурын хоригдохуунд авч үздэггүй. Түүнийг тогтсон тааллыг өгүүлэгч нараас: “Нийт бусаар авч үздэг нэрийдэл төдий баримтлал” ч гэдэг. Тэд амьтан бүхнийг сансарт хүлдэг үндэс биш учраас бас тэдгээрийг “өөрийн мөн чанараар үгүй”-г нотлон буулгаж бясалгалаа ч тэргүүлшгүйгээс мунхагаар баригдсан баримтлалд ямар ч хорлол болж чадахгүй учраас тэдний утгыг эцэслэн илт оножболох хэдий ч хамт төрсөн нисваанисыг буцааж чадахгүй билээ.

Тиймээс үзэл онолоо баттай сайн мэдэхийн цагт хамт төрсөн мунхагийн баримтлах утгыг нь байхгүй болохыг баттай мэдэх явдлыг гол орноо болгож авах, түүний дашрамд хамаг нэрийдэл томъёог баримтлах сэтгэлийн орнуудыг хашраан сөхөөх учиртай зэргийг таньж мэдэлгүйгээр хамт төрсөн мунхагийн баримтлах орныг сөхөөх явдлыг орхигдуулаад “бодгалийн би үгүй”-г хорих гээд “мөнх, гагц, өөрийн эрхэт би болон, “номын би үгүй”-г хорино гээд хувьгүй нарийн тоос хэмээх баригдахуун”, хувьгүй агшин хэмээх баригч, гурван ялгамжаа төгөлдөр мөн чанар зэрэг зөвхөн тогтсон тааллыг өгүүлэгч нарын нэрийдэн томъёолсон зүйлсийг хорино гэж үзвэл тэр болгон таарахгүй. Чингэлгүйгээр үзэл онолоо баттай танин мэдэхийн үест тэр төдийгөөс эхлэн таньж мэдээгүй бол бясалгахын цагт ч тэдгээр төдий ч нэгийг баттай мэдээгүй гээд тэр цагт тэр төдийг л бясалгах хэрэг гарна.

Үзэл онолоо баттай мэднэ гэдэг бясалгаж мэднэ гэсэн утга билээ. Тиймээс бясалгаад илт болгох ба бясалгаж дадуулсаар эцэст хүргэнэ гэдэг ч тэр төдий хэмжээнд хүрэх ёстой. Тэр мэтээр хотол нэрийдлийг мэдсэн тэр л нэрийдлийн төдий хоёр “би-үгүй”-г оносноор хамт төрсөн нисваанисыг буцаана гэж үзвэл хэтэрсэн болно. *“Орохуй”-гаас:*

“Би үгүй”-г онохын цагт мөнхийн “би”-г тэвчих бөгөөд
Энд л “би”-д барихын шүтээн гэж үл үзэх
Тиймээс “би-үгүй”-н ухаанаар “би”-г үзэхийг
Ёзоороос нь үлдэн хөөх хэмээх машид гайхамшигтай хэмээснийг

“Тайлбар”-аас ч: Өвөр хоорондоо барилдлага холбоогүй энэ утгыг үлгэрээр тодорхой болгож номносон буюу.

Өөрийн гэрийн туурганаа могой асахыг хараад
Энд их заан алга байна гэх бодлоос салж
Могойн аюулаас гэтэлж байна гэх нь
Аяа, хоохой! Бусдын инээд болохоос өөр газаргүй хэмээжээ.

Энд "бодгалийн би үгүй"-г айлдсан ч "номын би үгүй" дээр ч мөн адил буюу.

"Би үгүй"-г онох цагт хотол нэрийдэгч "би"-г тэвчих бөгөөд
Үүнийг мунхагийн сууринд ч үл үзэх буюу
Тиймээс "би үгүй"-г оносон ухаанаар мунхагийг
Ёзоороос нь үлдэн хөөнө гэж өгүүлэх машид сонин гайхамшигт хэмээн найруулах болой.

Асуулт: Гэвч багш бээр үл засах болон бусдаас үл харгалзах нь мөн чанар, бэлэг чанар байна гэж дээр айлдсан тэр чинь, ерөнхий шинжиж тодорхойлсон хэрэг үү? Эсвээс өвөрчлөн чанар гэдэг тийм байна гэсэн хэрэг үү?

Хариулт: Ном юмсын жам ёс түүнийг л "өвөрчлөн чанар" (араншин) хэмээн агуулсан бөгөөд засвартай бус, бусдаас үл харгалзах болой. Тийм зүйлүүд бий. *"Орохуйн тайлбар"-аас:*

Тийм ялгамжаатай, намба төрхтэй өвөрчлөн чанарын талаар багш айлдсан уу? хэмээсэнд, Ялж төгөлдөр нөгчигсөн бурхан бээр "Түүнчлэн залрагсад ирсэн ч бай, ирээгүй ч бай ном юмсын энэхүү жам ёс оршиж байдаг" хэмээн дэлгэрэнгүй айлдсан буй. Энэхүү номын ёс болвоос энэ үест эдгээр нүд тэргүүтний "өвөрчлөн чанар" болой. Тэрхүү өвөрчлөн чанар гэж юу вэ? Тэдгээрийн засвартай бус, бусдаас үл харгалзах буюу мунхагийн хөлхөлгөөнөөс хагацсан ухаанаар оногдох өөрийн мөн чанар болой. Тэр чинь байдаг юм уу, байдаггүй юм уу хэмээн өгүүлэв. Хэрвээ байдаггүй юм бол юунд бодисадва нар чинад хүрэхүйн мөр гэж бясалгав. Юуны учир ном чанарыг мэдэхээр бодисадва нар тийм олон мянган бэрхшээлийг туурвив" хэмээн судрын эшлэл зэргээр үзүүлжээ.

Асуулт: Чингэвэл дээр ном юмс бүхэнд өвөрчлөн чанар байхгүй гэж хорьсон бус уу?

Хариулт: Дотоод сэтгэл оюунаар баригдаагүй (нэрийдээгүй) ном юмст өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн чанар тоосон төдий ч байхгүй гэж та нар олонтаа өгүүлсэн бус уу. Тиймээс бусад номууд тэр адил өвөрчлөн

чанартай байхыг хэлэх юун. Үнэмлэхүй үнэн болсон номын чанар бүтсэн зүйл огтоос үгүй билээ. *"Тодорхой үгт"-ээс:*

Гурван цагт хэдий ч галыг үл эндүүрэх "язгуурын мөн чанар" гэх засваргүй нэгэн байж, урьд гараагүй үйлээр хойшдоо гарахгүй байж, ус халах, дээш доош, урт богино болох зэргээр нөхцөл шалтгаан зэргээс үл харгалзан байх алин түүнийг өвөрчлөн чанар болно гэжээ. Галын өөрийн мөн чанар тэр мэтээр хувирах уу хэмээвэл, Тэрээр өөрийн мөн чанараар байгаа ч бус, байхгүй л бус болой. Тийн байх боловч сонсогч нарын айдас цочирдлыг арилгахын тулд гүтгэж нэрийдэл ямагтын ёсоор байна гэж хэлээрэй" хэмээн тэрхүү өвөрчлөн чанар өөрийн мөн чанараар бүтэхийг хориглож, харин нэрийдэл төдий байхыг айлджээ.

Асуулт: Хэрвээ сонсогчийн цочирдлыг арилгахын тулд гүтгэж үзүүлсэн гэсэн айлдвар байхгүй гэвэл тэр нь таарахгүй юу? */Хариулт/* Тийнхүү нэрийдэн айлдсан хэрэг нь бусад ном юмсын тухайд учраас бусад зүйлс үгүйсгэгдэх болно. Дээр эш татсан мэтээр тэр утга үгүйсгэгдвэл зөв явдлууд ч хэрэггүй болж хэтийдэх тул бурууг тайлбарлан нотолсон билээ. *Мөн "Орохуйн тайлбар"-аас ч:*

Энэхүү өвөрчлөн чанарын талаар Багш таалан болгоосон төдийгүй бусдууд ч энэхүү утгыг хүлээн зөвшөөрч орж чадсан тул энэхүү өвөрчлөн чанарыг хоёр ёс хоёулаа баталж, томъёолох болой хэмээн айлджээ.

Эс чингэвээс, төв үзлийн ёсноо нирваныг олж болохгүй нь гэж үзэхэд хүрэх буюу. Нирваныг олно гэдэг бол нирваныг илтээр үйлдэх, бүтээх явдал билээ. Нирваан бол хорихуйн үнэн гэж номносон буй. Бас түүнийг үнэмлэхүй үнэн ч гэж айлдсан. Үнэмлэхүй үнэн "үгүй" зүйл, "Нирваан олохын цагт үнэмлэхүйг хорьсон үнэнийг илт үйлдэх мөн" хэмээн "*Язгуурын жаран шүлэгтийн тайлбар*"-т олонтаа чухалчлан айлджээ.

Нүд тэргүүтэн хуран үйлдсэн эдгээр нь өөрийн мөн чанараас бүтсэн өвөрчлөн чанараар ч үнэхээр үл бүтнэ. Номын чанарыг өвөрчлөн чанар гэж агуулсан ч тийн байж чадахгүй. Тиймээс аль нь ч өвөрчлөн чанартай байлаа үл бүтсэн байна. Үнэмлэхүй үнэний хувьд номын чанарыг өвөрчилнө гэж агуулаад тийн бүтсэн байж болно. Гэвч тэрхүү өвөрчлөн чанарын агуулагч "засваргүй" болоод "бусдаас үл харгалзагч" зэргүүд нь "*өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн гэдэг тэдэнд өчүүхэн байхгүй учраас нэрийдэл төдийд бүтсэн байна*. "Засваргүй" гэдэг нь урьд байгаагүй шинээр бүтээгдсэн бүтээгдэхүүн. "Бусдаас үл харгалзах нь" шалтгаан нөхцөлд харгалздаг болой.

Дүрс тэргүүтнүүд дээрх хоёр мөн чанарын аль нь ч болж бүтээгүй учраас номын чанарыг өвөрчлөн гэж үзэх тэрхүү араншинг мэдэхийн тулд мөрийг бясалгаж зөв явдлыг туурвих нь бас чиг хэрэггүй зүйл болохгүй гэж айлджээ.

Ном юмст өөрийн мөн чанараар бүтсэн араншин гэж огтоос байхгүй гэж үзэх болон түр зуурын араншинтай гэж үзэх хоёр хоорондоо харшлахгүй гэж номносон буюу. *"Орохуйн тайлбар"-аас:*

Эсэргүүцэх нь: Аяа, зарим өчүүхэн төдий бодит зүйлсийг үл зөвшөөрөх хирнээ түр зуурын "засвартай бус" болон "бусдаас үл харгалзах" хоёрын "өвөрчлөн чанар" байна гэж үзэх та болвоос нааш, цааш харшлах утгыг өгүүлэгч нэгэн аж.

Хариулт: Өгүүлсүгэй. Та болвоос шастрын утгыг болгоосонгүй. Үүний утга нь нялхасууд нүд тэргүүтний өөрийн мөн чанар нь шүтэн барилдаж гарах мөн гэж үзээд түүнийг тэдгээрийн өвөрчлөн чанар мөн гэж үздэг. Тэрхүү өвөрчлөн чанар нь огт биш ч гэсэн онодог учиртай. Тиймээс зөв явдал тусгүй болоход хүрдэг. Ямар ч байлаа ийнхүү үзэх тэр зүйл нь өвөрчлөн чанар биш юм. Тиймээс түүнийг тийн үзвээс л зөв явдалтай, утга төгөлдөр болюу. Тиймээс би бээр, янагуух үнэнд харгалзуулан "засвартай бус" бас "бусдаас харгалзах" чанарт гэж өгүүлэв. Алин нялхас төрөлхтнийг үзэж байгаа шиг биш тэр чанарыг өвөрчлөн мөн гэж үзнэ. Тэр төдийгөөр үнэмлэхүй үнэн нь бодит бус болох бас бодит бус бус ч болохгүй. Учир нь тэрээр өвөрчлөн чанараар амарлисан мөн чанарт бөлгөө хэмээн айлджээ.

Энд дээр хоёр өгүүлэгчийн үест номносон мэт бодит зүйлсийн буй, буй бус гэдэг өөрийн мөн чанараар байх, эсвээс огт байхгүйн утгаар мөн. Эдүгээ ном юмст өөрийн мөн чанараас бүтсэн өвөрчлөн чанар тоосны төдий ч байхгүй гэдгийг номлон буулгаж өвөрчлөнгөөр хоосон хоосон чанар нь дүрс тэргүүтэн ном юмсын ялгарах суурь дээр ялгагдсан ном болж, нэгэн ухааны вишайд тэр хоёул харшлахгүй бөгөөд хоёрт үзэгдэх буцаагүй нөхцөлд үнэмлэхгүй үнэн хэмээн нэрийдэх тэр чанар бөлгөө.

Өвөрчлөн үгүйг онох үзэл онолыг бясалгаснаар тэрхүү утгыг илт болгоох ухааны нигуурт өвөрчлөн байхгүйтай адилаар өвөрчлөн гэж баригч эндүүрлийн үзэгдэл бүгд буцна.

Тийнхүү номын чанарын илт оногч ухаанаар ном вишай болох дүрс тэргүүтэн тэдгээрүүд үл тухайлагдана. Тиймээс тэр мэтийн номын чанар болон номт хоёулаа тэрхүү ухааны нигуурт үгүй болох учраас тэр хоёрыг номын чанар болон номт хоёр гэж агуулахдаа өөр бусад нэрийдлийн ухаанаар л агуулах хэрэгтэй болно. Чингэхлээр үнэмлэхүй үнэн бол өөрийн мөн чанараар бүтсэн цацрал бүгдийг амарлиулахын дээр өвөрчлөн чанар

байхгүй, тийн үзэгдэгч эндүүрэлт үзэгдлийн цацрал бүгдийг баттай няцаах зэргийн үүднээс тодорхойлогдоно. Түүнийг зөвшөөрвөл өөрийн мөн чанараас бүтсэн өвөрчлөн чанарыг хаанаас юунд зөвшөөрөх билээ. *"Тодорхой үгт"-ээс:*

Мунхагийн хөлхөлгөөний эрхээр бодас юмсын намба төрхийг үл болгоохын чанарт буюу мунхагийн хөлхөлгөөнөөс хагацсан хутагт нарын орон болдог тэр л чанарыг түүний мөн чанар гэж үзнэ" хэмээгээд бодит зүйлсийн мөн чанар болсон "үл төрөх" тэр нь ч огтоос байхгүй гэдгээр "бодит үгүй төдий" болдог учир мөн чанар байхгүй учраас л бодит зүйлсийн мөн чанар буй бус болно" хэмээн айлджээ.

Мөн: "Аливаа үнэмлэхүй үнэн гэдэг "хоёр би" зэрэг хоригдохуун цацралын бүхнээс ангижирсан төдийгөөр тодорхойлогдоод зогсохгүй, энэ нь хөх, энэ нь шар өнгө үзэх зэрэг "ахуй ёс"-ыг ямар ч эндүүрэлгүй онох ухааны орон болж өөрийн эрхээр бүтсэн юм шиг ургагч тэр мэтээр байна гэж ухаарагдаж буй нь гүн утгыг оносон үзэл" гэж үзнэ.

Амьтан бүхнээс "хоёр би–г байна" гэж үзэж шунахын суурь болон гадаад, дотоод эдгээр ном бүгдийн өвөрчлөн чанар байхгүй гэж онох үнэн үзэл онол хоёрыг буйд газар (сөргөлдүүлж) үзвээс л их, бага хөлгөний эрхэм зарлиг бүгдтэй огт таарахгүй болно.

Хамаг амьтныг орчлонд хүлэгч үндэс болсон "би"-д барихуй бодлыг буцаах хэрэгтэй гэж үзсэн хэрнээ, "би"-д баригдсан суурь түүний өвөрчлөн чанар байхгүйг ухаарсан төдийгөөр түүнийг буцаахгүй гээд харин хоорондоо холбоогүй бусад ном юмсыг үнэн байна гэж оносноор "би-д барихуйг буцаана" гэж үзэх байна.

Үүнийг үлгэрлэвээс, "Зүүн талд могой байхгүй атал байна гэж цочих зовлонг буцаахын тулд, зүүн талд ерөөсөө могой байхгүй ээ гэж бодсоноор могой байна гэж бодсон бодлыг буцааж чадахгүй. Харин баруун талд ийм мод байна. Түүнийг баригтун гэх мэтийн бодол төрснөөр л могой байна гэх бодол болон тэрхүү айдсыг буцааж болно" гэсэнтэй ямар ч ялгаагүй үзэгдэнэ. Тиймээс өөрийгөө сайн болгоё гэж бодсон хэн бүхэн тэр адилын бодлыг өнө хол хаяж зовлонд хүлэгч гутамшиг бүгдийн үндэс мунхагийн орныг няцаах арга болсон магад утгат эрхэм зарлиг болоод тэдгээрийн утгыг өөр тийш хазайлгалгүй лавтай ухааруулах баттай суурийг сүндлэгч учир шалтгааны агуу их чуулганыг тодруулан айлдагч хутагт Нагаржуна эцэг, хөвгүүн сэлтийн эрхэм ном шастаруудад шүтэж орчлонгийн далайн чинадад хүрэгтүн. Төв үзлийг онохын тулд хоригдохуун болсон буруу атгаг сэжиг эдгээр эндүүрэгтэй газруудыг арилгах нь маш их чухал тул ийнхүү дэлгэрэнгүй номносон болой.

16

ХОРИГДОХУУНЫ ЖИНХЭНЭ УТГА

(в) Өөрийн ёсны хоригдохуунаа танин барих ёсон
1/ Хоригдохууны жинхэнэ утгыг танин барих
2/ Түүнийг бусад хоригдохуунтай найруулах, эс найруулах ёсон
3/ Хоригдохуунд үнэмлэхүйн ялгааг найруулах, эс найруулах ёсон

- - - o O o - - -

(в) Өөрийн ёсны хоригдохуунаа танин барих ёсноо гурав:

1/ Хоригдохууны жинхэнэ утгыг танин барих
3/ Хоригдохуунд үнэмлэхүйн ялгааг найруулах, эс найруулах ёсон

1/ Хоригдохууны жинхэнэ утгыг танин барих

*Ер нь хоригдохуунд:*а) Мөрийн хоригдохуун ба б)Учир шалтгааны хоригдохуун гэж хоёр буй.

а) *Мөрийн хоригдохуун. "Төвийн хязгаар"-аас:*

Нисваанисын түйтгэр болон
Мэдэгдэхүүний түйтгэр гэж үзүүлэв
Тэр бүхэнд хамаг түйтгэрүүд багтах ба
Тэдгээрийг дарвaас гэтлэх (нирваан) мөн

хэмээн айлдсан мэт нисваанисын болон мэдэгдэхүүний түйтгэр хоёр буй. Эдгээр нь мэдэгдэхүүнд багтдаг хоригдохуун бөгөөд эдгээрийг байхгүй болгосноор амьтан бүхэн гэтэлж нирваанд хүрнэ.

б) Учир шалтгааны хоригдохуун. "Тэмцлийг няцаагч"-аас:

Жич заримууд хувилгасан бүсгүйг
Бүсгүй хэмээн
Бурууд барих ба хувилгаан бээр
Хорьж үйлдсэн энэ нь тэр мэт буюу

хэмээснийг *"Түүний өөрийн тайлбар"-аас:* "Бас зарим эрчүүд хувилгасан бүсгүйг өвөрчлөн чанараар хоосон байтал үнэхээр бүсгүй хэмээн буруугаар

ухдаг бий. Чингэж буруугаар барьж, бас түүнээ шунах, тачаах сэтгэл төрдөг. Түүнчлэн залрагсад, түүнчлэн залрагсадын шавь нар, Сонсоод сонсогч нараас ямар нэг хувилгаан дүрд хувилан үзүүлэхдээ тэдгээрийн буруу бодлыг буцаадаг билээ. Ийнхүү хувилгаан дүр адилын миний үгээр бусад бүх бодит юмс нь хувилгасан бүсгүй мэт өвөрчлөн чанартай гэх аливаа үзлийг буцаана" хэмээн айлджээ.

Иймээс чанх буруугаар үзэх санаа бодол болоод түүний баригдахуун болон өвөрчлөн чанар буй хоёрыг хоёуланг хоригдохуун гэж номножээ. Гэхдээ гол хоригдохуун нь хоёр дахь нь болно. Учир нь чанх буруугаар баригч бодлыг хорихын тулд түүний барьж байгаа орныг эхлээд хорих хэрэгтэй л дээ. Энэ нь шүтэн барилдахуйн учир шалтгаанаар (нотлол) бодгалийн болоод ном юмст өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн чанар байна гэдгийг хорьдоггой адил буюу. Энэ нь угтаа байхгүй билээ. Хэрвээ байх аваас хорьж чадахгүйд хүрнэ.

Хэдий тийм ч байна гэж гүтгэх хөөрөмшлөөс "буй" болсон хэрэг. Тиймээс хорих шаардлагатай. Хорино, буцаана гэдэг алхаар хумхыг цохиж эвдлэхтэй адил бус. Байхгүй юмыг байхгүй байна уу гэдэг нь нүүр, царайг нь таньж мэдсэн магадлал төрөх буюу байхгүй байна гэдэг магад бодол буцах болой.

Мөн нотлохуйн ухаанаар бүтэхдээ хөрөнгөнөөс ногоо ургадаг шиг урьд нь байгаагүй зүйл шинээр бий болохтой адилаар ухаарах бус тэрхүү оршиж буй ном юмс нь тийм л чанартай юм байна гэдгийг таньж мэдсэн магадлалыг төрүүлж өгнө. *"Тэмцлийг няцаагч"-аас:*

Үг байхгүй гэдгийн "байхгүй"-г
Үгүйсгэж бүтээх болно хэмээв
Түүний үг нь "байхгүй" хэмээн
Ухаарч болно, арилгаж болохгүй

Түүнийг *"Өөрийн тайлбар"-аас:*

"Та нар үгс байхгүй гэдгийг ухаарахдаа үгсээс бусад нь ч байхгүй гэж үгүйсгэн нотлоно. Бодит бүхэнд мөн чанар байхгүй гэж өгүүлэгч таны тэр үгээр юу хийх вэ гэж өгүүлэгч хэн бүхнээ үүнийг номнов. "Бодит бүхэнд өвөрчлөн байхгүй болой" хэмээх энэ үг нь "бодит юмсууд "өвөрчлөн байхгүй ямагт" гэж үйлдсэн бус. Гэвч "өвөрчлөн чанар байхгүй" гэдгийг нь "бодит юмсын өвөрчлөн чанар байхгүй болой" гэдгээр ухааруулж буй. Үлгэрлэвээс, зарим нь Лхайжинг гэртээ алга байхад нь байгаа гэж хэлэх. Зарим нь түүнийг гэртээ алга байхад "байхгүй ээ" гэж хэлэх. Ингэж хэлснээр Лхайжинг "байхгүй" болгож байгаа биш. Лхайжинг зөвхөн гэртээ алга байгааг л хэлж байгаа хэрэг. Түүнтэй адил "бодит юмс өвөрчлөн байхгүй"

хэмээх үг нь бодит юмсыг “өөрчлөн чанар байхгүй ямагт” гэж үгүйсгээгүй хэрэг. Гэсэн хэдий ч үнэхээр хүний мөн чанараас хагацсан илбийн хүн мэт өөрчлөн чанар байхгүй ээ хэмээснийг ухаарахгүй моншиpсон хэрэг. Мунхагаар эргүүтсэн нялхас төрөлхтөн нар өөрчлөн чанарыг гүтгэн хэтрүүлж “өөрчлөн огт байхгүй” мэтээр ухаардаг. Тиймээс “өөрчлөн” байхгүй болохоор “үг байхгүй” болж “үгнээс бусад ч өөрчлөн байхгүй” болж үнэхээр бүтэх учраас л “өөрчлөн байхгүй ээ” гэж хэлэхийн хэрэг юун гэж өгүүлэгч хэн бүхэнд “тэр чинь зохисгүй ээ” хэмээн тодорхой айлдсанаас мэдэгтүн.

Чингэхэд “буй аваас” хорьж болдоггүй, харин “буй бус” бол хорьж хэрэггүй гэвэл бүтээх буюу хорих хоёроос хагацаах болчихно. Тиймээс л хорих, бүтээх олон нотолгооны үүднээс шинжих нь нэрийн томъёо, үг төдий ч “ууҗим боллоо” гэж үзэх нь мөрийн болон ухааны хоригдохуун, бүтээгдэхүүн алинд ч ерөнхий төсөөлөл ургуулалгүйгээр хоорондхаршуулсан дэмий яриа болжээ. Өөрөө байна гэвээс хорьж үл болох, байхгүй гэвээс хорих хэрэггүй гэх шалтгааныг баримтлан бусдаас хийх, хорих, бүтээхийн шинжилгээг хориглож хорих, бүтээхийн үйлдлийг сонсохыг ч хориглосон байна шүү. Тиймэрхүү зүйлээр шалтаглан бусдын хорих, бүтээх шаардлагатай гэснийг хориглох нь зохисгүй билээ. Буй аваас хорьж болохгүй, буй бус аваас хориглох хэрэггүй болой.

Чанх буруу эндүүрэгт атгаг сэжгийг буцаахын тулд зөв сайн ухаанаар хорих хэрэгтэй. Жинхэнэ зөв ойлголт төрүүлэх явдал билээ. Тиймээс чанх буруу ухаарлыг буцаах болоод жинхэнэ зөв ухаарлыг олж авья гэвэл Нагаржуна багш тэргүүтний *“Ухааны чуулган”* зэрэг ном шастаруудыг даган үзэж эндүүрэггүй зөв оносон хорих, бүтээхийн ухааныг олж аваарай.

Асуулт: Тийнхүү ухаанаар хорих гэдэг нь жинхэнэ зөв магадлалыг олж авахын тулд чанх буруугаар баригч ухааны орныг (вишайг) сөхөөн няцаах замыг хэлнэ гэвэл, ямархуу ухааны орныг ухаанаар сөхөөх вэ?

Хариулт: Ер нь хоригдохуун баригч атгаг бодол тоолшгүй олон байна. Гэхдээ гэм буруу бүгдийн үндэс язгуур болдог тэр л чанх буруу атгаг бодлыг л сайтар танин мэдэж түүний “шунах орныг” сөхөөн няцаах явдал мөн. Түүнийг буцааж чадвал хамаг гэм буруу буцдаг учиртай. (Ерөндөгийн хувьд) шунал тачаал зэрэг муу сэтгэлүүдийн бусад ерөндөгүүдийн талаар номносон байдаг ч тэдгээр нь ганц нэг талын ерөндөг болдог. Харин мунхагийн ерөндөг нь бусад бүгдийн ерөндөг болж чаддаг. Мунхаг болвоос хамаг гэм буруу бүгдийн суурь болдог. *“Тодорхой үгт”-ээс:*

Бурхадын судрын аймаг зэргээс хоёр үнэнд шүтсэн есөн зүйлийг
Ертөнцийнхний явдлын нигуурт машид үнэхээр ихээр буй хэмээжээ.

Түүнд шунал тачаалыг арилгахаар айлдсан нь уур хилэнг үл дарах
Уур хилэнг арилгахаар айлдсан нь ч шунал тачаалыг үл дарах
Алив омог дээрэнгүйг арилгахаар айлдсан нь бусад хирийг үл дарах
Чингэхээр тэдгээр нь ихэд түгээмэл бус хэмээж тэд тэдэнтэй тусдаа бус

Харин мунхагийг арилгахын тулд айлдсан түүгээр хамаг нисваанисыг дарах
Хамаг нисваанис бүгдээр мунхагт үнэхээр суурилна гэж Ялгуугсад айлджээ хэмээжээ.

Асуулт: Чингэвэл юуг мунхаг гэх вэ?

Хариулт: Энэ үест "гадаад, дотоод ном юмс бүхэн өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн гэж баригч, өвөрчлөн чанарт гэж гүтгэн хэтийдэгч ухааны мунхаг" гэх буюу. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас:* "Бодит юмст өвөрчлөн чанар буй гэж үлэмж ихээр гүтгэн хөөрөмшигч тийн мэдэхүй болж, үл мэдэгч нисваанисын эрхээр бодит юмст баттай шунан тачаагч, зовлон (самсара) үүдэгч хөрөнгө болсон тэр бүгдийг хорьж буцааснаар зовлонгоос гэтэллээ гэж тооцно" гэж номносон."Дөрвөн зуут"-аас:

Зовлонгийн хөрөнгө бологч тийн үл мэдэх (мунхаг)
Түүний эдлэх орнууд буюу вишай болой
Вишайн "би үгүй"-г мэдсэнээр л
Зовлонгийн үндсийг хорих мөн

хэмээн номносон ёсоор вишайг өвөрчлөн чанаргүй болохыг мэдсэнээр л шунахын үндэс болсон тийн мэдэхүй зовлонгийн хөрөнгө болсон тэдгээр бүгдийг буцаана. Ийнхүү "үл төрөх"–ийн номонд тэсвэрийг олсон, сонсоод сонсогч, өөрөө ялгуугсад, бодисадва нар нь ч зовлонг буцаасанд тооцогдоно" хэмээжээ. Түүнийг (мунхаг) мөн "үнэнд баригч" ч гэх талаар:

Бие эрхтэн биеийг эрхшээх адил
Мунхаг хамаг бүхнээ түгэн орших буюу
Тиймээс мунхагийг дарснаар л
Хамаг нисваанис буцах буюу

хэмээснийг *"Дөрвөн зуут тайлбар"-аас:* "Мунхаг болвоос тэдгээрийг "үнэхээр" гэж үзэх атгаг бодлоор мунхарсны тул бодит юмс өөрийн мөн чанараар үнэн гэж үлэмж гүтгэн баттай оршсон болой" хэмээжээ.

Асуулт: Тийнхүү мунхаг зовлонгийн үндэс юм бол, *"Орохуй", "Тодорхой*

үгст" зэрэг шастаруудаас "эвдрэх үзэл"-ийг зовлонгийн үндэс гэж номносонтой нь зөрчилдөж байгаа биш шүү. Хоёр үндэс байж таарахгүй биз дээ.

Хариулт: Мунхаг болон эвдрэхүй үзлийн талаар бусад багш нарын баримтлалыг *"Дунд төрөлхтний аймаг"*-т номносон билээ.

Тиймээс энэ үест Чандракирти багшийн тааллыг номносугай. Төв үзлийн буюу тэлөөлөгчдөөс "Мунхаг бол бодит юмсыг үнэнд баригч бөгөөд мэдэгдэхүүний түйтгэр" гэж үздэг. Бас "нисваанисын мунхаг" ч гэдэг. Дээр татсан *"Дөрвөн зуутын тайлбар"*-т "нисваанист" гэж номносон. *"Орохуйн тайлбар"-аас ч:*

Энэ нь амьтан хүнийг оршин буй ямарваа бодит юмсыг таньж мэдэхэд моншруулан үйлдэгч учраас мунхрах буюу үл мэдэх байдалт сэтгэл болдог. Бодит юмст өөрийн чанар байхгүй атал гүтгэн хөөрөмшин үйлдэх бөгөөд жинхэнэ мөн чанарыг мэдэхэд "түйтгэрлэх" (хаах) авирт учир янагуух буюу хэмээжээ. Мөн: Тиймээс орчлонгийн гишүүнд лавтайяа багтах нисваанист мунхагийн эрхээр янагуух үнэний агуулгыг тодорхойлдог шүтэн барилдахуйн арван хоёр гишүүний анхдугаарт номносон учраас энэ нь нисваанист тооцогдож, мэдэгдэхүүний түйтгэр биш болой.

Асуулт: Чингэвээс "мэдэгдэхүүний түйтгэр" биш юм уу?

Хариулт: Түүнийг хойно номносугай. Арван хоёр гишүүний анхных болж буй "энэхүү мунхаг нь зовлонгийн үндэс мөн" бас "эвдрэх үзэл ч зовлонгийн үндэс мөн" гэж номнохоор мунхаг нь ерөнхий (үндэс) болох, эвдрэх үзэл нь түүний өвөрмөц (салбар) болно гэж үзсэн учраас зөрчилдөх зүйл гарахгүй. Бас мунхаг бол оюун ухааны сөрөг тал болдог. Хэдийгээр янз янзын ухаан мэдлэг байх боловч энэ үед "би-үгүй" буюу хоосон чанарыг оносон билиг ухааныг тухайлсан болой.

Түүний сөрөг тал нь тийн ухааныг байхгүй гэх буюу түүнээс ангид төдий ч байхгүй гэх зэргээр түүний харшлах талыг барина. Өөрөөр хэлбэл "би байна" гэж гүтгэх бодол болой". Чингэхдээ "номын би-г барих", "бодгалийн би-г барих" зэргээр гүтгэх тул "номын би-г баригч" болон "бодгалийн би-г баригч атгаг" хоёулаа мунхаг болно. Тиймээс эвдрэх үзлийг бусад нисваанис бүхий суурь гэж заачихаад мунхагийг заагаагүй гэж болохгүй.

Хэзээ "цогцос" гэж барих бодол буй. Тэр хүртэл түүнийг "би-д барих буй" гэж "ном юмсын би"-д барих мунхаг нь "бодгалийн би"-д барих мунхагийн үндэс болно гэж заасныг үзвэл энэ хоёр мунхагийн нэг нь нөгөөнийнхөө үндэс, үр дагавар болно гэдгийг үзүүлжээ. Тиймээс эвдрэх үзэл нь мунхагаас буюу бүх нисваанисуудын үндэс болно гэхэд харшлах зүйлгүй болох нь ээ.

Багшийн энэхүү номлол тааллыг ухаараагүйгээс болж зовлонгийн

үндэсийг хоёр гэж номносон гэж үзэх зөрчлийг арилгах маш бэрхтэй. Чингэж мунхагийг танин мэдэх ёс нь Нагаржунай багшийн таалал билээ. *"Хоосон чанарын далан шүлэгт"-ээс:*

Шалтгаан, нөхцлөөс бодитой төрөгсөдийг
Үнэхээр хэмээн атгаглах алин тэдгээрийг
Мунхаг хэмээн бурхад зарлиглав
Түүнээс арван хоёр гишүүд үүдэх

Үнэнийг мэдэхийн тул бодасууд хоосон болох л
Сайтар ухаарваас мунхаг үл гарах
Тэр л мунхагийг хорих буюу
Тийнхүү арван хоёр гишүүд ч түрдэх буюу хэмээн айлджээ.

"Үндсэн билгийн хорин зургадугаар бүлэг"-ээс ч:

Мунхагийг хорих болсноор л
Хуран үйлдэхүй, бүхэн гарахуй үл төрөх
Мунхагийг хорих болсноор л
Хоосон чанарыг ухаарч бясалгах

Тэр болоод тэдгээрийг хорих болсноор
Тэр болоод тэдгээр нь илт үл болох
Зовлонгийн цогцос зөвхөн түүнийг
Тэр болоод тэдгээрийг үнэхээр хорьсоноор л

хэмээсэнтэй бас таарна. "Хэзээ цогцос гэж барих буй" хэмээн цогцост баригч атгагийг зовлонгийн үндэс болно гэж айлдсантай машид таарах болой.

Арьядэва хутагтын болгоолыг: "Биеийн эрхтэн биеийг эрхшээхтэй адил" хэмээх ба "зовлонгийн үндэс болсон тийн мэдэхүй" хэмээх зэргээр дээр дурдсан эшүүдээр тодорхой заажээ. Нагаржунай багш бээр төв үзлийн шастаруудаа айлдсан хоригдохууныг хорих ухаан бүгдээрээ ном юмсыг өөрийн мөн чанараар бүтсэн гэж гүтгэн үзэх мунхагаар өдөөгдсөн тэрхүү "өвөрчлөн чанар" гэгчийг хорьж буцаан алив ном юмс өөрийн (өөрөөс бүтсэн) мөн чанар байхгүй орныг л сөхөөн гаргах утга зорилготой элдэв янзын нотлох ухаануудыг айлдсан байдаг. Энэ талаар "*Буддхабалида"*-аас ийн номнов:

Их нигүүлсэхүйн эзэн, багш бээр хамаг амьтан зовлонд нэрвэгдэж энэлэхийг болгоон тэднийг лавтайяа гэтэлгэхийн тухайд бодит юмсын үнэн (үнэмлэхүй) чанарыг зөв зүйтэй заах учиртай хэмээн таалж шүтэн барилдахуйн

жамыг зааж туурвижээ. Үнэн бусыг үзвээс хүлэгдэх, үнэнийг үзвээс лавтай гэтлэх хэмээн айлджээ.

Чингээд бодит юмсын үнэнхүү чанар гэж юу болохыг номносу. "Мөн чанар байхгүй гэдгийг ухаараагүйгээс буюу оюун ухааны нүд минь мунхагийн харанхуй түйтгэрээр халхлагдсан болохоор бодит юмст (өөрийн) мөн чанар байдаг юм шиг атгаг бодол төрж улмаар шунал тачаал, уур хилэн (урт) зэргүүдийг үүсгэнэ.

Харин шүтэн барилдахуйн жамыг ухаарсан гэгээн бодол ургаснаар мунхагийн харанхуй арилж, ухаан билгийн нүдээр бодит юмст (өөрийн) мөн чанар байхгүй юм байна гэдгийг мэдэрч ухаарна. Тэр цагт "байхгүйн орон зайд" нөгөөх шунах тачаах, уурлах хилэгнэх сэтгэлүүд төрөхгүй" хэмээжээ.

"Хорин зургадугаар бүлгийн завсарын найрлага"-аас:

Ийн өгүүлсү. Та их хөлгөний гол номуудаар үнэмлэхүй утгыг хэрхэн ухаарахыг номнов. Эдүгээ Та сонсоод сонсогчийн гол номуудаар үнэмлэхүй утгыг хэрхэн ухаарахыг заагтун. Үүнийг өгүүлсү. Мунхагийн түйтгэрээс дахин төрөх..." хэмээх тэргүүтэн ба *"Хорин долдугаар бүлгийн завсарын найрлага"-аас ч:* "Энд өгүүлсү. Эдүгээ та сонсоод сонсогчийн хөлгөнтэй зохилдох судрын аймаг нийтээр шүтэх үзэл онолыг хэзээ ч буу заагтун. Энд номносу. Өнгөрсөн цагт гарч байлаа" хэмээх зэргээр айлджээ.

Буддхабалида багш бээр ч *"Тайлбар"*-таа :

Арван хоёр гишүүний эхнийх нь болох мунхаг нь бодас юмст мөн чанар байна *гэж гутгэх* бөгөөд Сонсоод сонсогч, Өөрөө ялгуугсад нар ч "номын би үгүй" чанарыг (хоосон чанар) ононо гэж тодорхойлжээ. Тиймээс Сонсоод сонсогч, Өөрөө ялгуугсад нар нь өвөрчлөн чанар байхгүйг ононо гэдгийн их баталгаа нь "номын би-г баригч атгаг нь арван хоёр гишүүний доторх мунхаг энэ болой гэж үздэгт байгааг ухаарахтун.

"Дөрвөн зуут"-аас"

Атгаглан үзэх нь хүлээс буюу
Түүнийг энд хорьж үйлдэх

хэмээсний "атгаг"-ийг атгаг бүхэнтэй адилтган үзэж болохгүй биз. Харин ном юмсыг өөрийн мөн чанараас бүтсэн гэж гутгэн хэтийдүүлэн бодогч атгагийг л хэлж байна" хэмээжээ. Түүнийг бас нисваанист мунхаг ч гэдэг. "Энэ чинь ийм болой" гэх зэргээр аливаа юмсыг мэдрэх хүртэлх атгаг бодол бүхнийг хорих

хэрэгтэй гэвэл огт юу ч ухаараагүйн шинж ээ" хэмээжээ.

Чингэлгүй хоосон чанарын утга нь эгэл төрөлхтөнд далд мэдэгдэхүүн учраас хоосон чанарын утгыг атгаглах гэж үгүй. Тиймээс мэдэхийн ч арга огт байхгүй гээд ямар ч атгагаар юм мэдэж болохгүй гэвэл, мэдэх ёстой орноо эндүүрэгч буруу мэдрэхүй буюу мөн чанар буй хэмээн гүтгэгч бодолтой адил болно шүү. Тэр адил болбол гаслангаас нөгчихүй газарт хөтлөх үнэн үзэлгүй болох тул төв үзлийн гол ном шастаруудыг дуулж, сонсож, бодож санасны ч тус гарахгүйд хүрэх буюу. *"Дөрвөн зуут"-аас:*

Би гаслангаас нөгчих хэмээн
Хоосон бусыг хоосон мэт үзэх бус аа
Буруу үзлээр гаслангаас үл нөгчих хэмээн
Түүнчлэн залрагсад бээр айлдав хэмээжээ.

Дээр өгүүлсэн мунхаг сэтгэлээр шунан барих орон түүнээ суурилж гадаад, дотоодын аймгийн бодит өгүүлэгч нарын тогтсон тааллын үүднээс элдэв олон гүтгэлэг, хэтийдлүүд гаргаж ирсэн бүгдийн үндсийг тасарсан мод адилаар мунхаг барих тэрхүү орныг хөөж гаргаснаар тэр бүгдийг буцаана.

Тиймд ухаантан мэргэд бээр хамт төрсөн мунхагийн шунах орныг л гол хоригдохуун гэж таниарай. Харин зөвхөн тогтсон тааллыг өгүүлэгч нарын гаргаж томъёолсон "хамаг нэрийдэл" бүхнийг гол зүйл болгож бүү баригтун.

Хоригдохууныг хорино гэдэг үйл ажлыг үгүйсгэж, хоосруулж буй хэрэг биш. Хоригдохуун болох тухайн буруу атгаг буруу сэтгэл бодлоор л амьтан зовлонд хүлэгдэж байгааг ухаж мэдээд тэрхүү бодлын орныг хөөж гаргах нь гол зүйл мөн. Учир нь хамт төрсөн мунхагаас болж амьтан зовлонд хүлэгддэг байна. Харин "хотол нэрийдсэн мунхаг" нь зөвхөн тогтсон тааллыг өгүүлэгч нарт байдаг учраас зовлонгийн үндэс болж таардаггүй. Эдгээрийг сайтар ялгаж мэдэх нь маш их чухал аа.

Чингэхээр хоригдохуун болох хамгийн гол буруу атгаг бол арван хоёр гишүүний анхдугаарт орох хамт төрсөн мунхаг болой. Хотол нэрийдлийн хоригдохуунуудын хувьд дээрх мунхагт суурилсан хэтийдүүлэн гүтгэлэг болох учраас эрхтний мэдрэхүй зэрэг атгаггүй сэтгэл ухааны орон бүхнийг хэзээ ч нотлох ухаанаар сөхөөж няцаадаггүй болой.

Тиймээс нотлох ухаанаар барих орноо сөхөөн няцааж буй сэтгэл ухаанд зөвхөн дотоод сэтгэл мэдрэхүйнүүд, "би"-д барих хоёр мунхаг, мөн тэдгээрийн барих вишай орнууд, ялангуяа гүтгэх, хэтийдэн барих атгаг зэргүүд багтана. Атгаг бүхнийг ингэж бүү бодоорой.

Асуулт: Чингэвээс мунхаг сэтгэл тэрээр хэрхэн өвөрчлөн чанарыг гүтгэж хэтийдүүлэн боддог вэ?

Хариулт: Эл багшийн номоос үзвэл ерөнхийдөө янагуух нэрийдэл төдийд бүтсэн утгуудыг "өвөрчлөн", "өөрийн мөн чанарт" гэх зэргээр нэрлэсэн, томъёолсон зүйл олонтаа үзэгдэнэ. Гэвч энэ үед бодгаль болон ном юмс болж байгаа ямар ч орон вишайг зөвхөн ухаан, сэтгэлд мэдрэгдэх, агуулагдахаар нь төдийгөөр бус, тэдгээр юмс үзэгдэлд нь "өөр, өөрийнхөө талаас оршин тогтох буюу байж суух жамтай гэж үзэх энэ бодолд агуулагдана.

Тийнхүү бодох бодлын шунах (барих) орон болсон ном юмсын "өөрөө байх жам ёс" гэж ойлгоорой. Томъёоны үүднээс "би" буюу "өвөрчлөн чанар" гэж ойлгоорой.

Энэ бүхэн өөрийн эрхгүй бөгөөд
Тиймээс л "би" хэмээх буй бус хэмээснийг,

"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас:

Энэ нь өөрийн мөн чанартай, өвөрчлөн чанартай, өөрийн эрхтэй, бусдаас үл хамаарах чанарт болно. Түүнийг хэмээн тэдгээр тоо зүйлийн талаар айлджээ. Түүний доторхи "бусдаас үл харгалзах" гэдэг шалтгаан нөхцөлд харгалзалгүйгээр зогсохгүй "бусад" хэмээн онох янагуух сэтгэл болоод түүний эрхээр агуулагдахгүй учраас "бусдаас үл харгалзах" болжээ. "Өөрийн эрхт" гэдэг нь тэдгээр орнууд нь "өөр өөрийн оршихуй ёс буюу байж суух нийт бусын чанартайд" оршино. Тэр л чанарыг "өөрийн мөн чанар болон өөрийн өвөрчлөн чанарт хэмээжээ.

Түүнийг үлгэрлэвээс, "Хуйлсан дээсийг могой гэж нэрийдэх явдал нь могой мэт харсан сэтгэлийн талаас хэрхэн үзсэн, харсан тэр л байдлаар нь агуулсан хэрэг. Тэрхүү могой үнэхээр өөрийнхөө талаас тийнхүү нэрийдсэн, агуулагдсан шигээ өөрийн мөн чанараар хэрхэн мөн эсэхийг шинжилвээс тэрхүү эрээн дээсэнд могойн чанар юу ч байхгүй, түүний ялгамжаа онцлогийг ажиглахад огт байдаггүй. Түүнтэй адил янагуух ухааны орон болж байгаа эдгээр ном юмсын хэрхэн үзэгдэх, үзэх ёсыг ажиглахаа орхиод тэдгээр ном юмсын жинхэнэ "өөрийнх нь жам ёс" гэж юу байна гэж тухайн ном юмс дээр ажиглаад ирэхээр "юу ч бүтээгүй" болж ирнэ. Чингэж барихгүй буюу нэрийдлийн байхгүй мэдрэхүйн эрхээр ч агуулалгүйгээр тэдгээр ном юмст өөр өөрийн талаас хэмжигдэх жам ёс тус тус байна" гэж барих явдал" (үзэх) билээ. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас:*

Буй гэх атгаг байгаагаар "буй" хэмээх, "Би буй бус" хэмээх атгагаар "буй бус" гэх тэдгээр энд таарахгүй. Хуйлсан дээсийг хараад могой гэж нэрийдэхдээ өөрийн мөн чанараас бүтээгүй гэдгийг мэдэж болно" хэмээн өөрийн чанараар эс бүтэх ёсыг тийн айлджээ. Тиймээс дотоод сэтгэл оюуны эрхээр агуулагдах бус өөрийн мөн чанарын үүднээс тухайн ном юмст бүтэж бий болсон түүнийг л "би" буюу "өвөрчлөн чанар" хэмээнэ гэжээ.

Тэр чанарын нь суурь ялгааны хувьд бодгальд байхгүй байгаа нь "бодгалийн би үгүй" чанар болж, нүд, чих зэрэг ном юмст байхгүй болохоор "номын би-үгүй" чанар болно гэж айлджээ. Тиймээс тэрхүү "өвөрчлөн чанар"-ыг "бодгальд болоод ном юмст буй" гэж үзэх нь "би-д баригч" хоёроор үзэж болохыг далдуур ухаарч болно. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас:*

"Би гэдэг аливаа бодит юмсын бусдаас харгалзахгүй байна гэвэл тэрээр өвөрчлөн мөн чанарт болно. Тэр чанар байхгүй байгаа нь "би-үгүй" болой. Тэдгээрийг номын болоод бодгалийн гэж хоёр зүйлээр ойлгох буюу "номын би-үгүй" болон "бодгалийн би-үгүй хэмээх болой" хэмээн айлджээ.

Гэвч бодгалийн өөрийн бэлэг чанараар бүтсэнд барих бодол түүнийг "бодгалийн би"-д баригч гэж үзэж болохгүй. Ингэхгүй бол бусад бодгалийг бодоод өөрийн бэлэг чанараар бүтжээ гэж барихыг ч "бодгалийн би"-д баригч гэж үзэхэд хүрнэ. Түүнийг зөвшөөрвөл "эвдрэхүй чуулганы үзэл" болох учиртай. Гэтэл нөгөө бодол чинь "би болой" гэж боддоггүй учраас "эвдрэх үзэл" болж таарахгүй биз дээ? хэмээв. Бодгальд мөн чанар байна гэж үзэх буюу дээр номносон мөн чанартай бодгалийг "бодгалийн би" гэж айлдсан тул "бодгалийн би"-д баригч л гэж үзэх ёстой. Гэхдээ "бодгалийн би"-д баригч атгаг болоход заавал эвдрэх үзэл байх албагүй болой.

Асуулт: Чингэвээс эвдрэх үзэл болдог "би"-д баригч нь ямаршуу байх вэ?

Хариулт: Эвдрэх үзлийн хотол нэрийдсэн "би"-д баригчийн хувьд "Олноо өргөгдсөн аймгийн зарим нэгнүүд бие цогцосоо бодож "би-д барих" ёстой гэж үзсэн нь лавтай үзэгдэхгүй ч хамт төрсөн эвдрэх үзлийн талаар *"Орохуйд"*-д үзэхдээ "цогцосоо бодно" гэдгийг үгүйсгэсэн" байдаг. *"Тайлбар"*-т үзэхдээ "Шүтэлцэж нэрийдсэн би-г бодно" гэж айлджээ. Ингэхээр цогцосоо бодох албагүй, бодгаль төдий нэгнээ тухайлах ажээ. Мөн "би болой" хэмээн барих бодол төрөхийн суурь болсон бодгаль нь нэг л зүйл байх тул бусад язгуурын бодгалийг бодох ёсгүй билээ.

Тэрхүү бодлын орноо ямархуу намба төрхтэйгээр барих талаар

"Орохуйн тайлбар"-аас:

Би болон минийх болой хэмээх нь тэр л байдлаар эвдрэх чуулганы үзэл болой" хэмээсэн мэт өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн мөн чанар байна гэж барих бус, "би болой хэмээн барих нэгэн хэрэгтэй.

Мөн *"Орохуйн тайлбар"-аас:*

Зөвхөн эвдрэх чуулганы үзлийг л тэвчих хэрэгтэй. Миний "би" нь байхгүй гэдгийг ухаарч мэдэх нь тэвчиж байгаа хэрэг" хэмээн тухайлах бодлын вишай орон болсон "би" түүний "би-үгүй буюу өөрийн мөн чанар байхгүйг нь ухаарч оносноор барих орнууд харшлахын үүднээс тэвчиж болой хэмээн айлджээ.

Тиймээс билиг ухааны няцаах зүг гэж ойлгох хэрэгтэй. Бодгаль өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн гэж үзэж буй учраас өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн "би болой" гэж барьдаг. "Минийх" гэж барих эвдрэх үзлийг ч үүгээр жишиж мэдээрэй. "Би болоод минийх болой" гэж үзэлгүйгээр "бодгаль нь эдлэг зүйлт" гэж барих бодол нь "бодгалийн би-үгүй" чанарыг ойлгоогүй мунхаг учраас нисваанист болно.

Чингэхдээ өөрийн мөн чанараар бүтсэн мөн чанар төдийг "би" гэж үзэх болон "би болой" хэмээх төдийд барих бодлын орны "би" гэж үзэх хоёр янз бий. Эхнийх нь ухааны хоригдохуун болно. Удаахыг нэрийдэл төдий байх учраас заавал хорих албагүй. Тэдгээрээр хамт төрсөн эвдрэх үзлийн бодол тухайллыг хориогүй, харин түүний барих орон болсон өөрийн мөн чанараар бүтсэн "би"-г хорихгүй байж болохгүй. Үлгэрлэвээс, "Дуу авиаг мөнх" гэж үзэх үзлийн бодлын орон болсон "дуу авиа"-г хорьж үгүйсгэхгүй ч түүний шунах орон "дуу авиа мөнх" гэдгийг хориход харшлахгүйтэй адил. Тийнхүү хутагт эцэг, хөвгүүд болон хоёр багшийн гол зохиолуудаас айлдсан *"өвөрчлөн буй аваас", "өөрийн мөн чанарар буй аваас", "өөрийн бэлэг чанараар буй аваас", "эдлэг чанар буй аваас"* хэмээн хориглож айлдсан "өвөрчлөн" тэдгээрийг дээр үзүүлсэн тэр ёсоор ухаарч аваарай. Тэдгээрийг үгүйсгэн заасан үгийн утгууд нь ч мунхагаар шунан дурдсан тийм утга байхгүй болохыг л заасан тул тэр дагуу ойлгоорой.

2/ Түүнийг бусад хоригдохуунтой найруулах, эс найруулах ёсон

"Туулайн эвэр", "хүүсэр эмийн хөвгүүн" зэрэг огт байхгүй зүйлсийг байхгүй ээ гэж ярихад заавал тэрхүү *ялгамжааг хийх* шаардлагагүй. Түүнтэй адилаар мэдэгдэхүүн мөн ч зарим орон, цаг үед гарч ирээд зарим орон цаг үед үгүй болдог зүйлүүд дээр ч тэр орон цаг үед байна, байхгүй гэх зэргээр

өгүүлдэг ч тэрхүү ялгаврыг хэрэглэх хэрэггүй.

Мөн Төв үзэлтэн нараас “нэрийн төдий ч бүтээгүй” гэж үзээд гадаад, дотоодын бодит өгүүлэгч нарын нийт бусын элдэв гүтгэлэг, хэтийдэл зэргийг буруутгаж хориxдоо ч сануулах зэргийн үүднээс зарим нэг газар хэрэглэхээс бус, утгандаа “өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн” гэж шинээр ялгавар гаргаж хэрэглэх шаардлагагүй. Тогтсон тааллыг өгүүлэгчид бээр тэдгээр утгыг хүлээн зөвшөөрсөн байдаг. Харин эдгээрээс өөр нөхцөлд Төв үзэлтэн нар янагуухийн агуулга, утга юу болох, мөн тэдгээрийг үгүйсгэх үестээ тэрхүү ялгаврыг гаргаж хэрэглэхгүй бол няцаагчийн нотлох ухаан тэр нь алдаатай юм шиг болж муухан няцаалга болж одох тул ялгаврыг хэрэглэх хэрэгтэй.

Мөн дээр өгүүлсэн мэт Төв үзэлтэн нар янагуух утгын агуулга дээр өвөрчлөн байх, байхгүйн нотлол ухаан болоод янагуухийн шалгадаг ухаан зэргээр хорлох (шалгах) хэрэггүй. Эс чингэвээс Вишну тэнгэр зэргийг нэрийн төдийд ч үл авч үзэх, харин дүр, дуу зэргийг авч үзэхийн ялгаа ерөөс гарахгүй болно. “Энэ адил нь мөр мөн. Энэ адил нь мөр биш. Иймд тогтсон таалалд таарна. Иймд тогтсон таалалд таарахгүй” гэх зэргээр ертөнц ба ертөнцөөс нөгчигсөн ямарваа утга агуулгыг ялгахын аргагүйд хүрэх тул өвөрчлөнгөөр хоосон чанарт сансар (самсара), нирваны хамаг утга агуулагдана гэдэг ялгаа ч үгүйсгэгдэнэ. Тэгээд ч шалгадаг ухаанаар шалгачихаад байхад түүнийг хорино, үгүйсгэнэ гэвэл мэргэдийн элэг доог болох биз ээ.

Тиймээс тэдгээрийг тийн хориглож айлдсан үед л эргэлзэлгүйгээр тэр ялгаврыг найруулаарай. Энэ талаар *“Дөрвөн зуутын тайлбар”*, *“Ухааны жаран шүлэгтийн тайлбар”* зэргүүдэд хоригдохууныг хорих үед тэрхүү ялгаврыг хэрэглэсэн нь олонтаа үзэгдэнэ. Мөн *"Үндсэн билиг"*, *“Буддхапалида”*, *“Тодорхой үгт”*, *“Орохуйн тайлбар”* зэрэгт ч хэрэглэсэн үгс олонтаа хэрэглэсэн нь тааралдана. Тиймээс үг олон болох вий гээд найруулаагүй байвч, хэрэглэвэл онох ухаарахад хялбар болохыг болгоож найруулаагүй үест ч найруулан хэрэглэж болно. Тэдгээр найруулах, эс найруулахын ялгаа огт гарахгүй. Мөн “тийн шинжилвээс буй бус болой” хэмээн “тийн шинжлэх” гэдэг ялгаврыг хэрэглэх нь ч олон үзэгдэнэ. Түүнийг дээр номносон мэтээр “өөрийн мөн чанараар бүтсэн” эсэхийг ахуй ёсыг шинжигч ухаанаар хайгаад үзэхээр эс олдсон учир “өөрийн мөн чанараар бүтэн утга байхгүй” юм байна гэдэг дүгнэлт хийсэн ухаан буюу. Тиймээс “өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн байхгүй” хэмээсэнтэй нэгэн утгат гэж ойлгоорой. *“Дөрвөн зуутын тайлбар”-аас:*

Галын хүрдэн, илбийн морь мэт эдгээр юмс хуурмаг хэдий ч, огт байхгүй

гэж үзэж болохгүй. Тэр цагт магад утгыг зөв шинжилж үзэх гэтэл, "тунгаамал алт" тэдэнд "өөрийн мөн чанар" гэгч байх ч юм шиг тодорхой бодогдоод ирвэл чанх буруугаар ухаарах шалтгаан болж одох вий. Тиймээс тэдгээрийг "үнэн зөв шинжлэлийн галд хайлуулбал" "өөрийн мөн чанар байхгүй болох нь мэдэгдэхгүй ч зүйл биш л дээ" хэмээн айлдсан мэт болой.

3/ Хоригдохуунд үнэмлэхүйн ялгааг найруулах, эс найруулах ёсон

Зөвхөн "Өөрийн үндэст" төв үзэлтний ёсонд л хоригдохуунд үнэмлэхүйн ялгаврыг найруулдаг гэвэл огт таарахгүй. *"Орохуйн тайлбар"-т "Ялгуугсадын эх судар"*-аас эшлэж:

Насан гавьяат Равжор (Субути) юуг ч олохгүй, бас юуг ч илт онохгүй юу? Равжор ийн хариулав. Насан гавьяат Шарийн хөвгүүн (Шарибудра) ээ! Онох ч буй. Илт онох ч буй билээ. Гэхдээ энэ хоёрын ёсоор бус аа. Насан гавьяат Шарийн хөвгүүн ээ! Онох ба илт онох нь ертөнцийн нэр томъёонд алдаршсан болой. Үргэлжид оргоч, Нэг удаа жич ирэгч, Жич үл ирэгч, Дайснаа дарагч архад, Бурхан, Бодисадва нар ч ертөнцийн нэр томъёо болой. (Харин) Үнэмлэхүй утгаараа бол онох үгүй, илт онох үгүй болой" хэмээн айлдсан дагуу өгүүлэх ёстой.

"Орохуйн тайлбар"-аас айлдсан түүнийг Өөрийн үндэстийн судар гэж өгүүлэх буюу тэрчлэн магад утгын (үнэмлэхүйн үнэнийг) судраас ч үнэмлэхүй ялгаврыг найруулсан нь олонтаа үзэгдэнэ. *"Хоосон чанартын далан шүлэгт"-ээс ч:*

Орших, төрөх, эвдрэх, буй, буй бус гэх болоод
Доор, дээр онцлог ялгаа гэх зэргийг
Ертөнцийн томъёоны эрхээр айлдсан болохоос
Үнэмлэхүйн эрхээр бус, Бурхад бээр" хэмээсэн ба,

"Их эрдэнийн эрхи"-ээс:

Би хийгээд минийх байна гэсэн ч
Үнэмлэхүйн утгаар бус үүнийг
Мөн алин хуурмаг хөрөнгө түүнээс
Үнэн төрөх гэж хаана байх хэмээсэн ба, мөн

Илбэ адилын ертөнцөд хэдий

Төрөх, түүрдэх зэрэг үзэгдэвч
Үнэмлэхүй утгаар төрөх болоод
Түрдэх гэдэг хаана байна

хэмээх зэрэгт "үнэмлэхүйгээр", "үнэнээр", "үнэхээр" гэх зэргээр хоригдохуунд найруулж айлдсан нь олон буй. Тийнхүү найруулаагүй ч "өөрийн мөн чанар, өвөрчлөн, өөрийн бэлэг чанараар бүтээгүй" гэх зэргийн ялгавар хэрэглэсэн нь маш олон үзэгдэнэ. *"Буддхабалида"-аас:*

Бурхадын үзүүлсэн номууд
Хоёр үнэнд үнэхээр шүтэх
Ертөнцөд янагуух үнэн болоод
Үнэмлэхүй үнэн буй болой хэмээсэн буй.

Тиймээс ертөнцийн алив янагуух үнэн болвоос "хумх байна", "өвсөн дэвсгэр буй" гэх зэргийг өгүүлэх, бас хумх хагарах, өвсөн дэвсгэр шатах гэх зэргээр тэдний мөнх бусыг ч өгүүлнэ.Хэзээ тэр ямагт чанарыг (хоосон чанар) санаж бодох цагт болвоос "хорих болоод өвсөн дэвсгэр" зэрэг нь шүтэн барилдсан нэрийдэл болж ертөнцөд үл таарах тул "хагарах", "шатах" тэдгээрүүд зохино гэж хаанаас байх вэ" Мөн ертөнцийн янагуухийн эрхээр түүнчлэн залрагсад (бурхад)-ыг "түүнчлэн залрагсад өөдөө оршсон болой", "түүнчлэн залрагсад гаслангаас нөгчигсөн болой" хэмээн мөнх бус болохыг өгүүлж болно. Хэзээ үнэмлэхүйг бодох тэр цагт "түүнчлэн залрагсад тэр чанар ч үл таарах учраас", өөдлөх "гаслангаас нөгчих" зэргүүд таарах гэж хаанаас байх вэ?" хэмээн айлдсан буй.

Чандракирти багш бээр: Үнэхээр төрөхийг хорьсон болохоос,Төрөх төдийг хорьсон бус хэмээн айлджээ. Тэрээр мөн *"Ухааны жаран шүлэгтийн тайлбар"-таа:*

Бид нар аливаа намба дүрийг "үл төрөх" (төрөх үгүй) гэж үзэхдээ, зөвхөн дүрс хөрөг шиг хуурмагаар тусдаг талаас нь өгүүлээгүй хэрэг. Гагцхүү (тэдгээрийн) "өвөрчлөн чанар" гэгдэх нь хаана ч олдохгүй (байхгүй) байгаа тэр үүднээс нь тэдгээрийг "үл төрөх" гэж өгүүлсэн хэрэг. Чингэхэд хаанаас ч олдохгүй байгаа "өвөрчлөн чанар" гэгч чинь ямаршуу зүйл төсөөлөгдөх бол? Хуурмагаар бус, үнэхээр байна гэж шүнах тэрхүү сэтгэлийн араншинг тухайлах болов уу даа. Тиймээс л тэдгээр юмсыг тэр цагт шүтэн барилдахуйн агаарт төрсөн гэж үзэх хэрэгтэй болно шүү дээ" хэмээж хуурмаг, илбэ адилд төрөхийг хааж хориглолгүй, харин "үнэнээр төрөх" гэгчийг хорьсон аж.

Тиймээс шүтэн барилдаж төрөх болон өвөрчлөнгөөр эс төрөх хоёр

харшлахгүй болохыг үзүүлжээ. Мөн дээрх *"Шастар"-аас:*

Тиймийн учир төрөх ба эс төрөх энэ хоёр нь тус тусын вишайтай тул хоорондоо харшлах гэж хаана буй" хэмээсэн ба "алин хэзээд шүтэж төрсөн тэр нь дүрс хөрөг адилаар өөрийн мөн чанараар эс төрөх болой гэж та нар хэлэх, өгүүлэх цагт эсэргүүцэхийн орон зай хаанаас ирэх билээ" хэмээн шүтэж төрөх болон өөрийн мөн чанараар эс төрөх хоёрыг харш гэж тэмцэлдэхийн хариу болгож айлджээ.

Мөн "Орохуй"-даа ч:

Тиймээс тэр адилын зэргээр
Бодит юмс язгуураасаа
Тийн ямагт эс төрөв
Ертөнц төрсөн хэмээн мэдэх

хэмээн "эс төрөх" гэдгээр "тэр ямагт"-ын ялгаврыг найруулжээ.

Хумхын тэргүүтэн эдгээр тэр ямагтад үгүй буюу
Ертөнцөд машид алдарсанаар буй хэмээгдэхтэй адил
Түүнтэй адилаар бодит юмс урвах тул
Хүүсэр эмийн хөвгүүнтэй адилтгаж бүү хэтрүүл

хэмээн гадаад, дотоодын бодит юмс бүхэн тэр ямагт чанараар, үнэмлэхүй байхгүй нэр алдараар (янагуух) байна хэмээн айлдсан тул хоригдохуунд үнэмлэхүйн ялгаврыг найруулахгүй байж болохгүй.

Хураангуйлваас, хоригдохуунд үнэмлэхүйн ялгаврыг найруулах огт хэрэггүй гэвэл "энэ, энэ нь үнэмлэхүй болой" гэх ба "Энэ, энэ нь янагуух болой" гэх зэргээр хоёр үнэнийг ялгаж болохгүйд хүрнэ. Чингэж үзэх төв үзэлтнийг хаана ч номлоогүй тул зөвхөн буруу атгаг болно. *"Тодорхой үгт"-ээс:*

"Өөрөөс төрөх" гэдгийг хориход л хоригдохуунд үнэмлэхүйн ялгавар хэрэглэхийг хориглосон болохоос төрөх төдий дээр бус" хэмээн тэрхүү тайлбартаа тодорхойлжээ.

"Орохуйн тайлбар"-таа ч:

Багш бээр ялгавар хэрэглэлгүйгээр "өөрөөс бус" хэмээн ерөнхийд нь төрөхийг хориглосон болой. Аливаа бодит юмс үнэмлэхүй "би"-гээс төрсөн бус мөн орших учраас амьтантай адил" хэмээхэд "үнэмлэхүй" гэдэг ялгаврыг хэрэглэх хэрэггүйг санаарай" гэж айлдсаны дагуу болой"

Тиймээс "Өөрийн үндэст" болон "Хэтрүүлэгч" хэмээх хоёр төв үзэлт нар хоригдохуундаа үнэмлэхүйн ялгаврыг найруулах, эс найруулахын үүднээс ялгадаггүй ч өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн түүнийг нэрийдлээр хорих уу, эсвээс хорихгүй юу гэдгийг (нэрийдэл төдий бус, эсвээс буй бус гэж үзэх) ялгадаг. "Хэтрүүлэгч"-ийн ёсоор бол өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн гадаад, дотоодын юмсыг (байхгүй) хориход "үнэмлэхүй", "үнэхээр", "үнэн" гэх зэргийн ялгаврыг шинээр нэмэх хэрэггүй. Учир нь өөрийн мөн чанар өвөрчлөн буй аваас үнэмлэхүй утгаар бүтсэн байх хэрэгтэй болно" Өөрийн үндэст нар үзэхдээ тэдгээрт "үнэмлэхүй" зэргийн ялгаврыг эс найруулваас хорьж чадахгүйд хүрэх тул "үнэмлэхүй", "үнэхээр", "үнэн" зэргийн ялгаврыг найруулна хэмээдэг. Гэсэн ч энэ хоёр төв үзэлтнүүд төрөх, түрдэх, хүлэгдэх, гэтлэх тэргүүтэнд "үнэхээр" "өөрийн мөн чанараар бүтэх" зэргийн ялгавраар алиныг ч хэрэглэлгүйгээр хорьж чадна гэж үздэггүй байна.

Чингэвээс "Үнэхээр байхгүй" гэдэг ямар утгатай вэ? Ер нь дээд утга буюу үнэмлэхүй хэмээхийн утга бол мэдэгдэхүүний эрхэм дээд утга бөгөөд энэ хоёр ижил утгатай мөн "дээд" гэхэд үл атгаглах билгэ билиг мөн. Түүний вишай утга буюу орон болох учраас "үнэмлэхүй" хэмээдэг. Бас үнэмлэхүй дээдийг илт онох билгэ билиг болон түүнтэй ижилсэх билиг ухааныг "үнэмлэхүй" гэнэ.[Бхававивека гэгээн *"Төв үзлийн зүрхэн"* бүтээлдээ:]

Энд шороо тоос тэргүүтэн
Үнэхээр, дээдээр гарсан бус
хэмээснээ тайлбарлаж *"Ухааны бадрал"-даа:*

Дээд утга (үнэмлэхүй) хэмээхийн хувьд, "утга" нь мэдэгдэхүүн буюу шинжигдэхүүн, ухааргадахуун гэсэн үг болой. "Дээд" нь эрхэм, манлай хэмээх үг дохио болой. Дээд утга гэдгийг хураангуйлваас тэрээр утга ч болдог, бас эрхэм дээд нь ч болдог учраас дээд утгат болно. Мөн дээд утгат болдог нь сайтар үл атгаглах дээд билгэ билгийн орон учраас л дээд утгат болой. Мөн дээд утга лугаа зохилдож дээд үнэнийг онох ба даган зохилдсон билиг түүнээ дээд утга тэр орших учраас л үнэмлэхүйтэй зохилдоно хэмээн айлджээ.

"Дээд утгаар тэнд байх бус буюу байхгүй" хэмээн өгүүлэх дээд утга нь дараах байдлаар буюу дээрх *"Шастар"-аас:*

Асуулт: Чингэвэл ямарваа дээд утга бол ухаан сэтгэлээс хэтэрсэн зүйл билээ. Бодит юмсын мөн чанарыг хорих нь үсгийн орон учир хорихгүй байж болохгүй юу?

Хариулт: Дээд утганаа хоёр зүйл буй түүний нэг нь илт хуран үйлдсэн

байхгүй" гэж оносон, ертөнцөөс нөгчигсөн, цувиралтгүй, цацралгүй нэгэн болой. Удаах нь илт хуран үйлдэх зэрэгтэй хамт орох тул бинавад болоод билгэ билгийн буяны чуулган зэргийг даган зохилдсон, ертөнцийн билгэ билиг хэмээгдэн цацрал сэлттэй буюу. Энэ үест түүнийг хүлээн зөвшөөрч онцлог ялгаа зэргийг баримтлах тул гэмгүй болой хэмээжээ.

Тиймээс тэр ямагт чанарыг ёсчлон шинжлэх, сонсох, санахын билгээс дээшхийг багтаана. Зөвхөн хутагтын даган олох билиг төдийгөөр хязгаарлахгүй.

"Төв үзлийн гэгээ"-нээс ч:

Үнэхээр төрөх хаана ч үгүй хэмээн өгүүлэх түүний утга энэ болой. Үнэмлэхүй утгыг сонсох, санах, бясалгахаас үүдсэн билиг ухаан бүгдээр зөв ухаан болох учраас үнэмлэхүй хэмээжээ. Түүний утга нь ч дээд болой. Илтээр болоод дамжуулан үйлдэхийн ялгаа бий. Тэдгээрийг санаж, бодсоны ачаар тэрээр бодит юмс зөвхөн "үл төрөх" мөн гэдгийг мэдэж ухаарна. "Үнэхээр үл төрөх" болой хэмээн ийн өгүүлэх нь үнэмлэхүй билгэ билгээр л эдгээрийг ийнхүү эс төрөхийг мэднэ хэмээн номнов хэмээсэнтэй зохилдож харагдана.

Мөн "Төв үзлийн чимгийн бэрх газрын тайлбар"-аас:

Гэсэн ч хэрхэн өөрийн мөн чанаргүй болно гэдгийг "үнэхээр" гэж хэлнэ. "Үнэхээр" гэх үгээр бодит хүчээр даган жишиж онох ёстой тэр ямагтын мөн чанар илэрхийлэгдэнэ. Тэр ямагт чанарыг тийн шинжээд ирэхээр хоосон хэмээгдэх үг үлдэнэ. Үүгээр л тэр ямагт болж, бас үнэмлэхүй дээд утгат тэргүүтэн болно гэж номножээ.

Мөн зөвхөн үнэмлэхүй сэтгэл тэргүүтнийг үнэмлэхүй зэргээр өгүүлсэн буй. Түүний бодлын орон тийн учраас буюу. Үнэмлэхүй сэтгэл бодлын эрхээр л өвөрчлөн чанар үгүй болно. Харин янагуух сэтгэлийн эрхээр тийм бус хэмээн өгүүлдэг" хэмээжээ.

"Өвөрчлөн үгүй-г" заахдаа "үнэмлэхүй" зэргийн ялгааг найруулах явдал [Бхававивекагийн] *"Билгийн зул", "Ухааны бадрал"* хоёрт олонтаа үзэгдэнэ.

Ялангуяа "Билгийн зулын арван тавдугаар бүлгийн тайлбар" -таа:

Эсэргүүцэх нь: Хэрвээ энд мөн чанаргүй болвоос яаж бодит болох вэ? Хэдий бодит болвол яагаад ч мөн чанаргүй байж болохгүй гэж үзээд түүгээрээ дээрх утгыг басамжлах гэм бий" хэмээн бодит зүйлсийн мөн чанар ямагт байхгүй ээ гэж үзэх нь өөрийн үгтэйгээ харшлах гэм гарна гэсэн тэмцлийн хариуд дээрх*"Шастар"-аас:*

Бодит юмс үнэхээр бүтсэн мөн чанартай гэж үзвэл, мөн чанар огтоос байхгүй гэж тангараглаж болохгүй учиртай. Чингэвээс тангараглах утганаа басамжлал тавиагүй, нотлолын утгыг бүтээсэн учраас үүнд гэм байхгүй, хэмээн бодит зүйлсийг үнэхээр мөн чанараар байхгүй гэж үзсэнээр басамжлал тавиагүй тул нэрийн төдийд өөрийн мөн чанараар бүтсэн мөн чанар байхгүй" гэж басамжлал талбисан болно гэж болгоосон нь тодорхой. Мөн *"Туунэс"*:

Нэгэнт хуран үйлдсэн учраас үнэхээр дотоодын бодит зүйлс нь өөрийн мөн чанаргүй болно. Ялгамжаат өгүүлэгдэхүүнд шүтэж харгалзсан учир үлгэрлэвээс, илбэчний хувилгасан хүн тэргүүнтэй адил" хэмээн мөн чанартайг үнэмлэхүйн ялгаврыг лавтай найруулах хэрэгтэй.

Чингэвэл үнэхээр үгүй хэмээхийн утга чухамдаа юу вэ? Ёсчлон шинжлэх ухаанаар тийн шинжиж түүнийг буй бус гэж нотлохын тал дээр энэ багшийн таалал бусадтай таарна. Энэ багшийн гол номонд ч "хоосон чанарыг үзэх болон даган зохилдох шинжилгээ хийлгүйгээр" хэмээн янагуухийн агуулгыг айлдсан буй. Мөн чанарыг хорихын цагт ухаанаар тийн шинжвээс "байхгүй ээ" гэж олонтаа айлдсан тул тэдгээртэй дээрх зүйлүүд адил болно. Гэвч өөрийн мөн чанараар бүтсэн хирнээ мөн ёсыг шинжих ухаанаар нягтлаж үзэхэд тэсэж гарах зүйл буй гэж үзэх хэрэгтэй гэвэл ерөөс таарахгүй. Энэ хоёр багш бээр, "өөрийн мөн чанараар бүтсэн юм бол тэр ямагт чанарыг шинжих ухаанаар нягтлахад тэсэх албатай" болох ба, "үнэхээр бүтэх нь ч бүр албатай болно" гэж үзэхэд хүрэхийг дээр олонтаа номносонтой адил аа.

17

ӨӨРИЙН ҮНДЭСТ (СВАНТАТРИКА) БОЛОН ХЭТРҮҮЛЭГЧ (ПРАСАНГАКА) ХОЁРЫН ЯЛГААГ БУРУУ ТАЙЛБАРЛАСАН НЬ

2) Өөрийн үндэст болон Хэтрүүлэгч төв үзэлтэн нар хоригдохууныг хэрхэн хорих
(а) Өөрийн үндэст болон Хэтрүүлэгч нарын утгыг бодитой барих
1/ Бусдын ёсыг хорих
а/ Баримтлалыг өгүүлэх

- - - o O o - - -

(2) Өөрийн үндэст болон Хэтрүүлэгч төв үзэлтэн нар хоригдохууныг хэрхэн хориход хоёр:
(а) Өөрийн үндэст болон Хэтрүүлэгч нарын утгыг бодитой барих
(б) Тэр хоёрыг даган барьж үзэл онол үндсэнд төрөх

(а) Өөрийн үндэст болон Хэтрүүлэгч нарын утгыг бодитой барих

Буддхабалида багшийн тайлбарт "Хэтрүүлэгч, Өөрийн үндэст" гэж хоёр ялгаж Хэтрүүлэгчийг тусгайлан авч үзсэн нь тодорхойгүй байна. Гэсэн ч *"Үндсэн билиг"* -ээс:

Өөрөөс бус, бусдаас бус
Хоёроос бус, шалтгаангүйгээс бус
Бодас зүйл алин юу байлаа ч
Төрөх нь хэзээ ч буй бус

хэмээн айлдаж "бусдын ёсыг үгүйсгэхийн үүднээс дөрвөн төрөхүйг няцаан зохиожээ. Түүнийг Бхававивека багш бээр "өөрийн ёсыг бүтээх ба бусдын зүгийг няцаах аль ч чадал байхгүй гээд, гэм буруугг тоочин няцаасан" гэцгээдэг. Гэвч Чандракирти багш бээр тэр мэтийн гэмүүд Буддхабалида багшийн ёсноо үл таарах учир шалтгааныг дэлгэрэнгүй тайлбарлаж бусад төв үзэлтэн нарт төв үзлийн онол сэтгэлд зөв төрөхийн арга болгож Хэтрүүлэгчийн ёсыг судлах хэрэгтэй гээд мөнхүү Өөрийн үндэстийн ёс таарахгүй хэмээн хориглож Хэтрүүлэгчийн аймгийг тодруулан тайлбарлажээ.

Түүнээ хоёр:
1/ Бусдын ёсыг хорих
2/ Өөрийн ёсыг номнох

1/ Бусдын ёсыг хориход хоёр:
а/ Баримтлалыг өгүүлэх
б/ Тэдгээрийг хорих

а/ Баримтлалыг өгүүлэхэд дөрөв: ***/1/*** Хэтрүүлэгч болон өөрийн үндэстийн талаар олон томъёолол бий. Гэхдээ тэр бүгдийг хэн номнож чадах билээ. Түүнээс зарим нэгийг номносугай. Үүнд Заянанда бандида бээр *"Орохуйн тайлбар номлол"-доо:*

Асуулт: "Тэр талаар хэрвээ заримууд Хэтрүүллийг (танжүр/*reductio ad absurdum argument*), учир шалтгааны нотлол (данцэг/*syllogistic reasoning*) гэж үзвээс, тэрээр шалгадгаар бүтсэн зөв мөн үү. Гэхдээ тийн эс бүтсэн мөн. Энэ талаар эхнийхээр болно (бүтсэн) гэвэл тэр цагт хоёулаа бүтэх учраас бусдын ам авсан (тангараг) гэж юунд өгүүлэх. Удаахаар гэвэл бусдын ам авсан болж таарахгүй учраас бусдын ам авсан гэж хэрхэн өгүүлэх вэ?

Түүний хариуд: Шалгадгаар бүтсэн алин болвоос л хоёулаа бүтсэн мөн болой" хэмээн тэр ямагт үл мэдэх үед ийнхүү эсэргэлдэгч бээр бүтээгч нотлол өгүүлэх цагт тэрхүү нотлол нь шалгадгаар бүтсэн (нотлогдсон) байх боловч бусад шалгадгаар бүтээж, түүгээр мэдэж болно. Бусдын сэтгэлийн ялгамжаа нь илт болон жишиж мэдэх сэтгэлийн орон бус болой. Өөрийгөө ч гэсэн шалгадгаар бүтээж мэднэ. Эндүүргийн шалтгаанаас удаан хугацааны туршид барьсан учир хуурмаг болжээ. Тиймээс цаад наад эсэргэлдэгч нарын шалгадаг гэж үзсэний хүчээр бодит юмсын мөн чанарыг хүлээн зөвшөөрдөг болно. Тиймээс бусдууд хэрхэн ам авахын эрхээр бусдын зүгийг сөхөөнө" гэжээ.

Цаад сөргөлдөгчийн учир (нотлох) шалгадгаар бүтсэн, эс бүтсэн эсэхийг наад эсэргэлдэгч үл мэднэ. Учир түүний санаа бодол нь наад эсэргэлдэгчийн хоёр шалгадгаар бүтсэн эсэхийг мэдэхгүй, өөрийн шалгадгаар бүтсэн гэж лавтай боддог ч тэр нь хуурмаг байдаг аж. Тиймээс хоёул шалгадгаар бүтсэн учир байхгүй тул ам авах төдийд тулдаг. Тиймээс шалгадгаар нотлогдоогүй ч гэсэн ам авахын үүднээс сөхөөх нь няцаах явдалд тулгарна. Цаашид мөн "*Түүнээс*":

Өөрийн үндэстний нотлолын дагуу, хэрвээ нотлол, бүтээгдэхүүн зэрэгт шалгадгаар бүр албатай гэж бүтсэн бол тэр цагт өөрөө үндэст бүтээгч нотлогч болно. Гэхдээ албагүй. Ийнхүү албатай, ёстойг бүтээгч шалгадаг нь илт, эсвээс жишиг онох ухаан байдаг. Тэдгээрийн хувьд ганц нэг илт мэдэрхүйгээр ч тийн албатай бүтээхгүй. Галын гэрт харагдах, харагдахгүй зүйлүүдээр гал, утаа хоёрын энэ нь байвал энэ нь байна, энэ нь байхгүй бол энэ нь байхгүй"

хэмээн "байхгүй бол үл гарах" гэснээр онож болно. Хамаг юмсыг байгаагаар бус. Жиших мэдэл ухаанаар ч бус. Тэнд чинь орон вишайг магадалж мэдэх нь ч бий. Энд даган жишигдэх орон бүгдээрээ биш л дээ. Ямар зүйл дээр зөвхөн бүтээгдэхүүн (нотлогдохуун) нь зөв байх учир шалтгаан зэргүүд байхад л мөнх бус тэргүүтнийг мэдэж болдог.

Хамаг орон, цаг хугацаанд биш л дээ. Тиймээс ертөнцийн ам авсан түүний үүднээс албатай болохыг бүтээж болно. Шалгадгаар бус учир Хэтрүүлэгчийн нотлолоор бусдын зүгийг сөхөөх нь зохисгүй болой хэмээжээ.

Утаа байгаа учраас гал байна гэх, үйлдсэн болвоос л мөнх бус байх албатай гэж шалгадгаар бүтнэ гэдэг өөрийн үндэстэнд төрөвч тийн эс бүтээх буюу. Шалгадгаар бүтсэн бол орон зай, цаг хугацаа, бүгдэд утаа байх нь болж, үйлдсэн учир мөнх бус байх албатай болж, албатай болохыг бүтээсэн илт болоод жиших ухаанаар галын гэр, хумхын дотор ч бүтэх тул заримдаг бүрэн бус болно. Чингэвэл албатай гэж ам авах төдийгөөр бүтээх хэрэгтэй болно.

Иймээс л "*Гурван ёсыг шалгадгаар бүтсэн учраар, үйлдэх учраар Өөрийн үндэст*" хэмээсэн ба "*Гурван ёсыг хамгийн эцсийн ам авах төдийгөөр үйлдэх учраар Хэтрүүлэгч*" гэж үзсэн нь харагдана.

/2/ Энэ бандидагийн шавь Дуун хөрвүүлэгч заримууд ч ийн өгүүлэв. "Бусдын баримтлалыг хорихоос өөр бусад өөрийн гэх тангараг, төв үзэлтэн нарт байдаггүй. Мөн "номт" (хэлцээний суурь) зэрэг хоёуланд нийтийн алдаршил нь эс бүтэх учир өөрийн үндэст ч таарахгүй. Ухаанаар шинжсэний үр нь ч бусдын тогтсон тааллыг орхиулах, няцаах төдийгөөс бус өөрийн үндэстний нотлол учрыг хэзээ ч хэлж чаддаггүй болой.

Тиймээс зөвхөн хэтрүүлэгч л мөн байна. Түүний дэвшүүлж байгаа хэтрүүлэл нь өөрийн үндэстийн туйл болсон нэгнийг сөхөөн няцаадаг гагц хэтрүүлгүүд" байна. Энэ нь учир болон албатай хоёуланг ам авдаг буюу ам авсан туйлын эцсийн хэтрүүлэгч тул үнэмлэхүй шалгадаг болно. Үүнээ шүтэж бусдын ам авах, цацарлага бүхнийг таслахдаа дөрвөн зүйлийн үүднээс үйлдэнэ. Үүнд харшлах учрыг өгүүлэх хэтрүүлэл нь гадны этгээд төрөх явдлын утгат, бас хязгаартай гэж үзнэ. "Өөрөөс төрнө" гэж үзвэл хэрвээ өөрөөс төрөх байгаад түүнээс төрөөд ирвэл төрөх гэдэг утгагүй болж, хязгааргүй болох учраас утгатай юм уу эсвэл хязгаартай гэх нь таарахгүй.

Чингэвээс өөрөөс төрнө гэж үзэж болохгүй, зохисгүй болно хэмээн харшлах учрыг өгүлэхэд гадны этгээд түүнийг ойлгож тогтсон тааллыг

орхих төдий үр гарна. "Бусдад алдаршсан жишин мэдэхүй нь өөрөөс төрнө гэж үзэх" нөгөө нь "өөрөөс төрөх нь үгүй гээд учир өөрийн мөн чанартай орших" хэмээн бусдад алдаршсан номт болон учир тэргүүтнийг өгүүлж гадны этгээдийг хорино.

"Өөрөөс төрөх байхгүй" гэж өгүүлэвч бусдын өөрөөс төрөх төдийг л хорьж байгаа хэрэг. Өөрөө, өөрөөсөө төрөх байхгүй гэдгийг нотлоогүй учраас тангараг (бүтээгдэхүүн) байхгүй. Бүтээгч, бүтээгдэхүүн хоёр нь адил учраас гадны этгээд өөрийн зүгийг бүтээхийн тухайд үлгэр, учир зэрэг алин байгуулсан бүхэн түрүүчийнхтэй адил болой. "Учир шалтгаан адил, толгой тэнцүү" гэдэг нь ингэж ам авбал, ингэж ам авна гэж учир шалтгааны ялгааг гаргахгүй байхыг хэлнэ.

Эсэргүүцэл : Гэвч танд гадна этгээдийн ам авсаныг (баталгаа) хорих хүсэл байна уу, үгүй юу байх аваас түүнийг тангараглах хэрэгтэй тул түүнийг бүтээхэд өөрийн үндэстний учир байх хэрэгтэй, байхгүй бол бусдын ам авсаныг хорих учир шалтгааныг өгүүлэх зохисгүй биз дээ?

Тэдний хариулт: Үнэмлэхүйг шинжихийн үест өвөрчлөн үгүй буюу төрөх үгүй хэмээхийг бүтээхийг хүсвээс өөрийн үндэстний тангараг болон учрыг хэлэх хэрэгтэй ч түүнийг үл хүсэх тул гэмгүй. Хүсэл байх төдийгөөр тангараг байх аваас бүгдэд нь тангараг хэрэгтэй болно гэж номнožээ. Үүгээр л өөрийн зүгийг бүтээхийн шалтгаан байхгүй ч бусдын зүгийг бүтээх төдий хүсэл төрөх, тангараг байхгүй бас өөрийн зүг байхгүй хэдий үнэмлэхүйг шинжилж байгаа үед өвөрчлөнг үгүйсгэх зэрэгт тангаргийг агуулалгүй үйлдэнэ. Алин ам авсан бүгдийг үгүйсгэхийг хүсэхгүйгээр үнэмлэхүйг шинжихийн үест өвөрчлөн үгүйг бүтээхээр ам аваад түүнийгээ өөрийн ёсноо бүтээж байгаа нь "Өөрийн үндэст" болох тэр мэтээр ам авалгүйгээр бусдын баримтлалыг хорих төдийг үйлдэхийг "хэтрүүлэгч" гэх нь үзэгдэнэ.

/3/ Эдүгээ Хэтрүүлэгч төв үзэлтэн гэж тооцогдогч нарын үнэмлэхүй болон янагуух алиныг ам авлаа гэсэн өөрийн ёсноо нэрийн төдийд ч байхгүй гэж үздэг. Харин тэр мэтийн тангараг байх аваас түүнийг бүтээн үйлдэгч үлгэр, учрыг ч авч үзэх хэрэгтэй болно. Тийм бол өөрийн үндэст болно. Тиймээс "Хэтрүүлэгчид" өөрийн ёс гэж ор байхгүй. *"Тэмцлийг няцаагч"-аас:*

Чингээд ч надад тангараглах зүйл хаана ч үгүй
Түүгээр надад буруу хэрэг (байвал)
Надад тангараг байхгүй учир
Надад ганц гэм ч байхгүй мөн

Чингээд ч илт мэдэх тэргүүтнээр
Зарим нэгийг утгаар зорих ба
Бүтээх буюу буцааж үйлдэх зэрэг
Тэр байхгүй тул тэмцэл байхгүй хэмээсэн ба,

"Ухааны жаран шүлэгт"-ээс:

Дээдсийн чанарт тэдгээртэн
Зүглэсэн ч үгүй, тэмцэл ч үгүй
Алин юунд ч зүг үгүй
Түүнд зүг гэж хаанаас байх хэмээсэн ба,

"Дөрвөн зуут"-аас:

Буй, буй бус, буй бус бус гэж
Хаанаа ч зүглэх байхгүй тул
Түүнээ өнө удаан хэдий боллоо ч
Тэмцлийн зай завсрыг өгүүлж үл чадах

хэмээн Төв үзэлтэн нарт зүг болон тангараг байхгүйг айлджээ.

"Тодорхой үгт"-ээс:

Төв үзэлтэн болвоос өөрийн үндэстний жишин мэдэх язгуурт биш болой. Учир нь бусад зүгийг ам авдаггүй болой" хэмээсэн ба "Хэтрүүлэгчийг буцаах утга болон гадны этгээдтэй холбогддог. Бид нар тийм биш. Өөртөө тангараг байхгүй хэмээжээ.

"Орохуй"-гаас ч:

Сөхөөн гаргаснаар сөхөгдөхүүнтэй үл учрах, сөхөөж няцаасан буюу
Хэрвээ учраад гаргав гэж өгүүлбэл, энд гэм гарч
Магадтай зүглэх болж түүнээс урвах "би"-гийн энэ зүг нь
Байхгүй болох тул энэхүү хэтрүүлэл үгүй бөлгөө

хэмээн өөрийн зүг гарахгүй учраас гэм болохгүй гэдгийг айлджээ. Тиймээс эдгээр утга агуулга бүгдээр буюу төв үзэлтэн нарын нигуурт зориулсан агуулга төдий.

"Орохуй"-гаас:

Хэрхэн Та, бусдын эрхтийг бодит гэж үздэг шиг
Янагуух боловч өөрөө үл ам авах
Үрийн тухайд эдгээр байхгүй ч байна гэж

Ертөнцийн нигуурыг барин "би"-г (байна) гэж өгүүлэх хэмээсэн ба,

"Тэмцлийг няцаагч"-аас:

Хоригдохуун ер байхгүй тул
Би юуг ч хориогүй ээ
Тиймээ, Та хориглов хэмээн
Та түүнд басамжлал тавих

хэмээн бусдын зүгийг хориглосон нь ч байхгүй гэж айлдсан гэдэг.

/4/ Урьд цагийн төв үзэлтэн Чандракирти багшийг даган баримтлагч түвдийн зарим нэг мэргэдүүд үзэхдээ: "Тийнхүү төв үзэлтэн нарт өөрийн ёсны зүг болон тэдгээрийг бүтээгч шалгадаг байхгүй гэдэг ёсыг сайтар сөхөөгөөд өөрийн ёсноо ухаанаар тийн шинжлэх ба өөрийн бэлэг чанараар үлэгдэхүүн болох, үлэгч шалгадаг ухаан хоёрын агуулгыг зөвшөөрөх бодит хүчээр оршигч илт болон даган жишигч шалгадаг хоёуланг хорьж, нэр томьёог үл шинжлэх ертөнцөд алдаршсан шалгадаг болон мэдэгдэхүүнийг зөвшөөрнө. Төв үзэлтэн өөрөө гадаад эсэргэлдэгчид бүтээх (нотлох) үгийг байгуулах үүднээс зөв учир шалтгаанаар нотолж "үнэхээр байхгүй утгыг" нотлоно. Хэдий "өөрийн үндэст" болохгүй ч үл ажиглах ертөнцийн шалгадаг ухааны үүднээс баримтлана" хэмээн номножээ.

18

ӨӨРИЙН ҮНДЭСТ, ХЭТРҮҮЛЭГЧ ХОЁРЫН ЯЛГААГ БУРУУ ТАЙЛСНЫГ НЯЦААХ НЬ

б/ Тэдгээрийг хориглох
/1/ Анхдугаар ёсыг хориглох нь
/2/ Хоёрдугаар ёсыг хориглох нь
/3/ Гутгаар ёсыг хориглох нь
/4/ Дөтгөөр ёсыг хориглох нь

- - - o O o - - -

/1/ Анхдугаар ёсыг хориглох нь. Заянанд бандидагийн *"Орохуйн тайлбар номлол"*-ын ёсноо "учир шалтгаан албатай байхыг" (дагчав/*reason and pervasion*), шалгадагаар эс бүтэх учир шалгадагаар эс бүтсэн гэх шалтгаанаар нотлох нь зохисгүй ээ. Энэ адилын учир нь гадаад, дотоодын цаад наад хоёулаа шалгадагаар бүтсэн байх хэрэгтэй гэж үздэг ёсноо ч гадаад эсэргэлдэгчид бүтээсэн зүйлээ дотоод эсэргэлдэгч мэдэхгүй бол учир болж өгөхгүй учраас гадаад эсэргүүцэгчид заавал шалгадаг бүтсэн байх хэрэгтэй гэдэг нь эвдэрнэ. Гадаад бусдын сэтгэлийг эс мэдсэн тул бусдаар шалгадагаар бүтсэнийг ч мэдэхгүй гэж үзвэл бусад ч тэр утгаа ам авахаа мэдэхгүй болсноор гадны этгээдийн ам авсан ёсоор хорих зэрэг ч таарахгүй болой. Гадаад этгээд мөн ингэж үздэг" хэмээх үгээ илтээр мэдэвч хэрхэн өгүүлсэн дагуу тангарагаа мэдэхгүй хийгээд бусдын сэтгэлийг мэдэхгүйгээс болой.

"Албатай болох нь" шалгадгаар эс бүтсэн гэх учир шалтгаан нь ч таарахгүй байна. "Галын гэрийн дээр утаа гарч байвал гал байх албатай" гэж нотлоход мэдэх ёстой суурь нь "галын гэр" болно. Түүний дээр байгаа мэдэх ёстой зүйл "утаа байна" гэдгээр "гал байх ёстой гэдэг албатай төдий" хэрэг. Галын гэрийн дээрх утаагаар галын гэрийн гал байх албатай гэж үзэх баттай биш тул ганц цаг зүг чигээр албатай гэж үзэж яаж болох вэ. Чингэхгүй бол тэр мэтээр албатай гэж ухаарахын суурь нь галын гэр болохгүй тул энэхүү суурийн дээр магадлах хэрэгтэй суурийг үзүүлэх хэрэгтэй болно.Үлгэрлэвээс, "Дууны дээр магадлах бүтээгдэхүүн ном болох "мөнх бус" тэрээр дуу хумх хоёуланг даган орох хэрэгтэй. Дууны хувь гишүүн болох мөнх бусыг агуулахгүйтэй адил болно..

Энэхүү ухаанаар албатайг бүтээгч жишин мэдэхүйд шалгадаг байхгүй гэж үзэж болохгүйг мэдээрэй.Тийнхүү шалгадагаар бүтээгүй учраас наад цаад эсэргэлдэгч нарын ам авсан төдийхнөөр бүтнэ гэж өгүүлэх нь зохистой бус. Зөвхөн ам авсан төдийгөөр шалтгаалваас гадны этгээдийг буцааж чадахгүй. Түүний ам авсан утгыг шалгана гэдэг өвөр бусад хоёуланд байхгүй болой. Гэвч ам авсанд нь ялгаа гаргаж энэ мэтээр бол бүтнэ, энэ мэтээр бол бүтэхгүй хэмээн ялгах, ингэж ялгахдаа ам авсны шалтгаанаар ялгаваас бүтээгдэхүүн нотлогдохуунтай адил болно. Харин шалгадаг байх, байхгүйгээр ялгаваас шалгадаг байхгүй гэдэг баримтлал доройтно.

/2/ Хоёрдугаар ёсыг хориглох нь. Тэр ямагт чанарыг шинжлэх үесийн өвөрчлөн үгүй тангараг ам үл авах, "Өөрийн үндэстийн" тангарагийг үл агуулах утгыг баримтлагч тэрээр өвөрчлөн байх, байхгүйг учир шалтгааны ухаанаар тэрхүү тангарагийг үл бүтээх тул тэр тангарагийг ам авахгүй юм уу. Гэхдээ ч тэр ямагт чанарыг шинжлэх үе шүү дээ" хэмээн учрыг байгуулаад тангарагийг ам үл авна гэх баримтлагч мөн. Эхнийхээр бол, өвөрчлөнгөөр байхгүй гэж гол тангараглах тэр утгыг, учир шалтгааны ухаанаар эс бүтээвээс өвөрчлөнгөөр байна гэж тангараглах тэрхүү утгыг учир шалтгааны ухаанаар эвдэж чадахгүй ээ. Шалтгаан нь ижил байна шүү дээ гэсэн ч тэр ямагт тангараг шинжихийн үест өвөрчилж байна гэдэг тэр утга эвдрэхгүй гэж үзвэл огт таарахгүй л дээ. Дээр элдэв ухаанаар шинжлээд бусдын ёсыг хориглов гэж өгүүлсэн тул. Үл шинжлэх сэтгэлээр бусдын ёсыг хорьж чадахгүй тул. Мөн өөрийн ёсны тангарагийг баримтлахгүй гэж тусгайлахын хэрэг юун. Бусдын ёсыг хорьсон хэтрүүлэгийг ч үл баримтлах учраас болой.

Бусдын тогтсон тааллыг сөхөөж няцаах хэтрүүлэл үйлдэнэ гэдэг өвөрчлөн байна гэх үүнийг гагцхүү хорьж өвөрчлөн үгүй чанарыг л бүтээж буй хэрэг мөнийг дээр *"Тэмцлийг няцаагчийн тайлбар"*-т зарилгалсан тул түүнээ гуравдагч гарц байхгүй ээ. Чингэхгүй бол өвөрчлөн үгүйг бүтээсэн мөн болохоос өвөрчлөн байгааг хорьсон бусаа гэж буцааж өгүүлбэл ямар хариу байна вэ. Өвөрчлөн үгүйг огоот тасалваас (мэдвээс) ямарч эргэлзээгүй өвөрчлөн тийн таалагдах хэрэгтэй хэмээвэл, чингэж өвөрчлөн байгаа нь тийн таалагдваас, эргэлзээгүйгээр өвөрчлөн үгүй нь огоот таалагдах хэрэгтэй нь адил болно. Хэрвээ тэр ямагтын шинжлэх үе учраас л өвөрчлөн үгүй гэх зэргийн тангараг байх ёсгүй гэвэл түүнийхээ учрыг өгүүлэхтүн.

Гэхдээ тэр ямагтын шинжлэхийн үест бүтсэн бол үнэхээр бүтэх хэрэгтэй учир ам авч болохгүй хэмээвээс тэр нь таарахгүй ч биш ээ. Ийнхүү тэр ямагт чанарыг шинжлэх үе байсан ч үл баримтлаваас, Төв үзлийн ухаанаар

тийн шинжлэх цаг биш гэж үзэх хэрэгтэй. Иймд тийм үес байлаа гэхэд шинжигч, шинжих язгуур, шинжих суурь, хаана ч хамт шинжих эсэргэлдэгч зэргийг магадтай авч үзэх шаардлагатай тул тэр цагт бүтэх бүгдээр үнэхээр бүтэхээс өөрөөр яах билээ. Хэтрүүлэл төдий нь бусдын ам авсан болон ам авахын эцэс туйл мөнийн тул шалгадаг байхгүй ч хэтрүүлэл үйлдэх хэрэгтэй гэж өгүүлэвч сэтгэлийг цэнгүүлэгч бус тул дээр эхний ёсыг хориглосон шиг хорьж үйлдэх болой.

Мөн тэр ямагтыг шинжлэх үед ам авах байхгүй ч янагуух гэж ам авах нь байна хэмээн тийн агуулсан ч таарахгүй л дээ. Тэр ямагтыг шинжлэх үеийг үнэмлэхүй биш-янагуух болгох хэрэгтэй болохоор тэрээр харшлахад хүрнэ. Тэр ямагтын шинжихийн үест байхгүй байна гэдэг үнэмлэхүйд байхгүй байхын утга болох үнэмлэхүйгээр ам авах байна гэж үзэх ямар ч төв үзэлтэн байхгүй тул тэрээр хэтрүүлэгч ёсны ялгамжаат онцлог ном болж чадахгүй.

/3/ Гутгаар ёсыг хориглох нь. Төв үзэлтэнд нэрийн төдий ч ам авах зүйл байхгүй гэж өгүүлэх нь дээр номлосон ухааны хоригдохууныг сайн ойлгоогүйгээс өвөрчлөн хорих ухаанаар цаад талаа хориод, наад талаа хорихын цагт өөрийн ёсондоо ч тэр адилаар орно гэж үзээд, Өөрийн ёсоо тогтоохдоо алдаа гэмээ тэвчихээ юу ч мэдэхгүйгээр сансар, нирваны шүтэн барилдахуй бүхнийг Вишнү тэнгэр болоод буй, буй бустай адилтган оруулсан болно. Тиймээс төв үзэлд басамжлал талбисан машид адгийн зүйл болно. Тэдгээрийг хорьж дээр олонтаа номносон билээ.

Төв үзэлтэнд ам авах зүйл буй, үгүй эсэхийг шинжилвээс төв үзэл гэж юугаар нь юу гэж хэлдэгээр нь агуулав гэдгээс нь ам авах хэрэгтэй болно. Үнэхээр бүтсэн гэдэг тоосон төдий ч байхгүй хийгээд нэрийдсэн бүгд дээр илбэ адил шүтэн барилдсан утгыг онох хэрэгтэй учраас ам авч үйлдэх зүйл байгаа хэрэг. Түүнийг ч дээрх хоёрын няцаах зүг болсон үнэхээр байх болоод нэрийдэлд байхгүй гэж үзэх буруу өгүүллийг няцааж тодорхойлох хэрэгтэй. Тиймээс хорих, бүтээхийг ямагт шалгадаг байх ба өөрөөр ухаарч, бусдад чанх зөвөөр заах төв үзлийн хэл ярианд бодох, зорих ёстой. Тэдгээрийг тодорхойлоход эсэргэлдэгч нарын ном лугаа зохилдсон, тэмцлийг завсар чөлөө өчүүхэн ч гарахгүй тул энэ огоот ариуссан нэгэн болдог.

Тиймээс мэргэд бээр алдаа эндлээс ангижирсан, төв үзлийн ёсыг өөр мэдэхгүй ч гэсэн тэр байхгүй гэж басамжилж доорд үзэлгүй, шүтэн барилдаж гарахуйн ухааныг ам авсан тэр ямагтаар буруу үзлийн тор бүгдийг тасалж дотроо урлан сэтгэгч ухаантан нар төв үзлийн ёсыг ухааран байгуулаад элдэв харшлал бүгдээс хагацаж үйлдээрэй. Хүчирлэж ундууцаж бүү үйлдээрэй.

"Тодорхой үгт"-ээс:

Тэр мэт бид нарын зүг нь огоот сайн ариун агаад тийн агуулал бүгдээр үл харшлан сайтар арилсан мөн. Өөрийн зүг нь маш бүдүүн бараг алдаа гэм төгөлдөр, тэдгээртэй харшлах ихэд тэнэг тул гэм, эрдэм хэрхэн орших байгааг үл үзэх буюу. Та "өөрийн гэмээ" хэмээх зэргээр дээр татсан дагуу билээ"

Төв үзлийн ёс нь үнэмлэхүй номлол буулгасан шалгадаг ухаан болоод янагуух шалгадаг ухааны мөрөөр ирсэн агуулгууд нь гэм зүүхийн учиргүй тул машид арилсан бөгөөд сансар, нирваны агуулга бүгд багтах болно гэж магадалж ойлгоорой.

Чингэлгүй "Төв үзэлтэнд өөрийн ёс байхгүй" хэмээн өгүүлэгчнээ гэм бурууг хэлэхгүй бол үг хэлэгч алин тэд бүгдээр худал үгт болно" хэмээхэд ч өчүүхэн төдий сөхөөлөг болж чадахгүй. Учир шалтгаан бүгдээр адил байх хэрэгтэй. "Ам авсан зүйл байхгүй" гэж хэлэхэд "ам авсан байна" гэдгийг шинжлэх ажил гарахгүй тул элдэв харшлах байхгүй, тэгээд ч юу ч гэж ам аваагүй учир гэж ч хэлж чадахгүй л дээ. Тийн хэлсэн бүгд худал болно" хэмээн өгүүлэхэд ч "үг бүгд чинь худал буюу" хэмээн өгүүлэх тэр үг чинь үнэн үг болж шинжлэл хийхийн хэрэггүй болж өөрийн үг харшилж байгааг үзүүлж чадахгүйд хүрдэг. *"Орохуй"-гаас:*

Хэрэв "би" заримдаа бодитой бүтдэг бол
Сэтгэл мэт бодитой бүтэж өгүүлж болохгүй байж болохгүй

хэмээн "Наймабүва" (Vatsiputriyas) хэмээх тогтсон таалалтан бээр цогцостойгоо нэг буюу тусгаар алин ч гэж хэлж болохгүй "би" хэмээх эдэт зүйл байгаа гэж ам авдаг. Гэвч эдлэг зүйл болбол цогцостойгоо нэг байх, эсвээс тусгаар аль нэгээр хэлэх хэрэгтэй. Тэгэж хэлж болохгүй гэж сөхөөж болохгүй. Та нар тэр ямагт болон бусдаар хэлж болохгүй "би" байна гэж хэлэхдээ тэр ямагт юм уу, эсвээс бусад хоёрын аль нэгэн гэж хэлэх шаардлагатай хэмээн шинжлэл хийхгүй ээ гэсний хариуд ингэж хэлж болно. Нэгэнт "бодгалийг эдэт зүйл мөн" гэж хэлвээс цогцос болон тэр ямагт болоод бусдад байхгүй гэдэгтэй харшлах учраас тэдгээрийг хэлж болохгүй зүйл гэж таарахгүй. Тиймээс тийн шинжлэл орно гэнэ.

Гэхдээ юуг ч үл ам авах болвол, "ам авах зүйл байхгүй ээ хэмээн өгүүлж болохын хувьд бүгдээр адил буюу. /1/ "Түүнд эд таваар байхгүй ээ" гэж өгүүлэхэд "Эд байхгүй гэж байгаа тэр эдээ өгөхтүн" гэж хариулах ба, /2/ "Түүнд ам авах юм байхгүй" гэж өгүүлэхэд "Ам авах юмгүй гэх тэр чинь өөрөө ам авах болой" гэж хариулах хоёр адилхан болой гэнэ. Гэвч тийн

өгүүлэх нь бидний дээр өгүүлснийг ухаараагүйн шинж байна.

Ингэж бид нар "ам авсан нь байхгүй" тэр ямагтыг "ам авсан болой" гэж бүү өгүүлэгтүн. Тэгвэл юу гэж хэлэх вэ? "ам авсан нь байхгүй" хэмээн өгүүлэх түүнийг "ам авах зүйл байхгүй" гэж ам авах хэрэгтэй" хэмээн заасан тул өөрийн үгийг засаж залруулж чадахгүй, таны өгүүлэх тэр зүйлүүд нь төв үзлийн ёс биш болохоор Хутагт эцэг, хөвгүүдийн эшийг татаад ч харшлах бөгөөд Чандракирти багшийн ёсоор ч агуулж болохгүй, бусад бурхадын ёсонд үл таарах тул энэхүү номоос гадуур нэгэн ажээ. Төв үзэлтэн болоод түүний дотроос ч Чандракирти багшийн ёсоор өгүүлнэ гэвэл тэдгээрт өөрийн ёс байхгүй ээ гэдэг чинь харшлах билээ. Цаашилбал ам авснаар гэтэлнэ гэж горилоод агуулга, томъёо бүгдийг зөвхөн бусдын нигуурт агуулна гэж өгүүлбэл зохисгүй.

Шүүмжлэх нь: "Дүрс тэргүүтнийг бусдын нигуурын төдийд л амлах хэрэгтэй" хэмээдэг чинь дүрс тэргүүтний оршин байгааг ам авахгүй ч, бусдын нигуурт агуулж сайтар авах хэрэгтэй гэвэл ам авахаас цааш хэтрэхгүй зүйл биз дээ. Тэр цагт хэний ч нигуурт агуулсан бусад болон агуулагч эзэн зэргийг ч ам авах хэрэгтэй болох тул "бусдын нигуур төдий гэж ам авах болно" хэмээн өгүүлэх нь өөрийн ёсыг үгүйсгэхэд үл туслахаар барахгүй харин ч хорлол болдог. Хэрвээ өөрийн ёс байхгүй болоод бусдын нигуур төдийд ам авна аа" хэмээж та нар тийн бүү өгүүлэгтүн.

Хариулт: Бид нарын нигуурт үзэгдэнэ ээ хэмээвэл, ертөнц тасархай үзэлт Жанпэнба (lokayattas) нар ч хүчирхэж үл чадах илт мэдлийг хүчирхэж нь та нар өөрсдөө ч хэлж чадахгүй хирнээ бидний сонсох тэргүүтнийг та нар мэднэ гэдэг гайхалтай яа.

Эсэргүүцэл: Тиймээс "ам авах байхгүй" зэргийн хэтрүүлэл зэргээ сайтар магадлах хэрэгтэй буюу. Юу ч гэж хэлж болох, бас эцэстээ түүнийг сайтар мэлзэж болох тул гэмгүй байх учиртай биш үү?

Хариулт: Хэдий хэтрүүлэл мөн болов ч бусдын нигуур төдийд л агуулна, өөрийн ёс гэж байхгүй ээ" хэмээн өгүүлээд өөрийн үндэстний ёсыг хориод, хэтрүүлэгчийн гол номыг байгуулсан Чандракиртийн ёсноо сүсэглээд яах билээ?

"Өөрийн үндэстийн" өөрийн ёс байхгүйтэй адилаар хэтрүүлэгч нар ч бусдын нигуурт агуулагдаж болох адил. Өөрийн үндэст хэрэгтэйн эрхээр бусдын нигуурт ч үйлдэж болох нээ. Сэтгэлийн төдийт нар бусдын нигуурт баримталж, өөрийн ёсноо авч үзэхгүй бол сэтгэлийн төдийтөн болохгүйтэй адилаар, төв үзлийн утгыг хэтрүүллээр нотлон буулгах нь Хэтрүүлэгч

өөрийн ёсноо үгүйсгэгдэхэд хүрнэ. Бусдын нигуурт агуулах болсноор тэрхүү Хэтрүүлэгч ёс болон Өөрийн үндэст ч үгүйсгэгдэх тул та нар төв үзэлтэн бус хэмээн тодорхой үзүүлжээ.

Тэдгээр байхгүй ч үр нь байх тул буй болой
Ертөнцийн нигуурт үйлдэж "би"-г өгүүлэх"

хэмээсний утга нь юм болгоныг бусдын нигуурт хамааралтай гэж үзэж болохгүйг өгүүлжээ. Мөн бодас юмст өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн чанар байхгүй ээ гэдгийг өвөрчлөн чанар байна уу, үгүй юу гэдгийг шинжих ухааны үүднээс тогтоохоос биш, жирийн ертөнцийн ухаанаар тогтоох бус аа.

Дээрх "*Ном*"-оос ч: "Буй болой" хэмээгээд "ертөнцийн нигуурт үйлдэх" гэж айлдсан нь дүрс тэргүүтнийг ертөнцийнхэн юу гэж үздэг түүн шиг үзнэ хэмээсэн болой. "Янагуухийг бүү ам ав" хэмээсэн нь "Сэтгэлийн төдийтөн" нараас "бусдын эрхэт"-ийг авч үздэг шигээр "бүү ав" хэмээсэн утга болохоос, өөрийн ёсноо янагуух тэдгээрийг "бүү авч үз" гэсэн үг бишээ. "Хэрхэн та бээр бусдын эрхэтийг бодит гэж үздэгтэй адилаар"хэмээн айлдсан шүү дээ.

Тэрхүү номын завсар үест ч: "Та нар зохих ёсны ухаанаар "бусдын эрхэт"-ийг үгүйсгэвэл би ч гэсэн та нарын ухаанаар та нарт тэр янагуухийг чинь үгүйсгэнэ" хэмээх тэмцлийн хариу мөн учир "бусдын эрхэт" нь ухаанаар шинжихэд тэсч үлдэх бодит гэж таны үздэг мэт янагуухиуд тэр адил биш гэж бид үздэг учраас л ухаанаар хорьж чадах, чадахгүй нь адил болой гэсэн утга билээ.

"Ертөнцийн нигуурт үйлдэх" гэдэг нь өөрийн ёсны бус бусдын нигуурт гэсэн үг бус аа. Элдэв хорлолгүй янагуух сэтгэл ухааныг зааж буй хэрэг. Учир нь янагуухийн утгууд бүгдээр байна гэдэг нь түүний нигуурт агуулагдах хэрэгтэй болохоор тэр. Төв үзэлтэн түүний үндсэнд ч янагуухийг мэдсэн шалгадаг ухаанууд байгаа учраас.

"Тиймээс байхгүй ч" гэснийг "өөрийн бэлэг чанараар байхгүй" гэдгээр үйлдээрэй."Өөрийн бэлэг чанар байхгүй ч, тэнд байна" гэдэг нь "байхгүй ч" "байна аа" гэсэн үг бишээ. Энд өөрийн янагуух утгуудыг илэрхийлж байгаа мөн. "Өөрийн бэлэг чанараар бүтэх" гэдэг нэрийн төдийд ч үгүй билээ. Тэр тухай "*Төв үзлийн тайлбар*"-аас түүнийг мэдүүлэхийн тулд,

Ертөнцөд буй болоод буй бус гэж үзэх түүнийг
Би ч гэсэн тэр дагуу авч үзнэ

хэмээсэн тул үгүйсгэж болохгүй ээ. Чингээд "үнэхээр байхгүй боловч нэрийдэлд буй " хэмээн олонтаа гарсны учир "байхгүй ч байх болой " хэмээх

утга тус тусдаа тухайлагдах учраас л ч ямар ч буруу юм алга аа.

Шүүмжлэх нь: Гэвч *"Тэмцлийг няцаагч"-аас:* "Зүгийн ном болоод тангараг байхгүй" гэж номносон утга алин байлаа ч номнох хэрэгтэй", "Зүлэг ногоо нь өөрийн мөн чанараар бүтсэн өөрчлөн байхгүй ээ" хэмээн ам аваад, шүтэж барилдсан мөний тул хэмээн учирлаж нотлох бий. Үлгэрлэвээс, хөрөг дүрстэй адил хэмээн үлгэрлэхэд ч "тиймээ" гэх хэрэгтэй болно. Тийнхүү "зүгийн ном" болон "албатай байх" хоёр ёсны нотлол, түүгээр бүтээгдэх "бүтээгдэхүүн", "түүнийг оногч жиших шалгадаг ухаан" болон "найруулга хэл яриан д" шүтэн байж гадаад эсэргэлдэгчдэд ухаан төрүүлэхийг хүсвээс, тэр цагт "Өөрийн үндэст"-ийн нэр болох "учир шалтгааны нотлолыг" (autnomous syllogism) уурлах төдийхнөөр барж болох тул "Өөрийн үндэст"-ийг хорьж зовохын хэрэг юун?

Хариулт: Түүний хувьд тангараг болон зүгийн номгүйгээр болно гэж номносон ч та нарын эш татсан шиг байж болох ч ам авахыг орхих хэрэгтэй гэж олонтаа айлдсан байгаа тул тэр төдий нэгийг татаад зүгийн номгүйгээр нотлоно гэж хаанаас байх вэ. Гэхдээ "өөрчлөн байхгүй" гэдэг нотлол байвал "Өөрийн үндэст" болно гэхэд сэжиг төрнө гэдэг чинь үнэн шүү. Энэ бол маш их нарийн бэрхтэй орон гэж тооцогддог. Түүний хариуг (өөрийн) ёсыг байгуулахын үест номнох болно. *"Тэмцлийг няцаагч"-аас:*

Тангараг байхгүй гэж айлдсан нь
Бодит юмсын өөрчлөн байхгүйг болой

хэмээн Төв үзэлтний өгүүлсэнд Бодит өгүүлэгч нараас тийнхүү тангараглах тэр үгэнд "өөрчлөн буй аваас бодит бүх зүйлд өөрчлөн байхгүй гэдэг нь таарахгүй, өөрчлөн буй бус аваас өөрчлөн буй гэдгийг хорьж чадахгүй" хэмээх зэргийн тэмцэл маргаанаас цацарч гарсан зүйл.

Өөрчлөн байхгүй ч гэсэн хорих бүтээхийн үйл үйлдвэр байж болно гэж дээр *"Тэмцлийг няцаагчийн тайлбар"*-аас эш татсантай адил болой. Тиймээс тангараг байна, байхгүй гэдэг нь ердийн байх, байхгүйн утга дээр маргаж байгаа бус. Хамаг бодит юмс дээр өөрчлөн байхгүй болой хэмээн тангараглах (андгайлах) үг дээр өөрчлөн байна уу, үгүй юу гэж тэмцэж байгаа билээ.

Тэр адилын тангарагийн үг түүнээ өөрчлөн байна гэж ам авах болвоос, бодит бүх юмсын өөрчлөн байхгүй гэх тангарагтай харшлах гэм бидэнд бий болох хэдий ч бид нар тийн үздэггүй болохоор бидэнд гэм байхгүй хэмээсний утга билээ. Тиймээс тангараг байхгүй бол бүтээж үйлдэхийн хэрэггүй бөгөөд "өөрчлөн байхгүй" гэх ба "огт байхгүй" гэх хоёрын хооронд

маш ялгаа байна шүү.

"Хэрвээ илт мэдрэхүй тэргүүтэн" хэмээх зэргээр илт мэдрэхүй тэргүүтнийг хэзээ ч зорьж тухайлж болохгүй мэт номносон байдаг ч дээр *"Тодорхой үгт"*-ээс эш татсан мэт шалгадаг ухаан болон мэдэгдэхүүний хувьд өөрийн мөн чанараар бүтсэн зоригдохуун орон болоод зорин үйлдэгч ухаан хоёр байхгүй болохыг заасан болохоос "шүтэн барилдаж гарсан шалгадаг ухаан болон мэдэгдэхүүн байхгүй" гэж заагаагүй болно. Бидний санаанд бодит юмсын бэлэг чанар нь илт мэдрэхүйгээр бүтсэн (мэдрэгдэх) учраас хорих зохистой гэж үздэг ч Төв үзэлтэн нар "бодит бүгдээр өөрчлөнгөөр хоосон болой" хэмээн өгүүлээд хэдий илт мэдэл болон тэрээр орон юмсыг мэдэх хэдий ч, тэд бодас юмсын дотор хурах тул өөрчлөнгөөр хоосон байна. Чингэж тэд үгүйсгэгдэх учир үл хоригдох хэмээн санах буюу. Тэр тухай *" Тэмцлийг няцаагч"-аас :*

Түр нэг бодас юмсыг илт мэдрэхүйгээр
Болгоож буцааж үйлдэх болвоос
Алив бодит юмсыг тухайлж зорьсон
Илт мэдрэхүй тэрээр үйлдэгдэх больюу

хэмээсэн түүний хариу билээ. Түүний *"Тайлбар"-т ч:*

Хэрэв та, бодит бүхнийг илт мэдрэхүйгээр тухайлж болгоогоод бодит бүхэн хоосон болой хэмээснийг буцааж үйлдэнэ гэвэл тэр ч таарахгүй. Яагаад гэвэл бодит бүхний дотор нь илт мэдрэхүй шалгадаг нь багтах учраас хоосон болно. Бодит юмсыг бодсон, тухайлсан алин болгон тийн хоосон болой. Тиймээс шалгадгаар тухайлан зорих гэдэг үгүй болой. Үл зоригдох, тухайлагдах учраас хорих нь зохисгүй тул бодит бүгдээр хоосон болой" хэмээн өгүүлсэн тэр бүхэн заавал таарахгүй болой хэмээн айлджээ.

"Дөрвөн зуут"-аас ч: "Буй ба буй бус, буй нь буй бус хэмээх" зэргээр айлдсаныг түүнийг *"Тайлбар"*-т авч үзэхдээ: "Хоосон чанартай гэж өгүүлэхдээ өнө удаан сөхөөж няцааж чадахгүй үзүүлжээ. Хоосон чанартай байлаа ч авч үзэхгүй гэж та өгүүлэх тул ямар ч үзэл байхгүй гэхийн гарвал яаж болох вэ?". *"Орохуйн тайлбар"-аас*:

Алин нэрийдсэн бүхнийг байна гэж өгүүлэгч нарт хоёр өгүүлэгч энэ нь зохисгүй учир хоёр зүйлд шүтэж сөхөөх болоод хариуг өгүүлэгч Төв үзэлтэн нарт хэзээ ч бүгдэд чөлөө завсар олдохгүй билээ".

Ийн хэмээн Арьяадэва гэгээн бээр: "Буй хийгээд буй бус" хэмээх тэргүүтэн дөрвөн мөртийг эшлэжээ.

Тэр мэт өөрийн мөн чанараар бүтсэн эдэт зүйлийг эвдлэх нэрийдэл байна гэж үзэгч бүхэнд бодит өгүүлэгч нар буюу өөрийн мөн чанараар бүтсэн гэгчид ба бодит байхгүй хэмээн өгүүлэгч буюу дүрс тэргүүтний бодит юмсын тусыг үйлдэгч бүхнийг үгүй гэж үзэгч хоёр бээр сөхөөж үйлдээгүй ч мэдүүлэхээр эш татсан тул өөрийн ёсыг байхгүй хээхийн гарвал болохгүй ээ. Буй, бусын зүгийг ч хоёрт өгүүлэхийн зүг болохыг маш тодорхойлсон тул дээр дөрвөн талаас хориглох болон буй, буй бус гэж өгүүлэхийг арилгахын үест номносонтой адил болой. *"Ухааны жаран шулэгт"*-ээс айлдахдаа энэхүү эшийг тайлбарлаж:

Алин цагт тийнхүү бодит үгүй учраас өвөр болоод бусдын тал байхгүй буюу.
Тэрээр тэр мэтээр бодит үзэгч нарын нисваанисыг магадтай хорих болой

хэмээн зүгийн ном байхгүй шалтгаан болгож "бодит байхгүй" гэж айлджээ. Өөрийн бэлэг чанар буюу өвөрчлөн чанарыг бодит гэж үздэг. Тус үйлдэх гэчихээд түүнийгээ үгүйсгэж үзвэл нисваанисыг хорино гэсэн айлдвартай харшлах болно. Тиймээс өвөрчлөнтэй бодит юмсыг ам авах нь зүг байхгүй гэдэг дээр л зүг байхгүй гэж айлдсан болно.

Дээрхи эшийн эхэнд, *"Ухааны жаран шулэгтийн тайлбар"-аас:* "Алин шүтэн барилдаж гарсан номын чанар үүний язгуурыг ухааралгүй бодит юмсын өөрийн бэлэг чанарыг огоот мэдлээ гэж үзэгч нарт л бодит гэж ам авах нь магадтай байдаг тул

Хүсэл шунал уур хилэнгээс ургах
Үзлээр барахгүй,буруугаар баригч
Түүнээс л үүдэж тэмцэл болох

хэмээн бодит юмсын өөрийн бэлэг чанар байна гэж гүтгэгч нар л бодит гэж ам авдаг болохыг айлджээ.

Тиймээс эдгээр эшүүд нь Төв үзэлтнийг өөрийн ёс байхгүй гэж заагаагүй билээ. Тиймээс *"Тэмцлийг няцаагч"* болон *"Дөрвөн зуут"*-ыг татаад бусад зүгийг ам авна гэж байхгүй билээ" хэмээн *"Тодорхой үгт"*-ээс айлдсаны утгыг тэр адилаар мэдээрэй.

Хоригдохуун огт байхгүй тул
Би юуг ч хориогүй ээ

хэмээн айлдсан хоригдохуунд хоёр зүйл буйгаас өвөрчлөнг байна гэж гүтгэх бодлын оронг хориход, түүнийг байхгүй гэдгийг учир шалтгаанд авчихаад хориогүй гэж айлддаг чинь зохисгүй гэж айлддаг нь зохисгүй тул оронтын

хоригдохууныг хөөргөх бодлоор үйлдэх буюу.

Түүнийг *“Тайлбар”*-т хориглохын дээр “буй бус болно” гэж айлдсан тул “тэр хоёр байхгүй” нь өөрийн бэлэг чанараар бүтэхийн хоригдохуун гээд хааж үйлдээгүй ч, тэр адилаар буй гэж барин үгээр үүнийг хорив хэмээн та бээр басамжлал талбив хэмээн айлдсан буй. Тэр хоёрыг илбэ мэт гэж таалаагүй ч биш л дээ. *“Тэмцлийг няцаагч”-аас:*

Хувилгаан бээр хувилгаснаа,
Илбэ үзүүлэгч төрөлхтөн бээр
Илбээр илбээ хорихтой адил
Энэхүү хоригдохуун түүнтэй адил

Хэрвээ өөрчлөн байна гэж баривал
Шүтэн барилдаж гарахгүй болно
Барьсан алин шүтэж гарсан
Тэр ямагт хоосон чанарт бус уу

Хэрэв бариваас өөрчлөн буй гэх
Тийнхүү бариваас хэн буцаах
Үлдсэн бүхэнд ч энэ ёсоор мөн
Тиймээс гэм хайх чөлөө түүнд байхгүй

хэмээн зэрэглээг ус гэж үзэхэд өөрчлөн байна гэвэл өөрийн шалтгаан нөхцөлд шүтэж төрөх нь үгүй болно. Тийн бариваас хэн ч буцааж чадахгүйд хүрэхийг айлджээ.

”Тодорхой үгт”-ээс: “Өөртөө тангараг байхгүй” учраас хэмээн айлдсан нь өөрийн ёс байхгүй гэсэн үндэслэл биш. Тэр өөрийн үндсэнд тангараг байхгүй” гэсэн утга мөн. *“Орохуй”-гаас:* ”Зүг байхгүй” гэж айлдсан нь өөрийн ёсноо сөхөөгдөхүүн болон сөхөөгч хоёуланг өөрчлөнгөөр бүтсэн гэж үзсэнээр үндэс, үр дагавар өөрчлөнгөөр бүтсэн гэж үзэхэд учрах буюу, эс учирваас үндэс шалтгааны үр дагавраа гаргаж үйлдэнэ гэх ухаанаар шинжиж үйлдэхийг үгүйсгэх сөхөөлгө та нарт байхгүй ухаанаар шинжихэд тэсч үлдэнэ гэж үзэх хэрэггүй хэмээсэн утгууд билээ. Ерөөс өөрийн ёс байхгүй гэсэн бус. “*Түүний тайлбар”-т*:

Бидний зүгтэй ч адил биш л дээ. Юу боловч бидний зүгийг сөхөөснөөр хөөгдөхүүнтэй тулж учирах биз. Гэвч сөхөөж болохгүй зүйлийг сөхөөж няцааснаар сөхөөгдөхүүнтэйгээ учрахгүйгээр сөхөөж үйлдэж болохгүй. Сөхөөгч,

сөхөөгдөхүүн хоёулаа өвөрчлөнгөөр бүтээгүй шүү дээ. Тиймээс ч учрах, эс учрахыг санаагүй байна

хэмээн бодит өгүүлэгчийн гаргаж тавьсан ухааны шинжлэл үл зохих учир шалтгаан болгож өвөрчлөнгөөр эс бүтэхийг тавьжээ.

Ам аваагүй гэж хэлээгүй учраас түүнийг ухуулж "*Эх судар*"-аас эшлэн: "Шаарийн хөвүүн бээр Равжораас, төрөх болон эс төрөхийн алин номоос эс төрөхийг олсон уу, олдох уу гэж шинжлэн асуухад, тэр хоёуланг олохыг үгүйсгэв. Шаарийн хөвүүн бээр чингэвэл олох ба онох гэж байхгүй юу? хэмээн асуухад, "Дээр эш татсан мэт тэр хоёрын байх, байхгүй хоёр ёсоор бус аа. Тэр ч янагуухид тийн боловч үнэмлэхүйгээр үгүй болой" хэмээн айлдсаныг үлгэрт авч тэр адилаар ам авах хэрэгтэй гэж айлджээ. *"Орохуйн тайлбар"-аас:*

Үгээр үзвэл тийнхүү хоёр хэтийдэл гарах учраас төрөх буюу эс төрөх номоор олсон ба олохыг хорьсон. Хоёулаа бодит үгүй учраас таарахгүй билээ. Үл шинжлэн ертөнцийн нэр томъёонд олно гэж ам авч болдоггой адилаар сөхөөгдөхүүн болоод сөхөөгчүүд нь учирсан, эсвээс учраагүй ч байж болно. Гэхдээ нэрийдэл утгаар ч сөхөөгч, сөхөөгдөхүүнээ сөхөөлөө гэж болдогийг мэдээрэй" хэмээн учрах, эс учрах ухааны шинжлэлийг хийгээд тэр хоёрын алин ч сөхөөгдөх нь байхгүй ч тэрээр сөхөөгдөж болно гэдгийг эвдлэхгүйгээр, янагуух утганд бусдын зүгийг сөхөөж болно гэж ам авах хэрэгтэй" гэдгийг айлджээ.

Түүгээр зогсохгүй нотлолоор бүтээгдэхүүнийг бүтээж болохыг ч болгоосон буй. Саяхан эш татсан номонд:

Хэдий та бээр нарны хот мандалд байгаа ялгаануудын
Дүрс хөрөг дээр будгаар буулгасны цагт үзээд
Нэр болоод түүний зураг хоёрын намба таарах, таарахгүйг
Хэлэх зохисгүй боловч харин түүнд шүтэж нэрийдэл төдий нэгэн гарсан буюу

Худлаа байсан ч өөрийн нүүрээ үзэсгэлэнтэй болгохын тул
Түүнийг буй хэмээн хэрхэн ёсчлон энд ч билгийн хацрыг
Ариусгаж гоёх чадал нь үзэгдэх нотлол нь
Заавал зохистой бус ч гэсэн бүтээгдэхүүнээ онодог гэдгийг мэдээрэй.

Хэрхэн дүрс хөрөг хэмээх нь өчүүхэн төдий нэг буй бус боловч нарны хот мандалтай таарах, таарахгүй бол төрнө гэх атгаг хэзээ ч байхгүй байх болно. Гэхдээ шалтаг болсон дүрс ойртож дөтөлснөөр дүрс хөрөг болгох бодол төрж, мэдэх гэж хүсч байсан утгаа мэдэж авдагтай адил өвөрчлөнгөөр хоосон чанарын сөхөөлгөөр, сөхөөгдөхүүнийг сөхөөж няцаах ба өвөрчлөнгөөр хоосон бөгөөд таарч тохирохоос хагацсан нотлолоор бүтээгдэхүүнээ бүтээх мөн.

Хоёр болж хэтийдэж үл болох тул өөрийнхөө үгийг ч хэтийдэлтэй адилтгах нь зохисгүй гэдгийг мэдээрэй хэмээжээ.

Чингэж өөрийгөө цаашид хорих ухааны толгойг цогнойлгож үл оруулах хариултыг ийнхүү айлдаад "өөрийн ёс байхгүй ээ" гэж айлдаагүй болой. Мөн үндэс шалтгаан, үр дагавар өвөрчлөнгөөр бүтсэн гэж үзэхдээ шалтгаанаар учрах, эс учрах болсноор үр дагавраа гаргадаг гэж шинжээд хорихын гэмийг өөртөө авдаггүй. Гэвч өвөрчлөн байхгүй гэдгээр шалтаглан тэвчиж буй хэрэг. *"Орохуйн тайлбар"-аас:*

Та хэрхэн хуран үйлдэхүйг үзэх вэ? Алив тэдгээр хоёулаа илбэтэй адил учраас л. Надад гэм болохгүй ертөнцийн бодит юмс ч байна. Алин өөрийн бэлэг чанар эгүүсгэгдэхүүн, эгүүсгэгч тэдгээрийг шинжилж л болно. Ямар ч байлаа бодит зүйлсийг буруугаар хотол нэрийдэн эгүүсгэгч тэр бээр илбэ мэт үл төрөхийн мөн чанарт болон өвөрчлөн байхгүй ч хөлхөлгөөний эрхээр үс үзэгдэх зэргээр тийн атгалах орон болдог зэргийг ер санадаггүй билээ. Тиймээс надад тэр хэлж байгаа гэм буруугийн үес байхгүй бөгөөд ажиглал шинжлэлгүй бүтсэн ертөнцийн бодит юмсууд орших тул бүгд байх болно.

хэмээн бусдад гэм орох шалтгаан болгож өөрийн бэлэг чанарыг ам аван байгуулсан бөгөөд өөрт тэдгээр гэмүүд байхгүйн шалтгаанд илбэ зэргийг авсан гэж айлдсан тул тэдгээрийг мэдэж Төв үзлийн ёс бол гэмээс ангижирсан гэдгийг мэдэж авагтун.

Ер нь магад утгат эрхэм зарлиг болон Төв үзлийн шастаруудаас "энэ нь энэ мэт мөн", "энэ нь энэ мэт бус болой", "энэ хийгээд энэ үгүй болой", "энэ хийгээд энэ буй болой" хэмээн хэмжээлшгүй нэгнийг айлдсан байдаг. Тиймээс тухайн туурвигч нарын тухайн тааллууд байх учир тусгайд нь эш татаж батлахын хэрэг юун. Харин тиймгүй ингэж үзэж тангарагласан гэж айлдаагүй тэдгээр гол номуудыг тэр үест номнохдоо энэ бол туурвигч түүний ёс гэх буюу түүний болгоол болой, энэ нь тэр мэт бус гэх зэргээр нарийн ялгаж чадахгүйд хүрдэг. Гэсэн ч "хүсэх (авч үздэг) "ам авдаг, тангарагладаг" гэх зэргийн үгийн ялгааг гаргах шаардлагатайг олонтаа айлджээ. *"Тэмцлийг няцаагч"-аас:*

Нэрийдэх гэж амыг авалгүйгээр
Бид нар номнож үл үйлдэх хэмээсэн ба,

"Ухааны жаран шүлэгт"-ээс ч:

Бодит гарсан нэгэн эвдрэхэд

Хэдий үгүй боллоо гэж нэрийдэх шиг
Дээдэс тэрчлэн
Илбэд үйлдсэнийг үзээд үгүй хэмээн таалах

Алин шүтэж гарсан бодитууд
Усан доторхи саран мэт
Үнэхээр бус ч, буруу бус гэж
Үзэх тэд нар үзлээр үл булаагдах хэмээсэн ба,

"Ертөнцөөс нөгчсөн нирвааны магтаал"-аас ч:

Аливаа шалтгаанаас үүссэн бүгдээр
Огт үгүй бус, бас буй бус тул
Дүрс хөрөгтэй ижил гэдэг нь
Тодорхой атал юу үл хүсэх хэмээсэн

Амсагдахуун тэр үгүй тул
Амсаж мэдрэх "би"-нь үгүй болюу
Тэрхүү амсуурга өөрчлөнгөөр
Буй бус гэж та болгоожээ хэмээсэн ба,

Үйлдэгч болоод үйл түүнийг ч
Нэрийдэлт болохыг та үзүүлжээ
Инагш, чинагш хамаарах чанараар
Бүтсэн хэмээн та таалжээ

Түр нэг эвдрэх шалтгаанаас
Үр гарна гэдэг зохисгүй
Эс эвдрэх үйлээс бус
Төрөлхтөн зүүд мэт гэж та болгоожээ

Алив шүтэн барилдаж гарсан
Алин тэр ямагтын хоосон гэж таалав та хэмээн айлджээ.

"Орохуйн тайлбар"-аас ч:

Мэргэд ухаантны энэ зүг гэм буруугүй бөгөөд тус эрдэмт болой хэмээн санаж, эргэлзэж доноголзолгүй ам аваарай" хэмээгээд,

Түүнээс шүтэн барилдаж гарсан шалтгаан энэ төдийг ам авсан дагуу зүтгэж нэрийдэхийг ам авах тул бидний ёсноо нэрийдэл бүгдээр тасархайдахын хэтийдэл

болохгүй бөгөөд гадныхан ч гэсэн энэ ямагтыг ам авах нь зохистой" хэмээн лавтай яа ам авах хэрэгтэйг айлдсан бөгөөд энэ мэтийн зүйл олон байна.

Мөн *"Орохуйн тайлбар"-аас:* Дөрвөн тангараг даган өгүүлээд тэдгээрийн ухаанаар батлахын тулд номнов" тэр ямагт нь түүнээс төрөх бус, бусдаас төрөх гэж хаанаас, хоёулангаас бус, шалтгаангүйгээс хаанаас байх" хэмээн дөрвөн тангаргийг номнов. *"Тодорхой үгт"*-ээс ч тэр мэтээр номносон тул Нагаржуна багш болон Чандракирти багшийн ёсноо өөрийн хүсэл (үзэл), ам авах, тангараглах баримтлалууд бий.

/4/ Дөтгөөр ёсыг хорих нь. Ийнхүү нэрийдлийн өөрийн бэлэг чанар байж болох ч өөрийн бэлэг чанарыг ухаанаар ажихад тэсч үлддэг нэрийдлийг хорих нь сайн зүйл биш гэж дээр номносон билээ. Төв үзэлтэн болон гадаад эсэргэлдэгч, бодит өгүүлэгч хоёулангийн ёсноо орших бусдын тусад жиших шалгадгаар батлагдах "гурван ёст учир шалтгаан"-ыг Чандракирти багшийн ёс гэж үзвэл таарахгүй шүү. *"Тодорхой үгт"*-ээс тэр адилын зүйлүүд дээр тусгайлан ялгаж хориг тавьсан болой. Тэр адилаар түүнийг авч үзвэл, бодит хүчтэй орших учир шалтгааны нэрийдлийг найруулахгүй гэсэн, Өөрийн үндэстийн учир шалтгаан болох учраас буцааж болохгүйд хүрнэ. Эдгээр бүгдийг өнөөдөр ч номнож болох тул энд энэ төдий цөөн үг өгүүлэв.

19

ӨӨРИЙН ҮНДЭСТ (СВАТАТРИКА), ХЭТРҮҮЛЭГЧ (ПРАСАМТИКА) ХОЁРЫН ЯЛГААГ ТАЙЛБАРЛАХ НЬ

2/ Өөрийн ёсыг номнох нь
а/ Өөрийн үндэстийг бодитойгоор сөхөөх
/1/ Суурь номт эс бүтэх зүгийн гэмийг үзүүлэх
/а/ Бодол санааг өгүүлэх
/б/ Тэдгээрийг хорих
1' Утга нь үл таарах нь
2' Үлгэр авах нь адилгүй байгаа нь
/2/ Тэрхүү гэмээс нотлол ч эс бүтэхийг үзүүлэх

- - - o O o - - -

2/ Өөрийн ёсыг номнох нь

Хэтрүүлэгч нар өөрийн үндэстийн ёсыг сөхөөг гаргаад өөрийн ёсоо байгуулсан түүнийг хэлэхэд тэр хоёуланг нь ухаарч болох тул түүнийг өгүүлсүгэй. Энэ талаар *"Тодорхой үгт"*-ээс олонтаа айлдсан тул үг олон болох вий гэж эмээгээд энэ үест гол зүйлүүдийг номносу.

Түүнээ хоёр зүйл:
а/ Өөрийн үндэстийг бодитойгоор сөхөөх
б/ Тэд бидэнтэй адилгүйн ёсон

а/ Өөрийн үндэстийг бодитой сөхөөхөд хоёр:
/1/ Суурь номт эс бүтэх зүгийн гэмийг үзүүлэх
/2/ Тэр гэмээс нотлол ч эс бүтэхийг үзүүлэх

/1/ Суурь номт эс бүтэх зүгийн гэмийг үзүүлэхэд хоёр:
/а/ Бодол санааг өгүүлэх
/б/Тэдгээрийг хорих

/а/ Бодол санааг өгүүлэх

"Тодорхой үгт"-ийн айлдвар номууд дотроос энэ үесийн ном нь ухаарахад маш бэрхтэй үзэгдэх тул *"Тодорхой үгт"*-ийн үгийг эш татаж номносугай.

"Ийн өгүүлэв. Юутай ч "дууг мөнх бус аа" гэхэд "ном" болон "номт" хоёрыг ерөнхийгөөр барьсан мөн. Тусгай ялгааг нь бариагүй. Ялгааг нь барьсан бол жишин баригч болоод жишин баригдахуун хоёрын нэр томъёо байхгүй байх

хэрэгтэй. Хэрвээ ийнхүү "дууг дөрвөн махбодиос бүтсэн" гэж бариваас тэрээр гадна талд үл бүтнэ. "Огторгуйн эрдэм" гэж бариваас тэрээр бурхан өөрт нь үл бүтэх мөн. Мөн "өвөрмөц өгүүлэгч нар" дууг мөнх бус гэж үздэг ч, "үйлдсэн дуу" гэж бариваас тэрээр бусдад эс бүтнэ. Гэсэн ч "илт тодотгон үйлдэгч" гэвэл тэр нь өөрт эс бүтнэ.

Цаашлаад "эвдрэх буюу шалтгаан нөхцөлт" гэвэл тэрээр бурхан өөрт эс бүтнэ. Бүр "шалтгаангүй зүйл" гэвэл гадаад этгээдэд эс бүтнэ. Тийм учраас энд хэрхэн ном болоод номтыг ерөнхийлөн барьж байгаа түүгээр л, энд ч ялгааг орхисон номт нэгнийг барьсан болно шүү" хэмээжээ.

Түүний утга нь: "Бурхан бээр Өвөрмөц өгүүлэгч нарт "дуу бол мөнх бус шүү" хэмээн андгайлахад махбодиос гарсан дуу гэж номтод бариваас "Өвөрмөц өгүүлэгчид "үл бүтэх". Огторгуйн эрдмийн дуу хэмээн номтод бариваас өөрийн ёсноо эс бүтэх. Тэрчлэн Өвөрмөц өгүүлэгч бээр, тодруулан үйлдэгчийг дуу нь мөнх бус гэж андгайлаад, үйлдсэн дуун хэмээн номтод бариваас тодорхой үйлдэгч болохгүй. Урьд байсан нөхцлөөс тодорхой үйлдэгч дуун хэмээн номтод бариваас өөрт эс бүтнэ. Чингэхдээ өөр, өөрийн ёсны нийт бусын бодлыг номтод барьж болохгүй ээ. Номт гэдэг бол эсэргэлдэгч хоёр талаас тусгайлан шинжлэн үзэж байгаа зүйлийн суурь учраас хоёулангийн "зохилдох үзэгдэл" болж бүтсэн нэгэн байх хэрэгтэй.

Ингэж "номт" нь зохилдох үзэгдэл болох шаардлагатайн адилаар "ном" болох мөнх бус нь ч гэсэн тусгай ялгааг гаргаагүй ерөнхий нэгэн зүйл байх хоёулаа бүтсэн байх хэрэгтэй. Ямар ч жишээг татахдаа, зохилдох үзэгдэл нэгэн бүтээгдэхүүнийг бүтээхийн (нотлогдохууныг батлах) өмнө байх хэрэгтэй.

Тэр жишээний дагуу Төв үзэлтэн нар нүд тэргүүтнийг дотоодын төрөн түгэхүй буюу дүрс тэргүүтэн гадаадын төрөн түгэхүйнүүдийг "өөрөөсөө төрөх нь байхгүй" гэдгийг өөрийн аймгийн бодит өгүүлэгч нар бүтээхдээ "үнэн нүд тэргүүтэн " хэмээн номтод бариад өөрт үл бүтээх, "хуурмаг нүд тэргүүтэн "хэмээн номтод бариад гадаадынханд үл бүтээх тул энэ мэтийн ялгааг орхиж нүд, дүрс төдий нэгнийг номтод агуулваас төв үзэлт болон бодит өгүүлэгч хоёулаа "өөрөөсөө төрөх байхгүй" тэргүүтнийг тусгайлан шинжих суурь болж өгнө. Тиймээс хоёуланд "зохилдох үзэгдэл" болох шаардлагатай болно гэж санаарай. Зохилдох үзэгдэлд бүтэхийн утгын хувьд ч хэрхэн гадны эсэргэлдэгчдэд төрсөн шалгдаг ухаан нь төдий чинээгээр дотоод эсэргэлдэгчдэд ч тэр адилаар шалгадаг ухаан төрөх аж.

/б/ Тэдгээрийг хорихад хоёр:

1' Утга нь үл таарах нь

2' Үлгэр авах нь адилгүй байгаа нь

1' Утга үл таарах нь

"Тодорхой үгт"-ээс:

Тэр нь тийм бус аа. Энэ мэт алин хэзээд энэ үест төрөх хоригдохуун мөнийг бүтээх ёстой ном гэж үзэх тэр үест зөвхөн түүний шүтээн буюу чанх буруу номт төдийгөөр "миний бодит гэгчийг олвоос доройтох болно. Тиймээс өөрийнхөөр ам авах ямагт болой. Чанх буруу, чанх зөвүүд нь тус тусдаа байна. Тиймд хэзээд хөлхөлгөөгөөр үс хялгас эх үзэгдэх зэрэг чанх буруу бодлоор байхгүй зүйлийг байгаа гэж барих тэр цагийн байгаа гэх утгыг хувь төдий зорих гэж хаана байх. Хэзээд хөлхөлгөө бусаар үс хялгас гэж зөв бодлоор буюу үнэн бус зүйлийг үнэн гэж гүтгэхгүй тэр цагт хэн ч гэсэн янагуух болсон ч буй бус байгаа утгаас өчүүхэн төдийд ч зорих гэж хаанаас байх вэ. Тэр ямагтын учир Нагаржуна багшийн (*"Тэмцлийг няцаагч"-аас*) аман гэгээнээс,

Хэрэв илт мэдэл тэргүүн бээр
Зарим нэг утгыг зоривоос л
Бүтэх буюу буцааж үйлдэх
Тэр нь үгүй тул надад гэм хайх чөлөө байхгүй хэмээн айлджээ.

Алин хэзээд тэр мэтээр чанх буруу болон зөв хоёр тус тусдаа болох тэр цагт чанх зөв байх орон үест чанх буруу нь үгүй (буй бус) байх учраас номт болох янагуух нүд хаанаас байх вэ. Тиймээс сууринд эс бүтэх мэдэгдэхүүн бус зүйлийн гэм, сууринд эс бүтэх нотлолын гэм буцаагүй тул үүнийг хариулт гэхгүй хэмээжээ.

Үүнийг *"Дүрс төрөн түгэхүйг авья. Өөрөө өөрөөс төрөх үгүй л дээ, Тэрээр буй учраас. Үлгэрлэвээс өмнө тодрох хумхтай адил"* хэмээх учир шалтгааны гаргалгаан /syllogism/ дээр жишвээс ухахад хялбар учраас түүний үүднээс номносон болой.

Тэдгээр хариулт номоор номт нь зохилдох үзэгдэлд эс бүтэх ёсыг үзүүлжээ. Хэрхэн үзүүлсэн хэмээвээс энд аливаа гадны эсэргэлдэгчтэй зохилдох үзэгдлийг бүтээх номт эс бүтээхийн эс бүтээх ёсыг заагч гадны эсэргэлдэгчид нь *"Тодорхой үгт"*-ээс айлдсан энэ үест "өөрөөс төрөх"-ийг хорих эсэргэлдэгч мөн байж болох ч ер нь бодит юмст үнэмлэхүй мөн чанар байна гэж үзэгч "бодит өгүүлэгч" нар болоод нэрийдэлд тэдгээр бэлэг чанараас бүтсэн өвөрчлөн байна гэж үздэг "өөрийн үндэст" хоёулаа байна. "Өөрийн үндэст" төв үзэлтэн нарыг "мөн чанарыг үгүйсгэн өгүүлэгч" гэж

нэрлэдэг ч энэ үест үгийн чуулганыг судлахын тулд "өөрчлөн үгүйг өгүүлэгч" хэмээн Хэтрүүлэгчийн ёсноо ойлгож болно. "Өөрчлөн буй хэмээн өгүүлэгч" хэмээвэл "Бодит өгүүлэгч "болон "Өөрийн үндэст" хоёуланг гэж ойлгоорой.

Дүрс төрөн түгэхүйг номтод агуулсан түүнийг бүтээх ёс нь түүнийг баригч харах мэдрэхүй нь илт шалгадаг ухаан болсон байх хэрэгтэй. Мөн эндүүрэггүй гэж тэдгээрээр эс батлагдаваас утга бүтээсэн (оносон) илт мэдэл болохгүй учраас эндүүрэггүй байх ёстой. Атгаггүй, эндүүрэггүй байна гэдэг нь тэдгээрийн ёсонд эндүүрэггүй гэж байгаа алин газар түүнийгэ өөрийн бэлэг чанараар бүтжээ гэж үзэх бөгөөд үзсэн тэр дагуу байна аа гэж магадалж чадаж уу гэдгээс хамаарна. Тийм учраас гадны эсэргэлдэгчид хэрхэн номтыг бүтээсэн тэр адилын шалгадаг ухаан нь дотоодын эсэргэлдэгчид тэр адилаар байх хэрэггүй. Аливаа ном юмст өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн мөн чанар нэрийн төдийд ч байхгүй тул түүнийг бүтээгч шалгадаг байхгүй билээ хэмээн энэ багш болгоож "өөрийн үндэст"-ийг хорьсон ажээ.

Чингээд бодит юмсын өөрчлөн байхгүй онох үзлийг шинээр төрүүлэх гишүүн болгож гадны этгээд нарт "Өөрийн үндэст"-ийг хорих шаардлагатай учрыг номножээ. Хэтрүүлэгч төв үзэлтнүүд өөр хоорондоо янагуухийн зарим утгыг онох жиших шалгадаг ухааныг төрүүлэхийн гишүүнд "Өөрийн үндэст" хэрэгтэй, хэрэггүй ажиглалтыг түр нэг үзүүлжээ. Түүнийг гол номтой найруулан номносу. "Алин цаг" хэмээхээс "ам авах ямагт болой " хэмээх утгын хувьд "бүтээгдэхүүн номын суурь номт болох дүрс тэргүүтэн хэмээвэл тэр ямагтад доройтох буюу эс бүтнэ гэж Лэгданжэд багш бээр өөрөө ам авсан мөн болой.

"Номт нь ямар байх вэ?" Мунхагаар уршигдсан чанх буруу төдийгөөр өөрийн бодитыг олсон буюу харах мэдрэхүй зэрэг нэрийдлийн ухаан төдийгөөр бүтсэн утгууд болно. "Ам авах ёс"-ны хувьд үнэхээр төрөхийг хорих тэрээр тэдгээр номтууд бүтээж үйлдэх номонд шүтэх тэр цаг тийн болно. Чингэвэл "тийн ам аваагүй" гэвэл хэрхэх вэ? "Тэр ямагтад эс бүтсэн бөгөөд тэр ямагтын утгат бус дүрс зэргүүдийг эндүүрэггүй ухаанаар олохын утгат болохгүйд хүрч хуурмагийг баригч янагуух сэтгэлийн олз (мэдэгдэхүүн) болно.

Тиймээс тэдгээр нь өөрсдөө мунхагаар уршигдсан эндүүрэл болно. Чингэвэл эндүүрэгт сэтгэл нь эндүүрэггүй сэтгэлээр олсон утгыг онож чадахгүй эндүүрэгт сэтгэлд ургах утга эндүүрэггүй сэтгэлээр олдохгүй. Чанх буруу эндүүрэгт сэтгэл болон чанх зөв эндүүрэггүй сэтгэл хоёр өөрийн орныг харилцан тэвчихийн (үгүйсгэх) үүднээс орноо мэдэхийн хувьд тус тусдаа болой" хэмээсэн нь чанх буруу бөгөөд зөв тэдгээр нь тус тусдаа хэмээсэн утгаа. Түүнийг номнохдоо "алин тэр цаг" хэмээхээс "зорих хаанаас байх вэ" хэмээх хүртэл болой. Түүнд чанх буруу хэмээсэн нь мунхагаар уршигдсан

харах мэдрэхүй зэрэг янагуух сэтгэлүүд болой.

Тэрхүү "буй бусын байна (буй) гэж барих" гэдэг нь "Дүрс, дуу тэргүүтэн өөрийн мөн чанараар бүтсэн бэлэг чанар байхгүйтэй адилаар эрхтний мэдрэхүй зэргээр байна гэж барьдаг. "Атгаггүй сэтгэлээр барина" гэдэг үзэх төдий нэгнийг хэлэх учир өөрийн бэлэг чанартай юм шиг дүрс тэргүүтэн үзэгдэнэ. "Тэр цагт буй байна гэх утгыг хувь өчүүхэн төдийд ч хаанаас зорих" хэмээсэн нь тийнхүү өөрийн бэлэг чанар байхгүй атал үзэгдэж харагддаг шиг тэдгээр сэтгэлээр өөрийн бэлэг чанараар оршихын утга өчүүхэн төдийд ч бүтэх гэж хаанаас байх хэмээсэн утга болой. Өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн утга байхгүй ээ гэдгийг харуулах жишээг "Үс хялгас зэрэг мэт" хэмээжээ.

Тэдгээрээр дүрс, дуу тэргүүтнийг үзэх эрхтний мэдрэхүйнүүд эндүүрэгт учир өөрийн бэлэг чанараас бүтсэн гэх утгыг "бүтээгчид" биш (нотлогч) гэдгийг айлджээ. "Эндүүрэггүй сэтгэлээр дүрс,дуу тэргүүтнийг хэзээ ч барихгүй болой" хэмээсэн нь хэзээд хөлхөлгөөт бус сэтгэлийг илэрхийлжээ. "Түүнээ чанх зөв, үл эндүүрэх сэтгэлүүд болой. Тэр нь тэр ямагтыг илт болгоохоос өөр бусдад үгүй болой" "Түүгээр үнэн бусыг үл гүтгэх " гэдэг нь тэр ямагт болдоггүй дүрс, дуу зэргийг үл гүтгэх буюу буй гэж үл барихыг заажээ. Үлгэрлэвээс, хөлхөлгөөнөөс хагацсан харааны мэдрэхүйгээр үс хялгас эрвэлзэн торойхын үзэгдлийг үл үзэх мэт болой. "Янагуух болох нь" гэдгээр дүрс, дуу зэрэг хуурмаг утгууд болой. "Буй бус" гэдэг нь өөрийн бэлэг чанараар эс бүтсэн учраас болой. Тэр мэтийг эндүүрэггүй сэтгэлээр, тэр ямагтыг оронт түүгээр өчүүхэн хувь төдий ч эс бүтэх буюу. Тэдгээр нь түүгээр үл болгоогдох учраас" хэмээх утга болой.

Тэдгээр утгын талаар Нагаржунай багшийн гол номын эшлэлийг өгүүлсү. "Хэрвээ хэмээх тэргүүтэн" гэсэн үүгээр илт мэдэл тэргүүтэн дөрвөн шалгадгаар өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн утга хаана ч бүтээгүйг айлдаж үүнийг энэ үест үндэс гарвал болгон зохиожээ.

"Алины тухайд ч тэр мэт" хэмээх зэрэг нь дээр номносон утгыг хураангуйлсан буюу. "Алин номт болсон нүд нь янагуух болох хаанаас байх" хэмээсэн нь янагуухийн нүд зэрэг нь номт болохгүйг заасан бус, дээр номносон мэт өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн буюу илт эндүүрэггүйгээр бүтэх дүрс гэдэг номт болж нэрийн төдийд ч бүтэхгүй хэмээх утга болой. "Тиймийн тул" хэмээхийн утга нь "өөрийн мөн чанараар бүтэх араншин байхгүй гэж өгүүлэгч" болон "бодит өгүүлэгч" хоёуланд дүрст төрөн түгэхүйг номтод жишээлэхийн үест үл эндүүрэх илт мэдэл зохилдох үзэгдэл болохгүй тул хоёулангийн ёсноо зохилдох үзэгдэл болсон номтыг бүтээсэн шалгадаг

байхгүй тул өөрийн үндэстийн учир шалтгаанаар гадаадын эсэргэлдэгчдэд нотлох ёстой зүгийг гэмгүй гэж үзэж болохгүй гэсэн утга болой. Нэрийн төдийд ч өөрийн мөн чанараар бүтсэн араншин байхгүй гэж үзэх зүгт тэр мэт биз ээ. Гэсэн ч бид нар нэрийн төдийд ч тийн үл үзэх учир өөрийн үндэстийн номт зэргүүд буй тул гэмийн зүг байхгүй гэнэ хэмээвээс. Нэрийн төдийд ч тэр адилын араншин байх нь зохисгүй гэж дээр ч номносон эдүгээ ч номнож буй тул тэр хариулт чинь таарахгүй байна.

2' Үлгэр авах нь адилгүй байгаа нь

"Тодорхой үгт"-ээс:

Үлгэрийн хувьд ч адил бус болой. Энэ нь дууны ерөнхий болон мөнх бусын ерөнхий ялгааг өгүүлээгүй байгаа нь хоёулан дээр байна. Тэрчлэн нүдний ерөнхий утга нь хоосон чанар мөн болон хоосон чанар болохгүй гэж өгүүлэхийг нэрийн төдий ч ам аваагүй тул, үнэмлэхүйд ч аваагүй учир үлгэр жишээний хувьд адилгүй болой хэмээжээ.

Энэ нь махбодиос төрөгсөд болон огторгуйн эрдэм хоёр болон үйлдэгдсэн хийгээд урьд байсан шалтгаан нөхцлөөс тодорч гарах хоёрын аль нь ч бус дуу болон шалтгаанд дулдуйдах, дулдуйдахгүй хоёрын аль нь ч биш болох ерөнхий мөнх бусын байх бөгөөд харин үнэн худлын алин ч болдоггүй нүд зэргүүд байхгүй хэмээн заасан бус гэсэн утгатай аж. Тэдгээрийг эсэргэлдэгч нар үл зөвшөөрөх бөгөөд тиймээс үлгэр, утга хоёрыг таарахгүй гэж хэн ч баталж чадахгүй бүюу. Чингэвэл юу болох вэ ?

Махбодиос төрсөн дуу хэмээх огторгуйн эрдмийн дуу хэмээн ямар ч ялгаа гаргаагүй дуу байна гэж мэдэхдээ тэрхүү эсэргэлдэгч хоёр ёсноо байна гэж үзнэ. Өвөрчлөнгөөр хоосон гэж өгүүлэх ба хоосонгүй гэж өгүүлэх хоёр ёсноо үл эндүүрэх сэтгэлээр бүтсэн ч биш. Эндүүрэх сэтгэлээр бүтсэн ч биш.Тийм шалгадгаар бүтсэн нүдний буюу дүрсний ерөнхий байхгүй. Эндүүрэггүй сэтгэлээр бүтэхдээ гадны эсэргэлдэгчдэд бүтэхгүй. Эндүүрэггүй сэтгэлээр олно гэдэг эсэргэлдэгчийн шалгадгаар эс бүтэх тул үлгэртэй адил биш гэсэн утга болно.

Ер нь эс эндүүрэх сэтгэл бол үнэмлэхүй үнэнийг оносон тэгш агуулах бясалгалын сэтгэл байдаг. Гэвч энэ үест үзэгдэх орон болсон өөрийн бэлгэстээ үл эндүүрэх илт шалгадаг болон шунахуйн орон өөрийн бэлгэстээ үл эндүүрэн жиших, шалгадаг хоёрыг баггаaж болно. Нийт болоод учир шалтгааны гурван ёсыг бүтээх шалгадаг тэр адил ерөөс байхгүй тул эс

эндүүрэх сэтгэлээр олсон утга нь номт болохгүй. Энэ үест өөрийн бэлэг чанар хэмээх нь зөвхөн ертөнцийн хашир мэргэдийн үзэл баримтлалын дагуу утгыг үйлдэж болохгүй. Бодит буюу бодит үгүйн алинд ч өөр өөрийн өвөрчлөнг авч үзэх өвөрчлөнг дээр номносны дагуу үйлдэнэ. Өвөрчлөнг байна гэж өгүүлэгч нар нь бодит бусыг онох жиших шалгадгаар ч тэр мэтийн өвөрчлөгийн шунахуйн оронг эндүүрэггүй гэж үздэг.

Тэр мэтийн өвөрчлөн нь үл эндүүрэх сэтгэл тул үзэх орон болоод шунах орон алинд ч үл эндүүрэх мөн. Гэвч тэр ямагтын утганаа үл эндүүрэн одсоноор өөрийн ёсны шалгадаг түүгээр номт зэргүүд эс бүтнэ гэж үздэг ч хоёр эсэргэлдэгчийн үндсэнд нүд,дүрс тэргүүтнийг онох янагуух шалгадаг байхгүй гэж үздэг бус аа. Гадаад эсэргэлдэгчийн үндсэнд ч дээр номносон элдэв хорлолгүй эрхтний мэдрэхүйгээр татагдсан дүрс тэргүүтэн байх төдийг магадалсан магадлагч сэтгэлийн оронд ухааны хорлол ирэхгүй буюу.

Нарийвчлан номновоос, "ногоог буй гэж барих бодол" дээр гурван зүйл бий. Ногоонд өөрийн мөн чанараас бүтсэн өвөрчлө байна гэж барихыг "үнэхээр буй гэж барих бодол" гэнэ. Ногоог өөрийн мөн чанараар бүтсэн бус ч "илбэ адилаар байна гэж барих" буюу "худлаар буй гэж бодох" бодол. Мөн худал, үнэн алиныг нь ялгалгүйгээр "ер нь байдаг төдий л зүйл" гэж барих бий. Ногоог мөнх, мөнх бус, мөнх бусын ёст зэргээр барих ёс байдаг ч тэр гурван зүйлийн аль нэгээр л барихаас өөр барих ёсон байхгүй тэдгээрийг энд номнох хэрэггүй. Түүнээс бодит юмсын өвөрчлөн үгүйг оносон үзэл үндсэнд төрөөгүй амьтанд буй төдийд барих болон үнэхээр байна гэж барих хоёр нь байна. Өөрийн мөн чанараас байхгүй ч илбэ адилаар байна гэдэг бодол үл төрнө. Ном юмсыг илбэтэй адилд үзэх үзлийг олоогүй байгаа дээрхи амьтан бодгалийн атгагаар барьж байгаа орон бүхнийг үнэнд барьсан гэж бүгдийг хэлж болохгүй. Үүнийг дээр нэрийдлийн шалгадаг ухааны номнох үес болон өвөрчлөн буй, буй бус дөрвийн ялгааг гаргах үест олонтаа заасан билээ.

Чингэлгүйгээр өвөрчлөн үгүй үзлийг үл ухаарсан дээрхи атгагаар томъёолсон утга бүгдээр үнэнд баригч болвол, Төв үзэлтэн нараас дээр номносон эндүүргийн шалтгаар үл хөлхөгдөж, өөрийн байгаагаар тогтоогдсон ертөнцийн нэр, томъёо, агуулга утгуудыг нэрийдэлд буй гэж үзэх ёстой тэр бүгдэд ухааны хорлол буух учраас Вишнү тэнгэр болон буй, бусын ялгааг ч үгүйсгэхэд хүрэх учир чанх буруу үзэлтэй болж төв үзлийг олохын их тотгор болно шүү.

Энэ мэтээр хоосон чанарыг буруу ухаарахын шинж буюу урьд нь атгагаар олох хэрэгтэй буяны үйлийн олон зүгийг үйлдэгч нар хожмоо үзэл

оллоо гээд урьд хураасан бүгдийг “бэлгэст баригч”, “орчлонд хүлэгч” гэх мэтээр үзэх ба буяныг тэр адилаар үйлдэх нь магад утгыг олж чадаагүй нарт айлдсан билээ гэх зэргээр ухаарч “атгаг бүхнийг гэмтэй” гэж үзэх буруу сэжигээр олон номыг тэвчигч болсон Хятадын хуушаан хамба адил бологсод олонтаа үзэгдэнэ.

Өвөрчлөн үгүй үзлийг хараахан олоогүй байгаа бодгаль тэрбээр тэдгээрийн “буй төдий” болоод “өөрийн бэлэг чанараар бүтэж буй” хоёрыг тус тус ялгаж чаддагүй болой. Буй бүгдийг өөрийн мөн чанараар бүтэж байх албатай гэж үздэг болохыг дээр “*Дөрвөн зуутын тайлбар*”-аас эшилсэн билээ.

Тэр оньсоор бол өвөрчлөн үгүйг ч байхгүй байх албатай гэж бариад өвөрчлөнгөөр хоосон болвоос үндэс шалтгаан, үр дагавар гэж томъёолж болохгүй хэмээн олонтаа эсэргэлдсэн болой.

Өвөрчлөн үгүйг оносон үзэл сэтгэлд төрсөн бол буй гэж барих гурван ёс гурвуулаа гарна. Гэхдээ тэрхүү үзэл төрөөд хэдий түүний хуран үйлдэхүй үл доройтох тэр хүртэл ухаанаар сайтар шинжлээд өөрийн мөн чанараар бүтсэн, эс бүтсэнийг санахын цагт өөрийн мөн чанараар бүтсэнийг ам авах үнэнд баригч түр нэг эс төрөх боловч хамт төрсөн үнэнд баригч төрөхгүй ч биш л дээ. Тиймээс өөрийн мөн чанараас бүтсэн өвөрчлөн байхгүйг оносон үзэл төрж, тэр нь дордоогүй байгаа сэтгэлд “ногоог байна” гэж бодох санаа бүгдээр илбэ мэт байна гэх бодол биш ээ. Тэр мэт бус болохоор “тэдгээрийг үнэн байна” гэх илт мэдэл төрөхгүй гэсэн бодол гарна.

“Ном юмст өөрийн мөн чанараар бүтсэн өөрийн бэлэг чанар нэрийдлийн төдийд буй” гэж үздэг Бхававивека багш зэргийн “өөрийн үндэст”-ийн учир шалтгааныг өөрийн ёсноо нигуураар таалахын шалтгаан нь ч нэрийдсэн өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн өөрийн бэлэг байна гэдэг энэ мөн учраас “өөрийн үндэст”-ийн учир шалтгааныг агуулах, эс агуулах гэдэг нь энэхүү маш нарийн хоригдохуунд тулдаг.

Тиймээс тэрхүү ёсноо өөрийн мөн чанараас бүтсэн өвөрчлөнг үзэх эрүүл эрхтний мэдрэхүйнүүд ч нэрийдэлд үзэх орноо эндүүрэхгүй буюу мөн тэр адилын өвөрчлөн ногоо тэргүүтнийг буй гэж барих атгаг хүртэл шунах орноо эндүүрэхгүй мөн. Чингэлгүй тэднийг эндүүрэгтэй гэж болгоовоос бодит өгүүлэгч нар хоёулангийн ёсноо зохилдох үзэгдэлд бүтсэн шалгадаг хаана байх вэ. Чандракирти багш болгоосон мэт өөрийн бэлэг чанарыг үзэх мэтийн өвөрчлөн үгүйг тийн үзэгч эрхтний мэдрэхүйнүүдээр бодит өгүүлэгчийг тодорхойлвоос хэзээ номт бүтвээс л өвөрчлөн үгүй бүтчихсэн байх учир өөрийн учир шалтгаанаар юу хийх?

Эсэргүүцэх нь: Гэхдээ цаад этгээд өөртөө бүтээсэн бол болох биз. Төв үзэлтэн, бодит өгүүлэгч хоёуланд зохилдох үзэгдэл болох хэрэггүй шүү дээ.Түүнийг өөрөө ч үл зөвшөөрөх ба ухаан нь ч бас биш үү?

Хариулт: Чингэвээс бүтээх учир шалтгаан, найруулга бүгдээрээ бусдад алдаршсан төдий болж одох тул хэтийдлийн араас орох болно. Шивацо багш тэргүүтэн гадаад утгыг нэрийдэл төдий ч байхгүй гэж болгоогч нараас ч "намбыг үнэнд баригчид" хөх өнгийг хэрхэн үзэхийн адилаар нэрийдэлд ч сэтгэл эдлэг зүйл болно гэж үздэг тул тэдгээрийг үзэх эрхтний мэдрэхүй нь түүнээ харгалзан өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн утгыг барих мөн тул нигуур төдийд харгалзах эндүүрэл бишээ. Нүд тэргүүтнийг далд зүйлийн жишээ болгодог тэр ёсонд илт мэдлээр мэдрэгдэх тийм зүйл бодитой биш ч түүнийг бүтээх, нотлохын эцсийн үндэс нь ямар нэг илт мэдэлд л тулах ёстой гэж тогтсон тааллыг өгүүлэгч нар үздэг юм. Харалган хүний жиших мэдрэхүй дамждаг мэтээр түүний язгуурын бүтээгч ч гэсэн илт мэдэлд тулдаг гэж үздэг болой. Тэр цагт язгуурын илт мэдэл тэрээр нэг бол эндүүрэлгүй бусдыг мэдэх сэтгэл, нөгөө бол эндүүрэггүй өөрийгөө мэдэх сэтгэл болно гэж үзнэ.

Чингэхдээ дээр номносон мэт өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн үзэгдэх утганаа үзэгдэх мэт вишайн дээр байх хэрэгтэй гэх тэдгээрийг үздэг. Тиймээс тэдгээр болон өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн үгүй гэж өгүүлэгч, төв үзэлтэн хоёуланд зохилдох үзэгдэл бүтэх илт мэдэл эндүүрэггүй байхгүй билээ. Тэр мэт илт мэдэлд үл тулах ч хариулт өгч чадна. Ийнхүү өвөрчлөн байна гэж өгүүлэхдээ хуран үйлдэх, хуран эс үйлдэх алин ч байлаа тэдгээрийн шалгадгаар бүтсэн утга нь тэдгээрийн өөр өөрсдийн ахуй ёсны мөн чанар вишайн дээр байх утгаар бүтэх хэрэгтэй гэхэд нь түүнийг ухаанаар хориглосон учир бүх зүйлийг нотолж үйлдэх шаардлагагүй.

/2/ Тэрхүү гэмээр нотлол ч үл бүтэхийг үзүүлэх

"Тодорхой үгт"-ээс:

Суурь үл бүтэх зүгийн гэмийг өгүүлэх алин ёс энэ ямагт бол буй учраас хэмээх энэ нотлол дээр эс бүтэхийн гэмийг өгүүлсэн дээр ч найруулаарай гэж айлдсан үүгээр үзүүлжээ.

Үүнд өмнө өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөнгөөр хоосон, эс хоосон гэж эсэргэлдэгч хоёрын ёсноо, "*зохилдох үзэгдэл*" болж бүтсэн

"номтыг бүтээгч шалгадаг ухаан" үгүй билээ. Тиймээс "өөрийн үндэстийн" ёсноо "номт болох дүрс төрөн түгэхүй болон өөрөөс эс төрөх үгүй" хэмээх "ном" хоёрыг нэгтгэсэн "зүг" буюу "бүтээгдэхүүн"-ийг байхгүй гэж номносон ухаан түүгээр буй болох учраас" хэмээх нотлол ч тэр хоёрын ёсноо зохилдох үзэгдэл гэж бүтээх бүтээгч шалгадаг байхгүй тул "учир" үл бүтэх болсныг дээр номносон дагуу мэдээрэй. Энэ үед *" Тодорхой үгт"-ээс:*

Тэр адилын тэр нь энэ мэт мөн. Алин боловч ийн өгүүлэх нэн утгыг эл хашир мэргэд өөрийнхөө ам авснаар авах мөн. Хэрхэн хэмээвээс, дотоод түрэн түгэхүйнүүдийг эгүүсгэн үйлдэгч шалтгаан зэрэг нь зөвхөн буй мөн буюу. Тийн болохыг тэрчлэн залрагсад (бурхад) бээр айлдсан тул болой. Алив тэрчлэн залрагсад бээр ийн айлдсан тэр нь тэрчлэн буюу. Үлгэрлэвээс, гаслангаас нөгчигсөн бол амарлингуй нирваан болой хэмээхтэй адил" хэмээн бусдын дэвшүүлсэн энэ бүтээгчийг, энэ үест таны нотлолын утга гэж хэрхэн үзэх билээ. Тэрчлэн залрагсад бээр янагуух гэж айлдсан тул гэх үү, эсвээс үнэмлэхүй гэж айлдсан уу. Хэрвээ янагуухиар гэвэл өөртөө нотлолын утга эс бүтэх ямагт болох" хэмээсэн ба "үнэмлэхүй гэж бүтээх бүтээгч болж эс бүтэх учир нотлол эс бүтэхийн утгатай харшлах утгат болно хэмээх үүгээр энэхүү гэмийг өгүүлжээ. Алин боловч үүгээр өөрийн энэ ёсоор нотлол эс бүтэхийг ам авсан тул бодит номын нотлол болгож байгуулсан жишин мэдэх бүгдэд нотлол зэргүүд өөртөө эс бүтэх учир бүтээн үйлдэгч бүгдээр эвдрэх буюу" хэмээн айлджээ.

Уг утгыг Чандракирти багшийг даган баригч заримууд бээр *"Шороог авья. Үнэхээр хатуу мөн чанартай бус аа. Махбодь учраас, Үлгэрлэвээс хий махбодьтой адил буюу"* хэмээн "*Ухааны бадрал"* зэрэгт байгуулсан зэргийг "үнэхээр гарсан мөн буюу" гэж өгүүлвээс өөрөө эс бүтэх болно. Янагуух болж гарсан мөн хэмээн байгуулваас гадаад бодит өгүүлэгчид эс бүтнэ. Тэрээр учрыг эс бүтэх гэж болохгүй учраас тэр хоёрын үүднээс "эс бүтнэ" гээд "учир эс бүтэх нь албатай" гэвэл өөрийн ам авсантай харшилна гэхэд заримууд "гарах төдий" нэгнийг байгуулваас язгуур ухаанаар эс бүтэх тул хорих мөн хэмээв.

Энэ мэтээр сөхөөх няцаах нь *"Тодорхой үгт"*-ийн таалал утга ерөөс биш багш тэрээр ч ингэж таалаагүй тул хоёр ёс хоёулаа чанх буруу өгүүлж байна. Тэгвэл ямар байх хэмээвээс "алин боловч ийн хэмээн өгүүлэх энэхүү утга үүнийг өөрөө ам авсан ёсоор мөн" хэмээн айлджээ. "Ийн өгүүлэх"гэж номносон нь дээр номносон номт эс бүтэхийн ёс болоод түүний нотлол дээр найруулахыг айлдсан тэр бөлгөө. Тийн айлдсан даруйд гол номоо айлджээ. Тиймээс "энэхүү" болжээ. Номт болон нотлолыг бүтээх илт мэдлийн хувьд

тэрээр эндүүрэлт ба эндүүрэлгүй хоёроос үл хэтрэнэ. Эндүүргээр олсон утгыг нотлол болговоос “бодит өгүүлэгч” нарт үл таарна. Эндүүрэлгүй олсон утгыг тэдгээрт агуулваас өөрийн шалгадгаар бүтээх тул Өөрийн үндэстийн учир болон номт тэргүүтэн эс бүтнэ гэж дээр өгүүлсэн нь “ийн хэмээн өгүүлэх” хэмээсний утга болой.

Тэр адилын үүднээс “бүтэхгүйн агуулга” түүнийг Бхававивека багш бээр хэрхэн ам авсныг үзүүлсүгэй. “Тэр мэт Тэрчлэн залрагсад бээр айлдсан тул” хэмээснийг хоёр үнэний үүднээс шинжлэн зохиосон гэдэг. Түүний утгыг өгүүлвээс, “Тэрчлэн залрагсад бээр янагуух гэж айлдсан тул хэмээн” учирт байгуулах буюу “Үнэмлэхүй гэж айлдсан тул” хэмээн учирт байгуулах хэмээн шинжлэн үйлдэнэ гэдэг ерөөс биш ээ. Урьдын зүгийг урьд нь ам авсан мэтээр номтыг худал үнэн алин болохын ялгаагүйгээр агуулах хэрэгтэй. Өөрөөр хэлбэл, эсэргэлдэгч аль нэгэнд ч таарахгүй гэж үздэгтэй адил нотлол, үлгэр тэргүүтнийг тэр мэтээр үзэх тул тэр адилын бүдүүн буруу сонжоог энэхүү төгс төгөлдөр бандида юунд эндүүрэх билээ.

Тиймээс “Тэрчлэн залрагсад бээр айлдсан тул” хэмээх учир шалтгааны утга нь “Хоёр үнэний алин бэ?” гэж асуухад, “янагуух болвоос өөрөө тэр мэтийг үл хүсэх учраас өөртөө үл бүтэх”, “үнэмлэхүй мөн болвоос, бид нарын үнэмлэхүйд “үр байх”, “байхгүй”, “хоёулаа байх”, “шалтгаанаас төрөх” эсэх зэргүүд хаагдах тул үл бүтнэ. Хоёр үнэн алин ч болохгүйн утгыг үл хүсэх тул түүнийг тодорхой зохиохын хэрэггүй” Түүнийг гарсан мөн тул хэмээн байгуулахад учирт байгуулсан “гарсан” гэх тэр нь хоёр үнэний алин бэ? гэж асуухад дээрхтэй адил.

“Хоёр үнэн гарсан”-ыг аль учир дээр байгуулах хэмээн өгүүлвээс урьдын зүгийг ерөөс эс ухаарах болой. Тийнхүү хоёр үнэний аль нь мөн гэж асуухад үнэмлэхүй болвоос өөртөө эс бүтсэн мөн боловч янагуух болвоос бусдад үл бүтэх хэмээн өгүүлж болно. Чингэхгүй бол номт болгосон дотоод түрэн түгэхүй нь янагуухид буй учраас тэрээр эсэргэлдэгч нар баталж чадахгүй болно. Гэвч “ийн хэмээн өгүүлэх ”түүнийг Бхававивека багшийн учир шалтгаанд хоёр үнэний шинжилгээг үйлдэж, түүгээрээ ам авах ёс гэж юу вэ хэмээвээс номносугай. Энд тэр багш бээр эндүүрэггүй сэтгэлээр олдсон түүнийг үнэмлэхүй ба эндүүрэгт сэтгэлээр олдсон түүнийг янагуух гэж үзжээ.

Чингээд “Хоёр үнэн алин мөн” хэмээсэн тэр нь “хоёр үнэн юугаар хэрхэн олдсоноор нь мөн” хэмээгээд нэгэн аньст болох хэрэгтэй гэж боджээ. Энэ мэтээр учирт байгуулахын утга тэрээр янагуух, үнэмлэхүйн алин ч биш болвол тэр учир эс бүтэх хэрэгтэй болно. Учирт байгуулсан тэр утга тэрээр,

эндүүрэгт эс эндүүрэгт ухаан хоёрын аль нэгээр олдсон утга болохгүй бол учирт байгуулсан тэр утга үл бүтэхийн учир шалтгаан адил тул үүнийг өөрөө ам авсан хэмээн айлдсан болохоос жинхэнээр ам аваагүй болой. "Иймээс бодит ном юмсыг нотлолд байгуулсан зүйлүүд" хэмээн бодит номыг тусгайлан айлджээ.

Бхававивека багшийн өөрөө байгуулсан эдгээр учрыг заримууд эндүүрэггүй илт мэдлээс, заримууд нь туйлын дээд бүтээгч эндүүрэггүй илт мэдлээс болсон гэж үзэх байдаг ч эдгээрийг багш үгүйсгэсэн байна. Ингээд дээр эш авсан мэтээр "Төв үзэлтэн мөн болвоос бусдын зүгийг ам авдаггүй" хэмээн өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн утгыг ам авах нь зохисгүй болохыг баталж "Хэрвээ илт мэдэл зэргүүд" хэмээснийг эшилж өөрийн бэлэг чанарыг мэдэх шалгадаг байхгүй гэх зэргээр Бхававивека багшийн "зүгийг барин" баталжээ.

20

ӨӨРИЙН ҮНДЭСТИЙГ (СВАТАТРИКА) ШҮҮМЖЛЭХ НЬ

б/ Тэр бидэнтэй адилгүй ёсон

(б) Тэр хоёрыг даган барьж үзэл онолыг үндэснээ төрүүлэх

---оОо---

б/ Тэр бидэнтэй адилгүй ёсон

"*Тодорхой үгт"-ээс* "Хэрвээ бусдын жишин мэдэх сэтгэлд номт учир эс бүтэх зэргийн гэмийг өгүүлэгч нарын өөрийн жиших үйл ч гэмтэй зүйл байхгүй юм уу. Тийм бол бусадтай маргалдах хэрэггүй шүү дээ?" хэмээвээс, "Бусдад тэдгээр гэм ирнэ гэдэг өөрийн үндэстийн жишихүй ам авсан бол гарна. Бид нар өөрийн үндэстийн жиших сэтгэлийг үл ам авсан тул тэдгээр гэм байхгүй"гэж айлджээ.

Энд жиших сэтгэлүүд нь найруулга нотлол болой. Өөрийн үндэстийг ам авбаас, "өөрийн бэлэг чанарыг шалгадаг ухааныг эсэргэлдэгч хоёулангийн "зохилдох үзэгдэл" гэж үзээд түүний нотлох гурван ёст хоёуланг бүтээхээр "бүтээгдэхүүн номоо" бүтээх хэрэгтэй. Тиймээс тэр шалгадаг нь үгүй тул номт тэргүүтэн үл бүтэх буюу. Өөрийн үндэстийг эс ам авбаас гадаадын бодит өгүүлэгч нар өөртөө шалгадаг тэр адилаар бүтэж болох ч өөртөө тэр шалгадаг бүтэх хэрэггүй болой. Тиймээс гол номоос гарах жишихүй сэтгэлүүд нь ч бусдын тангарагийг хорих төдийд хэрэгтэй бусдад алдаршсан жиших сэтгэл болохоос өөрийн үндэст бус аа. Үүнийг үлгэрлэвээс *"Үндсэн билгийн гутгаар бүлэг"*-ээс:

Тэрээр өөрийн чанараа
Өөрөө үзэх бус буюу,
Алимад өөрийгөө үл үзэх
Тэрээр бусдыг яаж үзэх билээ

хэмээн "өөрийгөө үл үзэх"-ийг учирт байгуулан "бусдыг үл үзэх"-ийг бүтээх мэт болой. Ингэж "учир"ыг өөрөө ч зөвшөөрч "тангарагийг бусдаас харах" өөрийн мөн чанар бахйгүй ч төв үзэлтний дэвшүүлдэг энэ мэтийн нотлолууд дээр "бусдад алдаршсан жиших сэтгэл" гэдэг. *"Тодорхой үгт"*-ээс:

Бид нар "өөрийн үндэст"-ийн даган жишихүйг үл хэрэглэх буюу. Жишихүйнүүд нь бусдын тангарагийг хорих төдий үрд гарсан мөн" хэмээн нотлол байгуулагч нар "Өөрийн үндэст" бус гэх ба бусдын тангарагийг хорих төдийд л хэрэгтэй гэж болгоосон тул нотлол байгуулаагүй нь бус аа. Нотлол байгуулаад тангарагийг үгүйсгэх ёсыг дээрх эшийн сүүлд: "Ийнхүү бусдыг нүдээр харах болой" хэмээх тэр бодол нь "нүд өөрийнхөө мөн чанарыг харахгүй номт" гэж үзнэ. Хэрэв "тэрээр бусдыг үзэхийн хувьгүй" аваас "ерөөс байхгүйн номт болно" гэж ам авсан мөн. Тиймээс алин юунд ч өөрийнхөө мөн чанарыг үзнэ гэж байхгүй, тэр болоод түүнд бусдыг үзэх ч буй бус. Үлгэрлэвээс, хумхтай адил. Нүд ч өөрийн мөн чанараар үл үзнэ. Тиймээс бусдыг үзэх ч түүнд үгүй болой. Тиймээс өөрийн мөн чанараа үл үзэхтэй харшлах "хөх өнгө тэргүүтэн бусдыг үзэх өөрт алдаршсан жишихүй сэтгэлтэй харшлах мөн" хэмээн түүнийг бүтээх жиших сэтгэлийг арилгаж үйлдэнэ хэмээн айлджээ.

Гадаадын эсэргэлдэгч өөртөө алдаршигч болон дотоод эсэргэлдэгч Төв үзэлтэнд харгалзуулваас "бусдад алдаршсан" хоёр нь нэг аньстай. Өөрөө бусдад алдаршсан нотлол үгийг байгуулан буруу атгагийг буцаах энэ ёс машид чухал тул нарийвчлан номносугай.

"Түүнийг бүтээх"-дээ, "номт" (subject) болох *"нүд"*, "үлгэр" (the example) болох *"хумх"*, учир шалтгаан (the reason) болох *"өөрийгөө үл үзэх"*, "бүтээгдэхүүн ном" (the predicated quality) болох *"хөх өнгө тэргүүтнийг үл харах"* зэргүүдийг өөрийн ёсноо ам үл авах буюу. Бусдын авах төдий мөн тул учир болоод албатай тэргүүтнийг зөвхөн гадаад эсэргэлдэгчид бүтнэ хэмээсэн утга бус аа. Тэгвэл юун хэмээвэл, тэдгээрийг өөрийн ёсонд ам авсан нь байхгүй ч, тэдгээрийг бүтээхийн шалгадаг өөрийн мөн чанараар бүтсэн мэдэгдэхүүнийг илт мэднэ гэдэг өөрийн ёсонд томъёо төдий ч үгүй билээ.

Өвөрчлөн буй гэж өгүүлэгч тэдгээрийн хувьд бүтсэн гэдэг нь тэрхүү шалгадгаар бүтсэнээ магадтай харгалзах тул хоёуланд зохилдох үзэгдэлд бүтсэн, өөрийн мөн чанараар бүтсэн гэдгийг оносон шалгадаг байхгүй учир хоёулаа үл бүтсэн болж бусдад алдаршсан буюу бусдад бүтсэн хэмээгджээ.

Асуулт: Чингэхэд тэр мэтийн шалгадаг нэрийдлийн төдийд ч үгүй тул түүнийг бүтсэнд үзэх чинь өвөрчлөнг гүтгэж үздэгтэй адил болж ухаанаар хорлогдох тул тэдгээр "бүтээгч" нарт дулдуйдаж хэрхэн төв үзлийг олох билээ. Шалгадагт хорлогдох үндэслэлд шүтсэн хирнээ эндүүрэггүй нэгнийг олно гэвэл чанх буруу бүхий л тогтсон таалаар ч гэсэн олно гэсэн үг үү?

Хариулт: Энэхүү гадаад эсэргэлдэгч бээр "номт"-*"нүд"*, "учир шалтгаан"-*"өөрийгөө үл үзэх"*, "үлгэр"-*"хумх"*,"ном"- *"хөх өнгө зэргийг үл үзэх"*

зэргүүдийг буй гэж барих орнууд өөрийн ёсондоо ч нэрийдэл төдийд ч буй гэж үзэх учраас тэдгээрийг ухаанаар хорлохгүй болой. Гэхдээ эсэргэлдэгч бээр тэдгээрийг өөрийн мөн чанараар буй болоод буй хоёрын ялгааг тус тус үл ялгах учир тэдгээрийг өөрийн мөн чанарар бүтсэн гэх нь шалгадаг мэдэгдэхүүнтэй харшлах ба шалгадгаар бүтсэн гэж хөөрөмших нь вишайг мэдэх ухаантай зөрчилдөнө.

Гэвч түүний үндсэнд буй эрүүл нэрийдлийн сэтгэлүүдээр бүтэхийг ухаанаар хаанаас хорих билээ. Тиймээс түүний ёс болон бидний ёс хоёуланд өөрийн мөн чанараар бүтсэн мэдэгдэхүүнийг оносон шалгадаг нь зохилдох үзэгдэлд бүтсэн гэж ам авах эс гарсан ч "Өөрийн үндэст" нар эс бүтсэн гэж тэд өөрсдөө ам авч харшлах ёс төдийг үйлджээ. Түүний ёс нь дээр байгуулсан "бусдад алдаршсан нотлол" түүгээр бэлгэдэж, "номт-нүд" түүнээ "өөрийгөө үл харах"-ын "учир шалтгаан нь нэрийдсэн байна" гээд "хөх өнгө тэргүүтнийг үзэх өөрийн мөн чанараар бүтсэн" гэх түүнээ "нэрийдэлд ч үгүй тул" түрүүчийнх нь хойдхоо хориглогч үл болно. Нүд түүнээ тэрхүү учир тэрхүү хорих ном хоёулаа байвал буй хэмээх ба байхгүй бол үгүй хэмээхэд хүрэх тул, тэр хоёр нь хорлогч хорлогдохуун хаанаас болох вэ. Тиймээс бусдад алдаршсан нотлолын "номт","ном", "учир шалтгаан" зэрэг нь нэрийдэл байх ёстой. "Тэрээр байна" гэж "ам авах" төдийгөөр зогсохгүй, "номт-нүд" тэргүүтэн "тэдгээрийг байна гэж ам авах" учраас Төв үзэлтэн нар тэдгээрийг бүтээнэ гэж хаанаас байх вэ? Хэрвээ түүнд хүчирлэж бид нарт бүтээгүй тул бүтээсүгэй гэж хэлээд хүчирлэгдэхгүй юм хаана ч байхгүй гэж болохгүй тул, тэдгээртэй тэмцээд үр гарахгүй тул, түүний хань болж хэн үйлдэх вэ.

Эсэргүүцэл: Энэ үед заримууд, гадныхан "өөрийгөө үл үзэх", "хөх өнгө тэргүүтнийг үзэх", "өөрийн мөн чанараар бүтэх", "өвөрчлөн байна" гэх зэргээр үзэх нь харшилна гэж заадаг ч харшилна гэж юугаар мэдэх вэ. Харшилна гэж шалгадгаар бүтээвэл хоёулаа бүтэх хэрэгтэй тул бусдад алдаршсан гэж бүү үйлд. Ам авах болоод харшилна гэж агуулваас л өөрийгөө үзэх, бусдыг үзэх хоёрыг гадныхан үл харшлах гэж үздэг тул түүний ам авснаар харшилна гэж үзэх нь таарахгүй. Бид өөрсдөө харшилна гэж үзвээс дэндүү хэтийдэх биз. "Эсэргэлдэгчид, та үүнийг харшилна гэж үзэх нь зохисгүй. Би үүнийг харшилна гэж үздэг учраас" гэж хэлж болох уу?"

Хариулт: Ингэхэд гэмгүй биздээ."Өөрийгөө үзэхгүй ээ" гэдэг нь "өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн байна" гэдэгтэй харшлахыг шалгадгаар

бүтсэн төдийгөөр агуулахгүй ээ.

Асуулт: Чингэвэл тэрхүү шалгадаг нь гадны этгээдэд үзүүлж байж харшлах гэдгээ магадтай мэдэж болох биз. "Түүний ам авснаа шүтээд юу хийх вэ?" */Хариулт/* Бодит өгүүлэгчийн нигуурт харш байна гэдгийг батлах шалгадаг бий гэж нотлохдоо өөрийн мөн чанараар бүтсэн мэдэгдэхүүнийг оножт мэдсэнд харгалзах буюу. Тэр нь ч үгүй учраас өөрөө түүнийг ам авах гэдэг хаана бүтэх. Мэдэгдэхүүнд өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн байхгүй ч шалгадагт баригдахад харшлахгүй гэж та үзсэн. Тэр адил шалгадгаар онож байж ном юмсын өвөрчлөн үгүйг оносон үзлийг олно. Тиймээс өөрийгөө үл харах болвол өөрийн мөн чанараар бүтэх үзэл болж харшлах болно гэдгийг бүтээхийн хэрэг юун. Тиймээс л Чандракирти гэгээний ёсыг мэдэхийг хүсвээс тэдгээрийг машид нягтлан ухаарч үйлдээрэй.

Асуулт: Чингэхэд өөрт алдаршнаа шүтэж, "өөрийгөө үл харж, бусдыг харах нь өөрийн мөн чанараар бүтээгүй байх албатайн ёс"-ыг яаж заах вэ?

Хариулт: Үүнийг *"Буддхабалида"*-д хэрхэн тайлбарласан дагуу номноорой.

Үлгэрлэвээс ус төгөлдөр учраас газар чийгтэй байх, галтай учраас ус халуун байх, намэ (сайхан үнэрт) цэцэг төгс учраас дээл хувцас анхилам үнэртэй байх зэргийг мэдэхдээ ус тэргүүтэн гурав болон түүн дээр чийг тэргүүтэн гурав байхыг харгалзуулж бодох хэрэгтэй гэж та ч гэсэн үздэг. Түүнтэй адилаар бодит юмст өөрийн мөн чанараар бүтэх зарим нэг өвөрчлөн байхад тэр өвөрчлөнг "өөрийгөө" (өөрийн) гэж бодоод цаашлаад түүнтэй төгөлдөр гэж бодсоор бусдыг ч мөн тийм гэж бодох хэрэгтэй болдог. Хэрвээ эхнээсээ өөрийгөө бодохгүй бол түүнтэй төгөлдөр байлаа ч бусдыг яаж бодох билээ. Үлгэрлэвээс, "намэ (jas-min) цэцгийг (өөрий нь)" гэж бодохгүй бол түүнтэй төгөлдөр хувцасыг анхилам үнэрт гэж бодохгүйд тулдагтай адил" хэмээжээ.

Эсэргэлдэгч өөрт алдаршсантай жишин орж, буцахын магадлалыг олдог. Чингээд энэ үеийн утгатай найруулваас нүдэнд ч харах өвөрчлөн байдаг бол эхлээд өөрийгөө харж бодоод түүнээсээ дүрс тэргүүтэн болон цуглаж нийлсэн дүрс түүнийг харж үзэх төдийхнөөр бодож болох уу гэвэл, өөрийгөө харж үзэж чадахгүйтэй адил бусдыг ч харж чадахгүй гэж заасан болой. *"Дөрвөн зуут"*-аас ч:

Бодас бүгдийн өвөрчлөн чанарыг
Эхлээд өөр дээрээ гэж бодох болвоос
Нүд зэргийг нүдээрээ

Яаж ч барих билээ ? хэмээн айлдсан мэт,

Эсэргүүцэх нь: Гал өөрийгөө түлдэггүй ч бусдыг түлдэгтэй адил нүд өөрийгөө харахгүй ч бусдыг харах нь харшлахгүй биз дээ?

Хариулт: Ер нь галд түлээ мод шатах ба нүдээр дүрсийг үзэх төдийг хориогүй юм. Нүдээр бусдыг үзэх нь өөрийн мөн чанартай байна гэдгийг хорьсон хэрэг болой. Тэр мэт бөгөөд галд түлээ мод шатахыг мөн чанараар бүтсэний жишээнд авах хэрэгтэй ч тэр цагт жишээ маань "бүтээгдэхүүн" болж таарахгүй л дээ. Ийнхүү гал, түлээ хоёулаа өөрийн ман чанараар бүтсэн юм бол өөрийн мөн чанарт нэг зүйл болвол мөн чанараар нэгэн зүйл эсвээс тус тусдаа байх хоёроос хэтрэхгүй байх учиртай. Тэгвэл тэр хоёрын аль нь вэ? Нэг мөн болвоос гал өөрийгөө шатаах болно.

Бас тэгээд гал нь шатаагч, түлээ нь шатаагдахуун хэрхэн болох. Хэрэв болно гэвэл та ч гэсэн гал нь шатаан үйлдэгч болох, түлээ нь шатагч болой гэж ярьдаг тул ямар хариу өгөх билээ. Хэрвээ мөн чанартаа тус тусдаа болвол түлээ байхгүй ч гал нь бодогдож мэдрэгдэхэд хүрнэ. Морь байхгүй ч үхэр бодох болдогтой адил болой. *"Дөрвөн зуут"*-аас:

Гал халуун чанарт тул шатах
Халуун биш бол хаанаас шатах
Тиймээс мод хэмээгдэх нь байхгүй бол
Түүнээс өөрөөр гал гэж үгүй хэмээн айлдсан мэт.

Тэр мэт шатаах түлэхэд өөрийн мөн чанараар бүтсэн араншинтай байна гэж үзвээс өөрийгөө шатаахгүйтэй адил бусдыг ч шатаахгүй болно. Үүнтэй адил нүдэнд харагдах өвөрчлөн байна гэж ам авбаас ч өөрийгөө харахгүй байж бусдыг ч харахгүй байх хэрэгтэй гэж урьдын гэмээс мултрахгүй.

Тийнхүү өвөрчлөн байна хэмээн андгайлахад ямар хорлол гарахыг заасныг үзээд өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөнг буй гэж үздэг тогтсон тааллыг орхих учиртай. Цаашлаад өвөрчлөн байхгүй байж л үйл үйлдвэр бүхэн таардаг гэдгийг ч ухаарч чадах тул өвөрчлөнгөөр үгүй болоод ердийн үгүй (буй бус) хоёрыг ялгаж мэднэ. Чингээд өвөрчлөнгөөр байх ба ердийн байх хоёрын ялгааг ухаарахад хүрэх тул өвөрчлөн үгүй мэдэгдэхүүнийг өвөрчлөн үгүй шалгадаг ухаанаар онох зэргийг ч ухаарах болно.

Асуулт: Чингэвэл гал, түлээ хоёрыг өвөрчлөн үгүйг оносон шалгадаг чинь илт байж таарахгүй учир жиших мэдэл гэж үзэх хэрэгтэй. "Тиймээс түүний суурь болсон нотлол нь ямар байх вэ?

Хариулт: "Өвөрчлөн байваас нэг болон тус тус байхаас өөр учиргүй" гэдгийг мэдэж, нэг бол тус тусдаа байх тул өвөрчлөн нь эвдэрсэн л бол өвөрчлөн үгүй болох нь магадтай. Энэ нь зүгийн номын ёс мөн тул гурван ёстын учир байна. Түүнээ шүтэж гал болоод түлээнд өвөрчлөн байхгүй гэдгийг магадалсан жишин онох ухаан төрдөг. Үгээр дээр гарсан бусдад алдаршсан нотлолд ч гурван ёст болон жиших ухаан төрөх ёсыг мэдээрэй.

Хэтрүүлэл (reductio) нь: "Гал нь түлээнд өвөрчлөнгөөр буй аваас өвөрчлөн чанар нь нэг болон тус тус хоёрын аль нэг болно. Хэрвээ "нэг болвоос гал өөрөө өөрийгөө шатаах болно" хэмээх тэргүүтэн бусдын ам авсныг учирт байгуулж гадны этгээдийн үл зөвшөөрөх зүйлийг хаях энэ мэт мөн тул үүгээр жишиж бусад хэтрүүллийг ч ухаараарай. Тиймээс гадны эсэргэлдэгч нар хэдий бодит өгүүлэх тогтсон тааллаа эс орхих тэр хүртэл өөрийн мөн чанараар бүтсэн мэдэгдэхүүнийг мэдэж бүтээнэ гэдэгтээ баригдаж утгын бүтээгч шалгадаг байна гэж үздэг. Хэзээ нэг цагт зарим бодит юмс өөрийн мөн чанараар бүтээгүй гэдгийг шалгадгаар мэдээд ирэхээр бодит өгүүлэх тогтсон тааллаа орхидог билээ. *"Тодорхой үгт"*-ээс:

Асуулт: "Ямар нэгнийг бүтээх жиших ухааны үүднээс ч жиших ухаанд хорлол гарах байх уу?

Хариулт: Тэр нь өөрийгөө бүтээх нотлол ямагт мөн. Бусдад бүтээхээр бус. Ертөнц ямагтад үзэх болой. Ертөнцөд заримдаа гэрч эсэргэлдэгч, гадаад эсэргэлдэгч хоёр бээр үгээр ялах, ялагдах ч байна. Заримдаа зөвхөн өөрийнхөө үгээр болохоос бусдын үгээр ялж, ялагдах гэж байхгүй. Ертөнцөд хэрхэн мөн байна түүн шигээ мэдэх бас байна. Зөвхөн ертөнцийн нэр томъёо төдийд зохистой гэж шастар номуудад тухайлан буулгасан бий" хэмээн бусдад алдаршсан учир болохыг үлгэр, ном зэргийн үүднээс айлдсан буюу. Хашир мэргэдээс гадаад эсэргэлдэгчдийн ямар ч шалгадгийг "гурван учирт" шалгуур зэргээр нотлох ба тэрхүү шалгадгийг гадаад, дотоод эсэргэлдэгч хоёуланд нотлон бүтээх хэрэгтэй гэх зэрэг үзлийг хорьж айлджээ.

Мөн "Түүнээс":

Алин хоёуланд магадлал өгүүлнэ гэдэг бүтээх буюу сөхөөх мөн. Алин нэгнээ бүтэх буюу доноголзон тээнэгэлзэнэ гэж өгүүлж болохгүй гэж санадаг ч ертөнцийн тийн агуулгад шүтэж, жишин мэдэхэд тийн өгүүлэх энэхүү ёсыг ам аваарай. Үүнийг эшээр няцаахад хоёуланг бүтээх тэр л эшийн үүднээс биш ээ. Тэгвэл юугаар гэвэл өөрийгөө бүтээхийн үүднээс болой. Өөрийн утгыг даган

барихдаа бүгд өөрт бүтнэ гэж хөөрч болохгүй. Хоёулаа бүтэх бус аа. Үүний тул мэргэд хашруудын бэлэг чанарыг өгүүлэх нь хэрэггүй зүйл билээ. Бурхадууд өөрт хэрхэн алдаршсанд дагуулж тэр ямагтыг үл мэдэх төрөлхтөн шавь нарт тусалдаг болой хэмээн айлджээ.

Тэр мэт дээр номносон мэт шалгадгаар эсэргэлдэгч хоёуланд бүтсэн учраар бүтээгдэхүүнийг бүтээхэд "Өөрийн үндэст"-ийн учир шалтгаан болон түүнийг үл ухаарах бусад эсэргэлдэгч нарт алдаршсан гурван ёстоор бүтээгдэхүүнийг бүтээхэд "хэтрүүллийг" ийнхүү агуулах нь энэ багшийн таалал болох нь тодорхой.

(б) Тэр хоёрыг даган барьж үзэл онолыг үндэснээ төрүүлэх

Тэр мэт хутагт эцэг, хөвгүүн тэдгээрийн даган барихдаа төв үзэлтэн "хэтрүүлэгч", "өөрийн үндэст" нарт харилцан адилгүй хоёр ёс буй. Тэр хоёрын алиныг дагах вэ? хэмээвээс, Энд хэтрүүлэгч ёсыг даган барина. Үүнийг дээр номносон мэтээр нэрийдэлд ч өдий мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөнг хориглож түүнийг хориход сансар, нирваны агуулга бүгдийг сайтар барих чухал хэрэгтэй тул тэрхүү хоёр ёсыг сайтар ухаарах учиртай. Бодас мэт өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөнг ам авбаас ахуй ёсыг шинжлэх ухаан ба шинжилгээ шаардлагатай гэж энэ хоёр багшийн гол номоос олонтаа айлдсан тул хутагт эцэг, хөвгүүний гол номуудтай сайтар жигдрүүлж тэр ёсноо ам авах ба тэр тусмаа дээр номносон мэт магадтайгаар "Хэтрүүлэгч" ёсны зүг ам авах хэрэгтэй.

21

"МОДОН ТЭРЭГ"-ИЙГ ШИНЖИХ НЬ
(Бодгалийн хоосон чанарыг онох)

(3) Чадал түүнээ шүтэж үзэл онол үндсэнд төрөх
  (а) Бодгалийн "би-үгүй"-г нотлон буулгах
    1/ "Би" нь өвөрчлөн бодитойгоор үгүй гэдгийг нотлон буулгах
      а/ Үлгэрийг үзүүлэх
        /1/ Модон тэрэгнээ өвөрчлөн үгүй харин нэрийдсэн буйг үзүүлэх
        /2/ Тэр тухай тэмцлийг няцаах
        /3/ Нэрийн ялгааны үүднээс бүтээх ёсон
        /4 Түүнээ шүтэж түзэл онолыг түргэн олох тус эрдэм

- - - о О о - - -

(3) Чадал түүнээ шүтэж үзэл онол үндсэнд төрөхөд гурван зүйл:
  (а) Бодгалийн "би-үгүй"-г нотлон буулгах
  (б) Номын "би-үгүй"-г нотлон буулгах
  (в) Тэдгээр үзлийг дадуулснаар түйтгэрийг тэвчих ёс

(а) Бодгалийн "би-үгүй"-г нотлон буулгахад гурав:
  1/ "Би" нь өвөрчлөн үгүй гэдгийг нотлон буулгах
  2/ Түүнчлэн "минийх" гэдэг ч өвөрчлөн үгүй болохыг үзүүлэх
  3/ Тэрхүү ухаануудыг бусадтай найруулах ёсон

1/ "Би" нь нь өвөрчлөн үгүй гэдгийг нотлон буулгахад хоёр:
    а/ Үлгэрийг үзүүлэх
    б/ Утгыг найруулах

а/ Үлгэрийг үзүүлэх

"Орохуй тайлбар"-д судраас эшлэн:

"Би" хэмээх нь шумнасын сэтгэл гэж
Та түүнийг мэдэх буюу
Хурсан цогцос энэ хоосон бөгөөд
Үүнээ амьтан буй бус аа
Хэрхэн гишүүд цуглаж нийлснээ
Шүтэж модон тэрэг гэж өгүүлдэг шиг

Тэрчлэн цогцосуудад шүтэн байж
Янагуух амьтан хэмээх болой

хэмээн өөрийн гишүүн (бүрэлдэхүүн хэсэг) болох дугуй хүрд зэрэгтээ шүтэн байж модон тэрэг гэж нэрлэгдэх жишээг аваад цогцосуудад шүтэж л би буюу амьтан гэж нэрлэгддэг болохыг айлдсан тул эхлээд "модон тэрэг" дээр үлгэрлэн номлосугай.

Үүнээ дөрөв:

/1/ Модон тэрэгнээ өвөрчлөн үгүй харин нэрийдсэн буйг үзүүлэх
/2/ Тэр тухай тэмцлийг няцаах
/3/ Нэрийн ялгааны үүднээс бүтээх ёсон
/4 Түүнээ шүтэж түзэл онолыг түргэн олох тус эрдэм

/1/ Модон тэрэгнээ өвөрчлөн үгүй ч харин нэрийдэлд буйг үзүүлэх

"Орохуй"-гаас:

Модон тэрэг нь өөрийн гишүүнээс ангид бус /1/,
Ангид бус нь бус /2/, түүнтэй төгөлдөр ч бус /3/,
Гишүүн ч бус /4/, гишүүд нь ч тэр бус /5/,
Хурсан төдий ч бус /6/, хэлбэр дүрс нь ч тэр бус /7/ адил

хэмээн модон тэрэг нь өөрийн гишүүдтэй нэг болон эсвэл ангид байх зэрэг долоон зүйлээр "буй бус" тул зөвхөн нэрийдэл төдий зүйл мөн. Түүнтэй адилаар "би" болоод "цогцос" хоёр ч мөн тийм болохыг айлджээ.

Энд модон тэрэг өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөнтэй байх аваас нэгэн байх буюу эсвээс ангид тус тус байх долоон зүйлийн аль нэгээр буюу өвөрчлөн буй үгүйг шинжигч ухаанаар ямар ч эргэлзээгүй бүтсэн байх хэрэгтэй. Гэтэл тэр долоогийн аль нэг нь болж тийн бүтээгүй (мэдрэгдээгүй) байгаа тул түүнээ өвөрчлөн чанар байхгүй байна. Модон тэрэг нь гол мод, хүрд (дугуй), шаантаг (хадаас) зэрэг гишүүдээс бүрдэнэ. Модон тэрэг нь тэдгээр бүхэнтэй нэг мөн чанартай бус. Нэг гэвэл түүний гишүүд олон байгаатай адилаар модон тэрэг ч мөн олон болж таарна. Мөн нөгөө талаас модон тэрэг нэг байгаатай адилаар тэдгээр гишүүд ч нэг болж болно.

Ингэхээр үйлийг үйлдэгч (эзэн) болон үйл, ажил хоёр нэг зүйл болчих зэрэг гэм гарна. Өөрийн гишүүдтэйгээ өөрийн мөн чанараар бүтсэн ангид

тусдаа ч бус. Мөн болвоос хумх болон цэмбэ шиг ялгагдах тус тусдаа зүйл болж бодогдох учиртай ч тийн үл зоригдох болой. Тийм нэрийдэх үндэслэл байхгүй тул. Шүтээн (суурь), шүтэгдэхүүн /түүний бүрэлдэхүүн хэсэг/ хэмээх хоёр зүг нь "тараг тагшинд байхтай адил" өөрийн гишүүдийнхээ суурь дээр ч буй бус, "Лхайжэн /Дэвадатта/ гэртээ суух " гэхтэй адилаар гэрийн бүрэлдүүлэх хэсгүүддээ шүтэж байгаа нь үгүй. Тэр хоёр өөрийн мөн чанараар тус тусдаа бүтнэ гэвэл тийм зүйл огт байхгүй. Гэхдээ энэ үест инагш, чинагш байх гэдгийг үгүйсгэхгүй. Харин шүтээн, шүтэгдэхүүн нь өөрийн бэлэг чанараар бүтсэнийг л хорьж буй хэрэг. Хоёр жишээг айлддаг тэдгээр нь өөрийн бэлэг чанараар шүтээн, шүтэгдэхүүн болгож бүтээсэн бусдад алдаршсаныг гадны этгээдэд үзүүлсэн бөгөөд энэ адил бүгдэд үнэхээр адилаар мэдээрэй. Төгөлдөр байхын зүг ч таарахгүй. Ингэвээс Лхайжэн нь өөрөөсөө ангид утгатай үхэр болчих вий.

Тийнхүү модон тэргийг өөрийн гишүүдтэй төгөлдөр гэж үзвэл үхэр, Лхайжэн хоёрыг тус тус барихтай адилаар модон тэрэг болоод түүний гишүүдийг тус тус барих хэрэгтэй. Гэтэл тийнхүү барьж болохгүй учраас л тийн төгөлдөр бусаа."Лхайжэн чих төгөлдөр болой" гэхтэй адилаар "модон тэрэг гишүүдтэй төгөлдөр байх нь" зохисгүй л дээ. Өвөрчлөн ангид тусдаа байхыг хорьсон учир өөрийн мөн чанараар бүтсэн зүйлтэй төгөлдөр байна гэдэг өвөрчлөнтэйгээр нэг байна гэсэн утга болно. Түүнийг дээр хорьсон болой. Ингэхэд "Лхайжэн чихтэй төгөлдөр байх нь нэрийдэл төдий байх" гэдгийг үгүйсгээгүйтэй адилаар модон тэрэгнээ ч мөн тийм л байх тул "өөрийн бэлэг чанараар төгөлдөр бүтсэн бахыг л хорьсон хэрэг ээ. Үлдсэн хоёр зүгийн хувьд *"Орохуй"-гаас:*

Хэрвээ хурсан төдий нь модон тэрэг болвоос
Хэсэг бусаг байгаа нь модон тэрэг мөн болох
Алин гишүүнт бус болвоос тэдгээр гишүүд
Үгүй болох тул хэлбэр дүрс төдий нь модон тэрэг бус аа

хэмээсэн мэт "гишүүд цугласан төдий" болоод гишүүдийн ялгагдах "хэлбэр" хоёрын л модон тэрэг гэж үзэх бий. Гэтэл модон тэрэг нь өөрийн гишүүдийн цугларал, нийлэмж төдийд ч үл таарна. Энд хоёр зүйлээс:

Нэгд: *Учир шалтгаантай харшлах нь:* Гишүүн болох хүрд дугуй зэргүүд нь салаад хэсэг хэсгээрээ орших ба тэрээр нь бүгдээрээ бүрэн чуулсан нийлсэн байгааг модон тэрэг болох буюу гишүүд хурсан төдий нь л модон тэрэг мөн билээ.

Хоёрт: Ам авахтай /нотлол/ харшлах нь: Энд манай аймгийн бодит өгүүлэгчээр гишүүнт гэж байхгүй гишүүд хурсан төдий ч нэгийг үздэг.

Түүгээр бодвол гишүүн ч байхгүй болох. Гишүүнт байхгүй учраас чимээд хурсан чуулга болох модон тэрэг ч үгүй болно. Харин модон тэрэг нь өөрийн гишүүдийн цугласан, нийлсэн төдий нэгэн гэдгийг хориглохоор энэ багшийн болгоолоор ялгамжааг найруулах хэрэггүй. Чуулсан хурсан нь модон тэрэгний нэрийдлээр суурь мөн болой. Цогцос чуулсан нь "би"-гийн суурь мөн тул "би" гэж болохгүйг айлджээ.

Эсэргүүцэл: Хэдийгээр гишүүд цугласан, чуулсан тэр төдийг модон тэрэг гэж үзэхгүй ч гэсэн, тэдгээр гишүүдийн угсарч холбогдсон тэр үеийн ялгаамжаатай хэлбэрийг модон тэрэг хэмээнэ

Хариулт: Үүнийг чинь дээр номносон мэт гишүүнт өөрөө бий болоогүй үе гэж үзэх тул, гишүүдийн хэлбэр төдийг модон тэрэг гэж үзэх нь зохисгүй болж ам авсантай харшлах гэмүүд гарна. "Байхад ч" гэсэн үг нь чуулсан төдий нь ч модон тэрэг болохгүйгээр барахгүй гэсэн үг болой. Мөн тэр адилын хэлбэрийг модон тэрэг гэж үзвээс гишүүн тус тусын хэлбэрүүд ч болж болох, эсвээс гишүүд нийлж чуулсан хэлбэр нь модон тэрэг болж таарна. Эхний дагуу гэвэл угсрах үеийн хэлбэрээс ялгаагүй хэлбэр мөн үү, эсвэл урьдын хэлбэртэй адилгүй өөр нэгэн хэлбэр байх уу. Эхнийхээр гэвэл: *"Орохуй"-гаас:*

Түүний хэлбэр нижгээд нижгээд урьд байсан адил болох ба
Хэрхэн модон тэргийг оноход ч тэр адил болох тул
Салж тарсан тэдгээрийг юу гэж хэлэх
Тийм бөгөөс модон тэрэг буй бус аа хэмээн буруу болохыг үзүүлжээ.

Эхлээд жигдлээгүй байгаад хожим үеийн тэрэгний толгой зэргийн хэлбэрүүд нь хоорондоо адилгүй байх ялгаа гарахгүй болно. Иймээс салгах үед ч модон тэрэг байхгүй адилаар босгох үед ч модон тэрэг байхгүй байна. Хэрвээ урьд нь жигдлээгүй үеийн тэрэгний толгой тэргүүтнээс хожим жигдэлсэн гишүүд нь урьдах үеийн гишүүдийн хэлбэр дүрстэй харилцан адилгүй ангид нэгэн гарсныг модон тэрэг гэвэл *"Орохуй"-гаас:*

Хэрвээ эдүгээ модон тэрэг болох энэ цагт
Модон тэрэгний толгой тэргүүтэн ангид хэлбэртэй болвоос
Үүнийг бариваас тэрээр буй бус болох
Тиймээс хэлбэр төдий ч модон тэрэг бус хэмээн гэм гарна.

Тэрэгний урд, хойд дугуй болон тэрэгний гол зэргүүдийн хэлбэрүүд нь харилцан адилгүй ялгамжаатай нэгэн байх аваас тэдгээр нь тухайлж мэдрэгдэх хэрэгтэй. Гэтэл хичнээн үзсэн ч тэр адилууд үл мэдрэгдэх учраас

урьдын хэлбэртэйгээ адилгүй хойно гарсан хэлбэр нь модон тэрэг болох нь таарахгүй ээ. Мөн гишүүн тус тусын хэлбэрийг тус тус модон тэрэг гэж үзэхгүй. Харин гишүүд чуулсан ерөнхий хэлбэрийг л модон тэрэг хэмээс гэвэл: *"Орохуй"-гаас:*

Алин таныхаар чуулсан огт байхгүй тул
Тэрхүү хэлбэр гишүүдийн чуулган бус болохоор
Алин юу ч үл болох түүнээ шүтэж
Энэхүү дүрсийг харна гэж хаанаас байх хэмээн айлдсан гэм гарна.

Энэ мэтээр чуулснаа шүтсэн хэлбэрийг модон тэрэг гэх нь таарахгүй ээ. Чуулсан нь "эдэт" болж эс бүтэх тул чуулснаа шүтэж хэлбэрийг сэжих нь таарахгүй. Учир нь нэрийдэн буй бүгдийн сэжих суурийг эдэт гэж ам авсан болой. Гишүүд чуулахад өөрийн мөн чанараар бүтсэн "өвөрчлөн" бусад "эд үгүй" нь өвөрчлөнгөөр байх аваас чуулсан гишүүд нь өвөрчлөн нэг болон тус тус хоёрын амь нэгнээс хэтрэхгүй байх ёстой. Тэдгээрийн алинаар үзлээ ч дээр модон тэрэг дээр номносонтой адилаар хорьж чадах билээ. Нэрийдэл буйгийн нэрийдэх сууринд эдэт буйг зөвшөөрдөггүй өөрийн ёсонд ч гишүүд чуулсан хэлбэрийг модон тэрэг мөн гэж үздэггүй. Тиймээс чуулсан хэлбэрийг модон тэрэг мөнийг хорьсон хоригдохуун дээр ялгамжааг найруулах хэрэггүй болой.

Эсэргүүцэх нь: Хэрвээ үнэн бус чуулганыг шүтэж үнэн бус хэлбэр гэж сэжих нь зохисгүй зүйл биш л дээ.

Хариулт: Тэгвэл мунхаг, хөрөнгө зэрэг үнэн бусын шалтгаан нөхцөлд шүтэж хуран үйлдэхгүй ногоо зэрэг үнэн бус үр дагаврууд бүгдээр төрөх нь зохисгүй зүйл биш л дээ гэж үзэх хэрэгтэй. *"Орохуй"-гаас:*

Та үүнийг хэрхэн үздэг тэр мэтээр
Үнэн бусын шалтгаанд шүтэж үйлдээд
Үнэн бусын мөн чанар үр дагварууд бүгдээр
Төрөхийг мэдэж автугай хэмээн айлдсан мэт болой.

Модон тэрэгний энэхүү үлгэрээр дүрс тэргүүтэй найман тоос хурах төдийг хумх тэргүүтэй гэж агуулахыг ч арилгах мөн. Мөн найман тоос эдэт болж бүтсэн, хумх тэргүүтнийг сэжигдэх болоод хумх тэргүүтнийг эдэт болж бүтсэн дүрс тэргүүтэн ялгамжаат хэлбэр гэж үзэх явдлыг ч хорино. Дүрс тэргүүтнээ өвөрчлөн байхгүй учраас өвөрчлөнгөөр төрөх байхгүй тул эдэд бүтсэн гэх нь таарахгүй ээ. Тийм болохыг *"Орохуй"-гаас:*

Үгээр л дүрс тэргүүтэн тэдгээр вишай орнуудыг

Хумхыг барьсан ухаан хэмээвч, олох бус ямагт
Төрөх үгүй учир дүрс ч буй бус
Тиймээс тэдгээрийн хэлбэр ч зохисгүй хэмээжээ.

Шүүмж: Хэрвээ хумхыг модон тэрэг шиг өөрийн гишүүдээс бүрдсэн хэлбэртэй биш гэж үгүйсгэвэл, цүлхгэр ходоод зэрэг түүнийг илэрхийлэх шинж чанарууд нь үгүйсгэгдэх болно. Тэр хэлбэрүүд чинь түүнийг илэрхийлж байгаа биш үү?

Хариулт: Цүлхгэр ходоод, урт хүзүү зэргээр нь хумх мөн байна гэж таньж болно. Харин цүлхгэр ходоод зэргийн хэлбэр дүрсийг хумх гэж үзэхгүй л дээ. Хэрвээ тийн үзэх болвол, ходоод, хүзүү зэрэг нь хумх болох нь ээ дээ.

/2/ Тэр тухай тэмцлийг няцаах нь

Эсэргүүцэл: Энд "*бодит өгүүлэгч заримууд*": "Өвөрчлөн буй, үгүйг шинжих ухаанаар ийн номносон дагуу долоон зүйлийн үүднээс модон тэргийг эрэхэд түүнд олдохгүй болохоор модон тэрэг буй бус (байхгүй) болно шүү дээ. Тиймээс ертөнцөд модон тэрэг гэж нэрлэж томьёолох ч хэрэггүй болно доо" хэмээвэл, тэгж таарахгүй ээ. "Модон тэргийг авчирагтун, зарсугай, засагтун" гэх зэргийг үзэж харж л байна шүү дээ. Чингэвэл модон тэрэг зэргүүд чинь байгаа юм уу?

Хариулт: "*Орохуйн тайлбар*"-аас тэдгээр гэмүүдэд зөвхөн бодит өгүүлэгч нарт байх гэм хийгээд Өөрт байхгүй гэм гэсэн хоёр зүйлийг айлдсан бий. а/ *Зөвхөн бодит өгүүлэгч нарт байгаа гэмүүдийн талаар:* Таны ёсоор бол "модон тэргийг авчирахтун" гэх зэргээр үйлдэх ертөнцийн нэр томъёо хүртэл үгүйсгэгдэх хэрэгтэй болох нь ээ. Та бодит гэж тооцогдож буй юмсыг өвөрчилж буй, үгүйг шинжих ухаанаар лавтай ажиглаж тооцоод тэрхүү ухаанаар эрж хайх гээд ирэхээр тэд долоогийн алинд нь модон тэрэг олдоогүй бас бодит юмс орших бусад аргыг ч эс ам авсан болохоор "модон тэрэг" байхгүй болжээ. Өвөрчлөн буй, үгүйг эрэх ухаанаар эрэхийн цагт түүнд модон тэрэг олдоогүй болохоор нь модон тэрэг байхгүй юм байна гэх бодит өгүүлэгч нарын энэхүү тэмцлийг эдүгээ Төв үзлийг өгүүлэхийг хүсэгч нар ч төв үзэлтний ёс мэтээр үзэгдэнэ. Ингэж үзэгч нар нь нэрийдлийн хамаг ялгамжааг ухаараагүй гэмтэй болох нь эргэлзэлгүй байна. б/ *Өөрт байхгүй гэмийн талаар: "Орохуй"-гаас:*

Тэрээр тэр ямагт болж ертөнцөд
Долоон зүйлээр бүтээгүй боловч
Тийн шинжлэл бусаар эл ертөнцөд

Эдгээр нь өөрсдийн гишүүддээ шүтнэ гэж сэжигдэв хэмээсэн үгээр заажээ.

Түүний утга нь өвөрчлөнгөөр буй, буй бус эсэхийг ухаанаар эрэхэд долоон зүйлийн алинд ч модон тэрэг үл олдох тэр нь хоёр үнэн хоёуланд мөн билээ. Модон тэргийг долоон зүйлээр эрэхэд ухаанд олдохгүй гээд тэдгээрийг үгүйсгэж хаанаас болох билээ. Хэдий тийм байсан ч "модон тэрэг байна" гэж ам авах нь өвөрчлөнгөөр буй, үгүйг шинжих ухааны үүднээс агуулах бус аа. Тийнхүү нарийн ухаанаар шинжлэхээ орхиод жирийн ертөнцийн нэрийдэх, энгийн эрүүл саруул ухаан төдийгөөр онож болно. Тиймээс тэрээр модон тэргийг үзэхдээ өөрийн гишүүдэд шүтэж нэрийдэж буй болсон гэдгийг зөвшөөрнө шүү дээ.

Эсэргүүцэл: Егүзэр нарын тэрхүү нарийн ухаанаар шинжлэхэд "тэр ухаанд нь модон тэрэг олдохгүй учраас түүнийг "өөрийн мөн чанараас бүтсэн өвөрчлөн байхгүй" гэж үзэх хэдий ч түүний гишүүд нь өвөрчлөн чанартай байж болно шүү дээ.

Хариулт: Таны энэ бодол чинь "шатсан тээрэмний үнснээс ширхэг утас хайхтай" адил тул элэг доог болох вий.

Модон тэрэг буй бус болсон цагт
Гишүүнт нь үгүй, гишүүн ч үгүй

хэмээн айлдсан мэт гишүүнт нь үгүй болохоор гишүүн ч байхгүй болно шүү дээ. *Эсэргүүцэл:* Хэдий тийм ч тэр бол таарахгүй. Модон тэрэг эвдэрсэн байсан ч гишүүдээс чуулсан гэж бодогдох байдаг шүү дээ.

Хариулт: Тэр тийм биш л дээ. Урьд нь зөвхөн модон тэргийг харагч тэрээр тэрэгний толгой зэргийг хараад модон тэрэг гэж сэтгэдэг. Бусдаар бус модон тэрэг эвдрэх тэр цагт тэрэгний толгой зэргүүд чинь тэрэгтэй барилдахгүй болох учраас тэрэгний гишүүн ч бий болно. Тэр цагт гишүүнт болох модон тэрэг байхгүй тул модон тэрэгний гишүүн байхгүй болно. Тэр цагт модон тэрэгний гишүүн гишүүнт гэх хаана ч байхгүй. Гэвч толгой зэргүүд нь өөрийн хувь, хэсгүүдэд дулдуйлан гишүүнт болдог. Тэдгээр хувь хэсгүүд нь түүний гишүүн учраас гишүүд нь байхгүй үед гишүүд нь агуулагдаж чадахгүй билээ. *Мөн гишүүнт байхгүй үед гишүүн нь үгүйсгэгдэх эл утгыг: "Орохуй"-гаас:*

Модон тэрэг шатах цагт гишүүн үгүй болох үлгэр адил
Ухааны галаар гишүүд шатсан бол гишүүд үгүй болой

хэмээн айлдсан үлгэр тэр мэтээр мэдээрэй.

/3/ Нэрийн ялгааны үүднээс бүтээх ёсон

"*Орохуйн тайлбар*"-аас:

Энэ зүгээр ертөнцөд алдаршсан үүднээс модон тэрэг гэж нэрийдэхэд маш тодорхой бүрэлдэхүүн хэсгүүд болон түүний нэрийн ялгамжаа зэрэг ямар байх зэргийг нарийвчлан шинжлэлгүйгээр ертөнцөд алдаршсан үүднээс ам авч үйлдээрэй. Энэ буюу:

Тэрээр гишүүнт буюу хувь хэсэгт бөгөөд
Модон тэрэг түүнийг үйлдэгч хэмээн ардууд нэрлэх
Төрөлхтөн ард нь түүний хэрэглэгч болох буюу хэмээн айлдсан мэт буюу.

Чингээд модон тэрэг нь тэрэгний мөөр толгой зэрэг гишүүдэд буюу олон хэсгүүдэд харгалзаж "гишүүнт" буюу "хувь хэсэгт" хэмээн нэрийдэх утганаа агуулагдана. Тэрчлэн тэрэгний мөөр, толгой зэргийг чухал авах үйлд харгалзаж "үйлдэгч" болох ба "чухал авахуйд" нийт биедээ харгалзаж "чухал авагч" хэмээх нэрээр нэрийддэг. Манай аймгийн заримууд, гишүүн болоод хувь хэсэг хурсан төдий байна, түүнээс тусдаа үл тухайлагдах учир "гишүүнт" болон "хувь хэсэгт" болохгүй гэж өгүүлдэг бий. Мөн зөвхөн үйл л байна, үйлдэгч байхгүй гэх, чухал авахуйгаас (цогцос) тусдаа үл тухайлагдах учир чухал авахуй л байхаас чухал авагч байхгүй гэх зэргээр өгүүлэх тэдгээр нь ертөнцийн янагуухийг чанх буруугаар өгүүлэгч нар бөгөөд тийн мөн болвоос гишүүд зэргүүд ч үгүй болох учиртай.

Түүнийг болгоож *"Орохуй"-гаас*: "Ертөнцөд алдаршсан янагуухийг бүү эвдэхтүн" хэмээн айлджээ. Тиймээс "үнэхээр бүтсэн гишүүнт зэргүүд байхгүй учраар тийм гишүүн байхгүй байж болох ч", харин янагуух гишүүн байхын адилаар мөн тийм гишүүнт нь буй" гэж өгүүлэх нь хоёр үнэний ёсыг доройтуулаагүй ёсон болно.

/4/ Түүнээ шүтэж үзэл онолыг түргэн олох тус эрдэм

"Орохуйн тайлбар"-аас:

Ертөнцийн алив янагуух үүнийг тэр мэтээр нарийвчлан шинжилж байж "буй бус"ыг нь олж мэднэ. Харин шинжлэл хийхгүй бол жирийн алдаршснаараа л байх (ойлгогдох) учиртай. Ямар эрэмбэ зэргээр үүнийг нарийвчлан шинжилбээс бүтээлчин хүн маш түргэн тэр ямагт чанарын (хоосон чанар) гүн гүнзгий утгыг

мэдэх болох вэ?. Хэрхэн яаж ?

Алин буй бус болохыг долоон зүйлээр буюу
Хэдий буй хэмээсэн ч егүзэр бээр буйг үл олов
Түүгээр л тэр ямагтад амар хялбар орох тул
Энэ үест түүний бүтээсэн дагуу мэдэж аваарай

хэмээн энэхүү модон тэрэгний шинжлэл түүгээр тэр ямагт өвөрчлөн үгүйн гүн гүнзгий утгыг түргэн ухаарч болно гэж айлдсан нь маш их аньстай үзэгдэнэ.

Ийнхүү ахуй ёсыг тийн шинжигч егүзэр бээр "Хэрвээ модон тэрэг нь өвөрчлөнгөөр бүтсэн нэгэн болвол тийн бүтсэн нэг юм уу, эсвэл тус тусдаа байх учиртай" гэх зэргийн долоон зүйлийн үүднээс "өвөрчлөнгөөр байна уу, үгүй юу" гэдгийг ухаанаар эрж шинжих нь эргэлзээгүй. Хэдий тэр долоогийн аль нэгэнд олдох ёстой ч тэдгээрийн алинд ч олдсонгүй. Тэр мэтээр эс олдовч "модон тэрэг" гэх нэрийдэх утгыг хүчээр үгүйсгэж болохгүй гэж үзнэ. "Мунхагийн "нүдний цагаан" бууж, ухааны нүдийг харанхуйлсан зэргээс шалтгаалж л "модон тэрэг" гэж нэрийдэх төдий зүйл байгаа болохоос өвөрчлөнгөөр бүтсэн модон тэрэг гэж байхгүй" гэж ухаарсан егүзэр тэрбээр тэр ямагт чанарыг амар хялбар онох болно.

Энд "тэр ямагтыг" гэсэн үгээр янагуух утгыг ч үгүйсгэж болохгүй" гэснийг заажээ. Модон тэрэгнээ өвөрчлөн чанар байна гэдгийг хорих энэхүү долоон зүйлт эцсийн шинжлэлийн намба байдлын хувьд тодорхой, бас хорих ухаан нь бүр ч тодорхой тул үүнийг шүтвээс модон тэрэгний өвөрчлөн үгүй чанарыг хялбархан онох мөн. Товчилбоос, дээр номносон мэт модон тэрэг дээр жишээлж ийнхүү номноход гурван эрдэм буй:

1* Ном юмсыг өвөрчлөн буй гэж гүтгэж мөнхөд барих үзлийг хялбархан хорих эрдэм

2* Өвөрчлөнгөөр байхгүй гэхээр шүтэн барилдаж таарахгүй хэмээх тасархайд барих үзлийг хялбархан хорих эрдэм

3* Энэ хоёр эрдмээр хэрхэн ажиглах ёс дагуу үйлдэж бүтээлчин егүзэр бээр чухалчлан шинжих зэрэг болой.

1 Ном юмсыг өвөрчлөн буй гэж гүтгэж мөнхөд барих үзлийг хялбархан хорих эрдэм:* Нэг болон тус тусдаа төдийг хорисноор өвөрчлөнгөөр буйг хорих ёсыг маш их хураангуйлваас оноход бэрхтэй болно. Бас хэтэрхий

дэлгэрүүлбээс үг нь олон болох тул долоон зүйлээр шинжих маш таарсан нэгэн болой.

2 Өөрчлөнгөөр байхгүй гэхээр шүтэн барилдаж таарахгүй хэмээдэг тасархайд барих үзлийг хялбархан хорих эрдэм:* Анхлан хорихын үест хоригдохуунд ялгамжаа найруулж хорих тул түүний үүднээс өөрчлөнгөөр байхыг эвдэх хэдий ч нэрийдэх үйл үйлдвэр оршиход харшлах зүйлгүй болно.

3 Энэ хоёр эрдмээр хэрхэн ажиглах ёс дагуу үйлдэж бүтээлчийн егүзэр бээр чухалчлан шинжих эрдэм:* Түгээгдэхүүн өөрчлөн бүтвээс түгээгч нэг, тусгаар тэргүүтэн долоон зүйлээс үл хэтрэх магадлалыг олоод түүнээс цааш тэр нижгээд бүрт хорлол гараад ирсэн, тэр долоогийн чухам алинд нь хорлол буусныг шинж. Түгээгч эвдэрсэнээр түгээгдэхүүн ч эвдрэхийг эхэнд үйлдээд, өөрчлөн үгүй болохыг лавлан шийдэж олонтаа магадлаарай. Түүний дараагаар тэр мэтээр өөрчлөн үгүй ч модон тэрэгний нэрийдлийг мэлзэж болохгүйг үзээд "Аяа, үйл нисваанисын "Илбэчний үйлдсэн" модон тэрэг тэргүүтний энэ илбэ маш гайхамшигтай яа. Энэ адилууд нь өөр өөрийн үндэс шалтгаанаар өчүүхэн ч эрж хайлгалгүй төржээ. Өөр өөрийн мөн чанараас бүтсэн өөрчлөн өчүүхэн тэдий ч байхгүйн учир" хэмээн шүтэн барилдаж гарсан утга нь өөрчлөн үл төрөх юм шүү гэсэн магадлал олох болой. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас* ч:

Хумх тэргүүтнийг өөрийн шалтгаанаас энэ ямагт болон бүгдэд зэрэг таван зүйлээр тийн шинжихэд буй бус байдаг. Гэвч шүтэн нэрийдсэн зөгийн бал цуглуулах, ус уух, сүү барих, хураах зэргийн ижил үйл хийж болдог. Энэ нь сонин гайхамшигт биш гэж үү хэмээсэн ба Аливаа өөрчилж үгүйг тухайлагдах тэр нь эргэлдэх галын хүрд мэт өөрчлөн чанараар хоосон мөн болой хэмээн айлдсан мөн.

22

ӨӨРЧЛӨН ЧАНАР ҮГҮЙ БОДГАЛЬ

б/ Утгыг найруулах

/1/ Өөрчлөн үгүй ёсыг утганаа найруулах

/а/ "Би нь цогцостойгоо нэг" хэмээх згийг хорих

/б/ "Би нь цогцостойгоо тусдаа" хэмээх зүгийг хорих

/в/ Түүгээр үлдсэн зүгүүдийг ч эвдэх

/г/ Түүнээ шүтэж "бодгаль нь илбэ адил" гэж ухаарах

/2/ Нэрийн ялгамжааны үүднээс бүтэх ёсыг утганаа найруулах

2/ Түүнчлэн "минийх" гэдэг ч өөрчлөнгөөр байхгүй болохыг үзүүлэх

---оОо---

б/ Утгыг найруулахад хоёр:

/1/ Өөрчлөн үгүй ёсыг утганаа найруулах

/2/ Нэрийн ялгамжааны үүднээс бүтэх ёсыг утганаа найруулах

/1/ Өөрчлөн үгүй ёсыг утганаа найруулахад дөрөв:

/а/ "Би нь цогцостойгоо нэг" хэмээх зүгийг хорих

/б/ "Би нь цогцостойгоо тусдаа" хэмээх зүгийг хорих

/в/ Түүгээр үлдсэн зүгүүдийг ч эвдэх

/г/ Түүнээ шүтэж "бодгаль нь илбэ адил" гэж ухаарах

/а/ "Би нь цогцостойгоо нэг" хэмээх зүгийг хорих

Ер нь ямар нэг ном юмс нөхөр сэлттэй гэсэн бодол төгс таслагдаж ирэхээр "нөхөргүй юм байна" гэдэг бодол төрдөг. "Нөхөргүй юм байна гэдэг бодол төгс таслагдаад ирэхээр "нөхөр сэлттэй юм байна" гэдэг бодол төрдөг нь ертөнцөд ч байдаг. Энэ нь ерөнхийдөө нэг болон тус тусдаа, эсвээс нэг болон олон байхаас өөр гуравдагч этгээдийг үгүйсгэж байгааг харуулна. Нөхөр сэлттэй, нөхөргүй гэдэг бол нэг болоод олон мөн буюу. Ерөнхий нэг ба нэг бус хоёрыг лавлан шийдэхэд (оножи мэдэх) түүний өвөрмөц салаа болсон өөрийн мөн чанараар бүтсэн өөрчилж байх аваас нэг болон тус тусаас үл хэтэрнэ.

Тиймээс энэ "би" маань цогцостойгоо мөн чанараар бүтсэн нэг зүйл

үү. Эсвээс мөн чанараар бүтсэн тус тусдаа зүйл үү гэдгийг шинжих хэрэг. Эхлээд "би" болоод "цогцос" хоёр "өөрчлөнгөөр нэг болвол ямар хорлол гарах вэ? гээд бүтээлчин егүзэр бээр нэг болох зүгт чухам ямар хорлол гарахыг хайж олоорой. Энэ талаар Санжайжан багш бээр гурван зүйлийн хорлол гарна гэжээ. Үүнд:

1. "Би"- гээ байна гэж өгүүлэх нь утгагүй болох
2. "Би"-нь олон болох гэм гарах
3. Төрөх, түрдэх (эвдрэх) эдгээр буй.

1. "Би"- гээ байна гэж өгүүлэх утгагүй болох. "Би" болон цогцос хоёр нь нэг өөрчлөн чанартай гэвэл би гэж ам авах нь утгагүй. Цогцосын тоотой адил зүйл болж хувирна. Үлгэрлэвээс, "сар болон туулайт" хэмээхтэй адил. Үүнийг үндсэн билэгт ч айлдсан буй. */"Үндсэн билгийн"/ "Хориндолоодугаар бүлэг"-ээс:*

Чухал авагчаас (цогцосоос) ангид
Би байхгүй гэж үзэх цагт
Чухал авагч нь би мөн болох тул
Таны "би" чинь үгүй болох буюу хэмээжээ.

2. "Би"-нь олон болох гэм гарах. "Би" болоод цогцосууд нь өөрөвчлөн нэг болвол нэг бодгальд гэхэд олон цогцос байдаг шиг "би"-ч мөн олон болж болно. "Би" нэгээс цаашгүйтэй адилаар цогцос ч бас нэг болохын гэм гарна. *"Орохуй"-гаас ч*:

Хэрвээ цогцос нь "би" мөн болвоос
Тэрээр олон учир "би" ч олон болох хэмээжээ.

3. Төрөх, түрдэх (эвдрэх). "Хорин найм дугаар бүлэг"-ээс:

Хэрвээ цогцос "би" болвоос
Төрөх, түрдэх мөн болох хэмээсэн ба,

"Хорин долдугаар бүлэг"-ээс:

Чухал авагч нь "би" бус аа
Тэрээр төрөх, түрдэх мөн

хэмээн айлдсан бөгөөд чухал авагч гэдгийг бид цогцос гэж ухаараарай.

Асуулт: Ийнхүү "би"-гээ агшин агшинаа төрдөг, түрддэг гэхэд ямар гэм гарах вэ?

Хариулт: Энэ талаар *"Орохуйн тайлбар"*-аас гурван гэм гарахыг заажээ. Үүнд:

1. Төрөл дамжлагаа дурдан санах нь таарахгүй гэм
2. Үйлдсэн үйлийн шим барагдах гэж үзэх гэм
3. Үйлдээгүй үйлтэй учрах гэж үзэх гэмүүд гарна.

1. Төрлөө дурдан санах нь таарахгүй гэм. "Би" нь агшин агшинаар төрөх, түрдэх гэдэг өөрийн мөн чанараар бүтсэн төрөх, түрдэх болж таарна. Тиймээс урд, хойдын "би"-нүүд өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн тус тусдаа зүйл болно. Тиймээс л тэр цаг "би бол Алайнү (Mandhatr) хэмээх хаан байв" хэмээн хэлж болохгүйд тулна. Учир нь Алайнү "би" болоод бурхан багшийн "би" хоёр өөр бэлэг чанараар бүтсэн тус тусдаа зүйл болно. Үлгэрлэвээс, "Лхайжэн (Devadatta) төрлөө санаж би Чоджэн (Yajnadatta) болон явжээ гэж өгүүлж болохгүйтэй адил буюу" Чингэлгүйгээр өөрийн бэлэг чанараар ангид тус тус бүтсэн ч урьд нь амсаагүй мэдэрхүй утгыг хойд төрөлдөө санах явдал харшлахгүй гээд Лхайжэнгийн амсахыг Чоджэн амсаж болохгүй зэрэг харилцан адилгүй учир шалтгааныг гаргах хэрэгтэй тул харин тийм зүйл олдохгүй байна.

Эд хөрөнгө, ногоо хоёрыг өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн өөрчлөн гэж үзэх байна, үндэс шалтгаан, үр дагварыг ч ангид гэж үзэх тэр мэтийн үндэс шалтгаан, үр дагавар болно гэвэл галын цогоос харанхуй үүдэх зэргээр "бусдаас төрөх"-ийг хорьсон ухаантай адил болно. Харин тус тусдаа төдий нэгэн гэж үзвэл дээрхийн адилаар адилтгаж болохгүй. Тэгвэл тэр судраас: "Бурхан багш болоод Алайнү хоёрыг нэг гэж үзүүлсэн юм уу?" хэмээвэл, тэрхүү зарлигаар тус тус өөр үндэст болохыг хориглож бас нэг хүн гэж заагаагүй ажээ. Тиймээс тэр судраас: "Тэр цагт тэрээр өөр нэгэн байсан юм уу гэхэд, тийн бүү үзэхтүн" хэмээн айлдсан хэрэг гэж Чандракирти багш болгоожээ.

Тийн айлдаснаа эндүүрсэн нэгэн бээр: "Бурхан болоод тэдгээрийн урьд төрлийн бодгаль амьтнууд нэг болно доо. *"Судар"*-аас: "Урьд цагт би ийм байв" хэмээн нэг гэж айлдсан байна. Мөн хуран үйлдсэн болвоос агшин зуур эвдрэх учир нэг гэж болохгүй. Тэр хоёулаа мөнх болой хэмээн өгүүлэх нь урьд хязгаарт суурилсан дөрвөн буруу үзлийн эхнийх болно. Тэдгээрийг хориглож Нагаржуна багшийн *"Хориндолдугаар бүлэг"-ээс:*

"Би" өнгөрсөн цагт гарах хэмээн
Үйлдэх тэр нь үл таарах
Урьдын цагт алин гарсан

Тэр ямагт нь энэ төрөл бус болой

хэмээгээд тэр мэтээр болвол нэг төрөлдөө нэг амьтан зургаан зүйл амьтан болчихно.

Тэдгээрүүд зургаан зүйлийг зэрэгчлэн дамжин төрөл авна шүү дээ. Урьд, хойд бүгдээрээ мөнхийн нэг зүйл болоход хүрнэ. Тиймээс урьд, хойд тэдгээрийг өөрийн мөн чанараар бүтсэн тус тус зүйл гэж үзэхийг ч хорих учиртайг айлджээ. Үүнд "би"-д өвөрчлөн байх аваас тэрхүү урьд, хойд төрлүүд ч гэсэн өөрийн мөн чанараар бүтсэн нэг зүйл болж тэр цагт мөн болно. Бас өөрийн мөн чанараар тус тус болвол тэр цагт тасархай үзэлд хүрэх тул мэргэд бээр "би"-гийн өвөрчлөнг үл амлах болно.

2. *Үйлдсэн үйлийн шим барагдах гэж үзэх гэм.* "Би"-нь агшин нижгээд нижгээдэд өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн төрөх, түрдэхийг үйлдэх болвоос урьдын "би"-гийн үйлдсэн үйлийн үрийг хойдын "би" нь эдэлнэ гэж үзэхийг дараа хорино. Энэ үед урьд хураасан үйлийн үрийг амсана гэж үгүй буюу үйлийг үйлдэгч эзэн үр амсахаасаа өмнө үхэх болохоор мөн "би" болоод "бусад" ч байхгүй болой. Урьд, хойдын бодит юмст өөрийн мөн чанараар бусдад ангид бүтэх гэж үгүй. Урьдах нь үрээ амсаагүй болохоор үрээ амсах гэж байхгүй байх хэрэгтэй. Үндэс нэг болохын хариуг ч сүүлд хорих тул үйлдсэн үйлийн шим барагдана гэдгийг хорьж чадахгүй.

3. *Үйлдээгүй үйлтэй учрах гэж үзэх гэм.* "Хэдий урьдын эзэн эвдэрч хойд эзэн үйлийн үрийг амсаж эдэлж болох тул үйлдсэн үйлийн шим барагдахад гэм гарахгүй" хэмээвээс, чингэвэл тэр үйлийн үрийг амсахын шалтгаан болсон үйлийг өчүүхэн ч хураагаагүй бодгаль бээр бусад бодгалийн хураасан үйлийн үрийг амсаж эдлэхэд хүрнэ. Өөрийн мөн чанараар бүтсэн бусад бодгалийн үрийг түүнтэй өөрийн мөн чанараар тусдаа бодгаль эдлэх учиртай болно. Тэр талаар *"Орохуй"-гаас:*

Гаслангаас нөгчөхийн өмнөх агшинд ч
Төрөх, түрдэхийн эзэн үгүй болсноор
Түүний үр үгүй болох биз
Бусдын хураасныг бусад нь идэх буюу хэмээжээ.

"*Орохуй*"-гаас бусад гурван гэмийг зарлигласан боловч зөвхөн өөрийн аймгийн үзлийг хорьсон бөгөөд энэ үест нийтэд нь хорьж байгаа тул гаргасангүй ээ. Тэрхүү хоёр ухааныг *"Хориндолдугаар бүлэг"-ээс:*

Хэрвээ энэ нь бусад болвоос
Тэр байхгүй ч гарах л мөн

Тэрчлэн түүнээ орших бөгөөд
Тэнд үл үхэх хүртэл төрөх буюу

Тасархай болж үйлүүд шим барагдах
Бусдын үйлдсэн үйлүүдийг
Бусдууд тус тус амсах
Эдлэх зэргээр хэтийдэх болюу

хэмээн үйлийн шил барагдах зэрэг хоёр гэмийн талаар Чандракирти багш айлджээ.

"Хэрвээ энэ нь бусад болвоос" хэмээсэн нь, "Урьд төрлийн үест "би" болоод одоо цагийн "би" хоёр нь өөрийн мөн чанараар бүтсэн тус тусдаа болвол" хэмээсэн ажээ. Тийм болвол урьдахтайгаа огт хамаарахгүй болж урьдын түүнтэйгээ шүтэлцэхгүй болно. Хумх урлахын цагт эвдэрэхгүйтэй адил хойд төрлийн "би" төрөхөд урьдын "би" нь эвдэрэхгүйгээр орших ба урьдах нь үхээгүй байхад хойдох нь төрж болно гэсэн утга гарч байна.

Эсэргүүцэх нь: Мөн урьд хойд төрлийн "би" нь өөрийн мөн чанараар бүтсэн тус тусдаа мөн боловч үйлийн шим барагдах, үйлдээгүй үйлтэй учрахын гэм гарахгүй л дээ. Нэг үндэстэй болно шүү дээ.

Хариулт: Өөрийн бэлэг чанараар тус тусдаа эс бүтсэн тул бүтээх хэрэгтэй гэсэнтэй адил сонсогдоно. Нэгэнт өөрийн мөн чанараар тус тусдаа болвол нэг байж ч таарахгүй. Үлгэрлэвээс, Жамба болон Нирвай гэсэнтэй адил болой. Энэ талаар *"Орохуй "-гаас:*

Тэр ямагтын үндэс буйгаар гэмгүй болчихвол
Урьд хэрхэн шинжих үест ч үндсэнд гэм болохыг номнов

хэмээсний урьд хэрхэн шинжих гэдгийг *"Түүнээс":*

Жамба нь Нирвайд шүтэх ёсууд нь
Бусдын болохын тул нэг үндсэнд багтааж болохгүй
Хэзээд өөрийн бэлэг чанараар тус тус болвоос
Тэдгээрийг нэг үндсэнд багтаах нь зохисгүй

хэмээн өөрийн бэлэг чанараар тус тусдаа бүтсэн бол хоёр тусдаа үндэс болох учраас нэг үндсэн нь гэж үзэж болохгүй билээ. *"Хорин долдугаар бүлэг"-ээс:*

Хэрвээ тэнгэр, хүмүүн ангид болвоос
Үндэс нь таарч болохгүй хэмээжээ.

Товчилвоос, өөрийн мөн чанараар бүтсэн тус тусдаа байгаа юм бол ахуй ёсыг шинжих ухаанаар шинжихэд тэсэж үлдэх ёстой. Тэрхүү ухаанаар нягтлан шинжихэд ч шинжилгээнд тэсэж үлдсэн бодит юмс тоосон төдий ч байхгүй байна. Тиймээс өөрийн мөн чанараар тус тусдаа байх урьд хураасан үйлийг хойноо амсана гэдэг нь тус тусдаа үндэстэй зүйл дээр ч гэсэн бүгдийг адилтгаж бас ялгаж салгаж чадахгүйд хүрэх тул энэ мэтийг хамаг үест мэдэж аваарай.

"Гэвч урьд цагийн амсан эдлэгч, хойд цагийн санагч хоёр нэг биш тул өөрийн ёсноо ч үндэс тус тус байгаатай адилаар урьд амссанаа санах, урьд хураасан үйлийн үрийг хойно эдлэх нь таарахгүй биз дээ" хэмээвэл гэмгүй ээ. Энэ үед нэг үндэст болоход харшлахгүй. Бусдын ёс нэг үндэст болохгүй учраас. Үлгэрвэлээс, тараг дүүргэсэн сүрлэн тагтай хувингийн таган дээр нэг тагтаа сууж байна. Тагтааны хөл тарагны саванд ороогүй байсан ч түүний хөлийн мөр гарсан байхыг харах (тагтаа орчихжээ гэх) адилаар, бодгальс бээр урьд төрлийнхөө тухайн цаг үед очдоггүй ч урьдын амссан зүйлээ өнөөдөр санахад ч харшлах юмгүй л дээ. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас:*

Үндэс шалтгаан болон үр дагавруудыг энэ тэр гэх атгаглахыг огоорч шалтгааны ялгаагаар тодорхойлогдох хуран үйлдэхүйн үргэлжлэл нь зөвхөн мөнх бусад агуулагдах болохоор түүнийг "чухал авагч" нэрийдэлд орших "би"-гээр л төрлөө дурдан санана хэмээвээс зохист болой. Бодит юмс нь өөрийн мөн чанараар эс бүтсэн бөгөөд тэдгээрт тэр мэтийн намба байдалтай нөхцөл шалтгаан шадарлаж үлэмж их болно. Бусад нь болсноор таарахгүй зүйл байхгүй. Иймээс л өөрийн бэлэг чанараар бүтээгүй үндэс шалтгаан, үйл үйлдвэрийн ялгаа нь санаад багташгүй болохыг огоот сайн шинжилж үйлдээрэй. Энэ мэт тараг хадгалах гэрийн дээвэр дээр суух тагтааны хөл тарагтай хувинд ороогүй хэдий ч сүрлэн дээвэр дээрх тагтааны мөрийг хараад хэлэхтэй адил болой хэмээн айлджээ.

Дэлгэрэнгүйг "*Орохуй*"-аас олоорой. Эдүгээ утгыг шууд номносу. Тийнхүү "би" нь цогцостойгоо нэг гэж үзэхийг *"Хориндолдугаар бүлэг"-ээс:*

Хэрхэн чухал авах байгаа бол
Чухал авагч бий болох

хэмээн айлдсан үгээр их хорлолыг заажээ. Үнээ "эл бодгаль бээр энэ биеийг авсан болой хэмээх нэрийдэн үйлдсэнээр цогцоо чухалчлан авах мөн. "Би үүнийг авагч" болой гэх тэр хоёрыг нэг гэж үзвээс үйлдэх үйл болон үйлдэгч нар нэг болох учраас таслагч, таслагдахуун, хумх, шаварчин, гал,

түлээ, тэргүүтнүүд ч бүгд нэг зүйл болно. *"Хорьдугаар бүлэг "-ээс:*

Түлээ алин тэр нь гал болчихвол
Үйлдэгч болоод үйл нэгэн болох
Гал болоод модоор "би" болон
Чухал авагдах эрэмбэ бүхэн

Хумх, цэмбэ тэргүүтэнүүд хамтдаа
Бүгдээр нэгэн зүйл болно хэмээжээ.

"Орохуй"-гаас ч:

Авагч өөрөө авагдахуунтайгаа нэг байх зохисгүй
Чингэвээс л үйл болон үйлдэгч эзэн нэг болох хэмээжээ.

Энэ мэтээр "би"-нь цогцостойгоо нэгэн болвоос "би" гэж ам авах нь утгагүй болох, "би" нь олон болох, үйл үйлдвэр нэг болох, үйлдсэн үйлийн шим барагдах, үйл үйлдээгүйтэй учрах, төрлөө дурдан санах үгийг өгүүлэх зэрэг үл зохилдох зургаан зүйл гарах учир нэг гэж ам авч болохгүй нь ээ.

/б/ "Би нь цогцостойгоо тусдаа" хэмээх үгийг хорих

Асуулт: Ингээд "би" болоод цогцос хоёр өөрчлөн нэг биш гэж бодьё. Харин өөрчлөн тус тусдаа (ангид) болвол ямар гэм гарах вэ?

Хариулт: Энэ талаар *"Хориндолдугаар бүлэг"-ээс:*

Хэрвээ цогцоснуудаас ангид аваас
Цогцосны бэлэг чанар үгүй болно хэмээх гэмийг айлджээ.

Үүнд "би" нь цогцосноосоо мөн чанараар бүтсэн ангид зүйл болвол цогцосны бэлэг чанар нь төрөх, эвдрэх, орших гуравтай төгөлдөр болохгүй ээ. Үлгэрлэвээс, "Морь нь үхрээс тусдаа бүтсэн учраас үхрийн бэлэг чанартай төгөлдөр биш шүү дээ. Мөн байлаа ч тэрээр "би" гэж нэрийдэн сэжихийн суурь буюу "би"-д баригч атгагийн орон болохгүй нь ээ. Хуран үйлдсэн учраас. Үлгэрлэвээс, "Огторгуйн цэцэг буюу гаслангаас анлжирсантай адил"" хэмээн бусдад алдаршсан найруулгын *"Тодорхой үгт "*-ээс айлджээ. "Би нь төрөх, түрдэхийн бэлэг чанартай эс төгөлдөр болвол мөнх болно. Тэр цагт мөнх юм чинь урваж өөрчлөгдөхгүй, бас ямар ч үйл ажил үйлдэхгүй болно. Орох, буцахын аль нь ч болохгүй учраас"" хэмээн Санжайжан багш айлджээ. Мөн цогцосны бэлэг чанар нь дүрс болох зэргээр өөрчлөнөөр

тус тусдаа болвол тэр мэтээр бодогдох, зоригдох ёстой. Үлгэрлэвээс, "Бие нь сэтгэлээсээ тусдаа бодогддоггой адил. Тийн барих нь ч байхгүй учраас "би" ангид тусдаа утга алга" *"Хориндолдугаар бүлэг"-ээс:*

"Би" нь чухалчлан авагч (цогцосноос)
Ангид тусдаа зүйл бус аа
Хэрвээ ангид болвоос цогцос байхгүйд ч
Баригдах ёстой учир үл баригдах буюу хэмээжээ.

"Орохуй""-гаас:

Тэр мэт цогцосноос ангид "би" байхгүй
Цогцосноос ангид гэж түүнийг барьсан нь ч үгүй хэмээн айлджээ.

Тиймээс тэрсүүд нар цогцосноос ангид тусдаа утгат "би" байна гэж гүтгэдэг нь "би"-г нэрийн төрдийд ч үл ухааран цогцостой нэг байх нь зохисгүй гэж үздэг зэрэг нь тогтсон тааллын эрхээр гүтгэж байгаа хэрэг. Түүнээс бус тэдний үндсэнд буй нэрийдлийг мэдэх эгэл жирийн ухаанаар тийн үзэж байгаа биш л дээ.

Тэр мэтийн ухаанаар "би" нь цогцосноос өөрийн мөн чанараар нэрийдэлд байх цагт ч хорлол болохыг мэдэх баттай магадлал төрөн төртөл судлаарай. Нэг болоод тус тусын зүг хоёуланд хорлол гарах гэдэг сайтар магадлахыг эс олвоос бодгалиа өөрчлөн үгүйсгэж лавтай мэдэвч зөвхөн тангараг төдийд одох тул зөв үзэл онолыг олохгүй ээ. Тэр мэтээр бодгаль нь тэр ямагт чанараар бүтэх үү, эс бүтэх үү гэдгийг шинжлэхийг хүсээд бодгаль нь тэр ямагтад буй аваас нэг буюу тус тусдаа байхын шинжилгээг үйлдэнэ. Нэг гэж үзвэл, хамгийн дээд хорлол болох гол түлээ тэргүүтний үйлдэгч болоод үйл нэгэн зүйл болох энэ адилууд байна. Тэдгээрийг нэг гэж үзвээс ертөнцийн илт шалгадаг ухааныг хорих хэрэгтэй. Эсэргэлдэгч хоёрын нийт бусын тогтсон тааллууд хорлол болохгүй.

Ер нь тус тусдаа буй гээд тэр мэтээр байна гэвэл бие, сэтгэл хоёр шиг тус тусдаа үзэгдэх хэрэгтэй байтал "тэр мэт үзэгдэхгүй байгаа нь юун" хэмээн эгэл жирийн сэтгэлд баригдахгүй байгаа энэ нь хорлол болно. Нийт бусын тогтсон таалал нь хорлол болохгүй. Тиймээс тэр ямагтыг шинжихийн үест ч хамаг хорлол үйлдэгчийн туйлын ёзоор нь эсэргэлдэгч хоёрын эрүүл саруул, хорлогдоогүй нэрийдлийн сэтгэлд л тулдаг учир тэр цагт ертөнцийн хорлол байхгүй хэмээн айлдсан нь ч дээр номлосон мэт "тэр ямагт чанарт шалгадаг бус" хэмээсний болгоол мөн.

Тэр ямагт чанарыг шинжлэх үест хорлогдоогүй, нэрийдлийн сэтгэлүүдийг огт хорлолгүй гэж ч болгоосон биш л дээ. Хэрэв тийн бус бол тус тусын нийт бусын үзэл баримтлалууд нь хорлол болох нь гэж заах газаргүй болж, эшийг ам авсан, аваагүй гэх элдэв зүйлүүд гарна. Ам авсан байлаа ч магад гулзгай утгууд нь үл зохилдох учир тэдгээрийг ухаанаар бүтээх хэрэгтэй тул бусад ухаанаас аль нэгийг заана. Гадны этгээдийн ам авсан дээр үүнийг ам авсан бол үүнийг ч мөн ам авах хэрэгтэй хэмээсэн ба үүнийг ам аваагүй бол үүнийг ч мөн ам авах хэрэггүй зэргээр заана.

Тийн мөн болно гэхийн учир шалтгааны ухаан байхгүй бол хэрхэн магадлах билээ. Тиймээс хорлогч, бүтээгч бүгдийн язгуур эцэстээ тулна. Түүнтэй харш зүйлийг ам авахдаа өөрийн туршлагаас хорлолтой болохыг ухаарч түүнээс хэтрэхгүй байх нь Төв үзэлтэн бүгдийн ёс болой. Гэсэн хэдий ч нэрийдэх ухаанаар өөрчлөн байхгүй зэргийг нотлоход гэм гарахгүй ээ. "Дууг үйлдсэн мөн гэдгийг илт мэдлээр бүтээж болно. Гэвч мөнх бус болохыг нь илт мэдлээр бүтээх хэрэггүйтэй адил. Товчилвоос, бүтээн үйлдэгч болоод хорлон үйлдэгч хоёрын туйлын үндэс нь илт мэдэлд тулдаг ч язгуурын бүтээгдэхүүн нь илт мэдлээр бүтэх нь хаанаас заавал албатай байх вэ.

/в/ Түүгээр үлдсэн зүгүүдийг ч эвдэх

Өөрчлөн тус тусдаа байх аваас "хүрэл тэвшинд тараг байгаа мэт"-ээр цогцост "би", "би"-д цогцоснууд шүтэж байх бөгөөд шүтээн болоод шүтэгдэхүүн хоёр тал гарч ирнэ. Түүнээс өөрчлөн ангид байхгүй тул шүтээн, шүтэгдэхүүн хоёр байхгүй болохыг "модон тэрэг" дээр номносонтой адил болой. *"Орохуй"-гаас:*

Цогцос дор "би" буй бус, "би" дор ч
Цогцос тэдгээр буй бус тиймээс энд
Бусад ямагт байваас энэ гэж атгаглах уу
Бусад ямагт байхгүй учраас энэ гэж атгаглах хэмээнэ.

Би болоод цогцостой төгөлдөр байх зүгийг ч модон тэрэг дээр үлгэрлэн номносонтой адил түүний дагуу мэдэж аваарай. *"Түүнээс":*

"Би" болвоос дүрстэй төгөлдөр гэж үл үзэх
Учир нь "би" нь буй бус, тиймээс төгс утгыг найруулах
Бусдад зогдор төгөлдөр, бусад бус нь дүрс төгс болвоос

"Би" нь дүрсээс тэр ямагт бусад ямагт бус хэмээнэ.

"Зогдор төгс" гэвэл "Лхайжэн үхэр мал төгөлдөр" гэсэнтэй адил буюу. "Дүрс төгөлдөр" гэвэл "Лхайжэн дүрс лүгээ төгөлдөр" гэсэнтэй адил болой. Тэгвэл "Цогцосны хурах төдий" нь "би байна" гэвэл тэр ч бас таарахгүй л дээ. "Таван цогцосноо суурилж би гэж нэрийдэв" хэмээн айлдсан тул нэрийдэх суурь нь нэрийдсэн ном болж таарахгүй. *"Орохуй"-гаас:*

Цогцост шүтэх гэж судраас айлдсан
Тиймээс цогцосны хурах төдий нь би биш хэмээжээ.

Мөн цогцосны хураангуй төдий нь "би"–гийн чухал авагдахуун гэж үзвэл таван цогцос чухал авагдахуунд болох хэрэгтэй. Тэр мэт болвол цогцосны чуулган ч чухал авагдахуун болох хэрэгтэй шүү. Чуулган бол "би"-гийн нэрийдлийн суурь мөн. "Би" биш гэж ийн айлдахад ч цогцосны үргэлжлэлийг ч тэр мэт үзэх хэрэгтэй гэдэг нь тодорхой.

Эсэргүүцэх нь: Хэрэв тэдгээр нь "би" биш боловч, үлгэрлэвээс модон тэрэгний толгой, гол мод зэргийг угсрах үед онцлог ялгаатай нэг хэлбэр олоод л түүнийгээ модон тэрэг гэж нэрлэхтэй адил дүрс тэргүүтнийг нийлүүлээд онцлог ялгаатай хэлбэрийг "би" гэж үзэх үү?

Хариулт: Тэгвэл хэлбэр чинь зөвхөн дүрс болдог учраас сэтгэл зэргийг "би"гэж агуулахүйд хүрнэ. *"Орохуй"-гаас:*

Хэлбэр хэмээвээс, тэрээр дүрст байх учир
Тэдгээрийг та юунд би хэмээв
Сэтгэл тэргүүтний чуулган нь би ямагт үл болох
Учир нь тэдэнд сэтгэл буй бус билээ хэмээжээ.

Чингээд модон тэрэг маань өөрчлөн бүтсэн долоон намба зүйлийн алинд ч байхгүй билээ. Тийм боловч өөрийн гишүүддээ шүтэж л нэрийдсэн адилаар "би" нь ч гэсэн цогцостойгоо нэг болох буюу эсвээс тусдаа болох зэргийн долоон зүйлийн хаана ч байхгүй бөгөөд гагцхүү цогцост шүтэж нэрийдэхийн хувьд энэ хоёр адилхан байна. Тэр хоёрыг үлгэр утганаа найруулан сударт айлдсан дагуу үзүүлвэй.

/г/ Түүнээ шүтэж "бодгаль нь илбэ адил" гэж ухаарах

Илбэний утганаа хоёр зүйлийг айлджээ. Үнэмлэхүй үнэнийг илбэ адил гэж айлдсан дагуу "буй төдий" бүтсэн хэдий ч үнэн байхыг үгүйсгэх ба дүрс зэргийг илбэ адил гэж айлдсан дагуу өөрчлөнгөөр хоосон хирнээ дүрс зэргүүд үзэгдэх нь илбэ адил гэх хоёр зүйл буй. Эдгээрээс хоёрдах нь болно.

Хоёрдохоор эхний илбэ адилын утгат болно. Харин эхнийхэд удаах илбэ адилын утга байхын магадлал байхгүй. Хоёрдугаар утга бүтэхдээ үзэгдлээ барих болоод хоосноо ухаарсан хоёр ухаанд шүтэж илэрхийлэгдэнэ. Үлгэрлэвээс, илбийн морь, үхрийг үзэхдээ харааны мэдрэхүйгээр үзэж хараад үзэгдэж байгаа илбээ морь, үхэр чинь байхгүй гэдгийг дотоод мэдрэхүйгээрээ ухаарах зэрэгт шүтэн байж морь, үхэр гэж үзэж байгаа түүнээс илбэ буюу хуурамч үзэгдэл шүү гэх ойлголт төрдөгтэй адил. Түүнтэй адилаар бодгаль тэргүүтнийг нэрийдлийн сэтгэлээр эндүүрэлгүй үзэж харах ба түүнийгээ өөрийн мөн чанараас бүтэх өөрчлөнгөөс хоосорсон гэдгийг язгуурын ухаанаар магадлах хоёрт шүтэн байж л тэрхүү бодгалийг илбэ буюу хуурамч үзэгдэл гэдэг ойлголт төрнө.

Иймээс үүнд үзэгдэл байна гэдгийг язгуурын ухаанаар үл илэрхийлэгдэх, өөрчлөнгөөр хоосон чанар нь нэрийдлийн шалгадаг ухаанаар үл илэрхийлэгдэх тул өөрчлөн буй, буй бусыг эрэх язгуурын ухаан болоод дүрс тэргүүтнийг буй гэж барих нэрийдлийн ухаан гэж хоёр байх хэрэгтэйн учир энэ бөлгөө. Дүрс тэргүүтнийг илбэ адил гэж ургуулж бодохгүй байгаа нь тэдгээрийг барьж байгаа нэрийдлийн ухаан зөнгөөрөө орших бөгөөд түүнийг төрүүлэхийн арганд шамдах шаардлагагүй гэж үзэхтэй холбоотой.

Тиймээс тэдгээрт өөрчлөн байна уу, үгүй юу гэдгийг шинжих ухаанаар дахин дахин ажиглаж өөрчлөнг эвдлэх хатуу магадлалыг олж аваад тэндээсээ үзэгдэл ургахыг хараад илбэ адил юм байна гэж мэдрэнэ. Илбэ адил хоосон гэдгийг өөрөөр нотлох ёс байхгүй.

Язгуурын ухаанаар номт үзэгдэлд төрөх, түрдэхийн өөрчлөнг тийн таслах төдий хоосон чанарыг “огторгуй адилын хоосон чанар” ба өөрчлөнгөөр хоосон ч өөрчлөнт үзэгдэх дүрс тэргүүтний үзэгдэл ургахыг “илбэ адилын хоосон чанар” гэж урьдын мэргэд айлджээ.

Тэрчлэн эргэл мөргөл хийх, урин тоолох зэрэг явдал мөрийн зүгт орохдоо ч өмнө нь тэдгээрийн өөрчлөн байна уу, үгүй юу гэдгийг ухаанаар сайтар шинжлээд өөрчлөнг хорино. Тийн магдалсан ухааны үзүүрээр эзлэгдэж дээрх явдал мөрд орохдоо илбэ адилаар ургуулахад суралцах бөгөөд түүний агаараас тэдгээрийг үйлдэх болой.

Энэ учрыг мэдээд бясалгалд байхдаа “огторгуй адилын хоосон чанарыг” бясалгаж хожим бясалгалаас гарсан үедээ түүний хүчээр буюу илбэ адилын хоосон чанарыг ургуулах ёсыг сайтар мэдэж аваарай. Энд мөн дээр номносон мэтээр хоригдохууны хэмжээг сайтар барилгүй, нэг болон алив

тэргүүтнийг ухаанаар шинжлээд тэдгээрийн зөрчилтэй санагдаад ирэхээр бодгаль зэргийг ерөөс байхгүй гэх буюу бодгаль зэрэг бодит юмс "туулайн эвэр шиг" тус үзүүлэх хамаг бүгдээс хоосорсон гээд бодит юмсыг үгүйсгэх зэргийн бодол төрвөөс ихэд тасархай үзэлд хүргэдэг. Тиймээс түүнийг үнэн үзлийг эндүүрэх газар гэж ойлгоорой. *"Дөрвөн зуут"-аас:*

Хэдий тийн мөн боловч
Хэрхэн ертөнц илбэ адил бус хэмээснийг *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-т:*

Шүтэн барилдаж гарсныг ёсчлон ухаарваас л илбэ мэт болсныг мэдэх болохоос "хүүсэр эмийн хөвгүүн" мэтээр ухаарахгүй.

Шүүмжлэх нь: Хэрвээ тийн шинжлэлгүйгээр төрөлхтөн бүгдийг үгүйсгээд, хуран үйлдсэн түүнээ төрөх байхгүй гэж үзүүлэхийг хүсэх үү?

*Хариулт: Т*эр цагт илбэ адил болж ч чадахгүй. Хүүсэр эмийн хөвгүүн" зэргээр шадарлаж хэмээвээс, шүтэн барилдаж гарсан нь үгүйсгэгдэж, хэтийдэх аюултай учраас түүнтэй тааруулж болохгүй ээ. Харин түүнтэй үл харшлах илбэ зэрэгтэй тааруулж үйлдээрэй хэмээн айлджээ.

Тиймээс өөрчлөн буй, үгүй эсэхийг эрэх язгуурын ухаанаар илбэ төдий утга байна гэж барихад ч гэмт болох уу. Тэр ухаанаар тийн шинжээд өөрчлөнг эвдсэний (үгүйсгэх) буйран дээр бодит юмсыг илбэ төдий утгатай орших гэж барих ойлголт төрөх тул гэм болохгүй. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас:*

Тиймээс тэр мэтийг төгс сайтар шинжээд ирэхээр бодит юм өөрчлөн чанараар үл бүтсэн тул тус тусын бодит юмст илбэ адилын тэр ямагт тэр чанар ч үлдэж хоцрох болно хэмээн илбэ адил гэдэг утга л үлдэх учиртайг үзүүлжээ.

Мөн ногооны өөрийн мөн чанараар бүтсэн гэх өөрчлөнг үгүйсэх үед түүнийг онох ухааны хуран үйлдэхүй хэзээ үл доройтох тэр хүртэл таарах, эс таарах уу гэдгийг ухаанаар шинжихэд ногоонд өөрчлөн байна гэж барих бодол төрөхгүй. Гэсэн хэдий ч ногоонд өөрчлөн үгүй байгаа тэр нь үнэн гэх ба өөрчлөнгөөр хоосорсон үзэгдэл нь илбэ адил үнэн гээд ухаанаар хорих хэрэгтэй гэж үзвээс гэм гарна.

Тэдгээрийг үгүйсгэж илбэ адилын утга буй гэж барихдаа ч илбэ гэж барих илт шунал байх учир орхих хэрэгтэй гэж барих нь ерөөс уршиггүй. Хэрэв тийн бус болвоос шүтэн барилдахуйн магадлал бүгдээр ялгагдахгүйн их гэм гарахыг дээр номносон билээ. Энэ нь илбэ адилын утга орших болоод үнэнээр орших хоёрыг ялгахгүй байгааг эргэлзээгүй харуулдаг.

Мөн юмс үзэгдлийг шинжээд ухаанаар салгаад, ялгаад ирэхээр "байхгүй нь ээ" гэх санаа эхлээд гарч ирнэ. Цаашлаад шинжээчид ч тэр адилаар үзэж байхгүйг магадлагчид ч "байхгүй" болох тул алинд ч энэ нь мөн, тэр нь биш гэж магадалж үйлдэх газаргүйд хүрч эрээлжлэх мэтийн үзэгдэл ургана. Гэвч өөрчлөн буй, үгүй болоод (жирийн) буй, үгүй төдийг ялгалгүйгээр, бүгдийг ухаанаар хорьсоноо шүтэж гарсан мөн тул дээрх тэр адилын хоосон нь ч шүтэн барилдахуйг эвдэгч хоосон болно. Тиймээс тиймэрхүү атгагаас үүдсэн эрээлжлэх үзэгдэлд болж ургах нь ч илбэ адилын утга өрөөс бишээ.

Тийнхүү ухаанаар сайтар шинжих үед бодгаль тэргүүтэн өөрийн мөн чанараар бүтсэн орныхоо дээр өчүүхэн төдий ч сууж оршихгүй болой хэмээх ба түүнээ шүтэх эдгээр үзэгдэлүүд ч ээлжлэн ургах зэргүүд нь бэрхтэй бишээ. Төв үзлийн тогтсон таалалд сүслэн өөрчлөн үгүй ёсыг заасан номыг бага сага сонссон хэн бүхэнд тэр мэтийн зүйлүүд тохиолдолгүй яахав. Гэхдээ "хэцүү юм нь" өөрийн мөн чанараар бүтсэн өөрчлөнг үлдээлгүй эвдлэх ба өөрчлөн үгүй бодгаль тэдгээр нь үйлийг хураагч, үрийг эдлэгч тэргүүтэн болж агуулагдаж байгааг л ёзоор үндэснээс нь магадалж мэдэх хэрэгтэй юм. Тэдгээрийг агуулж байгаа "хоёр чуулган"-ыг хааяа нэг төдий (ховор) хураавал Төв үзлийг олоход маш бэрхтэй болно.

Тэр адил нэгийг эс олвоос, үзэл онолын ухаарал ихдэх болж явдлын зүгийн ухаарал хомсдоход хүрнэ. Мөн явдлын зүгийн улам ихсэх тусамд үзэл онолын чигийн ухаарал нь хомсдох нь эргэлзэгч тул хоёуланд нь хүчийг нь тэнцүүлэх их ухаарал төрөхийн аргагүй ээ. Тиймээс л ухаарахдаа ч өөрийн мөн чанараар бүтсэн гэж үзэн гүтгэх, мөнхөд барих, бодит юмсын буй гэж үзэх зэрэг үзлийн хязгаарт унадаг. Мөн бодит юмс тус үйлдэх бүхнээсээ хоосорсон гэж үзэх басамжлах, тасархайд үзэх, бодит юмсын буй бус (үгүйсгэх) гэж үзлийн хязгаарт унах бий. *"Бясалгалын хаан судар"-аас:*

Тэр цагт нүгэлгүй арван хүч төгөлдөр
Ялгуусан тэрээр бясалгалын дээд үүнийг номнов
Орчлонгийн амьтан зүүд мэт буюу
Үүнээ төрөх үгүй хэнд ч түрдэх үгүй

Амьтан хүмүүн амь насаа ч үл олох буюу
Энэ номууд нь хөөс, зэгс адил (хоосон)
Илбэ адил, бас огторгуйн цахилгаан адил
Усны саран мэт бас зэрэглээ адил буюу

Зарим хүмүүн энэ ертөнцөд үхэвч
Нөгөө ертөнцөд шилжих ба

Амьтан үгүй ч үйлдсэн үйл нь хэзээ ч үл барагдах
Ертөнцөд ч хар цагаан үйлийн үр боловсрох

Мөнх ч бус, тасархай ч бус буюу
Үйлийг хураах нь үгүй ба орших нь ч үгүй
Түүнийг үйлдээд мэдрэхгүй нь үгүй
Бусдын үйлдсэнийг эдлэх гэж ч үгүй

хэмээн үхэл егүүтгэсэн бодгалийг ухаанаар эрээд олохгүй ч илбэ адилын ном юмс дээр хар цагаан үйлийн үрүүд гарах бөгөөд үйлийг үйлдсэн бол үрийг нь хүртэж амсахгүй байхын учиргүй, бусдын үйлдсэн үйлийн үрийг бусад бодгалиуд амсаж, эдлэх зэргээр үйлдээгүйтэй учрахгүй байх зэргийг айлдсан тул ухаарч аваарай.

Тэрхүү ухаарлыг олж авахдаа дээр номносон дагуу ухааны хоригдохууны ерөнхий байдлыг ургуулж аваад өөрийн үйлдсэнд байгаа мунхагаар өвөрчлөнг хэрхэн гүтгэж байгаа зэргийг сайтар тунгааж таньж бариарай. Улмаар тэр мэтийн өвөрчлөн байх аваас нэг болоод ангидаас үл хэтрэх ёс болон тэр хоёуланг ам авбал хорлол (зөрчил) ирэх ёсыг ялгаж тухайлан санаад хорлолыг таньж мэдсэн ухаарлыг "татаж авчирна". Эцэст нь "бодгальд өвөрчлөн өчүүхэн төдий ч байхгүй болой" хэмээн баттай ухаарч, хоосон чанарын зүгийн энэ мэтээр олонтаа судална.

Чингээд бодгалийн нэрийдэл утгыг мэлзэлгүйгээр ухсаны оромд ургах бөгөөд тэрээр үйлийг хураагч, үрийг эдлэгч болж агуулагдах шүтэн барилдахуйн зүгүүдийг сэтгэж үйлдэнэ. Хэдий өвөрчлөн байхгүй ч шүтэн барилдаж таардаг ёсыг ч ухаарч ойлгоно. Тэр хоёрыг харш гэж үзэхийн цагт "Хөрөг дүрс" зэргээр үлгэрлэн үл харшлах учрыг "бүхнээс хоосорсон хэдий ч" нүүр царай, толь зэрэгт дулдуйдаж төрдөг. Зарим нэг нөхцөлүүд буцахын цагт хоёр эвдрэлд (хязгаар) үл чадагдан, суурь зохилдон хурахтай адилаар бодгальд өвөрчлөн тоосон төдий байхгүй ч үйлийг хураагч, үрийг эдлэгч, урьдын үйл нисваанис зэрэг шүтэн төрөх нь харшлахгүй хэмээн бодоорой. Энэ мэтийг энэ адил бүгдийн үест тийн мэдээрэй.

Асуулт: Чингэвэл хөрөг дүрс зэрэг эдгээрийг хаанаас ч харвaас хоосон гэх энэ ухаарлаар тэдгээрийн өвөрчлөн үгүйг ухаарчихдаг бол эгэл ардын илт мэдрэхгүйгээр ч өвөрчлөн үгүй болох нь ээ. Тэгвэл тэд хутагт болно шүү дээ. Ухаарахгүй гэвэл тэд чинь яаж өвөрчлөн үгүйг заасан үлгэр болох билээ. Тэдгээр үлгэрүүдийг ч өвөрчлөн үгүй учирт шүтэж ухаарах хэрэгтэй. Тэр үлгэрүүд юуг агуулж илэрхийлж байна гэдгийг шинжих учраас хязгааргүй

олноор дамжуулах хэрэгтэй бус уу?

Хариулт: Энэ талаар урьд нь заримууд бээр: "Хөрөг дүрс зэргийг өөрчлөн үгүйг илт мэдрэхүйгээр оножболох ч хутагт болохгүй л дээ. Учир нь ойр зуурын номтын хоосон чанар төдийг л оносон хэрэг. Хутагт болоход хамаг ном юмсын өөрчлөн үгүйг илт онох хэрэгтэй билүү" гэж өгүүлэх боловч энд таарахгүй буюу. *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-аас:*

Нэгэн бодитын үзэл алин тэрээр
Бүгдийн үзэл гэж өгүүлэгдэх
Нэгийн хоосон чанар алин тэрээр
Бүгдийн хоосон чанар мөн

хэмээн нэг номын өөрчлөн үгүй хоосон чанарыг оносноор Ном бүгдийн хоосон чанарыг онож чадахыг айлдсан учиртай. Тиймээс хөрөг дүрс нь нүүр царайгаар хоосон гэдгийг ухаарснаар нүүр царай гэж үнэнд барихгүй ч дүрс хөрөг нь үнэнд буй гэж барихад харшлах юу байх вэ? Дохио мэдэхгүй балчир нялхас нүүрний хөрөг дүрсийг үзээд түүгээр тоглох наадах зэргээр үйлдэх нь нүүрээ үнэн (дотроо) байна гэж бодсоных. Харин дохиог судалсан өтгөс бээр тэнд нүүр байхгүй, нүүр царайгаар хоосон гэж ойлгоно. Нүүр царай гэж харагдаж буй тэрхүү дүрс хөргийг өөрийн чанараар бүтсэн буй гэж үзэж байгаа нь үнэнд барьж байгаа нь тэр.

Түүнийгээ өөрийн үндсэнд байна гэж мэдэрсэнээр бүтэх болой. Тийм боловч өөрчлөн үгүйн жишээ болсон нь алинд үзсэн ч тэрээр мөн чанараар хоосон байдаг. Хаана үзсэн ч өөрчлөн үгүй байдаг нь илтээр бүтсэн тул түүнийг үлгэрлэж авсан мөн. Алин харсан тэр өөрчлөнгөөр хоосон гэдгийг ногоо тэргүүтний дээр шалгадгаар бүтээхдээ ногооны өөрчлөн үгүйг оносон байх тул дүрс хөрөг зэргүүдтэй адилүй. *Иймээс:*

Хумх тэргүүтэн эдгээр тэр ямагтад үгүй ч
Ертөнцөд машид алдаршин буй мэтээр

хэмээн хумх тэргүүтнийг өөрчлөн үгүйн жишээ болгож бодит өгүүлэгчид байгуулсан ч хөрөг дүрсийн адил ойр зуурын хоосон чанар мөн болохоос тэдгээрийн өөрчлөн үгүй нь биш л дээ.

Модон тэрэг зэрэгт өөрчлөн чанар байхгүй болохыг дээр олонтаа айлдсан бий. Тэрчлэн илбэ үзэгч зарим хүмүүс илбийн морь, үхэрийг үнэн гэж үзэх боловч илбэчин хүн нь морь, үхэр нь худлаа гэж мэддэг нь ойр зуурын хоосныг мэдэж буй хэрэг. Зүүдэнд сав шимийн юмс зүүдлэгддэг ч сэрээд ирэхээр нөгөө харж үзсэн зүйл маань хоосон хуурмаг зүйл болохыг мэдэрдэг. Унтаж байх үест алин тэр барьж байгаа зүйл болох зүүдний эр,

эм тэдгээр нь түүнээс бусад эрэгтэй, эмэгтэйгээс хоосон гэж барих хэдий ч зүүдний аранши́н байхгүй гэдгийг мэдэрч байгаа бус аа. Үлгэрлэвээс, дүрс хөрөг зэрэгт нүүр царай байхгүй гэж магадлахтай адил. *Дээрхээс:*

Илбэ зэрэглээ зэрэг нэрийдсэн алин
Тэдгээр ертөнцөөс гэтэлсэн нь буй бус

хэмээн эш авсан мэт зэрэглээ, илбэ, зүүд, ус, үхэр, морь, эрэгтэй, эмэгтэй байна гэж барихад ердийн нэрийдлийн шалгадгаар хорлогдоно. Тиймээс тэдгээрийн шунан барих мэт утгагүй гэж мэдэж байгаа нь өөрчлөн үгүйг онож буй үзэл биш ээ. Тэр мэт дээр номносон илбийн утга тэдгээрийг судрын аймгийн гүн гүнзгий үгсэн тасалбарын эгшгээр хэлэндээ өгүүлэн санаарай. Үүнийг *"Бясалгалын хаан судар"*-аас айлдсан дагуу үйлдсүгэй. *Ийн өгүүлрүүн:*

Хэрхэн зэрэглээ, гандирсын балгад,
Илбэ, зүүд тэр мэтээр адилтгаж
Шинж байдлыг бясалгахад мөн чанараар хоосон тул
Хамаг ном юмс бүгдийг тэрчлэн мэдэхтүн

Хэдий тунгалаг огторгуйд ургасан саран
Түүний дүрс хөрөг тунгалаг далайд үзэгдэхэд
Саран усны дотор шилжсэн бус
Ном юмс бүхний бэлэг чанарыг тэр адилд мэдэхтүн

Хэрхэн ой шугуйд одох хүмүүсийн
Дуу дуулах, ярих хөөрөх, тоглох, уйлах зэргийн
Цуурай сонсогдовч үзэгдэх үгүйн адилаар
Ном бүгдийг түүнчлэн мэдэхтүн
Дуу хөгжим болоод уйлах цурхирах
Тэдгээрт шүтэж цуурай төрөх ч
Дуунд нь тэрхүү эгшиг хэзээ ч буй бус
Ном бүгдийг түүнчлэн мэдэхтүн

Хэрхэн зүүдэндээ хүслийг шүтэвч
Сэрээд ирэхэд хүмүүнд үл үзэгдэх буюу
Нялхас машид хүсч, дурлаж шунах
Ном бүгдийг түүнчлэн мэдэхтүн

Илбэ үзүүлэгч нар дүрсийг хувилгаж
Морь, үхэр, модон тэрэг элдвийг үйлдэх

Хэрхэн үзэгдэх тэр адилын юу ч үгүй буюу
Ном бүгдийг түүнчлэн мэдэхтүн

Хэрхэн залуу бүсгүй зүүдэндээ
Хүү төрлөө, бас өнгөрөв гэж зүүдлэхдээ
Төрлөө гэж баярлах, үхлээ гэж уйлах буюу
Ном бүгдийг түүнчлэн мэдэхтүн

Хэрхэн шөнө усанд туссан саран
Тунгалаг агаад булингаргүй усан дотор үзэгдэх
Усны саран хоосон агаад баригдах үгүй буюу
Ном бүгдийг түүнчлэн мэдэхтүн

Хэрхэн хаврын өдрийн хугаст
Ангаж цангаж энэлэх амьтан
Зэрэглээт усан мандал буй гэж үзэх буюу
Ном бүгдийг түүнчлэн мэдэхтүн

Хэзээд зэрэглээ учир ус үгүй байтал
Мунхарсан амьтан түүнээс уухыг хүсэх
Хуурмаг усыг ууж чадахгүй буюу
Ном бүгдийг түүнчлэн мэдэхтүн

Хэдий чийгтэй зэгс модыг
Шимийг хүссэн амьтан хөрөөдөвч
Гадна, дотно бүхнээ шимгүй буюу
Ном бүгдийг түүнчлэн мэдэхтүн хэмээжээ.

/2/ Нэрийн ялгамжааны үүднээс бүтэх ёсыг утганаа найруулах

Хэрхэн тэрэгний толгой зэрэгт дулдуйдан модон тэрэг гэж нэрлэх болохоор тэдгээр гишүүд нь чухал авагдахуунууд болж модон тэрэг өөрөө чухал авагч болохтой адилаар таван цогцос, зургаан язгуур, зургаан төрөн түгэхүйд дулдуйдаж "би" нь цогцос тэргүүтнийг авч үйлдэх үйлдвэрийг үйлдсэнээр үйлдэгч болж цогцос тэргүүтэн нь түүвэр авагдахуун үйл болно. *"Орохуй"-гаас :*

Тэрчлэн ертөнцөд алдаршснаар цогцос,
Язгуур, төрөн түгэхүй зургаад шүтэж
"Би" нь чухал авагч ямагтад тооцогдох
Чухал авах үйл энэ нь үйлдэгч мөн хэмээжээ.

Ингээд модон тэргээр үлгэрлэн тэр ямагт чанарыг шинжлэхэд долоон зүйлийн алинд ч "би" тэр нь үл олдох тул өөрчлөн өчүүхэн төдий байхгүй ч ажиглалтгүй (ердийн байдлаар) янагуух үнэн дээр орших болой.

2/ Түүнчлэн "минийх" гэдэг ч өөрчлөнгөөр байхгүй болохыг зүүлэх

Тийнхүү өөрчлөн буй, үгүйг хайх ухаанаар "би"-гээ эрэхэд долоон зүйлийн алинд ч үл олдох тул тийнхүү "би"-д өөрчлөн чанар эвдрэх (байхгүй болох) тэр цагт "энэ чинь нөгөө "би"-гийн нүд тэргүүтэн болно" гэж ухаанаар хаанаас олдох билээ. Тийм болохоор "минийх" гэдэг маань ч өөрчлөн үгүй болох нь ээ. Бүтээлчид бээр "би" болоод "минийх"-ийн өөрчлөнг хэзээ ч үл (зорих) тухайлах болсноор орчлонгоос тийн гэтлэх болохыг номнох болой. *"Арван наймдугаар бүлэг"-ээс:*

Би ямагт нь буй бус болохоор
Минийх гэдэг хаанаас байх хэмээсэн ба,

"Орохуй"-гаас:

Алин хэзээд үйлдэгч үгүй бол үйл үгүй
Тиймээс "би" нь үгүй учир минийх буй бус
Тийнхүү "би" болоод "минийх"–ийг хоосонд үзсэнээр
Тэдгээр егүүзэрүүд тийн гэтлэх буюу хэмээжээ.

"Би"-д өөрчлөн байхгүй гэдгийг олох хүчээр л "минийх" гэсэн өөрчлөн үгүй онох болно гэдгийн сэжиг бодлыг таслан дээр өгүүлснээс мэдэж аваарай.

23

ӨВӨРЧЛӨН ЧАНАРААС ХООСОН БОДАС ЮМС

(Номын хоосон чанарыг онох)

3/ Тэрхүү ухаануудыг бусадтай найруулах ёсон
(б) Номын "би-үгүй"-г нотлон буулгах ёсон
1/ Өөрөөс төрөхийг хорих
2/ Бусдаас төрөхийг хорих
3/ Хоёулангаас төрөхийг хорих
4/ Шалтгаан нөхцөлгүйгээр төрөхийг хорих
5/ Дөрвөн хязгаараас төрөхгүйг нотлох
(в) Тэдгээр үзлийг дадуулснаар түйтгэрийг тэвчих ёсон

---oOo---

3/ Тэрхүү ухаануудыг бусадтай найруулах ёсон

Тэр мэт модон тэрэгний шинжлэлээр би болоод цогцосыг шинжлэхтэй адилаар хумх, цэмбэ тэргүүтэн бусдыг ч мэдэж болно. Хумх тэргүүтнийг өөрийн дүрс, хэлбэр зэрэгтэй нэг байна уу, ангид тусдаа байна уу гэх зэргээр шинжиж өвөрчлөн буй, буй бус эсэхийг эрэлцэх долоон зүйлийн ухаанаар эрэлцэхэд тэрээр нь хоёр үнэн алинд ч үл олдох бөгөөд харин үл ажиглах нэрийдлийн ухааны нигуурт агуулагдах мөн буюу *"Хутагтын гурван санваарыг үзүүлэхүй"-гээс:*

Ертөнц надтай тэмцэх, "би" ертөнцтэй үл тэмцэв
Ертөнцөд алин буй ба буй бус гэж үзсэн түүнийг тэр дагуу үздэг "би"

хэмээн айлдсан учир ертөнцөд алдаршсан ухааныг хориглоогүй гэдгээ аман гэгээнээрээ айлдсан учиртай. Мөн *"Орохуй"-гаас:*

Хумх, цэмбэ, гөрмөл, цэрэг, ой мод, эрхи, найлзуур мод
Гэр, байшин, модон тэрэг, хавцал, орон балгад зэрэг алин бодит юмс
Тэрчлэн алин төрөх хэмээн нэрийдсэн тэр бүхнийг онох бөгөөд
Алин хэзээд Чадагч тэрээр ертөнц лүгээ тэмцэл үл зохиов

Гишүүн, эрдэм, шунал, бэлэг чанар болон түлээ мод зэргүүд
Эрдэмт, гишүүнт, шунал зэрэг бэлгийн суурь зэргийн утгууд
Тэдгээрийг модон тэрэгний шинжлэлээр үзэхэд долоон зүйлээр олдохгүй ч
Түүнээс бусад ертөнцөд алдаршсаны үүднээс үзвэл буй билээ хэмээн

айлджээ.

Үүнээс үзвэл юуны ч үүднээс бай ертөнцийн төрөлхтөн түүний олсон (нэрийдсэн) утгууд нь зөвхөн шинжлэхүйгээр байж болохыг ойлгож аваарай. Тэр нь юу вэ хэмээвээс, гишүүн болоод гишүүнт тэргүүтэн буюу. Эдгээрийг хумх дээр үлгэрлэвээс, хумх нь гишүүнт, эрдэмт гэх нэрийдлийн суурь болно. Хайрга чулуу зэрэг нь гишүүн болно. Хөх өнгө зэрэг нь эрдэм болно. Цүлдгэр гэдэс, сэлбэгэр цорго, урт хоолой зэрэг нь бэлэг чанар болно. Цэмбэ зэрэг дээр энэ адилаар жишээрэй. Шунан тачаах нь үлэмж шунахын нэр ба тачаал шунал түүний суурь болно гэж шуналт бодгалийн *"Тайлбар номлол"*-оос номлов. Гал бол шатаагч. Түлээ бол шатаагдахуун. Тиймээс гишүүнд дулдуйдаж гишүүнт гэж нэрийдэж болно. Мөн галд дулдуйдаж түлээ, түлээнд дулдуйдаж гал гэж нэрийдэх хүртэл гэж найруулаарай. *"Наймдугаар бүлэг"-ээс ч:*

Үйлдэгч нь үйлд шүтэх бөгөөд
Үйл нь ч үйлдэгчид ямагтад (зэргээр)
Шүтэн гарахаас өөр бусад
Бүтэх үндэс үл үзэгдэнэ хэмээгээд

Үйлдэгч болоод үйлүүдээр
Үйлдэх бодасыг мэдээрэй

хэмээн айлдсан тул үйлдэхдэхүүн үйлдэгч болоод одох, одогч, үзэгдэхүүн, үзэгч шалгадаг, шалгагдахуун (мэдэгдэхүүн) зэрэг бүгдээрээ мөн чанараас эс бүтсэн бөгөөд инагш, чинагш харгалзан бүтсэн төдий гэдгийг мэдээрэй.

Тийнхүү "би" мэтийн нэг зүйл дээр хэрхэн шинжилсэнээр л өөрчлөнгөөр хоосон болоод өөрчлөн үгүй хэдий ч үйл үйлдвэр бүхэн таардаг хоёр үнэнийг агуулах ёсыг мэдээд түүнийг ном бүгд дээр найруулан бүгдийн өөрчлөн үгүйг амар хялбар оножи чадах тул дээр номносон үлгэр, утга хоёрын мадлалыг олж аваарай. Тэр талаар *"Бясалгалын хаан судар" –аас:*

Тийнхүү миний хур мэдэл хэрхэхийг
Болгоосон та тэрчлэн бүхнийг ухаанаар жишээрэй
Ном бүгд түүний мөн чанар нь
Асар арлисан огторгуй мэт мөн

Нэгээр нь бусад бүгдийг ч мэдэх
Нэгээр нь бусад бүгдийг онох

(б) Номын "би-үгүй"-г нотлон буулгах ёсноо тав:

1/ Өөрөөс төрөхийг хорих
2/ Бусдаас төрөхийг хорих
3/ Хоёулангаас төрөхийг хорих
4/ Шалтгаан нөхцөлгүйгээр төрөхийг хорих
5/ Дөрвөн хязгаараас төрөхгүйг нотлох эдгээр болой.

Ном (юмс) бол бодгаль гэж нэрийдэх суурь болсон таван цогцос, шороо махбодь зэрэг зургаан язгуур, нүд тэргүүтэн зургаан төрөл түгэхүй тэргүүтэн бөлгөө. Ном тэдгээрийн "би-үгүй чанар" бол өөрсдийн мөн чанараас бүтсэн өвөрчлөнгөөс хоосон чанар болой. Түүнийг нотлон буулгах ёсон олон боловч *"Орохуй"*-гаас "дөрвөн зүйлээс төрөхийг" хааж, бодас юмсын өвөрчлөн байхгүйг нотлон буулгасан тэр ямагтыг *"Тайлбар"*-аас "номын би-үгүй" гэж айлдсан тул энэ үест түүнийг товч хураангуйлан өгүүлсүгэй. *"Нэгдүгээр бүлэг"-ээс:*

Өөрөөс бус, бусдаас бус
Хоёулангаас бус шалтгаангүйгээс бус
Бодас юмс алин хаана байлаа ч
Төрөх гэдэг хэзээ ч буй бус хэмээжээ.

Гадаад, дотоодын ямар ч бодас юмс "би"-гээс төрнө гэдэг хаана ч, хэзээ ч байхгүй хэмээгээд тэрчлэн бусад гурван тангараг дээр ч найруулаарай. Ийнхүү "би"-гээс төрөхийг хэтрүүлэл үгээр хаахдаа тэр мэтээр тангарлавч түүний бүтээх үлгэр шинж зэргийг хэлэхгүй байвал тэдгээр тангаргаас буцах хорлол гарахыг үзүүлжээ. Энэ үест өвөрчлөнгөөр төрвөл шалтгаанд харгалзах эс харгалзах хоёрыг лавлан шийдэх хэрэгтэй. Шалтгаанд харгалзлаа гэхэд ч үндэс үр хоёр өвөрчлөнгөөр нэг үү, тусдаа юу гэдгийг лавлан шийдэх болой. Түүнд үндэс үр нь нэг мөн чанартай төрнө гэвэл өөрөөс төрөх ба өвөрчлөнгөөр тус тусдаа төрөх буюу бусдаас төрөх тэдгээрт өвөр бусад нижгээд нижгээдээс болоод "өвөр бусдын чуулган"-аас төрөх хоёр зүйл магадтай гарна. Нижгээд нижгээд байлаа ч өөрөөс төрөх ба бусдаас төрөх хоёр гарах тул дөрвөн зүйлээс төрөх төдий ч хорих ба бусад хязгааруудыг ч хорих учир нь тэр мэт бөлгөө.

1/ Өөрөөс төрөхийг хорих

Ногоо нь өөрийн мөн чанараас төрөх болвол төрөх нь утгагүй болно.

Төрөх гэдэг хаана юу болж төрөх түүнийхээ мөн чанарыг олдог ёстой. Ногоо өөрийн мөн чанарыг олчихсон байдаг шүү дээ. Үлгэрлэвээс,

Илт тодрох ногоотой адил хэмээвээс
Төрөх нь хязгааргүй болох бөгөөд
Төрчихсөн хөрөнгө дахин төрвөөс л
Тэр хөрөнгө нь дахин дахин төрөх хэрэгтэй болно

Тиймээс хөрөнгө төдий нэгэн үргэлж төрөхөд хүрэх тул ногоо тэргүүтэн төрөхийн чөлөө олдохгүй гэм гарна. *"Хорьдугаар бүлэг"-ээс:*

Шалтгаан үр нь нэг болвоос
Үйлдэгдэхүүн үйлдэгч нэг болох хэмээсэн ба,

"Орохуй"- гаас:

Тэр нь түүнээс төрвөөс эрдэм хэзээ ч буй бус
Төрөх зүйлүүд дахин төрөх нь зохистой бус
Төрчихсөн нэгэн дахин үнэхээр төрөхөөр болвоос
Тиймээс дахин ногоо төрөхийг эндээс үл олох хэмээсэн ба,

Тиймээс бодит юмс өөрөөс гарлаа гэж машид нэрийдэх үүнийг
Энд ямагтад болоод ертөнцөд ч зохисгүй болой хэмээжээ.

2/ Бусдаас төрөхийг хорих

Асуулт: "Гэсэн ч бусад (ангид) болох дөрвөн шалтгаанаас үр төрж болно гэж айлдсан тул бусдаас төрж болно биз дээ?

Хариулт: Өвөрчлөн тус тусын шалтгаанаас үр төрдөг болвол галын оч гэрэл ч зузаан харанхуйгаас төрж болох нь ээ. Бусад учраас. Мөн үндэс шалтгаан болох, болохгүй элдэв зүйлээс үр болох, болохгүй элдэв зүйл төрөх нь ээ дээ. Бусад чинь адил мөний тул хэмээжээ.

Түүний утга нь "ногооны хөрөнгөнд өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн байна" гэж ам авбал "тутарга будаа нь өөрийг нь төрүүлж гаргах учиргүй гал зэргүүдээс өөрийн мөн чанарын үүднээс өвөрчлөнгөөр тус тусдаа одох ёс" ба "өөрийн үндэс болох тутарга будааны хөрөнгөөс өвөрчлөн тусдаа одох ёс" хоёуланд хэзээд адил үзэгдэнэ.

Тиймээс тэр мэт эгүүсгэгч бусдаас өвөрчлөнгөөр тус тусдаа байдал ургахтай адилаар тутрага будааны өөрийн хөрөнгөөс тусдаа үзэгдэхийн үест ч тус тусдаа байх хувь нь тэр мэт үзэгдэнэ. Тус тусдаа үзэгдэх ёс тэдгээрийг өөрийн мөн чанарын үүднээс бүтсэн өвөрчлөн мөн болвоос гал зэргээс үл

төрөх ба тутраганы хөрөнгөнөөс бүтэх ялгамжааг хэзээ ч гаргаж чадахгүй.

Асуулт: Хэрвээ төрөх, эс төрөхийн ялгааг үйлдвэл өөрчлөн тус тусдаа байх тус тусын ёсон түүнд ялгаа гаргахтун хэмээн харшлана гэж заасан юм уу?

Хариулт: Тэр талаар *"Орохуйн тайлбар"-т*:

Хэрхэн эгүүсгэн үйлдэгч тутарга будааны хөрөнгө нь өөрийн үр болсон тутарганаас ангид тусдаа болвол тэрчлэн эгүүсгэгч биш болох ба гал, овъёос, арвайны хөрөнгө зэргүүд шиг ангид бусад болно. Хэрхэн тутарганы хөрөнгө болохгүй бусад зүйлээс тутарга будаа ургах адилаар тэрчлэн гал, овъёос, арвайн хөрөнгө зэргээс ч төрж болох нь. Мөн хэрхэн тутарга будаа нь түүнээс ангид хөрөнгөнөөс гарах тэр адилаар хумх, цэмбэ тэргүүтнээс төрж болох ч түүнийг үзээгүй билээ. Тиймээс ийм байж болохгүй ээ хэмээн тодорхой айлджээ.

Нэг няцлагатай (агуулгатай) "галын өмөг хүчит түгээл" түүгээр нотолно гэдэг нь эл багшийн таалал биш. Түүнийг няцаахад ч "галын гэрээс утаа гарах төдийгөөр гал байх төдий нь албатай" гэхийг "албагүй ээ" гэж хорихын үест номносон билээ. *"Хорьдугаар бүлэг"-ээс:*

Шалтгаан болоод үр дагавар тус тус болвоос
Шалтгаан болоод шалтгаан бус хоёр ялгалгүй болох

"Орохуй"-гаас:

Хэрвээ бусдад шүтэж бусад нэгэн гарах болвоос
Галын очоос ч зузаан харанхуй үүдэж болох
Элдэв зүйлээс элдэв зүйл төрж болох учир
Эгүүсгэн үйлдэгч бусаас тул үлдэх зүйл дээр ч бусад адил хэмээн айлджээ.

Тэр адилын хэтрүүлэл түүнийг нэг үндсэнд багтах, багтахгүй зэргийн хариултыг тавилгүйгээр өөрчлөн тус тусдаа ангид болвоос нэг үндсэнд багтаж болохгүй гэж дээр номнсонтой адил болно. Төрөх болоод эс төрөхийг магадалж үзсэн ч хариулж болохгүй л дээ. Нэрийдэлд тус тусдаа гэж ташилгүйгээр "өөрийн мөн чанарын үүднээс мэдэгдэхүүний дээр бүтэх нь магадтай гэж үзэх чинь хэрхэн таарах вэ?" гэдгийг шинжилж байгаа үе билээ.

3/ Хоёулангаас төрөхийг хорих

"Хоёулангаас төрнө" гэж өгүүлэгч нар нь шавар хумх нь шавраас төрдөг нь өөрөөсөө төрж буй хэрэг. Шаварчин зэргээс төрж буй нь бусдаас төрж буй хэрэг гэж өгүүлэх бий. Дотроо ч гэсэн "Лхайжэн бусад төрөл

тутамдаа ч зөвхөн амь голтой нэгнээс төрөл авах учраас Лхайжэн болон амь хоёр нь нэг болно. Тиймийн учир өөрөөс төрсөн мөн. Эх, эцэг болоод нүгэл, буяны үйлийн үр зэргээс төрсний хувьд бусдаас төрсөн болоно" гэж өгүүлнэ. "Зөвхөн би-гээс ч төрөх" байхгүй. "Зөвхөн бусдаас ч төрөх" байхгүй. Харин "Хоёул чуулснаас төрөх" гэх эдгээрийг дээр номносон ухаанаар эвдлэх бөгөөд "өөрөөс төрөхийн талыг" өөрөөс төрөхийг хорьсон ухаанаар хаана. "Бусдаас төрсөн" гэхийг бусдаас төрөхийг хорьсон ёсоор хаах болой. *"Орохуй"-гаас*:

Хоёулангаас төрөх нь ч
Ухааны мөн чанар биш гэдгийг номносон
Тэдгээр гэмүүд дээрээс бууж ирэх учир
Энэ нь ертөнцөөс нөгчигсөн тэр ямагтад ч байхгүй
Тиймээс тус тусаас төрж бүтэх нь үгүй болой хэмээжээ.

4/ Шалтгаан нөхцөлгүйгээр төрөхийг хорих

"Мөн чанараас төрнө" гэж өгүүлэгч (Локояата) нараас "линхуа цэцгийн үндэс ёзоор ширүүн боловч навч дэвүүр нь зөөлөн байхыг хичээж бүтээгчийг үзсэнгүй" гэх бий. Мөн заримууд "тогос зэргийг хараад өнгө зүс, хэлбэр дүрсийг хэн урласныг үзсэнгүй гэх ба тиймээс бодас юмс төрөхдөө "зөвхөн мөн чанараас гарна" гэж өгүүлдэг. Эдгээр нь таарахгүй л дээ. "Үндэс шалтгаангүй төрвөөс" нэгэн орон зай, нэгэн цаг орших төрөл нь хамаг л орон зай, цаг үед ч орших хэрэгтэй болно. Эсвэл ерөөс байхгүй байх хэрэгтэй болно. Энэ орон цаг "төрөх" ба энэ орон цаг "төрөхгүй" гэх тийм учир шалтгааны үндсийг байна уу, байхгүй юу" гэж үзэх шаардлага огт байхгүй. Тогосны отог хэрээнд ч байх хэрэг тохиох вий. Товчилвоос, нэгээс төрсөн бол хамгаас төрөх буюу эсвээс хэзээ ч төрж болохгүйд хүрнэ. Үрийг олохын тухайд ертөнцийнхөн үндэс шалтгаанд олонтаа шамдах хэрэггүй болох нь ээ. *"Орохуй"-гаас*:

Хэрвээ зөвхөн шалтгаангүйгээр төрөх нэгэн болчихвол
Тэр цаг бүгдээрээ үргэлжид бүгдээс төрөх бөгөөд
Үр гарахын тухайд энэ ертөнцийнхөн хөрөнгө зэргийг
Зуун зуун тоогоор хураах хэрэггүй болох хэмээжээ.

5/ Дөрвөн хязгаараас төрөхгүйг нотлох

Тэр мэтээр дөрвөн зүйлээс төрнө гэхэд зөрчил гарахыг ухаарч дөрвөн зүйлээс төрөхгүй нь гэдгийг ойлгоно. "Өөрчлөнгөөр төрөх нь байхгүй

байх албатай" гэх үүнийг дээр бусад хязаарыг хорихын үест номносон дагуу ойлгоорой. Ийнхүү бодит юмст өвөрчлөн чанар байхгүй хэдий ч нэг нь нөгөөдөө шүтэх нь магадтай. Үүнийг хэтрүүлэл үгээр илэрхийлэх үест түүний чадалд шүтэн жишиж мэдэх ухаан төрдөг билээ. Шууд тангараг бүтээх найруулга үг байхгүй. *"Орохуй"–гаас:*

Алины учир "би" болоод бусад болон хоёулангаас төрөх ба

Шалтгаанд харгалзахгүйгээр төрөх үгүй тул бодас юмс өвөрчлөнгөөс хагацсан хэмээн төрөхийн дөрвөн хязгаарт хорлол ирэхийг өгүүлсэн утгыг хураангуйлан айлджээ.

Энэ нь хэтрүүлэгчид байгуулсан үрийг шинжлэхэд шүтэж жиших ухаан хэрхэн төрөх ёсыг үзүүлсэн болно. Анхнаасаа гадаад эсэргэлдэгчдэд бусдад алдаршсан тэр мэтээр байгуулаагүй болно. Тийнхүү өвөрчлөнгөөр төрөхийг хориход шүтэж бодас юмсын өвөрчлөн байхгүйг ойлгож мэдэж авна. Бодит бус зүйл дээр өвөрчлөн байхгүйг мэдэхэд хялбар учир ном бүгд өвөрчлөнгөөр хоосон болохыг олох төв үзлийг амар хялбар олох болой. *"Хорьдугаар бүлэг"-ээс:*

Шүтэж гарсан алин бүхэн
Тэрээр мөн чанараар амарлингуй хэмээсэн ба,

"Орохуй"–гаас

Алины учир бодит юмст шүтэж машид гарсан тул
Эдгээр атгагийг нэрийдэж үл чадах
Тиймээс шүтэж гарсан энэхүү ухаанаар
Муу үзлийн тор бүхнийг таслах

хэмээн айлдсан мэт шүтэн барилдахуйн учирт шүтэж ногоо тэргүүтэн өвөрчлөнгөөр хоосон болохыг ухаарч мэдэх ёсны харшлах зүгийг тасалж ухаарахад тодорхой болгох үүднээс өчүүхэн өгүүлсүгэй.

Энд "Ногоо нь өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн үгүй буюу. Өөрийн шалтгаан нөхцөлд шүтэж гарах учир. Үлгэрлэвээс, дүрс хөрөгтэй адил" хэмээн бусдаас алдаршсан жиших ухаан төрөх болой. Үлгэрлэвээс, нялх хүүхэд нүүрнийхээ дүрсийг хараад нүд, чих энэ байна гэж үзэх нь тухайн тэр ухааны нигуурт л тийм байгаа хэрэг. Хэрхэн харагдаж байгаа нь жинхэнэ өөрийнх нь ахуй байдал биш шүү гэж барилгүй тэр харагдах юмс өөрийн ахуйн ёсоороо буй байх ёстой жамаараа оршино гэж боддог. Чингэж амсах ба үзэгдэх ном юмсыг тэр адилаар үзэх амьтан хүний ухааны

эрхэнд агуулалгүйгээр тэдгээр утгыг хэрхэн үзэж байгаа шигээ "өөрийн мөн чанарын үүднээс өөрийнхөө орон вишай дээр оршин суух ёстой" гэж үзэх нь "өвөрчлөн чанар байна гэх хэтийдэн хөөрөмших ёс" болно. Тэрхүү орны мөн чанар тэр адил нь өөрийн мөн чанараар болон араншингаар өөрийн эрхэт байхын утга мөн тул тэр адилаар байх юм бол бусад шалтгаан нөхцөлд харгалзах гэдэгтэй харшилна. Харшлаагүй гэвэл "бүтчихсэн хумх дахин шалтгаан нөхцөлөөс төрөхийн хэрэггүй гэж ам авах хэрэггүй болно". Тэр талаар *"Дөрвөнзуут"-аас:*

Алин шүтэж гарсан болвоос л
Түүнд өөрийн эрх үгүй болой
Энэ бүгд өөрийн эрхгүй бөгөөд
Тиймээс л "би" буй бус аа хэмээн айлджээ.

Түүний *"Тайлбар"-аас:*

Тэрээр өөрийн мөн чанар, араншин, өөрийн эрх бусдаас үл хамаарах ямагт бөгөөд өөрөөс бүтсэн болвоос шүтэн барилдаж гарахгүй болой. Гэвч хурсан бүгд шүтэн барилдаж гарсан билээ. Тийнхүү бодас юмс алин нэгнээ шүтэж гарсан болохоор тэрээр өөрийн эрхгүй болж шалтгаан нөхцөлд харгалзаж төрөх буюу. Энэ бүгд өөрийн эрхгүй бөгөөд тиймээс л ямар ч бодит юмст "би" буюу өвөрчлөн байхгүй билээ хэмээн айлджээ.

"Өөрийн эрхтэй байна" гэж өөрийн мөн чанараар бүтсэн гэж үзэх цагт тэрээр сэтгэлүүд бусдаас харгалзахгүй мэтээр үзэгдэх бол үзэгдэж байгаа шигээ утга нь бүтсэн байх ёстой. Гэвч бусад шалтгаан нөхцөлд үл харгалзах хирнээ түүнийг хорих болохоор өөрийн аймагт бүтээх хэрэггүй гэх буюу тэдгээрийг эвдлэгч Төв үзлийг олж чадахгүй тул вишай дээрээ өөрийн мөн чанарын үүднээс өөрийн босгож чадах авир ёсоо л "өөрийн эрх" гэж болно.

Тиймээс "өвөрчлөнгөөр хоосон" гэдэг утга нь тэрхүү өөрийн эрхтэй мөн чанараас хагацсанаар хэлж буй хэрэг. Тусыг үйлдэгч бодит бус үйлийг хэлээгүй юм. Шүтэн барилдаж гарсан учраас өөрийн эрхээс хагацах болой. "*Дээрх тайлбар"-ы*н төгсгөлд:

Өөрийн эрхээс хагацсан утга нь хоосон чанарын утга мөн. Хамаг зүйлийг бодитой байхгүй гэсэн утга бус болой хэмээжээ.

Тиймээс тусыг үйлдэгч бодит юмс байхгүй гэдэг үзэл нь илбэ адилын арилсан, эс арилсан шүтэн барилдахуй басамжилсан чанх буруу мөн

болой. Тийм өөрчлөн хаана ч үгүй болой. Тийм талаар "*Дээрх тайлбар*"-*ы*н үргэлжлэлд:

Тиймээс үүнээ шүтэн барилдаж гарсанаар үйлдэх бөгөөд, илбэ адилын хотол нисваанисаас сайтар тонилохуйн үндсийг басамжлах тул түүнийг үгүйсгэж үзэх үзэл нь чанх буруу болно. Өөрчлөн байхгүй атал бодитой гэж үзэх нь ч чанх буруу болой. Тиймээс л бодит юмсын өөрчлөн байна гэж гэж өгүүлэгч нарт шүтэн барилдахуй байхгүй гэхийн болон мөнх, тасархайн үзлийн гэм гарах хэмээн айлджээ.

Тиймээс мөнх болоод тасархай үзлээс салахыг хүсвээс өөрчлөн үгүй болон илбэ адилын арилсан, эс арилсан шүтэн барилдахуйг андгайлах хэрэгтэй.

Эсэргүүцэл: Хэрвээ өөрийн эрхтэй мөн чанарт тусыг үйлдэгчийг шүтэн барилдахуйгаар хааж өөрийн эрхээс хагацсаны шүтэн барилдахуйн утга гэвэл та биднийг юугаар хорих билээ. Та ч гэсэн өөрөө тусыг үйлдэгч шүтэн барилдахуйг зөвшөөрдөг шүү дээ. Тиймээс танай, манай хоёрт ялгаа байхгүй биш үү?

Хариулт: Та нар шүтэн барилдахуйн учир шалтгааныг зөвшөөрч нялхас толин доторх нүүрний тусгал дүрсийг нүүр гэж үнэнээр боддогтой адилаар тэрхүү шүтэн барилдахуйгаа өөрийн мөн чанараар бүтсэн гэж гүтгэж, бодит юмсыг өөрийн мөн чанартай гэж өгүүлэх нь шүтэн барилдахуй ч ёсчлон ойлгоогүй ёс бусаар өгүүлж буй хэрэг. Бид нар өөрчлөнгөөр байхгүй гэж үздэг бөгөөд мөн тэр адилаар өгүүлдэг тул үгээрээ ялгаатай. Тэр талаар "*Дээрх тайлбар*"-*ы*н үргэлжлэлд:

Асуулт: Хэрвээ өөрийн эрхгүй байна гэдэг утга нь шүтэн барилдахуйн утга мөн бол гээд таны бидэнд хорлол болдог зүйлүүдээр танай, манайд ялгаа юу байна вэ? *Харулт:* Номносугай. Таны шүтэн барилдаж гарсан гээд байгаа амин утга чинь ёсчлон оонож өгүүлэхээ мэдэхгүйн ялгаа байна. Хэрхэн нялхас балчирууд (нэрийдлийг эс судалсан) дүрс хөргийг үнэнд барьж үлэмж гүтгэн хөөрөмшсөнөөр ёсчлон орших хоосон чанарыг үгүйсгэж, өөрчлөн чанартай гэж атгаглахаас болоод дүрс хөргийг оонож чадахгүйтэй адилаар, Та ч гэсэн шүтэн барилдахуйг ам ававч дүрс хөрөгтэйд адил шүтэн барилдаж төрсөн өөрчлөнгөөр хоосон чанарт боловч өөрийн мөн чанараар хэрхэн оршдог жамтайг ойлгож чаддаггүй. Өөрчлөнгөөр байхгүйг өөрчлөнгөөр байхгүй гэж барьж чаддаггүй билээ. Огт байдаггүй өөрийн мөн чанарыг өөрийн мөн

чанартай гэж үлэмж гүтгээд барьдаг билээ. Өчүүхэн ч үл мэдэх буюу Өвөрчлөн үгүй гэж үл өгүүлэх учир Бодит юмсын өөрийн мөн чанартай гэж өгүүлэх болой хэмээжээ.

Учир шалтгааны шүтэн барилдахуйг амлахдаа адилхан ч өвөрчлөнгөөр үгүй гэх, өвөрчлөнгөөр буй гэж өгүүлэхийн үүднээс шүтэн барилдахуйг ёсчлон онох, эс онох ба өчүүхнээ мэдэх, эс мэдэхийн ялгаагаар ийн үзүүлснээр тусыг үйлдэгч бодит юмсыг ам авбаас бодит өгүүлэгч нар нь түүнийг үнэнээр бүтсэн хэмээн өгүүлэгч гэнэ. Тиймээс үнэн буй ба буй бусаас тэмцэх нь нэр төдий төлөө тэмцэл гэх болон улмаар нэрийдлийн тусыг үйлдэгч бодит юмсыг зөвшөөрөх нэрийдэлд өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн өвөрчлөн буй бус бус гэх зэргээр "Өөрийн үндэст"-тэй тэмцэлдэх нэрийн төдий гэх ба "Өөрийн үндэст" нар ч түүнийгээ өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн болой гэж барих зэргийг тодорхой хорьжээ.

Тэр мэтийг үлгэрлэвээс, "Тоочин" (Samkhyas) нар сонсох мэдрэхүйн вишай орноо алдарших энэ утгыг мөнх гэж өгүүлснээр сонсох мэдрэхүйн орноо алдарших эл утгыг зөвшөөрч, дуу мөнх гэдгийг хорихдоо нэр төдийд уурлах болой хэмээн өгүүлэхтэй адил үзэгдэнэ. Бусад амьтан бодгаль ч шалтгаан нөхцөлд шүтэж төрөх гэж барих хирнээ түүнээ шүтэж өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн байна гэж барин хүлэгдэх байна. Мэргэд ухаантууд энэхүү учир шлатгаанд шүтэж өвөрчлөн буйг хорих бөгөөд өвөрчлөн үгүйг магадалж олдог. Хязгаарт баригч үзлийн хүлээсийг таслахаар л шүтэн барилдахуйн учраар өвөрчлөн үүнийг бүтээх энэ нь сонин гайхамшигт мэргэн арга болой. Эл эрхэм утгыг болгоож */"Лусын хаан Мадойвын айлтгасан судар"-аас/ "Ялж төгөлдөр нөгчигсөн" бээр:*

Алин шалтгаанаас төрөх болвол тэр үл төрөх буюу
Түүнээ төрөхийн мөн чанар буй бус
Шалтгаанд харгалзах алин тэр нь хоосон болохыг номнов
Алин хоосон чанартайг түүгээр жишиж мэдэх мөн

хэмээн эхний нэг, хоёрдугаар мөрөөр "шалтгаанаас төрөх учир өвөрчлөнгөөр үл төрөх албатай байх" учрыг айлджээ. Гуравдугаар мөрөөр "шалтгаанд харгалзах шүтэн барилдахуйн утга нь өвөрчлөнгөөр хоосон утгатай" хэмээн айлджээ. Дөтгөөр мөрөөр "хоосон чанарыг тэр мэт олохын тус эрдмийг" үзүүлжээ. Мөн:

Мэргэд шүтэн барилдахуйн номыг онох болсноор
Туйлшрах үзлийг шүтэж үл үйлдэх

хэмээн шүтэн барилдахуйг оносноор түйлшран барих үзлийг таслана гэж айлджээ. Мөн хэрвээ өөрийн мөн чанараар бүтсэн өвөрчлөн байх аваас Ялгуугсад, Сонсоод сонсогч нар түүнийг болгоосон байх атал эс болгоожээ. Тийм өвөрчлөн чанар байваас нөхцөл шалтгааны хэрэггүй тул бэлгэст барих цацралын торыг тасалж гэтлэх гэхийн учиргүй болно. *"Зааны ид хавт судар"-аас*:

Хэрвээ ном юмст өвөрчлөн буй аваас
Ялгуугсад, Сонсоод сонсогч нар түүнийг болгоох
Мөнхөд барих номоор гаслангаас үл гэтлэх ба
Хэзээ ч цацралаас үл хагацах буюу Мэргэд ээ

хэмээн айлдсан мэт "Номын би-үгүй"-г нотлох буулгахад "Үндсэн билиг"-ийн гурав, дөрөв, тав дугаар бүлгүүдээс үзүүлсэн төрөн түгэхүй, цогцос, язгуур зэргүүдэд өвөрчлөн байхыг үгүйсгэсэн ухааны үүднээс машид сайтар номносон олон боловч үг ихдэх вий гэж эмээж үүгээр хязгаарлав.

(в) Тэдгээр үзлийг дадуулснаар түйтгэрийг тэвчих ёсон

Тийнхүү "би" болоод "минийх" хэмээхийн өөрийн мөн чанараар бүтэх нь тоосон төдий ч байхгүйг ухаарч түүний утгыг бясалгаж дадуулснаар "би" болоод "минийх" хэмээн барих, эвдрэх үзлийг буцаана. Түүнийг буцаснаар чухал авагч хүсэл зэрэг "дөрвөн авахуй" буцна. Түүнийг буцаснаар авахуйн шалтгаанаас "хурьцахуй" төрөхгүй тул хурьцахуй шалтгаанаас цогцос хуралдаж төрөл авахгүй болсноор гэтлэх болно. *"Хорин наймдугаар бүлэг"-ээс:*

"Би" болоод "минийх" амарлих тул
Минимхийлэн барих, минийх гэж үзэх үгүй болох хэмээсэн ба,

Гадаад, дотоодын бодас юмст
"Би" болоод "минийх" хэмээх барагдаж
Чухал авахуй хоригдох бөгөөд
Тэр барагдваас төрөл барагдах хэмээн айлджээ.

Чингэхдээ чухал авахуй нь нисваанис ба хурьцахуй нь үйл мөн тул төрөхүйн үндэс болсон нисваанис, үйл хоёрыг барснаар нирваанд хүрч байгаа хэрэг. *"Дээрх"-ээс:*

Үйл болон нисваанисаа барснаар гэтлэх хэмээжээ.

Алив үйл нисваанис барагдсанаар барагдах болохыг *Түүнээс:*

Үйл нисваанисын асар атгагаас болон
Тэдгээрийн цацралаас цацрах зэргийг

Хоосон чанараар хорих мөн хэмээн айлджээ.

Төрөхөөс үхэх хүртэлх орчлонгийн дамжлага энэ нь үйлээс төрнө. Орчлонг бүтээх үйл нь зөвхөн нисваанист сэтгэл төгөлдөр гурван үүдний хуран үйлдэхүйгээс үүднэ. Үйл нь нисваанисаас төрнө. Вишай орны сайхан муухай зэргийн бэлэг шинжийг гүтгэх ёс бусын атгаг санаа гарахгүй бол эвдрэх үзлийн үндэст нисваанис үл төрнө. Шунах, уурлах зэргийн нисваанисууд буюу эвдрэх үзлийн үндэс тэдгээр ёс бусын атгагаас төрнө. Ертөнцийн найман ном болон эр, эм, хумх, тэрэм, дүрс амсуурга гэх мэт "эдгээрийг үнэн болой хэмээн илт шунах" зэргээс л ёс бусыг сэтгэлдээ бодох атгаг бий болж тэдгээрийг атгаглаж санана. Тэрхүү атгаг нь үнэнд барих цацралаас л төрдөг бөлгөө. *"Тодорхой үгт"-ээс*:

Ертөнцийн цацрал тэр бүгдээр хоосон чанартайг буюу бодас юмсын хоосон чанарыг мэдэх үзлээр л хорих болой. Хэрхэн яаж? хэмээвээс. Алив юмсыг бодас гэж тухайлах аваас тийн номносон цацрал байх болно. "Хүүсэр эмийн охин" үл тухайлагдах тул шунагчид болон түүнийг барих сэтгэлд цацрал төрдөггүй. Цацрал гарахгүй байна гэдэг вишай орноо ёс бусаар атгаглах явдал гарахгүй болой. Атгаг төрөхгүй бол "би болоод минийх болой" хэмээх илт шуналаас ангид нисваанис чуулсан эвдрэх үзлийн үндэс төрөх учиргүй. Нисваанис чуулсан эвдрэх үзлийн үндэс ёзоорыг хөөж гаргахгүйгээр үйл ариусахгүй. Үйлээ ариусгаж чадахгүй бол төрөх, өтлөх, үхэх хэмээх орчлонг ч бясалгаж чадахгүй хэмээжээ.

Хоосон чанарыг оносноор тэд бүгдийг буцаах учиртайг дээрх *"Шастар"-аас:*

Алины тухайд цацрал бүгдийг амарлиулах нирвааны мөн чанар болсон хоосон чанарт шүтэж цацралаас хагацана. Цацралаас хагацсанаар атгагаа буцаана. Атгагаа буцааснаар нисваанисаа буцаана. Үйл нисваансаа буцааснаар төрөхүйг буцаах тул зөвхөн хоосон чанар нь хамаг цацралыг буцаах мөн чанарт тул гаслангаас нөгчигсөн нирваан болой хэмээн маш тодорхой айлдсан бий.

Ийнхүү хоосон чанарын үзэл бол зовлонт орчлонгийн үндсийг таслагч бөгөөд тонилохуйн мөрийн амин сүнстэй адил гэдгийг үнэхээр баталж үзүүлсэн тул үүнээ баттай ухаарлыг олох хэрэгтэй. Тиймээс хутагт багшийн эдгээр номоор "Сонсоод сонсогч, Өөрөө ялгуугсад хүртэл өвөрчлөн үгүй чанарыг оножболно" гэж тодорхой айлдсан бөгөөд "зовлонгоос тонилохуйн хутаг ч энэ л хоосон чанарын үзлээр бүтнэ" гэж мөн тодолжээ. Сонсоод сонсогч, Өөрөө ялгуугсад нар ч өөрсдийн нисваанисаа барахын тулд энэ

үзлийг бясалгах учиртай. Нисваанис дарагдаад ирэхээр ингэсгээд болно гээд өнө удаан бясалгахаа боливол мэдэгдэхүүний түйтгэрээ тэвчиж чадахгүйд хүрнэ. Бодисадва нарын хувьд зөвхөн нисваанисаа барах төдий үүднээс буюу зөвхөн өөрөө зовлонгоос гэтлэх төдийхнөөр болно гэж үзэлгүйгээр хамаг амьтны тусын тулд бурханы хутгийг олохыг чухалчлан мэдэгдэхүүний түйтгэрээ барж дуустал бясалгадаг. Тиймээс маш их урт хугацаанд цаглашгүй их буянаар чимэн байж бясалгадаг билээ.

Тийнхүү хоёр түйтгэр хоёулангийн хөрөнгийг ёзоороос нь хөөж гаргах ерөндөг бол дээр дурдсан хоосон чанарын үзэл мөн. Гэвч урт хугацааны туршид бясалгах, эс бясалгахын үүднээс нисваанисын түйтгэр төдийг тэвчиж чадах ч мэдэгдэхүүний түйтгэрийг тэвчиж чадахгүй бий. Үлгэрлэвээс, “би-үгүй”-г оносон нэг ухаанаар “үзэх мөр” болон “бясалгах мөр” хоёрын тэвчигдэхүүнийг зэрэг тэвчиж чадахгүй тул “бясалгах мөр”-ийн тэвчигдэхүүнийг тэвчихэд урт хугацааны бясалгал шаардагдахтай адил болой. Зөвхөн мэдэгдэхүүний түйтгэрийг тэвчихэд өнө удаан хугацаанд бясалгаж тэвчихийн зэрэгцээ агуу их явдал мөрд болон бусад олон эрдэмд суралцах зэргээс хамааралтай. Сонсогч, Ялгуугсад нар мэдэгдэхүүний ерөндөгийг бясалгалгүй зөвхөн нисваанисын түйтгэрийг тэвчих арга төдийг бясалгахаас бус ”номын би-үгүй”-г бясалгах төгс төгөлдөр бясалгал хийдэггүй гэж айлдсан буй. *“Орохуйн тайлбар”-аас*:

Сонсоод сонсогч, Өөрөө ялгуугсад нар нь шүтэн барилдахуйн шалтгаан нөхцөл энэ төдийг л үзэх билээ. Гэвч тэдэнд “номын би-үгүй”-г төгс төгөлдөр бясалгах гэж байхгүй, гурван ертөнцийг эдлэх нисваанисаа тэвчих нэг л арга байдаг хэмээн айлджээ.

Тиймээс энэ багш бээр, бусад төв үзэлтэн нарын үзэх “номын би-д барих үзлийг нисваанист мунхаг” хэмээн болгоож, түүнийгээ тэвчиж дуустал “номын би-үгүй”-г бясалгах байвч “номын би-үгүй”-г төгс төгөлдөр бясалгах байхгүй” гэж дээр болоод энэ үест айлдсан дагуу мэдэж аваарай.

Чингэвэл энэ ёсонд мэдэгдэхүүний түйтгэр гэж юуг хэлэх вэ? Тэргүүлшгүй цагаас өөрчлөнгөөр буй гэж шунах буюу бодас юмст илт шунахын үүдийг үйлдсээр сэтгэлийн үндсэнд баттай авьяас тогтох ба авьясны эрхээр өөрчлөн үгүй байтал өөрчлөн байна гэж хоёрт үзэх эндүүрлийг мэдэгдэхүүний түйтгэр гэх буюу. *“Орохуйн тайлбар”-аас*:

Нисваанис мунхагийг тэвчсэн, хуран үйлдэхүйг дүрс тусгал адилд буй юм шиг болгоогч Сонсоод сонсогч, Өөрөө ялгуугсад болон Бодисадва нарт

бол "засвартай өөрчлөн" харагдана. Үнэхээр гэж үзэхгүй л дээ. Үнэхээр гэж хөөрөмших сэтгэлгүй учраас тэр. Харин нялхас нарыг хуурч үзэгдэх мөн. Түүнээс бусдуудад илбэ мэтээр шүтэн барилдаж гарах тул янагуух төдийд үзэгдэнэ. Тийнхүү мэдэгдэхүүний түйтгэрийн бэлэг чанарт мунхаг төдийхнөөр бүгд эдлэгдсэн учраас. Үзэгдэл сэлтийн явдал мөрт хутагт нар мэдрэхээс үзэгдэл сэлтгүй явдал мөрийг эрхшээгч нарт тийн бус болой хэмээн айлдсан мэт.

Нисваанист мунхагийг тэвчсэн бодисадвын талаар дээрх *"Дөрвөн зуутын тайлбар"-т:* "Үл төрөхийн номонд тэсвэрийг олсон бодисадва мөн" гэж эш татсан тул "наймдугаар газрыг олсон" бодисадвааг хэлжээ. Тиймээс бага хөлгөний "Дайснаа дарсан архад" болон наймдугаар газрын "бодисадва" нар хоёрт үзэх эндүүрлийн авьяас шинээр тогтохыг барсан гэх ч эрт урьдаас наалдсан хоёрт үзэх олон авьяасаа арилгах шаардлагаа гарах учраас л тэндээс эхлэн удаан хугацаанд бясалгах хэрэг гардаг. Тэдгээрийг арилгах буюу эндүүрлийн авьяас бүгдийг буцааснаар бурхан (ариусан дэлгэрэх хутаг) болох болой.

Хутагт эцэг, хөвгүүний болгоосноор их, бага хоёр хөлгөний магад утгат үзэл адил гэж үзүүлсэн үүнээ гайхамшигт хоёр зүйлийн үндэслэл бий буюу.

1. Бурхан болоход төдийгүй зовлонгоос гэтлэх төдий нэгэнд ч хамаг ном юмсын өөрчлөн үгүйг оносон үзэл онол байхгүй бол ямар ч аргагүй гэдгийг магадтай харуулж элдэв олон аргын үүднээс ихэд хичээн шамдаж хиргүй тунгалаг үзэл онолыг баттай олж авах ба,

2. Их, бага хөлгөний ер бусын ялгааг үзүүлэх онцлог гэвэл их эрдэнийн бодь сэтгэл болон бодисадвын агуу их явдал мөн гэж үзээд үндэс ёзоороос лавтай магадлан харуулж, явдал мөрийн зүгийг үлэмж увдисын түйлд барьж бодисадвын тангарагийг сахиж явдал мөрд суралцах эдгээр ажээ. Энд өгүүлрүүн:

Уулсын эрхэт "Тасын цогцост" хэмээн алдаршсан
Гайхамшигт дээд "Газрыг баригч" (уул) тэнд өөдлөн залархуй яа
Их газрыг зургаан зүйлээр хөдөлгөн зохиож
Зуун орны гэрлээр дүүргэх рид хувилгаанаар

Цог жавхлант харшнаас ном зарлигаа буулгасан Чадагчийн
Алин судар дандрын хоёр мөрийн амин гол болсон
Хутагт хөвгүүн сэлт мэндлэх "Их эх судар" (барамид судар) буюу
Ханьцашгүй сайн номлол "Билгийн чинад хүрэхүй"-г

Эш бошгыг ологч Нагаржунай гэгээн бээр
Ёсчлон тайлбарласан эрхэм дээд гол шастар
Түүний нь "Цогт үндсэн билиг" хэмээх буюу
Наран мэт алдаршсан ханьцашгүй ном болох

Буддхапалидагийн "гол ном"-оор "ялгуугсаны ногоог"
Сайтар номносон түүнийг нь сайн ном болгож
Сайтар ухааран дэлгэрүүлж тайлбарласан нь
"Саран" гэгээний (Чандракирти) "тодорхой үг, утгат сайн ном" болой

Тэдгээр бүгдийн хиргүй тунгалаг ёс болсон
Өөрчлөн чанар үгүй, илбэ адилын бодас юмст
Сансар нирваан, шүтэн барилдлага, үйл үйлдвэр бүхэн зохицох ёсыг
Ухаарахад хялбар үгээр өчүүхэн төдий номнов

Гүн гүзгий төв үзлийн гол номыг судлах нөхөд өө,
"Өөрчлөн буй бус хирнээ шалтгаан үрийн шүтэн барилдлага буй" гэх
Энэ л таны ухааны нигуурт багтахад бэрхтэй биз ээ
Гэсэн ч тэр адил нь Төв ёсон мөн болой хэмээн

Ийн өгүүлэх ёсыг шүтвээс л үзэсгэлэнтэй
Эс чингэвээс өөрөө ёсчлон тэвчиж чадаагүй хирнээ
Бусдад бурууг тохохын гэм гарах зэрэг
Ёс бус зүйлд горилсоор эдүгээ хүртэл сурч явах

Тэр мэт хутагт эцэг, хөвгүүдийн гол номоос
Үзэл онолоо олж сурахын учрыг
Сайтар номносон үгээр минь
Ялгуугсадын ном өнө удаан орших болтугай

24

ҮЛЭМЖ ҮЗЭХҮЙН ЯЛГАЛ

б.Үлэмж үзэхүйн машид ялгал
в. Үлэмж үзэхүйг бясалгах ёсноо хоёр:
1) Бусдын ёсыг хорих (бусдын шүүмжлэлд хариу өгөх)
а) Бусдыг хорих нэгдүгээр ёсон
б) Бусдыг хорих хоёдугаар ёсон
в) Бусдыг хорих гутгаар ёсон
г) Бусдыг хорих дөтгөөр ёсон
2) Өөрийн ёсыг байгуулах
а) Агуулах болон шинжлэх бясалгал хоёул хэрэгтэйн учир шалтгаан
б) Энэ талаарх тэмцлийг няцаах

---оОо---

б.Үлэмж үзэхүйн машид ялгал

Тийнхүү дээд төрөлхтнийг шүтэж олонтаа сонсох, төгс эрэлцэх, ёсчлон санах зэрэг үлэмж үзэхүй ухааны гурван чуулганы талаар "*Бясалгалын дунд зэрэг*"-ээс айлдсан тэдгээрийг шүтэж, хоёр "би-үгүй" чанарыг онох үзлийг олохоор үлэмж үзэхүй ухааныг бясалгана.

Чингэвээс бясалгах орон болсон үлэмж үзэхүй гэж юу вэ? Энэ үест дээд түвшингийн үлэмж үзэхүй ухаан зэргийг голлож үзүүлээгүй. Эгэл төрөлхтний үест бясалгах үлэмж үзэхүйг голлон үзүүлнэ. Энд үлэмж үзэхүйг төгс болгохоор дөрвөн зүйл, гурван зүйл, зургаан зүйлийн үлэмж үзэхүйг бясалгана.

Дөрвөн зүйл нь. "*Тааллын тайлбар*"-аас айлдсан "тийн ялгах тэргүүтэн дөрөв" болой. *Тийн ялгах нь* янагуухийг зорих (бодох) болой. *Машид тийн ялгах нь* үнэмлэхүйг зорих болой. Эхнийд төгс атгаглах (ажиглах) болон төгс шинжих хоёр буй. Удаахад нь атгаглах болоод шинжлэл хоёр буй. Бүдүүн нарийнийг тийн ялгах болой. Тэр талаар *"Сонсогчийн газар"-аас*:

Түүнээ үлэмж үзэхүйн дөрвөн байдал ямар байх вэ? Гэлэн нар аа! Үнээ энэ адил буюу Сэтгэлийн амарлингуйд шүтэж номыг тийн ялгах, машид ялгах, төгс атгаглах ба төгс шинжиж үйлдэх болой. Түүнийг хэрхэн тийн ялгах вэ? "Шинжлэлээ ариусгах зоригдол (орон)", "мэргэдийн зоригдол", "нисваанисаа

арилгах зоригдол" эдгээр нь янагуухид оршихоор тийн ялгагдах болой. Үнэмлэхүйд орших машид сайн ялгагдах бий. Ухаантай хамсарч сэтгэлдээ үйлдэх буюу тийн атгагаар бэлгэст барих үест төгс атгаглах болно. Зөв онохын цагт төгс шинжлэл болно хэмээжээ.

"Хотол хураангуй"-гаас ч: "Үлэмж үзэхүйн мөрд тэдгээр дөрөв" гэж айлдсан буй. "*Билиг барамидын үвдис*"-аас тэдгээрийн тодорхойлолтыг "*Сонсогчийн газар*"-ын дагуу айлджээ.

Гурван зүйл нь. *"Судрын аймгийн тааллын тайлбар"-аас*:

Ялж төгөлдөр нөгчигсөн өө, Хэдэн үлэмж үзэхүй байна вэ? хэмээсэнд Майдар аа! Гурван зүйл буй. Үүнд: "Бэлгэсээс гарсан", "Огоот эрэлцэхээс гарсан", "Тус тус онохоос гарсан" болой.

Бэлгэсээс гарсан гэж юу вэ? Бясалгалын орон болсон атгаглагдах төдий дүрс, хөрөг зэргийг сэтгэлдээ бодох зэргийн үлэмж үзэхүй болой.

Огоот эрэлцэхээс гарах гэдэг юу вэ? Ухаанаар сайтар онож чадаагүй тэдгээр номыг сайтар онохын тулд сэтгэлдээ бодож тунгааж буй үлэмж үзэхүй болой.

Тус тус онохоос гарах юу вэ? Ухаанаар машид сайтар оносон номоор тийн гэтлэхийн тулд машид сайтар амгаланг эдлэхийн тухайд сэтгэлдээ тунгаан бодох үлэмж үзэхүйн алин болой хэмээн айлджээ.

Энэ талаар "*Сонсогчийн газар*"-аас: "Сонсох болоод барих ном увдистаа сэтгэлээ тэгш агуулах газрын сэтгэлийн үйлдэл учраас санаж бодохгүй үе байна. "Атгагтай учрах буюу ойрхон ажихгүй байна" гэдэг бэлгэс шинж төдийхөнд даган орох буюу. Алин хэзээд бодож байн байн атгаглах тэр цагт "огоот эрэлцэх"-ээр даган орно. Тийн нотлон буулгахаар уг ёсоор тус тус онож мэдэхээр огоот эрэхийн дараагаар "тус тус атгаглаж" дагаж орно. Тэр гурвыг үлэмж үзэхүйн гурван үүд ч" хэмээсэн буй. Тэдгээр утгыг хураангуйлваас:

1. Би үгүйн утга зэргийг бодож түүний бэлэг шинж зэргийг сэтгэлдээ бодох буюу нотлон буулгаж олонтаа үйлдэнэ.
2. Урьд нь мэдээгүйгээ мэдэж авахын тулд нотлон буулгах болой.
3. Мэдчихсэн утгаа урьдын адил шинжилж үйлдэх болой.

Зургаан зүйл нь. "Зургаан суурийг бодох" буюу төгс эрж хайх буюу үлэмж үзэх ухаанаар эрэх болой. Энэ нь утга, бодас, бэлэг чанар,

зүг, цаг, язгуур зэргийг төгс хайж олоод тэдгээрийг тус тусад нь ажиглах болой. Тэдгээрээс "*Утгыг эрэхдээ*" энэ үгийн утга "юу вэ?" хэмээн эрэх болой. *"Бодасыг эрэхдээ"* "Энэ нь дотоодын бодас болой. Энэ нь гадаадын бодас болой" хэмээн эрэх болой. *"Бэлэг чанарыг эрэхэд"* хоёр буюу "энэ нь өөрийн бэлэг чанар болой. Энэ нь ерөнхий бэлэг чанар болой" хэмээж нийт болон нийт бусыг эрэлцэх болой. "*Зүгийг эрэхдээ*" "Хар зүг буюу гэм буруутай талаас хайх, цагаан зүг буюу эрдэм тустай талаас эрэлцэх" болой. *"Цагийг эрэхдээ"* "өнгөрсөн цаг тийм байжээ, ирээдүй цагт ийм болно, эдүгээ цагт ийм байна" гэх зэргээр эрнэ. *"Язгуур-ыг"* эрэхэд дөрвөн язгуур буй. "Харгалзах язгуур" нь үр дагавар гарахад шалтгаан нөхцөлд харгалзана. Ингэхдээ янагуух болон үнэмлэхүйн тэдгээрийн суурь тус тусын үүднээс эрнэ. "Үйл үйлдвэрийн язгуур" нь гал бол түлэх шатаах зэргийн үйл үйлдэх гэх зэргээр ном юмсын өөрийн үйлдэх үйлүүд багтана. "Энэ нь ном болой. Энэ нь үйлдэгч болой. Энэ номоор энэ үйлдлийг үйлдсэн болой" гэж эрнэ. "Тааруулж бүтээх язгуур" нь шалгадаг ухаантай харшуулалгүй утга бүтээх болой. Чингэхдээ үүнд илт мэдэх, жишиж мэдэх ба сэтгэл итгэмжлэх эшийн гурван шалгадаг байна уу, үгүй юу гэж эрэх болой.

"Номын жам ёсны язгуур"-ыг эрэхэд "гал халуун байх, ус чийгтэй байх зэрэг ертөнцөд алдаршсан ном жамт ёс болон санаанд багташгүй номын ёсон, оршихуйн номын ёсыг хүндэтгэж сүслэх зэргүүд бөгөөд тийн оршихын учир жүнцангаас өөрөөр бодолгүй, тэр ёсоор эрэх болой. Тийн агуулах зургаан зүйлийг егүзэр ухаарахдаа гуравт багтаан ойлгодог. Үүнээс: нэгдүгээрийн эрхэнд үзвэл "эхний эрэх ёс" багтана. Хоёрдугаарын эрхэнд үзвэл, "бодасыг эрэх" болон "өөрийн бэлэг чанарыг эрэх" багтана. Гуттаарын эрхэнд болвоос үлдсэн гурав болон "ерөнхий бэлэг чанарыг эрэх" багтана. *"Сонсогчийн газар"-аас:*

Тэдгээрт үлэмж үзэхүйн гурван үүд болон суурийг маш ялгасан зургаан зүйлийн зоригдохуун багтана. Товчилвоос, тэдгээрт үлэмж үзэхүйн бүгд үнэхээр хураагдсан болой хэмээн номносон тул тэдгээр нь хамаг үлэмж үзэхүйн хураангуй болно гэж айлджээ.

Энд эхлээд номносон дөрвөн үлэмж үзэхүйн үүд нь гурав мөн. Тэр гурвыг төгс эрэх болон даган орох зургаан эрэлцэх ёс гэж айлдсан тул гурван үүд, зургаан эрэлцэх ёс нь дээрх дөрөвт хураагдах болно. "Дээр номносон "хянаж орохоор сэтгэлдээ үйлдэх" зэрэг дөрөв нь ч үлэмж болон амарлингүй хоёуланд нийтийнх болно" гэж "*Сонсогчийн газар*"-аас айлдсан тул дөрвөн сэтгэлдээ үйлдэхүй байна. "*Билиг барамидын увдис*"-аас:

Тийнхүү дөрвөн үлэмж үзэхүйг төгс бясалгаснаар муу авир ёсны хүлээснээс гэтлэх бөгөөд есөн зүйлийн амарлингүй бясалгалыг төгс гүйцээснээр бэлгэсийн хүлээснээс гэтэлнэ хэмээсэн адилаар олон гол номуудаас айлдсан билээ.

Тиймээс үлэмж үзэхүйн бясалгал нь "*Судрын аймгийн тааллын тайлбар*"-аас айлдсан дагуу "Дөрвөн тийн ялгах"-ын үүднээс бөлгөө. Амарлингүй сэтгэлийн бясалгал нь "юуг ч үл атгаглан агуулах есөн сэтгэл"-ийн үүднээс болой.

***ө. Үлэмж үзэхүйг бясалгах ёсноо хоёр*:**

1) Бусдын ёсыг хорих (бусдын шүүмжлэлд хариу өгөх)
2) Өөрийн ёсыг байгуулах

1) Бусдын ёсыг хориход дөрвөн зүйл:

а) Бусдыг хорих нэгдүгээр ёсон
б) Бусдыг хорих хоёдугаар ёсон
в) Бусдыг хорих гутгаар ёсон
г) Бусдыг хорих дөтгөөр ёсон

а) Бусдыг хорих нэгдүгээр ёсон

Асуулт: Зарим-ууд: "Би-үгүй"-г онох ямар ч үзлийг олохгүй хирнээ сэтгэлээрээ юуг ч атгаглахгүй байвал ахуй ёсны хоосон чанарыг бясалгаж байгаа нь тэр мөн гэнэ. Ахуй ёс буюу хоосон чанар чинь энэ мөн, тэр биш гэх мэтээр бодитой барих бүхнээс ангижирсан тул чингэж бодож байгаа маань ахуй ёстойгоо зохилдон оршиж байна. Ерөөс ямарваа вишай орон (юмс) байхгүй бол ухаанд юу ч баригдахгүй шүү дээ хэмээв.

Хариулт: "Энэ талаар өгүүлсүгэй. Чингэвэл бясалгалч тэрээр,

а/ вишай орнууд ямараар ч бүтээгүй гэхийг огт бүтээгүй, байхгүй юм байна гэж ухаарах ба түүнийг даган зохилдох ухаан нь юуг ч барихгүй гэж үзэх хэрэгтэй юу?

б/ За яахав тийн мэдлээ гэхэд вишай орны ахуй ёс тэр нь хаана ч байхгүй хэрнээ ухаан чинь юу ч мэдэхгүй байснаар гэнэт тэрхүү ахуй ёсыг бясалгах болох нь ээ?

а/ Эхнийхээр гэвэл, тэрээр үзэл онол олоогүй болж харшилна. Та өөрөө түүнийгээ магад утгат гэж үзэж байгаа шүү дээ. Биднийхээр бол тэрхүү ухааны хоригдохууны хязгаарыг барилгүй юу ч гэж хэлж болох биз. Гэвч ухааны хорлол (зөрчил) гарах вий гээд бас бодитой барихаар орон юу ч

байхгүй гэвэл басамжилж үзсэн үзэлд хүрнэ. Түүний үүднээс үзсэн ч хоосон чанарын зөв бясалгал болохгүй гэдгийг дээр олонтаа номлосон билээ. Юутай ч эдгээрийн ахуй ёсыг шинжих ухаанаар ажиглаад үзэхэд бодит, бодит бус аливаа юмс тэдний ухаанд баригдахгүй, байхгүй болж улмаар тэр байдлаа үнэмлэхүйн цацрал бүгдээс хагацсан гэж үзэж байна.

Хэдий ингэж үзлээ ч бодгаль тэрээр түүнийг онохгүй байж болох ч тийн томьёолсон түүнтэй зохилдсон гээд хоосон чанарыг бясалгал мөн гэж үзвэл дэндүү хэтийдэх буюу. Эрхтний бүхий л мэдэрхүйгээр ч гэсэн "энэ нь энэ болой, тэр нь тийм бус болой" гэх зэргээр алив бүгдийг барьж чадахгүй ээ. Вишай орны ахуй ёстой зохилдох учраас тэр бүгдээр ахуй ёсыг бясалгах бясалгал болно гэх ба мөн дээр өгүүлсэнчлэн тэрсүүдийн ёсны юуг ч үл атгаглах нь хоосон чанарын бясалгал болно гэх зэргийн маш олон янзаар үзэх байна.

Мөн "Вишайн ахуй ёс болоод ухаанд агуулагдах ёс хоёр нь зохилдоно гэдгийг бусад хэн нэгний ухаанд мэдсэнээр болгочихно гэвэл тэрсүүд нарын үйлдсэн тэдгээрийг буцааж болохгүйд хүрэх тул яав ч түүнтэй адил бус биз ээ. Гэхдээ энэ үест тэр хоёрыг зохилдоно гэж ухаарсан тэр хүний бодсоноор агуулах хэрэгтэй болох уу?" "Тэр адилаар зохилдох ёсыг мэднэ гэвэл үзэл онол олох болно. Гэтэл үзэл онолоо ухаараагүй байж юу ч бодохгүй байх төдийхнөөр хоосон чанарыг бясалгана гэж үзэх чинь харштай байна. Хэдий ямар нэг зүйлийг ажиглавч тэр бүгдээр орчлонд хүлэгч болох учраас юу ч бодолгүй, ажиглалгүй байж байх нь гэтлэх мөр болчих биз дээ?" хэмээвэл, үүнийг дээр олонтаа хорьсон билээ. Чингэвэл Хуушааны ёсыг буруутгаж, гэм зүүх хэрэг өчүүхэн төдий ч байхгүй болно биз ээ. *"Бясалгалын төгсгөлийн зэрэг"-ээс:*

Алив сэтгэлийн тийн атгагаас үүдсэн буян, нүглийн үйлийн эрхээр амьтан өндөр язгуур тэргүүтний үрийг эдэлж орчлонд эргэлдэнэ. Алин юу ч үл санах, юу ч үл үйлдэх тэдгээр нь орчлонгоос огоот гэтлэх бэлгээ. Тиймээс юу ч бүү санаарай. Өглөг өгөх зэргээр алив сайныг үйлдээрэй. Өглөг тэргүүтнийг үйлдэх нь зөвхөн тэнэг амьтны эрхээр зааж үзүүлсэн болой" гэх зэргээр өгүүлэгч тэр бүгдээр их хөлгөн бүгдийг тэвчсэн хэрэг болно шүү. Хөлгөн бүгдийн үндэс их хөлгөн мөн тул түүнийг тэвчвээс хөлгөн бүгдийг тэвчих болно. Ийнхүү "юу ч санах хэрэггүй" гэж өгүүлэх нь тус тус онох бэлэг чанарт зөв ухааныг тэвчсэн болой. Зөв бигэ билгийн үндэс нь тус тус зөв онох мөн тул түүнийг тэвчвээс язгуураа тэвчих буюу ертөнцөөс нөгчигсөн оюун ухаанаа тэвчих болно. Өглөг тэргүүтнийг өгч бүү үйлд гэж өгүүлэвч өглөг тэргүүтний машид гүн аргын хязгаарт

хүрэхийг тэвчсэн болно.

Товчилвоос, *"Хутагт гаяагори судар"*-аас:

Энэ адил буюу. Их хөлгөн бол арга болон билиг болой. Бодисадва нарын мөрийг хураангуйлваас хоёр буюу. Алин юун? хэмээвээс, Энэ адил буюу. Арга болоод билиг болой хэмээх зэргээр айлдсан буй.

Мөн *"Хутагт түүнчлэн залрагдасын нууц"*-аас ч:

Зарлиг болруун, Арга, билиг энэ хоёрт бодисадвын мөр бүгд хураагдах болой хэмээсэн буй. Тиймээс их хөлгөнийг огоорвоос үйлийн их түйтгэр болох талаар Тэр мэтээр их хөлгөнийг тэвчигч, өчүүхнийг сонсогч, "би"-гийн үзлийг дээдэд баригч, мэргэн төрөлхтөнг үл хүндлэгч, тэрчлэн залрагсан бурханы эрхэм зарлигийг үл оногч, өөрийг гутааж, бас өөрөөс бусдыг ч гутаагчийг болоод эш ухаантай харшлах хорт идэгдсэн үг нь мэргэдээс сайныг хүсэвч хор болох тул алс холоос тэвчээрэй хэмээжээ.

Хуушааны үзлийг гаргаж тавьсан нь хэрвээ тэрээр ингэж үзвэл их хөлгөн бүхнийг тэвчсэн болох учрыг тодотгон харуулжээ. Чингэснээр урьдын ёсыг мэдэхтүн. "Хэрвээ бидний өглөг өгөх зэргийн явдлууд тэдэнтэй адилгүй гэх зэргээр зөвхөн өглөг өгөх зэрэг явдал төдий үүднээс бид тэдний хоорондын ялгаа гаргах хэрэгтэй" гэвэл, "Бид болоод Хуушаан хоёрын магад утгат үзэл онол, бясалгал зэргүүд адилхан болно" гэсэн үг болно Тиймгүй учраас л юу ч үл атгаглах бясалгал дээр ч ялгаж салгаж ойлгох нь зохистой.

Асуулт: Алив атгаг бүхэн орчлонд хүлэгч юм бол танд зовлонгоос гэтлэх нирвааныг чухалчлах санаа байхгүй болох уу?

Хариулт: Түүнийг чухалчлах санаа ирвэл өглөг өгөх, ёс суртахуун сахих зэргээр атгаглах хэрэгтэй болно доо. Гэтэл тийн үйлдэх хэрэггүй гэж дээр олонтаа номносон шүү дээ. Аливаа атгаг бүхэн орчлонд хүлэгч гэж үзэх нь Хуушаандаа л сайн бодол биз ээ. Тэрээр харшлахын үүрэг ачаанд дарагдсан байна даа.

Мөн түүнийг дагасан заримууд: "Хоёр би" гэж бэлгэст баригч сэтгэлийн орныг олонтаа шинжээд улмаар сэтгэлээр барих орныг буцаахдаа "чулуу шидэж нохойг гадагш хөөх адилаар цацрал гадагшлахыг таслах хэрэгтэй мөн" гээд "анхнаасаа сэтгэлээ хааш нь ч цацруулалгүйгээр барих гэдэг нь чулуу шидэх гараа толгойдоо барих адилаар үйлдэх буюу бэлгэст барих тэдгээр орон руу цацруулалгүй байвал цацрал бүгдийг дотроос таслах болно.

Тиймээс үзэл онолыг нотлон буулгах эш ухааныг судлах гэдэг янагуухийн үг төдийг л судлах болой гэх зэргээр өгүүлэх бий.

Эдгээр нь бурханы эрхэм зарлиг болон "зургаан чимэг" тэргүүтэн мэргэдийн гол ном бүгдээс няцаасан адгийн буруу үзлүүд мөн бөгөөд уг ном шастаруудаас зөвхөн эш онолын утгаар нотлон үзүүлжээ.

Мөн "хоёр би"-г бэлгэст барих ухаанд ямар зүйл хэрхэн баригдаж байна вэ? гэдгийг сайтар шинжилж, зөв эш ухаанаар түүнийг барьж, байгаа юм шиг хирнээ байхгүй байна гэх магадлал олсны үндсэн дээр л эндүүрлийн хуурмаг нүхийг нураах хэрэгтэй. Тэр адилын магадлал юуг ч олоогүй хирнээ сэтгэлдээ юу ч бодохгүй төдийхнөөр үзвээс тэр цагт "хоёр би"- гийн вишай гэж сэтгэлд түгэх цацрал гарахгүй хэдий ч тэр төдийгөөр "би-үгүй"-н утгыг ононо гэвэл хэтийдэл болно шүү.

Эс чингэвээс бөх нойронд автах, ухаан алдаж унах зэргээр сэтгэлийн түгээл цацрал гарахгүй үед ч хоосон чанарыг онож болох хэтийдэлд хүрнэ. Үүнийг үлгэрлэвээс, "Шөнө дөлөөр агуйн мухарт мангас байна уу, үгүй юу гэх нэгэн айдас төрөхөд дэнлүү бариад л байна уу, үгүй юу гэдгийг лавлан шийдэж айдсаа арилгах байтал чингэлгүй зөвхөн мангас гэж атгаглах тэр бодлоо гадагш цацруулж хаялгүй барьж байхтун гэж хэлсэнтэй адил байна шүү.

"Бясалгалын төгсгөлийн зэрэг"-ээс: "Тулаанд орохын үест нүдээ цавчилгүй байж хаана дайсан байгаа газрыг сайтар харж, мэсээ далайн байлдах баатарын адил тулалдалгүй, хүчит дайснаа харахаар нүдээ аниад суух аймхай нэгэнтэй адил" хэмээн айлджээ.

Мөн *"Хутагт Манзушириийн цэнгэлт судар"-аас ч ийн зарлиг болруун:*

Бүсгүй ээ! Хэрхэн бодисадва нар дайснаа ялж чадсан бэ? хэмээн айлтгахад Манзушири бээр, Сайтар шинжилж, хамаг ном юмсыг үл тухайлснаар мөн хэмээжээ.

Учир нь бясалгагч бээр билгэ билгийн нүдийг нээж билгийн мэсээр нисваанисын дайсныг ялан дийлэх буюу. Аюулгүй амар амгалан орших буюу. Эр зоригтон адилаар нүдээ үл цавчих болой" хэмээн айлджээ. Тиймээс (айсан хүний нүдэнд аргал хөдлөх гэгчээр-орч) "эрээн дээсийг могой гэж эндүүрч айх хэдий ч эвхэрч мушгиралдсан дээс л байгаа болохоос бус могой байхгүй нь ээ" гэдэг магадлал лавтай төрсөнөөр тэрхүү эндүүрч айсан зовлонг буцаах учиртай. Тэр адилаар буюу "хоёр би"-г байна гэж эндүүрэх

болоод энэ хоёр эндүүрлээс үүдсэн орчлонгийн зовлонг ч гэсэн "би-д баригч мунхаг"-ийн вишай орон байхгүй нь ээ" гэж эцэслэн тасалсан эш ухааны магадлалыг лавтай олсон үндсэн дээр л өнөөх "би-д баригч"-аа эндүүрэлт болохыг ухаарч улмаар түүний вишай орныг бясалгаж буцаадаг ёстой. Түүнийг буцааснаар түүнээс үүдсэн орчлонгийн зовлон бүгдийг буцаана. "Ухааны язгуур зэрэг төв үзлийн гол ном шастаруудаас вишай орнуудыг шинжилж байж буцаана гэж үзсэн учир шалтгаан ийн буюу. *Арьяадэва гэгээн бээр:*

Вишай орны "би-үгүй"-г ойлгосноор л
Зовлонгийн хөрөнгийг хаах буюу хэмээсэн ба,

"Орохуй "-гаас:

Атгаглаж бодитойд үзвээс урвах (төрөх) буюу
Бодас хэрхэн буй бус болохыг л төгс шинжлэх хэрэгтэй

хэмээн "туйлшран баригч атгагаар бодит юмсыг буй гэж барьсанаар л тэд төрөх буюу буй болоход хүрнэ. Тийн атгагийн вишай орон буй бус гэдгийг сайтар шинжлэх"-ийг айлдаад:

"Би" түүний орон болж оногдох тул
Бясалгалч бээр "би"-гээ хорьж үйлдэх хэмээжээ.

Ухааны эрх баялагт (Дхармакирти гэгээн) бээр:

Үүний вишай орныг эс сөхөөвөөс л
Түүнийг тэвчиж чадахгүйд хүрнэ
Эрдмийг гэмд барилдуулах
Шунал хүсэл, уур хилэнг тэвчихдээ

Тэдгээрийн вишай оронг үл үзэх тул
Ахуй ёсыг гадаад байдлаар ялгах бус хэмээн олонтаа айлджээ.

Аливаа атгаг бүгдээр орчлонд хүлэгч болох тул хоосон чанарыг бясалгах үед атгаг бүгдийг хорино гэж өгүүлэгч түүний энэ мэтээр дахин дахин ажиглаж шинжих буюу.

Асуулт: Хоосон чанарыг бясалгагч түүнээ хоосон чанар буюу "би-үгүй"-н утга нь ил байх уу, эсвэл далд болох уу?

Хариулт: Эхнийхээр гэвэл, тэр бодгаль чинь хутагт болох нь ээ. Хоосон чанарын утгыг илт оносон болохоор. Яахнаа ч хоосон чанар оносон л бол

эгэл төрөлхтөн байх харшлахгүй" гэж таны өгүүлэх чинь "бид ч гэсэн хоосон чанарын утгыг далд гэсэн хирнээ бид өөрсдийгөө хутагт гэхэд харшлахгүй" гэж хэлж болох нь ээ. Хаана хаанаа адилхан шүү дээ.

Бас Хоосон чанарыг илт оносон тэр хүн чинь өөрийн вишайгаа хоосон чанарын утгат гэж мэдэхгүй учраас түүнд бусад хүмүүс эш онолын үүднээс хоосон чанарыг ойлгуулж танилцуулна гэвэл мэргэдийн тоглоом шоглоомын орон болно оо. Шавь нь илт мэдлээр оноож байхад багш нар нь жишиж мэдэхийн үүднээс онoно гэж үзэж байна шүү дээ. Иймээс иймэрхүү яриаг мэргэдийн өмнө бүү өгүүлэхтүн. Хоосон чанарын утгыг илт мэдлээр бүтээсэн ч нэрийдэх нотлолоор бүтээнэ гэж хэлж ч болохгүй. *Ухааны эрх баялагт бээр:*

Тэр нь машид мунхарсан утга буюу
Үхэрчинд хүртэл алдаршсан болой

хэмээх утга бүтнэ гээд, нэрийдэх сэжих сэтгэлт үхэрчин хүртэлх алдаршсан утга дээр ч "мунхаг"-ийг нотлолд байгуулана гэж айлджээ.

Тиймээс тэр адилын мунхагаар ч хоосон чанарыг илт онoно гэж үзвэл хоосон чанарыг ухаараагүй мунхаг бээр юуг нь байна гэж хэлэх билээ. Хоосон чанар мөн гэж бодлоо ч үлгэрлэвээс, "цагаан тарлан үхэр мөн боловч, хамаг үхрийн бэлэг чанарт болохгүй" нь илт харагдах тэр төдийхнийг хоосон чанарыг тодорхойлох бэлэг чанар гэж үзэж болохгүй. Өөрийн чинь ам авсантай ч харшлах учраас нэрийдлэд бүтсэн гэж хэлэх үндэс байхгүй нь тодорхой биш үү.

"Хэрвээ хоосон чанарыг бясалгалч түүнд бясалгагдахуун вишай болсон хоосон чанар, "би-үгүй" чанар нь далд мөн" гэвэл далд утгыг атгагаас хагацсан мэдэрхүйгээр барина гэж үзэхэд хүрч элэг доог болох нь ээ. Товчилвоос, хоосон чанарыг бясалгагч эгэл төрөлхтний ухаан нь вишай болсон хоосон чанартаа ухааны ам нь зүглээгүй хирнээ хоосон чанарыг бясалгана гэвэл харшилна. Түүнээ ухааны ам зүглэсэн байлаа ч тэр вишай нь илт болвол хутагт байх хэрэгтэй учраас эгэл төрөлхтөнд хоосон чанар нь далд утгатай байх ёстой гэж үздэг. Тэр үест хоосон чанарын утгыг ерөнхий байдлын үүднээс онох учраас атгагаас салсан сэтгэлээр онoно гэдэг таарахгүй.

Мөн "найрлагын мөрийн" дээд шат болох "их дээд ном"-ын үед ч хоосон чанарыг ерөнхий байдлын үүднээс онoно гэж үздэг учраас эдүгээгийн үйлийг анхдагч нарын хоосон чанарыг оносон ухааныг атгагаас салсан гэж үзэх нь бүрч харшилна. Хоосон чанарын утганаа атгагаас салсан байна гэдэг

нь эндүүрэлгүй байхыг бүтээхээр барахгүй, бүр өгүүзэр бясалгалчийн илт мэдэл болсон байх хэрэгтэй. Хоосон чанарын утганаа атгагаас хагацсан, эндүүрэлгүй сэтгэл байх учиртай. Тиймээс "би"-д баригчийн орныг ухаанаар сөхөөх үнэмлэхүй үзлийг олохгүйгээр "хоёр би" тэргүүтнээ түүнд цацрах сэтгэлийг л цацруулалгүй барих төдийхнөөр хоосон чанарын утгыг бясалгана гэж үзэх ба эгэл төрөлхтнүүд хоосон чанарыг атгагаас салсан сэтгэлээр бясалгана гэх зэргээр үзэх нь эш онолын мөрөөс хэтэрхий их холдож төөрсний шинж болно.

б) Бусдыг хорих хоёрдугаар ёсон

Асуулт: Заримууд: "Би-үгүй"-н хоосон чанарын үзлийг олоогүй байж юу ч атгаглалгүй (ажиглалгүй) сэтгэлээ тогтоох төдийг хоосон чанарын бясалгал гэх нь зохисгүй гэж бид нар ч үзэх учраас дээрх зүйлс таарахгүй байж болох биз. Гэхдээ "би-үгүй чанар"-ын үзлийг нэгэнт олсноос хойш бол тэр бодгалийн юу ч үл атгаглах бясалгал бүгдээр хоосон чанарын бясалгал болой хэмээв.

Хариулт: Энэ таарахгүй. Тэр хүн маань магад утгат үзлийг олсон мөн ч түүний үл атгаглах бясалгал бүгд нь магад утгат үзлийг нотлон буулгах утгыг л бясалгах болчих нь ээ. Чингэвэл тэр хүн чинь хэрэв бодь сэтгэлийг бясалгах болвол магад утгыг бясалгаагүй байна гэхийн учир шалтгаан юу болохыг өгүүлэхтүн хэмээв.

Асуулт: Заримууд: Хэдий магад утгат үзлийг олсон тэрээр бодь сэтгэлийг бясалгах мөн боловч тэрхүү үзлээ яг тухайн цагт дурдан санах юм уу, яг тэр бясалгалтай хамтруулж бясалгахгүй хэмээвээс.

Хариулт: Яг үнэндээ тухайн хүн магад утгат үзлийг олчихоод бясалгахын цагт тэр үзлээ дурдан санаж, "үзэл онолоо дээрээс буулгаж" (тогтоох) бясалгаж болно л доо. Гэхдээ *"юу ч бодохгүй байх"-ыг* үзэл онол судалж байна гэж яаж таарах вэ? Тиймээс үзэл онолоо олчихсон хойноо бясалгахын үест түрүүний нотлон буулгасан үзэл онолын утгаа дурдан санан байж хоосон чанарыг бясалгах хэрэгтэй. Юу ч ажиглалгүй агуулан тогтоох төдийхнөөр хоосон чанарыг бясалгасан болохгүй ээ. "Өөрийн ёсны юу ч үл атгаглах ёс" хэмээн өмнө "Амарлингуй сэтгэл"-ийн үест олонтаа гарсан буюу "энэ нь ийн болой, тэр нь тийн бус болой" гэх зэргүүд нь олонтаа шинжлэлгүй, зөвхөн ямар нэг бодол дээр тогтоож барих талыг өгүүлсэн болохоос атгагаас хагацсан гэж үзсэн биш ээ.

в) Бусдыг хорих гутгаар ёсон

Асуулт: Заримууд: Үзэл онол олоогүй үед атгаглалгүй тогтоох явдлыг хоосон чанарын бясалгалын анхдугаар үе гэж үзэхгүй ба үзэл олчихсон ч атгаглалгүй тогтоохыг ч хоосон чанарын бясалгал гэж тооцохгүй. Гэхдээ юу ч атгаглалгүй бясалгах тутамд өмнө нь тус тус ажиглагч ухаанаар нэг удаа ажиглалт хийсний дараагаар алин тогтсон бүгд хоосон чанарын бясалгал болох нь ээ? гэв.

Хариулт: Энэ ч мөн таарахгүй. Чингэвээс нойрсох үед үзэл онолын ажиглалтыг нэг удаа хийчихээд түүний дараа гүн нойронд автаад юу ч бодогдохгүй болох үед хоосон чанарыг бясалгаж болох хэтийдэлд хүргэнэ. Учир нь үзэл онолын ажиглалтыг өмнө одуулахын хувьд хоёулаа адилхан ч бясалгах өөрийн үест үзэл онолоо бодох бясалгал болохгүй нь харагдаж байна. Үзэл онолоо судалж өвөрчлөн үгүйн утгыг нотлон буулгах утга дээр тогтох мөн боловч түүнээс өчүүхэн холдвол "үзлээ дээрээс буулгах" нь орхигдоно. Ухаандаа юу ч бодолгүйгээр жирийн байдал чинь хоосон чанарын бясалгал биш тул атгаг бодлоо судлах хэрэгтэй. Мөн үзэл онол маань дээрээс байна уу, үгүй юу гэж харуулдан манаж бясалгах хэрэгтэй.

г) Бусдыг хорих дөтгөөр ёсон

Асуулт: Заримууд: Тийнхүү дээрх гурвыг зөвшөөрөхгүй гэе. Хоосон чанарыг бясалгах цагт хоосон чанарт магадлалыг олох ба улмаар түүний утгыг сэтгэлдээ бодож түүнээс өөр зүйлийг шинжлэлгүйгээр тогтоож агуулах нь хоосон чанарын жинхэнэ зөв бясалгал болох нь ээ.

Хариулт: Нэгд, хоосон чанарын зүгт ухааны ам зүглээгүй байдлыг үгүй болох; *Хоёрт,* атгаглалгүй бясалгах үест хоосон чанарын үзэл онолыг дурдан санахгүй байж болохгүй; *Гуравт,* үзэл онолын ажиглалтыг өмнө нь одуулавч үзэл онолыг дээрээс буулгахгүй, үл атгаглах бодол байж болохгүй учраас хэмээв.

Энэ үед үзэл онолд ажиглалт хийв гэж хэлээд, үзэл онолоо дурдан санах төдийхнөөр зөвхөн үзлээ дээрээс буулгаж агуулах бясалгал хийхийг хоосон чанарын бясалгал гэх зохисгүй ээ. Хэрэв тийм бол агуулах бясалгал үйлдэх амарлингуй сэтгэл төдийгөөр л хоосон чанарыг бясалгаж болох нь. Чингэвэл шинжих бясалгал буюу үлэмж үзэхүйн ухааныг судлах явдал хэрэггүй болж амарлингуй, үлэмж үзэхүй хоёрыг барилдуулж бясалгана гэхгүй дан ганц зүгт болчихно шүү.

2) Өөрийн ёсыг байгуулах

"Би-үгүй"-н магад утгат үзэл онолыг олоогүй бол түүний үндсэнд байгаа бясалгал бүгдээр "би-үгүй"-д ухааны амаа зүглүүлээгүй болох тул "би-үгүй"-н үзэл онолыг олсон байх хэрэгтэй. Зөвхөн ухаарах төдийгөөр зогсохгүй, бясалгахын цагт үзэл онолоо дурдан санаж шинжих ба шинжсэн утга хоосон чанараа бясалгаж чадах хэрэгтэй. "Би-үгүй"-н утгыг шинжлэлгүйгээр агуулан (тогтоох) бясалгах ба тус тус ажиглагч ухаанаар шинжилж (ажиглах) бясалгах хоёр зүйлийн бясалгал хоёулаа хэрэгтэй. Өрөөсгөл дангаараа байж болохгүй.

Түүнээ гурван зүйл:

а) Агуулах болон шинжлэх бясалгал хоёул хэрэгтэйн учир шалтгаан

б) Энэ талаарх тэмцлийг няцаах

в) Бясалгах ёсны аньсийг өчүүхэн номнох

а) Агуулах болон шинжлэх бясалгал хоёул хэрэгтэйн учир шалтгаан

"Би-үгүй"-н утгыг эцэслэн шийдсэн ямар нэг үзэл онолын магадлал олж чадаагүй бол үлэмж үзэхүй ухаан төрөхгүй. Учир нь тэр магадлал түүний үндэс болно гэж айлдсан билээ. Тэрхүү үзлийг номносон үг яриаг ч сонсохгүй байх нь үлэмж үзэхүй ухаан төрөхийн тотгор болдог гэж айлдсан буй. *"Тааллын тайлбар "-аас:*

Ялж төгөлдөр нөгчигсөн! Амарлингүй сэтгэл болоод үлэмж үзэхүй нь ямар үндэснээс төрөх вэ? хэмээсэнд, Хутагтын үг айлдварыг дуртайяа үл сонсох зэрэг нь үлэмж үзэхүйн тотгор болой хэмээжээ.

Мөн *"Сэрдмэдийн хөвгүүний айлтгасан судар"-аас*:

Сонссоноор ухаан төрөх, ухаанаар нисваанисаа тэвчих" гэх зэргээр дээр олонтаа айлдсан буй.

Үзэл онолтой болсны дараа үлэмж үзэхүй төрөх ёсны хувьд эхлээд нотлон буулгах үест эш онолын үүднээс сайтар шинжлэн буулгана. Нотлон буулгахын үест тус тус ажиглах ухаанаар дахин дахин шинжилнэ. Судлалгүй зөвхөн тогтоон бясалгах төдийхнөөр үйлдвэл төрөхгүй тул амарлингүй сэтгэлийг бүтээж бясалгал үйлдэх цагт заавал ажиглан шинжилж бясалгах шаардлагатай.

Асуулт: Энэ үест *Заримууд:*"Анхнаасаа ажиглахгүй байна гэж үзээгүй. Гэсэн ч сонсох, санахдаа баттай буулгасны дараа бясалгах цагт шинжлэх бясалгал хийвэл атгагууд бэлгэст барина гэх буюу. Ингэж судлаагүй бол алив атгаг бүгдээр бэлгэст барьсан болно гэх ба эгэл төрөлхтнүүд атгагаас хагацсан ухаанаар "би-үгүй"-г бясалгаж болно гэх зэргийг олонтаа хорьсон тул таарахгүй байна. Мөн тэдгээр атгагууд бүгдээр үнэнд баригч мөн тул бясалгахын цагт хоригдоно. Нотлон буулгахын үест ч атгаглаж үйлдэх тул бас л хорих хэрэгтэй болно. Таны үздэгээр шавьдаа номнох, тэмцэх, туурвих, шинжилж судлах зэргийн бүх ажлууд атгагаар үйлдэх хэрэгтэй тул тэр цагт бас л хорих хэрэгтэй болох нь ээ. Үнэнд баригчид бясалгаж дадах цаг бүхнийг хорих хэрэгтэй. Бусад цагт хэрэггүй гэхийн ямар ч ялгаа гарахгүй шүү дээ. Яахав ингэж үзээгүй гэе. Гэхдээ олон талын эш онолын үүднээс шинжлэх гэдэг "би-үгүй"-н утгыг оноогүйгээ онохын тулд ингэж байгаа хэрэг. Үзэл онолоо олчихсон хойно бол бясалгахын хэрэггүй болох уу? хэмээв.

Хариулт: Чингэвэл "Үзэх мөр"-ийн үест "би-үгүй"-г илт оножмэдчих болохоор цаашдаа "би-үгүй"-г онож мэдсэнээ дахин бясалгах шаардлагагүй болох нь ээ? гэхэд, Тэгвэл бясалгах шаардлагатай. "Бясалгалын мөр"-ийн тэвчигдэхүүнүүдийг "Үзэх мөр" төдийгөөр тэвчиж чадахгүй гэсэнтэй адил байна.

Энэ үест ч өмнө нь сонсох, санах зэргээр нотлон буулгаж магадалж авсан хэдий ч түүнийгээ дадуулж бясалгах хэрэгтэй шүү дээ. Хэдий чинээ нотлон буулгах утгаа дадуулж бясалгах тусам төдий чинээ өнөөх магадлал нь хүчтэй, чадалтай, өнө удаан, бас намба байдал нь тодорхой, баттай болох зэргээр үзэгдэнэ. Тиймээс *"Тийн тайлбар "-аас:*

Магадлах болоод гүтгэх (хөөрөмших) сэтгэл нь
Хорлогч ба хорлогдохууны мөн чанарт

хэмээн айлдсэн мэтээр энэ хоёр нь хорлогч, хорлогдохуун мөн тул хэдий чинээ магадлах сэтгэл баттай, хүчтэй, чадалтай байх тусам л гүтгэх бодлуудыг хорлох болдог.

Энд ч өвөрчлөн үгүйг магадалсан сэтгэлийг л улам дээш баттай болгох хэрэгтэй. Үүнийг л хорлох ба бүтээхийн олон үүднээс санах шаардлагатай билээ. Хэрэв чингэхгүй бол мөнх бус, үйлийн үр, орчлонгийн гэм эргүү, бодь сэтгэл, асрах, нигүүлсэх сэтгэл тэргүүтнийг ухаарах төдий болоод ямар ч шинжлэл хийлгүйгээр "би чинь үхэх юм байна" гэх зэрэг ганц нэг зүйлийг л

барьж бясалгах хэрэгтэй болно. Бусад бүх шалтгаанууд адил болно.

Тиймээс жинхэнэ магадлал төрүүлэхийн тулд "би чинь үхнэ" гэх, "амьтныг тусад бурханы хутаг олсугай" гэх, "амьтан хөөрхий ээ" гэх зэргээр тангараглах төдийгөөр хязгаарлахгүй олон талаас нь учир шалтгааныг санаж тунгаах хэрэгтэйн адилаар, өвөрчлөн үгүй чанарыг баттай, сайнаар магадлаж мэдэхэд ч зөвхөн тангараглах төдий нэгнээр хязгаарлахгүйгээр хорлогч, бүтээгч зэргийн олон үүднээс тунгаах хэрэгтэй бөгөөд бага төрөлхтний үест ч олонтаа номносон билээ. Тэр талаар "*Бясалгалын гурван зэрэг*" гурвууланд амарлингуй сэтгэлийг бясалгахын цагт шинжлэлийг олонтаа хийж бясалгахыг айлджээ.

Мөн *"Орохуй"-гаас ч:* "Егүзэр бээр "би"-г хорьж үйлдэх зэргийг бясалгалын үест тийн үйлдэхийг айлдсан бий. Егүзэр нь амарлингуй, үлэмж хоёрын аль нэгийг олсон учраас, амарлингуй сэтгэл олохоос өмнө үзэл онолын ухаарал эрэлзээгүй нэгэн төрөхгүй ч бус. Бясалгалын дияанаас өмнө ухаарах үест үзэл онолын шинжлэл байна гэж айлдсан тул түүний эрэмбэ дараалын аньсаар бясалгал дияаныг бүтээж "хоёр би-үгүй"-г шинжлэх хэрэгтэй билээ. *"Төв үзлийн зүрхэн"-ээс:*

Оюун сэтгэлээ тэгш агуулсны дараагаар
Нэрийдэх үүдний баригдахуун болох
Ном бодас юмс тэдгээрийг
Ухаан билгээр энэ адилаар шинжих хэмээн айлджээ.

"*Тайлбар*"-т: "Бясалгал төрсний дараагаар үзэл онолын шинжилгээг үйлд" хэмээн айлдсан ба *"Бодисадвын явдалд орохуй"*-гаас ч, амарлингуй сэтгэлийн тухай бясалгал дияаны бүлгээс үзүүлсэн дагуу бүтээж, дараа нь ухаандаа бясалгахдаа ухаанаар шинжилж бясалгахыг айлджээ. Тиймээс сүүлийн хоёр барамидын эрэмбэ зэрэг болон сүүлийн хоёр суртгаалын эрэмбэ зэрэг бүгд нь бясалгал дияаныг өмнө нь одуулсны дараа ухаан билгийг бясалгах эрэмбэ бөлгөө. Тэрхүү ухааныг бясалгах ёс болгож үнэмлэхүй ба янагуухуйг шинжлэх үүднээс айлдсан бүгд бясалгалын эрэмбэ мөн тул буруугаар ажиглаж бүү үйлдээрэй. Түүгээр зогсохгүй их гол номуудаас ч тэр мэтээр айлдсан тул бясалгахын үест ажиглал, шинжлэл байна гэдэг эргэлзээгүй.

Чингээд амарлингуй сэтгэлийг бүтээсний дараа үлэмж үзэхүй ухааныг бясалгах цагт зөвхөн шинжлэл хийнэ гэвэл өмнөх амарлингуй эвдрэх болно. Шинээр ч төрөөгүй учраас амарлингуй сэтгэл байхгүй бол үлэмж үзэхүй үл

төрөх учиртайг дээр номносон мэт болой. Тиймээс өмнө нь тогтоож агуулах амарлингуй сэтгэлийг ч бясалгах хэрэгтэй. Бас шинжлэх бясалгалыг үйлдэх хэрэгтэй тул хоёулаа шаардлагатай болно. Улмаар үлэмж үзэх ухаанаар шинжлэх бясалгал хийсний эцэст тэр утгаа тогтоон бясалгаснаар "би-үгүй"-н хоосон чанарыг бясалгаж амарлингуй, үлэмж үзэхүй хоёрыг хослон барилдуулж бүтээх болно. *"Бясалгалын дунд зэрэг"-ээс:*

"Хутагт чухаг дээдийн үүлэн судар"-аас зарлиг болруун, ийнхүү гэм буруүд мэргэшигч тэрээр цацрал бүгдээс салахын тухайд хоосон чанарыг бясалгах егүзэр бясалгалыг үйлдэнэ. Тэрээр хоосон чанарыг бясалгах олон тул ямар ямар оронд сэтгэл цацарч байна, сэтгэл илт баясах тэр орон хийгээд тэдгээрийн мөн чанарыг сайтар эрэлцэн байж хоосон чанарыг онох болой. Тэр мэтийг оносноор бэлгэсгүй егүзэрт орох болой хэмээн айлджээ. Үгээр төгс онохын өмнө нь хоосон чанар, бэлгэсгүй чанарт орохыг өгүүлжээ. Сэтгэлдээ үйлдсэнийг огоот тэвчих төдий болон ухаанаар бодас юмсын мөн чанарыг шинжлэлгүйгээр асар атгаглан орж болохгүйг маш тодорхой үзүүлвэй хэмээжээ.

Энэ эшээр, сэтгэл цацрах орон болоод цацруулагч эзний сэтгэл зэргийг шинжилж хоосон болохыг онох ба хоосон болохыг онохдоо эрж хайж, ажиглаж, шинжилж байж хоосон болохыг мэднэ.

Чингэж байж бэлгэсгүйн бясалгалд орно гэж айлдсан тул төгс шинжлэлээр эрэлцэх ухааны шинжлэлийг өмнө нь одуулалгүйгээр, Хуушааны үздэг шиг сэтгэлийн цацралыг хураангуйлж сэтгэлдээ үйлдэх зэргийг тэвчсэн төдийгөөр бэлгэсгүй болох буюу үл атгаглах төдийгөөр "орж болохгүй" гэдгийг тодорхой үзүүлжээ.

Тиймээс өмнө нь номносон мэт ном юмст "хоёр би-гийн мөн чанар" нь тоосны төдий ч байхгүй болохыг ухааны илдээр нээж хоосон чанарыг магадлах болно. Тэр мэтээр "хоёр би нь бодитой байхгүй" учир түүнийг хорьсон "бодит үгүй нь ч үнэхээр бүтсэн" гэж хаанаас байх вэ. "Хүүсэр эмийн хөвгүүн байхгүй" хэмээхэд түүний "бодит бус" (байхгүй байгаа) нь байна" гэж барихдаа хүүсэр эм болоод хөвгүүн хоёуланд харгалзан байж буюу тэр хоёр хэзээ ч үл тухайлагдах учраас болой. "Хүүсэр эмийн хөвгүүн байхгүй" гэхэд хэзээ ч үнэхээр байна гэж нэрийн төдий ч сэжихгүйтэй адилаар "бодит юмс үнэн байх нь хаана ч, ямар ч суурь дээр тухайлагдахгүй байхад түүний бодит бусыг үнэнээр буй" гэж барих атгаг ч төрөх учиргүй юм.

Тиймээс л бэлгэст барих атгаг бүгд няцах буюу. Үнэнд баригч атгаг

мөн бол бодит юм уу, бодит бусаар үнэнд барих атгагийн аль нэгэн болох албатай учраас "түгээгч нь няцвал, түгээгдэхүүн нь няцна" гэж "*Бясалгалын дунд зэрэг*"-ээс айлдсан болой.

Тэр мэт бодит буй, буй бусын алинд ч үнэхээр бүтсэн зүйл тоосны төдий ч байхгүй гэж язгуураас хөөж гаргасан магадлалыг олж, тэрхүү мухарлаж олсон утгаа хоёр агуулгат бясалгалаар ээлжилж үйлдсэнээр тийн үл атгаглах билгэ билиг төрөх болно. Түүнээс бус орон вишайгаа огтхон ч үл шинжилж сэтгэлдээ үйлдэж хураах төдийгөөр бүтээж чадахгүй. Учир нь үнэнд барих сэтгэлийг тэвчиж чадахгүй л дээ. Тэрээр "үнэхээр байна" гэж үл атгаглах төдий л болохоос хоосон чанарыг онох бус аа. Тэрчлэн "би байна" гэж үл атгаглах төдий мөн. "Би-үгүй"-г онохгүй тул түүнийг бясалгаснаар "би-д баригч"-ийг яагаад ч хорлож чадахгүй. Тиймээс "үнэхээр байна" болон "хоёр би буй" гэж үл атгаглах хийгээд "үнэхээр үгүй" болон "хоёр би-үгүй чанарыг онох" зэргийг ялгаж салган ойлгох хэрэгтэй тул үүнийг л аньст утга гэж барихтун.

б) Энэ талаарх тэмцлийг няцаах

Эсэргүүцэх нь: "Би-үгүй"-н утгыг тус тус шинжлэх нь атгаг учраас түүнээс тийн үл атгаглах билгэ билиг төрөхөд харшлах болно. Үр дагавар болон үндэс шалтгаан хоёр дагалдах зохилдох хэрэгтэй билээ.

Хариулт: Энэ талаар Ялж төгөлдөр нөгчигсөн бээр үлгэр жишээ татаж "*Одсүрэнгийн айлтгасан бүлэг*"-ээс:

Одсүрэн! Энэ адил буюу. Үлгэрлэвээс салхинд үлээгдэж, хоёр мод хавиралдсанаас гал гардаг. Гал гарсанаар хоёр мод шатна. Одсүрэн! Түүнтэй адилаар үнэхээр тус тус атгаглагч байснаар хутагтын ухааны эрхтэй төрнө. Тэр төрснөөр тус тусын атгагаас хутагтын билиг ухаан төрөх учиртай" хэмээн зарлиглажээ.

Мөн "*Бясгалгалын дунд зэрэг*"-ээс:

Тэрхүү ухаанаар шинжлэх шинжлэл нь егүүзэр бээр аливаа үнэмлэхүй мөн чанарыг магадлан бариагүй тэр цагт хэзээд тийн үл атгаглах бясалгал болж оршдог. Аливаа билгээр бодит юмсын мөн чанарыг тэвчих төдий нэгнийг бясалгахад түүний намба байдал хэзээ ч үл буцах бөгөөд мөн чанаргүй ямагтыг хэзээ ч үл олно. Учир нь билгийн гэгээ байхгүй болой. Энэ мэт үнэхээр тус тусын атгагаас үнэхээр ёсчлон мэдсэн билгийн гал гарахад хэт цахиурын гал адил модыг шатаах болой хэмээн Ялж төгөлдөр нөгчсөн бээр зарлиг болжээ

хэмээжээ.

Эс чингэвээс цувиралт мөрөөс цувиралтгүй мөр гарахгүй болж, эгэл төрөлхтөн бээр бодь хутаг олж болохгүйд хүрнэ. Үндэс шалтгаан, үр дагавар адилгүй учраас. Мөн саарал хөрөнгөнөөс хөх ногоо төрөх, галаас утаа гарах, хүүсэр эмэгтэйгээс хүүхэд төрөх зэрэг хоорондоо намба төрх харилцан адилгүй элдэв үндэс шалтгаан, үр дагаврууд үзэгдэнэ.

Хутагтын тийн үл атгаглах билгэ билиг болвоос "хоёр би"-д барих сэтгэлийн орны хоосныг буюу "би-үгүй" утгыг илт оносон ухаан мөн. Түүнийг төрүүлэхийн тулд одоогоос эхлэн "би"-д барих орныг тус тус шинжилж, түүнийг байхгүй юм байна гэдгийг онохын үүднээс дадуулж бясалгах хэрэгтэй. Тэрээр атгаг мөн боловч үл атгаглах билгэ билигтэй машид даган зохилдох үндэс шалтгаан мөн билээ. *"Бясалгалын хаан судар"-аас ч:*

Гэсэн хэдий ч номын би-үгүйг тус тус атгаглах" хэмээн дээр үзүүлсэн мэтээр буюу.

Мөн *"Бясалгалын төгсгөлийн зэрэг"-ээс ч:*

Тэр нь тийн атгагийн мөн чанарт боловч ёсчлон сэтгэлдээ үйлдэхийн мөн чанарт болой. Тийн үл атгаглах билгэ билиг болж урвах учир тэрхүү билгэ билгийг зөвшөөрч, түүнийг шүтээрэй хэмээсэн буй.

Эсэргүүцэх нь: Гэсэн ч *"Билгийн чанад хүрэхүй"-гээс:* Дүрс тэргүүтэн хоосон чанарт, "би-үгүй" болой хэмээн шинжвээс бэлгэст чанарыг эдэлсэн болно гэж айлдсан учраас хоосон чанарыг тус тус атгаглаж шинжсэн болж таарахуй биз дээ?

Хариулт: Ийн өгүүлсэн нь хоосон чанараа үнэхээр бүтсэн гэж үзэхийг заасан болохоос хоосон болой" хэмээн бодох төдийг биш гэдгийг дээр олонтаа номлосон билээ. Эс чингэвээс, дээрх судруудаас:

Бодисадва, их бодисадва нар билгийн чинад хүрэхүйг эдлэх бөгөөд билгийн чинад хүрэхүйг ч бясалгаад энэ адилд ойртон ажиглах мөн, билгийн чинад хүрэхүй энэ алиных вэ? Юу үгүй болж юу ч үл тухайлагдах түүнийг билгийн чинад хүрэхүй мөн буюу хэмээх зэргээр тэдгээрт ойртож шинжих, тэр мэтийн лавтай санах хэмээн билиг барамидыг бясалгахын цагт шинжилж байхыг айлджээ.

"Билгийн зүрхэн"-ээс: Гүн билиг барамидыг хэрхэн судлах талаар

асуусны хариуд: "Таван цогцос тэдгээр өөрчлөнгөөр хоосон болохыг үнэхээр дагуулан үзэх болой" хэмээсэн ба, *"Хураангуй"-гаас ч:*

> Алин цагт хурсан, эс хурсан болон буян, нүгэл зэрэг ном юмсын
> Ухаанаар тийн задлан үзэхэд тоосон төдий ч үл тухайлах тэр цагт
> Ертөнц дахинаа билгийн чинад хүрлээ гэж тооцон одох

хэмээн билгээр ном юмсыг шинжлэн үзээд тоосны төдий ч тухайлагдах зүйл байхгүйг мэдэхлээр л сая билгийн чинад хүрэхийг айлджээ.

Асуулт: Тиймээс тус тус шинжих ухаан хэрэгтэй болохыг олонтаа айлдсантай юунд харшлах билээ. Чингэж эс үзвээс ном юмсыг шинжилж бүү үйлд гэж айлдахын учир юунд оршино вэ?

Хариулт: Хуушаан шиг аливаа атгаглах бүгдийг орчлонд хүлэгч гэж үзвээс л үл атгаглах түүний увдисыг айлтгав, түүнийг бясалгав хэмээх зэрэг бүгдийг л хүлээс гэж үзэх хэрэгтэй болно. Тэд бүгдийг дээр олонтаа хорьсон болой.

Чингэж тэдгээрийг үнэнд үл барих нь эш номын утга болдог. Үнэнд баригч атгагийг хорих гэдгийг үлгэрлэвээс, дээсийг могой гэж эндүүрэн айдас зовлон төрөхөд тэрхүү сэтгэлд үзэгдэх адилын могой байхгүй гэдгийг магадалж мэдрээд ирэхээр нөгөө эндүүрэл тийн буцна. Өөр арга байхгүй тул үнэн гэж барих бодлын орон болох үнэнг мэдээд түүний утгыг асуух хэрэгтэй. Үнэнд барих сэтгэлийг нааш эргүүлэх төдийхнөөр хорьж чадахгүй билээ. Мөн үнэн гэж барих бодлоо эндүүрэл гэж үзэх хэрэгтэй. Эндүүрэл биш бол хорих хэрэггүй л дээ. Ямар нэг ухааныг эндүүрэлтэй гэж үзлээ ч түүний барих орон тэр нь байхгүй гэдгийг нь эс мэдвээс эндүүрэлтэй гэдгээ хэрхэн мэдэх билээ. Эндүүрсэн, эндүүрээгүй ухаан гэдэг нь зөвхөн баригдах орон нь буй, буй бус хоёрт л тулдаг учиртай.

Үнэхээр гэж барих сэтгэлийн (үнэнд баригч) вишай орон байхгүй болохыг зөвхөн тангараг төдийхнөөр нотлохгүй ээ. Түүнийг нотлох хиргүй эш ухааны цогц зэргээс хамаарна. Тэр мэтээр үйлдэж үнэн бусыг нотлон буулгах ба "үнэхээр гэж үл атгаглаж агуулана" гэж бид нар баримтална. Тиймээс урьд нь одуулсан тус тус онох ухаанаар шинжлэх "үл атгаглал" хэрэгтэй. Зөвхөн үл атгаглал байх төдийгөөр ч хязгаарлахгүй. *"Бясалгалын төгсгөлийн зэрэг"-ээс ч:*

> Тийм учраас дээдийн номыг дурдан санахгүй байх, сэтгэлдээ бодохгүй зэргүүд алин гарлаа ч урьд нь үнэхээр тус тус онох ухаан байсан гэж үзээрэй. Учир нь үнэхээр тус тус атгаглаж байж л дурдан санаагүй байгаагаа, сэтгэлдээ

үйлдэхгүй байгаа зэргээ ялгаж чадна. Бусад нь чадахгүй хэмээжээ.

Мөн үлэмж үзэх ухаан нь үнэхээр тус тус онохын мөн чанарт болохыг "*Чухаг дээдийн үүл*" болон "*Таалал магадтай тайлбар*" зэргүүдээс ч зарлиг болгожээ. "*Хутагт чухаг дээдийн үүл*"-нээс зарлиг болруун, "Үлэмж үзэхгүйгээр шинжиж мөн чанар байхгүй хэмээн онох нь бэлгэсгүйд орох болой" хэмээн айлджээ. *"Хутагт Ланкаад заларсан судар"-аас:*

Их егүзэр нар аа, өөрийн болоод ерөнхий бэлэг чанарыг ухаанаар шинжихэд баригдах буюу. Тиймээс ном бүгд өөрийн мөн чанаргүй хэмээн зарлиг болвой. Хэрвээ үнэхээр тус тус ажиглал хийхгүй бол тийнхүү Ялж төгөлдөр нөгчигсөнөөс судрын аймаг тэдгээрээс үнэхээр тус тус ажиглах ёсыг олон зүйлээр буулгасантай харшилна.Тиймээс л миний ухаан өчүүхэн, хичээл шамдлага бага, олныг сонгож огоот эрэлцэж чадахгүй болой хэмээн ийн хэмээн өгүүлэх язгууртнаа олонтаа сонсохыг Ялж төгөлдөр нөгчигсөн бээр сайшаасан тул цаг үргэлжид бүхнийг тэвчих нь зохисгүй хэмээн айлдсан дагуу ухаараарай.

Тэрчлэн "дүрсээс хамгийн болгоогч хүртэлх алин юунд ч ухаан оршихгүй" гэж айлдсан нь ч тэдгээр орших орнуудыг үнэхээр гэж барьж болохгүйг заасан буюу. Эс чингэвээс зургаан барамид зэргийг ч тийн айлдсан тул гээд тэдгээр оршиж болохгүй юм байна гэж ойлгочих бий. Үнэхээр гэж бариваас л дээр номносон мэт болох тул тэдгээрийг үнэхээр бус гэж оносон ухаанаас хэрхэх нь хамаарна. Тиймээс тэр мэтээр үл орших болон үл баригдах гэж айлдсан, бүгдээр орон вишайнууд өвөрчлөн болон үнэхээр бүтэхийг хорьсон, үнэхээр тус тус шинжих ухааныг урьдаар одуулсан байх зөвхөн тэр нөхцлийг айлдсан гэж ойлгоорой. Тиймийн учир санаанд багташгүй буюу оюун ухаанаас хэтэрсэн гэх зэргээр судар зарлигаас айлдсан нь тэр бүхнийг зөвхөн гүн гүнзгий утгыг сонсох, санах төдийхнөөр оночихно гэдэг хөөрүү бодлуудыг хааж буй хэрэг. Тэд чинь хутагтын тус тус онох өөрийн ухааны мэдэгдэхүүн учир бусдын санаанд багташгүй гэж заасан буюу. Гүн гүнзгий утгыг үнэхээр гэж ёс бусаар бодох сэтгэлийг ч хаахын тухайд айлдсан буй. Тус тус оногч ухаанаар ёсчлон шинжихийг хориогүй гэж мэдээрэй. *"Бясалгалын төгсгөлийн зэрэг"-ээс:*

Аливаа санаанд багташгүй гэх зэргийн үгийг сонсох цагт энэ тэрийг зөвхөн сонсох, санах төдийхнөөр тэр ямагт (хоосон) чанарыг мэдчихлээ гэх тэрхүү илт омог хөөрлийг дарахын тулд ном юмс нь зөвхөн тус тус онох өөрийн ухааны оногдохуун болохыг заасан болой. Ёс бусын бодлыг тийнхүү хорьсон

болохоос таньж мэдэх буюу үнэнээр тус тус онох ухааныг хорьсон хэрэг бус аа. Эс чингэвээс олон эш болоод ухаантай харшлах билээ хэмээн айлдсан мэт.

Олон эштэй харшлах нь: "Одсүрэнгийн бүлэг"-ээс:

Одсүрэн! Төв мөрийн номыг үнэхээр тус тус онох гэж юу бэ? Одсүрэн! Алин "би-үгүй"-г тус тус онох ба амьтан буй бус, амь нас буй бус, тэжээх буй бус, төрөлхтөн буй бус, бодгаль буй бус, чөтгөрөөс төрөх буй бус, чөтгөрөөс төрсөн хөвгүүн буй бус гэх зэргээр тус тус онох буюу. Одсүрэн! Төв мөрийн номуудыг үнэхээр онолоо хэмээх эдгээрүүд нь тэдгээрүүдтэй харшлах болой хэмээжээ.

"Бясалгалын эхний зэрэг", ""Тийн үл атгаглан орох тарни тогтоол" зэргүүдээс:

Сэтгэлдээ бодохгүй бол дүрс тэргүүтний шинж бэлгэсийг тэвчиж чадахгүй" хэмээсэн тэдгээр ч бай, ухаанаар шинжлэхэд сэтгэлд баригдахгүй байгаа алин түүнийг л сэтгэлд баригдахгүй гэсэн болохоос бус, сэтгэлдээ бодож тунгаах зэргийг үгүйсгээгүй билээ. Хур мэдэлгүй орны тэгш оршигч нар шиг тэргүүлшгүй цагаас дүрс тэргүүтнээ илт шунах зэргийг сэтгэлдээ санах төдийг ч тэвчих зэргээр бус болой хэмээсэн буюу.

Эл багшийн зохиосон дээрх "*Тарни тогтоолын тайлбар*"-т ч тодорхой буй. Товчилвоос, их хөлгөний ёсноо Нагаржунай, Асанга хутагт нарын гол номын ёсыг дэлгэрүүлэн тайлбарласан үзэл онолын хоёр ёсноос өөр үзэл онол байхгүй билээ. Энэтхэг, Түвдийн дээдэс мэргэд бүтээлчид ч энэ хоёрын тайлбар дагуу хоёр үзлийн аль нэгийг нь магадалж түшсэн үзэгдэх тул огтхон ч эргэлзэлгүй энэ хоёрын үзэл онолын аль нэгийг өөрсдийн ёсны дагуу суралцаарай. Мөн хутагт эцэг, хөвгүүний гол номонд шүтэж суралцах ёсыг дээр номносон билээ. Асанга хутагтыг дагахдаа ч тэр ямагт чанар нь баригдахуун ба баригч нь тус тус эдэт болохоос хэзээд хоосон байх ёстой ч нялхасууд тэдгээрийг тус тусдаа эдэт гэж үзэх ба үзсэн дагуу үнэхээр гэж барих орон болсон "хотол нэрийдсэн" бүхнийг, "өөрийн эрхэт"-ийн дээр оршихыг эш болоод ухаан бүгдийн үүднээс хорьж хоёр үгүй утгат "огоот бүтэх" үзлийг баттай магадалж олно гэнэ. Агуулах бясалгал болон тус тус шинжлэх бясалгал хоёрыг тэрхүү үзэл онол дээрээ тогтоож бясалгах хэрэгтэй гэнэ. Хэдий тийм ухаарал байвч бясалгах цагт тэрхүү үзэл онол дээрээ тогтохгүй, ажиглахгүй байх төдийхнөөр гэвэл хоосон чанарын бясалгал болохгүй.

"*Билиг барамидын үвдис*"-аас энэхүү ёсны үзэл онолын тухай тодорхой нотлолууд, нотлон буулгасан утгууд, амарлингуй, үлэмж үзэхүйн тус тусын бясалгах ёс, хослон барилдах учир холбогдол зэргийг маш тодорхой үзүүлсэн тул тэндээс үзээрэй. Энэ ёсыг сайтар мэдэж гол номоос гарсан дагуу бясалгаж үйлдвээс л маш гайхамшигтай болно. Их хөлгөний эрхэм зарлигуудаас гүн утгын хураангуйлан заасан нижгээд олон буй ч, тийн заагаагүй ч олон бий. Тиймээс заасан гол номоос авах хэрэгтэй бөгөөд хураангуй аваас дэлгэрэнгүйгээс нь авах хэрэгтэй. Улмаар агуу явдлын зүгээс ч мэдэж авах хэрэгтэй. Гүн болоод агуу их хоёрын аль алин нь байхгүй тийм зүгийг даган барьж болохгүй. Үүнийг болгоож мөрийг заагч багшийн бэлэг чанар төгс төгөлдөр байх хэрэгтэй гэж хамаг хөлгөний мэргэд олонтаа айлджээ.

25

АМАРЛИНГУЙ, ҮЛЭМЖ ХОЁР ХОСЛОН ОРОХ НЬ

в) Бясалгах ёсны аньсийг өчүүхэн номнох
г. Үлэмж үзэхүйг бясалган бүтээх хэмжээ
3. Амарлингуй сэтгэл, үлэмж үзэхүй ухаан хоёр хослон барилдах ёсон
4. Ерөнхий утгын хураангуй
Төгсгөлийн туурвил буюу ерөөлийн үг

- - - о О о - - -

в) Бясалгах ёсны аньсийг өчүүхэн номнох

Дээр номносон мэтээр магад утгат үзлийг олсон тэрээр "би болоод минийх болой" хэмээх бодол төрөх суурь "би болоод минийх" хэмээх нь "өөрчлөнгөөр байхгүй"-г нотлон буулгах цагт буюу тус тус ажиглах ухаанаар олонтаа шинжлэн судалсаны эцэст утгыг ухаарах хүч олно. Цацруулалгүй барих агуулах бясалгал болон тус тус онох ухаанаар шинжилгээг ээлжлэн хийнэ. Тэр цагт шинжлэх бясалгал ихэдвэл тогтох хувь нь багасах ба агуулах бясалгал нь ихэдвэл тогтох хувь нь мөн адил байна.

Агуулах бясалгал олонтаа үйлдэх хүчээр тогтох байдал ихэсч шинжилгээ хийх хүсэл төрөхгүйд хүрэх бий. Шинжлэл хийхгүй бол хоосон чанарыг зөв ухаарсан бат хүчит магадлал төрөхгүй. Тийм магадлал төрөхгүй болохоор өнөөх магадлалыг няцаах зүгүүд болон "хоёр би"-г байна гэж үзэх хэтийдэл мунхагаа арилгаж чадахгүйд хүрэх тул шинжлэх бясалгалыг олонтаа үйлдэхийн үүднээс амарлингуй, үлэмж үзэхүй хоёрыг хувь тэнцүү бясалгана. *"Бясалгалын төгсгөлийн зэрэг"-ээс:*

Хэзээ үргэлж үлэмж үзэхүйг бясалгаваас ухаан билгийн хувь нэмэгдэж, харин амарлинуй сэтгэлийн хувь багасдаг. Салхинд тавьсан зул адил сэтгэл үелзэн хөдлөх үед хоосон чанарыг тодорхой үзэж чадахгүйд хүрнэ. Тэр цагт л амарлингуй сэтгэлийг бясалгаарай. Амарлингуйн хувь их болоход ч нойронд автсан хүн шиг хоосон чанарыг тодорхой үзэхгүйд ч хүрдэг. Тиймээс тэр цагт л билгийг бясалгаарай хэмээжээ.

Бясалгалын бэлтгэл, төгсгөл болон завсрын үест хэрхэх талаар "*Бага төрөлхтний үе*"-д номносон дагуу мэдээрэй. Тийнхүү хоосон чанарыг бясалгахын цагт живэл, дошигрол ирвээс танин барих, тэдгээрийг буцааж

дурдан санах ба ухамсарыг шүтэх ёс, живэлт, дошигрол зэргээр тэнцвэр алдахгүй байх, аяндаа оргоч тэгш агуулах бясалгал олох, хичээх шамдахаа султгах зэргүүдийг дээр амарлингуйн үест номносонтой адил болой. *"Билиг барамидын үвдис"-аас:*

Алин бясалгах орон түүнээ амарлингуй сэтгэлийн бясалгал үйлдэж машид судалсан сэтгэлийг олно. Мөн түүнээ үлэмж үзэхүйн бясалгалыг үйлдэж машид судалсан сэтгэлийг олно. Хэдий тэдгээрийг тус тус бүтээвч ч хослон барилдуулах хэрэгтэй хэмээн айлджээ.

Энэ мэтээр шинжлэх ба агуулах хоёрыг үргэжлүүлэн нэг болгосон нотолгоо харагдахгүй байгаа тул тус тусын тасалгаа хэмжээгээр үйлдсэн болохыг айлджээ. Энэ үест ойлгох хамгийн чухал зүйл гэвэл, миний мунхагаар гүтгэгдэж хөөрсөн баригдахуун орныг сөхөөж няцаах үүднээс л түүний няцагдахуун зүг болох өвөрчлөнгөөр хоосорсон-хоосон чанарын утгаа хүчтэй, баттай магадлах ухаан төрснөөр л сая хоосон чанарыг бясалгал болох учиртай. Харин "би"-д баригч мунхагийн орныг сөхөөн няцаахгүйгээр хоосон чанарын өнцөг төдий нэгийг барьж бясалгавч хоёр "би-үгүй" хэзээ ч хорлож чадахгүй болно.

"Чөтгөрийн хорлол зүүн зүгээс ирэхэд золиг балингаа баруун үүд рүү чулуудахтай адил" хэмээн дээдсүүд дахин дахин буруутгаж шүүмжилсэн үзэгдэнэ. Дээр номносон эдгээр нь бүдүүн нэгэн төдий билээ. Бясалгах үед тохиох нарийн ширийн гэмүүдийн тухай мэргэн багш нарыг шүтэж буюу өөрөө ч гэсэн бясалган байж онох хэрэгтэй тул бичсэнгүй. Эдгээр бясалгах ёсыг урьд гарсан бодь мөрийн зэргийн увдис номуудад түшиж дэлгэрүүлэн талбисан болно. Бодова гэгээний *"Өврийн дэвтэр"-ээс:*

Заримууд сонсох, санахын үест ухаарсанаар
Өвөрчлөн үгүйг нотлон буулгана гэх ба
Бясалгахын цагт ажиглал хийлгүй шууд бясалгана гэх
Тийм болвоос барилдагагүй болж хоосон чанарыг

Буруугаар бясалгах учир эрөндөг болохгүй
Тиймд бясалгахын цаг боловч
Нэг болон олноос хагацсан шүтэн барилдахуй тэргүүтэн
Алин юуг ч тус тус шинжилж бясалгах бөгөөд

Өчүүхэн ч бай ажиглах ямагтад орших
Тэр адилаар бясалгаваас нисваанисын эрөндөгийг

Хамтад нь даган барив гэж үзэх бөгөөд
Барамидын мөрөөр замнахыг хүсвээс л

Билгийг бясалгах ёс болсон энэхүү
Бодгалийн "би-үгүй"-г бясалгаж
Улмаар тэр адилаар даган орж үйлд хэмээсэн мэт,

Энэ талаар *Жову гэгээн бээр:*

Хоосон чанарыг хэрхэн онох вэ? хэмээвээс
Тэрчлэн залрагсадаас эш бошго үзүүлсэн
Номын чанар - үнэмлэхүй үнэнийг болгоогч
Наражунай гэгээний шавь Чандракирти зэрэг

Тэднээс дамжин увдисаар
Номын чанар-үнэмлэхүй үнэнийг онох болой хэмээсэн буй.

Түүнийг хөтлөх ёсны талаар *Жову гэгээн бээр:* Төв үзлийн увдист айлдсан мэтээр шинжлэх бясалгал болон тийнхүү шинжилсэн утганаа агуулах бясалгалыг ээлжлэн үйлдэхийг айлдсан нь энэ болой. Энэ нь Камалашила багшийн ёстой таарна. Дээр номносон "*Төв үзэлд орохуй*", "*Төв үзлийн зүрхэн*" зэрэг шастаруудын болон Шантидэва гэгээн нарын таалалтай ч мөн адил болой. "*Майдарын ном*" болон "*Хутагт Асангагийн гол шастарууд*"-аас ч олонтаа номносон бөгөөд түүний ёсыг эндүүрэлгүй баригч Шантидэва гэгээн бээр ч "*Билиг барамидын увдис*"-таа тодруулан тайлбарлажээ. Эдгээр нь үлэмж үзэхүйн бясалгах ёсыг номносон Нагаржунай, Асанга хоёроос дамжуулан гол ном увдисуудтай таардаг билээ.

г. Үлэмж үзэхүйг бясалган бүтээх хэмжээ

Тэр мэтээр тус тус онох ухаанаар шинжлэн бясалгахад дээр номносон машид судалсан сэтгэл төрөөгүй байх хугацаанд үлэмж үзэхүйтэй даган зохилдсон нэгэн оршино. Тэрхүү машид судалсан сэтгэл төрөхөөр жинхэнэ үлэмж үзэхүйн бэлэг чанар гүйцнэ. Машид судалсан сэтгэлийн мөн чанар болон төрөх ёс нь дээр номносонтой адил аа. Энд үед урд төрсөн амарлингуй хүч хараахан сулраагүй тул түүгээр татагдсан машид судалсан сэтгэл байх тул гагц машид судлах сэтгэл төдий ч бас биш ээ. Чингэвэл юу вэ? Шинжлэх бясалгал хийсний хүчээр машид судалсан сэтгэл хүчтэй татагдаж төрнө. Улмаар үлэмж үзэх ухаан болж хувирдаг. Энэ нь янагуух болон үнэмлэхүй үнэнд зорьсон хоёр үлэмж үзэхүй хоёулан дээр адил байдаг. Тэр талаар

"Судрын аймгийн тааллын тайлбар"-аас:

Ялж төгөлдөр нөгчигсөн! Бодисадва тэрээр хэзээ машид судалсан бие, сэтгэлийг олох хүртлээ хэрхэн сайтар тунгааж санах тэдгээр номоо самади бясалгалын орон болгож тусгал дүрс мэт сэтгэлдээ бодож байгаа тэр бодлыг юу гэх вэ? хэмээсэнд, Майдар аа! Үлэмж үзэхүй биш ээ. Үлэмж үзэхүйтэй даган зохилдсон буюу ижилдүү сүслэх сэтгэл мөн гэж өгүүлсүгэй хэмээжээ.

"Билиг барамидын үвдис"-аас ч:

Тэрээр машид судалсан бие болон сэтгэлийг олсон түүндээ л оршиж буй тэр. Хэрхэн бодох учиртай тэр ямагтын утгаа хөрөг дүр мэтээр бясалгах орон болгож үлэмж дурлан тус тус шинжлэх буюу. Хэдийд машид судалсан бие, сэтгэл эс төрөх тэр хүртэл үлэмж үзэхүйтэй даган зохилдсон бодол сэтгэлүүдээр үйлдэнэ. Хэдийд тэр төрсөнөөр үлэмж үзэхүй болох болой хэмээн айлджээ.

Янагуухийг бодсон амарлингуй, үлэмж үзэхүй хоёрын хослон барилдах ёс нь үнэмлэхүйг бодсон тэр хоёртой адил гэж айлджээ. Өөрийн хүчээр машид судалсан түүнийг татаж төрүүлж чадваас нэгэн үзүүрт сэтгэлээр ч түүнийг татаж төрүүлэх тул тус тус онох, шинжлэх бясалгалаар нэгэн үзүүрт сэтгэлийг татаж төрүүлэх нь амарлингуй сэтгэлийн эрдэм болно. Тэр мэт амарлингуйг сайтар бүтээгч нэгэн бээр шинжлэн бясалгахдаа амарлингуйг нөхөр болгох ч байх тул тус тус шинжлэн бясалгахад тогтох хувь нь багадана гэж бүү бодоорой.

Үнэмлэхүйд тухайлсан агуулах болон шинжлэх бясалгалыг үйлдэхдээ үлэмж үзэхүйн бясалгал мөн бишийн хэмжээг тодорхойлохдоо "хоёр би-үгүй" үзлийн аль нэгнээ эндүүрэлгүй, зөв ухаарлыг олж, түүнийг тухайлан бясалгах ба бясалгаагүйн үүднээс ялгах хэрэгтэйгээс бус өөр бусад юугаар ч ялгаж чадахгүй.

Тэр адилаар ялгаж чадахгүй юу? Бясалгаж сурснаар орон, оронт хоёр гэж хоёр үзэгч бүдүүхэн үзэгдлүүд хаагдаж тэнгэр цэлмэх мэт сэтгэл нь тунгалаг, тодорхой гэгээн ялгамжааг олж, салхинд үл бөхөх зул мэт өнөд удаан тогтуун болж гадаад, дотоодын орон үзэгдлүүд огторуйд солонго татах буюу нимгэн утаа хөшиглөх адилын байдалтайгаар сэтгэлд ургаж удаан оршино. Дотоод сэтгэлийн нигуурт ургах орон бүхэнд сэтгэлээ тушаах ба тушаасан ч өчүүхэн төдий ч тэсэлгүй, амарлингуй сэтгэл болж дээшлэн одно. Чингэхдээ эхлээд дүрс, дуу зэрэг гадаадын бүдүүхэн үзэгдлүүд дээр тэр адилаар ургана. Бясалгаж дадаад ирэхээр эцэстээ оронт болох

мэдрэхүй, сэрэхүй зэргүүд дээр урьдын намба байдлууд нь дэвэрч одох бөгөөд сэтгэлээ түүнд тушаав ч огтхон ч тогтож тэсэхгүй байдлууд гарна.

Гэвч тийм нөхцөлд хоёр үгүй тэр ямагт чанарыг оносон үзэл оллоо гэх буюу хэсэг бусаг тэр адилын үзэгдэл гарах үед төв үзлийн аймгаас номносон илбэ адилын утга зэргийг онохтой өчүүхэн төдийй ч адилтгаж болохгүй. Үзэл онолд ухаан зүглээгүй хирнээ сэтгэлээ тогтоох бясалгалыг урт хугацаанд судлах явцад иймэрхүү үзэгдэл олонтаа ургах бий. Иймээс дээр номносон дагуу илбэ адил утгат мөн байна гэдэг нь өөрийн мөн чанараар байхгүй гэж лавтай магадалсан ухаарал болон үзэгдэл нь мэлзэлтгүй болсон нэрийдэх шалгадгаар баригдсан байх хоёрт шүтэж байж ургах хэрэгтэй.

Сэтгэлийн нигуурт дүрс зэргүүд солонго адил нимгэн, маш тунгалаг байдлаар ургах нь торох, тулахын хүрэлцэхүйгээс хагацсан болохоор тэр биз. Торох, тулах зүйл байхгүй ч гэсэн үзэгдэл мөр хоёр чуулсан төдий буюу. Тийм магадлалд өвөрчлөнгөөр байхгүйг мэдсэн ухаарал ерөөс байхгүй билээ. Хоригдохуун-өвөрчлөн болоод торох хүрэлцэхүй хоёрыг нэг гэж үзээд л өвөрчлөн байхгүй гэдэг нэр зүүсэн хэрэг.

Чингэлгүйгээр тэдгээрийг төв үзлийн аймгаас номносон илбэ болон хуурмаг утгаар үзвэл солонго, нимгэн утаа зэргийн ялгах суурь дээр байна гэж үзэж тэдгээрт өвөрчлөн байна гэж барих атгаг төрөхгүй болоход хүрнэ. Ялгах сууриа байна гэж үзэх ухаарал тэр ямагтыг магадалсан, өвөрчлөн үгүйг оносон гэж үзэх болно. Мөн хүрэлцэх орноо ялгах суурь гэж барьчихаад түүнийг өвөрчлөн байхгүй гэж магадлах учиргүй. Ялгах суурийг ухаарах тэр нь өвөрчлөнгөөр байна гэж барьж буй хэрэг. Дүрс тэргүүтэн тэр мэт ургахын цагт нимгэн, тунгалаг байдлаар ургах тэр байдлууд нь тэдгээр вишай орнуудыг жам ёсоор буй гэж үзэх ухаанд вишайгаа өчүүхэн төдий ч сөхөөхгүйгээр ургаж буй тул илбэ адилын утгат биш ээ. Өмнө нь зөв үзэл онолыг олоод мартаагүй байх үед илбэ адилаар ургана гэж дээр номносон билээ.

Гэвш Гонбавагаас дамжсан "*Бодь мөрийн зэрэг*"-ээс хоосон чанарын бясалгал төрөх талаар үзэхдээ: Эхлээд бодгалийн "би-үгүй" чанарыг бясалгана. Дараа нь номын "би-үгүй"-н утгыг дурдан санаж ухамсар зэргээр сахиулж бясалгана. Бясалгалын тасалгааг хэтэрхий уртасгаваас дурдан санахуйд ба ухамсаргад баригдахгүй болох тул заримдаа живэх, заримдаа дошигрох зэргээр одох тул дорвижилгоо бага гарна. Тиймээс үдээс өмнө, үдээс хойно, үдэш, үүрээр зэрэг дөрвөн тасалгаа бүрт дөрөв, дөрвөөр болгож нэг өдөрт арван зургаан тунгаар бясалгана. Тодорхой болохын буюу бясалгахын чадал буураад ирвэл завсарлаарай. Тийн удаан хугацаанд

бясалгалгүй нүдээ нээж харах буюу өдрийн тунг бага бага хувааж бясалгавал сэтгэлд эзлэгдээд ирнэ. Удаан бясалгана гэвч харвaас юу ч харагдахгүй, үзвээс юу ч үзэгдэхгүй болох бий. Сэтгэл эзлэгдээд ирэхийн цагт үйлдвээс нисваанис багасч нойр ч хүрэхгүй байх бий. Цаашлаад ирэхээр үдээс өмнөх зэргийн тасалгаа уртасч дөрвөн бэлэг чанар төгөлдөр болно. Үүнд:

1. "Үл атгаглах" гэдэг нь бясалгаж суухад гадагш, дотогш гүйх амьсгалууд мэдэгдэхээ больж, амьсгал болон атгагууд маш нарийн байдалд одно.

2. "Тодорхой болох" гэдэг намар цагийн үд дундын наран болон мөн цагийн огторгуйн хотол мандалтай адил гэгээлэг болж гэрэлтэнэ.

3. "Тунгалаг" болохын хувьд цэвэрхэн ёроолтой саванд ус хийгээд наранд тавихад тув тунгалаг харагддаг шиг болно.

4. "Нарийн болох" нь дээрх гурван бэлэг чанарын агаараас харахад тасарсан ганц ширхэг үсийг хүртэл тодорхой хардаг болно. Тэр бүхэн үл атгаглах билгэ билиг төрөхийн даган зохилдсон зүгүүд бөгөөд үл атгаглах билгэ билигтэй харьцуулбал өөрийн мөн чанарыг атгаглах учраас чанх буруу болно" хэмээжээ.

"Төв үзлийн хязгаар"-аас: "Даган зохилдсон ч чанх буруу" хэмээн мөн болохыг айлджээ. "Төв үзлийн хязгаар"-аас айлдсан дагуу эгэл төрөлхтний хоосон чанарын сайн бясалгалууд нь даган зохилдсон учраас тул "чанх буруу" гэж тооцогдох аж. Бусад бэлэг чанарууд нь төрөөгүй байсан ч дээр номносон дагуу зөв үзлийн утгыг бясалгаваас "би-үгүй"-н утгыг бясалгасан болно. Зөв үзлийг нотлон буулгах утгыг эс бясалгаваас дээрх дөрвөн бэлэг чанар төрсөн байсан ч магад утгыг бясалгал болж чадахгүй. Тиймээс үнэмлэхүй утгыг бясалгасан болох уу, үгүй юү гэдгийг дээр номносон дагуу авна. Түүнийг бясалгасны дараагаар илбэ адилаар ургах ёсыг дээр номносон дагуу ухаарч аваарай.

3. Амарлингуй сэтгэл, улэмж үзэхүй ухаан хоёр хослон барилдах ёсон

Тэр хоёрын бүтэх хэмжээг заах үед номносон мэтээр амарлингуй, үлэмж үзэхүй хоёрыг олоогүй бол хослон барилдах үндэс ирэхгүй тул хослон барилдуулахад тэр хоёрыг заавал олсон байх хэрэгтэй. Энэ талаар "Хэзээ үлэмж үзэхүйн эхнээс л хослон барилдсан байх учиртай. Тэр талаар өмнө нь амарлингуйд шүтэж шинжлэх бясалгалыг үйлдэх ба хянамгайлан орох зэрэг дөрвөн сэтгэлдээ үйлдэх бясалгал зэргийг үйлдсэнээр төрөх учрыг дээр айлдсан тул дээр номносон мэт сэтгэлдээ үйлдэх дөрвөн бясалгал төрөх цагт хослон барилддаг байна. Чингэхдээ шинжлэх бясалгал бүтээсний

дараагаар агуулах бясалгал үйлдэх зэргээр буюу, тийнхүү судалсаар олсон амарлингуй энэ маань тэр адилаар агуулах бясалгал болон урваж байгаа хэрэг. Тэр талаар, *"Сонсогчийн газар"-аас:*

"Чухам хэрхэн амарлингуй сэтгэл болон үлэмж үзэхүй хоёр ижилсэж, тэгш барилдаж орох вэ?, Чухам юугаар нь хослон барилдсан мөр гэх вэ? хэмээвээс, Өгүүлрүүн: Сэтгэлийн есөн оршихуй зэргээс энэ мэт болой, Тэгш агуулах есөн зүйлийг олох бөгөөд бясалгал самадийг төгөлдөр бүтээх түүнээ шүтэж номыг тийн ялгагч-үлэмж билиг ухаанд хичээж үйлдэх буюу. Тэр цагт номын тийн ялгагч түүний мөр болох өөр өөрийн ая зөнгөөр орох, хичээл шамдалгүйгээр орох буюу. Амарлингуй мөртэй адил илт хуран мэдэл байхгүй тул үлэмж үзэхүй нь огоот ариусах, огоот гэгээрэх, амарлингуйг даган одох, амгалантай амсуургаар төгс эзлэгдэх буюу. Тиймээс түүний амарлингуй болон үлэмж үзэхүй хоёр ижилсэх, тэгш орох, амарлингуй үлэмж хоёр хослон барилдахын мөр хэмээсэн хэмээжээ.

"Бясалгалын төгсгөлийн зэрэг"-ээс:

Хэзээд живэх, дошигрохоос аглаг холдсон тул сэтгэл тэгш орших ба өөр өөрийн ая зөнгөөр орох буюу тэр ямагт чанарт сэтгэл машид тодорхой болж, тэр цагт шамдал суларч тэгш орших болдог. Тэр цагт л амарлингуй болон үлэмж үзэхүй хослон барилдсан мөр бүтэх мөн хэмээжээ.

Ямар болвол тэдгээрийг хослон барилдсан гэх вэ? Тэр адилыг олохоос өмнө тус тус атгалан агуулах бясалгал нь өөрийн хүчээр үл атгаглаж орших ганц хувийг ч татаж чадахгүй. Харин агуулах, шинжлэх хоёр бясалгалд тус тус шамдаж бясалгаж чадах хэрэгтэй байдаг. Тиймд тус тус онох шинжлэх бясалгал үйлдэж тэр хоёрыг олсноор л амарлингуйдаа татагдаж хослон барилдсан болно. Энэ үед шинжлэх гэдэг нь үлэмж үзэхүй болно. Эцэстээ хүрсэн шинжлэл нь хоосон чанарыг тухайлсан ялгамжаат амарлинуй сэтгэл болно. *"Билиг барамидын үвдис"-аас ч:*

Түүний дараагаар тийн атгаглах сэлтэст дүрс, хөрөг тэдгээрийг бодох буюу. Тэрхүү сэтгэлээ хэзээд ч үргэлжлүүлэх ба завсаргүйгээр сэтгэлдээ үйлдэх үргэлжлэл хоёуланг анхааран бясалгах тэр цагт амарлингуй болон үлэмж үзэхүй хоёр хослон барилдсан мөр хэмээх буюу. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүй хоёр нь хос буюу. Барилдах нь төгс төгөлдөр буюу. Инагш, чинагш хүлэгдэн (татагдаж) орох болой хэмээжээ.

"Завсаргүй" гэдэг нь шинжих бясалгалын залгааг орхиж үл атгаглах

агуулалгүй, тэрхүү шинжих бясалгалаар үл атгаглаж татах болой. "Хоёулаа анхааран бясалгах нь" үл атгаглаж дүрс хөргөнөө тухайлах, үлэмж үзэхүй хоёуланг анхааран бясалгах буюу. Гэхдээ нэг цагт бус. Сэтгэлдээ үйлдэн бясалгахдаа завсар гаргалгүй үргэлжид бясалгах болой.

Асуулт: Чингэвэл өмнө нь амарлингуйг бүтээчихээд тус тус онох, шинжих бясалгалаар тогтох хувийг бүтээх гэж номносонтой харшлах болох уу?

Хариулт: Тэр нь амарлингуйг бүтээхгүй байхад дахин дахин шинжсэний эцэст агуулахыг ээлжлэн үйлдээд ч амарлингуй бүтэхгүй. Харин амарлингуйг олчихоод тийн үйлдвэл бүр ялгамжаатай амарлингуй болохыг үзүүлсэн тул харшлахгүй болно. Мөн үлэмж үзэхүйг бүтээхийн өмнө тэр даруйдаа шинжих бясалгалаар нэгэн үзүүртийг татаж чадах нэг үе байх тул түүнийг мөн санана. Үлэмж үзэхүй төрөхөөс өмнө ч дахин дахин ажигласны эцэст ээлжлэн үйлдээд ч амарлингуй төрнө гэж байхгүй. Амарлингуйг олоод ч шинжлэх бясалгалаар үл атгаглахыг татаж үл чадах тул дээр номносон энэ нь тэрхүү ялгааг гаргахын өмнө буюу өмнө нь төрөөгүй байх үеийн эрхэнд авч үзвэй.

Товчилвоос, Амарлингуй төрөөгүй байхаас өмнө нь ганц нэг тогтоох төдийгөөр шинжсэний эцэст тогтоох бясалгал үйлдсэнээр амарлингуй сэтгэл төрөх бус аа. Амарлингуй сэтгэлийг бүтээчихээд үлэмж үзэхүй эс төрөхийн өмнө шинжих бясалгалаар ч нэгэн үзүүрт тогтоох хувь баттай гарах бөгөөд өөрийн хүчээр ажиглан шинжих тэр зэргээр тогтох хувь баттайг олох нь үлэмж үзэхүйг олсны дараа ирэх тул хослон барилдсан гэдгийг эндээс агуулах мөн. Тиймд "үл мяралзан тогтсон усны дээр жараахай цовхчих" адил баттай тогтсон үл атгаглах сэтгэлийн үзүүрийг ч олоогүйн агаараас, "би-үгүй"-н утганаа тус тус шинжилж болно хэмээх хоёрын нийлбэрийг амарлингуй, үлэмж үзэхүй хоёр хослон барилдлага гэж бүү эндүүрээрэй. Тиймээс амарлингуй, үлэмж үзэхүй хослон барилдах жам ёсны тухай гол номууд, үндэс тэдгээрээс үзүүлсэн дагуу мэдээрэй. Тийнхүү буюу гүтгэж, бас тасархай өгүүлсэнээ сэтгэл бататгаж бүү үйлд. Иймийн тул амарлингуй, үлэмж үзэхүйг бясалгах ёсны олон ялгамжаа байдгийг ялгах хэрэгтэй мэт үзэгдэвч үг олон болох вий хэмээн эмээж үл бичвэй.

4. ЕРӨНХИЙ УТГЫН ХУРААНГУЙ

Эдүгээ мөрийн утгыг ерөнхийлөн хурааж өчүүхэн өгүүлсүгэй. Эхлээд мөрийн язгуур нь буяны садныг шүтэх ёсноо тулах тул түүнийг лавлан мэд. Түүнээс чөлөө учралын шимийг авахыг хүсвэл завсаргүй нэгнийг төрүүлж, түүнийг үргэлжид бүтээхээр дотроосоо шаардаж, улмаар төрүүлэхийн тулд чөлөө учралын аймгийг бясалгана. Улмаар энэ насыг чухалчлах ухааныг эс буцаавaас хойд насаа чухалчлахгүй болно. Тийн бодол хүчтэй төрөхгүй учир бие олоод өнө удаан суулгүй мөнх бусыг үзүүлэх болон үхсэний дараа муу заянд тэнэх ёсыг бясалгаж хичээ. Тэр цагт аюулыг дурдан санах зөв ухаан төрснөөр гурван авралын эрдмийг зүрхний мухраас санаж магадлах сэтгэл төрнө. Нийт бусын авралыг одуулж түүнээ тангараглан түүний суртгаалд суралцаарай. Мөн цагаан зүгийн ном бүгдийн их суурь болсон үйлийн үрд сэтгэл итгэмжлэх сүсгийг олон үүднээс үүсгэн баттай болгоно. Арван цагаан буян, арван хар нүгэлд орох, буцахыг ухаарах оюунд шамдаж, дөрвөн хүчний мөрийг үргэлжид үйлдээрэй.

Тэр мэтийг бага төрөлхтний номын аймгийг дотор багтааж орчлон нийтийн болон тус тусын зовлон гэм бурууг олонтаа санана. Нийт орчлонд шунах ухааныг юу чадахаар буцаана. Цаашлаад зовлонт орчлон чухам юунаас үүдэх, түүний үндэс болсон үйл, нисваанисын мөн чанарыг танин мэдэж аваад түүнийг тэвчих засваргүй нэгэн эгээрлийг үүсгэнэ. Орчлонгоос гэтлэх мөр болон гурван суртгаалын талаар ерөнхий магадлал олно. Ялангуяа өөр өөрийн алин авсан тус тус гэтлэхүйн шагшаавадад шамдана.

Тэр мэт дунд төрөлхтний тийн номын аймгуудыг дотроо багтааж ухаарсны дараа "өөрөө орчлонгийн далайд унасан тэр адил"-аар эх болсон амьтан тэр адил болсоныг сэтгэлдээ тунгааж асрахуй болон нигүүлсэхүй сэтгэлээс үүдэх бодь сэтгэлийг судлахаар, түүнийг төрүүлэхээр шамдах хэрэгтэй. Тэр сэтгэл төрөхгүй бол "зургаан барамид" болон "хоёр зэрэг" тэргүүтэн нь "суурь тавилгүй байшин барих гэсэнтэй адил" болно. Түүнийг бага сагаар анхааран мэдэх болвоос зан үйлээр авах бөгөөд түүний суртгаалд шамдах баттай ерөөлийг тавиарай.

Цаашлаад бодисадвын агуу явдлыг сонсож орох, буцахын завсрыг сайтар мэдэж, суралцах хүслийг хүчтэй хатуу үүсгэнэ. Тэдгээр бодлууд төрвөөс орохуйн тангарагийг зан үйлээр барь. "Өөрийн үндсийг боловсруулагч зургаан барамид" хийгээд "бусдын үндсийг боловсруулагч дөрвөн хураангуй" зэрэгт суралцана.

Ялангуяа язгуурын унал зэрэг гарваас амь лугаа тэнцүүлэн баттай сэргийлэхээр шамд. Их бага цувирал, гэмт явдал зэргээр үл халдагдахын төлөө шамдаж халдсан болвоос жич засахын арганаа шамд. Цаашлаад сүүлийн ялгамжаат хоёр барамидад суралцах хэрэгтэй. Тиймээс бясалгал дияаныг судлах ёсноо мэргэжин бясалгал бүтээнэ. Хоёр "би-үгүй" үзэл буюу мөнхийн, тасархайн туйлаас хагацсан зөв үзэл нэгийг үндсэндээ төрүүлэх, олох, тэр үзлээ баримтлан бясалгах ёсыг зөвөөр ойлгон бясалгана. Тэр мэтийн бясалгал болон билиг хоёрт амарлингуй, үлэмж үзэхүй хоёрын нэр зүүсэн бөгөөд сүүлийн хоёр барамидаас өөр тусгай үйлдэх зүйл үгүй тул бодисадвын санваарыг аваад түүний суртгаалд суралцах ёсноо ирэх болно.

Иийхүү дээд, доод мөрийг бясалгаж чадсанаар л дээш дээшхи мөрийг олохын хүсэл их төрдөг тул дээш дээшхи бүтээхийн тулд доод доод мөрөө бүтээх хүсэл ч дээшлэн одох нэгэн гарваас аньстай болно. Урьд мөр нь юу ч байхгүй хирнээ ганц нэг сэтгэл тогтох төдий буюу үзэл онолыг ухаарах төдийгөөр хамаг хүчээрээ зүтгэвэл аньстай болох нь маш бэрхтэй тул төгс төгөлдөр нийтийн мөр нэгэнд тууштай магадлал олох хэрэгтэй. Тэдгээрийг бясалгах цагт ч атгагаа арилгаж, ухаанаа тэгш хуваарилж үйлдэх хэрэгтэй.

Чингээд мөрд хөтлөгч буяны саднаа багавтар биширвээс сайн буяны хамаг чуулганы үндэс тасрах тул шүтэх ёсноо шамд. Тэрчлэн бүтээх ухааны ир чадал мөхөсдвөөс чөлөө учралын аймгийг үз. Энэ насанаа шунах явдал ихэдвээс мөнх бус болоод муу заяаны гэм эргүүг голчлон бясалгах хэрэгтэй. Ам авсан тангарагаа алгасрах үзэгдвээс үйлийн үрийг өчүүхэн ухаарч дээ гэж санаад үйлийн үрийг голлон бясалгана. Орчлон даяарт бага уйсах аваас нирвааныг чухалчлах бодол бага байгаа хэрэг тул орчлонгийн зовлон зүдгүүрийг санана. Амьтны тусыг үйлдэх бодол хүчтэй нэгэн яагаад ч төрөхгүй үзэгдвэл их хөлгөний үндэс тасрах тул ерөөхүйн бодь сэтгэл, түүний үндэс язгуурт олонтаа суралцана.

Бодисадвын тангаргийг аваад явдалд суралцахдаа ч бэлгэс барих хүлээс хүчтэй үзэгдвээс язгуурын ухаанаар бэлгэст барих болон илбэ адилын хоосон чанарыг судлаарай. Сэтгэл нь буяны бодолд үл суух алгасралын боол болох нь үзэгдвээс нэгэн үзүүрт тогтоон барих явдлыг голлон бясалга хэмээн дээдэс мэргэд айлджээ. Үгээр жишиж номноогүй зүйлийг ч мэдэж аваарай. Товчилвоос, сэтгэлийн үндэс юугээ хаашаа ч хамаагүй зүгт зоргонд одуулалгүй, хамаг буяны зүгт жолоодож сурах хэрэгтэй билээ.

("Их төрөлхтний мөрийн зэрэг"-ээс бодисадвын явдалд суралцах ёсны билгийн мөн чанарт үлэмж үзэхүй ухаанаар хэрхэн бясалгах ёсыг номновой)

6. ЯЛАНГУЯА ОЧИРТ ХӨЛГӨНӨӨ СУРАЛЦАХ НЬ

Тийнхүү Судар (сутра), дандар (тантра) хоёрын "нийтийн мөр"-ийг судалсны дараагаар эргэлзэлгүйгээр "Нууц тарнийн хөлгөн"-өө (самг: tantrayana) ороорой. Энэхүү мөр нь буюу маш ховор чухаг ном бөгөөд хоёр буяны чуулганыг түргэнээ төгс төгөлдөр үйлдэх бөлгөө. Түүнээ орох талаар *"Мөрийн зул"*-аас айлдсан мэт эхлээд багшийг өргөн хүндлэх, зарлигийг бүтээх зэргээр баясгах зэргийг дээр номносноос ч үлэмж илүү нэгийг бүтээх хэрэгтэй. Тэр талаар түүнээс номносон бэлэг чанар наанадаж бүрэн нэгнээ тэр мэтийг үйлдэх хэрэгтэй. Цаашлаад эхлэн боловсруулагч дандрын аймаг, гарвалаас номносон нэгнээр үндсээ боловсруул. Түүнээс тэр цагт авсан тангараг, санваарыг сонсож мэдэж сахь. Язгуурын унал тэргүүтэн халдаж дахин авах байвч мөрийн эрхэм үндсэнд төрөх нь их удаашрах тул түүгээр халдаахгүйн төлөө баттай шамдан үйлд. Бүдүүхэн уналаар үл халдаахгүйн төлөө шамдах бөгөөд хааяа нэг халдваас жич засах арганаа шамд. Эдгээр нь мөрийг бясалгахын суурь мөн тул тэдгээр нь байхгүй бол суурь нь ялзарсан байшин адил болно. *"Манзуширын язгуурын үндэс"-нээс:*

Шагшаавад цалхайрснаа бурхан бээр
Тарнийн ном бүтнэ гэж айлдаагүй буюу

хэмээх зэргээр их, дунд, бага бүтээл аль нь ч төрөхгүйг айлджээ. Ханьцашгүй егүзэрийн үндэснээ ч тангаргийг үл сахих, авшгийг бага хүртсэн, хоосон чанарыг мэдэхгүй гуравт хураасан ч тангараг санваар байхгүй хирнээ мөр бясалгал хэмээн өгүүлдэг нь тарнийн ёсноос хол тэнэсэн хэрэг болно. Тэр мэт тангараг санваарыг сахисан тэрбээр тарнийн мөрийг бясалгаж үйлдэнэ.

Эхлээд дандрын аймгийн үндэснээс үүсэх зэргийн бурхадыг хүрдийг бүрэн гүйцэд номносон дагуу бясалгах хэрэгтэй. Дандрын мөрийн нийт бусын тэвчигдэхүүн нь цогцос, язгуур, төрөн түгэхүйд "өөрийн дураар шунах" буюу "эгэлд үзэх атгаг" билээ. Түүнийг тэвчихэд орон, бие, төгс эдлэлээ ялгамжаатай үзэгдэл болгон үйлдэх нь "Үүсгэлийн зэрэг" болно. Тэр мэт эгэлийн атгагийг арилгах, түүгээр бурхан бодисадва нар цаг үргэлжид адиститлэх бөгөөд хэмжээлшгүй буяны чуулганыг амар хялбар төгсгөж үйлдэх тул төгсгөлийн зэргийн сав болдог. Цаашлаад дандрын аймгийн үндэснээс гарсан дагуу "Төгсгөлийн зэрэг"-ийг бясалгах хэрэгтэй. Эхний зэргийг орхиод хойдхийг хураасан төдий мөрийн хувь нижгээд төдийг судлах нь дандрын аймаг болон тэдгээрийн таалдыг тайлбарласан мэргэдийн таалал биш болой.

Тиймээс ханьцашгүй егүзэрийн мөрийн бие төгс төгөлдөр болсон хоёр зэргийн увдисыг барьж үйлдээрэй. Энд эдгээрээр нэр төдий үүднээс дандрын ёсноо орох зүг төдий нэгийг үзүүлсэн болой. Дэлгэрэнгүйг *"Нууц тарнийн мөрийн зэрэг"*-ээс мэдэх хэрэгтэй. Тэр адилын ёсоор суралцвaас судар, дандрын аньс бүхнийг хураасан, мөрийн бие огоот төгс төгөлдөр ёсноо суралцаж чөлөө учрал олсоны хэргийг төгс үйлдэх бөгөөд Ялгуугсаны үзүүлсэн дээдийн ном их эрдэнийг өвөр, бусдын үндэснээ дэлгэрүүлэн үйлдэх чадалт болмой.

Төгсгөлийн туурвил буюу ерөөл

Тоолшгүй олон Чадагчийн эрхэм зарлигуудыг үзэгч ганц нүд хэдий ч
эрхэм ном бүхнийг
Ёсчлон сайтар мэдэх, мэдэл төгөлдөр бүхнээ баясал төрүүлэх энэ,
энэ адилын ёсноо маш мэргэшсэн
Буяны садныг шүтэж анхдугаар бурхан Манзушир алин,
алин түүнийг авралд сайтар бариваас
Түүний хүчээр болох мөн ахуй ёсыг ялган ухаарч ихэд мэргэшсэн,
мэргэдийн дээд тэрээр үргэлжид тэтгэхтүн

Замбуу тивийн мэргэд бүхний оройн чимэг
Яруу алдрын дуаз амьтан бүхнээ ив илхэн
Нагаржунай, Асанга хоёроос зэрэгчлэн явсаар
Сайтар дамжиж ирсэн *"Бодь мөрийн зэрэг"* нь

Хамаг амьтны горилыг хоцроолгүй хангагч болохоор
Их эрдэнийн увдисын эрхэт хаан буюу
Эрхэм зарлигийн мянган мөрөн хурсан учир
Цогт сайн номнолын далай буюу

Агуу их бандида Дивингарашризана бээр
Асарлах Цаст уулын орноо тодруулан зохисноор
Энэ л газарт Ялгуугсадын сайн мөрийг харах нүдэн
Өнө удаан хугацаанд сүүмийж аньсангүй иржээ

Тэр цагаас дээдийн номны аньс бүхнийг
Тэтгэн болгоосон мэргэд барагдсаар
Энэхүү сайн мөр өнө нэг хэсэгт доройтжээ
Энэ л байдлыг хараад дээд номыг дээшитгэхийн тул

Ялгуугсадын ёсчлон айлдсан номын ёсон бүхэн
Их хөлгөний мөрд цутган одох учир
Нэгэн сайн хувьтны мөрийн зэрэг дор
Сайтар хурааж анхааран авах бясалгал болгож

Хэтэрхий дэлгэр бус ч утга увдис бүхнийг
Хоцроолгүйгээр өчүүхэн ухаантан ч
Хялбархан ухаарч чадах үүнийг л би
Эш онолын мөрөөр шинжлэн мөшгөж татаж гаргаваа

Ялгуугсадын хөвгүүний орох олмыг оноход маш бэрх
Би гэдэг нялхасын дотроос хамгийн нялх нь
Тиймээс энд алдсан, эндсэн бүхнээ
Ёсчлон болгоогчийн мэлмийн өмнө наминчилмой

Ийнхүү өнөд шамдсанаар гарсан хоёр чуулганыг
Огторгуй мэт уужим алин хураасан түүгээр
Оюуны нүд нь мунхагаар бүрхсэн амьтан бүхэн
Сартваахь бурханы эрхэт эзэн болтугай

Ирээдүйн заяа төрөл тутам бүхэндээ ч
Манзушир бурханы нигүүслэлд тэтгэгдэн
Дээдийн номын эрэмбэ бүхэн бүрдсэн дээд мөрийг
Олж бүтээн Ялгуугсадыг баясгах болтугай

Өөрөө ёсчлон болгоож оносон мөрийн увдисыг
Хүчтэй, баттай энэрэл нигүүслэлээр татагдах мэргэн аргатаа хослуулж
Амьтны сэтгэлийн харанхуйг арилган үйлдээд
Ялгуугсаны шашныг өнө үргэлжид барих болтугай

Их эрдэнийн дээдийн ном үл дэлгэрсэн буюу
Дэлгэрсэн ч доройтож хоцорсон тэр орноо
Их нигүүслэлээр сэтгэл машид хөтлөгдөн
Тус амгалангийн хүү сан түүнийг гэрэлтүүлэн үйлдэх болтугай

Ялгуугсадын хөвгүүдийн гайхамшигт үйлсийг
Ялгуун сайтар бүтээх бодь мөрийн зэргээр л
Ялах нирвааныг хүсэгчдийн зүрхнээ гал цогийг хайрлан
Ялгуугсадын зохионгуйг өнө үргэлж тэтгэх болтугай

Сайн мөрийг жигдлэн зохилдох шалтгааныг бүтээн
Харшлах шалтгааныг арилгаж хүмүүн, хүмүүн бус бүгдээр
Нас төрөл бүхэндээ Ялгуугсадын сайшаасан
Арилсан мөрөөс үл хагацах болтугай

Алин хэзээд их хөлгөний арван ном
Ахуй ёсоор бүтээж хичээх тэр цагт
Асар хүчтэн бүгдээр ашид нөхөрлөн дэмжээд
Арван зүгт өлзий хутгийн далай түгэх болтугай

хэмээн Ялгуугсадын эрхэм зарлиг бүхний аньсыг хураасан их тэрэгчин Нагаржунай, Асанга хоёроос мөрийн журам, хамгийг болгоогчийн газарт

хөтлөх их төрөлхтний номын ёсон, гурван төрөлхтний анхааран бясалгахын эрэмбэ зэрэг бүхнийг бүрэн төгс заан үзүүлэгч-Бодь мөрийн зэрэг, үүнийг хийхдээ их бодисадва Ог Лодоншаравын их орлогч Жалцавчэнбу аймаг савын номонд ихэд мэргэн болж түүний утгыг бүтээл бясалгал болгож анхааран авах хэмээсэн ба олон амьтны сартваахь болохын учраар их эрдэнийн дээдийн номын өмөг садан болсон Гончогчүлтим болон урьд цагийн санваарт тангаргийг хичээгч нар хотлоор сайшаан магтахын дээд болсон вишайг баригч Жалцавчэнбу, энэрэл нигүүлсэл зэрэг онолын эрдэм, их эрдэнийн эшийн олон эрдмээр чимсэн, Цастын орны санваар тангаргийг эрхэмлэгч нарын дотор ялгуугсаны тэмдэгт хиурын орой мэт өндрийн өндөр болсон тангарагт их хичээгч Ханчин сүл пүва Гончогбалсан болон бас бус олон тусад хэрэглэгч нар эртнээс шаардсан буюу хожмын цагт судар дандрын тоолшгүй олон номонд машид мэргэн болсон, гол ном судрыг эрхэмлэн, ялангуяа их эрдэнийн гурван суртгаалыг үлэмж ихэд энхрийлэн барьсан, гагц их эрдэнийн дээдийн номын үүргийг үүрэгч, хоёр хэлнээ өгүүлэгч ханьцашгүй буяны садан их бодисадва Жавчогбалсан хэмээх зэрэг төгс алдаршсан дээдэс тэдгээр бээр шадарлан айлтгаж байсан зарлиг айлтгалыг хүлээн авсан билээ.

Жэвзүндамба Намхайцанжад багшийнд ирсэн Гонбова гэгээнээс Нэсүрва гэгээнд дамжсан дамжлага, Жанава гэгээнээс дамжсан дамжлага зэргийг сонсож, мөн Жэвзүндамба Санбутаажан багшид байсан Бодова гэгээнээс Шарааваад дамжсан дамжлага, Бодовагаас Долбова гэгээнд дамжсан мөрийн зэргийн дамжлага зэргийг сонссоны утга агуулгыг энэ увдисын гол үндсэн ном болон “Мөрийн зул”-ын гурван төрөлхтний ерөнхий бэлэг чанарыг зааснаас бусад үг үсгийг хялбар болуужин гэж санаад таталгүйгээр, Лодова чинбу болон Долүнба эцэг, хөвгүүдийн мөрийн зэргийн гол номуудаар суурь хийж, олон мөрийн зэргүүдээс гол гол утгыг хураангуйлан авч, мөрийн бүрэн гүйцэд хөтлөхөд хялбар болгож эрэмбэ зэргийг холилгүйгээр байгуулсан үүнийг, Цастын орны их тэрэгчин, тоолшгүй эрхэм зарлигт үл айх самбагаат, их гол ном шастарын утгыг ёсчлон бүтээгч их буянтан бурхан бодисадва нарыг баясгагч, гайхамшигт их бодисадва Жэвзүндамба, Риндава тэргүүтэн дээдэс багш нарын өлмийн тоосыг оройгоор авагч олныг сонсогч аяга тахимлаг, тэвчигч, зүүн зүгийн Зонхова, Цогт Сумадигирди (Лувсандагва) бээр “Радин Жалба биннай” (Ялгуугсадын аглаг орон Радин хийд) хэмээх газраа, “Гонбраг сэнгэ шалжэ рэтод” (Арслангийн хэвтэрт аглаг агуй хийд) хэмээх бүтээлийн агуйд сайтар бичвэй. Бичээч нь Содном балсанбу болой. Үүгээр их эрдэнийн дээдийн ном үүд бүхнээсээ зүг бүхэн түгэх чадалт болтугай. (Өлзий буян өнөд дэлгэрэх болтугай)

ХАВСРАЛТ 1
ТҮВД ЭХ

ТҮВД ЭХИЙН ГАРЧИГ

༡༽ ཞི་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ། —— 312

༢༽ ཞི་གནས་ཀྱི་ཚོགས་བསྟེན་པ། —— 328

༣༽ དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས་དེ་བསྐྱེད་པའི་རིམ་པ། —— 330

༤༽ འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་བགྲོད་ཚུལ་བསྟན་པ། —— 399

༥༽ གཉིས་པ་ལྷག་མཐོང་ལ་སློབ་ཚུལ། —— 409

༦༽ མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་དགོངས་འགྲེལ་ལས་ཇི་ལྟར་བྱུང་ཚུལ། —— 416

༧༽ སྟོང་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ཚུལ། —— 419

དགག་བྱ་ངོས་མ་ཟིན་པའི་གཞན་ལུགས་དགག་པ་ལས།

༡༽ དགག་བྱ་ཁྱབ་ཆེ་བ་དགག་པ། —— 425

༢༽ དགག་བྱ་ཁྱབ་ཆུང་བ་དགག་པ། —— 488

རང་ལུགས་ཀྱི་དགག་བྱ་ངོས་གཟུང་ལས།

༡༽ དངོས་ཀྱི་དོན་དགག་བྱ་ངོས་གཟུང་བ། —— 496

༢༽ དགག་བྱ་གཞན་ལ་སྦྱོར་བ་དང་མི་སྦྱོར་བའི་ཚུལ། —— 509

༣༽ དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་གྱི་ཁྱད་པར་སྦྱོར་མི་སྦྱོར་བཤད་པ། —— 511

༤༽ དགག་བྱ་འགོག་པ་ཐལ་རང་གི་དབྱེ་བ། —— 517

༥༽ བྱེད་པ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྟ་བ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེད་པའི་ཚུལ། —— 564

༦༽ ཁྱད་པར་དུ་རྡོ་རྗེ་ཐེག་པ་ལ་སློབ་པའི་ཚུལ། —— 563

མཇུག་རྫོམ། —— 655

ལམ་རིམ་སྨོན་ལམ། —— 656

སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་ལས། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་སློབ་པས། བསམ་གཏན་གྱི་ངོ་བོ་ཞི་གནས་ལ་ཇི་ལྟར་བསླབ་པའི་ཚུལ།

རྗེ་བཙུན་དམ་པ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱི་ཞབས་ལ་གུས་པས་ཕྱག······འཚལ་ལོ། །ཁྱད་པར་དུ་ཕར་ཕྱིན་ཐ་མ་གཉིས་ལ་བསླབ་པ་ནི། ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་བསྒོམ་པའི་ཚུལ་ཏེ། དེ་གཉིས་རིམ་པ་ལྟར་བསམ་གཏན་དང་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་གྱིས་བསྡུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ལ་དྲུག ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་བསྒོམས་པའི་ཕན་ཡོན། དེ་གཉིས་ཉིད་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཀུན་གྱི་སྡུད་བྱེད་དུ་བསྟན་པ། ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གི་ངོ་བོ། གཉིས་ཀ་སྒོམ་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན། གོ་རིམ་ངེས་པའི་ཚུལ། སོ་སོའི་བསླབ་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་ཡོན་ཏན་འཇིག་རྟེན་པ་དང་། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་ཐམས་ཅད་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གི་འབྲས་བུ་ཡིན་ཏེ། འཕགས་པ་དགོངས་པ་ངེས་འགྲེལ་ལས། བྱམས་པ། ཡང་ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱིའམ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱིའམ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱི་དགེ་བའི་ཆོས་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་ཐམས······ཅད་ཀྱང་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གི་འབྲས་བུ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ནི་བསྒོམས་བྱུང་ཐོབ་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་མ

ཡིན་ནམ། ཡོན་ཏན་དེ་དག་ཐམས་ཅད་དེ་གཉིས་ཀྱི་འབྲས་བུར་ཇི་ལྟར་འཐད་སྙམ་ན།
ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་དངོས་ནི་འཆད་པར་འགྱུར་བ་ལྟར་བསྒོམས་བྱུང་ཐོབ་པའི་རྒྱུད་···
ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཡིན་པས་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་དེ་གཉིས་ཀྱི་འབྲས་བུ་མ་ཡིན་···
ཡང་། དགེ་བའི་དམིགས་པ་ལ་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཡན་ཆད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་རྣམས་ཞི་···
གནས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་འདུ་ལ། ཇི་ལྟ་བའམ་ཇི་སྙེད་པའི་དོན་སོ་སོར་འབྱེད་པའི་ཤེས་རབ་དགེ་
བ་རྣམས་ལྷག་མཐོང་གི་ཕྱོགས་སུ་འདུ་བས། དེ་ལ་དགོངས་ནས་ཐེག་པ་གསུམ་གྱི་ཡོན་ཏན་
ཐམས་ཅད་ཞི་ལྷག་གི་འབྲས་བུ་གསུངས་པས་འགལ་བ་མེད་དོ། །དེ་ལ་དགོངས་ནས་ཐེག་
པ་ཆེན་པོ་ལ་དད་པ་སྒོམ་པའི་མདོ་ལས་ཀྱང་། རིགས་ཀྱི་བུ་རྣམ་གྲངས་འདིས་ཀྱང་འདི་ལྟར་
བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་དད་པ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལས་འབྱུང་བ······
གང་ཅི་ཡང་རུང་། དེ་ཐམས་ཅད་ནི་རྣམ་པར་མ་གཡེངས་པའི་སེམས་ཀྱིས་དོན་དང་ཆོས་
ཡང་དག་པར་བསམ་པ་ལས་བྱུང་བར་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། མ་གཡེངས་
པའི་སེམས་ནི་ཞི་གནས་ཀྱི་ཕྱོགས་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཡིན་ལ། དོན་དང་ཆོས་ཡང་དག་པར་
སེམས་པ་ནི་ལྷག་མཐོང་གི་ཕྱོགས་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་བོ། །དེས་ན་ཐེག་པ་གཉིས་
ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དཔྱད་ནས་སྒྲུབ་བ་དང་། དམིགས་···
པ་ལ་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་གཉིས་ཀྱིས་སྒྲུབ་དགོས་པ་ཡིན་གྱི། འཇོག་སྒོམ་དང་དཔྱད་སྒོམ······
ཕྱོགས་རེ་བས་སྒྲུབ་པ་མིན་ནོ། །ཡང་དགོངས་འགྲེལ་ལས། སྐྱེ་བོ་ཡིས་ལྷག་མཐོང་
དང་། །ཞི་གནས་གོམས་པར་བྱས་ན་ནི། །གནས་ངན་ལེན་གྱི་འཆིང་བ་དང་། །
མཚན་མའི་འཆིང་ལས་རྣམ་གྲོལ་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་གནས་ངན་ལེན་ནི་
ཡུལ་ཅན་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གོང་ནས་གོང་དུ་སྐྱེད་པའི་ནུས་པ་སེམས་རྒྱུད་ལ་གནས་པའི་བག·······
ཆགས་དང་མཚན་མ་ནི་ཡུལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ལ་མངོན་པར་ཞེན་པ་སྔ་ཕྱིར་འབྱུང་བ་བག་ཆགས་

དེ་གསོ་བ་དང་། ཐ་མ་ལྷག་མཐོང་གིས་སྦྱོང་ལ། ཕྱི་མ་ཞི་གནས་ཀྱིས་སྦྱོང་བར་ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ཏུ་བཤད་དོ། །དེ་དག་ནི་ཞི་ལྷག་གི་ཐ་སྙད་བཏགས་པའི་ཕན་ཡོན་ཡིན་གྱི། ཞི་ལྷག་གི་ཐ་སྙད་མ་བཏགས་ཀྱང་དོན་འདྲ་བ་བསམ་གཏན་དང་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕན་ཡོན་གསུངས་པ་རྣམས་ཀྱང་འདི་གཉིས་ཀྱི་ཕན་ཡོན་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་ནི། དཔེར་ན་ཤིང་སྡོང་པོ་ལ་ཡལ་ག་དང་འདབ་མ་དང་མེ་ཏོག་དང་འབྲས་བུ་མཐའ་ཡས་པ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་། དེ་དག་གང་ལ་འདུས་པའི་གནད་ནི་རྩ་བ་ཡིན་པ་ལྟར། ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན་མཐའ་ཡས་པ་ཞིག་བཀའ་བསྩལ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་། གང་དུ་འདུས་པའི་གནད་དམ་པ་ནི་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ཡིན་ཏེ། དགོངས་འགྲེལ་ལས། ངས་ཉན་ཐོས་རྣམས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་དང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་རྣམ་པ་དུ་མ་བསྟན་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གིས་བསྡུས་པར་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེས་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་དོན་དུ་གཉེར་བ་རྣམས་ཀྱིས་གསལ་བའི་དབྱེ་བ་མཐའ་ཡས་པ་རྩད་གཅད་པར་མི་ནུས་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཀུན་གྱི་སྤྱི་ཆིངས་ཞི་ལྷག་གཉིས་ཀྱི་སྐྱོང་ཚུལ་ལེགས་པར་རྩད་བཅད་ལ་དུས་ཀུན་ཏུ་བསྟེན་པར་བྱ་སྟེ། སྒོམ་རིམ་ཐ་མ་ལས། དེ་ལ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐ་དད་པ་ཚད་མེད་པ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་བསྟན་ཏུ་ཟིན་ཀྱང་། ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གཉིས་ཀྱིས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐམས་ཅད་ལ་ཁྱབ་པས་ན། །ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བར་འཇུག་པའི་ལམ་དེ་ཉིད་བརྗོད་པར་བྱའོ། །ཞེས་པ་དང་། སྒོམ་རིམ་བར་པ་ལས། དེ་གཉིས་ཀྱིས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐམས་ཅད་བསྡུས་པའི་ཕྱིར་རྣལ་འབྱོར་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་དུས་ཐམས་ཅད་དུ་ངེས་པར་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་བསྟེན་པར་བྱ་སྟེ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

གསུམ་པ་ལ་ཞི་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་ནི། དགོངས་འགྲེལ་ལས། དེ་གཅིག་པུ་དབེན་པར་འདུག་སྟེ། ནང་དུ་ཡང་དག་པར་བཞག་ནས་ཇི་ལྟར་ལེགས་པར་བསམས་པའི་ཆོས་དེ་དག་ཉིད་ཡིད་ལ་བྱེད་ཅིང་། སེམས་གང་གིས་ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་སེམས་དེ་ནང་དུ་རྒྱུན་ཆགས་སུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པས་ཡིད་ལ་བྱེད་དོ། །དེ་ལྟར་ཞུགས་ཤིང་དེ་ལ་ལན་མང་དུ་གནས་པ་དེ་ལ་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་འབྱུང་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཞི་གནས་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེ་ལྟར་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཞི་གནས་ཡོངས་སུ་འཚོལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །དེའི་དོན་གསུང་རབ་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་དོན་གང་ངེས་པར་བྱས་པ་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པའི་དོན་གང་ཡང་རུང་བ་ཞིག་དམིགས་ཡུལ་དུ་བྱས་ནས། དེ་ལ་དམིགས་པའི་སེམས་དེ་གཞན་དུ་མི་གཡེང་བར་དྲན་ཤེས་ཀྱིས་རྒྱུན་ཆགས་སུ་དམིགས་པ་དེ་ལ་བརྟགས་པས་སེམས་དམིགས་པ་ལ་རང་གི་ངང་གིས་གནས་ཏེ། ལུས་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པའི་དགའ་བདེ་སྐྱེས་པ་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ཞི་གནས་སུ་འགྱུར་ཏེ། འདི་ནི་སེམས་དམིགས་པ་ལས་མི་གཡེང་བར་ནང་དུ་བཟུང་བ་ཙམ་ལས་སྐྱེ་བར་འགྱུར་གྱི། དངོས་པོའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་ལ་མི་ལྟོས་སོ། །ལྷག་མཐོང་གི་ངོ་བོ་ནི། མདོ་དེ་ཉིད་ལས། དེ་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དེ་ཐོབ་ནས་དེ་ཉིད་ལ་གནས་ཏེ་སེམས་ཀྱི་རྣམ་པ་སྤངས་ནས། ཇི་ལྟར་བསམས་པའི་ཆོས་དེ་དག་ཉིད་ནང་དུ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྤྱོད་ཡུལ་གཟུགས་བརྙན་དུ་སོ་སོར་རྟོག་པར་བྱེད་མོས་པར་བྱེད་དོ། །དེ་ལྟར་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྤྱོད་ཡུལ་གཟུགས་བརྙན་དེ་དག་ལ་ཤེས་བྱའི་དོན་དེ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་དང་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་དང་། ཡོངས་སུ་རྟོག་པ་དང་ཡོངས་སུ་དཔྱོད་པ་དང་། བཟོད་པ་དང་འདོད་པ་དང་བྱེ་བྲག་འབྱེད་པ་དང་ལྟ་བ་དང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ལྷག་མཐོང་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེ་ལྟར་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལྷག་མཐོང་ལ་མཁས་པ་ཡིན་ནོ། །

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །མདོ་འདིས་ལྷག་མཐོང་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ལ་བརྟེན་ས
མེད་པར་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་བཤད་པ་འདི་མཐོང་ནས། རྒྱ་ནག་གི་མཁན་པོ་ཧྭ་ཤང་གིས
འདི་མདོ་སྡེ་ཨེ་ཡིན་མི་ཤེས་ཞེས་སྨྲས་ནས་རྐང་པས་དྲིལ་ཞེས་གྲགས་ཏེ། དེས་ནི་རྟོག་པ་གང་
ཡིན་ཐམས་ཅད་མཚན་འཛིན་དུ་བཟུང་ནས་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་དོར་ཏེ་ཅི་ཡང་ཡིད་
ལ་མི་བྱེད་པ་ཟབ་མོའི་དོན་སྒོམ་པར་འདོད་པ་དང་མ་མཐུན་པས་དེ་ལྟར་བྱས་པའོ། །
ལུགས་འདི་ཡི་རྗེས་སུ་འབྲངས་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་མང་བར་སྣང་ངོ་། །དེ་ལ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ
ནི་ཇི་སྙེད་པ་འབྱེད་པའོ། །རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ནི་ཇི་ལྟ་བ་འབྱེད་པའོ། །ཤེས
རབ་དང་ལྡན་པའི་ཡིད་བྱེད་རྟོག་པ་དང་བཅས་པས་མཚན་མར་འཛིན་པའི་ཚེ་ནི་ཡོངས་སུ་
རྟོག་པ་དང་། ཡང་དག་པར་རྟོག་པའི་ཚེ་ནི་ཡོངས་སུ་དཔྱོད་པ་ཡིན་པར་འཕགས་པ་ཐོགས
མེད་ཀྱིས་བཤད་དེ། རྟོག་པ་ནི་རྩིང་བར་རྟོག་པ་ཡིན་ལ། དཔྱོད་པ་ནི་ཞིབ་པར་དཔྱོད་
པའོ། །མཚན་མར་འཛིན་པ་ནི་བདེན་འཛིན་མ་ཡིན་གྱི། ཡུལ་གྱི་སྒྲུ་རིས་འབྱེད་པའོ། །
དེ་ལྟར་ན་ཇི་ལྟ་ཇི་སྙེད་འབྱེད་པ་རེ་རེ་ལ་ཡོངས་སུ་རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་གཉིས་གཉིས་ཡོད་
དོ། །དགོངས་འགྲེལ་དང་མཐུན་པར། འཕགས་པ་དཀོན་མཆོག་སྤྲིན་ལས་ཀྱང་། ཞི་
གནས་ནི་སེམས་རྩེ་གཅིག་པའོ། །ལྷག་མཐོང་ནི་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པའོ། །ཞེས
གསལ་བར་གསུངས་སོ། །རྗེ་བཙུན་བྱམས་པས་ཀྱང་མདོ་སྡེའི་རྒྱན་ལས། ཆོས་ཀྱི་མིང་ནི་
བསྡོམས་པའང་འདི། །ཞི་གནས་ལམ་དུ་ཤེས་པར་བྱ། །ལྷག་མཐོང་ལམ་ནི་དེ་དོན་
རྣམས། །རྣམ་པར་དཔྱོད་པར་ཤེས་པར་བྱ། །ཞེས་དང་། ཡང་དག་གནས་པ་ལ་བརྟེན་
ནས། །སེམས་ལ་སེམས་ནི་འཛོག་ཕྱིར་དང་། །ཆོས་རབ་རྣམ་པར་འབྱེད་པའི་ཕྱིར། །
ཞི་གནས་དང་ནི་ལྷག་མཐོང་ཡིན། །ཞེས་ཡང་དག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས
འཛོག་པ་ཞི་གནས་དང་། ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པའི་ཤེས་རབ་ལ་ལྷག་མཐོང་དུ

གསུངས་ཏེ། མདོ་ནས་དེ་ལྟར་གསུངས་པའི་དགོངས་པ་དེ་བཞིན་དུ་བཀྲལ་བས་མདོ་སྡེའི་
དོན་གཞན་དུ་དྲང་དུ་མི་རུང་བར་མཛད་དོ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ས་ལས་ཀྱང་།
བརྗོད་དུ་མེད་པའི་དངོས་པོ་ཙམ་དང་དོན་ཙམ་གྱི་དམིགས་པ་ལ་སེམས་ངེས་པར་གཏད……
ནས། སྤྲོས་པ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བ་དང་། སེམས་ཡོངས་སུ་གཡེང་བ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་
བའི་འདུ་ཤེས་ཡིད་ལ་བྱེད་པས་དམིགས་པ་ཐམས་ཅད་ལ་མོས་པ་ན། ནང་གི་ཏིང་ངེ་
འཛིན་གྱིས་མཚན་མ་རྣམས་ལ་སེམས་འཛོག་པ་དང་བསྡུས་ཏེ་འཛོག་པ་ནས་རྒྱས་པར་རྒྱུད…
གཅིག་ཏུ་བྱེད་པ་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་བྱེད་པའི་བར་འདི་ནི་ཞི་གནས་ཞེས་བྱའོ། །ལྷག་
མཐོང་གང་ཞེ་ན། ཞི་གནས་ཡོངས་སུ་བསྒོམས་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ཇི་ལྟར……
བསམས་པའི་ཆོས་དེ་དག་ཉིད་ཀྱི་མཚན་མ་ཡིད་ལ་བྱེད་ཅིང་འབྱེད་པ་དང་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་
འབྱེད་པ་དང་ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ནས་རྒྱས་པར་མཁས་པ་དང་ཤེས་རབ་ཀྱིས……
འཇུག་པའི་བར་གང་ཡིན་པ་འདི་ནི་ལྷག་མཐོང་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་སྔ་མ་རྣམས་དང་མཐུན་
པར་གསུངས་ཏེ། འདིས་ནི་མདོ་དང་རྗེ་བཙུན་གཉིས་ཀའི་དགོངས་པ་སྔར་བཞིན་བཀྲལ་
ནས་སྔར་གྱི་ཞི་ལྷག་གི་ངོས་འཛིན་ལ་ངེས་པ་བརྟན་པར་མཛད་དོ། །སྒོམ་རིམ་བར་བ་
ལས་ཀྱང་། ཕྱི་རོལ་གྱི་ཡུལ་ལ་རྣམ་པར་གཡེང་བ་ཞི་ནས། ནང་དུ་དམིགས་པ་ལ་རྒྱུན་དུ་
རང་གི་ངང་གིས་འཇུག་པ་ལ་དགའ་བ་དང་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་ལྡན་པའི་སེམས་ཉིད་ལ…
གནས་པ་ནི་ཞི་གནས་ཞེས་བྱའོ། །ཞི་གནས་དེ་ཉིད་ལ་གནས་པའི་ཚེ་དེ་ཁོ་ན་ལ་རྣམ་པར་
དཔྱོད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ལྷག་མཐོང་ཡིན་ཏེ། ཞེས་པ་དང་། ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ལས་
ཀྱང་། དེ་ལ་ཇི་སྙེད་ཡོད་པར་གྱུར་པ་དང་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་གྱུར་པ་ལ་རྣམ་པར་མི་རྟོག་
པའི་གཟུགས་བརྙན་དུ་གྱུར་པ་ནི་ཞི་གནས་ཀྱི་དམིགས་པའོ། །ཇི་སྙེད་ཡོད་པར་གྱུར་པ་
དང་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་གྱུར་པ་ལ་རྟོག་པ་དང་བཅས་པའི་གཟུགས་བརྙན་དུ་གྱུར་པ་ནི་ལྷག…

མཐོང་གི་དམིགས་པའོ། །ཞེས་ཇི་ལྟ་བ་དང་ཇི་སྙེད་པའི་དོན་ལ་མི་རྟོག་པར་འཛོག་པ་ནི་ཞི་གནས་དང་། ཡུལ་དེ་གཉིས་ལ་རྣམ་པར་དཔྱོད་པ་ནི་ལྷག་མཐོང་དུ་གསུངས་ཏེ། དགོངས་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་དུ་ཞིག་ཞི་གནས་ཀྱི་དམིགས་པ་ལགས། བཀའ་སྩལ་པ། གཅིག་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ། རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་གཟུགས་བརྙན་ནོ། །དུ་ཞིག་ལྷག་མཐོང་གི་དམིགས་པ་ལགས། བཀའ་སྩལ་པ། གཅིག་པོ་ན་སྟེ། རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་བཅས་པའི་གཟུགས་བརྙན་ནོ། །དུ་ཞིག་དེ་གཉིས་ཀའི་དམིགས་པ་ལགས། བཀའ་སྩལ་པ། གཉིས་ཏེ། འདི་ལྟ་སྟེ། དངོས་པོའི་མཐའ་དང་དགོས་པ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་དགོངས་པ་ཡིན་ནོ། །ཀུན་ལས་བཏུས་ལས་དངོས་པོའི་མཐའ་ལ་ཇི་ལྟ་བ་དང་ཇི་སྙེད་པ་གཉིས་སུ་གསུངས་པས། ཤཱནྟི་པས་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་རེ་རེ་ལའང་ཇི་ལྟ་ཇི་སྙེད་གཉིས་ཀ་ལ་དམིགས་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། ཞི་ལྷག་གཉིས་དམིགས་ཡུལ་གྱི་སྒོ་ནས་སོ་སོར་མི་ཕྱེད་ཅིང་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཞི་གནས་ཀྱང་ཡོད་ལ། སྟོང་ཉིད་མ་རྟོགས་པའི་ལྷག་མཐོང་ཡང་ཡོད་དོ། །དེ་ཡང་སེམས་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཡུལ་ལ་སྒྲུག་པ་ཞི་ནས་ནང་དུ་དམིགས་པ་ལ་གནས་པས་ན་ཞི་གནས་ཞེས་བྱ་ལ། ལྷག་པ་སྟེ་ཁྱད་པར་དུ་མཐོང་བས་ན་ལྷག་མཐོང་ཞེས་བྱའོ། །གང་དག་སེམས་མི་རྟོག་པར་གནས་པ་རིག་པའི་གསལ་ཆའི་ངར་མེད་པ་ཞི་གནས་དང་གསལ་ཆའི་ངར་ཡོད་པ་ལྷག་མཐོང་དུ་འདོད་པ་ནི·····རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། རྒྱལ་བའི་བཀའ་དང་རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་། ཐོགས་མེད་ཀྱི་གཞུང་དང་། སྒོམ་པའི་རིམ་པ་ལ་སོགས་པའི་གཞུང་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གི་མཚན་ཉིད་རྒྱ་ཆེར་གཏན་ལ་འབེབས་པ་རྣམས་ལས་སེམས་དམིགས་པ་ལ་རྩེ་གཅིག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན···ལ་ཞི་གནས་དང་། ཤེས་བྱའི་དོན་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་འབྱེད་པའི་ཤེས་རབ་ལ་ལྷག་མཐོང་དུ་གསུངས་པ་དང་འགལ་བའི་ཕྱིར་དང་། ཁྱད་པར་དུ་སེམས་མི་རྟོག་པ་རིག་པའི་གསལ་

ཞི་དར་ཡོད་མེད་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་བྱིང་བ་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡིན་གྱི། ཞི་ལྷག་གི་ཁྱད་པར་དུ་གཏན་ནས་མི་རིགས་ཏེ། ཞི་གནས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐམས་ཅད་ལའང་བྱིང་བ་སྤངས་པ་ངེས་པར་དགོས་ལ། བྱིང་བ་དང་བྲལ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐམས་ཅད་ལ་སེམས་ཀྱི་དྭངས་ཆ་ངེས་པར་འོང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཇི་ལྟ་བ་ལ་དམིགས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་ཤེས་རབ་ནི་ཡུལ་བདག་མེད་པ་གཉིས་གང་ཡང་རུང་བ་བློ་དེས་རྟོགས་མ་རྟོགས་ཀྱི་སྒོ···ནས་ངོས་གཟུང་བར་བྱ་ཡི། སེམས་བདེ་གསལ་དང་བཅས་པའི་མི་རྟོག་པར་གནས་མི་གནས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ངོས་འཛིན་པར་མི་འགྱུར་ཏེ། ཡུལ་བདག་མེད་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་བློ་ཁ་མ་ཕྱོགས་པའི་བདེ་གསལ་མི་རྟོག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ལྟར་ཡིད་ཞུགས་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་མ་རྙེད་ཀྱང་སེམས་ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པར་བཟུང་བས་ཆོག་པ····མངོན་སུམ་གྱིས་འགྲུབ་པས་སྟོང་ཉིད་མ་གོ་ཡང་མི་རྟོག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱེ་བ་ལ་འགལ་བ་ཙམ་ཟད་ཀྱང་མེད་ལ། དེའི་སྒོ་ནས་སེམས་རིང་དུ་བཟིན་ན་སེམས་བཟིན་པའི་མཐུས་རླུང་ལས་སུ་རུང་བ་སྐྱེ་ལ། དེ་སྐྱེས་པ་ན་ལུས་དང་སེམས་ལ་དགའ་བདེ་སྐྱེ་བ་ཆོས་ཉིད་ཡིན་པས་བདེ་བ་སྐྱེ་བ་མི་འགལ་ཞིང་། དེ་སྐྱེས་པ་ན་དགའ་བདེའི་ཚོར་བ་རྣམ་པ་གསལ་བའི་མཐུས་སེམས་ལ་གསལ་ཆ་འོང་བས་ན། བདེ་གསལ་མི་རྟོག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པར་སྨྲ་བ་ལ་ཤེས་བྱེད་ཡང་དག་པ་ཅི་ཡང་མེད་དོ། །དེས་ན་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལའང་བདེ་གསལ་མི་རྟོག་པ་འོང་ལ་སྟོང་ཉིད་ལ་བློ་ཁ་མ་ཕྱོགས···པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལའང་བདེ་གསལ་མི་རྟོག་པ་འབྱུང་བ་ཆེས་མང་བས་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད····ཕྱེད་དགོས་སོ། །

<u>བཞི་པ་ཞི་ལྷག་གཉིས་ཀ་སྒོམ་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་</u>ནི། ཅིའི་ཕྱིར་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་རེ་རེ་བསྒོམས་པས་མི་ཆོག་པར་གཉིས་ཀ་སྒོམ་དགོས་པ་ཡིན་སྙམ་ན་བཤད་པར་བྱ····

སྟེ། དཔེར་ན། མཚན་མོ་ལོགས་རིས་བལྟ་བའི་དོན་དུ་མར་མེ་སྦར་བ་ན། མར་མེ་ཤིན་ཏུ་
གསལ་བ་དང་རླུང་གིས་མི་གཡོ་བ་གཉིས་དང་ལྡན་ན་བྲིས་སྐུ་རྣམས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར······
མཐོང་ལ། མར་མེ་མི་གསལ་བའམ་གསལ་ཡང་རླུང་གིས་བསྐྱོད་ན་གཟུགས་རྣམས་གསལ་
པོར་མི་མཐོང་བ་བཞིན་ནོ། ཟབ་མོའི་དོན་ལྟ་བ་ལའང་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་
པར་ངེས་པའི་ཤེས་རབ་དང་སེམས་དམིགས་པ་ལ་ཇི་ལྟར་འདོད་པ་བཞིན་དུ་གནས་པའི་མི་
གཡོ་བ་གཉིས་དང་ལྡན་ན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་གསལ་བར་མཐོང་གི། སེམས་གཞན་དུ་མི་འཕྲོ་བར་
གནས་པའི་མི་རྟོག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཡོད་ཀྱང་ཡིན་ལུགས་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་མེད་ན······
དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལྟ་བའི་མིག་དང་བྲལ་བས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་ཇི་ཙམ་གོམས་ཀྱང་ཡིན་ལུགས······
རྟོགས་པ་མི་སྲིད་ལ། བདག་མེད་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཁོང་དུ་ཆུད་པའི་ལྟ་བ་ཡོད་ཀྱང་སེམས་རྩེ་
གཅིག་ཏུ་གནས་པ་བརྟན་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་མེད་ན། རང་དབང་མེད་པར་གཡོ་བའི་རྣམ་
རྟོག་གི་རླུང་གིས་དཀྲུགས་པས་ཡིན་ལུགས་ཀྱི་དོན་གསལ་བར་མཐོང་བ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་ཞི་
ལྷག་གཉིས་ཀ་དགོས་པ་ཡིན་ཏེ། སྒོམ་རིམ་བར་པ་ལས། ཞི་གནས་དང་བྲལ་བའི་ལྷག་མཐོང་
འབའ་ཞིག་གིས་ནི་རྣལ་འབྱོར་པའི་སེམས་ཡུལ་ལ་རྣམ་པར་གཡེང་བར་འགྱུར་གྱི། རླུང་གི་
ནང་ན་འདུག་པའི་མར་མེ་བཞིན་དུ་བརྟན་པར་མི་འགྱུར་རོ། །དེ་བས་ན་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྣང་
བ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་མི་འབྱུང་སྟེ། དེ་ལྟ་བས་ན་གཉིས་ཀ་འདྲ་བར་བསྟེན་པར་བྱའོ། །
དེའི་ཕྱིར་འཕགས་པ་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་ལས་ཀྱང་། ཉན་ཐོས་
རྣམས་ཀྱིས་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་རིགས་མ་མཐོང་སྟེ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཤས་ཆེ་བའི་ཕྱིར···
དང་ཤེས་རབ་ཆུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་མཐོང་མོད་ཀྱི།
མི་གསལ་ཏེ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཤས་ཆེ་བའི་ཕྱིར་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཆུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་
གཤེགས་པས་ནི་ཐམས་ཅད་གཟིགས་ཏེ་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་མཚུངས་པར་ལྡན་པའི······

ཕྱིར་རོ། །ཞེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །ཞི་གནས་ཀྱི་སྟོབས་ཀྱིས་ཟི་མར་མེ་རླུང་མེད་པར་
བཞག་པ་བཞིན་དུ་རྣམ་པར་རྟོག་པའི་རླུང་རྣམས་ཀྱིས་སེམས་གཡོ་བར་མི་འགྱུར་རོ། །
ལྷག་མཐོང་གིས་ནི་ལྟ་བ་ངན་པའི་དྲ་བ་མཐའ་དག་སྤངས་པས་གཞན་དག་གིས་མི་ཕྱེད་དེ།
ཟླ་བ་སྒྲོན་མའི་མདོ་ལས། ཇི་སྐད་དུ། ཞི་གནས་སྟོབས་ཀྱིས་གཡོ་བ་མེད་པར་འགྱུར། །
ལྷག་མཐོང་གིས་ནི་རི་དང་འདྲ་བར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ། །ཞེས་སོ། །
དེས་ན་སེམས་དམིགས་པ་ལས་མི་གཡེང་བར་གར་བཞག་ཏུ་ལྷན་ལྷན་སྡོད་པ་ནི་ཞི་གནས་ཀྱི་
ལག་རྗེས་ཡིན་ལ། བདག་མེད་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་ནས་བདག་ཏུ་ལྟ་བ་ལ་སོགས་པའི་
ལྟ་བ་ངན་པ་རྣམས་སྤངས་ཏེ་ཕས་ཀྱི་རྒོལ་བས་སྒྱུལ་མི་ནུས་པའི་རི་དང་འདྲ་བ་ནི་ལྷག······
མཐོང་གི་ལག་རྗེས་ཡིན་པས་དེ་རྣམས་སོ་སོར་ཕྱེད་པར་བྱའོ། །ཞི་གནས་མ་གྲུབ་པའི་སྔོན་
དུ་ནི་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་བདག་མེད་པའི་དོན་ལ་དཔྱད་ཀྱང་རླུང་ནང་གི་མར···
མེ་བཞིན་དུ་སེམས་ཧ་ཅང་གཡོ་བས་བདག་མེད་པའི་དོན་གྱི་སྤྱི་ཡང་གསལ་བར་མི་འགྱུར·····
ལ། གང་གི་ཚེ་ཞི་གནས་གྲུབ་པའི་ཚེ་དཔྱད་ན་ནི་ཧ་ཅང་གཡོ་བའི་སྐྱོན་ཟློག་པས་བདག་
མེད་པའི་དོན་སྤྱི་གསལ་བ་ར་འགྱུར་བས་ལྷག་མཐོང་གི་སེམས་མི་གཡོ་བའི་ཆ་མི་རྟོག་པའི་ཞི་
གནས་ལས་སྐྱེ་བ་ཡིན་གྱི། ཡིན་ལུགས་རྟོགས་པའི་ཆ་ཞི་གནས་ལས་སྐྱེ་བ་མིན་ཏེ། དཔེར་
ན། མར་མེའི་གཟུགས་གསལ་བར་བྱེད་པའི་ཆ་སྡོང་བུ་དང་མེ་ཐུ་མ་ལས་སྐྱེ་ཡི། རླུང་
སྐྱབ་པའི་ཡོལ་བ་སོགས་ལས་མི་སྐྱེ་ཡང་མར་མེ་མི་གཡོ་བའི་བརྟན་པའི་ཆ་དེ་ཡོལ་བ་སོགས···
ལས་སྐྱེ་བ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟར་སེམས་བྱིང་རྒོད་ཀྱིས་མི་མཉམ་པ་མེད་པའི་ཞི་གནས་ཀྱི་
མཉམ་གཞག་དང་ལྡན་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་བརྟགས་ན་ཡང་དག་པའི་དོན་ཤེས་པར་འགྱུར་བ
ལ་དགོངས་ནས། ཆོས་ཡང་དག་པར་སྡུད་པ་ལས། སེམས་མཉམ་པར་བཞག་ན་ཡང་
དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ཤེས་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། སྒོམ་རིམ་དང་པོ་ལས།

སེམས་རྒྱ་བཞིན་དུ་གཡོ་བའི་ཕྱིར་ཞི་གནས་ཀྱི་གཞི་མེད་པར་གནས་པ་མེད་དེ་མཉམ་པར་མ་བཞག་པའི་སེམས་ཀྱིས་ནི་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་མི་ནུས་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཀྱང་མཉམ་པར་བཞག་པས་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་རབ་ཏུ་ཤེས་སོ······ཞེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །ཞེས་སོ། །ཞི་གནས་གྲུབ་ན་བདག་མེད་པ་ལ་ཚུལ་བཞིན་དུ་དཔྱོད་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་གཡོ་བའི་སྐྱོན་ཟློག་པར་མ་ཟད་མི་རྟག་པ་དང་ལས་འབྲས་དང······འཁོར་བའི་ཉེས་དམིགས་དང་བྱམས་པ་དང་སྙིང་རྗེ་དང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་སྦྱོང་བ་ལ······སོགས་པའི་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དཔྱད་སྒོམ་བྱེད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་། དམིགས་པ་ལ་གཡེང་བའི་སྐྱོན་སོག་ནས་རང་རང་གི་དམིགས་པ་གང་ཡིན་ལ་གཞན་དུ་མི་གཡེང་བར་འཇུག་པས་དགེ་བ་གང་བྱེད་ཐམས་ཅད་ཤིན་ཏུ་སྟོབས་ཆེ་ལ། ཞི་གནས་མ་སྐྱེད་པའི་སྔོན་དུ་ནི་ཤས་ཆེར་དམིགས་པ་གཞན་ལ་གཡེང་བས་དགེ་སྦྱོར་བྱས་པ་ཐམས་ཅད་སྟོབས་ཆུང······སྟེ། སྤྱོད་འཇུག་ལས། སེམས་ནི་རྣམ་པར་གཡེངས་པའི་མི། །ཉོན་མོངས་མཆེ་བའི་ཕྲག་ན་གནས། །ཞེས་དང་། བཟླས་བརྗོད་དང་ནི་དཀའ་ཐུབ་སོགས། །ཡུན་རིང་དུས་སུ་སྤྱད་བྱས་ཀྱང་། །སེམས་གཞན་གཡེངས་པས་བྱས་པ་ནི། །དེ་ཉིད་རིག་པས་དོན་མེད་གསུངས། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །དེ་ལྟར་ན་དམིགས་པ་གཅིག་ལ་སེམས་གཞན་དུ་མི་གཡེང་བར་མི་རྟོག་པར་འཛོག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་བསྒྲུབས་པའི་དགོས་པ་ནི······སེམས་དགེ་བའི་དམིགས་པ་ལ་ཇི་ལྟར་འདོད་འདོད་དུ་བཀོལ་དུ་རུང་བའི་ལས་རུང་སྒྲུབ······པའི་ཕྱིར་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་སེམས་དམིགས་པ་གཅིག་ལ་བཏགས་ནའང་ཐོད་རྒྱབ་ལ། བཏང་ནའང་ཡུར་བ་བདེ་མོ་ལ་ཆུ་དྲངས་པ་ལྟར་དགེ་བའི་དམིགས་པ་མཐའ་ཡས་པ་ལ་ཇི······ལྟར་འདོད་པ་ལྟར་འགྲོ་བ་ཞིག་ཡིན་པས། ཞི་གནས་གྲུབ་ནས་ཇི་ལྟ་བ་དང་ཇི་སྙེད་པའི་ཡུལ་ལ་དམིགས་པའི་ཤེས་རབ་དང་གཏོང་བའི་སེམས་དང་སྡོམ་སེམས་དང་བཟོད་པ་དང······

བརྟོན་འགྲུས་དང་དད་པ་དང་སྐྱོ་ཤས་ལ་སོགས་པ་མཐའ་ཡས་པའི་དགེ་བ་སྡུད་པ་དང……
མཐའ་ཡས་པའི་སྨྲོན་སྒྲོག་པའི་དམིགས་རྣམ་སྐྱོང་དགོས་པ་ཡིན་གྱི། དུས་རྒྱུན་དུ་དམིགས་
པ་གཅིག་ལ་བཏགས་ནས་འཛོག་པས་ནི་ཞི་གནས་བསྒྲུབས་པའི་དགོས་པ་མ་ཤེས་པས་དགེ…
སྦྱོར་ལ་ཕོགས་ཆེན་པོ་མི་འབྱུང་བར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

དེ་ལྟར་སྤྱོད་ཕྱོགས་དང་། ལྟ་བའི་ཕྱོགས་ཀྱི་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དཔྱད་
སྒོམ་དོར་ན་སེམས་རྩེ་གཅིག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒོམ་པ་ཤིན་ཏུ་ཕོགས་ཆུང་ལ། ཁྱད་པར་
དུ་བདག་མེད་པའི་དོན་ལ་ངེས་པ་ཤུགས་དྲག་ལ་རྒྱུན་རིང་བ་སྐྱེད་པའི་ཐབས་སོ་སོར་རྟོག…
པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དཔྱད་ནས་སྐྱོང་བའི་ཇི་ལྟ་བ་ལ་དམིགས་པའི་ལྷག་མཐོང་མེད་ན། ཞི་
གནས་ལ་ཡུན་ཇི་ཙམ་གོམས་པར་བྱས་ཀྱང་ཉོན་མོངས་མངོན་གྱུར་མགོ་གནོན་པ་ཙམ་སྲིད…
ཀྱི། དེའི་ས་བོན་ཟད་ནས་སྤོང་བ་མི་སྲིད་པས་ཞི་གནས་ཙམ་བསྒོམ་པར་མི་བྱ་ཡི། ལྷག་
མཐོང་ཡང་སྒོམ་དགོས་ཏེ། སྒོམ་རིམ་བར་བ་ལས། ཞི་གནས་ཙམ་འབའ་ཞིག་གོམས་
པར་བྱས་པས་ནི་རྣལ་འབྱོར་བ་རྣམས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ནི་མི་སྤོང་གི་རེ་ཞིག་ཉོན་མོངས་རྣམ་པར…
གནོན་པ་ཙམ་དུ་ཟད་དེ། ཤེས་རབ་ཀྱི་སྣང་བ་བྱུང་བ་མེད་པར་བག་ལ་ཉལ་ལེགས་པར་
འཇོམས་པར་མི་འགྱུར་རོ། །དེ་བས་ན་འཕགས་པ་དགོངས་པ་ངེས་པར་འགྲེལ་བ་དེ་ཉིད་
ལས། བསམ་གཏན་གྱིས་ནི་ཉོན་མོངས་པ་རྣམ་པར་གནོན་ནོ། །ཤེས་རབ་ཀྱིས་ནི་
བག་ལ་ཉལ་ལེགས་པར་འཇོམས་པར་བྱེད་དོ། །ཞེས་བཀའ་བསྩལ་ཏོ། །འཕགས་པ་
ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལས་ཀྱང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་སྒོམ་པར་བྱེད་མོད་ཀྱི། །དེས་
ནི་བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇིག་མི་བྱེད། །དེ་ཡི་ཉོན་མོངས་ཕྱིར་ཞིང་རབ་འཁྲུག་སྟེ། །
ལྷག་སྤྱོད་འདི་ན་ཏིང་འཛིན་བསྒོམས་པ་བཞིན། །གལ་ཏེ་ཆོས་ལ་བདག་མེད་སོ་སོར་རྟོག །
སོ་སོར་དེ་བརྟགས་གལ་ཏེ་སྒོམ་པ་ནི། །དེ་ནི་མྱ་ངན་འདས་ཐོབ་འབྲས་བུའི་རྒྱུ། །རྒྱུ་

གཞན་གང་ཡིན་དེས་ནི་ཞིར་མི་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་སོ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་
སྡེ་སྣོད་ལས་ཀྱང་། གང་དག་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྡེ་སྣོད་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་
མ་ཐོས། འཕགས་པའི་ཆོས་འདུལ་བ་མ་ཐོས་པར་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཙམ་གྱིས་ཆོག་པར་འཛིན་
པ་ཐོབ་པ་ནི་ང་རྒྱལ་གྱི་དབང་གིས་མངོན་པའི་ང་རྒྱལ་དུ་ལྷུང་ཞིང་། སྐྱེ་བ་དང་རྒ་བ་དང་
ན་བ་དང་འཆི་བ་དང་མྱ་ངན་དང་སྨྲེ་སྔགས་འདོན་པ་དང་སྡུག་བསྔལ་བ་དང་ཡིད་མི་བདེ···
བ་དང་འཁྲུག་པ་ལས་ཡོངས་སུ་མི་གྲོལ། འགྲོ་བ་དྲུག་གི་འཁོར་བ་ལས་ཡོངས་སུ་མི་གྲོལ།
སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཕུང་པོ་ལས་ཀྱང་ཡོངས་སུ་མི་གྲོལ་ཏེ། དེ་ལ་དགོངས་ནས་དེ་བཞིན་གཤེགས
པས་འདི་སྐད་ཅེས་གཞན་ལས་རྗེས་སུ་མཐུན་པ་ཐོས་པ་ནི་རྒ་ཤི་ལས་གྲོལ་བར་འགྱུར་རོ······
ཞེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟ་བས་ན་སྒྲིབ་པ་མཐའ་དག་སྤངས་ནས
ཡོངས་སུ་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་འབྱུང་བར་འདོད་པས་ཞི་གནས་ལ་གནས་ནས་ཤེས་རབ་བསྒོམ···
པར་བྱའོ། །དེ་སྐད་དུ་འཕགས་པ་དཀོན་མཆོག་བརྩེགས་པ་ལས་ཀྱང་བཀའ་སྩལ་ཏེ།
ཚུལ་ཁྲིམས་ལ་ནི་གནས་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་འཐོབ་སྟེ། །ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐོབ་ནས་ཀྱང་
ཤེས་རབ་སྒོམ་པར་བྱེད། ·།ཤེས་རབ་ཀྱིས་ནི་ཡེ་ཤེས་རྣམ་པར་དག་པ་འཐོབ། །ཡེ་ཤེས
རྣམ་པར་དག་པས་ཚུལ་ཁྲིམས་ཕུན་སུམ་ཚོགས། །ཞེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །འཕགས་པ་
ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་དད་པ་སྒོམ་པའི་མདོ་ལས་ཀྱང་། རིགས་ཀྱི་བུ་ཤེས་རབ་ཉེ་བར་མི་གནས
ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་དད་པ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཇི་ལྟར་ཡང་··
འབྱུང་བར་ང་མི་སྨྲ་འོ་ཞེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གོ་རིམ
ངེས་པའི་ཚུལ་ནི། སྤྱོད་འཇུག་ལས། ཞི་གནས་རབ་ཏུ་ལྡན་པའི་ལྷག་མཐོང་གིས། །ཉོན
མོངས་རྣམ་པར་འཇོམས་པར་ཤེས་བྱས་ནས། །ཐོག་མར་ཞི་གནས་བཙལ་བར་བྱ། །ཞེས
གསུངས་པ་ལྟར་སྔོན་ལ་ཞི་གནས་བསྒྲུབས་ནས་དེ་ནས་དེ་ལ་བརྟེན་ཏེ་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པ·····

ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་འདི་སྐམ་དུ་སྒོམ་རིམ་དང་པོ་ལས། དེའི་དམིགས་པ་ལ་ངེས་པ་མེད་དོ། །ཞེས་ཞི་གནས་ཀྱི་དམིགས་པ་ལ་ངེས་པ་མེད་པར་གསུངས་ཤིང་། སྤྱིར་བཤད་པ་ལྟར་ཞི་གནས་ཀྱི་དམིགས་པ་ལ་ཆོས་ཅན་དང་ཆོས་ཉིད་གཉིས་ཡོད་པས་དང་པོ་བདག་མེད་པའི་དོན་གོ་བར་བྱས་ནས་དེ་ལ་དམིགས་ཏེ་བསྒོམས་པས། སེམས་གཞན་དུ་མི་གཡེང་བའི་ཞི་གནས་དང་སྟོང་ཉིད་ལ་དམིགས་པའི་ལྷག་མཐོང་གཉིས་ཀ་དུས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེད་པས་ཆོག་མོད། ཅིའི་ཕྱིར་སྔོན་ལ་ཞི་གནས་བཙལ་ནས་དེ་ནས་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པར་བྱེད་ཅེ་ན། དེ་ལ་ཞི་གནས་ལྷག་མཐོང་གི་སྔོན་དུ་འགྲོ་ལུགས་ནི། བདག་མེད་རྟོགས་པའི་ལྟ་བའི་གོ་བ་སྐྱེ་བ་ལ་ཞི་གནས་སྔོན་དུ་འགྲོ་མི་དགོས་ཏེ། ཞི་གནས་མེད་པ་ལའང་ལྟ་བ་སྐྱེ་བར་མཐོང་བའི་ཕྱིར་རོ། །ལྟ་བ་དེ་ལ་ཡིད་འགྱུར་བའི་ཚོར་བ་སྐྱེ་བ་ལའང་ཞི་གནས་སྔོན་དུ་འགྲོ་མི་དགོས་ཏེ། ཞི་གནས་མེད་ཀྱང་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཡང་ཡང་དཔྱད་དེ་གོམས་པར་བྱས་པས་ཡིད་འགྱུར་བ་སྐྱེ་བར་མི་འགལ་བའི་ཕྱིར་ཏེ། འགལ་ན་མི་རྟག་པ་དང་འཁོར་བའི་ཉེས་དམིགས་དང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་སྦྱོང་བ་ལའང་ཡིད་འགྱུར་བའི་ཚོར་བ་སྐྱེ་བ་ཞི་གནས་ལ་རག་ལས་པར་ཧ་ཅང་ཐལ་བར་འགྱུར་ཏེ་རྒྱ་མཚན་ཀུན་ནས་མཚུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འོ་ན་ཞི་གནས་ལྷག་མཐོང་ལ་དགོས་ལུགས་དེ་གང་ཡིན་སྙམ་ན། འདི་ལ་དགོངས་འགྲེལ་ནས་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་དང་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པའི་སྒོམ་པ་དེ་ཇི་སྲིད་དུ་ལུས་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་སྐྱེད་པར་མི་ནུས་པ་དེ་སྲིད་དུ་ལྷག་མཐོང་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཡིད་བྱེད་ཡིན་ལ། དེ་ལས་ཤིན་སྦྱངས་སྐྱེས་པ་ན་ལྷག་མཐོང་དུ་གསུངས་པས། ཞི་གནས་མ་ཐོབ་ན་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དཔྱད་སྒོམ་ཇི་ཙམ་བྱས་ཀྱང་དེས་མཐར་ལུས་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པའི་དགའ་བདེ་སྐྱེད་པར་མི་ནུས་ལ། ཞི་གནས་ཐོབ་ནས་ནི་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་དཔྱད་

སྒོམ་གྱིས་ཀྱང་རང་གི་མཐར་ཤིན་སྦྱངས་སྐྱེད་པར་བྱེད་པས་དེ་ལ་ཞི་གནས་རྒྱུར་དགོས་ཏེ་འོག་ཏུ་བཤད་པར་བྱའོ། །དེས་ན་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དམིགས་པ་གཅིག་ལ་མ་བཞག་པར་དཔྱད་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཤིན་སྦྱངས་སྐྱེད་ནུས་པ་ན་ལྷག་མཐོང་དུ་འགྱུར་བས། ཡུལ་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་དམིགས་ཀྱང་སེམས་དམིགས་པ་གཅིག་ལ་བཞག་པའི་དབང་གིས་ཤིན་སྦྱངས་སྐྱེད་པ་ནི་ཞི་གནས་སྒྲུབ་ལུགས་ལས་མི་འདའ་བས་དེ་ཙམ་གྱིས་ལྷག་མཐོང་ཐོབ་པར་མི་འཇོག་སྟེ། འདི་ལྟར་དང་པོར་བདག་མེད་པའི་གོ་བ་བཙལ་ནས་དེའི་དོན་ལ་ཡང་དང་ཡང་དུ་དཔྱོད་པར་བྱེད་ན་ནི་སྔོན་དུ་ཞི་གནས་མ་གྲུབ་པས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཞི་གནས་འགྲུབ་མི་སྲིད་ལ། མི་དཔྱོད་པར་འཇོག་སྒོམ་བྱེད་ན་ནི་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཞི་གནས་འགྲུབ་ཀྱང་ཞི་གནས་ཀྱི་སྐྱོང་ཚུལ་ལས་མ་གཏོགས་པའི་ལྷག་མཐོང་གི་སྐྱོང་ཚུལ་མེད་པས་ཕྱིས་ནས་ལྷག་མཐོང་བཙལ་དགོས་པས། ཞི་གནས་སྔོན་དུ་བཙལ་ནས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པའི་རིམ་པ་ལས་མ་འདས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

དེ་ལྟར་ན་ལྷག་མཐོང་སྐྱེད་པའི་ཚུལ་ནི་སོ་སོར་རྟོག་པའི་དཔྱད་སྒོམ་གྱིས་ཤིན་སྦྱངས་སྐྱེད་པ་ལ་མི་བྱེད་ན་ཞི་གནས་སྔོན་དུ་བཙལ་ནས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པ་ལ་རྒྱུ་མཚན་ཡང་དག་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་ལ། རིམ་པ་དེ་ལྟར་སྒོམ་པར་མི་བྱེད་ནའང་ཆེས་མི་རིགས་ཏེ། དགོངས་འགྲེལ་ནས་ཞི་གནས་ཐོབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པར་སྔར་དྲངས་པ་ལྟར་གསུངས་ཤིང་། སྔ་མ་ལ་བརྟེན་ཕྱི་མ་སྐྱེ། །ཞེས་ཕྱིན་དྲུག་གི་བསམ་གཏན་དང་ཤེས་རབ་ཀྱི་རིམ་པ་དང་ལྷག་པ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་བསླབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་བསླབ་པ་སྐྱེ་བའི་རིམ་པ་རྣམས་ཞི་གནས་སྔོན་ལ་བསྒོམས་ནས་ལྷག་མཐོང་ཕྱིས་བསྒོམ་པའི་རིམ་པ་ཡིན་ལ། སྔར་བྱང་ས་དྲངས་པ་ལྟར་དང་། ཉན་ས་ལས་ཀྱང་ཞི་གནས་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པར་གསུངས་ཤིང་། དབུ་མ་སྙིང་པོ་དང་སྤྱོད་འཇུག་དང་སྒོམ་རིམ

གསུམ་དང་ཡེ་ཤེས་གྲགས་པ་དང་ཤཱནྟི་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྔོན་དུ་ཞི་གནས་བཙལ་ནས་ལྷག་······
མཐོང་སྒོམ་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་རྒྱ་གར་བའི་སློབ་དཔོན་ཁ་ཅིག་ཞི་གནས་
སྔར་དུ་མི་འཚོལ་བར་དང་པོ་ནས་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དཔྱད་པ་ལས་ལྷག་མཐོང་
སྐྱེད་པར་བཞེད་པ་ནི། ཤིང་རྟ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་གཞུང་དང་འགལ་བས་བློ་དང་ལྡན་པ་
རྣམས་ཀྱིས་ཡིད་བརྟན་པའི་གནས་སུ་མི་རུང་ངོ་། །ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གི་གོ་རིམ་དེ་
ཡང་དང་པོར་གསར་དུ་སྐྱེད་པའི་ཚེ་དེ་ལྟར་བྱེད་ཀྱི། ཕྱིས་ནི་ལྷག་མཐོང་སྔོན་དུ་བསྒོམས་
ནས་ཞི་གནས་སྒོམ་པའང་བྱེད་པས་གོ་རིམ་ངེས་པ་མེད་དོ། །འོ་ན་ཀུན་ལས་བཏུས་ལས།
ལ་ལ་ནི་ལྷག་མཐོང་ཐོབ་པ་ཡིན་གྱི། ཞི་གནས་ནི་མ་ཐོབ་སྟེ། དེ་ལྷག་མཐོང་ལ་
བརྟེན་ནས་ཞི་གནས་ལ་བརྩོན་པར་བྱེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེ་ན།
དེ་ནི་བསམ་གཏན་དང་པོའི་ཉེར་བསྡོགས་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་ཞི་གནས་མ་ཐོབ་པ་མིན་གྱི།
བསམ་གཏན་དང་པོའི་དངོས་གཞི་ཡན་ཆད་ཀྱི་ཞི་གནས་མ་ཐོབ་པ་སྟེ། དེ་ཡང་བདེན་པ་
བཞི་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་ནས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བསམ་གཏན་དང་པོ་ཡན་ཆད་ཀྱི་ཞི་གནས་
སྒྲུབ་པ་སྟེ། སའི་དངོས་གཞི་ལས། གཞན་ཡང་སྡུག་བསྔལ་ནས་ལམ་གྱི་བར་དུའང་
ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་རབ་ཏུ་ཤེས་ལ་བསམ་གཏན་དང་པོ་ལ་སོགས་པ་ནི་མ་ཐོབ······
སྟེ། དེ་འདུག་མ་ཐག་ཏུ་སེམས་འཇོག་སྟེ་ཆོས་རྣམ་པར་འབྱེད་པར་མི་བྱེད་དོ། །དེ་
ལྷག་པའི་ཤེས་རབ་དེ་ཉིད་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་པའི་སེམས་ལ་སྦྱོར་བར་བྱེད་དོ། །ཞེས་
གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཕྱིར་ཐ་སྙད་ཐོར་ཡང་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དུ་སེམས་དགུ་ལ་ཞི་
གནས་དང་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་སོགས་བཞི་ལ་ལྷག་མཐོང་དུ་གསུངས་པ་ཡོད་ཀྱང་ཞི་ལྷག······
དངོས་ནི་འཆད་པར་འགྱུར་བ་ལྟར། ཤིན་སྦྱངས་སྐྱེས་པ་ནས་གཞག་དགོས་སོ། །

༢། སོ་སོའི་བསླབ་ཚུལ་ལ་གསུམ། ཞི་གནས་ལ་བསླབ་ཚུལ། ལྷག་མཐོང་ལ་བསླབ་ཚུལ།

དེ་གཉིས་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ། ཞི་གནས་ཀྱི་ཚོགས་བསྟེན་པ། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཞི་གནས་སྒོམ་པའི་ཚུལ། བསྒོམས་པས་ཞི་གནས་གྲུབ་པའི་ཚད་དོ། །དང་པོ་ནི་རྣལ་འབྱོར་པས་ཐོག་མར་བདེ་ཞིང་སྤྱུར་དུ་ཞི་གནས་འགྲུབ་པར་འགྱུར་བའི་རྒྱུ་ཞི་གནས་ཀྱི་ཚོགས་ལ་བརྟེན་པར་བྱའོ། །འདི་ལ་དྲུག་ལས། མཐུན་པའི་ཡུལ་ན་གནས་པ་ནི། ཡོན་ཏན་ལྔ་དང་ལྡན་པའི་ཡུལ་ཏེ། ཟས་གོས་ལ་སོགས་པ་ཚོགས་མེད་པར་རྙེད་པས་རྙེད་སླ་བ་དང་གཅན་གཟན་ལ་སོགས་པའི་སྐྱེ་བོ་མི་བསྲུན་པ་དང་དགྲ···ལ་སོགས་པ་མི་གནས་པས་གནས་བཟང་བ་དང་། ནད་མི་སྐྱེད་པའི་ས་ཡིན་པས་ས་བཟང་བ་དང་། ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ལྟ་བ་མཐུན་པའི་གྲོགས་དང་ལྡན་པས་གྲོགས་བཟང་བ་དང་། ཉིན་མོ་སྐྱེ་བོ་མང་པོ་མེད་ཅིང་མཚན་མོ་སྒྲ་ཆུང་བས་ལེགས་པར་ལྡན་པའོ། །མདོ་སྡེའི་རྒྱན་ལས་ཀྱང་། བློ་ལྡན་གང་དུ་སྒྲུབ་པའི་ཡུལ། །ལེགས་པར་རྙེད་དང་གནས་བཟང་དང་། །ས་བཟང་བ་དང་གྲོགས་བཟང་དང་། །རྣལ་འབྱོར་བདེ་བའི་ཡོ་བྱད་ལྡན། །ཞེས་གསུངས་སོ། །འདོད་པ་ཆུང་བ་ནི། ཆོས་གོས་ལ་སོགས་པ་བཟང་པོའམ་མང་པོ་ལ་ལྷག་པར་ཆགས་པ་མེད་པའོ། །ཆོག་ཤེས་པ་ནི། ཆོས་གོས་ལ་སོགས་པ་ངན་ངོན་ཙམ་རྙེད་པས་རྟག་ཏུ་ཆོག་ཤེས་པའོ། །བྱ་བ་མང་པོ་ཡོངས་སུ་སྤངས་པ་ནི། ཉོ་ཚོང་ལ་སོགས་པའི་བྱ་བ་ངན་པ་དང་ཁྱིམ་པ་དང་རབ་བྱུང་རྣམས་དང་ཧ་ཅང་འདྲིས་བཤེས་བྱེད་པ་དང་སྨན་བྱེད་པ་དང་སྐར་མ་བརྩི་བ་སོགས་ཡོངས་སུ་སྤངས་པའོ། །ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་པར་དག་པ་ནི། སོ་ཐར་དང་བྱང་སེམས་ཀྱི་སྡོམ་པ་གཉིས་ཀ་ལ་རང་བཞིན་དང་བཅས་པའི་ཁ་ན་མ་ཐོ་བའི་བསླབ་བྱའི་གཞི་མི་འདྲལ་བ་དང་བག་མེད་པས་རལ་ནའང་། སྐྱེན་པར་འགྱོད་པས་ཆོས་བཞིན་དུ་ཕྱིར་འཆོས་པར་བྱེད་པའོ། །འདོད་པ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་རྟོག་ཡོངས་སུ་སྤངས་པ་ནི། །འདོད་པ་རྣམས་ལ་གསོད་པ་དང་འཆིང་བ་ལ་སོགས་པ་ཚེ་འདིའི་

ཉེས་དམིགས་དང་ངན་འགྲོར་འགྲོ་བ་སོགས་ཕྱི་མའི་ཉེས་དམིགས་བསྒོམས་ནས་སམ། ཡང་ན་འཁོར་བའི་དངོས་པོ་ཡིད་དུ་འོང་མི་འོང་ཐམས་ཅད་ནི་འཇིག་པའི་ཆོས་ཅན་མི་རྟག་པ་སྟེ་ངེས་པར་དེ་དག་ཐམས་ཅད་དང་བདག་རིང་པོར་མི་ཐོགས་པར་འབྲལ་བར་འགྱུར་ན་བདག་དེ་ལ་ཅི་ཞིག་ལྷག་པར་ཆགས་པ་ལ་སོགས་པར་འགྱུར་སྙམ་དུ་བསྒོམས་ལ་འདོད་པའི་རྣམ་རྟོག་ཐམས་ཅད་སྤང་བར་བྱའོ། །འདི་དག་ནི་སྒོམ་རིམ་བར་བའི་དགོངས་པ་ལྟར་བཤད་པ་སྟེ། རྒྱས་པར་ནི་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ས་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟ་བུའི་ཆོས་དྲུག་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་བཟང་པོ་གསར་དུ་སྐྱེ་བ་དང་སྐྱེས་ཟིན་པ་མི་ཉམས་པར་གནས་པ་དང་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གྱི་གནད་བསྡུས་པ་སྟེ། ཁྱད་པར་དུ་ཚུལ་ཁྲིམས་དག་པ་དང་འདོད་པ་ལ་ཉེས་དམིགས་སུ་ལྟ་བ་དང་མཐུན་པའི་ཡུལ་ན་གནས་པ་གཙོ་བོ་ཡིན་ནོ། །དགེ་བཤེས་སྟོན་པའི་ཞལ་ནས། རང་ཅག་མན་ངག་ཁོ་ནས་ལན་སྙམ་ཡིན། མན་ངག་ཁོ་ན་བཙལ་བས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱེར་མི་འདོད་པ་དེ་ཚོགས་ལ་གནས་པ་མེད་པས་ལན་པ་ཡིན་གསུང་སྟེ། ཚོགས་ནི་སྔར་བཤད་པ་དྲུག་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ནོ། །གཞན་ཡང་ཕར་ཕྱིན་དང་པོ་བཞི་ནི་ལྷུ་བ་བསམ་གཏན་གྱི་ཚོགས་སུ་འགྲོ་བ་ཡིན་ཏེ། སྒོམ་རིམ་དང་པོ་ལས། ཞི་གནས་ནི་རྙེད་པ་ལ་སོགས་པ་འདོད་པ་ལ་མི་ལྟ་ཞིང་ཚུལ་ཁྲིམས་ལ་ལེགས་པར་གནས་ལ་སྡུག་བསྔལ་ལ་སོགས་པ་དང་དུ་ལེན་པའི་ངང་ཚུལ་ཅན་དུ་གྱུར་ལ་བརྩོན་འགྲུས་བརྩམས་ན་མྱུར་དུ་འགྲུབ་བོ། །དེ་བས་ན་འཕགས་པ་དགོངས་པ་ངེས་པར་འགྲེལ་བ་ལ་སོགས་པ་ལས་ཀྱང་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་གོང་མ་གོང་མའི་རྒྱུ་ཉིད་ཡིན་པར་བསྟན་ཏོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །ལམ་སྒྲོན་ལས་ཀྱང་། ཞི་གནས་ཡན་ལག་རྣམ་ཉམས་པས། །རབ་ཏུ་འབད་དེ་བསྒོམས་བྱས་ཀྱང་། །ལོ་ནི་སྟོང་ཕྲག་དག་གིས་ཀྱང་། །ཏིང་འཛིན་འགྲུབ་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་པས། ཞི་ལྷག་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྙིང་ཐག་པ་ནས་སྒྲུབ

པར་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཞི་གནས་ཀྱི་ཡན་ལག་གམ་ཚོགས་ཉན་ས་ནས་གསུངས་པའི་བཅུ་གསུམ་ལ་སོགས་པ་ལ་འབད་པ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེའོ། །

དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཞི་གནས་སྒོམ་པའི་ཚུལ་ལ་གཉིས། སྦྱོར་བ་དང་། དངོས་གཞིའོ། །

དང་པོ་ནི། སྔར་བཤད་པའི་སྦྱོར་བའི་ཆོས་དྲུག་དང་ཁྱད་པར་དུ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་རིང་དུ་བསྒོམ་ཞིང་དེའི་ཡན་ལག་ཏུ་སྐྱེས་བུ་ཆུང་འབྲིང་དང་ཐུན་མོང་བའི་དམིགས་པའི་ངོ་བོ་རྣམས་ཀྱང་སྦྱང་བར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། ལུས་ཀྱི་སྤྱོད་ལམ་ཇི་འདྲ་བས་སྒོམ་པ་དང་། བསྒོམ་པའི་རིམ་པ་ཉིད་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ནི། སྒོམ་རིམ་བར་པ་དང་ཐ་མ་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་སྟན་ཤིན་ཏུ་འཇམ་པོ་བདེ་བ་ལ་ལུས་ཀྱི་ཀུན་སྤྱོད་ཆོས་བརྒྱད་དང་ལྡན་པར་བྱའོ། །དེ་ལ་རྐང་པ་ནི་རྗེ་བཙུན་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཀྱི་སྐྱིལ་མོ་ཀྲུང་ངམ་ཕྱེད་སྐྱིལ་མོ་ཀྲུང་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའམ་ཡང་ན་སྐྱིལ་ཀྲུང་ཕྱེད་པའང་རུང་སྟེ་དེ་ལྟར་བྱའོ། །མིག་ནི་ཧ་ཅང་ཡང་མི་དབྱེ་ཧ་ཅང་ཡང་མི་གཟུམ་པར་སྣའི་རྩེ་མོར་གཏད་དོ། །ལུས་ནི་ཧ་ཅང་ཡང་རྒྱབ་ཏུ་མི་དགྱེ་ཧ་ཅང་ཡང་མདུན་དུ་མི་དགུ་བར་དྲང་པོར་བསྲང་ས་ལ་དྲན་པ་ནང་དུ་བཞག་སྟེ་འདུག་པར་བྱའོ། །ཕྲག་པ་ནི་ཐད་ཀར་མཉམ་པར་གཞག་གོ །མགོ་ནི་མི་མཐོ་མི་དམའ་ཞིང་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་མ་ཡོ་བར་བཞག་སྟེ་སྣ་ནས་ལྟེ་བར་དྲང་པོར་བཞག་གོ །སོ་དང་མཆུ་ནི་རང་ལུགས་སུ་ཐ་མལ་བར་བཞག་གོ །ལྕེ་ནི་ཡ་སོའི་དྲུང་དུ་གཞར་རོ། །དབུགས་ནི་ཕྱི་ནང་དུ་རྒྱུ་བ་སྒྲ་ཅན་དང་རྩུབ་པ་དང་ཧོད་བག་ཅན་དུ་མི་གཏང་གི ཅི་ནས་ཀྱང་ཕར་རྒྱུ་ཚུར་རྒྱུ་མི་ཚོར་བར་དལ་བུ་དལ་བུས་འབད་པ་མེད་པར་འཇུག་པ་དེ་ལྟར་བྱའོ། །ཉན་ཐོས་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གནང་བའི་ཁྲི་འམ་ཁྲིའུ་འམ་སྟན་བཏིང་བའི་སྟེང་དུ་སྐྱིལ་མོ་ཀྲུང་བཅས་ཏེ་འདུག་པ་ལ་རྒྱུ་མཚན་ལྔ་གསུངས་ཏེ་ལུས་ལེགས་པར་བསྐྱིལ་ནས་སྤྱོད་ལམ་

དེ་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་སྐྱེ་བ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པས་སྦྱར་བ་སྦྱར་བར་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་སྐྱེ་བ…
དང་། འདུག་པས་དུས་ཡུན་རིང་པོ་འདའ་བར་བྱེད་ནུས་ཤིང་སྤྱོད་ལམ་དེས་དེའི་ལུས་ཤིན་
ཏུ་ངལ་བར་མི་འགྱུར་བ་དང་། སྤྱོད་ལམ་དེ་མུ་སྟེགས་དང་ཕས་ཀྱི་རྒོལ་བ་དག་དང་ཐུན་
མོང་མ་ཡིན་པ་དང་། གཞན་གྱིས་སྤྱོད་ལམ་དེས་འདུག་པ་མཐོང་ན་ཤིན་ཏུ་དང་བ་སྐྱེ་བ་
དང་། སྤྱོད་ལམ་དེ་སངས་རྒྱས་དང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱིས་གནང་ཞིང་བརྟེན་
པ་སྟེ་རྒྱུ་མཚན་དེ་ལྟ་མཐོང་ནས་སྐྱིལ་མོ་ཀྲུང་བཅས་ཏེ་གནས་པར་གསུངས་སོ། །ལུས་
དྲང་པོར་བསྲང་བ་ནི་རྨུགས་པ་དང་གཉིད་མི་འབྱུང་བའི་དོན་དུ་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་
ན་ཐོག་མར་ལུས་ཀྱི་ཀུན་སྤྱོད་བརྒྱད་དང་ཁྱད་པར་དུ་རླུང་ཆམ་ལ་དབབ་པ་ཇི་ལྟར་བཤད་…
པ་བཞིན་བསླབ་པར་བྱའོ། །བསྒོམ་པའི་རིམ་པ་ཉིད་བཤད་པ་ནི། ལམ་རིམ་ཕལ་
མོ་ཆེར་དབུས་མཐའ་ནས་གསུངས་པའི་ཉེས་པ་ལྔ་སྤོང་བའི་འདུ་བྱེད་བརྒྱད་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཞི…
གནས་སྒྲུབ་པར་གསུངས་ལ། དགེ་བཤེས་ལག་སོར་བ་ནས་བརྒྱུད་པའི་གདམས་ངག་
རྣམས་ལས་དེའི་སྟེང་དུ་ཉན་ས་ནས་བཤད་པའི་སྟོབས་དྲུག་དང་ཡིད་བྱེད་བཞི་དང་སེམས…
དགུས་སྒྲུབ་དགོས་པར་བཤད་ཅིང་། མཁས་པ་ཡོན་ཏན་གྲགས་ཀྱིས་ནི་སེམས་གནས་
པའི་ཐབས་དགུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་བཞིར་བསྡུས་པ་དང་། ཉེས་པ་དྲུག་དང་དེའི་གཉེན་པོ…
འདུ་བྱེད་བརྒྱད་པོ་འདི་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐབས་ཡིན་པར། མདོ་སྡེ་དུ་མ་
དང་མདོ་སྡེ་རྒྱན་དང་དབུས་མཐའ་དང་འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱི་ས་སྡེ་དང་དབུ་མ་སྒོམ…
རིམ་གསུམ་ལ་སོགས་པ་བསམ་གཏན་གྱི་ཐབས་སྟོན་པ་ཐམས་ཅད་ལས་མཐུན་པར་གསུངས་
ཏེ། དང་པོ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཚོགས་ལ་གནས་པས་ཐབས་འདི་དག་གིས་འབད་ན་ཏིང་ངེ་
འཛིན་ངེས་པར་འཐོབ་པར་འགྱུར་རོ། །དེང་སང་བསམ་གཏན་གྱི་མན་ངག་ཟབ་པར་
གྲགས་པ་དག་ལ་ཐབས་འདི་དག་གི་མིང་ཙམ་ཡང་མི་སྣང་སྟེ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཚོགས་དང…

མི་ལྡན་པ་དང་ཐབས་འདི་དག་མེད་པར་ནི་ཡུན་རིང་པོར་འབད་ཀྱང་ཏིང་ངེ་འཛིན་འགྲུབ་པར་མ་གསུངས་སོ། །ཞེས་རང་གི་ལམ་རིམ་ལས་འཆད་དེ། འདི་ནི་གཞུང་ཆེན་མོ་རྣམས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་ཚུལ་ལ་ངེས་པ་རྣམ་པར་དག་པ་རྙེད་པའི་གནད་དུ་སྣང་ངོ་། །དེ་ལ་ཕྱིར་ཐེག་པ་གསུམ་གྱི་ལམ་གྱི་རིམ་པའི་འཁྲིད་ཚུལ་རྣམས་ནི་འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་ས་སྡེ་ལྟར་རྒྱས་པར་གཏན་ལ་ཕབ་པས་ཉམས་ལེན་སྟོན་པའི་གཞུང་ནི་དེ་ཉིད་དུ་རྒྱས་སོ། །དེར་ཡང་གཞུང་གཅིག་ཏུ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་གཞུང་གཞན་དུ་རྒྱས་པར་མི་འཆད་པས་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གཉིས་ནི་གཏན་ལ་དབབ་པ་བསྡུ་བ་ལས་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ས་ལས་ཤེས་དགོས་པར་གསུངས་པས་ཉན་ས་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པ་ཡིན་ནོ། །རྗེ་བཙུན་བྱམས་པས་ཀྱང་མདོ་སྡེའི་རྒྱན་དང་དབུས་མཐར་སེམས་གནས་པའི་ཐབས་དགུ་དང་སྤོང་བའི་འདུ་བྱེད་བརྒྱད་གསུངས་ལ། དེ་རྣམས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་སློབ་དཔོན་སེང་གེ་བཟང་པོ་དང་ཀ་མ་ལ་ཤཱི་ལ་དང་ཤཱནྟི་བ་ལ་སོགས་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་པའི་རིམ་པ་མང་དུ་མཛད་དེ། ལྷ་སྐུ་དང་ཐིག་ལེ་དང་ཡི་གེ་སོགས་ལ་དམིགས་པའི་དམིགས་པ་མི་འདྲ་བ་མ་གཏོགས་པ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྤྱིའི་ཁོག་རྣམས་ནི་སྔར་གྱི་གཞུང་ཆེན་མོ་དེ་དག་ནས་བཤད་པ་དང་སྔགས་ནས་བཤད་པ་རྣམས་ཤིན་ཏུ་མཐུན་ལ། ཁྱད་པར་དུ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཉེས་པ་ལྔ་ལ་སོགས་པའི་སྐྱོན་རྣམས་དང་དེ་རྣམས་ཇི་ལྟར་སེལ་བའི་ཚུལ་རྣམས་ནི་མདོ་སྡེའི་ཕྱོགས་རྣམས་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པར་སྣང་ངོ་། །འོན་ཀྱང་གཞུང་ཆེ་བ་རྣམས་ཀྱི་སྙིང་ནས་ཉམས་སུ་ལེན་ཤེས་པ་ཉིན་མོའི་སྐར་མ་ལྟར་སྣང་བས་རང་གི་བློ་སྐྱོན་གྱི་དྲི་མ་གཞུང་དེ་དག་ལ་བཀལ་ནས་དེ་རྣམས་ཕྱིའི་གོ་རྒྱ་གཅོད་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི་སྙིང་པོའི་དོན་སྟོན་པའི་གདམས་ངག་ཟུར་དུ་ཡོད་པར་བཟུང་ནས་དེ་དག་ནས་བཤད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་པའི་རིམ་པ་ལ་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ཚེ་ན་ཇི་ལྟར་ཡིན་གྱི་ཐེ་ཚོམ་ཡང་མི་སྐྱེ་བར་སྣང་ངོ་། །

གདམས་ངག་འདི་ནི་དབུ་ཞབས་ཀྱི་ཉམས་ལེན་ཐམས་ཅད་གཞུང་ཆེན་མོ་རྣམས་ནས་འབྱུང་བ་ཁོ་ན་ལ་གཙིགས་སུ་བྱེད་པས་འདིར་ཡང་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྒྲུབ་ཚུལ་རྣམས་གཞུང་ཆེ་བ···རྣམས་ནས་བླངས་ཏེ་བཤད་པར་བྱའོ། །

འདི་ལ་གཉིས། ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱོན་མེད་སྐྱེད་པའི་ཚུལ་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས་གནས་སྐྱེ་བའི་རིམ་པའོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ། སེམས་དམིགས་པ་ལ་གཏོད་པའི་སྔོན་དུ་ཇི་ལྟར་བྱ་བ་དང་། དམིགས་པ་ལ་གཏོད་པའི་དུས་སུ་ཇི་ལྟར་བྱ་བ་དང་། དམིགས་པ་ལ་གཏད་པའི་འོག་ཏུ་ཇི་ལྟར་བྱ་བའོ། །དང་པོ་ནི། ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒོམ་པ་ལ་མི་སྤྲོ་ཞིང་དེའི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་དགའ་བའི་ལེ་ལོ་འགོག་མ་ནུས་ན་དང་པོ་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ······འཇུག་ཏུ་མི་སྟེར་ཞིང་ལན་ཅིག་ཐོབ་ཀྱང་རྒྱུན་འབྱུད་མི་ནུས་པས་མྱུར་དུ་ཉམས་པར་འགྱུར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་ཐོག་མར་ལེ་ལོ་འགོག་པ་གནད་དུ་ཆེའོ། །དེ་ལ་ལུས་དང་སེམས་དགའ་བདེས་རྒྱས་པའི་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་ཐོབ་ན་ཉིན་མཚན་ཀུན་ཏུ་དགེ་བ་ལ་སྦྱོར་བ་ལ་སྐྱོ···དུབ་མི་འབྱུང་བས་ལེ་ལོ་ལྡོག་གོ །དེ་སྐྱེད་པ་ལ་ཤིན་སྦྱངས་སྐྱེད་པའི་རྒྱུ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་བརྩོན་འགྲུས་རྒྱུན་ལྡན་དུ་རྩོམ་ནུས་པ་དགོས་སོ། །དེ་སྐྱེད་པ་ལ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་དོན་དུ་གཉེར་བའི་འདུན་པ་དྲག་པོ་རྒྱུན་ལྡན་པ་དགོས་སོ། །དེའི་རྒྱུར་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཡོན་ཏན་མཐོང་བས་ཡིད་འཕྲོག་པའི་དད་པ་བརྟན་པོ་དགོས་པས་ཐོག་མར་ཏིང་ངེ་འཛིན···ཀྱི་ཡོན་ཏན་སེམས་པའི་དད་པ་ཡང་དང་ཡང་དུ་བསྒོམ་པར་བྱའོ། །འདི་དག་གི་གོ་རིམ་ནི་ཉམས་སུ་བླངས་ནས་བརྟགས་ན་ཆེས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་ངེས་པས་གནད་དམ་པར་གཟུང་···སྟེ། དབུས་མཐའ་ལས། གནས་དང་དེ་ལ་གནས་པ་དང་། །རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་ཉིད་དུ་འོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་གནས་ནི་འདུན་པ་སྟེ་རྩོལ་བའི་གནས་སོ། །གནས་པ་ནི་རྩོལ་བ་འམ་བརྩོན་འགྲུས་སོ། །འདུན་པའི་རྒྱུ་ནི་ཡོན་ཏན་ལ་ཡིད་ཆེས་པའི་དད་པའོ། །

རྩོལ་བའི་འབྲས་བུ་ནི་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པའོ། །འདིར་བསྒོམ་པར་བྱ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཡོན་ཏན་ནི། ཞི་གནས་གྲུབ་ན་སེམས་ལ་དགའ་བ་དང་ལུས་ལ་བདེ་བ་རྒྱས་པས་མཐོང་ཆོས་ལ་བདེ་བར་གནས་པ་དང་ལུས་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་རྙེད་པས་སེམས་དགེ་བའི་དམིགས་པ་ལ་གང་འདོད་དུ་བཀོལ་དུ་རུང་བ་དང་། རང་དབང་མེད་པར་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་ཡུལ་ལ་གཡེང་བ་ཞི་བས་ཉེས་སྤྱོད་མང་པོ་མི་འབྱུང་ཞིང་དགེ་བ་གང་བྱེད་སྟོབས་ཆེ་བ་དང་ཞི་གནས་ལ་བརྟེན་ནས་མངོན་ཤེས་དང་རྫུ་འཕྲུལ་སོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་རྣམས་སྒྲུབ་ནུས་པ་དང་། ཁྱད་པར་དུ་དེ་ལ་ངརྟེན་ནས་ཇི་ལྟ་བ་རྟོགས་པའི་ལྷག་མཐོང་གི་རྟོགས་པ་སྐྱེ་བས་འཁོར་བའི་རྩ་བ་སྒྱུར་དུ་གཅོད་ནུས་པ་སོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཡང་བསམས་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒོམ་པ་ལ་སྤྲོ་ཤུགས་འཕེལ་བར་འགྱུར་བ་རྣམས་ཤེས་པར་བྱས་ལ་བསྒོམ་སྟེ། འདི་སྐྱེས་ན་ནང་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒོམ་པ་ལ་སྤྲུན་དུ་སྤྲུལ་བས་ཏིང་ངེ་འཛིན་འགྲུབ་པར་སླ་ཞིང་ཐོབ་བྱིན་ནས་ཀྱང་ཡང་ཡང་སྒོམ་པ་ལ་འཇུག་པས་ཉམས་པར་དཀའ་བ་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། སེམས་གང་ལ་འཛོག་པའི་གཞི་དམིགས་པ་ངོས་གཟུང་བ་དང་། དེ་ལ་སེམས་ཇི་ལྟར་གཏོད་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། དམིགས་པ་སྤྱིའི་རྣམ་པར་གཞག་པ་དང་། སྐབས་སུ་བབ་པའི་དམིགས་པ་ངོས་གཟུང་བའོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ། དམིགས་པ་དངོས་བསྟན་པ་དང་། གང་ཟག་གང་གིས་གང་ལ་དམིགས་པར་བྱ་བ་བསྟན་པ་དང་། དམིགས་པའི་རྣམ་གྲངས་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ནི། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་རྣལ་འབྱོར་བའི་དམིགས་པ་བཞི་གསུངས་ཏེ། འདི་ལྟར་ཁྱབ་པའི་དམིགས་པ་དང་། སྤྱོད་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་དམིགས་པ་དང་། མཁས་པའི་དམིགས་པ་དང་། ཉོན་མོངས་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་དམིགས་པའོ། །དེ་ལ་ཁྱབ་པའི་དམིགས་པ་ལ་ནི་བཞི་ཡོད་དེ། རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་བཅས་པའི་གཟུགས་བརྙན་དང་། རྣམ་པར་རྟོག་པ་མེད་པའི་གཟུགས

བསྟན་དང་། དངོས་པོའི་མཐའ་དང་། དགོས་པ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའོ། །དེ་ལ་དམིགས་བྱེད་ཀྱི་སྒོ་ནས་བཞག་པ་ནི་གཟུགས་བརྙན་གཉིས་ཏེ། དང་པོ་ནི་ལྷག་མཐོང་གི་དམིགས་པ་ཡིན་ལ། གཉིས་པ་ནི་ཞི་གནས་ཀྱི་དམིགས་པའོ། །གཟུགས་བརྙན་ནི་གང་ལ་དམིགས་པའི་དམིགས་པ་རང་མཚན་པ་དེ་དངོས་མིན་པར་དེའི་རྣམ་པ་བློ་ལ་སྣང་བའོ། །དེ་ལ་དམིགས་ནས་དཔྱོད་པར་བྱེད་པའི་ཚེ་དཔྱོད་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་རྟོག་ཡོད་པས་རྣམ་རྟོག་དང་·········བཅས་པའི་གཟུགས་བརྙན་ནོ། །ཡང་དེ་ལ་དམིགས་ནས་མི་དཔྱོད་པར་སེམས་འཛོག་པའི་ཚེ་དཔྱོད་བྱེད་ཀྱི་རྟོག་པ་མེད་པས་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་གཟུགས་བརྙན་ཞེས་བྱའོ། །གཟུགས་བརྙན་དེ་དམིགས་པ་གང་གི་གཟུགས་བརྙན་ཡིན་སྙམ་ན། སྤྱད་པ་རྣམ་སྦྱོང་གི·····དམིགས་པ་ལྔ་དང་མཁས་པའི་དམིགས་པ་ལྔ་དང་ཉོན་མོངས་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་དམིགས་པ་གཉིས་ཀྱི་གཟུགས་བརྙན་ནམ་རྣམ་པ་ཡིན་ནོ། །དམིགས་བྱ་ཡུལ་གྱི་སྒོ་ནས་བཞག་པ་ནི་དངོས་པོའི་མཐའ་ཡིན་ཏེ། འདི་ཙམ་དུ་ཟད་ཀྱི་འདི་ལས་གཞན་པ་མེད་དོ་ཞེས་པའི་ཇི་སྙེད་པའི་དངོས་པོའི་མཐའ་དང་། འདི་ཁོ་ན་ལྟར་གནས་ཀྱི་གཞན་དུ་མི་གནས་སོ་ཞེས་པའི་ཇི་ལྟ་བའི་དངོས་པོའི་མཐའ་གཉིས་སོ། །དེ་ལ་ཇི་སྙེད་པ་ནི་ཕུང་པོ་ལྔར་འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་དང་ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་དང་སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་གཉིས་སུ་ཆོས་ཐམས་ཅད་དང་བདེན་བཞིར་ཤེས་བྱའི་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་འདུས་ཀྱི། དེ་ཕན་ཆད་དུ་གཞན་མེད་པའོ། །ཇི་ལྟ་བ་ནི་དམིགས་པ་དེ་དག་གི་ཡང་དག་པ་ཉིད་དང་དེ་བཞིན་ཉིད་རིགས་པས་གྲུབ་པའི་དོན····ནོ། །འབྲས་བུའི་སྒོ་ནས་བཞག་པ་ནི་དགོས་པ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་སྟེ། དམིགས་པ་དེ་དག་གི་གཟུགས་བརྙན་ལ་ཞི་ལྷག་གིས་དམིགས་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དེ་ཀུན་ཏུ་བསྟེན། གོམས་པར་བྱས། ལན་མང་དུ་བྱས་པའི་མཐུས་རང་རང་གི་གནས་ངན་ལེན་དང་བྲལ་ནས་གནས་གྱུར་པའོ། །སྤྱད་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བ་ནི། འདོད་ཆགས་སོགས་ལ་ཤས་ཆེར་སྤྱད་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་

བའི་དམིགས་པ་སྟེ། མི་སྡུག་པ་དང་བྱམས་པ་དང་རྟེན་འབྲེལ་དང་ཁམས་ཀྱི་རབ་དབྱེ་དང་དབུགས་འབྱུང་རྔུབ་སྟེ་ལྔའོ། །དེ་ལ་མི་སྡུག་པ་ལ་དམིགས་པ་ནི། སྐྲ་དང་སྤུ་ལ་སོགས་པ་སོ་དྲུག་ནི་ནང་གི་མི་སྡུག་པ་དང་རྣམ་པར་སྔོས་པ་ལ་སོགས་པ་ནི་ཕྱི་རོལ་གྱི་མི་སྡུག་པ……སྟེ་མི་གཙང་བའི་མི་སྡུག་པའི་རྣམ་པ་བློ་ལ་ཤར་བ་ལ་སེམས་འཛིན་པའོ། །མཛའ་བོ་དང་དགྲ་བོ་དང་བར་མ་གསུམ་ལ་དམིགས་ནས་མཉམ་པར་གཞག་པའི་ས་པའི་ཕན་བདེ་སྒྲུབ……པའི་བསམ་པ་ནི་བྱམས་པ་སྟེ། བྱམས་པའི་འཛིན་སྟངས་དེའི་སྒོ་ནས་སེམས་དམིགས་པ་དེ་དག་ལ་འཛིན་པ་ལ་བྱམས་པ་ལ་དམིགས་པ་ཞེས་ཡུལ་དང་ཡུལ་ཅན་གཉིས་ཀ་ལ་བྱམས……པར་གསུངས་པའོ། །རྟེན་འབྲེལ་ལ་དམིགས་པ་ནི། དུས་གསུམ་དུ་འབྱུང་བའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་ཆོས་ཅན་ལ་བརྟེན་ནས་ཆོས་ཅན་གྱི་འབྲས་བུ་འབྱུང་བ་ཅམ་དུ་ཟད་ཀྱི། དེ་དག་ལས་མ་གཏོགས་པའི་ལས་བྱེད་པ་པོ་དང་འབྲས་བུ་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་པོ་མེད་པའི་དོན་ལ……དེ་ལྟར་དམིགས་ཏེ་སེམས་འཛིན་པའོ། །ཁམས་ཀྱི་རབ་དབྱེ་ལ་དམིགས་པ་ནི། ས་དང་ཆུ་དང་མེ་དང་རླུང་དང་ནམ་མཁའ་དང་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཁམས་དྲུག་གི་ཆ་རྣམས་སོ་སོར……ཕྱེ་སྟེ་དེ་རྣམས་ལ་དམིགས་ནས་སེམས་འཛིན་པའོ། །དབུགས་འབྱུང་རྔུབ་ལ་དམིགས་པ་ནི། རླུང་ཕྱི་ནང་དུ་འགྲོ་བ་ལ་བགྲང་བ་དང་ལྟ་བའི་སྒོ་ནས་སེམས་གཞན་དུ་མི་གཡེང་བར་དམིགས་པའོ། །

མཁས་པའི་དམིགས་པ་པའང་ལྔ་སྟེ། ཕུང་པོ་དང་ཁམས་དང་སྐྱེ་མཆེད་དང་རྟེན་འབྲེལ་དང་གནས་དང་གནས་མ་ཡིན་པ་ལ་མཁས་པའོ། །དེ་ལ་ཕུང་པོ་ནི་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ་སོགས་ལྔ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་མཁས་པ་ནི་ཕུང་པོ་ལས་མ་གཏོགས་པའི་བདག་དང་བདག་གི་བ་མེད་པར་ཤེས་པའོ། །ཁམས་ནི་མིག་ལ་སོགས་པའི་ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་ཡིན་ལ། དེ་ལ་མཁས་པ་ནི་ཁམས་དེ་རྣམས་རང་རང་གི་ས་བོན་ལས་འབྱུང་བའི་རྒྱུའི་རྐྱེན་ཤེས་པའོ། །

སྐྱེ་མཆེད་ནི་མིག་ལ་སོགས་པའི་སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་གཉིས་ཡིན་ལ། དེ་ལ་མཁས་པ་ནི་ནང་གི་སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་ནི་རྣམ་ཤེས་དྲུག་གི་བདག་པོའི་རྐྱེན་དང་ཕྱིའི་སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་ནི་དམིགས་པའི··རྐྱེན་དང་འགགས་མ་ཐག་པའི་ཡིད་ནི་དེ་མ་ཐག་པའི་རྐྱེན་དུ་ཤེས་པའོ། །རྟེན་འབྲེལ་ནི་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་ཡིན་ལ། དེ་ལ་མཁས་པ་ནི་དེ་དག་ལ་མི་རྟག་པ་དང་སྡུག་བསྔལ་བ་དང་བདག་མེད་པར་ཤེས་པའོ། །གནས་དང་གནས་མ་ཡིན་པ་ནི་དགེ་བ་ལས་རྣམ་སྨིན་ཡིད་དུ་འོང་བ་འབྱུང་བ་གནས་ཡིན་ལ། མི་དགེ་བ་ལས་རྣམ་སྨིན་ཡིད་འོང་འབྱུང་བ་གནས་མིན་པ་སོགས་ཡིན་ལ་དེ་ལ་མཁས་པ་ནི་དེ་ལྟར་ཤེས་པའོ། །འདི་ནི་རྟེན་འབྲེལ་ལ་མཁས་པའི་བྱེ་བྲག་ཡིན་ཏེ་ཁྱད་པར་ནི་འདྲེས་མི་འདྲ་བའི་རྒྱུ་རྣམས་ཤེས་པར་བྱེད་དོ། །འདི་དག་ཞི་གནས་ཀྱི་དམིགས་པར་བྱེད་པའི་ཚེ་ནི་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་གང་དུ་ངེས་པའི··འཛིན་སྟངས་གཅིག་གི་སྒོ་ནས་སེམས་འཛིན་པའོ། །ཉོན་མོངས་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བ་ནི་ཉོན་མོངས་ཀྱི་ས་བོན་ཉམས་སྨད་པར་བྱེད་པ་ཙམ་དང་ས་བོན་རྩད་ནས་སྤོང་བ་སྟེ། དང་པོའི་དམིགས་པ་ནི་འདོད་པའི་ས་ནས་ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་བར་གྱི་ས་འོག་མའི······རགས་པ་དང་གོང་མའི་ཞི་བ་ཡིན་ལ། གཉིས་པའི་དམིགས་པ་ནི་བདེན་པ་བཞིའི་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པ་བཅུ་དྲུག་གོ །འདི་དག་ཀྱང་ཞི་གནས་ཀྱི་དམིགས་པར་བྱེད་པའི་ཚེ་ནི་མི་དཔྱོད་པར་ཡུལ་དེ་དག་གི་རྣམ་པ་ཤར་བ་ལ་སེམས་ཀྱི་ངེས་པ་གང་ཡང་རུང་བ་ཞིག་གི་སྒོ·····ནས་སེམས་འཛིན་པའོ། །སྒོམ་རིམ་བར་བ་ལས་དམིགས་པ་གསུམ་གསུངས་ཏེ། གསུང་རབ་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་པོ་ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་ཉིད་ལ་གཞོལ་བ་དང་འབབ་པ་དང་བབ··པའོ་ཞེས་ཐམས་ཅད་བསྡུས་ཏེ་དེ་ལ་སེམས་འཛོག་པ་དང་། ཇི་ཙམ་གྱིས་ཆོས་རྣམས་སྡུད་པར་འགྱུར་བའི་ཕུང་པོ་སོགས་ལ་དམིགས་པ་དང་མཐོང་བ་དང་ཐོས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ··གཟུགས་ལ་སེམས་འཛོག་པའོ། །ཕུང་པོ་སོགས་ལ་འཛོག་ཚུལ་ནི་འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད

ཕུང་པོ་ལྔར་འདུ་ལུགས་ཤེས་པར་བྱས་ལ་དེ་ནས་དེ་དག་གི་ནང་དུ་རིམ་གྱིས་བསྡུས་ཟིན་པ···
དང་དེ་ལ་དམིགས་ནས་སེམས་འཛིན་པ་སྟེ། ཇི་ལྟར་སོ་སོར་འབྱེད་པ་ལ་གོམས་ན་སོ་སོར་
རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་སྐྱེ་བ་ལྟར་སྤྱད་པ་ལ་གོམས་པར་བྱས་ནའང་ཡུལ་གཞན་ལ་མི་འགྲོ་བར···
དམིགས་པ་ལ་སེམས་སྤྱད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱེའོ། །འདི་ནི་ཆོས་མངོན་པའི་མན་ངག
གོ །དེ་བཞིན་དུ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཁམས་དང་སྐྱེ་མཆེད་དུ་འདུ་ཚུལ་ཤེས་པར་བྱས་ལ་དེར་
བསྡུས་ཟིན་པ་དང་སེམས་འཛིན་པའོ། །དེ་ལ་སྤྱད་པ་རྣམ་སྦྱོང་གི་དམིགས་པ་རྣམས་ནི་
འཆད་པ་ལྟར་ཆགས་སོགས་ལྷག་པར་སྤྱད་པ་རྣམས་ཀྱི་ཆགས་སོགས་ལྡོག་སླ་ཞིང་དེ་ལ·······
བརྟེན་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་འཐོབ་པར་སླ་བས་དམིགས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིན་ལ། མཁས་
པའི་དམིགས་པ་རྣམས་ནི་ཆོས་དེ་དག་ལས་མ་གཏོགས་པའི་གང་ཟག་གི་བདག་འགོག་པས···
བདག་མེད་རྟོགས་པའི་ལྷག་མཐོང་སྐྱེ་བ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པས་ཞི་གནས་ཀྱི་དམིགས་པ·····
ཤིན་ཏུ་བཟང་ཞིང་། ཉོན་མོངས་སྦྱོང་བའི་དམིགས་པ་རྣམས་ནི་ཉོན་མོངས་སྤྱིའི་གཉེན་
པོར་འགྲོ་བས་དོན་ཆེ་བ་ཡིན་ནོ། ཁྱབ་པའི་དམིགས་པ་ནི་དམིགས་པ་སྔ་མ་དེ་དག་ལས་
ཟུར་ན་མེད་དོ། །དེའི་ཕྱིར་དགོས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་དང་ལྡན་པའི་ཞི་གནས་ཀྱི་དམིགས་
པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་དགོས་པ་ཡིན་པས། གང་དག་རྡེའུ་དང་ཤིང་བུ་
སོགས་ལ་དམིགས་རྟེན་བྱས་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་པ་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་དམིགས་པའི·····
རྣམ་པར་གཞག་པ་མི་ཤེས་པ་ཡིན་པར་གསལ་ལོ། །ཁ་ཅིག་དམིགས་པའི་གཏད་སོ་བྱས་
ནས་དེ་ལ་སེམས་བཟུང་ན་མཚན་འཛིན་དུ་འགྲོ་སྙམ་ནས་དེ་ལྟ་བུའི་དམིགས་པའི་ཡུལ་ལ་མི་
གཏོད་པར་རྟེན་མེད་དུ་འཇོག་པ་ཉིད་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པར་འདོད་པ་ནི་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་ཚུལ·····
གཏན་མ་གོ་བའི་རྣམ་འགྱུར་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་དེའི་ཚེ་ཤེས་པ་མེད་ན་ནི་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་
པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཡང་མེད་པར་འགྱུར་ལ། ཡོད་ན་ནི་ཅི་ཞིག་ཤེས་པས་ཤེས་པར་འཇོག

པའི་ཤེས་བྱ་འདོད་དགོས་སོ། །ཤེས་བྱ་ཡོད་ན་ནི་དེ་ཉིད་བློ་དེའི་དམིགས་པ་ཡིན་ཏེ། ཡུལ་དང་དམིགས་པ་དང་ཤེས་བྱ་རྣམས་དོན་གཅིག་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ཡང་མཚན་འཛིན་དུ་འདོད་དགོས་པས་ལུགས་དེ་ནི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །གཞན་ཡང་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་སྒོམ་དུ་འགྲོ་མི་འགྲོ་ནི་ཡིན་ལུགས་རྟོགས་པའི་ལྟ་བའི་ཐོག་ཏུ་བཞག······ནས་སྒོམ་མི་སྒོམ་གྱིས་འཇོག་པ་ཡིན་གྱི། ཡུལ་ལ་ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པ་དང་རྟོག་པའི་སྒོ་ནས་འཇོག་པ་མིན་ཏེ་རྒྱས་པར་འོག་ནས་སྟོན་ནོ། །དམིགས་ཡུལ་མེད་པར་འཇོག་པར་འདོད་པ་དེས་ཀྱང་རང་གི་སེམས་འདི་ཅི་ནས་ཀྱང་ཡུལ་གང་ལའང་མི་འཕྲོ་བ་དེ་ལྟར་གཟུང་ངོ······སྙམ་པ་ཐོན་དུ་བཏང་ནས་སེམས་འཛིན་དགོས་པས། དམིགས་པ་སེམས་ཙམ་ཞིག་ལ་དམིགས་ནས་རྣམ་པ་གང་དུའང་མི་འཕྲོ་བར་འཛིན་པ་ངེས་པར་བྱ་དགོས་པས་དམིགས་པ···མེད་པར་འདོད་པ་རང་གི་ཚིག་དང་འགལ་བ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་པའི་གཞུང་ཆེ་བ་རྣམས་ནས་དམིགས་པ་མང་དུ་བཤད་ལ་དེ་དག་གི་དགོས་པའང་སྔར·········བཤད་པ་ལྟར་ཡིན་པས་སེམས་འཇོག་པའི་དམིགས་རྟེན་ལ་མཁས་པར་བྱའོ། །སྒོམ་རིམ་ལས། ཞི་གནས་ཀྱི་དམིགས་པ་ལ་ངེས་པ་མེད་པར་བཤད་པ་དང་། ལམ་སྒྲོན་ལས། དམིགས་པ་གང་རུང་གཅིག་དག་ལ། །ཞེས་གསུངས་པ་ནི་དམིགས་པ་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་ངེས་གཟུང་དུ་མི་དགོས་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་གྱི། དམིགས་པ་གང་འདུག་ཚད་ལ་བྱ་བར་སྟོན་པ་མིན་ནོ། །

གང་ཟག་གང་གིས་གང་ལ་དམིགས་པར་བྱ་བ་བསྟན་པ་ནི། འདོད་ཆགས་ཤས་ཆེ་བ་ནས་རྣམ་རྟོག་ཤས་ཆེ་བའི་བར་གྱི་གང་ཟག་ཡིན་ན་ནི། ནམ་གྲུས་ཞུས་པ་ཉན་སར་དྲངས་པ་ལས། ནམ་གྲུ་གལ་ཏེ་དགེ་སློང་རྣལ་འབྱོར་པ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་དེ་འདོད་ཆགས་སྤྱོད་པ་ཁོ་ན་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་དམིགས་པ་མི་སྡུག་པ་ལ་སེམས་ཉེ་བར་གཏོད་པར་བྱེད་དོ། །

ཞེ་སྡང་སྤྱད་པ་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་བྱམས་པ་ལའོ། །གཏི་མུག་སྤྱད་པ་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་རྐྱེན་འདི་
ཉིད་ཀྱི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ལའོ། །ང་རྒྱལ་སྤྱད་པ་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་ཁམས་ཀྱི་
རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་ལ་སེམས་ཉེ་བར་གཏོད་པར་བྱེད་དོ། །ཞེས་དང་། རྣམ་པར་རྟོག་པ་སྤྱད་
པ་ཁོ་ན་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་དབུགས་རྔུབ་པ་དང་དབུགས་འབྱུང་བ་དྲན་པ་ལ་སེམས་ཉེ་བར······
གཏོད་པར་བྱེད་དེ། དེ་ལྟར་ན་དེ་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་དམིགས་པ་ལ་སེམས་ཉེ་བར་གཏོད་
པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། ཉན་ས་ལས་ཀྱང་། དེ་ལ་གང་ཟག
གང་འདོད་ཆགས་དང་ཞེ་སྡང་དང་གཏི་མུག་དང་ང་རྒྱལ་དང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་སྤྱད་པ་དེ····
དག་གིས་ནི་རེ་ཞིག་དང་པོ་ཁོ་ནར་སྤྱད་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་དམིགས་པ་ལ་སྤྱད་པ་རྣམ·····
པར་སྦྱང་བར་བྱ་སྟེ། དེའི་འོག་ཏུ་སེམས་གནས་པ་རྟོགས་པར་འགྱུར་ཞིང་དེ་དག་གི་
དམིགས་པ་དེ་ཡང་སོ་སོར་ངེས་པ་ཁོ་ནར་འགྱུར་བས་ན་དེ་དག་གིས་ནི་གདོན་མི་ཟ་བར·····
དམིགས་པ་དེས་བརྩོན་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པས་ངེས་པར་དམིགས་པ་དེ་དག་ལ་
བརྩོན་པར་བྱའོ། །ཆ་མཉམ་པར་སྤྱད་པ་དང་ཉོན་མོངས་པ་ཆུང་བའི་གང་ཟག་ཡིན་ན་
ནི་སྔར་བཤད་པའི་དམིགས་པ་དེ་དག་ལས་གང་ལ་དགའ་བར་འགྱུར་བ་ཞིག་ལ་སེམས·······
བཟུང་བས་ཆོག་གི ངེས་པ་ཅན་མི་དགོས་ཏེ། ཉན་ས་ལས། ཆ་མཉམ་པར་སྤྱད་པ་
དེས་ནི་སེམས་གནས་པ་ཉེ་ཚེ་ཙམ་གྱི་ཕྱིར་གང་ལ་དགའ་བར་འགྱུར་བ་དེ་ལ་བརྩོན་པར་བྱ···
ཡི། སྤྱད་པ་རྣམ་པར་སྦྱང་བའི་ཕྱིར་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཆ་མཉམ་པར་སྤྱད་པ་ཇི་ལྟ་བ་
བཞིན་དུ་ཉོན་མོངས་པ་ཆུང་བའང་དེ་བཞིན་དུ་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་
ལ་ཆགས་སོགས་ཕྲ་ཤས་ཆེ་བ་ནི་སྐྱེ་བ་སྔ་མར་ཆགས་སོགས་ཕྲ་ཀུན་ཏུ་བསྟེན། གོམས་པར་
བྱས། ལན་མང་དུ་བྱས་པས་ཆགས་སོགས་ཕྲའི་ཡུལ་ཆུང་ངུ་ལའང་ཆགས་སོགས་ཕྲ་དྲག་
པོ་དང་རྒྱུན་རིང་སྐྱེ་བའོ། །ཆ་མཉམ་པར་སྤྱོད་པ་ནི་སྐྱེ་བ་སྔ་མ་རྣམས་སུ་ཆགས་སོགས

ཀུན་ཏུ་མ་བརྟེན། ཐོམས་པར་མ་བྱས། ཡན་མང་དུ་མ་བྱས་ཀྱང་དེ་དག་ལ་ཉེས་དམིགས་སུ་མ་བལྟས། སྲུན་མ་སྲུང་བས་དེ་དག་གི་ཡུལ་ལ་ཆགས་སོགས་ཤས་ཆེན་པོ་དང་རྒྱུན་རིང་མི་སྐྱེ་ཡང་ཆགས་སོགས་ལྷ་མི་འབྱུང་བ་མ་ཡིན་པའོ། །ཉོན་མོངས་པ་ཆུང་བ་ནི་སྐྱེ་བ་གཞན་དུ་ཆགས་སོགས་ཀུན་ཏུ་བརྟེན་པ་སོགས་མ་བྱས་ཤིང་ཉེས་དམིགས་སུ་ལྟ་བ········སོགས་བྱས་པས་ཆགས་སོགས་ཀྱི་ཡུལ་ཆེན་པོ་དང་མང་པོ་དང་ལྷག་པ་ལ་ཆགས་སོགས·········བྲལ་བར་སྐྱེ་ལ་ཡུལ་འབྲིང་དང་ཆུང་ངུ་ལ་གཏན་མི་སྐྱེ་བའོ། །དེ་ཡང་ཆགས་སོགས་ལྷ་ཤས་ཆེ་བས་ནི་ཡུན་རིང་པོ་དང་། ཆ་མཉམ་པར་སྤྱད་པས་ནི་ཏ་ཅང་ཡུན་རིང་པོ་མ་ཡིན་པ་དང་། ཉོན་མོངས་པ་ཆུང་བས་ནི་སྦྱར་བ་སྦྱར་བར་སེམས་གནས་པ་རྟོགས་པར་འགྱུར་རོ། །མཁས་པའི་དམིགས་པ་ལ་གང་ཟག་གང་གིས་བརྩོན་པའང་། ནམ་གྲུས་ཞུས་པ་ལས། ནམ་གྲུ་གལ་ཏེ་དགེ་སློང་རྣལ་འབྱོར་བ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་དེ་འདུ་བྱེད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ལ་ཀུན་ཏུ་རྨོངས་པའམ་བདག་དང་སེམས······ཅན་དང་སྲོག་དང་སྐྱེ་བ་པོ་དང་གསོ་བ་པོ་དང་གང་ཟག་གི་དངོས་པོ་ལ་ཀུན་ཏུ་རྨོངས་པ·····ཞིག་ཡིན་ན་ནི་ཕུང་པོ་ལ་མཁས་པ་ལ་སེམས་ཉེ་བར་གཏོད་པར་བྱེད་དོ། །རྒྱུ་ལ་ཀུན་ཏུ་རྨོངས་པ་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་ཁམས་ལ་མཁས་པ་ལའོ། །རྐྱེན་ལ་ཀུན་ཏུ་རྨོངས་པ་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་སྐྱེ་མཆེད་ལ་མཁས་པ་ལའོ། །མི་རྟག་པ་དང་སྡུག་བསྔལ་བ་དང་བདག་མེད་པ་ལ་ཀུན་ཏུ་རྨོངས་པ་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ལ་མཁས་པ་དང་། གནས་དང་གནས་མ་ཡིན་པ་ལ་སེམས་ཉེ་བར་གཏོད་པར་བྱེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཏེ། དམིགས་པ་འདི་ལྔ་ཁས་གཙོ་བོར་རྨོངས་པ་ཟློག་པར་བྱེད་དོ། །ཉོན་མོངས་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་དམིགས་པ་ལ་གང་ཟག་གང་གིས་སེམས་གཏོད་པའང་། མདོ་དེ་ཉིད་ལས། འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་འདོད་ཆགས་དང་འབྲལ་བར་འདོད་པ་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་འདོད་པ་རྣམས·········

ཀྱི་རགས་པ་ཉིད་དང་གཟུགས་རྣམས་ཀྱི་ཞི་བ་ཉིད་ལའོ། །གཟུགས་རྣམས་ལས་འདོད་ཆགས་དང་འབྲལ་བར་འདོད་པ་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་གཟུགས་རྣམས་ཀྱི་རགས་པ་ཉིད་དང་གཟུགས་མེད་པ་རྣམས་ཀྱི་ཞི་བ་ཉིད་ལ་སེམས་ཉེ་བར་གཏོད་པར་བྱེད་དོ། །འཇིག་ཚོགས་ཐམས་ཅད་ལས་སེམས་སྐྱོ་བར་འདོད་ཅིང་རྣམ་པར་གྲོལ་བར་འདོད་པ་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་བདེན་པ་སྡུག་བསྔལ་དང་བདེན་པ་ཀུན་འབྱུང་དང་བདེན་པ་འགོག་པ་དང་བདེན་པ་ལམ་ལ་སེམས་ཉེ་བར་གཏོད་པར་བྱེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དམིགས་པ་འདི་རྣམས་ནི་ལྷག་མཐོང་གིས་དཔྱད་སྒོམ་བྱེད་པ་དང་ཞི་གནས་ཀྱིས་འཇོག་སྒོམ་བྱེད་པ་གཉིས་ཀའི་དམིགས་པར་འགྲོ་བས་ཞི་གནས་ཁོ་ནའི་དམིགས་པ་མ་ཡིན་ཡང་། ཁ་ཅིག་ནི་ཞི་གནས་གསར་དུ་བསྒྲུབ་པའི་དམིགས་པར་རུང་ལ། ཁ་ཅིག་ནི་ཞི་གནས་གྲུབ་ཟིན་ཁྱད་པར་ཅན་དུ་བྱེད་པའི་དམིགས་པར་འགྱུར་བས་ཞི་གནས་ཀྱི་དམིགས་པའི་སྐབས་སུ་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །

དམིགས་པའི་རྣམ་གྲངས་བསྟན་པ་ནི། གང་ལ་སེམས་བཟུང་བའི་གཞི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་དམིགས་རྟེན་སྔར་བཤད་པའི་དམིགས་པ་རྣམས་ཀྱི་གཟུགས་བརྙན་ནམ་རྣམ་པ་བློ་ལ་སྣང་བ་དེའི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ནི། ཉན་ས་ལས། གཟུགས་བརྙན་དེ་ཡང་གཟུགས་བརྙན་ཞེས་ཀྱང་བྱ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་མཚན་མ་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྤྱོད་ཡུལ་གྱི་ཡུལ་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཐབས་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྒོ་དང་ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་རྟེན་དང་ནང་དུ་རྣམ་པར་རྟོག་པའི་ལུས་དང་སྣང་བརྙན་ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ། དེ་དག་ནི་ཤེས་བྱའི་དངོས་པོ་དང་མཐུན་པའི་གཟུགས་བརྙན་དེའི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

སྐབས་སུ་བབ་པའི་དམིགས་པ་ངོས་གཟུང་བ་ནི། འོ་ན་དམིགས་པ་དུ་མ་བཤད་པ་དེ་དག་ལས་འདིར་དམིགས་པ་གང་ལ་བརྟེན་ནས་ཞི་གནས་སྒྲུབ་སྙམ་ན། དེ་ནི་སྔར་དྲངས་པའི་

ཨོ་ནི་ལྟར་གཅིག་ཏུ་མ་ངེས་ཏེ་གང་ཟག་གི་བྱེ་བྲག་གིས་དམིགས་པ་སོ་སོ་ལ་བྱ་དགོས་ལ། ཁྱད་པར་དུ་ཞི་གནས་མ་མཐའ་ཞིག་ངེས་པར་སྒྲུབ་ན་འདོད་ཆགས་ཤས་ཆེ་བ་ལ་སོགས་པ་···ཡིན་ན་ནི་དམིགས་པ་ངེས་པ་ཅན་ལ་བྱ་དགོས་ཏེ། དེ་མ་བྱས་ན་ཞི་གནས་རྗེས་མཐུན་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐོབ་པ་སྲིད་ཀྱང་ཞི་གནས་དངོས་མི་འཐོབ་པའི་ཕྱིར་ཏེ། སྤྱོད་པ་རྣམ་སྦྱོང་གི་དམིགས་པ་ལ་སྦྱངས་ཀྱང་ཡུན་ཤིན་ཏུ་རིང་པོ་མ་གཏོགས་པར་ཞི་གནས་མི་འགྲུབ···པར་གསུངས་ན་སྤྱོད་པ་རྣམ་སྦྱོང་གི་དམིགས་པ་དོར་བས་མི་འགྲུབ་པ་ལྟ་ཅི་སྨོས་པའི་ཕྱིར···རོ། །ཁྱད་པར་དུ་རྣམ་རྟོག་ཤས་ཆེ་བས་ནི་ངེས་པར་རླུང་བསྒོམ་པར་བྱ་དགོས་སོ། །གང་ཟག་ཆ་མཉམ་པར་སྤྱོད་པའམ་ཉོན་མོངས་ཆུང་བའི་གང་ཟག་ཡིན་ན་ནི་སྔར་བཤད་པ···ལྟར་དམིགས་པ་སྔར་བཤད་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ཡིད་གང་སྦྲོ་བ་ལ་དམིགས་ཤེས་བྱའོ། །གཞན་ཡང་ད་ལྟར་གྱི་ངངས་རྒྱས་མདོན་སུམ་དུ་བཞུགས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་ཏིང···ངེ་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་པོའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས། སྒོམ་རིམ་བར་བ་དང་ཐ་མ་ལས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྐུ་ལ་དམིགས་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་པ་གསུངས་ལ། སློབ་དཔོན་བྱང་ཆུབ་བཟང་པོས་ཀྱང་། འདིར་ཞི་གནས་ནི་གཉིས་ཏེ་ཁ་ནང་དུ་བལྟས་པས་འཐོབ་པ་དང་ཁ་ཕྱིར་བལྟས་པ་ལ་དམིགས་པའོ། །དེ་ལ་ཁ་ནང་དུ་བལྟས་པ་ལའང་གཉིས་ཏེ་ལུས་ལ་དམིགས་པ་དང་ལུས་ལ་བརྟེན་པ་ལ་དམིགས་པའོ། །དེ་ལ་ལུས་ལ་དམིགས་པ་ལའང་གསུམ་སྟེ། ལུས་ཉིད་ལ་ལྷའི་རྣམ་པར་དམིགས་པ་དང་། ཀེང་རུས་ལ་སོགས་པ་མི་སྡུག་པར་དམིགས་པ་དང་། ཁཊྭཱཾ་ག་ལ་སོགས་པ་མཚན་མ་ཁྱད་པར་ཅན་ལ་དམིགས་པའོ། །ལུས་ལ་བརྟེན་པ་ལའང་ལྔ་སྟེ། དབུགས་ལ་དམིགས་པ་དང་མཚན་མ་ཕྲ་མོ་ལ་དམིགས་པ་དང་ཐིག་ལེ་ལ་དམིགས་པ་དང་འོད་ཟེར་གྱི་ཡན་ལག་ལ་དམིགས་པ་དང་དགའ་བ་དང་བདེ་བ···ལ་དམིགས་པའོ། །ཁ་ཕྱིར་བལྟས་པ་ལ་དམིགས་པ་ལ་གཉིས་ཏེ་ཁྱད་པར་ཅན་དང་ཕལ་

བའོ། །དེ་ལ་ཁྱད་པར་ཅན་ལ་གཉིས་ཏེ་སྐུ་ལ་དམིགས་པ་དང་གསུང་ལ་དམིགས་པའོ། །
ཞེས་མང་པོ་ཞིག་བཤད་དེ། ལམ་སྒྲོན་འགྲེལ་བར་ཡང་དེ་དྲངས་སོ། །དེ་ལ་སངས་རྒྱས
ཀྱི་སྐུ་ལ་སེམས་འཛིན་པ་ནི་སངས་རྒྱས་རྗེས་སུ་དྲན་པ་ཡིན་པས་བསོད་ནམས་མཐའ་ཡས་པ
སྐྱེ་བ་དང་། སྐུ་དེ་རྣམ་པ་གསལ་ཞིང་བརྟན་ན་ཕྱག་དང་མཆོད་པ་དང་སྨོན་ལམ་ལ་སོགས
པ་ཚོགས་གསོག་པའི་ཞིང་དང་བཤགས་བསྡམས་ལ་སོགས་པ་སྒྲིབ་པ་སྦྱོང་བའི་ཞིང་དམིགས
པར་བྱེད་པ་ལ་ཁྱད་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་དང་། སྔར་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་པོའི་མདོ་དྲངས་པ་ལྟར…
འཆི་བའི་ཚེ་སངས་རྒྱས་རྗེས་སུ་དྲན་པ་ལས་མི་ཉམས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་དང་།
གསང་སྔགས་ཀྱི་ལམ་སྒོམ་ན་ལྷའི་རྣལ་འབྱོར་ལ་ཤིན་ཏུ་ཁྱད་ཆེ་བ་ལ་སོགས་པའི་དགོས་པ…
མང་པོ་སྣང་སྟེ། འདིའི་ཕན་ཡོན་དང་སངས་རྒྱས་ཡིད་ལ་བྱ་ཚུལ་རྒྱས་པར་ད་ལྟར་གྱི
སངས་རྒྱས་མངོན་སུམ་དུ་བཞུགས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་མདོ་ན་ཆེས་གསལ་བར་བཞུགས…
པས། སྒོམ་རིམ་ཐ་མ་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་ངེས་པར་དེར་ཤེས་པར་བྱ་ཡི། འདིར་ནི
ཚིག་མངས་སུ་དོགས་ནས་མ་བྲིས་སོ། །དེས་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཡང་འགྲུབ་ལ་དགོས་པ
ཁྱད་པར་ཅན་གཞན་ཡང་ཞར་ལ་འཐོབ་པའི་དམིགས་རྟེན་འཚོལ་བ་ནི་ཐབས་ལ་མཁས་པ…
ཡིན་ནོ། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྐུ་ཇི་འདྲ་བ་ཞིག་ལ་དམིགས་པའི་རྟེན་བྱེད་ཅེ་ན།
སྒོམ་རིམ་ཐ་མ་ལས། དེ་ལ་རྣལ་འབྱོར་བས་ཐོག་མར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྐུ་གཟུགས
ཇི་ལྟར་མཐོང་བ་དང་ཇི་ལྟར་ཐོས་པ་ལ་སེམས་བཞག་ནས་ཞི་གནས་བསྒྲུབ་པར་བྱ་སྟེ། དེ
བཞིན་གཤེགས་པའི་སྐུ་གཟུགས་དེ་ཡང་གསེར་བཙོ་མའི་མདོག་བཞིན་དུ་སེར་ལ་མཚན་དང་
དཔེ་བྱད་བཟང་པོས་བརྒྱན་པ་འཁོར་གྱི་ནང་ན་བཞུགས་ཤིང་ཐབས་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་སེམས…
ཅན་གྱི་དོན་མཛད་པར་རྒྱུན་དུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པས། དེའི་ཡོན་ཏན་ལ་འདོད་པ་བསྐྱེད་ཅིང་
བྱིང་བ་དང་རྒོད་པ་ལ་སོགས་པ་ཞི་བར་བྱས་ལ་ཇི་སྲིད་དུ་དེ་མདུན་ན་བཞུགས་པ་བཞིན་དུ…

གསལ་བར་མཐོང་བར་གྱུར་པ་དེ་སྲིད་དུ་བསམ་གཏན་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། ཏིང་
ངེ་འཛིན་རྒྱལ་པོ་ལས་ཀྱང་། གསེར་གྱི་ཁ་དོག་ལྟ་བུའི་སྐུ་ལུས་ཀྱིས། །འཇིག་རྟེན་
མགོན་པོ་ཀུན་ཏུ་མཛེས་པ་སྟེ། །དམིགས་པ་དེ་ལ་གང་གི་སེམས་འཇུག་པ། །བྱང་
ཆུབ་སེམས་དཔའ་དེ་མཉམ་གཞག་ཅེས་བྱ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་ལ་དམིགས་པའི་རྟེན་
བྱའོ། ། དེ་ཡང་གསར་དུ་བློས་བསྐྱེད་པ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་བཞུགས་པ་གསལ་འདེབས་
པ་གཉིས་ལས། ཕྱི་མ་ནི་དད་པ་སྐྱེ་བ་ལ་ཕྲད་ཆེ་ཞིང་ཐེག་པ་ཐུན་མོང་བའི་སྐབས་དང་ཡང་
མཐུན་པས་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་ཟིན་གསལ་འདེབས་པའི་རྣམ་པར་བྱའོ། །སྔོན་དུ་སེམས་
གང་ལ་འཛིན་པའི་གཞི་དམིགས་རྟེན་འཚོལ་བ་ན་བྲིས་སྐུ་དང་བླུགས་མ་ལ་སོགས་པའི·······
སྟོན་པའི་སྐུ་ཤིན་ཏུ་ལེགས་པ་ཞིག་བཙལ་ལ་ཡང་ཡང་བལྟ་ཞིང་དེའི་མཚན་མ་བཟུང་ནས····
ཡིད་ཀྱི་ཡུལ་དུ་འཆར་བ་ལ་གོམས་སུ་གཞུག ཡང་ན་བླ་མས་ལེགས་པར་བརྗོད་སྦྲད་པ་ཐོས་
པའི་དོན་བསམ་ཞིང་ཡིད་ངོར་འཆར་དུ་གཞུག་ལ་དམིགས་རྟེན་བཙལ་བར་བྱའོ། །

དམིགས་རྟེན་ཡང་བྲིས་སྐུ་དང་བླུགས་མ་སོགས་ཀྱི་རྣམ་པ་མི་བྱ་བར་སངས་རྒྱས·······
དངོས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་དུ་འཆར་བ་ལ་བསླབ་པོ། །ཁ་ཅིག་སྐུ་གཟུགས་མདུན་དུ་བཞག་
པ་ལ་མིག་གིས་བལྟས་ནས་ཏར་སྒོམ་བྱེད་པ། སློབ་དཔོན་ཡེ་ཤེས་སྡེས་བཀག་པ་ནི་ཤིན་
ཏུ་ལེགས་ཏེ། ཏིང་ངེ་འཛིན་དབང་པོའི་ཤེས་པ་ལ་མི་སྒྲུབ་ཀྱི་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་པ་ལ་སྒྲུབ་པ་
ཡིན་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་དངོས་ཀྱི་དམིགས་པ་ནི་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་པའི་དངོས་ཀྱི་ཡུལ་ཡིན་པས་
དེ་ལ་སེམས་གཟུང་དགོས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། སྔར་བཤད་པ་ལྟར་དམིགས་ཡུལ་དངོས་
ཀྱི་དོན་སྤྱིའམ་གཟུགས་བརྙན་ཤར་བ་ལ་དམིགས་དགོས་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། ། |
སྐུའི་ཆ་ཕྲ་རགས་གཉིས་ཀྱང་དང་པོ་རགས་པ་ལ་དམིགས་ནས་དེ་ལ་བརྟན་པ་ན་ཕྱིས་ཕྲ་བ···
ལ་དམིགས་དགོས་པར་ཕྱོགས་གཞན་ནས་གསུངས་ཤིང་སྒོང་བ་ལ་འང་རགས་པ་ཤིན་ཏུ······

འཆར་སྣ་བས་སྐུའི་རགས་རིམ་ནས་དམིགས་རྟེན་བྱ་དགོས་ལ། ཁྱད་པར་དུ་གལ་ཆེ་བ་ནི་
འཆད་པ་ལྟར་གྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་འདོད་འདྲ་ཞིག་མ་གྲུབ་བར་དུ་དམིགས་པ་རིགས་མི་མཐུན་··
མང་པོ་ལ་སྤོས་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་བྱེད་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མི་རུང་སྟེ། དམིགས་པ་
མི་འདྲ་བ་མང་པོ་ལ་འཕོས་ཀྱིན་ཏིང་ངེ་འཛིན་བསྒོམས་ན་ཞི་གནས་འགྲུབ་པའི་གེགས་ཆེན་··
པོར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བས་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་པའི་གཞུང་ཚད་ལྡན་ས་སྡེ་དང་
སྒོམ་རིམ་གསུམ་ལ་སོགས་པར་ཐོག་མར་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་པའི་ཚེ་དམིགས་པ་གཅིག་ཁོ་······
ནའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་སྒྲུབ་པར་བཤད་ཀྱི། དམིགས་པ་མང་པོ་ལ་སྤོ་བར་མ་གསུངས
སོ། །འཕགས་པ་དཔའ་བོས་ཀྱང་གསལ་བར་གསུངས་ཏེ། དམིགས་པ་གཅིག་ལ་བརྟན
རྩལ་དུ། །ཡིད་ཀྱི་བསམ་པ་བརྟན་པར་བྱ། །དམིགས་པ་མང་པོ་བརྒྱུད་པ་ལས། །
ཡིད་ནི་ཉོན་མོངས་འཁྲུག་པར་འགྱུར། །ཞེས་བསམ་གཏན་སྒྲུབ་པའི་སྐབས་སུ་གསུངས
ལ། ལམ་སྒྲོན་ལས་ཀྱང་། དམིགས་པ་གང་རུང་གཅིག་དག་ལ། །ཡིད་ནི་དགེ་ལ་
གཞག་པར་བྱ། །ཞེས་གཅིག་དག་ལ་ཞེས་གསུངས་པའི་ངེས་བཟུང་གི་ཚིག་གིས་གསུངས
སོ། །དེས་ན་དང་པོ་དམིགས་པ་གཅིག་ལ་དམིགས་ནས་ཞི་གནས་སྐྱེད་ནས་ཕྱིས་ནི་མང་
པོ་ལ་ཡང་དམིགས་པ་ཡིན་ཏེ། སྒོམ་རིམ་དང་པོ་ལས། གང་གི་ཚེ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཁྱུགས
པར་བྱེད་པ་དེའི་ཚེ་ཕུང་པོ་དང་ཁམས་ལ་སོགས་པའི་བྱེ་བྲག་གིས་རྒྱས་པར་དམིགས་པར་·····
བྱེད་པ་ཁོ་ན་སྟེ། དེ་སྐད་དུ་དགོངས་པ་ངེས་པར་འགྲེལ་བ་ལ་སོགས་པ་ལས་ཀྱང་། རྣལ་
འབྱོར་བ་རྣམས་ཀྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་བཅོ་བརྒྱད་ལ་དམིགས་པ་ལ་སོགས་པའི་བྱེ་བྲག་གིས་·········
དམིགས་པའི་རྣམ་པ་མང་དུ་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་ཐོག་མར
སེམས་གང་ལ་འཛིན་པའི་དམིགས་རྟེན་སྐྱེད་པའི་ཚད་ནི། དབུ་དང་ཕྱག་གཉིས་དང་སྐུའི་
ཁོག་གཞན་དང་ཞབས་གཉིས་རིམ་པ་བཞིན་དུ་ལན་འགའ་བྱུང་གསལ་གདབ་ལ། དེའི་

མཐར་སྐུའི་སྤྱི་ཡིད་ལ་བྱས་པ་ན་ཡིད་ངོར་ཡན་ལག་རགས་པ་རྣམས་ཆ་ཕྱེད་ཙམ་ཞིག་འཆར་
ཐུབ་པ་བྱུང་ན་འོད་དང་བཅས་པའི་གསལ་པོ་མ་བྱུང་ཡང་དེ་ཙམ་ཞིག་གིས་ཆོག་ཤེས་བྱས…
ནས་དེ་ལ་སེམས་གཟུང་དགོས་སོ། །དེའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་འདི་ལྟར་དེ་ཙམ་གྱིས་ཆོག་ཤེས་
བྱས་ནས་སེམས་མི་འཛིན་པར་དེ་ལས་ཀྱང་གསལ་བ་ཞིག་འདོད་ནས་ཡང་ཡང་གསལ…… …
བཏབ་ན་དམིགས་པ་ཙུང་ཟད་གསལ་དུ་འགྲོ་ཡང་སེམས་གནས་ཆའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་མི་རྙེད…
པར་མ་ཟད་རྙེད་པའི་གེགས་སུ་འགྱུར་ལ། དམིགས་པ་ཅེར་མི་གསལ་ཡང་ཆ་ཕྱེད་ཙམ་
གྱི་དམིགས་པ་དེ་ཉིད་ལ་སེམས་བཟུང་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་མྱུར་དུ་རྙེད་ཅིང་། དེ་ནས་གསལ་
བ་ལ་སོགས་བརྟན་པས་གསལ་ཆ་བདེ་བླག་ཏུ་འགྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ནི་སློབ་དཔོན་
ཡེ་ཤེས་སྡེའི་གདམས་པ་ལས་འབྱུང་སྟེ་གལ་ཆེ་བར་སྣང་ངོ་། །དམིགས་རྟེན་འཆར་ཚུགས་
ལ་སྤུ་བཞི་ཚན་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་མཛད་པ་སྣང་མོད་ཀྱང་གང་ཟག་གི་རིགས་ཀྱིས་རྣམ་པ་
འཆར་དཀའ་སླ་དང་ཤར་བ་ལ་ཡང་གསལ་མི་གསལ་དང་དེ་གཉིས་ཀྱང་བརྟན་མི་བརྟན་སྣ་
ཚོགས་པ་ཞིག་སྣང་བས་ངེས་པ་མེད་དོ། །གསང་སྔགས་ཀྱི་ལྷའི་རྣལ་འབྱོར་སྒྲུབ་པའི་སྐབས་
ཡིན་ན་ལྷའི་རྣམ་པ་གསལ་པོ་ངེས་པར་སྒྲུབ་དགོས་པས་དེ་མ་ཤར་གྱི་བར་དུ་ཐབས་དུ་མ……
ནས་དེ་སྐྱེད་པའི་ཐབས་བྱ་དགོས་ཀྱི། འདིར་ནི་ལྷའི་རྣམ་པ་ཆེས་འཆར་བར་དཀའ་ན་
སྔར་བསྟན་པའི་དམིགས་པ་གང་རུང་གཅིག་ལ་བྱས་ནས་སེམས་བཟུང་བས་ཆོག་སྟེ། ཞི་
གནས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཙམ་ཞིག་གྲུབ་པ་དགོས་པའི་གཙོ་བོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདིར་
ཡང་ལྷ་སྐུ་ལ་དམིགས་ནས་སྒྲུབ་ན་ནི་དེའི་རྣམ་པ་མ་ཤར་ཡང་སེམས་བཟུང་ན་འདོད་དོན…
མི་འགྲུབ་པས་རྣམ་པ་ཤར་བའི་སྟེང་དུ་སེམས་གཟུང་དགོས་ལ། དེ་ཡང་བྱུང་ཚད་ཀྱིས་
སྐུའི་སྤྱི་ལ་བཟུང་ཞིང་སྐུ་དེའི་ཆ་ཤས་འགའ་ཞིག་ཆེས་གསལ་བར་སྣང་ན་དེ་ལ་གཟུང་། དེ་
མི་གསལ་བར་སོང་ན་ཡང་སྤྱི་ལ་གཟུང་ངོ་། །དེའི་ཚེ་སེར་པོ་སྒོམ་འདོད་པ་ལ་དམར་པོ་ཤར་

བ་ལྷ་བུའི་ཁ་དོག་མ་ངེས་པ་དང་། བཞུགས་པའི་དབྱིབས་ཅན་སྒོམ་འདོད་པ་ལ་བཞེངས་པའི་དབྱིབས་ཤར་བ་ལྷ་བུའི་དབྱིབས་མ་ངེས་པ་དང་། གཅིག་སྒོམ་པར་འདོད་པ་ལ་གཉིས་ཤར་བ་ལྷ་བུའི་གྲངས་མ་ངེས་པ་དང་། ཆེ་བ་སྒོམ་པར་འདོད་པ་ལ་ཤིན་ཏུ་ཆུང་བ་ཤར་བ་ལྷ་བུའི་ཆེ་ཆུང་མ་ངེས་པ་བྱུང་ན། དེ་དག་གི་རྗེས་སུ་འབྲང་དུ་ཡེ་མི་རུང་བས་རྩ་བའི་དམིགས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཁོ་ན་ལ་དམིགས་རྟེན་བྱ་དགོས་སོ། །

གཉིས་པ་དེ་ལ་སེམས་ཇི་ལྟར་གཏོད་པའི་ཚུལ་ལ་གསུམ། སྐྱོན་མེད་པའི་ལུགས་གཞག་པ་དང་། སྐྱོན་དང་བཅས་པའི་ལུགས་བསལ་བ་དང་། ཐུན་གྱི་ཚད་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ནི། འདིར་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ནི་ཁྱད་པར་གཉིས་དང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་སེམས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བའི་གསལ་ཆའི་ངར་དང་ལྡན་པ་དང་། དམིགས་པ་ལ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་གནས་པའི་མི་རྟོག་པའི་གནས་ཆ་དང་ལྡན་པའོ། །འདི་ལ་ཁ་ཅིག་བདེ་བ་བསྣན་ནས་གསུམ་དུ་བྱེད་ལ། གཞན་དག་དྭངས་པ་ཡང་བསྣན་ནས་བཞིར་བྱེད་ཀྱང་དྭངས་པ་ནི་ཁྱད་པར་དང་པོར་འདུས་པས་ཟུར་དུ་སྨོས་མི་དགོས་ལ། ཚོར་བ་སིམ་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་དགའ་བདེ་ནི་སྐབས་འདིར་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་འབྲས་བུ་ལ་འབྱུང་ཡང་། བསམ་གཏན་དང་པོའི་ཉེར་བསྡོགས་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་···མཚུངས་ལྡན་དུ་མི་འབྱུང་ཞིང་། ཐེག་པ་གསུམ་གྱི་ཡོན་ཏན་སྒྲུབ་པའི་རྟེན་ལ་མཆོག་ཏུ་གསུངས་པའི་བསམ་གཏན་བཞི་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཀྱང་ལུས་བདེ་དང་སེམས་བདེ་གང་དང་ཡང་མཚུངས་ལྡན་དུ་མི་འབྱུང་བས་འདིར་མ་བགྲངས་སོ། །གསལ་ཆའི་ངར་ཆེ་བ་ཡང་གཟུགས་མེད་ཀྱི་སས་བསྡུས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་འགའ་ཞིག་ལ་མེད་ཀྱང་། མདོ་སྡེའི་རྒྱན་ལས། གཟུགས་མེད་སྤངས་པའི་བསམ་གཏན་དང་། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། བྱང་སེམས་དབང་ཐོབ་པ་འགའ་ཞིག་མ་གཏོགས་པའི་བྱང་སེམས་རྣམས་བསམ་གཏན་གྱི་སས····

བསྟུས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་བརྟེན་ནས་ཡོན་ཏན་སྒྲུབ་པར་གསུངས་པས་གསལ་བའི་ཁྱད་པར་བཤད་པ་ལ་སྐྱོན་མེད་དོ། །དེ་ལྟ་བུའི་གསལ་ཆའི་ངར་ཐོན་པ་ལ་ནི་ཁྱིང་བས་བར་དུ་གཅོད་ལ། རྩེ་གཅིག་པའི་མི་རྟོག་པ་ལ་ནི་རྒོད་པས་བར་དུ་གཅོད་པས། ཁྱིང་རྒོད་གཉིས་ཏིང་ངེ་འཛིན་རྣམ་དག་འགྲུབ་པའི་གེགས་ཀྱི་གཙོ་བོར་འོང་བའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་དེ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་ཁྱིང་རྒོད་ཕྲ་རགས་རྣམས་ལེགས་པར་ངོས་ཟིན་པ་ཞིག་དང་ངོས་ཟིན་ནས་དེ་གཉིས་འགོག་པར་བྱེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྐྱོང་ལུགས་རྣམ་དག་ཅིག་མི་ཤེས་ན། ལྷག་མཐོང་ལྟ་ཅི་སྨོས་ཏེ་ཞི་གནས་ཀྱང་སྐྱེ་བ་མི་སྲིད་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་དོན་དུ་གཉེར་བའི་བློ་ལྡན་རྣམས་ཀྱིས་ཚུལ་དེ་ལ་མཁས་པར་བྱའོ། །དེ་ལ་ཁྱིང་རྒོད་ནི་ཞི་གནས་འགྲུབ་པའི་འགལ་རྐྱེན་ཡིན་ཞིང་། འགལ་རྐྱེན་ངོས་འཛིན་པ་དང་འགོག་ཚུལ་དངོས་ནི་འོག་ཏུ་སྟོན་པས་འདིར་ནི་ཞི་གནས་འགྲུབ་པའི་མཐུན་རྐྱེན་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱེད་ཚུལ་བརྗོད་པར་བྱའོ། །

འདི་ལ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ནི་སེམས་དམིགས་པ་ལ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་གནས་པའི་ཆ་ཡིན་ལ་དེ་ཡང་དམིགས་པ་ལ་རྒྱུན་ལྡན་དུ་སྡོད་པ་ཞིག་དགོས་སོ། །དེ་ལ་ནི་སེམས་རྩ་བའི་དམིགས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལ་གཡེང་བར་མི་བྱེད་པའི་ཐབས་གཅིག་དང་། གཡེངས་མ་གཡེངས་དང་གཡེང་བར་འགྱུར་མི་འགྱུར་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ཤེས་པ་གཉིས་དགོས་པའི་དང་པོ་ནི་དྲན་པ་དང་གཉིས་པ་ནི་ཤེས་བཞིན་ཡིན་ཏེ། མདོ་སྡེའི་རྒྱན་གྱི་འགྲེལ་བ་ལས། དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་ནི་ཉེ་བར་གཏོད་པར་བྱེད་པ་སྟེ་གཅིག་གིས་སེམས་དམིགས་པ་ལས་མི་འཕྲོ་བར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་དང་། གཉིས་པས་སེམས་འཕྲོ་བ་རབ་ཏུ་ཤེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

དྲན་པ་ཉམས་ནས་དམིགས་པ་བརྗེད་ན་ཡེངས་ནས་དེ་མ་ཐག་ཏུ་དམིགས་པ་སྟོར་བར་འགྱུར་བས་དམིགས་པ་མ་བརྗེད་པའི་དྲན་པ་རྩ་བ་ཡིན་ནོ། །དྲན་པ་དེས་སེམས་དམིགས་པ་ལ་ཉེ་བར་གཏོད་ཚུལ་ནི་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་དམིགས་རྟེན་གསལ་བཏབ་ནས་མ་མཐའ

ཞིག་ཤར་བྱུང་བ་ན་དེ་ཤེས་པས་ཚོར་གྱིས་བཟུང་བའི་འཛིན་སྟངས་ཤུགས་ཅན་ཞིག་བསྐྱེད་ལ། སེམས་ཀྱི་འཕང་མཐོ་བར་བྱས་ཏེ་གསར་དུ་གང་ལ་ཡང་མི་དམིགས་པར་འཛོག……… པའོ། །

དྲན་པ་ནི་ཀུན་ལས་བཏུས་ལས། དྲན་པ་གང་ཞེ་ན་འདྲིས་པའི་དངོས་པོ་ལ་སེམས་ཀྱི་བརྗེད་པ་མེད་པ་སྟེ་རྣམ་པར་མི་གཡེང་བའི་ལས་ཅན་ནོ། །ཞེས་ཁྱད་པར་གསུམ་དང་ལྡན་པར་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་དམིགས་པ་ཡུལ་གྱི་ཁྱད་པར་ནི། སྔར་མ་འདྲིས་པའི་ཡུལ་ལ་དྲན་པ་མི་སྐྱེ་བས་འདྲིས་པའི་དངོས་པོ་ལ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། སྐབས་འདིར་ནི་སྔར་ངེས་པར་བྱས་པའི་དམིགས་རྟེན་གྱི་རྣམ་པ་ཤར་བའོ། །རྣམ་པའམ་འཛིན་སྟངས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི། སེམས་ཀྱི་བརྗེད་པ་མེད་པ་ཞེས་པ་ཡུལ་དེ་སེམས་ཀྱིས་མ་བརྗེད་པའི་ཆ་སྟེ། སྐབས་འདིར་ནི་དམིགས་རྟེན་མ་བརྗེད་པའོ། །མ་བརྗེད་པའི་ཚུལ་ནི་གཞན་གྱིས་དྲིས་པ་དང་རང་གིས་དེ་ལ་རྟོག་པ་བཙུག་པ་ན་དམིགས་རྟེན་དེ་ནི་འདི་འདྲ་བ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་སྨྲ་མས་བསྟན་པ་དྲན་ཐུབ་པ་ཙམ་ལ་མི་ཟེར་གྱི། སེམས་དམིགས་པ་ལ་བཏགས་པ་དེ་ཐུར་རེ་དྲན་ནས་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མི་ཡེངས་པ་སྟེ། ཡེངས་ན་ནམ་དེ་བྱུང་ཙམ་གྱིས་དྲན་པ་ཉམས་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་སེམས་དམིགས་རྟེན་ལ་སྔར་ལྟར་བཞག་ཟིན་པ་དང་འདི་ལྟར་དུ་དམིགས་པ་ལ་བཏགས་སོ་སྙམ་པ་ཞིག་བསྐྱེད་ལ། དེ་ནས་གསར་དུ་མི་རྟོག་པར་བློ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཤུགས་མ་ཆད་པར་སྐྱོང་བ་ནི་དྲན་པ་བསྟེན་ཚུལ་གྱི་གནད་དམ་པ་ཡིན་ནོ། །བྱེད་ལས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི། དམིགས་པ་ལས་སེམས་གཞན་དུ་མི་གཡེང་བར་བྱ་བའོ། །དེ་ལྟར་སེམས་དམིགས་པ་ལ་བཏགས་ཏེ་འདུལ་བ་ནི་གླང་པོ་ཆེ་འདུལ་བའི་དཔེས་གསུངས་ཏེ། དཔེར་ན། སྔོང་པོའམ་ཀ་བ་ཤིན་ཏུ་བརྟན་པ་ལ་ཞགས་ཐག་ཤིན་ཏུ་སྲ་བ་དུ་མས་མི་བསྲུན་པའི་གླང་པོ་བཏགས་ཏེ་གླང་རྫིས་ཇི་ལྟར་བསླབས་པ་ལྟར་བྱེད་ན་ལེགས། མི་བྱེད་ན་ལྕགས་

ཀུ་རྫོན་པོས་ཡང་ཡང་བཏབ་ནས་ཚར་བཅད་དེ་འདུལ་བ་ལྟར། སེམས་སྨྲང་པོ་ཆེ་མ་དུལ་བ་དང་འདྲ་བ་འདི་ཡང་ སྟར་བཤད་པའི་དམིགས་པའི་ཀ་བ་བརྟན་པོ་ལ་དྲན་པའི་ཐག་པས་བཅིང་ཞིང་། དེ་ལ་སྡོད་དུ་མ་བཏུབ་ན་ཤེས་བཞིན་གྱི་ལྕགས་ཀྱུས་གཙགས་ནས་ཁད་ཀྱིས་ཁད་ཀྱིས་དབང་དུ་བྱ་སྟེ། དབུ་མ་སྙིང་པོ་ལས། ཡིད་ཀྱི་སྨྲང་པོ་ལོག་འགྲོ་བ། །དམིགས་པའི་ཀ་བ་བརྟན་པོ་ལ། །དྲན་པའི་ཐག་པས་ངེས་བཅིངས་ནས། །ཤེས་རབ་ལྕགས་ཀྱུས་རིམ་དབང་བྱ། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། སྒོམ་རིམ་བར་བ་ལས་ཀྱང་། དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་གྱི་ཐག་པས་ཡིད་ཀྱི་སྨྲང་པོ་ཆེ་དམིགས་པའི་སྡོང་པོ་དེ་ཉིད་ལ·········གདགས་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །ལུང་སྔ་མ་ལས་ཤེས་བཞིན་ལྕགས་ཀྱུ་དང་འདྲ་བར་གསུངས་ལ། ལུང་ཕྱི་མས་ཐག་པ་དང་འདྲ་བར་གསུངས་པ་ནི་མི་འགལ་ཏེ། སེམས་དམིགས་པ་ལ་རྒྱུན་ལྡན་དུ་འདོགས་པ་དངོས་ནི་དྲན་པ་ཡིན་ལ། ཤེས་བཞིན་ཡང་བརྒྱུད་ནས་སེམས་དམིགས་པ་ལ་གཏོད་བྱེད་ཡིན་ཏེ། བྱིང་བ་དང་རྒོད་པ་དངོས་སམ་བྱིང་རྒོད་དུ་འགྱུར་བ་ཤེས་བཞིན་གྱིས་རིག་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་དག་གི་དབང་དུ་མི་གཏོང་བར···རྩ་བའི་དམིགས་པ་ལ་འཛོག་པའི་ཕྱིར་དང་། སྔར་དྲངས་པ་ལྟར་སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་ཀྱང་། དྲན་ཤེས་གཉིས་ཀ་དམིགས་པ་ལ་ཉེ་བར་གཏོད་བྱེད་དུ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དྲན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་འགྲུབ་པར་གསུངས་པ་དང་། དྲན་པ་ཐག་པ་དང་འདྲ་བར་སེམས་དངོས་སུ་དམིགས་པ་ལ་རྒྱུན་ལྡན་དུ་འདོགས་བྱེད་དུ་གསུངས་པས···ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་གཙོ་བོའི་སྐྱོང་ཚུལ་ནི་དྲན་པའི་སྐྱོང་ཚུལ་ཡིན་ལ། དྲན་པ་ཡང་ངེས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་འཛིན་སྟངས་ཅན་ཡིན་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱོང་བ་ན་ངེས་ཤེས་ཀྱི་འཛིན་སྟངས་དམ་པོ་མེད་པར་ཏད་དེ་འཛོག་པ་ལ་སེམས་དྭངས་པའི་གསལ་ཆ་འོང··········ཡང་། ངེས་ཤེས་ཀྱི་ངར་ཐོན་པའི་གསལ་ཆ་མི་ཐོན་པས་དྲན་པ་སྟོབས་ཅན་སྐྱེ་བར་མི་

འགྱུར་ལ། དེའི་ཕྱིར་བྱིང་བ་ཕྲ་མོ་ཡང་མི་ཁེགས་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱོན་ཅན་ཁོ་ནར་འགྱུར་རོ། །ལྷ་སྐུ་ལ་སོགས་པའི་དམིགས་རྟེན་གཞན་མི་འཛོག་པར་སེམས་མི་རྟོག་པ་ཙམ་སྐྱོང་བས་ཀྱང་སེམས་ཡུལ་གང་ལ་ཡང་ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པར་གཞག་པར་བྱའོ། །ཞེས་པའི་གདམས་ངག་དྲན་ནས་དེ་ནས་སེམས་མི་འཕྲོ་བ་ལ་མ་ཡེངས་པར་བྱ་དགོས་ལ། མ་ཡེངས་པ་དེ་ཡང་དམིགས་པ་མ་བརྗེད་པའི་དྲན་པ་དང་དོན་གཅིག་ཡིན་པས་དྲན་པའི་སྐྱོང་ཚུལ་ལས་མ་འདས་པས་དེ་ལྟར་སྒོམ་པ་དེས་ཀྱང་ངེས་ཤེས་ཀྱི་ཤུགས་ཐོན་པའི་དྲན་པ་བསྟེན་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །

སྐྱོན་དང་བཅས་པའི་ལུགས་བསལ་བ་ལ། བསལ་བྱའི་ལོག་རྟོག་འདི་ལྟ་བུ་ཡོད་དེ། སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ཤེས་པ་འཕང་ལེགས་པར་བསྟོད་དེ་བསྒྲིམས་ནས་མི་རྟོག་པར་བཞག་པ་ན་བྱིང་བའི་སྐྱོན་ཙང་ཟད་ཀྱང་མེད་མོད་ཀྱི། རྒོད་ཤས་ཆེ་བས་གནས་ཆ་རྒྱུན་འཐུད་ཐུབ་པ་མི་འོང་བ་མཐོང་ནས་རིག་པའི་གཟེངས་ཀྱང་སྨད། ལེགས་པར་སྒྲིམ་པ་ཡང་གློད་པས་གནས་ཆ་སྐྱུར་བོར་སྐྱེ་བ་མཐོང་ནས་ཐབས་དེ་ནི་གདམས་ངག་ཆེན་པོ་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་ངེས་པ་རྙེད་ནས་གློད་པ་རབ་ལ་སྒོམ་རབ་ཅེས་སྐད་གསང་མཐོན་པོས་སྒྲོག་པར་སྣང་ངོ་། །འདི་ནི་བྱིང་བ་སྐྱེས་པ་དང་སྒོམ་སྐྱེས་པ་གཉིས་མ་ཕྱེད་པའི་གཏམ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱོན་མེད་ནི་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ཁྱད་པར་གཉིས་དང་ལྡན་པ་དགོས་ཀྱི། སེམས་མི་རྟོག་པའི་གནས་ཆ་བརྟན་པ་གཅིག་པུས་མི་ཆོག་གོ །གལ་ཏེ་དེ་འདྲ་བ་དེ་ལ་སེམས་ཞིག་ཞིག་པོར་སོང་བའི་འཐིབས་པ་ཡོད་ན་བྱིང་བ་ཡིན་ཡང་། དེ་མེད་པར་སེམས་དྭངས་པའི་གསལ་ཆ་ཡོད་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱོན་མེད་ཡིན་ནོ་སྙམ་ན། དེ་ནི་རྨུགས་པ་དང་བྱིང་བ་གཉིས་མ་ཕྱེད་པའི་གཏམ་དུ་སྣང་བས་འདི་རྣམས་རྒྱས་པར་འོག་ཏུ་བསྟན་པར་བྱའོ། །དེས་ན་བསྒྲིམས་དྲགས་པའི་རིག་པ་ངར་ལྡན་དུ་བྱས་པ་ན་གསལ་ཆ་ཡོད་ཀྱང་རྒོད་ཤས་ཆེ་བས

གནས་ཆ་སྐྱེ་དཀའ་ལ།   དེ་ཏ་ཙང་སློད་ནས་བསྐྱངས་པ་ན་གནས་ཆ་ཡོད་ཀྱང་ཡིད་ཤས་ཆེ་
བས་ངར་ཐོན་པའི་གསལ་བ་མེད་དོ། །ཁྲིམས་དྲུགས་པ་དང་སྙོད་དྲུགས་པ་གང་དུ་ཡང་
མ་སོང་བའི་དམ་སྙོད་རན་པའི་མཚམས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་ཟིན་དཀའ་བའི་ཕྱིར་ཡིད་གོད་དང······
བྲལ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱེ་དཀའ་བ་ལ་དགོངས་ནས། སློབ་དཔོན་ཙན་དྲ་གོ་མིས། བརྩོན་
པ་བརྟེན་ན་གོད་པ་འབྱུང་འགྱུར་ཞིང་། །དེ་སྤངས་ན་ནི་ཞུམ་པ་སྐྱེ་བར་འགྱུར། །འདི་
ཡི་རིགས་པར་མཉམ་འཇུག་རྙེད་དཀའ་ན། །བདག་གིས་སེམས་དཀྲུགས་པས་ནི་ཅི་ཞིག་
བགྱི། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། བརྩོན་པ་བརྟེན་པ་ནི་བསྒྲིམས་དྲུགས་པ་སྟེ་དེ་བྱས་ན་ནི་
གོད་པ་འབྱུང་ལ། བསྒྲིམས་པ་དེ་སྤངས་ཤིང་སློད་དྲུགས་ན་སེམས་ནང་དུ་སྡོད་པའི་ཞུམ་
པ་སྐྱེ་བར་སྣང་བས་ཡིད་གོད་དང་བྲལ་ནས་ཆ་མཉམ་པར་གནས་པའི་སེམས་རིགས་པར······
མཉམ་དུ་འཇུག་པ་རྙེད་དཀའོ་ཞེས་པའི་དོན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡང་དེའི་འགྲེལ་བ་སངས་རྒྱས་
ཞི་བས་མཛད་པ་ལས། བརྩོན་པ་ནི་འདིར་དགེ་བའི་ཕྱོགས་ལ་མངོན་པར་སྤྲོ་བས་བསྒྲིམས་
ཏེ་འཇུག་པ་ལ་བྱ་ཡི། ཞེས་དང་། གོད་པར་འགྱུར་བའི་ཉེས་པ་མཐོང་ནས་བརྩོན་པ་
དེ་སྤངས་ཏེ་རྩོལ་བ་བཏང་བར་གྱུར་ན་སེམས་ནང་དུ་ཞུམ་ཞིང་། ཞེས་གསུངས་པས་སོ། །
ཡང་བཤགས་བསྟོད་ལས། འབད་པས་འཇུག་ན་རྒོད་པ་འབྱུང་འགྱུར་ཞིང་། །དེ་
སློད་ན་ནི་ཞུམ་པ་སྐྱེ་བར་འགྱུར། །འདི་ཡི་དབུ་མར་སྒྲུབ་པའང་རྙེད་དཀའ་ན། །བདག་
གི་སེམས་དཀྲུགས་པས་ནི་ཅི་ཞིག་བགྱི། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དེའི་འགྲེལ་བར་ཡང་། །
ཤིན་ཏུ་འབད་པས་བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་ཅིང་རྩོལ་བ་ན་ནི་སེམས་དེ་གོད་ཅིང་གཡེང་བ་འབྱུང་
བར་འགྱུར་བས་བཙམ་པས་རྩོལ་བ་ལས་ཀྱང་སེམས་གནས་པ་མི་རྙེད་ལ། དེ་ལྟར་དེ་ཉེས་
པ་ཉིད་ཡིན་པས་དེ་བཟློག་པའི་ཕྱིར་འབད་པས་འཇུག་པའི་སེམས་དེ་སློད་ཅིང་རྩོལ་བ········
བཏང་བར་གྱུར་ན་ནི་དམིགས་པའི་ཡུལ་བརྗོད་པ་ལ་སོགས་པའི་སྐྱོན་གྱིས་སེམས་ནང་དུ······

ཞུམ་ཞིང་བྱིང་བ་སྐྱེ་ཞིང་འབྱུང་བར་འགྱུར་བས། ཞེས་གསལ་བར་གསུངས་སོ། །དེས་ན་བྱིང་རྒོད་ཀྱི་མཐའ་གཉིས་དང་བྲལ་བའི་དབུ་མར་སྒྲུབ་པའམ་རིགས་པར་མཉམ་འཇུག་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཉིད་དཀའ་ཞེས་གསུངས་པས། རྒོད་པ་རབ་བྱུས་པས་ཆོག་ན་དཀའ་རྒྱུ་ཅི་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་དང་དེ་ལས་བྱིང་བ་སྐྱེ་བར་གསུངས་པས་ཚུལ་དེས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་པ་མི་རིགས་པར་གསལ་ལོ། །ཤིན་ཏུ་རྒོད་པའི་སེམས་དྭངས་པ་ཙམ་གྱི་གསལ་ཆས་མི་ཆོག་པར་འཛིན་སྟངས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཆ་དགོས་པར་ནི། འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱིས། དེ་ལ་འཛོག་པར་བྱེད་པ་དང་ཡང་དག་པར་འཛོག་པར་བྱེད་པ་ལ་ནི་བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡོད་དོ། །ཞེས་སེམས་གནས་པའི་ཐབས་དགུའི་སེམས་དང་པོ་གཉིས་ཀྱི་སྐབས་སུ་དེ་ལྟར་གསུངས་ཤིང་། སྒོམ་རིམ་དང་པོ་ལས་ཀྱང་། བྱིང་བ་བསལ་ལ་དམིགས་པ་དེ་ཉིད་དམ་དུ་གཟུང་ངོ་། །ཞེས་དང་། སྒོམ་རིམ་བར་བ་ལས་ཀྱང་། དེ་ནས་བྱིང་བ་ཞི་བར་བྱས་ནས་ཅི་ནས་ཀྱང་དམིགས་པ་དེ་ཉིད་སེམས་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་མཐོང་བར་འགྱུར་བ་དེ་ལྟར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །སེམས་ཀྱིས་གསལ་བར་མཐོང་བ་ཞེས་གསུངས་པས་ཡུལ་གསལ་བ་ཙམ་ལ་མི་ཟེར་གྱི། བློའི་འཛིན་སྟངས་ཤིན་ཏུ་གསལ་ཞིང་དམ་པ་ལ་ཟེར་བ་ཡིན་ནོ། །དྲན་པའི་བསྟེན་ལུགས་འདི་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་སྟེ། འདི་མ་ཤེས་པར་བསྒྲུངས་པའི་རྟགས་སུ་སྒོམ་ཇི་ཙམ་མང་དུ་བྱས་པ་ཙམ་དུ་བརྗེད་ངས་ཆེ་ཅ་འགྲོ་བ་དང་ཆོས་རྣམས་སོ་སོར་འབྱེད་པའི་ཤེས་རབ་རྟུལ་དུ་འགྲོ་བ་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་འདུག་པ་ལ། ཏིང་ངེ་འཛིན་བརྟན་པོ་ཡོད་པར་རློམ་པ་བྱེད་པར་སྣང་ངོ་། །

དེ་ལྟར་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་དྲན་པས་སེམས་དམིགས་པ་ལ་བཏགས་པ་དེའི་ཚེ་དམིགས་པ་ལེགས་པར་འཛིན་ཏམ་མི་འཛིན་གྱི་བྱ་ར་བྱེད་པའི་རྟོག་པ་བསྐྱེད་དུ་ཅུང་ངམ་སྙམ་ན། འདི་ནི་བྱ་དགོས་པ་ཡིན་ཏེ། སྒོམ་རིམ་བར་བ་ལས། དེ་ལྟར་གང་ལ་འདོད་པའི་དམིགས་

བ་དེ་ལ་སེམས་བཞག་ནས་དེ་ཉིད་ལ་ཕྱི་བཞིན་རྒྱུན་དུ་སེམས་གཞག་པར་བྱའོ། །དེ་ལ་ཉེ་བར་བཞག་ནས་སེམས་ལ་འདི་ལྟར་དཔྱད་པར་བྱ་སྟེ་ཅི་དམིགས་པ་ལ་སེམས་ལེགས་པར་……འཛིན་ཏམ་འོན་ཏེ་བྱིང་ངམ་འོན་ཏེ་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཡུལ་ལ་རྣམ་པར་འཆར་བས་རྣམ་པར་………གཡེངས་སམ་སྙམ་དུ་བརྟག་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ཡང་ཏིང་ངེ་འཛིན་བཏང་ནས་དེ་ལྟར་ལྟ་བ་མིན་གྱི། ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་གནས་བཞིན་པའི་ངང་ནས་ཟ་བའི་དམིགས་པ་ལ་སྟར་བཞག་པ་ལྟར་གནས་མི་གནས་དང་མི་གནས་ན་བྱིང་རྒོད་གང་དུ་སོང་ལྟ་བ་ཙམ་བྱེད་པ་སྟེ། ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་བཞག་ནས་ཏ་ཅང་ཐུང་བའི་དུས་ཀྱང་མ་ཡིན་ཏ་ཙང་རིང་བ་ཡང་མ་ཡིན་པར་བར་བར་དུ་བྱ་ར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཀློ་སྦ་མའི་ཤུགས་དང་ངར་མ་ཟད་ཙམ་ནས་འདི་བྱས་པ་ན་ཀློ་དེའི་ངོར་སྐྱེས་ནས་ངར་ལྡན་ལ་གནས་པའི……ཕྱུན་རིང་དུ་འགྲོ་བ་དང་བྱིང་བ་དང་རྒོད་པ་སྨྱུར་དུ་རྟོགས་པའི་དགོས་པ་ཡོད་དོ། །དེ་བཞིན་དུ་བར་བར་དུ་དམིགས་པ་སྔ་མ་དྲན་ཙམ་དྲན་ཙམ་བྱས་ནས་སྐྱོང་བ་ལ་ཡང་དྲན་པ…སྟོབས་ཆེ་བ་དང་རྒྱུན་ལྡན་དུ་འཇུག་པའི་རྒྱུར་དགོས་པས་དྲན་པའི་སྐྱོང་ཚུལ་ཡིན་ཏེ། ཉན་ས་ལས། དེ་ལ་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད་གང་ཞེ་ན། སྨྲས་པ། ཡང་དང་ཡང་དུ་རྗེས་སུ་དྲན་པ་དང་ཆ་མཐུན་པ་ལ་དམིགས་པ་དང་རྒྱུན་དང་ལྡན་པ་དང་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་མེད་པ……དང་དགའ་བ་དང་ལྡན་པའི་སེམས་ཀྱི་རྒྱུན་གང་ཡིན་པ་སྟེ། དེ་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཅེས་ཀྱང་བྱ། དགེ་བའི་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད་ཅེས་ཀྱང་བྱའོ། །དེ་ལ་ཅི་ཞིག་ཡང་དང་ཡང་དུ་རྗེས་སུ་དྲན་པར་བྱེད་ཅེ་ན། སྨྲས་པ། ཆོས་གང་དག་བཟུང་ཞིང་མཉན་པ་དང་བླ་མ་དག་ལས་གདམས་ཤིང་རྗེས་སུ་བསྟན་པ་ཐོབ་པ་གང་ཡིན་པ་དེའི་དབང་དུ་བྱས་ནས……མཉམ་པར་བཞག་པའི་ས་པའི་མཚན་མ་མངོན་དུ་བྱ་སྟེ་དམིགས་པ་དེ་ལ་རྒྱུན་དང་ལྡན་པའི་དྲན་པས་རྗེས་སུ་འཇུག་པར་བྱེད་ཅིང་ཉེ་བར་གཏོད་པར་བྱ་བའོ། །ཞེས་དང་། དབུས་

མཐའི་འགྲེལ་བཤད་ལས་ཀྱང་དྲན་པ་ནི་དམིགས་པ་མ་བརྗེད་པའོ། །ཞེས་བྱ་བ་ནི་སེམས་གནས་པར་བྱ་བའི་གདམས་ངག་ཡིད་ཀྱིས་བརྗོད་ཅེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ །ཞེས་གསུངས་པས། དྲན་པ་བསྟེན་པ་ནི་དམིགས་པ་ལས་གཡེང་བའི་བརྗེད་ངས་འགོག་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་པས་དེ་འགོག་པའི་དམིགས་པ་མ་བརྗེད་པ་ནི་ཡིད་ཀྱིས་དམིགས་པ་བརྗོད་པ་སྟེ། ཡང་ཡང་དམིགས་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པའོ། །དཔེར་ན། ཤེས་པའི་དོན་འགའ་ཞིག་བརྗེད་ཀྱིས་དོགས་པ་ན། ཡང་ཡང་ཡིད་ལ་དྲན་པར་བྱས་ན་བརྗེད་དཀའ་བ་དང་འདྲའོ། །དེས་ན་དམིགས་པ་བར་བར་དུ་དྲན་པར་བྱེད་པ་ནི་དྲན་པ་སྟོབས་ལྡན་སྐྱེ་བ་ལ་དགོས་ལ། སེམས་དམིགས་པ་ལས་གཞན་དུ་མི་གཡེང་བར་ཚོར་རེ་བཟུང་ནས་བྱ་ར་བྱེད་པ་ནི་བྱིང་རྒོད་རྟོགས་པའི······ཤེས་བཞིན་མཐུ་ལྡན་དུ་འགྲོ་བའི་ཐབས་ཡིན་པས། དེ་འདྲ་བ་དེ་ལ་ཡང་རྟོག་པ་ཡིན་སྙམ་ནས་བཀག་ན་དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་སྟོབས་ལྡན་སྐྱེ་བར་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བར་ཤེས་པར·········བྱའོ། །

<u>གསུམ་པ་ཐུན་གྱི་ཚད་བསྟན་པ་ནི།</u> འོ་ན་དྲན་པས་སེམས་དམིགས་པ་ལ་བཏགས་པ་དེ་ལ་འདི་ཙམ་བར་དུ་འཛོག་ཅེས་པའི་ཐུན་ཚད་ངེས་པ་ཡོད་དམ་མེད་ཅེ་ན། འདི་ལ་བོད་ཀྱི་བརྒྱུད་པ་སོ་སོའི་བླ་མ་གོང་མ་ཐམས་ཅད་ཐུན་ཆུང་ལ་གྲངས་མང་བར་བྱ་དགོས······གསུང་ངོ་། །དེའི་རྒྱུ་མཚན་ཡང་ཁ་ཅིག་ན་རེ། ཐུན་ཆུང་ངེ་བའི་སྒོམ་དང་བཟང་གྱིས་བྱས་ན་ཉིང་མ་རེས་ཀྱང་སྒོམ་པ་ལ་སྤྲོད་ལ་ཐུན་རིངས་ན་སུན་པར་འགྱུར་བར་འདོད་ཅིང་། གཞན་དག་ནི་ཐུན་རིངས་ན་བྱིང་རྒོད་ཀྱི་དབང་དུ་འགྲོ་སླ་བས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱོན་མེད་སྐྱེ···དཀའ་བར་བཞེད་དོ། །ཤཱན་ས་ལ་སོགས་པའི་གཞུང་ཆེ་བ་རྣམས་ནས་ཐུན་གྱི་ཚད་གསལ་བར་གསུང་བ་མི་སྣང་ཡང་། སྒོམ་རིམ་ཐ་མ་ལས། དེ་ལྟ་བུའི་རིམ་པ་འདིས་ཆུ་ཚོད་གཅིག་གམ་སེལ་ཚེ་ཐུན་ཕྱེད་དམ་ཐུན་གཅིག་གམ་ཇི་སྲིད་ནུས་པ་དེ་སྲིད་དུ་འདུག་པར·······

བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་ལ། འདི་ནི་གནས་གྲུབ་ཟིན་ནས་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པའི་དུས་ཀྱི་ཐུན་ཚད་ཀྱི་སྐབས་སུ་གསུངས་སྣང་ཡང་། ཐོག་མར་ཞི་གནས་སྒྲུབ་པའི་སྐབས་སུ་ཡང་འདྲ་བར་མཐོང་བས་དེ་ལྟར་བྱའོ། །དེ་ཡང་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་གྱི་དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་གྱི་སྐྱོང་ལུགས་དམིགས་པ་དྲན་པ་དང་བྱ་ར་བྱེད་པའི་ལྟ་རྟོག་བར་བར་དུ་བྱེད་ན…… ཐུན་ཐུང་རིང་ཡང་སྐྱོན་དུ་མི་འགྱུར་མོད། འོན་ཀྱང་ལས་དང་པོ་བ་ཕལ་ཆེ་བ་ལ་ཐུན་རིངས་ན། ཡང་ན་བརྗེད་ངས་སྐྱེས་ནས་ཡེངས་ནས་འགྲོ་ཞིང་དེའི་ཚེ་སེམས་བྱིང་བའམ་རྒོད་པ་གང་བྱུང་ཡང་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་ནས་ངོ་ཤེས་པ་ཙམ་མ་གཏོགས་པ་མྱུར་པོར་ངོས་མི… ཟིན་ལ། ཡང་ན་དྲན་པ་མ་བརྗེད་ཀྱང་བྱིང་རྒོད་ཀྱི་དབང་དུ་འགྲོ་སླ་ཞིང་བྱིང་རྒོད་བྱུང་བ་རྣམས་མྱུར་པོར་ངོས་མི་ཟིན་པར་སྣང་ངོ། །དེ་གཉིས་ཀྱི་སྔ་མས་ནི་དྲན་པ་སྟོབས་ལྡན་སྐྱེ་བ་ལ་བར་དུ་གཅོད་པར་འགྱུར་ལ། ཕྱི་མས་ནི་ཤེས་བཞིན་སྟོབས་ལྡན་སྐྱེ་བ་ལ་བར་དུ་གཅོད་པས་བྱིང་རྒོད་གཅོད་པ་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བར་འགྱུར་རོ། །ཁྱད་པར་དུ་དམིགས་པ་བརྗེད་ནས་ཡེངས་ཏེ་བྱིང་རྒོད་བྱུང་བ་ངོས་མི་ཟིན་པ་ནི། དམིགས་པ་མ་བརྗེད་པའི་ངང་ནས་བྱིང་རྒོད་སྐྱུར་པོར་ངོས་མི་ཟིན་པ་ལས་ཆེས་ཤིན་ཏུ་ངན་པ་ཡིན་པས་ཡེངས་ནས་འགྲོ… བའི་དྲན་པ་ཉམས་པ་འགོག་པའི་གཉེན་པོ་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་གྱི་དྲན་པ་སྐྱོང་ཚུལ་གལ་ཆེ… བ་ཡིན་ནོ། །ཡེངས་ནས་འགྲོ་བའི་བརྗེད་ངས་ཆེ་བ་དང་བྱིང་རྒོད་སྐྱུར་པོར་ངོས་མི་ཟིན་པའི་ཤེས་བཞིན་མཐུ་ཆུང་ན་ཐུན་ཆུང་དུ་དགོས་ལ། བརྗེད་ངས་སྐྱེ་དཀའ་ཞིང་བྱིང་རྒོད་སྐྱུར་དུ་རྟོགས་ནུས་པར་སྣང་ན། ཐུན་ཐུང་རིང་ཡང་སྐྱོན་མེད་པ་ལ་དགོངས་ནས་ཆུ་ཚོད་གཅིག་ལ་སོགས་པའི་ཡུན་ཚད་མ་ངེས་པར་གསུངས་ཤིང་། མདོར་ན་རང་གི་བློའི་ནུས་པ་དང་བསྟུན་དགོས་པས་ཇི་སྲིད་ནུས་པ་དེ་སྲིད་དུ་ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །གཞན་ཡང་ལུས་དང་སེམས་ལ་སྒྲོ་བུར་བའི་གནོད་པ་མ་བྱུང་ན་མཉམ་པར་འཇོག་ལ། བྱུང་ན་ཡུ

ཚོགས་བྱས་ཏེ་མི་སྒོམ་པར་དེ་མ་ཐག་བཞག་ནས་ཁམས་ཀྱི་བར་ཆད་བསལ་ཏེ་སྒོམ་པ་ནི······ མཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་དགོངས་པ་ཡིན་པས་དེ་ལྟར་བྱེད་པའང་ཐུན་ཇི་ཙམ་གྱི་བར་དུ་སྒོམ་པའི་ཡན་ལག་ཏུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གསུམ་པ་དམིགས་པ་ལ་གཏད་པའི་འོག་ཏུ་ཇི་ལྟར་བྱ་བ་ལ་གཉིས། བྱིང་རྒོད་བྱུང་བའི་དུས་སུ་ཇི་ལྟར་བྱ་བ་དང་། བྱིང་རྒོད་དང་བྲལ་བའི་དུས་སུ་ཇི་ལྟར་བྱ་བའོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། བྱིང་རྒོད་ངོས་མི་ཟིན་པའི་གཉེན་པོ་བསྟེན་པ་དང་། ངོས་ཟིན་ཀྱང་དེ་སྤོང་བའི་ཕྱིར་དུ་མི་རྩོལ་བའི་གཉེན་པོ་བསྟེན་པའོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། བྱིང་རྒོད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་གཏན་ལ་དབབ་པ་དང་། སྒོམ་པའི་དུས་སུ་དེ་རྟོགས་པའི་ཤེས་བཞིན་སྐྱེད་པའི་ཐབས་སོ། །དང་པོ་ལ། རྒོད་པ་ནི། ཀུན་ལས་བཏུས་ལས། རྒོད་པ་གང་ཞེ་ན་སྡུག་པའི་མཚན་མའི་རྗེས་སུ་འཇུག་པའི་འདོད་ཆགས་ཀྱི་ཆར་གཏོགས་པའི་སེམས······ རྣམ་པར་མ་ཞི་བ་སྟེ་ཞི་གནས་ཀྱི་བར་དུ་གཅོད་པའི་ལས་ཅན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཏེ། འདི་ལ་གསུམ་ལས། དམིགས་པ་ནི། ཡུལ་ཡིད་དུ་འོང་ཞིང་སྡུག་པའོ། ། རྣམ་པ་ནི། སེམས་རྣམ་པར་མ་ཞི་ཞིང་ཕྱིར་ལ་འཕྲོ་བ་སྟེ་འདོད་ཆགས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན་པས་ཡུལ་ལ་སྲེད་པའི་རྣམ་པས་འཇུག་པའོ། །བྱེད་ལས་ནི། སེམས་དམིགས་པ་ལ་གནས་པའི་བར་གཅོད་བྱེད་པའོ། །སེམས་ནང་དུ་དམིགས་པ་ལ་བཏགས་པ་ན་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་ལ་ཆགས་པའི་རྒོད་པས་དབང་མེད་དུ་ཡུལ་དེ་དག་ལ་སེམས་འདྲེན་ཞིང་གཡེང་······ བར་བྱེད་དེ། བཤགས་བསྟོད་ལས། ཇི་ལྟ་ཇི་ལྟར་ཞི་གནས་ལ་དམིགས་ཤིང་། །དེ་དང་དེར་ཡིད་ཡང་ཡང་གཏད་པ་ན། །དེ་དང་དེ་ལས་ཉོན་མོངས་ཞགས་པ་ནི། །ཡུལ་ལ་ཆགས་པའི་ཐག་པས་དབང་མེད་དྲངས། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །འོ་ན་ཉོན་མོངས་གཞན་གྱི་སྒོ་ནས་སེམས་དམིགས་པ་ལས་གཞན་དུ་གཡེང་བར་བྱེད་པའི་འཕྲོ་བ···

དང་དེ་བཞིན་དུ་དགེ་བའི་དམིགས་པ་གཞན་ལ་འཕྲོ་བ་དེ་རྒོད་པ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། རྒོད་
པ་ནི་འདོད་ཆགས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན་པས་ཉོན་མོངས་གཞན་གྱི་སྒོ་ནས་གཡེང་བ་ནི་རྒོད་····
པ་མིན་གྱི། ཉེ་ཉོན་ཉི་ཤུའི་ནང་ཚན་གྱི་སེམས་བྱུང་རྣམ་གཡེང་ཡིན་ནོ། །དགེ་བའི་
དམིགས་པ་ལ་འཕྲོ་བ་ནི་དགེ་བའི་སེམས་དང་སེམས་བྱུང་ཅི་རིགས་སུ་འགྱུར་བས་འཕྲོ་བ·······
ཐམས་ཅད་རྒོད་པ་མིན་ནོ། །བྱིང་བ་ནི། འགྱུར་མང་པོ་ལས་ཞུམ་པ་ཞེས་པར་ཡང་
བསྒྱུར་ཏེ། ཡི་ཤི་བའི་ཞུམ་པ་དང་ནི་མི་གཅིག་གོ དེའི་མཚན་ཉིད་ལ་གདངས་རིའི་ཁྲིད་
ཀྱི་བསམ་གཏན་པ་ཕལ་མོ་ཆེ་རྣམས་ནི། ཡུལ་གཞན་ལ་འཕྲོ་བ་མེད་པར་གནས་ཤིང་གསལ་
དྭངས་ནི་མེད་པའི་སེམས་རྨུགས་པ་ཞིག་ལ་བྱིང་བར་འདོད་པར་སྣང་ངོ་། །འདི་ནི་མི་
རིགས་ཏེ། རྨུགས་པ་ནི་བྱིང་བའི་རྒྱུར་གསུངས་པས་དེ་གཉིས་སོ་སོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ།
སྒོམ་རིམ་བར་བ་ལས། དེ་ལ་གལ་ཏེ་རྨུགས་པ་དང་གཉིད་ཀྱིས་ནོན་ནས་སེམས་བྱིང་ངམ་
བྱིང་དུ་དོགས་པར་མཐོང་ན། ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་དང་། དགོངས་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་།
གལ་ཏེ་རྨུགས་པ་དང་གཉིད་ཀྱིས་བྱིང་བའམ་སྙོམས་པར་འཇུག་པའི་ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་པ···
གང་ཡང་རུང་བས་ཉོན་མོངས་པར་གྱུར་ན་དེ་ནི་ནང་དུ་སེམས་རྣམ་པར་གཡེང་བ་ཡིན·······
ནོ། །ཞེས་རྨུགས་པ་དང་གཉིད་ཀྱི་མཐུས་སེམས་བྱིང་ན་ནང་གི་རྣམ་གཡེང་དུ་གསུངས་
པའི་ཕྱིར་རོ། །ཀུན་ལས་བཏུས་ལས་ཀྱང་། བྱིང་བ་ཉེ་ཉོན་གྱི་རྣམ་གཡེང་གི་སྐབས་
སུ་བཤད་མོད་ཀྱང་། དེར་བཤད་པའི་རྣམ་གཡེང་ལ་དགེ་བ་ཡང་བྱུང་བས་ཉོན་མོངས་
ཅན་དུ་མ་ངེས་སོ། །དེས་ན་རྨུགས་པ་ནི། ཀུན་ལས་བཏུས་ལས། རྨུགས་པ་གང་
ཞེ་ན། གཏི་མུག་གི་ཆར་གཏོགས་པའི་སེམས་ལས་སུ་མི་རུང་བ་ཉིད་དེ། ཉོན་མོངས་
པ་དང་ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གྲོགས་བྱེད་པའི་ལས་ཅན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་
པས། གཏི་མུག་གི་ཆ་ཤས་ལུས་དང་སེམས་ལྕི་ཞིང་ལས་སུ་མི་རུང་བ་ཡིན་ཏེ། མཛོད་འགྲེལ་

ལས། ཐུགས་པ་གང་ཞེ་ན། ལུས་ཞི་བ་ཉིད་དང་སེམས་ཞི་བ་ཉིད་དེ་ལུས་ལས་སུ་མི་
རུང་བ་ཉིད་དང་སེམས་ལས་སུ་མི་རུང་བ་ཉིད་གང་ཡིན་པའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །བྱིང་
བ་ནི། སེམས་ཀྱིས་དམིགས་པ་འཛིན་པའི་འཛིན་སྟངས་སྔོད་ནས་དམིགས་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ་
ཕའམ་དམ་པར་མི་འཛིན་པ་ཡིན་པས་དྭངས་ཆ་ཡོད་ཀྱང་དམིགས་པའི་འཛིན་སྟངས་ཤིན་···
ཏུ་གསལ་བ་མེད་ན་བྱིང་བར་འགྲོ་སྟེ། སྒོམ་རིམ་བར་པ་ལས། གང་གི་ཚེ་དམུས་ལོང་
ལྟ་བུའམ། མི་མུན་པར་ཞུགས་པ་ལྟ་བུའམ། མིག་བཙུམས་པ་ལྟ་བུར་སེམས་ཀྱིས་
དམིགས་པ་གསལ་བར་མི་མཐོང་བ་དེའི་ཚེ་བྱིང་བར་གྱུར་པར་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་
གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞུང་ཆེ་བ་གཞན་ནས་བྱིང་བའི་མཚན་ཉིད་གསལ་བར་བཟུང་
བ་མ་མཐོང་ངོ་། །བྱིང་བ་ལ་ནི་དགེ་བ་དང་ལུང་མ་བསྟན་གཉིས་ཡོད་ལ། ཐུགས་པ་
ནི་མི་དགེ་བ་དང་བསྒྲིབས་ལ་ལུང་མ་བསྟན་གང་རུང་དང་གཏི་མུག་གི་ཆ་ཤས་ཁོ་ན་ཡིན······
ནོ། །གཞུང་ཆེ་བ་རྣམས་ནས་ཀྱང་། བྱིང་བ་སེལ་བ་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་གཟུགས་ལ་སོགས་
པ་དགའ་བའི་ཡུལ་ཡིད་ལ་བྱ་བ་དང་སྣང་བ་བསྒོམས་ནས་སེམས་གཟེངས་བསྟོད་དགོས······
པར་གསུངས་པས་སེམས་ལ་མུན་པ་བབ་པ་ལྟ་བུའི་ཡུལ་མི་གསལ་བ་དང་བློའི་འཛིན་སྟངས་
འཕང་དམའ་རུ་སོང་བ་རྣམས་བཀག་ནས། དམིགས་པ་གསལ་བ་དང་འཛིན་སྟངས་ཀྱི་
གྲིམས་ཆ་གཉིས་ཅར་དགོས་ཀྱི། ཡུལ་གསལ་བ་ཙམ་དང་ཡུལ་ཅན་གྱི་དྭངས་ཆ་ཙམ་གྱིས་
མི་ཆོག་གོ །རྒོད་པ་རིག་པར་སླ་ལ། བྱིང་བ་ཁྲངས་ཐུབ་པའི་གཞུང་ཆེ་བ་རྣམས་ནས་
གསལ་བར་ངོས་མ་བཟུང་བས་ཤེས་དཀའ་བར་སྣང་ཞིང་ཤིན་ཏུ་གལ་ཡང་ཆེ་བར་སྣང་སྟེ།
འདི་ལ་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱོན་མེད་དུ་འཁྲུལ་ས་ཆེ་བར་སྣང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་བློ་ཞིབ་
མོས་ཉམས་མྱོང་གི་སྟེང་ནས་སྒོམ་རིམ་དུ་གསུངས་པ་ལྟར་ལེགས་པར་བརྟགས་ལ་ངོས་ཟིན་···
པར་བྱའོ། །

བྱིང་རྒོད་རྟོགས་པའི་ཤེས་བཞིན་སྐྱེད་པའི་ཐབས་ནི། བྱིང་རྒོད་ཀྱི་གོ་བ་ཡོད་པ་ཙམ་གྱིས་མི་ཆོག་གི བསྒོམས་པའི་ཚེ་ན་བྱིང་རྒོད་བྱུང་མ་བྱུང་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ཤེས་པའི་ཤེས་བཞིན་སྐྱེད་ཐུབ་པ་ཞིག་དགོས་སོ། །དེ་ཡང་ཤེས་བཞིན་སྟོབས་ལྡན་རིམ་གྱིས་བསྐྱེད་པས་བྱིང་རྒོད་བྱུང་བའི་དེ་མ་ཐག་ཏུ་དེ་ངོས་ཟིན་པའི་ཤེས་བཞིན་སྐྱེ་ཐུབ་པ་ལྟ་ཅི་སྨོས་ཏེ། དངོས་སུ་མ་སྐྱེས་པར་སྐྱེ་བའི་གྲབས་བྱེད་པ་ནས་རིག་པའི་ཤེས་བཞིན་སྐྱེ་དགོས་ཏེ། སྒོམ་རིམ་ཕྱི་མ་གཉིས་ལས། སེམས་བྱིང་ངམ་བྱིང་དུ་དོགས་པར་མཐོང་ན། ཞེས་པ་དང་། སེམས་རྒོད་པའམ་རྒོད་དུ་དོགས་པར་མཐོང་བ། ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་བུའི་ཤེས་བཞིན་ཞིག་མ་སྐྱེས་ཀྱི་བར་དུ་འདི་ནས་འདིའི་བར་ལ་བྱིང་རྒོད་མེད་པའི་སྒོམ་སྐྱོན་མེད་བྱུང་ངོ་ཞེས་ཐག་བཅད་ཀྱང་ངེས་པར་མི་འགྲོ་སྟེ། བྱིང་རྒོད་བྱུང་ཡང་ངེས་པར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་ཏེ་ཤེས་བཞིན་སྟོབས་ལྡན་མ་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་དབུས་མཐའ་ལས། བྱིང་དང་རྒོད་པ་རྟོགས་པ་དང་། །ཞེས་བྱིང་རྒོད་རྟོགས་པ་ལ་ཤེས་བཞིན་དགོས་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ན་བྱིང་རྒོད་བྱུང་ན་མི་རིག་པ་མི་སྲིད་པའི་ཤེས་བཞིན་མ་སྐྱེས་ན་དུས་རིང་པོར་སྒོམ་ཡོ་བྱས་ཀྱང་བྱིང་རྒོད་བྱུང་བཞིན་དུ་མི་ཚོར་བར་བྱིང་···········རྒོད་ཕྲ་མོས་དུས་འདའ་བ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་ཤེས་བཞིན་དེ་ཇི་ལྟར་བསྐྱེད་སྙམ་ན་འདི་ལ་སྔར་བསྟན་པའི་དྲན་པའི་སྐྱོང་ལུགས་དེ་རྒྱུ་གལ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་དྲན་པ་རྒྱུན་ལྡན་པ་དེ་བསྐྱེད་ནུས་ན་དམིགས་པ་བརྗེད་ནས་ཡེངས་ཏེ་འགྲོ་བ་དགག་པར···········ནུས་པས་བྱིང་རྒོད་སྐྱེས་པ་ཡུན་རིང་པོར་མི་ཚོར་བ་ཟློག་པས་བྱིང་རྒོད་རྟོགས་སླ་བའི་ཕྱིར···ཏེ། དྲན་པ་ཉམས་པའི་དུས་ཀྱི་བྱིང་རྒོད་རིག་པ་དང་མ་ཉམས་པའི་དུས་ཀྱི་བྱིང་རྒོད་རིག་པའི་དུས་རིང་ཐུང་གཉིས་སྦྱོང་བ་ལ་བསྒོར་ནས་བལྟས་ན་ཆེས་གསལ་ལོ། །དེ་ལ་དགོངས་ནས་སྤྱོད་འཇུག་ལས་ཀྱང་། གང་ཚེ་དྲན་པ་ཡིད་སྒོ་ནས། །བསྲུང་བའི་

དོན་དུ་གནས་གྱུར་པ། །དེ་ཚེ་ཤེས་བཞིན་འོང་འགྱུར་ཞིང་། །ཞེས་པ་དང་། དབུས་མཐའི་འགྲེལ་བཤད་ལས་ཀྱང་། ཤེས་བཞིན་ནི་དྲན་པ་མ་བརྗེད་པར་གྱུར་ན་བྱིང་བ་དང་རྒོད་པ་རྟོགས་པའོ། །ཞེས་བྱ་བ་ནི་དྲན་པ་ཉེ་བར་གནས་པ་ཤེས་བཞིན་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་དྲན་པ་མ་བརྗེད་པར་གྱུར་ན་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་ཏེ། ཞེས་གསུངས་སོ། །རྒྱུ་གཅིག་ནི་ཤེས་བཞིན་གྱི་སྐྱོང་ལུགས་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་སེམས་ལྟ་སྐུ་སོགས་གཟུང་བའི་རྣམ་པ་ལ་དམིགས་པའམ་སྐྱོང་བ་རིག་ཙམ་གསལ་ཙམ་སོགས་……འཛིན་པའི་རྣམ་པ་ལ་དམིགས་ནས་སྔར་བཤད་པ་བཞིན་དྲན་པ་བསྟེན་པའི་ངང་ནས། དེ་ལས་གཞན་དུ་འཕྲོ་མི་འཕྲོ་ལ་བྱ་ར་ཐུ་རེ་བྱས་ནས་སེམས་འཛིན་པ་ཡིན་ཏེ་འདི་ནི་ཤེས……བཞིན་སྐྱོང་བའི་གནད་དུ་བཟུང་ངོ་། །དེ་ལྟར་ཡང་སྤྱོད་འཇུག་ལས། ལུས་དང་སེམས་ཀྱི་གནས་སྐབས་ལ། །ཡང་དང་ཡང་དུ་བརྟག་བྱ་བ། །དེ་དེ་ཁོ་ན་མདོར་ན་ནི། །ཤེས་བཞིན་སྲུང་བའི་མཚན་ཉིད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །དེས་ན་འདིས་ནི་བྱིང་རྒོད་སྐྱེ་བའི་གྲབས་བྱེད་པ་ནས་རིག་པའི་ཤེས་བཞིན་བསྐྱེད་ལ། དྲན་པ་བསྟེན་རྩལ་གྱིས་ནི་ཡེངས་ནས་འགྲོ་བའི་བརྗེད་ངས་འགོག་པ་ཡིན་པས་ལེགས་པར་དམིགས་བྱེད་པ……ཞིག་དགོས་སོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་པར་བློ་དེ་རྣམས་ཐམས་ཅད་གཅིག་ཏུ་འདྲེས་ནས་དམིགས་བྱེད་པའི་གོ་བ་མེད་པར་དེང་སང་སྐྱོང་བ་བཞིན་དུ་བསྐྱངས་ན། རྒྱུ་ཐམ་ཐོམ་ཀྱིས་བསྒྲུབས་པའི་འབྲས་བུ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཀྱང་དེ་འདྲ་ཞིག་འབྱུང་དུ་དོགས་སོ། །དེས་ན་གཞུང་ཁུངས་ཐུབ་ཆེན་མོ་རེ་དང་བསྟུན་ཏེ་ཤིན་ཏུ་ཞིབ་པའི་རྣམ་དཔྱོད་ཀྱིས་དཔྱད་ནས་ཉམས་ལེན་གྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཞིག་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་ཡི། སྙིང་རུས་ཙམ་ལ་རེ་བར་མི་བྱ་སྟེ། ཕར་ཕྱིན་བསྡུས་པ་ལས། བརྩོན་འགྲུས་གཅིག་པུ་བྱས་པ་ངལ་བའི་མཐའ། །ཤེས་རབ་གྲོགས་ཀྱིས་བསྐྱངས་ན་དོན་ཆེན་འགྲུབ། །ཅེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

གཉིས་པ་ངོས་ཟིན་ཀྱང་དེ་སྤང་བའི་ཕྱིར་དུ་མི་རྩོལ་བའི་གཉེན་པོ་བསྟེན་པ་ནི། སྔར་བཤད་པ་ལྟར་དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་གྱི་སྐྱོང་ལུགས་ལེགས་པར་བྱས་པས་དྲན་ཤེས་ཤིན་ཏུ་སྟོབས་དང་ལྡན་པ་སྐྱེས་ཏེ། བྱིང་རྒོད་ཤིན་ཏུ་ཕྲ་བའང་ཤེས་བཞིན་གྱིས་རིག་པར་ནུས་པས་བྱིང་རྒོད་བྱུང་བ་ངོས་མི་ཟིན་པའི་སྐྱོན་མེད་ཀྱང་། དེ་གཉིས་བྱུང་མ་ཐག་ནས་འགོག་པའི་རྩོལ་བ་མི་སྟེན་པར་དང་དུ་ལེན་པའི་མི་རྩོལ་བའམ་འདུ་མི་བྱེད་པ་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྐྱོན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟར་བྱས་ན་བློ་ལང་དུ་སོང་ནས་བྱིང་རྒོད་དང་བྲལ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་བསྐྱེད་པར་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་བྱིང་རྒོད་བྱུང་བ་སྤོང་བ་ལ་འདུ་མི་བྱེད་པའི་གཉེན་པོར་འདུ་བྱེད་པའམ་རྩོལ་བ་ཞེས་བཏགས་པའི་སེམས་པ་བསྒོམ་པར་བྱའོ། །འདི་ལ་གཉིས། སེམས་པ་ངོས་བཟུང་ཞིང་བྱིང་རྒོད་འགོག་པའི་ཚུལ་དང་། གང་ལ་བརྟེན་ནས་བྱིང་རྒོད་སྐྱེ་བའི་རྒྱུ་ངོས་གཟུང་བའོ། །

དང་པོ་ནི། ཀུན་ལས་བཏུས་ལས། སེམས་པ་གང་ཞེ་ན། སེམས་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་ཡིད་ཀྱི་ལས་ཏེ། དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བ་དང་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ་རྣམས་ལ་སེམས་འཇུག་པར་བྱེད་པའི་ལས་ཅན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ཡང་དཔེར་ན་རྡོ་ཁབ་ལེན་གྱི་དབང་གིས་ལྕགས་རང་དབང་མེད་པར་གཡོ་བ་ལྟར། སེམས་དགེ་མི་དགེ་ལུང་མ་བསྟན་གསུམ་པོ་གང་རུང་ལ་གཡོ་ཞིང་སྐུལ་བར་བྱེད་པའི་སེམས་བྱུང་ནི་སེམས་པ་ཡིན་པས། འདིར་ནི་བྱིང་རྒོད་གང་རུང་བྱུང་བ་ན་དེ་སྤོང་བ་ལ་སེམས་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པའི་སེམས་པ་གཟུང་ངོ་། །འོ་ན་དེ་ལྟར་བྱིང་རྒོད་སྤོང་བ་ལ་སེམས་མངོན་པར་བསྐུལ་ནས་བྱིང་རྒོད་འགོག་ཚུལ་ཅི་འདྲ་བ་ཞིག་བྱེད་ཅེ་ན། འདི་ལ་སེམས་བྱིང་བ་ནི་ཧ་ཅང་ནང་དུ་བསྡུས་དྲགས་ནས་དམིགས་པའི་འཛིན་སྟངས་ཤོར་བ་ཡིན་པས……དེ་ལ་ནི་སེམས་ཕྱིར་ལ་འཕྲོ་བའི་རྒྱུར་གྱུར་པ་དགའ་བའི་དངོས་པོ་ཡིད་ལ་བྱ་སྟེ། དེ་ཡང

སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་ཤིན་ཏུ་མཛེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་གྱི། ཉོན་མོངས་སྐྱེ་བའི་དགའ་བ་མིན་ནོ། །
ཡང་ན་ཉི་འོད་ལ་སོགས་པའི་སྣང་བའི་མཚན་མ་ཡིད་ལ་བྱས་ལ་བྱིང་བ་སངས་པ་ན་དེ་མ……
ཐག་ནས་དམིགས་པའི་འཛིན་སྟངས་དམ་པར་བྱས་ལ་བསྐྱང་སྟེ། སྒོམ་རིམ་དང་པོ་ལས།
ཇི་སྲི་གང་གི་ཚེ་རྨུགས་པ་དང་གཉིད་ཀྱིས་ནོན་ཏེ་དམིགས་པ་འཛིན་པ་ལ་མི་གསལ་ཞིང……
སེམས་བྱིང་བར་གྱུར་པ་དེའི་ཚེ། སྣང་བའི་འདུ་ཤེས་སྒོམ་པའམ་མཆོག་ཏུ་དགའ་བའི་
དངོས་པོ་སངས་རྒྱས་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་ཡིད་ལ་བྱེད་པས་བྱིང་བ་བསལ་ལ་དམིགས……
པ་དེ་ཉིད་དམ་དུ་གཟུང་ངོ་། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །འདི་ལ་སྨྱུ་བའི་དམིགས་
པ་བསྒོམ་པར་མི་བྱ་སྟེ། སྨྱུ་ཤས་ནི་སེམས་ནང་དུ་སྡུད་པའི་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །སོ་སོར་
རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་གང་ལ་དཔྱོད་པར་འདོད་པའི་ཡུལ་ལ་དཔྱད་ནས་སྤྲོས་ནའང་བྱིང"
བ་སྟོག་སྟེ། ཕར་ཕྱིན་བསྡུས་པ་ལས། ལྷག་མཐོང་བརྟེན་པའི་སྟོབས་ཀྱི་མཐུས། །ཞུམ་པར་
གྱུར་ན་གཟེངས་ཀྱང་བསྟོད། །ཅེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་བྱིང་བའམ་ཞུམ་པ་ནི་དམིགས་
པའི་འཛིན་སྟངས་འཕང་དམའ་རུ་སོང་བས་བྱིང་བ་དང་ཏ་ཅང་ནང་དུ་བསྡུས་པས་ན་ཞུམ"
པ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་པས། འཛིན་སྟངས་བསྟོད་པ་དང་དམིགས་པ་རྒྱ་བསྐྱེད་ནས་སྤྲོས་
པས་སྟོག་པ་ཡིན་ཏེ། དབུ་མ་སྙིང་པོ་ལས། ཞུམ་པ་དམིགས་པ་རྒྱ་ཆེན་དག །
བསྒོམས་པས་ཡངས་པ་ཉིད་དུ་བྱ། །ཞེས་དང་། ཞུམ་པ་ཡང་ནི་བརྩོན་འགྲུས་
ཀྱི། །ཕན་ཡོན་མཐོང་བས་གཟེངས་བསྟོད་བྱ། །ཞེས་དང་། བསླབ་བཏུས་ལས་
ཀྱང་། དེ་ལ་ཡིད་ཞུམ་ན་དགའ་བ་བསྒོམས་ནས་གཟེངས་བསྟོད་པར་བྱའོ། །ཞེས་མཁས་
གྲུབ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་མཐུན་པར་གསུངས་པས་བྱིང་བ་འགོག་པའི་གཉེན་པོ་གལ་ཆེ་སྟེས"
ནི། དཀོན་མཆོག་གསུམ་དང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་ཕན་ཡོན་དང་དལ་བ་ཐོབ་པ་དོན་
ཆེ་བ་སོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་བསམས་པ་ན། གཉིད་ཡུར་བའི་གདོང་དུ་ཆུ་གྲང་མོ་བཏབ་

ན་རིག་པ་སིང་ཡེར་གྱིས་འགྲོ་བ་ལྟར་འགྲོ་ཐུབ་པ་ཞིག་དགོས་ཏེ། འདི་ནི་ཕན་ཡོན་གྱི་ཕྱོགས་རྣམས་ལ་སོ་སོར་རྟོག་པའི་དཔྱད་སྒོམ་གྱིས་སྦྱོང་བ་ཐོན་པ་ལ་རག་ལས་སོ། །གང་ལ་བརྟེན་ནས་བྱིང་བ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བའི་རྒྱུ་རྒྱུགས་པ་དང་གཉིད་དང་དེ་གཉིས་འདྲེན་པའི་ཆོས་སེམས་སྨུན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་དུ་སྣང་བ་གོམས་པའི་གཉེན་པོ་བསྟེན་ནའང་དེ་དག་ལ་བརྟེན་པའི་བྱིང་བ་མི་སྐྱེ་ཞིང་སྐྱེས་པ་ཟློག་པར་འགྱུར་རོ། །འདི་ལ་སྤྱོད་ལམ་ནི་འཆག་པ་དང་སྣང་བའི་མཚན་མ་ལེགས་པར་ཡིད་ལ་བཟུང་ནས་ཡང་དང་ཡང་དུ་གོམས་པར་བྱེད་པ་དང་། སངས་རྒྱས་དང་ཆོས་དང་དགེ་འདུན་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་གཏོང་བ་དང་ལྷ་རྗེས་སུ་དྲན་པ་དྲུག་གང་རུང་ངམ། དེ་ལས་གཞན་པའི་དང་བར་འགྱུར་བའི་དམིགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་སེམས་ཡང་དག་པར་གཟེངས་བསྟོད་པ་དང་། རྒྱུགས་གཉིད་ཀྱི་ཉེས་དམིགས་སྟོན་པའི་ཆོས་རྣམས་ཁ་ཏོན་དུ་འདོན་པ་དང་ཕྱོགས་རྣམས་དང་ཟླ་སྐར་ལ་ལྟ་བ་དང་གདོང་ཆུས་འཁྲུ་བ་སོགས་བྱ་བར་ཉན་ས་ལས་བཤད་དོ། །དེ་ཡང་བྱིང་བ་ཤིན་ཏུ་སྲབ་པ་དང་ལན་རེ་ཙམ་ལས་མི་འོང་ན་སེམས་ཀྱི་འཛིན་སྟངས་གྲིམས་པར་བྱས་ཏེ་བསྒོམ་པར་བྱ་ལ། བྱིང་བ་འཐུག་པ་དང་ཡང་ཡང་འོང་བར་སྣང་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒོམ་པའི་འཕྲོ་བཞོལ་ལ་གཉེན་པོ་དེ་རྣམས་ཅི་རིགས་པར་བསྟེན་ནས་བྱིང་བ་སངས་པ་དང་བསྒོམ་པར་བྱའོ། །

སེམས་གང་ལ་བཟུང་བའི་ཁ་ནང་ལྟ་དང་ཕྱིར་ལྟའི་དམིགས་པ་མི་གསལ་བར་སེམས་ལ་མུན་པ་བབ་པ་ལྟ་བུའི་རྣམ་པ་སྲབ་འཐུག་གང་རུང་སྣང་ན་དེ་མ་བསལ་བར་བསྒོམས་ན་བྱིང་བ་གཅོད་དཀའ་བས་དེའི་གཉེན་པོར་འོད་ཀྱི་སྣང་བ་ཡང་ཡང་བསྒོམ་པར་བྱ་སྟེ། ཉན་ས་ལས། སྣང་བ་དང་ལྡན་པ་དང་འོད་དང་ལྡན་པ་དང་འོད་གསལ་བ་དང་མུན་པ་མེད་པའི་སེམས་ཀྱིས་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ཡང་དག་པར་སྒོམས་ཤིག ཚུད་དེ་ལྟར་ཞི་གནས

དང་ལྷག་མཐོང་གི་ལམ་ལ་སྦྱང་བའི་འདུ་ཤེས་བསྒོམས་པ་ན། གལ་ཏེ་དང་པོ་ཉིད་ནས
དམིགས་པ་ལ་མོས་པ་རྣམ་པར་མི་གསལ་ཞིང་སྦྱང་བ་ཆུང་བར་གྱུར་ན་ཡང་སྒོམ་པ་གོམས····
པར་བྱས་པའི་རྒྱུ་དེ་དང་རྐྱེན་དེས་དམིགས་པ་དེ་ལ་མོས་པ་རྣམ་པར་གསལ་བ་དང་སྦྱང······
པ་ཆེན་པོ་ཉིད་དུ་འགྱུར་རོ། །གལ་ཏེ་དང་པོ་ཉིད་ནས་རྣམ་པར་གསལ་བ་དང་སྦྱང་
བ་ཆེན་པོར་གྱུར་པ་ཡིན་ན་ནི། དེ་ཕྱིར་ཞིང་རྒྱ་ཆེར་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་གསལ་བ་དང་ཤིན་
ཏུ་སྦྱང་བ་ཆེན་པོ་ཉིད་དུ་ཡང་འགྱུར་རོ། །ཞེས་ཐོག་མ་ནས་དམིགས་པ་གསལ་ནའང་
བསྒོམ་པར་བྱ་བར་གསུངས་ན་མི་གསལ་ན་ལྟ་ཅི་སྨོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །སྣང་བའི་མཚན་
མ་ཐེ་འདྲ་བ་ཞིག་གཟུང་བ་ཡང་། དེ་ཉིད་ལས། མར་མེའི་འོད་ལས་སམ་མེའི་
ཕུང་པོའི་འོད་ལས་སམ་ཉི་མའི་དཀྱིལ་འཁོར་ལས་སྣང་བའི་མཚན་མ་ཟུངས་ཤིག །ཅེས་
གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །སྣང་བའི་མཚན་མ་སྒོམ་པ་འདི་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་དུས་ཁོ་ནར་
མ་ཟད་པས་གཞན་དུ་ཡང་བྱའོ། །རྒོད་པ་ནི་ཆགས་པའི་སྒོ་ནས་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་ཀྱི་
ཡུལ་ལ་སེམས་རྒྱུག་པ་ཡིན་པས། དེ་ལ་ནི་ཡིད་ནང་དུ་སྡུད་པའི་རྒྱུ་ཡིད་འབྱུང་བའི་དངོས་
པོ་ཡིད་ལ་བྱ་ལ། དེས་རྒོད་པ་ཞི་མ་ཐག་ཐུར་གྱི་དམིགས་པ་ལ་སེམས་མཉམ་པར་གཞག་
སྟེ། སྒོམ་རིམ་དང་པོ་ལས། གང་གི་ཚེ་སྔོན་རྒོད་པ་དང་རྩེས་པ་ལ་སོགས་པ་དྲན་ཞིང་བར་
བར་དུ་སེམས་རྒོད་པར་མཐོང་བ་དེའི་ཚེ་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པ་ཡིད་འབྱུང་བར་འགྱུར་བའི་
དངོས་པོ་ཡིད་ལ་བྱེད་པས་རྒོད་པ་ཞི་བར་བྱའོ། །དེ་ནས་ཡང་དམིགས་པ་དེ་ཉིད་ལ་
སེམས་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པར་འཇུག་པ་ལ་འབད་པར་བྱའོ། །ཞེས་དང་། དབུ་
མ་སྙིང་པོ་ལས་ཀྱང་། རྒོད་པ་མི་རྟག་ལ་སོགས་པ། །ཡིད་ལ་བྱེད་པས་ཞི་བར་བྱ། །
ཞེས་དང་། གཡེངས་པ་གཡེངས་པའི་མཚན་མ་ལ། །ཉེས་དམིགས་བལྟ་བས་བསྡུ་བར་
བྱ། །ཞེས་དང་། བསླབ་བཏུས་ལས་ཀྱང་། རྒོད་པར་གྱུར་ན་མི་རྟག་པ་ཡིད་ལ

བྱ་བས་རབ་ཏུ་ཞི་བར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པས། རྒོད་པ་ཤུགས་དྲག་པའམ་རྒྱུན་རིང་བ་བྱུང་ན་རེ་ཞིག་ལ་སྒོམ་པ་སློད་ལ་སྐྱོ་ཤས་སྒོམ་པ་གནད་དུ་འགྲོ་བ་ཡིན་གྱི། སེམས་འཕྲོས་རེས་ཀྱིས་བཀུག་ཅིང་འཛོག་པ་མིན་ནོ། །རྒོད་པ་དེ་ཙམ་དུ་ཤས་མི་ཆེ་བ་ལ་ནི་འཕྲོས་པ་དེ་བཀུག་ནས་དམིགས་པ་ལ་གདགས་པར་བྱ་སྟེ། ཕར་ཕྱིན་བསྡུས་པ་ལས། རྒོད་པར་གང་ཚེ་གྱུར་པའི་ཡིད། །ཞི་གནས་རྩོལ་གྱིས་བཟློག་པར་བྱ། །ཞེས་དང་། མདོ་ལས་སེམས་རབ་ཏུ་འཛོག་གོ་ཞེས་གསུངས་པ་རྒོད་པའི་གཉེན་པོར་ས་སྡེ་ལས་གསུངས་པས་སོ། །སྤྱི་ཙམ་ནས་སེམས་རྒོད་ན་དམིགས་པ་ལ་རབ་ཏུ་འཛོག་པ་དང་སེམས་བྱིང་ན་དགའ་བའི་ཡུལ་ལ་རབ་ཏུ་འཛིན་པ་གཉིས་གསུངས་ཏེ། ཉན་ས་ལས། དེ་ལྟར་སེམས་ནང་དུ་མངོན་པར་བསྡུས་པ་ན་དེ་ཞུམ་པར་གྱུར་པའམ་ཞུམ་པར་དོགས་པར་མཐོང་བ་དེའི་ཚེ་ན་རབ་ཏུ་འཛིན་པའི་མཚན་མ་དང་བར་འགྱུར་བ་གང་ཡང་རུང་བས་རབ་ཏུ་འཛིན་པར་བྱེད་ཅིང་རབ་ཏུ་དགའ་བར་བྱེད་པ་སྟེ་དེ་ནི་སེམས་རབ་ཏུ་འཛིན་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཇི་ལྟར་ན་རབ་ཏུ་འཛོག་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ཞེ་ན་རབ་ཏུ་འཛིན་པའི་དུས་ན་སེམས་རྒོད་པའམ་རྒོད་པར་དོགས་པར་མཐོང་བ་དེའི་ཚེ་ནའང་སེམས་ནང་དུ་མངོན་པར་སྡུད་པར་བྱེད་ཅིང་ཞི་གནས་ལ་རབ་ཏུ་འཛོག་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །སེམས་རྒོད་པ་ལ་ནི་དང་ཞིང་དགའ་བའི་ཡུལ་ཡིད་ལ་མི་བྱ་སྟེ། དེ་ནི་ཕྱི་རོལ་ཏུ་གཡེང་བའི་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

བྱིང་རྒོད་སྐྱེ་བའི་རྒྱུ་ངོས་གཟུང་བ་ནི། སའི་དངོས་གཞི་ལས། བྱིང་བའི་མཚན་མ་གང་ཞེ་ན། དབང་པོའི་སྒོ་མ་བསྡམས་པ་དང་ཁ་ཟས་ཀྱི་ཚོད་མ་ཟིན་པ་དང་ནམ་གྱི་ཆ་སྟོད་དང་ནམ་གྱི་ཆ་སྨད་ལ་མི་ཉལ་བའི་སྦྱོར་བ་ལ་མི་བརྩོན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་མ་ཡིན་པར་གནས་པ་དང་། གཏི་མུག་སྤྱོད་པ་དང་གཉིད་ཆེ་བ་དང་ཐབས་མི་ཤེས་པ་དང་ལེ་ལོ་དང་

ལྡན་པའི་འདུན་པ་དང་བརྩོན་འགྲུས་དང་སེམས་དང་དཔྱོད་པ་དང་ཞི་གནས་ལ་གོམས་……
པ་དང་ཞི་གནས་ཡོངས་སུ་བྱང་བར་མ་བྱས་པའི་ཞི་གནས་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ཡིད་ལ་བྱེད་པ…
དང་སེམས་སུན་པ་ལྟ་བུར་འདུག་པ་དང་དམིགས་པ་ལ་གཏོད་པར་མི་དགའ་བའོ། །
ཞེས་གསུངས་ཏེ། བྱིང་བའི་མཚན་མ་ནི་འདིར་བྱིང་བའི་རྒྱུ་ལ་གོ་བར་བྱའོ། །
དེ་ལ་ལེ་ལོ་དང་ལྡན་པ་ཞེས་པ་ནི་བརྩོན་འགྲུས་དང་སེམས་དང་དཔྱོད་པ་གསུམ་ལ་ཡང……
སྦྱར་རོ། །ཡང་དེ་ཉིད་ལས། རྒོད་པའི་མཚན་མ་གང་ཞེ་ན། ཇི་མ་བཞིན་དུ་
དབང་པོའི་སྒོ་མ་བསྲུངས་པ་ལ་སོགས་པ་བཞི་དང་། འདོད་ཆགས་ལ་སྤྱོད་པ་དང་ཉེ་བར་
མ་ཞི་བའི་རྩོལ་ཅན་དང་སེམས་སྐྱོ་བ་མེད་པ་དང་ཐབས་མི་ཤེས་པ་དང་། ཇི་མ་བཞིན་དུ་ཏ་
ཅང་རབ་ཏུ་འཛིན་པ་དང་ལྡན་པའི་འདུན་པ་ལ་སོགས་པ་དང་། བརྩོན་པ་ལ་མ་གོམས་
པ་དང་རབ་ཏུ་འཛིན་པ་ལ་བྱང་བར་མ་བྱས་པའི་དེའི་ཕྱོགས་གཅིག་བསྒོམས་པ་དང་། ཉེ་
དུ་ལ་རྟོག་པ་ལ་སོགས་པ་རྒོད་པ་དང་མཐུན་པའི་ཆོས་གང་ཡང་ཙང་བས་སེམས་རྣམ་པར…
གཡེངས་པའོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། རྒོད་པའི་མཚན་མ་ནི་རྒོད་པའི་རྒྱུའོ། །ཏ་ཅང་
རབ་ཏུ་འཛིན་པ་ནི་དགའ་བའི་ཡུལ་ལ་སེམས་བཟུང་དྲགས་པ་སྟེ། དེ་དང་ལྡན་པའི་འདུན་
པ་སོགས་སྔར་བཤད་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ན་སྔར་བྱུང་མཚམས་ཀྱི་ཉམས་ལེན་གྱི་སྐབས་
སུ་བསྟན་པའི་དབང་པོའི་སྒོ་སྡོམ་པ་སོགས་བཞི་ནི་བྱིང་རྒོད་གཉིས་ཀ་འགོག་པ་ལ་གལ་ཆེ…
ཞིང་། གཞན་ཡང་རྒྱུ་དེ་རྣམས་ཤེས་པར་བྱས་ནས་དེ་དག་འགོག་པ་ལ་བརྩོན་པར་བྱས་
ན་བྱིང་རྒོད་གཅོད་པ་ལ་ཤིན་ཏུ་ཕན་ཆེ་བར་གསལ་ལོ། །དེས་ན་བྱིང་རྒོད་ཆ་ཕྲ་མོ་ཡང་
ཤེས་བཞིན་གྱིས་རིག་པར་བྱ་ལ་དེ་གཉིས་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཡང་དང་དུ་མི་བླང་བར་རྣམ་པ…
ཐམས་ཅད་དུ་དགག་དགོས་ཏེ། དེ་མ་བྱས་ན་མངོན་པར་འདུ་མི་བྱེད་པ་ཞེས་པའི་ཏིང་ངེ་
འཛིན་གྱི་སྐྱོན་ཡིན་པར་དབུས་མཐའ་ལས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་རྒོད་པ་དང་

རྣམ་པར་གཡེང་བ་སོགས་ཕྲ་མོ་རྣམས་ཟློག་མའི་དུས་སུ་བཅད་ཀྱང་མི་ཚོད་པས་གཅད་པར་
མི་བྱའོ་སྙམ་ནས་ཡལ་བར་འདོར་བ་དང་། དེ་རྣམས་ཤུགས་དྲག་པ་དང་ཧ་ཅང་རྒྱུན་རིང་
བའི་ཞུ་གུ་རྒྱུད་མེད་ན། ཤུགས་ཞན་པ་དང་རྒྱུན་ཐུང་ངེ་བས་ནི་ལས་མི་གསོག་པས་གཅད་
མི་དགོས་སོ་སྙམ་ནས། དེ་དག་སྤོང་བའི་ཕྱིར་དུ་མངོན་པར་འདུ་མི་བྱེད་པ་དེ་དག་གིས་
ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་རྣམ་དག་སྒྲུབ་པའི་ཚུལ་མི་ཤེས་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བཅོས་ནས་ཏིང་ངེ······
འཛིན་དོན་དུ་གཉེར་བ་རྣམས་བསླུ་བ་ཡིན་ཏེ། རྗེ་བཙུན་བྱམས་པ་ལ་སོགས་པས་ཏིང་
ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་པའི་ཚུལ་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་ལུགས་ལས་ཕྱི་རོལ་ཏུ་གྱུར་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་
ལྟར་བྱིང་རྒོད་འགོག་པ་ལ་ཡང་ཐལ་ཆེ་བ་ལ་ཟློག་མར་རྒོད་པ་དང་རྣམ་པར་གཡེང་བས······
བར་དུ་གཅོད་པས་དེ་གཅོད་པ་ལ་འབད་དགོས་ལ། དེ་ལྟར་འབད་པས་རྒོད་པ་དང་གཡེང་
བ་རགས་པ་ཞིག་ལོག་པ་ན་གནས་ཆ་ཅུང་ཟད་རྙེད་པར་འགྱུར་ཞིང་དེའི་ཚེ་ནི་བྱིང་བའི······
ཐོན་བྱ་བ་ལ་འབད་དོ། །རིག་པ་ལ་ཤུགས་བཀྱོན་ནས་བྱིང་ཐོན་བྱས་པ་ན་སླར་ཡང་
རྒོད་པ་སྔར་ལས་ཕྲ་བ་ཞིག་གིས་གནས་པ་ལ་བར་དུ་གཅོད་པར་འགྱུར་བས། དེ་གཅོད་པ་
ལ་འབད་ཅིང་དེ་ལོག་པ་ན་གནས་ཆ་ཆེ་རུ་འགྲོ་ལ། དེའི་ཚེ་ཡང་བྱིང་བ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བས་
བྱིང་བ་གཅོད་པ་ལ་འབད་དོ། །མདོར་ན་འཕྲོ་རྒོད་ལས་སེམས་བླན་ཏེ། ནང་དུ་དམིགས་
པ་ལ་གདགས་ལ་གནས་ཆ་བཅལ། གནས་ཆ་ནམ་བྱུང་རེས་ཀྱིས་བྱིང་ཐོན་ཆེན་པོ་བྱས་
ཏེ་གསལ་བའི་ངར་གདོན། དེ་གཉིས་རེ་མོས་སུ་བྱས་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱོན་མེད་བསྒྲུབ་
པར་བྱ་ཡི། འཛིན་སྟངས་ཀྱི་ངར་དང་ལྡན་པའི་གསལ་ཆ་མེད་པའི་དྭངས་པ་ཙམ་གྱིས་
གནས་ཆ་ལ་རེ་བར་མི་བྱའོ། །

གཉིས་པ་བྱིང་རྒོད་དང་བྲལ་བའི་དུས་སུ་ཇི་ལྟར་བྱ་བ་ནི། སྔར་བཤད་པ་ལྟར་བྱིང་
རྒོད་ཕྲ་མོ་ཡང་བཅད་དེ་བསྒོམས་པས་ཡང་ན་བྱིང་བ་དང་ཡང་ན་རྒོད་པར་འགྱུར་བའི་མི···

མཉམ་པ་མེད་པར་སེམས་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་འཇུག་པར་འགྱུར་བའི་ཚེ། འདུ་བྱེད་པའམ་རྩོལ་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྐྱོན་ཡིན་པས་དེའི་གཉེན་པོར་བཏང་སྙོམས་བསྒོམ་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ཡང་སྒོམ་རིམ་བར་པ་ལས། གང་གི་ཚེ་བྱིང་བ་དང་རྒོད་པ་མེད་པར་གྱུར་ཏེ་དམིགས་པ་དེ་ལ་སེམས་རྣལ་དུ་འདུག་པར་མཐོང་བ་དེའི་ཚེ་རྩོལ་བ་གློད་ལ་བཏང་སྙོམས་སུ་བྱ་ཞིང་དེའི་ཚེ་ཇི་སྲིད་འདོད་ཀྱི་བར་དུ་འདུག་པར་བྱའོ། །ཞེས་སོ། །འོ་ན་འདུ་བྱེད་པའམ་རྩོལ་བ་བྱས་པས་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་ལུགས་དེ་ཇི་འདྲ་ཡིན་ཞེ་ན། འདི་ནི་སེམས་རྒོད་ན་ནང་དུ་འགུགས་པ་དང་བྱིང་ན་གཟེངས་བསྟོད་དེ་བསྒོམས་པས་ཞུན་འཚམ་པ་རེ་ལ་བྱིང་རྒོད་མི་འབྱུང་བའི་གདེང་ཐོབ་པའི་དུས་སུ་ཐོག་མའི་དུས་བཞིན་དུ་བྱིང་ཟིན་དང་རྒོད་པའི་ཟིན་ཆེན་པོ་བྱས་ཤིང་སྐྱོང་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟར་བྱས་ན་སྒོམ་རིམ་ཕྱི་མ་གཉིས་ལས། གལ་ཏེ་སེམས་མཉམ་པར་ཞུགས་པ་ལ་རྩོལ་བ་བྱས་ན་དེའི་ཚེ་སེམས་རྣམ་པར་གཡེང་བར་གྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་གཡེང་བར་འགྱུར་བས་དེའི་ཚེ་གློད་ཤེས་དགོས་སོ། །དེ་ཡང་རྩོལ་བ་གློད་པ་ཡིན་གྱི་འཛིན་སྟངས་ཀྱི་ངར་གཏོང་བ་མིན་ནོ། །དེས་ན་བཏང་སྙོམས་སྒོམ་པ་འདི་བྱིང་རྒོད་མ་བྱུང་བའི་སྐབས་ཐམས་ཅད་དུ་བྱེད་པ་མིན་གྱི་བྱིང་རྒོད་ཀྱི་དབལ་ཆགས་པ་ནས་ཡིན་གྱི། བྱིང་རྒོད་ཀྱི་དབལ་མ་ཆགས་པའི་དུས་སུ་བཏང་སྙོམས་ཉིད་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འོ་ན་བཏང་སྙོམས་དེ་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་སྙམ་ན། སྤྱིར་བཏང་སྙོམས་ལ་ཚོར་བ་བཏང་སྙོམས་དང་ཚད་མེད་བཞིའི་ཡ་གྱལ་གྱི་བཏང་སྙོམས་དང་འདུ་བྱེད་ཀྱི་བཏང་སྙོམས་གསུམ་གསུངས་པ་ལས་འདི་ནི་འདུ་བྱེད་བཏང་སྙོམས་ཡིན་ལ། དེའི་ངོ་བོ་ནི་ཉན་ས་ལས། དེ་ལ་བཏང་སྙོམས་གང་ཞེ་ན། ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གི་ཕྱོགས་ཀྱི་དམིགས་པ་ལ་སེམས་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་མེད་པའི་སེམས་མཉམ་པ་ཉིད་དང་རྣལ་དུ་འབབ་པ་དང་རང་གི་ངང་གིས་འཇུག་པ་དང་སེམས་ཉམས་བདེ་བ་དང་སེམས་ལས་སུ་རུང་

བའི་རྗེས་སུ་རྩོལ་བ་མེད་པའི་བྱ་བས་གཏོད་པ་གང་ཡིན་པའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་འདྲ་བའི་བཏང་སྙོམས་ཐོབ་པའི་ཚེ་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒོམ་པ་ན་བྱིང་རྒོད་མ་བྱུང་བའི་སྐབས་སུ་བཏང་སྙོམས་དེ་མངོན་དུ་བྱས་ལ་རྩོལ་བ་མི་དྲག་པར་གཞག་པར······བྱའོ། །འདིའི་དམིགས་པའི་མཚན་མ་ནི། དེ་ཉིད་ལས། དེ་ལ་བཏང་སྙོམས་ཀྱི་མཚན་མ་གང་ཞེ་ན། དམིགས་པ་གང་གིས་སེམས་བཏང་སྙོམས་སུ་བྱེད་པ་དང་དམིགས་པ་དེ་ཉིད་ལ་བརྩོན་འགྲུས་ཧ་ཅང་ལྷག་པར་རྩོམ་པར་མི་བྱེད་པ་གང་ཡིན་པའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །བཏང་སྙོམས་སྒོམ་པའི་དུས་ཀྱང་། དེ་ཉིད་ལས། དེ་ལ་བཏང་སྙོམས་ཀྱི་དུས་གང་ཞེ་ན། ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གི་ཕྱོགས་ལ་སེམས་བྱིང་བ་དང་རྒོད་པ་མེད་པའི་ཚེ་སྟེ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །དེ་ལྟར་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱོན་མེད་སྐྱེད་པའི་ཚུལ་བཤད་པ་དེ་རྣམས་ནི་དབུས་དང་མཐའ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ལས་རྗེ་བཙུན་བྱམས་པས་གསུངས་པ་ལྟར······ཡིན་ཏེ། ཇི་སྐད་དུ། དེར་གནས་ལས་སུ་རུང་བ་ཉིད། །དོན་རྣམས་ཐམས་ཅད་འབྱོར་བར་འགྱུར། །ཉེས་པ་ལྔ་སྤོང་འདུ་བྱེད་བརྒྱད། །བརྟེན་པའི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ་འོ། །ལེ་ལོ་དང་ནི་གདམས་ངག་རྣམས། །བརྗེད་དང་བྱིང་དང་རྒོད་པ་དང་། །འདུ་མི་བྱེད་དང་འདུ་བྱེད་དེ། །འདི་དག་ཉེས་པ་ལྔར་འདོད་དོ། །གནས་དང་དེ་ལ་གནས་པ་དང་། །རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་ཉིད་དུ་འོ། །དམིགས་པ་བརྗེད་པར་མ་གྱུར་དང་། །བྱིང་དང་རྒོད་པ་རྟོགས་པ་དང་། །དེ་སྤོང་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་དང་། །ཞི་ཚེ་རྣལ་དུ་འཇོག་པ་འོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་དེར་གནས་ནི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་བསལ་བའི་དོན་དུ་བརྩོན་འགྲུས་རྩོམ་པ་དེར་གནས་པ་སྟེ་དེ་ལ་སེམས་ལས་སུ་རུང་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱེའོ། །དེ་ཡང་མངོན་ཤེས་ལ་སོགས་པའི་དོན་ཐམས་ཅད་འགྲུབ་པར་བྱེད་པའི་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པའམ་གནས་ཡིན······པས་དོན་རྣམས་ཐམས་ཅད་འབྱོར་བར་བྱེད་པའོ། །དེ་འདྲ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ཇི་ལྟར

ཐུལ་པས་སྒྲིད་ན། ཞེས་པ་ལྔ་སྤོང་བའི་ཕྱིར་དུ་འདུ་བྱེད་པའི་འདུ་བྱེད་བརྒྱད་བསྟེན་པའི་
རྒྱུ་ལས་སྐྱེའོ། །ཞེས་པ་ལྔ་ནི། སྦྱོར་བའི་ཚེ་ན་ལེ་ལོ་ཞེས་པ་ཡིན་ཏེ། ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་
མི་སྦྱོར་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་བརྩོན་པའི་ཚེ་ན་གདམས་པ་བརྗེད་པ་ཞེས་པ་
སྟེ། དམིགས་པ་བརྗེད་ན་སེམས་དམིགས་པ་ལ་མཉམ་པར་བཞག་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །
མཉམ་པར་བཞག་པ་ལ་བྱིང་རྒོད་ཞེས་པ་སྟེ། དེ་གཉིས་ཀྱིས་སེམས་ལས་སུ་རུང་བ་མེད་པར་
བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །བྱིང་རྒོད་བྱུང་བའི་ཚེ་མི་རྩོལ་བ་ཞེས་པ་སྟེ། དེས་དེ་གཉིས་ཞི
བར་མི་བྱེད་པས་སོ། །བྱིང་རྒོད་དང་བྲལ་བའི་ཚེ་འདུ་བྱེད་པའི་སེམས་པ་ཞེས་པ་ཡིན་ཏེ།
བྱིང་རྒོད་གཉིས་གཅིག་ཏུ་བྱས་ན་ལྔ་ཡིན་ལ་སོ་སོར་ཕྱེ་ནས་ཞེས་པ་དྲུག་ཏུ་ཡང་སྒོམ་རིམ……
རྣམས་ནས་གསུངས་སོ། །དེ་དག་གི་གཉེན་པོ་སྤོང་བའི་འདུ་བྱེད་བརྒྱད་ལས་ལེ་ལོའི་
གཉེན་པོར་བཞི་སྟེ། དད་པ་དང་འདུན་པ་དང་རྩོལ་བ་དང་ཤིན་སྦྱངས་སོ། །དེ་ནས་
བརྗེད་ངས་དང་བྱིང་རྒོད་དང་འདུ་མི་བྱེད་པ་དང་འདུ་བྱེད་པའི་གཉེན་པོར་ནི་རིམ་པ་ལྟར་
དྲན་པ་དང་བྱིང་རྒོད་རྟོགས་པའི་ཤེས་བཞིན་དང་འདུ་བྱེད་པའི་སེམས་པ་དང་རྣལ་དུ……
འཇོག་པའི་བཏང་སྙོམས་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་ནི་ཞར་རྒྱས་པར་བཤད་ཟིན་ཏོ། །འདི་དག་
ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་པའི་གདམས་པ་མཆོག་ཡིན་པས། སློབ་དཔོན་ཆེན་པོ་ཀ་མ་ལ་ཤཱི་ལའི་
སྒོམ་རིམ་གསུམ་དང་གཞན་ཡང་རྒྱ་གར་གྱི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ··
པའི་སྐབས་དུ་མར་བཤད་ཅིང་། ལམ་སྒྲོན་གྱི་འགྲེལ་པར་ཡང་ཞི་གནས་སྒྲུབ་པའི་སྐབས་
སུ་བཤད་པས། ལམ་རིམ་པའི་བླ་མ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་རགས་རིམ་རེ་བཤད་སྣང་
ནའང་བསམ་གཏན་སྒོམ་པར་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བྱེད་མི་ཤེས་པར་སྣང་བས་རྒྱས··
པར་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཡིན་ནོ། །འདི་ནི་སེམས་རྩེ་གཅིག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དྲན་པ་དང་
ཤེས་བཞིན་གྱིས་བྱིང་རྒོད་དང་བྲལ་བར་བྱས་ཏེ་སྐྱོང་བའི་གདམས་ངག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐུན··

སོང་བ་ཡིན་པས་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཐེག་པའི་སྐོས་ཆོས་ཡིན་གྱི། ཐུགས་ལ་མི་དགོས་སོ་སྙམ་དུ་གཟུང་བར་མི་བྱ་སྟེ། རྣལ་འབྱོར་བླ་ན་མེད་པའི་རྒྱུད་སྡེར་ཡང་གསུངས་པས་ཐུན་མོང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་སྐད་དུ་ཡང་། དཔལ་སམྦུ་ཊིའི་བརྟག་པ་དང་པོའི་རབ་བྱེད་གཉིས་པ་ལས། འདུན་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྤོང་བའི་འདུ་བྱེད་དང་ལྡན་པའི་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ་དབེན་པ་ལ་གནས་པ། འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ལ་གནས་པ་འགོག་པ་ལ་གནས་པ་ཡང་དག་པར་སྤོང་བས་ཡོངས་སུ་བསྒྱུར་པ་སྟེ། འདུན་པ་དེས་ཤིན་ཏུ་ཞུམ་པ་དང་གཟེངས་མཐོ་བ་མ་ཡིན་པར་སྙོམ་པ་དང་། ཞེས་བརྩོན་འགྲུས་དང་དཔྱོད་པ་དང་སེམས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གསུམ་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་གསུངས་སོ། །ཐར་བཤད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལས་སུ་རུང་བ་དེ་ཉིད་རྫུ་འཕྲུལ་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་བསྒྲུབ་པའི་གཞིར་གྱུར་པས་རྐང་པ་དང་འདྲ་བས་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ་ཡིན་ལ། དེ་འགྲུབ་པ་ལ་སྒོ་བཞི་སྟེ་འདུན་པ་དྲག་པོས་ཐོབ་པ་དང་བརྩོན་འགྲུས་རྒྱུན་རིང་པོས་ཐོབ་པ་དང་དམིགས་པ་རྣམ་པར་འབྱེད་པས་ཏིང་… ངེ་འཛིན་ཐོབ་པ་ལ་འདུན་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ནས་བརྩོན་འགྲུས་དང་དཔྱོད་པའི་ཏིང་ངེ…… འཛིན་ཞེས་ཟེར་ལ། སྔོན་གྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱིས་ས་བོན་སེམས་ལ་ཡོད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཐོབ་པ་ལ་སེམས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཞེས་བྱ་བར་དབུས་མཐའི་འགྲེལ……… བཤད་སོགས་ལས་བཤད་དོ། །ཤིན་ཏུ་ཞུམ་པ་ནི་སློད་དྲགས་པ་ཡིན་ལ། ཤིན་ཏུ་གཟེངས་མཐོ་བ་ཞེས་སྒྱུར་བ་ནི་བསྒྲིམས་དྲགས་པ་སྟེ་དེ་གཉིས་དང་བྲལ་བར་བསྐྱང་དགོས་པའི་དོན་ནོ། །

གཉིས་པ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས་གནས་སྐྱེ་བའི་རིམ་པ་ལ་གསུམ། སེམས་གནས་སྐྱེ་བའི་རིམ་པ་དངོས། དེ་སྟོབས་དྲུག་གིས་འགྲུབ་ཚུལ། དེ་ལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་བཞི་ཡོད་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ལ་སེམས་དགུ་ལས། དེ་དང་དེ་ལ་སེམས་འཛོག་པ་ནི། ཕྱི་རོལ་གྱི་

དམིགས་པ་ཐམས་ཅད་ལས་སེམས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་ཏེ་ནང་དུ་དམིགས་པ་ལ་གཏོད······
པར་བྱེད་པ་སྟེ། མདོ་སྡེའི་རྒྱན་ལས། དམིགས་པ་ལ་ནི་སེམས་གཏད་ནས། །ཞེས་གསུངས་
སོ། །རྒྱུན་དུ་འཇོག་པ་ནི། དང་པོར་གཏད་པའི་སེམས་དེ་ཉིད་གཞན་དུ་མི་གཡེང་བར་
དམིགས་པ་དེ་ལ་རྒྱུན་དུ་འཇོག་པ་སྟེ། དེའི་རྒྱུན་རྣམ་པར་གཡེང་མི་བྱ། །ཞེས་སོ། །
བླན་ཏེ་འཇོག་པ་ནི། བརྗེད་ངས་ཀྱིས་ཡེངས་ཏེ་ཕྱི་རོལ་ཏུ་གཡེངས་ན་དེ་ཤེས་པར་བྱས་
ནས་སླར་ཡང་དམིགས་པ་དེ་ཉིད་ལ་འདོགས་པ་སྟེ། རྣམ་གཡེང་མྱུར་དུ་རྟོགས་བྱས་
ནས། །དེ་ལ་སླར་ནི་བླན་པར་བྱ། །ཞེས་སོ། །ཉེ་བར་འཇོག་པ་ནི། སྒོམ་རིམ་
དང་པོ་ལས། སེམས་སྔ་མ་གཡེང་བ་ཤེས་ནས་སྤྱོང་བ་དང་སེམས་འདི་རྣམ་གཡེང་སྤངས་
ནས་དམིགས་པ་དེ་ཉིད་ལ་འབད་པས་འཇོག་པ་ལ་བཤད་ལ། ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ལས།
སེམས་རང་བཞིན་གྱིས་རྒྱ་ཆེ་བ་ལས་ཡང་དང་ཡང་དུ་བསྡུས་ཏེ་ཕྲ་བར་བྱས་ནས་གོང་ནས···
གོང་དུ་འཇོག་པ་ལ་བཤད་དེ། བློ་ལྡན་གོང་ནས་གོང་དུ་ཡང་། །སེམས་ནི་ནང་དུ་
བསྡུ་བར་བྱ། །ཞེས་གསུངས་པ་དང་མཐུན་ནོ། །ཉན་ས་ལས། དང་པོ་ར་དྲན་
པ་ཉེ་བར་བཞག་སྟེ་སེམས་ཕྱི་རོལ་ཏུ་མི་གཡོ་བ་ལ་བཤད་དེ། དྲན་པའི་སྟོབས་བསྐྱེད་
ནས་བརྗེད་ངས་ཀྱི་ཕྱི་རོལ་ཏུ་གཡེང་བར་མི་བྱེད་པའོ། །དུལ་བར་བྱེད་པ་ནི། ཏིང་
ངེ་འཛིན་གྱི་ཡོན་ཏན་བསམས་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་དགའ་བར་བྱེད་པ་སྟེ། དེ་ནས་ཡོན་
ཏན་མཐོང་བའི་ཕྱིར། །ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་སེམས་འདུལ་ལོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །ཉན་
ས་ལས་ནི་གཟུགས་སོགས་ཡུལ་ལྔ་དང་དུག་གསུམ་དང་སྐྱེས་པ་དང་བུད་མེད་ཀྱི་མཚན་མ·····
གང་རུང་གིས་སེམས་གཡེངས་ན་དང་པོ་ནས་དེ་དག་ལ་ཉེས་དམིགས་སུ་བཟུང་ནས་མཚན་···
མ་བཅུ་པོ་དེ་དག་གིས་སེམས་འཕྲོར་མི་སྟེར་བ་ལ་བཤད་དོ། །ཞི་བར་བྱེད་པ་ནི། རྣམ་
གཡེང་ལ་སྐྱོན་དུ་བལྟས་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་མི་དགའ་བ་ཞི་བར་བྱེད་པ་སྟེ། རྣམ་གཡེང་

ཉེས་པ་མཐོང་བའི་ཕྱིར། །དེ་ལ་མི་དགའ་ཞི་བར་བྱ། །ཞེས་སོ། །ཉན་ས་ལས་ནི་འདོད་པའི་རྣམ་རྟོག་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་རྟོག་དང་འདོད་པ་ལ་འདུན་པའི་སྒྲིབ་……པ་ལ་སོགས་པའི་ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་ཀྱིས་སེམས་འཁྲུགས་ན། དང་པོ་ནས་དེ་ལ་ཉེས་དམིགས་སུ་བཟུང་ནས་རྣམ་རྟོག་དང་ཉེ་ཉོན་དེ་དག་ལ་སེམས་འཕྲོ་མི་སྟེར་བ་ལ་བཤད་……དོ། །རྣམ་པར་ཞི་བར་བྱེད་པ་ནི། ཆགས་སེམས་དང་ཡིད་མི་བདེ་དང་རྨུགས་པ་དང་གཉིད་ལ་སོགས་པ་བྱུང་བ་རྣམས་ཉེ་བར་ཞི་བར་བྱེད་པ་སྟེ། །ཆགས་སེམས་ཡིད་མི་བདེ་ལ་སོགས། །ལངས་པ་དེ་བཞིན་ཞི་བར་བྱ། །ཞེས་སོ། །ཉན་ས་ལས་ནི་བརྗེད་ངས་སྐྱེས་ནས་སྔར་བཤད་པའི་རྣམ་རྟོག་དང་ཉེ་ཉོན་བྱུང་ན་བྱུང་ངོ་ཅོག་དང་དུ་མི་ལེན་……པར་སྤོང་བ་ལ་བཤད་དོ། །རྩེ་གཅིག་ཏུ་བྱེད་པ་ནི། འབད་མེད་དུ་འཇུག་པའི་ཕྱིར་དུ་འབད་པར་བྱེད་པ་སྟེ། དེ་ནས་སྡོམ་བརྩོན་ཅན་གྱིས་ནི། །སེམས་ལ་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་བཅས། །རང་གི་ངང་གིས་འབྱུང་བ་འཐོབ། །ཅེས་སོ། །དེ་ཡང་ཉན་ས་ལས་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པས་བར་དུ་ཆད་པ་མེད་པ་དང་། རྒྱུན་ཆགས་པར་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྒྱུན་ལ་འཇོག་པར་བྱེད་དེ། དེ་ལྟར་ན་རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། སེམས་བརྒྱད་པའི་མིང་འདོགས་ཀྱང་རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་བྱེད་པ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། མིང་གིས་དོན་གོ་སླ་བར་སྣང་ངོ་། །མཉམ་པར་འཇོག་པ་ནི། སེམས་མཉམ་པར་གྱུར་པ་ན་བཏང་སྙོམས་སུ་བྱེད་པ་ལ་སློམ་རིམ་ནས་གསུངས་ལ། རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་བྱེད་པ་གོམས་པས་ལྷུན་གྲུབ་ཏུ་རང་གི་ངང་གིས་འཇུག་ཅིང་རང་དབང་ཐོབ་པ་ལ་ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ལས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་ཡང་། དེ་གོམས་པ་ལས་འདུ་མི་བྱེད། །ཅེས་སོ། །ཉན་སར་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་བྱེད་པ་ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དེའི་དོན་ཡང་དེ་ཉིད་ལས། ཀུན་ཏུ་བསྟེན་ཅིང་གོམས་པར་བྱས་ལན་མང་དུ་བྱས་པའི་

སྦྱིས་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པར་འཇུག་པ་དང་རང་གི་ངང་གིས་འཇུག་པའི་ལམ་ཐོབ་ཅིང་། མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པ་དང་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་དེའི་སེམས་རྣམ་པར་གཡེང་བ་མེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྒྱུན་ལ་འཇུག་པར་འགྱུར་ཏེ། དེ་ལྟར་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསལ་བར་གསུངས་སོ། །སེམས་དགུའི་མིང་འདོགས་དེ་དག་ནི། །སྒོམ་རིམ་དང་པོ་ལས། ཞི་གནས་ཀྱི་ལམ་འདི་ནི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་ལས་བཤད་དེ། ཞེས་སོགས་དྲངས་བ་ལྟར་བྱས་པའོ། །

དེ་སྟོབས་དྲུག་གིས་འགྲུབ་ལུགས་ནི། སྟོབས་ནི་དྲུག་སྟེ། ཐོས་པའི་སྟོབས་དང་བསམ་པའི་སྟོབས་དང་དྲན་པའི་སྟོབས་དང་ཤེས་བཞིན་གྱི་སྟོབས་དང་བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་སྟོབས་དང་ཡོངས་སུ་འདྲིས་པའི་སྟོབས་སོ། །དེ་དག་གིས་སེམས་གང་འགྲུབ་པའི་ཚུལ་ནི། ཐོས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ནི་འཇོག་པའི་སེམས་འགྲུབ་སྟེ། སེམས་དམིགས་པ་ལ་འཇོག་པའི་གདམས་ངག་གཞན་ལ་ཐོས་པ་ཙམ་གྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་དང་པོར་དམིགས་པ་ལ་བཏགས་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི། རང་གིས་ཡང་ཡང་བསམས་ནས་གོམས་པ་མིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །བསམ་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ནི་རྒྱུན་དུ་འཇོག་པའི་སེམས་འགྲུབ་སྟེ། དང་པོར་དམིགས་པ་ལ་བཏགས་པ་དེའི་རྒྱུན་ཡང་ཡང་བསམས་ནས་བསྐྱངས་པ་ལས། རྒྱུན་ཙམ་ཟད་འབྱུང་བར་ནུས་པ་ཐོག་མར་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །དྲན་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ནི་བླན་ཏེ་འཇོག་པའི་སེམས་དང་ཉེ་བར་འཇོག་པའི་སེམས་གཉིས་འགྲུབ་སྟེ། དམིགས་པ་ལས་ཡེངས་ནས་གཡེངས་པ་ན་སྔར་གྱི་དམིགས་པ་དྲན་ནས་ནང་དུ་སྡུད་པ་དང་། དང་པོ་ནས་དྲན་པའི་ཤུགས་བསྐྱེད་དེ་དམིགས་པ་ལས་གཡེང་བར་མི་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེས་བཞིན་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་ནི་དུལ་བར་བྱེད་པའི་སེམས་དང་ཞི་བར་བྱེད་པའི་སེམས་གཉིས་འགྲུབ་སྟེ། རྣམ་རྟོག་དང་ཉེ་ཉོན་གྱི་མཚན་མ་ལ་འཕྲོ་བའི་ཉེས་དམིགས་ཤེས་བཞིན་གྱིས་རིག་ནས

ཉེས་དམིགས་སུ་བལྟས་པས་དེ་གཉིས་ལ་འཁྲོར་མི་སྟེར་བའི་ཕྱིར་རོ། །བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་སྟོབས་ཀྱིས་ནི་རྣམ་པར་ཞི་བར་བྱེད་པ་དང་རྩེ་གཅིག་ཏུ་བྱེད་པའི་སེམས་གཉིས་འགྲུབ་སྟེ། རྣམ་རྟོག་དང་ཉེ་ཉོན་བྱུང་བ་ཕྲ་མོ་ཡང་རྩོལ་བས་སྤོང་བས་དང་དུ་མི་ལེན་ཅིང་། དེ་ལྟར་བྱས་པས་བྱིང་རྒོད་ལ་སོགས་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་བར་གཅོད་པར་མི་ནུས་པར་རྒྱུན་ཆགས་སུ་སྐྱེ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་འགྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདྲིས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ནི་མཉམ་པར་འཇོག་པའི་སེམས་འགྲུབ་སྟེ། སྔ་མ་རྣམས་ལ་གོམས་པ་ཆེས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་འབད་མེད་དུ་ངང་གིས་འཇུག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་དག་ནི་ཞན་ལའི་དགོངས་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ཡིན་པས། །དེ་ལས་གཞན་དུ་འཆད་པ་སྣང་ཡང་ཡིད་བརྟན་པར་མི་བྱའོ། །དེ་ལ་སེམས་དཀའ་བ་ཐོབ་ན་ནི་དཔེར་ན་གཞུང་ལ་སོགས་པ་འདོན་པ་ལ་ཆེས་ཤིན་ཏུ་གོམས་ན་དང་པོར་འདོན་པའི་ཀུན་སློང་བྱུང་ནས་བརྩོན་ན་བར་སྐབས་སུ་སེམས་གཞན་དུ་གཡེངས་ཀྱང་། ཁ་ཏོན་དེ་ཉིད་མི་འཆད་པར་རྩོལ་མེད་དུ་འོང་བ་ལྟར། དང་པོར་སེམས་དམིགས་པ་ལ་གཏོད་པའི་དྲན་པས་ལན་ཅིག་མཉམ་པར་བཞག་ན་དེ་ནས་དྲན་ཤེས་ནི་རེ་རྒྱུན་ལྡན་དུ་བསྟེན་པ་མ་བྱུང་ཡང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་འཁྲོ་མི་འཆད་པར་རྒྱུན་ཆགས་སུ་རྒྱུན་རིང་པོར་འཇུག་ཐུབ་པ་ཞིག་འབྱུང་ངོ་། །དྲན་ཤེས་རྒྱུན་ལྡན་ན་རེ་བསྟེན་པའི་རྩོལ་བ་མི་དགོས་པས་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པའམ་འབད་རྩོལ་མེད་པ་ཞེས་ཟེར་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་སྐྱེ་བ་ལ་སྔོན་དུ་དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་རྩོལ་བས་ན་རེ་བསྟེན་ན། བྱིང་རྒོད་སོགས་ཀྱི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱིས་བར་གཅོད་མི་ནུས་པར་ཐུན་རིང་པོ་འཁྱོངས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཞིག་སྐྱེ་དགོས་ལ། དེ་ཡང་སེམས་བརྒྱད་པ་ཡིན་ཏེ། འདི་དང་དགུ་བ་གཉིས་བྱིང་རྒོད་ལ་སོགས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱིས་བར་གཅོད་མི་ནུས་པར་འདྲ་ཡང་། འདི་ལ་དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་བར་མ་ཆད་དུ་བསྟེན་དགོས་པས་མངོན་པར་འདུ

བྱེད་པའམ་འབད་རྩོལ་དང་བཅས་པ་ཞེས་ཟེར་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་སྐྱེ་བ་ལ་བྱིང་རྒོད་སོགས་ཕྲ་མོ་ཡང་སྐྱོན་ཙམ་ནས་དང་དུ་མི་ལེན་པར་འགོག་པ་ཞིག་དགོས་པས་སེམས་བདུན་པ་དགོས་སོ། །དེ་སྐྱེ་བ་ལ་རྣམ་རྟོག་དང་ཉེ་ཉོན་གྱིས་གཡེང་བ་ལ་ཉེས་དམིགས་སུ་ཤེས་ནས་དེ་དག་ལ་མི་འཕྲོ་བར་བྱ་ར་བྱེད་པའི་ཤེས་བཞིན་སྟོབས་ལྡན་དགོས་པས་སེམས་ལྔ་བ་དང་དྲུག་པ་དགོས་ཏེ། དེ་གཉིས་ནི་ཤེས་བཞིན་སྟོབས་སུ་གྱུར་པས་བསྒྲུབས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་འདྲ་བ་དེ་སྐྱེ་བ་ལ་ཡང་དམིགས་པ་ལ་ཡེངས་ནའང་སྔར་དུ་དམིགས་པ་དྲན་པ་དང་དང་པོ་ནས་དམིགས་པ་ལས་གཡེང་བར་མི་བྱེད་པའི་དྲན་པ་དགོས་པས་སེམས་གསུམ་པ་དང་བཞི་བ་དགོས་ཏེ། དེ་གཉིས་ནི་དྲན་པ་དེ་གཉིས་ཀྱིས་བསྒྲུབས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་སྐྱེ་བ་ལ་ཡང་ཐོག་མར་སེམས་དམིགས་པ་ལ་འདོགས་པ་དང་། བཏགས་པ་དེའི་རྒྱུན་མི་གཡེང་བ་དགོས་པས་སེམས་དང་པོ་གཉིས་སྔོན་དུ་སྐྱེ་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ན་མདོར་བསྡུ་ན་དང་པོར་གདམས་ངག་ཐོས་པའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ལ་སེམས་མཉམ་པར་འཇོག་ཚུལ་ལེགས་པར་བྱ། དེ་ནས་དེ་ལྟར་བཞག་པ་དེ་ཡང་ཡང་བསམས་ལ་རྒྱུན་ཐུང་ཟད་འཕྲུད་ཐུབ་པའི་སྒོ་ནས་རྒྱུན་བསྐྱང་། དེ་ནས་དྲན་པ་ཉམས་ནས་གཡེངས་ན་སྔར་དུ་བསྡུ་ལ་དམིགས་པ་བརྗེད་པ་སྔར་དུ་དྲན་པ་དང་། དེ་ནས་ཀྱང་དྲན་པ་ཤུགས་ཅན་བསྐྱེད་ལ་དང་པོ་ནས་དམིགས་པ་ལས་མི་ཡེངས་པའི་དྲན་པའི་སྟོབས་བསྐྱེད། དྲན་པ་སྟོབས་ཅན་གྲུབ་པ་དང་དམིགས་པ་ལས་གཞན་དུ་གཡེང་བའི་བྱིང་རྒོད་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་མཐོང་བའི་སྒོ་ནས་བྱ་ར་བྱེད་པའི་ཤེས་བཞིན་དྲག་པོ་བསྐྱེད། དེ་ནས་བརྗེད་ངས་ཕྲ་མོས་གཡེངས་ནའང་དེ་མ་ཐག་རིག་ནས་རྒྱུན་གཅོད་པ་དང་བཅད་ནས་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱིས་བར་མ་བཅད་པའི་རྒྱུན་རྗེ་རིང་དུ་གཏོང་བའི་རྩོལ་བའི་སྟོབས་བསྐྱེད། དེ་སྐྱེས་པ་ན་འབད་ནས་བསྒོམས་པས་གོམས་པ་ཀློང་དུ་ཕྱུར་ནས་འབད་རྩོལ་མེད་པར་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་འགྲོ་བའི་སེམས་དགུ

པ་འགྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་སེམས་དགུ་བ་མ་ཐོབ་པའི་གོང་ཡན་ཆད་དུ་རྣལ་འབྱོར་བས་སེམས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་འཇོག་པའི་རྩོལ་བ་ཕར་བྱ་དགོས་ལ་སེམས་དགུ་བ་ཐོབ་ནས……ཆེད་དུ་མཉམ་པར་འཇོག་པའི་རྩོལ་བ་མ་བྱས་ཀྱང་སེམས་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་ཧྲིལ་ཧྲིལ་འགྲོ……བར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟ་བུའི་སེམས་དགུ་བ་འདི་ཐོབ་ཀྱང་ཤིན་སྦྱངས་མ་ཐོབ་ན་འོག་ནས་འཆད་པ་ལྟར་ད་དུང་ཞི་གནས་ཐོབ་པར་ཡང་མི་འཇོག་ན་ལྷག་མཐོང་ཐོབ་པ་ལྟ་ཅི་སྨོས། འོན་ཀྱང་འདི་འདྲའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་བདེ་གསལ་མི་རྟོག་པས་བརྒྱན་པ་ཞིག་རྙེད་ན་མཉམ……གཞག་དང་རྗེས་ཐོབ་འདྲེས་པའི་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་སྐྱེས་པར་འདོད་ཅིང་། ཁྱད་པར་དུ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ས་ནས་བཤད་པའི་སེམས་དགུ་བ་འདི་ལ་རྣལ་འབྱོར་བླ་མེད་ཀྱི་རྫོགས……རིམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་བྱུང་བར་འདོད་པ་ཤིན་ཏུ་མང་བར་སྣང་སྟེ་འོག་ཏུ་བཤད་པར……བྱའོ། །དེ་ལ་ཡིད་བྱེད་བཞི་ཡོད་པའི་ཚུལ་ནི། ཉན་ས་ལས། དེ་ལ་སེམས་གནས་པ་དགུ་པོ་དེ་དག་ལ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་བཞི་ཡོད་པར་རིག་པར་བྱ་སྟེ། བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་པ་དང་བར་དུ་འཆད་ཅིང་འཇུག་པ་དང་སྐབས་སུ་འཆད་པ་མེད་པར་འཇུག་པ་དང་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པར་འཇུག་པའོ། །དེ་ལ་འཇོག་པར་བྱེད་པ་དང་ཡང་དག་པར་འཇོག་པར་བྱེད་པ་ལ་ནི་བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡོད་དོ། །བསྡུས་ཏེ་འཇོག་པར་བྱེད་པ་དང་ཉེ་བར་འཇོག་པར་བྱེད་པ་དང་དུལ་བར་བྱེད་པ་དང་ཞི་བར་བྱེད་པ་དང་ཉེ་བར་ཞི་བར……བྱེད་པ་ལ་ནི་སྐབས་སུ་འཆད་ཅིང་འཇུག་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡོད་དོ། །རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་བྱེད་པ་ལ་ནི་སྐབས་སུ་འཆད་པ་མེད་པར་འཇུག་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡོད་དོ། །ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་བྱེད་པ་ལ་ནི་རྩོལ་བ་མེད་པར་འཇུག་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡོད་དོ། །ཞེས་སེམས་དང་པོ་གཉིས་ཀྱི་དུས་སུ་ནི་འབད་པས་བསྒྲིམ་དགོས་པས་བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་པ་དང་། དེ་ནས་སེམས་ལྔའི་སྐབས་སུ་ནི་བྱིང་རྒོད་ཀྱིས་བར་དུ་བཅད་ནས་ཐུན་རིང་པོ་སྐྱོང་མི་ནུས་པས་

སྐབས་སུ་འཆད་ཅིང་འཇུག་པ་དང་། དེ་ནས་སེམས་བརྒྱད་པ་ལ་ནི་བྱིང་རྒོད་ཀྱིས་བར་གཅོད་མི་ནུས་པར་ཐུན་རིང་པོ་སྐྱོང་ཐུབ་པས་སྐབས་སུ་འཆད་པ་མེད་པར་འཇུག་པ་དང་། དེ་ནས་སེམས་དགུ་པ་ལ་ནི་བར་ཡང་མི་འཆད་ཅིང་རྩོལ་བ་ཡང་རྒྱུན་པར་བསྟེན་མི་དགོས···པས་རྩོལ་བ་མེད་པར་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད་འཇོག་གོ །འོ་ན་སེམས་དང་པོ་གཉིས་ཀྱི་སྐབས་སུ་འཆད་ཅིང་འཇུག་པ་ཡོད་ལ། སེམས་བར་པ་ལྔའི་སྐབས་སུ་ཡང་བསྒྲིམ་དགོས་པ་ཡོད་པ་ལ་དང་པོ་གཉིས་ལ་འཆད་ཅིང་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད་ཡོད་པར་མི་འཆད་པ་དང་། བར་པ་ལྔ་ལ་བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད་ཡོད་པར་མི་འཆད་པ་ཅི་ཞེ་ན། སེམས་དང་པོ་གཉིས་ལ་ནི་སེམས་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་འགྲོ་བ་དང་དེར་མི་འགྲོ་བ་གཉིས། ཕྱི་མ་ཆེས་རིང་ལ་བར་པ་ལྔ་ལ་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་གནས་པ་ཆེས་རིང་བས་ཕྱི་མ་ལ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་བར······བཅད་པའི་ཐ་སྙད་མཛད་ལ་སྔ་མ་ལ་མ་མཛད་དོ། །དེའི་ཕྱིར་དེ་གཉིས་ཀ་ལ་བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་པ་ཡོད་པར་ནི་འདྲ་མོད་ཀྱང་སྐབས་སུ་འཆད་ཅིང་འཇུག་པ་ཡོད་མེད་མི་འདྲ་བས་བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་པ་ཡོད་པའི་ཡིད་བྱེད་དུ་སེམས་ལྔ་པོ་དེ་མ་བཞག་གོ །དེ་ལྟར་ན་སྔར་བཤད་པའི་ཚོགས་ལ་གནས་པར་བྱས་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་པའི་བརྩོན་འགྲུས་རྒྱུན་ལྡན····དུ་བསྟེན་ན་ཞི་གནས་འགྲུབ་ཀྱི། ལན་རེ་རེ་གཉིས་གཉིས་ཙམ་བསྒྲུབས་ནས་སྐྱར་ཡང་སྤོང་བ་ཏོར་ན་མི་འགྲུབ་པར་གསུངས་ཏེ། ཕར་ཕྱིན་བསྡུས་པ་ལས། རྒྱུན་མི་འཆད་པའི་རྣལ་འབྱོར་གྱིས། །བསམ་གཏན་སྒྲུབ་ལ་བརྩོན་པར་བྱ། །ཡང་དང་ཡང་ཞིང་ངལ་བསོ་ན། །གཙུབས་པས་མེ་ཕྱིན་མི་འབྱུར་ཏེ། །རྣལ་འབྱོར་ཚུལ་ལའང་དེ་བཞིན་དུ། །ཁྱད་པར་མ་ཐོབ་གཏང་མི་བྱ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

བསྒོམས་པས་ཞི་གནས་གྲུབ་པའི་ཚད་ལ་གསུམ། ཞི་གནས་གྲུབ་པ་དང་མ་གྲུབ་པའི་ས་མཚམས་བསྟན་པ་དང་། ཞི་གནས་ལ་བརྟེན་ནས་ལམ་བགྲོད་ཚུལ་ཕྱིར་བསྟན་པ་དང་།

ཁྱད་པར་དུ་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་བསྒྲོད་ཚུལ་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། དངོས་ཀྱི་དོན་བསྟན་པ་དང་། ཡིད་བྱེད་དང་ལྡན་པའི་རྟགས་དོགས་གཅོད་དང་བཅས་པའོ། །དང་པོ་ནི། སྔར་བཤད་པ་དེ་ལྟར་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་ཚུལ་ལེགས་པར་ཤེས་ནས་བསྒྲུབས་པས་སེམས་དགུ་རིམ་པ་བཞིན་སྐྱེས་ཏེ་སེམས་དགུ་པ་བྱིང་རྒོད་ཕྲ་མོ་དང་བྲལ་བར་ཐུན་རིང་པོ་སྒྲུབ་ནུས་ཤིང་། དེ་ཡང་དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་རྒྱུན་ལྡན་དུ་བསྟེན་པའི་འབད་རྩོལ་ལ་མི་ལྟོས་པའི་ལྷུན་གྲུབ་ཏུ་འཇུག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐོབ་ན་ཞི་གནས་ཐོབ་པ་ཡིན་ནམ་མིན་སྙམ་ན། བཤད་པར་བྱ་སྟེ། ཏིང་ངེ་འཛིན་འདི་ཐོབ་པ་ལ་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་ཐོབ་པ་དང་མ་ཐོབ་པ་གཉིས་སུ་ཡོད་པས་གལ་ཏེ་ཤིན་སྦྱངས་མ་ཐོབ་ན་ཞི་གནས་རྗེས་མཐུན་པ་ཡིན་གྱི། ཞི་གནས་དངོས་མིན་པས་ཞི་གནས་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། དགོངས་འགྲེལ་ལས། བཅོམ་ལྡན་འདས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དེ་ཇི་སྲིད་དུ་སེམས་ལ་དམིགས་པའི་སེམས་ནང་དུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ན་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་མ་ཐོབ་པ་དེའི་བར་དུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དེ་ལ་ཅི་ཞེས་བགྱི། བྱམས་པ། ཞི་གནས་ནི་མ་ཡིན་ཏེ་ཞི་གནས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་མོས་པ་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ་ཡིན་པར་བརྗོད་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསལ་བར་གསུངས་ཤིང་། མདོ་སྡེའི་རྒྱན་ལས་ཀྱང་། དེ་གོམས་པ་ལས་འདུ་མི་བྱེད། །དེ་ནས་དེ་ཡི་ལུས་དང་སེམས། །ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་ཆེ་ཐོབ་ནས། །ཡིད་ལ་བྱེད་དང་བཅས་ཞེས་བྱ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ནི་སྐབས་འདིར་ཞི་གནས་ལ་ཟེར་བ་ཡིན་ཏོ། ཉན་ས་ནས་གསུངས་པ་འོག་ཏུ་འཆད་པ་ལྟར་རོ། །སྒོམ་རིམ་བར་པ་ལས་ཀྱང་། དེ་ལྟར་ཞི་གནས་གོམས་པར་བྱས་པ་དེའི་ལུས་དང་སེམས་གང་གི་ཚེ་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པར་གྱུར་པ་དང་ཇི་ལྟར་འདོད་པ་བཞིན་དུ་དམིགས་པ་ལ་སེམས་དབང་དུ་གྱུར་པ་དེའི་ཚེ་དེའི་ཞི་གནས་གྲུབ་པ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་དམིགས་པ་ལ་གནས་པ་ལ་རང་

དབང་ཐོབ་པ་དང་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་གཉིས་དགོས་པར་གསུངས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་སྒོམ་རིམ་དང་པོ་ལས། གང་གི་ཚེ་དམིགས་པ་དེ་ཉིད་ལ་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པར་ཇི་སྲིད་འདོད་པའི་བར་དུ་སེམས་འཇུག་པར་འགྱུར་བ་དེའི་ཚེ་ཞི་གནས་རྫོགས་པ་ཡིན་པར་རིག……པར་བྱ་སྟེ། ཞེས་གསུངས་པ་ཡང་ཤིན་སྦྱངས་ཡོད་པ་ལ་དགོངས་པ་ཡིན་ཏེ། སྒོམ་རིམ་བར་པ་ལས་གསལ་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་དབུས་མཐའ་ནས་སྤོང་བའི་འདུ་བྱེད་བརྒྱད་ངཤད་པའི་བཏང་སྙོམས་ནི་འདིའི་སེམས་དགུ་བ་དང་གནད་གཅིག་ཡིན……ལ། དེ་ཙམ་གྱིས་མི་ཆོག་པར་དེ་ལས་ཤིན་སྦྱངས་ཀྱང་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ལས་ཀྱང་། འདི་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གཅིག་པུ་དབེན་པར་གནས་བཅས་ལ་ཇི་ལྟར་བསམས་པའི་དོན་ཡིད་ལ་བྱ་སྟེ། ཡིད་ཀྱི་བརྗོད་པ་སྤངས་ནས་སེམས་ཉིད་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་ལ་ལན་མང་དུ་ཡིད་ལ་བྱས་ཏེ། ཇི་སྲིད་དུ་ལུས་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་མ་སྐྱེས་ཀྱི་བར་དུ་ཞི་གནས་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། གང་གི་ཚེ་སྐྱེས་པ་དེའི་ཚེ་ཞི་གནས་ཡིན་ནོ། །ཞེས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་གསུངས་ཏེ། དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་དོན་གཏན་ལ་ཕབ་པའོ། །འོ་ན་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་མ་སྐྱེས་པའི་གོང་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ས་གང་གིས་བསྡུས་པ་ཡིན་ཞེ་ན། ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ནི་འདོད་པ་ཁམས་ཀྱི་སས་བསྡུས་པ་ཡིན་ཏེ། ཁམས་གསུམ་གྱི་ས་དགུ་གང་རུང་གིས་བསྡུས་ལ་བསམ་གཏན་དང་པོའི་ཉེར་བསྡོགས་ཡན་ཆད་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཉེར་བསྡོགས་ཐོབ་ན་ཞི་གནས་ངེས་པར་ཐོབ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདོད་པའི་ས་ལ་དེ་འདྲ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཡོད་ཀྱང་མཉམ་པར་མ་བཞག་པའི་ས་ཡིན་གྱི། མཉམ་པར་བཞག་པའི་ས་ཞེས་མི་འཇོག་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི། འགྱོད་པ་མེད་པ་དང་དགའ་བདེ་མཆོག་དང་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པས་མ་བསྒྲུབས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་སའི་དངོས་གཞི་ལས། ཅིའི་ཕྱིར་དེ་ཁོ་ན་ལ་

མཉམ་པར་བཞག་པའི་ས་ཞེས་བྱ་ལ་གང་འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད་ནི་མ་ཡིན་···
ཞེ་ན། འདི་ལྟར་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ནི་འགྱོད་པ་མེད་པ་དང་མཆོག་ཏུ་དགའ་བ་དང་ཤིན་ཏུ་
སྦྱངས་པ་དང་བདེ་བས་མངོན་པར་བསྒྲུབས་པ་ཡིན་ལ། འདོད་པ་ན་སྤྱོད་པ་ནི་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་
ཏེ་འདོད་པའི་ཁམས་ན་ཡང་དག་པའི་ཆོས་ཉེ་བར་སེམས་པ་མེད་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་
གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་ན་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་མ་ཐོབ་ན་དྲན་པ་ནར་མར་མ་བསྟེན་ཡང་
སེམས་མི་རྟོག་པར་རང་ཤུགས་ཀྱིས་འགྲོ་ཞིང་། དེ་ཡང་འགྲོ་འཆག་ཉལ་འདུག་གི་སྤྱོད་ལམ་
ཐམས་ཅད་དང་འདྲེ་ཐུབ་པ་ལྟར་སྣང་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ནི་འདོད་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཞེས་
བྱ་བ་ཡིན་གྱི། ཞི་གནས་དངོས་སུ་འཛོག་ཏུ་མི་རུང་བར་ཤེས་པར་བྱའོ། །འོ་ན་ཤིན་ཏུ་
སྦྱངས་པ་ཐོབ་ལུགས་དེ་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཡིན། དེ་ཐོབ་ནས་ཞི་གནས་སུ་འགྲོ་ལུགས་ཀྱང་ཇི་
འདྲ་ཡིན་སྙམ་ན། དེ་ལ་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་ནི། ཀུན་ལས་བཏུས་ལས། ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་
གང་ཞེ་ན། ལུས་དང་སེམས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་རྣམས་ཀྱི་རྒྱུན་གཅོད་པའི་ཕྱིར་ལུས་དང་
སེམས་ལས་སུ་རུང་བ་ཉིད་དེ་སྒྲིབ་པ་ཐམས་ཅད་སེལ་བའི་ལས་ཅན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་
ལྟར་ཤེས་པར་བྱའོ། །ལུས་དང་སེམས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་ནི་ལུས་དང་སེམས་དགེ་བའི་བྱ་
བ་སྒྲུབ་པ་ལ་ཇི་ལྟར་འདོད་པ་ལྟར་དུ་བཀོལ་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་ལ། དེའི་གཉེན་པོ་ལུས་དང་
སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་ནི་ལུས་སེམས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་གཉིས་དང་བྲལ་བས་ལུས་དང་······
སེམས་དགེ་བའི་བྱ་བ་ལ་བཀོལ་བ་ལ་ཤིན་ཏུ་ལས་སུ་རུང་བའོ། །

དེ་ཡང་ཉོན་མོངས་སྤོང་བ་ལ་དགའ་བ་ལ་བར་དུ་གཅོད་ཅིང་ཉོན་མོངས་པའི་ཚོགས་···
སུ་གྱུར་པའི་ལུས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་ཉོན་མོངས་སྤོང་བ་ལ་རྩོལ་བ་ན། ལུས་ལྗི་བ་ལ་སོགས་
པའི་ལས་སུ་མི་རུང་བ་དང་བྲལ་ནས་ལུས་ལྷང་བ་ཡང་བ་ནི་ལུས་ལས་སུ་རུང་བའོ། །དེ་
བཞིན་དུ་ཉོན་མོངས་སྤོང་བ་ལ་དགའ་བ་ལ་བར་དུ་གཅོད་བྱེད་ཉོན་མོངས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་གྱུར་

པའི་སེམས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་ཉོན་མོངས་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར་དུ་རྩོལ་བ་ན། དགེ་བའི་དམིགས་པ་ལ་གཏོད་པ་ལ་དཀའ་མགུར་འཇུག་ཏུ་མི་རུང་བ་དང་བྲལ་ནས་སེམས་དམིགས་པ་ལ······ ཐོགས་པ་མེད་པར་འཇུག་པ་ནི་སེམས་ལས་སུ་རུང་བའོ། །དེ་ལྟར་ཡང་སློབ་དཔོན་བློ་བརྟན་གྱིས། དེ་ལ་ལུས་ལས་སུ་རུང་བ་ནི་ལུས་ཀྱི་རང་གི་བྱ་བ་རྣམས་ལ་ལྡང་བ་ཡང་བ་གང་ལས་འབྱུང་བའོ། །སེམས་ལས་སུ་རུང་བ་ནི་ཡང་དག་པར་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ལ་ཞུགས་པའི་སེམས་ཀྱི་སེམ་པ་དང་ཡང་བར་འགྱུར་བའི་རྒྱུ་སེམས་ལས་བྱུང་བའི་ཆོས་གཞན་དུ་གྱུར་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ། དེ་དང་ལྡན་ན་དམིགས་པ་ལ་ཐོགས་པ་མེད་པར་འཇུག་པས་དེའི་ཕྱིར་སེམས་ལས་སུ་རུང་བ་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། མདོར་ན་ཤིན་སྦྱངས་ཐོབ་ན་ཉོན་མོངས་སྤྱོད་པ་ལ་རྩོལ་བར་འདོད་ཀྱང་། ལས་ལ་ངན་རང་གི་བྱ་བ་ལ་འཇུག་པ་ལྟར་འཆོར་སྣང་གིས་འཇུག་པར་དཀའ་བའི་ལུས་སེམས་ལས་སུ་མི་རུང་བ་ལོག་ནས། ལུས་སེམས་ཤིན་ཏུ་བཀོལ་བདེ་བ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟ་བུའི་ལུས་དང་སེམས་ལས་སུ་རུང་བ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་དེ་ཡང་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐོག་མ་སྐྱེད་པ་ནས་ཆ་ཕྲ་མོ་རེ་འབྱུང་བས་དེ་ཇེ····· ཆེར་སོང་བ་ལས་མཐར་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་རྩེ་གཅིག་པའི་ཞི་གནས་སུ་འགྱུར་ལ། དེ་ཡང་དང་པོ་ཕྲ་བས་རིག་དཀའ་ཞིང་ཕྱིས་ནས་ནི་རིག་པར་སླ་བ་འབྱུང་སྟེ། ཉན་ས་ལས། དེའི་དང་པོ་ཁོ་ནར་ཡང་དག་པའི་སྦྱོར་བ་ལ་རྩོམ་པའི་ཚེ་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་ལུས་··· ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་སེམས་དང་ལུས་ལས་སུ་རུང་བ་འབྱུང་བ་ནི་ཕྲ་བ་སྟེ་བརྟག་པར·········· དཀའ་བ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་དང་། དེའི་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད་དང་སེམས་དང་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དེ་ཉིད་མངོན་པར་འཕེལ་བ་ན། འདི་ལྟ་སྟེ། རྒྱུ་གཅིག་ནས་གཅིག་ཏུ་བརྒྱུད་དེ་ལེན་པའི་ཚུལ་གྱིས་རགས་ཤིང་བརྟག་པར་སླ་བའི་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད་དང་སེམས······ དང་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་འདྲེན་པར་བྱེད་དེ། ཞེས་གསུངས་སོ། །མཚན་ཉིད་ཡོངས་

སུ་རྫོགས་ཤིང་བརྟག་པར་སླ་བའི་ཤིན་སྦྱངས་དེ་སྐྱེ་བའི་སྔ་ལྟས་ནི། ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒོམ་པ་
ལ་བརྩོན་པའི་གང་ཟག་དེའི་ཀློད་པ་ལྕི་ཞིམ་པ་སྙམ་བྱེད་པ་སྐྱེ་སྟེ། མི་བདེ་བའི་ལྕི་བ་ནི་མ་
ཡིན་ནོ། །དེ་སྐྱེས་མ་ཐག་ཏུ་ཉོན་མོངས་སྤོང་བ་ལ་དགའ་བའི་བར་གཅོད་བྱེད་པའི་
སེམས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་དང་བྲལ་བར་འགྱུར་ཞིང་། དེའི་གཉེན་པོ་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་
པ་སྐྱོན་ལ་སྐྱེ་སྟེ། ཉན་ས་ལས། ཇི་ཙམ་ན་དེའི་རགས་ཤིང་བརྟག་པར་སླ་བའི་སེམས་རྩེ་
གཅིག་པ་ཉིད་དང་སེམས་དང་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་རིང་པོ་མི་ཐོགས་པར་སྐྱེ་བར་འགྱུར་……
བའི་སྔ་ལྟས་སུ་དེའི་ཀློད་པ་ལྕི་བར་སྣང་བ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་ཏེ། དེ་ཡང་གནོད་པའི་མཚན་
ཉིད་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་སྐྱེས་མ་ཐག་ཏུ་སྤོང་བ་ལ་དགའ་བའི་བར་གཅོད་བྱེད་པ་ཉོན་
མོངས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་གྱུར་པ་སེམས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་གང་ཡིན་པ་དེ་སྤོང་བར་……
འགྱུར་ཞིང་། དེའི་གཉེན་པོ་སེམས་ལས་སུ་རུང་བ་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་ཡང་སྐྱེ་བར་
འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ནས་སེམས་ལས་སུ་རུང་བའི་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དེ་སྐྱེས་
པའི་མཐུ་ལ་བརྟེན་ནས་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་སྐྱེ་བའི་རྒྱུར་གྱུར་པའི་རླུང་ལུས་ལ་རྒྱུ་བར……
འགྱུར་རོ། །རླུང་དེ་ལུས་ཀྱི་ཆ་རྣམས་ལ་ཁྱབ་པར་བརྒྱུས་པ་ན། ལུས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་
དང་བྲལ་བར་འགྱུར་ཞིང་ལུས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་གྱི་གཉེན་པོ་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་སྐྱེ་སྟེ།
དེ་ཡང་ལུས་ཐམས་ཅད་རྒྱས་ནས་ལས་སུ་རུང་བའི་རླུང་གི་མཐུས་གང་བ་བཞིན་དུ་སྣང་བར་
འགྱུར་ཏེ། ཉན་ས་ལས། དེ་སྐྱེས་པས་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་སྐྱེ་བ་དང་མཐུན་པ་འབྱུང་བ་
ཆེན་པོའི་རླུང་དག་ལུས་ལ་རྒྱུ་བར་འགྱུར་ཏེ། དེ་དག་རྒྱུ་བའི་དུས་ན་སྤོང་བ་ལ་དགའ་བའི་
བར་གཅོད་བྱེད་པ་ཉོན་མོངས་པའི་ཕྱོགས་སུ་གྱུར་པ་ལུས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་གང་ཡིན་པ……
དེ་དང་འབྲལ་བར་འགྱུར་ཞིང་། དེའི་གཉེན་པོ་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་ལུས་ཐམས་ཅད་
རྒྱས་ཏེ་གང་བ་བཞིན་དུ་སྣང་བར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་ལུས་ཤིན་ཏུ་

སྦྱངས་པ་ནི་ལུས་ཀྱི་ནང་གི་རིག་བྱ་ཚེས་ཡོད་དུ་འོང་བ་ཞིག་ཡིན་གྱི་སེམས་བྱུང་ནི་མིན་ཏེ།
སློབ་དཔོན་བློ་བརྟན་གྱིས། ལུས་ཀྱི་རིག་བྱའི་ཁྱད་པར་དགའ་བས་ཟིན་ན་ལུས་ཤིན་ཏུ་
སྦྱངས་པར་རིག་པར་བྱ་སྟེ། ཡིད་དགའ་ན་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་མདོ་
ལས་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་ལུས་ཤིན་སྦྱངས་ཐོག་མར་སྐྱེས་
པའི་ཚེ་ན་རླུང་གི་མཐུས་ལུས་ལ་བདེ་བའི་ཉམས་ཆེན་པོ་སྐྱེས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས་ལ་ཡང་
དགའ་བ་དེའི་ཉམས་ཚེས་ཕུལ་དུ་བྱུང་བ་འབྱུང་བར་འགྱུར་རོ། །དེའི་རྗེས་སུ་ཤིན་སྦྱངས་
ཐོག་མར་སྐྱེས་པའི་ཤུགས་དེ་རིམ་གྱིས་ཆུང་དུ་འགྲོ་སྟེ། དེ་ཡང་ཤིན་སྦྱངས་ཟད་ནས་འགྲོ་
བ་མིན་གྱི། རགས་པ་དེས་སེམས་ཏ་ཅང་གཡོ་བས་དེ་ལོག་ནས་གྲིབ་མ་ལྟར་སྲབ་པའི་ཤིན་
ཏུ་སྦྱངས་པ་མི་གཡོ་བ་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་མཐུན་པ་འབྱུང་བ་ཡིན་ནོ། །སེམས་དགའ་ཡལ་
ཡལ་བ་དེ་ཡང་ལོག་ནས། དེ་ནས་སེམས་དམིགས་པ་ལ་བརྟན་པར་གནས་ཤིང་དགའ་བ་
ཆེན་པོས་བསྐྱོད་པའི་མ་ཞི་བ་དང་བྲལ་བའི་ཞི་གནས་འཐོབ་པ་ཡིན་ཏེ། ཉན་ས་ལས།
དང་པོར་དེ་སྐྱེས་པར་གྱུར་པ་དེའི་ཚེ་ན་སེམས་དགའ་བ་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་ཉམས་བདེ་བ་···
དང་སེམས་མཆོག་ཏུ་དགའ་བ་དང་ལྡན་པ་ལ་དམིགས་པ་དང་མངོན་པར་དགའ་བ་དང་······
བཅས་པར་ཡང་སྣང་བར་འགྱུར་རོ། །དེའི་འོག་ཏུ་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པའི་ཤུགས་དང་པོ་སྐྱེས་
པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཁད་ཀྱིས་ཁད་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་ཕྲ་བར་འགྱུར་ཞིང་། ལུས་ལ་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་
པ་གྲིབ་མ་ལྟ་བུ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་རོ། །སེམས་དགའ་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཡང་སྤོང་བར་
འགྱུར་ཞིང་སེམས་ཞི་གནས་ཀྱིས་ཉེ་བར་བརྟན་ཅིང་རབ་ཏུ་ཞི་བའི་རྣམ་པས་དམིགས་པ་ལ་
འཇུག་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟ་བུ་བྱུང་ནས་ཞི་གནས་ཐོབ་པའམ།
ཡིད་ལ་བྱེད་དང་བཅས་ཞེས་བྱ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཐོབ་པ་ཞེས་
པའི་གྲངས་སུ་ཆུད་པར་འགྱུར་ཏེ། བསམ་གཏན་དང་པོའི་ཉེར་བསྡོགས་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་

ཞི་གནས་ཐོབ་པས་མཉམ་པར་བཞག་པའི་ས་བའི་ཡིད་བྱེད་ཆུང་ཐོས་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་རོ། ། དེ་ལྟར་ཡང་ཉན་ས་ལས། དེའི་འོག་ཏུ་རྣལ་འབྱོར་བ་ལས་དང་པོ་བ་དེ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ཏེ། ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་གྲངས་སུ་འགྲོའོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དེ་ཡ་དང་པོར་གཟུགས་ན་སྤྱོད་པ་མཉམ་པར་བཞག་པའི་ས་བའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཆུང་ངུ་ཐོབ་པ་དེའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ས་ན་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པ་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །མཉམ་པར་བཞག་པའི་ས་ནི་ཁམས་གོང་མ་གཉིས་ཀྱི་སའི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་སོ། །

གཉིས་པ་ལ་ཡིད་བྱེད་དང་ལྡན་པའི་རྟགས་ནི། གང་དང་ལྡན་ན་ཡིད་བྱེད་ཐོབ་པའོ། །ཞེས་རང་དང་གཞན་གྱིས་རིག་པར་བྱ་བའི་རྟགས་དང་མཚན་མ་ནི་དེ་ལྟ་བུ་ཐོབ་པ་དེས་གཟུགས་ཀྱི་སས་བསྡུས་པའི་སེམས་དང་ལུས་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་བཞི་བོ་ཆུང་ངུ་ཐོབ་པ་དང་། ཞི་རགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་ནམ་བདེན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ལམ་གྱིས་ཉོན་མོངས་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བ་ལ་ནུས་པ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་བ་དང་། ནང་དུ་མཉམ་པར་བཞག་པ་ན་མྱུར་བ་མྱུར་བར་ལུས་སེམས་ཤིན་སྦྱངས་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བ་དང་འདོད་པ་ལ་འདུན་པ་ལ་སོགས་པའི་སྒྲིབ་པ་ལྔ་ཕལ་ཆེར་མི་འབྱུང་བ་དང་། མཉམ་གཞག་ལས་ལངས་པའི་ཚེ་ཡང་ལུས་སེམས་ཤིན་སྦྱངས་འགའ་རེ་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡང་ཉན་ས་ལས། ལས་དང་པོ་བ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པ་དེའི་རྟགས་ནི་འདི་དག་ཡིན་ཏེ། དེས་གཟུགས་ན་སྤྱོད་པའི་སེམས་ཆུང་ངུ་ཐོབ་པ་དང་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཆུང་ངུ་ཐོབ་པ་དང་ཉོན་མོངས་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་དམིགས་པ་ལ་སྦྱོར་བའི་སྐལ་བ་ཡོད་ཅིང་། ནུས་པ་དང་དེའི་སེམས་ཀྱི་རྒྱུད་འཇམ་པར་འགྱུར་བ་དང་ཞི་གནས་ཀྱིས་ཉེ་བར་དགྲིས་པ་དང་། ཞེས་དང་། དེ་ནང་དུ་ཡང་དག་འཛོག་ལ་འདུག་སྟེ། སེམས་གཏོད་པར་བྱེད་པ་ན་མྱུར་བ་མྱུར་བར་

སེམས་དང་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པར་འགྱུར་བ་དང་། ལུས་ཀྱི་གནས་ངན་ལེན་དག་གིས་ཤིན་ཏུ་གནོད་པར་མི་འགྱུར་བ་དང་སྒྲིབ་པ་རྣམས་ཤས་ཆེར་ཀུན་ཏུ་མི་རྒྱུ་བ་དང་། ཞེས་པ་དང་། ལངས་ཏེ་རྒྱུ་བ་ན་ཡང་ལུས་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་བ་ཁ་ཅིག་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་བ་དང་དེ་ལྟ་བུ་དང་མཐུན་པ་དག་ནི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པའི་རྟགས་དང་མཚན་མ་ཡོངས་སུ་བྱང་བ་དག་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་རྟགས་དེ་དག་དང་ལྡན་པའི་ཡིད་བྱེད་དེ་ཐོབ་ནས་ནི་ཞི་གནས་ཀྱི་ལམ་ཡོངས་སུ་དག་པར་འགྱུར་བ་ཆེས་སླ་སྟེ། འདི་ལྟར་སེམས་རྩེ་གཅིག་པའི་ཞི་གནས་ལ་མཉམ་པར་བཞག་པའི་མཇུག་ཏུ་མྱུར་བོར་ལུས་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་འདྲེན་པར་ནུས་པས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་འཕེལ་བར་འགྱུར་ལ། ཤིན་སྦྱངས་ཇི་ཙམ་འཕེལ་བ་ཙམ་གྱིས་ཀྱང་རྩེ་གཅིག་པའི་ཞི་གནས་འཕེལ་བས་ཕན་ཚུན་གཅིག་གིས་གཅིག་སྤེལ་བར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་ཉན་ས་ལས། ཇི་ལྟ་ཇི་ལྟར་དེའི་ལུས་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་རྣམ་པར་འཕེལ་བ་དེ་ལྟ་དེ་ལྟར་དམིགས་པ་ལ་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད་རྣམ་པར་འཕེལ་བར་འགྱུར་ལ། ཇི་ལྟ་ཇི་ལྟར་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད་རྣམ་པར་འཕེལ་བ་དེ་ལྟ་དེ་ལྟར་ལུས་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་ཡང་རྣམ་པར་འཕེལ་བར་འགྱུར་ཏེ། ཆོས་གཉིས་པོ་འདི་ལྟ་སྟེ། སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད་དང་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དེ་དག་ནི་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་པ་དང་གཅིག་ལ་གཅིག་རག་ལས་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །མདོར་ན་སེམས་ལས་སུ་རུང་བ་ན་རླུང་སེམས་འཇུག་པ་གཅིག་ཏུ་སོང་བས་རླུང་ལས་སུ་རུང་བར་འགྱུར་ལ། དེའི་ཚེ་ལུས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་འབྱུང་ཞིང་། དེ་བྱུང་བ་ན་སེམས་ཀྱི་སྙིང་དུ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཁྱད་པར་ཅན་སྐྱེ་བ་དང་། དེས་ཀྱང་རླུང་ལས་སུ་རུང་བ་ཁྱད་པར་ཅན་དུ་བསྒྲུབས་པས་ལུས་དང་སེམས་ཤིན་སྦྱངས་འདྲེན་པ་སྔེ་སྤར······བཤད་པ་ལྟར་རོ། །

རྟོགས་པ་གཅོད་པ་ནི། དེ་ལྟར་དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་ལ་རྒྱུན་པའི་འབད་རྩོལ་མ་བྱས་ཀྱང་། སེམས་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་འགྲོ་བའི་མི་རྟོག་པའི་སེམས་དགུ་བའི་སྐབས་སུ་བཤད་པ་དང་། དེ་ཡང་བྱིང་བ་ཕྲ་མོ་ནས་ཀྱང་བཀག་པའི་གསལ་ཆའི་ངར་དང་ལྡན་པ་དང་སྦྱར་ལུས་ཤིན་སྦྱངས་ཀྱི་སྐབས་སུ་བཤད་པ་ལྟར་རླུང་ལས་སུ་རུང་བའི་མཐུས་ལུས་དང་སེམས་ལ་ཕུལ་དུ་བྱུང་བའི་བདེ་བ་སྐྱེར་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྦྱར་རྟགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་བཤད་པ་ལྟར། འདོད་པ་ལ་འདུན་པ་སོགས་ཀྱི་ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་རྣམས་ཀྱང་ཕལ་ཆེར་མི་རྒྱུ་བ་དང་མཉམ་གཞག་ལས་ལངས་པའི་ཚེ་ཡང་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་མི་འབྲལ་བའི་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པ་དེ་སྐྱེས་པ་ན་ལམ་ལྔའི་སྐབས་གང་དུ་འཇོག་ཅེ་ན། འདི་འདྲ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱེས་ན་ནི་སྤྱིར་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་དུ་འཇོག་ཅིང་། ཁྱད་པར་དུ་ཤིན་སྦྱངས་སྐྱེ་བ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་རླུང་གིས་ལུས་ཐམས་ཅད་བདེ་བས་གང་བ་ལྟར་སྣང་བ་ལ་བརྟེན་པའི་ལུས་དང་སེམས་ལ་བདེ་ཉམས་ཆེན་པོ་སྐྱེ་བ་དང་དེ་ཡང་མི་རྟོག་པ་དང་ཆེས་གསལ་བའི་ཁྱད་པར་དང་ལྡན་པར་མཐོང་ནས་རྣལ་འབྱོར་བླ་མེད་ཀྱི་རྫོགས་རིམ་མཚན་ཉིད་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་དུ་འདོད་པ་སྔོན་དང་ད་ལྟར་གྱི་དུས་ན་ཤིན་ཏུ་མང་བར་བྱུང་ཞིང་སྣང་ངོ་། །འོན་ཀྱང་རྗེ་བཙུན་མ་ཕམ་པ་དང་འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ལ་སོགས་པའི་གཞུང་ཆེ་བ་དང་། དབུ་མའི་སྒོམ་རིམ་ལ་སོགས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རིམ་པ་གསལ་བར་སྟོན་པའི་ཚད་ལྡན་གྱི་གཞུང་ལ་བརྟེན་ནས་དཔྱད་ན་ནི་འདི་འདྲ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལྟ་ཅི་སྨོས། ཐེག་པ་དམན་པའི་ལམ་དུ་ཡང་གཞག་པར་མི་ནུས་ཏེ། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ས་ལས། བསམ་གཏན་དང་པོའི་དངོས་གཞི་སྒྲུབ་པའི་ཞི་རགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་དུ་ལྟ་བའི་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་རྣམས་ཀྱང་ཏིང་ངེ་འཛིན་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲུབ་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་ཕྱི་རོལ་པའི་དྲང་སྲོང་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་གྱིས་ཅི་ཡང་མེད་པ་

མན་ཆད་ཀྱི་ས་འོག་མ་ལ་ཆགས་པ་དང་འབྲལ་བར་བྱེད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་འདི་ལ་བརྟེན
ནས་ལམ་གོང་མར་བགྲོད་དགོས་པས་ཕྱི་བ་དང་ནང་བ་གཉིས་ཀའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐུན་མོང་
བ་ཡིན་ནོ། །འདི་ཡང་བདག་མེད་པ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་དང་སྲིད་པ་
མཐའ་དག་གི་སྐྱོན་ལེགས་པར་རྟོགས་ནས་འཁོར་བ་ལ་ཡིད་འབྱུང་ཞིང་ཐར་པ་དོན་གཉེར
གྱི་ངེས་འབྱུང་གི་བསམ་པས་ཟིན་ན་ཐར་པའི་ལམ་དུ་འགྱུར་ཞིང་། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་རིན
པོ་ཆེས་ཟིན་ན་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་དུ་ཡང་འགྱུར་ཏེ། དཔེར་ན། དུད་འགྲོ་ལ་ཟན
ཆངས་གཅིག་སྟེར་བའི་སྦྱིན་པ་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་སྡོམ་གཅིག་བསྲུངས་པ་ཡང་བསམ་པ་དེ་དག
གིས་ཟིན་ན་རིམ་པ་ལྟར་ཐར་པ་དང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་ལམ་གྱི་ཚོགས་སུ་འགྱུར་བ་དང་
འདྲའོ། །འོན་ཀྱང་འདིར་ནི་ལམ་གཞན་ཞིག་གིས་ཟིན་པའི་སྒོ་ནས་ཐར་པ་དང་ཐམས་ཅད
མཁྱེན་པའི་ལམ་དུ་འགྲོ་མི་འགྲོ་དཔྱད་པ་མིན་གྱི། ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་རང་གི་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས
ལམ་གང་དུ་འགྲོ་དཔྱད་པ་ཡིན་ནོ། །དབུ་མ་པ་དང་སེམས་ཙམ་པ་ཡང་ལྷག་མཐོང་གི་ལྟ
བའི་ཡུལ་ཇི་ལྟར་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ལ་མི་མཐུན་པ་ཡོད་ཀྱང་། སྤྱིར་ཞི་ལྷག་གི་ངོས་འཛིན
དང་དེ་དག་གི་རྟོགས་པ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེད་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ལ་མི་མཐུན་པ་མེད་དོ། །དེས་ན་འཕགས
པ་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་བྱང་ས་དང་གཏན་ལ་དབབ་པ་བསྡུ་བ་དང་ཀུན་ལས་བཏུས་དང་ཉན
ཐོས་ཀྱི་ས་རྣམས་སུ་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གཉིས་སོ་སོར་བྱས་པའི་ནང་ནས་ཞི་གནས
སྒྲུབ་པ་ན་སེམས་དགུའི་རིམ་པས་སྒྲུབ་པར་གསུངས་ཤིང་། དེ་ཡང་ཉན་ཐོས་ཀྱི་སར་རྒྱས
པར་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཡིན་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་དག་ལྷག་མཐོང་གི་སྒྲུབ་ལུགས་སུ་མི
བཞེད་དེ། གཞུང་དེ་དག་ཏུ་ལྷག་མཐོང་སེམས་དགུ་ལས་ལོགས་སུ་བཤད་ཅིང་དེའི་སྒྲུབ
ལུགས་ཀྱང་ཉན་སར་ཟུར་དུ་བཤད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

དེ་བཞིན་དུ་དབུ་མའི་སྒོམ་རིམ་རྣམས་དང་ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ལས་ཀྱང་། སེམས

དགུ་ཞི་གནས་ཀྱི་ལམ་དང་ལྷག་མཐོང་གི་ལམ་ཟུར་དུ་གསུངས་ལ། བླ་མས་ཆོས་ནས་གསུངས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་བཀྲལ་བ་ལས་སོགས་ན་མེད་པས་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་འདི་ལ་དགོངས་པ་གཅིག་ཏུ་སྣང་ངོ། །གལ་ཏེ་ཉན་ས་ནས་བཤད་པ་དེ་ལ་བདེ་བ་དང་གསལ་བ་ཡོད་དུ་ཆུག་ཀྱང་། མི་རྟོག་པ་ཟབ་མོ་མེད་པས་ཞི་གནས་ཙམ་ཡིན་ལ། མི་རྟོག་པ་ཡོད་ན་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་འགྱུར་རོ་སྙམ་ན། མི་རྟོག་པ་ཟབ་མོ་ཞེས་པའི་ཟབ་མོའི་དོན་གང་ཡིན་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ལྟ་བའི་ཕུ་ཐག་བཅད་ནས། དེ་ནས་དེའི་སྟེང་དུ་མི་རྟོག་པར་བཞག་པ་ལ་བྱེད་དམ་གང་དུ་ཡང་མི་རྟོག་མི་དཔྱོད་པར་བཞག་པ་ཙམ་ལ་བྱེད། དང་པོ་ལྟར་ན་དེ་འདྲ་བ་དེ་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་ཁོ་བོ་ཅག་ཀྱང་འདོད་དོ། །ཕྱིད་དེ་ལྟར་འདོད་ན་ནི་ཡིན་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བའི་གོ་བ་ཡོད་པ་དང་མེད་པ་གཉིས་སོ་སོར་ཕྱེ་ལ། ལྟ་བ་ཡོད་པའི་གང་ཟག་ལྟ་ཐོག་ཏུ་བཞག་ནས་མི་རྟོག་པ་སྐྱོང་བ་རྣམས་ནི་ཟབ་མོ་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒོམ་པ་ཡིན་ནོ། །ལྟ་བའི་གོ་བ་མེད་པའི་གང་ཟག་ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པར་སྒོམ་པ་རྣམས་ཀྱི་སྒོམ་ནི་ཟབ་མོ་སྟོང་པ་ཉིད་སྒོམ་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སོ་སོར་ཕྱེ་ནས་སྒྲུབ་པར་རིགས་ཀྱི། ཅི་ཡང་མི་སེམས་པར་སྒོམ་ཚད་ཐམས་ཅད་དམིགས་མེད་དམ་མཚན་མེད་དམ་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་བསམ་གཏན་པའོ་ཞེས་སྨྲ་བར་མི་བྱའོ། །གལ་ཏེ་སྟོང་པ་ཉིད་ཁོང་དུ་ཆུད་པའི་ལྟ་བ་ཡོད་དམ་མེད་ཀྱང་སླ་ཡི། སེམས་ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་ཅིར་ཡང་མི་དཔྱོད་པར་འཛོག་པའི་སྒོམ་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་འདོད་ན་ནི། སྔར་བཤད་པའི་ཉན་ཐོས་ཀྱི་སར་གསུངས་པའི་ཞི་གནས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་འདི་རྣམས་ཀྱང་མི་འདོད་བཞིན་དུ་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་ཁས་བླང་དགོས་ཏེ། དེ་དག་ཀྱང་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་བཞག་པའི་ཚེ་ན་དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་མཐུ་ཆུང་དུ་སོང་ན་བུ་ར་བྱེད་པ་སོགས་ཀྱི་སྐབས་འགའ་ཞིག་མ་གཏོགས་པ་འདི་ནི་འདི་ཡིན་ནོ་

འདི་ནི་འདི་མིན་ནོ། །ཞེས་རྒྱུད་ཟད་ཙམ་ཡང་མི་རྟོག་པར་སྐྱོང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །
དེས་ན་ཞི་གནས་སྒྲུབ་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་རྣམས་རྣམ་པར་རྟོག་པ་མེད་པའི་གཟུགས་བརྙན་···
ལ་དམིགས་པར་དགོངས་འགྲེལ་ལས་གསུངས་སོ། །ཉན་ས་ལས་ཀྱང་། དེ་དེའི་ཚེ་ན་
རྣམ་པར་རྟོག་པ་མེད་པས་གཟུགས་བརྙན་དེ་ལ་དམིགས་པར་བྱེད་ཅིང་། དེ་དམིགས་པ་དེ་
ལ་ཕྱོགས་གཅིག་ཁོ་ནས་དྲན་པ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་འཛོག་པར་བྱེད་ཀྱི། རྣམ་པར་ལྟ་བར་མི་བྱེད་
ཅིང་རྣམ་པར་འབྱེད་པར་མི་བྱེད་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པར་མི་བྱེད་ཡོངས་སུ་རྟོག་པར་མི་
བྱེད་ཡོངས་སུ་དཔྱོད་པར་མི་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་ཞི་ལྷག་གཉིས་ཀྱི་ནང་ནས་ཞི་གནས་
ལ་དེ་ལྟར་བཤད་པའི་ཕྱིར་དང་། ཡང་དེ་ཉིད་ལས། དེ་ལྟར་ཞི་གནས་ཀྱི་སེམས་ཐོབ་པ་
དང་གལ་ཏེ་བརྗེད་ངས་པ་དང་མ་གོམས་པའི་ཉེས་པས་མཚན་མ་དང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་
ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་དག་གིས་སྣང་བར་འགྱུར་སྙོ་སྙོན་པར་འགྱུར་དམིགས་པར་བྱེད་པར···
འགྱུར་ན། དེ་བྱུང་ངོ་ཚོག་ལ་འདི་ལྟ་སྟེ། ཉེས་དམིགས་སྔར་མཐོང་བ་དེ་ཉིད་ཀྱི་དབང་
དུ་བྱས་ཏེ་དྲན་པ་མེད་པ་དང་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་མེད་པར་བྱས་ཏེ། དེ་ལྟར་དྲན་པ་མེད་པ་
དང་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་མེད་པས་དམིགས་པ་དེ་རྣམ་པར་བཤིག་ཅིང་། རྣམ་པར་བསལ་ན་སྣང་
བ་མེད་པ་ཉིད་ལ་ཉེ་བར་བཞག་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། འདི་ནི་ཞི་གནས་
ཙམ་ཞིག་སྒྲུབ་པའི་སྐབས་སུ་གསུངས་ལ། ཞི་གནས་སྒྲུབ་པའི་སྐབས་སུ་ནི་དཔྱད་ནས་
སྐྱོང་བ་མེད་པར་འཇོག་པའི་སྒོམ་ཉིད་དུ་གཞུང་ཚད་ལྡན་རྣམས་ནས་གསུངས་པས་ཅིར······
ཡང་མི་རྟོག་པའི་སྒོམ་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་ཉིད་སྒོམ་པའི་ཉམས་ལེན་དུ་འདོད་པ་ནི་མཁས·····
པའི་བཞད་གད་ཀྱི་གནས་ཡིན་ལ། ཁྱད་པར་དུ་དྲན་པ་མེད་ཅིང་ཡིད་ལ་བྱར་མེད་པའི་
སྒོམ་དུ་གསུངས་པ་གང་ཡིན་ཐམས་ཅད་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པར་འདོད་པའང་ཉན་སའི་ལུང······
དེས་ལེགས་པར་བཀག་པ་ཡིན་ནོ། །གཞན་ཡང་སྒོམ་རིམ་དང་པོ་ལས། ཞི་གནས་ཀྱི་

ངོ་བོ་ཉིད་ནི་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ནི་ཞི་གནས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ནོ། །ཞེས་པ་དང་། ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ལས་ཀྱང་། ལྷ་ཚོགས་སྣང་བའི་སེམས་དེ་ཉིད་ལ་དམིགས་ནས་ཡིད་ཀྱི་བརྗོད་པ་སྤངས་ལ་ཞི་གནས་བསྒོམ་པར་བྱ་སྟེ། ཞེས་གསུངས་ཏེ། ཡིད་ཀྱི་བརྗོད་པ་ནི་འདི་ནི་འདི་འོ་ཞེས་རྣམ་པར་རྟོག་པའོ། །

གཞན་ཡང་སྒྲར་དཀོན་མཆོག་སྤྲིན་ལས། ཞི་གནས་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད་ལ་བཤད་པ་ལ་སོགས་པ་མདོ་དང་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོའི་གཞུང་མང་དུ་དྲངས་ནས་ཞི་གནས་ནི་ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པ་ལ་ལན་མང་དུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །དེས་ན་སྟོང་པ་ཉིད་སྒོམ་པའི་མི་རྟོག་པ་ཞིག་དང་སྟོང་པ་ཉིད་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མ་རྟོགས་པའི་མི་རྟོག་པ་གཉིས་ཡོད་པས། བདེ་གསལ་མི་རྟོག་པ་བྱུང་ཚད་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་སྒོམ་དུ་གཟུང་བར་མི་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ན་འདི་རྣམས་ཀྱང་ཕྱོགས་ཙམ་བསྟན་པ་སྟེ། ལེགས་པར་འབད་ནས་བྱམས་པ་དང་ཐོགས་མེད་ལ་སོགས་པས་བཀྲལ་བའི་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གི་སྒྲུབ་ལུགས་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ལྟར་མ་བྱས་ན་ཞི་གནས་སུ་ཡང་མ་སླེབས་པའི་མི་རྟོག་པར་འཇོག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་འགའ་ཞིག་ལ་སྲིད་པའི་རྩ་བ་གཅོད་པའི་ལྷག་མཐོང་དུ་འཁྲུལ་ནས། དེ་ལ་དམིགས་མེད་དུ་སྒོམ་ནས་དུས་རྣམས་འདས་པས་རང་གཞན་བསླུ་བར་གདོན་མི་ཟའོ། །མཁས་གྲུབ་ཚད་ལྡན་རྣམས་ཀྱི་གཞུང་ནས་ཞིག་ནས་གསར་དུ་སྒྲུབ་པ་ན་འཇོག་སྒོམ་མི་རྟོག་པར་འཇོག་པ་ཁོ་ན་དང་། ལྷག་མཐོང་དང་པོར་སྒྲུབ་པ་ན་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་སོ་སོར་ཕྱེ་ནས་དཔྱད་དེ······སྒོམ་པར་གསུངས་སྣང་བ་ལ། རྟོག་པ་ཐམས་ཅད་བདེན་འཛིན་དུ་བཟུང་ནས་དེ་ཐམས་ཅད་དོར་ཏེ། གཞུང་ཚད་ལྡན་རྣམས་ལས་ལེགས་པར་གོ་ལྡོག་ནས་བདག་མེད་པའི་ལྟ་བ་མ་ནོར་བ་མ་རྙེད་ཀྱང་། ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པ་ལྷག་མཐོང་ཟབ་མོའི་དོན་སྒོམ་པར་བྱེད་པ་ནི། རྒྱ་ནག་གི་མཁན་པོ་ཧྭ་ཤང་གི་ལུགས་གཞན་དང་མ་འདྲེས་པ་ཁོ་ནར་སྣང་སྟེ། སྒོམ་

རིམ་གསུམ་ལ་ཞིབ་ཏུ་ལྟོས་ཤིག་དང་ཤེས་པར་འགྱུར་རོ། །

གཉིས་པ་ནི་གནས་ལ་བརྟེན་ནས་ལམ་བགྲོད་པའི་ཚུལ་སྤྱིར་བསྟན་པ་ནི། དེ་ལྟར་སྔར་བཤད་པའི་མི་རྟོག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཐོབ་པ་དེས་གསལ་བ་དང་། མི་རྟོག་པ་ལ་སོགས་པའི་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་མི་རྟོག་པ་དེ་ཙམ་ཞིག་བསྐྱང་བར་བྱའམ་ཞེ་ན། འདི་འདྲ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་རྒྱུད་ལ་བསྐྱེད་པ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་འཛོམས་པའི་ལྷག་མཐོང་སྐྱེད་པའི་ཕྱིར་ཡིན་པས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་མཐོང་མ་བསྐྱེད་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ལ་ཅི་ཙམ་གོམས་པར་བྱས་ཀྱང་། འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་རྣམས་ཀྱང་སྤོང་བར་མི་ནུས་ན་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་སྤོང་བ་ལྟ་སྨོས་ཀྱང་ཅི་དགོས། དེའི་ཕྱིར་ལྷག་མཐོང་བསྒོམ་པར་བྱ་དགོས་སོ། །

དེ་ཡང་ཉོན་མོངས་མངོན་གྱུར་སྤོང་བའི་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་གྱིས་བགྲོད་པའི་ལྷག་མཐོང་དང་། ཉོན་མོངས་ཀྱི་ས་བོན་རྩ་བ་ནས་སྤོང་བའི་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ལམ་གྱིས་བགྲོད་པའི་ལྷག་མཐོང་གཉིས་ལས་གཞན་པའི་ལམ་གོང་དུ་བགྲོད་ཐབས་མེད་དེ། ཉན་ས་ལས། དེ་ལྟར་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཐོབ་པའི་རྣལ་འབྱོར་བ་སྤོང་བའི་དགའ་བ་ཆུང་ངུ་ལ་ཞུགས་པ་དེའི་གོང་དུ་བགྲོད་པར་བྱ་བ་ནི་གཞན་མེད་དེ། གཉིས་པོ་ནར་ཟད་དོ། །གཉིས་གང་ཞེ་ན་འདི་ལྟ་སྟེ་འཇིག་རྟེན་པའི་དང་། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་འོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་ཞི་གནས་ལམ་ཡིད་བྱེད་ཐོབ་པ་དེས་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་གྱི་ལྷག་མཐོང་ངམ། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ལམ་གྱིས་འགྲོ་བའི་ལྷག་མཐོང་གང་སྒོམ་ཡང་དེ་སྒོམ་འདོད་པ་དེས། སྔར་ཐོབ་པའི་ཞི་གནས་དེ་ལ་ལན་མང་དུ་སྒོམ་པར་བྱེད་ལ། དེ་ལྟར་བསྒོམས་པ་ན་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་དེ་ཤིན་ཏུ་འཕེལ་ཞིང་ཞི་གནས་དེ་ཡང་ཤིན་ཏུ་བརྟན་པར་འགྱུར་རོ། །གཞན་ཡང་ཞི་ལྷག་གི་མཚན་མ་རྣམས་ལ་ཡང་མཁས

པར་བྱེད་ལ། དེའི་འོག་ཏུ་ལམ་གཉིས་གང་ཡང་རུང་བས་འགྲོ་འདོད་པ་དེ་ལ་རྩོམ་པར་བྱེད་དེ། ཉན་ས་ལས། དེ་ལ་ལས་དང་པོ་བའི་རྣལ་འབྱོར་བ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པ་དེ་ནི་བདག་འཇིག་རྟེན་པའམ་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་བགྲོད་པས་འགྲོ་བར་བྱའོ་སྙམ་ནས····ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དེ་ཉིད་ལ་ལན་མང་དུ་བྱེད་དོ། །ཇི་ལྟ་ཇི་ལྟར་ལན་མང་དུ་བྱེད་པ་དེ་ལྟ་དེ་ལྟར་ཉིན་མཚན་དེ་དང་དེ་དག་འདས་པས་དེའི་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ····ཉིད་དེ་འཕེལ་ཞིང་རྒྱས་པ་དང་ཡངས་པར་འགྱུར་རོ། །གང་གི་ཚེ་དེ་ཡི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དམ་ཞིང་བརྟན་ལ་སྲ་བ་དང་དམིགས་པ་ཡོངས་སུ་དག་པ་ལ་མོས་པ་འཇུག་པར་འགྱུར་བ···དང་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གི་ཕྱོགས་ཀྱི་མཚན་མ་རྣམས་ཀྱང་ཡོངས་སུ་ཟིན་པར་གྱུར·····པ་དེའི་ཚེ་ན། དེ་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་མམ་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ལམ་གང་གིས་འགྲོ་བར་འདོད་པ་དེ་ལ་སྦྱོར་བ་རྩོམ་པར་བྱེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་འཇིག་རྟེན་པའི་ལྷག་མཐོང་ནི་ས་འོག་མ་ལ་རགས་པ་དང་། ས་གོང་མ་ལ་ཞི་བར་ལྟ་བའི་ཞི་རགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སྒོམ་མོ། །འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ལྷག་མཐོང་ཉན་སར་གསུངས་པ་ནི་བདེན་བཞི་ལ་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པ་བཅུ་དྲུག་གི་རྣམ་པ་ཅན་དུ་ལྟ་བའི་སྒོམ་སྟེ། གཙོ་བོ་ནི་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་རྟོགས་པའི་ལྟ་བའོ། །དེ་ལྟར་སྔར་བཤད་པའི་ཞི་གནས་ཀྱི་ཡིད་བྱེད་དེ་ཐོབ་པ་ཚེ་དེ་ལ་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ལམ་གྱིས་མི་འགྲོ་ལ། འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་གྱིས་འགྲོ་བའི་གང་ཟག་ཇི་འདྲ་ཡོད་པ་ནི།

ཉན་ས་ལས། དེ་ལ་གང་དག་ཚེ་འདི་ལ་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་ཁོ་ནས་འགྲོ་བར་འགྱུར་ཞིང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ལམ་གྱིས་མ་ཡིན་པའི་གང་ཟག་དུ་ཡོད་ཅེ་ན། སྨྲས་པ། བཞི་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ། འདི་ལས་ཕྱི་རོལ་པ་ཐམས་ཅད་དང་ཆོས་འདི་པ་ཡིན་ཡང་སྔོན་ཞི་གནས་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་དབང་པོ་རྟུལ་པོ་དང་དེ་བཞིན་དུ་དབང་པོ་རྣོ་ཡང་དགེ་བའི་རྩ་བ·········

ཡོངས་སུ་སྨིན་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཕྱི་མ་ལ་བྱང་ཆུབ་ཐོབ་པར་འདོད་ཅིང་
ཚེ་འདི་ལ་མ་ཡིན་པ་སྟེ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །དེ་ལ་ཕྱི་རོལ་པའི་རྣལ་འབྱོར་བ་སྔར་
བཤད་པའི་ཞི་གནས་ཐོབ་པ་ཐམས་ཅད་ནི་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་པ་ལ་སོ་སོར་རྟོག་པའི་…
ཤེས་རབ་ཀྱིས་དཔྱད་ནས་སྒོམ་པ་མེད་དེ། དེ་དག་བདག་མེད་པ་ལ་མི་མོས་པའི་ཕྱིར
རོ། །དེའི་ཕྱིར་ཡང་ན་ཞི་གནས་མི་རྟོག་པ་དེ་ཉིད་ཙམ་ཞིག་སྒོམ་ལ། ཡང་ན་ཞི་རགས
ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པ་ཙམ་བྱེད་པས་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་ཁོ་ནས་འགྲོ………
བའོ། །ཆོས་འདི་བ་སངས་རྒྱས་པ་ཡིན་ཡང་སྔོན་ཞི་གནས་ཀྱི་འཇོག་སྒོམ་ཙམ་ཞིག་ལ
གོམས་པ་ཤས་ཆེར་བསྟེན་བསྟེན་པའི་དབང་པོ་རྟུལ་པོ་ཡིན་ན་ནི། སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས
རབ་ཀྱིས་བདག་མེད་པའི་དོན་ལ་དཔྱད་ནས་སྒོམ་པ་ལ་མི་དགའ་བའམ། དགའ་ཡང
བདག་མེད་པའི་དོན་གོ་མི་ནུས་པས་ཚེ་དེ་ལ་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་ཁོ་ནས་འགྲོ་བ་ཡིན་ཏེ།
ཡང་ན་གནས་ཆ་དེ་ཁོ་ན་སྒོམ་པར་བྱེད་ལ། ཡང་ན་ནི་ཞི་རགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ལྷག
མཐོང་ཙམ་ཞིག་སྒོམ་པའི་ཕྱིར་རོ། །ནང་པ་སངས་རྒྱས་པ་དབང་རྣོན་བདག་མེད་པའི
དོན་ཁོང་དུ་ཆུད་ཀྱང་བདེན་པ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་དགེ་རྩ་མ་སྨིན་པ་ཡིན་ནའང་ཚེ་དེ
ལ་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཟག་མེད་ཀྱི་འཕགས་ལམ་སྐྱེད་མི་ནུས་པས་འཇིག་རྟེན་པའི…
ལམ་ཁོ་ནས་འགྲོ་བ་ཞེས་བྱ་ཡི། བདག་མེད་པ་ལ་དམིགས་པའི་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པར་མི
ནུས་པ་མིན་ནོ། །བྱང་སེམས་འཚང་རྒྱ་བ་ལ་སྐྱེ་བ་གཅིག་གིས་ཐོགས་པ་ཡང་སྲིད་པ་ཐ་མ
བ་སྐྱེ་བ་ཕྱི་མའི་དུས་དེར་སྔར་ལམ་ནས་བཟུང་སྟེ་ལམ་བཞི་རྒྱུད་ལ་སྐྱེད་ཀྱི། སྐྱེ་བ་གཅིག
གིས་ཐོགས་པའི་དུས་སུ་འཕགས་ལམ་མི་སྐྱེད་པས་ཚེ་དེ་ལ་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་གྱིས་འགྲོ་བ
ཞེས་བྱ་ཡི། བདག་མེད་པའི་དོན་མ་རྟོགས་པ་མིན་ནོ། །འདི་ཉིད་མཛོད་ལས། སྟོན་དང
བསེ་རུ་བྱང་ཆུབ་པ། །བསམ་གཏན་མཐའ་རྟེན་གཅིག་ལ་ཀུན། །དེ་ཡི་སྔོན་དུ་ཐར་ཆ

མཐུན། །ཞེས་གསུངས་པ་དང་མཐུན་པའི་ཐེག་དམན་གྱི་གཞུང་གི་འཚང་རྒྱ་ཚུལ་ཡིན་གྱི། སློབ་དཔོན་འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་རང་གི་བཞེད་པ་མིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ན་ཕྱི་རོལ་པ་ཞི་རིགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ལམ་བསྒོམས་ནས་ཉོན་མོངས་མངོན་གྱུར་སྤོང་བ་དང་། ནང་པ་སངས་རྒྱས་པ་བདག་མེད་པའི་དོན་བསྒོམས་ནས་ཉོན་མོངས་རྩ་བ་ནས་སྤོང་བ་གང་ཡིན་ཡང་ཐོག་མར་སྔར་བཤད་པའི་ཞི་གནས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ཐོབ་དགོས་པས་སྔར་བཤད་པའི་ཞི་གནས་དེ་ནི་ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀའི་རྣལ་འབྱོར་བ་རྣམས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་སྤོང་བའི་གཞིར་དགོས་ལ། དེར་མ་ཟད་ཐེག་ཆེན་པ་དང་ཐེག་དམན་པ་གཉིས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་བ་གང་གིས་ཀྱང་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་སྒྲུབ་དགོས་ཤིང་། ཐེག་ཆེན་པ་ལའང་སྔགས་དང་ཕར་ཕྱིན་ཐེག་པའི་རྣལ་འབྱོར་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀྱང་ཞི་གནས་སྒྲུབ་དགོས་པས་ཞི་གནས་འདི་ནི་རྣལ་འབྱོར་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ལམ་བགྲོད་པའི་གཞིར་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེའོ། །སྔགས་ཀྱི་གཞུང་རྣམས་ནས་བཤད་པའི་ཞི་གནས་ཀྱང་ལྷའི་སྐུ་ལ་དམིགས་པའམ་ཕྱག་མཚན་ནམ་ཡི་གེ་ལ་སོགས་པ་ལ་དམིགས་ནས་སྒྲུང་བ་ལ་སོགས་པ་དམིགས་པའི་ཁྱད་པར་དང་སྐྱེད་པའི་ཐབས་འགའ་ཞིག་གི་ཁྱད་པར་མ་གཏོགས་པ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྐྱོན་ལེ་ལོ་ལ་སོགས་པ་ལྔ་སྤོང་དགོས་པ་དང་། དེ་དག་གི་གཉེན་པོ་དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་ལ་སོགས་པ་བསྟེན་ཚུལ་དང་། དེ་ནས་སེམས་དགུ་བ་འཇོག་པ་དང་དེ་ལས་ཤིན་སྦྱངས་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཐུན་མོང་བ་ཡིན་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་འདི་ནི་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེ་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་དགོངས་ནས་མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་ལས། ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐམས་ཅད་ཞི་ལྷག་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་འདུ་བར་གསུངས་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་མཁས་པར་འདོད་པས་ཞི་ལྷག་གཉིས་ལ་མཁས་པར་བྱའོ། །དེ་འདྲ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཞི་གནས་ཀྱི་ཡོད་བྱེད་དེ་བསྐྱེད་པའི་དགོས་པ་ཤིན་ཏུ་མང་ཡང་གཙོ་བོའི་དགོས་པ་ནི་ལྷག་མཐོང་གི་རྟོགས་པ་བསྐྱེད་པའི་ཆེད་ཡིན་ལ། ལྷག་

མཐོང་ལ་ཡང་ཉོན་མོངས་མངོན་གྱུར་ཙམ་ཞིག་སྤོང་བའི་ཞི་རགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་ཕྱི་རོལ་······
པ་དང་ནང་པ་ཐུན་མོང་བ་དང་ནང་པའི་ཡང་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་ཐུན་མོང་བའི་ལྷག་མཐོང་······
ཞིག་དང་ཉོན་མོངས་པའི་ས་བོན་གཏན་ནས་སྤོང་བའི་བདག་མེད་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་
པ་ཅན་གྱི་ལྷག་མཐོང་ནང་པ་སངས་རྒྱས་པ་ཁོ་ནའི་ཁྱད་ཆོས་སུ་གྱུར་པ་གཉིས་ཡོད་པ་ལས།
སྔ་མ་ནི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཡན་ལག་ཡིན་གྱི་མེད་མི་རུང་མིན་ལ། ཕྱི་མ་ནི་མེད་དུ་མི་རུང་
བའི་ཡན་ལག་ཡིན་པས་རྣམ་གྲོལ་དོན་དུ་གཉེར་བས་ནི་བདག་མེད་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཁོང་······
དུ་ཆུད་པའི་ལྷག་མཐོང་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །དེ་ཡང་འདི་ལྟར་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་གྱི་ཞི་
གནས་བསམ་གཏན་དང་པོའི་ཉེར་བསྡོགས་ཀྱི་སས་བསྡུས་པ་ཞིག་ཐོབ་ན་དེ་ཡན་ཆད་ཀྱི་······
བསམ་གཏན་ནམ་གཟུགས་མེད་ཀྱི་ཞི་གནས་མ་ཐོབ་ཀྱང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་མཐོང་
བསྒོམས་པས་འཁོར་བའི་འཆིང་བ་མཐའ་དག་ལས་གྲོལ་བའི་ཐར་པ་འཐོབ་པར་ནུས་ལ།
བདག་མེད་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མ་རྟོགས་ཤིང་མ་བསྒོམས་ན་སྔར་བཤད་པའི་ཞི་གནས་དང་དེ་
ལ་བརྟེན་ནས་འཇིག་རྟེན་པའི་ལྷག་མཐོང་གིས་ཅི་ཡང་མེད་པ་མན་ཆད་ཀྱི་ཉོན་མོངས་······
མངོན་གྱུར་ཐམས་ཅད་སྤངས་པའི་སྲིད་རྩེའི་སེམས་ཐོབ་ཀྱང་འཁོར་བ་ལས་མི་ཐར་བའི་······
ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་། བསྔགས་འོས་བསྔགས་བསྟོད་ཀྱི་ལན་མི་སྟོན་པར་བསྟོད་པ་
ལས། ཁྱོད་ཀྱི་ཆོས་ལ་མི་ཕྱོགས་པའི། །སྐྱེ་བོ་གཏི་མུག་གིས་ལྡོངས་པ། །སྲིད་རྩེའི་བར་
དུ་སོང་ནས་ཀྱང་། །སྡུག་བསྔལ་ཡང་འབྱུང་སྲིད་པ་སྒྲུབ། །ཁྱོད་ཀྱི་བསྟན་པའི་རྗེས་
འགྲོ་བ། །བསམ་གཏན་དངོས་གཞི་མ་ཐོབ་ཀྱང་། །བདུད་ཀྱི་མིག་རས་བཙའ་བཞིན་
དུ། །སྲིད་པ་དག་ནི་ཟློག་པར་བྱེད། །ཅེས་གསུངས་སོ། །དེས་ན་རྒྱུན་ཞུགས་དང་
ཕྱིར་འོང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འཕགས་པའི་ལམ་འཐོབ་པའི་ལྷག་མཐོང་གི་རྟེན་དུ་གྱུར་པའི་ཞི་······
གནས་ནི་སྔར་བཤད་པའི་ཞི་གནས་བསམ་གཏན་དང་པོའི་ཉེར་བསྡོགས་ཀྱིས་བསྡུས་པ་དེ་····

ཡིན་ལ། དེ་བཞིན་དུ་ཅིག་ཅར་བའི་དགྲ་བཅོམ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་སྔར་བཤད་པའི་ཞི་གནས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་མཐོང་བསྒོམས་པས་དགྲ་བཅོམ་པ་ཐོབ་པ་ཁོ་ན་ཡིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །སྔར་བཤད་པའི་ཞི་གནས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་རྒྱུད་ལ་སྐྱོན་དུ་མ་ཐོབ་ན་ཇི་ལྟ་བའམ་ཇི་སྙེད་པ་ལ་དམིགས་པའི་ལྷག་མཐོང་གི་རྟོགས་པ་དངོས་ནི་སྐྱེ་མི་སྲིད་པར་འོག་ཏུ་སྟོན་པར་འགྱུར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་རྣལ་འབྱོར་བླ་ན་མེད་པའི་རྣལ་འབྱོར་བས་ཀྱང་ཞི་རགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཇི་སྙེད་པ་ལ་དམིགས་པའི་ལྷག་མཐོང་དང་དེས་བསྒྲུབས་པའི་ཞི་གནས་མི་སྐྱེད་ཀྱང་ཞི་གནས་ཤིག་བསྐྱེད་དགོས་ཏེ། དེ་ཡང་ཐོག་མར་སྐྱེ་བའི་མཚམས་ནི་བསྐྱེད་པའི་རིམ་པ་དང་རྫོགས་པའི་རིམ་པ་གཉིས་ཀྱི་རིམ་པ་དང་པོའི་སྐབས་སུ་སྐྱེ་བ་ཡིན་ནོ། །

མདོར་བསྡུ་ན་སྔོན་དུ་ཞི་གནས་ཤིག་བསྐྱེད་ནས་དེ་ནས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཞི་རགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ལྷག་མཐོང་གིས་སྲིད་རྩེའི་བར་དུ་ལམ་རིམ་ཅན་དུ་བགྲོད་པ་དང་། བདག་མེད་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ལྷག་མཐོང་གིས་ཐར་པའམ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་ལམ་ཞུ་བགྲོད་དགོས་པ་ནི་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་ཕྱིའི་ཕྱག་རྒྱས་བཏབ་པ་ཡིན་པས་རྣལ་འབྱོར་བ་གང་གིས་ཀྱང་འདའ་བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཞི་གནས་ལ་བརྟེན་ནས་ལམ་གོང་ནས་གོང་དུ་བགྲོད་པའི་ཚུལ་ཕྱིར་བསྟན་པའོ། །

གསུམ་པ་ཁྱད་པར་དུ་འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་བགྲོད་ཚུལ་བསྟན་པ་ལ་གཉིས། ཞི་རགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ལམ་བགྲོད་པའི་སྔོན་དུ་ཞི་གནས་འཐོབ་དགོས་པར་བསྟན་པ་དང་། ཞི་གནས་ལ་བརྟེན་ནས་འདོད་པ་ལ་ཆགས་པ་དང་བྲལ་བར་བྱེད་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། མཚན་ཉིད་སོ་སོར་རིག་པའི་སྒོ་ནས་ཞི་རགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ལམ་སྒོམ་པས་ནི་སྔོན་དུ་ཞི་གནས་སྔར་བཤད་པ་དེ་ཐོབ་པ་ཞིག་དགོས་ཏེ། མདོ་སྡེའི་རྒྱན་ལས། དེ་ཡིས་དེ་ནི་སྦྱོང་བྱས་ནས། །འཕེལ་བ་རིང་དུ་འགྲོ་བ་ཡིས། །དངོས་གཞིའི་གནས་པ་དེས་འཐོབ་པོ། །

ཞེས་སྔར་བཤད་པའི་སེམས་དགུ་བ་ཤིན་སྦྱངས་དང་བཅས་པ་ཐོབ་པ་དེས་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་
སྤྱིལ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་དངོས་གཞི་སྒྲུབ་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ཡང་སེམས་དགུ་བ་
ནས་བཟུང་སྟེ་ཡིད་བྱེད་མ་ཐོབ་པའི་བར་དུ་ནི་ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་ལས་དང་པོ་བ་ཡིན་ལ།
ཡིད་བྱེད་ཐོབ་ནས་ཉོན་མོངས་སྤོང་བར་འདོད་པས་མཚན་ཉིད་སོ་སོར་རིག་པའི་ཡིད་བྱེད་…
སྒོམ་པ་ནི་ཉོན་མོངས་རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་ལས་དང་པོ་བར་གསུངས་པས། མཚན་ཉིད་སོ་
སོར་རིག་པ་སྒོམ་པས་སྔོན་དུ་ཡིད་བྱེད་ཐོབ་པ་ཡིན་ཏེ། ཉན་ས་ལས། དེ་ལ་ཡིད་ལ་བྱེད་
པའི་ལས་དང་པོ་བ་ནི་རྩེ་གཅིག་ཏུ་བྱ་བ་ཉིད་ལ་ཇི་སྲིད་དུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་མ་ཐོབ་ཅིང་།
སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད་ལ་མ་རེག་གི་བར་དུ་ལས་དང་པོ་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་ཉོན་མོངས་
རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་ལས་དང་པོ་བ་ནི། ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཐོབ་པ་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ལས་
སེམས་སྦྱོང་བར་འདོད་པའི་མཚན་ཉིད་སོ་སོར་རིག་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་གང་ཡིན་པ་ལ……
བརྩམས་ཤིང་། ལེན་པ་ལ་གོམས་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ། ཞེས་གསུངས་ཤིང་། རྣལ་འབྱོར་
གྱི་གནས་བཞི་བའི་མགོར་ཡང་ཡིད་བྱེད་ཐོབ་ནས་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས……—
འདས་པའི་ཆགས་བྲལ་གྱི་ལམ་སྒོམ་པར་གསུངས་པས་སོ། །སྔར་བཤད་པའི་ཞི་གནས་དེ་
སྔོན་དུ་བསྒྲུབས་ནས། དེ་ནས་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ལྷག་མཐོང་
བསྒྲུབས་ནས་ཉོན་མོངས་སྤོང་བའི་ཚུལ་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་འདི་མངོན་པའི་བསྟན་…
བཅོས་གཞན་རྣམས་སུ་ཡང་གསལ་བར་མ་བྱུང་བས། སྔོན་གྱི་ཆོས་མངོན་པ་གོང་འོག་ལ་
མཁས་པར་སྦྱངས་པའི་གོང་མ་རྣམས་ཀྱིས་ཀུང་རྩེ་གཅིག་པའི་ཞི་གནས་སྔོན་དུ་སྒྲུབ་པ……
དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཉོན་མོངས་སྤོང་བའི་ཚུལ་འདི་གསལ་བར་མ་ཐོན་སྣང་ངོ་། །
དེས་ན་ཉན་ས་ནས་བཤད་པ་འདི་ལེགས་པར་མ་ངེས་ན། བསམ་གཏན་དང་གཟུགས་མེད་
ཀྱི་ལམ་གྱི་དམའ་སྒོས་ནི་བསམ་གཏན་དང་པོའི་ཉེར་བསྡོགས་ཡིན་ལ། དེ་ལ་ཡིད་བྱེད་

དྲུག་བཤད་པའི་ཐོག་མ་མཚན་ཉིད་སོ་སོར་རིག་པ་ཡིན་པས། ཉེར་བསྡོགས་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་སེམས་ཐོག་མར་སྐྱེ་བ་ནི་མཚན་ཉིད་སོ་སོར་རིག་པ་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་འཁྲུལ་བ་སྐྱེ་བར······འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟར་བཟུང་ན་ཤིན་ཏུ་མི་འཐད་དེ། འདི་ལྟར་ཞི་གནས་མ་ཐོབ་པར་བསམ་གཏན་དང་པོའི་ཉེར་བསྡོགས་སྐྱེ་ས་མེད་ལ། ཉེར་བསྡོགས་དེ་མ་ཐོབ་ན་ཞི་གནས་མི་འཐོབ་པའི་ཕྱིར་དང་མཚན་ཉིད་སོ་སོར་རིག་པ་དཔྱད་སྒོམ་ཡིན་པས། དེ་བསྒོམས་པས་ཞི་གནས་སྔར་མ་ཐོབ་པ་གསར་དུ་སྒྲུབ་པར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །སྔར་སའི་དངོས་གཞིའི་ལུང་དྲངས་པ་ལྟར་འདོད་པའི་རྩེ་གཅིག་པ་ལ་ཤིན་སྦྱངས་མེད་ལ་ཤིན་སྦྱངས་མ་ཐོབ་ན་ཞི···གནས་མི་འགྲུབ་པར་དགོངས་འགྲེལ་ལ་སོགས་པ་ལས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཉེར་བསྡོགས་དང་··པོ་མ་ཐོབ་ན་ཞི་གནས་མི་འཐོབ་བོ། །དེས་ན་ཉེར་བསྡོགས་དང་པོའི་ཡིད་བྱེད་དྲུག་གི་ཐོག་མ་ནི་ཉེར་བསྡོགས་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པའི་མགོ་ཡིན་གྱི། ཉེར་བསྡོགས་དང་པོ་ཙམ་གྱི་ཐོག་མ་མིན་ཏེ། དེའི་གོང་དུ་ཉེར་བསྡོགས་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་ཞི་གནས་འགྲོ་དགོས་པས་སོ། །ཉེར་བསྡོགས་དང་པོས་བསྡུས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་མ་ཐོབ་གོང་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཐམས་ཅད་འདོད་སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཁོ་ན་ཡིན་པས། གཞུང་ཆེ་བ་རྣམས་ནས་བཤད་པ་དང་བསྟུན་ན་ལྷག་མཐོང་ལྟ་ཞོག་ཞི་གནས་ཐོབ་པ་ཡང་ཤིན་ཏུ་ཉུང་བར་སྣང·······ངོ། །

ཞི་གནས་ལ་བརྟེན་ནས་འདོད་པ་ལ་ཆགས་པ་དང་བྲལ་བར་བྱེད་པའི་ཚུལ་ནི། སྔར་བཤད་པའི་ཞི་གནས་གསལ་བ་དང་མི་རྟོག་པ་ལ་སོགས་པའི་ཁྱད་པར་དུ་མ་དང་ལྡན་པ་དེ···ཙམ་ཞིག་ལ་གོམས་པར་བྱས་ནས་ལྷག་མཐོང་གཉིས་གང་ཡང་མ་བསྒོམས་ན། འདོད་པ་ཁམས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་མངོན་གྱུར་པ་ཡང་རེ་ཞིག་ལ་འགོག་པར་མི་ནུས་ན་ཉོན་མོངས་པའི་ས་བོན་དང་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་སྤོང་བ་ལྟ་ཅི་སྨོས། དེའི་ཕྱིར་འདོད་པ་ལ་ཆགས་པ་དང་བྲལ་

བའི་བསམ་གཏན་དང་པོ་འཐོབ་པར་འདོད་ན་ཞི་གནས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་མཐོང་བསྒོམ་པར་བྱའོ། །འོ་ན་སྔར་ཞི་གནས་ཙམ་ལ་གོམས་པར་བྱས་ན་ཉོན་མོངས་པ་མངོན་གྱུར་མགོ་གནོན་པར་བཤད་པ་དང་ཇི་ལྟར་མི་འགལ་ཞེ་ན། སྐྱོན་མེད་དེ་སྔར་གྱི་དེ་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་ལྷག་མཐོང་ཞི་གནས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བསྡུས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ལ། འདིར་ནི་ལྷག་མཐོང་གཉིས་ཀའི་སྔོན་དུ་འགྲོ་བའི་ཉེར་བསྡོགས་དང་པོས་བསྡུས་པའི་ཞི་གནས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཆགས་བྲལ་སྒྲུབ་པའི་ལྷག་མཐོང་དེ་ལ་ཡང་བདེན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་དང་ཞི་རགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་གཉིས་ཀྱིས་ཆགས་པ་དང་བྲལ་བར་བྱེད་པའི་ཚུལ་གཉིས་ལས་འདིར་ནི་ལམ་ཕྱི་མའི་སྒོ་ནས་ཆགས་བྲལ་སྒྲུབ་ཚུལ་སྟོན་པ་ཡིན་ནོ། །འཇིག་རྟེན་ནི། བདག་མེད་ཀྱི་ལྟ་བ་ཧུར་ཟད་ཀྱང་མེད་པའི་ཕྱི་རོལ་པ་དང་། ཆོས་འདི་བ་བདག་མེད་པའི་ལྟ་བ་དང་ལྡན་པ་གཉིས་ཀས་སྒོམ་པ་ཡོད་དོ། །དེས་ལམ་ཇི་འདྲ་ཞིག་བསྒོམས་པས་ཉོན་མོངས་སྤོང་བ་ནི། ཉན་ས་ལས། དེ་ལ་འདོད་པའི་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་རབ་ཏུ་བརྩོན་པའི་རྣལ་འབྱོར་བ་ནི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་རྣམ་པ་བདུན་གྱིས་འདོད་པའི་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་རྗེས་སུ་འཐོབ་བོ། །བདུན་པོ་དེ་དག་ཀྱང་གང་ཞེ་ན། སྨྲས་པ། མཚན་ཉིད་སོ་སོར་རིག་པ་དང་མོས་པ་ལས་བྱུང་བ་དང་རབ་ཏུ་དབེན་པ་དང་དགའ་བ་སྡུད་པ་དང་དཔྱོད་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དང་སྦྱོར་བ་མཐར་ཐུག་པ་དང་སྦྱོར་བ་མཐར་ཐུག་པའི་འབྲས་བུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །དེ་ལ་ཐ་མ་ནི་འདོད་པ་ལ་ཆགས་པ་དང་བྲལ་ནས་དངོས་གཞི་ལ་ཞུགས་པའི་དུས་ཀྱི་ཡིད་བྱེད་ཡིན་པས་བསྒྲུབ་བྱ་ཡིན་ལ། ལྷ་མ་དྲུག་ནི་སྒྲུབ་བྱེད་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་འདིར་བདག་མེད་པའི་དོན་བསྒོམས་ནས་ཉོན་མོངས་སྤོང་བར་མི་བྱེད་ན་ཇི་འདྲ་བ་ཞིག་གཏན་ལ་ཕབ་ནས་དེའི་དོན་བསྒོམས་ཏེ་ཉོན་མོངས་སྤོང་བ་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་ལ་ལམ་འདིས་འདོད་པ་ཁམས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་མངོན་གྱུར་པ་

གཞན་ཡང་སྤྲོང་མོད་ཀྱང་། འདོད་པ་ལ་ཆགས་པ་དང་བྲལ་བར་བྱེད་པ་ཞེས་གསུངས་པས་གཙོ་བོར་འདོད་ཆགས་ཀྱི་གཉེན་པོའི་སྒོ་ནས་སྤོང་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང་འདོད་ཆགས་ནི་འདིར་འདོད་པའི་ཡོན་ཏན་ལྔ་ལ་འདུན་ཞིང་ཆགས་པ་ཡིན་པས། དེའི་གཉེན་པོར་འདོད་ཡོན་ལ་སྐྱོ་དུ་མ་ནས་ཉེས་དམིགས་སུ་བལྟས་ཏེ། འདོད་ཆགས་དེ་ཡི་འཛིན་སྟངས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཕྱོགས་བཟློག་པའི་སྒོ་ནས་གོམས་པར་བྱས་པས་འདོད་པ་ལས་ཆགས་པ་དང་འབྲལ་བར……བྱེད་པའོ། །འདི་ཡང་འདོད་པའི་སྐྱོན་དང་བསམ་གཏན་དང་པོའི་ཡོན་ཏན་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་སོ་སོར་རིག་པ་མཚན་ཉིད་སོ་སོར་རིག་པའི་ངེས་པ་བརྟན་པོ་ཡོད་ཀྱང་། སྔོན་དུ་ཞི་གནས་གྲུབ་པ་མེད་ན་སྐྱོན་ཡོན་དེ་གཉིས་འབྱེད་པ་ལ་ཇི་ཙམ་གོམས་པར་བྱས་ཀྱང……ཉོན་མོངས་སྤོང་མི་ནུས་ལ། ཡང་ཞི་གནས་གྲུབ་ཀྱང་སོ་སོར་རིག་པས་དཔྱད་པ་མ་བྱས་ན་དེ་ལ་ཇི་ཙམ་བསྒོམས་ཀྱང་ཉོན་མོངས་སྤོང་མི་ནུས་པས་ཞི་ལྷག་གཉིས་ཀ་བསྒོམས་པའི་སྒོ……ནས་སྤང་དགོས་པ་ཡིན་ཏེ། འདི་ནི་ཉོན་མོངས་སྤོང་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྣམ་པར་བཞག་པའོ། །དེ་ལྟར་ན་ས་གོང་འོག་གི་སྐྱོན་ཡོན་སོ་སོར་འབྱེད་པའི་མཚན་ཉིད་རབ་ཏུ་རིག་པ་ནི་རེས་འགའ་ཐོས་པ་དང་རེས་འགའ་བསམས་བྱུང་དུ་འགྱུར་བས་ཐོས་བསམ་འདྲེས……མའོ། ། དེ་ལྟར་གོམས་པས་ཐོས་བསམ་ལས་འདས་ནས་བསྒོམས་པའི་རྣམ་པས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ཞི་རགས་ཀྱི་དོན་དེ་ལ་མོས་པར་བྱེད་པ་ནི་མོས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཡིད་བྱེད་དོ། །

འདིར་ཉན་ས་ལས། མཚན་མ་དེ་ཉིད་ལ་དམིགས་ནས་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པར་བྱེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། ཡིད་བྱེད་དྲུག་པའི་སྐབས་སུ་ཡང་ཞི་ལྷག་སྒོམ་པར་གསུངས་ལ། ཡིད་བྱེད་དང་པོའི་སྐབས་སུ་དོན་ལ་སོགས་པའི་གཞི་དྲུག་ལ་དམིགས་པར་གསུངས་པ་དེ། སྐབས་གཞན་དུ་ལྷག་མཐོང་དུ་ལན་མང་པོར་གསུངས་པས། འདི་བདག་མེད་པའི་ལྟ་བ་སྒོམ་པ་མིན་ཡང་ལྷག་མཐོང་དུ་མི་འགལ་ལོ། །དེས་ན་ཡིད་བྱེད་

འདི་ནམས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཞི་ལྷག་གཉིས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བསྒོམས་ནས་ཉོན་མོངས་སྤོང་བ་ཡིན་པས་
དེའི་སྒོམ་ཚུལ་ནི། ཞི་རགས་སོ་སོར་ཕྱེ་བའི་དོན་དེ་ཉིད་ལ་ཡང་དང་ཡང་དུ་དཔྱོད་པ་ནི་
ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པ་ཡིན་ལ། ཡང་དཔྱད་པའི་མཐར་ཞི་རགས་ཀྱི་དོན་དེ་ལ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་
འཇོག་པ་ནི་ཞི་གནས་སྒོམ་པའོ། །དེ་ལྟར་སྒོམ་པའི་ཡིད་བྱེད་གཉིས་པ་དང་དང་པོ་ནི་ཐུན་
འབྱིན་པའི་གཉེན་པོའོ། །དེ་ལྟར་ཞི་ལྷག་གཉིས་རེ་མོས་སུ་སྒོམ་པ་གོམས་པ་ལ་བརྟེན་ནས
འདོད་པའི་ཉོན་མོངས་ཆེན་པོའི་གཉེན་པོ་སྐྱེས་པ་ན་རབ་ཏུ་དབེན་པའི་ཡིད་བྱེད་ཅེས་·······
བྱའོ། །ཡང་ཞི་ལྷག་ཟུང་འབྲེལ་མར་བསྒོམས་པས་ཉོན་མོངས་འབྲིང་སྤོང་བར་ནུས་པ་ན་དགའ་
བ་སྡུད་པའི་ཡིད་བྱེད་དོ། །དེ་ནས་དགེ་བ་ལ་སྦྱོར་བ་ལ་གེགས་བྱེད་པའི་འདོད་པའི་ཉོན་
མོངས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་གནས་པ་དང་། དེ་ལས་ལངས་པའི་སྐབས་སུ་མི་རྒྱུ་བར་མཐོང་བ་
ན་ད་ནི་ཁོ་བོས་ཉོན་མོངས་སྤངས་སོ་སྙམ་དུ་རྟོག་པ་རྩིང་པོ་མི་བྱེད་པར་དཔྱོད་པར་བྱེད་དེ།
ཅི་བདག་འདོད་པ་ལ་འདུན་པའི་ཆགས་པ་དང་མ་བྲལ་བཞིན་དུ་མི་རྒྱུ་བ་ཡིན་ནམ། འོན་
ཏེ་ཆགས་པ་དང་བྲལ་ནས་མི་རྒྱུ་བ་ཡིན་སྙམ་ནས་དེ་སད་པའི་ཕྱིར་དུ་ཆགས་ཡུལ་ཤིན་ཏུ·····
སྡུག་པ་ཞིག་ལ་དམིགས་པ་ན་ཆགས་པ་སྐྱེ་བར་མཐོང་ནས། དེ་སྤང་བའི་ཕྱིར་དུ་སྒོམ་པ་ལ་
དགའ་བར་བྱེད་པ་ནི་དཔྱོད་པའི་ཡིད་བྱེད་དོ། །འདིས་ནི་མ་སྤངས་པ་ལ་སྤངས་སོ་སྙམ
པའི་ང་རྒྱལ་སྤོང་ངོ་། །དེ་ནས་ཡང་སྔར་ལྟར་ཞི་རགས་ཀྱི་དོན་ལ་སོ་སོར་དཔྱོད་པ་དང་
དཔྱད་པའི་མཐར་རྩེ་གཅིག་ཏུ་འཇོག་པ་གཉིས་ཀ་བྱས་ཤིང་བསྒོམས་པས། འདོད་པའི་
ཉོན་མོངས་ཆུང་ངུའི་གཉེན་པོ་སྐྱེས་པ་ན་སྦྱོར་བ་མཐར་ཐུག་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཞེས·········
བྱའོ། །ཡིད་བྱེད་གསུམ་པ་དང་བཞི་པ་དང་ལྔ་པ་ནི་ཉོན་མོངས་སྤོང་བའི་གཉེན་
པོའོ། །དེ་ལྟར་ཉོན་མོངས་པ་ཆུང་ངུ་སྤངས་པ་ན་འདོད་པའི་ཉོན་མོངས་མངོན་གྱུར་ཐམས་
ཅད་བཅོམ་ནས་རེ་ཞིག་ལ་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མི་རྒྱུ་བར་བྱེད་དེ། ས་བོན་གཏན་བཅོམ་པ་ནི་

མིན་ནོ། །ཚུལ་འདིས་ཅི་ཡང་མེད་པ་མན་ཆད་ལ་ཆགས་པ་དང་བྲལ་བར་བྱེད་ལ། སྲིད་རྩེའི་ཉོན་མོངས་ནི་མངོན་གྱུར་ཀྱང་འགོག་མི་ནུས་པས་འཁོར་བ་ལས་བཀྲལ་བར་མི་ནུས······སོ། །འོན་ཀྱང་བསམ་གཏན་ལ་བརྟེན་ནས་མངོན་པར་ཤེས་པ་ལྔ་ཡང་འཐོབ་པར་བྱེད་དེ། འདི་དག་ནི་ཚིག་མང་བས་འཇིགས་པས་མ་བྲིས་ཏེ། རྒྱས་པར་ཉན་ས་ན་བཞུགས་པས་དེར་བལྟ་བར་བྱའོ། །བསམ་གཏན་ལ་སོགས་པའི་དངོས་གཞི་སྒྲུབ་ཚུལ་འདི་རྣམས་ད་ལྟ་མེད་པས་དེ་དག་གིས་གོལ་སར་འཁྲིད་ས་མེད་མོད་ཀྱང་། འདི་རྣམས་ལ་ཚིག་ཕྱི་ཙམ་དུ་མ་སོང་བའི་གོ་བ་སྐྱེས་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་གཞན་གྱི་གོལ་ས་གཅོད་པ་ལ་ཤིན་ཏུ་ཕན་པར······སྣང་ངོ་། །དེ་ལྟ་བུའི་བསམ་གཏན་བཞི་དང་གཟུགས་མེད་བཞིའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་མངོན་པར་ཤེས་པ་ལྔ་ནི་ཕྱི་རོལ་པ་དང་ཐུན་མོང་བ་ཡིན་པས་དེ་འདྲ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན······ཁྱད་པར་ཅན་ཐོབ་ཀྱང་། དེ་ཙམ་གྱིས་འཁོར་བ་ལས་མི་གྲོལ་བར་མ་ཟད། དེ་དག་གིས་ཀྱང་འཁོར་བར་འཆིང་བས་ཞི་གནས་ཙམ་གྱིས་ཚོག་ཤེས་མི་བྱ་བར་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ལྷག······མཐོང་བདག་མེད་པའི་ལྟ་བ་བཙལ་བར་བྱའོ། །བསམ་གཏན་དང་པོ་ལ་སོགས་པའི་དངོས་གཞི་སྒྲུབ་ལུགས་རྣམས་རྒྱས་པར་མ་ཤེས་ནའང་། སྔར་བཤད་པའི་ཞི་གནས་སམ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་དེའི་སྒྲུབ་ལུགས་ཤིན་ཏུ་ཟབ་པའི་མདོ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ······སོགས་པ་ནས་སེམས་འཛོག་ཚུལ་དགུ་གསུངས་པ་དབུ་མའི་སྒོམ་རིམ་དུ་བཀོད་པ་ལྟར·········བྲངས་པ་དང་། དེའི་དགོངས་པ་མདོ་སྡེའི་རྒྱན་དུ་བཀྲལ་བ་དང་། འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་བྱང་ས་དང་མངོན་པ་གོང་མ་དང་གཏན་ལ་དབབ་པ་བསྡུ་བར་མདོར་བསྡུས་ཏེ······གསུངས་ཤིང་། བསྡུ་བ་ལས་ཞི་ལྷག་གཉིས་ཉན་ས་ལ་ཞལ་འཕངས་མཛད་པ་ལྟར། ཉན་ས་ན་རྒྱས་པར་བཀྲལ་བ་དང་། དེ་རྣམས་ཀྱི་དོན་དབུ་མའི་སྒོམ་རིམ་དང་། ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ཏུ་གསུངས་པ་དང་། གཞན་ཡང་དབུས་མཐའ་ནས་སྤོང་བའི་འདུ་བྱེད་བརྒྱད།

ཉེས་པ་ལྟ་སྤྱོད་ཚུལ་དང་བཅས་པས་ཞི་གནས་སྒྲུབ་ལུགས་གསུངས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྙིང་པོ……
རྣམས་ལེགས་པར་ བརྟགས་ཏེ་རང་བཟོ་དང་བྲལ་བར་བསྟན་པ་ཙམ་རེ་ངེས་པར་ཤེས་པར་…
བྱ་དགོས་ཏེ། འདི་རྣམས་བསམ་གཏན་པ་ཁ་ཅིག་ལ་ནི་མིང་ཙམ་ཡང་མི་འདུག་ལ། ཁ་
ཅིག་ལ་སྔོན་གཞུང་ཆེ་བ་ལ་སྦྱངས་པའི་དུས་སུ་ཚིག་ཙམ་ཡོད་ཀྱང་། དོན་ལེགས་པར་མ་
སོ་བས་ཕྱིས་ཉམས་ལེན་གྱི་ཚེ། དགོས་པ་མེད་པར་མཐོང་ནས་རྩིས་མེད་དུ་དོར་ཏེ་བསྒྲུངས་
པས། གོ་བ་ལེགས་པར་དམིགས་མ་ཕྱེད་པའི་རྟགས་སུ་ཞི་གནས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་བསྒྱུར་ཏུང་
བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་རེ་རྫོགས་པ་ན། སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དུ་འཛིན་པར་སྣང་ལ།
ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་བྱུན་མོང་བ་སེམས་དགུ་བ་ཙམ་ཞིག་ཐོབ་ན། རྣལ་འབྱོར་
བླ་མེད་ཀྱི་རྫོགས་རིམ་མཚན་ཉིད་ཚང་བ་བྱུང་བར་འདོད་པ་དང་། མཉམ་རྗེས་འདྲེས་
ནས་མི་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་རྒྱུན་མི་འཆད་དུ་འདོད་པ་མང་ངོ་། །སྔར་བཤད་པ་རྣམས་ལ་
ངེས་པ་ལེགས་པར་རྙེད་ན་ནི་དམིགས་མེད་དང་། མཚན་མེད་དང་ངེས་དོན་སྒོམ་པ་ལ་
སོགས་པའི་མིང་སྙན་སྙན་བཏགས་པ་ཙམ་གྱིས་མི་འཁྲུལ་བར། ཏིང་ངེ་འཛིན་དེའི་དོན་
གང་དུ་སོང་ཤེས་ནས་ལམ་གྱི་གོལ་ས་དང་མ་གོལ་ས་ཤེས་པར་འགྱུར་བས། གཞུང་ཚད་
ལྡན་དེ་དག་ནས་གསུངས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྒྲུབ་པའི་རིམ་པ་ལ་མཁས་པར་བྱའོ། །

འདིར་སྨྲས་པ། མདོ་དང་དགོངས་འགྲེལ་བསྟན་བཅོས་ཆེན་མོ་ལས། །ལེགས་གསུངས་
ཏིང་འཛིན་སྒྲུབ་པའི་རིམ་པ་ནི། །རྫོད་བྱེད་བསྙེང་བས་བློ་གྲོས་ཆུང་རྣམས་ཀྱིས། །ཇི་
བཞིན་མ་རྟོགས་རང་གི་བློ་ཡི་སྐྱོན། །གཞན་ལ་བསྔོས་པས་གཞུང་བཟང་དེ་དག་ལ། །
མི་རྟོག་སྐྱོང་བའི་གདམས་པ་མེད་སྙམ་ནས། །ཡོད་པའི་ ་ ་ ར་དུ་མ་བཙལ་མེད་པའི་
སར། །འབད་པ་དུ་མས་འཚོལ་ཞིང་རྙེད་པར་སེམས། ། ཕྱི་རོལ་པ་དང་ནང་པ་
ཡི། །ཏིང་འཛིན་རྣམས་ཀྱང་ཕྱེད་པར་མི་འགྱུར་ན། །ཞིག་པ་མཆོག་དང་ཞིག་པ་དམན

ཕ་དང་། །རྡོ་རྗེའི་ཐེག་དང་ཕ་རོལ་ཕྱིན་པ་ཡི། །ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཁྱད་པར་གང་ཡིན་པ། །ཇི་བཞིན་ཕྱེད་པར་འགྱུར་བ་སྨོས་ཅི་དགོས། །ཚུལ་དེ་མཐོང་ནས་གཞུང་ལུགས་ཆེན་མོ་ཡི། །ཏིང་འཛིན་སྐྱོང་ཚུལ་གོ་སླའི་ངག་གིས་བཤད། །གཞུང་ལུགས་ཆེ་ལ་ལོ་མང་སྦྱངས་པ་ཡི། །གྲོགས་དག་རང་གི་ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེ། །ནོར་ནས་གཞན་གྱི་མཆིང་བུ་མ་ལེན་པར། །རང་ལ་རིན་ཆེན་ཡོད་པ་མཁྱེན་པར་མཛོད། །ཁྱེད་ཀྱིས་སྦྱངས་པའི་གཞུང་ལས་གདམས་པའི་དོན། །ཟོགས་སུ་མེད་པ་གཟིགས་ནས་ཐུབ་དབང་གིས། །མང་དུ་ཐོས་པ་ནགས་ན་བདེ་འོ་ཞེས། །གསུངས་པ་དེ་ཡི་དོན་ལའང་དཔྱོད་པར་རིགས། །ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་འཇོག་པའི་ཞི་གནས་ལམ། །དང་པོར་སྒྲུབ་པའི་ཚུལ་དང་གྲུབ་པའི་ཚད། །ལེགས་པར་དམིགས་ཕྱེད་གོ་བ་མ་རྙེད་ཀྱང་། །སྙིང་རུས་ཙམ་ལ་རེ་བའི་བསམ་གཏན་པ། །དེ་དག་གིས་ཀྱང་ད་དུང་མཁས་པ་ལ། །བརྟེན་ནས་སྐྱོང་ཚུལ་ཇི་བཞིན་ཤེས་པར་མཛོད། །དེ་ལྟ་མིན་ན་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་ལ། །རེ་ཞིག་ངལ་འཚོ་བྱས་ན་གནོད་པ་རྒྱུང་། །དེ་ལྟར་བྱམས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱི། །གཞུང་གིས་ཞི་གནས་སྒྲུབ་པའི་ཚུལ། །བཤད་པ་འདི་ཡང་རྒྱལ་བ་ཡི། །བསྟན་པ་རིང་དུ་གནས་ཕྱིར་རོ། །སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་ལས། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་སློབ་པས། བསམ་གཏན་གྱི་ངོ་བོ་ཞི་གནས་ལ་ཇི་ལྟར་བསླབ་པའི་ཚུལ་བཤད་ཟིན་ཏོ།། །།

སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་ལས། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་སློབ་པས། ཤེས་རབ་ཀྱི་ངོ་བོ་ལྷག་མཐོང་ལ་ཇི་ལྟར་བསླབ་པའི་ཚུལ།

དེ་ལྟར་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་སེམས་དམིགས་པ་གཅིག་ལ་ཇི་ལྟར་འདོད་པ་ལྟར་བཞག་པས་གར་བཞག་ཏུ་སྡོད་པའི་མི་རྟོག་པ་དང་། དེ་ཡང་ཞིང་བ་དང་བྲལ་བའི་གསལ་བ་དང་། ཕན་ཡོན་གྱི་ཁྱད་པར་དགའ་བདེ་དང་བཅས་པའི་ཞི་གནས་དེ་ཙམ་གྱིས་ཆོག་ཤེས་མི་བྱ……བར། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་ངེས་པའི་ཤེས་རབ་བསྐྱེད་ནས་ལྷག་མཐོང་བསྒོམ་པར་བྱ་དགོས་ཏེ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ཙམ་ནི་མུ་སྟེགས་དང་ཡང་ཐུན་མོང་བ་ཡིན་པས་དེ་ཙམ་ལ་གོམས་པར་བྱས་ཀྱང་དེ་རྣམས་ཀྱི་ལམ་བཞིན་དུ་ཉོན་མོངས་པའི་ས་བོན་མི་སྤོང་བས་སྲིད་པ་ལས་གྲོལ་བར་མི་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་སྒོམ་རིམ་དང་པོ་ལས། དེ་ལྟར་དམིགས་པ་ལ་སེམས་བརྟན་པར་བྱས་ནས་ཤེས་རབ་ཀྱིས་རྣམ་པར་དཔྱད་པར་བྱ་སྟེ། འདི་ལྟར་ཤེས་པའི་སྣང་བ་བྱུང་བས་ཀུན་ཏུ་ཉོན་མོངས་པའི་ས་བོན་ཤིན་ཏུ་སྤོང་བར་འགྱུར་རོ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་མུ་སྟེགས་ཅན་རྣམས་བཞིན་དུ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཙམ་གྱིས་ཉོན་མོངས་པ་སྤོང་བར་མི་འགྱུར་རོ། །མདོ་སྡེ་ལས། ཇི་སྐད་དུ། འཇིག་རྟེན་དག་ནི་ཏིང་འཛིན་སྒོམ་བྱེད་ཀྱང་། །དེ་ནི་བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇིག་མི་བྱེད། །དེ་ནི་ཉོན་

མོངས་ཕྱིར་ཞིང་རབ་འཁྲུག་སྟེ། །ལྟག་སྤྱོད་ཀྱིས་ནི་ཏིང་འཛིན་འདིར་བསྒོམས་བཞིན། །
ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་ཏིང་འཛིན་སྒོམ་བྱེད་ཀྱང་ཞེས་པ་ནི་ཐར་
བཤད་པའི་མི་རྟོག་པ་དང་གསལ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཁྱད་པར་དང་ལྡན་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན·····
ནོ། །དེ་བསྒོམས་ཀྱང་བདག་འཛིན་སྤོང་མི་ནུས་པ་ནི། དེ་ནི་བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇིག་
མི་བྱེད། །ཅེས་པའོ། །བདག་འཛིན་མ་སྤངས་པས་ན་གནོད་ཀྱང་ཉོན་མོངས་སྐྱེ་བར་
འགྱུར་བ་ནི། ཉོན་མོངས་ཕྱིར་ཞིང་རབ་ཏུ་འཁྲུག །ཅེས་པའོ། །འོ་ན་ཇི་འདྲ་ཞིག་
བསྒོམས་པས་ཐར་པ་འཐོབ་སྙམ་ན། ལུང་དེའི་མཇུག་དེ་མ་ཐག་ཉིད་དུ་ཐར་དྲངས་པ་
ལྟར། གལ་ཏེ་ཆོས་ལ་བདག་མེད་སོ་སོར་རྟོག །ཅེས་སོགས་ཏེ་གལ་ཏེ་བདག་མེད་པའི་
ཆོས་ལ་སོ་སོར་བརྟགས་ནས་བདག་མེད་ཀྱི་དོན་གོ་བའི་ཤེས་རབ་བསྐྱེད་པ་དང་། སོ་སོར་དེ་
བརྟགས་གལ་ཏེ་བསྒོམ་པ་ནི། །ཞེས་བདག་མེད་པའི་ལྟ་བ་ཉིད་ནས་ལྟ་བ་དེ་སྐྱོང་ཞིང་སྒོམ་
པ་ནི། དེ་ནི་མྱ་ངན་འདས་འཐོབ་འབྲས་བུའི་རྒྱུ། །ཞེས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའམ། ཐར་
པའི་འབྲས་བུ་འཐོབ་པའི་རྒྱུ་དེ་ཡིན་ནོ་ཞེས་པའོ། །འོ་ན་དེ་བསྒོམས་པས་ཐར་པ་འཐོབ་
པ་ལྟར། དེ་མེད་པར་གཞན་ཞིག་བསྒོམས་པས་ཀྱང་ཐར་པ་འཐོབ་བམ་སྙམ་ན། རྒྱུ་གཞན་
གང་ཡིན་དེས་ནི་ཞིར་མི་འགྱུར། །ཞེས་དེ་ལས་གཞན་པའི་ལམ་བསྒོམས་ཀྱང་དེ་མེད་ན་
སྡུག་བསྔལ་དང་ཉོན་མོངས་ཞི་བར་མི་འགྱུར་རོ་ཞེས། བདག་མེད་པའི་ཤེས་རབ་ཁོ་ན་སྲིད་
པའི་རྩ་བ་གཅོད་བྱེད་དུ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་བསྟན་པ་འདི་དབུ་མའི་སྒོམ་རིམ་དུའང་། ཧྭ་
ཤང་ལ་གནོད་བྱེད་དུ་དྲངས་པས་འདི་ལ་ངེས་པ་རྙེད་དགོས་ཏེ། མུ་སྟེགས་ཀྱི་དྲང་སྲོང་
རྣམས་ལའང་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་མངོན་པར་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་དུ་མ་ཡོད་ཀྱང་··
བདག་མེད་པའི་ལྟ་བ་མེད་པས་འཁོར་བ་ལས་ཅུང་ཟད་ཀྱང་བརྒལ་མ་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །
དེ་བཞིན་དུ་ཐར་དྲངས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྡེ་སྣོད་ལས་ཀྱང་། གསུང་རབ་ནས

བཤད་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མི་ཤེས་པར་ཧ་ཤང་དེ་འཛིན་ཙམ་གྱིས་ཆོག་ཤེས་བྱས་ནས་དེ་ལ་ཟབ་
མོའི་དོན་སྒོམ་པའི་ལམ་དུ་མངོན་པའི་ང་རྒྱལ་བྱས་པས་འཁོར་བ་ལས་མི་གྲོལ་བ་དང་།
ངས་དེ་ལ་དགོངས་ནས་གཞན་ལས་ཐོས་པ་ནི་ཀ་ཤི་ལས་གྲོལ་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བཀའ་
བསྩལ་ཏོ། །ཞེས་སྟོན་པ་རང་གིས་རང་གི་དགོངས་པ་གླངས་ནས་གསལ་བར་བཤད་དེ།
གཞན་ལས་ཐོས་པ་ནི་གཞན་ལས་བདག་མེད་འཆད་པ་ཐོས་པའོ། །དེས་ན་ཕྱི་ནས་བཤེས་
གཉེན་དམ་པ་ལ་བདག་མེད་པའི་དོན་ཉན་པའི་ཐོས་བསམ་མ་བྱས་པར་ནང་ནས་སྒོའི་སྒོམ་
དུ་འཛིན་པ་དགག་པའི་ཕྱིར་དུ་གཞན་ལས་ཐོས་པ་ནི་ཞེས་སོགས་གསུངས་པར་གདོན་མི་
ཟའོ། །ཕྱིར་རྒྱལ་བའི་གསུང་རབ་ཐམས་ཅད་ནི་ལ་ལས་དངོས་སུ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་སྟོན།
དངོས་སུ་མི་སྟོན་པ་རྣམས་ཀྱང་བརྒྱུད་ནས་དེ་ལ་གཞོལ་ཞིང་འབབ་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ལ་དེ་ཁོ་ན་
ཤེས་པའི་སྣང་བ་མ་བྱུང་བར་དུ་མུན་པའི་ཤུན་པ་མི་ལྡོག་ཅིང་། བྱུང་ན་ལྡོག་པས་སེམས་
རྩེ་གཅིག་པའི་ཞི་གནས་ཙམ་གྱིས་ནི་ཡེ་ཤེས་དག་པར་མི་འགྱུར་ལ། མུན་པའི་ཤུན་པའང་
མི་ལྡོག་གོ །དེའི་ཕྱིར་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བདག་མེད་པའི་དོན་ངེས་པའི་ཤེས་རབ་བཙལ་བར་
བྱའོ་སྙམ་དུ་ཤེས་རབ་གདོན་མི་ཟ་བར་བཙལ་བར་བྱ་དགོས་ཏེ། སྒོམ་རིམ་བར་བ་ལས།
དེ་ནས་ཞི་གནས་གྲུབ་ནས་ལྷག་མཐོང་བསྒོམ་པར་བྱ་སྟེ་འདི་སྙམ་དུ་བསམ་པར་བྱའོ། །
བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་བཀའ་ཐམས་ཅད་ནི་ལེགས་པར་གསུངས་པ་སྟེ། མངོན་སུམ་དུའམ།
བརྒྱུད་པས་དེ་ཁོ་ན་མངོན་དུ་གསལ་བར་བྱེད་པ་དང་དེ་ཁོ་ན་ལ་གཞོལ་བ་ཉིད་དོ། །དེ་
ཁོ་ན་ཤེས་ན་སྣང་བ་བྱུང་བས་མུན་པ་བསལ་བ་བཞིན་དུ་ལྟ་བའི་དྲྭ་བ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་
བར་འགྱུར་རོ། །ཞི་གནས་ཙམ་གྱིས་ནི་ཡེ་ཤེས་དག་པར་མི་འགྱུར་ཞིང་། སྒྲིབ་པའི་མུན་
པའང་སེལ་བར་མི་འགྱུར་གྱི། ཤེས་རབ་ཀྱིས་དེ་ཁོ་ན་ལེགས་པར་བསྒོམས་ན་ཡེ་ཤེས་རྣམ་
པར་དག་པར་འགྱུར། དེ་ཁོ་ན་རྟོགས་པར་འགྱུར། ཤེས་རབ་ཁོ་ནས་སྒྲིབ་པ་ཡང་དག་

པར་སྤྱོད་པར་འགྱུར་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་བདག་གིས་ནི་གནས་ལ་གནས་ཏེ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དེ་ཁོ་ན་ཡོངས་སུ་བཙལ་བར་བྱའོ། །ཞི་གནས་ཙམ་གྱིས་ནི་ཆོག་པར་འཛིན་པར་མི་བྱའོ། །དེ་ཁོ་ན་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། དོན་དམ་པར་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་གང་ཟག་དང་ཆོས་ཀྱི་བདག་གཉིས་ཀྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་དེ། ཞེས་སོ། །དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དེ་ཡང་ཕར་ཕྱིན་རྣམས་ཀྱི་ཆ་རུ་ཤེར་ཕྱིན་གྱིས་རྟོགས་པ་ཡིན་གྱི། བསམ་གཏན་ལ་སོགས་པས་རྟོགས་པར་མི་ནུས་པས་བསམ་གཏན་ཙམ་ལ་ཤེར་ཕྱིན་དུ་མ་འཁྲུལ་བར་བྱས་ནས་ཤེས་རབ་བསྐྱེད་དགོས་ཏེ།

དགོངས་འགྲེལ་ལས། བཅོམ་ལྡན་འདས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་མཆིས་པ་ཉིད་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་གང་གིས་འཛིན་པ་ལགས། སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པས་འཛིན་ཏོ། །ཞེས་སོ། །དེ་ལ་དགོངས་ནས་ སྔར་དྲངས་པ་ལྟར་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་དད་པ་བསྒོམ་པའི་མདོ་ལས་ཀྱང་། ཤེས་རབ་མི་གནས་ན་བྱང་སེམས་རྣམས་ཀྱི་ཐེག་ཆེན་ལ་དད་པ་ཐེག་ཆེན་ལ་ཇི་ལྟར་བྱས་ཀྱང་ངེས་པར་འབྱུང་བར་ང་མི་སྨྲའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལྟར་ན་གཉིས་པ་ལྷག་མཐོང་ལ་བསླབ་པའི་ཚུལ་ལ་བཞི། ལྷག་མཐོང་གི་ཚོགས་བསྟེན་པ་དང་། ལྷག་མཐོང་གི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་དང་། ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པའི་ཚུལ་དང་། བསྒོམས་པས་ལྷག་མཐོང་གྲུབ་པའི་ཚད་དོ། །དང་པོ་ནི། གསུང་རབ་ཀྱི་གནད་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་མཁྱེན་པའི་མཁས་པ་བསྟེན་ནས་དྲི་མ་མེད་པའི་གཞུང་ལུགས་མཉན་ཏེ། ཐོས་པ་དང་བསམ་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་སྐྱེད་པ་ནི་ལྷག་མཐོང་གི······རྒྱུའི་ཚོགས་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་ཏེ། ཡིན་ལུགས་ཀྱི་དོན་ལ་ཕུ་ཐག་ཆོད་པའི་ལྟ་བ་མེད་ན་ཇི་ལྟ་བ་རྟོགས་པའི་ལྷག་མཐོང་གི་རྟོགས་པ་སྐྱེ་བ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་འདྲ་བའི་ལྟ་བའང་དྲང་དོན་ལ་མི་རྟོན་ངེས་དོན་ལ་རྟོན་པ་ཞིག་གིས་བཙལ་དགོས་པས་དྲང་ངེས་ཀྱི······

ཁྱད་པར་ཤེས་ནས་ངེས་དོན་གྱི་གསུང་རབ་ཀྱི་དོན་ཁོང་དུ་ཆུད་དགོས་ལ། འདི་ཡང་ཚད་མར་གྱུར་པའི་ཤིང་རྟའི་སྲོལ་འབྱེད་ཆེན་པོ་ཞིག་གིས་དགོངས་པ་བཀྲལ་བའི་བསྟན་བཅོས་ལ་མ་བརྟེན་ན་དཔྱས་ཕྱོང་ཕྱོང་ཁྲིད་མེད་པར་ཉམ་ང་བའི་ཕྱོགས་སུ་འགྲོ་བ་དང་འདྲ་བས་དགོངས་འགྲེལ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་ལ་བརྟེན་པར་བྱའོ། །ཇི་འདྲ་བ་ཞིག་ལ་བརྟེན་པར་བྱ་བའི་དགོངས་པ་འགྲེལ་བ་ནི། སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཉིད་ཀྱིས་བསྟན་པའི་སྙིང་པོ་ཡོད་མེད་ཀྱི་མཐའ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའི་ཟབ་མོའི་དོན་འགྲེལ་བར་མདོ་རྒྱུད་དུ་མ་ནས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་ལུང་བསྟན་པའི་འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཅེས་ས་གསུམ་ན་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་དེ་ཡིན་པས། དེའི་གཞུང་ལ་བརྟེན་ནས་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་བཙལ་བར་བྱའོ། །

འདི་ལ་གསུམ། དྲང་དོན་དང་ངེས་དོན་གྱི་གསུང་རབ་ངོས་གཟུང་བ་དང་། ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་དགོངས་པ་འགྲེལ་བའི་ཚུལ་ཇི་ལྟར་བྱུང་བ་དང་། སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པར་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་རྒྱལ་བའི་གསུང་རབ་ལ་བརྟེན་དགོས་ལ། གསུང་རབ་ཀྱང་གདུལ་བྱ་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་བསམ་པའི་དབང་གིས་སྣ་ཚོགས་པ་ཡིན་པས་ན་ཇི་འདྲ་བ་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་ཟབ་མོའི་དོན་བཙལ་བར་བྱ་སྙམ་ན། ངེས་པའི་དོན་གྱི་གསུང་རབ་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པར་བྱ་དགོས་སོ། །འོ་ན་ཇི་འདྲ་བ་ཞིག་ངེས་དོན་དང་ཇི་འདྲ་བ་ཞིག་དྲང་དོན་ཡིན་སྙམ་ན། འདི་ནི་བརྗོད་བྱའི་སྒོ་ནས་གཞག་སྟེ། དོན་དམ་པ་སྟོན་པ་ནི་ངེས་པའི་དོན་དང་ཀུན་རྫོབ་སྟོན་པ་ནི་དྲང་བའི་དོན་གྱི་གསུང་རབ་ཏུ་གཟུང་ངོ་། །དེ་ལྟར་ཡང་བློ་གྲོས་མི་ཟད་པས་བསྟན་པ་ལས། ངེས་པའི་དོན་གྱི་མདོ་སྡེ་ནི་གང་དྲང་བའི་དོན་གྱི་མདོ་སྡེ་ནི་གང་ཞེ་ན། མདོ་སྡེ་གང་དག་ཀུན་རྫོབ་སྒྲུབ་པར་བསྟན་པ་དེ་དག་ནི་དྲང་བའི་དོན་ཞེས་བྱའོ། །མདོ་སྡེ་གང་དག་དོན་དམ་པ་སྒྲུབ་པར་བསྟན་པ་དེ་དག་ནི་ངེས་པའི་དོན་ཞེས་བྱའོ། །མདོ་

སྡེ་གང་དག་ཚིག་དང་ཡི་གེ་སྣ་ཚོགས་བསྟན་པ་དེ་དག་ནི་དྲང་བའི་དོན་ཞེས་བྱའོ། །མདོ་
སྡེ་གང་དག་ཟབ་མོ་བལྟར་དཀའ་བ་རྟོགས་པར་དཀའ་བ་བསྟན་པ་དེ་དག་ནི་ངེས་པའི་དོན་
ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་སོ། །འོ་ན་ཀུན་རྫོབ་བསྟན་པས་དྲང་དོན་དུ་འགྲོ་བའི་ཀུན་རྫོབ་སྟོན་
ལུགས་དེ་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ལ། དོན་དམ་བསྟན་པས་ངེས་དོན་དུ་འགྲོ་བའི་དོན་དམ་སྟོན་
ལུགས་ཀྱང་ཇི་ལྟར་བསྟན་པ་ཞིག་ཡིན་སྙམ་ན། འདི་ཡང་མདོ་དེ་ལས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་
བསྟན་ཏེ། དེ་ཉིད་ལས། མདོ་སྡེ་གང་དག་བདག་དང་སེམས་ཅན་དང་སྲོག་དང་གསོ་བ་
དང་སྐྱེས་བུ་དང་གང་ཟག་དང་ཤེད་ལས་སྐྱེས་པ་དང་ཤེད་བུ་དང་བྱེད་པ་པོ་དང་ཚོར་བ་པོ་
སྐད་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་བཤད་པར་བྱ་བ་བདག་པོ་མེད་པ་ལ་བདག་པོ་ལྟ་བུར་བསྟན་པ་དེ་དག་
ནི་དྲང་བའི་དོན་ཞེས་བྱའོ། །མདོ་སྡེ་གང་དག་སྟོང་པ་ཉིད་དང་མཚན་མ་མེད་པ་དང་སྨོན་
པ་མེད་པ་དང་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པ་དང་སྐྱེ་བ་མེད་པ་དང་མ་སྐྱེས་པ་དང་སེམས་
ཅན་མེད་པ་དང་སྲོག་མེད་པ་དང་གང་ཟག་མེད་པ་དང་བདག་པོ་མེད་པ་རྣམ་པར་ཐར་······
པའི་སྒོ་སྟོན་པ་དེ་དག་ནི་ངེས་པའི་དོན་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་བདག་མེད་པ་དང་སྐྱེ་བ་མེད་པ་
སོགས་སྤྲོས་པ་རྣམ་པར་བཅད་པའི་ཚུལ་གྱིས་སྟོན་པ་རྣམས་ངེས་དོན་དང་བདག་ལ་སོགས་
པ་སྟོན་པ་དྲང་དོན་དུ་གསུངས་པས། བདག་མེད་པ་དང་སྐྱེ་བ་མེད་པ་སོགས་དོན་དམ་
དང་། སྐྱེ་བ་སོགས་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལས་
ཀྱང་། སྟོང་པ་བདེ་བར་གཤེགས་པས་བཤད་པ་ལྟར། །ངེས་དོན་མདོ་སྡེ་དག་གི་བྱེ་བྲག་
ཤེས། །གང་ལས་སེམས་ཅན་གང་ཟག་སྐྱེས་བུ་བསྟན། །ཆོས་དེ་ཐམས་ཅད་དྲང་བའི་
དོན་དུ་ཤེས། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དབུ་མ་སྣང་བ་ལས་ཀྱང་། དེ་ལྟ་བས་ན་དོན་དམ་
པ་བརྗོད་པ་ཁོ་ན་ངེས་པའི་དོན་ཡིན་ལ། ལྡོག་པ་ནི་དྲང་བའི་དོན་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བར་
ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱའོ། །འཕགས་པ་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡུལ་ལ་འཇུག་པ་ཡེ་ཤེས་

སྣང་བའི་རྒྱན་ལས་ཀྱང་། ངེས་པའི་དོན་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་དོན་དམ་པའོ། །ཞེས་གསུངས
ལ། སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་སོགས་པའང་འཕགས་པ་བློ་གྲོས་མི་ཟད་པས་བསྟན་པ་ལས། ངེས
པའི་དོན་ནོ་ཞེས་བསྟན་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་ཁོ་ན་དོན་དམ་པའོ་
ཞེས་བྱ་བར་ངེས་སོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་དབུ་མ་རིགས་པའི་ཚོགས་དགོངས
འགྲེལ་དང་བཅས་པ་རྣམས་ནི་ངེས་པའི་དོན་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་སྟོན་པར་གཟུང་སྟེ། སྐྱེ་འགག
ལ་སོགས་པའི་སྤྲོས་པའི་ཚོགས་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའི་དོན་དམ་པ་རྒྱས་པར་གཏན་ལ·····
འབེབས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཅིའི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་སྟོན་པ་དེ་གཉིས་ལ་དྲང་བའི་དོན་དང
ངེས་པའི་དོན་ཞེས་བྱ་སྙམ་ན་འདི་ནི་དོན་གཞན་དུ་དྲང་བར་མི་ནུས་པས་ན། ངེས་པའི་
དོན་ནམ་དོན་ངེས་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། དོན་དེ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཡིན་པས་གཏན་ལ་དབབ
བྱའི་མཐར་ཐུག་པའི་ཕྱིར། དེ་ཕན་ཆད་དུ་དྲང་དུ་མེད་པ་དང་དེ་ལས་གཞན་དུ་གང་ཟག
གཞན་གྱིས་དྲང་དུ་མི་ཙུང་སྟེ་སྒྲུབ་བྱེད་ཚད་མ་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་དབུ
མ་སྣང་བ་ལས། ངེས་པའི་དོན་ཡང་གང་ལ་བྱ་ཞེ་ན། ཚད་མ་དང་བཅས་པ་དང་དོན
དམ་པའི་དབང་དུ་མཛད་ནས་བཤད་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ། དེ་ནི་དེ་ལས་ཕོགས་ཤིག་ཏུ་གཞན
གྱིས་གང་དུའང་དྲང་བར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་སོ། །དེ་ལྟར་གསུངས་པའི་ཐུགས
ཀྱིས་ཡི་དྲང་བའི་དོན་ཤེས་པར་ནུས་ཏེ། འདིའི་དོན་ཇི་ལྟར་བསྟན་པ་ལྟར་གཟུང་དུ་མི་
ཙུང་བར་དགོངས་པ་བཤད་ནས་དོན་གཞན་ལ་དྲང་དགོས་པའམ། སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་བཟུང
བས་ཆོག་ཀྱང་དེ་ཙམ་ཞིག་ནི་མཐར་ཐུག་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མ་ཡིན་གྱི། དེ་ལས་གཞན་དུ
ད་དུང་དེའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བཙལ་དགོས་པས་ན་དྲང་བའི་དོན་ནམ་དོན་དྲང་དགོས་པའོ། །
ངེས་དོན་གྱི་མདོ་སྡེ་རྣམས་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ཡིན་པས་མདོ་སྡེ་དེ་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་པ་དང་གང·····
ཟག་མེད་པ་སོགས་བྱུང་ན་སྐྱེ་བ་དང་གང་ཟག་ཡེ་མེད་དུ་གཟུང་དགོས་ཏེ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན

སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་བས་དྲང་དོན་དུ་ཐལ་ལོ་ཞེས་ཟེར་བའང་འཐད་པར་མི་སྣང་སྟེ། དེ་ལྟར་གསུང་བ་པོའི་སྟོན་པས་སྐྱེ་བ་སོགས་འགོག་པ་ན་དོན་དམ་པའི་ཁྱད་པར་སྦྱར་བའི་ངེས་དོན་གྱི་མདོ་སྡེ་དུ་མ་སྣང་ལ། ཁྱད་པར་སྦྱར་བ་གཅིག་བྱུང་ན། མ་བྱུང་བའི་སྐབས་སུ་ཡང་ཐུན་མོང་གི་ཆོས་ཡིན་པས་སྦྱར་དགོས་ལ། དེ་ཡང་ཆོས་དེའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཡིན་པས་དེ་ལྟར་སྟོན་པ་དེ་ངེས་དོན་མིན་པར་ག་ལ་འགྱུར། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་སྐྱེ་བའི་སྤྱི་ཁེགས་པས་ཁྱད་པར་ཆིག་ཀྱང་ཁེགས་དགོས་པས་དེ་ལྟར་སྟོན་པའི་ངེས་དོན་གྱི་མདོ་ཉིད་ཀྱང་རྣམ་པར་གཞག་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་མདོ་འམ་བསྟན་བཅོས་དེའི་སྐྱིའི་ལུགས་གོང་འོག་ཏུ་སྨོས་པ་མི་སྦྱོར་བར་ཚིག་ཟུང་ཟད་རེའི་ངོ་གདོང་གི་བསྟན་ཚོད་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་གཟུང་དུ་མི་རུང་བས་ངེས་དོན་གྱི་གསུང་རབ་ཡིན་པ་མི་འཇིག་ལ། ཚིག་དེའི་བསྟན་ཚོད་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་གཟུང་དུ་རུང་བས་ཀྱང་དྲང་དོན་མ་ཡིན་པར་མི་འགྱུར་བར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་ཟླ་སྒྲུབ་ཀྱི་དགོངས་པ་འགྲེལ་བའི་ཚུལ་ཇི་ལྟར་བྱུང་བ་ནི། དེ་ལྟར་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེ་བ་དང་འགག་པ་སོགས་ཅི་ཡང་མེད་པར་སྟོན་པའི་ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོ་ལ་སོགས་པའི་གསུང་རབ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་འགྲེལ་བའི་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་དགོངས་པ་འགྲེལ་བའི་རིམ་པ་ཇི་ལྟར་བྱུང་སྙམ་ན། འདི་ལ་འཕགས་པ་ལྷ་ནི་སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་དང་ཟླ་བ་གྲགས་པ་དང་ཞི་བ་འཚོ་ལ་སོགས་པའི་དབུ་མ་པ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་སློབ་དཔོན་དང་འདྲ་བར་ཚད་མར་མཛད་པས། ཡབ་སྲས་གཉིས་ཀ་དབུ་མ་པ་གཞན་རྣམས་ཀྱི་ཁུངས་ཡིན་པས་སྔ་རབས་པ་རྣམས་དེ་གཉིས་ལ་གཞུང་ཕྱི་མོའི་དབུ་མ་པ་ཞེས་དང་། གཞན་རྣམས་ལ་ཕྱོགས་འཛིན་པའི་དབུ་མ་པ་ཞེས་ཐ་སྙད་བྱེད་དོ། །

དེ་ལ་སྔ་རབས་པའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཁ་ཅིག་ན་རེ། ཐ་སྙད་འདོག་ཚུལ་གྱི་སྒོ་ནས

མིང་བཏགས་པའི་དབུ་མ་པ་ནི་གཉིས་ཏེ། ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་ཡོད་པར་འདོད་པ་མདོ་སྡེ
སྤྱོད་པའི་དབུ་མ་པ་དང་། ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་མེད་པར་འདོད་པ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་དབུ
མ་པའོ། །དོན་དམ་འདོད་ཚུལ་གྱི་སྒོ་ནས་མིང་བཏགས་པའང་གཉིས་ཏེ། སྣང་སྟོང་གཉིས
ཚོགས་དོན་དམ་བདེན་པར་འདོད་པ་སྒྱུ་མ་རིགས་གྲུབ་པ་དང་། སྣང་བ་ལ་སྤྲོས་པ་རྣམ་པར
བཅད་པ་ཙམ་དོན་དམ་བདེན་པར་འདོད་པ་རབ་ཏུ་མི་གནས་པར་སྨྲ་བའོ། །དེ་གཉིས་ཀྱི
སྔ་མ་ནི་སློབ་དཔོན་ཞི་བ་འཚོ་དང་ཀ་མ་ལ་ཤཱི་ལ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་པར་འདོད་ལ། སྒྱུ་མ་ལྟ
བུ་དང་རབ་ཏུ་མི་གནས་པའི་ཐ་སྙད་ནི་རྒྱ་གར་བའི་སློབ་དཔོན་ཁ་ཅིག་ཀྱང་འདོད་དོ། །
ཕྱིར་དབུ་མ་བར་ཁས་འཆེ་བའི་རྒྱ་བོད་ཀྱི་སློབ་དཔོན་འགའ་རེ་དེ་ལྟར་དུ་འདོད་པ་ཡོད······
སོད་ཀྱང་། སློབ་དཔོན་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་དབུ་མ་པ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་ལུགས
ཇི་ལྟར་ཡིན་གཏན་ལ་དབབ་པར་བྱ་ཡི། ཕྲ་མོ་རྣམས་སུ་ཞིག་གིས་བཤད་པར་ནུས། གཞན
ཡང་། དོན་དམ་འདོད་ཚུལ་གྱི་སྒོ་ནས་གཉིས་སུ་བཞག་པ་ནི་རྫོངས་པ་ངོ་མཚར་སྐྱེད་པའི
རྣམ་གཞག་གོ་ཞེས་ལོ་ཙཱ་བ་ཆེན་པོ་བློ་ལྡན་ཤེས་རབ་གསུང་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་ལེགས་ཏེ། དེ་དག
གི་འདོད་པ་ནི་རིགས་ཤེས་རྗེས་དཔག་གིས་གཞལ་བའི་དོན་ཙམ་དོན་དམ་བདེན་པར·········
འདོད་པར་སྣང་ལ། རིགས་ཤེས་ཀྱི་གཞལ་བྱ་ཉི་དོན་དམ་བདེན་པ་དང་མཐུན་པས་དོན
དམ་ཞེས་བཏགས་པར་དབུ་མ་རྒྱན་དང་སྣང་བ་གཉིས་ཀ་ནས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དབུ
མ་པ་ཆེན་པོ་གཞན་རྣམས་ཀྱང་རིགས་པས་སྤྲོས་པ་བཅད་པའི་དོན་དེ་ཙམ་ནི་དོན་དམ·······
བདེན་པར་མི་བཞེད་པས་ལེགས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །འདི་ལ་སློབ་དཔོན་ཡེ་ཤེས་སྡེ་ན་རེ།
སློབ་དཔོན་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱིས་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་མཛད་པ་ལས་ཕྱིའི་དོན་ཡོད····
མེད་ཀྱི་ཚུལ་གསལ་བར་མ་མཛད་ལ། དེའི་འོག་ཏུ་སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ཀྱིས་རྣམ
པར་རིག་པ་ཙམ་གྱི་ལུགས་སུན་ཕྱུང་སྟེ། ཐ་སྙད་དུ་ཕྱིའི་དོན་ཡོད་པའི་ལུགས་རྣམ་པར

བཞག་གོ ། དེ་ནས་སློབ་དཔོན་ཞི་བ་འཚོས་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་གཞུང་ལ་བརྟེན་ནས་ཐ་
སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་མེད་པ་དང་དོན་དམ་པར་སེམས་རང་བཞིན་མེད་པར་སྟོན་པའི་དབུ་མའི······
ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཞིག་མཛད་པས་དབུ་མ་པ་རྣམ་པ་གཉིས་སུ་བྱུང་ཞིང་། སྔ་མ་ལ་མདོ་སྡེ་སྤྱོད་
པའི་དབུ་མ་པ་ཞེས་པ་དང་ཕྱི་མ་ལ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་དབུ་མ་པ་ཞེས་བཏགས་སོ་ཞེས······
འཆད་པ་ནི་བྱུང་བའི་རིམ་པ་དེ་ལྟར་དུ་མངོན་ནོ། །འོན་ཀྱང་སློབ་དཔོན་ཟླ་བ་གྲགས་པ་
ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་ཡོད་པར་བཞེད་ཀྱང་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་གཞན་དང་སྣ་མི་མཐུན་པས······
མདོ་སྡེ་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱར་མི་རུང་ལ། དེ་བཞིན་དུ་བྱེ་བྲག་ཏུ་སྨྲ་བ་དང་མཐུན་པར་འདོད་
པའང་མིན་ཏུ་མི་རིགས་སོ། །གངས་རིའི་ཁྲོད་ཀྱི་ཕྱི་དར་གྱི་མཁས་པ་རྣམས་དབུ་མ་པ་ལ་
ཐལ་འགྱུར་བ་དང་རང་རྒྱུད་པ་གཉིས་ཀྱི་ཐ་སྙད་བྱེད་པ་ནི་ཚིག་གསལ་དང་མཐུན་པས······
རང་བཟོར་མི་བསམ་མོ། །དེས་ན་ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་འདོད་མི་འདོད་གཉིས་སུ་ངེས་ལ་
དོན་དམ་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ངེས་པའི་ལྟ་བ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེད་ཚུལ་གྱི་སྒོ་ནས་མིང་འདོགས་ནའང······
ཐལ་རང་གཉིས་སུ་ངེས་པ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་སློབ་དཔོན་དེ་དག་སུ་ཡི་རྗེས་སུ་འབྲངས་
ནས་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་དགོངས་པ་འཚོལ་སྙམ་ན། ཇོ་བོ་ཆེན་པོ་སློབ་དཔོན་ཟླ་བ་
གྲགས་པའི་ལུགས་ལ་གཙོ་བོར་མཛད་པར་སྣང་བའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་གདམས་ངག······
འདིའི་བླ་མ་གོང་མ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱང་ལུགས་དེ་ལ་གཙོ་བོར་འཛིན་པ་ཡིན་ནོ། །སློབ་
དཔོན་ཟླ་བ་གྲགས་པས་ནི་རྩ་ཤེའི་འགྲེལ་བྱེད་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས······
བསྐྱངས་ཀྱིས་འཕགས་པའི་དགོངས་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་བཀྲལ་བར་གཟིགས་ནས།
ལུགས་དེ་གཞིར་འཛུགས་ཅིང་སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ཀྱིའང་ལེགས་བཤད་མང་པོ་ཞིག་
བླངས་ལ་ཅུང་ཟད་མི་འཐད་པར་སྣང་བ་རྣམས་སུན་ཕྱུང་ནས་འཕགས་པའི་དགོངས་པ······
འགྲེལ་བར་མཛད་དོ། །སློབ་དཔོན་འདི་གཉིས་ཀྱི་འགྲེལ་པ་རྣམས་ནི་འཕགས་པ་ཡབ་

སྲུས་ཀྱི་གཞུང་འཆད་པ་ལ་ཆེས་ཕུལ་དུ་བྱུང་བར་མཐོང་བས་ན། འདིར་ནི་སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་དཔལ་ལྡན་ཟླ་བ་གྲགས་པའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་འཕགས་པའི་དགོངས་པ་གཏན་ལ་དབབ་པར་བྱའོ། །

གསུམ་པ་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ཚུལ་ལ་གཉིས། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་འཇུག་པའི་རིམ་པ་དང་། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་གཏན་ལ་དབབ་པ་དངོས་སོ། །དང་པོ་ནི། འདིར་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ནི་གང་ཡིན། དེ་འཐོབ་པར་བྱེད་པའི་ཐབས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་འཇུག་པའང་ཇི་འདྲ་ཞིག་གི་སྒོ་ནས་འཇུག་པ་ཡིན་སྙམ་ན། ཕྱི་དང་ནང་གི་ཆོས་སྣ་ཚོགས་པ་དེ་ཁོ་ན་མ་ཡིན་བཞིན་དུ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་སྣང་བ་འདི་ཐམས་ཅད་བག་ཆགས་དང་བཅས་པ་ཉེ་བར་ཞི་བས་བདག་དང་བདག་གིར་འཛིན་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཟད་པ་ནི་འདིར་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཆོས་ཀྱི་སྐུའོ། །དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་ཇི་ལྟར་འཇུག་པའི་རིམ་པ་ནི་དང་པོར་འཁོར་བའི་ཉེས་སྐྱོན་བསམས་ནས་ཡིད་སྐྱོ་སྟེ། དེ་ལ་འདོར་འདོད་སྐྱེས་པ་ཞིག་དགོས། དེ་ནས་དེ་རྒྱུ་མ་ལོག་ན་མི་ལྡོག་པར་མཐོང་ནས་འཁོར་བའི་རྩ་བ་གང་ཡིན་སྙམ་སྟེ་དེའི་རྩ་བ་རྩད་བཅད་པས། འཇིག་ལྟའམ་མ་རིག་པ་འཁོར་བའི་རྩ་བར་འགྲོ་ལུགས་ལ་ངེས་པ་གཏིང་ཐག་པ་ནས་འདྲོངས་ནས་དེ་སྤོང་བར་འདོད་པ་བཅོས་མ་མ་ཡིན་པ་སྐྱེས་པ་ཞིག་དགོས། དེ་ནས་འཇིག་ལྟ་ལྡོག་པ་དེ་དེས་བཟུང་བའི་བདག་མེད་པ་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་སྐྱེ་བ་ལ་རག་ལས་པར་མཐོང་ནས་བདག་དེ་དགག་དགོས་པར་མཐོང་སྟེ། བདག་དེ་ཡོད་པ་ལ་གནོད་བྱེད་དང་མེད་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ལུང་དང་རིགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ངེས་པ་རྙེད་པ་ཞིག་ཐར་པ་དོན་དུ་གཉེར་ན་མེད་པའི་ཐབས་མེད་དོ། །དེ་ལྟར་བདག་དང་བདག་གི་བ་ལ་རང་བཞིན་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པར་ངེས་པའི་ལྟ་བ་རྙེད་ནས་དེའི་དོན་གོམས་པར་བྱས་པས་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་འཐོབ་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང

ཚིག་གསལ་ལས། གལ་ཏེ་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་དང་ལས་དང་ལུས་རྣམས་དང་བྱེད་པ་པོ་དང་འབྲས་བུ་རྣམས་ཏེ། འདི་དག་ཐམས་ཅད་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མ་ཡིན་གྱི། འོན་ཀྱང་དྲི་ཟའི་གྲོང་ཁྱེར་ལ་སོགས་པ་ལྟར་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མ་ཡིན་བཞིན་དུ་བྱིས་པ་རྣམས་ལ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་པར་སྣང་བ་ཡིན་ན། ཡང་འདིར་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ནི་གང་ཞིག་ཡིན་ལ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་འཇུག་པའང་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེ་ན། བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། ནང་དང་ཕྱིའི་དངོས་པོ་མ་དམིགས་པས་ནང་དང་ཕྱི་ལ་བདག་ཏུ་འཛིན་པ་དང་བདག་གིར་འཛིན་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཟད་པ་འདི་ནི་འདིར་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དོ། །དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་འཇུག་པ་ནི། ཉོན་མོངས་སྐྱོན་རྣམས་མ་ལུས་འཇིག་ཚོགས་ལ། །ལྟ་ལས་བྱུང་བར་བློ་ཡིས་མཐོང་གྱུར་ཅིང་། །བདག་ནི་འདི་ཡི་ཡུལ་དུ་རྟོགས་བྱས་ནས། །རྣལ་འབྱོར་པ་ཡིས་བདག་ནི་འགོག་པར་བྱེད། །ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་དབུ་མ་ལ་འཇུག་པ་ལས་བཙལ་བར་བྱའོ་ཞེས་པ་དང་། འདི་ན་རྣལ་འབྱོར་པ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་འཇུག་པར་འདོད་ཅིང་ཉོན་མོངས་པ་དང་སྐྱོན་མ་ལུས་པ་རབ་ཏུ་སྤོང་བར་འདོད་པ་ནི་འཁོར་བ་འདི་ཅིའི་རྩ་བ་ཅན་ཡིན་ཞེས་དེ་ལྟར་ཉེ་བར་རྟོག་པར་བྱེད་ལ། དེ་དེ་ལྟར་ཉེ་བར་རྟོག་པ་ན་འཁོར་བ་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བའི་རྩ་བ་ཅན་ཉིད་དུ་མཐོང་ཞིང་བདག་ནི་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བ་དེའི་དམིགས་པ་ཡིན་པར་མཐོང་ལ་བདག་མ་དམིགས་པས་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བ་སྤོང་ཞིང་དེ་སྤངས་པས་ཉོན་མོངས་པ་དང་སྐྱོན་མ་ལུས་པ་ལྡོག་པར་མཐོང་བས། གང་ཞིག་བདག་ཏུ་འཛིན་པའི་ཡུལ་བདག་ཅེས་བྱ་བ་འདི་ཅི་ཞིག་ཅེས་ཆེས་ཐོག་མར་བདག་ཁོ་ན་ལ་ཉེ་བར་རྟོག་པར་བྱེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

ཆོས་ཅན་སོ་སོ་བ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ལ་རང་བཞིན་འགོག་པའི་རིགས་པ་དུ་མ་གསུངས་ཀྱང་། རྣལ་འབྱོར་པས་འཇུག་པའི་ཚེ་ནི་མདོར་བསྡུས་ནས་བདག་དང་བདག་གི་བ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པར་གཏན་ལ་ཕབ་ནས་སྒོམ་པ་འདི་ནི་རྩ་ཤེའི་རབ་བྱེད་བཅོ་བརྒྱད་པའི་དོན་

ཡིན་པར་སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སློབ་དཔོན་ཟླ་བ
གྲགས་པས་མཛད་པ་ཡིན་ཏེ། དབུ་མ་ལ་འཇུག་པའི་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་སྟོན་པ་རྣམས
ཀྱང་རབ་བྱེད་བཅོ་བརྒྱད་པ་ཉིད་རྒྱས་པར་འཆད་པ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་འདིར་ནི་ཐེག་ཆེན
པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་འཇུག་པའི་ཚུལ་སྟོན་པ་མ་ཡིན་ནམ། དེས་ན་བདག་དང་བདག་གིར
འཛིན་པ་ཟད་པ་ཙམ་ནི་ཐོབ་བྱའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་མི་རིགས་ཤིང་། བདག་དང་བདག་གི
བ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པར་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཙམ་ལའང་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་གཏན་ལ་ཕབ
པ་མེད་པས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་འཇུག་པའི་ལམ་དུ་མི་རིགས་སོ་སྙམ་ན་སྐྱོན་མེད་དེ། བདག
དང་བདག་གིར་འཛིན་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཟད་པ་ལ་གཉིས་ལས་ཉོན་མོངས་སླར་མི་སྐྱེ
བའི་ཚུལ་གྱིས་གཏན་སྤངས་པ་ནི་ཐེག་དམན་ལའང་ཡོད་མོད་ཀྱང་། ཕྱི་དང་ནང་གི་ཆོས
ཀྱི་སྤྲོས་པའི་མཚན་མ་ཐམས་ཅད་གཏན་མ་དམིགས་པས་སྤངས་པ་ནི་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ཡིན་པའི
ཕྱིར་དང་། བདག་ལ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པ་ན་དེའི་ཡན་ལག་ཏུ་གྱུར་པའི་ཕུང་པོ
རྣམས་ལའང་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ལྡོག་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་ཏེ། ཤིང་རྟ་ཚིག་ན
འཁོར་ལོ་ལ་སོགས་པ་དེའི་ཡན་ལག་རྣམས་ཀྱང་འཚིག་པ་ངཞིན་ནོ། །དེ་ཡང་ཚིག་གསལ
ལས། བརྟེན་ནས་བཏགས་པ་མ་རིག་པའི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་དང་ལྡན་པ་རྣམས་བདག་ཏུ་མངོན
པར་ཞེན་པའི་གཞིར་གྱུར་པ་ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་འདི་དག་གང་གིས་ཉེ་བར་ལེན་པ་ཉིད་དུ་སྣང་བ
འདི་ཅི། ཕུང་པོའི་མཚན་ཉིད་ཡོད་པ་ཞིག་གམ་འོན་ཏེ་ཕུང་པོའི་མཚན་ཉིད་མེད་པ་ཞིག
ཅེས་ཐར་པ་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་རྣམ་པར་དཔྱོད་པ་ཡིན་ནོ། །རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ
དཔྱད་པ་ན་ཐར་པ་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་མ་དམིགས་པ་དེའི་ཕྱིར་དེ་རྣམས་ལ། བདག་ཉིད
ཡོད་པ་མ་ཡིན་ན། །བདག་གི་ཡོད་པར་ག་ལ་འགྱུར། །བདག་མ་དམིགས་པའི་ཕྱིར
བདག་ཏུ་གདགས་པའི་གཞི་བདག་གི་བའང་ཤིན་ཏུ་ཆེས་དམིགས་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ཇི

ལྟར་ཤིང་ཧྲ་ཚིག་ན་དེའི་ཡན་ལག་དག་ཀྱང་ཚིག་པས་མ་དམིགས་པ་དེ་བཞིན་དུ། རྣལ་འབྱོར་པ་དག་གིས་གང་གི་ཚེ་བདག་མེད་པར་རྟོགས་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་ཕུང་པོའི་དངོས་པོ······ བདག་གི་བའང་བདག་མེད་པར་རྟོགས་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བདག་ལ་རང་བཞིན་མེད་པར··· རྟོགས་པའི་ཚེ་བདག་གི་བ་ཕུང་པོ་ལའང་བདག་སྟེ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པར·········· གསུངས་སོ། །འཇུག་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་། གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་རང་གི་ངོ་བོ་ལ་དམིགས་པས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་གྱུར་པའི་ཕྱིར་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་པ་རྟོགས་པར་ཡང་མི་འགྱུར་ཏེ། བདག་ཏུ་གདགས་པའི་གཞི་ཕུང་པོ་ལ་དམིགས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཇི་སྐད་དུ། ཇི་སྲིད་ཕུང་པོར་འཛིན་ཡོད་པ། །དེ་སྲིད་དེ་ལ་ངར་འཛིན་ཡོད། །ཅེས་ཕུང་པོ་རང་བཞིན་མེད་པར་མ་རྟོགས་ན་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་མི་རྟོགས་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་གང་ཟག་ལ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་བློ་དེ་ཉིད་ཀྱིས། ཕུང་པོ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པ་ཡིན་ན་བདག་མེད་གཉིས་རྟོགས་པའི་བློ་གཉིས་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་བའི་སྐྱོན་ཡོད་དོ། །ཆོས་དང་གང་ཟག་གཉིས་སོ་སོ་བ་ཡིན་པས་དེ་གཉིས་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་བློ···· གཉིས་ཀྱང་སོ་སོ་བ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་བུམ་པ་དང་ཀ་བ་མི་རྟག་པར་རྟོགས་པའི་བློ་བཞིན་ནོ། །གང་ཟག་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་བློ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ཕུང་པོ་རང་བཞིན་མེད་པར་མ་རྟོགས་ན་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་རྟོགས་པའི་ཚེ། ཕུང་པོ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པར་ཇི་ལྟར་འཛོག་སྙམ་ན། དྲི་བ་དང་པོ་ཁས་མི་ལེན་པས་དྲི་བ་འོག་མ་བཤད་པར་བྱའོ། །གང་ཟག་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་བློ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ཕུང་པོ་རང་བཞིན་མེད་དོ་སྙམ་དུ་མི་འཛིན་ཀྱང་བློ་དེས་གཞན་ལ་ལྟོས་མེད་དུ་ཕུང་པོ་རང་བཞིན་མེད་པར་ངེས······ པའི་ངེས་ཤེས་འདྲེན་ནུས་པས་ན་ཕུང་པོ་ལ་རང་བཞིན་སྒྲོ་འདོགས་པའི་སྒྲོ་འདོགས་གཅོད··· པར་ནུས་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་གང་ཟག་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་ཚེ། ཕུང

པོའང་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པར་གསུངས་སོ། །འདི་ཡང་བྱཱཛྙ་པྲ་ལི་ཏ་ལས། འདི་ལྟར་བདག་ཅེས་བྱ་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་བདག་གི་ཞེས་བྱ་ན། བདག་དེ་ཡང་མེད་དེ། དེ་མེད་ན་དེའི་འདི་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བར་ཇི་ལྟར་འཐད་པར་འགྱུར། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། དཔེར་ན། མོ་གཤམ་གྱི་བུ་མི་སྲིད་པར་ངེས་པ་ན་བློ་དེས་དེའི་རྣ་བ་ལ་སོགས་པ་མེད་དོ་སྙམ་དུ་མི་འཛིན་ཀྱང་དེའི་རྣ་བ་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་སྒྲོ་འདོགས་གཅོད་ནུས་པ······ལྟར། བདག་དེ་ཁོ་ནར་མེད་པར་ངེས་ན་དེའི་མིག་ལ་སོགས་པ་དེ་ཁོ་ནར་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ལྡོག་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །འོ་ན་རང་སྡེ་གང་ཟག་བཏགས་ཡོད་དུ་འདོད་པའི་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་གང་ཟག་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པར་མི་འདོད་པས་དེ་དག······གིས་ཀྱང་མིག་ལ་སོགས་པ་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན། དེ་ལྟ་ན་མིག་དང་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པའི་རགས་པ་རྣམས་དེ་དག་གིས་བཏགས་ཡོད་དུ་འདོད་པས······རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟའོ་སྙམ་ན། དེ་ལྟར་འདོད་ན་རང་གི་ཁས་བླངས་པ་དང་ཡང་འགལ་ལ། ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་བདེན་མེད་དུ་སྒྲུབ་མི་དགོས་པར་འགྱུར་བ་དང་། དགེ་མི་དགེའི་ལས་ལམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའང་རྒྱུན་ལ་འཇོག་ཅིང་། རྒྱུན་ཡང་རང་བཞིན་མེད་པར་འདོད་ན། འགྲེལ་བ་དོན་གསལ་ལས། རྨི་ལམ་དང་འདྲ་བ་ཉིད་ཡིན་ན་མི་དགེ་བ་བཅུ་དང་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་མེད་པས་གཉིད་མ་ལོག་པའི་གནས······སྐབས་ནའང་གཉིད་ལོག་པའི་གནས་སྐབས་བཞིན་དུ་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་ནམ། ཞེས་དེ་དག་རྨི་ལམ་དང་འདྲ་བའི་བདེན་མེད་དུ་དབུ་མ་པས་སྨྲས་པ་ལ་རྒོལ་བའི་དོན་མེད་དོ། །དེས་ན་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱི་རང་ལུགས་ཀྱི་དོན་དམ་དང་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་གྲུབ་མ་གྲུབ་དང······དབུ་མ་པའི་ལུགས་ཀྱི་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་དུ་གྲུབ་མ་གྲུབ་རྣམས་ཆེས་མི་མཐུན་པས། དེ་དག་གིས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འདོད་པ་རྣམས་དབུ་མ་པས་གཞལ་ན་དོན་དམ་དུ་གྲུབ་པ་དང་། དེ་

དག་གིས་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པར་འདོད་པ་རྣམས་དབུ་མ་པ་ལྟར་ན་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་གྲུབ་པར···· འགྱུར་བ་ལ་འགལ་བ་ཅི་ཡང་མེད་པས་དེ་རྣམས་ཕྱེད་པར་བྱའོ། །གཞན་ཡང་དེ་དག་གི་གང་ཟག་བཏགས་ཡོད་དང་སློབ་དཔོན་འདིའི་གང་ཟག་བཏགས་ཡོད་གཉིས་མིང་འདྲ་ཡང་·· དོན་མི་འདྲ་སྟེ། སློབ་དཔོན་འདི་ནི་དེ་དག་ལ་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་མེད་པར་བཞེད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་མ་རྟོགས་ན་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་མི་རྟོགས་པར་བཞེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཕུང་པོ་རྫས་ཡོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་མ་དོར་བར་དུ་གང་ཟག་ཀྱང་རྫས་ཡོད་དུ་འཛིན་པར་སློབ་དཔོན་འདི་བཞེད་པས་དེ་དག་གིས་གང་ཟག······ དོན་དམ་པར་མེད་པར་རྟོགས་པ་མིན་ནོ། །

གཉིས་པ་དེ་ཁོ་ན་གཏན་ལ་དབབ་པ་དངོས་ལ་གསུམ། རིགས་པའི་དགག་བྱ་ངོས་གཟུང་བ་དང་། དེ་འགོག་པ་དེ་ཐལ་རང་གང་གིས་བྱེད་པ་དང་། བྱེད་པ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྟ་བ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེད་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ། དགག་བྱ་ལེགས་པར་ངོས་ཟིན་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་དང་། དགག་བྱ་ངོས་མ་ཟིན་པར་འགོག་པའི་གཞན་ལུགས་དགག་པ་དང་། རང་གི་ལུགས་ཀྱི་དགག་བྱ་ངོས་འཛིན་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། དཔེར་ན། གང་ཟག་འདི་མི་འདུག་སྙམ་དུ་ངེས་པ་ལ་མེད་རྒྱུའི་གང་ཟག་དེ་ཤེས་དགོས་པ་ལྟར། བདག་མེད་པ་དང་རང་བཞིན་མེད་པ་ཞེས་པའི་དོན་ངེས་པ་ལའང་མེད་རྒྱུའི་བདག་དང་རང་········ བཞིན་དེ་ལེགས་པར་ངོས་ཟིན་དགོས་ཏེ། དགག་པར་བྱ་བའི་སྤྱི་ལེགས་པར་མ་ཤར་ན་དེ་བཀག་པའང་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་མི་ངེས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། སྤྱོད་འཇུག་ལས། བཏགས་པའི་དངོས་ལ་མ་རེག་པར། །དེ་ཡི་དངོས་མེད་འཛིན་མ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལ་དགག་བྱའི་མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་པར་ནི་མཐའ་ཡས་ཀྱང་དགག་བྱ་མདོར་བསྡུས་པའི་རྩ་བ་ནས་བཀག་ན་དགག་བྱ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཁེགས་པར་འགྱུར་རོ། །འདི་ཡང་དགག

བྱའི་གནད་མཐར་གཏུགས་པའི་ཕྲ་བ་ནས་མ་ཁེགས་པར་ལྷག་མ་ལུས་ན་ཡོད་པའི་མཐར་——
ཕྱུང་ཞིང་། དངོས་པོར་མངོན་པར་ཞེན་པ་སྐྱིད་པས་སྲིད་པ་ལས་གྲོལ་བར་མི་ནུས་སོ། །
ཏྭ་ཙང་ཐལ་ཆེས་ནས་དགག་པར་བྱ་བའི་ཚོད་མ་ཟིན་པར་བཀག་ན་ནི་རྒྱུ་འབྲས་རྟེན་འབྲེལ་
གྱི་རིམ་པ་སྲུན་སྤུང་བས་ཆད་པའི་མཐར་ཕྱུང་ཞིང་ལྟ་བ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ངན་འགྲོར་འཁྲིད་པར་
བྱེད་དོ། །དེའི་ཕྱིར་དགག་བྱ་ལེགས་པར་ངོས་ཟིན་པ་གལ་ཆེ་སྟེ། འདི་ངོས་མ་ཟིན་ན་
ཡང་ན་རྟག་ལྟ་དང་ཡང་ན་ཆད་ལྟ་གདོན་མི་ཟ་བར་སྐྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

གཉིས་པ་དགག་བྱ་ངོས་མ་ཟིན་པར་འགོག་པའི་གཞན་ལུགས་དགག་པ་ལ་གཉིས།
དགག་བྱ་ངོས་འཛིན་ཧ་ཅང་ཁྱབ་ཆེས་པ་དགག་པ་དང་། དགག་བྱ་ངོས་འཛིན་ཁྱབ་ཆུངས་
པ་དགག་པའོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། འདོད་པ་བརྗོད་པ་དང་། དེ་མི་འཐད་པར་བསྟན་
པའོ། །དང་པོ་ནི། ད་ལྟ་དབུ་མའི་དོན་སྨྲ་བར་འདོད་པ་ཕལ་མོ་ཆེ་ན་རེ། སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་
པ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་ནི་གཟུགས་ནས་རྣམ་མཁྱེན་གྱི་བར་——
གྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཁེགས་པ་ཡིན་ཏེ། ཇི་འདྲ་ཞིག་ཁས་བླངས་པ་ལའང་རིགས་པས་དཔྱད་
པ་བྱས་ན་བརྟག་བཟོད་པ་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་དང་། ཡོད་མེད་ལ་སོགས་པའི་མུ་
བཞི་པོ་ཐམས་ཅད་བཀག་པས་ན་དེར་མ་འདུས་པའི་ཆོས་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་
དེ་ཁོ་ན་ཉིད་གཟིགས་པའི་འཕགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་སྐྱེ་འགག་དང་བཅིངས་གྲོལ་སོགས་ཅི་…
ཡང་མེད་པར་གཟིགས་པས་ན་དེས་གཞལ་བ་ལྟར་ཡིན་དགོས་པས་སྐྱེ་བ་སོགས་མེད་དོ། །
གལ་ཏེ་སྐྱེ་བ་སོགས་འདོད་ན་དེ་ལ་དེ་ཉིད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་དམ་མི……
བཟོད། བཟོད་ན་ནི་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་ཀྱི་དངོས་པོ་ཡོད་པས་བདེན་དངོས་སུ་
འགྱུར་རོ། །དཔྱད་མི་བཟོད་ན་ནི་རིགས་པས་ཁེགས་པའི་དོན་ཡོད་པ་ཇི་ལྟར་འཐད།
དེ་བཞིན་དུ་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡོད་པར་འདོད་ན་ཚད་མས་གྲུབ་བམ་མ་གྲུབ། དང་པོ་ལྟར་

ན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་གཟིགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་ནི་སྐྱེ་བ་མེད་པར་གཟིགས་པས་དེས་གྲུབ་པར་མི་…འཐད་ལ། ཐ་སྙད་པའི་མིག་གི་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པས་གྲུབ་པར་འདོད་ན་ནི་དེ་དག་ཚད་མ་ཡིན་པ་བཀག་པའི་ཕྱིར་དེ་དག་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མར་མི་འཐད་དེ། ཏིང་ངེ་འཛིན་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ལས། མིག་དང་རྣ་བ་སྣ་ཡང་ཚད་མ་མིན། །ལྕེ་དང་ལུས་དང་ཡིད་ཀྱང་ཚད་མ་མིན། །གལ་ཏེ་དབང་པོ་འདི་དག་ཚད་ཡིན་ན། །འཕགས་པའི་ལམ་གྱིས་སུ་ལ་ཅི་ཞིག་བྱ། །ཞེས་དང་། འཇུག་པར་ཡང་། རྣམ་ཀུན་འཇིག་རྟེན་ཚད་མིན་ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཚད་མས་མ་གྲུབ་ཀྱང་ཡོད་པར་འདོད་པ་ནི་རང་ཡང་མི་འདོད་ཅིང་རིགས་པའང་མིན་པས་མི་འཐད་དོ། །གལ་ཏེ་སྐྱེ་བ་ཁས་ལེན་ན་དོན་དམ་པར་མི་འདོད་པས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འདོད་དགོས་ན་དེ་ནི་མི་རིགས་ཏེ། འཇུག་པ་ལས། དེ་ཉིད་སྐབས་སུ་རིགས་པ་གང་ཞིག་གིས། །བདག་དང་གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་རིགས་མིན་པའི། །རིགས་དེས་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་རིགས་མིན་ན། །ཁྱོད་ཀྱི་སྐྱེ་བ་གང་གིས་ཡིན་པར་འགྱུར། །ཞེས་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་འགོག་པའི་རིགས་པས་ཐ་སྙད་དུའང་འགོག་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་བདག་གཞན་ལ་སོགས་པ་བཞི་པོ་གང་རུང་ལས་མི་སྐྱེ་ཡང་སྐྱེ་བར་འདོད་ན་ནི་དོན་དམ……པར་སྐྱེ་བ་འགོག་པ་ལ་མུ་བཞིར་བརྟགས་ནས་བཀག་པས་མི་ཁེགས་པར་འགྱུར་ཏེ། དེ་དག་གང་ཡང་མིན་པའི་སྐྱེ་བ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །མུ་བཞི་གང་རུང་ལས་སྐྱེ་ན་གཞན་གསུམ་མི་འདོད་པས་གཞན་ལས་སྐྱེ་དགོས་ན་དེ་ནི་མི་རིགས་ཏེ། འཇུག་པ་ལས། གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་འཇིག་རྟེན་ལས་ཀྱང་མེད། །ཅེས་གསུངས་པས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་སྐྱེ་བ་འགོག་པ་ལ་དོན་དམ་པའི་ཁྱད་པར་ཡང་སྦྱར་བར་མི་བྱ་སྟེ། ཚིག་གསལ་ལས་དོན་དམ་པའི་ཁྱད་པར་སྦྱར་བ་བཀག་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ལའང་ཁ་ཅིག་ནི་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་ཐ་སྙད་དུའང་མི་འདོད་ཟེར་ལ། ཁ་ཅིག་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་འདོད་ཅིང་། ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདི་སྐད་དུ་རིགས

པས་ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་འགོག་པ་ནི་སློབ་དཔོན་འདི་ཡི······ལུགས་ལ་བསྟོན་ཏུ་མེད་དེ། བདེན་པ་གཉིས་ཅར་དུ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་བཀག་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་རང་བཞིན་མེད་ན་དེ་ནས་ཅི་ཞིག་ཡོད། དེའི་ཕྱིར་དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་གྱི་ཁྱད་པར་སྦྱར་བ་ནི་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་ཁོ་ནའི་ལུགས་ཡིན་ནོ་ཞེས་མཁྱེན་པ་བསལ···ནས་འཆད་པར་བྱེད་དོ། །

གཉིས་པ་དེ་མི་འཐད་པར་བསྟན་པ་ལ་གཉིས། ལུགས་དེས་དབུ་མའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་བཀག་པར་བསྟན་པ་དང་། གནོད་བྱེད་བརྗོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྤུན་མི་ཕྱིན་པར་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ། དབུ་མ་པའི་ཁྱད་ཆོས་ངོས་གཟུང་བ་དང་། ལུགས་དེས་དེ་ཇི་ལྟར་བཀག་པའི་ཚུལ་དང་། དེ་ལ་དབུ་མ་བས་ལན་ཇི་ལྟར་བཏབ་པའོ། །དང་པོ་ནི། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ་ལས། དགེ་བ་འདི་ཡིས་སྐྱེ་བོ་ཀུན། །བསོད་ནམས་ཡེ་ཤེས་ཚོགས་བསགས་ཏེ། །བསོད་ནམས་ཡེ་ཤེས་ལས་བྱུང་བའི། །དམ་པ་གཉིས་ནི་ཐོབ་པར་ཤོག །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། ཐེག་པ་མཆོག་གིས་འགྲོ་བའི་གདུལ་བྱ་རྣམས་ཀྱིས་འབྲས་བུའི་སྐབས་སུ་ཆོས་སྐུ་དམ་པ་དང་གཟུགས་སྐུ་དམ་པ་གཉིས་འཐོབ་པ་ནི། ལམ་གྱི་སྐབས་སུ་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ཐབས་དང་ཤེས་རབ་ཡ་མ་བྲལ་བའི་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསགས་པ་ལ་རག་ལས་ལ། དེ་ཡང་ཀུན་རྫོབ་པའི་རྒྱུ་འབྲས་རྣམས་ཀྱི་རྒྱུ་འདི་ལས་ཕན་ཡོན་དང་ཉེས་དམིགས་ཀྱི་འབྲས་བུ་འདི་དང་འདི་འབྱུང་བའི་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ལ་ངེས་པ་གཏིང་ཐག་པ་ནས་འདྲོངས་པའི་ཇི་སྙེད་པ་ལ་ངེས་པ་ཐོབ་པ···དང་། ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་ངེས་པ་གཏིང་ནས་རྙེད་པའི་ཇི་ལྟ་བ་ལ་ངེས་པ་ཐོབ་པ་ལ་ངེས་པར་ལྟོས་ཏེ། འདི་གཉིས་ཀ་མེད་ན་ཐབས་དང་ཤེས་རབ་གཉིས་ཀའི་ལམ་ཆ་ཚང་བ་ལ་སྙིང་ཐག་པ་ནས་སློབ་པ་མི······

འབྱུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་འབྲས་བུའི་སྐབས་སུ་སྐུ་གཉིས་འཐོབ་པའི་རྒྱུ་ལམ་གྱི་གནད་
མི་འཁྲུག་པ་གཞིའི་ལྟ་བ་གཏན་ལ་འབེབས་ཚུལ་ལ་རག་ལས་པས་ལྟ་བ་གཏན་ལ་འབེབས་
ཚུལ་ནི་དེ་མ་ཐག་ཏུ་བཤད་པའི་བདེན་གཉིས་ལ་ངེས་པ་རྙེད་པ་འདི་ཡིན་ནོ། །འདི་ནི་
དབུ་མ་པ་མ་གཏོགས་པ་གང་ཟག་གཞན་སུའི་ངོར་ཡང་འགལ་བ་འདུ་བར་མཐོང་ནས་མི་
འགལ་བར་འཆད་མི་ཤེས་པ་ལ། ཕྱ་ཞིང་མཛངས་ལ་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེ་བའི་རྣམ་དཔྱོད་དང་
ལྡན་པའི་མཁས་པ་དབུ་མ་བ་ཞེས་པ་དེས། བདེན་པ་གཉིས་རྟོགས་པའི་ཐབས་ལ་མཁས་
པས་འགལ་བའི་དྲི་ཙམ་ཡང་མེད་པར་གཏན་ལ་ཕབ་ནས་རྒྱལ་བའི་དགོངས་པའི་མཐར་
ཐུག་པ་རྙེད་དེ། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གི་སྟོན་པ་དང་བསྟན་པ་ལ་ཤིན་ཏུ་གུས་པ་ཁྱད་དུ་
བྱུང་བ་སྐྱེས་པས་དྲངས་པའི་ངག་ཚིག་རྣམ་པར་དག་པས། ཤེས་ལྡན་དག་རང་བཞིན་གྱིས་
སྟོང་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་ནི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་དོན་ཡིན་གྱི། དོན་བྱེད་
པའི་ནུས་པས་སྟོང་པའི་དངོས་པོ་མེད་པའི་དོན་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྐད་གསངས་མཐོན་པོས་
ཡང་དང་ཡང་དུ་སྒྲོགས་པར་མཛད་དོ། །རང་གི་ཐེ་བ་དངོས་པོར་སྨྲ་བའི་མཁས་པ་རིག་
གནས་དུ་མ་ལ་ཆེས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་རྣམས་ཀྱང་དབུ་མའི་ལྟ་བ་ཁས་མི་ལེན་ཅིང་དབུ་མ་བ་
ལ་རྩོད་པ་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྟོང་
པ་ཡིན་ན། བཅིངས་གྲོལ་སོགས་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་འཇོག་ས་མེད་སྙམ་
པ་འདི་ཁོ་ན་ཡིན་ཏེ། རྩ་ཤེ་ལས། གལ་ཏེ་འདི་དག་ཀུན་སྟོང་ན། །འབྱུང་བ་མེད་ཅིང་
འཇིག་པ་མེད། །འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་པོ་རྣམས། །ཁྱོད་ལ་མེད་པར་ཐལ་བར་
འགྱུར། །ཞེས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་ན་སྐྱེ་འཇིག་དང་བདེན་བཞི་མི་འཐད་པར་འགྱུར་ཞེས་
པ་དང་། རྩོད་ཟློག་ལས། གལ་ཏེ་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི། །རང་བཞིན་ཀུན་ལ་ཡོད་
མིན་ན། །ཁྱོད་ཀྱི་ཚིག་ཀྱང་རང་བཞིན་མེད། །རང་བཞིན་ཟློག་པར་མི་ནུས་སོ། །

ཞེས་ཚིག་ལ་རང་བཞིན་མེད་ན་རང་བཞིན་འགོག་པ་དང་རང་བཞིན་མེད་པ་སྒྲུབ་པར་མི་ནུས་སོ་ཞེས་རང་བཞིན་མེད་ན་བསྐྱེད་བྱ་སྐྱེད་བྱེད་དང་འགོག་པ་དང་སྒྲུབ་པའི་བྱ་བྱེད་མི་འཐད་དོ་སྙམ་ནས་རྩོད་པ་བྱེད་དོ། །འདིས་ནི་རང་བཞིན་འགོག་པའི་རིགས་པས་བྱ་བྱེད་ཐམས་ཅད་བཀག་པར་གོ་ནས་རྩོད་པའོ། །དེས་ན་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་དང་དབུ་མ་བ་གཉིས་གྲུབ་མཐའ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ལ་རྩོད་པ་ན་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ལ་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་གཞག་ཏུ་རུང་མི་རུང་འདི་ཁོ་ན་ལ་རྩོད་པས་ན། རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་རྡུལ་ཙམ་མེད་པ་ལ་བསྐྱེད་བྱ་དང་སྐྱེད་བྱེད་དང་འགོག་པ་དང་སྒྲུབ་པ་སོགས་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་ཁས་བླངས་པས་ཆོག་པ་ནི་དབུ་མ་བའི་ཁྱད་ཆོས་ཡིན་ཏེ། རྩ་ཤེའི་རབ་བྱེད་ཉེར་བཞི་པ་ལས། སྐྱོན་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་བ་ནི། །སྟོང་ལ་འཐད་པ་མ་ཡིན་པས། །ཁྱོད་ནི་སྟོང་ཉིད་སྤོང་བྱེད་པ། །གང་དེ་ང་ལ་མི་འཐད་དོ། །གང་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་རུང་བ། །དེ་ལ་ཐམས་ཅད་རུང་བར་འགྱུར། །གང་ལ་སྟོང་ཉིད་མི་རུང་བ། །དེ་ལ་ཐམས་ཅད་མི་རུང་འགྱུར། །ཞེས་དང་། གལ་ཏེ་འདི་དག་ཀུན་སྟོང་ན། །ཞེས་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་རང་བཞིན་མེད་པར་སྨྲ་བ་ལ་མི་འབྱུང་བར་མ་ཟད་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་ཕྱོགས་ལ་སྐྱེ་འཇིག་སོགས་རུང་ལ། རང་བཞིན་གྱིས་མི་སྟོང་པའི་ཕྱོགས་ལ་མི་རུང་བར་གསུངས་སོ། །དེ་སྐད་ཡང་། ཚིག་གསལ་ལས། ཁོ་བོ་ཅག་གི་ཕྱོགས་ལ་ནི་ཅི་སྐད་སྨྲས་པའི་སྐྱོན་དུ་ཐལ་བ་མི་འཇུག་པ་འབའ་ཞིག་ཏུ་མ་ཟད་ཀྱི། དོན་ཀྱང་བདེན་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་པར་གཞག་པ་ཐམས་ཅད་ཤིན་ཏུ་འཐད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་གསུངས་པ། གང་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་རུང་བ། །ཞེས་སོགས་ཀྱི་གཞུང་བཀོད་ནས་བཤད་པ་མཛད་དོ། །

དབུ་མ་རྩ་བར་རབ་བྱེད་ཉེར་དྲུག་པས་རྟེན་འབྲེལ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་ལུགས་འབྱུང་གི་སྐྱེ

རིམ་དང་ལུགས་ལྡོག་གི་འགག་རིམ་བསྟན་ལ། རབ་བྱེད་ཉེར་ལྔས་གཙོ་ཆེར་རང་བཞིན་འགོག་པར་མཛད་དོ། །རབ་བྱེད་ཉེར་བཞི་པ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་བརྟག་པས་རང་བཞིན་གྱིས་མི་སྟོང་པ་ལ་འབྱུང་འཇིག་སོགས་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་མི་རུང་བའི་ཚུལ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ལ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་རུང་བའི་ཚུལ་རྒྱས་པར་གཏན་ལ་ཕབ་པས་ན། རབ་བྱེད་འདི་རབ་བྱེད་གཞན་ཐམས་ཅད་ལ་འཁྱེར་ཤེས་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་ད་ལྟ་དབུ་མའི་དོན་སྨྲ་བར་འདོད་པ་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་བསྐྱེད་བྱ་སྐྱེད་བྱེད་སོགས་ཀྱི་རྒྱུ་འབྲས་མི་རུང་བས་ཁྱབ་པར་སྨྲ་བ་ནི་དངོས་པོར་སྨྲ་བའི་ལུགས་ཡིན་པས། མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་བཞེད་པ་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་འདི་དང་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་འབྲས་བུ་འདི་དང་འདི་སྐྱེ་བ་དང་འགག་པའི་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཉིད་ལ་བརྟེན་ནས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་དང་དབུ་མའི་ལམ་བཙལ་དགོས་པ་ཡིན་ཏེ། རབ་བྱེད་ཉེར་བཞི་པ་ལས། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་གང་། །དེ་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་བཤད། །དེ་ནི་བརྟེན་ནས་གདགས་པ་སྟེ། །དེ་ཉིད་དབུ་མའི་ལམ་ཡིན་ནོ། །གང་ཕྱིར་རྟེན་འབྱུང་མ་ཡིན་པའི། །ཆོས་འགའ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ། །དེ་ཕྱིར་སྟོང་པ་མ་ཡིན་པའི། །ཆོས་འགའ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་རྟེན་འབྱུང་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པས་ཁྱབ་པར་གསུངས་པ་འདི་ལ། རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བ་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པས་ཁྱབ་པོ་ཞེས་བཟློག་ནས་སྨྲ་ཞིག དེ་བཞིན་དུ་རྩོད་ཟློག་ལས་ཀྱང་། གང་ལ་སྟོང་ཉིད་འདི་སྲིད་པ། །དེ་ལ་དོན་རྣམས་ཐམས་ཅད་སྲིད། །གང་ལ་སྟོང་ཉིད་མི་སྲིད་པ། །དེ་ལ་ཅི་ཡང་མི་སྲིད་དོ། །གང་ཞིག་སྟོང་དང་རྟེན་འབྱུང་དང་། །དབུ་མའི་ལམ་དུ་དོན་གཅིག་པར། །གསུང་མཆོག་མཚུངས་པ་མེད་པ་ཡི། །སངས་རྒྱས་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །ཞེས་དང་། སྟོང་ཉིད་བདུན་ཅུ་པ་ལས་ཀྱང་། དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས། །སྟོང་པ་ཡིན་པས་དངོས་རྣམས

གྱི། །རྟེན་འབྱུང་ཕྱིར་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས། །མཚུངས་པ་མེད་པས་ཉེ་བར་བསྟན། །ཞེས་དང་། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ་ལས་ཀྱང་། གང་དག་གིས་ནི་མ་བརྟེན་པར། །བདག་གམ་འཇིག་རྟེན་མངོན་ཞེན་པ། །དེ་དག་ཀྱེ་མ་རྟག་མི་རྟག །ལ་སོགས་ལྟ་བས་འཕྲོག་པ་ཡིན། །གང་དག་བརྟེན་ནས་དངོས་པོ་རྣམས། །དེ་ཉིད་དུ་ནི་གྲུབ་འདོད་པ། །དེ་དག་ལ་ཡང་རྟག་སོགས་སྐྱོན། །དེ་དག་ཇི་ལྟར་འབྱུང་མི་འགྱུར། །གང་དག་བརྟེན་ནས་དངོས་པོ་རྣམས། །ཆུ་ཡི་ཟླ་བ་ལྟ་བུར་ནི། །ཡང་དག་མ་ཡིན་ལོག་མིན་པར། །འདོད་པ་དེ་དག་ལྟས་མི་འཕྲོག །ཅེས་དང་། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པར་བསྟོད་པ་ལས་ཀྱང་། སྡུག་བསྔལ་རང་གིས་བྱས་པ་དང་། །གཞན་གྱིས་བྱས་དང་གཉིས་ཀས་བྱས། །རྒྱུ་མེད་རྟོག་གེ་པ་ཡིས་འདོད། །ཁྱོད་ཀྱིས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་གསུངས། །རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་གང་བྱུང་བ། །དེ་ཉིད་ཁྱོད་ནི་སྟོང་པར་བཞེད། །དངོས་པོ་རང་དབང་ཡོད་མིན་ཞེས། །མཉམ་མེད་ཁྱོད་ཀྱི་སེང་གེའི་སྒྲ། །ཞེས་རྟེན་འབྲེལ་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ཁོ་ནར་གསུངས་ཏེ། རྟེན་འབྲེལ་གྱི་དོན་རང་བཞིན་མེད་པའི་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་དོན་དུ་འཆད་པ་འདི་ནི་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་ལུགས་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའོ། །དེས་ན་རང་བཞིན་མེད་པའི་སྟོང་ཉིད་དབུ་མ་པའི་ངོས་ནས་བྱེད་ཅིང་རྟེན་འབྲེལ་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་རང་གི་ལུགས་ལ་བྱར་མ་བཏུབ་ནས་གཞན་ངོ་ལ་སོགས་པ་ལ་སྐྱེལ་བ་ནི་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་དོན་མ་ཡིན་ཏེ། གང་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་རུང་བ། །དེ་ལ་ཞེས་རང་བཞིན་མེད་པ་གང་གི་ལུགས་ཡིན་པའི་ལུགས་དེ་ལ་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་ཐམས་ཅད་འཐད་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འོ་ན་སྟོང་ཉིད་འདོད་པའི་ཕྱོགས་ལ་འཁོར་འདས་ཐམས་ཅད་རུང་ལུགས་ཇི་འདྲ་ཡིན་སྙམ་ན། དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་སྨྲ་བས་ནི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་དེར་སྨྲ་སྟེ་འདི་འཆད་པར་འགྱུར

རོ། །དེ་ལྟ་ན་དེ་ལ་རྟེན་འབྲེལ་འཐད་ལ། དེ་འཐད་ན་སྡུག་བསྔལ་ཡང་འཐད་དེ་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་ལ་སྡུག་བསྔལ་གཞག་དགོས་ཀྱི། བརྟེན་ནས་མ་བྱུང་བ་ལ་སྡུག་བསྔལ་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །སྡུག་བདེན་ཡོད་ན་དེ་གང་ལས་བྱུང་བའི་ཀུན་འབྱུང་དང་སྡུག་བསྔལ་དེ་འགགས་པའི་འགོག་པ་དང་དེར་འགྲོ་བའི་ལམ་འཐད་པས་བདེན་བཞི་ཡོད······ དོ། །བདེན་བཞི་ཡོད་ན་དེ་དག་ཤེས་པ་དང་སྤོང་བ་དང་མངོན་སུམ་དུ་བྱེད་པ་དང་ལམ་སྒོམ་པ་རུང་ལ། དེ་དག་ཡོད་ན་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་རུང་ངོ་། །དེ་ལྟར་ཡང་། ཚིག་གསལ་ལས། གང་ལ་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་འདི་རུང་བ་དེ་ལ་ཇི་སྐད་བསྙད་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་རུང་བར་འགྱུར་རོ། །ཇི་ལྟར་འགྱུར་ཞེ་ན། གང་གི་ཕྱིར་ཁོ་བོ་ཅག་ནི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བརྗོད་དེའི་ཕྱིར་གང་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་འདི་རུང་བ་དེ་ལ་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ······ རུང་ལ། གང་ལ་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་རུང་བ་དེ་ལ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་རྣམས་རིགས་པར་འགྱུར་རོ། །ཇི་ལྟར་ཞེ་ན་གང་གི་ཕྱིར་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཉིད་སྡུག་བསྔལ་དུ་འགྱུར་གྱི། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་མི་འབྱུང་བ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ནི་རང་བཞིན་མེད་པས་སྟོང་པར་འགྱུར་རོ། །སྡུག་བསྔལ་ཡོད་ན་ནི་སྡུག་བསྔལ་ཀུན་འབྱུང་དང་སྡུག་བསྔལ་འགོག་པ་དང་སྡུག་བསྔལ་འགོག་པར་འགྲོ་བའི་ལམ་རུང་བར་འགྱུར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་སྡུག་བསྔལ་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་དང་ཀུན་འབྱུང་སྤང་བ་དང་། འགོག་པ་མངོན་དུ་བྱ་བ་དང་ལམ་སྒོམ་པའང་རུང་ངོ་། །སྡུག་བསྔལ་ལ་སོགས་པའི་བདེན་པ་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པ་ཡོད་ན་ནི་འབྲས་བུ་རྣམས་རུང་བར་འགྱུར་རོ། །འབྲས་བུ་རྣམས་ཡོད་ན་འབྲས་བུ་ལ་གནས་པ་དག་རུང་ངོ་། །འབྲས་བུ་ལ་གནས་པ་དག་ཡོད་ན་ནི་ཞུགས་པ་དག་རུང་བར་འགྱུར་རོ། །འབྲས་བུ་ལ་གནས་པ་དང་ཞུགས་པ་དག་ཡོད་ན་ནི་དགེ་འདུན་རུང་

ངོ། །འཕགས་པའི་བདེན་པ་རྣམས་ཡོད་ན་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱང་རུང་བར་འགྱུར་རོ། །དམ་པའི་ཆོས་དང་དགེ་འདུན་ཡོད་ན་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱང་རུང་བར་འགྱུར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ཡང་རུང་བར་འགྱུར་རོ། །འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ཁྱད་པར་དུ་རྟོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་རུང་ལ། ཆོས་དང་ཆོས་མ་ཡིན་པ་དག་དང་དེའི་འབྲས་བུ་དང་འཇིག་རྟེན་པའི་ཐ་སྙད་ཐམས་ཅད་ཀྱང་རུང་བར……འགྱུར་རོ། །དེའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་ན། གང་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་རུང་བ་དེ་ལ་ཐམས་ཅད་རུང་བར་འགྱུར་རོ། །གང་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་མི་རུང་བ་དེ་ལ་ནི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་མེད་པས་ཐམས་ཅད་མི་རུང་བར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་པས། རུང་མི་རུང་ནི་དེ་དག་ཡོད་པ་དང་མེད་པ་ལ་གོ་བར་བྱའོ། །

སྔར་དྲངས་པའི་རྩོད་ཟློག་གི་རྩོད་པ་དེའི་ལན་དུའང་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་བྱ་བྱེད……འཐད་པའི་ལན་སློབ་དཔོན་གྱིས་གསལ་བར་མཛད་དེ། རྩོད་ཟློག་ལས། དངོས་རྣམས་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་གང་། །དེ་ནི་སྟོང་ཉིད་ཅེས་བྱ་དང་། །གང་ཞིག་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་དེ། །རང་བཞིན་མེད་ཉིད་ཡིན་པར་སྨྲ། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དེའི་རང་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་། ཁྱོད་ཀྱིས་ནི་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཁོང་དུ་མ་ཆུད་པར་ཁྱོད་ཀྱི་ཚིག་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་འགོག་པ་མི་འཐད་དོ་ཞེས་ཀླན་ཀ་འཚོལ་བ་སྨྲ་བར་བྱེད་དེ། འདིར་ནི་དངོས་པོ་རྣམས་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ནོ། །ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དངོས་པོ་གང་དག་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་དེ་དག་ནི་རང་བཞིན་དང་བཅས་པ་མ་ཡིན་ཏེ་རང་བཞིན་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལ་བལྟོས་པ་དང་བཅས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་

ན་ནི་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་མེད་ཀྱང་ཡོད་པར་འགྱུར་བ་ཞིག་ན། དེ་ལྟ་ཡང་མ་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་རང་
བཞིན་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། དེས་ན་སྟོང་པའོ་ཞེས་བྱ་བར་འཆད་དོ། །དེ་བཞིན་དུ་ངའི་ཚིག་
ཀྱང་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཡིན་ཏེ་དེའི་ཕྱིར་རང་བཞིན་མེད་དོ། །རང་བཞིན་
མེད་པ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་སྟོང་པའོ་ཞེས་བྱ་བ་འཐད་པ་ཡིན་ནོ། ཇི་ལྟར་བུམ་པ་དང་སྣམ་
བུ་ལ་སོགས་པ་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རང་བཞིན་སྟོང་པ་ཡིན
ཡང་སྦྲང་རྩི་དང་ཆུ་དང་འོ་ཐུག་འཛིན་པ་དང་ལེན་པ་དང་གྲང་བ་དང་རླུང་དང་ཉི་མ
ཡོངས་སུ་སྐྱོབ་པར་ནུས་པ་དེ་བཞིན་དུ། ངའི་ཚིག་ཀྱང་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཡིན་
པའི་ཕྱིར་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡིན་ཡང་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པར་རབ་ཏུ་སྒྲུབ
པར་ནུས་པ་ཡིན་པས། དེ་ལ་ཁྱོད་ཀྱི་ཚིག་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དངོས་
པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རང་བཞིན་འགོག་པ་འཐད་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་མི
རུང་ངོ་། །ཞེས་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་ན་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་མི་ལྟོས་པ་དང་། རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་ལྟོས་ན་
རང་བཞིན་མེད་པས་ཁྱབ་པའི་རྗེས་སུ་འགྲོ་ལྡོག་དང་། རང་བཞིན་མེད་པའི་ཚིག་གིས
དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་བྱ་བ་བྱེད་ནུས་པར་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་གསུངས་སོ། །

རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་དང་རྣམ་པར་བྱང་བའི་ཆོས་སྐྱེ་བ་དང
འགག་པའི་རྟེན་འབྲེལ་དང་རང་བཞིན་མེད་པ་གཉིས་གཞི་མཐུན་དུ་འདུ་བ་ལྟ་ཅི་སྨོས་ཏེ།
དེ་འདྲ་བའི་རྟེན་འབྲེལ་དེ་ཉིད་རང་བཞིན་མེད་པ་རྟོགས་པའི་རྒྱུ་མཚན་བླ་ན་མེད་པར
འགྲོ་བ་འདི་ནི་མཁས་པ་དབུ་མ་པ་ཁོ་ནའི་ཁྱད་ཆོས་སུ་ཤེས་པར་བྱ་ཡི། བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བ་
དང་བརྟེན་ནས་འགག་པ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པས་ཁྱབ་པར་བཟུང་ནས། རང་བཞིན་
འགོག་པའི་རིགས་པས་སྐྱེ་བ་དང་འགག་པའི་རྟེན་འབྲེལ་བཀག་ན་ནི་ལྷ་བདུད་དུ་བཏབ་པ་
ལྟར་གྱུར་ནས་དབུ་མའི་དོན་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་རྟོགས་པའི་གེགས་ཆེན་པོར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལྟར་ན་ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་པའི་ངེས་
པ་དྲངས་པ་ན་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ལ་རང་ལུགས་ཀྱི་ངེས་པ་དྲང་ས་མེད་པར་གཞན་ངོ
སོགས་ལ་སྐྱེལ་དགོས་ཤིང་། རྒྱུ་འབྲས་ལ་རང་ལུགས་ཀྱི་ངེས་པ་ལེགས་པར་དྲངས་པ་ན་
རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་རང་ལུགས་ཀྱིས་ངེས་པ་དྲང་ས་མེད་པར་སོང་ནས། རང་བཞིན་
མེད་པ་ལ་དགོངས་པ་ལེན་པ་སྐད་བྱེད་ན། ད་དུང་དབུ་མའི་ལྟ་བ་མ་རྟེད་པར་ཤེས་པར་
གྱིས་ལ། ལྟ་བ་རྟེད་པའི་སྔར་ཁས་བླངས་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་དག་པར་སྲུང་བ་གཞིར་བཞག་
ནས་ཚོགས་བསག་པ་དང་སྒྲིབ་པ་སྦྱོང་བའི་སྒོ་དུ་མ་ལ་འབད་པ་དང་མཁས་པ་བསྟེན་ནས་
ཐོས་པ་དང་བསམ་པ་ལ་བརྩོན་པར་བྱའོ། །དེ་འདྲ་བའི་སྣང་སྟོང་ལ་ངེས་པ་འདྲེན་པ་
གཉིས་ཚོགས་དེ་སྲིད་མཐའ་ཙམ་དུ་སོང་བས་དབུ་མའི་ལྟ་བ་ཤིན་ཏུ་རྟེད་དཀའ་བ་ལ་
དགོངས་ནས། རྩ་ཤེའི་རབ་བྱེད་ཉེར་བཞི་པ་ལས། དེ་ཕྱིར་ཐུབ་པས་ཆོས་འདི་ཡི། །
གཏིང་རྟོགས་དཀའ་བར་མཁྱེན་གྱུར་ནས། །ཐུབ་པའི་ཐུགས་ནི་ཆོས་བསྟན་ལས། །
རབ་ཏུ་ལོག་པར་གྱུར་པ་ཡིན། །ཞེས་དང་། རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ཀྱང་། རེ་ཞིག་ལུས
འདི་མི་གཙང་ཉིད། །རགས་ཤིང་མངོན་སུམ་སྤྱོད་ཡུལ་བ། །རྟག་ཏུ་སྣང་བའང་གང་
གི་ཚེ། །སེམས་ལ་གནས་པ་མ་ཡིན་པ། །དེ་ཚེ་དམ་ཆོས་གནས་མེད་བ། །ཕྲ་རབ་
མངོན་སུམ་མ་ཡིན་པ། །ཟབ་མོ་དེ་ཀོ་ཇི་ལྟ་བུར། །སེམས་ལ་བདེ་བླག་འཇུག་པར་
འགྱུར། །ཆོས་འདི་ཟབ་ཕྱིར་སྐྱེ་བོ་ཡིས། །ཤེས་པར་དཀའ་བར་ཐུགས་ཆུད་དེ། །དེས་
ན་ཐུབ་པ་སངས་རྒྱས་ནས། །ཆོས་བསྟན་པ་ལས་ལོག་པར་གྱུར། །ཅེས་བསྟན་བཅོས་
དང་གསུང་རབ་རྣམས་ནས་ཤིན་ཏུ་རྟོགས་དཀའ་བར་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་
པར་གཞུང་ཚད་ལྡན་ཁ་ཅིག་ནས་བུམ་པ་ལ་སོགས་པ་རང་གི་ཡན་ལག་དང་གཅིག་ཐ་དད་
དཔྱད་པའི་རིགས་པས་རང་བཞིན་མེད་པ་གཏན་ལ་འབེབས་པར་གསུངས་པའི་དོན་ལ

འཁྲུལ་ནས། བུམ་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་མཆུ་དང་མགྲིན་པ་ལ་སོགས་པ་རང་གི་ཡན་ལག་
གང་ཡིན་དཔྱད་པ་ན་དེ་དག་གང་དུའང་མ་རྙེད་པ་ན་བུམ་པ་མི་འདུག་གོ་སྙམ་དུ་ངེས་པ
འདྲེན་ལ། དེ་ནས་དཔྱོད་མཁན་ལའང་དེ་ལྟར་དཔྱད་པ་ན་དཔྱོད་མཁན་ཡང་མི་འདུག་གོ་
སྙམ་དུ་ངེས་པར་འགྱུར་རོ། །དེའི་ཚེ་དཔྱོད་མཁན་མི་རྙེད་ན་བུམ་པ་ལ་སོགས་པ་མེད་དོ་
སྙམ་དུ་སུ་ཞིག་གིས་ཤེས་སྙམ་ནས་ཡོད་པའང་མ་ཡིན་མེད་པའང་མ་ཡིན་ཞེས་ཟེར་བ་ལྟར
གྱི་རིགས་པ་ལྟར་སྣང་རེས་ངེས་པ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་དྲངས་པ་ལ་ལྟ་བ་རྙེད་པར་འཇོག་ན་འདི
ལྷ་ཤེས་གཅིག་ཏུ་སྣང་ངོ་། །དེའི་ཕྱིར་བློ་གྲོས་དང་ལྡན་པ་དག་གིས་ནི་ངེས་དོན་གྱི་གསུང་
རབ་དང་དེའི་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་བསྟན་བཅོས་དབུ་མའི་གཞུང་རྣམ་པར་དག་པ་རྣམས་ནས
སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་དོན་དུ་གསུངས་པ་མཁས་པ་དབུ་མ་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཁྱད་
པར་དུ། སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་དཔལ་ལྡན་ཟླ་བ་གྲགས་པས་འཕགས་པ་
ཡབ་སྲས་ཀྱི་དགོངས་པ་ལྷག་མ་མ་ལུས་པར་བཀྲལ་བའི་ཟླ་བའི་གནས། རྟེན་འབྲེལ་ལ་
བརྟེན་ནས་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་ངེས་པ་སྐྱེར་ལུགས་དང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་དངོས་
པོ་རྣམས་རྒྱུ་འབྲས་སུ་འཆར་ཚུལ་ལ་གཞན་གྱིས་བཀྲི་བར་མི་ནུས་པའི་ངེས་པ་དྲང་བར་
བྱའོ། །

གཉིས་པ་ལུགས་དེས་དེ་ཇི་ལྟར་བཀག་པའི་ཚུལ་ནི། དེ་ལྟར་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་
ལུགས། ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་པ་དང་།
རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་ན་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་བྱར་མེད་པ་དང་རྣམ
གཞག་དེ་མི་བྱར་མི་རུང་བས་བཅིངས་གྲོལ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་འཇོག
པས་ངེས་པར་རང་བཞིན་མེད་པ་ཁས་བླང་དགོས་པ་ལ། ཁྱེད་ཅག་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་
རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་ན་གཞན་ཅི་ཞིག་ཡོད། དེས་ན་བཅིངས་གྲོལ་དང་

སྐྱེ་འགག་སོགས་འགོག་པ་ལ་དོན་དམ་པ་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་སྦྱར་མི་དགོས་པར་རང་བཞིན་འགོག་པའི་རིགས་པས་འགོག་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲ་བ་ན། རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་བཅིངས་གྲོལ་དང་འབྱུང་འཇིག་སོགས་བཞག་པས་ཆོག་པ་ཇི་ལྟར་མ་བཀག་པ་སོགས་ཤིག གལ་ཏེ་སློབ་དཔོན་གྱི་བཞེད་པ་ནི། བཅིངས་གྲོལ་སོགས་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་རྣམས་ཐ་སྙད་དུ་ཡིན་ལ། ཕོ་བོས་ཀྱང་ཐ་སྙད་དུ་དེ་དག་འདོད་པས་སྐྱོན་མེད་དོ་སྙམ་ན་དེ་ནི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་སློབ་དཔོན་ཟླ་བའི་བཞེད་པ་ནི། ཐ་སྙད་དུའང་ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡིན་པར་ཁྱེད་ཀྱང་འདོད་ལ། དེ་ལྟར་ན་རང་བཞིན་འགོག་པའི་རིགས་པས་ཐ་སྙད་དུའང་རང་བཞིན་དེ་དགག་དགོས་པའི་ཕྱིར་དང་། རང་བཞིན་འགོག་པའི་རིགས་པས་བཅིངས་གྲོལ་སོགས་ཀྱང་འགོག་པར་འདོད་པའི་ཕྱིར་ཐ་སྙད་དུའང་བཅིངས་གྲོལ་སོགས་བཀག་པར་ཤིན་ཏུ་གསལ་ལོ། །མདོར་ན་རང་བཞིན་མེད་པ་དང་བཅིངས་གྲོལ་དང་སྐྱེ་འགག་སོགས་འགལ་བར་འདོད་ན། རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་སྟོང་པ་ལ་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་འཐད་པ་བདེན་པ་གཉིས་གང་དུའང་མི་རུང་བས་དབུ་མ་པའི་ཁྱད་ཆོས་གཅིག་པུ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་བཀག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་དག་འགལ་བར་མི་འདོད་ན་ནི་རང་བཞིན་འགོག་པའི་རིགས་པས་དགག་བྱ་ལ་ཁྱད་པར་ཅི་ཡང་སྦྱར་མི་དགོས་པར་སྐྱེ་འགག་དང་བཅིངས་གྲོལ་སོགས་འགོག་པར་འདོད་པ་ལ་རྒྱུ་མཚན་ཡང་དག་པ་ཅི་ཡང་མེད་དོ། །དེས་ན་རང་བཞིན་འགོག་པའི་རིགས་པས་རྒྱུ་འབྲས་འགོག་ན་ནི་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་འབྱུང་འཇིག་སོགས་མི་རུང་བར་འདོད་པ་ཡིན་པས་དེ་ལྟ་ན། གལ་ཏེ་འདི་དག་ཀུན་སྟོང་ན། །འབྱུང་བ་མེད་ཅིང་འཇིག་པ་མེད། །འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་པོ་རྣམས། །ཁྱོད་ལ་མེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར། །ཞེས་སོགས་རབ་བྱེད་ཉེར་བཞི་པ་ནས་དངོས་སྨྲའི་རྩོད་པ་བཀོད་པ་དང་། གལ་ཏེ་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི། །རང་བཞིན

ཀུན་ལ་ཡོད་མིན་ན། །ཁྱོད་ཀྱི་ཆིག་ཀྱང་རང་བཞིན་མེད། །རང་བཞིན་ལྡོག་པར་མི་ནུས་སོ། །ཞེས་རྩོད་ཟློག་ནས་དངོས་པོར་སྨྲ་བའི་རྩོད་པ་བཀོད་པ་དང་ཁྱད་པར་ཅི་ཡང་མེད་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་མི་སྟོང་གཉིས་ཀ་ལ་འབྱུང་འཇིག་སོགས་མི་རུང་ལ། །ཁོ་བོ་ཅག་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་མི་སྟོང་གང་དུའང་ཁས་མི་ལེན་པས་སྐྱོན་མེད་དོ་སྙམ་ན། དེ་ནི་གཞུང་གི་དོན་དུ་གཏན་མི་རུང་སྟེ། འགྲེལ་བ་ཚིག་གསལ་ལས། ཁོ་བོ་ཅག་ལ་འབྱུང་འཇིག་སོགས་མི་འཐད་པའི་སྐྱོན་མེད་པར་མ་ཟད་བདེན་པ་བཞི་ལ་སོགས་པ་འཐད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བསྒྲུབས་ཤིང་། རྩ་བར་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་ཕྱོགས་ལ་དེ་དག་རུང་བ་དང་མི་སྟོང་པའི་ཕྱོགས་ལ་མི་རུང་བར་ལེགས་པར་ཕྱེ་ནས······གསུངས་པའི་ཕྱིར་དང་། དབུ་མ་ལ་འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། དངོས་པོ་སྟོང་པ་གཟུགས་བརྙན་ལ་སོགས་པ། །ཚོགས་ལ་ལྟོས་རྣམས་མ་གྲགས་པ་ཡང་མིན། །ཇི་ལྟར་དེར་ནི་གཟུགས་བརྙན་སོགས་སྟོང་ལས། །ཤེས་པ་དེ་ཡི་རྣམ་པ་སྐྱེ་འགྱུར་ལྟར། །དེ་བཞིན་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་སྟོང་ན་ཡང་། །སྟོང་ཉིད་དག་ལས་རབ་ཏུ་སྐྱེ་བར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་བཅིངས་གྲོལ་སོགས་རིགས་པས་འགོག་ན་དོན་དམ་དུ་དགག་པ་བྱེད་པ་མི་རུང་བས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་དགག་དགོས་ལ། དེའི་ཚེ་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་འགོག་པ་དེ་འདྲ་བའི་དབུ་མ་བ་དེ་ནི་སྟོན་མེད་པ······ཞིག་གོ །

གསུམ་པ་དེ་ལ་དབུ་མ་བས་ལན་ཇི་ལྟར་བཏབ་པ་ནི། དངོས་པོ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་ན་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྒྱུ་འབྲས་གཞག་ཏུ་མི་རུང་བར་རྩོད་པ་འདི་ལ། མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ནི་དབུ་མ་བས་ཕར་ལ་འཕང་རྒྱུའི་སྐྱོན་ཚུར་ལ་འཕངས་པ་ཡིན་པས་བཟློག་ནས་སྐྱོན་འཕེན······པར་བཞེད་པ་ཡིན་ཏེ། རྩ་ཤེའི་རབ་བྱེད་ཉེར་བཞི་པ་ལས། ཁྱོད་ནི་རང་གི་སྐྱོན་རྣམས

ནི། །ང་ལ་སྐྱོན་དུ་སྒྱུར་བྱེད་པ། །རྟ་ལ་མངོན་པར་ཞོན་བཞིན་དུ། །རྟ་ཉིད་བརྗེད་པར་གྱུར་པ་བཞིན། །གལ་ཏེ་དངོས་རྣམས་རང་བཞིན་ལས། །ཡོད་པར་རྗེས་སུ་ལྟ་བྱེད་ན། །དེ་ལྟ་ཡིན་ན་དངོས་པོ་ཀུན། །རྒྱུ་རྐྱེན་མེད་པར་ཐལ་བ་ཡང་ལྟ་བོ། །ཞེས་དང་། གལ་ཏེ་འདི་ཀུན་མི་སྟོང་ན། །འབྱུང་བ་མེད་ཅིང་འཇིག་པ་མེད། །འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་པོ་རྣམས། །ཁྱོད་ལ་མེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར། །ཞེས་སོགས་ཀྱིས་གསུངས་སོ། ། དེས་ན་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་ན་གཞན་ཅི་ཞིག་ཡོད་ཅེས་སྨྲ་བ་འདིས་ནི་གདོན་མི་ཟ་བར་སྙུ་གུ་རང་བཞིན་མེད་པ་དང་སྙུ་གུ་མེད་པ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་མ་ཕྱེད་པར་གསལ་ལ། དེའི་ཕྱིར་སྙུ་གུ་ཡོད་པ་དང་སྙུ་གུ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་གཉིས་ཀྱང་མི་ཕྱེད་པས་ཡོད་ན་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པ་དང་། རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་མེད་ན་མེད་པར་འདོད་པར་གསལ་ཏེ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་འགོག་པའི་རིགས་པས་ཡོད་ཙམ་དང་སྐྱེ་བ་དང་འགག་པ་ཙམ་ལ་སོགས་པ་ཅིའི་ཕྱིར་འགོག་པར་སྨྲ། དེ་ལྟར་ཇི་སྲིད་དུ་སྙུ་གུ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཡོད་པར་འདོད་པ་དེ་སྲིད་དུ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་ཡོད་པར······ སྨྲ་ལ། རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་གཏན་མེད་ན་གཏན་མེད་དུ་སྨྲ་ན་ནི་མཐའ་གཉིས་སུ་ལྷུང་བར་གདོན་མི་ཟ་བས་དངོས་པོར་སྨྲ་བའི་གོ་ལུགས་དང་ཁྱད་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས། དངོས་པོ་ཡོད་པར་སྨྲ་བའི་ལྟར་ན་ཇི་སྲིད་དུ་དངོས་པོ་དེའི་ཡོད་པ་ཉིད་ཡིན་པ་དེ་སྲིད་དུ་རང་གི་ངོ་བོ་ཡང་ཡིན་པ་ཉིད་ལ། གང་གི་ཚེ་རང་གི་ངོ་བོ་དང་བྲལ་བ་དེའི་ཚེ་དེ་ལ་དངོས་པོ་དེ་རྣམས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མེད་པའི་ཕྱིར་བོང་བུའི་རྭ་དང······ འདྲ་བས་གཉིས་སུ་སྨྲ་བ་ལས་མ་འདས་པའི་ཕྱིར་འདིའི་མངོན་པར་འདོད་པ་ཐམས་ཅད······ འགྲིག་དཀའ་བར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསལ་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དང་ཡོད་མེད་བཞི་པོ་འདི་དཔལ་ལྡན་ཟླ་བ་གྲགས་པས་ཕྱེ་བ་འདི་མ་རྟོགས་ཕྱིན་ཆད······

གདོན་མི་ཟ་བར་མཐའ་གཉིས་སུ་ལྷུང་བས་མཐའ་བྲལ་དབུ་མའི་དོན་མི་རྟོགས་པ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་ཡེ་མེད་དུ་ནམ་སོང་བ་ན་ཆོས་དེ་ཡེ་མེད་དུ་འགྲོ་ལ་དེ་ལྟ་ན་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་སྟོང་པ་ལ་རྒྱུ་འབྲས་བཞག་ས་གཏན་མེད་པས་ཆད་པའི་མཐར་ལྷུང་ལ། ཡང་ཆོས་དེ་ཡོད་པར་འདོད་ཕྱིན་ཆད་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པར་ཁས་བླང་དགོས་པར་འགྱུར་ལ་དེ་ལྟ་ན་རྒྱུ་འབྲས་རང་བཞིན་མེད་བཞིན་དུ་དེར་སྣང་བའི་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་བྱ་ས་མི་འོང་བས་རྟག་པའི་མཐར་ལྷུང་བ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་རྡུལ་ཙམ་ཡང་གདོད་མ་ནས་མེད་པར་རྟོགས་པས་ཡོད་མཐར་མི་ལྷུང་བ་ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་ནའང་སྨྱུ་གུ་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་རྣམས་དོན་བྱེད་པའི་ནུས་པས་སྟོང་པའི་དངོས་མེད་དུ་མི་འགྲོ་བར་རང་རང་གི་བྱ་བ་བྱེད་པ་ལ་མཐུ་ཡོད་པར་ངེས་པའི་ངེས་ཤེས་འདྲོངས་ན་མེད་པའི་མཐའ་སྤོང་བ་ཡིན་ནོ། །རང་བཞིན་མེད་པ་དང་མེད་པ་གཉིས་གསལ་བར་འབྱེད་པ། ཚིག་གསལ་ལས་ཀྱང་གསུངས་ཏེ། ཇི་སྐད་དུ། གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་ཁྱོད་ཀྱིས་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པར་རྣམ་པར་བཞག་ན། འོ་ན་ནི་གང་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་རང་གིས་བྱས་པའི་ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ནི་རང་ཉིད་ཀྱིས་མྱོང་བར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་དེ་ཐམས་ཅད་ཚུལ་འདིས་བསལ་བར་འགྱུར་ལ་ལས་དང་འབྲས་བུ་ལ་སྐུར་བ་བཏབ་པའི་ཕྱིར་ན་ཁྱོད་མེད་པ་བའི་གཙོ་བོར་གྱུར་པ་ཡིན་ནོ། །བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། ཁོ་བོ་ཅག་མེད་པ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། ཁོ་བོ་ཅག་ནི་ཡོད་པ་དང་མེད་པ་གཉིས་སུ་སྨྲ་བ་བཀག་ནས་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ལམ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་གྲོང་ཁྱེར་དུ་འགྲོ་བ་གསལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཁོ་བོ་ཅག་ནི་ལས་དང་བྱེད་པ་པོ་དང་འབྲས་བུ་ལ་སོགས་པ་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བའང་མ་ཡིན་ཏེ། འོ་ན་ཅི་ཞེ་ན། འདི་དག་རང་བཞིན་མེད་དོ་ཞེས་རྣམ་པར་འཇོག་པ་ཡིན་ནོ། །ཅི་སྟེ་རང་བཞིན་མེད་པ་རྣམས་ལ་བྱ་བ་བྱེད་པ་མི་འཐད་པའི་ཕྱིར་ཉེས་པ་སོ་

ན་འདུག་པ་ཉིད་དོ་སྙམ་ན། དེ་ཡང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། རང་བཞིན་དང་བཅས་པ་རྣམས་ཁོ་ན་ལ་བྱ་བ་མ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་དང་། རང་བཞིན་མེད་པ་རྣམས་ཁོ་ན་ལ་བྱ་བ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡིན་ན་རང་བཞིན་འགོག་པ་དེས་ལས་ལས་རྣམ་སྨིན་འབྱུང་བ་བསལ་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་དངོས་སྨྲ་བས་སྨྲས་པ་ནི་རང་······བཞིན་འགོག་པའི་རིགས་པས་རྒྱུ་འབྲས་བཀག་པར་འདོད་པ་དང་འདོད་པ་ཁྱད་མེད་པར····སོང་བའོ། །རྒྱུ་འབྲས་བཀག་ན་ཆད་ལྟ་བའི་གཙོ་བོར་འགྱུར་རོ་ཞེས་པ་ནི་དབུ་མ་བ་དང་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་གཉིས་ཀས་འདོད་པར་འདྲ་ཡང་། དབུ་མ་བ་ནི་རྒྱུ་འབྲས་བཀག་པ་མི་འདོད་ལ།

དངོས་སྨྲ་བས་ནི་རང་བཞིན་འགོག་ན་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱང་ངེས་པར་འགོག་དགོས་སྙམ་ནས་དབུ་མ་བ་ལ་མེད་པ་བའམ་ཆད་ལྟ་བ་ཞེས་ཟེར་རོ། །བོད་ཀྱི་དབུ་མ་བར་ཁས་འཆེ་བ་ཕལ་ཆེ་བ་ནི་རང་བཞིན་འགོག་ན་རིགས་པ་དེས་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱང་དགག་དགོས་པར་འདོད་པ········དངོས་སྨྲ་བ་རྣམས་དང་མཐུན་པར་སྣང་ལ། འོན་ཀྱང་རྒྱུ་འབྲས་རིགས་པས་འགོག་པ་དབུ་མའི་ལུགས་སུ་བྱས་ནས་དེ་ལ་མོས་པར་སྣང་ངོ་། །སྟོད་པ་དེའི་ལན་དུ་ཁོ་བོ་ཅག་ནི་མེད་པ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། ཡོད་མེད་གཉིས་སུ་སྨྲ་བ་བསལ་ནས་ཐར་བའི་ལམ་གསལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་ནས་ཡོད་མེད་དུ་སྨྲ་བ་སེལ་ཚུལ་ནི་ཇི་ལྟར་ལྷག་མས་བསྟན་ཏོ། །དེ་ལ་ཁོ་བོ་ཅག་ནི་ལས་འབྲས་སོགས་མེད་དོ་ཞེས་མི་སྨྲ་ཞེས་པས་ནི་མེད་པར་སྨྲ་བ་སེལ་བ་ཡིན་ཏེ། ལས་འབྲས་སོགས་མེད་པར་འདོད་ན་མེད་པ་བར་འགྱུར་བ་ལས་ཁོ་བོ་ནི་དེ་མི་འདོད་ཅེས····པའོ། །འོ་ན་ཅི་སྨྲས་ཞེས་འདྲི་བ་ལ། ལས་འབྲས་སོགས་འདི་དག་རང་བཞིན་མེད་དོ་ཞེས་འཇོག་པའམ་འདོད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲས་པས་ནི་ཡོད་པར་སྨྲ་བ་སེལ་བ་ཡིན་ནོ། །རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་བྱ་བྱེད་མི་འཐད་པས་ཉེས་པ་སོ་ན་འདུག་གོ་ཞེས་པ་ནི་ཁྱོད་ཀྱིས་མེད་

པར་མི་སྨྲ་ཡི། རང་བཞིན་མེད་པར་སྨྲའོ་ཞེས་སྨྲས་ཀྱང་སྐུར་བཀོད་པའི་སྐྱོན་རང་བཞིན་
མེད་ན་རྒྱུ་འབྲས་མི་འཐད་པ་ད་དུང་སྟོང་མི་ནུས་ཞེས་དངོས་པོར་སྨྲ་བས་རྩོད་པ་སྟེ། ཁོའི་
ལུགས་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་དང་མེད་པ་གཉིས་ཁྱད་མེད་པས་དེ་ལྟར་རྩོད་པའོ། །དེའི་
ལན་དུ་རྒྱུས་འབྲས་བུ་སྐྱེད་པ་སོགས་ཀྱི་བྱ་བྱེད་རྣམས་རང་བཞིན་ཡོད་པ་ལ་མི་རུང་བ་དང་…
རང་བཞིན་མེད་པ་ཁོ་ན་ལ་དེ་དག་རུང་བར་གསུངས་སོ། །བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས་
ཀྱང་། བདག་ནི་དངོས་པོ་མེད་པར་སྨྲ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་སྨྲ་
བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཅི་ཁྱོད་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་ཞིག་གམ་ཞེ་ན་མ་ཡིན་ཏེ། རྟེན་ཅིང་
འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་སྨྲ་བ་ཡིན་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། །ཁྱོད་ཅི་སྨྲ་བ་ཞིག་ཅེ་ན། རྟེན་ཅིང་
འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་སྨྲ་བའོ། །ཡང་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་དོན་གང་ཞིག་ཅེ་ན།
རང་བཞིན་མེད་པའི་དོན་ཏེ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པའི་དོན་དང་སྒྱུ་མ་དང་སྨིག་རྒྱུ་དང་…
གཟུགས་བརྙན་དང་དྲི་ཟའི་གྲོང་ཁྱེར་དང་སྤྲུལ་པ་དང་རྨི་ལམ་དང་མཚུངས་པའི་རང་………
བཞིན་ཅན་གྱི་འབྲས་བུ་འབྱུང་བའི་དོན་དང་སྟོང་པ་ཉིད་དང་བདག་མེད་པའི་དོན་ནོ། །
ཞེས་རྟེན་འབྲེལ་དུ་འདོད་པས་དངོས་པོ་ཡོད་མེད་ཀྱི་མཐའ་གཉིས་སུ་སྨྲ་བ་སེལ་ཚུལ་བསྟན་…
ཏོ། །དེ་ཡང་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་དོན་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པ་ལ་བཤད་པས་ནི་དངོས་པོ་ཡོད་…
པར་སྨྲ་བ་སེལ་ལ། སྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པ་དང་འདྲ་བའི་འབྲས་བུ་འབྱུང་བ་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་དོན་
དུ་བསྟན་པས་ནི་དངོས་པོ་མེད་པར་སྨྲ་བ་སེལ་བ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་དངོས་པོ་ནི་རང་བཞིན་
ལ་བྱེད་པ་དང་དོན་བྱེད་ནུས་པ་ལ་བྱེད་པ་གཉིས་ལས། དངོས་པོ་ཡོད་པར་སྨྲ་བའི་དངོས་
པོ་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཁོ་ན་ལ་བྱ་ལ། དངོས་པོ་མེད་པར་སྨྲ་བའི་དངོས་པོ་ནི་དོན་
བྱེད་པའི་དངོས་པོ་ལ་བྱ་སྟེ། དེ་གཉིས་སེལ་བ་ན་རང་བཞིན་བཀག་ཅིང་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་རྒྱུ་
འབྲས་ཡོད་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས། ཡང་

ཙི་འདས་པའི་ཡུལ་ཅན་གྱི་དྲན་པ་མེད་དམ་མེད་དོ་ཞེས་དེ་སྐད་དུ་སྨྲ། །ཁོ་བོ་ཅག་ནི་
རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་སེལ་བ་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཇི་ལྟར་ཡོད་པ་དེ་ལྟར་ནི་ངེས་ན།
དྲན་པ་ཞེས་བྱ་སོག་པ་ཡི། །དོན་ལ་སོག་པ་ཁོ་ན་འབྱུང་། །ཞེས་སློབ་དཔོན་ཉིད་རྣམ་
པར་འཇོག་པར་མཛད་དོ། །དེའི་ཕྱིར་དྲན་པའི་དམིགས་པ་ནི་འདས་པའི་དངོས་པོ་ཡིན་
ནོ། །གལ་ཏེ་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་ན་ནི་དེའི་དྲན་པ་དེ་ཡོད་པའི་དོན་ལ་དམིགས་པའི་ཕྱིར་
རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་ཞིག་ན་གང་གི་ཚེ་འདས་པའི་དངོས་པོ་དེ་རང་བཞིན་མེད་པ་དེའི་ཚེ་
དེ་ལ་དམིགས་པའི་དྲན་པའང་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་སོག་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་
བྱ་བར་གྲུབ་བོ། །སོག་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རང་བཞིན་མེད་པ་དང་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་
བ་ཞེས་བྱ་བ་དང་དོན་གཞན་མ་ཡིན་པ་སྟེ་དངོས་པོ་མེད་པའི་དོན་ནི་སོག་པའི་དོན་མ་ཡིན་
ནོ། །འདས་པའི་དངོས་པོ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མེད་པ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། དྲན་པར་བྱ་བ་
ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་དེའི་འབྲས་བུ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་རོ། །རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པའང་མ་ཡིན་
ཏེ། རྟག་པ་ཉིད་དུ་ཐལ་བའི་ཕྱིར་དང་དངོས་སུ་འཛིན་པར་ཐལ་བའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་འདས་
པ་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་ཡེ་མེད་ཀྱང་མིན་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའང་མིན་པ་དང་། སོག་
པ་འམ་བརྫུན་པའི་དོན་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་དོན་ཡིན་གྱི། དངོས་པོ་མེད་པའི་དོན་མིན་པར་
གསུངས་པས། ཆོས་འདི་རྣམས་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པར་འདོད་ན་དངོས་པོར་སྨྲ་བའམ་
ཡོད་པའི་མཐར་ལྷུང་བ་ཡིན་གྱི། དེ་དག་ཡོད་པ་ཙམ་དུ་སྨྲ་བ་ནི་དངོས་པོར་སྨྲ་བའམ་ཡོད་
པར་སྨྲ་བ་མིན་ནོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཕྱི་ནང་གི་དངོས་པོ་རྣམས་དོན་བྱེད་པའི་ནུས་པས་སྟོང་
པའི་དངོས་མེད་དུ་འདོད་ན་དངོས་པོ་མེད་པར་སྨྲ་བའམ་མེད་མཐར་ལྷུང་བ་ཡིན་གྱི། དེ་
དག་ལ་རང་བཞིན་མེད་པར་སྨྲས་པས་མེད་མཐར་ལྷུང་བ་མིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡེ་མེད་པ་དང་
རང་བཞིན་མེད་པ་དང་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་དང་ཡོད་པ་ཙམ་གྱི་ཁྱད་མ་ཕྱེད་པར་ཡོད······

མེད་ཀྱི་མཐར་ལྷུང་བ་འགོག་པ་ན་ཁོ་བོ་ཅག་མེད་པར་མི་སྨྲ་ཡི་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཞེས་ཟེར་······
རོ། །ཡོད་པར་མི་སྨྲ་ཡི་མེད་པ་མ་ཡིན་ཞེས་ཟེར་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲ་བ་ཅམ་ལ་རེ་བས་ནི་
འགལ་འདུ་ཤ་སྟག་སྨྲ་ཞིང་དབུ་མའི་དོན་ཡང་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མི་ཤེས་སོ། །གཞན་ལ་དགག་
པ་བྱེད་པའི་ཚེ་ན་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་གཉིས་ལ་སོགས་པའི་བརྟག་པ་བྱས་ནས་འགོག་པས་
དེ་གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་ཆོད་དགོས་པར་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཁས་བླངས་བཞིན་དུ་དེ་གཉིས་གང་ཡང་
མིན་པའི་དོན་འདོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ལྟར་གཞི་གང་ཡང་རུང་བ་ཞིག་ལ་རང་བཞིན་
ཡོད་དམ་མེད་ཅེས་བརྟག་པ་བྱེད་པས་ནི་དེ་གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་ཆོད་པར་འདོད་དགོས་ཏེ།
དེར་མ་འདུས་པའི་ཕུང་གསུམ་ཡོད་ན་རང་བཞིན་ཡོད་པ་དང་མེད་པ་གཉིས་གང་ཡིན་ཞེས······
བརྟག་པ་བྱ་བར་མི་རིགས་ཏེ། དཔེར་ན། ཁ་དོག་ཏུ་ཡོད་ན་སྔོན་པོར་ཡོད་དམ་སེར་པོར་
ཡོད་ཅེས་འདྲི་བ་དང་འདྲའོ། །

དེ་ལྟར་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་ཆོད་པའང་ཕྱིར་ཤེས་བྱ་ལ་ཡོད་མེད······
གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་ཆོད་པ་ལ་རག་ལས་ཏེ། དཔེར་ན། བདེན་པ་ལ་བདེན་པའི་གཅིག་དང་
དུ་མའི་ཁ་ཚོན་ཆོད་པ་ཕྱིར་གཅིག་དང་དུ་མ་གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་ཆོད་པ་ལ་ལྟོས་པ་བཞིན་ནོ།།
དེ་ལྟར་ཁ་ཚོན་ཆོད་ན་ནི་ཕུང་གསུམ་སྤོག་དགོས་པས་དེ་གཉིས་གང་ཡང་མིན་པའི་ཆོས་འདོད་
པ་ནི་བབ་ཅོལ་ཏེ། རྩོད་ཟློག་ལས། རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་ལོག་ན། །རང་བཞིན་ཉིད་
དུ་རབ་གྲུབ་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་དེ་ལྟར་འདོད་པ་དེས་
ནི་ཆོས་གང་ལའང་ཕུང་གསུམ་སྤོག་པའི་གྲངས་ངེས་བཟློ་ས་མེད་པས་ཐེ་ཚོམ་ཟ་བ་ཁོ་ནར······
འགྱུར་ཏེ་ཡོད་མེད་ལ་སོགས་པའི་གཅིག་རྣམ་པར་བཅད་པས་ཅིག་ཤོས་ཡོངས་སུ་མི་གཅོད···
པའི་ཕྱིར་རོ། །ཡིན་མིན་ལ་སོགས་པ་འགའ་ཞིག་ལ་ཕུང་གསུམ་མེད་པར་འདོད་ན་ནི་ཡོད་
མེད་ལའང་ཀུན་ནས་མཚུངས་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་འདྲ་བ་རེ་ནི་དབུ་མའི་གཞུང་

ལས་ཡོད་མིན་མེད་མིན་ཞེས་གསུངས་པའི་ཚིག་ཙམ་ལ་འཁྲུལ་བར་སྣང་བས་དེ་འདོད་ན་ནི་ཡོད་པའམ་མེད་པ་ཞེས་སྨྲ་མི་རུང་བ་བཞིན་དུ། ཡོད་མིན་མེད་མིན་ཡང་སྨྲ་བར་མི་རིགས་ཏེ་སྒྲུ་བཞི་ཁ་ལ་དེ་ལྟར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཙ་ཧེ་ལས། ཡོད་ཅེས་བྱ་བ་རྟག་པར་འཛིན། །མེད་ཅེས་བྱ་བ་ཆད་པར་ལྟ། །དེ་ཕྱིར་ཡོད་མེད་གཉིས་ཀ་ལ། །མཁས་པས་གནས་པར་མི་བྱ་འོ། །ཞེས་གསུངས་པའང་ཡོད་མེད་ཙམ་ལ་མི་ཟེར་གྱི། དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པར་ཁས་བླངས་པ་ལ་རྟག་ཆད་ཀྱི་ལྟ་བར་འགྱུར་བར་གསལ་བར་གསུངས་ཏེ། ཚིག་གསལ་ལས་གཞུང་ཟླ་མའི་ཡོད་མེད་དུ་འཛིན་པ་དངོས་པོ་ཡོད་མེད་དུ་ལྟ་བ་ལ་བཤད་ནས་དེའི་འོག་ཏུ། ཡང་ཅིའི་ཕྱིར་དངོས་པོ་དང་དངོས་པོ་མེད་པར་ལྟ་བ་ཡོད་ན་རྟག་པ་དང་ཆད་པར་ལྟ་བར་ཐལ་བར་འགྱུར་ཞེ་ན་འདི་ལྟར། གང་ཞིག་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་པ། །དེ་ནི་མེད་པ་མིན་པས་རྟག །སྔོན་བྱུང་ད་ལྟར་མེད་ཅེས་པ། །དེས་ན་ཆད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར། །གང་ཞིག་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་པར་བརྗོད་པ་དེ་ནི་རང་བཞིན་ལ་ལྡོག་པ་མེད་པས་ནམ་ཡང་མེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་ནའང་རང་བཞིན་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་ཁས་བླངས་པས་རྟག་པར་ལྟ་བར་ཐལ་བར་འགྱུར་ལ། སྔོན་གནས་པའི་སྐབས་སུ་དངོས་པོའི་རང་བཞིན་ཁས་བླངས་ནས་ད་ལྟར་དེ་ཞིག་པས་མེད་དོ་ཞེས་ཁས་བླངས་པས་ཆད་པར་ལྟ་བར་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་པ་ཁས་བླངས་པ་ལ་རྟག་ལྟ་དང་སྔར་གྱི་རང་བཞིན་དེ་ཉིད་ཕྱིས་ཞིག་པར་འདོད་ན་མེད་ལྟར་གསུངས་ཀྱི། ཡོད་པ་ཙམ་དང་ཞིག་པ་ཙམ་ལ་མ་གསུངས་སོ། །བུད་དྷ་པཱ་ལི་ཏ་ལས་ཀྱང་། ཡོད་ཅེས་བྱ་བ་དང་མེད་ཅེས་བྱ་བ་རྟག་ཆད་དུ་ལྟ་བར་བཤད་པ་དེ་དག་ཉིད་གང་ཞིག་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་པ་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་རྟག་ཆད་དུ་འགྲོ་ལུགས་བསྟན་པར་གསལ་བར་བཤད་དོ།།

མདོར་ན་རང་བཞིན་མེད་པའི་སྟོང་ཉིད་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་དམ་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲ་ཞིང་

དེ་འགོག་ན་ཤེར་ཕྱིན་སྤངས་པའི་ཆོས་སྤོང་གིས་ངན་འགྲོར་འགྲོ་ལ། རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་སོགས་ནའང་རང་བཞིན་མེད་ན་ཅི་ཞིག་ཡོད་སྙམ་ནས་ཆོས་ཐམས་ཅད་གཏན་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པར་འདོད་ནའང་ཆད་ལྟའི་གཡང་དུ་ལྟུང་བར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་། སྟོང་པ་ཉིད་ལ་ལྟ་ཉེས་ན། །ཤེས་རབ་ཆུང་རྣམས་འཕུང་བར་འགྱུར། །ཞེས་པའི་འགྲེལ་བ་ཚིག་གསལ་ལས། རེ་ཞིག་གལ་ཏེ་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་སྟེ་ཐམས་ཅད་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་རྟོག་ན་དེའི་ཚེ་འདི་ལོག་པར་ལྟ་བར་འགྱུར་ཏེ། ཇི་སྐད་དུ། ཆོས་འདི་ལོག་པར་བཟུང་གྱུར་ན། །མི་མཁས་རྣམས་ནི་ཆུད་ཀྱང་འཛའ། །འདི་ལྟར་མེད་པར་ལྟ་བ་ཡི། །མི་གཙང་དེར་ནི་བྱིང་བར་འགྱུར། །ཞེས་བཤད་དོ། །ཅི་སྟེ་ཡང་ཐམས་ཅད་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་པར་མི་འདོད་ན་ནི་དེའི་ཚེ་ཇི་ལྟར་དངོས་པོ་འདི་དག་དམིགས་སུ་ཟིན་ཀྱང་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་འགྱུར་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་རང་བཞིན་མེད་པའི་དོན་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་འདི་ངེས་པར་སྟོང་པ་ཉིད་སྤོང་བར་འགྱུར་ཏེ། དེ་ལྟར་སྤངས་ནས་ཆོས་ཀྱིས་འཕོང་པར་འགྱུར་བའི་ལས་ཀྱིས་ངེས་པར་ངན་འགྲོར་འགྲོ་བར་འགྱུར་རོ། །ཇི་སྐད་དུ། རིན་པོ་ཆེའི་ཕྲེང་བ་ལས། གཞན་ཡང་འདི་ནི་ལོག་བཟུང་ན། །བླུན་པོ་མཁས་པའི་ང་རྒྱལ་ཅན། །སྤོང་བས་མ་རུངས་བདག་ཉིད་ཅན། །མནར་མེད་པར་ནི་སྦྱིའུ་ཚུགས་འགྲོ། །ཞེས་བཤད་དོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་ཁོ་བོ་ཅག་དངོས་པོ་རྣམས་སྔར་ཁས་བླངས་ནས་ཕྱིས་མེད་པར་ལྟ་ན་མེད་ལྟ་བར་འགྱུར་ཡང་ཁོ་བོ་ཅག་ནི་གདོད་མ་ནས་དེ་དག་ཡོད་པར་མི་འདོད་པས་ཅི་ཞིག་ཆད་པའི་ཆད་ལྟ་བར་འགྱུར་ཏེ། སྔོན་བྱུང་ད་ལྟར་མེད་ཅེས་པ། །དེས་ན་ཆད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར། །ཞེས་དེ་འདྲ་བ་ལ་ཆད་ལྟ་བར་གསུངས་ཤིང་། ཚིག་གསལ་ལས་ཀྱང་། རྣལ་འབྱོར་བ་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་མི་ཤེས་པ་ཙམ་གྱིས་བསྐྱེད་པ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་ནས་དེའི་སྟོང་པ་ཉིད་

དོན་དམ་པའི་མཚན་ཉིད་ཅན་རྟོགས་པ་ནི་མཐའ་གཉིས་སུ་ལྷུང་བར་མི་འགྱུར་ཏེ། གང་ཞིག་ད་ལྟ་མེད་པར་གྱུར་པ་དེའི་ཚེ་ན་ནི་ཅི་ཞིག་ཡོད་པར་འགྱུར་ཞེས་དེ་ལྟར་སྔར་དངོས་པོའི་རང་བཞིན་མ་དམིགས་པས་ཕྱིས་ཀྱང་མེད་པ་ཉིད་དུ་མི་རྟོག་ལ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་ན་དེ་ནི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཆད་ལྟ་བ་ལ་གང་ཆད་རྒྱུའི་དངོས་པོ་སྔར་ཁས་བླངས་པ་དགོས་ན་ནི་འཇིག་རྟེན་རྒྱང་པན་པས་ཀྱང་ཚེ་སྔ་ཕྱི་དང་ལས་འབྲས་སོགས་སྔར་ཁས་བླངས་ནས་ཕྱིས་མེད་པར་མི་སྨྲ་ཡི། དེ་དག་གདོད་མ་ནས་ཡོད་པར་མི་འདོད་པས་ཆད་ལྟ་བ་མ་ཡིན་པར་ཐལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན། སྔོན་བྱུང་ད་ལྟར་མེད་ཅེས་པ། །དེས་ན་ཆད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་ནི། དངོས་པོ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་འདོད་པའི་དངོས་སྨྲ་བ་ལ་རྟག་ཆད་ཀྱི་ལྟ་བ་གདོན་མི་ཟ་བར་འབྱུང་བའི་དོན་ཡིན་ཏེ། རང་བཞིན་དེ་དུས་ཀུན་ཏུ་མི་འགྱུར་བར་འདོད་ན་ནི་རྟག་པར་འགྱུར་ལ། དུས་སྔ་མ་ན་ཡོད་པ་དུས་ཕྱི་མར་ཞིག་པར་འདོད་ན་ནི་ཆད་ལྟར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ།། དེའི་ཕྱིར་དུས་སྔ་མར་ཡོད་པའི་རང་བཞིན་དུས་ཕྱི་མར་ཞིག་པར་འཛིན་པའི་ཆད་ལྟ་མེད་པར་སྟོན་པ་ན་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་རྡུལ་ཙམ་ཡང་ཁས་མི་ལེན་པ་རྒྱུ་མཚན་དུ་འགྲོ་བ་ཡིན་གྱི། ཆད་ལྟ་ཐམས་ཅད་དེས་སྤོང་བ་མིན་ནོ། །ལས་འབྲས་མེད་པར་འདོད་པའི་ཆད་ལྟ་བ་དང་མི་འདྲ་བའི་ཚུལ་གཞན་ནི་ཚིག་གསལ་ལས་རྒྱས་པར་གསུངས་ཏེ། འདི་ལྟར་ཆད་ལྟ་བ་ནི་ལས་འབྲས་དང་འཇིག་རྟེན་ཕ་རོལ་མེད་པར་འདོད་ལ་དབུ་མ་བ་ནི་དེ་དག་རང་བཞིན་མེད་པར་འདོད་པས་དམ་བཅའ་ལ་ཁྱད་པར་ཡོད་དོ། །

དབུ་མ་བ་ནི་ལས་འབྲས་སོགས་དེ་དག་རྟེན་འབྲེལ་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་རང་བཞིན་མེད་པར་སྨྲ་ལ། མེད་པ་བས་ནི་ལས་འབྲས་སོགས་དེ་དག་རྟེན་འབྲེལ་ཡིན་པར་མི་

འདོད་པས་དེ་རྒྱུ་མཚན་དུ་མི་བྱེད་ཀྱི། ད་ལྟར་གྱི་སེམས་ཅན་འདི་འཇིག་རྟེན་ཕ་མ་ནས་
འདིར་འོང་བ་དང་འདི་ནས་ཕྱི་མར་འགྲོ་བ་མ་མཐོང་བ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་མེད་པར་སྨྲ···
བས་རྒྱུ་མཚན་ལ་ཁྱད་པར་ཆེ་སྟེ། ཚིག་གསལ་ལས། འདིར་ཁ་ཅིག་དབུ་མ་པ་ནི་མེད་པ་པ་
དང་ཁྱད་པར་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། གང་གི་ཕྱིར་དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བའི་ལས་དང་བྱེད་པ་པོ···
དང་འབྲས་བུ་དང་འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་སྨྲ་བ་ཡིན་ལ། མེད་པ་
བ་དག་ཀྱང་དེ་དག་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་དབུ་མ་བ་ནི་མེད་པ་བ་དང་
ཁྱད་པར་མེད་དོ་ཞེས་རྩོལ་བར་བྱེད་དོ། །དེ་ལྟར་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། དབུ་མ་བ་དག་ནི་རྟེན་
ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་སྨྲ་བ་ཡིན་ལ། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་འཇིག་རྟེན་
འདི་དང་འཇིག་རྟེན་ཕ་རོལ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་མེད་པར་སྨྲ་བར་བྱེད་དོ།།
མེད་པ་བ་དག་གིས་ནི་དེ་ལྟར་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རང་བཞིན་གྱིས་
སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་སྒོ་ནས་འཇིག་རྟེན་ཕ་རོལ་ལ་སོགས་པ་དངོས་པོ་མེད་པར་རྟོགས་པ་མ་ཡིན···
ཏེ། འོ་ན་ཅི་ཞེ་ན། འཇིག་རྟེན་འདིའི་དངོས་པོའི་རྣམ་པ་རང་བཞིན་གྱིས་དམིགས་ནས་
དེ་འཇིག་རྟེན་ཕ་རོལ་ནས་འདིར་འོང་བ་དང་འཇིག་རྟེན་འདི་ནས་ཕ་རོལ་ཏུ་འགྲོ་བ་མ······
མཐོང་ནས་འཇིག་རྟེན་འདིར་དམིགས་པའི་དངོས་པོ་དང་འདྲ་བའི་དངོས་པོ་གཞན་དག་ལ་
སྐུར་བ་འདེབས་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །གལ་ཏེ་དབུ་མ་པ་དང་ཆད་
ལྟ་བ་གཉིས་རྒྱུ་མཚན་མི་མཐུངས་པ་དེ་ལྟ་ནའང་ལས་འབྲས་དང་འཇིག་རྟེན་ཕ་ཕྱི་ལ་རང···
གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པར་འདྲ་བའི་ཕྱིར་རང་བཞིན་མེད་པའི་ལྟ···
བ་འདི་མཐུངས་སོ་སྙམ་ན་འདི་ཡང་མི་འདྲ་སྟེ། ཁོ་ཡི་རང་བཞིན་མེད་པ་ནི་ཡེ་མེད་དུ་
འདོད་པས་བདེན་གཉིས་གང་དུའང་ཁས་མི་ལེན་ལ། དབུ་མ་བས་ནི་ལས་འབྲས་སོགས་དེ་
དག་ཡོད་པར་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཁས་ལེན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཚིག་གསལ་ལས། གལ་ཏེ་དེ་ལྟ་ནའང་

དེ་དག་གིས་དངོས་པོའི་རང་གི་ངོ་བོ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ་ཉིད་ལ་མེད་པ་ཉིད་ཏུ་རྟོག་པའི་ཕྱིར་
རེ་ཞིག་ལྟ་བ་འདིའི་སྒོ་ནས་མཚུངས་པ་ཡོད་དོ་ཞེ་ན་མེད་དེ། དབུ་མ་པ་དག་གིས་ཀུན་རྫོབ་
ཏུ་ཡོད་པར་ཁས་བླངས་པའི་ཕྱིར་ལ་དེ་དག་གིས་ཁས་མ་བླངས་པའི་ཕྱིར་མི་མཚུངས་པ་ཉིད་
དོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེས་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་ལས་འབྲས་སོགས་ཁས་མི་ལེན་པའི་
དབུ་མ་པར་འདོད་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་རྒྱང་པན་པ་དང་ལྟ་བ་འདྲ་བར་བསྟན་ཏོ། །འདིར་
སློབ་དཔོན་གྱིས་ཆད་ལྟ་བ་དང་མི་འདྲ་བའི་རྒྱུ་མཚན་ཏུ་དེ་ལ་ཁས་ལེན་ཡོད་ལ་ཁོ་བོ་ལ་མེད་
པས་ཞེས་ཀྱང་མ་གསུངས་ལ། དེ་དག་མེད་པར་འདོད་ལ་ཁོ་བོ་ཅག་དེ་ལྟར་མེད་པར་མི་སྨྲ་
ཡི། ཡོད་པ་མ་ཡིན་པར་འདོད་ཅེས་མི་གསུང་བར་རང་བཞིན་མེད་པར་སྨྲས་པ་དང་དེའི་
རྒྱུ་མཚན་ཏུ་རྟེན་འབྲེལ་འགོད་པ་དང་རྣམ་གཞག་དེ་རྣམས་ཡོད་པར་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་བཞེད་……
པར་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་ལས་འབྲས་སོགས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་
བཞིན་མེད་པར་ནི་འཐད་ལ། ཆད་ལྟ་བས་ཀྱང་དེ་དག་མེད་པར་འདོད་པ་ན་དེ་དག་ལ
རང་བཞིན་མེད་པར་འདོད་པས་ན་རང་བཞིན་མེད་པའི་ཆ་ནས་དབུ་མ་པ་དང་མཚུངས་སོ་
སྙམ་ན། འདི་ཡང་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མི་འདྲ་སྟེ། དཔེར་ན། ནོར་བརྐུས་པའི་མི་ཞིག་ལ་གཅིག
གིས་ནི་དེས་བརྐུས་པར་མི་ཤེས་བཞིན་ཏུ་འདིས་བརྐུས་སོ་ཞེས་བརྫུན་གྱི་སྒོ་ནས་སྨྲ་ལ།
གཅིག་གིས་ནི་རྐུན་མ་དེས་ནོར་རྐུ་བ་མཐོང་ནས་འདིས་བརྐུས་སོ་ཞེས་སྨྲ་བ་ན་དེ་གཉིས……
ཀས་ནོར་འདིས་བརྐུས་སོ་ཞེས་སྨྲས་པ་ལྟར་ཏུ་རྐུན་མ་དེས་ཀྱང་བརྐུས་མོད་ཀྱང་གཅིག་ནི……
བརྫུན་སྨྲ་ལ་ཅིག་ཤོས་ནི་བདེན་པར་སྨྲ་བས་མི་མཚུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ཡང་ཚིག་གསལ
ལས། གལ་ཏེ་དངོས་པོ་མཚུངས་སོ་ཞེ་ན། གལ་ཏེ་ཡང་དངོས་པོ་མ་གྲུབ་པར་མཚུངས་པ
དེ་ལྟ་ཡིན་ནའང་རྟོགས་པ་པོ་ཐ་དད་པས་མི་མཚུངས་པ་ཉིད་དོ། །དཔེར་ན། བརྐུ་བྱས
པའི་མི་གཅིག་ལ་གཅིག་གིས་ནི་ཡང་དག་པར་མི་ཤེས་བཞིན་ཏུ་དེ་དང་མི་མཛའ་བས་ཕྱད……

ནས་འདིས་བཀྲུས་སོ་ཞེས་དེ་ལ་སོགས་པར་སྨྲ་བར་བྱེད་ལ། གཞན་ནི་དེ་དངོས་སུ་མཐོང་ནས་སྨན་འབྱིན་པར་བྱེད་དོ། །དེ་ལ་དངོས་པོ་ཐ་དད་པ་མེད་པ་དེ་ལྟ་ནའང་རྟོགས་པ་པོ་ཐ་དད་པས་གཅིག་ལ་ནི་དེ་བསྟན་དུ་སྨྲ་བ་ཞེས་བརྗོད་ལ། གཞན་ལ་ནི་བདེན་པར་སྨྲ་བ་ཞེས་བྱའོ། །གཅིག་ལ་ནི་ཡང་དག་པར་བརྟགས་པ་ན་གྲགས་པ་མ་ཡིན་པ་དང་ཁ་ན་མ་ཐོ་བར་འགྱུར་ལ། གཞན་ལ་ནི་མ་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ། འདིར་ཡང་དངོས་པོའི་རང་གི་ངོ་བོ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་རིག་པ་རྣམས་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་དང་སྨྲ་བ་ན་མེད་པ་བ་དངོས་པོའི་རང་གི····ངོ་བོ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་རིག་པ་མ་ཡིན་པ་དག་དང་ལྷན་ཅིག་ཤེས་པ་དང་བརྗོད་པ་དག·········མཚུངས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །འདིས་ནི་ཁ་ཅིག་རང་བཞིན་མེད་པར་གོ་བ་ན་ལས་འབྲས་སོགས་རིགས་པས་བཀག་པར་གོ་ནས་རྒྱུ་འབྲས་རང་ལུགས་ལ་བཞག་ཏུ·····མེད་པ་དེ་ཡང་སྣང་ཕྱོགས་ཀུན་རྫོབ་པ་ལ་སོགས་པར་ཞུགས་པ་ཡིན་ཡང སྟོང་ཕྱོགས་ཀྱི་ལྟ་བ་མ་ནོར་བ་ཉིད་པར་སྨྲ་བའང་ལེགས་པར་བཀག་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་སྟོང་པ་དོན་བྱེད་རུང་སྟོང་གི་སྟོང་པར་མ་སོང་བར་རང་བཞིན་མེད་ཀྱང་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་འཇོག་ས····ཡོད་པ་ཞིག་དགོས་ཏེ། བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས། དེ་ལྟར་ན་ཡང་དོན་གང་ཞིག ,སྐྱེས་པ་ལ་ནི་འོང་བ་དང་། །དེ་བཞིན་འགགས་ལ་འགྲོ་བ་མེད། །དེ་ལ་ངེས་པར་རང་བཞིན་མེད་དོ། །གལ་ཏེ་དེ་ལ་རང་བཞིན་མེད་ན་ཅི་ཞིག་ཡོད་ཅེ་ན་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། གང་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་དང་རྣམ་པར་བྱང་བས་རྒྱུ་བྱས་པའི་ངོ་བོ་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་དེ་ཡོད་ལ། ཞེས་གསུངས་ཏེ། འདིས་ནི་རང་བཞིན་མེད་ན་དེ་ནས་ཅི་ཞིག་ཡོད་ཅེས་པའི་ལན་གསལ་བར་མཛད་དོ། །སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱིས་ཀྱང་ཡོད་པ་དང་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་ཁྱད་པར་གསལ་བར་ཕྱེ་ནས་ལན་མཛད་དེ། རབ་བྱེད་ཉི་ཤུ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས། སྨྲས་པ། གལ་ཏེ་དུས་ཀྱང་མེད་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་དང་ཚོགས་པའང་མེད་

ན་གཞན་ཅི་ཞིག་ཡོད། དེ་ལྟ་བས་ན་དེ་ནི་མེད་པ་བར་སྣ་བ་ཉིད་ཡིན་ནོ། །བཤད་པ་མ་ཡིན་ཏེ་ཇི་ལྟར་ཁྱོད་དུས་ལ་སོགས་པ་དག་ངོ་བོ་ཉིད་ལས་ཡོད་པར་ཡོངས་སུ་རྟོག་པར་བྱེད་པ་དེ་ལྟར་མི་འཐད་པར་ཟད་ཀྱི། དེ་དག་བརྟེན་ནས་གདགས་པར་ནི་གྲུབ་བོ་ཞེས་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་འདོད་པ་ལྟར་གྱི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་མི་འཐད་དོ་ཞེས་བཀག་པ་ཡིན་གྱི། བརྟེན་ནས་གདགས་པར་ནི་གྲུབ་བོ་ཞེས་རྟེན་འབྲེལ་ཡོད་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ན་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དང་ཡོད་མེད་བཞི་པོ་དེ་ཕྱེད་ན་ལོག་རྟོག་དཔག་དུ་མེད་པ་ཟློག་པར་འགྱུར་ཞིང་རང་བཞིན་ཡོད་པ་འགོག་པའི་རིགས་པ་རྣམས་ལ་ཡོད་པ་ཙམ་འགོག་པར་འཁྲུལ་བ་མི་སྐྱེ་བས། དངོས་པོར་སྨྲ་བ་མཁས་པ་རྣམས་ལ་དབུ་མ་བས་ལན་འདེབས་པའི་གཙོ་བོ་ནི་བཞི་པོ་དེའི་སྒོ་ནས་ཡིན་པས་ཅུང་ཟད་བཤད་པ་ཡིན་ནོ།།

གཉིས་པ་གནོད་བྱེད་བརྗོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྐྱོན་མི་ཕྱིན་པར་བསྟན་པ་ལ་བཞི། རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་མི་བཟོད་བརྟགས་ནས་བཀག་པས་སྐྱོན་འཕྱིན་མི་ནུས་པ་དང་། ཚད་མས་གྲུབ་མ་གྲུབ་བརྟགས་ནས་འགོག་པས་སྐྱོན་འཕྱིན་མི་ནུས་པ་དང་། མུ་བཞིའི་སྐྱེ་བ་ཡིན་མིན་བརྟགས་ནས་འགོག་པས་སྐྱོན་འཕྱིན་མི་ནུས་པ་དང་། དངོས་པོ་ཡོད་མེད་སོགས་ཀྱི་མུ་བཞི་ཁ་འགོག་པ་གནོད་བྱེད་དུ་མི་རུང་བར་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ནི། གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་འདི་དག་དོན་ཡིན་ལུགས་ལ་ཡོད་དམ་མེད་སྐྱེའམ་མི་སྐྱེ་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པའི་སྒོ་ནས་ཚུལ་བཞིན་དུ་དཔྱོད་པ་ནི། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པ་དང་མཐར་ཐུག་དཔྱོད་པའི་རིགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ལ། རིགས་པ་དེས་གཟུགས་སོགས་ཀྱི་སྐྱེ་བ་དཔྱད་བཟོད་པར་ནི་ཁོ་བོ་ཅག་མི་འདོད་པས་བདེན་དངོས་སུ་ཐལ་བའི་སྐྱོན་མེད་དོ། །གལ་ཏེ་དེ་དག་རིགས་པས་དཔྱད་མི་བཟོད་ན་རིགས་པས་ཁེགས་པའི་དོན་ཡོད་པར་ཇི་ལྟར་འཐད་སྙམ་ན། འདི་ནི་རིགས་པས་དཔྱད་མི་བཟོད་པ་དང་རིགས་པས་གནོད་པ་གཉིས་གཅིག་ཏུ

འཕྲུལ་བ་སྟེ་དེ་འདྲ་བ་མང་པོ་ཞིག་ན་རེ། དེ་ཉིད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་འགོག་རྒྱུད་འོན་
ཀྱང་སྐྱེ་བ་སོགས་ཡོད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བ་ནི་བབ་ཅོལ་ཡིན་པས་ཁོ་བོ་ཅག་མི་འདོད་དོ། །རིགས་
པས་དཔྱད་བཟོད་མི་བཟོད་ཀྱི་དོན་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པ་དེས་རྙེད་མ······
རྙེད་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས། ཁོ་བོ་ཅག་གི་རྣམ་པར་དཔྱོད་པ་ནི་
རང་བཞིན་འཚོལ་བ་ལྷུར་བྱེད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། གཟུགས་སོགས་
ལ་སྐྱེ་འགག་ལ་སོགས་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་འཚོལ་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་ན་གཟུགས་ལ་
སོགས་པ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་འགག་ཡོད་མེད་བཙལ་བ་ཡིན་གྱི། རིགས་པ་དེས་
སྐྱེ་འགག་ཙམ་འཚོལ་བ་མིན་ནོ། །དེས་ན་རིགས་པ་དེ་ལ་དེ་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ་དེ་
ཁོ་ན་ཉིད་དུ་སྐྱེ་འགག་སོགས་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱོད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་བུའི་རིགས་
པ་དེས་དཔྱད་པའམ་བཙལ་བ་ན་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མ་རྙེད་པ་ལ་དཔྱད་མི······
བཟོད་པ་ཞེས་ཟེར་ལ་རིགས་པ་དེས་མ་རྙེད་པ་ཙམ་གྱིས་ཁེགས་པ་མིན་གྱི། ཡོད་ན་རིགས་
པ་དེས་འགྲུབ་དགོས་པ་ལས་དེས་མ་གྲུབ་ན་ཁེགས་པ་ཡིན་ནོ། །གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་
སྐྱེ་འགག་རྣམས་ཀྱང་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པས་འགྲུབ་པ་ཡིན་གྱི། དེ་དག་ཡོད་ཀྱང་རིགས་ཤེས་
ཀྱིས་མི་འགྲུབ་པས་དེས་མ་རྙེད་པས་དེ་དག་ཇི་ལྟར་ཁེགས་ཏེ། དཔེར་ན། མིག་གི་ཤེས་
པས་སྒྲ་མ་རྙེད་ཀྱང་དེས་མི་ཁེགས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་སྐྱེ་འགག་ལ་སོགས་པ་རང་གི་ངོ་
བོས་གྲུབ་པའམ་དེ་ཁོ་ནར་གྲུབ་ན་རིགས་པ་དེས་དེ་རྙེད་དགོས་ཏེ། རིགས་པ་དེས་གཟུགས་
སོགས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་འགག་ཡོད་མེད་ཚུལ་བཞིན་དུ་དཔྱོད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་
རོ། །དེ་ལྟ་བུ་དེས་སྐྱེ་བ་སོགས་མ་རྙེད་པས་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའམ་དེ་ཁོ་ནར་གྲུབ་པའི་
སྐྱེ་འགག་སོགས་འགོག་པ་ཡིན་ཏེ། རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་ན་དེས་རྙེད་དགོས་པ་ལས་མ་རྙེད་
པའི་ཕྱིར་རོ། །དཔེར་ན། ཤར་ཕྱོགས་སུ་བུམ་པ་ཡོད་ན་རྙེད་པར་ངེས་པའི་འཚོལ་མཁན་

གྱིས་ཤར་དུ་ནུབ་པ་བཙལ་བའི་ཚེ་མ་རྙེད་ན་དེས་ཤར་ན་ནུབ་པ་ཡོད་པ་ཁེགས་པ་ཡིན་གྱི།
ནུབ་པ་ཡོད་པ་ཙམ་དེས་ཇི་ལྟར་ཁེགས། དེ་བཞིན་དུ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་བ་ཡོད་ན
རྙེད་པར་ངེས་པའི་དབུ་མ་པའི་རིགས་པས་བཙལ་བ་ན་སྐྱེ་བ་མ་རྙེད་པ་དེས་རང་བཞིན
ནམ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་བ་ཁེགས་པ་ཡིན་གྱི། སྐྱེ་བ་ཙམ་ཇི་ལྟར་ཁེགས། དེ་ལྟར་
ཡང་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས། དེའི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་རིགས་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ན
དབང་པོ་དང་ཡུལ་དང་རྣམ་པར་ཤེས་པ་རྣམས་ལ་ཡོད་པའི་ངོ་བོ་མེད་པས་རང་གི་ངོ་བོས
གྲུབ་པ་མེད་དོ། །གལ་ཏེ་འདི་རྣམས་རང་གི་ངོ་བོས་འགྲུབ་པར་འགྱུར་ན་ནི་དེའི་ཚེ་འཐད་
པས་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ན་ཆེས་གསལ་བར་ཇི་ལྟར་གནས་པའི་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པ་ཉིད་
དུ་དམིགས་པར་འགྱུར་ན་དམིགས་པའང་མ་ཡིན་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་ངོ་
ཞེས་བྱ་བར་གྲུབ་བོ། །ཞེས་གསལ་བར་གསུངས་སོ། གཟུགས་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་ཀུན་རྫོབ་
པ་འདི་རྣམས་ཡོད་དུ་ཆུག་ཀྱང་དེ་ཁོ་ན་ལ་དཔྱོད་པའམ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་
རིགས་པས་གཏན་མི་འགྲུབ་པས་དེ་དག་ལ་རིགས་པའི་བརྟག་པ་མི་འཇུག་གོ་ཞེས་སློབ་
དཔོན་འདིས་ཡང་ཡང་གསུངས་ཤིང་། རིགས་པའི་དཔྱད་པ་བྱས་ནས་རིགས་པ་དེས་མ་
རྙེད་པ་ན་ཀུན་རྫོབ་པ་དེ་དག་འཇིག་པ་ལ་ཀུན་རྫོབ་འཇོག་པ་ལ་མི་མཁས་པ་ཞེས་མང་དུ་
གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་འདི་དག་དགག་
པར་ནུས་ན་གཟུགས་དང་ཚོར་བ་ལ་སོགས་པའི་ཀུན་རྫོབ་པ་འདི་དག་ལ་རིགས་པའི་བརྟག་
པ་ཤིན་ཏུ་གཞུག་དགོས་པ་ཡིན་ན། དེ་འདྲ་བ་ནི་སློབ་དཔོན་འདིའི་གཞུང་ལས་རྣམ་པ་
ཐམས་ཅད་དུ་བཀག་པས་ན་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་མ་རྙེད་པའི་དོན་
རིགས་པས་གནོད་པའི་དོན་དུ་འདོད་པ་ནི་དབུ་མའི་ཚུལ་ལས་ཆེས་ཆེར་འཁྲུམས་པ་ཡིན་ནོ།།
དེ་བཞིན་དུ་འཕགས་པའི་མཉམ་གཞག་གིས་ཀྱང་གཟུགས་སོགས་ཀྱི་སྐྱེ་འགག་མ་གཟིགས་པ་

ཡིན་གྱི། དེས་སྐྱེ་འགག་སོགས་མེད་པར་གཟིགས་པ་ག་ལ་ཡིན། རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་ཀྱང་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་མ་རྙེད་པ་ཡིན་གྱི། སྐྱེ་འགག་སོགས་མེད་པར་འཇལ་བ་མིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་རིགས་པས་དཔྱད་མི་བཟོད་པ་དང་རིགས་པས་གནོད་པ་གཉིས་དང་འཕགས་པའི་མཉམ་གཞག་གི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་སྐྱེ་འགག་མ་གཟིགས་པ་དང་མེད་པར་གཟིགས་པ་གཉིས་དང་། རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་སྐྱེ་འགག་ཐ་སྙེད་པ་དང་སྐྱེ་འགག་མེད་པ་རྙེད་པ་གཉིས་མ་ཕྱེད་པར་གཅིག་ཏུ་བཟུང་བ་འདིས་ད་ལྟ་བ་རྣམས་ལྟ་ཅི་སྨོས་ཏེ། སྔོན་གྱི་མཁས་པ་འགའ་རེ་ལའང་འཁྲུལ་བ་བསྐྱེད་སྣང་བས། བློ་གྲོས་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཞིབ་ཏུ་དཔྱོད་ལ་དེ་དག་ཕྱེད་པར་གྱིས་ཤིག །

དེ་ལྟར་ན་ཁོ་བོ་ནི་དོན་དམ་པའི་ཡུལ་ཅན་གྱི་ཚད་མ་ལས་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་རྣམས་སྟོབས་ཆེ་བ་དང་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པས་དོན་དམ་པའི་ཡུལ་ཅན་གྱི་ཚད་མ་ལ་གནོད་པར་འདོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །འོན་ཀྱང་དེ་ཁོ་ན་ལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་ཐ་སྙད་པའི་གཟུགས་ཚོར་ལ་སོགས་པ་ལ་དཔྱད་ནས་དེས་མ་རྙེད་པ་ན་རིགས་པ་དེ་དག་གིས་ཁེགས་པར་འདོད་ན་ནི་དེས་ཕར་ལ་མི་ཁེགས་པར་མ་ཟད་དེ་ལྟར་འགོག་མཁན་ལ་འཇིག་རྟེན་གྲགས་པའི་ཚད་མས་གནོད་པ་ཡིན་ཏེ། དབུ་མ་ལ་འཇུག་པ་ལས། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ལ་འཇིག་རྟེན་མི་གནོད་ན།། འཇིག་རྟེན་ཉིད་ལྟོས་འདི་ནི་དགག་པར་གྱིས། །ཁྱོད་དང་འཇིག་རྟེན་འདིར་རྩོད་གྱིས་ཤིག་དང་། །ཕྱི་ནས་སྟོབས་ལྡན་བདག་གིས་བརྟེན་པར་བྱ། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དེའི་འགྲེལ་བར་ཡང་། ཁོ་བོ་ཅག་ནི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཀུན་རྫོབ་བཟློག་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཤིན་ཏུ་ཚེགས་ཆེ་བར་གནས་པར་གྱུར་གྱི་ཁྱོད་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཀུན་རྫོབ་སོལ་ཅིག གལ་ཏེ་ཁྱོད་ལ་འཇིག་རྟེན་གྱིས་གནོད་པར་མི་འགྱུར་ན་ངས་ཀྱང་ཁྱོད་ལ་སྟོངས་གྲོགས་བྱའོ། །འཇིག་རྟེན་གྱིས་ནི་གནོད་པའང་ཡིན་ཏེ། ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལ་ཁོ་བོ་ཅག

ནི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཀུན་རྫོབ་བཟློག་པའི་ཕྱིར་དུ་ཤིན་ཏུ་ཚོགས་ཆེ་བར་གནས་ཞེས་པ་ནི། མིག་གི་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡུལ་ཅན་འཁྲུལ་བ་དང་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཡུལ་གྱི་འཁྲུལ་སྣང་འདི་སྤྱང་པའི་ཕྱིར་དུ་ལམ་ལ་འབད་པ་ལ་ཟེར་བས་དེ་དག་རིགས་པའི་དགག་བྱར་མི་འདོད་ཀྱི། ལམ་གོམས་པའི་དགག་བྱར་བྱེད་པའོ། །ཁྱོད་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཀུན་རྫོབ་སོལ་ཅིག་ཅེས་སོགས་ནི། དབུ་མ་པས་གཞན་དབང་རྫས་ཡོད་འགོག་ན་ངས་ཀྱང་ཁྱོད་ཀྱི་ཀུན་རྫོབ་རིགས་པས་དགག་གོ་ཞེས་མགོ་བསྒྲེ་བྱས་པ་ལ་ཁོ་བོས་གཞན་དབང་གི་རང་བཞིན་འགོག་ནུས་པ་ལྟར། ཁྱོད་ཀྱིས་ཀུན་རྫོབ་རིགས་པས་འགོག་ནུས་ན་ཁོ་བོས་ཀྱང་ཁྱོད་ལ་དེའི་གྲོགས་བྱའོ་ཞེས་པ་སྟེ། འདིས་ནི་རིགས་པས་ཁེགས་ན་ཁོ་བོ་འདི་བཟློག་པའི་ཕྱིར་དུ་ལམ་སྒོམ་པའི་དཀའ་སྤྱད་མི་དགོས་པས་འདོད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྟོན་པས་ན་ཀུན་རྫོབ་པ་རྣམས་རིགས་པས་མི་ཁེགས་པར་བསྟན་ཏོ། །མི་ཁེགས་པར་མ་ཟད་བཀག་ན་འཇིག་རྟེན་གྱི་གྲགས་པས་གནོད་དོ་ཞེས་གསུངས་པས་དེ་འདྲ་བའི་རིགས་པ་ལྟར་སྣང་ལ་ནི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པས་གནོད་པས་དེ་དག་ལས་སྟོབས་ཆེ་བའང་འདོད་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་རིགས་པའི་དཔྱད་པ་བཅུག་ནས་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་ལ་སོགས་པའི་ཀུན་རྫོབ་པ་རྣམས་བཀག་པ་ན་རིགས་པ་དེས་མི་རྙེད་པ་ཡིན་གྱི་ཁེགས་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཁ་ཅིག་གཟུགས་སོགས་ཐ་སྙད་དུ་མི་འགོག་པའི་དོན་གནག་ཇི་ལ་སོགས་པ་འཇིག་རྟེན་པ་རང་དགའ་བའི་ངོར་མི་འགོག་པ་ཡིན་གྱི། དེ་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་འགོག་པར་སྨྲ་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་མི་འཐད་དེ། རྟག་ལྡན་ལ་དེ་ཉིད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་འགོག་མི་འགོག་ལ་རྟོགས་པ་ཡོད་ཀྱི། གྲུབ་མཐས་བློ་མ་བསྒྱུར་པའི་ངོར་མི་འགོག་པ་ལ་རྟོགས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་དང་། དེ་ཉིད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་འགོག་ན་དགག་པ་དེ་ཐ་སྙད་དུ་བྱ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ཉིད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་སྐྱེ་བ་ཐམས་ཅད་མི་འགོག་པ་ནི་སློབ་དཔོན་ཟླ་

བ་གྲགས་པས་ཀྱང་གསལ་བར་གསུངས་ཏེ། བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས། གལ་ཏེ་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་འདིས་སྐྱེ་བ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་བཀག་པ་ལས་འདུས་བྱས་སྐྱེ་བ་མེད་པར་···བསྟན་པར་འདོད་ན་ནི་དེའི་ཚེ་དེ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་ཉིད་དུ་མི་འགྱུར་གྱི། མོ་གཤམ་གྱི་བུ་ལ་སོགས་པ་དག་གིས་ཉེ་བར་གཞལ་བར་འགྱུར་བ་ཞིག་ན། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་མེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་འཇིགས་པས་དེ་དག་དང་བསྟུན་པར་མི་བྱེད་ཀྱི། དེ་དང་མི་འགལ་བ་སྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པ་དག་དང་ནི་བྱེད་དོ། །ཞེས་གསལ་བར་གསུངས་སོ། །རྣམ་པར་དཔྱོད་པ་འདིས་ཞེས་པ་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པའོ། །སྐྱེ་བ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་བཀག་པ་ཞེས་པ་ནི་དགག་བྱ་ལ་ཁྱད་པར་མ་སྦྱར་བར་སྐྱེ་བ་ཡིན་ཚད་ཐམས་ཅད་······བཀག་ཅེས་པའོ། །མོ་གཤམ་ཞེས་སོགས་ཀྱི་དོན་ནི་སྐྱེ་བ་ཐམས་ཅད་བཀག་ན་མོ་གཤམ་གྱི་བུ་དང་རི་བོང་གི་རྭ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་དུ། དོན་བྱེད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་སྟོང་པའི་དངོས་མེད་དུ་འགྱུར་ལ་དེ་ལྟ་ན་རྟེན་འབྲེལ་མེད་པའི་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་བའི་འཇིགས་པས་དོན་··བྱེད་པའི་ནུས་པ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའི་མོ་གཤམ་གྱི་བུ་ལ་སོགས་པའི་སྐྱེ་བ་མེད་པ་དང་···མི་འདྲ་ཡི། སྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པ་དང་འདྲ་བས་ན་བདེན་པའམ་རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེ་བ་འགོག་ཅེས་པའོ། །ཡང་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས། གལ་ཏེ་མིག་ལ་སོགས་པ་རྣམས་མི་སྲིད་ན་དེའི་ཕྱིར་ཇི་ལྟར་མིག་ལ་སོགས་པའི་དབང་པོ་འདི་རྣམས་ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་ངོ་····བོར་རྣམ་པར་གཞག་ཅེ་ན། ཅི་ཁོ་བོ་ཅག་གིས་འདི་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་བཀག་གམ། གལ་ཏེ་མིག་ལ་སོགས་པ་རྣམས་འགོག་པར་སྒྲུབ་པས་དེ་ཇི་ལྟར་མ་བཀག་ཅེ་ན། ཁོ་བོ་ཅག་གི་རྣམ་པར་དཔྱོད་པ་ནི་རང་བཞིན་འཚོལ་བ་ལྷུར་བྱེད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། །ཁོ་བོ་ཅག་ནི་འདིར་དངོས་པོ་རྣམས་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་འགོག་གི མིག་ལ་སོགས་པ་བྱས་ཤིང་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཉིད་ནི་མི་འགོག་གོ །དེའི་

ཕྱིར་དེ་ཡོད་པས་གང་ཞིག་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཉིད་དུ་བསྐྱེད་པ་མིག་ལ་སོགས་པ་ཡོད་པ་ཉིད་
ངོ་ཞེས་རིགས་པས་འདི་ཙམ་ཞིག་འགོག་ལ། འདི་ཙམ་ཞིག་མི་འགོག་ཅེས་ཤིན་ཏུ་གསལ་
བར་གསུངས་པས་འདི་ལྟར་འབྱེད་པ་ནི་སྐབས་གཅིག་ཏུ་གསུངས་ན། མ་གསུངས་པ་ཐམས་
ཅད་ལའང་འདྲ་བས་ཅི་ནས་ཀྱང་སྦྱར་དགོས་སོ། །དེས་ན་རང་གི་ངོས་ནས་བཙལ་བ་ཡུལ་
སྟེང་དུ་ཡོད་པའི་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པ་རིགས་པས་འགོག་ལ། ཡོད་པ་ཙམ་མི་འགོག་པ་ནི་
རིགས་པ་རྣམས་རང་བཞིན་འཚོལ་བ་ལྟར་བྱེད་པར་གསུངས་པས། རིགས་པ་ནི་རང་བཞིན་
ཡོད་མེད་འཚོལ་བ་ཡིན་པས་དེས་བཀག་པའང་རང་བཞིན་བཀག་ཅེས་པའི་དོན་ཡིན་པས་
འདི་གཉིས་ཕྱེད་པར་བྱའོ། །དེ་འདྲ་བའི་ལས་འབྲས་རྣམས་མི་འགོག་པར་མ་ཟད་དབུ་མ
པས་དེ་ཁས་བླང་དགོས་པར་གསུངས་ཏེ། ལུང་དེའི་འགྲེལ་ཉིད་ནས། དེའི་ཕྱིར་མཁས
པས་འཇིག་རྟེན་པའི་དོན་ལ་ཇི་སྐད་བཤད་པའི་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མཐོང་བ
དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པ་མ་བཙུག་པར་ལས་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ
ཉིད་དུ་ཁས་བླངས་ཏེ། སྤྲུལ་པ་ལས་སྤྲུལ་པ་འབྱུང་བའི་ཚུལ་དུ་འཇིག་རྟེན་པ་ཐམས་ཅད
ཁས་བླང་བར་བྱའོ། །ཞེས་སོ། །དེ་ལྟར་ན་རང་གིས་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་པར
བཞག་པ་བྱས་པའི་དོན་དམ་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་རིགས་པས་ཀུན་རྫོབ་པའི་རྣམ་པར
བཞག་པ་ལ་གནོད་ན་ནི་བདེན་པ་གཉིས་རྣམ་པར་འཇོག་པའི་རྣམ་གཞག་ལ་ནང་འགལ
བྱུང་བ་ཡིན་པས། བདེན་པ་གཉིས་རྣམ་པར་འཇོག་པ་ལ་ཕུལ་དུ་བྱུང་བའི་མཁས་པར་ཇི
ལྟར་རུང་། རྣམ་གཞག་དེ་གཉིས་ལ་ནང་འགལ་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མེད་ན་ནི་དོན་དམ་གཏན
ལ་འབེབས་པའི་རིགས་པས་ཀུན་རྫོབ་པའི་རྣམ་པར་བཞག་པ་སུན་འབྱིན་པ་འགལ་བ་ཡིན
ནོ། །ཚིག་གསལ་ལས་ཀྱང་། ཁྱོད་ནི་དོན་དམ་པ་དང་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་ལ་མི་མཁས
པས་ལ་ལར་འཐད་པ་བཙུག་ནས་རིགས་པ་མ་ཡིན་པ་ལས་དེ་རྣམ་པར་འཇིག་པར་བྱེད་པ

ཡིན་ནོ། །ཁོ་བོ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་རྣམ་པར་འཇོག་པ་ལ་མཁས་པའི་ཕྱིར་འཇིག་རྟེན་པའི་ཕྱོགས་ཉིད་ལ་གནས་ཏེ། ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་བསལ་བའི་ཕྱིར་བཀོད་པའི་འཐད་པ་གཞན་འཐད་པ་གཞན་གྱིས་ཟློག་པར་བྱེད་ཅིང་། འཇིག་རྟེན་པའི་རྒན་རབས་ལྟར་འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་ལུགས་ལས་ཉམས་པ་ཕྱོད་ཁོ་ན་ཟློག་པར་བྱེད་པ་ཡིན་གྱི། ཀུན་རྫོབ་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཀུན་རྫོབ་ལས་ཉམས་པའི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་ཁོ་ན་འགོག་གི ཀུན་རྫོབ་མི་འགོག་གོ་ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དེ་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པའི་དཔྱད་པ་བཙུག་ནས་ཀུན་རྫོབ་པ་རྣམས་འཇིག་པ་ལ་བདེན་གཉིས་འཇོག་པ་ལ་མི་མཁས་པར་གསུངས་པས། ཀུན་རྫོབ་པའི་གཟུགས་སོགས་རིགས་པས་འགོག་པ་ནི་སློབ་དཔོན་འདིའི་དགོངས་པ་གཏན་མ……ཡིན་ནོ། །མདོར་ན་དབུ་མ་བར་མ་ཟད་རང་སྡེ་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་པར་བཞག་པ་བྱེད་པའི་འཕགས་ཡུལ་གྱི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱི་ལུགས་ལ། གང་ཟག་གཞན་གྱིས་ཁོའི་བདེན་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ་འགལ་འདུ་སྦྲིག་པ་ཡོད་སྲིད་ཀྱང་། ཁོ་རང་གིས་རྣམ་གཞག་བྱས་པའི་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་དོན་དམ་པའི་ཕྱོགས་ཀྱི་རིགས་པས་ཀུན་རྫོབ་པའི་དོན་རྣམས···སུན་འབྱིན་པར་འདོད་པ་ནི་གཅིག་ཀྱང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཁོ་བོ་ཅག་སྨྲའོ།།

གཉིས་པ་ཚད་མས་གྲུབ་མ་གྲུབ་བརྟགས་ནས་འགོག་པས་སུན་འབྱིན་མི་ནུས་པ་ནི། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཁས་ལེན་པ་ནི་ཚད་མས་མ་གྲུབ་པར་མི་འདོད་ཀྱི་ཚད་མས་གྲུབ་པ……ཡིན་ནོ། །འོ་ན། རྣམ་ཀུན་འཇིག་རྟེན་ཚད་མིན་ཞེས་གསུངས་པ་ཇི་ལྟར་འཐད་སྙམ་ན། འདིས་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་མིག་ལ་སོགས་པའི་ཤེས་པ་རྣམས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་ཚད་མ་ཡིན་པ···བཀག་གི་ཡུལ་ཐམས་ཅད་ལ་ཚད་མ་ཡིན་པ་བཀག་པ་མིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡང་། འཇུག་འགྲེལ་ལས། དེ་ལྟར་ན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བསམ་པ་ལ་འཕགས་པ་རྣམས་ཁོ་ན་ཚད་མ་ཡིན་གྱི། འཕགས་པ་མ་ཡིན་པ་དག་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཅི་སྟེ་འཇིག་རྟེན་ཀྱི་གནོད་པ་བརྗོད་པར་

འཇོག་པས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྣམ་པར་དཔྱོད་པ་ལ་འཇིག་རྟེན་གྱི་མཐོང་བའང་ཚད་མར་ཁས·····
ལེན་ན་དེ་ལྟ་ཡིན་དང་། གལ་ཏེ་འཇིག་རྟེན་ཚད་མ་ཡིན་ན་ནི། །འཇིག་རྟེན་དེ་ཉིད་
མཐོང་བས་འཕགས་གཞན་གྱིས། །ཅི་དགོས་འཕགས་པའི་ལམ་གྱིས་ཅི་ཞིག་བྱ། །བླུན་
པོ་ཚད་མར་རིགས་པའང་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་ལ། དེའི་འགྲེལ་དུ། མིག་ལ་
སོགས་པ་དག་ཁོ་ནས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ངེས་པའི་ཕྱིར་འཕགས་པའི་ལམ་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱ······
བའི་ཕྱིར་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ཐོས་པ་དང་བསམ་པ་དང་སྒོམ་པ་ལ་སོགས་པ་ལ་བསྒྲིམ་པ་འབྲས
བུ་དང་བཅས་པ་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་བ་ཞིག་ན་དེ་ནི་དེ་ལྟར་ཡང་མ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར།
རྣམ་ཀུན་འཇིག་རྟེན་ཚད་མིན་དེ་ཡི་ཕྱིར། །དེ་ཉིད་སྐབས་སུ་འཇིག་རྟེན་གནོད་པ་མེད།།
ཅེས་གསུངས་པས་སོ། །རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས་ཀྱང་། དེ་རྣམས་ཀྱི་ཡོད་པ་
ཉིད་དུ་ལྟ་བ་ནི་དེ་ཉིད་མཐོང་བ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བར་གྲུབ་བོ། །དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་བཅོམ
ལྡན་འདས་ཀྱིས། མིག་དང་རྣ་བ་སྣ་ཡང་ཚད་མ་མིན། །ཞེས་སོགས་གྲངས་པས་ན་ཡུལ
ཁྱད་པར་ཅན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་ཚད་མ་ཡིན་པ་བཀག་གི་ཡུལ་གཞན་ལ་མ་ཡིན་པ་ཤེས་ཤིན་ཏུ
གསལ་བར་སྣང་ངོ་། །དེ་ལྟར་མ་བྱས་ན་འབྲེལ་མེད་དུའང་འགྱུར་ཏེ་མིག་ལ་སོགས་པའི་
ཤེས་པ་འདི་དག་ཐ་སྙད་པའི་དོན་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་ལ་ཚད་མ་ཡིན་ན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བལྟ·····
བའི་ཕྱིར་དུ་འཕགས་ལམ་བཙལ་མི་དགོས་པར་ཐལ་ལོ་ཞེས་སྨྲ་ན་ནི་མིག་གི་ཤེས་པས·········
གཟུགས་ཤེས་ན་སྒྲ་ཉན་པ་ལ་རྣ་བ་དོན་མེད་དུ་ཐལ་ཞེས་པ་དང་འདྲ་ལ་གཟུགས་སྒྲ་སོགས···
བལྟ་བའི་ཕྱིར་དུ་འཕགས་ལམ་འཚོལ་བ་དོན་མེད་དུ་ཐལ་ཟེར་ན་ནི་ཤིན་ཏུ་འདོད་པས་དེས
མི་འདོད་པ་ཅི་ཞིག་སྐྱུབ། འོ་ན་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས། གང་ཡང་འདིས་དབང་
པོའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་འདི་མངོན་སུམ་ཉིད་དུ་སྒྲོ་བཏགས་ནས་གཞན་ཚད་མ་ཉིད་དུ་རྟོག·····
པར་བྱེད་པ་དེ་ཡང་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མ་འབྲེལ་བ་ཞིག་གོ །མི་བསླུ་བའི་ཤེས་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་ན

ཚད་མ་ཉིད་དུ་མཐོང་ན་རྣམ་པར་ཤེས་པའང་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་འདུས་བྱས་ཡིན་པའི···
ཕྱིར་བརྟེན་པ་བསླུ་བའི་ཆོས་ཅན་དང་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་གསུངས་སོ། །གང་ཞིག་བརྟེན་པ་
བསླུ་བའི་ཆོས་ཅན་དང་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་ཡིན་པ་དེ་ནི་མི་བསླུ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་པ་གཞན་དུ་
གནས་པའི་དངོས་པོ་ལ་རྣམ་པ་གཞན་དུ་སྣང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་གྱུར་པ་ནི་ཚད་མ་
ཉིད་དུ་བརྟག་པར་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཚད་མ་ཉིད་དུ་
ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་མིག་ལ་སོགས་པའི་ཤེས་པ་རྣམས་ཚད་མ་ཡིན་པ་སྤྱིར་
བཀག་པ་ཇི་ལྟར་དྲང་སྙམ་ན་འདི་ནི། མིག་དང་རྣ་བ་སྣ་ཡང་ཚད་མ་མིན། །ཞེས་
སོགས་དང་མི་འདྲ་བར་དོགས་པའི་གནས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་ཞིབ་ཏུ་བཤད་པར་བྱའོ། །དེ་
ལྟར་མིག་གི་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་མངོན་སུམ་ཡིན་པ་དང་ཚད་མ་ཡིན་པ་བཀག་པ་ནི···
རྟོག་གེ་བའི་འདོད་པ་བཀག་པ་ཡིན་པས་ཐོག་མར་དེའི་འདོད་ལུགས་བརྗོད་ན། བཞི་བརྒྱ་
བའི་འགྲེལ་བ་ལས། རྟོག་གེ་བ་འདི་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་དོན་ལ་གཏན་མ་བྱང་བའི་ཕྱིར་
བྱིས་པ་གཞོན་ནུ་ལྟར་ཇི་དང་པོ་ཁོ་ན་ནས་སྦྱང་བར་བྱ་བར་འགྱུར་བ་ཡིན་པས་དེ་བསྟན···
པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཁྱོད་ཀྱི་མངོན་སུམ་གང་ཞིག་ཡིན་ཞེས་བརྒལ་ཞིང་བརྟག་པར་བྱའོ། །
སྨྲས་པ། ཤེས་པ་མངོན་སུམ་ཡིན་ནོ། །ཤེས་པ་ཇི་འདྲ་བ་ཞིག གང་རྟོག་པ་དང་བྲལ་
བའོ། །རྟོག་པ་འདི་ཅི་ཞིག གང་དོན་ལ་མིང་དང་རིགས་སུ་ལྷག་པར་སྒྲོ་འདོགས་པར་
ཞུགས་པའི་འདུ་ཤེས་གཡེར་པོ་སྟེ། དེ་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་དབང་པོའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལྔ་
ནི་ཡུལ་གྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་བརྗོད་དུ་མེད་པ་ཙམ་ཞིག་ལ་འཇུག་པའི་ཕྱིར་མངོན་སུམ་གྱི···
སྒྲས་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། རྟོག་པ་དང་བྲལ་ཞིང་མ་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་
པ་ནི་མངོན་སུམ་ཉིད་དུ་འདོད་དོ། །དེ་ལ་མ་འཁྲུལ་བ་ནི་ཡུལ་གྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཇི་
ལྟར་གནས་པ་ལྟར་འཛིན་པར་བྱེད་པས་དབང་པོའི་ཤེས་པའི་མངོན་སུམ་ལྔ་ཁས་རང···

མཚན་འཛལ་བས་ན་གཟུགས་སྒྲ་ལ་སོགས་པའི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ནི་མངོན་སུམ་ལྷ་བོ་དེ·····
དག་གི་གཞལ་བྱ་ཡིན་པས། དེ་དག་ཚད་མར་འགྲོ་ས་ཡང་ཡུལ་ལྷ་བོ་དེའི་རང་གི་མཚན་
ཉིད་ཡིན་པར་འདོད་དོ། །སློབ་དཔོན་འདི་ནི་འཆད་པར་འགྱུར་བ་ལྟར་རང་གི་ངོ་བོས་
གྲུབ་པའམ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ནི་ཐ་སྙད་དུའང་མི་བཞེད་པས་དབང་པོའི་ཤེས་
པ་དེ་རྣམས་རང་མཚན་ལ་ཚད་མར་ག་ལ་བཞེད། དེས་ན་འདིར་དེ་དག་ཚད་མ་ཡིན་པ་
བཀག་པ་ནི་དེ་རྣམས་ཡུལ་ལྷའི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ལ་ཚད་མར་འདོད་པ་འགོག་པ་ཡིན་ལ།
འགོག་ཚུལ་ནི་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་རྣམ་ཤེས་རྣམས་བརྫུན་པ་བསླུ་བར་གསུངས་པ་དེས·····
འགེགས་སོ། །དེ་ཡང་བསླུ་བར་གསུངས་པས་མི་སླུ་བ་བཀག་ནས་ཚད་མ་ཡིན་པ་འགོག
སྟེ་མི་སླུ་བ་ནི་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །འོ་ན་བསླུ་ལུགས་གང་ཡིན་སྙམ་ན།
རྣམ་པ་གཞན་དུ་གནས་པའི་དངོས་པོ་ལ་རྣམ་པ་གཞན་དུ་སྣང་བ་ཞེས་གསུངས་པ་འདི་ཡིན་
ཏེ། དབང་ཤེས་རྣམས་ལ་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་ཡུལ་ལྷ་བོ་དེ་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ
གྲུབ་བཞིན་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་དུ་སྣང་བས་ན་དེ་དག་རང་གི་མཚན་ཉིད་ལ་ཚད་མ་མ·····
ཡིན་ནོ་ཞེས་པ་སྟེ། མདོར་ན་དབང་པོའི་ཤེས་པ་དེ་དག་ཡུལ་ལྷའི་རང་མཚན་ལ་ཚད་མ་མ
ཡིན་ཏེ། ཡུལ་ལྷའི་རང་མཚན་སྣང་བ་ལ་ལྟོས་ཏེ་བསླུ་བའི་ཕྱིར་ཏེ། ཡུལ་ལྷ་རང་གི་མཚན
ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་བཞིན་དུ་རང་མཚན་དུ་སྣང་བའི་ཕྱིར། དཔེར་ན། ཟླ་གཉིས་སྣང་བའི
ཤེས་པ་བཞིན་སྙམ་དུ་དགོངས་པའོ། །འདི་ལ་དངོས་པོར་སྨྲ་བས་ནི་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་ལ
རང་གི་མཚན་ཉིད་དུ་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་ན་དེ་དག་དོན་བྱེད་པའི་ནུས་པ་ཐམས་ཅད
ཀྱིས་སྟོང་པའི་དངོས་མེད་དུ་འདོད་པས། ཡུལ་ལྷའི་རང་མཚན་ལ་མངོན་སུམ་ཚད་མར་མ
སོང་ན་ཡུལ་ལྷ་ལ་ཚད་མར་འགྲོ་ས་མེད་ལ། ཡུལ་ལྷ་ལ་ཚད་མར་སོང་ནའང་དེའི་རང་གི
མཚན་ཉིད་ལ་ཚད་མར་འགྲོ་བར་འདོད་དོ། །སློབ་དཔོན་འདི་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་དམ

ངོ་བོས་གྲུབ་ན་བདེན་པར་འགྱུར་བས་ཡུལ་བདེན་པར་གྲུབ་པ་རྣམ་པར་འཇོག་པའི་ཚད་མ་ལ་རང་མཚན་ལ་ཚད་མར་སོང་བ་དགོས་ཀྱང་ཡུལ་ནི་བརྟེན་པ་ཡིན་པས་དེ་རྣམ་པར་འཇོག་པའི་ཚད་མ་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ལ་ཚད་མར་སོང་བ་མི་དགོས་ཏེ། བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས། འཇིག་རྟེན་པའི་མཐོང་བས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མཐོང་བ་བསལ་བ་རིགས་པའང་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་འཇིག་རྟེན་ཁོ་ན་ལས་ཚད་མ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་དེས་དམིགས་པའི་དོན་ཡང་བརྟེན་པ་བསླུ་བའི་ཆོས་ཅན་ཉིད་དུ་སྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་སོ།།

དེའི་ཕྱིར་རང་མཚན་ལ་ཚད་མ་ཡིན་པ་བཀག་པས་ཚད་མ་ཙམ་ཁེགས་མི་དགོས་པས་ན་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་རྣམས་ལ་ཚད་མ་སྤྱིར་འགོག་པ་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་མི་སླུ་བའི་ཤེས་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་ན་ཚད་མ་ཉིད་དུ་མཐོང་ན་ཞེས་གསུངས་པ་མི་རིགས་ཏེ། ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་གང་ཡིན་ཐམས་ཅད་ལ་ཚད་མ་ཁེགས་པའི་ཕྱིར་དང་། ཚིག་གསལ་ལས་ཀྱང་། དེའི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་ཚད་མ་བཞི་ལས་འཇིག་རྟེན་གྱི་དོན་རྟོགས་པར་རྣམ་པར་འཇོག་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་མངོན་སུམ་དང་རྗེས་དཔག་དང་ལུང་དང་ཉེར་འཇལ་གྱི་ཚད་མའི་རྣམ་གཞག་མཛད་པ་དང་འགལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཚད་མ་དང་གཞལ་བྱ་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་བཀག་གི ཚད་མ་དང་གཞལ་བྱ་ལྟོས་ནས་བཞག་པའི་རྟེན་འབྲེལ་མི་འགོག་སྟེ། དེ་ཉིད་ལས། དེ་དག་ཀྱང་ཕན་ཚུན་ལྟོས་པས་འགྲུབ་པར་འགྱུར་ཏེ་ཚད་མ་དག་ཡོད་ན་གཞལ་བྱའི་དོན་དག་ཏུ་འགྱུར་ལ་གཞལ་བྱའི་དོན་དག་ཡོད་ན་ཚད་མ་དག་ཏུ་འགྱུར་གྱི། ཚད་མ་དང་གཞལ་བྱ་གཉིས་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེས་ན་རབ་རིབ་ལ་སོགས་པའི་ཕྱི་ནང་གི་འཁྲུལ་རྒྱུས་བསླད་པའི་གནོད་པ་མེད་ན་མ་རིག་པས་བསླད་པའི་དབང་གིས་དབང་ཤེས་ལ་སོགས་པ་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་བཞིན་རང་བཞིན་ཡོད་པའི་ཡུལ་འཛིན་པར་སྣང་བའི་འཁྲུལ་བས་ནི་ཐ་སྙད་པའི་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་ལ

མི་གནོད་དོ། །འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། མཐོང་བ་བརྟེན་པའང་རྣམ་པ་གཉིས་འདོད་དེ།།
དབང་པོ་གསལ་དང་དབང་པོ་སྐྱོན་ལྡན་ནོ། །སྐྱོན་ལྡན་དབང་ཅན་རྣམས་ཀྱི་ཤེས་པ་ནི།།
དབང་པོ་ལེགས་གྱུར་ཤེས་ལྟོས་ལོག་པར་འདོད། །གནོད་པ་མེད་པའི་དབང་པོ་དྲུག
རྣམས་ཀྱིས། །བཟུང་བ་གང་ཞིག་འཇིག་རྟེན་གྱིས་རྟོགས་ཏེ། །འཇིག་རྟེན་ཉིད་ལས
བདེན་ཡིན་ལྷག་མ་ནི། །འཇིག་རྟེན་ཉིད་ལས་ལོག་པར་རྣམ་པར་བཞག །ཅེས་ཐ་སྙད་
པའི་ཤེས་པ་དང་ཡུལ་ལ་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ཉིད་ལ་ལྟོས་ཏེ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་མ་ལོག་གཉིས········
གཉིས་སུ་བཞག་གོ །

དབང་པོ་ལ་གནོད་པའི་རྒྱུ་ནང་ན་ཡོད་པ་ནི། འཇུག་འགྲེལ་ལས། དེ་ལ་རབ་རིབ་དང་མིག་སེར་ལ་སོགས་པ་དང་དྷ་ཏུ་ར་ཟོས་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ནི་དབང་པོ་ལ་གནོད་······པའི་རྐྱེན་ནང་ན་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །ཕྱི་རོལ་ན་ཡོད་པ་ནི། དེ་ཉིད་ལས། ཏིལ་མར་དང་ཆུ་དང་མེ་ལོང་དང་ཕུག་ལ་སོགས་པ་ནས་བརྗོད་པའི་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་དང་ཉི་མའི་འོད་ཟེར་ཡུལ་དང་དུས་ཁྱད་པར་ཅན་ཉེ་བར་གྱུར་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ནི། དབང་པོ་ལ་གནོད་པར་བྱེད་པའི་རྐྱེན་ཕྱི་རོལ་ན་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་ནི་དབང་པོ་ལ་གནོད་པར་བྱེད་པ་ནང་ན་ཡོད་པ་དག་མེད་པར་གཟུགས་བརྙན་དང་བྲག་ཆ་དང་སྨིག་རྒྱུ་ལ་ཆུ་ལ་སོགས་པར་འཛིན་པའི་རྒྱུར་འགྱུར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་མིག་འཕྲུལ་མཁན་ལ་སོགས་པས་རབ་ཏུ་སྦྱར་བའི་སྔགས་དང་སྨན་ལ་སོགས་པ་དག་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཡིད་ཀྱི་གནོད་པར་བྱེད་པ་ནི་དེ་དག་དང་། ཡང་དག་པ་མ་ཡིན་པར་བྱས་པའི་གྲུབ་པའི་མཐའ་ལ་སོགས་པ་དག་དང་རྗེས་སུ་དཔག་པ་ལྟར་སྣང་བ་དག་སྟེ། ཞེས་གྲུབ་མཐའ་ངན་པ་དང་གཏན་ཚིགས་ལྟར་སྣང་རྣམས་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་པ་སླད་པའི་རྒྱུར་གསུངས་ཏེ། རྨི་ལམ་ལ་སོགས་པའི་ཡིད་སླད་པའི་རྒྱུ་གཉིད་ལ་སོགས་པའང་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་མ་རིག་པའི་འཛིན་སྟངས

ཀྱི་ཡུལ་ནི་འོག་ནས་འཆད་པ་ལྟར་ཐ་སྙད་དུའང་མེད་མོད་ཀྱང་མ་རིག་པས་བསྒྲད་པའི་·······
གནོད་པ་ནི་འདིར་གནོད་པའི་རྒྱུར་མི་གཟུང་ངོ་། ། །གལ་ཏེ་དབང་པོའི་ཤེས་པ་ལྟ་བོ་
འཁྲུལ་རྒྱུ་གཞན་གྱི་གནོད་པ་མེད་པ་འདི་དག་ཐ་སྙད་དུ་མ་འཁྲུལ་ན་འདི་དག་ལ་སྣང་བའི་··
རང་གི་མཚན་ཉིད་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་དགོས་ལ། དེ་ཡང་སློབ་དཔོན་འདི་བཞེད་པ་མ་ཡིན་ནོ།།
དེས་ན་འཁྲུལ་བར་འདོད་དགོས་ལ་དེ་ལྟ་ན་ཤེས་པ་དེ་དག་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་ཐ་སྙད་དུ······
རྣམ་པར་འཇོག་པའི་ཚད་མར་མི་འཐད་དེ། ཐ་སྙད་དུ་གཟུགས་སོགས་ལ་འཁྲུལ་བའི་ཕྱིར་
རོ་ཞེ་ན་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། འདི་ལ་སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ནི་གཟུགས་སོགས་ལ་ཐ་
སྙད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཡོད་པར་བཞེད་པ་ཡིན་ཏེ། སེམས་ཙམ་
པས་ཀུན་བརྟགས་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་དུ་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་མེད་པས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད····
མེད་པར་འདོད་པ་འགོག་པ་ན། ཀུན་བརྟགས་ལ་འདོགས་བྱེད་དང་བཏགས་པ་གཉིས་ཀྱི་
བརྟག་པ་བྱས་ནས་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་འདོགས་པའི་སྒྲ་དང་བློ་ལ་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི·······
མཚན་ཉིད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་འདོད་ན། གཞན་དབང་གི་དངོས་པོ་ལ་སྐུར་བ་བཏབ་
པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བཀག་པས་ན་གཞན་དབང་ལ་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ·····
པའི་ངོ་བོ་བཞེད་པར་གསལ་ལོ། ། །དེ་ལྟར་ཡང་རབ་བྱེད་ཉེར་ལྔ་བའི་ཤེས་རབ་སྒྲོན་མེ་
ལས། འདིར་གལ་ཏེ་གཟུགས་ཞེས་བྱ་བར་ཡིད་ལ་བརྗོད་པ་དང་ཚིག་ཏུ་བརྗོད་པའི་ཀུན་
བརྟགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་གང་ཡིན་པ་དེ་མེད་དོ་ཞེ་ན་ནི་དངོས་པོ་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་པ་ཡིན··
ཏེ། ཡིད་ལ་བརྗོད་པ་དང་ཚིག་ཏུ་བརྗོད་པ་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་
གསུངས་ཤིང་། དེའི་འགྲེལ་བཤད་དུ་སྤྱན་རས་གཟིགས་བརྟུལ་ཞུགས་ཀྱིས། འདིས་ནི་
རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་དག་ཀུན་བརྟགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ནི་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ······
ཉིད་ཀྱིས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དོ་ཞེས་ཟེར་བ་དེ། གལ་ཏེ་གཟུགས་ཞེས་བྱ་བར་ངོ་ངོ་ཉིད་དང་

ཁྱད་པར་དུ་ཡིད་ལ་བརྗོད་པ་རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་ཚིག་ཏུ་བརྗོད་པ་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་
ངོ་བོ་ཉིད་གང་ཡིན་པ་དེ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དོ་ཞེ་ན་ནི།
ཀུན་རྫོབ་ཏུ་གཞན་གྱི་དབང་གི་དངོས་པོ་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་པ་ཡིན་པས་མི་རུང་བར་སྟོན་
ཏོ། ཞེས་སྨྲ་དང་སློབ་བསྟུས་པའི་གཞན་དབང་ལ་ཐ་སྙད་དུ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དོ་
ཞེས་འདོད་ན་སྐུར་འདེབས་སུ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་
པའི་མཚན་ཉིད་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་དམ་རང་བཞིན་ཡིན་ལ་སེམས་ཙམ་པས་དེ་མེད་པ་དེ་
ཀུན་བརྟགས་ལ་འདོད་ཀྱི། གཞན་དབང་ལ་མཚན་ཉིད་དེ་ཡོད་པས་རང་བཞིན་ཡོད་ལ།
འོན་ཀྱང་གཞན་ལས་སྐྱེ་བས་རང་ལས་སྐྱེ་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཞེས་
བྱའོ་ཞེས་འདོད་པ་ཡིན་ནོ། །མདོ་དགོངས་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་བཤད་ནས་ཆོས་
ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དགོངས་པ་ཅན་དུ་གསུངས་པ་ལ། སློབ་དཔོན་ཀ་མ་ལ་ཤཱི་
ལས་ནི་མདོ་དེས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གསུམ་གྱི་དགོངས་པ་བསྟན་པས་དབུ་མའི་ལམ་མཐའ་
གཉིས་དང་བྲལ་བ་རབ་ཏུ་བསྟན་པའི་ཕྱིར་ངེས་པའི་དོན་ཁོ་ན་གཞུང་འཛུགས་པར་མཛད་
པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གཞན་དབང་ལ་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཉིད་སྒྲོ་བཏགས་པ་ཀུན་བརྟགས་
ཡིན་པས་དེ་མེད་པ་དང་ཐ་སྙད་དུ་གཞན་དབང་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཡོད་པས་དེས་སྐུར་
འདེབས་སེལ་བས་དབུ་མའི་དོན་བསྟན་པར་བཞེད་དེ། སློབ་དཔོན་འདི་ཡང་ཐ་སྙད་དུ་
རང་གི་མཚན་ཉིད་ཡོད་པར་བཞེད་པའོ། །འཇུག་འགྲེལ་དུ་ནི། དཔེར་ན། སྦྲུལ་དེ་
ཐག་པ་ལ་ཀུན་བརྟགས་ཡིན་ལ་སྦྲུལ་དངོས་ལ་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་འགྱུར་བ་དང་འདྲ་བར། རང་
བཞིན་ཡང་རྟེན་འབྲེལ་བྱས་པ་ཅན་གྱི་གཞན་དབང་ལ་ཀུན་བརྟགས་ཡིན་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་
ཡུལ་དུ་ནི་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་འཛོག་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་ཤེས་པར་བྱས་ནས་
མདོའི་དགོངས་པ་བཤད་པར་བྱའོ་ཞེས། མདོ་གང་དེ་ཉིད་མ་ཡིན་བཤད་དོན་ཅན། །

དྲང་དོན་གསུངས་པའང་རྟོགས་ནས་དྲང་བྱ་ཞིང་། །ཞེས་པའི་འགྲེལ་བར་གསུངས་པས།
མདོ་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་དྲང་དོན་དུ་བཞེད་པར་གསལ་ལ།
རང་ལུགས་ཀྱི་ཀུན་བཏགས་ནི་གཞན་དབང་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་པ་ལ་མཛད་པས་གཞན······
དབང་ལ་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མི་བཞེད་པ་ཡིན་ནོ། །
སེམས་ཙམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀུན་བརྟགས་མ་གཏོགས་པ་གཞན་དབང་དང་ཡོངས་གྲུབ་གཉིས་
མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་མི་འདོད་པས་དེ་གཉིས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་མཚན····
ཉིད་དམ་རང་བཞིན་འདོད་པ་ནི་མདོ་དགོངས་འགྲེལ་ལ་གཙོ་བོར་བརྟེན་པར་སྣང་ལ། དེའི་
ཕྱིར་དེ་གཉིས་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པར་འདོད་པ་ལ། སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་
སློབ་དཔོན་ཟླ་བ་གྲགས་པ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཡོད་ན་བདེན་པར······
གྲུབ་པར་བཞེད་ལ། སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ལ་སོགས་པས་ནི་དེ་ཙམ་གྱིས་དོན་དམ་
པར་གྲུབ་པར་མི་འགྱུར་བར་བཞེད་པ་ཡིན་ནོ།།

གཞན་ཡང་སེམས་ཙམ་པས་རྡུལ་ཕྲ་རབ་རེ་རེ་བ་དབང་ཤེས་ཀྱི་ཡུལ་མ་ཡིན་ཏེ། མི་
སྣང་བའི་ཕྱིར་ཞེས་པ་དང་། དུ་མ་འདུས་པའང་དེའི་ཡུལ་མ་ཡིན་ཏེ། རྫས་སུ་མེད་པའི་
ཕྱིར། ཟླ་བ་གཉིས་སུ་སྣང་བ་བཞིན་ནོ་ཞེས་སྨྲས་པའི་ལན་དུ། རྟོག་གེ་འབར་བ་ལས།
མ་བསགས་པའི་ཕྲ་རབ་འབའ་ཞིག་པ་དབང་པོའི་ཡུལ་མིན་པར་སྒྲུབ་ན་གྲུབ་པ་ལ་སྒྲུབ་པ····
ཡིན་ཞེས་གསུངས་ནས། ཕྱི་མའི་ལན་དུ་ཡང་གལ་ཏེ་རིགས་གཅིག་པའི་རྡུལ་ཕྲ་རབ་འདུས་
པ་ཚོགས་སུ་བྱས་ནས་དེ་ནི་རྒྱུ་མ་ཡིན་ཏེ། རྫས་སུ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་བྱ་བའི་གཏན་
ཚིགས་སྨྲ་བར་བྱེད་ན་ནི་གཏན་ཚིགས་གཞན་ལ་མ་གྲུབ་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། གང་འདི་ལྟར་
རིགས་གཅིག་པའི་ཕྲ་རབ་ཀྱི་ངོ་བོ་གཞན་དང་གཞན་གྱིས་དེ་ལ་ཕན་བཏགས་པའི་སྦྱོར་བ·····
དང་ལྡན་པས་དེ་ཡུལ་གྱི་ངོ་བོའི་ཡན་ལག་ཏུ་བྱས་ནས་རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཏུ་འདུས་པར་སྣང་བའི···

རྣམ་པ་ཅན་གྱི་བློ་འབྱུང་བ་ཡིན་ཏེ། རིགས་གཅིག་པའི་ཕྲ་རབ་ཏུ་བསགས་པ་ཉིད་ལས་བུམ་པ་ལ་སོགས་པའང་རྫས་སུ་བདག་ཅག་འདོད་དེ་ཕྲ་རབ་བཞིན་ནོ། །གང་གི་ཕྱིར་ཕྲ་རབ་ཀྱང་རྫས་བརྒྱད་འདུས་པའི་བདག་ཉིད་ཡིན་ལ། དེ་རྫས་ཉིད་དུ་མངོན་པར་འདོད་པ་ལྟར་འདུས་པའི་བདག་ཉིད་ཀྱི་བུམ་པ་ལ་སོགས་པའང་རྫས་ཉིད་ཡིན་ཏེ་འབའ་ཞིག་ནི་མ་གྲུབ་པ་ཉིད་དོ་ཞེས་རྡུལ་ཕྲ་རབ་བསགས་པའི་རེ་རེ་ནས་དབང་ཤེས་ཀྱི་རྒྱུ་དང་དེ་ཡང་རྫས་ཡོད་དུ…བཞེད་པ་དང་རྡུལ་ཕྲ་བའི་ཡང་མཐར་ཐུག་པར་ཡང་བཞེད་པར་སྣང་བས་རྡུལ་ཆ་མེད་……དམིགས་རྐྱེན་དུ་བཞེད་དོ། །དེའི་ཕྱིར་དབང་པོའི་ཤེས་པ་ཕྱི་ནང་གི་འཁྲུལ་རྒྱུ་སྔར་བཤད་པ་རྣམས་ཀྱིས་མ་བསླད་པ་མ་འཁྲུལ་བར་བཞེད་ཅིང་ཐ་སྙད་དུ་མདོ་སྡེ་པ་དང་མཐུན་པའི་…དམིགས་རྐྱེན་བཞེད་པ་ཡིན་ནོ། །འཇུག་འགྲེལ་ལས་ནི་ཁ་ཅིག་གིས་མདོ་སྡེ་པ་རྣམས་ཀྱི་ལུགས་གང་ཞིག་དོན་དམ་པར་སྨྲས་པ་དེ་ཉིད་དབུ་མ་པ་རྣམས་ཀྱི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འདོད་དོ་……ཞེས་སྨྲས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མངོན་པར་མི་ཤེས……པ་ཁོ་ནས་སྨྲས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བར་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཡང་གང་དག་བྱེ་བྲག་ཏུ་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་གང་དོན་དམ་པར་སྨྲས་པ་དེ་དབུ་མ་པ་རྣམས་ཀྱི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ……སེམས་པ་དེ་དག་གིས་ཀྱང་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དེ་ཉིད་ཡོངས་སུ་མ་ཤེས་པ་ཁོ་ན་སྟེ། འདི་ལྟར་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཆོས་རྣམས་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་དང་མཚུངས་པར་མི་རིགས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ལུགས་འདི་ནི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའོ་ཞེས་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ངེས་པར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་པས། སྡེ་པ་དེ་དག་གི་གྲུབ་མཐའ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པས་བཏགས་པའི་གཟུང་འཛིན་ཆ་མེད་སོགས་ཐ་སྙད་དུའང་མི་བཞེད་དོ། །བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས་ཀྱང་། བྱེ་བྲག་པ་ལྟར་རང་གི་སྡེ་པ་རྣམས་ཀྱིས་རྫས་ཀྱི་རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཁས་བླང་བར་མི་རིགས་སོ་ཞེས་རྡུལ་ཆ་མེད་ཁས་མི་བླང་བར་གསུངས་སོ། །སྡེ་པ་གཉིས་ཀྱིས་དོན་དམ་དུ་འདོད་པ་རྣམས

དབུ་མ་བས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཁས་མི་ལེན་པ་ནི་ཆ་མེད་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་ལ་བྱ་ཡི། དེ་གཉིས་ཀྱིས་བདེན་པར་གང་འདོད་དབུ་མ་བས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཁས་མི་བླང་བར་སྟོན་པ་མིན་ཏེ། གཟུགས་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་གིས་བདེན་པར་འདོད་ཀྱང་དབུ་མ་བས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འདོད་པ་བཞིན་ནོ། །བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས། དབང་པོའི་རྟུལ་ཕྲ་རབ་ཚོགས་པའི་སྐབས་ཀྱི་རེ་རེ་ནས་དབང་ཤེས་ཀྱི་རྒྱུར་འདོད་པ་བཀག་ཅིང་དབང་པོ་རྣམས་ཀྱང་རྟུལ་ཕྲ་རབ་དང་དེ་ཉིད་དང་གཞན་དུ་མ་གྲུབ་པས་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པ་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་རྟེན་ཡིན་ལ། དེ་བཞིན་དུ་ཡུལ་རྣམས་ཀྱང་བརྟེན་ནས་བཏགས་པའི་བཏགས་ཡོད་དབང་ཤེས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་གསུངས་ཤིང་། ཤེས་པ་རྣམས་མངོན་སུམ་བཏགས་པ་བ་དང་ཡུལ་རྣམས་མངོན་སུམ་མཚན་ཉིད་པར་བཞེད་པས་སློབ་དཔོན་འདི་དང་སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་གཉིས་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་བཞེད་པར་འདྲ་ཡང་དབང་པོ་དང་ཡུལ་རྣམས་ཀྱི་འཇོག་ཚུལ་མི་འདྲ་བར་སྣང་ངོ་། །སྔར་དབང་ཤེས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ལ་ཚད་མ་ཡིན་པ་འགོག་པའི་སྐབས་སུ། རྣམ་པ་གཞན་དུ་གནས་པའི་དངོས་པོ་ལ་རྣམ་པ་གཞན་དུ་སྣང་བའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་གསུངས་པས། དབང་པོའི་ཤེས་པ་ལ་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་སྣང་ལ་སྣང་བ་ལྟར་གྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་མེད་པས་ན་སློབ་དཔོན་འདི་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་འདི་དག་འཁྲུལ་བར་བཞེད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་ནའང་དབང་པོའི་ཤེས་པ་རྣམས་ཐ་སྙད་དུ་གཟུགས་སྒྲ་ལ་སོགས་པའི་ཡུལ་རྣམས་རྣམ་པར་འཇོག་པའི་ཚད་མར་མི་འཐད་པ་མེད་དེ། དེ་རྣམས་འཁྲུལ་བར་འཇོག་པའི་རྒྱུ་མཚན་སྣང་བ་ལྟར་གྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་དོན་མེད་པ་ནི་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པའི་ཤེས་པས་འགྲུབ་པ་ཡིན་གྱི། ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མས་གཏན་མི་འགྲུབ་པས་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ལ་ལྟོས་ཏེ་འཁྲུལ་བ་མ་ཡིན་ནོ། །ཟླ་བ་གཉིས་སྣང་དང་གཟུགས་བརྙན་ལ་སོགས་པ་སྣང་བའི་ཤེས་

པ་ནི་སྣང་བ་ལྟར་གྱི་དོན་ཟླ་བ་གཉིས་དང་བྱད་བཞིན་ལ་སོགས་པ་མེད་པར་ཐ་སྙད་པའི······ཚད་མ་ཉིད་ཀྱིས་རིགས་པའི་ཤེས་པ་ལ་ལྟོས་མེད་དུ་འགྲུབ་པས་ན། དེ་དག་དང་སྒྱུ་མ་རྣམས་ལ་ཡང་དག་དང་ལོག་པའི་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་རྣམ་དབྱེ་ཡང་འཐད་པ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་རིགས་པའི་ཤེས་པ་དང་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མ་ལ་བརྟེན་ནས་འཁྲུལ་བར་རྟོགས་པའི་ཁྱད་པར་ཡོད་དུ་ཆུག་ཀྱང་བྱད་བཞིན་ལ་སོགས་པར་སྣང་བའི་དོན་མེད་པ་ལྟར་རང་གི་མཚན་ཉིད་དུ་སྣང་བའི་དོན་ཡང་མེད་ལ། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་པའི་གཟུགས་སོགས་ཡོད་པ་ལྟར། བྱད་བཞིན་ལ་སོགས་པས་སྟོང་པའི་གཟུགས་བརྙན་ལ་སོགས་པའང་ཡོད་དོ། །དེའི་ཕྱིར་དེ་དག་ལ་ཐ་སྙད་པའི་བློ་རང་དགའ་བ་ལ་ལྟོས་ནས་ཀྱང་ཕྱིན་ཅི་ལོག་མ་ལོག་གི་ཁྱད······པར་མེད་དོ་སྙམ་ན། འོ་ན་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་དང་བྱད་བཞིན་དུ་སྣང་བ་ལྟར་གྱི་དོན་གཉིས་ཀ་ཐ་སྙད་དུ་མེད་པར་འདྲ་ལ། གཟུགས་སོགས་དང་གཟུགས་བརྙན་སོགས་གཉིས་ཀ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་འདྲ་བ་ལ། འཇུག་འགྲེལ་ལས། བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་གཟུགས་བརྙན་དང་བྲག་ཆ་ལ་སོགས་པ་ཙུང་ཟད་ཅིག་ནི་བརྫུན་ཡང་མ་རིག་པ་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ལ་སྣང་ལ། སྔོན་པོ་ལ་སོགས་པ་གཟུགས་དང་སེམས་དང་ཚོར་བ་ལ་སོགས་པ་ཙུང་ཟད་ཅིག་ནི་བདེན་པར་སྣང་སྟེ། རང་བཞིན་ནི་མ་རིག་པ་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ལ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མི་སྣང་ངོ་། །དེའི་ཕྱིར་དེ་དང་གང་ཞིག་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་བརྫུན་པ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་སྔོན་པོ་ལ་སོགས་པ་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པར་འཇོག་པ་དང་གཟུགས་བརྙན་སོགས་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པར་མི་འཇོག་པའི་ཁྱད་པར་མི་འཐད་དོ······ཞེས་བརྗོད་ན་ལན་ཅི་ཡོད། དེ་གཉིས་ཀ་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ལ་སྣང་བར་འདྲ་ཡང་གཟུགས་བརྙན་ལ་སོགས་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱིས་བརྫུན་པར་རྟོགས་པས་འཇིག་རྟེན···ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པར་མི་འཇོག་ལ། སྔོན་པོ་ལ་སོགས་པ་ནི་བརྫུན་པ་ཡིན་ཡང་དེ་བརྫུན

པར་འཇིག་རྟེན་པའི་ཤེས་པས་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་མི་ནུས་པས་འཇིག་རྟེན་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པར་འཇོག་གོ་སྙམ་ན། དེ་ལྟར་ཡུལ་དེ་གཉིས་ལ་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ལ་ལྟོས་ཏེ་བདེན་བརྫུན་འཐད་པ་བཞིན་དུ་ཡུལ་ཅན་གཉིས་ཀྱང་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ལ་ལྟོས་ཏེ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་མ་ལོག་འཐད་པ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ལ་ལྟོས་ཏེ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་ཡིན་ན་ཐ་སྙད་དུ་འཁྲུལ་བ་དང་འགལ་ལོ་སྙམ་ན་ཐ་སྙད་དུ་འཁྲུལ་བའི་འཁྲུལ་སའི་ཐ་སྙད་དང་ཤེས་པ་གང་ལ་ལྟོས་ནས་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་བཞག་པའི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་གཉིས་གཅིག་ཡིན་ན་འགལ་བ་ཡིན་ཡང་ཐ་སྙད་དེ་གཉིས་ནི་སོ་སོ་བ་ཡིན་པས་ཅི་ཞིག་འགལ། འདི་ལྟར་གཟུགས་སོགས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་རིགས་པས་འགོག་པ་ནི་དོན་དམ་དུ་མི་རུང་བས་ཐ་སྙད་དུ་བྱ་དགོས་ལ། དེ་འདྲ་བའི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་ངོ་དེར་ནི་དབང་པོའི་ཤེས་པ་རྣམས་འཁྲུལ་བ་ཡིན་ལ། དེ་ལས་གཞན་པའི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་རང་དགའ་བ་རྣམས་ཀྱི་ངོར་ནི་འཁྲུལ་བ་མ་ཡིན་པས་མི་འགལ་ཏེ། དཔེར་ན། འཇིག་རྟེན་པའི་ཐ་སྙད་ལ་མི་ལ་ལ་ཡོད་མི་ལ་ལ་མེད་ཅེས་པ་བཞིན་ཏེ། ལ་ལ་ཞེས་པའི་ཚིག་གཅིག་ཡིན་ཡང་ཡོད་པའི་ལ་ལ་དང་མེད་པའི་ལ་ལ་གཉིས་དོན་གཅིག་ལ་མི་འཇོག་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ཡང་མ་འཁྲུལ་བ་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཤེས་པ་རང་དགའ་བ་ལ་ལྟོས་ནས་འཇོག་གི་དབུ་མ་བས་མ་འཁྲུལ་བར་མི་འདོད་དེ། འཇིག་རྟེན་ཉིད་ལས་བདེན་ཡིན་ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ༎

དེའི་ཕྱིར་དབུ་མ་བས་དེ་དག་འཁྲུལ་བར་འཇོག་ལ་དེ་ལྟ་ནའང་ཡུལ་བརྫུན་པ་འཇོག་པ་མི་འགལ་ཏེ། ཡུལ་བདེན་པ་འཇོག་ན་ནི་ཡུལ་ཅན་འཁྲུལ་བས་འཇོག་པར་འདོད་པ་འགལ་བ་ཡིན་ནོ། །ཐ་སྙད་དུ་ཆོས་ཐམས་ཅད་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་འདོད་པས་ན་ཐ་སྙད་དུ་བརྫུན་པ་ཡིན་ཡང་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པར་འཇོག་པའང་མི་འགལ་ཏེ། མ་རིག་རང་བཞིན་སྒྲིབ་ཕྱིར་ཀུན་རྫོབ་སྟེ། །ཞེས་གསུངས་པའི་མ་རིག་པའི་ཀུན་རྫོབ་དེའི་ངོར་བདེན་པ་དང་ཆོས་རྣམས་ལ་

རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་འགོག་པ་གང་གི་ངོར་བཞག་པའི་ཀུན་རྫོབ་པ་དེའི་ངོར་བརྫུན་པ་གཉིས་མི་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ།།

ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་བརྫུན་པ་དེ་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་པ་ནི་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མས་བརྫུན་པར་རྟོགས་པ་ལ་བྱ་ཡི། ཐ་སྙད་དུ་བརྫུན་པ་ཡིན་པ་ཙམ་ལ་བྱར་མི་རུང་ངོ་། །དེ་ལྟར་དབུ་མ་བས་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་ལུགས་ལ་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་མང་པོ་ཞིག་འཇོག་པ་དང་། དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་རང་གི་འདོད་པ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པས་བཏགས་པའི་དོན་རྣམས་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པའི་འགོག་ཚུལ་འདི་དག་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བས་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་པར་གཞག་པ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་རྟོགས་པ་སྲིད་མཐར་སྣང་ངོ་། །འདི་ལྟར་དངོས་སྨྲ་བའི་འདོད་པ་རྣམས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་འགོག་པ་ན་རིགས་པའི་དཔྱད་པ་བྱས་ནས་དགག་དགོས་ལ། རང་གིས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་སྐྱེ་འགག་ལ་སོགས་པ་ཡོད་པར་ཁས་ལེན་པ་ལའང་རྟོག་ལྡན་གྱིས་ཁས་ལེན་མི་ལེན་ནི་སྒྲུབ་བྱེད་ཡོད་མེད་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་རིགས་པའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་པ་ལ་ལྟོས་སོ་སྙམ་ནས་རིགས་པས་དཔྱད་པ་ན་རང་གིས་ཁས་བླངས་པའི་ཀུན་རྫོབ་པ་རྣམས་དང་། དངོས་པོ་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཀུན་བརྟགས་པ་གཉིས་རིགས་པས་གནོད་ན་གནོད་མཚུངས་དང་མི་གནོད་ན་མི་གནོད་མཚུངས་སུ་སོང་ནས། དབང་ཕྱུག་དང་གཙོ་བོ་ལ་སོགས་པ་ཐ་སྙད་དུ་མེད་པར་འདོད་ན་གཟུགས་ལ་སོགས་པའང་མེད་པར་ཁས་བླང་དགོས་པ་དང་། དེ་དག་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་ན་དབང་ཕྱུག་ལ་སོགས་པའང་ཡོད་པར་ཁས་ལེན་དགོས་པ་གཉིས་མཚུངས་པར་མཐོང་སྟེ། ཆོས་གང་ལའང་རང་གི་ལུགས་ཀྱིས་འདི་ཡིན་དང་འདི་མིན་གྱི་ངོས་བཟུང་ངམ་ཁས་ལེན་ཅི་ཡང་བྱར་མི་རུང་བ་ལ་དབུ་མའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྙེད་པར་རློམ་ཞིང་དེ་འདྲ་བའི་གོ་བ་དེ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཅིར་ཡང་མི་འཛིན་པར་འཇོག་པ་ལ་ལྟ་བ་རྣམ་པར་དག་པའི་དོན་སྒོམ་པར་འདོད་པ་ཤིན་ཏུ་མང་

བར་སྣང་ངོ་། །འདི་འདྲ་བ་འདི་དག་ནི་མཁས་པ་མགུ་བར་བྱེད་པའི་གཏམ་དུ་མི་སྣང་སྟེ། སྔར་བཤད་པ་ལྟར་རིགས་པའི་དགག་བྱ་ངོས་མ་ཟིན་པར་རང་བཞིན་འགོག་པའི་རིགས……པས་ཐ་སྙད་པའི་རྣམ་པར་གཞག་པ་ཐམས་ཅད་འཇིག་པར་བྱེད་པས་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ……དང་ལོག་པའི་ལྟ་བ་རྣམས་ནོར་ན་ནོར་མཉམ་དང་མ་ནོར་ན་མ་ནོར་བ་མཉམ་པོར་སོང……བའི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་ལྟ་བ་ཆེན་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་འདི་འདྲ་བ་ལ་རིང་དུ་གོམས་ཀྱང་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་ལ་ཉུང་ཟད་ཙམ་ཡང་ཉེ་རུ་མི་འགྲོ་བར་མ་ཟད་རིང་དུ་འགྲོ་སྟེ། འཁོར་འདས་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་རྣམ་པར་གཞག་པ་ཐམས་ཅད་རང་གི་ལུགས་ལ་རུང་བའི……རྟེན་འབྱུང་གི་ལམ་དང་ཆེས་ཤིན་ཏུ་འགལ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་དབུ་མ་ལ་འཇུག་པ་ལས། མི་ཤེས་གཉིད་ཀྱིས་རབ་བསྒྲུད་མུ་སྟེགས་ཅན། །རྣམས་ཀྱིས་བདག་ཉིད་ཇི་བཞིན་བརྟགས་པ་དང་། །སྒྱུ་མ་སྨིག་རྒྱུ་སོགས་ལ་བརྟགས་པ་གང་། །དེ་དག་འཇིག་རྟེན་ལས་ཀྱང་ཡོད་མིན་ཉིད། །ཅེས་མུ་སྟེགས་པའི་འདོད་པ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་དང་སྔར་དྲངས་པ་ལྟར་རང་སྡེ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱི་འདོད་པ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པས……བརྟགས་པ་རྣམས་རང་གི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་མེད་དོ་ཞེས་གསུངས་པའི་དོན་བཤད་པར་བྱའོ།།

དེ་ལ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་འདོད་པ་དང་མེད་པར་འདོད་པ་ནི་ཇི་འདྲ་བ་ཞིག་གི་སྒོ་ནས……འཇོག་པ་ཡིན་སྙམ་ན། ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ལ་གྲགས་པ་ཡིན་པ་དང་ཇི་ལྟར་གྲགས་པའི་དོན་དེ་ལ་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མ་གཞན་གྱིས་གནོད་པ་མེད་པ་དང་། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལའང་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་ཚུལ་བཞིན་དུ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་གནོད་པ་མི་འབབ་པ་ཞིག་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་འདོད་ལ། དེ་དག་ལས་ལྡོག་པ་ནི་མེད་པར་འདོད་དོ། །དེ་ལ་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ནི་ཆོས་གང་ལའང་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་ལྟར་གྱི་རྗེས་སུ་འཇུག་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི། སྣང་བའི་དོན་དེ་བློ་ལ་དེ་ལྟར་སྣང་བ་ཙམ་ཡིན་ནམ། འོན་ཏེ་དོན་གྱི་ཡིན་ཚུལ་ལ་དེ་ལྟར་གྲུབ་

པ་ཡིན་སྐམ་དུ་མི་དཔྱོད་པའི་ཤེས་པ་མ་བརྟགས་པར་འཇུག་པ་རྣམས་སོ། །དེ་ཉིད་ལ་མ་དཔྱད་པའི་ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་ཡི། བརྟག་པ་ཡེ་མི་བྱེད་པ་ཉི་མིན་ནོ། །འདི་ནི་འཇིག་རྟེན་པའམ་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ལ་ཇི་ལྟར་སྣང་ཞིང་གྲགས་པ་ལྟར་འཇུག་གི ཡིན་ལུགས་ཇི་ལྟར་ཡིན་དཔྱད་ནས་འཇུག་པ་མིན་པའི་ཕྱིར། འཇིག་རྟེན་གྱི་གྲགས་པ་ཞེས་བྱ་བའང་ཡིན་པས་འདི་འདྲའི་ཤེས་པ་ནི་གྲུབ་མཐས་བློ་བསྒྱུར་མ་བསྒྱུར་ཐམས་ཅད་ལ་འོང་བས་ཇི་འདྲ་ཞིག་གི་རྒྱུད་ལ་འདུག་ཀྱང་འཇིག་རྟེན་པའི་གྲགས་པའམ་མ་དཔྱད་པའི་ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་ཡི། གྲུབ་མཐས་བློ་མ་བསྒྱུར་བའི་འཇིག་རྟེན་པ་ཁོ་ནའི་རྒྱུད་ལ་ཡོད་པར་མི་གཟུང་ངོ་། །གྲུབ་མཐས་བློ་བསྒྱུར་པ་ལའང་ཇི་ལྟར་ཐ་སྙད་དུ་གྲགས་པ་ལྟར་རམ་འོན་ཏེ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་དེ་ལྟར་གནས་སམ་ཞེས་དཔྱོད་པའི་བློ་མང་པོ་ཡོད་ཀྱང་དེའི་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ཡིན་ཚུལ་ཇི་ལྟར་ཡིན་དཔྱོད་པའི་ཤེས་པ་ཡིན་ག་ལ་དགོས། དེས་ན་འཇིག་རྟེན་གྱི་གྲགས་པ་ཇི་ལྟར་ཡིན་ནི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཀུན་པོ་གྲུབ་མཐའ་དང་བྲལ་བ་ཁོ་ན་ལ་འདྲི་བ་མ་ཡིན་གྱི། གོལ་ཕྱི་གོལ་གྱི་རྒྱུད་ཀྱི་མ་དཔྱད་པའི་བློའི་འཇུག་ཚུལ་ལ་ཇི་ལྟར་འདུག་བལྟས་པས་ཆོག་པ་ཡིན་ནོ།། ཤེས་པ་དེ་ལ་གྲགས་པ་ནི་སྣང་བའམ་སྤྱོད་པའི་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་གཞིར་གྱུར་པ་རྣམས་སོ། །ལས་འབྲས་དང་ས་ལམ་ལ་སོགས་པ་ཕལ་བ་ལ་མ་གྲགས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཐོས་པ་དང་སྒོམ་པ་ལ་སོགས་པས་ཡུལ་དུ་བྱས་པའི་ཚེ་ཡིན་ཚུལ་ལ་ཇི་ལྟར་ཡིན་མི་དཔྱོད་པའི་ཤེས་པ་རང་དགའ་བ་ལའང་སྣང་བ་ཡིན་པས་འཇིག་རྟེན་གྱི་གྲགས་པ་མ་ཡིན་པའི་སྐྱོན་མེད་དོ། །ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མ་གཞན་གྱིས་གནོད་པ་ནི། དཔེར་ན། ཐག་པ་ལ་སྦྲུལ་སོ་སྐམ་པ་དང་སྨིག་རྒྱུ་ལ་ཆུར་སྐམ་དུ་འཛིན་པ་ན་ཡིན་ལུགས་ལ་ཇི་ལྟར་ཡིན་དཔྱོད་པ་མེད་པའི་བློས་བཟུང་བ་ཡིན་མོད་ཀྱང་། དེས་བཟུང་བའི་དོན་ལ་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མས་གནོད་པས་དེ་དག་ཐ་སྙད་དུའང་མེད་པ་ཡིན་ནོ། །རང་བཞིན་ཡོད་མེད་ཚུལ་བཞིན་དུ་དཔྱོད་པའི

རིགས་པས་གནོད་པ་མི་འབབ་པ་ནི་ཐ་སྙད་དུ་འཇོག་པའི་དོན་རྣམས་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མས་གྲུབ་དགོས་ཀྱང་། རང་བཞིན་ཡོད་མེད་ཚུལ་བཞིན་དུ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པའི་ཤེས་པས་ནི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མི་གནོད་པ་ངེས་པར་དགོས་ཀྱི། རིགས་པ་དེས་ཡོད་པར་གྲུབ་ན་ནི་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པར་གྲུབ་པ་ཡིན་པས་ཐ་སྙད་པའི་དོན་ཡིན་པར་འགལ་བ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་མི་གནོད་པ་དང་དེས་གྲུབ་པ་གཉིས་གཅིག་ཏུ་བཟུང་ནས་ཐ་སྙད་དུ་དགེ་སྡིག་ལས་བདེ་སྡུག་འབྱུང་བ་དང་དབང་ཕྱུག་དང་གཙོ་བོ་ལས་བདེ་སྡུག་འབྱུང་བ་གཉིས་ཡིན་ན་ཡིན་མཉམ་དང་མིན་ན་མིན་མཉམ་དུ་འཛིན་པའི་ལོག་རྟོག་གི་གནས་མེད་དེ། དབང་ཕྱུག་དང་གཙོ་བོས་བདེ་སྡུག་སྐྱེད་པ་དང་དགེ་མི་དགེས་བདེ་སྡུག་སྐྱེད་པ་གཉིས་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་ཚུལ་བཞིན་དུ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་མི་འགྲུབ་པར་མཚུངས་ཀྱང་། རིགས་པས་གནོད་མི་གནོད་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མི་མཚུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལ་རང་གཞན་གྱི་སྡེ་བ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱི་འདོད་པ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པས་ཀུན་བཏགས་པའི་གཟུང་འཛིན་ཆ་མེད་དང་བདག་དང་གཙོ་བོ་དང་དབང་ཕྱུག་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ནི། དེ་དག་གིས་རྣམ་པར་འཇོག་པ་ན་དེ་འདྲ་བའི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་ཡིན་མིན་རིགས་པས་དཔྱད་ནས་དེ་ནས་དེ་ལྟར་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་དོན་དེ་དག་རྙེད་པར་བསམས་ནས་བཞག་པ་ཡིན་པས། དེ་འདྲ་དེ་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པའི་དཔྱད་པ་གཞན་གྱིས་ཐུས་པ་ཁས་བླང་དགོས་པ་ཡིན་ཏེ། དོན་དེ་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་དུ་འདོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་དཔྱད་པ་ན་རིགས་པ་དྲི་མ་མེད་པའི་བརྟག་པའི་ཁུར་བཟོད་པ་མི་འབྱུང་བས་དེ་དག་རིགས་པས་མ་རྙེད་པ་ན་ཁེགས་པར་འགྱུར་ཏེ། དེ་དག་ཡོད་ན་རིགས་པ་དེ་དག་གིས་རྙེད་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཟུགས་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ནི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ཕྱི་ནང་གི་འཁྲུལ་རྒྱུའི་གནོད་པ་མེད་པ་རྣམས་ལ་ཇི་ལྟར་གྲགས་པ་དེ་ལྟར་བཞག་པ་

ཙམ་ཡིན་གྱི། དེ་དག་ལ་ཅི་འདི་དག་ཐ་སྙད་ཙམ་མམ་འོན་ཏེ་དོན་གྱི་ཡིན་ཚུལ་ལ་དེ་ལྟར་
གྲུབ་བམ་སྙམ་དུ་དཔྱད་ནས་དེ་ལྟར་དཔྱོད་པ་དེས་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་རྙེད་
པའི་ལུགས་སུ་བྱས་ནས་ཁས་བླངས་པ་མིན་པས། དེ་དག་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་
པའི་རིགས་པའི་དཔྱད་པ་བྱར་མེད་དེ། དོན་དེ་དག་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་དུ་མི་འདོད་
པའི་ཕྱིར་རོ། །དཔེར་ན། འདི་ལུག་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲས་པ་ན་འོ་ན་ཀ་ཡིན་ནམ་གླང་པོ་ཡིན་
ཞེས་དཔྱོད་དུ་མི་རུང་བ་དང་འདྲ་བ་ཡིན་ནོ།།

འཇིག་རྟེན་ན་ཐོག་མ་མེད་པ་ནས་གྲགས་པའི་དོན་ཡིན་ཡང་རིགས་པས་གནོད་པས…
ན་ཐ་སྙད་དུའང་མེད་པ་ནི་མ་རིག་པས་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོ་སྒྲོ་བཏགས་པ……
དང་། འཇིག་ལྟས་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་ང་དང་ང་ཡི་བ་འཛིན་པ་དང་། ཁ་སང་གི་
རི་དེ་རིང་གི་རི་ཡིན་པར་འཛིན་པ་སོགས་ཀྱི་ཡུལ་རྣམས་ཡིན་པས་འཇིག་རྟེན་ན་གང་གྲགས
ཐམས་ཅད་དབུ་མ་བས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འདོད་པ་མིན་ནོ། །ཁ་ཅིག གཟུགས་སྒྲ་སོགས་དང་
སྨུ་སྙིགས་ཀྱིས་བཏགས་པ་རྣམས་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་མེད་མི་མཚུངས་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་རྨི་ལམ……
འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་ལ་གྲགས་པ་དང་ཕྱི་མ་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་ཁོ་ན་ལ་གྲགས་པའི་ཕྱིར་རོ…
ཞེས་སྨྲ་བ་ནི་རྣམ་པར་མ་ཕྱེད་པ་ཡིན་ཏེ། གཞན་དུ་ན་ཐ་སྙད་དུ་གཟུགས་སོགས་སྒྱུ་མ་ལྟ་
བུ་ཡིན་པ་མེད་དགོས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་ཡོད་དགོས་པར་འགྱུར་བ་སོགས་མང་ལ།
རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས་ཀྱང་། དེ་ཡང་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ནི་བདེ་བ་ལ་སོགས་པ་ཉིད་
དུ་འཛིན་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་བདག་ཉིད་དེར་དངོས་པོ་དེ་རྣམ་པར་མི་
གནས་པ་ཡིན་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། །ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་ནི་སྡུག་བསྔལ་ལ་སོགས་པ་ཉིད་དུ་
འཛིན་པ་སྟེ། དངོས་པོ་དེ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་བདག་ཉིད་དེར་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་
རྟག་སོགས་བཞི་པོ་འཇིག་རྟེན་ལ་ཐུན་མོང་དུ་གྲགས་ཀྱང་དེར་འཛིན་པ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཕྱིན་ཅི་

ཕྱོག་ཏུ་བཤད་ལ། མི་རྟག་སོགས་བཞི་པོ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ལ་མ་གྲགས་ཀྱང་དེར་འཛིན་པ་
ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་ཕུང་པོ་མི་རྟག་སོགས་སུ་འཛིན་པའི་རྟོག་པ་ཉི་
སྣང་ཡུལ་ལ་འཁྲུལ་ཡང་ངེས་པའི་འཛིན་སྟངས་ལ་ཚད་མའི་གནོད་པ་མེད་པས་ཕྱིན་ཅི་མ་····
ལོག་པའམ་མ་འཁྲུལ་བ་ཞེས་བྱ་ལ། དབང་པོའི་ཤེས་པ་རྣམས་ནི་སྣང་ཡུལ་ལ་འཁྲུལ་ཞིང་
མ་འཁྲུལ་བའི་ཆ་གཞན་ཡང་མེད་པས་མ་འཁྲུལ་བ་ཞེས་མི་བྱའོ། །དབང་ཤེས་རྣམས་སྣང་
བ་ལ་འཁྲུལ་བར་འདྲ་ཡང་འཇིག་རྟེན་པའི་ངོར་སྣང་བ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་དོན་ཡོད་པ་
དང་མེད་པའི་སྒོ་ནས་གཟུགས་བརྙན་སོགས་སྣང་བའི་དབང་ཤེས་རྣམས་ལོག་པའི་ཀུན་རྫོབ་
ཡིན་ལ། དེ་ལས་གཞན་པའི་དབང་ཤེས་གནོད་མེད་རྣམས་ཡང་དག་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་ནོ། །
ཕུང་པོ་རྟག་པ་ལ་སོགས་པར་འཛིན་པའི་རྟོག་པའི་འཛིན་སྟངས་ཀྱི་ཡུལ་ནི་ཐ་སྙད་དུ་མེད་····
པས་འགོག་པར་ནུས་ཀྱང་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པར་འཛིན་པའི་ཡུལ་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པས····
རིགས་པས་དགག་པར་མི་ནུས་སོ། །དོན་དམ་པར་རང་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རྟག་
སོགས་བཞི་མི་སྲིད་པ་བཞིན་དུ་དེ་གཉིས་སུ་གྲུབ་པའི་མི་རྟག་སོགས་བཞི་ཡང་མི་སྲིད་པས····
དེ་ཁོ་ན་ལ་སྟོས་ནས་ནི་དེ་བརྒྱད་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་མ་ལོག་གི་རྣམ་དབྱེ་མེད་
བ་ལ་དགོངས་ནས། གཟུགས་རྟག་མི་རྟག་དང་བདེ་སྡུག་དང་བདག་ཡོད་མེད་གང་ལ་སྤྱོད་
ནའང་མཚན་མ་ལ་སྤྱོད་པར་གསུངས་སོ། །གལ་ཏེ་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་རང་བཞིན་སྒྲོ་
འདོགས་པའི་མ་རིག་པའི་འཛིན་སྟངས་རིགས་པས་སུན་འབྱིན་པ་དང་ཐ་སྙད་པའི་དོན······
རྣམས་མི་འགོག་པ་གཉིས་འགལ་ཏེ། འཇུག་པ་ལས། གཏི་མུག་རང་བཞིན་སྒྲིབ་ཕྱིར་ཀུན་
རྫོབ་སྟེ། །དེས་གང་བཅོས་མ་བདེན་པར་སྣང་དེ་ནི། །ཀུན་རྫོབ་བདེན་ཞེས་ཐུབ་པ་
དེས་གསུངས་ཏེ། །ཞེས་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་མ་རིག་པའི་དབང་གིས་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་
པར་འཇོག་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན་སྐྱོན་མེད་དེ། གཟུགས་སྒྲ་སོགས་ཀུན་རྫོབ་

བདེན་པར་འཛིན་པའི་བདེན་པ་ནི་བསམ་པའི་དབང་གིས་བདེན་པ་ཡིན་ལ། བསམ་པ་དེ་ཡང་བདེན་འཛིན་ལ་བྱ་དགོས་པས་རང་བཞིན་སྒྲོ་འདོགས་པའི་མ་རིག་པའི་ངོར་བདེན་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་མ་རིག་པ་སྤངས་པའི་དགྲ་བཅོམ་གཉིས་དང་ས་བརྒྱད་པ་ཡན་ཆད་ཀྱི་བྱང་སེམས་རྣམས་ལ་ནི་སྣང་བ་འདི་དག་བཅོས་མའི་རང་བཞིན་ཡིན་གྱི། བདེན་པར་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། བདེན་པར་མངོན་པར་ཞེན་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་བདེན་འཛིན་མེད་པ་རྣམས་ལ་ཀུན་རྫོབ་ཙམ་དུ་གསུངས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་དེ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་བདེན་པ་དེ་མ་རིག་པའི་ངོར་ཡིན་ཡང་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་མ་རིག་པ་དེས་འཇོག་པ་མིན་ཏེ། དཔེར་ན། ཐག་པ་ལ་སྦྲུལ་འཛིན་གྱི་ལོག་ཤེས་ཀྱི་ངོ་ན་ཐག་པ་དེ་སྦྲུལ་ཡིན་ཡང་ལོག་ཤེས་དེས་ཐག་པ་རྣམ་པར་འཇོག་པ་མིན་པ་བཞིན་ནོ། །གཟུགས་སྒྲ་སོགས་རྣམ་པར་འཇོག་པའི་བློ་ནི་གནོད་པ་མེད་པའི་མིག་ལ་སོགས་པའི་ཤེས་པ་ཧྲུག་པོ་རྣམས་ཡིན་པས་འདི་དག་གིས་གྲུབ་པའི་དོན་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པས་རིགས་པས་མི་འགོག་ལ། མ་རིག་པས་ཇི་ལྟར་བཟུང་བ་ལྟར་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་མེད་དེ། འདི་ནི་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་སྒྲོ་འདོགས་པ་ཡིན་ལ། དེ་འདྲ་བའི་རང་བཞིན་ནི་ཐ་སྙད་དུའང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་རིགས་པས་ཀྱང་ཐ་སྙད་དུ་འགོག་སྟེ་འདི་རིགས་པས་མ་ཁེགས་ན་ཐ་སྙད་དུ་དངོས་པོ་རྣམས་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་མི་འགྲུབ་བོ། །གཏི་མུག་འདིས་སྒྲོ་བཏགས་པའི་རང་བཞིན་ལ་སྡུག་མི་སྡུག་ལ་སོགས་པའི་ཁྱད་པར་རྣམས་སྒྲོ་བཏགས་ནས་འདོད་ཆགས་དང་ཞེ་སྡང་ལ་སོགས་པ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བས་འདི་དག་གི་འཛིན་སྟངས་ཀྱང་རིགས་པས་སུན་དབྱུང་བར་ནུས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡང་། བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས། འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པ་དག་ཀྱང་གཏི་མུག་གིས་ཀུན་ཏུ་བཏགས་པའི་དངོས་པོའི་རང་བཞིན་ཁོ་ན་ལ་སྡུག་པ་དང་མི་སྡུག་པ་ལ་སོགས་པའི་ཁྱད་པར་སྒྲོ་འདོགས

པར་འཇུག་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར། གཏི་མུག་ལས་ཐ་མི་དད་པར་འཇུག་པར་འགྱུར་ཞིང་གཏི་མུག་ལ་བརྟེན་པར་ཡང་འགྱུར་ཏེ་གཏི་མུག་གཙོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་ཉོན་མོངས་དེ་དག་ནི་ཐོག་མ་མེད་པ་ནས་ཞུགས་པའི་ལྷན་སྐྱེས་ཡིན་ཡང་འཛིན་སྟངས་རིགས་པས་སུན་དབྱུང་བར་ནུས་པས་དེ་དག་གི་ཞེན་ཡུལ་ཐ་སྙད་དུའང་མེད་དོ། །དེའི་ཕྱིར་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་བློའི་ཡུལ་ལ་རིགས་པས་དགག་ནུས་མི་ནུས་གཉིས་ཡོད་དེ། གཟུགས་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་རྣམ་པར་འཛོག་པའི་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མ་ལྷན་སྐྱེས་འདི་དག་གི་ཡུལ་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པས་རིགས་པས་འགོག་པ་མིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ན་སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་སློབ་དཔོན་ཟླ་བ་གྲགས་པའི་ལུགས་ལ་ཐ་སྙད་དུའང་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་འགོག་པས་ན། ཐ་སྙད་པའི་དོན་རྣམས་རྣམ་པར་འཛོག་པ་ཆེས་དཀའ་བར་སྣང་ཞིང་དེ་དག་གནོད་མེད་དུ་ལེགས་པར་འཛོག་མི་ཤེས་ན་སྤྱོད་ཕྱོགས་ལ་ངེས་པ་ལེགས་པོར་རྙེད་པ་མི་འོང་བས། ཕལ་ཆེར་སྐུར་འདེབས་ཀྱི་ལྟ་བར་འགྱུར་བར་སྣང་བས་བློ་གྲོས་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱིས་འདི་བའི་ལུགས་ཀྱི་ཀུན་རྫོབ་རྣམ་པར་འཛོག་ཚུལ་ལ་མཁས་པར་བྱ་སྟེ། འདིར་ནི་ཚིག་མངས་སུ་དོགས་ནས་དེ་ཙམ་ལས་མ་སྤྲོས་སོ།།

གསུམ་པ་མུ་བཞིའི་སྐྱེ་བ་ཡིན་མིན་བརྟགས་ནས་འགོག་པས་སུན་འབྱིན་མི་ནུས་པར་བསྟན་པ་ནི། རང་གཞན་དང་གཉིས་ཀ་དང་རྒྱུ་མེད་ལས་སྐྱེ་བ་བཀག་པས་སྐྱེ་བ་ཁེགས་ན་མུ་བཞིའི་སྐྱེ་བ་འདི་བའི་ལུགས་ལ་ཐ་སྙད་དུའང་མེད་པས་སྐྱེ་བ་འགོག་པ་ལ་ཁྱད་པར་སྦྱར་མི་དགོས་ལ། མི་ཁེགས་ན་མུ་བཞིའི་སྐྱེ་བ་བཀག་པས་དོན་དམ་གྱི་སྐྱེ་བའང་མི་ཁེགས་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་སྨྲ་བའི་ཕྱི་མ་མི་འདོད་པས་ཕྱི་མའི་ལན་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། དོན་དམ་གྱི་སྐྱེ་བ་ཁས་ལེན་ན་དེ་ཉིད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་དུ་འདོད་དགོས་ལ། དེའི་ཚེ་རིགས་པས་བདག་དང་གཞན་ལ་སོགས་པ་བཞི་གང་ལས་སྐྱེ་དཔྱད་དགོས་པས་དོན་དམ་གྱི

སྐྱེ་བ་འདོད་པས་མུ་བཞི་གང་རུང་གི་དཔྱད་པ་ངེས་པར་ཁས་བླང་དགོས་སོ། །རྒྱུ་དང་རྐྱེན་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་འདི་འབྱུང་གི་སྐྱེ་བ་ཙམ་ཞིག་འདོད་པས་ནི་དེ་ཁོ་ནའི་སྐྱེ་བ་ཁས་མ་བླངས་ལ། དེ་མ་བླངས་པས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་བདག་དང་གཞན་ལ་སོགས་པ་གང་ལས་སྐྱེ་ཞེས་ཇི་ལྟར་དཔྱོད་དེ་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་དུ་འདོད་མི་དགོས······པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བ་ཉིད་ཀྱིས་མུ་བཞིའི་སྐྱེ་བ་འགོག་པ་ཡིན་ཏེ། འཇུག་པ་ལས། གང་ཕྱིར་དངོས་པོ་བརྟེན་ནས་རབ་འབྱུང་བས། །རྟོག་པ་འདི་དག་བརྟག་པར་མི་ནུས་པ། །དེ་ཕྱིར་རྟེན་འབྱུང་རིགས་པ་འདི་ཡིས་ནི། །ལྟ་ངན་དྲ་བ་མཐའ་དག་གཅོད་པར་བྱེད། །ཅེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཟླ་བ་གྲགས་པ་ནི་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བ་མུ་བཞིའི་སྐྱེ་བ་འགོག་བྱེད་དུ་བཞེད་ལ། ཁྱེད་ནི་མུ་བཞི་གང་ལས་ཀྱང་མི་སྐྱེ་ན་སྐྱེ་བ་ཙམ་ཡང་མེད་དོ་ཞེས་འདོད་པས་ཟླ་གྲགས་གང་བཞེད་པ་ལས་ལྡོག་ནས་སྨྲ་བར··སྣང་ངོ། །ཡང་དེ་ཉིད་ལས། གང་ཕྱིར་རྒྱུ་མེད་པ་དང་དབང་ཕྱུག་གི །རྒྱུ་ལ་སོགས་དང་བདག་གཞན་གཉིས་ཀ་ལས། །དངོས་རྣམས་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་པ། །དེ་ཕྱིར་བརྟེན་ནས་རབ་ཏུ་སྐྱེ་བར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པའང་ཁྱེད་ལྟར་ན་འགལ་བ་སྨྲས་པར་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་ནི་མཐའ་བཞི་དང་བྲལ་བ་ཡིན་པས་མཐའ་དང་བྲལ་བ་དེ་མཐའ་བཞིའི་གང་ཡིན་ཞེས་མ་འདྲི་ཞིག འདི་དག་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པ་དང་མ་སྐྱེས་པ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་མ་ཕྱེད་པས་ནོངས་སོ། །འོ་ན། དེ་ཉིད་སྐབས་སུ་རིགས་པ་གང་ཞིག་གིས། །བདག་དང་གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་རིགས་མིན་པའི། །རིགས་དེས་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་རིགས་མིན་ན། །ཞེས་གསུངས་པ་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེ་ན། འདི་ནི་རྫས་སུ་གྲུབ་པའམ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་བ་ཁས་ལེན་ན་ཐ་སྙད་དུའང་རིགས་པ་དེ་དག་གིས་འགོག་པར་སྟོན་པ་ཡིན་གྱི། སྐྱེ་བ་ཙམ་འགོག་པ་གཏན་མིན་ཏེ་གཞུང་དེའི་

མཚམས་སྦྱོར་དུ། གང་ཞིག་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་དང་རྣམ་པར་བྱང་བའི་རྒྱུར་གྱུར་པ་རྣམས་ཀྱི་བདག་ཉིད་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བར་བྱ་དགོས་སོ་ཞེས་སྨྲ་ན། དེ་ལྟ་ནའང་དེ་སྐད་དུ་སྨྲ་བ་ལ་ཚིག་ཙམ་ཞིག་ལྷག་མ་ལུས་པར་འགྱུར་རོ། །ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དེ་ཉིད་སྐབས་སུ་ཞེས་སོགས་དྲངས་ནས། དེའི་འགྲེལ་བར་ཡང་། དེའི་ཕྱིར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་ནི་བདེན་པ་གཉིས་ཆར་དུ་ཡང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་མི་འདོད་བཞིན་དུའང་ཁས་བླང་བར····བྱའོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་བ་ནི་དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་བ་ཡིན་པས་དེ་འདོད་ན་ཐ་སྙད་དུ་འདོད་ཀྱང་ཅུང་སྟེ་དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་བ་འགོག་པ་ལྟར··དགག་དགོས་པ་ནི་སློབ་དཔོན་འདིའི་བཞེད་པ་དམ་པ་ཡིན་པས་ཐ་སྙད་དུའང་རང་གི་ངོ····བོས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་བ་ཁས་བླང་བར་མི་བྱ་སྟེ། འཇུག་པ་ལས། མོ་གཤམ་བུ་ལ་རང་གི་བདག་ཉིད་ཀྱིས། །སྐྱེ་བ་དེ་ཉིད་དུ་མེད་འཇིག་རྟེན་དུའང་། །ཡོད་མིན་དེ་བཞིན་དངོས་འདི་ཀུན་ངོ་བོ། །ཉིད་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་དེ་ཉིད་དུ་མ་སྐྱེས། །ཞེས་གསུངས་པས་སོ། །རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པའམ་སྐྱེ་བའི་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་སྐྱེ་བ་མེད་པས་ཁྱབ་པར་བཟུང་ནས་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པ་གཉིས་འགལ་བར་བརྩད་པ་ལ་རྣ་བ་དང····སྙིང་མེད་པ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་ཞེས་བརྗོད་པའི་རང་བཞིན་ཞེས་པ་དེ་མ་ཐོས་པར་མ་སྐྱེས་པར་བཟུང་འདུག་པ་ལ་དགོངས་ནས་རྣ་བ་མེད་པ་དང་། རང་བཞིན་ཞེས་པའི་ཚིག་དེའི་དོན་ལ་གོ་རྒྱ་མ་བྱུང་བ་ལ་དགོངས་ནས་སྙིང་མེད་པ་ཞེས་གསུངས་པའོ།།

དེ་ལྟར་ཡང་རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པའི། བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པ་མ་སྐྱེས་པར། །དེ་ཉིད་མཁྱེན་པའི་མཆོག་གིས་གསུངས། །ཞེས་པའི་འགྲེལ་པར། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་མཐོང་ན་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་དུ་དམིགས་པར་མི་འགྱུར་ཏེ། གང་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པ་དེ་ནི་གཟུགས་བརྙན་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་བརྟེན་ནས་

སྐྱེས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་སྐྱེས་པ་ཁོ་ན་མ་ཡིན་ནམ་དེ་ཇི་ལྟར་མ་སྐྱེས་པའི་སྒྲས་བརྗོད་པར་བྱ་བར་འགྱུར། ཅི་སྟེ་མ་སྐྱེས་སོ་ཞེས་བརྗོད་ན་འོན་ཏེ་བརྟེན་ནས་སྐྱེའོ་ཞེས་བརྗོད་པར་མི་བྱའོ། །དེའི་ཕྱིར་ཕན་ཚུན་འགལ་བ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་འདི་མི་རིགས་སོ་ཞེ་ན། ཀྱེ་མ་ཀྱི་ཧུད་ཏ་བ་དང་སྙིང་མེད་པས་ཀྱང་བརྒྱལ་བར་འགྱུར་བ་འདི་ནི་ཁོ་བོ་ཅག་ལ་དཀའ་བ་ཞིག་བབ་བོ། །གང་གི་ཚེ་ཁོ་བོ་ཅག་གིས་གང་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བ་དེ་གཟུགས་བརྙན་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་སོ་ཞེས་སྨྲས་པ་དེའི་ཚེ་རྒོལ་བའི་གོ་སྐབས་ག་ལ་ཡོད། ཅེས་གསུངས་པས་ཁྱད་པར་དེ་དག་ཕྱེད་པ་གཅེས་སོ།།

མ་དྲོས་པས་ཞུས་པ་ལས་ཀྱང་། གང་ཞིག་རྐྱེན་ལས་སྐྱེས་པ་དེ་མ་སྐྱེས། །དེ་ལ་སྐྱེ་བའི་རང་བཞིན་ཡོད་མ་ཡིན། །རྐྱེན་ལ་རག་ལས་གང་དེ་སྟོང་པར་བཤད། །གང་ཞིག་སྟོང་ཉིད་ཤེས་དེ་བག་ཡོད་ཡིན། །ཞེས་རྐང་པ་དང་པོས། རྐྱེན་ལས་སྐྱེས་པ་དེ་མ་སྐྱེས།། ཞེས་གསུངས་ནས་མ་སྐྱེས་ལུགས་སྟོན་པ་ནི་རྐང་པ་གཉིས་པས། དེ་ལ་སྐྱེ་བའི་རང་བཞིན་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་དགག་བྱ་ལ་ཁྱད་པར་སྦྱར་བ་སྟེ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པའོ། །དེ་ལྟ་བུ་མི་ཤེས་ཤིང་ཚིག་དེ་དག་ཐོས་པ་འགའ་ཞིག་སྐྱེས་པ་ཁོ་ནས་མ་སྐྱེས་ལ་བརྟེན་པ་ཁོ་ནས་མ་བརྟེན་པ་ཞེས་པའི་ཚུལ་གྱིས་འགལ་འདུ་འབབ་ཞིག་སྨྲ་བའི་སྨྲ་ཁམས་གང་ཆེ་ལ་ལྟ་བ་མཐོ་བར་བྱེད་པར་སྣང་ངོ་། །ཚིག་གསལ་དུ་དྲངས་པའི་ལང་གཤེགས་ལས་ཀྱང་། བློ་གྲོས་ཆེན་པོ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པ་ལ་དགོངས་ནས་ངས་ཆོས་ཐམས་ཅད་མ་སྐྱེས་པའོ། །ཞེས་གསུངས་ཞེས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་གསུངས་སོ། །སྐྱེ་བ་སོགས་འགོག་པ་ལ་དོན་དམ་གྱི་ཁྱད་པར་སྦྱོར་མི་སྦྱོར་གྱི་ལན་ཡང་དོན་གྱིས་སོང་མོད་ཀྱི། འོན་ཀྱང་དེ་ལ་དམིགས་ཀྱིས་ཕྱེ་བའི་ལན་ནི་འོག་ནས་སྟོན་ནོ། །དེ་དག་གིས་ནི་ཤུན་འབྱེད་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་རྒྱུ་འབྲས་སོགས་རྣམ་པར་འཇོག་པའི་ཚུལ་ཤུན་འབྱེད་མི་ནུས་པར་བསྟན་

པ་ཡིན་ལ། ཕྱིར་ཀུན་འབྱིན་ལྟར་སྣང་གི་མཐར་ཐུག་པ་ནི་རང་གིས་ཕ་རོལ་པོ་ལ་དགག་པ་
ཇི་ལྟར་བྱས་པའི་དཔྱད་པ་དེ་དག་ཀུན་འབྱིན་བྱེད་ལའང་ལྷག་མ་མེད་པར་འཇུག་པ་ཞིག་ལ་
བྱེད་པ་ཡིན་པས། ཁྱེད་ཅག་གིས་བཀོད་པ་ནི་ཀུན་འབྱིན་ལྟར་སྣང་གི་མཐར་ཐུག་པ་ཡིན་
ཏེ། རིགས་པས་གནོད་མི་གནོད་ལ་སོགས་པའི་བརྟག་པ་བྱས་ནས་གཞན་གྱི་ཕྱོགས་ཇི་ལྟར་
འགོག་པ་བཞིན་ཕྱིར་ལ་བཟློག་ནས་དེ་ལྟར་ཀུན་འབྱིན་པའི་རིགས་པའང་དགག་པར་བྱ་བ···
ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་ཁྱོད་ནི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཡོད་པར་ཁས་ལེན་པས་དེ་ལ་
དཔྱད་པ་དེ་དག་འཇུག་པ་ཡིན་གྱི། ཁོ་བོ་ཅག་ལ་རང་ལུགས་ཀྱི་ཕྱོགས་མེད་པས་དཔྱད་པ་
དེ་དག་མི་འཇུག་གོ་སྙམ་ན། འདིས་སྐྱོན་དེ་དག་སྤོང་མི་ནུས་པ་ནི་ཐལ་འགྱུར་དང་རང་
རྒྱུད་གང་གིས་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་སྐབས་ནས་སྟོན་པར་འགྱུར་རོ།།

བཞི་བ་དངོས་པོ་ཡོད་མེད་སོགས་ཀྱི་མུ་བཞི་ཁ་འགོག་པ་གནོད་བྱེད་དུ་མི་རུང་བར····
བསྟན་པ་ནི། དབུ་མའི་གཞུང་རྣམས་ནས་དངོས་པོའམ་རང་བཞིན་ཡོད་པ་དང་མེད་པ་
དང་གཉིས་ཀ་དང་གཉིས་ཀ་མིན་པའི་མུ་བཞི་ཐམས་ཅད་བཀག་ལ། དེར་མ་འདུས་པའི་
ཆོས་ཀྱང་མེད་པས་རིགས་པས་ཐམས་ཅད་འགོག་གོ་སྙམ་ན། འདི་ནི་སྔར་བསྟན་པ་ལྟར་
དངོས་པོ་ལ་གཉིས་ལས་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་དངོས་པོ་ནི་བདེན་པ་གཉིས་གང་དུ་ཡོད····
པར་འདོད་ཀྱང་འགོག་ལ། དོན་བྱེད་ནུས་པའི་དངོས་པོ་ནི་ཐ་སྙད་དུ་འགོག་པ་མ་ཡིན་ནོ།།
དངོས་པོ་མེད་པའང་འདུས་མ་བྱས་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་དངོས་མེད་དུ་འདོད··
ན་ནི་དེ་འདྲ་བའི་དངོས་མེད་ཀྱང་འགོག་གོ །དེ་བཞིན་དུ་དེ་འདྲ་བའི་དངོས་པོ་ཡོད་མེད་
གཉིས་ཆར་ཡང་འགོག་ལ། གཉིས་ཀ་མ་ཡིན་པ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའང་འགོག་པས་མུ་
བཞི་འགོག་ཚུལ་ཐམས་ཅད་ཉི་དེ་ལྟར་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་འདྲ་བའི་ཁྱད་པར་སྦྱར་རྒྱུ་
མེད་པར་མུ་བཞི་ཁ་འགོག་ན་དངོས་པོ་ཡོད་པ་དང་དངོས་པོ་མེད་པ་འགོག་པའི་ཚེ་དེ·········

གཉིས་ཀ་མ་ཡིན་ཏེ་ཞེས་བཀག་ནས། སླར་ཡང་གཉིས་ཀ་མ་ཡིན་པའང་མ་ཡིན་ཞེས་བཀག་
ན་ཏི་ཁས་བླངས་དངོས་སུ་འགལ་བ་ཡིན་ལ། དེ་ལྟར་ཡིན་ཡང་སྐྱོན་མེད་དོ་ཞེས་བསྟན་ན་
ཉི་ཁོ་བོ་ཅག་བསྟན་པ་དང་ལྡན་ཅིག་ཏུ་མི་རྩོད་དོ། །གཞན་ཡང་ཕུང་པོ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་
གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ནམ་བདག་བཀག་པ་ན་རང་བཞིན་ནམ་བདག་མེད་དོ་སྙམ་པའི་ཤེས···
རབ་སྐྱེ་ལ། ཤེས་རབ་དེའི་ཡུལ་རང་བཞིན་མེད་པ་དེ་ཡང་འགོག་ན་ནི་དབུ་མ་པའི་ལྟ་བ་
སུན་འབྱིན་པ་ཡིན་ཏེ། ཆོས་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཡུལ་སུན་
འབྱིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །རང་བཞིན་ཡོད་མེད་གཉིས་ཀ་སུན་འབྱིན་པར་འདོད་པ་དེ་ལ་འདི་
དྲི་བར་བྱ་སྟེ། ཕུང་པོ་ལ་རང་བཞིན་མེད་དོ་སྙམ་དུ་ངེས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཡུལ་རང་བཞིན་
མེད་པ་དེ་ཇི་ལྟར་བྱས་པས་སུན་འབྱིན་པ་སྨྲོས་ཤིག ཙ་ཤེ་ལས། གལ་ཏེ་སྟོང་མིན་ཅུང་
ཟད་ཡོད། །སྟོང་པའང་ཅུང་ཟད་ཡོད་པར་འགྱུར། །མི་སྟོང་ཅུང་ཟད་ཡོད་མིན་ན། །
སྟོང་པའང་ཡོད་པར་ག་ལ་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པས། མི་སྟོང་པ་ཅི་ཡང་མེད་པས
རང་བཞིན་མེད་པའི་སྟོང་པའང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ་སྙམ་ན། འདིར་སྟོང་མི་སྟོང་ནི་རང་
བཞིན་གྱིས་སྟོང་མི་སྟོང་ལ་གཞུང་གི་མགོ་མཇུག་ཐམས་ཅད་དུ་མཛད་དོ། །དེ་ལྟ་ན་རང་
བཞིན་གྱིས་མི་སྟོང་པ་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཡིན་ལ། རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཅུང་
ཟད་ཀྱང་མེད་པས་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པའི་སྟོང་པའང་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བ་འདི་ལས
བཞད་གད་ཆེ་བ་ཅི་ཞིག་ཡོད། གཞན་ཡང་སྨྱུ་གུ་ལྟ་བུ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་
བཞིན་མེད་དོ་སྙམ་དུ་འཛིན་པའི་ངེས་པ་དེས་ནི་སྨྱུ་གུ་ལ་རང་བཞིན་མི་འདུག་གོ་སྙམ་དུ·····
འཛིན་གྱི། རང་བཞིན་མེད་པ་དེ་འདུག་གོ་ཞེའམ་མི་འདུག་གོ་སྙམ་པ་གཉིས་གང་དུའང་
མི་འཛིན་པ་ནི་མིག་ཚུམས་ལ་ཁ་ཤར་དུ་ཕྱོགས་པར་གྱིས་ལ་རྟོགས་ཤིག་དང་ཆེས་རིག་པར···
སློབ། །དེ་ལྟ་ན་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་ཡོད་པར་གཟུང་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་པས་རང་བཞིན་

མེད་པ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་བཟློག་པའི་ཕྱིར་དུ་རིགས་པས་སྟོང་ཉིད་ཡོད་པ་འགོག་པ་དེ······
འཐད་པ་ཞིག་ཡིན་ནའང་བློ་གཞན་ཞིག་གིས་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡོད་པར་བཟུང་བའི་བློ······
དེའི་ཡུལ་འགོག་པར་འདོད་དགོས་ཀྱི། མྱུ་གུ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་
ཀྱི་ཡུལ་འགོག་པ་ནི་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མི་འཐད་དོ། །སོ་སོ་ཅག་ནི་མྱུ་གུ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་
པའི་རང་བཞིན་བཀག་པ་ན་རང་བཞིན་མེད་དོ་སྙམ་དུ་ངེས་པར་འགྱུར་ལ། དེ་ནས་བློ་
གཞན་ཞིག་གིས་རང་བཞིན་མེད་པ་དེ་ཉིད་ཡོད་དོ་སྙམ་དུ་འཛིན་པ་ནའང་དེའི་ཡུལ་རིགས་
པས་འགོག་པ་མིན་གྱི། སྟོང་ཉིད་དེ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པར་འདོད་ན་འགོག་པ་ཡིན་ནོ།།
འོ་ན་རང་བཞིན་མེད་པ་དེ་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་དོ་སྙམ་དུ་འཛིན་པ་ཇི་ལྟར་སྐྱེ་སྙམ་ན། མྱུ་
གུའི་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་དམིགས་ནས་མྱུ་གུའི་རང་བཞིན་དུ་མ་གྲུབ་ཀྱང་མྱུ་གུ་རང་བཞིན་
མེད་པ་དེའི་རང་བཞིན་དུ་ཡོད་དོ་སྙམ་དུ་འཛིན་པ་སྐྱེ་སྟེ། དཔེར་ན། བུམ་པ་མེད་པ་ལ་
བུམ་པ་ཡོད་པར་བདེན་སྙམ་པ་མི་སྐྱེ་ཡང་བུམ་མེད་དུ་བདེན་སྙམ་པ་སྐྱེ་བ་བཞིན་ནོ། །
དེ་ལྟར་བྱས་ན་རང་བཞིན་གྱིས་མི་སྟོང་པ་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་པས་མྱུ་གུའི་རང་བཞིན་མེད···
པའི་སྟོང་པ་ལ་ཡང་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་མེད་དོ་ཞེས་བརྗོད་ན་རྒྱ་མཚན་ཡང་དག་ཏུ་འགྲོ··
བ་ཡིན་ནོ། །བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པར་ཡང་། སྟོང་པ་ཉིད་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་འགོག་
པ་ཡིན་པར་གསུངས་ཏེ། ཇི་སྐད་དུ། གལ་ཏེ་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་
པ་འགའ་ཞིག་ཡོད་ན་ནི་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་དང་བཅས་པར་འགྱུར་ན་ཡོད་པ་ནི་མ་
ཡིན་ནོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་བཤད་པ། སྟོང་མིན་མེད་པར་སྟོང་པ་ནི། །གང་ལས་འབྱུང་
བ་ཉིད་དུ་འགྱུར། །ཇི་ལྟ་བུར་ན་ཅིག་ཤོས་ནི། །མེད་པར་གཉེན་པོ་འབྱུང་བར་འགྱུར།།
ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་པར་རང་བཞིན་མེད་པའི་སྟོང་ཉིད་ཡོད་པ་འགོག་ན་རང་
བཞིན་མེད་པ་མེད་པར་འགྱུར་ལ་དེ་ལྟ་ན་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་པར······

འགྱུར་བས་རང་བཞིན་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་འགོག་ཏུ་མི་རུང་ངོ་། །དེ་ལྟར་ཡང་། རྩོད་ཟློག་ལས། གལ་ཏེ་རང་བཞིན་མེད་ཉིད་ཀྱིས། །ཛཱི་སྟེ་རང་བཞིན་མེད་ལ་བཟློག །རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་ལོག་ན། །རང་བཞིན་ཉིད་དུ་གྲུབ་པར་འགྱུར། །ཞེས་པའི་རང་འགྲེལ་ལས། ཇི་ལྟར་སྒྲ་མ་འབྱིན་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུ་སྒྲས་སྒྲ་ཟློག་པར་བྱེད་པ་དེ་བཞིན་དུ་གལ་ཏེ་ཚིག་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་དངོས་པོ་རང་བཞིན་མེད་པ་རྣམས་ལ་ཟློག་པར་བྱེད་ན་ནི་དེས་ན་དཔེ་འདི་འཐད་པར་ཡང་འགྱུར་བ་ཞིག་ན། འདི་ནི་ཚིག་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་འགོག་པར་བྱེད་དོ། །གལ་ཏེ་ཚིག་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་འགོག་པར་བྱེད་ན་ནི་རང་……བཞིན་མེད་པ་ཉིད་བཀག་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་དང་བཅས་པར………འགྱུར་ལ། རང་བཞིན་དང་བཅས་པའི་ཕྱིར་སྟོང་པ་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ།།

དེས་ན་ཐར་རྩ་ཤེའི་ལུང་། སྟོང་པ་ཡོད་པར་ག་ལ་འགྱུར། །ཞེས་པའི་དེ་མ་ཐག་ཏུ། རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱིས་སྟོང་པ་ཉིད། །ལྟ་ཀུན་ངེས་པར་འབྱིན་པར་གསུངས། །གང་དག་སྟོང་པ་ཉིད་ལྟ་བ། །དེ་དག་བསྒྲུབ་ཏུ་མེད་པར་གསུངས། །ཞེས་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་ལྟ་བ་ཞེས་པའང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་ངོ་སྙམ་དུ་ལྟ་བ་ལ་མི་ཟེར་གྱི། རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་སྟོང་པ་ལ་བདེན་པར་བཟུང་བའམ་དངོས་པོར་ལྟ་བ་ལ་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། བུད་དྷ་པཱ་ལི་ཏ་ལས། གང་དག་དངོས་པོ་རྣམས་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་མངོན་པར་ཞེན་པ་དེ་དག་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བརྗོད་པ་ཧེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ……འདིས་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་གྱི་དབང་གིས་དངོས་པོར་གདགས་པ་ཡིན་གྱི། དངོས་པོ་རྣམས་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་རབ་ཏུ་བསྟན་

པ་ན་མངོན་པར་ཞེན་པ་དེ་ཟློག་པར་ནུས་ཀྱི། གང་དག་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་དངོས་པོ་ཉིད་དུ་མངོན་པར་ཞེན་པ་དེ་དག་ལ་ནི་གཞན་གང་གིས་ཀྱང་མངོན་པར་ཞེན་པ་དེ་ཟློག་པར་མི······ནུས་ཏེ། དཔེར་ན། ཅི་ཡང་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲས་པ་ན་ཅི་ཡང་མེད་པ་དེ་ཉིད་བྱིན་ཅིག་ཅེས་ཟེར་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལ་མེད་པ་ཉིད་འཛིན་དུ་གཞུག་པར་ཇི་ལྟར་ནུས་པ་བཞིན་ཏེ། ཞེས་དཔེ་དང་བཅས་ཏེ་གསལ་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་མ་བྱས་ན་དཔེ་ཡང་མི་འགྲིག་སྟེ་ཁ་ཅིག་གིས་འགའ་ལ་ནོར་བསྙད་ཞེས་བརྗོད་པ་ན་ནོར་མེད་ཅེས་བརྗོད་པའི་ཚེ·····འདི་ལ་ནོར་མི་འདུག་གོ་སྙམ་དུ་འཛིན་པ་སྐྱོན་མ་ཡིན་གྱི། ནོར་མེད་པ་དེ་ལ་ནོར་དུ་བཟུང་ན་དེའི་ཚེ་ནོར་མེད་པར་ངེས་པ་སྐྱེ་ས་མེད་པ་ལྟར་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད···འདྲི་བ་ལ་རང་བཞིན་མེད་དོ་ཞེས་བརྗོད་པ་ན་རང་བཞིན་མེད་དོ་སྙམ་དུ་བཟུང་ན་སྨྲ་བ······པོས་དེ་སྐྱེད་པར་འདོད་པས་དེ་སྐྱོན་ག་ལ་ཡིན། འོན་ཀྱང་དངོས་པོའི་རང་བཞིན་མེད་པ་དེ་ཉིད་ལ་རང་བཞིན་དུ་བཟུང་ན་སྐྱོན་ཡིན་ནོ། །ཕྱིད་ལྟར་ན་ནོར་མེད་ཅེས་བརྗོད་པའི་ཚེ་ནོར་མེད་སྙམ་དུ་བཟུང་ནའང་དགག་དགོས་ཞེས་པར་འགྱུར་བས་ཁོ་བོ་ཅག་གིས་བརྗོད···པ་ལ་བརྟེན་ན་མཛེས་སོ། །ཚིག་གསལ་དུའང་སྟོང་ཉིད་ལ་དངོས་པོར་ཞེན་པ་ལ་གསུངས་པས་ན་སྟོང་པ་ཉིད་འགོག་པའང་མ་ཡིན་ལ། སྟོང་པ་ཉིད་དུ་ལྟ་བ་ཙམ་ལ་སྐྱོན་ཡོད་པའང་མ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་སྡུད་པ་ལས། ཕུང་འདི་སྟོང་ཞེས་རྟོག་ནའང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ནི། །མཚན་མ་ལ་སྤྱོད་སྐྱེ་མེད་གནས་ལ་དད་མ་ཡིན། །ཞེས་པ་དང་། རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ཀྱང་། བདག་དང་བདག་མེད་ལྟ་བ་དག །དེ་ཕྱིར་ཐུབ་པ་ཆེན་པོས་བཟློག །ཅེས་གསུངས་ཤིང་། གཞན་ཡང་གསུང་རབ་དང་བསྟན་བཅོས་ནས་སྟོང་པ་དང་བདག་མེད་པར་ལྟ་བ་རྣམས་མི་རུང་བར་གསུངས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཇི་སྐད་བཤད་པ་ལྟར་ཤེས······དགོས་ཏེ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན། ཤཱ་རིའི་བུས་སྤྱན་རས་གཟིགས་ལ་ཤེར་ཕྱིན་ཟབ་མོ་ལ་སྤྱོད་

པར་འདོད་པས་ཇི་ལྟར་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་དྲིས་པའི་ལན་དུ། ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་དེ་དག་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་རྣམ་པར་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་བལྟའོ། །ཞེས་དང་། སྡུད་པ་ལས་ཀྱང་། ཆོས་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པར་ཡོངས་སུ་ཤེས་གྱུར་པ། །འདི་ནི་ཤེས་རབ་ཕ་རོལ་ཕྱིན་མཆོག་སྤྱོད་པ་ཡིན། །ཞེས་དང་། འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། དེ་ཕྱིར་བདག་དང་བདག་གི་སྟོང་ལྟ་ཞིང་། །རྣལ་འབྱོར་བ་དེ་རྣམ་པར་གྲོལ་བར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་སོགས་ཤིན་ཏུ་མང་བས་དེ་དག་དང་འགལ་བར་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་རྒྱུད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བ་ནི་རང་བཞིན་སྒྲོ་འདོགས་པའི་མ་རིག་པ་ཡིན་ལ། དེ་དང་འཛིན་སྟངས་དངོས་སུ་འགལ་བའི་སྒོ་ནས་དེ་དྲུངས་འབྱིན་པ་ནི་རང་བཞིན་མེད་པའམ་བདག་མེད་པ་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཉག་གཅིག་ཡིན་ན་དེའི་འཛིན་སྟངས་སུན་འབྱིན་ན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་བཀག་པ་ནི་མི་འདོད་བཞིན་དུ་འང་ཁས་བླང་དགོས་ཏེ། ཞི་སྒོ་གཉིས་པ་མེད་པ་དང་། །ཞེས་པའི་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས། ཆགས་པ་ཡོངས་སུ་ཟད་པ་ནི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་འཐོབ་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ལ། རང་བཞིན་མེད་པར་ལྟ་བ་ལས་མ་གཏོགས་པར་ཆོས་འགའ་ཞིག་དེ་ལྟར་ཆགས་པ་ཡོངས་སུ་ཟད་པའི་རྒྱུ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རང་བཞིན་མེད་པའི་མཚན་ཉིད་ཅན་གྱི་བདག་མེད་པ་འདི་ནི་ཞི་བའི་སྒོ་གཉིས་པ་མེད་པར་འགྱུར་ཏེ། མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་གྲོང་ཁྱེར་དུ་འཇུག་པར་བྱ་བ་ལ་འདི་གཅིག་པུ་ཁོ་ན་ཟླ་མེད་པའི་སྒོ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་ཡང་སྟོང་པ་ཉིད་དང་མཚན་མ་མེད་པ་དང་སྨོན་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་གསུམ་ཡོད་མོད་ཀྱི། དེ་ལྟ་ནའང་བདག་མེད་པར་ལྟ་བ་ཁོ་ན་གཙོ་བོ་ཡིན་ཏེ། ཆོས་མ་ལུས་པ་བདག་མེད་པར་རིག་ཅིང་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་ཆགས་པ་མ་ལུས་པར་ཟད་པ་ལ་འགར་ཡང་འགའ་ཞིག་གི་དོན་དུ་གཉེར་བའམ་མཚན་མར་དམིགས་པ་ག་ལ་ཡོད། དེའི་ཕྱིར་བདག་མེད་པ་འདི་ནི་ཞི་བའི་སྒོ་གཉིས་པ་མེད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ། །

དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཚོགས་ལས། རང་བཞིན་མེད་པས་སྟོང་ལ་སྟོང་པ་ནི། །ཡིན་
དང་མཚན་མས་ཅི་ཞིག་བྱེད་པར་འགྱུར། །མཚན་མ་ཐམས་ཅད་ལོག་པར་འགྱུར་བའི་
ཕྱིར། ། མཁས་པས་ཅི་སྟེ་སྨོན་ལམ་འདེབས་པར་འགྱུར། །ཞེས་བཤད་དོ། །ཞེས་
རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་གསུམ་བཤད་པ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་ལྟ་བའི་ལྟ་བ་ཉག……
གཅིག་ཐར་པའི་སྒོར་བཤད་པའི་འགལ་བ་སྤངས་ནས་ལུང་དང་རིགས་པས་དེ་ཉིད་ཐར……
པའི་སྒོར་བསྒྲུབས་སོ། །རང་བཞིན་རྣམ་པར་བཅད་པ་ཙམ་གྱིས་ཡུལ་དེ་སུན་དབྱུང་ཡང་
ཅི་དགོས་ཏེ། དེ་ལྟར་རྟོགས་པ་དེ་ནི་བདག་གཉིས་སུ་མཚན་མར་འཛིན་པའི་གཉེན་པོ་
ཡིན་གྱི། དེ་ལ་མཚན་མར་འཛིན་པའི་དྲི་ཙམ་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་འདྲ་བའི་
རྟོག་པ་ལའང་སྐྱོན་དུ་བལྟས་ནས་བཟང་རྟོག་དང་ངན་རྟོག་གང་ཡིན་ཡང་འགོག་ན་ནི་རྒྱ……
ནག་གི་མཁན་པོ་ཧྭ་ཤང་གི་གཞུང་འཛུགས་འདོད་པར་གསལ་བ་ཡིན་ནོ།།

གཉིས་པ་དགག་བྱ་ངོས་འཛིན་ཁྱབ་ཆུང་བ་དགག་པ་ནི། ཁ་ཅིག་ན་རེ། དགག་
བྱ་ནི་རང་བཞིན་ཡིན་ལ་དེ་ཡང་ཁྱད་པར་གསུམ་དང་ལྡན་པ་སྟེ་ངོ་བོ་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་གྱིས་མ……
བསྐྱེད་པ་དང་གནས་སྐབས་གཞན་དུ་མི་འགྱུར་བ་དང་རྣམ་འཇོག་གཞན་ལ་མི་ལྟོས་པའོ། །
དེ་ཡང་དབུ་མའི་རྩ་བ་ལས། རང་བཞིན་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལས་ནི། །འབྱུང་བར་རིགས་པ་མ་
ཡིན་ནོ། །རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལས་བྱུང་ན་ནི། །རང་བཞིན་བྱས་པ་ཅན་དུ་འགྱུར། །རང་
བཞིན་བྱས་པ་ཅན་ཞེས་བྱར། །ཇི་ལྟ་བུར་ན་རུང་བར་འགྱུར། །རང་བཞིན་དག་ནི་
བཅོས་མིན་དང་། །གཞན་ལ་ལྟོས་པ་མེད་པ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་
ཟེར་རོ། །ཕྱིར་སྨྲ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཕྱི་ནང་གི་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་དེ་འདྲ་བ་ཞིག་
ཏུ་གྲུབ་པར་འདོད་ན་དབུ་མ་བས་དགག་པར་བྱ་དགོས་མོད་ཀྱང་འདིར་དགག་བྱ་ངོས……
འཛིན་པ་ནི། གང་ཞིག་བཀག་ན་ཆོས་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་དུ་རྟོགས་པའི་དབུ་

མའི་ལྟ་བ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེ་བའི་དགག་བྱའི་རྩ་བ་དེ་དངོས་འཛིན་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ན་འདུས་བྱས་རྣམས་རྒྱུ་རྐྱེན་གྱིས་བསྐྱེད་པ་དང་གཞན་དུ་འགྱུར་བ་ནི་རང་གི་སྡེ་པ་རྣམས་ཀྱིས་གྲུབ་ཟིན་པས་དེ་དག་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་སྒྲུབ་མི་དགོས་པར་འགྱུར་བ་དང་། དེ་དག་གིས་ཀྱང་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པར་འགྱུར་བ་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་ཡོད་པས་དེ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་དགག་བྱ་ག་ལ་ཡིན། རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་དུ་གྲུབ་ན་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་མི་ལྟོས་པ་དང་གཞན་དུ་མི་འགྱུར་བ་སོགས་སུ་འགྱུར་དགོས་སོ་ཞེས་འཕངས་པ་ནི་དབུ་མའི་གཞུང་རྣམས་སུ་དུ་མ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་དེ་དག་ནི་ཁྱབ་བྱེད་ཀྱི་ངོས་ནས་སྐྱོན་བརྗོད་པ་ཡིན་གྱི། དགག་བྱ་རང་གི་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་ངོས་བཟུང་བ་མིན་ནོ། །གཞན་ཡང་དོན་དམ་པར་དང་ཡང་དག་པར་གྲུབ་པ་དང་བདེན་པར་གྲུབ་ནའང་རྒྱུ་རྐྱེན་གྱིས་མ་བསྐྱེད་པ་སོགས་སུ་འགྱུར་དགོས་ནའང་དེ་དག་ནི་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་སོགས་ཀྱི་དོན་མིན་ཏེ། དཔེར་ན། བུམ་པ་ལ་མི་རྟག་པས་ཁྱབ་ཀྱང་མི་རྟག་པ་བུམ་པའི་དོན་དུ་མི་རུང་གི ལྟོ་ལྡིར་བ་དེའི་དོན་དུ་གཞག་དགོས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་བཞིན་དུ་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་སོགས་ཡིན་ན་ཆ་མེད་པའི་དངོས་པོར་འགྱུར་དགོས་ནའང་ཆ་མེད་ཀྱི་དངོས་པོ་འདིར་རྩ་བའི་དགག་བྱར་མི་འདོད་དེ། དེ་ནི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་འཛིན་པས་བཏགས་པ་ཙམ་ཡིན་པས་འཛིན་པ་དེ་ལུས་ཅན་འཁོར་བར་འཆིང་བའི་རྩ་བ་མིན་པའི་ཕྱིར་དང་། དེ་དག་རང་བཞིན་མེད་པར་གཏན་ལ་ཕབ་ནས་བསྒོམས་ཀྱང་ཐོག་མ་མེད་པའི་མ་རིག་པའི་འཛིན་པ་ལ་ཅི་ཡང་མི་གནོད་པས་དེ་དག་གི་དོན་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་མཐར་ཕྱུག་ཀྱང་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་རྣམས་ལྡོག་པར་མི་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ལྟ་བས་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་དུས་སུ་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་མ་རིག་པས་ཇི་ལྟར་བཟུང་བའི་དོན་མེད་པར་གཏན་ལ་འབེབས་པ་གཙོ་བོར་བཟུང་ནས། དེའི་ཡན་ལག་ཏུ་ཀུན་བཏགས་ཀྱི་འཛིན་

པའི་ཡུལ་རྣམས་ལྟུན་འབྱིན་པ་མ་ཤེས་པར་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་མ་རིག་པའི་འཛིན་སྟངས་ལྟུན·········
འབྱིན་པ་ཇོར་ནས་གང་ཟག་གི་བདག་འགོག་པ་ན་རྟག་གཅིག་རང་དབང་ཅན་གྱི་བདག······
དང་།   ཆོས་ཀྱི་བདག་འགོག་པ་ན་གཟུང་བ་རྡུལ་ཕྲན་ཆ་མེད་དང་འཛིན་པ་སྐད་ཅིག་ཆ་
མེད་དང་རང་བཞིན་ཁྱད་པར་གསུམ་ལྡན་ལ་སོགས་པ་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་པོ་ནས་བཏགས་པ་
རྣམས་འགོག་པ་ནི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མི་འཐད་དེ། དེ་ལྟ་མིན་ན་ལྟ་བས་གཏན་ལ་འབེབས་
པའི་དུས་སུ་དེ་ཙམ་ཞིག་ལས་གཏན་ལ་མ་ཕབ་པས་སྒོམ་པའི་ཚེ་ཡང་དེ་ཙམ་ཞིག་སྒོམ·········
དགོས་ཏེ། ལྟ་བས་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ནི་བསྒོམ་པའི་དོན་དུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།   །དེའི་
ཕྱིར་བསྒོམས་ནས་མངོན་དུ་གྱུར་པ་དང་གོམས་པ་དེ་མཐར་ཕྱག་ནའང་དེ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་ཟད་
ལ།   དེ་ལྟར་ཀུན་བཏགས་ཀྱི་འཛིན་པས་བཏགས་པ་ཙམ་གྱི་བདག་གཉིས་མེད་པར་མཐོང་
བས་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་རྣམས་ལྡོག་པར་འདོད་ན་ཧ་ཅང་ཐལ་ཏེ། འཇུག་པ་ལས།
བདག་མེད་རྟོགས་ཚེ་རྟག་པའི་བདག་སྤོང་ཞིང་།   །འདི་ནི་ངར་འཛིན་རྟེན་དུའང་མི་
འདོད་པ།   །དེ་ཕྱིར་བདག་མེད་ཤེས་པས་བདག་ལྟ་བ།   །དཔྱིས་ཀྱང་འབྱིན་ཞེས་སྨྲ་བ་
ཤིན་ཏུ་མཚར།   །ཞེས་གསུངས་ཤིང་།   འགྲེལ་བ་ལས་ཀྱང་། ཕན་ཚུན་འབྲེལ་བ་མེད་
པའི་དོན་འདི་ཉིད་དཔེའི་སྒོ་ནས་གསལ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་བཤད་པ།   རང་ཁྱིམ་སྦིག་ཕྱུག་
སྦྲུལ་གནས་མཐོང་བཞིན་དུ།   །འདི་ན་གླང་ཆེན་མེད་ཅེས་དོགས་བསལ་ཏེ།   །སྦྲུལ་གྱི་
འཇིགས་པ་སྤོང་བར་བྱེད་པ་ནི།   །ཀྱི་མ་གཞན་གྱི་གནམ་པོར་གྱུར་ཉིད་དོ།   །ཞེས་
གསུངས་ཏེ།   འདི་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ལ་གསུངས་ཀྱང་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ལའང་
མཚུངས་ཏེ། བདག་མེད་རྟོགས་ཚེ་ཀུན་བཏགས་བདག་སྤོང་ཞིང་། །འདི་ནི་མ་རིག་རྟེན་
དུའང་མི་འདོད་པ།   །དེ་ཕྱིར་བདག་མེད་ཤེས་པས་མ་རིག་པ། །དཔྱིས་ཀྱང་འབྱིན་ཞེས་
སྨྲ་བ་ཤིན་ཏུ་མཚར།   །ཞེས་སྦྱར་རོ།   །འོ་ན་སློབ་དཔོན་གྱིས་ཇི་ལྟར་བཤད་པ་ལྟར་མ་

བཅོས་པ་དང་གཞན་ལ་ལྟོས་པ་མེད་པ་རང་བཞིན་གྱི་མཚན་ཉིད་དུ་གསུངས་པ་དེ་བརྟག་པ་མཐའ་བཟུང་གི་སྒོ་ནས་གསུངས་སམ་རང་བཞིན་དེ་འདྲ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་ཡིན་ཞེ་ན། འདི་ནི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་ཅེས་གསུངས་པ་དེ་ལ་རང་བཞིན་ཞེས་བཞག་པ་ཡིན་ཏེ་བཅོས་མ་མིན་པ་དང་གཞན་ལ་རག་ལས་པ་མིན་པའོ། །དེ་ནི་ཡོད་དེ། འཇུག་འགྲེལ་ལས། ཁྱད་པར་དུ་མཛད་པ་རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་རང་བཞིན་སློབ་དཔོན་གྱིས་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པ་ཞིག་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། གང་གི་དབང་དུ་མཛད་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་བྱུང་ཡང་རུང་མ་བྱུང་ཡང་རུང་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་འདི་ནི་གནས་པ་ཉིད་དོ་ཞེས་རྒྱས་པར་གསུངས་པ་ཆོས་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཡོད་དོ། །ཆོས་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་འདི་ཡང་ཅི་ཞིག མིག་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་གི་རང་བཞིན་ནོ། །དེ་དག་གི་རང་བཞིན་ཡང་གང་ཞིག་ཅེ་ན། དེ་དག་གི་བཅོས་མ་མ་ཡིན་པ་ཉིད་དང་གཞན་ལ་ལྟོས་པ་མེད་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ་མ་རིག་པའི་རབ་རིབ་དང་བྲལ་བའི་ཤེས་པས་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་རང་གི་ངོ་བོའོ། །ཅི་དེ་ཡོད་དམ་མེད་དོ་ཞེས་དེ་སྐད་སུ་སྨྲ། གལ་ཏེ་མེད་ན་ནི་ཅིའི་དོན་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་ལམ་སྒོམ་པར་འགྱུར་ཏེ། གང་གི་ཕྱིར་ཆོས་ཉིད་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་དེ་ལྟར་དཀའ་བ་བརྒྱ་ཕྲག་རྩོམ་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་········ མདོའི་ཤེས་བྱེད་དང་བཅས་པས་བསྒྲུབས་སོ། །འོ་ན་སྔར་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་རང་བཞིན་གྲུབ་པ་མ་བཀག་གམ་སྙམ་ན། ནང་གི་བློས་བཏགས་པ་མིན་པའི་ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ནི་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་དོ་ཞེས་ཁོ་བོ་ཅག་གིས་ལན་དུ་མར་མ་སྨྲས་···སམ། དེས་ན་དེ་འདྲ་བའི་རང་བཞིན་དུ་ནི་ཆོས་གཞན་རྣམས་ལྟ་ཅི་སྨོས། ཆོས་ཉིད་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་དེ་ཡང་གྲུབ་པ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་དེ། ཚིག་གསལ་ལས། དུས་གསུམ་དུ་འང་མེ་ལ་མི་འཁྲུལ་བ་གཉུག་མའི་ངོ་བོ་མ་བཅོས་པ་གང་ཞིག་སྔར་མ་བྱུང་བ་ལས་ཕྱིས······

འབྱུང་བ་མ་ཡིན་པ་གང་ཞིག རྒྱུའི་ཚ་བའམ་ཚུ་རོལ་དང་ཕ་རོལ་ལམ་རིང་པོ་དང་ཐུང་དུ་ལྟར་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལ་ལྟོས་པ་དང་བཅས་པར་མ་གྱུར་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་རང་བཞིན་ཡིན་པར···བརྗོད་དོ། །ཅི་མེའི་རང་གི་ངོ་བོ་དེ་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་དེ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན་དེ་ནི་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པའང་མ་ཡིན་ལ་མེད་པའང་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་ཡིན་མོད་ཀྱི་འོན་ཀྱང་ཉན་པ་པོ་རྣམས་ཀྱི་སྐྲག་པ་སྤང་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་སྒྲོ་བཏགས་ནས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་དེ་ཡོད་དོ་ཞེས་བརྗོད····པར་བྱའོ། །ཞེས་རང་བཞིན་དེ་ཡང་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་བཀག་ནས་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་གསུངས་སོ།།

གལ་ཏེ་ཉན་པ་པོའི་སྐྲག་པ་སྤང་བའི་ཕྱིར་དུ་སྒྲོ་བཏགས་ནས་བསྟན་པར་གསུངས······པས་ཡོད་པར་མི་བཞེད་དོ་སྙམ་ན་དེ་ནི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དགོས་པ་དེའི་ཕྱིར་དུ་བཏགས་ནས་གསུངས་པ་ནི་ཆོས་གཞན་རྣམས་ཀྱང་ཡིན་པས་དེ་དག་ཀྱང་མེད་པར་འགྱུར་རོ། །གོང་དུ་དྲངས་པ་ལྟར་དོན་དེ་མེད་ན་ཚངས་སྤྱོད་དོན་མེད་དུ་ཐལ་བའི་གནོད་པ་བརྗོད་ནས······བསྒྲུབས་ཤིང་། ཡང་འཇུག་འགྲེལ་ལས། རང་བཞིན་འདི་ནི་སློབ་དཔོན་གྱིས་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པ་འབའ་ཞིག་ཏུ་མ་ཟད་ཀྱི། གཞན་ཡང་དོན་འདི་ཁས་ལེན་དུ་གཞུག་པར་ནུས་པས་རང་བཞིན་འདི་ནི་གཉིས་ཀ་ལ་གྲུབ་པ་ཉིད་དུའང་རྣམ་པར་གཞག་གོ །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་དུ་ན་དབུ་མ་པའི་ལུགས་ལ་གྲོལ་བ་ཐོབ་པ་མི་སྲིད་པར་འདོད་དགོས་ཏེ། མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཐོབ་པ་ནི་མྱང་འདས་དེ་མངོན་སུམ་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ལ། མྱང་འདས་དེ་ཡང་འགོག་པའི་བདེན་པར་བཤད་ཅིང་དེ་ཡང་དོན་དམ་པའི་བདེན་པར·········གསུངས་པའི་ཕྱིར་དང་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །མྱང་འདས་ཐོབ་པའི་ཚེ་ནི་དོན་དམ་པ་འགོག་པའི་བདེན་པ་མངོན་སུམ་དུ་བྱ་དགོས་པར་རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པའི···འགྲེལ་བར་འབད་པ་དུ་མས་བསྒྲུབས་སོ།།

དེ་ལྟར་ན་མིག་ལ་སོགས་པའི་འདུས་བྱས་འདི་དག་ནི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་དུ་འང་མ་གྲུབ་ལ། ཆོས་ཉིད་ལ་རང་བཞིན་དུ་བཞག་པ་དེར་ཡང་མ་གྲུབ་པས་རང་བཞིན་གང་དུ་འང་མ་གྲུབ་པ་དང་། དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ནི་ཆོས་ཉིད་ལ་རང་བཞིན་དུ་བཞག་པ་དེར་གྲུབ་ཀྱང་རང་བཞིན་དེར་འཛོག་བྱེད་བཅོས་མ་མིན་པ་དང་། གཞན་ལ་མི་ལྟོས་པ་ནི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་དེར་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པས་ཐ་སྙད་དུ་གྲུབ་པ་ཙམ་མོ། །བཅོས་མ་ནི་སྔར་མེད་གསར་དུ་འབྱུང་བའི་བྱས་པ་དང་གཞན་ལ་ལྟོས་པ་ནི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་ལྟོས་པའོ། །གཟུགས་སོགས་རྣམས་རང་བཞིན་གཉིས་གང་དུ་འང་མ་གྲུབ་པས་ཆོས་ཉིད་ལ་རང་བཞིན་དུ་བྱས་པའི་རང་བཞིན་དེ་བལྟ་བའི་ཕྱིར་དུ་ལམ་སྒོམ་པས་ན་ཚངས་སྤྱོད་ཀྱང་དོན་མེད་དུ་མི་འགྱུར་བར་གསུངས་ཤིང་། ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་གཏན་མི་འདོད་པ་དང་བློ་བུར་དུ་རང་བཞིན་ཁས་བླངས་པ་གཉིས་མི་འགལ་བར་བཤད་དེ། འཇུག་འགྲེལ་ལས། ཀྱི་མ་མ་ལ་གང་ཞིག་དངོས་པོ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མི་འདོད་ཅིང་བློ་བུར་དུ་བཅོས་མ་མ་ཡིན་པ་དང་གཞན་ལ་ལྟོས་པ་མེད་པའི་རང་བཞིན་ཡང་འདོད་པ་ཁྱོད་ནི་ཕན་ཚུན་འགལ་བའི་དོན་བརྗོད་པ་ཞིག་གོ །བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། ཁྱོད་ཀྱིས་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དགོངས་པ་མ་རིག་པ་ཞིག་སྟེ་འདི་ཡི་དགོངས་པ་ནི་གལ་ཏེ་མིག་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་རང་གི་ངོ་བོ་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་བྱིས་པ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོས་གཟུང་བར་བྱ་བ་གང་ཡིན་པ་འདི་ཉིད་དེ་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཡིན་ན་ནི། རང་བཞིན་དེ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་གྱུར་པས་ཀྱང་རྟོགས་པའི་ཕྱིར་ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་དོན་མེད་པར་འགྱུར་ན་གང་གི་ཕྱིར་འདི་ཉིད་རང་བཞིན་མ་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་དེ་བལྟ་བའི་དོན་དུ་ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་དོན་དང་བཅས་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ཡང་བདག་གིས་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་ལ་ལྟོས་ནས་བཅོས་མ་མིན་པ་དང་གཞན་ལ་མི་ལྟོས་པ་ཉིད་དུ་བརྗོད་དོ། །གང་ཞིག་བྱིས་པའི་སྐྱེ་

བོས་བསྐྱེ་བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་ནི་རང་བཞིན་ཡིན་པར་རིགས་ལ་དེ་ཙམ་གྱིས་དོན……
དམ་པ་དངོས་པོ་མ་ཡིན་ཞིང་དངོས་པོ་མེད་པའང་མ་ཡིན་ཏེ་དེ་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་ཞི་བ……
ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །འདིར་དངོས་པོ་ཡོད་མེད་ནི་སྔར་གཉིས་
སུ་སྨྲ་བའི་སྐབས་སུ་བཤད་པ་ལྟར་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པ་དང་ཡེ་མེད་ཡིན་ནོ། །ད་ལྟ་ཆོས་
རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་དུ་གྲུབ་པ་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་གཏན་ལ……
ཕབ་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་སྟོང་ཉིད་ནི། གཟུགས་སོགས་ཀྱི་ཆོས་འདི་དག་ཁྱད་
གཞིར་བྱས་པའི་སྟེང་དུ་ཁྱད་ཆོས་སུ་ཡོད་པས་བློ་གཅིག་གི་ཡུལ་ན་དེ་གཉིས་ཀ་ཡོད་པ་མི……
འགལ་ཞིང་གཉིས་སྣང་དེ་ཞ་ལོག་པས་སྟོང་ཉིད་དེ་དོན་དམ་བདེན་པ་བཏགས་པ་པར……
འགྱུར་རོ། །གང་གི་ཚེ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་དེ་ཉིད་གོམས་པས་དོན་དེ་
མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ངོར་ནི་རང་བཞིན་མེད་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་དུ་སྣང་བའི་འཁྲུལ……
སྣང་ཐམས་ཅད་ལྡོག་པས་ན་ཆོས་ཉིད་དེ་མངོན་སུམ་དུ་བྱས་པའི་ཤེས་པས་ཆོས་ཅན……
གཟུགས་སོགས་དེ་མི་དམིགས་པས། དེ་ལྟ་བུའི་ཆོས་ཉིད་དང་ཆོས་ཅན་གཉིས་བློ་དེའི་ངོ་
ན་མེད་པས་དེ་གཉིས་ཆོས་ཉིད་དང་ཆོས་ཅན་དུ་འཛོག་པ་ནི་ཐ་སྙད་པའི་བློ་གཞན་ཞིག་གི……
ངོས་ནས་གཞག་དགོས་སོ། །དེ་ལྟར་ན་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ནི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་
པའི་སྤྲོས་པ་ཐམས་ཅད་ཞི་བའི་སྟེང་དུ་རང་བཞིན་མེད་བཞིན་དུ་དེར་སྣང་བའི་འཁྲུལ་སྣང……
གི་སྤྲོས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ནུབ་པར་ལོག་པ་ཙམ་ལ་འཛོག་པས་དེ་ཁས་བླངས་ཀྱང་རང་གི……
ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཁས་བླང་ག་ན་དགོས། ཚིག་གསལ་ལས་ཀྱང་། དངོས་པོའི་
རྣམ་པ་མ་རིག་པའི་རབ་རིབ་ཀྱི་མཐུས་དམིགས་པ་ནི་མ་གཟིགས་པའི་ཚུལ་གྱིས་བདག་ཉིད……
གང་གིས་འཕགས་པ་མ་རིག་པའི་རབ་རིབ་དང་བྲལ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་འགྱུར་ཏེ་ངོ་བོ་དེ……
ཉིད་དེ་དག་གི་རང་བཞིན་དུ་རྣམ་པར་བཞག་གོ །ཞེས་དང་། དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རང་

བཞིན་དུ་གྱུར་པ་སྐྱེ་བ་མེད་པ་དེ་ཡང་ཅི་ཡང་མ་ཡིན་པ་ཉིད་ཀྱིས་དངོས་པོ་མེད་པ་ཙམ་ཡིན་པས་ངོ་བོ་མེད་པའི་ཕྱིར་དངོས་པོའི་རང་བཞིན་དུ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ།།

གང་དག་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་དགག་བྱ་བདག་གཉིས་ལ་སོགས་པའི་སྤྲོས་པ་རྣམ་པར······བཅད་པ་ཙམ་ལ་མི་འཛོག་པར་སྟོ་ཉེར་ལ་སོགས་པ་ལྟར། ཡིན་ལུགས་རྟོགས་པའི་བློ་མ་འཁྲུལ་བའི་ཡུལ་དུ་རང་དབང་དུ་གྲུབ་པའི་ཚུལ་གྱིས་འཆར་བ་དང་དེ་ལྟར་ཡོད་པར་ངེས་པ་ནི་ཟབ་མོའི་དོན་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་ཡིན་པར་འདོད་ཅིང་། སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་གང་ལ་བདག་གཉིས་སུ་ཞེན་པའི་གཞི་ཕྱི་ནང་གི་ཆོས་འདི་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པ······ནི། ཡང་དག་པའི་ལྟ་བའི་གོལ་སར་འདོད་པ་ནི་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་གསུང་རབ་ཐམས་ཅད་ལས་ཕྱི་རོལ་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་ཏེ། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་འཁོར་བར་འཆིང་བའི་རྩ་བ་བདག་ཏུ་འཛིན་པ་ལྡོག་དགོས་པར་ནི་འདོད་ལ། དེས་བདག་ཏུ་བཟུང་བའི་གཞི་དེ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པས་དེ་མི་ལྡོག་པར་དེ་དང་འབྲེལ་མེད་ཀྱི་ཆོས་གཞན་ཞིག་བདེན་པར་ཡོད་པར་རྟོགས་པས་བདག་ཏུ་འཛིན་པ་ལྡོག་པར་འདོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ནི་དཔེར་ན། ཤར་ཕྱོགས་ན་སྦྲུལ་མེད་བཞིན་དུ་ཡོད་པར་བཟུང་ནས་སྐྲག་ཏེ་སྡུག་བསྔལ་བར་གྱུར་པའི······སྡུག་བསྔལ་ལྡོག་པ་ལ་ཤར་ཕྱོགས་སུ་སྦྲུལ་ཚུང་མེད་ཀྱང་མ་གྲུབ་པོ་སྙམ་དུ་བཟུང་བས་སྦྲུལ······འཛིན་དེ་མི་ལྡོག་གི ནུབ་ཕྱོགས་ན་ཤིང་སྡོང་ཡོད་དོ་སྙམ་དུ་བཟུངས་ཤིག་དང་དེས་སྦྲུལ་འཛིན་དང་སྡུག་བསྔལ་དེ་ལྡོག་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་ཟེར་བ་དང་ཁྱད་པར་ཅི་ཡང་མི་སྣང་ངོ།།

དེ་ལྟར་ན་བདག་མིགས་སུ་འདོད་པ་དག་གིས་ནི་དེ་འདྲ་བ་དེ་རྒྱང་རིང་དུ་སྤངས་ནས·········འཁོར་བར་འཆིང་བྱེད་རྒྱུད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བ་མ་རིག་པའི་འཛིན་སྟངས་ལྡོག་འབྱིན······པའི་ཐབས་ངེས་པའི་དོན་གྱི་གསུང་རབ་དང་། དེའི་དོན་གཞན་དུ་དྲང་དུ་མི་རུང་བར་ངེས་པ་གཏིང་ཚུགས་པར་བྱེད་པའི་རིགས་པའི་ཚོགས་རྒྱ་ཆེ་བ་གསལ་བར་གསུངས་པའི······

འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་གཞུང་ལ་བརྟེན་ནས་སྲིད་པའི་རྒྱ་མཚོའི་ཕ་རོལ་ཏུ་འགྲོ་བར་གྱིས་ཤིག དགག་བྱ་ལ་སོག་རྟོག་འགོག་པ་དེ་དག་ནི་དབུ་མའི་ལྟ་བ་རྟེད་པའི་གོལ་ས་གཅོད་པ་ལ་ཤིན་ཏུ་གནད་ཆེ་བ་ཡིན་པས་སྤྲས་ཏེ་བཤད་པ་ཡིན་ནོ།།

གསུམ་པ་རང་ལུགས་ཀྱི་དགག་བྱ་ངོས་གཟུང་བ་ལ་གསུམ། དངོས་ཀྱི་དོན་དགག་བྱ་ངོས་གཟུང་བ་དང་། དེ་དགག་བྱ་གཞན་ལ་སྦྱོར་མི་སྦྱོར་གྱི་ཚུལ་དང་། དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་གྱི་ཁྱད་པར་སྦྱོར་མི་སྦྱོར་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ནི། སྤྱིར་དགག་བྱ་ལ་ལམ་གྱི་དགག་བྱ་དང་རིགས་པའི་དགག་བྱ་གཉིས་ཡོད་དོ། །དེ་ལ་དང་པོ་ནི། དབུས་མཐའ་ལས། ཉོན་མོངས་པ་ཡི་སྒྲིབ་པ་དང་། །ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་ཉིད་དུ་བསྟན། །དེར་ནི་སྒྲིབ་པ་ཐམས་ཅད་དེ། །དེ་ཟད་ནས་ནི་གྲོལ་བར་འདོད། །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། ཉོན་མོངས་པ་དང་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་གཉིས་སོ། །འདི་ནི་ཤེས་བྱ་ལ་ཡོད་པའི་དགག་བྱ་ཡིན་ཏེ། འདི་མེད་ན་ལུས་ཅན་ཐམས་ཅད་འབད་མེད་དུ་གྲོལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །རིགས་པའི་དགག་བྱ་ནི། རྩོད་ཟློག་ལས། ཡང་ན་ཁ་ཅིག་སྤྲུལ་པ་ཡི། །བུད་མེད་ལ་ནི་བུད་མེད་སྙམ། །ལོག་འཛིན་འབྱུང་བ་སྤྲུལ་པ་ཡིས། །འགོག་བྱེད་འདི་ནི་དེ་ལྟ་ཡིན། །ཞེས་པའི་རང་འགྲེལ་ལས། ཡང་ན་སྐྱེས་བུ་ཁ་ཅིག་སྤྲུལ་པའི་བུད་མེད་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ཡིན་ལ་དོན་དམ་པར་བུད་མེད་དོ་སྙམ་དུ་ལོག་པར་འཛིན་པར་འགྱུར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་དེ་ལོག་པར་འཛིན་པ་དེ་ས་འདོད་ཆགས་སྐྱེད་པ་ལ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའམ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཉན་ཐོས་ཀྱིས་སྤྲུལ་པ་ཞིག་སྤྲུལ་ལ་དེས་དེའི་ལོག་པར་འཛིན་པ་དེ་ཟློག་པར་····བྱེད་དོ། །དེ་བཞིན་དུ་ངའི་ཚིག་སྟོང་པ་སྤྲུལ་པ་ལྟ་བུས་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་སྟོང་པ་སྤྲུལ་པའི་བུད་མེད་དང་འདྲ་བ་དག་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འཛིན་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཟློག་པར་བྱེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་འཛིན་པ་ལ

དགག་བྱར་གསུངས་པ་དང་དེས་བཟུང་བའི་རང་བཞིན་ཡོད་པ་ལ་དགག་བྱར་མཛད་པ……
གཉིས་ཡོད་དོ། །འོན་ཀྱང་དགག་བྱའི་གཙོ་བོ་ནི་ཕྱི་མ་ཡིན་ཏེ། ཡུལ་ཅན་ཕྱིན་ཅི་ལོག་
རྟོག་པ་ལ་དེས་བཟུང་བའི་ཡུལ་ཐོག་མར་དགག་དགོས་པས་སོ། །འདི་ཡང་རྟེན་འབྲེལ་
གྱིས་གང་ཟག་དང་ཆོས་ཀྱི་སྟེང་དུ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་པ་འགོག་པ་ལྟ…
བུ་རྣམས་ཡིན་ནོ། །དགག་བྱ་འདི་ནི་ཤེས་བྱ་ལ་མེད་པ་ཞིག་དགོས་ཏེ། ཡོད་ན་དགག་
པར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་ཡིན་ནའང་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་སྒྲོ་འདོགས་སྤྱི་བས་
དགག་དགོས་ལ། འགོག་པའང་བོ་བས་བུམ་པ་བཤིག་པ་ལྟ་བུ་མིན་གྱི། མེད་པ་ལ་མེད་
པར་ངོ་ཤེས་པའི་ངེས་ཤེས་སྐྱེད་པ་ཏེ་མེད་པར་ངེས་པ་སྐྱེས་ན་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་འཁྲུལ…
ཤེས་ལྡོག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་བཞིན་དུ་རིགས་པས་སྒྲུབ་པའང་ས་བོན་གྱིས་མྱུ་གུ་སྐྱེད་པ་ལྟར་
སྔར་མེད་ཅིག་གསར་དུ་སྒྲུབ་པ་མིན་གྱི། ཆོས་དེ་ཇི་ལྟར་ཡིན་པ་ལ་དེ་ལྟར་ཡིན་པར་ངོ་
ཤེས་པར་བྱེད་པའི་ངེས་ཤེས་སྐྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །རྩོད་ཟློག་ལས་ཀྱང་། ཚིག་མེད་པར་ཡང་
མེད་པ་ཡི། །འགོག་པ་འགྲུབ་པར་འགྱུར་ཞེས་པ། །དེ་ལ་ཚིག་ནི་མེད་ཅེས་པར། །གོ་
བར་བྱེད་ཀྱི་སེལ་བྱེད་མིན། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དེའི་རང་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་། ཚད་
ཀྱིས་ཚིག་དག་མེད་པར་ཡང་སྟེ། ཚིག་མ་གཏོགས་པར་ཡང་མེད་པའི་འགོག་པ་འགྲུབ་ན་
དེ་ཅི་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲས་པའི་ཚད་ཀྱི་ཚིག་དེས་ཅི…
ཞིག་བྱེད་ཅེས་སྨྲས་པ་གང་ཡིན་པ་འདི་ལ་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་རང་
བཞིན་མེད་པའོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཚིག་འདི་ནི་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་དུ་བྱེད་པ་
མ་ཡིན་གྱི། འོན་ཀྱང་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པའོ་ཞེས་གོ་
བར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །དཔེར་ན། འགའ་ཞིག་ན་རེ་ལྷ་སྦྱིན་ཁྱིམ་ན་མེད་བཞིན་དུ་ལྷ་སྦྱིན་
ཁྱིམ་ན་ཡོད་དོ་ཞེས་ཟེར་བ་དང་། དེ་མེད་པ་ལ་ཁ་ཅིག་ན་རེ་མེད་དོ་ཞེས་ཟེར་བ་ན་ཚིག

དེས་ལྷ་སྦྱིན་མེད་པར་མི་བྱེད་ཀྱི། ལྷ་སྦྱིན་ཁྱིམ་ན་མི་སྲིད་པར་སྟོན་པ་འབའ་ཞིག་ཏུ་ཟད་
དོ། །དེ་བཞིན་དུ་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་མེད་དོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཚིག་དེ་ཡང་དངོས་
པོ་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་དུ་བྱེད་པ་མ་ཡིན་གྱི། འོན་ཀྱང་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་
རང་བཞིན་མེད་པ་སྒྱུ་མའི་སྐྱེས་བུ་ལྟར་སྐྱེས་བུ་ཡང་དག་པའི་ངོ་བོ་དང་བྲལ་བ་རྣམས་ལ……
སྟོང་པའི་ཕྱིར། ཕྱིས་པ་སྐྱེ་བོ་མ་རིག་པས་སྟོང་པ་རྣམས་ཀྱིས་རང་བཞིན་དང་བཅས་
པ་ཉིད་དུ་སྒྲོ་བཏགས་པ་རྣམས་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པར་གོ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་པས།
དེ་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ན་ཚིག་མེད་པའང་ཚིག་མ་གཏོགས་པར་ཡང་རང་བཞིན……
ཡོད་པ་མ་ཡིན་པར་རབ་ཏུ་གྲུབ་པ་ཡིན་ན། རང་བཞིན་མེད་དོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཚིག་དེས་ཅི་
ཞིག་བྱེད་ཅེས་སྨྲས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསལ་བར་གསུངས་པ་ལྟར……
ཤེས་པར་བྱའོ། །དེའི་ཕྱིར་ཡོད་ན་འགོག་མི་ནུས་ལ་མེད་ན་དགག་མི་དགོས་པས་དགག་
སྒྲུབ་དང་བྲལ་བ་ཡིན་པས་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་རིགས་པའི་དཔྱོད་པ་མང་པོ་བྱེད་པ་ནི། ཐ་སྙད་
ཀྱི་ཚིག་ཙམ་ལ་འབྱམས་པར་འདོད་པ་ནི་རིགས་པ་དང་ལམ་གྱི་དགག་སྒྲུབ་གང་ལའང་དོན……
སྤྲི་མ་ཤར་བཞིན་དུ་འགལ་འདུའི་བབ་ཅོལ་སྨྲ་བ་ཡིན་ཏེ། རང་གིས་ཡོད་ན་དགག་མི་ནུས་
པ་དང་མེད་ན་དགག་མི་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་བསྟན་ནས་ཕ་རོལ་པོ་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་དཔྱད་པ་
བྱེད་པ་འགོག་བཞིན་དུ་དགག་སྒྲུབ་བྱ་མི་ཤེས་པར་འདོད་པའི་ཕྱིར་དང་། རྒྱུ་མཚན་བཀོད་
པ་དེས་ཀྱང་ཕ་རོལ་པོ་དགག་སྒྲུབ་བྱ་དགོས་པར་འདོད་པ་ལ་དགག་པ་བྱ་བར་མི་རིགས་ཏེ།
ཡོད་ན་དགག་མི་ནུས་ལ་མེད་ན་དགག་མི་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ།།

རིགས་པ་དམ་པས་འགོག་པ་ནི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་འཁྲུལ་བའི་རྟོག་པ་ཟློག་པའི་ཕྱིར་ཡིན……
ལ། རིགས་པས་སྒྲུབ་པ་ནི་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་ངེས་པ་སྐྱེད་པའི་ཐབས་ཡིན་པས་ཕྱིན་ཅི་
ལོག་གི་བློ་སྣ་ཟློག་པར་འདོད་པ་དང་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་བློ་སྣ་སྐྱེད་པར་འདོད་པས་ཀླུ་སྒྲུབ……

ལ་སོགས་པའི་རིགས་པའི་ཚོགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་དགག་སྒྲུབ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར······ངེས་པའི་བློ་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་འགོག་པ་ནི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་འཛིན་སྟངས་སུན་ཕྱུང་བའི་སྒོ་ནས་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་ངེས་པ་བསྐྱེད་པའི་ཕྱིར་ཡིན་ན་བློ···ཇི་འདྲ་ཞིག་གི་འཛིན་སྟངས་ཀྱི་ཡུལ་རིགས་པས་སུན་འབྱིན་པ་ཡིན་ཞེ་ན། ཕྱིར་དགག་བྱ་འཛིན་པའི་རྟོག་པ་ལ་མཐའ་ཡས་པ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་ཉེས་སྐྱོན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བར་གྱུར་པའི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་རྟོག་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལེགས་པར་ངོས་བཟུང་ནས་དེའི་ཞེན་ཡུལ་སུན་དབྱུང་བར་བྱ་སྟེ། དེ་ལོག་ན་ཉེས་སྐྱོན་ཐམས་ཅད་ལྡོག་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ཡང་འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པ་གཞན་གྱི་གཉེན་པོ་གསུངས་པ་ནི་ཕྱོགས་རེའི་གཉེན་པོ་ཡིན་ལ་མ་རིག་པའི་གཉེན་པོ་གསུངས་པ་ནི་མཐའ་དག་གི་གཉེན་པོར་འགྱུར་བས་མ་རིག་པ་ནི་ཉེས···སྐྱོན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཞི་ཡིན་ཏེ། ཚིག་གསལ་ལས། སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་མདོ་ཡི་སྡེ་སོགས་བདེན་པ་གཉིས་བརྟེན་བསྟན་པ་རྣམ་པ་དགུ། །འཇིག་རྟེན་རྣམས་ཀྱི་སྤྱོད་ངོར་རྒྱ་ཆེ་གང་ཞིག་འདིར་ནི་ཡང་དག་བསྒྲགས་གྱུར་པ། །དེར་ནི་འདོད་ཆགས་བསལ་ཕྱིར་གསུངས་པས་ཞེ་སྡང་ཟད་པར་བྱེད་མི་འགྱུར། །ཞེ་སྡང་བསལ་བར་བྱ་ཕྱིར་གསུངས་པས་ཀྱང་ནི་འདོད་ཆགས་ཟད་པར་བྱེད་འགྱུར་མིན། །གང་ཞིག་ང་རྒྱལ་སོགས་ཟད་བྱ་ཕྱིར་གསུངས་པ་དེས་ཀྱང་དྲི་མ་གཞན་མི་འཇོམས། །དེ་ཕྱིར་དེ་ནི་ཆེར་ཁྱབ་མ་ཡིན་གསུང་དེ་དག་དང་དེ་དག་དོན་ཆེན་མིན། །གཏི་མུག་ཟད་པར་བྱ་ཕྱིར་གསུངས་པ་གང་ཡིན་དེས་ནི་ཉོན་མོངས་མ་ལུས་འཇོམས། །ཉོན་མོངས་མཐའ་དག་གཏི་མུག་ལ་ནི་ཡང་དག་བརྟེན་པར་རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱིས་གསུངས། །ཞེས་སོ། །འོ་ན་གཏི་མུག་དེ་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་སྙམ་ན། ཕྱི་ནང་གི་ཆོས་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པའི་རང་བཞིན་སྒྲོ་འདོགས་པའི་བློ་ནི་འདིར་མ་རིག་པ་སྟེ། བཞི་བརྒྱ་པའི་

འགྲེལ་བ་ལས། རྣམ་པར་ཤེས་པ་དངོས་པོའི་རང་གི་ངོ་བོས་ལྷག་པར་སྒྲོ་འདོགས་པར་བྱེད་པ་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་མི་ཤེས་པའི་དབང་གིས་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་ཆགས་པ་དང་ལྡན་ཞིང་འཁོར་བར་འཇུག་པའི་ས་བོན་དུ་གྱུར་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་འགགས་པ་ལས་འཁོར་བ·····ལྡོག་པར་རྣམ་པར་གཞག་གོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་བཤད་པ། སྲིད་པའི་ས་བོན་རྣམ་ཤེས་ཏེ། །ཡུལ་རྣམས་དེ་ཡི་སྤྱོད་ཡུལ་ལོ། །ཡུལ་ལ་བདག་མེད་མཐོང་ན་ནི། །སྲིད་པའི་ས་བོན་འགག་པར་འགྱུར། །ཇི་སྐད་བཤད་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཡུལ་རང་བཞིན་མེད་པར་མཐོང་བས་ཆགས་པའི་རྒྱུ་རྣམ་པར་ཤེས་པ་སྲིད་པའི་ས་བོན་དུ་གྱུར་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད···དུ་ལྡོག་པ་ལས་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་དང་མི་སྐྱེ་བའི་ཆོས་ལ་བཟོད་པ་ཐོབ་པའི······བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ལ་འཁོར་བ་ལྡོག་པར་རྣམ་པར་གཞག་གི ཞེས་གསུངས་སོ།།

དེ་ཉིད་བདེན་འཛིན་ཞེས་པའང་ཡིན་ཏེ། ལུས་ལ་ལུས་དབང་ཇི་བཞིན་དུ། །གཏི་མུག་ཀུན་ལ་གནས་འགྱུར་ཏེ། །དེ་ཕྱིར་ཉོན་མོངས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་། །གཏི་མུག་བཅོམ་པས་བཅོམ་པར་འགྱུར། །ཞེས་པའི་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས། གཏི་མུག་ནི་དེ་རྣམས་ལ་ཇི་ལྟར་བདེན་པར་རྟོག་པ་ལས་མོངས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་དངོས་པོ་བདེན་པའི་རང་གི་ངོ་བོར་ལྷག་པར་སྒྲོ་འདོགས་པར་རབ་ཏུ་འཇུག་གོ་ཞེས་སོ། །དེ་ལྟར་མ་རིག་པ་འཁོར་བའི་རྩ་བ་ཡིན་ན། འཇུག་པ་དང་ཚིག་གསལ་དུ་འཇིག་ལྟ་འཁོར་བའི་རྩ་བར་བཤད་པ་མི་འགལ་ཏེ། གཙོ་བོའི་རྒྱུ་གཉིས་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན། མ་རིག་པ་དང་འཇིག་ལྟའི་བཞེད་ཚུལ་སློབ་དཔོན་གཞན་གྱི་བཞེད་པ་ནི་སྐྱེས་བུ་འབྲིང་གི་སྐབས་སུ་བཤད་ཟིན་པས། འདིར་སློབ་དཔོན་ཟླ་བ་གྲགས་པའི་བཞེད་པ་ནི། དབུ་མ་པ་གཞན་རྣམས་ཤེས་སྒྲིབ་ཏུ་བཞེད་པའི་དངོས་པོ་བདེན་པར་འཛིན་པ་ནི་མ་རིག་པར་བཞེད་ལ། དེ་ཡང་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་མ་རིག་པར་བཞེད་དེ་སྔར་དྲངས་པ་ལྟར་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས་ཉོན་མོངས་ཅན་དུ·······

བཤད་ཅིང་། འཇུག་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་། འདིས་སེམས་ཅན་རྣམས་ཇི་ལྟར་གནས་པའི་
དངོས་པོ་ལྟ་བ་ལ་རྨོངས་པར་བྱེད་པས་ན་གཏི་མུག་སྟེ་མ་རིག་པ་དངོས་པོའི་རང་གི་ངོ་བོ……
ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ་སྒྲོ་འདོགས་པར་བྱེད་པ་རང་བཞིན་མཐོང་བ་ལ་སྒྲིབ་པའི་བདག་ཉིད་ཅན་
ནི་ཀུན་རྫོབ་བོ། །ཞེས་དང་། དེ་ལྟར་ན་སྲིད་པའི་ཡན་ལག་གིས་ཡོངས་སུ་བསྡུས་པ་
ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་མ་རིག་པའི་དབང་གིས་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་རྣམ་པར་བཞག་གོ །
ཞེས་རྟེན་འབྲེལ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་ཡན་ལག་དང་པོར་བཤད་པས་ན་ཉོན་མོངས་ཡིན་གྱི་ཤེས……
སྒྲིབ་མིན་ནོ། །འོ་ན་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་གང་ལ་བྱེད་ཅེ་ན། འདི་ནི་འོག་ཏུ་སྟོན་པར་
འགྱུར་རོ།།

དེས་ན་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོའི་མ་རིག་པ་འདི་འཁོར་བའི་རྩ་བ་ཡིན་པ་ལ……
འཇིག་ལྟ་ཡང་འཁོར་བའི་རྩ་བ་ཡིན་པར་བཤད་པ་ནི་མ་རིག་པ་སྤྱི་དང་འཇིག་ལྟ་བྱེ་བྲག……
ཡིན་པས་འགལ་བ་མེད་དོ། །དེ་ལ་མ་རིག་པ་ནི་རིག་པའི་ཟློག་ཕྱོགས་ཡིན་ལ་རིག
པའང་གང་རུང་རུང་ལ་མི་བྱ་ཡི་བདག་མེད་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རིག་པའི་ཤེས་རབ་བོ། །
དེའི་ཟློག་ཕྱོགས་ནི་ཤེས་རབ་དེ་མེད་པ་ཙམ་དང་དེ་ལས་གཞན་པ་ཙམ་ལ་མི་རུང་བས………
དེའི་འགལ་ཟླ་འཛིན་པའོ། །དེ་ནི་བདག་ཏུ་སྒྲོ་འདོགས་པ་ཡིན་ལ་དེ་ཡང་ཆོས་ཀྱི་བདག
ཏུ་སྒྲོ་འདོགས་པ་དང་གང་ཟག་གི་བདག་ཏུ་སྒྲོ་འདོགས་པ་གཉིས་ཡིན་པས་ཆོས་ཀྱི་བདག……
འཛིན་དང་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་གཉིས་ཀ་མ་རིག་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་འཇིག་ལྟ
ཉོན་མོངས་གཞན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བར་བསྟན་པ་ན་མ་རིག་པ་རྩ་བར་མ་བསྟན་པ་མ་ཡིན…
ལོ། ཇི་སྲིད་ཕུང་པོར་འཛིན་ཡོད་པ། །དེ་སྲིད་དེ་ལ་ངར་འཛིན་ཡོད། །ཅེས་ཆོས་ཀྱི་
བདག་ཏུ་རྨོངས་པའི་མ་རིག་པ་གང་ཟག་གི་བདག་ཏུ་རྨོངས་པའི་རྒྱུར་བསྟན་པ་ན་མ་རིག……
པའི་ནང་ཚན་གཉིས་རྒྱུ་འབྲས་སུ་འགྲོ་ཚུལ་སྟོན་པས་ན། འཇིག་ལྟ་མ་རིག་པ་ལས་གཞན

པའི་ཉོན་མོངས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བར་བསྟན་པ་ལ་འགལ་བ་མེད་དོ། །སློབ་དཔོན་གྱི་
དགོངས་པ་དེ་ལྟར་བཤད་མི་ཤེས་ན་འཁོར་བའི་རྩ་བ་གཉིས་སུ་བཤད་པའི་འགལ་བ་སྤང་······
ཤིན་ཏུ་དཀའོ། །དེ་ལྟ་བུའི་མ་རིག་པ་ངོས་འཛིན་ལུགས་དེ་ནི་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་བཞེད་
པ་ཡིན་ཏེ། སྟོང་ཉིད་བདུན་ཅུ་པ་ལས། རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལས་སྐྱེས་དངོས་རྣམས། །ཡང་
དག་པར་ནི་རྟོག་པ་གང་། །དེ་ནི་སྟོན་པས་མ་རིག་གསུངས། །དེ་ལས་ཡན་ལག་བཅུ་
གཉིས་འབྱུང་། །ཡང་དག་མཐོང་ཕྱིར་དངོས་སྟོང་པར། །ལེགས་ཤེས་མ་རིག་མི་འབྱུང་
བ། །དེ་ནི་མ་རིག་འགག་པ་ཡིན། །དེ་ཕྱིར་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་འགག །ཅེས་
གསུངས་ཤིང་། རྩ་ཤེའི་རབ་བྱེད་ཉེར་དྲུག་པ་ལས་ཀྱང་། མ་རིག་འགགས་པར་གྱུར་ན་
ནི། །འདུ་བྱེད་རྣམས་ཀུན་འབྱུང་མི་འགྱུར། །མ་རིག་འགག་པར་འགྱུར་བ་ནི། །ཤེས་
པས་དེ་ཉིད་བསྒོམས་པས་སོ། །དེ་དང་དེ་ནི་འགགས་གྱུར་པས། །དེ་དང་དེ་ནི་མངོན་
མི་འགྱུར། །སྡུག་བསྔལ་ཕུང་པོ་འབའ་ཞིག་པ། །དེ་ནི་དེ་ལྟར་ཡང་དག་འགག །ཅེས་
གསུངས་པ་སྔར་ཡང་མཐུན་ལ། ཞི་སྲིད་ཕུང་པོར་འཛིན་ཡོད་པ། །ཞེས་ཕུང་པོར་འཛིན་
པ་འཁོར་བའི་རྩ་བར་གསུངས་པ་དང་ཤིན་ཏུ་འགྲིག་པ་ཡིན་ནོ། །འཕགས་པ་ལྷའི་བཞེད་
པ་ཡིན་པར་ནི། ལུས་ལ་ལུས་དབང་ཇི་བཞིན་དུ། །ཞེས་སོགས་དང་། འཁོར་བའི་རྩ་
བ་རྣམ་ཤེས་ཏེ། །ཞེས་སོགས་ཕར་དྲངས་པས་གསལ་བར་བསྟན་ཏོ། །སློབ་དཔོན་གྱིས་
དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་སུ་དགག་བྱ་འགོག་པའི་རིགས་པ་ཇི་སྙེད་ཅིག་གསུངས་པ་ཐམས······
ཅད་ཀྱང་གཏི་མུག་གིས་ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པར་སྒྲོ་བཏགས་པའི་རང་བཞིན··
དེ་བཀག་ནས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་སྟོན་པར་མཛད་པ་ཡིན་པས། མ་
།འི་འཛིན་སྟངས་སུན་དབྱུང་བ་ཁོ་ནའི་དོན་དུ་རིགས་པ་སྣ་ཚོགས་པ་གསུངས་པ་ཡིན··
པར། བུད་དྷ་པཱ་ལི་ཏ་ལས། ཅི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་རྗེས་སུ་བསྟན་པ་ལ་དགོས་

པ་ཅི་ཡོད་ཅེ་ན་བཤད་པ། སློབ་དཔོན་ཐུགས་རྗེའི་བདག་ཉིད་ཅན་གྱིས་སེམས་ཅན་རྣམས
སྡུག་བསྔལ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་ཉེན་པར་གཟིགས་ནས་དེ་དག་རྣམ་པར་གྲོལ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར······
དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་ཉིད་རབ་ཏུ་བསྟན་པར་བཞེད་པས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ
བར་འབྱུང་བ་རྗེས་སུ་བསྟན་པར་བརྩམས་ཏེ། ཡང་དག་མ་ཡིན་མཐོང་བ་འཆིང་། །
ཡང་དག་མཐོང་བ་རྣམ་པར་གྲོལ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་
ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་ཉིད་གང་ཡིན་བཤད་པ། ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་དེ་མི་མཁས་པ་གཏི་
མུག་གི་མུན་པས་བློ་གྲོས་ཀྱི་མིག་བསྒྲིབས་པ་ནི་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་རྣམ་པར······
རྟོག་པ་ན་དེ་དག་ལ་འདོད་ཆགས་དང་ཞེ་སྡང་དག་སྐྱེད་པར་བྱེད་དོ། །གང་གི་ཚེ་རྟེན་
ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཤེས་པའི་སྣང་བས་གཏི་མུག་གི་མུན་པ་བསལ་ཞིང་ཤེས་རབ་ཀྱི······
མིག་གིས་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་མཐོང་བ་དེའི་ཚེ་ན་གནས་མེད་པ་ལ······
དེའི་འདོད་ཆགས་དང་ཞེ་སྡང་དག་མི་སྐྱེའོ། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། རབ་བྱེད་ཉེར་དྲུག
པའི་མཚམས་སྦྱོར་དུ། འདིར་སྨྲས་པ། ཁྱོད་ཀྱིས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱིས་དོན་
དམ་པ་ལ་འཇུག་པ་ནི་བཤད་ཟིན་ཏོ། ། ད་ཁྱོད་ཀྱིས་ཉན་ཐོས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཀྱིས་དོན་
དམ་པ་ལ་འཇུག་པ་སྟོན་ཅིག འདིར་བཤད་པ། མ་རིག་བསྒྲིབས་པས་ཡང་སྲིད་ཕྱིར། །
ཞེས་སོགས་གསུངས་ཤིང་། རབ་བྱེད་ཉེར་བདུན་པའི་མཚམས་སྦྱོར་དུའང་། འདིར་སྨྲས
པ། ད་ཁྱོད་ཀྱིས་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་དང་མཐུན་པའི་མདོ་སྡེའི་མཐའ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྟ་
བའི་རྣམ་པ་མི་སྲིད་པ་སྟོན་ཅིག འདིར་བཤད་པ། འདས་པའི་དུས་ན་བྱུང་ཞེས་དང་།།
ཞེས་སོགས་གསུངས་པས་ན། སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱང་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས
ཀྱི་དང་པོའི་མ་རིག་པ་དངོས་པོ་ལ་རང་བཞིན་སྒྲོ་འདོགས་པ་ལ་བཞེད་པ་དང་ཉན་རང······
ལའང་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་རྟོགས་པ་བཞེད་པར་གསལ་ལོ།།

དེས་ན་ཀུན་རང་ལ་ཆོས་རང་བཞིན་མེད་པ་རྟོགས་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་ཆེན་པོ་ནི་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་མ་རིག་པར་འགྱུར་བ་འདི་ཡིན་པར་ཤེས་པར་གྱིས་ཤིག བཞི་བརྒྱ་བ་ལས། རྟོག་པས་མཐོང་བ་འཆིང་བ་སྟེ། །དེ་ནི་འདི་རུ་དགག་པར་བྱ། །ཞེས་གསུངས་པའི་རྟོག་པའང་རྟོག་པ་གང་ཡིན་ཐམས་ཅད་ལ་བྱེད་པ་མ་ཡིན་གྱི། ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པར་སྒྲོ་འདོགས་པའི་རྟོག་པ་ཡིན་ཏེ། དེའི་འགྲེལ་པ་ལས། རྟོག་པ་ནི་ཡང་དག་པ་མ་ཡིན་པའི་རང་བཞིན་གྱི་དོན་སྒྲོ་འདོགས་པ་སྟེ། ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དེ་ཡང་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་མ་རིག་པར་བཞེད་པས་འདི་འདིའི་སྐབས་སུ་གང་རྟོག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡུལ་རིགས་པས་འགོག་པར་འདོད་པ་ནི་ཞིབ་མོར་ཡེ་མ་བརྟགས་པའོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་ལ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་ལྐོག་ཏུ་གྱུར་པས་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་རྟོགས་པ་མིན་པས་འཛིན་པའི་ཐབས་ནི་མེད་ལ། རྟོག་པ་གང་ཡིན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡུལ་ལ་རིགས་པས་གནོད་ན་ངེས་ཤེས་ཀྱི་ཡུལ་ལའང་འཁྲུལ་པའི་ལོག་ཤེས་རང་བཞིན་སྒྲོ་འདོགས་པ་ལྟར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟ་ན་ནི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་སར་འཁྲིད་པའི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་མེད་པར་འགྱུར་དགོས་པས་དབུ་མའི་གཞུང་རྣམས་ལ་ཐོས་བསམ་ལ་སོགས་པ་བྱེད་པ་ཐམས་ཅད་དོན་མེད་དུ་འགྱུར་ཏེ། བཞི་བརྒྱ་བ་ལས། བདག་ནི་མྱ་ངན་འདས་འགྱུར་ཞེས། །སྟོང་མིན་སྟོང་ལྟར་མཐོང་མིན་ཏེ། །ལོག་ལྟས་མྱ་ངན་མི་འདའ་བར། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གསུངས། །ཞེས་གསུངས་པས་སོ། །ཐར་བཤད་པའི་མ་རིག་པའི་འཛིན་སྟངས་ཀྱི་ཞེན་ཡུལ་དེ་ཉིད་གཞིར་བཞག་ནས་རང་དང་གཞན་གྱི་སྡེ་བ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཁྱད་པར་དུ་མ་ཞིག་སྒྲོ་བཏགས་པ་གྲུབ་མཐའི་དབང་གིས་བཞག་པ་ཐམས་ཅད་ནི། མ་རིག་པའི་འཛིན་སྟངས་ཀྱི་ཡུལ་དེ་ཉིད་ཤུན་སྦྱང་བ་ན་རྩ་བ་ཆད་པའི་སྟོན་པ་ལྟར་མཐའ་དག་ལྡོག་པར་འགྱུར་བས། ཤེས་རབ་ཅན་གྱིས་ནི་ལྷན་སྐྱེས

ཀྱི་མ་རིག་པའི་ཞེན་ཡུལ་དགག་བྱའི་རྩ་བར་ཤེས་པར་བྱ་ཡི། ཀུན་བརྟགས་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་འབའ་ཞིག་གིས་བཏགས་པ་ཙམ་དགག་པ་ལ་ལྷུར་བླང་བར་མི་བྱ་སྟེ། འདི་ལྟར་དགག་བྱ་འགོག་པ་ནི་བྱ་བས་ཕོངས་ནས་བྱེད་པ་མིན་གྱི། དགག་བྱ་དེའི་ཡུལ་ཅན་གྱི་ལོག་རྟོག་དེས་སེམས་ཅན་འཁོར་བར་འཆིང་བར་མཐོང་ནས་དེའི་ཡུལ་སུན་འབྱིན་པ་ཡིན་ལ། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་འཁོར་བར་འཆིང་བ་ནི་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་མ་རིག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་མ་རིག་པ་ནི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་དེ་དག་ཁོ་ན་ལ་ཡོད་པས་འཁོར་བའི་རྩ་བར་མི་འཐད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ལ་ངེས་པ་དམིགས་ཕྱེད་པར་རྙེད་པ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེའོ། །དེ་ལྟར་དགག་བྱ་འཛིན་པའི་ལོག་རྟོག་མཐར་གཏུགས་པ་ནི་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་མ་རིག་པ་ཡིན་ལ། ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་དགག་བྱ་རྣམས་ཀྱང་སྔ་མ་གཞིར་བྱས་ནས་སྒྲོ་འདོགས་པ་ཁོ་ན་ཡིན་པས་ན་དབང་ཤེས་ལ་སོགས་པ་རྟོག་མེད་ཀྱི་ཤེས་པའི་འཛིན་སྟངས་ཐམས་ཅད་ནི་ནམ་ཡང་རིགས་པས་སུན་འབྱིན་པ་མིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་རིགས་པས་འཛིན་སྟངས་སུན་དབྱུང་བར་བྱ་བའི་བློ་ནི་ཡིད་ཤེས་རྟོག་པ་ཁོ་ན་དང་དེ་ཡང་བདག་ཏུ་འཛིན་པ་གཉིས་སམ་དེ་དག་གིས་བཏགས་པའི་ཡུལ་ལ་ཁྱད་པར་སྒྲོ་འདོགས་པའི་རྟོག་པ་རྣམས་ཡིན་གྱི། རྟོག་པ་གང་ཡིན་ཐམས་ཅད་ལ་མི་བྱའོ།།

འོ་ན་མ་རིག་པ་དེས་རང་བཞིན་སྒྲོ་འདོགས་པའི་ཚུལ་དེ་ཇི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡིན་སྙམ་ན། ཕྱིར་སློབ་དཔོན་འདིའི་གཞུང་ནས་ཀུན་རྫོབ་ཙམ་དུ་གྲུབ་པའི་དོན་རྣམས་ལའང་རང་བཞིན་ནམ་རང་གི་ངོ་བོ་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཐ་སྙད་མཛད་པ་མང་དུ་སྣང་ནའང་འདིར་ནི་གང་ཟག་གམ་ཆོས་གང་ཡང་རུང་བའི་ཡུལ་རྣམས་ལ་བློའི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་པར་ཆོས་དེ་རྣམས་ལ་རང་རང་གི་ངོས་ནས་གནས་ཚུལ་ལམ་སྡོད་ཚུལ་ཞིག་ཡོད་པར་འཛིན་པ་འདི་ཡིན་ལ། དེས་ཇི་ལྟར་བཟུང་བའི་ཞེན་ཡུལ་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རང་རང་གི་སྡོད་ལུགས་དེ་ལ་ནི་

བདག་གམ་རང་བཞིན་ཞེས་བརྟག་པ་མཐའ་བཟུང་གི་སྒོ་ནས་ངོས་གཟུང་བར་བྱ་སྟེ། འདི་ཀུན་རང་དབང་མེད་པ་སྟེ། །དེས་ན་བདག་ནི་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་པའི་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས། འདི་ན་གང་རང་གི་ངོ་བོ་དང་རང་བཞིན་དང་རང་དབང་དང་གཞན་ལ་རག་མ་ལས་པ་ཉིད་ཡིན་པ་དེ་ལ་ནི། ཞེས་དེ་དག་རྣམ་གྲངས་སུ་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །དེ་ལ་གཞན་ལ་རག་མ་ལས་ཞེས་པ་ནི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་རག་མ་ལས་པ་མ་ཡིན་གྱི་ཡུལ་ཅན་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ལ་གཞན་ཞེས་བྱ་སྟེ་དེའི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་པས་གཞན་ལ་རག་མ་ལས་པའོ། །དེས་ན་རང་དབང་བ་ཞེས་བྱ་སྟེ་ཡུལ་དེ་དག་གི་རང་རང་གི་གནས་ལུགས་སམ་སྡོད་ལུགས་ཐུན་མོང་མིན་པའི་ངོ་བོའོ། །དེ་ཉིད་ལ་རང་གི་ངོ་བོ་དང་རང་གི་རང་བཞིན་ཞེས་བྱའོ། །དེ་ཡང་དཔེར་ན། ཐག་པ་ལ་སྦྲུལ་དུ་བརྟགས་པ་དེ་སྦྲུལ་འཛིན་གྱི་བློའི་ངོས་ནས་ཇི་ལྟར་བརྟགས་པ་དེ་བཞག་ནས་སྦྲུལ་དེ་རང་གི་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་ཇི་ལྟར་ཡིན་དཔྱད་པ་ན་ཡུལ་སྟེང་དུ་སྦྲུལ་ཉིད་མ་གྲུབ་པས་དེའི་ཁྱད་པར་དཔྱད་དུ་མེད་པ་དེ་བཞིན་དུ། ཆོས་འདི་རྣམས་ཀྱང་ཐ་སྙད་པའི་བློའི་ངོ་ན་ཇི་ལྟར་སྣང་བའི་སྣང་ཚུལ་ལ་དཔྱད་པ་བཞག་ནས་ཆོས་དེ་རྣམས་ཀྱི་རང་གི་གནས་ལུགས་ཇི་ལྟ་བུ་ཡིན་རྣམ་དུ་ཡུལ་སྟེང་དུ་དཔྱད་པ་ན་ཅིར་ཡང་མ་གྲུབ་པ་ཡིན་པ་ལ། དེ་ལྟར་དུ་མི་འཛིན་པར་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པའི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་པར་ཆོས་དེ་དག་ལ་རང་རང་གི་ངོས་ནས་གཞལ་བའི་གནས་ལུགས་རེ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་སྟེ། བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས། རྟག་པ་ཡོད་པ་ཁོ་ནས་ཡོད་པ་ཉིད་དང་རྟག་པ་མེད་པར་ཡོད་པ་ཉིད་མེད་པ་དེ་དག་ནི་གོར་མ་ཆག་པར་ཐག་པ་བསྔོགས་པ་ལ་བརྟགས་པའི་སྦྲུལ་ལྟར་རང་གི་ངོ་བོས་མ་གྲུབ་པར་ངེས་སོ། །ཞེས་རང་གི་ངོ་བོས་མ་གྲུབ་པའི་ཚུལ་དེ་ལྟར་གསུངས་སོ། །དེས་ན་ནང་གི་བློའི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་པར་རང་གི་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་ཡུལ་གྱི་སྟེང་དུ་གྲུབ་པ་དེ་ལ་བདག་གམ་རང་བཞིན་ཞེས་ཟེར་ལ། དེ་ཉིད་

ཕྱད་པར་གྱི་གཞི་གང་ཟག་གི་སྟེང་དུ་མེད་པ་ནི་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་དང་། མིག་སྣ་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྟེང་དུ་མེད་པ་ནི་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་དུ་གསུངས་པས། རང་བཞིན་དེ་གང་ཟག་དང་ཆོས་ཀྱི་སྟེང་དུ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ནི་བདག་གཉིས་ཀྱི་འཛིན་པར་ཤུགས་ཀྱིས་རྟོགས་པར་ནུས་སོ། །བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས། དེ་ལ་བདག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་གང་ཞིག་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་གཞན་ལ་རག་མ་ལས་པའི་ངོ་བོ་རང་བཞིན་ཏེ་དེ་མེད་པ་ནི་བདག་མེད་པའོ། །དེ་ནི་ཆོས་དང་གང་ཟག་གི་དབྱེ་བས་གཉིས་སུ་རྟོགས་ཏེ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་པ་དང་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་པ་ཞེས་བྱ་བའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །གལ་ཏེ་གང་ཟག་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པ་དེ་གང་ཟག་གི་བདག་ཏུ་འཛིན་པ་ཡིན་པ་མི་རིགས་ཏེ། གཞན་དུ་ན་གང་ཟག་གཞན་ལ་དམིགས་ནས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པའང་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་དུ་འགྱུར་ལ། དེ་འདོད་ན་ནི་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བར་འགྱུར་དགོས་ན་དེ་ལ་ནི་ངའོ་སྙམ་དུ་མི་འཛིན་པས་འཇིག་ལྟར་མི་རིགས་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན། གང་ཟག་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ནི་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་གང་ཟག་རང་བཞིན་ཡོད་པ་གང་ཟག་གི་བདག་ཏུ་གསུངས་པས་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་དུ་འདོད་དགོས་སོ། །འོན་ཀྱང་གང་ཟག་གི་བདག་ཏུ་འཛིན་པ་ལ་འཇིག་ལྟས་མ་ཁྱབ་པ་ཡིན་ནོ།།

འོ་ན་འཇིག་ལྟའི་བདག་འཛིན་ལ་ཇི་འདྲ་ཞིག་དགོས་སྙམ་ན། འཇིག་ལྟ་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ལ་མང་པོས་བཀུར་བའི་སྡེ་པ་འགའ་ཞིག་གིས་ཕུང་པོ་ལ་དམིགས་ནས་བདག་ཏུ་འཛིན་པ་ལྟར་ངེས་པ་མི་སྣང་ཡང་། འཇིག་ལྟ་ལྷན་སྐྱེས་ནི་འཇུག་པར་ཕུང་པོ་དམིགས་པ་ཡིན་པ་བཀག་ཅིང་འགྲེལ་བར་བརྗེད་ནས་བརྟགས་པའི་བདག་དམིགས་པར་གསུངས་པས་ཕུང་པོ་ལ་དམིགས་པར་མི་བྱེད་ཀྱི། གང་ཟག་ཙམ་ཞིག་དམིགས་པའོ། །དེ་ཡང་ངའོ་སྙམ་པའི་འཛིན་པ་སྐྱེ་བའི་གཞིར་གྱུར་པའི་གང་ཟག་ཅིག་དགོས་པས་རྒྱུད་གཞན་གྱི་

གང་ཟག་ནི་དམིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ།།

དམིགས་པ་དེ་ལ་ཇི་ལྟར་འཛིན་པའི་རྣམ་པ་ནི། འཇུག་འགྲེལ་ལས། དེ་ལ་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བ་ནི་ང་དང་ང་ཡི་སྙམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་རྣམ་པར་ཞུགས་པ། ཞེས་གསུངས་པས། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་པ་ཙམ་དུ་འཛིན་པ་མིན་གྱི། ངའོ་སྙམ་དུ་འཛིན་པ་ཞིག་དགོས་སོ། །ཡང་འཇུག་འགྲེལ་ལས། འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བ་ཁོ་ན་སྤང་བར་བྱ་བ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་བདག་གི་བདག་མེད་པ་ཉིད་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་ལས་སྤོང་བར་འགྱུར་བས་ཞེས་དམིགས་པར་གྱུར་པའི་བདག་དེའི་བདག་མེད་པ་སྟེ་རང་བཞིན་མེད་པ་རྟོགས་པས་འཛིན་སྟངས་འགལ་བའི་སྒོ་ནས་སྤོང་བར་གསུངས་པས་ཤེས་རབ་དེའི་ལྡོག་ཕྱོགས་འཛིན་དགོས་སོ། །དེ་ཡང་གང་ཟག་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པ་ཡིན་པས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ངའོ་སྙམ་དུ་འཛིན་པའོ། །ང་ཡིར་འཛིན་པའི་འཇིག་ལྟ་ཡང་དེས་མཚོན་ནས་ཤེས་པར་བྱའོ། །ང་དང་ངའི་བོ་སྙམ་དུ་མི་འཛིན་པའི་གང་ཟག་རྫས་སུ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ནི་གང་ཟག་གི་བདག་ཏུ་སྨོངས་པའི་མ་རིག་པ་ཡིན་པས་ཉོན་མོངས་མ་ཡིན་པར་མི་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟར་ན་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཙམ་ལ་བདག་ཏུ་བཞག་པ་དང་ངའོ་སྙམ་པ་ཙམ་གྱི་བློའི་ཡུལ་ལ་བདག་ཏུ་བྱས་པ་གཉིས་ལས། དང་པོ་ནི་རིགས་པའི་དགག་བྱ་ཡིན་ལ་ཕྱི་མ་ནི་ཐ་སྙད་དུ་འདོད་པས་མི་འགོག་གོ །དེས་ན་འཇིག་ལྟ་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་དམིགས་པ་མི་འགོག་པར་སྟོན་གྱི་དེའི་རྣམ་པའི་འཛིན་སྟངས་ནི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་ང་ཡིན་པས་དེ་མི་འགོག་པ་མིན་ཏེ། དཔེར་ན་སྒྲ་རྟག་འཛིན་གྱི་དམིགས་པ་སྒྲ་མི་འགོག་ཀྱང་དེའི་ཞེན་ཡུལ་སྒྲ་རྟག་པ་འགོག་པ་མི་འགལ་བ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ན་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་དང་སློབ་དཔོན་གཉིས་ཀྱི་གཞུང་ནས་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་ན་དང་། རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་ན་དང་། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་ན་དང་། རྫས་སུ

ཡོད་ན་ཞེས་དགག་པ་གསུངས་པའི་རང་བཞིན་ལ་སོགས་པ་ནི་སྔར་བསྟན་པ་དེ་ལྟར་དུ…… རིག་པར་བྱ་ལ། དེ་དག་མེད་པར་སྟོན་པའི་ཚིག་རྣམས་ཀྱི་དོན་ཡང་མ་རིག་པས་ཞེན་པ་ལྟར་གྱི་དོན་མེད་པར་སྟོན་པ་དེ་ལྟར་དུ་གོ་བར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་དེ་དགག་བྱ་གཞན་ལ་སྦྱོར་བ་དང་མི་སྦྱོར་བའི་ཚུལ་ནི། རི་བོང་གི་རྭ་དང་མོ་གཤམ་གྱི་བུ་ལ་སོགས་པ་གཏན་མེད་པ་རྣམས་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བ་ན་ཁྱད་པར་དེ་སྦྱོར་མི…… དགོས་པ་དེ་བཞིན་དུ། ཤེས་བྱ་ལ་ཡོད་ཀྱང་ཡུལ་དུས་འགའ་ཞིག་ན་ཡོད་པ་འགའ་ཞིག་ན་མེད་པ་རྣམས་ཀྱང་ཡུལ་དུས་དེ་དང་དེར་མེད་པར་བརྗོད་པ་ནའང་ཁྱད་པར་དེ་སྦྱར་མི…… དགོས་སོ། །གཞན་ཡང་དབུ་མ་པས་ཐ་སྙད་དུ་གྲུབ་པར་མི་འདོད་པ་རང་གཞན་གྱི་སྡེ་པ་དངོས་པོར་སྨྲ་བའི་འདོད་པ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པས་སྒྲོ་བཏགས་པ་རྣམས་འགོག་པ་ནའང་དེ་དག་ལ་བསམས་ངོ་ན་སྦྱར་དགོས་པའི་སྐབས་འགའ་རེ་མ་གཏོགས་པ་དོན་ལ་ནི་རང་གི་ངོ…… བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཞེས་པའི་ཁྱད་པར་གསར་དུ་སྦྱར་མི་དགོས་ཏེ། དེ་དག་ལ་དོན་དེ་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་དེ་དག་གིས་ཁས་བླངས་ཟིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་དག་ལས་གཞན་པ་དབུ་མ་པས་ཐ་སྙད་དུ་རྣམ་པར་འཇོག་པའི་དོན་རྣམས་ལ་ནི་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཡང་དེ་དག…… འགོག་པའི་སྐབས་སུ་ནི་ཁྱད་པར་དེ་མ་སྦྱར་ན། འགོག་མཁན་གྱི་རིགས་པ་ཉིད་ལའང་སྐྱོན་མཚུངས་པར་འཇུག་པས་ཤུན་འབྱིན་ལྟར་སྣང་འབའ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་བས་སྦྱར་དགོས…… སོ། །གཞན་ཡང་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་དབུ་མ་པས་ཐ་སྙད་དུ་འཇོག་པའི་དོན་རྣམས་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པ་དང་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མས་མི་གནོད་པ་དགོས་ཏེ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་དབང་ཕྱུག་ལ་སོགས་པ་ཐ་སྙད་དུ་ཁས་མི་ལེན་ལ་གཟུགས་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་ཁས…… ལེན་པའི་ཁྱད་པར་གཏན་མི་ཙང་བས། འདི་འདྲ་བ་ནི་ལམ་ཡིན་ནོ། །འདི་འདྲ་བ་ནི་ལམ་མ་ཡིན་ནོ། །གྲུབ་མཐའ་འདི་ལྟར་དུ་འཐད་དོ། །འདི་ལྟར་དུ་མི་འཐད་དོ་ཞེས་པ

ལ་སོགས་པའི་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་རྣམ་གཞག་གང་ཡང་བྱེད་ཐབས་མེད་པས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ལ་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་འཐད་པའི་ཁྱད་ཆོས་མི་ཐུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཚད་མས་མི་གནོད་ཀྱང་དེ་འགོག་པར་འདོད་ན་ནི་མཁས་པའི་བཞད་གད་ཀྱི་གནས་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་དེ་དག་འགོག་པར་གསུངས་པའི་སྐབས་སུ་ནི་གནོད་མི་ཟ་བར་ཁྱད་པར་དེ་སྦྱར་བར་བྱའོ། །འདི་ཡང་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་དང་རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པའི་འགྲེལ་བར་ནི་དགག་བྱ་འགོག་པ་ན་ཁྱད་པར་དེ་སྦྱར་བ་ཆེས་མང་བར་སྣང་ལ། ཚ་ཤེའི་གཞུང་དང་། བུད་ཧ་པཱ་ལི་ཏ་དང་། ཚིག་གསལ་དང་། འཇུག་པ་རང་འགྲེལ་དུའང་སྦྱར་བའི་སྐབས་དུ་མ་སྣང་བས་ཚིག་ཚོགས་ཆེ་བ་ལ་གཟིགས་པ་དང་མ་སྦྱར་ཡང་སྦྱར་བ་དེ་རྣམས་ཀྱི་གནད་ཀྱིས་རྟོགས་སླ་བ་ལ་དགོངས་ནས་མ་སྦྱར་བའི་སྐབས་སུའང་སྦྱར་དགོས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་ལ་སྦྱར་མི་སྦྱར་གྱི་ཁྱད་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ན་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་རྣམ་པར་དཔྱད་པའི་ཁྱད་པར་སྦྱར་བའང་མང་དུ་འབྱུང་སྟེ། དེ་ཡང་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་ན་ཡིན་ཚུལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་རྙེད་དགོས་པ་ལས་མ་རྙེད་པས་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་དོན་མེད་ཅེས་པ་ཡིན་པས་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་ཅེས་པ་དང་གནད་གཅིག་ཏུ་རྟོགས་པར་བྱ་སྟེ། བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས། གལ་ཏེ་དངོས་པོ་འདི་དག་མགལ་མེའི་འཁོར་ལོ་དང་སྤྲུལ་པ་ལ་སོགས་པ་ལྟར་བསླུ་བས་དངོས་པོ་མེད་པར་མི་འགྱུར་ན་ནི། དེའི་ཚེ་ངེས་པར་འཐད་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ན་ས་ལེ་སྦྲམ་ལ་སོགས་པ་ལྟར་རང་གི་ངོ་བོ་ཆེས་གསལ་བར་དམིགས་པར་འགྱུར་ན་དེ་དག་ནི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཅན་གྱི་རྒྱུ་ཅན་ཡིན་པས་རྣམ་པར་དཔྱོད་པའི་མེས་བསྲེགས་པ་ན་རང་གི་ངོ་བོ་མེད་པར་མི་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ།།

གསུམ་པ་དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་གྱི་ཁྱད་པར་སྦྱོར་མི་སྦྱོར་བཤད་པ་ནི། དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་གྱི་ཁྱད་པར་སྦྱོར་བ་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་ཡོ་ནའི་ལུགས་སུ་སྣང་བ་ནི་ཆེས་མི་རིགས་ཏེ། འཇུག་འགྲེལ་དུ་རྒྱལ་བའི་ཡུམ་དྲངས་པ་ལས། ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ཡང་ཅི་ཐོབ་པ་མེད་ཅིང་མངོན་པར་རྟོགས་པ་མེད་དམ། རབ་འབྱོར་གྱིས་སྨྲས་པ། ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་ཐོབ་པའང་ཡོད་མངོན་པར་རྟོགས་པའང་ཡོད་མོད་ཀྱི་གཉིས་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ་ཐོབ་པ་དང་མངོན་པར་རྟོགས་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཡིན་ལ། . རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་དང་ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བ་དང་ཕྱིར་མི་འོང་བ་དང་དགྲ་བཅོམ་པ་དང་རང་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཡང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཡིན་གྱི། དོན་དམ་པར་ནི་ཐོབ་པ་མེད་ཅིང་མངོན་པར་རྟོགས་པ་མེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་དུ་ཁས་བླང་དགོས་པར་འཇུག་འགྲེལ་ལས་གསུངས་པ་དེ་རང་རྒྱུད་པའི་མདོ་ཡིན་ཞེས་སྨྲའམ། དེ་བཞིན་དུ་ངེས་དོན་གྱི་མདོ་རྣམས་ནས་དོན་དམ་པའི་ཁྱད་པར་སྦྱར་བ་ཤིན་ཏུ་མང་བར་སྣང་ངོ་། །སྟོང་ཉིད་བདུན་ཅུ་པ་ལས་ཀྱང་། གནས་པའམ་སྐྱེ་འཇིག་ཡོད་མེད་དམ། །དམན་པའམ་མཉམ་པའམ་ཁྱད་པར་ཅན། །སངས་རྒྱས་འཇིག་རྟེན་སྙད་དབང་གིས། །གསུངས་ཀྱི་ཡང་དག་དབང་གིས་མིན། །ཞེས་དང་། རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས། བདག་དང་བདག་གིར་ཡོད་ཅེས་པ། །འདི་ནི་དམ་པའི་དོན་དུ་མེད། །ཅེས་པ་དང་། གང་གི་ས་བོན་བརྟན་པ་དེའི། །སྐྱེ་བ་ངེས་པ་ག་ལ་ཞིག །ཅེས་དང་། དེ་བཞིན་སྒྱུ་འདྲའི་འཇིག་རྟེན་ལ། །སྐྱེ་དང་འཇིག་པ་ཉིད་སྣང་ཡང་། །དམ་པའི་དོན་དུ་སྐྱེ་བ་དང་། །འཇིག་པ་ཉིད་ནི་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་དོན་དམ་པ་དང་བདེན་པ་དང་ཡང་དག་པ་དགག་བྱ་ལ་སྦྱར་ནས་གསུངས་པ་མང་ལ། དེ་དག་མ་སྦྱར་བའི་ཚེ་ཡང་རང་གི་ངོ་བོ་དང་རང་བཞིན་དང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པའི་ཁྱད་པར་སྦྱར་བ་ནི

ཤེན་ཏུ་མང་ངོ་། །བྱུད་རྟ་ལྟ་ལི་ཏ་ལས་གསུང་། སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་བསྟན་པ། །
བདེན་པ་གཉིས་ལ་ཡང་དག་བརྟེན། །འཇིག་རྟེན་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ་དང་། །དམ་པའི་
དོན་གྱི་བདེན་པ་འོ། །ཞེས་འབྱུང་བས། དེ་ལ་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་གང་
གིས་བུམ་པ་ཡོད་དོ་སྣབ་མ་ཡོད་དོ་ཞེས་བརྗོད་པ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་བུམ་པ་ཆག་གོ་སྣབ་མ་ཚིག་གོ་
ཞེས་དེ་དག་མི་རྟག་པར་ཡང་བརྗོད་དོ། །གང་གི་ཚེ་དེ་ཁོ་ན་བསམ་པ་བརྩམ་པ་དེའི་ཚེ་
ནི་བུམ་པ་དང་སྣབ་མ་དག་བརྟེན་ནས་གདགས་པར་བྱ་བ་ཡིན་པས་མི་འཐད་ན་དེ་དག……
ཆག་པ་དང་ཚིག་པ་ལྟ་འཐད་པར་ག་ལ་འགྱུར། གཞན་ཡང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའང་
འཇིག་རྟེན་གྱི་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་དབང་གིས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་བགྲེས་སོ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་
མྱ་ངན་ལས་འདས་སོ་ཞེས་མི་རྟག་པར་ཡང་བརྗོད་དོ། །གང་གི་ཚེ་དོན་དམ་པ་བསམ་པ་
དེའི་ཚེ་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཉིད་མི་འཐད་ན་བགྲེས་པ་དང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་དག…
ལྟ་འཐད་པར་ག་ལ་འགྱུར་ཏེ། ཞེས་གསུངས་སོ། །སློབ་དཔོན་ཟླ་བ་གྲགས་པས་ཀྱང་བདེན་
པའི་སྐྱེ་བ་འགོག་པ་ཡིན་གྱི། སྐྱེ་བ་ཙམ་འགོག་པ་མིན་པར་གསུངས་ཏེ། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་
པའི་འགྲེལ་བ་ལས། རྣམ་པ་གང་དུ་གཟུགས་བརྙན་དམིགས་པ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པ་བརྫུན་
པར་གྱུར་པ་ཁོ་ན་དམིགས་པ་བཞིན་པ་དེ་མ་སྐྱེས་པར་ཁོ་བོ་ཅག་མི་སྨྲའོ། །འོན་ཀྱང་བདག་
ཉིད་གང་དུ་དེ་འབྱུང་བ་མེད་པར་རྣམ་པར་གཞག་པ་དེ་ཉིད་དུ་དེ་མ་སྐྱེས་པར་སྨྲའོ། །དེ་
བདག་ཉིད་གང་དུ་སྐྱེ་བ་མེད་པར་རྣམ་པར་གཞག་ཅེ་ན། བདེན་པར་གྱུར་པར་མངོན་པར་
འདོད་པའི་རང་བཞིན་དུ་ཡིན་གྱི། བརྫུན་པའི་ངོ་བོར་ནི་ཡིན་ཏེ་དེ་ནི་ངོ་བོ་དེར་རྟེན་ཅིང་
འབྲེལ་བར་འབྱུང་བར་ཁས་བླངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་བརྫུན་པ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་སྐྱེ་བ་མི་
འགོག་པ་དང་བདེན་པའི་སྐྱེ་བ་འགོག་པས་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་
པ་གཉིས་མི་འགལ་བར་གསུངས་ཏེ། དེ་ཉིད་ལས། དེའི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་ན་སྐྱེས་པ་དང་མ

སྐྱེས་པ་འདི་གཉིས་ཡུལ་ཐ་དད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཕན་ཚུན་འགལ་བར་ག་ལ་འགྱུར། ཞེས་པ་དང་། གང་གི་ཚེ་ཁོ་བོ་ཅག་གིས་གང་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པ་དེ་གཟུགས་བརྙན་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་སོ། །ཞེས་སྨྲས་པ་དེའི་ཚེ་རྗོལ་བའི་གོ་སྐབས་ག་ལ་ཡོད་ཅེས་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པ་འགལ་བར་བརྗོད་པའི་ལན་དུ་གསུངས་...སོ། །འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། དེ་ཕྱིར་དེ་ལྟའི་རིམ་པས་དངོས་གནོད་ནས། །དེ་ཉིད་མ་སྐྱེས་འཇིག་རྟེན་སྐྱེས་རིག་བྱ། །ཞེས་མ་སྐྱེས་པ་ལ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་ཁྱད་པར་སྦྱར་བ་དང་། ཐུམ་སོགས་འདི་དག་དེ་ཉིད་དུ་མེད་ཅིང་། །འཇིག་རྟེན་རབ་ཏུ་གྲགས་པར་ཡོད་ཇི་བཞིན།། དེ་བཞིན་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་འགྱུར་བས་ན། །མོ་གཤམ་བུ་དང་མཚུངས་པར་ཐལ་མི་འགྱུར། །ཞེས་ཕྱི་ནང་གི་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་དེ་ཁོ་ནར་མེད་པ་དང་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་གསུངས་པས་དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་གྱི་ཁྱད་པར་མ་སྦྱར་བ་མ་ཡིན་ནོ། །མདོར་ན། དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་གྱི་ཁྱད་པར་སྦྱོར་བ་གཏན་མི་འདོད་ན་དོན་དམ་པར་འདི་དང་འདི་ཡིན་ལ་...ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འདི་དང་འདིའོ་ཞེས་པའི་བདེན་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་དབྱེ་བྱར་མེད་པར་འགྱུར་བས་...དེ་འདྲ་བའི་དབུ་མ་བ་ནི་གང་ནས་ཀྱང་མ་བཤད་པས་ལོག་པར་རྟོག་པ་ཁོ་ནའོ། །ཚིག་གསལ་ལས། དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་གྱི་ཁྱད་པར་སྦྱོར་བ་བཀག་པ་ནི་བདག་སྐྱེ་འགོག་པ་ལ་ཡིན་གྱི། སྐྱེ་བ་ཙམ་ལ་མིན་པ་ནི་འགྲེལ་བ་དེ་ན་ཤིན་ཏུ་གསལ་ལོ། འཇུག་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་། སློབ་དཔོན་གྱིས་ཁྱད་པར་མ་མཛད་པར་བདག་ལས་མ་ཡིན་ཞེས་ཕྱིར་སྐྱེ་བ་བཀག་པ་ཡིན་ནོ། །གང་ཞིག་དངོས་པོ་རྣམས་ནི་དོན་དམ་པར་བདག་ལས་སྐྱེ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། ཡོད་པའི་ཕྱིར། སེམས་པ་ཅན་བཞིན་ནོ། །ཞེས་ཁྱད་པར་དུ་བྱེད་པ་དེའི་དོན་དམ་པར་ཞེས་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་དོན་མེད་དོ་ཞེས་བྱ་བར་བསམ་པར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་.....ནོ། །དེས་ན་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་དང་ཐལ་འགྱུར་བ་གཉིས་དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་གྱི་ཁྱད་

པར་སྦྱོར་མི་སྦྱོར་གྱི་སྒོ་ནས་མི་བྱེད་ཀྱང་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཐ་སྙད་དུ……འགོག་མི་འགོག་གི་ཁྱད་ཡོད་པས། རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཕྱི་ནང་གི་ཆོས་རྣམས་ལ་འགོག་པ་ན་ཐལ་འགྱུར་བ་ལྟར་ན་དོན་དམ་པའམ་ཡང་དག་པར་རམ་བདེན་པ……ཞེས་པའི་ཁྱད་པར་གསར་དུ་བསྣན་མི་དགོས་ཏེ། རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་ན་དོན་དམ་པ་སོགས་སུ་གྲུབ་དགོས་པས་སོ། །རང་རྒྱུད་པ་རྣམས་ལྟར་ན་དེ་དག་ལ་དོན་དམ་པར་སོགས་མ་སྦྱར་ན་དགག་མི་ནུས་པས་དོན་དམ་པའམ་ཡང་དག་པའམ་བདེན་པར་…ཞེས་སྦྱོར་བ་ཡིན་ནོ། །འོན་ཀྱང་སྐྱེ་འགག་དང་བཅིངས་གྲོལ་སོགས་ལ་དོན་དམ་པའམ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་གང་ཡང་མ་སྦྱར་བར་དགག་ནུས་པ་ནི་དབུ་མ་པ་གཉིས་ཀ་མི་འདོད་དོ༎

འོ་ན་དོན་དམ་པར་མེད་པའི་དོན་གང་ཡིན་སྙམ་ན། དེ་ལ་དོན་ནི་ཤེས་པར་བྱ་བའོ༎ དམ་པ་ནི་མཆོག་ཅེས་བྱ་བ་སྟེ་གཉིས་ཀ་གཞི་མཐུན་ནོ། །ཡང་ན་དམ་པ་ནི་མི་རྟོག་ཡེ་ཤེས་ཡིན་ལ་དེའི་དོན་ནམ་ཡུལ་ཡིན་པས་དོན་དམ་མོ། །ཡང་ན་དོན་དམ་པ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་མི་རྟོག་ཡེ་ཤེས་དེ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཤེས་རབ་ལ་དོན་དམ་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། འདིར་ནི་ས་ལ་སོགས་པ་དག །དོན་དམ་པར་ནི་འབྱུང་བ་མིན། །ཞེས་པའི་འགྲེལ་བར། རྟོག་གེ་འབར་བ་ལས། དོན་དམ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་དོན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཤེས་པར་བྱ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དོན་ཏེ་བརྟག་པར་བྱ་བ་དང་གོ་བར་བྱ་བ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ །དམ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མཆོག་ཅེས་བྱ་བའི་ཚིག་གི་སྒྲ་ཡིན་ནོ། །དོན་དམ་ཞེས་བསྡུ་བ་ནི་དེ་དོན་ཡང་ཡིན་ལ་དམ་པའང་ཡིན་པས་དོན་དམ་པའོ། །ཡང་ན་དམ་པའི་དོན་ཏེ་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་དམ་པའི་དོན་ཡིན་པས་དམ་པའི་དོན་ནོ། །ཡང་ན་དོན་དམ་པ་དང་མཐུན་པ་སྟེ་དོན་དམ་པ་རྟོགས་པ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཤེས་རབ་ལ་དོན་དམ་པ་དེ་ཡོད་པས་དོན……

དམ་པ་དང་མཐུན་པའོ་ཞེས་གསུངས་ལ། དོན་དམ་པ་དེར་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཞེས་པའམ་མེད་
དོ་ཞེས་བརྗོད་པའི་དོན་དམ་པ་ནི་ཕྱི་མ་དེ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཉིད་ལས། འོ་ན་དོན་དམ་པ་ནི་
གང་དག་བློ་ཐམས་ཅད་ལས་འདས་པ་ཡིན་ལ། དངོས་པོའི་ངོ་བོ་ཉིད་དགག་པ་ནི་ཡི་གེའི་
ཡུལ་ཡིན་པས་དེའི་ཕྱིར་དགག་པ་མེད་པར་མི་འགྱུར་རམ་ཞེ་ན། དོན་དམ་པ་ནི་རྣམ་པ་
གཉིས་ཏེ། དེ་ལ་གཅིག་ནི་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པར་འཇུག་པའི་འཇིག་རྟེན་ལས་
འདས་པ་ཟག་པ་མེད་པ་སྤྲོས་པ་མེད་པའོ། །གཉིས་པ་ནི་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་
དང་བཅས་པར་འཇུག་པས་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མཐུན་པ་དག་པ་
འཇིག་རྟེན་པའི་ཡེ་ཤེས་ཞེས་བྱ་བ་སྤྲོས་པ་དང་བཅས་པ་སྟེ་འདིར་དེ་དམ་བཅའ་བའི་ཁྱད་
པར་ཉིད་དུ་བཟུང་བས་ཉེས་པ་མེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པས། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་
ལ་རྩལ་བཞིན་དུ་དཔྱོད་པའི་ཐོས་བསམ་གྱི་ཤེས་རབ་ཡན་ཆད་ལ་གཟུང་གི འཕགས་པའི་
རྗེས་ཐོབ་ཁོ་ན་ལ་མི་བྱའོ། །དབུ་མ་སྣང་བ་ལས་ཀྱང་། གང་ཡང་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་
མེད་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨྲས་པ་དེ་ལའང་དོན་ནི་འདི་ཡིན་པར་འདོད་དེ། ཡང་དག་
པའི་དོན་ཐོས་པ་དང་བསམས་པ་དང་བསྒོམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ནི་ཕྱིན་
ཅི་མ་ལོག་པའི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དོན་དམ་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ་འདིའི་དོན་དམ་པ་ཡིན་པའི་
ཕྱིར་རོ། །མངོན་སུམ་དང་བརྒྱུད་པས་བྱས་པའི་ཁྱད་པར་ནི་ཡོད་དེ། དེ་དག་གི་བསམས་པའི་
དབང་གིས་དངོས་པོ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་མ་སྐྱེས་པ་ཁོ་ནར་ཤེས་སོ། །དེས་ན་འདི་སྐད་
དུ་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་མེད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདི་དག་ཡང་དག་པའི་ཤེས་པས་སྐྱེ་བར་མ་གྲུབ་
པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བཤད་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་པ་དང་མཐུན་པར་སྣང་ངོ་། །དབུ་
མ་རྒྱན་གྱི་དཀའ་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་། འོ་ན་ཇི་ལྟར་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་ཡིན་སྙམ་པ་ལ་
ཡང་དག་པར་ན་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་ཏེ་ཡང་དག་པ་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲས་ནི་དངོས་པོའི་སྟོབས་ཀྱིས་

ཞུགས་པའི་རྗེས་སུ་དཔག་པས་རྟོགས་པར་བྱ་བ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་ངོ་བོ་ལ་བྱ་སྟེ། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱིས་རྣམ་པར་དཔྱད་ན་སྟོང་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ །འདིས་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་དང་དོན་དམ་པར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་པར་བཤད་དོ། །ཡང་ན་ཡང་དག་པའི་ཤེས་པ་ཁོ་ན་ཡང་དག་པ་ལ་སོགས་པའི་སྒྲར་བརྗོད་དེ། དེའི་དམིགས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཡང་དག་པའི་ཤེས་པའི་བསམ་པའི་དབང་གིས་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡིན་གྱི། ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་ཤེས་པའི་དབང་གིས་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ །ཞེས་གསུངས་ཏེ། རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་ཡང་དག་པ་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་སྦྱར་བ་ནི། ཤེས་རབ་སྒྲོན་མེ་དང་། རྟོག་གེ་འབར་བ་གཉིས་སུ་ཡང་མང་དུ་གསུངས་ལ། །ཁྱད་པར་དུ་རབ་བྱེད་བཅོ་ལྔ་པའི་འགྲེལ་པ་ཤེས་རབ་སྒྲོན་མེ་ལས། འདིར་ཡང་གལ་ཏེ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཡིན་ན་ནི་ཇི་ལྟར་དངོས་པོ་ཡིན་ཇི་སྟེ་དངོས་པོ་ཡིན་ན་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་མ་ཡིན་པས་དམ་བཅས་པ་ལ་དེ་ཉིད་……ཀྱིས་དོན་དེ་ལ་སྐུར་བ་བཏབ་པའི་སྐྱོན་ཡོད་དོ། །ཞེས་དངོས་པོ་རྣམས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དོ་ཞེས་དམ་བཅས་པ་ལ་རང་གི་ཚིག་དང་འགལ་བའི་སྐྱོན་ཡོད་པར་བརྗོད་པའི་ལན་དུ། དེ་ཉིད་ལས། དོན་དམ་པར་དངོས་པོ་རྣམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་ཁས་བླངས་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་དུ་དམ་མ་བཅས་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་དམ་བཅས་པའི་དོན་ལ་སྐུར་བ་མ་བཏབ་པས་གཏན་ཚིགས་ཀྱི་དོན་མ་གྲུབ་པ་ཉིད་མ་ཡིན་པས་འདི་ལ་སྐྱོན་མེད་དོ། །ཞེས་དངོས་པོ་རྣམས་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་དུ་འདོད་པས། སྐུར་བ་མ་བཏབ་པར་བཞེད་པའི་ཕྱིར་ན་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ན་སྐུར་འདེབས་…སུ་བཞེད་པར་གསལ་ལོ། །ཡང་དེ་ཉིད་ལས། དོན་དམ་པར་ནང་གི་དངོས་པོ་རྣམས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་དེ་བྱས་པའི་ཕྱིར་དང་། བརྗོད་པ་ཁྱད་པར་ཅན་བརྟེན་པ་ཉིད་ལ་སྟོས་པ་དང་བཅས་པའི་ཕྱིར། དཔེར་ན། སྒྱུ་མ་མཁན་གྱིས་སྤྲུལ་པའི་མི་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ།།

ཞེས་རང་བཞིན་འགོག་པ་ལ་དོན་དམ་པའི་ཁྱད་པར་ངེས་པར་སྦྱར་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལ་དོན་དམ་པར་མེད་ཅེས་པའི་དོན་ནི་ཡིན་ཚུལ་ལ་ཇི་ལྟར་ཡིན། ཚུལ་བཞིན་དུ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་ན་དེས་ཡོད་པར་མ་གྲུབ་པ་ལ་བྱེད་པ་ནི་སློབ་དཔོན་འདི་ཐམས་ཅད་མཐུན་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་སློབ་དཔོན་འདིའི་གཞུང་རྣམས་སུའང་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མཐོང་བ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་དཔྱད་པ་མ་བཅུག་པར་ཞེས་ཀུན་རྫོབ་འཇོག་པ་ན་དེ་ལྟར་གསུངས་ལ། རང་བཞིན་འགོག་པའི་ཚེ་རིགས་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ན་མེད་དེ་ཞེས་གསུངས་པ་མང་པས་ན་དེ་དག་དང་སྦྱ་མ་རྣམས་འདྲའོ། །འོན་ཀྱང་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་ལ་ཡིན་ཚུལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་དུ་ཁས་ལེན་དགོས་མི་དགོས་མི་མཐུན་ཏེ། སློབ་དཔོན་འདི་གཉིས་ཀྱིས་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ལ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་ཀྱིས་ཁྱབ་པས་ན་དོན་དམ་དུ་གྲུབ་པས་ཀྱང་ཁྱབ་པར་བཞེད་དེ་སྔར་མང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་རོ།།

དགག་བྱ་འགོག་པ་དེ་ཐལ་རང་གང་གིས་བྱེད་པ་ལ་གཉིས། ཐལ་རང་གི་དོན་ངོས་གཟུང་བ་དང་། དེ་གཉིས་སུའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་ལྟ་བ་རྒྱུད་ལ་བསྐྱེད་པའོ། །དང་པོ་ནི། སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱི་འགྲེལ་བར་ཐལ་འགྱུར་དང་རང་རྒྱུད་གཉིས་སུ་ཕྱེ་ནས་ཐལ་འགྱུར་མཛད་པའི་གསལ་ཁ་ནི་མེད་ལ། འོན་ཀྱང་། བདག་ལས་མ་ཡིན་གཞན་ལས་མིན། །གཉིས་ལས་མ་ཡིན་རྒྱུ་མེད་མིན། །དངོས་པོ་གང་དག་གང་ན་ཡང་། །སྐྱེ་བ་ནམ་ཡང་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་པའི་འགྲེལ་བ་མཛད་པ་ན་གཞན་ལུགས་ལ་གནོད་བྱེད་བརྗོད་པའི་སྒོ་ནས་སྐྱེ་བ་བཞི་དགག་པ་མཛད་དོ། །དེ་ལ་སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ཀྱིས་རང་ཕྱོགས་སྒྲུབ་པ་དང་གཞན་ཕྱོགས་སུན་འབྱིན་པ་གང་གི་ཡང་ནུས་པ་མེད་པའི་སྐྱོན་བཀོད་ནས་སུན་ཕྱུང་ངོ་། །དེ་ལྟ་བུའི་སྐྱོན་དེ་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱི་ལུགས་ལ་མི་འཇུག

པའི་རྒྱུ་མཚན་རྒྱས་པར་འགྲེལ་བ་ན། སློབ་དཔོན་ཟླ་བ་གྲགས་པས་ཕ་རོལ་པོ་ལ་དབུ་མ་པས··· དབུ་མའི་ལྟ་བ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེད་པའི་ཐབས་སུ་ཐལ་འགྱུར་བྱ་དགོས་ཀྱི། རང་རྒྱུད་མི་འཐད་དོ་ཞེས་དགག་པ་མཛད་ནས་ཐལ་འགྱུར་གྱི་ཕྱོགས་གསལ་བར་མཛད་དོ།།

དེ་འདྲ་བའི་ཐལ་རང་གཉིས་ཀྱི་འཇོག་ཚུལ་ལ་གཉིས། གཞན་ལུགས་དགག་པ་དང་། རང་གི་ལུགས་གཞག་པའོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། འདོད་པ་བརྗོད་པ་དང་། དེ་དགག་པའོ། །དང་པོ་ནི། ཐལ་འགྱུར་དང་རང་རྒྱུད་ལ་འཇོག་ཚུལ་ཏུ་མ་ཞིག་སྣང་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་དག་ཐམས་ཅད་སུ་ཞིག་གིས་བཤད་པར་ནུས། དེའི་ཕྱིར་དེ་དག་ལས་འགའ་ཞིག་བརྗོད་པར་བྱའོ། །འདི་ལ་ཛྙ་ཡ་ཨ་ནནྟ་ནི་འདི་ལྟར་སྨྲ་སྟེ། འཇུག་པའི་འགྲེལ་བཤད་ལས། དེ་ལ་འགའ་ཞིག་ན་རེ་གལ་ཏེ་ཐལ་འགྱུར་གཏན་ཚིགས་སུ་འདོད་ན་དེ་ཚད་མས་གྲུབ་པ་ཡིན་ནམ་འོན་ཏེ་མ་གྲུབ་པ་ཡིན། དེ་ལ་གལ་ཏེ་ཕྱོགས་དང་པོ་ལྟར་ན་དེའི་ཚེ་གཉིས་ཀ་ལའང་གྲུབ་པ་ཡིན་པས་གཞན་གྱིས་ཁས་བླངས་པ་ཞེས་ཇི་ལྟར་བརྗོད། ཕྱོགས་གཉིས་པ་ལྟར་ན་གཞན་གྱིས་ཁས་ལེན་པར་མི་འོས་པ་ཉིད་ཡིན་པས་གཞན་གྱིས་ཁས་བླངས་པ་ཞེས་ཇི་ལྟར་བརྗོད་ཅེ་ན། དེ་ལ་ལན་ནི་ཚད་མས་གྲུབ་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་གཉིས་ཀ་ལ་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་པ་དེ་ཉིད་ཁོ་བོས་མི་ཤེས་ཏེ་འདི་ལྟར་རྒོལ་བས་སྒྲུབ་བྱེད་བཀོད་པའི་དུས་ན་གང་གཏན་ཚིགས་འགོད་པ་དེ་ལ་ཚད་མས་གྲུབ་པ་ཡིན་ཡང་གཞན་ལ་ཚད་མས་གྲུབ་པར···· ངེས་ཇི་ལྟར་ཤེས་ཏེ། གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་མངོན་སུམ་དང་རྗེས་སུ་དཔག་པའི་ཡུལ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །རང་ཉིད་ལའང་ཚད་མས་གྲུབ་པར་ཇི་ལྟར་ཤེས་ཏེ་འཁྲུལ་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་དུས་རིང་པོ་ནས་བཟུང་བའི་ཕྱིར་བསླུ་བ་སྲིད་པས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་རྒོལ་བ་དང་ཕྱི་རྒོལ་བ་དག་གིས་ཚད་མ་ཉིད་དུ་ཁས་བླངས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཁས་ལེན་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་གཞན་གྱིས་ཁས་བླངས་པའི་སྒོ་ནས་གཞན་གྱི་ཕྱོགས་

སྤྱན་འདྲེན་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་ཏེ། ཕྱི་རོལ་ལ་རྟགས་ཚད་མས་གྲུབ་མ་གྲུབ་ཕྱི་རོལ་ཕྱིས་མི་ཤེས་ཏེ་དེའི་བསམ་པ་ནི་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཚད་མ་གཉིས་ཀྱིས་མི་འགྲུབ་པས་སོ། །རང་གིས་ཀྱང་རྟགས་ཚད་མས་གྲུབ་པར་མི་ཤེས་ཏེ་རང་གིས་ཚད་མས་གྲུབ་པར་ཐག་བཅད་ཀྱང་བསྒྲུ··བ་སྲིད་པས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་གཉིས་ཀ་ལ་ཚད་མས་གྲུབ་པའི་རྟགས་མེད་པས་ཚད་མར་ཁས་བླངས་པ་ལ་ཐུག་པས་ན་ཚད་མས་མ་གྲུབ་ཀྱང་ཁས་བླངས་པའི་སྒོ་ནས་སྤྱན་འདྲེན······འཐད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་འཆད་དོ། །ཡང་དེ་ཉིད་ལས་གཞན་ཡང་རང་རྒྱུད་ཀྱི་གཏན་ཚིགས་ཀྱི་ཚུགས་ལ་གལ་ཏེ་གཏན་ཚིགས་དང་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་དག་ལ་ཚད་མས་ཁྱབ་པ་གྲུབ་ན་དེའི་ཚེ་རང་རྒྱུད་སྒྲུབ་བྱེད་དུ་འགྱུར་བ་ཡིན་ལ། འོན་ཀྱང་ཁྱབ་པ་མ་གྲུབ་སྟེ་འདི་ལྟར་ཁྱབ་པ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའི་ཚད་མ་ནི་མངོན་སུམ་མམ་རྗེས་སུ་དཔག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་རེ་ཞིག་མངོན་སུམ་གྱིས་ཁྱབ་པ་མི་འགྲུབ་སྟེ། འདི་ལྟར་ཚང་མང་དུ་མངོན་སུམ་དང་མི་དམིགས་པ་དག་གིས་མེ་དང་དུ་བ་དག་ལ་འདི་ཡོད་ན་འདི་ཡོད་ལ་འདི་མེད་ན་འདི་མེད་དོ··ཞེས་མེད་ན་མི་འབྱུང་བ་རྟོགས་ཀྱི། ཡུལ་ཐམས་ཅད་ན་ཡོད་པ་ལ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །རྗེས་སུ་དཔག་པས་ཀྱང་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་ཡུལ་ངེས་པ་ཅན་ཡིན་པས་སོ། །འདི་ལྟར་རྗེས་སུ་དཔག་པའི་ཡུལ་ནི་ཐམས་ཅད་མ་ཡིན་ཏེ། གང་གི་ཕྱིར་གང་ན་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་དང་འབྲེལ་བའི་རྟགས་ཡོད་པ་དེ་ཁོ་ནར་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པ་ཤེས་པ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བ་ཡིན་གྱི། ཡུལ་དང་དུས་ཐམས་ཅད་དུ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་འཇིག་རྟེན་པའི་ཁས་བླངས་པ་ཙམ་གྱི་སྒོ་ནས་ཁྱབ་པ་གྲུབ་པ་ཡིན་གྱི། ཚད་མས་ནི་མ་ཡིན་པས་ཐལ་འགྱུར་གྱི་གཏན་ཚིགས་ཀྱིས་གཞན་གྱི་ཚུགས་སྤྱན་འདྲེན་པ་ཇི་ལྟར་མི་རིགས་ཞེས་པའོ་ཞེས་དུ་བ་ཡོད་པ་ལ་མེ་ཡོད··པ་དང་། བྱས་པ་ལ་མི་རྟག་པས་ཁྱབ་པ་ཚད་མས་གྲུབ་ན་རང་རྒྱུད་འཐད་ཀྱང་མི་འགྲུབ་སྟེ། ཚད་མས་འགྲུབ་ན་ནི་ཡུལ་དུས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དུ་བ་དང་བྱས་པ་ལ་མེ་ཡོད་པ་དང་མི་

རྟག་པས་ཁྱབ་པ་གྲུབ་དགོས་པ་ལ་ཁྱབ་པ་སྒྲུབ་པའི་མངོན་སུམ་དང་རྗེས་དཔག་གིས་ཚང་མང་དང་བུམ་པའི་སྟེང་ཙམ་དུ་འགྲུབ་པས་ན་ཉེ་ཆེ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཁྱབ་པའང་ཁས་བླངས་པ་ཙམ་གྱིས་འགྲུབ་དགོས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་ཏེ། འདིས་ནི་ཚུལ་གསུམ་ཚད་མས་གྲུབ་པའི་རྟགས་ཀྱིས་བྱེད་ན་རང་རྒྱུད་དང་། ཚུལ་གསུམ་ཁས་བླངས་ཀྱི་མཐར་ཐུག་པ་ཙམ་གྱིས་བྱེད་ན་ཐལ་འགྱུར་དུ་འདོད་པར་སྣང་ངོ༎

པཎྜི་ཏ་དེའི་སློབ་མ་ཛ་ཡཱ་ནནྡ་བ་དག་ཀྱང་འདི་སྐད་དུ། དབུ་མ་པ་ལ་གཞན་གྱི་འདོད་པ་འགོག་པ་ཙམ་མ་གཏོགས་པའི་རང་གི་དམ་བཅའ་བ་མེད་ཅིང་ཆོས་ཅན་ལ་སོགས་པ་གཉིས་ཀ་ལ་གྲགས་པའི་ཐུན་མོང་བ་མ་གྲུབ་པས་རང་རྒྱུད་མི་འཐད་དོ། །རིགས་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་པའི་འབྲས་བུ་ཡང་གཞན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་འདོར་བ་ཙམ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་ལས་གཞན་པའི་རང་འདོད་མེད་པས་རང་རྒྱུད་ཀྱི་གཏན་ཚིགས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་བརྗོད་པར་མི་བྱའོ། །དེས་ན་ཐལ་འགྱུར་ཁོ་ན་ཡིན་ལ་དེ་ལའང་སྒྲུབ་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་རང་རྒྱུད་ཀྱི་མཐར་ཐུག་པས་སུན་འབྱིན་གྱི་ཐལ་བ་ཁོ་ནའོ། །འདི་ཡང་རྟགས་དང་ཁྱབ་པ་གཉིས་ཁས་བླངས་པའམ་ཁས་བླངས་པའི་མཐར་ཐུག་པའི་ཐལ་བ་ཡིན་པས་ཡང་དག་པའི་ཚད་མ་མ་ཡིན་ནོ། །འདི་ལ་བརྟེན་ནས་གཞན་གྱི་ཁས་ལེན་ནམ་སྤྲོས་པ་གཅོད་པ་ནི་བཞིའི་སྒོ་ནས་བྱེད་དེ། དེ་ལ་འགལ་བ་བརྗོད་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་ཕ་རོལ་པོ་སྐྱེ་བ་དོན་བཅས་དང་ཐུག་བཅས་སུ་འདོད་ཅིང་བདག་སྐྱེ་འདོད་པ་ལ་བདག་ལས་སྐྱེ་ན་ཡོད་པ་སྐྱེ་བས་སྐྱེ་བ་དོན་མེད་དང་ཐུག་མེད་དུ་འགྱུར་བས་དོན་བཅས་དང་ཐུག་བཅས་འདོད་པ་མི་རིགས་ལ། དེར་འདོད་ན་བདག་ལས་སྐྱེ་བ་འདོད་པ་མི་རིགས་སོ་ཞེས་འགལ་འདུ་བརྗོད་པ་ན་ཕ་རོལ་པོས་དེར་ཤེས་ནས་གྲུབ་མཐའ་འདོར་བ་ཙམ་གྱི་འབྲས་བུ་ཅན་ནོ། །གཞན་གྲགས་ཀྱི་རྗེས་དཔག་ནི་བདག་ལས་སྐྱེ་བར་འདོད་པའི་སྨྱུ་གུ་ནི་བདག་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་དེ། རང་གི་བདག

ཉིད་དུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གཞན་ལ་གྲགས་པའི་ཆོས་ཅན་དང་རྟགས་ལ་སོགས་པ་
བརྗོད་ནས་ཕ་རོལ་པོ་འགོག་པའོ། །བདག་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་དེ་ཞེས་སྨྲས་ཀྱང་གཞན་གྱི་
བདག་སྐྱེ་འགོག་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི། རང་གིས་བདག་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་པ་མི་སྒྲུབ་པས་དམ་
བཅའ་མེད་དོ། །སྒྲུབ་བྱེད་བསྒྲུབ་བྱ་དང་མཚུངས་པ་ནི་ཕ་རོལ་པོས་རང་གི་ཕྱོགས་སྒྲུབ་
པའི་ཕྱིར་དུ་དཔེ་རྟགས་གང་བཀོད་པ་ཐམས་ཅད་ཐ་མ་དང་འདྲ་བར་མ་གྲུབ་པར་འགྱུར་·····
བའོ། ། རྒྱུ་མཚན་མཚུངས་པའི་མགོ་སྙོམས་ནི་འདི་ཁས་ལེན་ན་འདི་ཁས་ལེན་ཞེས་རྒྱུ་
མཚན་ཁྱད་པར་མེད་པའི་སྒོ་ནས་མགོ་སྙོམས་པའོ། །འོ་ན་ཁྱོད་ལ་ཕ་རོལ་བའི་ཁས་ལེན་
འགོག་འདོད་ཡོད་དམ་མེད་ཡོད་ན་དེ་ཉིད་དམ་བཅའ་ཡིན་པས་དེ་སྒྲུབ་པའི་རང་རྒྱུད་ཀྱི་·····
རྟགས་ཡོད་པར་འགྱུར་རོ། །མེད་ན་གཞན་གྱི་ཁས་ལེན་འགོག་པའི་རིགས་པ་བརྗོད་པ་མི་
འཐད་དོ་ཞེ་ན། དོན་དམ་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་སུ་རང་བཞིན་མེད་པའམ་སྐྱེ་བ་མེད་པ་
ཞེས་པའི་བསྒྲུབ་བྱ་འདོད་ན་རང་རྒྱུད་ཀྱི་དམ་བཅའ་དང་རྟགས་འདོད་དགོས་པ་ལས་དེ་མི་
འདོད་པས་སྐྱོན་མེད་དོ། །འདོད་པ་ཡོད་པ་ཙམ་གྱིས་དམ་བཅའ་ཡོད་ན་ཐམས་ཅད་དུ་
དམ་བཅའ་ཡོད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་འཆད་དོ། །འདིས་ནི་རང་ལ་ཕྱོགས་སྒྲུབ་རྒྱུ་མེད་ཀྱང་
གཞན་ཕྱོགས་འགོག་པ་ཙམ་དང་འདོད་པ་ཡོད་ཀྱང་དམ་བཅའ་མེད་པ་དང་རང་ཕྱོགས······
མེད་པ་ཡང་དོན་དམ་པ་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་སུ་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་སོགས་པའི་དམ·······
བཅའ་མི་འཛོག་པ་ལ་བྱེད་ཀྱི། ཁས་ལེན་གང་ཡིན་ཐམས་ཅད་མེད་པར་ནི་མི་འདོད་པས
དོན་དམ་པ་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་སུ་རང་བཞིན་མེད་པའི་བསྒྲུབ་བྱ་ཁས་བླངས་ནས་དེ་རང་
ལུགས་སུ་སྒྲུབ་པ་ནི་རང་རྒྱུད་པ་དང་། དེ་ལྟར་ཁས་མི་ལེན་པར་གཞན་གྱི་འདོད་པ་འགོག་
པ་ཙམ་བྱེད་པ་ནི་ཐལ་འགྱུར་བར་བྱེད་པར་སྣང་ངོ་། །ད་ལྟ་དབུ་མ་ཐལ་འགྱུར་བར་འདོད་
པ་དག་ནི་དོན་དམ་པ་དང་ཐ་སྙད་པ་གང་ལ་བརྟགས་པའི་ཁས་ལེན་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་རང་

ཕྱོགས་ལ་མེད་དེ། གལ་ཏེ་དེ་འདྲ་བའི་དམ་བཅའ་ཡོད་ན་དེ་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་དཔེ་དང་རྟགས་
ཀྱང་འདོད་དགོས་ལ་དེ་ལྟར་ན་རང་རྒྱུད་པར་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་ཐལ་འགྱུར་བ་ལ་རང་
ཕྱོགས་གང་ཡང་མེད་དེ། རྩོད་ཟློག་ལས། གལ་ཏེ་ངས་དམ་བཅས་འགའ་ཡོད། །དེས་
ན་ང་ལ་སྐྱོན་དེ་ཡོད། །ང་ལ་དམ་བཅའ་མེད་པས་ན། །ང་ལ་སྐྱོན་མེད་ཁོ་ན་ཡིན། །
གལ་ཏེ་མངོན་སུམ་ལ་སོགས་པས། །དོན་གྱིས་འགའ་ཞིག་དམིགས་ན་དེ། །བསྒྲུབ་
པའམ་བཟློག་པར་བྱ་ན་དེ། །མེད་ཕྱིར་ང་ལ་གླན་ཀ་མེད། །ཅེས་དང་། རིགས་པ་
དྲུག་ཅུ་པ་ལས་ཀྱང་། ཆེ་བའི་བདག་ཉིད་ཅན་དེ་དག །རྣམས་ལ་ཕྱོགས་མེད་རྩོད་པ་
མེད། །གང་རྣམས་ལ་ནི་ཕྱོགས་མེད་པ། །དེ་ལ་གཞན་ཕྱོགས་ག་ལ་ཡོད། །ཅེས་
དང་། བཞི་བརྒྱ་པ་ལས་ཀྱང་། ཡོད་དང་མེད་དང་ཡོད་མེད་ཅེས། །གང་ལ་ཕྱོགས་ནི་
ཡོད་མིན་པ། །དེ་ལ་ཡུན་ནི་རིང་པོ་ནའང་། །གླན་ཀ་བརྗོད་པར་ནུས་མ་ཡིན། །
ཞེས་དབུ་མ་པ་ལ་ཕྱོགས་དང་དམ་བཅའ་མེད་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཚིག་གསལ་
ལས། དབུ་མ་པ་ཡིན་ན་ནི་རང་གི་རྒྱུད་ཀྱི་རྗེས་སུ་དཔག་པ་བྱ་བར་རིགས་པ་ཡང་མ་ཡིན་
ཏེ། ཕྱོགས་གཞན་ཁས་བླངས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་དང་། ཐལ་བར་འགྱུར་བ་
བཟློག་པའི་དོན་དང་ཡང་ཕ་རོལ་པོ་ཉིད་འབྲེལ་བ་ཡིན་གྱི། ཁོ་བོ་ཅག་ནི་མ་ཡིན་ཏེ་རང་ལ་
དམ་བཅའ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་དང་། འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། སུན་འབྱིན་པས་
སུན་དབྱུང་བྱ་མ་ཕྲད་སུན་ནི་འབྱིན་བྱེད་དམ། །འོན་ཏེ་ཕྲད་ནས་འབྱིན་ཞེས་སྨྲས་ཟིན་
ཉེས་པ་འདིར་གང་ལ། །ངེས་པར་ཕྱོགས་ཡོད་དེ་ལ་འགྱུར་གྱི་བདག་ལ་ཕྱོགས་འདི་ནི། །
ཡོད་པ་མིན་པས་ཐལ་བར་འགྱུར་བ་འདི་ནི་སྲིད་མ་ཡིན། །ཞེས་རང་ལ་ཕྱོགས་མེད་པས་
སྐྱོན་མི་འཇུག་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་རྣམ་གཞག་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ནི་དབུ་
མ་བས་གཞན་གྱི་ངོར་བྱས་པའི་རྣམ་གཞག་ཙམ་སྟེ། འཇུག་པ་ལས། ཇི་ལྟར་ཁྱོད་ཀྱིས་

གཞན་དབང་དངོས་འདོད་ལྟར། །ཀུན་རྫོབ་ཀྱང་ནི་བདག་གིས་ཁས་མ་བླངས། །འབྲས་ཕྱིར་འདི་དག་མེད་ཀྱང་ཡོད་དོ་ཞེས། །འཇིག་རྟེན་ངོར་བྱས་བདག་ནི་སྨྲ་བར་བྱེད། །ཅེས་གསུངས་ལ། རྩོད་ཟློག་ལས་ཀྱང་། དགག་བྱ་ཅི་ཡང་མེད་པས་ན། །ང་ནི་ཅི་ཡང་མི་འགོག་གོ །དེ་ཕྱིར་འགོག་པར་བྱེད་དོ་ཞེས། །སྐུར་པ་དེ་ནི་ཁྱོད་ཀྱིས་བཏབ། །ཅེས་གཞན་ཕྱོགས་བཀག་པ་ཡང་མེད་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཞེས་སྨྲ་བར་བྱེད་དོ། །སྔོན་གྱི་དབུ་མ་པ་སློབ་དཔོན་ཟླ་བའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་པའི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་ཁ་ཅིག་ནི་དེ་ལྟར་དབུ་མ་པ་ལ་རང་ལུགས་ཀྱི་ཕྱོགས་དང་དེ་དག་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་མེད་པར་འདོད་པའི་ལུགས་རྣམས་ལེགས་པར་སྤྱན་ཕྱུང་ནས། རང་གི་ལུགས་ནི། རིགས་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་པའི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གཞལ་བྱ་དང་ཚད་མའི་རྣམ་གཞག་ཁས་ལེན་པའི་དངོས་པོ་སྨྲ་བའི་ལུགས་ཀྱི་ཚད་མ་མངོན་རྗེས་གཉིས་ཀ་བཀག་ནས། ཐ་སྙད་དུ་མ་དཔྱད་པའི་འཇིག་རྟེན་གྲགས་པའི་ཚད་མ་དང་གཞལ་བྱ་ཁས་བླངས་ནས་དབུ་མ་པ་རང་གིས་ཕྱི་རོལ་ལ་སྒྲུབ་པའི་ངག་བཀོད་པའི་སྒོ་ནས་གཏན་ཚིགས་ཡང་དག་གིས་བདེན་པར་མེད་པའི་དོན་སྒྲུབ་པར་བྱེད་དོ། །དེ་ལྟ་ན་ཡང་རང་རྒྱུད་པར་མི་འགྱུར་བ་ནི་མ་དཔྱད་པའི་འཇིག་རྟེན་གྲགས་པའི་ཚད་མའི་སྒོ་ནས་འཇོག་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་འཆད་དོ། །

གཉིས་པ་དེ་དགག་པ་ལ་བཞི་ལས། ལུགས་དང་པོ་དགག་པ་ནི། འཇུག་པའི་འགྲེལ་བཤད་ཀྱི་ལུགས་རྟགས་ཁྱབ་ཚད་མས་མ་གྲུབ་པའི་རྟགས་ཚད་མས་མ་གྲུབ་པའི་རྒྱུ་མཚན་དེ་ནི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་རྟགས་རྒོལ་ཕྱི་རྒོལ་གཉིས་ཀས་ཚད་མས་གྲུབ་ཟིན་དགོས་སོ་ཞེས་འདོད་པའི་ལུགས་ལ་ཡང་ཕྱི་རོལ་ལ་གྲུབ་པ་སྔ་རྒོལ་གྱིས་མ་ཤེས་ན་རྟགས་སུ་མི་འདོད་པ་མ་ཡིན་པས་རྒྱུ་མཚན་དེས་ཕྱི་རོལ་ལ་ཚད་མས་གྲུབ་པ་དགོས་པ་མི་ཁེགས་པའི་ཕྱིར་དང་། ཕྱི་རོལ་གྱི་གཞན་སེམས་མི་ཤེས་པས་གཞན་ལ་ཚད་མས་གྲུབ་པ་མི་ཤེས་པར

འཇོག་ན་གཞན་གྱིས་དོན་དེ་ཁས་བླངས་པར་ཡང་མི་ཤེས་པས་ཕ་རོལ་པོའི་ཁས་བླངས་ཀྱི་སྒོ་ནས་འགོག་པ་སོགས་ཀྱང་མི་འཐད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཕ་རོལ་པོས་ཁོ་བོ་འདི་ལྟར་འདོད་དོ།། ཞེས་པའི་ཚིག་མངོན་སུམ་དུ་ངེས་ཀྱང་ཇི་ལྟར་སྨྲས་པ་ལྟར་ཁས་ལེན་པར་མ་ངེས་པའི་ཕྱིར་དང་གཞན་སེམས་མི་ཤེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཁྱབ་པ་ཚད་མས་མ་གྲུབ་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡང་མི་འཐད་དེ་ཚང་མང་གི་སྟེང་དུ་དུ་ཡོད་ལ་མེ་ཡོད་ཀྱིས་ཁྱབ་པ་སྒྲུབ་པ་ན་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་གཞི་ནི་ཚང་མང་ཡིན་ལ། དེའི་སྟེང་དུ་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་དོན་ནི་དུ་ཡོད་ལ་མེ་ཡོད་ཀྱིས་ཁྱབ་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི། ཚང་མང་གི་དུ་ཡོད་ལ་ཚང་མང་གི་མེ་ཡོད་ཀྱིས་ཁྱབ་པར་འཛིན་པ་གཏན་མིན་པས་ཡུལ་དུས་རྫས་རེ་བའི་ཁྱབ་པ་བཟུང་བ་ག་ལ་ཡིན། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་དེ་འདྲ་བའི་ཁྱབ་པ་དེ་ངེས་པའི་གཞི་ཚང་མང་དུ་མི་ཙང་བས་གཞི་འདིའི་སྟེང་དུ་ངེས་དགོས་པའི་གཞི་བསྟན་དགོས་སོ། །དཔེར་ན། སྒྲའི་སྟེང་དུ་ངེས་པར་བྱ་རྒྱུའི་བསྒྲུབ་བྱའི་ཆོས་མི་རྟག་པ་དེ་སྒྲ་བུམ་གཉིས་ཀ་ལ་རྗེས་སུ་འགྲོ་དགོས་ཀྱི། སྒྲའི་ཆ་ཤས་སུ་གྱུར་པའི་མི་རྟག་པར་གཞག་ཏུ་མི་ཙང་བ་དང་འདྲའོ། །རིགས་པ་དེས་ཁྱབ་པ་སྒྲུབ་པའི་རྗེས་དཔག་ལའང་ཚད་མ་མེད་པར་འདོད་པ་མི་རིགས་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ཚད་མས་མ་གྲུབ་པས་རྒོལ་ཕྱི་རྒོལ་གྱིས་ཁས་བླངས་པ་ཙམ་གྱིས་འགྲུབ་པ་ཡིན་ཞེས་སྨྲ་བ་ཡང་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཁས་བླངས་པ་ཙམ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱེད་ན་ཕ་རོལ་པོ་མི་ཁེགས་པར་འགྱུར་ཏེ། དེའི་ཁས་བླངས་པས་ནི་དོན་དེ་གྲུབ་ལ་ཚད་མ་ནི་རང་གཞན་གཉིས་ཀ་ལ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འོན་ཏེ་ཁས་བླངས་ལ་ཁྱད་པར་ཕྱེ་ནས་འདི་འདྲ་བས་འགྲུབ་ལ་འདིས་མི་འགྲུབ་ཅེས་འབྱེད་ན་ནི་དེ་ལྟར་འབྱེད་པའང་ཁས་བླངས་ཀྱི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་འབྱེད་ན་ནི་བསྒྲུབ་བྱ་དང་མཚུངས་ལ། ཚད་མ་ཡོད་མེད་ཀྱིས་འབྱེད་ན་ནི་ཚད་མ་མེད་པར་འདོད་པ་ཉམས་སོ།།

ལུགས་གཉིས་པ་དགག་པ་ནི། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་སུ་རང་བཞིན་མེད་

པའི་དམ་བཅའ་ཁས་མི་ལེན་པ་རང་རྒྱུད་ཀྱི་དམ་བཅའ་མི་འཇོག་པའི་དོན་དུ་འདོད་པ་དེ།
རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་དམ་བཅའ་དེ་མི་འགྲུབ་པས་དམ་བཅའ་
དེ་ཁས་མི་ལེན་པ་ཡིན་ནམ། འོན་ཏེ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་
རྟགས་སུ་བཀོད་ནས་དམ་བཅའ་ཁས་མི་ལེན་པར་འདོད་པ་ཡིན། དང་པོ་ལྟར་ན་རང་
བཞིན་མེད་པར་དམ་བཅས་པའི་དོན་དེ་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་མི་འགྲུབ་ན་རང་བཞིན་ཡོད་པར་
དམ་བཅས་པའི་དོན་དེ་ཡང་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་མི་ཁེགས་པར་འགྱུར་ཏེ། རྒྱུ་མཚན་མཚུངས་
པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་སུ་རང་བཞིན་ཡོད་པར་དམ་
བཅས་པའི་དོན་ཡང་མི་ཁེགས་སོ་སྙམ་ན་དེ་ནི་ཤིན་ཏུ་མི་རིགས་ཏེ། སྔར་རིགས་པ་རྣམས་
ཀྱིས་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་དེ་གཞན་ལུགས་འགེགས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲས་པའི་ཕྱིར་དང་། མ་
དཔྱད་པའི་ཤེས་པས་གཞན་གྱི་ལུགས་རྣམས་དགག་པར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་དང་། གཞན་དུ་
ན་རང་ལུགས་ཀྱི་དམ་བཅའ་མི་འདོད་ཅེས་དམིགས་ཀྱིས་བསལ་ཅི་དགོས་ཏེ། གཞན་ལུགས་
འགོག་པའི་ཐལ་འགྱུར་ཡང་མི་འདོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་ལ་སུན་འབྱིན་
པའི་ཐལ་འགྱུར་བྱེད་ན་ནི་རང་བཞིན་ཡོད་པ་བཀག་པ་ཉིད་རང་བཞིན་མེད་པ་བསྒྲུབས་པ་
ཡིན་པར་སྟར་སྟོད་སྒོམ་ཆ་འགྲེལ་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་པས་དེ་ལ་ཤུང་སུམ་མེད་དོ། །
དེ་ལྟ་མིན་ན་རང་བཞིན་མེད་པ་བསྒྲུབས་པ་ཡིན་གྱི། རང་བཞིན་ཡོད་པ་བཀག་པ་མིན་ནོ་
ཞེས་བརློག་ནས་སྨྲས་ན་ལན་ཅི་ཡོད། རང་བཞིན་མེད་པ་ཡོངས་སུ་གཅོད་ན་རང་བཞིན་
གདོན་མི་ཟ་བར་རྣམ་པར་གཅད་དགོས་པས་སོ་སྙམ་ན། དེ་ལྟ་ན་རང་བཞིན་ཡོད་པ་རྣམ་
པར་བཅད་ནའང་གདོན་མི་ཟ་བར་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡོངས་སུ་གཅོད་དགོས་པ་མཚུངས་
པ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ན་རང་བཞིན་མེད་
པ་སོགས་ཀྱི་དམ་འཆའ་བ་མི་རུང་ངོ་སྙམ་ན་དེའི་རྒྱུ་མཚན་ད་དུང་སྨྲོས་ཤིག ཅི་སྟེ་དེ་ཁོ་ན་

ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་སུ་གྲུབ་ན་ནི་དོན་དམ་པར་གྲུབ་དགོས་པའི་ཕྱིར་ཁས་མི་ལེན་ནོ་···· སྙམ་ན་དེ་ནི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་ཀྱང་མི་འདོད་ན་ནི། དབུ་མ་པའི་རིགས་པས་རྣམ་པར་དཔྱོད་པའི་དུས་མི་སྲིད་པར་འདོད་དགོས་ལ། སྐབས་དེ་འཛོག་ན་ནི་དཔྱོད་པ་པོ་དང་དཔྱོད་པའི་རིགས་པ་དང་དཔྱོད་པའི་གཞི་དང་གང་དང་ལྡན་ཅིག་དཔྱོད་པའི་ཕྱི་རྒོལ་སོགས་ཀྱང་ངེས་པར་འདོད་དགོས་པས་དེའི་སྐབས་··· སུ་གྲུབ་པ་ཐམས་ཅད་དོན་དམ་པར་གྲུབ་ག་ལ་དགོས། ཐལ་བ་ཙམ་ནི་གཞན་གྱིས་ཁས་བླངས་པའམ་ཁས་བླངས་པའི་མཐར་ཐུག་པ་ཡིན་པས་ཚད་མ་མེད་ཀྱང་ཐལ་བ་བྱེད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བ་ཡང་ཡིད་ཆེས་པར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་པས་སྔར་ལུགས་དང་པོར་བཀག་པ་བཞིན་དུ་དགག་པར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །གཞན་ཡང་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་སུ་ཁས་ལེན་མེད་ལ་ཐ་སྙད་དུ་ཁས་ལེན་ཡོད་དོ་ཞེས་རྣམ་པར་འཇོག་ནའང་འཐད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་ནི་དོན་དམ་དུ་མི་རུང་བས་ཐ་སྙད་དུ་བྱ་དགོས་པས་དེ་ནི་འགལ་བའི······ ཕྱིར་དང་། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་སུ་མེད་པ་དོན་དམ་དུ་མེད་པའི་དོན་ཡིན་ན་དོན་དམ་དུ་ཁས་ལེན་ཡོད་པར་འདོད་པའི་དབུ་མ་པ་སུ་ཡང་མེད་པས་དེ་ཐལ་འགྱུར······ བའི་ཁྱད་ཆོས་སུ་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་རོ།།

ལུགས་གསུམ་པ་དགག་པ་ནི། དབུ་མ་པ་ལ་ཐ་སྙད་དུའང་ཁས་ལེན་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བ་ནི་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་རིགས་པའི་དགག་བྱ་ལེགས་པར་ངོས་མ་ཟིན་པས་རང་བཞིན········ འགོག་པའི་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཕར་ལ་བཀག་པ་ན། ཚུར་ལ་བཟློག་པའི་ཚེ་རང་གི་ལུགས་ལའང་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་མཚུངས་པར་འཇུག་པར་མཐོང་སྟེ། རང་གི་ལུགས་བཞག་ན་སྐྱོན་སྤོང་ཡེ་མ་ཤེས་པས་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་ཐམས་ཅད་དབང་ཕྱུག་དང་ཡོད་མེད་འདྲ··· བར་སོང་བ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་དེ་ནི་དབུ་མ་པ་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་ཤིང་ཤིན་ཏུ་ཐ་ཆད་པ

ཡིན་ལ། དེ་དག་བའང་ཐར་མང་དུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །དབུ་མ་པ་ལ་ཁས་ལེན་ཡོད་མེད་
དཔྱད་པས་ནི་དབུ་མ་ཞེས་པ་གང་དང་ལྡན་ན་དབུ་མ་བར་འཇོག་པ་ཁས་བླང་དགོས་པས་
དོན་དམ་པར་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མ་གྲུབ་པ་དང་། ཐ་སྙད་དུ་ཐམས་ཅད་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་རྟེན་
འབྲེལ་གྱི་དོན་རྟོགས་པ་འདོད་དགོས་པས་ཁས་བླང་བར་བྱ་བ་ཡོད་ལ། དེ་ཡང་དེ་གཉིས་
ཀྱི་ལྡོག་ཕྱོགས་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་དང་ཐ་སྙད་དུ་མེད་པར་འདོད་པའི་སྨྲ་བ་ངན་པ
བཀག་ནས་གཞག་དགོས་པས། དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་དོན་རྟོགས་པའི་ཚད་མ་ཡོད་པ་དང་རང་
གིས་རྟོགས་པ་ལྟར་གཞན་ལ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་སྟོན་པའི་དབུ་མ་པའི་ངག་དམིགས་པའི
ཕྱིར་དང་། དེ་དག་རྣམ་པར་བཞག་པ་ལ་རྒོལ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་དང་མཐུན་པའི་ཀླན་ཀ
ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པས་ལུགས་འདི་ནི་ཆེས་ཡོངས་སུ་དག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་ན་མཁས་པ
དབུ་མ་པའི་སྐྱོན་དང་བྲལ་བའི་ལུགས་རང་གིས་འཇོག་མ་ཤེས་ནའང་དེ་མེད་ཅེས་སྨྲ་བ་མི
གནོད་པར་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་རིགས་པ་ཁས་བླངས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ལྟ་ངན་གྱི་དྲ
བ་མཐའ་དག་གཅོད་པ་ལ། ཁོང་གཟོ་བའི་བློ་གྲོས་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་ནི་དབུ་མ་པའི་ལུགས
རྣམ་པར་བཞག་ནས་འགལ་འདུ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བར་བྱ་ཡི། བསྙོན་འདིངས་པ་ལ་རེ
བར་མི་བྱའོ། །ཚིག་གསལ་ལས་ཀྱང་། དེ་ལྟར་ཁོ་བོ་ཅག་གི་ཕྱོགས་ཆེས་ཡོངས་སུ་དག
ཅིང་རྣམ་པར་གཞག་པ་ཐམས་ཅད་དང་མི་འགལ་བར་རྣམ་པར་གནས་པ་ཡིན་པ་དང་རང་
གི་ཕྱོགས་རགས་པ་ཤིན་ཏུ་ཉེ་བ་སྐྱོན་དང་ལྡན་པ་དེ་དག་དང་འབྲལ་བ་ལ་ཤིན་ཏུ་བླུན་པས
སྐྱོན་དང་ཡོན་ཏན་ཇི་ལྟར་གནས་པ་དག་མ་མཐོང་བ། ཁྱོད་ནི་རང་གི་སྐྱོན་རྣམས་ནི། །
ཞེས་སོགས་སྤར་བྲངས་པ་ལྟར་གསུངས་པའི་དབུ་མ་པའི་ལུགས་དོན་དམ་པ་གཏན་ལ
འབེབས་པའི་ཚད་མ་དང་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མའི་ལམ་ནས་འོངས་པའི་རྣམ་གཞག་སྤྲིན
གདགས་སུ་མེད་པས་ཆེས་དག་ཅིང་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་བཞག་པས་ཆོག

ཐ་ལ་ངེས་པ་རྙེད་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་པར་དབུ་མ་པ་ལ་རང་གི་ལུགས་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བ་ལ་སྐྱོན་གདགས་སུ་མེད་ན་ཚིག་སྨྲས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཐམས་ཅད་ནི་བརྫུན་གྱི་ཚིག་ཡིན་ནོ། །ཞེས་པ་ལ་ཡང་ལན་ཅུང་ཟད་ཀྱང་འབྱིན་པར་མི་ནུས་པར་འགྱུར་ཏེ། རྒྱུ་མཚན་ཐམས་ཅད་ནས་མཚུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཁས་ལེན་མེད་པར་སྨྲས་པ་ལ་ཁས་ལེན་ཡོད་པའི་དཔྱད་པ་བྱར་མེད་པས་དེའི་ཕྱིར་སྐྱོན་དགལ་ཏུ་མེད་དེ་ཅི་ཡང་ཁས་མ་བླངས་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་ཀྱང་སྨྲ་མི་ནུས་ཏེ། དེ་ལྟ་ན་སྨྲ་བ་ཐམས་ཅད་བརྫུན་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲས་པ་ལའང་ཚིག་ཐམས་ཅད་བརྫུན་ཡིན་ནོ། །ཞེས་སྨྲས་པས་ཚིག་དེ་ཉིད་བདེན་ཚིག་ཡིན་པའི་དཔྱད་པ་བྱར་མེད་པས་རང་ཚིག་གི་འགལ་བ་བསྟན་པར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་དང་། འཇུག་པ་ལས། གལ་ཏེ་བདག་འགའ་དངོས་པོར་འགྲུབ་འགྱུར་ན། །སེམས་ལྟར་གྲུབ་དངོས་བརྗོད་དུ་མེད་མི་འགྱུར། །ཞེས་གནས་མ་བུ་བས་ཕུང་པོ་དང་གཅིག་ཐ་དད་གང་དུའང་བརྗོད་དུ་མེད་པའི་བདག་རྫས་ཡོད་ཁས་བླངས་པ་ལ་ཡང་རྫས་ཡོད་ཡིན་ན་ཕུང་པོ་དང་གཅིག་ཐ་དད་གང་རུང་དུ་སྨྲ་དགོས་ཀྱི། དེ་དག་ཏུ་བརྗོད་དུ་མེད་པ་མི་འཐད་ཅེས་ལན་འབྱིན་པར་མི་ནུས་ཏེ། ཁོ་བོ་ཅག་གིས་དེ་ཉིད་དང་གཞན་དུ་བརྗོད་དུ་མེད་པའི་བདག་རྫས་སུ་ཡོད་ཅེས་སྨྲས་པ་ལ་དེ་ཉིད་དང་གཞན་གང་རུང་དུ་བརྗོད་དུ་ཡོད་དགོས་སོ། །ཞེས་པའི་དཔྱད་པ་བྱར་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་ལན་བཏབ་པས་ཚོག་པའི་ཕྱིར་རོ། །གང་ཟག་རྫས་སུ་ཡོད་ཅེས་སྨྲ་ན་ཕུང་པོ་དང་། དེ་ཉིད་དང་གཞན་དུ་མེད་པ་འགལ་བས་དེ་དག་ཏུ་བརྗོད་དུ་མེད་པ་མི་འཐད་པས་དཔྱད་པ་དེ་འཇུག་གོ་ཞེས་སྨྲ་ན་ནི། ཅི་ཡང་ཁས་མི་ལེན་ན་ཁས་ལེན་མེད་དོ་ཞེས་བའང་ཞེ་བས་སྨྲ་བ་ཙང་བར་ཀུན་ནས་མཚུངས་སོ། །ཁོ་བོ་ལ་ནོར་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲས་པ་ན་ནོར་མེད་པའི་ནོར་དེ་བྱིན་ཅིག་ཅེས་པ་དང་། ཁོ་བོ་ལ་ཁས་ལེན་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲས་པ་ན་ཁས་ལེན་མེད་པ་དེ་ཉིད་ཁས་ལེན་ནོ་ཞེས་སྨྲ་བ་གཉིས་ཀྱང་མཚུངས་སོ་ཟེར་བ་ནི་

ཐུགས་ལྟ་མ་མ་གོ་བར་སྨྲ་བ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་ཁོ་བོ་ཅག་ཁས་ལེན་མེད་པ་དེ་ཉིད་ཁས་ལེན་ནོ་ཞེས་མི་སྨྲའོ། །འོ་ན་ཅི་ཞིག་སྨྲས་སྙམ་ན། ཁས་ལེན་མེད་དོ་ཞེས་ཞེ་བས་སྨྲ་བ་དེས་ཁས་ལེན་མེད་པར་ཁས་བླང་དགོས་སོ། །ཞེས་སྟོན་པ་ཡིན་པས་རང་ཚིག་གི་བསལ་བ་སྤོང་བར་མི་ནུས་སོ། །ཁྱོད་ཀྱིས་སྨྲས་པ་དེ་འདྲ་བ་དེ་དབུ་མ་བའི་ལུགས་མིན་ན་ནི་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ལ་སོགས་པའི་ལུང་དྲངས་ནས་སྒྲུབ་པ་འགལ་ཞིང་ཟླ་གྲགས་ཀྱི་ལུགས་སུ་ཡང་····གཞག་ཏུ་མེད་ལ། སངས་རྒྱས་པ་གཞན་གྱི་ལུགས་སུ་ཡང་མི་རུང་བས་ཆོས་འདི་ལས་ཕྱི་རོལ་ཏུ་འགྱུར་རོ།།

དབུ་མ་བ་དང་དེའི་ནང་ནས་ཀྱང་ཟླ་བ་གྲགས་པའི་ལུགས་སུ་སྨྲ་ན་ནི་དེ་དག་ལ་རང་···ལུགས་མེད་པ་འགལ་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཁས་བླངས་ལས་གྲོལ་དུ་རེ་ནས་རྣམ་གཞག་རྣམས་གཞན་ངོ་ཁོ་ནར་འཇོག་པར་སྨྲ་བའང་མི་རིགས་ཏེ། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཡོད་པ་གཞན་ངོ་ཙམ་དུ་ཁས་བླང་དགོས་སོ། །ཞེས་པ་ལ་ཡང་གཟུགས་སོགས་ཡོད་པ་དེས་ཁས་མི་ལེན་ཀྱང་གཞན་ངོར་བཞག་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་ཡང་ཁས་བླང་དགོས་པའི་ཕྱིར་ཁས་བླངས་ལས་གྲོལ་བ་མེད་དོ། །དེའི་ཚེ་གང་གི་ངོར་བཞག་པའི་གཞན་དང་འཇོག་པ་པོ་རང་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཁས་བླང་དགོས་པས་གཞན་ངོ་ཙམ་དུ་ཁས་བླངས་སོ། །ཞེས་སྨྲས་པས་ནི་རང་ལུགས་མེད་པ་ལ་མི་ཕན་པར་མ་ཟད་གནོད་པ་ཡང་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་རང་ལུགས་མེད་པ་དང་གཞན་ངོ་ཙམ་དུ་ཁས་བླངས་སོ་ཞེས་པའང་ཁོ་བོས་དེ་ལྟར་མ་སྨྲས་ཀྱི། ཁྱེད་ཅག་གི་ངོ་ན་སྣང་བ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་འཛིག་རྟེན་རྒྱང་ཕན་པས་ཀྱང་བསྙོན་པར་མི་ནུས་པའི་མངོན་སུམ་ལ་བསྙོན་ན་ནི་ཁྱོད་རང་གིས་གང་སྨྲས་མི་ཚོར་ལ་ཁོ་བོ་ཅག་གིས་ཐོས་པ་ལ་སོགས་པ····ཁྱོད་ཀྱིས་རིག་པ་དེ་ནི་ངོ་མཚར་རོ། །དེ་ལྟ་ཡིན་ན་ཁས་ལེན་མེད་པ་སོགས་ཀྱི་ཚིག་དེས་པ་ཅན་ཅི་ཞིག་བྱ་དགོས་ཏེ་ཇི་འདྲ་ཞིག་སྨྲས་ཀྱང་མཐར་དེ་ལ་བསྙོན་པས་ཆོག་པས་སྐྱོན་དགལ

ཏུ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་ཐལ་འགྱུར་ཡང་གཞན་ངོ་ཙམ་དུ་འཛོག་གི་ རང་གི་ལུགས་
ལ་མི་འདོད་དོ་ཞེས་སྨྲ་ན་ནི་རང་རྒྱུད་ཀྱི་ལུགས་བཀག་ནས་ཐལ་འགྱུར་གྱི་གཞུང་འཛུགས་·····
པའི་སླ་བ་གྲགས་པའི་ལུགས་ལ་དད་པས་ཅི་ཞིག་བྱ་སྟེ། རང་རྒྱུད་རང་ལུགས་ལ་མི་རུང་བ་
བཞིན་དུ་ཐལ་འགྱུར་ཡང་མི་རུང་ལ། ཐལ་འགྱུར་གཞན་ངོར་རུང་བ་བཞིན་དུ་རང་རྒྱུད་
ཀྱང་དགོས་པའི་དབང་གིས་གཞན་ངོར་བྱེད་པ་འོང་བའི་ཕྱིར་རོ། །གང་ཞིག་སེམས་ཙམ་
གཞན་ངོར་འདོད་ཀྱི། རང་ལུགས་ལ་མི་འདོད་པ་དེ་ནི་སེམས་ཙམ་པར་གཞག་ཏུ་མི་རུང་
བ་བཞིན་དུ་དབུ་མའི་དོན་ཐལ་འགྱུར་གྱིས་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ཐལ་འགྱུར་རང་གི་········
ལུགས་ལ་མི་རུང་ལ། གཞན་ངོ་ཙམ་དུ་འཛོག་པ་དེ་ཡང་ཐལ་འགྱུར་བར་མི་རུང་ཞིང་རང་
རྒྱུད་པའང་མིན་པས་ཁོ་བོ་ཅག་ནི་དབུ་མ་བ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསལ་བར་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །
འབྲས་ཕྱིར་འདི་དག་མེད་ཀྱང་ཡོད་དོ་ཞེས། །འཇིག་རྟེན་ངོར་བྱས་བདག་ནི་སྨྲ་བར་
བྱེད། །ཅེས་པའི་དོན་ཡང་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་གཞན་ངོར་བྱེད་པའི་ཁུངས་སུ་མི་རུང་
སྟེ། ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་པ་ནི་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་
ཚུལ་བཞིན་དུ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པའི་ཤེས་ངོར་འཛོག་གི ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་རང་དགའ་
བའི་ངོར་མི་འཛོག་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེས་རང་བཞིན་མེད་པ་འགྲུབ་ན་རིགས་ཤེས་དོན་མེད་དུ་
ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་དང་། གཞུང་ཉིད་ལས་ཀྱང་། ཡོད་དོ་ཞེས། །འཇིག་རྟེན་
ངོར་བྱས་ཞེས་གསུངས་པས། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཡོད་པར་འཛོག་པ་འཇིག་རྟེན་
པའི་ངོར་འཛོག་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཀུན་རྫོབ་ཁས་མ་བླངས་ཞེས་གསུངས་པ་ནི་
སེམས་ཙམ་པས་གཞན་དབང་ཁས་བླངས་པ་ལྟར་མ་བླངས་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་གྱི། ཀུན་
རྫོབ་དེ་རང་ལུགས་ལ་ཁས་མི་ལེན་ཞེས་པ་མིན་ཏེ། ཇི་ལྟར་ཁྱོད་ཀྱིས་གཞན་དབང་དངོས་
འདོད་ལྟར། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞུང་དེའི་མཚམས་སྦྱོར་དུ་ཡང་། ཁྱོད་

གྱིས་འཐད་པའམ་རིགས་པས་གཞན་དབང་སེལ་ན་ཕྱིད་རང་གི་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ངེས་… ཀྱང་ཕྱིད་ཀྱི་ཀུན་རྫོབ་སེལ་སོ་ཞེས་བརྟད་པའི་ལན་ཡིན་པས། གཞན་དབང་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་ཀྱི་དངོས་པོར་ཕྱིད་འདོད་པ་ལྟར་ཀུན་རྫོབ་རྣམས་དེ་ལྟར་ངེད་མི་འདོད་པས… རིགས་པས་འགོག་ནུས་མི་ནུས་མི་མཚུངས་སོ་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །འཇིག་རྟེན་གྱི་ངོར་བྱས་ཞེས་པ་ནི་རང་ལུགས་མིན་པའི་གཞན་ངོ་ལ་ཐེར་བ་མ་ཡིན་གྱི། ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་གནོད་མེད་རྣམས་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ཏེ། ཀུན་རྫོབ་པའི་དོན་རྣམས་ཡོད་པར་འཇོག་པ་ཐམས་ཅད་ནི་དེའི་ངོར་གཞག་དགོས་པའི་ཕྱིར་དང་། དབུ་མ་པ་རང་གི་རྒྱུད་ལ་ཡང་ཐ་སྙད་འཇོག་པའི་ཚད་མ་དེ་རྣམས་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་མེད་ཀྱང་ཞེས་པ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མེད་པ་ལ་བྱའོ། །རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མེད་ཀྱང་དེར་ཡོད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་དང་། མེད་ཀྱང་ཡོད་དོ་ཞེས་ནི་བྱར་མི་རུང་སྟེ། འདི་ནི་རང་གི་ཐ་སྙད་པའི་དོན་རྣམས་ཀྱི་འཇོག་ཚུལ་ཡིན་ལ། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཐ་སྙད་དུ་འང་མེད་པའི་ཕྱིར་དང་། འདིའི་འགྲེལ་བར་དེའི་ཤེས་བྱེད་དུ་འཇིག་རྟེན་ན་ཡོད་པ་དང་མེད་པར་འདོད་པ་ནི་ང་ཡང་དེ་ལྟར་འདོད་ཅེས་དྲངས་པས་ན་མེད་པར་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་དོན་དམ་དུ་མེད་ཀྱང་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་དོ་ཞེས་མང་དུ་འབྱུང་བ་ལྟར་ཡིན་པས། མེད་ཀྱང་ཡོད་དོ་ཞེས་པ་དོན་ཐ་དད་དུ་སོང་བ་ལ་སྐྱོན་ཅི་ཡང་མེད་དོ། །འོ་ན། རྟོད་རྒྱུགས་ནས་ཕྱོགས་དང་དམ་བཅའ་མེད་པར་བཤད་པའི་དོན་གང་ཡིན་པའང་བཤད་དགོས་ལ། སྐྱ་གུ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་དོ་ཞེས་དམ་འཆའ་ན་ནི། རྟེན་འབྲེལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་པའི་གཏན་ཚིགས་དང་། དཔེར་ན་གཟུགས་བརྙན་བཞིན་ཞེས་པའི་དཔེ་ཡང་འདོད་དགོས་ལ། དེ་ལྟར་ཕྱོགས་ཆོས་དང་ཁྱབ་པའི་ཚུལ་གཉིས་ཀྱི་གཏན་ཚིགས་དང་དེས་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བའི་བསྒྲུབ་བྱ་དང་དེ་རྟོགས་པའི་རྗེས་དཔག་སྐྱེར་བའི་ངག་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱི་རྒོལ་ལ

སྐྱིད་པར་འདོད་ན་དེའི་ཚེ་རང་རྒྱུད་ཀྱི་མིང་ལ་ཞུང་བ་ཙམ་དུ་ཟད་པས་རང་རྒྱུད་འགོག་པའི་ངལ་བས་ཅི་བྱ་སྙམ་ན། དེ་ལ་དམ་བཅའ་དང་ཕྱོགས་མེད་པར་བཤད་པའང་ཕྱིད་ཅག་གིས་དྲངས་པ་ལྟར་ཡང་ཡོད་ལ། ཁས་བླངས་གཞག་དགོས་པ་ཡང་དུ་མ་ཞིག་གསུངས་ཡོད་པས་དེ་ཙམ་ཞིག་དྲངས་ནས་ཕྱོགས་མེད་པར་སྒྲུབ་ག་ལ་ནུས།

འོན་ཀྱང་རང་བཞིན་མེད་པའི་དམ་བཅའ་ཡོད་ན་རང་རྒྱུད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་པའི་རྟོགས་པ་སྐྱེ་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་བདེན་པ་ཞིག་སྟེ། འདི་ནི་ཆེས་ཤིན་ཏུ་ཕྲ་བའི་དཀའ་གནས་སུ་སྣང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ལན་ནི་རང་ལུགས་འཛོག་པའི་སྐབས་སུ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལ་རྩོད་ཟློག་ལས། དམ་བཅའ་མེད་པར་གསུངས་པ་ནི། །དངོས་པོ་རང་བཞིན་མེད་དོ་ཞེས། །དབུ་མ་བས་སྨྲས་པ་ལ་དངོས་སྨྲ་བས་དེ་ལྟར་དམ་འཆའ་བའི་ཚིག་དེ་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་ན་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་མི་འཐད་ལ། རང་བཞིན་མེད་ན་རང་བཞིན་ཡོད་པ་འགོག་མི་ནུས་སོ་ཞེས་བརྗོད་པ་ལས་འཕྲོས་པ་ཡིན་ལ། རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་ཡང་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་བྱ་བྱེད་འཐད་པར་ཞར་རྩོད་ཟློག་རྩ་འགྲེལ་དྲངས་པ་ལྟར་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་དམ་བཅའ་ཡོད་མེད་ནི་ཕྱིར་ཡོད་མེད་རྩོད་པ་མ་ཡིན་གྱི། དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་རང་བཞིན་མེད་དོ་ཞེས་དམ་བཅས་པའི་ཚིག་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་རྩོད་པ་ཡིན་པས། དེ་འདྲ་བའི་དམ་བཅས་པའི་ཚིག་དེ་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་པར་ཁས་བླངས་ན་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་མེད་པར་དམ་བཅས་པ་དང་འགལ་བའི་སྐྱོན་ཁྱེད་ལ་ཡོད་ནའང་། ངེད་དེ་ལྟར་མི་འདོད་པས་སྐྱོན་དེ་ང་ལ་མེད་ཅེས་པའི་དོན་ཡིན་པས་དམ་བཅའ་མེད་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དུ་མི་རུང་སྟེ། རང་བཞིན་མེད་པ་དང་མེད་པ་གཉིས་ཁྱད་པར་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་མངོན་སུམ་ལ་སོགས་པས། །ཞེས་སོགས་ཀྱིས་མངོན་སུམ་ལ་སོགས་པས་འགའ་ཡང་དམིགས་པ་མེད་པར་གསུངས་པའང་། ཞར་ཚིག་གསལ་གྱི་ལུང་

བྲངས་པ་ལྟར་ཚད་མ་དང་གཞལ་བྱ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་དམིགས་བྱ་དང་དམིགས་……
བྱེད་མེད་པར་སྟོན་པ་ཡིན་གྱི། རྟེན་འབྱུང་གི་ཚད་མ་དང་གཞལ་བྱ་མེད་པར་སྟོན་པ་མིན་
ནོ། །དེ་ཡང་ཁོའི་བསམ་པ་ལ་དངོས་པོའི་རང་གི་མཚན་ཉིད་མངོན་སུམ་གྱིས་གྲུབ་ནས་
འགོག་ན་འཐད་ནའང་། དབུ་མ་བས་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའོ་ཞེས་
སྨྲ་བ་ན། མངོན་སུམ་དང་དེས་ཡུལ་འཛལ་བ་ཡང་དངོས་པོའི་ནང་དུ་འདུས་པས་རང་
བཞིན་གྱིས་སྟོང་དགོས་ལ། དེ་ལྟ་ན་མེད་པ་ཡིན་པས་དེས་མི་འགོག་གོ་སྙམ་དུ་བསམས་
པ་ཡིན་ཏེ་གཞུང་དེ་ནི། རྩོད་ཟློག་ལས། རེ་ཞིག་དངོས་པོ་མངོན་སུམ་གྱིས། །དམིགས་
ནས་ཟློག་པར་བྱེད་ཡིན་ན། །གང་གིས་དངོས་རྣམས་དམིགས་འགྱུར་བ། །མངོན་སུམ་
དེ་ནི་མེད་པ་ཡིན། །ཞེས་པ་དེའི་ལན་ཡིན་ལ། དེའི་འགྲེལ་བར་ཡང་། གལ་ཏེ་ཁྱོད་
ཀྱིས་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་མངོན་སུམ་གྱིས་དམིགས་ནས་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་སྟོང་པའོ་ཞེས་
ཟློག་པར་བྱེད་ན་ནི་ཅང་ན་དེ་ཡང་འཐད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན་དངོས་པོ་ཐམས་
ཅད་ཀྱི་ནང་དུ་ནི་མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མའང་འདུས་པའི་ཕྱིར་སྟོང་པ་ཡིན་ལ། དངོས་པོ་ལ་
དམིགས་པར་བྱེད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཡང་སྟོང་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་ཚད་མས་དམིགས་པ་
མེད་དོ། །མི་དམིགས་ན་འགོག་པར་ཡང་མི་འཐད་པས་དེ་ལ་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ནི་
སྟོང་པའོ་ཞེས་སྨྲས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་འཐད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །
བཞི་བརྒྱ་པ་ལས། ཡོད་དང་མེད་དང་ཡོད་མེད་ཅེས། །ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་ནི་དེའི་
འགྲེལ་བ་ལས་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་སྨྲ་བ་ལ་ཡུན་རིང་པོས་ཀྱང་སུན་འབྱིན་བརྗོད་མི་ནུས་པར……
བསྟན་ལ། ཁྱོད་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་དུའང་མི་འདོད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བས་ན་འདོད་པ་གང་ཡང་མེད་
པའི་ཁུངས་སུ་ཇི་ལྟར་ཅང་། འཇུག་འགྲེལ་ལས། གང་གི་ཕྱིར་བཏགས་པར་ཡོད་པར་སྨྲ་
བ་རྣམས་ལ་གཉིས་སུ་སྨྲ་བ་འདི་མི་རིགས་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར། གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས་སུན་

འབྱིན་པ་དང་ལན་སྨྲ་བས་དབུ་མ་བ་ལ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་གྲགས་མི་རྙེད་དོ། །ཇི་སྐད་དུ། འཕགས་པ་ལྷས། ཡོད་དང་མེད་དང་ཞེས་སོགས་ཀང་པ་བཞི་དྲངས་སོ། །དེ་ལྟར་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རྫས་ཡོད་ཁེགས་པའི་བཏགས་ཡོད་དུ་འདོད་པ་རྣམས་ལ་དངོས་པོ་ཡོད་པར་སྨྲ་བ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པར་འདོད་པ་དང་། དངོས་པོ་མེད་པར་སྨྲ་བ་གཟུགས་སོགས་ཀྱི་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་དོན་བྱེད་པ་ཐམས་ཅད་ཁེགས་པར་འདོད་པ་གཉིས་ཀྱིས་ཀུན་མི་ཕྱིན་པའི་ཤེས་བྱེད་དུ་དྲངས་པས་ན་རང་ལུགས་མེད་པའི་ཁུངས་སུ་མི་རུང་ལ། ཡོད་མེད་ལ་སོགས་པའི་ཕྱོགས་ཀུང་གཉིས་སུ་སྨྲ་བའི་ཕྱོགས་ལྟ་བུ་ཡིན་པར་ཤིན་ཏུ་གསལ་བས་ཐར་སུ་བཞི་འགོག་པ་དང་ཡོད་མེད་དུ་སྨྲ་བ་སེལ་ཚུལ་གྱི་སྐབས་སུ་བཤད་པ་བཞིན་ཡིན་ནོ། །རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ་ལས་གསུངས་པ་ནི་ལུང་དེའི་འགྲེལ་བར། གང་གི་ཚེ་དེ་ལྟར་དངོས་པོ་མེད་པས་བདག་དང་གཞན་གྱི་ཕྱོགས་མི་སྲིད་པ་དེའི་ཚེ་དེ་ལྟར་མཐོང་བ་རྣམས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ངེས་པར་འགག་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་ཕྱོགས་མེད་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་དངོས་པོ་མེད་པ་གསུངས་ལ། དེ་ཡང་རང་གི་མཚན་ཉིད་དམ་རང་བཞིན་ལ་དངོས་པོར་བཞག་པ་ཡིན་ཏེ། དོན་བྱེད་པ་ལ་བྱས་ན་དེ་མེད་པར་མཐོང་བས་ཉོན་མོངས་འགག་པར་གསུངས་པ་དང་འགལ་བས་སོ།།

དེས་ན་རང་བཞིན་གྱི་དངོས་པོ་ཁས་ལེན་པའི་ཕྱོགས་མེད་པ་ལ་ཕྱོགས་མེད་པར་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ལུང་དེའི་གོང་དུ་རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པའི་འགྲེལ་བ་ལས་གང་དག་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་ཆོས་ཉིད་འདི་གཏིང་མ་དཔོགས་ཤིང་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཡོངས་སུ་རྟོག་པར་ ད་པ་དེ་དག་ལ། དངོས་པོར་ཁས་ལེན་ཡོད་ན་ནི། ངེས་[illegible]ནར། འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་འབྱུང་བ་ཡི། །ལྟ་བ་མི་བཟད་མ་རུངས་འཛིན། །དེ་ལས་བྱུང་བའི་རྩོད་པར་འགྱུར། །ཞེས་དངོས་པོ་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་སྒྲོ་འདོགས་པ་

ལ་དངོས་པོར་ཁས་ལེན་དུ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཞུང་དེ་དག་གིས་དབུ་མ་པ་ལ་
རང་ལུགས་མེད་པར་སྟོན་པ་མ་ཡིན་པས། རྩོད་སྤོང་དང་བཞི་བརྒྱ་པ་དྲངས་ནས་ཕྱོགས་
གཞན་ཁས་བླངས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་ཚིག་གསལ་ལས་གསུངས་པའི་དོན་ནི་དེ་ལྟར་
དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །དགག་བྱ་ཅི་ཡང་མེད་པས་ན། །ང་ནི་ཅི་ཡང་མི་འགོག་གོ །ཞེས་
གསུངས་པ་ནི་དགག་བྱ་ལ་གཉིས་ལས། རང་བཞིན་ཡོད་པར་སྒྲོ་འདོགས་པའི་ཡུལ་གྱི་
དགག་བྱ་ལ་བྱས་ན། དེ་མེད་པ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་མི་འགོག་པར་གསུངས་པ་མི་རིགས་
པས། ཡུལ་ཅན་གྱི་དགག་བྱ་སྒྲོ་འདོགས་ལ་བྱའོ། །དེའི་འགྲེལ་བར་འགོག་བྱེད་ཀྱང་ཡོད་
པ་མ་ཡིན་པར་གསུངས་པས་དེ་གཉིས་མེད་པ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་དགག་བྱ་
དང་འགོག་བྱེད་མེད་པ་ལ་དེ་ལྟར་ཡོད་པར་བཟུང་ནས་འདིས་འདི་བཀག་གོ །ཞེས་རྩོད་
ཀྱིས་སྤུར་བ་བཏབ་པོ་ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་གྱི། དེ་གཉིས་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་མི་བཞེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ།
རྩོད་བཟློག་ལས། སྤྲུལ་པ་ཡིས་ནི་སྤྲུལ་པ་དང་། །སྒྱུ་མ་ཡི་ནི་སྐྱེས་བུ་ཡིས། །སྒྱུ་མས་སྒྱུ་
མ་འགོག་བྱེད་ལྟར། །འགོག་པ་འདི་ཡང་དེ་བཞིན་འགྱུར། །ཞེས་དང་། གལ་ཏེ་འཛིན་
ནི་རང་བཞིན་ཡོད། །བརྟེན་ནས་འབྱུང་བར་མི་འགྱུར་རོ། །འཛིན་པ་གང་ཞིག་བརྟེན་
ནས་འབྱུང་། །དེ་ཉིད་སྟོང་ཉིད་མ་ཡིན་ནམ། །གལ་ཏེ་འཛིན་པ་རང་བཞིན་ཡོད། །
འཛིན་པ་དེ་ལ་སུ་ཡིས་བཟློག །ལྷག་མ་རྣམས་ལའང་ཚུལ་དེ་ཡིན། །དེ་ཕྱིར་ཀླན་ཀ་དེ་
མེད་དོ། །ཞེས་སྨིག་རྒྱུ་ལ་ཆུར་འཛིན་པ་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་ན་རང་གི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས
འབྱུང་བ་མི་རུང་བ་དང་། འཛིན་པ་དེ་སུས་ཀྱང་བཟློག་ཏུ་མི་རུང་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་
རོ། །ཚིག་གསལ་ལས་རང་ལ་དམ་བཅའ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་གསུངས་པའང་རང་
ལུགས་མེད་པའི་ཁུངས་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་རང་རྒྱུད་ཀྱི་དམ་བཅའ་མེད་པའི་དོན་ཡིན་པའི་
ཕྱིར་རོ། །འཇུག་པ་ལས་ཕྱོགས་མེད་པར་གསུངས་པ་ནི། རང་ལུགས་ལ་ཐུན་དབྱུང་བྱ་

དང་འབྱིན་བྱེད་གཉིས་ཀ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་གྲུབ་པར་འདོད་པས་ཕྱིད་རྒྱུ་འབྲས་རང·········
བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པར་འདོད་པ་ལ་ཕྲད་ནས་སམ། མ་ཕྲད་པར་རྒྱུས་འབྲས་བུ་སྐྱེད་ཅེས་
རིགས་པས་བརྟག་པ་བྱས་ནས་བཀག་པའི་ཤུན་འབྱིན་ཁོ་བོ་ཅག་ལ་མི་འཇུག་སྟེ། རིགས་
པས་བརྟག་བཟོད་དུ་འདོད་མི་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་གྱི། རང་ལུགས་མེད་
པ་ནི་གཏན་མ་ཡིན་ཏེ། ལུང་དེའི་འགྲེལ་བ་ལས། ཁོ་བོ་ཅག་གི་ཕྱོགས་ལ་མཚུངས་པར་
ཐལ་བར་མི་འགྱུར་ཏེ། གང་གི་ཕྱིར་ཁོ་བོ་ཅག་གི་ཕྱོགས་ལ་ནི་ཤུན་འབྱིན་པས་ཤུན་དབྱུང་
བར་བྱ་བ་ཕྲད་ནས་ཀྱང་ཤུན་འབྱིན་པར་མི་བྱེད་པ་ཉིད་ལ་ཤུན་འབྱིན་པས་ཤུན་དབྱུང་བར་
བྱ་བ་མ་ཕྲད་པར་ཡང་ཤུན་འབྱིན་པར་མི་བྱེད་དེ། ཤུན་དབྱུང་བ་དང་ཤུན་འབྱིན་པ་གཉིས་
ཀ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་ཕྲད་པ་དང་མ་ཕྲད་པའི་བསམ་པ་
མི་བྱེད་དོ། །ཞེས་དངོས་སྨྲ་བས་བཀོད་པའི་རིགས་པའི་བརྟག་པ་མི་འཇུག་པའི་རྒྱུ་མཚན་
དུ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་གྲུབ་པ་བཀོད་དེ། ཁས་ལེན་མེད་པ་མ་བཀོད་པའི་ཕྱིར་དང་། དེའི་
ཤེས་བྱེད་དུ་ཡུམ་གྱི་མདོ་དྲངས་པ་ལས། ཤཱ་རིའི་བུས་རབ་འབྱོར་ལ་སྐྱེས་པ་དང་མ་སྐྱེས་པའི་
ཆོས་གང་གིས་མ་སྐྱེས་པའི་ཆོས་ཐོབ་པ་འཐོབ་ཅེས་དཔྱད་ནས་དྲིས་པ་ན། དེ་གཉིས་ཀས་
འཐོབ་པ་བཀག་པ་ན། ཤཱ་རིའི་བུས་འོ་ན་ཐོབ་པ་དང་རྟོགས་པ་མེད་དམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན།
སྔར་དྲངས་པ་ལྟར་དེ་གཉིས་ཡོད་མོད་ཀྱི་གཉིས་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་ནི་མིན་ནོ། །དེ་ཡང་ཐ་སྙད་
དུ་ཡིན་གྱི་དོན་དམ་པར་མེད་དོ་ཞེས་གསུངས་པ་དཔེར་མཛད་ནས་དེ་ལྟར་ཁས་བླང་བར·····
གསུངས་ཏེ། འཇུག་འགྲེལ་ལས། འདིས་ཇི་ལྟར་གཉིས་སུ་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་སྐྱེས་
པའམ་མ་སྐྱེས་པའི་ཆོས་ཀྱིས་ཐོབ་པ་འཐོབ་པར་བཀག་ཅིང་། གཉིས་ཀྱང་དངོས་པོ་མེད་པ་
ལ་མི་རིགས་པའི་ཕྱིར་མ་བརྟགས་པར་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཐོབ་པར་ཁས་བླངས་པ་དེ·····
བཞིན་དུ་ཤུན་དབྱུང་བར་བྱ་བ་དང་ཤུན་འབྱིན་པ་དག་ཀྱང་ཕྲད་པའམ་མ་ཕྲད་པར་མ་ཡིན་

སོད་ཀྱི། དོན་ཀྱང་ཐ་སྙད་དུ་སྲུན་འབྱིན་པས་སྲུན་དབྱུང་བ་སྲུན་འབྱིན་པར་བྱེད་དོ་ཞེས་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཞེས་ཕྲད་མ་ཕྲད་ཀྱི་རིགས་པའི་བརྟག་པ་བྱས་ན་དེ་གཉིས་གང་ལ་ཡང་སྲུན་འབྱིན་པ་མེད་ཀྱང་དེས་སྲུན་འབྱིན་པ་ཡོད་པ་མི་ཁེགས་པས་ཐ་སྙད་དུ་གཞན་ཕྱོགས་·····སྲུན་འབྱིན་པ་ཁས་བླང་དགོས་པར་གསལ་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེར་མ་ཟད་གཏན་ཚིགས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་བྱ་འགྲུབ་པའང་བཞེད་པ་ཡིན་ཏེ། ཞར་དྲངས་པའི་དེ་མ་ཐག་ཏུ་གཞན་ཡང་། ཇི་ལྟར་ཚོད་ཀྱིས་ཉི་མའི་དཀྱིལ་འཁོར་ལ་ཡོད་ཁྱད་པར་རྣམས། །གཟུགས་བརྟན་ལ་ཡང་གཟས་བཟུང་ལ་སོགས་རྣམས་ཚེ་མཐོང་འགྱུར་ལ། །ཉི་མ་དང་ནི་གཟུགས་བརྟན་རྣམ་པར་ཕྲད་དང་མ་ཕྲད་པར། །མི་རིགས་སོད་ཀྱི་བརྟེན་ནས་ཐ་སྙད་ཙམ་ཞིག་འབྱུང་འགྱུར་ཞིང་། །མི་བདེན་བཞིན་དུའང་རང་གི་བྱད་བཞིན་མཛེས་པར་བསྒྲུབ་བྱའི་ཕྱིར། །དེ་ནི་ཡོད་པ་ཇི་ལྟར་དེ་བཞིན་འདིར་ཡང་ཤེས་རབ་གདོང་། །སྒྲུང་བར་བྱ་ལ་ནུས་པ་མཐོང་བར་འགྱུར་པའི་གཏན་ཚིགས་ནི། །འཐད་པ་དང་བྲལ་ལས་ཀྱང་བསྒྲུབ་བྱ་རྟོགས་ཞེས་ཤེས་པར་བྱ། །ཇི་ལྟར་གཟུགས་བརྟན་ཞེས་བྱ་བ་ཅུང་ཟད་ཅིག་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ན་ཉི་མའི་དཀྱིལ་འཁོར་དང་ཕྲད་པའམ་མ་ཕྲད་པར་སྐྱེ་ཞེས་བྱ་བའི་རྟོག་པ་རྣམ་པ་ཐམས···ཅད་དུ་མི་སྲིད་སོད་ཀྱི། དོན་ཀྱང་རྒྱུན་གཟུགས་ཉེ་བ་ལས་གཟུགས་བརྟན་དུ་དམིགས་པ་ན་རྟོགས་པར་འདོད་པའི་དོན་ངེས་པར་བྱེད་པ་དེ་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་སྲུན་འབྱིན་པས་སྲུན་དབྱུང་བྱ་སྲུན་འབྱིན་པ་དང་། རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་ཞིང་འཐད་པ་དང་བྲལ་བའི་གཏན་ཚིགས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་སྒྲུབ་པ་ཡིན་ལ། གཉིས་སུ་ཐལ་བར་ཡང་མི་འགྱུར་བས་རང་གི་ཚིག་ལའང་ཐལ་བ་མཚུངས་པར་མི་རིགས་སོ་ཞེས་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཞེས་རང་ལ་ཕར་བཀག་པའི་རིགས་པའི་མགོ་བསྒྲེ་མི་འཇུག་པའི་ལན་དེ་ལྟར་གསུངས་ཀྱི། རང་ལུགས་མེད་དོ་ཞེས་མ་གསུངས་སོ།།

གཞན་ཡང་རྒྱུ་འབྲས་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པར་འདོད་པ་ལ་རྒྱུས་ཕྲད་ནས་སམ། མ་ཕྲད་པར་འབྲས་བུ་སྐྱེད་ཅེས་བརྟག་པ་བྱས་ནས་བཀག་པའི་སྐྱོན་རང་ལ་མི་འཇུག་པ་ཡང་རང་བཞིན་མེད་པར་འདོད་པ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་སྤོང་བ་ཡིན་གྱི། རང་ལུགས་མེད་ཅེས་བྱས་ནས་སྤོང་བ་མིན་ཏེ། འཇུག་འགྲེལ་ལས། ཁྱོད་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། གང་ཕྱིར་འདི་དག་གཉིས་ཆར་ཡང་ནི་རྨི་ལམ་དང་འདྲ་དེ་ཡི་ཕྱིར། །བདག་ལ་སྐྱོན་དུ་མི་འགྱུར་འཇིག་རྟེན་པ་ཡི་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱང་ཡོད། །གང་གི་ལྟར་ན་རང་གི་མཚན་ཉིད་བསྐྱེད་པར་བྱ་བ་ཉིད་དང་སྐྱེད་པར་བྱེད་པ་ཉིད་ཡིན་པ་དེ་ལ་རྣམ་པར་དཔྱད་པར་འགྱུར་གྱི། གང་གི་ལྟར་ན་དངོས་པོ་རྣམས་ལོག་པར་ཀུན་བརྟགས་པས་བསྐྱེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་རྨི་ལམ་ལྟར་མ་སྐྱེས་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་ཞིང་རང་བཞིན་མེད་ཀྱང་རབ་རིབ་ཅན་གྱིས་དམིགས་པའི་སྐྲ་ཤད་ལ་སོགས་པ་ལྟར་རྣམ་པར་རྟོག་པའི་ཡུལ་དུ་འགྱུར་བ་དེ་ལ་ནི་བསམ་དུ་མེད་པ་ཉིད་དེ། དེའི་ཕྱིར་བདག་ལ་ཇི་སྐད་བཤད་པའི་སྐྱོན་གྱི་སྐབས་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཞིང་འཇིག་རྟེན་པའི་དངོས་པོ་མ་བརྟགས་པར་གྲུབ་པ་རྣམས་ཀྱང་ཡོད་པ་ཡིན་པས་ཐམས་ཅད་འགྲུབ་བོ། །ཞེས་གཞན་ལ་སྐྱོན་འཇུག་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་རང་མཚན་ཁས་བླངས་པ་བཀོད་ཅིང་རང་ལ་སྐྱོན་དེ་མེད་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་རྨི་ལམ་ལྟ་བུར་འདོད་པ་གསུངས་པས། དེ་ལྟར་ཤེས་ནས་དབུ་མའི་ལུགས་སྐྱོན་དང་བྲལ་བ་འཛོག་ཤེས་པར་གྱིས་ཤིག སྤྱིར་ངེས་དོན་གྱི་གསུང་རབ་དང་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་རྣམས་ནས་འདི་ནི་འདི་ལྟར་ཡིན་ལ་འདི་ནི་འདི་ལྟར་མིན་ནོ་འདི་དང་འདི་མེད་དོ་འདི་དང་འདི་ཡོད་དོ་ཞེས་མཐའ་ཡས་པ་ཞིག་གསུངས་པས། དེ་དག་རྩོམ་པ་པོ་དེ་དག་གི་བཞེད་པ་ཡིན་པ་ལ་དམིགས་བསལ་ཅན་གྱི་ལུང་དྲངས་ནས་སྒྲུབ་ག་ལ་དགོས། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་འདི་ལྟར་འདོད་དོ་ཁས་ལེན་ནོ་ཞེས་མ་གསུངས་པའི་གཞུང་དེ་དག་གི་སྐབས་སུ་དེ་དག་གི་དོན་རྣམ་པར་འཆད་པ་ན་འདི་ནི་རྩོམ་པ་པོ་དེའི་ལུགས་སམ་དེའི་བཞེད་

པའོ། །འདི་ནི་དེ་ལྟར་མིན་ནོ་ཞེས་རྣམ་པར་དབྱེ་མི་ནུས་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་
འདོད་ཅེས་པ་དང་ཁས་བླངས་ཞེས་པ་དང་དམ་བཅའ་བ་ཞེས་པའི་ཚིག་ཁྱད་པར་བ་དགོས་
ནའང་མང་དུ་གསུངས་ཏེ། རྩོད་ཟློག་ལས། ཐ་སྙད་ཁས་ནི་མ་བླངས་པར། །ངེད་ཅག་
འཆད་པར་མི་བྱེད་དོ། །ཞེས་དང་། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ་ལས་ཀྱང་། དངོས་པོ་བྱུང་བ་
ཞིག་པ་ལ། །ཇི་ལྟར་འགོག་པར་བཏགས་པ་ལྟར། །དེ་བཞིན་དམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་
ཀྱང་། །སྒྱུ་མ་བྱས་ལྟའི་འགོག་པ་བཞེད། །ཅེས་དང་། གང་དག་བརྟེན་ནས་དངོས་
པོ་རྣམས། །ཆུ་ཡི་ཟླ་བ་ལྟ་བུར་ནི། །ཡང་དག་མ་ཡིན་ལོག་མིན་པར། །འདོད་པ་དེ་
དག་ལྟས་མི་འཕྲོག །ཅེས་དང་། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པར་བསྟོད་པ་ལས་ཀྱང་། གང་
དག་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ་རྣམས། །དེ་མེད་པར་ནི་ཡོད་མིན་པས། །གཟུགས་བརྙན་ཉིད་དང་
མཚུངས་པ་རུ། །གསལ་བར་ཅི་ཡི་ཕྱིར་མི་འདོད། །ཅེས་དང་། ཚོར་བྱ་མེད་པར་དེ་
མེད་པས། །ཚོར་བ་ཉིད་ནི་བདག་མེད་པ། །ཚོར་བ་དེ་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས། །ཡོད་
པ་མིན་པར་ཁྱོད་ཀྱིས་བཞེད། །ཅེས་དང་། བྱེད་པ་པོ་དང་ལས་ཉིད་ཀྱང་། །ཐ་སྙད་
དུ་ནི་ཁྱོད་ཀྱིས་བསྟན། །ཕན་ཚུན་ལྟོས་པ་ཅན་ཉིད་དུ། །གྲུབ་པར་ཁྱོད་ཀྱིས་བཞེད་པ་
ལགས། །ཞེས་དང་། རེ་ཞིག་ཞིག་པའི་རྒྱུ་ལས་ཀྱང་། །འབྲས་བུ་འབྱུང་བར་མི་རིགས་
ལ། །མ་ཞིག་ལས་མིན་མི་ལམ་དང་། །འདྲ་བའི་སྐྱེ་བ་ཁྱོད་ཉིད་བཞེད། །ཅེས་དང་།
རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་གང་འབྱུང་བ། །དེ་ཉིད་ཁྱོད་ནི་སྟོང་པར་བཞེད། །ཅེས་གསུངས་
སོ། །འཇུག་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་། མཁས་པ་དག་གིས་ཕྱོགས་འདི་ནི་སྐྱོན་མེད་ཅིང་ཕན་
ཡོན་དང་བཅས་པའོ་སྙམ་དུ་བསམས་ཏེ་གཏོན་མི་ཟ་བར་ཁས་བླང་བར་བྱའོ། །ཞེས་
དང་། དེའི་ཕྱིར་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་རྐྱེན་ཉིད་འདི་པ་ཙམ་ཁས་བླངས་པ་ལྟར་
བརྟེན་ནས་བཏགས་པ་ཁས་བླངས་པའི་ཕྱིར་ཁོ་བོ་ཅག་གི་ཕྱོགས་ལ་ཐ་སྙད་ཐམས་ཅད་ཆད་

ཡར་ཐལ་བར་མི་འགྱུར་ལ། ཕ་རོལ་པོས་ཀྱང་འདི་ཉིད་ཁས་བླང་བར་འོས་པ་ཡིན་ནོ། ། ཞེས་ངེས་པར་ཁས་བླང་དགོས་པར་གསུངས་ཤིང་དེ་འདྲ་བ་གཞན་ཡང་མང་ངོ་། །ཡང་འཇུག་འགྲེལ་ལས། དམ་བཅའ་བ་བཞི་པོ་དེ་རྗེས་སུ་བརྗོད་ནས་དེ་རིགས་པས་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་བཤད་པ། དེ་ཉིད་དེ་ལས་འབྱུང་མིན་གཞན་དག་ལས་ལྟ་ག་ལ་ཞིག །གཉིས་ཀ་ལས་ཀྱང་མ་ཡིན་རྒྱུ་མེད་པར་ནི་ག་ལ་ཡོད། །ཅེས་དམ་བཅའ་བཞི་བཤད་ལ། ཚིག་གསལ་ལས་ཀྱང་དེ་དང་འདྲ་བར་གསུངས་པས་ན། མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་དང་ཟླ་བ་གྲགས་པའི་ལུགས་ལ་རང་འདོད་དང་ཁས་ལེན་དང་དམ་བཅའ་ནི་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།།

ལུགས་བཞི་བ་དགག་པ་ནི། འདིས་ནི་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཡོད་ཀྱང་རང་མཚན་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་ཐ་སྙད་དུ་འགོག་པར་སྣང་བ་མི་ལེགས་པ་ནི་སྔར་བཤད······ཟིན་ལ། དབུ་མ་པས་ཕྱི་རོལ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་ལ་གཞན་དོན་རྗེས་དཔག་གིས་བསྒྲུབས་པའི་གཉིས་ཀའི་ལུགས་ལ་གྲུབ་པའི་ཚུལ་གསུམ་པའི་རྟགས་སློབ་དཔོན་ཟླ་བ་གྲགས་པའི་······ལུགས་སུ་འདོད་པ་ནི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་འདྲ་བ་དེ་ལ་ཚིག་གསལ་ནས་དམིགས་ཀྱིས་ཕྱི་བའི་དགག་པ་མཛད་པའི་ཕྱིར་དང་། དེ་འདྲ་དེ་འདོད་ན་དེ་ལ་དངོས་པོ་སྟོབས་ཞུགས་ཀྱི་རྟགས་ཀྱི་ཐ་སྙད་མི་སྦྱོར་དུ་ཆུག་ཀྱང་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་ཡིན་པ་བཟློག་ཏུ་མེད་པའི་ཕྱིར···རོ། །འདི་དག་ནི་ད་དུང་ཡང་འཆད་པར་འགྱུར་བས་འདིར་དེ་ཙམ་ལས་མི་སྤྲོའོ།།

གཉིས་པ་རང་གི་ལུགས་བཞག་པ་ནི། ཐལ་འགྱུར་བས་རང་རྒྱུད་པའི་ལུགས་སུན་ཕྱུང་ནས་རང་གི་ལུགས་བཞག་པ་ཉིད་བརྗོད་ན་གཉིས་ཀ་རྟོགས་པར་འགྱུར་བས་དེ་བརྗོད་···པར་བྱའོ། །འདི་ལ་ཚིག་གསལ་ལས་མང་དུ་གསུངས་ཀྱང་ཚིག་མངས་པས་འཇིགས་ནས་འདིར་ནི་གཙོ་བོ་རྣམས་སྟོན་པ་ཡིན་པས་དེ་ལ་གཉིས། རང་རྒྱུད་སུན་དབྱུང་བ་དངོས་དང་། དེ་རང་ལ་མི་མཚུངས་པའི་ཚུལ་ལོ། དང་པོ་ལ་གཉིས། གཞི་ཆོས་ཅན་མ་གྲུབ་

པའི་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐྱོན་བསྟན་པ་དང་། སྐྱོན་དེས་གཏན་ཚིགས་ཀྱང་མ་གྲུབ་པར་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། འདོད་པ་བརྗོད་པ་དང་། དེ་དགག་པའོ། །དང་པོ་ནི། སྐབས་འདི་རྣམས་ཚིག་གསལ་ལས་གསུངས་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་རྟོགས་དཀའ་བར་སྣང་བས་ཚིག་གསལ་གྱི་ཚིག་དྲངས་ཏེ་བཤད་ན། ཇི་སྐད་དུ། ཅི་སྟེ་ཇི་ལྟར་སྒྲ་མི་རྟག་ཅེས་བྱ་བ་ལ་ཆོས་དང་ཆོས་ཅན་གཉིས་སྤྱི་ཉིད་བཟུང་བ་ཡིན་གྱི་ཁྱད་པར་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། ཁྱད་པར་འཛིན་ན་ནི་རྗེས་སུ་དཔག་པ་དང་རྗེས་སུ་དཔག་པར་བྱ་བའི་ཐ་སྙད་མེད་པར་འགྱུར་རོ། །འདི་ལྟར་གལ་ཏེ་འབྱུང་བ་ཆེན་པོ་བཞི་ལས་གྱུར་པའི་སྒྲ་འཛིན་ན་ནི་དེ་ཕ་རོལ་པོ་ལ་མ་གྲུབ་བོ། །འོན་ཏེ་ནམ་མཁའི་ཡོན་ཏན་འཛིན་ན་ནི་དེ་རང་ཉིད་སངས་རྒྱས་པ་ལ་མ་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་བཞིན་དུ་བྱེ་བྲག་པ་སྒྲ་མི་རྟག་པར་དམ་འཆའ་བ་ནའང་བྱས་པའི་སྒྲ་འཛིན་ན་དེ་གཞན་ལ་མ་གྲུབ་བོ། །འོན་ཏེ་མངོན་པར་གསལ་བར་བྱ་བ་ཡིན་ན་ནི་དེ་རང་ལ་མ་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཅི་རིགས་པར་འཇིག་པའང་གལ་ཏེ་རྒྱུ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ན་ནི་དེ་སངས་རྒྱས་པ་རང་ལ་མ་གྲུབ་པ་ཡིན་ལ། འོན་ཏེ་རྒྱུ་མེད་པ་ཡིན་ན་ནི་དེ་ཕ་རོལ་པོ་ལ་མ་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་ཇི་ལྟར་འདིར་ཆོས་དང་ཆོས་ཅན་སྤྱི་ཙམ་ཞིག་འཛིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་འདིར་ཡང་ཁྱད་པར་དོར་བའི་ཆོས་ཅན་ཙམ་ཞིག་འཛིན་པར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན། ཞེས་པའོ། །འདིའི་དོན་ནི་སངས་རྒྱས་པས་བྱེ་བྲག་པ་ལ་སྒྲ་མི་རྟག་ཅེས་དམ་འཆའ་བ་ན་འབྱུང་འགྱུར་གྱི་སྒྲ་ཞེས་ཆོས་ཅན་དུ་བཟུང་ན་བྱེ་བྲག་པ་ལ་མི་འགྲུབ་ལ། ནམ་མཁའི་ཡོན་ཏན་གྱི་སྒྲ་ཞེས་ཆོས་ཅན་དུ་བྱས་ན་རང་ལ་མི་འགྲུབ་བོ། །དེ་བཞིན་དུ་བྱེ་བྲག་པས་ཀྱང་གསལ་བྱེད་པ་ལ་སྒྲ་མི་རྟག་པར་དམ་འཆའ་བ་ན་བྱས་པའི་སྒྲ་ཞེས་ཆོས་ཅན་དུ་བཟུང་ན་གསལ་བྱེད་པ་ལ་མི་འགྲུབ་ལ། སྔར་ཡོད་རྐྱེན་གྱིས་གསལ་བར་བྱེད་པའི་སྒྲ་ཞེས་ཆོས་ཅན་དུ་བཟུང་ན་རང་ལ་མི་འགྲུབ་བོ། །དེས་ན་སོ་སོའི་འདོད་པ་ཐུན་མོང་མིན་པ་ཆོས་

ཅན་དུ་གཟུང་དུ་མི་རུང་སྟེ། ཆོས་ཅན་ནི་རྒོལ་བ་གཉིས་ཀས་ཁྱད་པར་གྱི་ཆོས་དཔྱོད་པའི་གཞི་ཡིན་པས་གཉིས་ཀའི་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པ་ཞིག་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཇི་ལྟར་ཆོས་ཅན་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པ་དགོས་པ་དེ་བཞིན་དུ་ཆོས་མི་རྟག་པའང་ཁྱད་པར་དུ་མ་བྱས་པའི་སྤྱི་ཙམ་ཞིག་གཉིས་ཀས་གྲུབ་དགོས་ཏེ། དེ་ཡང་དཔེར་གང་བཀོད་པ་ལ་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པ་ཞིག་བསྒྲུབ་བྱ་གྲུབ་པའི་རྟེན་དུ་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །དཔེ་དེ་བཞིན་དུ་དབུ་མ་བས་མིག་ལ་སོགས་པ་ནང་གི་སྐྱེ་མཆེད་དམ་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཕྱིའི་སྐྱེ་མཆེད་རྣམས་བདག་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་པར་གཞན་སྡེ་ལ་སྒྲུབ་པ་དང་། གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་པར་རང་སྡེ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་ལ་སྒྲུབ་པ་ན་བདེན་པའི་མིག་ལ་སོགས་པ་ཞེས་ཆོས་ཅན་དུ་བཟུང་ན་རང་ལ་མི་འགྲུབ་ལ། བརྫུན་པའི་མིག་ལ་སོགས་པ་ཞེས་ཆོས་ཅན་དུ་བཟུང་ན་ཕ་རོལ་པོ་ལ་མི་འགྲུབ་པས་ཁྱད་པར་དེ་འདྲ་བ་དོར་ཏེ། མིག་དང་གཟུགས་ཙམ་ཞིག་ཆོས་ཅན་དུ་འཛིན་སྟེ་དབུ་མ་བ་དང་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་གཉིས་ཀྱིས་བདག་ལས་སྐྱེ་བ་ཡོད་མེད་ལ་སོགས་པའི་ཁྱད་པར་གྱི་ཆོས་དཔྱོད་པའི་གཞི་ཡིན་པས་གཉིས་ཀའི་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་དུ་བསམས་པའོ། །མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པའི་དོན་ཡང་ཕྱི་རྒོལ་ལ་ཚད་མ་ཇི་འདྲ་བ་ཞིག་གིས་གྲུབ་པའི་ཚད་མ་དེ་འདྲ་བ་ཞིག་གིས་སྔ་རྒོལ་ལའང་གྲུབ་པའོ།།

གཉིས་པ་དེ་དགག་པ་ལ་གཉིས། དོན་མི་འཐད་པ་དང་། དཔེ་བཀོད་པ་དང་མི་འདྲ་བའོ། །དང་པོ་ནི། ཚིག་གསལ་ལས། དེ་ནི་དེ་ལྟར་མ་ཡིན་ཏེ་འདི་ལྟར་གང་གི་ཚེ་འདིར་སྐྱེ་བ་བཀག་པ་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བའི་ཆོས་སུ་འདོད་པ་དེའི་ཚེ་དེ་ཁོ་ནར་དེའི་རྟེན་ཆོས་ཅན་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཙམ་གྱིས་བདག་གི་དངོས་པོ་རྙེད་པ་ནི་ཉམས་པར་གྱུར་པར་འདིས་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཁས་བླངས་པ་ཉིད་དོ། །ཕྱིན་ཅི་ལོག་དང་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་དག་ནི་ཐ་དད་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་གང་གི་ཚེ་རབ་རིབ་ཅན་གྱིས་སྐྲ་ཤད་ལ་སོགས་པ་ལྟར་ཕྱིན་ཅི་ལོག

གིས་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་འཛིན་པ་དེའི་ཚེ་ནི་ཡོད་པར་གྱུར་པའི་དོན་ཆ་ཙམ······
ཡང་དམིགས་པར་ག་ལ་འགྱུར། གང་གི་ཚེ་རབ་རིབ་ཅན་མ་ཡིན་པས་སྐྲ་ཤད་ལ་སོགས་པ་
ལྟར་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པས་ཡང་དག་པ་མ་ཡིན་པ་སྒྲོ་མི་འདོགས་པ་དེའི་ཚེ་ནའང་གང་གིས་ན··
དེ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འགྱུར་བ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པར་གྱུར་པའི་དོན་ཆ་ཙམ་ཡང་དམིགས་པ་ག་ལ······
ཡོད། དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་སློབ་དཔོན་གྱི་ཞལ་སྔ་ནས་ཀྱིས། གལ་ཏེ་མངོན་སུམ་ལ་སོགས
པས། །དོན་ཕྱིས་འགའ་ཞིག་དམིགས་ན་ནི། །བསྒྲུབ་པའམ་བཟློག་པར་བྱ་ན་དེ། །
མེད་ཕྱིར་ང་ལ་ཀླན་ཀ་མེད། །ཅེས་གསུངས་སོ། །གང་གི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་ཕྱིན་ཅི་ལོག
པ་དང་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་དག་ཐ་དད་པ་དེའི་ཕྱིར་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་གནས་སྐབས་ན་ཕྱིན··
ཅི་ལོག་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ན། གང་ཞིག་ཆོས་ཅན་ཉིད་དུ་འགྱུར་བའི་མིག་ཀུན་རྫོབ
པ་ག་ལ་ཡོད། དེའི་ཕྱིར་གཞི་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐྱོན་དང་གཞི་མ་གྲུབ་པའི་གཏན
ཚིགས་ཀྱི་སྐྱོན་སྤྲུག་པ་མེད་པས་འདི་ལན་མ་ཡིན་པ་ཉིད་དོ། །ཞེས་པའོ། །འདི་ནི
གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ནི་བདག་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་དེ། ཡོད་པའི་ཕྱིར། མདུན་ན་གསལ་བའི་
བུམ་པ་བཞིན་ནོ། །ཞེས་པའི་སྦྱོར་བ་ལ་མཚོན་ན་རྟོགས་སླ་བས་དེའི་སྟེང་ནས་བཤད་པར
བྱའོ། །ལན་གྱི་གཞུང་དེ་དག་གིས་ནི་ཆོས་ཅན་མཐུན་སྣང་དུ་མི་འགྲུབ་ལུགས་སྟོན་ལ།
དེ་ཡང་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྙམ་ན། འདིར་ཕྱི་རོལ་གང་དང་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པའི་ཆོས་ཅན་མི
འགྲུབ་པའི་མི་འགྲུབ་ལུགས་སྟོན་པའི་ཕྱི་རོལ་དེ་ནི་ཚིག་གསལ་ལས་གསུངས་པའི་སྐབས······
འདིར་ནི་བདག་སྐྱེ་འགོག་པའི་ཕྱི་རོལ་ཡིན་མོད་ཀྱང་། ཕྱིར་ནི་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་དོན་དམ
པར་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འདོད་པའི་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་དང་ཐ་སྙད་དུ་དེ་དག་ལ་རང་གི······
མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འདོད་པའི་རང་རྒྱུད་པ་གཉིས་ཀ་ཡིན་ནོ།།

དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་ལའང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྨྲ་བ་ཞེས་ཟེར་མོད་ཀྱང་འདིར་ནི་ཚིག་

ཚོགས་བསྐྱང་པའི་ཕྱིར་དུ་རང་བཞིན་མེད་པར་སྨྲ་བ་ཞེས་པ་ནི་ཐལ་འགྱུར་བ་ལ་གོ་བར་བྱ···
ལ། རང་བཞིན་ཡོད་པར་སྨྲ་བ་ཞེས་པ་ནི་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་དང་རང་རྒྱུད་པ་གཉིས་ཀ་ལ་
གོ་བར་བྱའོ། །གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཆོས་ཅན་དུ་བཞག་པ་དེ་འགྲུབ་ལུགས་ནི་དེ་འཛིན་
པའི་མིག་གི་ཤེས་པའི་མངོན་སུམ་ཚད་མས་འགྲུབ་དགོས་ལ། དེ་ཡང་མ་འཁྲུལ་བར་དེ་དག་
གིས་མ་གྲུབ་ན་དོན་སྒྲུབ་པའི་མངོན་སུམ་དུ་མི་རུང་བས་མ་འཁྲུལ་བ་དགོས་སོ། །རྟོག་མེད་
མ་འཁྲུལ་བར་འགྲུབ་པ་ནི་དེ་དག་གི་ལུགས་ལ་གང་ལ་མ་འཁྲུལ་བར་སོང་ན་དེའི་རང་གི······
མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་དེ་སྣང་ཞིང་སྣང་བ་ལྟར་ཡོད་པ་ལ་ངེས་པར་ལྟོས་སོ། །དེ་ལྟར་ན་
ཕྱི་རོལ་ལ་ཚད་མ་ཇི་འདྲ་བ་ཞིག་གིས་ཆོས་ཅན་གྲུབ་པའི་ཚད་མ་དེ་ནི་ཕྱི་རོལ་ལ་མི་རུང་སྟེ།
ཆོས་གང་ལའང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཐ་སྙད་དུའང་མེད་པས་དེ་སྒྲུབ·······
བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་དུ་སློབ་དཔོན་འདིས་དགོངས་ནས་རང་རྒྱུད་འགོག་པ···
ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང་ཕ་རོལ་པོ་ལ་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་
གསར་དུ་སྐྱེད་པའི་ཡན་ལག་ཏུ་རང་རྒྱུད་དགོས་པ་འགོག་པའི་ཚུལ་འཆད་པ་ཡིན་གྱི། དབུ་
མ་ཐལ་འགྱུར་བ་ནང་ཕན་ཚུན་དུ་ཇི་སྙེད་པའི་དོན་འགའ་ཞིག་རྟོགས་པའི་རྗེས་དཔག་སྐྱེད་
པའི་ཡན་ལག་ཏུ་རང་རྒྱུད་དགོས་མི་དགོས་ཀྱི་དཔྱད་པ་ནི་རེ་ཞིག་བཞག་གོ །དེ་གཞུང་དང་
སྦྱར་ནས་བཤད་ན། གང་གི་ཚེ་ཞེས་པ་ནས་ཁས་བླངས་པ་ཉིད་དོ། །ཞེས་པའི་དོན་ནི་
བསྒྲུབ་བྱའི་ཆོས་ཀྱི་རྟེན་ཆོས་ཅན་མིག་གམ་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ནི་དེ་ཁོ་ནར་ཉམས་པར·····
འགྱུར་པ་སྟེ་མ་གྲུབ་པར་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་འདིས་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཁས་བླངས་པ་ཡིན་ནོ། །
ཆོས་ཅན་ཇི་འདྲ་བ་སྙམ་ན། མ་རིག་པས་བསླད་པའི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཙམ་གྱིས་བདག་གི་
དངོས་པོ་རྙེད་པ་སྟེ། མིག་གི་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ཙམ་གྱིས་གྲུབ་པའི་
དོན་ནོ། །ཁས་བླངས་ལུགས་ནི་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་བཀག་པ་དེ་ཆོས་ཅན་དེ་དག་ལ་

བསྒྲུབ་བྱའི་ཆོས་སུ་བརྗེད་པ་དེའི་ཚེ་སྐྱེ་དེའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ཁོ་ནར་གྲུབ་ན་དེ་བརྗེད་པ་འགལ་
བའི་ཕྱིར་རོ། །འོ་ན་དེ་ལྟར་ཁས་ལེན་མོད་དེས་ཅིར་འགྱུར་སྙམ་ན། དེ་ཁོ་ནར་མ་གྲུབ་
ཅིང་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཡང་མ་ཡིན་པའི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་ནི་མ་འཁྲུལ་བའི་……
ཤེས་པས་རྙེད་པའི་དོན་དུ་མི་རུང་བས་ཡུལ་ཅན་བརྟན་པ་འཛིན་པའི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པས་
རྙེད་པ་ཡིན་པས་དེ་དག་ཀྱང་མ་རིག་པས་བསླད་པའི་འཁྲུལ་བ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་མ་འཁྲུལ་
བས་རྙེད་པའི་དོན་འཁྲུལ་ཤེས་ལ་མི་སྣང་ལ། འཁྲུལ་ཤེས་ལ་སྣང་བའི་དོན་མ་འཁྲུལ་བའི་
ཤེས་པས་རྙེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཕྱིན་ཅི་ལོག་འཁྲུལ་ཤེས་དང་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་མ་འཁྲུལ་བའི་
ཤེས་པ་གཉིས་རང་རང་གི་ཡུལ་ཕན་ཚུན་སྤངས་པའི་སྒོ་ནས་ཡུལ་ལ་འཇུག་པའི་ཐ་དད་པ……
ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་པ་ནི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་དང་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་དག་ནི་ཐ་དད་པ་ཉིད་
དོ་ཞེས་གསུངས་པའི་དོན་ནོ། །དེ་ཉིད་འཆད་པ་ནི། གང་གི་ཚེ་ཞེས་པ་ནས་དམིགས་པ་
ག་ལ་ཡོད་ཅེས་པའི་བར་རོ། །དེ་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཅེས་པ་ནི་མིག་ལ་སོགས་པའི་ཤེས་པ་ཐ་
སྙད་པ་མ་རིག་པས་བསླད་པ་རྣམས་སོ། །དེ་དག་གིས་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་
འཛིན་པ་ཞེས་པ་ནི། གཟུགས་སྒྲ་སོགས་ལ་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་མེད་
བཞིན་དུ་དབང་པོའི་ཤེས་པས་ཡོད་པར་བཟུང་བ་སྟེ། རྟོག་མེད་ཀྱི་ཤེས་པས་བཟུང་བ་ནི་
སྣང་བ་ཙམ་ལ་བྱ་དགོས་པས་རང་གི་མཚན་ཉིད་དུ་གཟུགས་སོགས་སྣང་བའོ། །དེའི་ཚེ་
ན་ཡོད་པར་གྱུར་པའི་དོན་ཆ་ཙམ་ཡང་དམིགས་པར་ག་ལ་འགྱུར། ཞེས་པ་ནི་དེ་ལྟར་རང་
མཚན་མེད་བཞིན་དུ་སྣང་བའི་ཕྱིར་ན་ཤེས་པ་དེ་དག་གིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པའི་
དོན་ཕྲ་མོ་ཡང་འགྲུབ་པར་ག་ལ་འགྱུར་ཞེས་པའི་དོན་ནོ། །རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་
པའི་དོན་མེད་བཞིན་དུ་སྣང་བའི་དཔེ་ནི། སྐྲ་ཤད་ལ་སོགས་པ་ལྟར་ཞེས་པའོ། །དེ་དག་
གིས་ནི་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་སྣང་བའི་དབང་ཤེས་རྣམས་འཁྲུལ་བ་ཡིན་པས་དོན་རང་གི……

མཚན་ཉིད་སྒྲུབ་བྱེད་དུ་མི་རུང་བར་གསུངས་སོ། །མ་འབྲེལ་བའི་ཤེས་པས་ནི་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་འགའ་ཡང་མི་འཛིན་ནོ་ཞེས་སྟོན་པ་ནི། གང་གི་ཚེ་རབ་རིབ་ཅན་མ་ཡིན་པས་ཞེས་སོགས་སོ། །དེ་ལ་བྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་ནི་མ་འབྲེལ་བའི་ཤེས་པའོ། །དེ་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་མཛད་པ་ལ་ཡོད་ཀྱི་གཞན་ལ་མེད་དོ། །དེས་ཡང་དག་པ་མ་ཡིན་པ་སྒྲོ་མི་འདོགས་པ་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་དུ་མི་རུང་བའི་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་སྒྲོ་མི་འདོགས་པ་སྟེ་ཡོད་པར་མི་འཛིན་པའོ། །དཔེར་ན། རབ་རིབ་དང་བྲལ་བའི་མིག་ཤེས་ཀྱིས་སྐྲ་ཤད་འཛག་པའི་སྣང་བ་མ་དམིགས་པ་ལྟར་རོ། །ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འགྱུར་བ་ནི་གཟུགས་སྒྲ་སོགས་བརྟེན་པའི་དོན་ནོ། །ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པའོ། །དེ་འདྲ་བ་དེ་མ་འབྲེལ་བའི་ཤེས་པ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་དེས་ཆ་ཙམ་ཡང་མི་འགྲུབ་སྟེ། དེ་དག་དེས་མ་གཟིགས་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་པའི་དོན་ནོ།།

དོན་དེ་དག་ལ་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་གཞུང་གི་ཤེས་བྱེད་བཀོད་པ་ནི། གལ་ཏེ་ཞེས་སོགས་ཏེ། འདིས་མངོན་སུམ་ལ་སོགས་པའི་ཚད་མ་བཞིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་དོན་འགའ་ཡང་མ་གྲུབ་པར་གསུངས་པ་འདིར་ཁུངས་སུ་མཛད་པ་ཡིན་ནོ། །གང་གི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་ཞེས་སོགས་ནི་སྔར་བཤད་པའི་དོན་སྡུད་པ་ཡིན་ལ། གང་ཞིག་ཆོས་ཅན་ཉིད་དུ་འགྱུར་བའི་མིག་ཀུན་རྫོབ་པ་ག་ལ་ཡོད་ཅེས་པ་ནི་ཀུན་རྫོབ་པའི་མིག་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་ཅན་མེད་པར་སྟོན་པ་མིན་གྱི། སྔར་བཤད་པ་ལྟར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའམ་མངོན་སུམ་མ་འཁྲུལ་བས་གྲུབ་པའི་གཟུགས་ཆོས་ཅན་དུ་ཐ་སྙད་དུའང་མ་གྲུབ་ཅེས་པའི་དོན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་ཞེས་སོགས་ཀྱི་དོན་ནི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་པར་སྨྲ་བ་དང་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་གཉིས་ལ་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཆོས་ཅན་དུ་བཞག་པའི་ཚེ་མ་འཁྲུལ་བའི་མངོན་སུམ་མཐུན་སྣང་དུ་མ་གྲུབ་པས། གཉིས་ཀའི་ལུགས་ལ་མཐུན་སྣང་དུ་

གྲུབ་པའི་ཆོས་ཅན་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་མེད་པས་རང་རྒྱུད་རྟགས་ཀྱིས་ཕྱི་རྒོལ་ལ་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བའི་ཕྱོགས་སྐྱོན་མེད་གཞག་ཏུ་མེད་ཅེས་པའི་དོན་ནོ། །གལ་ཏེ་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་པའི་ཕྱོགས་ལ་དེ་ལྟར་ཡིན་མོད་ཀྱང་། ཁོ་བོ་ཅག་ནི་ཐ་སྙད་དུ་དེ་ལྟར་མི་འདོད་པས་རང་རྒྱུད་ཀྱི་ཆོས་ཅན་ལ་སོགས་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཕྱོགས་སྐྱོན་མེད་ཡོད་དོ་སྙམ་ན། ཐ་སྙད་དུ་དེ་འདྲ་བའི་རང་བཞིན་ཡོད་པ་མི་འཐད་པ་ནི་སྔར་ཡང་བཤད་ཅིང་ད་དུང་ཡང་འཆད་པས་ལན་དེ་ནི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ།།

གཉིས་པ་དཔེ་བཀོད་པ་དང་མི་འདྲ་བ་ནི། ཚིག་གསལ་ལས། དཔེ་ལ་ཡང་འདྲ་བ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །དེར་ནི་སྒྲའི་སྤྱི་དང་མི་རྟག་པ་ཉིད་ཀྱི་སྤྱི་ཁྱད་པར་བརྗོད་པར་མི་འདོད་པ་གཉིས་ཀ་ལ་ཡང་ཡོད་ན། དེ་བཞིན་དུ་མིག་གི་སྤྱི་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་དང་སྟོང་པ་ཉིད་མ་ཡིན་པར་སྨྲ་བ་དག་གིས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་ཁས་མ་བླངས་ལ། དོན་དམ་པར་ཡང་མ་ཡིན་པས་དཔེ་ལ་འདྲ་བ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་པའོ། །འདིའི་དོན་ནི་འབྱུང་གྱུར་དང་ནམ་མཁའི་ཡོན་ཏན་གཉིས་དང་བྱས་པ་དང་སྔར་ཡོད་རྐྱེན་གྱིས་གསལ་བར་བྱེད་པ་གཉིས་གང་ཡང་མིན་པའི་སྒྲ་དང་རྒྱུ་ལ་ལྟོས་མི་ལྟོས་གང་ཡང་མིན་པའི་མི་རྟག་པ་སྤྱི་ཙམ་པ་ཞིག་ཡོད་ལ། བདེན་བརྫུན་གང་ཡང་མིན་པའི་མིག་ལ་སོགས་པ་མེད་ཅེས་སྟོན་པ་མིན་ཏེ། དེ་ནི་རྒོལ་བ་དེ་དག་གིས་མི་འདོད་པའི་ཕྱིར་དང་དེ་ལྟ་ན་དཔེ་དོན་དེ་གཉིས་མི་མཚུངས་པར་ཤེས་ཀྱང་སྒྲུབ་པར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འོ་ན་གང་ཡིན་སྙམ་ན་འབྱུང་གྱུར་གྱི་སྒྲ་ཞེས་པའམ་ནམ་མཁའི་ཡོན་ཏན་གྱི་སྒྲ་ཞེས་པའི་ཁྱད་པར་གང་རུང་གིས་ཁྱད་པར་དུ་མ་བྱས་པར་སྒྲ་ཡོད་པར་ངེས་པ་ནི་རྒོལ་བ་གཉིས་པོ་དེ་དག་གི་ལུགས་ལ་བྱར་ཡོད་ལ། རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་སྨྲ་བ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་མི་སྟོང་པར་སྨྲ་བ་གཉིས་ཀྱི་ལུགས་ལ་མ་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པས་གྲུབ་པའང་མ་ཡིན། འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པས་གྲུབ་པའང་མ་ཡིན་པའི་ཚད་མས་གྲུབ་

པའི་མིག་གམ་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མེད་ཅིང་། འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པས་གྲུབ་པ་ནི་ཕྱི་རོལ་ལ་མ་གྲུབ་
ལ། མ་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པས་རྙེད་པ་ནི་ཕྱ་རོལ་ཀྱི་ཚད་མས་མི་འགྲུབ་པས་དཔེ་དང་འདྲ་བ་
ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་པའི་དོན་ནོ། །མ་འཁྲུལ་བ་ནི་ཕྱིར་ནི་དོན་དམ་བདེན་པ་མངོན་
སུམ་དུ་འཇལ་བའི་མཉམ་གཞག་ཡིན་མོད་ཀྱང་། འདིར་ནི་སྣང་ཡུལ་རང་མཚན་ལ་མ་
འཁྲུལ་བའི་མངོན་སུམ་ཚད་མ་དང་ཞེན་ཡུལ་རང་མཚན་ལ་མ་འཁྲུལ་བའི་རྗེས་དཔག་ཚད་···
མ་གཉིས་ཀ་ལ་བྱ་དགོས་ལ། ཆོས་ཅན་དང་རྟགས་ཀྱི་ཚུལ་གསུམ་སྒྲུབ་པའི་ཚད་མ་དེ་འདྲ་
བ་གཏན་མེད་པས་མ་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པས་རྙེད་པའི་དོན་ཆོས་ཅན་དུ་མི་རུང་བའོ། །
འདིར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཅེས་པ་ནི་རྟོག་གེ་བ་དག་འདོད་པ་ལྟར་དོན་བྱེད་པ་ཁོ་ན་ལ་བྱེད་
པ་མིན་གྱི། དངོས་པོའམ་དངོས་མེད་གང་ལ་རང་རང་གི་རང་བཞིན་ཁས་ལེན་པའི་རང་
བཞིན་སྔར་བཤད་པ་ལྟ་བུ་ལ་བྱེད་པས། རང་བཞིན་ཡོད་པར་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་དངོས་
མེད་འཇལ་བའི་རྗེས་དཔག་ཀྱང་དེ་འདྲ་བའི་རང་བཞིན་གྱི་ཞེན་ཡུལ་ལ་མ་འཁྲུལ་བར·········
འདོད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་བུའི་རང་བཞིན་ལ་མ་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པ་ཡིན་ན་སྣང་ཡུལ་དང་
ཞེན་ཡུལ་གང་ལ་མ་འཁྲུལ་བ་ཡིན་ཡང་། དེ་ཁོ་ནའི་དོན་ལ་མ་འཁྲུལ་བར་འགྲོ་བས་རང་གི་
ལུགས་ཀྱི་ཚད་མ་དེ་འདྲས་ཆོས་ཅན་ལ་སོགས་པ་མ་གྲུབ་པར་འདོད་ཀྱི། རྒོལ་བ་གཉིས་
ཀའི་རྒྱུད་ལ་མིག་དང་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་འཇལ་བའི་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མ་མེད་པར་འདོད་··
པ་མིན་ནོ། །ཕྱི་རོལ་ཀྱི་རྒྱུད་ཀྱིའང་དབང་པོའི་ཤེས་པ་སྔར་བཤད་པ་ལྟ་བུའི་གནོད་མེད་
ཀྱིས་དྲངས་པའི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཡོད་ཙམ་དུ་ངེས་པའི་ངེས་ཤེས་ཀྱི་ཡུལ་ལ་ནི་རིགས····
པའི་གནོད་པ་མེད་དེ། དེ་ཡང་ཞིབ་ཏུ་བཤད་ན་སྨྱུ་གུ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ལྟ་བུ་ལ་འཛིན་
ཚུལ་གསུམ་སྟེ། སྨྱུ་གུ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འཛིན་པ་བདེན་
པར་ཡོད་པར་འཛིན་པ་དང་། སྨྱུ་གུ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་མེད་ཀྱང་སྒྱུ་མ་ལྟར་དུ་ཡོད་

པར་འཛིན་པ་བརྫུན་པར་ཡོད་པར་འཛིན་པ་དང་། བདེན་བརྫུན་དེ་དག་གང་གིས་ཀྱང་
ཁྱད་པར་དུ་མ་ཕྱེས་པར་སྤྱིར་ཡོད་པ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་འཛིན་པའོ། །སྒྱུ་གྲུ་རྟག་མི་རྟག་ལ་
སོགས་པའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པར་འཛིན་པའང་ཡོད་མོད་ཀྱི། འདི་གསུམ་གང་ཡང་རུང་བ་ཞིག་
གི་འཛིན་ཚུལ་མེད་པར་འཛིན་པ་མེད་པས་དེ་དག་འདིར་བཤད་མི་དགོས་སོ། །དེ་ལ་
དངོས་པོ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་རྒྱུད་ལ་མ་སྐྱེས་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་ནི་
ཡོད་ཙམ་དུ་འཛིན་པ་དང་བདེན་པར་ཡོད་པར་འཛིན་པ་གཉིས་ཡོད་ཀྱི། རང་གི་ངོ་བོས་
མེད་པའི་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་ཡོད་པར་འཛིན་པ་མི་འབྱུང་ངོ་། །ཆོས་རྣམས་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་ལྟ་བ་
མ་རྙེད་གོང་གི་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་རྟོག་པས་ཡོད་པར་གང་བཟུང་ཐམས་ཅད་བདེན་
འཛིན་དུ་བྱེད་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མི་རུང་བ་ནི། སྔར་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མ་བཤད་པའི་
སྐབས་དང་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དང་ཡོད་མེད་བཞི་ཁྱད་ཕྱེ་བའི་སྐབས་སུ་མང་དུ་བཤད་
ཟིན་ཏོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་པར་རང་བཞིན་མེད་པའི་ལྟ་བ་མ་གོ་བའི་གོང་གི་རྟོག་པས་ཐ་
སྙད་གང་བྱེད་ཐམས་ཅད་བདེན་འཛིན་ཡིན་ན། འཇིག་རྟེན་པའི་ཐ་སྙད་རང་དགའ་བ་
སྔར་བཤད་པའི་འཁྲུལ་རྒྱུས་མ་བསླད་པས་རྣམ་པར་བཞག་པའི་དོན་ཐ་སྙད་དུ་དབུ་མ་པས་
འདོད་དགོས་པ་ཐམས་ཅད་ལ་རིགས་པའི་གནོད་པ་འབབ་པས། དབང་ཕྱུག་དང་ཡོད་
མེད་ཁྱད་པར་མེད་པར་སོང་ནས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་ལྟ་བས་དབུ་མའི་དོན་རྟོགས་པའི་གེགས་
ཆེན་པོར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། འདི་འདྲ་བའི་བློ་ནས་སྟོང་པ་ཉིད་ལོག་པར་གོ་བའི་རྟགས་
སུ་སྔར་རྟོག་པས་བྱ་དགོས་པའི་དགེ་སྦྱོར་སྤྱོད་ཕྱོགས་མང་དུ་བྱེད་པ་རྣམས་ཕྱིས་ལྟ་བ་རྙེད་
པའི་ལུགས་སུ་ཕྱས་པ་ན། སྔ་མ་ཐམས་ཅད་མཚན་མར་འཛིན་པ་འཁོར་བར་འཆིང་བྱེད་
དུ་མཐོང་ནས་དགེ་སྦྱོར་དེ་དག་ནི་འདི་འདྲ་བའི་ངེས་དོན་གྱི་ལྟ་བ་མ་རྙེད་པ་རྣམས་ལ་
གསུངས་པའོ་སྙམ་པའི་གོ་བ་སྐྱེས་ནས་རྟོག་པ་ཐམས་ཅད་ལ་སྐྱོན་དུ་ལྟ་བའི་ལོག་རྟོག་གིས་

ཆོས་མང་དུ་སྤྱོད་པ་རྒྱུའི་མཁན་པོ་ལྟར་གྱུར་པ་མང་དུ་སྣང་ངོ་། །དེ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པའི་ལྟ་བ་མ་རྟེད་གོང་དུ་གང་ཟག་དེ་དག་གིས་ཡོད་པ་ཙམ་དང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ཡོད་པ་གཉིས་སོ་སོར་ཕྱེད་པ་མི་སྲིད་དེ། ཡོད་པ་གང་ཡིན་ལ་སྔར་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་དྲངས་པ་ལྟར་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་ཡོད་པས་ཁྱབ་པར་འཛིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་གནད་ཀྱིས་རང་བཞིན་མེད་པ་ལའང་མེད་པས་ཁྱབ་པར་བཟུང་ནས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ལ་རྒྱུ་འབྲས་གཞག་ཏུ་མི་རུང་ངོ་ཞེས་མང་དུ་གོལ་བ་ཡིན་ནོ།།

རང་བཞིན་མེད་རྟོགས་ཀྱི་ལྟ་བ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་པའི་རྒྱུད་ལ་ནི་ཡོད་པར་འཛིན་ཚུལ་གསུམ་ག་འབྱུང་སྟེ། འོན་ཀྱང་ལྟ་བ་དེ་སྐྱེས་ནས་ཇི་སྲིད་དེའི་འདུ་བྱེད་མ་ཉམས་པ་དེ་སྲིད་དུ་རིགས་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་ནས་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་མ་གྲུབ་བསམས་པའི་ཚེ། རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་ཁས་ལེན་པའི་བདེན་འཛིན་རེ་ཞིག་མི་སྐྱེ་བ་ཡིན་གྱི། དེ་ལ་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་བདེན་འཛིན་མི་སྐྱེ་བ་མིན་ནོ། །དེས་ན་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་རྟོགས་ཀྱི་ལྟ་བ་སྐྱེས་ནས་མ་ཉམས་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་སྨྱུ་གུ་ཡོད་འཛིན་ཐམས་ཅད་ཀྱང་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་ཡོད་པར་འཛིན་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟར་མ་ཡིན་ན་དེ་དག་ལ་བདེན་པར་ཡོད་པར་འཛིན་པ་མངོན་གྱུར་པ་སྐྱེ་མི་སྲིད་པར་ཐལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ལ་སོགས་པ་ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཐ་སྙད་དུ་བཞེད་པའི་དབུ་མ་པ་རྣམས། རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་རང་གི་ལུགས་ལ་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡང་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་མཚན་ཡོད་པ་འདི་ཡིན་པས་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་རང་ལུགས་ལ་འཇོག་མི་འཇོག་ནི་དགག་བྱ་ཤིན་ཏུ་ཕྲ་བ་འདི་ལ་ཐུག་པ་ཡིན་ནོ།།

དེས་ན་ཁོང་རྣམ་པའི་ལུགས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་སྟོང་པའི་དབང་ཤེས་གནོད་མེད་རྣམས་ཀྱང་ཐ་སྙད་དུ་སྣང་ཡུལ་ལ་མ་འཁྲུལ་ལ། དེ་ལྟ་བུའི་རང་བཞིན་སྒྱུ་

གུ་སོགས་ལ་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་རྟོག་པའང་ཞེན་ཡུལ་ལ་མ་འཁྲུལ་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་ན་ཡིན་པར་དེ་དག་འཁྲུལ་བར་བཞེད་ན་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་དང་གཉིས་ཀའི་ལུགས་ལ······མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པའི་ཚད་མ་གང་ཡོད། སྨྲ་བ་གྲགས་པ་བཞེད་པ་ལྟར་རང་མཚན་སྣང་བ་ལྟར་གྱི་རང་བཞིན་མེད་ཀྱང་དེར་སྣང་བའི་དབང་ཤེས་རྣམས་ཀྱིས་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་ལ······སྒྲུབ་ན་ནི། ཆོས་ཅན་ནམ་གྲུབ་པ་ན་རང་བཞིན་མེད་པ་གྲུབ་ཟིན་པས་རང་རྒྱུད་རྟགས་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་བྱེད། འོན་ཏེ་ཕ་རོལ་པོ་རང་ལ་གྲུབ་པས་ཆོག་པ་ཡིན་གྱི། དབུ་མ་པ་དང་གཉིས་ཀ་ལ་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་མི་དགོས་སོ་སྙམ་ན། དེ་ནི་རང་ཡང་མི་འདོད་ཅིང་རིགས་པའང་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་ན་སྒྲུབ་པའི་རྟགས་སྦྱོར་ཐམས་ཅད་གཞན་གྲགས་ཙམ་དུ་འགྱུར་བས་ཐལ་བ་བའི་རྗེས་སུ་ཞུགས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །སློབ་དཔོན་ཞི་བ་འཚོ་ལ་སོགས་པ་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་ཐ་སྙད་དུ་མེད་པར་བཞེད་པ་རྣམས་ཀྱང་སྔོན་པོ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་བདེན་པ···འདོད་པ་ལྟར་ཐ་སྙད་དུ་ཤེས་པའི་རྫས་སུ་བཞེད་པས། དེ་དག་སྣང་བའི་དབང་ཤེས་རྣམས་དེ་དག་ལ་ལྟོས་ཏེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་དོན་འཛིན་པ་ཡིན་པས་སྔོ་ཙམ་ལ་ལྟོས···ནས་འཁྲུལ་བ་མ་ཡིན་ནོ། །མིག་ལ་སོགས་པ་ལྐོག་ཏུ་གྱུར་པའི་དོན་ཆོས་ཅན་དུ་བཞག་པ་དེར་ནི་མངོན་སུམ་གྱིས་དེ་དངོས་སུ་མི་འགྲུབ་ཀྱང་། དེ་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཙ་བ་མཐར་གཏུགས་པ་ན་མངོན་སུམ་ཞིག་ལ་ཐུག་དགོས་པ་ནི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་རྣམས་འདོད་པ་ཡིན་ཏེ། རྗེས་དཔག་སོང་བ་བརྒྱུད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེའི་རྩ་བའི་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱང་མངོན་སུམ་ལ་ཐུག་པར་འདོད་པས་སོ། །དེའི་ཚེ་རྩ་བའི་མངོན་སུམ་དེ་ནི་ཡང་ན་གཞན་རིག་མ་འཁྲུལ་བ་དང་ཡང་ན་རང་རིག་མ་འཁྲུལ་བ་ཞིག་ལ་འདོད་ལ། དེ་ཡང་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་དོན་སྣང་ལ་སྣང་བ་ལྟར་ཡུལ་སྟེང་དུ་གྲུབ་དགོས་པ་ལ་དེ་དག······གིས་འདོད་པས་ན། དེ་དག་དང་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་པར་སྨྲ་བའི་

དབུ་མ་པའི་ལུགས་གཉིས་ལ་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པའི་མངོན་སུམ་མ་འཁྲུལ་བ་མེད་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལྟར་མངོན་སུམ་ལ་མ་གཏུགས་ཀྱང་ལན་གདབ་པར་ནུས་ཏེ། འདི་ལྟར་རང་བཞིན་ཡོད་པར་སྨྲ་བས་ནི་འདུས་བྱས་འདུས་མ་བྱས་གང་ལ་ཡང་དེ་དག་ཚད་མས་གྲུབ་པའི་དོན་ནི། དེ་དག་གི་རང་རང་གི་སྡོད་ལུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཞིག་ཡུལ་སྟེང་དུ་ཡོད་པའི་དོན་འགྲུབ་དགོས་པ་ཡིན་ན། དེ་ནི་རིགས་པས་དགག་པར་ནུས་པའི་ཕྱིར་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མར་མི་རུང་ངོ་།།

གཉིས་པ་སྐྱོན་དེས་གཏན་ཚིགས་ཀྱང་མ་གྲུབ་པར་བསྟན་པ་ནི། ཚིག་གསལ་ལས། གཞི་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཉེས་པ་བརྗོད་པའི་ཚུལ་གང་ཡིན་པ་འདི་ཉིད་ནི་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བའི་གཏན་ཚིགས་འདི་ལ་མ་གྲུབ་པའི་སྐྱོན་བརྗོད་པ་ལའང་སྦྱར་བར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་འདིས་བསྟན་པ་ཡིན་ན། དེ་ལ་སྔར་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་མི་སྟོང་གི་རྩོལ་བ་གཉིས་ཀྱི་ལུགས་ལ་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པའི་ཆོས་ཅན་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་མེད་པས། རང་རྒྱུད་རྟགས་ཀྱི་ཆོས་ཅན་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་དང་བདག་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་པའི་ཆོས་གཉིས་བསྡོམས་པའི་ཕྱོགས་སམ་བསྒྲུབ་བྱ་མེད་པར་བཤད་པའི་རིགས་པ་དེས་ཡོད་པའི་ཕྱིར། ཞེས་པའི་གཏན་ཚིགས་ཀྱང་དེ་གཉིས་ཀྱི་ལུགས་ལ་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱང་ཚད་མ་མེད་པས་རྟགས་མ་གྲུབ་པར་འགྱུར་ཚུལ་རྣམས་སྔར་བཤད་པ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །འདིར་ཚིག་གསལ་ལས། དེ་ལྟ་བུ་དེ་ནི་འདི་ལྟར་ཡིན་ཏེ། གང་གི་ཕྱིར་ཇི་སྐད་བསྟན་པའི་དོན་འདི་ནི་རྟོག་གེ་བ་འདིས་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཁས་བླངས་པ་ཡིན་ནོ། །ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། ནང་གི་སྐྱེ་མཆེད་རྣམས་སྐྱེད་པར་བྱེད་པ་རྒྱུ་ལ་སོགས་པ་ནི་ཡོད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གང་དེ་

བཞིན་གཤེགས་པས་ཇི་སྐད་དུ་གསུངས་པ་དེ་ནི་དེ་བཞིན་ཏེ། དཔེར་ན་མྱ་ངན་ལས་འདས་
པ་ནི་ཞི་བའོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞིན་ནོ། །ཞེས་བྱ་བ་གཞན་གྱིས་བཀོད་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་འདི་ལ་
འདིར་ཚད་ཀྱི་གཏན་ཚིགས་ཀྱི་དོན་དུ་འདོད་པ་གང་ཡིན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཀུན་
རྫོབ་ཏུ་དེ་སྐད་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རམ། འོན་ཏེ་དོན་དམ་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར། གལ་
ཏེ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ནི་རང་ལ་གཏན་ཚིགས་ཀྱི་དོན་མ་གྲུབ་པ་ཉིད་དོ། །ཞེས་དང་། དོན་
དམ་པར་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་དང་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་ཉིད་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་གཏན་ཚིགས་མ་གྲུབ་
པའི་དོན་ཉིད་དང་འགལ་བའི་དོན་ཉིད་དོ། །ཞེས་འདིས་སྐྱོན་འདི་སྨྲས་པ་ཡིན་ནོ། །
གང་གི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་འདིས་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཚུལ་འདིས་གཏན་ཚིགས་མ་གྲུབ་པར་ཁས་བླངས་
པ་དེའི་ཕྱིར་དངོས་པོའི་ཆོས་གཏན་ཚིགས་སུ་བཀོད་པའི་རྗེས་སུ་དཔག་པ་ཐམས་ཅད་ལ་
གཏན་ཚིགས་ལ་སོགས་པ་རང་ལ་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་ཐམས་ཅད་རྣམ་པར་
འཇིག་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་པ་འདིའི་དོན་ལ་ཟླ་བ་གྲགས་པའི་རྗེས་སུ་འབྲང་
བར་འདོད་པ་དག་ན་རེ། ས་ནི་དོན་དམ་པར་སྲ་བའི་ངོ་བོ་མ་ཡིན་ཏེ། འབྱུང་བ་ཡིན་
པའི་ཕྱིར། རླུང་བཞིན་ནོ་ཞེས་རྟོག་གེ་འབར་བ་སོགས་སུ་བཀོད་པ་ལ། དོན་དམ་དུ་
འབྱུང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་འགོད་ན་རང་གིས་མ་གྲུབ་ལ། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འབྱུང་བ་ཡིན་
པའི་ཕྱིར་ཞེས་འགོད་ན་ཕྱི་རོལ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་ལ་མ་གྲུབ་བོ། །དེས་རྟགས་མ་གྲུབ་པར་
མི་འཇོག་ན་དེ་གཉིས་ཀྱི་སྒོ་ནས་མ་གྲུབ་པ་ལ་རྟགས་མ་གྲུབ་པས་ཁྱབ་པར་རང་གིས་ཁས་
བླངས་པ་དང་འགལ་ལོ་ཞེས་ཟེར་ལ། ཁ་ཅིག་ནི་འབྱུང་བ་ཙམ་ཞིག་འགོད་ན་རིགས་ཤེས་
ཀྱིས་མ་གྲུབ་པས་འགོག་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་རོ། །འདི་འདྲ་བའི་ཚུལ་གྱིས་སུན་འབྱིན་པ་
ནི། ཚིག་གསལ་གྱི་དགོངས་པ་གཏན་མ་ཡིན་ཞིང་སློབ་དཔོན་དེ་ཡང་དེ་ལྟར་དུ་བཞེད་
པའང་མ་ཡིན་པས་ལུགས་གཉིས་ཀ་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་སྨྲ་བ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་ཇི་ལྟར་ཡིན་

སྣམ་ན། གང་གི་ཕྱིར་ཇི་སྐད་བསྟད་པའི་དོན་འདི་ནི་འདིས་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཁས་བླངས་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཇི་སྐད་བཤད་པ་ནི་སྔར་བཤད་པའི་ཆོས་ཅན་མ་གྲུབ་པའི་རྩོལ་དང་དེ་གཏན་ཚིགས་ལའང་སྦྱོར་བར་གསུངས་པ་དེ་ཡིན་ཏེ། དེའི་དེ་མ་ཐག་ཏུ་གཞུང་དེ་གསུངས་པས་སོ། །དེ་ལྟ་ན་འདིར་འགྱུར་ཏེ་ཆོས་ཅན་དང་གཏན་ཚིགས་སྒྲུབ་པའི་མངོན་སུམ་ལྟ་བུ་དེ་འཁྲུལ་མ་འཁྲུལ་གཉིས་ལས་མི་འདའ་ལ། འཁྲུལ་བས་རྙེད་པའི་དོན་གཏན་ཚིགས་ལ་སོགས་པར་འཇོག་ན་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་ལ་མ་གྲུབ་ལ། མ་འཁྲུལ་བས་རྙེད་པའི་དོན་དེ་དག་ཏུ་འཇོག་ན་རང་གི་ཚད་མས་འགྲུབ་པས་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་དང······ཆོས་ཅན་ལ་སོགས་པ་མ་གྲུབ་པར་སྟོན་ཏུ་བཤད་པ་ནི་ཇི་སྐད་བསྟད་པ་ཞེས་པའི་དོན་ནོ། །དེ་འདྲ་བའི་སྒོ་ནས་མ་གྲུབ་པར་འཇོག་པ་དེ་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་ཁས་བླངས་པ····སྟོན་པ་ནི། དེ་ལྟར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཞེས་པ་ལ་བདེན་གཉིས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བརྟག་པ་མཛད་པ་ལ་ཟེར་བ་ཡིན་ནོ། །དེའི་དོན་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་རྟགས་སུ་འགོད་དམ། དོན་དམ་དུ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་རྟགས་སུ་འགོད་ཅེས་བརྟག་པ་བྱེད་པ་ན་ཡེ་མ་ཡིན་ཏེ། སྔར་ཕྱོགས་སྔ་བསླངས་པ་ལྟར་ཆོས་ཅན་བདེན་བརྫུན་གང་གིས་ཀྱང་ཁྱད་པར་དུ་མ་བྱས་པར་གཞག་དགོས་ཀྱི། གཞན་དུ་ན་རྒོལ་ཕྱི་རྒོལ་གང་རུང་གཅིག་ལ་མ་གྲུབ་པར་འགྱུར་བར་འདོད་པ་བཞིན་དུ······གཏན་ཚིགས་དང་དཔེ་ལ་སོགས་པའང་དེ་ལྟར་འདོད་པས་རགས་པ་དེ་འདྲ་བའི་ལུགས་ཚོད···ལ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་པཎྜི་ཏ་འདི་འཁྲུལ་བ་ག་ལ་སྲིད། དེས་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཞེས་པའི་རྟགས་ཀྱི་དོན་དེ་བདེན་གཉིས་གང་ཡིན་ཞེས་འདྲི་བ་ཡིན་པས་ཀུན་རྫོབ་པ་ཡིན་ན་ནི་རང་ཉིད་དེ་ལྟར་མི་འདོད་པས་རང་ལ་མ་གྲུབ་ལ། དོན་དམ་པར་ཡིན་ན་ངེད་ཀྱིས་དོན་དམ་དུ་འབྲས་བུ་ཡོད་པ་དང་མེད་པ་དང་གཉིས་ཀ་རྒྱུ་ལས་སྐྱེ་བ་

བཀག་པས་ངེད་ལ་མི་འགྲུབ་ཅིང་། བདེན་གཉིས་གང་དུའང་མེད་པའི་དོན་ནི་མི་འདོད་པས་དེ་གསལ་བར་མཛད་མི་དགོས་སོ། །དེ་ལ་འབྱུང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་བཀོད་པ་ན་རྟགས་སུ་བཀོད་པའི་འབྱུང་བ་དེ་བདེན་གཉིས་གང་ཡིན་ཞེས་འདྲི་ན་སྔ་མ་དང་འདྲ་བ····ཡིན་གྱི། བདེན་གཉིས་ཀྱི་འབྱུང་བ་གང་རྟགས་སུ་འགོད་ཅེས་སྨྲ་ན་ཚུགས་སྤྱ་གཏན་མ་གོ་བའོ། །དེ་ལྟར་བདེན་གཉིས་གང་ཡིན་དྲིས་ནས་དོན་དམ་ཡིན་ན་རང་ལ་མ་གྲུབ་པ་ཡིན་ཡང་། ཀུན་རྫོབ་པ་ཡིན་ན་གཞན་ལ་མ་གྲུབ་ཅེས་ཇི་ལྟར་བརྗོད་དུ་རུང་སྟེ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་ཆོས་ཅན་དུ་བཞག་པའི་ནང་གི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱང་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། ཕྱི་རོལ་དེ་དག་གིས་མ་གྲུབ་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ།།

འོ་ན་ཇི་སྐད་བསྟད་པ་དེ་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ཀྱིས་རྟགས་ལ་བདེན་གཉིས་ཀྱི་བརྟག་པ···བྱས་པ་དེས་ཁས་བླངས་ལུགས་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྙམ་ན་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། འདིར་སློབ་དཔོན་གྱིས་མ་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པས་རྙེད་པ་དེ་དོན་དམ་པ་དང་། འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པས་རྙེད་པ་དེ་ཀུན་རྫོབ་པ་ཡིན་པ་ལ་དགོངས་ནས་བདེན་གཉིས་གང་ཡིན་ཞེས་པ་དེ། དེ་གཉིས་གང་གིས་རྙེད་པ་ཡིན་ཞེས་པ་དང་གནད་གཅིག་ཏུ་འགྲོ་དགོས་པ་ལ་བསམས་པ་སྟེ། འདི་ལྟར་རྟགས་སུ་བཀོད་པའི་དོན་དེ་ཀུན་རྫོབ་པ་དང་དོན་དམ་པ་གང་ཡང་མ་ཡིན་ན་རྟགས་དེ་མ་གྲུབ······པར་འགྱུར་དགོས་པ་དང་། རྟགས་སུ་བཀོད་པའི་དོན་དེ་མ་འཁྲུལ་བ་དང་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པ་གཉིས་གང་རུང་གིས་རྙེད་པའི་དོན་མིན་ན་རྟགས་སུ་བཀོད་པའི་དོན་དེ་མ་གྲུབ་པར་འགྱུར་བ་གྲུ་མཚན་མཚུངས་པ་ལ། འདིས་རང་གིས་ཁས་བླངས་ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་གྱི་དངོས་སུ་ཁས་བླངས་པ་མིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་དངོས་པོའི་ཆོས་གཏན་ཚིགས་སུ་བཀོད་པ་རྣམས། ཞེས་དངོས་པོའི་ཆོས་དམིགས་ཀྱིས་བཀར་ནས་གསུངས་སོ། །སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ནི་རང་གིས་བཀོད་པའི་རྟགས་དེ་དག་ཁ་ཅིག་ནི་མངོན་སུམ་མ་འཁྲུལ······

བས་དངོས་སུ་དང་། ཁ་ཅིག་ནི་མཐར་གཏུགས་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་མངོན་སུམ་མ་འཁྲུལ་བ་ལ་བཞེད་མོད་ཀྱང་། སློབ་དཔོན་འདིས་དེ་འགོག་པ་ཡིན་ནོ། །འདི་ཡང་སྔར་དྲངས་པ་ལྟར་དབུ་མ་པ་ཡིན་ན་ཕྱོགས་གཞན་ཁས་བླངས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར། ཞེས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་དོན་ཁས་བླང་བར་མི་རིགས་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དུ། གལ་ཏེ་མངོན་སུམ་ལ་སོགས་པས། །ཞེས་སོགས་དྲངས་ནས་རང་མཚན་འཛལ་བའི་ཚད་མ་མེད་པར་གསུངས་པ་རྣམས་ཀྱིས། སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ཀྱི་ཕྱོགས་འཛིན་པ་ལ་བསྙུབས་པའི་ཕྱིར་རོ།།

གཉིས་པ་རང་ལ་མི་མཚུངས་པའི་ཚུལ་ནི། གལ་ཏེ་གཞན་གྱི་རྗེས་དཔག་ལ་ཆོས་ཅན་དང་རྟགས་མ་གྲུབ་པ་ལ་སོགས་པའི་སྐྱོན་བརྗོད་པ་རྣམས་རང་གི་རྗེས་དཔག་ལའང་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་ནམ། དེས་ན་གཞན་ལ་བརྒལ་བར་མི་བྱའོ་སྙམ་ན། གཞན་ལ་སྐྱོན་དེ་དག་འོང་བ་ནི་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྗེས་དཔག་ཁས་བླངས་པས་འབྱུང་ལ། ཁོ་བོ་ཅག་ནི་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྗེས་དཔག་ཁས་མི་ལེན་པས་སྐྱོན་དེ་དག་མེད་པར་གསུངས་ཏེ་འདིར་རྗེས་དཔག་རྣམས་…ནི་སྦྱོར་བ་ལ་བྱའོ།།

རང་རྒྱུད་ཁས་ལེན་ན་རང་མཚན་ལ་ཚད་མར་གྱུར་པའི་ཚད་མ་གཏོལ་བ་གཉིས་ཀའི་……མཐུན་སྣང་དུ་ཁས་བླངས་ནས་དེས་གྲུབ་པའི་ཚུལ་གསུམ་གཉིས་ཀ་ལ་གྲུབ་པས་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་དགོས་ལ། དེ་ལྟར་ན་ཚད་མ་དེ་མེད་པས་ཆོས་ཅན་ལ་སོགས་པ་རྣམས་མ་གྲུབ་པར་འགྱུར་རོ། །རང་རྒྱུད་ཁས་མི་ལེན་ན་ཕ་རོལ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རང་ལ་ཚད་མ་དེ་འདྲ་བས་གྲུབ་པས་ཆོག་གི རང་ལ་ཚད་མ་དེས་གྲུབ་མི་དགོས་སོ། །དེས་ན་གཞུང་ནས་འབྱུང་བའི་རྗེས་དཔག་རྣམས་ཀྱང་གཞན་གྱི་དམ་བཅའ་བ་འགོག་པ་ཙམ་གྱི་དགོས་པ་ཅན་གཞན་ལ་གྲགས་…པའི་རྗེས་དཔག་ཡིན་གྱི་རང་རྒྱུད་མིན་ནོ། །འདི་ནི་དཔེར་ན། ཙ་ཀེའི་རབ་བྱེད་གསུམ་པ་ལས། ལྟ་དེ་རང་གི་བདག་ཉིད་ནི། །དེ་ལ་ལྟ་བ་མ་ཡིན་ཉིད། །གང་ཞིག་བདག་ལ་

མི་ལྟ་བ། །དེ་གཞན་དག་ལ་ཇི་ལྟར་ལྟ། །ཞེས་རང་ལ་མི་ལྟ་བ་རྟགས་སུ་བྱས་ནས་མིག་
གཞན་ལ་མི་ལྟ་བར་སྒྲུབ་པ་ལྟ་བུའོ། །འདི་ནི་རྟགས་རང་གིས་ཀྱང་འདོད་ལ་དམ་བཅའ་
གཞན་ལ་ལྟ་བ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་མེད་པའང་དབུ་མ་བས་འདོད་པའི་སྦྱོར་བ་འདི་འདྲ···
རྣམས་ལ་གཞན་ལ་གྲགས་པའི་རྗེས་དཔག་ཅེས་བཟེར་བ་ཡིན་ནོ། །ཚིག་གསལ་ལས། ཁོ་
བོ་ཅག་ནི་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྗེས་སུ་དཔག་པ་མི་སྦྱོར་ཏེ། རྗེས་སུ་དཔག་པ་དག་ནི་གཞན་གྱི་དམ་
བཅའ་བ་འགོག་པ་ཙམ་གྱི་འབྲས་བུ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་སྦྱོར་བ་བཀོད་པ་རྣམས་
རང་རྒྱུད་མིན་པ་དང་གཞན་གྱི་དམ་བཅའ་བ་འགོག་པ་ཙམ་གྱི་དགོས་པ་ཅན་དུ་བཞེད་པས་
སྦྱོར་བ་མི་འགོད་པ་མིན་ནོ། །སྦྱོར་བ་བཀོད་ནས་དེའི་དམ་བཅའ་སེལ་ཚུལ་ཡང་ཞུང་
དེའི་མཇུག་ཉིད་ནས། འདི་ལྟར་གཞན་མིག་ལྟའོ་ཞེས་བྱ་བར་རྟོག་པ་དེ་ནི་མིག་ལ་རང་
གི་བདག་ཉིད་མི་ལྟ་བའི་ཆོས་ཀྱང་འདོད་ལ། གཞན་ལྟ་བའི་ཆོས་མེད་ན་མི་འབྱུང་བ་ཉིད་
དུའང་ཁས་བླངས་པ་ཡིན་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་གང་དང་གང་ལ་རང་གི་བདག་ཉིད་ལྟ་བ་མེད་པ་
དེ་དང་དེ་ལ་ནི་གཞན་ལྟ་བའང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་བུམ་པ་བཞིན་ནོ། །མིག་
ལའང་རང་གི་བདག་ཉིད་མི་ལྟ་བ་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ་དེའི་ཕྱིར་གཞན་ལ་ལྟ་བའང་འདི་ལ་མེད···
དོ། །དེའི་ཕྱིར་རང་གི་བདག་ཉིད་མི་ལྟ་བ་དང་འགལ་བ་སྔོན་པོ་ལ་སོགས་པ་གཞན་ལ་ལྟ་
བ་རང་ལ་གྲགས་པའི་རྗེས་སུ་དཔག་པ་དང་འགལ་བ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་དེ་ལ་གྲུབ་པའི་རྗེས་
སུ་དཔག་པས་སེལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། ཕྱི་རྒོལ་རང་ལ་གྲགས་པ་
དང་སྔ་རྒོལ་དབུ་མ་པ་ལ་ལྟོས་ཏེ་གཞན་ལ་གྲགས་པ་གཉིས་གནད་གཅིག་གོ །རང་གིས་
གཞན་གྲགས་ཀྱི་སྦྱོར་ངག་བཀོད་ནས་ལོག་རྟོག་ཟློག་ལུགས་འདི་གལ་ཆེ་བས་ཞིབ་ཏུ·········
བཤད་ན། དེ་ལ་གྲུབ་པ་ཞེས་པ་ནི་ཆོས་ཅན་མིག་དང་དཔེ་བུམ་པ་དང་རྟགས་རང་ལ་མི་
ལྟ་བ་དང་བསྒྲུབ་བྱའི་ཆོས་སྔོན་པོ་ལ་སོགས་པ་ལ་མི་ལྟ་བ་རྣམས་རང་ལུགས་ལ་ཁས་མི་ལེན་···

ཅིང་། གཞན་གྱིས་ཁས་ལེན་པ་ཙམ་ཡིན་པས་རྟགས་དང་ཁྱབ་པ་ལ་སོགས་པ་ཕ་རོལ་པོ་ཁོ་ན་
ལ་གྲུབ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དོན་མིན་ནོ། །འོ་ན་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྙམ་ན་དེ་དག་རང་ལུགས་ལའང་
ཁས་ལེན་མོད་ཀྱང་དེ་དག་སྒྲུབ་པའི་ཚད་མ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་གཞལ་བྱ་འཇལ་བ་ནི···
རང་ལུགས་ལ་ཐ་སྙད་དུའང་མེད་ལ། རང་བཞིན་ཡོད་པར་སྨྲ་བ་ལ་དེ་དག་འགྲུབ་པ་ནི་
ཚད་མ་དེ་གྲུབ་པ་ལ་ངེས་པར་ལྟོས་པས་གཉིས་ཀ་ལ་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པའི་རང་གི་ངོ་བོས··
གྲུབ་པ་འཇལ་བའི་ཚད་མ་མེད་པས་གཉིས་ཀ་ལ་གྲུབ་པ་མ་ཡིན་པ་དང་གཞན་ལ་གྲགས······
པའམ་གཞན་ལ་གྲུབ་པ་ཞེས་ཟེར་བ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་དེ་འདྲ་བའི་ཚད་མ་ཐ་སྙད་དུའང་
མེད་པས་དེས་གྲུབ་པར་འདོད་པ་ནི་རང་བཞིན་སྒྲོ་འདོགས་པ་ལྟར་རིགས་པས་གནོད་པས···
ན་སྒྲུབ་བྱེད་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་དབུ་མའི་ལྟ་བ་ཇི་ལྟར་སྐྱེད། ཚད་མས་གནོད་པའི་རྒྱུ་
མཚན་ལ་བརྟེན་ནས་ལྟ་བ་མ་ནོར་བ་སྐྱེད་ན་ནི་གྲུབ་མཐའ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས······
ཀྱང་སྐྱེད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན། ཕྱི་རོལ་འདིས་ཆོས་ཅན་མིག་དང་རྟགས་རང་ལ་
མི་ལྟ་བ་དང་དཔེ་བུམ་པ་དང་ཆོས་སྔོན་པོ་སོགས་ལ་མི་ལྟ་བ་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་ཡུལ········
རྣམས་ནི་རང་གི་ལུགས་ཀྱིས་ཀྱང་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་འདོད་པས་དེ་དག་ལ་རིགས་པས·······
གནོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །འོན་ཀྱང་ཕྱི་རོལ་དེས་དེ་དག་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པ་དང་ཡོད་པ་
གཉིས་སོ་སོར་མི་ཕྱེད་པས་དེ་རྣམས་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་གཞལ་བྱ་འགལ་བའི་ཚད་མས་
གྲུབ་པར་རློམ་པའི་ཡུལ་ལ་རིགས་པས་གནོད་ཀྱང་། ཁོའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་གནོད་
པ་མེད་པ་རྣམས་ཀྱིས་གྲུབ་པ་རིགས་པས་ག་ལ་འགོག དེས་ན་ཁོའི་ལུགས་དང་རང་གི་
ལུགས་གཉིས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་གཞལ་བྱ་འཇལ་བའི་ཚད་མ་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པ་
ཁས་བླངས་མ་བྱུང་བས་རང་རྒྱུད་ཀྱིས་མི་སྒྲུབ་པར་ཁོ་རང་གི་ཁས་བླངས་ལ་དགག་པ་སྟོན····
པ་ཙམ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཚུལ་ནི་སྔར་བཀོད་པའི་གཞན་གྲགས་ཀྱི་སྦྱོར་བ་དེ་ལ་མཚོན་

ན་ཆོས་ཅན་ཤིག་དེ་ལ་རང་ལ་མི་ལྟ་བའི་རྟགས་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་ལ། སྔོ་སོགས་ལ་ལྟ་བ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་ནི་དེ་ལ་ཐ་སྙད་དུའང་མེད་པས་སྔ་མ་དེ་ཕྱི་མ་འགོག་བྱེད་དུ་ཅང་གི ཤིག་ལ་རྟགས་དེ་དང་དགག་པའི་ཆོས་དེ་གཉིས་ཡོད་ན་ཡོད་མཉམ་དང་མེད་ན་མེད་མཉམ་·········དུ་སོང་ན་དེ་གཉིས་གནོད་བྱེད་དང་གནོད་བྱར་ག་ལ་ཅང་། དེས་ན་གཞན་གྲགས་ཀྱི་སྦྱོར་བའི་ཆོས་ཅན་དང་ཆོས་དང་རྟགས་རྣམས་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་ཞིག་དགོས་ཀྱི། ཁོས་ཡོད་པར་ཁས་བླངས་པ་ཙམ་གྱིས་མི་ཆོག་གོ །ཆོས་ཅན་ཤིག་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་ནི་ཡོད་པར་ཁོ་རང་གིས་ཁས་ལེན་པས་དཔྱད་མ་བས་དེ་དག་གྲུབ་ག་ལ་དགོས། གལ་ཏེ་དེ་ལའང་བརྟེན་ནས་ཁོ་བོ་ཅག་ལ་མ་གྲུབ་པས་སྐྱབས་ཤིག་ཅེས་ཟེར་ན་ནི་མི་བརྟེན་པ་འགའ་ཡང་མེད་པས་དེ་དག···དང་བཅད་པ་ལ་འབྲས་བུ་མེད་པས་དེའི་ཟླ་བོ་སུ་ཞིག་གིས་བྱེད། འདིར་ཁ་ཅིག་ན་རེ་གལ་ཏེ་ཕ་རོལ་པོས་རང་ལ་མི་ལྟ་བ་དང་སྔོ་སོགས་ལ་ལྟ་བ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན····ཡོད་པར་འདོད་པ་ལ་འགལ་བ་སྟོན་ན་འགལ་བར་ཅིས་ཤེས། འགལ་བ་ཡིན་པར་ཚད་མས་གྲུབ་ན་ནི་གཉིས་ཀ་ལ་འགྲུབ་དགོས་པས་གཞན་ལ་གྲགས་པ་ཞེས་མི་བྱའོ། །ཁས་བླངས་པས་འགལ་བར་འཇོག་ན་ནི་རང་ལ་མི་ལྟ་བ་དང་གཞན་ལ་ལྟ་བ་གཉིས་ཕ་རོལ་པོས་ནི་མི····འགལ་བར་འདོད་པས་དེའི་ཁས་བླངས་ཀྱིས་འགལ་བར་འཇོག་པ་མི་འཐད་ལ། རང་གིས་འགལ་བར་ཁས་བླངས་པས་འཇོག་ན་ནི་ཧ་ཅང་ཐལ་ཏེ། ཕྱི་རོལ་ལ་ཁྱེད་ཀྱིས་འདི་མི་འགལ་བར་འདོད་པ་མི་རིགས་ཏེ། ཁོ་བོས་འདི་འགལ་བར་ཁས་བླངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་ཇི་ལྟར་སྨྲར་ཅང་སྙམ་ན་སྐྱོན་དེ་ནི་མེད་དེ། རང་ལ་མི་ལྟ་ན་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འགལ་བ་ནི་ཚད་མས་གྲུབ་པས་ཁས་བླངས་ཙམ་གྱིས་མི་འཇོག་གོ །འོ་ན་ཚད་མ་དེ་ཕ་རོལ་པོ་ལ་བསྟན་ནས་འགལ་བ་ངེས་པར་བྱས་པས་ཆོག་མོད། ཁོའི་ཁས་བླངས་ལ་བརྟེན་པ་ཅི་དགོས་སྙམ་ན། དངོས་སྨྲ་བའི་ངོར་འགལ་བ་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མར

འགྲུབ་པ་ནི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་གཞལ་བྱ་འཇལ་བ་གྲུབ་པ་ལ་ལྟོས་ཤིང་། དེ་ཡང་མེད་ན་རང་གིས་དེ་ཁས་བླངས་ནས་ཇི་ལྟར་འགལ་བ་སྒྲུབ། གཞལ་བྱ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་ཀྱང་། ཚད་མར་འཇོག་པ་མི་འགལ་བ་ཁོ་ལ་གྲུབ་ཟིན་ནས་དེ་འདྲ་བའི་ཚད་མས་སྒྲུབ་ན་ནི་ཆོས་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་རྙེད་པ་ཡིན་པས། དེ་ལ་རང་ལ་མི་ལྟ་བ་ཡིན་ན་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་ལྟ་བ་ཡོད་པར་འགལ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲ་ཅི་དགོས། དེས་ན་ཟླ་བའི་ཞབས་ཀྱི་ལུགས་རྟོགས་པར་འདོད་ན་དེ་དག་ལ་ཞིབ་ཏུ་དཔྱོད་ལ་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་གྱིས་ཤིག ། འོ་ན་ཁོ་རང་ལ་གྲགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་ལ་མི་ལྟ་བ་ལ་གཞན་ལ་ལྟ་བ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་མེད་པས་ཁྱབ་ལུགས་ཇི་ལྟར་སྟོན་སྙམ་ན། བུད་དྷ་པཱ་ལི་ཏའི་འགྲེལ་བ་བཞིན་བཤད་པར་བྱའོ། །དཔེར་ན། ཆུ་དང་ལྡན་པས་ས་ལ་རློན་དང་། མེ་དང་ལྡན་པས་ཆུ་ལ་ཚ་བ་དང་། སྤྲ་མའི་མེ་ཏོག་དང་ལྡན་པས་གོས་ལ་དྲི་ཞིམ་པ་དམིགས་པ་ནི། ཆུ་ལ་སོགས་པ་གསུམ་པོ་དེ་ལ་རློན་ལ་སོགས་པ་གསུམ་པོ་དེ་དམིགས་པ་ལ་ལྟོས་དགོས་པར་མཐོང་ཞིང་ཁྱེད་རང་ཡང་འདོད་པ་དེ་བཞིན་དུ། དངོས་པོ་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་འགའ་ཞིག་ཡོད་ནའང་རང་བཞིན་དེ་རང་ལ་དམིགས་ནས་དེ་ནས་དེ་དང་ལྡན་པས་གཞན་ལ་ཡང་དམིགས་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་དེ་ཐོག་མར་རང་ལ་མ་དམིགས་ན་དེ་དང་ལྡན་པ་ན་གཞན་ལ་ཡང་ཇི་ལྟར་མཐོང་བར་འགྱུར་ཏེ། དཔེར་ན། སྤྲ་མའི་མེ་ཏོག་ལ་དྲི་མི་ཞིམ་པ་མ་དམིགས་ན་དེ་དང་ལྡན་པའི་གོས་ལ་ཡང་དྲི་ང་བ་མི་དམིགས་པ་བཞིན་ནོ། །ཞེས་ཕྱི་རོལ་རང་ལ་གྲགས་པའི་འཐད་པས་རྗེས་སུ་འགྲོ་ལྡོག་ངེས་སུ་བཟུང་ནས་དེ་ནས་སྐབས་ཀྱི་དོན་ལ་སྦྱོར་བ་ནི། དེའི་ཕྱིར་མིག་ལའང་ལྟ་བའི་རང་བཞིན་ཡོད་ན་ཐོག་མར་རང་ལ་ལྟ་བ་དམིགས་ནས་དེ་ནས་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་དང་ཚོགས་པ་ན་གཟུགས་ལ་ལྟ་བ་ཡང་དམིགས་པར་འཐད་པ་ཞིག་ན། མིག་ལ

རང་ལ་ལྟ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་གཞན་ལ་ལྟ་བ་ཡང་མེད་དོ་ཞེས་སྟོན་པ་ཡིན་ནོ། །བཞི་བརྒྱ་པ་ལས་ཀྱང་། དངོས་པོ་ཀུན་གྱི་རང་བཞིན་ནི། །ཐོག་མར་བདག་ལ་སྣང་འགྱུར་ན། ། མིག་ཉིད་ལ་ཡང་མིག་གིས་ནི། །ཅི་ཡི་ཕྱིར་ན་འཛིན་མི་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །གལ་ཏེ་མེས་རང་མི་སྲེག་ཀྱང་གཞན་སྲེག་པ་བཞིན་དུ་མིག་གིས་རང་ལ་མི་ལྟ་ཡང་གཞན་ལ་ལྟ་བ་མི་འགལ་ལོ་སྙམ་དུ་སེམས་ན། ཕྱིར་མེས་བུད་ཤིང་སྲེག་པ་དང་མིག་གིས་གཟུགས་ལ་ལྟ་བ་ཙམ་འགོག་པ་མ་ཡིན་གྱི། མིག་ལ་གཞན་ལ་ལྟ་བ་ངོ་བོས་ཡོད་པ་འགོག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་ཡིན་དང་མེས་བུད་ཤིང་སྲེག་པ་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་དཔེར་བྱེད་དགོས་པས་དེའི་ཚེ་དཔེ་ཡང་བསྒྲུབ་བྱ་བཞིན་དུ་མི་འཐད་དེ། འདི་ལྟར་མེ་དང་བུད་ཤིང་གཉིས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་ན་རང་བཞིན་གཅིག་དང་ཐ་དད་གཉིས་ལས་མི་འདའ་བས་དེ་གཉིས་གང་ཡིན། གཅིག་ཡིན་ན་ནི་མེས་རང་ཉིད་སྲེག་པར་འགྱུར་ལ། གཞན་ཡང་མེ་སྲེག་བྱེད་དང་བུད་ཤིང་བསྲེག་བྱར་ཇི་ལྟར་འགྱུར། འགྱུར་ན་ནི་ཕོ་བོས་ཀྱང་མེ་ནི་བསྲེག་བྱའོ། །བུད་ཤིང་ནི་སྲེག་བྱེད་དོ་ཞེས་སྨྲས་ན་ལན་ཅི་ཞིག་ཡོད། གལ་ཏེ་རང་བཞིན་སོ་སོ་བ་ཡིན་ན་ནི་བུད་ཤིང་མེད་པར་ཡང་མེ་དམིགས་པར་འགྱུར་ཏེ། རྟ་མེད་པར་བ་ལང་དམིགས་པ་བཞིན་ནོ། །བཞི་བརྒྱ་པ་ལས་ཀྱང་། མེས་ནི་ཚ་བ་ཉིད་སྲེག་སྟེ། །ཚ་བ་མ་ཡིན་ཇི་ལྟར་སྲེག །དེས་ན་བུད་ཤིང་ཞེས་བྱ་མེད། །དེ་མ་གཏོགས་པར་མེ་ཡང་མེད། །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །དེ་ལྟར་སྲེག་པ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཁས་ལེན་ན་ནི་རང་མི་སྲེག་ན་གཞན་ཡང་མི་སྲེག་པར་འགྱུར་བ་ལྟར། མིག་ལ་ལྟ་བའི་རང་བཞིན་ཁས་ལེན་ནའང་རང་ལ་མི་ལྟ་ན་གཞན་ལ་ཡང་མི་ལྟ་བར་འདོད་·········དགོས་པས་སྐྱོན་སྔ་མ་མི་གཡོའོ།།

དེ་ལྟར་རང་བཞིན་ཁས་བླངས་པ་ལ་གནོད་བྱེད་བསྟན་པ་རྣམས་མཐོང་བ་ན། རང་

གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་གྲུབ་མཐའ་འདོར་བར་འགྱུར་ལ། དེ་
ནས་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་བྱ་བྱེད་འཐད་པ་ཡང་རྟོགས་པར་ནུས་པས་རང་བཞིན་མེད་པ……
དང་མེད་པ་སོ་སོར་ཕྱེད་པར་འགྱུར་ལ། དེའི་ཕྱིར་རང་བཞིན་ཡོད་པ་དང་ཡོད་པ་ཡང་སོ་
སོར་ཕྱེད་པར་འགྱུར་བས་རང་བཞིན་མེད་པའི་གཞལ་བྱ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པའི་ཚད་མས་…
འཇལ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡང་རྟོགས་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་འདིས་མི་དང་བུད་མེད་
རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་ཚད་མ་དེ་མངོན་སུམ་དུ་མི་འཐད་པས་རྗེས་དཔག་ཏུ……
འདོད་དགོས་ན། དེ་ལྟ་ན་དེའི་རྟེན་གཏན་ཚིགས་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྙམ་ན། རང་བཞིན་ཡོད་
ན་གཅིག་དང་ཐ་དད་ལས་མི་འདའ་བར་མཐོང་ནས་གཅིག་ཐ་དད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཁེགས་པ་…
ན་རང་བཞིན་མེད་པས་ཁྱབ་པར་མཐོང་བས། ཚུལ་གཉིས་འགྲུབ་ལ། གཅིག་དང་ཐ་
དད་པའི་རང་བཞིན་མེད་པར་ངེས་པ་ནི། ཕྱོགས་ཆོས་ཀྱི་ཚུལ་ཡིན་པས་ཚུལ་གསུམ་པའི་
རྟགས་ཡོད་ལ། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་མི་དང་བུད་མེད་ལ་རང་བཞིན་མེད་དོ་སྙམ་དུ་ངེས་པ་
ནི་རྗེས་དཔག་གོ །འདིས་ནི་ཐར་བཀོད་པའི་གཞན་གྲགས་ཀྱི་སྦྱོར་བ་ལའང་ཚུལ་གསུམ་
དང་རྗེས་དཔག་སྐྱེ་ཚུལ་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཐལ་འགྱུར་ནི་མི་དང་བུད་མེད་ལ་རང་བཞིན་
ཡོད་ན་རང་བཞིན་གཅིག་དང་ཐ་དད་གང་རུང་དུ་འགྱུར་རོ། །ཞེས་པ་དང་གཅིག་ཡིན་
ན་མེས་རང་ཉིད་སྲེག་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་སོགས་གཞན་གྱིས་ཁས་བླངས་པ་རྟགས་སུ་
བཀོད་ནས་ཕ་རོལ་པོ་ལ་མི་འདོད་པ་འཕེན་པ་འདི་འདྲ་རྣམས་ཡིན་པས་དེས་མཚོན་ནས……
ཐལ་བ་གཞན་རྣམས་ཀྱང་རྟོགས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟ་ན་ཕྱི་རོལ་དེས་ཇི་སྲིད་དུ་དངོས་པོ་སྨྲ་
བའི་གྲུབ་མཐའ་མ་དོར་བ་དེ་སྲིད་དུ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་གཞལ་བྱ་འཇལ་བ་གྲུབ་པ་ལ་
སྟོས་ནས་དོན་འགྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མར་འགྲུབ་པ་ཡིན་ལ། གང་གི་ཚེ་དངོས་པོ་འགའ་ཞིག་
རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་མེད་པར་ཚད་མས་རྟོགས་པ་ནས་དངོས་པོར་སྨྲ་བའི་གྲུབ་མཐའ……

བཏང་བ་ཡིན་ནོ། །ཚིག་གསལ་ལས་ཀྱང་། ཡང་ཅི་གང་ཡང་རུང་བ་ལ་གྲུབ་པའི་རྗེས་སུ་དཔག་པའི་སྒོ་ནས་ཀྱང་རྗེས་སུ་དཔག་པས་གནོད་པ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན་ཡོད་དེ། དེ་ཡང་རང་ཉིད་ལ་གྲུབ་པའི་གཏན་ཚིགས་ཉིད་ཀྱིས་ཡིན་གྱི། གཞན་ལ་གྲུབ་པས་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། འཇིག་རྟེན་ཉིད་དུ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་རོ། །འཇིག་རྟེན་ན་ནི་རེས་འགའ་དཔང་པོ། རྒོལ་བ་དང་ཕྱི་རྒོལ་གཉིས་ཀྱིས་ཚད་མར་བྱས་པའི་ཚིག་གིས་རྒྱལ་བའམ་ཕམ་པར་འགྱུར་ལ། རེས་འགའ་ནི་རང་གི་ཚིག་ཁོ་ནས་འགྱུར་གྱི། གཞན་གྱི་ཚིག་གིས་ནི་རྒྱལ་བའམ་ཕམ་པར་འགྱུར་བ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །འཇིག་རྟེན་ན་ཇི་ལྟར་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་རིགས་པ་ལའང་ཡིན་ཏེ། འཇིག་རྟེན་པའི་ཐ་སྙད་ཁོ་ན་རིགས་པའི་བསྟན་བཅོས་སུ་སྐབས་སུ་བབ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གཞན་ལ་གྲགས་པ་རྟགས་སུ་རུང་བའི་དཔེ་དང་ཤེས་བྱེད་རྣམས་གསུངས་ཤིང་། རྟོག་གེ་བ་རྣམས་ཕྱི་རྒོལ་ལ་ཚད་མ་གང་གིས་ཚུལ་གསུམ་ལ་སོགས་པ་གྲུབ་པའི་ཚད་མ་དེས་སྔ་རྒོལ་ལ་ཡང་གྲུབ་དགོས་པས་རྒོལ་ཕྱི་རྒོལ་གཉིས་ཀ་ལ་གྲུབ་དགོས་པར་འདོད་པ་——འགོག་པའང་གསུངས་ཏེ། དེ་ཉིད་ལས། གང་ཞིག་གང་གཉིས་ཀ་ལ་ངེས་པ་བརྗོད་པ་དེ་ནི་སྒྲུབ་པའམ་སུན་འབྱིན་པ་ཡིན་གྱི། གང་ཡང་རུང་བ་ལ་གྲུབ་པའམ་ཐེ་ཚོམ་ཟ་བ་སྒྲ་བ་ནི་མ་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་སེམས་པ་དེས་ཀྱང་། འཇིག་རྟེན་གྱི་རྣམ་པར་གཞག་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རྗེས་སུ་དཔག་པ་ལ་ཇི་སྐད་སྨྲས་པའི་ཚུལ་འདི་ཉིད་ཁས་བླང་བར་བྱའོ། །འདི་ལྟར་ལུང་གིས་གནོད་པ་ནི་གཉིས་ཀ་ལ་གྲུབ་པའི་ལུང་ཁོ་ནའི་སྒོ་ནས་མ་ཡིན་ཏེ། འོ་ན་ཅི་ཞེ་ན་རང་ལ་གྲུབ་པའི་སྒོ་ནས་ཀྱང་ཡིན་ནོ། །རང་གི་དོན་གྱི་རྗེས་སུ་དཔག་པར་ནི་ཐམས་ཅད་དུ་རང་ལ་གྲུབ་པ་ཉིད་བརླིང་བ་ཡིན་གྱི། གཉིས་ཀ་ལ་གྲུབ་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རྟོག་གེའི་མཚན་ཉིད་བརྗོད་པ་ནི་དགོས་པ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་རང་ལ་ཇི་ལྟར་གྲགས་པའི་འཐད་པས་དེ་ཁོ་ན་མ་ཤེས་པའི་གདུལ་བྱའི་སྐྱེ་བོ་ལ་ཕན…………

བཏགས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་ན་སྔར་བཤད་པ་ལྟ་བུའི་ཚད་མས་གོལ་བ་གཉིས་ཀ་ལ་གྲུབ་པའི་རྟགས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་པ་ལ་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་དང་། དེས་མི་འགྲུབ་པར་ཕྱི་རྒོལ་གཞན་ལ་གྲགས་པའི་ཚུལ་གསུམ་གྱིས་བསྒྲུབ་བྱ་འགྲུབ་པ་ལ་ཐལ་འགྱུར་བར་འཇོག་པ་འདི་ནི་སློབ་དཔོན་གྱི་དགོངས་པར་ཤིན་ཏུ་གསལ་བ་ཡིན་ནོ།།

གཉིས་པ་དེ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་ལྟ་བ་རྒྱུད་ལ་བསྐྱེད་པ་ནི། དེ་ལྟར་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་དབུ་མ་བ་ཆེན་པོ་དེ་དག་ལ་ཐལ་རང་གི་ལུགས་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ཡོད་ན། དེ་དག་གང་གི་རྗེས་སུ་འབྲང་སྙམ་ན། འདིར་ནི་ཐལ་འགྱུར་བའི་ལུགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འཇུག་པ་ཡིན་ནོ། །འདི་ཡང་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་འགོག་པ་དང་། དེ་བཀག་པ་ལ་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་ལེགས་པར་རུང་བ་ཞིག་དགོས་པས་ཚུལ་དེ་གཉིས་ལ་ངེས་པ་སྐྱེད་པར་བྱའོ། །དངོས་པོ་རྣམས་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཁས་ལེན་ན་ཡིན་ཚུལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པའི་བརྟག་པ་འཇུག་པར་སློབ་དཔོན་འདི་གཉིས་ཀྱི་གཞུང་ལས་མང་དུ་གསུངས་པ་རྣམས་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་གཞུང་རྣམས་དང་ཤིན་ཏུ་འགྲིག་པར་མཐོང་བས་ལུགས་དེ་ཁས་ལེན་ལ། དེ་ལྟ་ཡིན་ན་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ངེས་པར་ཐལ་འགྱུར་གྱི་ཕྱོགས་ཁས་བླང་དགོས་པར་སྣང་ངོ།།

གསུམ་པ་བྱེད་པ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྟ་བ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེད་པའི་ཚུལ་ལ་གསུམ། གང་ཟག་གི་བདག་མེད་གཏན་ལ་དབབ་པ་དང་། ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་གཏན་ལ་དབབ་པ་དང་། ལྟ་བ་དེ་དག་གོམས་པས་སྒྲིབ་པ་སྤོང་བའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ། བདག་རང་བཞིན་མེད་པར་གཏན་ལ་དབབ་པ་དངོས། དེས་བདག་གི་བ་ཡང་རང་བཞིན་མེད་པར་འགྲུབ་པར་བསྟན་པ། རིགས་པ་དེ་རྣམས་གཞན་ལའང་སྦྱར་བའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས།

དཔེ་དགོད་པ་དང་། དོན་ལ་སྦྱར་བའོ། །དང་པོ་ནི། འཇུག་འགྲེལ་དུ་མདོ་དྲངས་པ་ལས། བདག་ཅེས་བྱ་བ་བདུད་ཀྱི་སེམས། །ཁྱོད་ནི་ལྟ་བར་གྱུར་པ་ཡིན། །འདུ་བྱེད་ཕུང་པོ་འདི་སྟོང་སྟེ། །འདི་ལ་སེམས་ཅན་ཡོད་མ་ཡིན། །ཇི་ལྟར་ཡན་ལག་ཚོགས་རྣམས་ལ། །བརྟེན་ནས་ཤིང་རྟར་བརྗོད་པ་ལྟར། །དེ་བཞིན་ཕུང་པོ་རྣམས་བརྟེན་ནས། ། ཀུན་རྫོབ་སེམས་ཅན་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་རང་གི་ཡན་ལག་འཁོར་ལོ་ལ་སོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཤིང་རྟར་འདོགས་པ་དཔེར་མཛད་ནས། ཕུང་པོ་རྣམས་ལ་བརྟེན་ནས་ཀྱང་བདག་གམ་སེམས་ཅན་གདགས་པར་གསུངས་པས་ཐོག་མར་ཤིང་རྟའི་དཔེ་བཤད་པར་……བྱའོ། །

འདི་ལ་བཞི། ཤིང་རྟ་རང་བཞིན་མེད་པའི་བཏགས་ཡོད་དུ་བསྟན་པ། དེ་ལ་རྩོད་པ་སྤོང་བ། མིང་གི་ཁྱད་པར་གྱི་སྒོ་ནས་གྲུབ་པའི་ཚུལ། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྦྱར་དུ་ལྟ་བ་རྙེད་པའི་ཕན་ཡོན་ནོ། །དང་པོ་ནི། འཇུག་པ་ལས། ཤིང་རྟ་རང་ཡན་ལག་ལས་གཞན་འདོད་མིན། །གཞན་མིན་མ་ཡིན་དེ་ལྡན་ཡང་མིན་ཞིང་། །ཡན་ལག་ལ་མིན་ཡན་ལག་དག་དེར་མིན། །འདུས་པ་ཙམ་མིན་དབྱིབས་མིན་ཇི་བཞིན་ནོ། །ཞེས་ཤིང་རྟ་རང་གི་ཡན་ལག་ལས་གཅིག་དང་ཐ་དད་སོགས་བདུན་དུ་མེད་པས་བཏགས་པ་ཙམ་ཡིན་པ་བཞིན…དུ། བདག་དང་ཕུང་པོ་གཉིས་ཀྱང་དེ་དང་འདྲ་བར་གསུངས་སོ། །འདིར་ཤིང་རྟ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་ན་གདོན་མི་ཟ་བར་གཅིག་དང་ཐ་དད་སོགས་རྣམ་པ…བདུན་གང་རུང་དུ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་འགྲུབ་དགོས་པ་ལས། བདུན་པོ་དེ་དག་གང་དུ་ཡང་དེས་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རང་བཞིན་མེད་དོ། །དེ་ལ་ཤིང་རྟའི་ཡན་ལག་ནི་སྲོག་ཤིང་དང་འཁོར་ལོ་དང་གཟེར་བུ་ལ་སོགས་པའོ། །ཤིང་རྟ་ནི་ཡན་ལག་དེ་དག་དང་རང་བཞིན་གཅིག་མ་ཡིན་ཏེ། གཅིག་ཡིན་ན་ཡན་ལག་དེ་རྣམས་དུ་མ་ཡིན་པ་

བཞིན་དུ་ཤིང་རྟ་ཡང་དུ་མར་འགྱུར་བ་དང་། ཤིང་རྟ་གཅིག་ཡིན་པ་བཞིན་དུ་ཡན་ལག་རྣམས་ཀྱང་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་བ་དང་། བྱེད་པ་པོ་དང་བྱ་བའི་ལས་ཀྱང་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་བ་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་ཡོད་དོ། །རང་གི་ཡན་ལག་རྣམས་དང་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་སོ་སོ་བའང་མིན་ཏེ། ཡིན་ན་བུམ་པ་དང་སྣམ་བུ་བཞིན་དུ་ཡན་གར་བར་སོ་སོར་དམིགས་པར་འགྱུར་བ་ལས་མ་དམིགས་པའི་ཕྱིར་དང་། གདགས་པའི་རྒྱུ་མེད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །རྟེན་དང་བརྟེན་པའི་ཕྱོགས་གཉིས་ནི་འཁར་གཞོང་ལ་ཞོ་གནས་པ་ལྟར། རང་གི་ཡན་ལག་རྣམས་ཀྱི་རྟེན་དུ་མེད་ལ། རི་ལྡེ་ལ་ལྷ་སྦྱིན་གནས་པ་ལྟར་ཡན་ལག་རྣམས་ལ་བརྟེན་ནས་ཀྱང་མེད་དེ། དེ་གཉིས་ནི་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སོ་སོ་བར་ཡོད་ན་འགྲུབ་པ་ལས་དེ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདིར་ཕན་ཚུན་ཡོད་པ་ཙམ་མི་འགོག་གི རྟེན་དང་བརྟེན་པ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་འགོག་པའོ། །དཔེར་བརྗོད་གཉིས་གསུངས་པ་དེ་ཡང་ཕ་རོལ་པོ་ལ་དེ་དག་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་རྟེན་བརྟེན་པར་གྲུབ་པའི་གཞན་གྲགས་འགོད་པ་སྟེ། འདི་འདྲ་ཐམས་ཅད་ལ་དེ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །ལྡན་པའི་ཕྱོགས་ཀྱང་མི་འཐད་དེ། འདི་ལྟར་ལྷ་སྦྱིན་དོན་གཞན་དུ་གྱུར་པའི་བ་ལང་དག་དང་ལྡན་པ་བཞིན་དུ། ཤིང་རྟ་ཡང་རང་གི་ཡན་ལག་དང་ལྡན་པར་འདོད་ན་ནི་བ་ལང་དང་ལྷ་སྦྱིན་སོ་སོར་འཛིན་པ་དེ་ཇི་འདྲ་བ་དེ་བཞིན་དུ་ཤིང་རྟ་ཡང་རང་གི་ཡན་ལག་ལས་སོ་སོ་བར་འཛིན་དགོས་པ་ལས་མི་འཛིན་པའི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་ལྡན་པ་མེད་དོ། །ལྷ་སྦྱིན་རྣ་བ་དང་ལྡན་ནོ། །ཞེས་པ་ལྟར་ཤིང་རྟ་ཡན་ལག་དང་ལྡན་པ་ཡང་མི་རིགས་ཏེ། རང་བཞིན་ཐ་དད་པ་བཀག་པའི་ཕྱིར་ན་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ལ་ལྡན་ཚུལ་དེ་ནི་རང་བཞིན་གཅིག་པའི་ཕྱོགས་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་སྔར་བཀག་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ཡང་ལྷ་སྦྱིན་རྣ་བ་དང་ལྡན་པ་ཙམ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་མི་འགོག་པ་ལྟར། ཤིང་རྟ་ལ་ཡང་ཡིན་པས། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ལྡན་པ་

འགོག་གོ །ཕྱོགས་ལྷག་མ་གཉིས་ནི། གལ་ཏེ་ཚོགས་ཙམ་ཉིད་རྟར་འགྱུར་ན་ནི། །ཤིལ་བུར་གནས་ལ་ཉིད་རྟ་འདིར་ཡོད་འགྱུར། །གང་ཕྱིར་ཡན་ལག་ཅན་མེད་ཡན་ལག་དག །མེད་པས་དབྱིབས་ཙམ་ཉིད་རྟར་རིགས་པའང་མིན། །ཞེས་པ་ལྟར། ཡན་ལག་ཚོགས་པ་ཙམ་དང་ཡན་ལག་གི་དབྱིབས་ཁྱད་པར་བ་ཉིད་རྟར་འཛོག་པ་གཉིས་སོ། །དེ་ལ་ཉིད་རྟ་ནི་རང་གི་ཡན་ལག་ཚོགས་པ་ཙམ་དུ་ཡང་མི་འཐད་དོ།།

འདི་ལ་གཉིས་ལས། རིགས་པ་དང་འགལ་བ་ནི། ཡན་ལག་འཁོར་ལོ་ལ་སོགས་པ་ཕྲལ་ནས་ཤིལ་བུར་གནས་པ་རྣམས་མ་ཚང་པ་མེད་པར་ཚོགས་པ་ནའང་ཉིད་རྟ་ཡོད་པར་འགྱུར་ཏེ། ཡན་ལག་ཚོགས་པ་ཙམ་ཉིད་རྟ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཁས་བླངས་དང་འགལ་བ་ནི། འདིར་རང་སྡེ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་དག་ཡན་ལག་ཅན་ནི་མེད་ཀྱི། ཡན་ལག་འདུས་པ་ཙམ་ཞིག་འདོད་པས་དེ་ལྟར་ན་ཡན་ལག་ཀྱང་མེད་པར་འགྱུར་ཏེ། ཡན་ལག་ཅན་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཡན་ལག་འདུས་པ་ཡང་མེད་པས་ཡན་ལག་གི་ཚོགས་པ་ཉིད་རྟར་མི་འགྱུར་རོ། །ཉིད་རྟ་རང་གི་ཡན་ལག་ཚོགས་པ་ཙམ་ཡིན་པ་འགོག་པ་ལ་སློབ་དཔོན་འདིའི་བཞེད་པས་ཁྱད་པར་སྦྱར་མི་དགོས་ཏེ། ཚོགས་པ་ཉིད་རྟའི་གདགས་གཞི་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཕུང་པོ་ཚོགས་པ་བདག་གི་གདགས་གཞི་ཡིན་པས་བདག་ཏུ་མི་རུང་བར་གསུངས་པས་སོ། །གལ་ཏེ་ཡན་ལག་ཚོགས་པ་ཙམ་ཉིད་རྟར་མི་འདོད་ཀྱི། ཡན་ལག་དེ་རྣམས་བསྒྲིགས་པའི་དུས་ཀྱི་དབྱིབས་ཁྱད་པར་བ་དེ་ཉིད་རྟར་འཛོག་གོ་སྙམ་ན། འདི་ལ་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ཡན་ལག་ཅན་མེད་པར་འདོད་པས་ཡན་ལག་ཀྱང་མེད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། ཡན་ལག་གི་དབྱིབས་ཙམ་ཉིད་རྟར་འཛོག་པ་མི་རིགས་སོ། །ཞེས་པའི་སྐྱོན་ནི་ཁས་བླངས་དང་འགལ་བའོ། །འང་གི་སྒྲ་ནི་ཚོགས་པ་ཙམ་ཉིད་རྟར་མི་རུང་བར་མ་ཟད་ཅེས་པའོ། །གཞན་ཡང་དེ་འདྲ་བའི་དབྱིབས་ཉིད་རྟར་འདོད་ན་ཡན་ལག་སོ་སོ་བའི་དབྱིབས་ཡིན་………

ནས། ཡན་ལག་ཚོགས་པའི་དབྱིབས་ཤིང་རྟར་འདོད། དང་པོ་ལྟར་ན་སྔར་མ་བསྒྲིགས་པའི་དུས་ཀྱི་དབྱིབས་དང་ཁྱད་མེད་པའི་དབྱིབས་ཡིན་ནམ། སྔར་གྱི་དབྱིབས་དང་མི་འདྲ་བའི་དབྱིབས་གཞན་ཞིག་ཡིན། དང་པོ་ལྟར་ན། ཁྱོད་དབྱིབས་ཡན་ལག་རེ་རེ་སྔར་ཡོད་གྱུར། །ཇི་ལྟར་ཤིང་རྟར་རྟོགས་ལའང་དེ་བཞིན་ན། །བྱེ་བར་གྱུར་པ་དེ་དག་ལ་ཇི་ལྟར། །དེ་ལྟར་ཡང་ནི་ཤིང་རྟ་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་པའི་སྐྱོན་སྟོན་ནོ། །དེ་ཡང་སྔར་མ་བསྒྲིགས་པ་དང་ཕྱིས་བསྒྲིགས་པའི་དུས་ཀྱི་འཕང་ལོ་ལ་སོགས་པའི་དབྱིབས་ལ···མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་པར་མེད་པས། ཐལ་བའི་ཚེ་ཤིང་རྟ་མེད་པ་ལྟར་བསྒྲིགས་པའི་ཚེ་ཡང་ཤིང་རྟ་མེད་པར་འགྱུར་བའོ། །གལ་ཏེ་སྔར་མ་བསྒྲིགས་པའི་དུས་ཀྱི་འཕང་ལོ་ལ་སོགས་པ་ལས། ཕྱིས་བསྒྲིགས་པའི་ཚེ་ཡན་ལག་སྔ་མ་དེ་དག་གི་དབྱིབས་དང་མི་འདྲ་བ་གཞན་ཞིག་འབྱུང་བ་ལ་ཤིང་རྟར་འཛོག་ན་ནི། ད་ལྟ་གལ་ཏེ་ཤིང་རྟ་ཉིད་དུས་འདིར། །འཕང་ལོ་སོགས་ལ་དབྱིབས་ཐ་དད་ཡོད་ན། །འདི་བཟུང་གྱུར་ན་དེ་ཡང་ཡོད་མིན་ཏེ། །དེ་ཕྱིར་དབྱིབས་ཙམ་ཤིང་རྟར་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་པའི་སྐྱོན་ཡོད་དེ། སྔ་ཕྱིའི་འཕང་ལོ་དང་སྲོག་ཤིང་སོགས་ལ་དབྱིབས་མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་པར་གཞན་ཞིག་ཡོད་ན་དེ·········དམིགས་དགོས་པ་ལས་ཇི་ལྟར་བལྟས་ཀྱང་དེ་འདྲ་བ་དམིགས་པ་མེད་པས་དབྱིབས་སྔ་མ······དང་མི་འདྲ་བའི་ཕྱིས་ཀྱི་དབྱིབས་ཤིང་རྟར་མི་རིགས་སོ། །གལ་ཏེ་ཡན་ལག་སོ་སོ་བའི་དབྱིབས་སོ་སོ་བ་ཤིང་རྟར་མི་འདོད་ཀྱི། ཡན་ལག་ཚོགས་པའི་དབྱིབས་ཀྱི་སྤྱི་ལ་ཤིང་རྟར་འཛོག་གོ་སྙམ་ན། གང་ཕྱིར་ཁྱོད་ཀྱི་ཚོགས་པ་ཅང་མེད་པས། །དབྱིབས་དེ་ཡན་ལག་ཚོགས་ཀྱི་མ་ཡིན་ན། །གང་ཞིག་ཅི་ཡང་མ་ཡིན་དེ་བརྟེན་ནས། །འདིར་ནི་དབྱིབས་སུ་ལྟ་ཞིག་ཇི་ལྟར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པའི་སྐྱོན་ཡོད་དོ། །འདི་ལྟར་ཚོགས་པ་ལ་བརྟེན་པའི་དབྱིབས་ཤིང་རྟར་མི་རིགས་ཏེ། ཚོགས་པ་རྫས་སུ་མ་གྲུབ་པས་ཚོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས

དབྱིབས་སུ་འདོགས་པ་མི་འཐད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། བཏགས་ཡོད་ཐམས་ཅད་འདོགས་པའི་གཞི་རྣམས་རྫས་ཡོད་དུ་ཁས་བླངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཡན་ལག་ཚོགས་པ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ནམ་རྫས་སུ་མེད་པ་ནི་རང་བཞིན་ཡོད་ན་ཚོགས་པ་ཅན་ཡན་ལག་རྣམས་དང་རང་བཞིན་གཅིག་ཐ་དད་གང་རུང་ལས་མི་འདའ་ལ། དེ་དག་གང་འདོད་ནའང་སྐྱོན་ཤིང་རྟ་ལ་བཤད་པ་བཞིན་དུ་དགག་པར་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །བཏགས་ཡོད་ཀྱི་གདགས་གཞི་ལ་རྫས་ཡོད་མི་འདོད་པའི་རང་ལུགས་ལ་ཡང་ཡན་ལག་ཚོགས་པའི་དབྱིབས་ཤིང་རྟའི་གདགས་གཞི་ཡིན་ལ། ཤིང་རྟ་ནི་དེ་ལ་བཏགས་པའི་བཏགས་ཆོས་ཡིན་པས་དེ་ཙམ་ཤིང་རྟར་མི་འདོད་དོ། །དེའི་ཕྱིར་ཚོགས་པའི་དབྱིབས་ཤིང་རྟ་ཡིན་པ་འགོག་པའི་དགག་བྱ་ལ་ཡང་ཁྱད་པར་སྦྱར་མི་དགོས་སོ། །གལ་ཏེ་བདེན་པ་མེད་པའི་ཚོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བདེན་མེད་ཀྱི་དབྱིབས་སུ་འདོགས་པ་མི་འཐད་པ་མེད་པར་འདོད་ན། འོ་ན་མ་རིག་པ་དང་ས་བོན་ལ་སོགས་པ་མི་བདེན་པའི་རྒྱུ་ལ་བརྟེན་ནས་འདུ་བྱེད་དང་མྱུ་གུ་ལ་སོགས་པ་འབྲས་བུ་བདེན་པར་མེད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་སྐྱེ་བ་ལ་མི་འཐད་པ་མེད་པར་འདོད་དགོས་ཏེ། ཁྱོད་ཀྱི་འདི་ནི་ཇི་ལྟར་འདོད་དེ་ལྟར། །མི་བདེན་པ་ཡི་རྒྱུ་ལ་བརྟེན་བྱས་ནས། །འབྲས་བུའི་རྣམ་པ་མི་བདེན་རང་བཞིན་ཅན། །ཐམས་ཅད་ཀྱང་ནི་སྐྱེ་བར་ཤེས་པར་གྱིས། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ།།

ཤིང་རྟའི་དཔེ་འདིས་ནི་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་རྡུལ་བརྒྱད་འདུས་པ་ཙམ་ལ་བུམ་པ་ལ་སོགས་པར་འཛོག་པ་ཡང་བསལ་བ་ཡིན་ལ། གཞན་ཡང་རྡུལ་བརྒྱད་རྫས་སུ་གྲུབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བུམ་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་འདོགས་པ་དང་བུམ་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་རྫས་སུ་གྲུབ་པའི་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་དབྱིབས་ཁྱད་པར་བ་ལ་འདོད་པ་ཡང་བཀག་སྟེ། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེ་བ་མེད་པས་དེ་དག་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ན

རྫས་སུ་གྲུབ་པར་མི་འཐད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་འཇུག་པ་ལས། འདིས་ནི་གཟུགས་སོགས་དེ་ལྟར་གནས་རྣམས་ལ། །ཐུམ་བློ་ཞེས་བྱའང་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཉིད། །སྐྱེ་བ་མེད་པས་གཟུགས་སོགས་ཀྱང་ཡོད་མིན། །དེ་ཡི་ཕྱིར་ཡང་དེ་དག་དབྱིབས་མི་རིགས། །ཞེས་སོ། །གལ་ཏེ་ཤིང་རྟ་ལྟར་ཐུམ་པ་རང་གི་ཡན་ལག་འདུས་པའི་དབྱིབས་མ་ཡིན་ན། ལྟོ་ལྡིར་བ་ལ་སོགས་པ་དེའི་མཚན་ཉིད་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་ཏེ། དེ་དག་ནི་དབྱིབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་ན། གང་གི་ལྟོ་བ་ལྡིར་བ་དང་མགྲིན་པ་རིང་བ་སོགས་དེ་ནི་ཐུམ་པ་ཡིན་པར་འདོད་ཀྱི། ལྟོ་བ་ལྡིར་བ་སོགས་ཀྱི་དབྱིབས་ཐུམ་པར་མི་འདོད་དེ། གཞན་དུ་ན་ལྟོ་བ་དང་མགྲིན་པར་ཡང་འདོད་དགོས་པར་འགྱུར་རོ།།

དེ་ལ་རྩོད་པ་སྤོང་བ་ནི། འདིར་དངོས་སྨྲ་པ་དག་ན་རེ། རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་ཇི་སྐད་བཤད་པའི་ཚུལ་དུ་རྣམ་པ་བདུན་གྱི་སྒོ་ནས་ཤིང་རྟ་བཙལ་བ་ན…… དེས་མ་རྙེད་ན་ཤིང་རྟ་མེད་དགོས་ལ། དེ་ལྟ་ན་འཇིག་རྟེན་ན་ཤིང་རྟའི་ཐ་སྙད་འདོགས་པ་རྣམས་བྱར་མེད་པར་འགྱུར་ན། དེ་ཡང་མི་འཐད་དེ། ཤིང་རྟ་འོན་ཅིག ཁྱོལ་ཤིག ཚོས་ཤིག ཅེས་བྱ་བ་སོགས་མཐོང་བ་ཡང་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་ཤིང་རྟ་ལ་སོགས་པ་ནི་ཡོད་པ་ཉིད་དོ་ཞེ་ན། འདིའི་ལན་དུ་འཇུག་འགྲེལ་ལས། སྐྱོན་དེ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་ཁོ་ན་ལ་ཡོད་པ་དང་། རང་ལ་མེད་པའི་ཚུལ་གཉིས་གསུངས་ཏེ། དང་པོ་ནི། ཤིང་རྟ་འོན་ཅིག ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཐ་སྙད་རྣམས་ཁྱོད་ལྟར་ན་མེད་པར་འགྱུར་དགོས་ཏེ། ཁྱོད་ཀྱིས་དངོས་པོ་ཡོད་པར་འཇོག་པ་རྣམས་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་འཚོལ་བའི་རིགས་པས…… རྣམ་པར་དཔྱད་ནས་འཇོག་པར་བྱེད་ལ། རིགས་པ་དེས་བཙལ་བ་ན་བདུན་པོ་དེ་གང་དུ་ཡང་ཤིང་རྟ་མ་རྙེད་པའི་ཕྱིར་དང་། དངོས་པོ་འགྲུབ་པའི་ཐབས་གཞན་ཡང་ཁས་མ་བླངས་པའི་ཕྱིར་ན་ཤིང་རྟ་མེད་པར་འགྱུར་བས་སོ། །རང་བཞིན་ཡོད་མེད་འཚོལ་བའི་རིགས་པས

བཙལ་བའི་ཚེ། དེས་ཤིང་རྟ་མ་རྙེད་པ་ན་ཤིང་རྟ་ཡོད་པ་མིན་ནོ། །ཞེས་བྱ་བའི་དཔེས་པོར་སྨྲ་བའི་རྩོད་པ་འདི་ནི་ད་ལྟ་དབུ་མའི་དོན་སྨྲ་བར་འདོད་པ་རྣམས་དབུ་མ་བའི་ལུགས་སུ་འདོད་པར་སྣང་ངོ་། །དེས་ན་འདི་ལྟར་འདོད་པ་རྣམས་ལ་གནོད་མི་ཟ་བར་ཐ་སྙད་པའི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་བྱར་མེད་པའི་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་རོ། །རང་ལ་ཉེས་པ་མེད་པའི་ཚུལ་ནི། དེ་ནི་དེ་ཉིད་དུ་འམ་འཇིག་རྟེན་དུ། །རྣམ་པ་བདུན་གྱིས་འགྲུབ་འགྱུར་མིན་མོད་ཀྱི། །རྣམ་དཔྱོད་མེད་པར་འཇིག་རྟེན་ཉིད་ལས་འདི། །རང་གི་ཡན་ལག་བརྟེན་ནས་འདོགས་པ་ཡིན། །ཞེས་པ་འདིས་བསྟན་པར་བཞེད་དོ། །དེའི་དོན་ནི་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་འཚོལ་བའི་རིགས་པས་བཙལ་བ་ན། ཤིང་རྟ་དེ་རྣམ་པ་བདུན་པོ་གང་དུ་ཡང་མི་རྙེད་པ་ནི་བདེན་པ་གཉིས་ཆར་དུ་ཡིན་པ་ལ་དེ་བདུན་དུ་རིགས་པ་དེས་མ་རྙེད་པས་ཤིང་རྟ་ཁེགས་པ་ག་ལ་ཡིན། དེ་ལྟ་ན་ཡང་ཤིང་རྟ་ཁས་ལེན་པ་ནི་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་འགྲུབ་པ་མིན་གྱི། རིགས་པའི་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་དེ་དོར་ནས་འཇིག་རྟེན་པ་སྐྱེ་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་རང་དགའ་བ་གནོད་མེད་ཙམ་གྱིས་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་དེའི་འཇོག་ཚུལ་ནི་རང་གི་ཡན་ལག་རྣམས་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པའི་བཏགས་ཡོད་དུ་འགྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་རྣལ་འབྱོར་བས་དེ་ལྟར་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ན་རིགས་པ་དེས་ཤིང་རྟ་མ་རྙེད་པས་དེ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་མོད་ཀྱང་དེའི་ཡན་ལག་རྣམས་ལ་ནི་རང་བཞིན་ཡོད་དོ་སྙམ་ན། སྣམ་བུ་ཚིག་པའི་ཐལ་བ་ལ་སྣལ་མ་འཚོལ་བ་ཁྱོད་ནི་བཞད་གད་དུ་བྱ་བ་ཞིག་སྟེ། ཤིང་རྟ་ཡོད་ཉིད་མིན་ན་དེ་ཡི་ཚེ། །ཡན་ལག་ཅན་མེད་དེའི་ཡན་ལག་ཀྱང་མེད། །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། ཡན་ལག་ཅན་མེད་ན་ཡན་ལག་ཀྱང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་དེ་ནི་མི་འཐད་དེ། ཤིང་རྟ་ཞིག་པ་ན་འཕང་ལོ་ལ་སོགས་པའི་ཡན་ལག་ཚོགས་པ་དམིགས་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་ན་དེ་ནི་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ཏེ། སྔར་ཤིང་རྟ་

མཐོང་བ་ཁོ་ནས་འཕང་ལོ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་ཤིང་རྟའི་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་འཛིན་གྱི། གཞན་གྱིས་ནི་མི་འཛིན་ཏོ། །ཤིང་རྟ་ཞིག་པ་དེའི་ཚེ་ནི་འཕང་ལོ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཤིང་རྟ་དང་འབྲེལ་བ་མེད་པས་ཤིང་རྟའི་ཡན་ལག་མིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་ཡན་ལག་ཅན་ཤིང་རྟ་མེད་ཀྱང་ཤིང་རྟའི་ཡན་ལག་ཡོད་པ་ན་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཚེ་ཤིང་རྟའི་བློ་ནས་ཡན་ལག་དང་ཡན་ལག་ཅན་གཉིས་གང་ཡང་མེད་ཀྱང་། འཕང་ལོ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་རང་གི་ཆ་ཤས་རྣམས་ལ་ལྟོས་ནས་ཡན་ལག་ཅན་ཡིན་ལ། ཆ་ཤས་དེ་རྣམས་དེའི་ཡན་ལག་ཡིན་པས་ཡན་ལག་ཅན་མེད་པའི་ཡན་ལག་འཛོག་པར་མི་ནུས་སོ། །གཞན་ཡང་ཡན་ལག་ཅན་མེད་ན་ཡན་ལག་མེད་པའི་དོན་འདི་ནི། ཤིང་རྟ་ཚིག་ན་ཡན་ལག་མེད་དཔེ་བཞིན། །བློ་མེས་ཡན་ལག་ཅན་བསྲེགས་ཡན་ལག་སོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་དཔེ་དེ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ།།

གསུམ་པ་མིང་གི་ཁྱད་པར་གྱི་བློ་ནས་གྲུབ་པའི་ཚུལ་ནི། འཇུག་འགྲེལ་ལས། ཕྱོགས་འདིས་འཇིག་རྟེན་ལ་གྲགས་པའི་བློ་ནས་ཤིང་རྟའི་ཐ་སྙད་འདོགས་པ་ཚེས་གསལ……པར་གྲུབ་པ་འབའ་ཞིག་ཏུ་མ་ཟད་ཀྱི། འདིའི་མིང་གི་ཁྱད་པར་གང་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་ཀྱང་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་མེད་པར་འཇིག་རྟེན་ལ་གྲགས་པའི་བློ་ནས་ཁས་བླང་བར་བྱའོ། །འདི་ལྟ་སྟེ། དེ་ཉིད་ཡན་ལག་ཅན་དེ་ཆ་ཤས་ཅན། །ཤིང་རྟ་དེ་ཉིད་བྱེད་པོ་ཞེས་འགྲོར་བསྙད། །སྐྱེ་བོ་རྣམས་ལ་ལེན་པོ་ཉིད་དུ་གྲུབ། །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །དེ་ཡང་ཤིང་རྟ་ནི་འཕང་ལོ་ལ་སོགས་པ་ཡན་ལག་དང་ཆ་ཤས་ལ་ལྟོས་ནས་ཡན་ལག་ཅན་དང་ཆ……ཤས་ཅན་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་དུ་གྲུབ་བོ། །དེ་བཞིན་དུ་འཕང་ལོ་ལ་སོགས་པ་ཉེ་བར་ལེན་པའི་བྱ་བ་ལ་ལྟོས་ནས་བྱེད་པ་པོ་དང་། ཉེ་བར་ལེན་པ་ལ་ལྟོས་ནས་ཉེ་བར་ལེན་པ་པོའི་མིང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱང་གདགས་པར་བྱའོ། །རང་སྡེ་འགའ་ཞིག་ཡན་ལག་དང་ཆ་ཤས་འདུས་པ་ཙམ་ཡོད་ཀྱི། དེ་དག་ལས་ཐ་དད་པར་མ་དམིགས་པའི་ཕྱིར་ཡན་ལག་ཅན་དང་

ཆ་ཤས་ཅན་མེད་པར་སྨྲ་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ལས་འབའ་ཞིག་ཡོད་ཀྱི། བྱེད་པ་པོ་མེད་པ་དང་། ཉེ་བར་ལེན་པ་ལས་ཐ་དད་པར་མ་དམིགས་པའི་ཕྱིར་ཉེ་བར་ལེན་པ་ཡོད་ཀྱི། ཉེ་བར་ལེན་པ་པོ་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བ་དེ་དག་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཀུན་རྫོབ་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་སྨྲ་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟར་ན་ཡན་ལག་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱང་མེད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལ་དགོངས་ནས་འཇུག་པར། འཇིག་རྟེན་གྲགས་པའི་ཀུན་རྫོབ་མ་བརླག་ཅིག །ཅེས་གསུངས་སོ། །དེས་ན་དོན་དམ་པར་ནི་ཡན་ལག་ཅན་ལ་སོགས་པ་མེད་པ་ལྟར་ཡན་ལག་ལ་སོགས་པ་ཡང་མེད་ལ། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ནི་ཡན་ལག་ལ་སོགས་པ་ཡོད་པ་ལྟར་ཡན་ལག་ཅན་ལ་སོགས་པ་ཡང་ཡོད་པར་སྨྲ་བ་ནི་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་ཚུལ་ལས་མ་ཉམས་པ་ཡིན་ནོ། །

བཞི་པ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྟ་བ་མྱུར་དུ་རྙེད་པའི་ཕན་ཡོན་ནི། འཇུག་འགྲེལ་ལས། གང་གི་ཕྱིར་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཀུན་རྫོབ་འདི་དེ་ལྟར་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ན་ཡོད་པར་མི་འགྱུར་ཞིང་མ་བརྟགས་པར་གྲགས་པས་ཡོད་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར། རྣལ་འབྱོར་བས་རིམ་པ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་འདི་ལ་རྣམ་པར་དཔྱོད་པ་ན་ཆེས་མྱུར་བ་ཁོ་ནར་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་གཏིང་དཔོག་པར་འགྱུར་རོ། །ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། རྣམ་བདུན་གྱིས་མེད་གང་དེ་ཇི་ལྟ་བུར། །ཡོད་ཅེས་རྣལ་འབྱོར་བས་འདིའི་ཡོད་མི་རྙེད། །དེས་དེ་ཉིད་ལའང་བདེ་བླག་འཇུག་འགྱུར་བས། །འདིར་དེའི་གྲུབ་པ་དེ་བཞིན་འདོད་པར་བྱ། །ཞེས་ཤིང་རྟའི་དཔྱད་པ་དེ་འདྲ་བ་དེས་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རང་བཞིན་མེད་པའི་དོན་གྱི་གཏིང་མྱུར་དུ་དཔོག་པར་གསུངས་པས་འདི་ནི་ཤིན་ཏུ་གནད་ཆེ་བར་སྣང་ངོ་། །འདི་ལྟར་ཡིན་ཚུལ་རྣམ་པར་དཔྱོད་པའི་རྣལ་འབྱོར་བས་གལ་ཏེ་ཤིང་རྟ་ཞེས་བྱ་བ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡོད་ན་ནི་ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་གཅིག་དང་ཐ་དད་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པ་བདུན་པོ་དེའི་སྒོ་ནས་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་འཚོལ་བའི་རིགས་པས་བཙལ་བ་ན། བདུན་པོ་དེ་དག་གང་ཅང་ཞིག་ཏུ་རྙེད་པར་འགྱུར་ན་དེ་

རིག་གང་དུ་ཡང་མི་རྙེད་དོ། །དེ་ལྟར་མ་རྙེད་ཀྱང་ཤིང་རྟའི་ཐ་སྙད་བསྙོན་མི་ནུས་པར་སྣང་བ་ན། ཤིང་རྟ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མ་རིག་པའི་མིང་ཐོག་གིས་བློའི་མིག་ཉམས་པར་བྱས་པ་དག་ཁོ་ནས་བཏགས་པ་ཡིན་གྱི། རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་ངེས་པ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་ཞིང་། རྣལ་འབྱོར་བ་དེ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་བདེ་བླག་ཏུ་འཇུག་པར་འགྱུར་རོ། །དེས་དེ་ཉིད་ལའང་ཞེས་པའི་འང་གི་སྒྲས་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཉམས་པར་ཡང་མི་འགྱུར་བར་སྟོན་པའོ། །ཤིང་རྟ་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་པ་འགོག་པའི་མཐའ་གཅོད་ལུགས་ནི་རྣམ་པ་བདུན་དུ་བརྟག་པ་བྱེད་པ་འདི་རྣམ་པ་གསལ་ཞིང་འགོག་པའི་རིགས་པ་ཡང་ཆེས་གསལ་བས་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་ཤིང་རྟ་རང་བཞིན་མེད་པ་རྟོགས་པར་སླ་བ་ཡིན་ནོ། །མདོར་ན་ཤིང་རྟ་ལ་བརྩམས་ནས་སྟོར་བཤད་པ་ལྟ་བུའི་རྣམ་གཞག་བྱས་པ་འདི་ལ་ཡོན་ཏན་གསུམ་ཡོད་དེ། ཆོས་རྣམས་ལ་རང་བཞིན་སྒྲོ་འདོགས་པའི་རྟག་ལྟ་དགག་སླ་བའི་ཡོན་ཏན་དང་། རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་རྟེན་འབྲེལ་མི་འཐད་སྙམ་པའི་ཆད་ལྟ་དགག་སླ་བའི་ཡོན་ཏན་དང་། ཡོན་ཏན་དེ་གཉིས་དགོད་ཚུལ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞིག་བྱས་པས་འགྲུབ་པའི་རྣལ་འབྱོར་བས་ཉེ་བར་བརྟག་པའི་རིམ་པའོ། །དང་པོ་ནི། གཅིག་ཐ་དད་ཙམ་འགོག་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་པ་འགོག་ཚུལ་ཤིན་ཏུ་བསྡུས་ན་རྟོགས་པར་དཀའ་ལ། ཧ་ཅང་མང་ན་ཚེགས་སུ་འགྱུར་བས་རྣམ་པ་བདུན་གྱིས་དཔྱོད་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་འཚམ་པའོ། །གཉིས་པ་ནི། དང་པོར་འགོག་པའི་དུས་ན་དགག་བྱ་ལ་ཁྱད་པར་སྦྱར་ཏེ་བཀག་པས། དེའི་སྒོ་ནས་རང་བཞིན་ཡོད་པ་ཁེགས་ཀྱང་ཐ་སྙད་དུ་བྱ་བྱེད་ཡོད་པ་ལ་མི་གནོད་པའོ། །གསུམ་པ་ནི། ཁྱབ་བྱ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་ན་ཁྱབ་བྱེད་གཅིག་ཐ་དད་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པ་བདུན་ལས་མི་འདའ་བའི་ངེས་པ་དྲངས་ནས་དེ་ནས་དེ་དག་རེ་རེ་ལ་གནོད་བྱེད་བསྟན་པ་ན། བདུན་པོ་དེ་དག་གང་ལ་ཡང་གནོད་པ་འབབ་པར་མཐོང་བ་ན། ཁྱབ་བྱེད་ཁེགས་པས་ཁྱབ་བྱ་ཡང་ཁེགས་པ་ཐོག་མར་

བྱས་ནས་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་ཐག་ཆོད་ཀྱི་ངེས་པ་མང་དུ་དྲང་། དེའི་རྗེས་སུ་དེ་ལྟར་རང་བཞིན་མེད་ཀྱང་ཤིང་རྟའི་ཐ་སྙད་བསྙོན་མི་ནུས་པར་མཐོང་བ་ན། མེ་མདོ་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པའི་སྒྱུ་མ་མཁན་གྱིས་བྱས་པའི་ཤིང་རྟ་ལ་སོགས་པའི་སྒྱུ་མ་འདི་ནི་ཤིན་ཏུ་ཡ······མཚན་ཏེ། འདི་ལྟར་རང་རང་གི་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལས་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མ་འཆོལ་བར་འབྱུང་ལ། རང་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡང་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པའི་ཕྱིར་སྙམ་དུ་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་དོན་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པ་ལ་ངེས་པ་རྙེད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །བཞི་བརྒྱ་བའི་འགྲེལ་བ་ལས་ཀྱང་། བུམ་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་རང་གི་རྒྱུ་ལས་དེ་ཉིད་དང་གཞན་དུ་རྣམ་པ་ལྔར་དཔྱད་པ་ན་ཡོད་པ་མ་ཡིན་མོད། དེ་ལྟ་ན་ཡང་བརྟེན་ནས་བཏགས་པས་སྦྲང་རྩི་དང་ཆུ་དང་འོ་མ་འཛིན་པ་དང་འཆུ་བ་ལ་སོགས་པའི་བྱ་བ་ལ་ཉུང་······བར་འགྱུར་བ་འདི་ཅི་ངོ་མི་མཚར་བ་ཞིག་གམ། ཞེས་དང་། གང་ཞིག་རང་བཞིན་མེད་ལ་དམིགས་པ་ཡང་ཡིན་པ་དེ་ནི་མགལ་མེའི་འཁོར་ལོ་ལྟར་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་བ་ཡིན······ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ།།

གཉིས་པ་དོན་ལ་སྦྱར་བ་ལ་གཉིས། རང་བཞིན་མེད་པའི་ཚུལ་དོན་ལ་སྦྱར་བ་དང་། མིང་གི་ཁྱད་པར་གྱི་སྒོ་ནས་གྲུབ་ཚུལ་དོན་ལ་སྦྱར་བའོ། །དང་པོ་ལ་བཞི། བདག་ཕུང་པོ་དང་གཅིག་པའི་ཕྱོགས་དགག་པ་དང་། བདག་ཕུང་པོ་དང་ཐ་དད་པའི་ཕྱོགས་དགག་པ་དང་། དེས་ཕྱོགས་ལྷག་མ་རྣམས་ཀྱང་ཁེགས་པར་འགྱུར་བ་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་གང་ཟག་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་འཆར་བའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། ཕྱིར་ཆོས་དེ་རྣ་བཅས་སུ་བློས་ཡོངས་སུ་བཅད་པ་ན་རྣ་མེད་ཡིན་པ་རྣམ་པར་གཅོད་ལ། རྣ་མེད་དུ་ཡོངས་སུ་བཅད་ན་ཡང་རྣ་བཅས་རྣམ་པར་གཅོད་པར་འདུག་རྟེན་ན་མཐོང་ངོ་། །དེས་ཕྱིར་གཅིག་དང་ཐ་དད་དམ་གཅིག་དང་དུ་མ་ལ་ཕུང་སུམ་སེལ་བ་ཡིན་ཏེ། རྣ་བཅས་རྣ་མེད་ནི་གཅིག་དང་དུ་

མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །སྤྱིར་གཅིག་དང་གཅིག་མིན་གཉིས་ཀྱི་ཁ་ཚོན་ཆོད་པ་ན་བྱེ་བྲག་ཏུ་
རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་གཅིག་དང་ཐ་དད་ལ་ཡང་ཁ་ཚོན་ཆོད་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟར་
ན་བདག་གམ་གང་ཟག་ལ་ཡང་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་ན་གཅིག···
དང་ཐ་དད་ལས་མི་འདའ་བས། ཅི་བདག་འདི་ཕུང་པོ་དང་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་གཅིག་ཡིན་
ནམ། ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་ཐ་དད་ཡིན་སྙམ་དུ་དཔྱད་པར་བྱའོ། །དེ་ལ་ཐོག་མར་བདག་
དང་ཕུང་པོ་གཉིས་རང་བཞིན་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་ན་གནོད་པ་ཅི་ཞིག་ཡོད་སྙམ་ན། རྣལ་འབྱོར་
པས་གཅིག་པའི་ཕྱོགས་ལ་གནོད་བྱེད་གང་ཡོད་པ་བཙལ་བར་བྱའོ། །འདི་ལ་སློབ་དཔོན་
སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱིས་གནོད་བྱེད་གསུམ་གསུངས་ཏེ། བདག་ཏུ་སྨྲ་བ་དོན་མེད་པ་དང་
བདག་མང་པོར་འགྱུར་བ་དང་སྐྱེ་འཇིག་ཅན་དུ་འགྱུར་བའོ། །དེ་ལ་དང་པོ་ནི་བདག་དང་
ཕུང་པོ་གཉིས་རང་བཞིན་གཅིག་ཏུ་འདོད་ན་བདག་ཁས་བླངས་པའི་དོན་མེད་དེ། ཕུང་
པོའི་རྣམ་གྲངས་ཙམ་དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་ཏེ། དཔེར་ན། ཟླ་བ་དང་རི་བོང་ཅན་བཞིན་
ནོ། །འདི་ནི་རྩ་ཤེར་ཡང་གསུངས་ཏེ། རབ་བྱེད་ཉེར་བདུན་པ་ལས། ཉེ་བར་ལེན་པ་
མ་གཏོགས་པའི། །བདག་ཡོད་མ་ཡིན་བྱས་པའི་ཚེ། །ཉེ་བར་ལེན་ཉིད་བདག་ཡིན་
ན། །ཁྱོད་ཀྱི་བདག་ནི་མེད་པ་ཡིན། །ཞེས་སོ། །གཉིས་པ་ནི། བདག་ཕུང་པོ་
རྣམས་དང་རང་བཞིན་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་ན་གང་ཟག་གཅིག་ལ་ཡང་ཕུང་པོ་དུ་མ་ཡོད་པ་བཞིན་
དུ་བདག་ཀྱང་མང་པོ་ཡོད་པར་འགྱུར་ལ། བདག་གཅིག་ལས་མེད་པ་བཞིན་དུ་ཕུང་པོ་
རྣམས་ཀྱང་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་བའི་སྐྱོན་ཡོད་དེ། འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། གལ་ཏེ་ཕུང་པོ་
བདག་ན་དེ་ཕྱིར་དེ། །མང་བས་བདག་དེ་དག་ཀྱང་མང་པོར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་
སོ། །གསུམ་པ་ནི། རབ་བྱེད་བཅོ་བརྒྱད་པ་ལས། གལ་ཏེ་ཕུང་པོ་བདག་ཡིན་ན། །
སྐྱེ་དང་འཇིག་པ་ཅན་དུ་འགྱུར། །ཞེས་དང་། རབ་བྱེད་ཉེར་བདུན་པ་ལས། ཉེ་བར་

ཞེན་ཉིད་བདག་མ་ཡིན། །དེ་འབྱུང་བ་དང་འཇིག་པ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། ཉེ་བར་ལེན་པ་ནི་འདིར་ཕུང་པོ་ལ་གོ་བར་བྱའོ། །

དེ་ལྟར་བདག་སྐད་ཅིག་གིས་སྐྱེ་བ་དང་འཇིག་པ་ཅན་དུ་འགྱུར་བ་འདོད་ན་སྐྱོན་ཅི····ཡོད་སྙམ་ན། འདི་ལ་འཇུག་པ་རྩ་འགྲེལ་དུ་སྐྱོན་གསུམ་གསུངས་ཏེ། སྐྱེ་བ་དྲན་པ་མི་འཐད་པ་དང་། ལས་བྱས་པ་ཆུད་ཟོས་པ་དང་། ལས་མ་བྱས་པ་དང་ཕྲད་པའི་སྐྱོན་ནོ། །དང་པོ་ནི། བདག་སྐད་ཅིག་གིས་སྐྱེ་བ་དང་འཇིག་ན་བདག་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་འཇིག་ཡིན་པས་བདག་སྔ་ཕྱི་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སོ་སོ་བར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟ་ན་དེའི་ཚེ་དེའི་དུས་ན་ང་རྒྱལ་པོ་ང་ལས་ནུ་ཞེས་བྱ་བར་གྱུར་ཏོ། །ཞེས་མི་གསུང་བར་འགྱུར་ཏེ། ང་ལས་ནུའི་བདག་དང་སྟོན་པའི་བདག་གཉིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་སོ་སོ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དཔེར་ན། ལྷས་བྱིན་གྱིས་སྐྱེ་བ་དྲན་པ་ན་ང་མཆོད་སྦྱིན་དུ་གྱུར་ཏོ་སྙམ་དུ་མི་དྲན་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་པར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གཞན་དུ་གྲུབ་ཀྱང་ཕར་སྟོང་བའི་དོན་དེ་ཕྱི་མས་དྲན་པ་མི་འགལ་ན་ལྷས་བྱིན་གྱིས་སྟོང་བ···མཆོད་སྦྱིན་གྱིས་དྲན་པ་མི་སྲིད་པ་ལ་མི་འདྲ་བའི་རྒྱུ་མཚན་བསྟན་དགོས་ན་དེ་ཡང་རྙེད་པ···མ་ཡིན་ནོ། །འདི་ནི་ས་སྐྱག་གཉིས་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་དུ་ཡང་འདོད་ལ། རྒྱུ་འབྲས་སུ་ཡང་གཞན་དག་འདོད་པ་ལ་དེ་འདྲ་བ་ལ་རྒྱུ་འབྲས་ཅང་ན་མེ་ལྕེ་ལས་ཀྱང་མུན་པ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བའི་གཞན་སྐྱེ་འགོག་པའི་རིགས་པ་དང་འདྲ་སྟེ། ཐ་དད་པ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་འདོད་པ་ལ་དེ་ལྟར་འགོ་སྐྱོམས་བྱེད་པ་མིན་ནོ། །འོ་ན་སྟོན་པ་དང་ང་ལས་ནུ་གཉིས་མདོ་དེས་གཅིག་ཏུ་སྟོན་ནམ་སྙམ་ན། བཀའ་འདིས་ནི་རྒྱུད་གཞན་འགོག་པ་ཡིན་གྱི། གཅིག་ཏུ་སྟོན་པ་མིན་ནོ། །དེས་ན་མདོ་དེ་ལས། དེའི་ཚེ་ན་ཚེ་གེ་མོ་དེ་གཞན་ཞིག་ཡིན་སྙམ་ན་དེ་ལྟར་མི་ལྟ་སྟེ། ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་པར་སློབ་དཔོན་

ཟླ་བའི་ཞབས་བཞེད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་གསུངས་པའི་མདོ་ལ་འཁྲུལ་བ་ཁ་ཅིག་ན་རེ། སངས་རྒྱས་དང་དེ་རྣམས་ཀྱི་སྔོན་གྱི་སྐྱེ་བའི་སེམས་ཅན་རྣམས་གཅིག་ཡིན་ཏེ། མདོ་ལས་ངནི་སྔོན་ཚེ་འདིར་གྱུར་ཅེས་དེ་གཉིས་གཅིག་ཏུ་གསུངས་ལ། དེ་ཡང་འདུས་བྱས་ཡིན་ན་སྐད་ཅིག་གིས་འཇིག་པས་གཅིག་ཏུ་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་དེ་གཉིས་ཀ་རྟག་པའོ་ཞེས་སྨྲ་བ་ནི། སྔོན་གྱི་མཐའ་ལ་བརྟེན་པའི་ལྟ་བ་ངན་པ་བཞི་བཀའ་སྩལ་པའི་དང་པོ་ཡིན་ལ། དེ་འགོག་པ་ཡང་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་རབ་བྱེད་ཉེར་བདུན་པ་ལས། འདས་པའི་དུས་ན་བྱུང་གྱུར་ཅེས། །བྱ་བ་དེ་ནི་མི་འཐད་དོ། །སྔོན་ཚེ་རྣམས་སུ་གང་བྱུང་བ། །དེ་ཉིད་འདི་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། དེ་ལྟ་ཡིན་ན་འགྲོ་བ་གཅིག་ཀྱང་འགྲོ་བ་དྲུག་གར་འགྱུར་ཏེ། དེ་རྣམས་ཀྱིས་རིགས་དྲུག་ཏུ་རིམ་པ་བཞིན་དུ་ལུས་བླངས་པའི་ཕྱིར་དང་། ལྷ་སྤྱི་དེ་རྣམས་ཀུན་རྟག་པའི་གཅིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་ལྷ་སྤྱི་དེ་དག་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་སོ་སོ་བར་འདོད་པ་ལ་ཡང་དགག་པ་གསུངས་ཏེ། འདི་ཡང་བདག་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་ན་ལྷ་སྤྱི་དེ་རྣམས་ཡང་ན་རང་གི་ངོ་བོས་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་ལ། དེའི་ཚེ་རྟག་པར་འགྱུར་རོ། །ཡང་ན་རང་གི་ངོ་བོས་ཐ་དད་དུ་འགྱུར་ལ། དེའི་ཚེ་ཆད་པར་ལྟ་བར་འགྱུར་བས་མཁས་པས་ནི་བདག་ལ་རང་བཞིན་ཁས་བླང་བར་མི་བྱའོ། །ལས་བྱས་པ་རྒྱུད་ཟ་བའི་ཉེས་པ་ནི། བདག་སྐད་ཅིག་རེ་རེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་འཇིག་བྱེད་ན་བདག་སྔ་མས་བྱས་པའི་ལས་ཀྱི་འབྲས་བུ་བདག་ཕྱི་མས་ལོངས་སྤྱོད་པར་འདོད་ན་ནི་འོག་ཏུ་འགོག་པས་འདིར་ནི་ལས་སྔར་བསགས་པའི་འབྲས་བུ་སྨྱོང་བ་མེད་པར་འགྱུར་ཏེ། ལས་བྱེད་པ་པོའི་བདག་འབྲས་བུ་མ་སྨྱོང་བའི་གོང་དུ་ཞིག་པའི་ཕྱིར་དང་བདག་གཞན་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ཡང་ལྷ་སྤྱིའི་དངོས་པོ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གཞན་དུ་གྲུབ་པ་མེད་པས་ལྷ་མ་ལས་ངོ་བོ་ཐ་དད་པའི་ཕྱི་མའི་བདག་མེད་ལ། ལྷ་མས་ཀྱང་འབྲས་བུ་མ་སྨྱོང་ན་འབྲས་

ཐུ་སྟོང་བ་མེད་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །སྤྱད་གཅིག་ཡིན་པའི་ལན་ཀྱང་འོག་ཏུ་འགོག་པས་ན་ལས་བྱས་པ་ཆུད་ཟོས་པར་འགྱུར་བ་སྤོང་བར་མི་ནུས་སོ།།

ལས་མ་བྱས་པ་དང་ཕྲད་པའི་ཉེས་པ་ནི། གལ་ཏེ་ཕྱི་མའི་བདག་ཞིག་ཀྱང་བདག་གི་ལས་འབྲས་བུ་ལ་ལོངས་སྤྱོད་པས་བྱས་པ་ཆུད་ཟོས་པའི་སྐྱོན་མེད་དོ་སྙམ་ན། དེ་ལྟ་ན་ལས་དེའི་འབྲས་བུ་སྟོང་བའི་སྔར་གྱུར་པའི་ལས་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མ་བསགས་པའི་གང་ཟག་གཞན་… གྱིས། གང་ཟག་གཞན་གྱིས་བསགས་པའི་ལས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ལ་ལོངས་སྤྱོད་པར་འགྱུར་ཏེ། རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་གང་ཟག་གཞན་གྱིས་བསགས་པའི་འབྲས་བུ་ལ་དེ་དང་རང་གི་ངོ་… བོས་ཐ་དད་པའི་གང་ཟག་གཞན་གྱིས་ལོངས་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་འཇུག་པ་ལས། སྔ་ངན་འདས་སྟོན་སྐད་ཅིག་ཉིད་ལ་ནི། །སྐྱེ་འཇིག་བྱེད་པོ་མེད་པས་དེ་འབྲས་མེད། །གཞན་གྱིས་བསགས་པ་ལ་གཞན་གྱིས་ཟ་བར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་སོ། །འཇུག་པ་ལས། སྐྱོན་གཞན་གསུམ་ཡང་གསུངས་མོད་ཀྱང་། རང་སྡེ་ཁ་ནའི་འདོད་པ་འགོག་པར་སྣང་ཞིང་འདིར་ཐུན་མོང་དུ་འགོག་པར་འདོད་པས་མ་བཀོད་དོ། །རིགས་པ་དེ་གཉིས་ཀྱང་རབ་བྱེད་ཉེར་བདུན་པ་ལས། གལ་ཏེ་འདི་ནི་གཞན་འགྱུར་ན། །དེ་མེད་པར་ཡང་འབྱུང་བར་འགྱུར། །དེ་བཞིན་དེར་ནི་གནས་འགྱུར་ཞིང་། །དེར་མ་ཤི་བར་སྐྱེ་བར་འགྱུར། །ཆད་དང་ལས་རྣམས་ཆུད་ཟ་དང་། །གཞན་གྱིས་བྱས་པའི་ལས་རྣམས་ནི། །གཞན་གྱིས་སོ་སོར་སྤྱོང་བ་དང་། །དེ་ལ་སོགས་པར་ཐལ་བར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། ལས་ཆུད་ཟ་བ་སོགས་གཉིས་པོ་དེ་ཟླ་བ་གྲགས་པས་བཀོད་པའོ། །གལ་ཏེ་འདི་ནི་གཞན་འགྱུར་ན། །ཞེས་པ་ནི་སྔོན་གྱི་ཚེ་རབས་ཀྱི་དུས་ཀྱི་བདག་དང་ད་ལྟའི་བདག་གཉིས་རང་གི་ངོ་བོས་ཐ་དད་ན་ཞེས་པའོ། །དེ་ལྟ་ན་སྔ་མ་ལ་ཅི་ཡང་རག་མི་ལས་པས་ཕྱི་མ་དེ་ལ་བརྟེན་པ་མེད་པར་ཡང་འབྱུང་བ་དང་། ཐུམ་པ་བྱས་པའི་ཚེ་སྔ་མ་བུ་མི་འཇིག་པ་

ལྟར་བདག་ཕྱི་མ་སྐྱེས་པ་ན་སྔ་མ་མི་འཇིག་པར་གནས་པར་འགྱུར་བ་དང་། སྔར་མ་ཤི་བར་འདིར་སྐྱེ་བར་འགྱུར་ཞེས་པའི་དོན་ནོ། །གལ་ཏེ་སྐྱེ་བ་སྔ་ཕྱིའི་བདག་རྣམས་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་སོ་སོ་བ་ཡིན་ཡང་ལས་རྒྱུད་ཟློས་པ་དང་མ་བྱས་པ་དང་ཕྲད་པའི་སྐྱོན་མེད་དེ། རྒྱུད་གཅིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན། འདི་ཡང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སོ་སོར་མ་གྲུབ་པས་སྒྲུབ་དགོས་པ་དང་འདྲ་སྟེ། རང་གི་ངོ་བོས་ཐ་དད་ན་ནི་རྒྱུད་གཅིག་པ་ཡང་མི་འཐད་དེ། དཔེར་ན། བྱམས་པ་དང་ཉེར་སྦས་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡང་འཇུག་པ་ལས། དེ་ཉིད་དུ་རྒྱུད་ཡོད་ན་སྐྱོན་མེད་ན། །སྔར་རྣམ་དཔྱད་ཚེ་རྒྱུད་ལ་ཉེས་བཤད་ཟིན། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། སྔར་ཇི་ལྟར་དཔྱད་པ་ནི་དེ་ཉིད་ལས། བྱམས་པ་ཉེར་སྦས་ལ་བརྟེན་ཆོས་རྣམས་ནི། །གཞན་ཉིད་ཕྱིར་ན་རྒྱུད་གཅིག་གཏོགས་མིན་ཏེ། །གང་དག་རང་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སོ་སོ་བ། །དེ་དག་རྒྱུད་གཅིག་གཏོགས་པར་རིགས་མ་ཡིན། །ཞེས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སོ་སོ་བར་གྲུབ་ན་རྒྱུད་ཐ་དད་པ་གཉིས་བཞིན་དུ་རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་གཞག་ཏུ་མེད་པ་ཡིན་ནོ། །རབ་བྱེད་ཉེར་བདུན་པ་ལས་ཀྱང་། གལ་ཏེ་ལྷ་མི་གཞན་ཡིན་ན། །རྒྱུད་ནི་འཐད་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །མདོར་ན་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་གཞན་ཡིན་ན་ཡིན་ཚུལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་དུ་འདོད་དགོས་ལ། རིགས་པ་དེ་འདྲ་བས་ཞིབ་ཏུ་དཔྱད་པ་ན་ཡང་དཔྱད་བཟོད་པའི་དངོས་པོ་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་པས་རང་གི་ངོ་བོས་ཐ་དད་པའི་སྔ་མས་བསགས་པའི་ལས་ཕྱི་མས་སྤྱོད་ན། རྒྱུད་ཐ་དད་པ་ལ་ཡང་ཀུན་ནས་མཚུངས་པས་དབྱེ་བར་མི་ནུས་པ་འདི་ནི་འདི་འདྲའི་སྐབས་ཐམས་ཅད་དུ་ཤེས་པར་གྱིས་ཤིག འོ་ན་སྔ་དུས་ཀྱི་སྤྱོད་མཁན་དང་ཕྱི་དུས་ཀྱི་དྲན་མཁན་གཉིས་གཅིག་མ་ཡིན་པས་རང་གི་ལུགས་ལའང་རྒྱུད་ཐ་དད་པ་བཞིན་དུ་སྔར་སྤྱོད་པ་དྲན་པ་དང་སྔར་བསགས་པའི་ལས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ལ་ཕྱིས་ལོངས་སྤྱོད་པ་མི་འཐད་དོ་ཞེ་ན་སྐྱོན་མེད་དེ།

འདིར་ནི་རྒྱུད་གཅིག་ཡིན་པ་མི་འགལ་ལ། གཞན་གྱི་ལུགས་ལ་རྒྱུད་གཅིག་པ་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་རོ།།

དཔེར་ན། ཞོས་བཀང་བའི་སྣོད་ཁང་པ་ན་གནས་པའི་ཐོག་ཕྱ་ལས་བྱས་པའི་སྟེང་ན་གནས་པའི་ཕུག་རོན་སྐྱ་བོའི་རྐང་པ་ཞོའི་སྣོད་དུ་མ་ཞུགས་ཀྱང་དེའི་རྐང་རྗེས་དེར་དམིགས་པ་བཞིན་དུ། ཚེ་འདིའི་གང་ཟག་གིས་སྐྱེ་བ་སྔ་མའི་དུས་སུ་མ་ཕྱིན་ཀྱང་སྔར་གྱི་སྦྱོང་བ་རྣམས་འདིར་དྲན་པར་ཡང་མི་འགལ་ཏེ། བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས། རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་དག་དེ་ཉིད་དང་གཞན་ཉིད་དུ་རྟོག་པ་སྤངས་ཤིང་། རྒྱུའི་ཁྱད་པར་གྱིས་གསལ་བར་གྱུར་པ་འདུ་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུན་མི་རྟག་པ་ཁོ་ནར་ཡོད་ན་ནི། དེའི་ཉེ་བར་ལེན་པ་ཅན་བཏགས་པར་ཡོད་པའི་བདག་གིས་སྐྱེ་བ་རྗེས་སུ་དྲན་ནོ་ཞེས་བྱ་བར་རིགས་སོ། །དངོས་པོ་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པ་སྟེ། དེ་རྣམས་ལ་རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱུན་ཉེ་བར་ལྷགས་པ་ཡོད་པ་དང་། གཞན་དུ་འགྱུར་བ་ཉིད་མི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་དངོས་པོ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པའི་རྒྱུ་ཅན་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཡོངས་···སུ་བརྟག་པར་བྱའོ། །འདི་ལྟར་འདམ་བཞིན་དུ་ཞོའི་སྣོད་ཁང་པའི་ནང་ན་གནས་པ་དག་ལ་ཕྱ་ཐོག་ཆེས་མང་པོས་གཡོགས་པའི་སྟེང་ན་གནས་པའི་ཕུག་རོན་སྐྱ་བོའི་རྐང་རྗེས·········དམིགས་མོད་ཀྱི། དེའི་རྐང་པ་ཞུགས་པ་ནི་ཅི་ནས་ཀྱང་སྲིད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། རྒྱས་པར་འཇུག་པ་ལས་བཙལ་བར་བྱའོ།།

ད་ནི་དཀྲུས་མའི་དོན་བཤད་དེ། དེ་ལྟར་བདག་ཕུང་པོ་དང་གཅིག་ཏུ་འདོད་པ་ལ་རབ་བྱེད་ཉེར་བདུན་པ་ལས། ཉེ་བར་བླང་བ་ཇི་ལྟ་བུར། །ཉེ་བར་ལེན་པོ་ཡིན་པར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་འདི་ནི་གནོད་བྱེད་ཆེན་པོ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་གང་ཟག་འདིས་ལུས་འདི་བླངས་སོ་ཞེས་ཐ་སྙད་བྱེད་པས་ན་ཕུང་པོ་ནི་ཉེ་བར་བླང་བར་བྱ་བ་ཡིན་ལ།

བདག་ནི་དེ་ལེན་པ་པོའོ། །དེ་གཉིས་གཅིག་ཏུ་འདོད་ན་བྱ་བའི་ལས་དང་བྱེད་པ་པོ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་བས་གཅོད་པ་པོ་དང་གཅད་བྱ་དང་བུམ་པ་དང་རྫ་མཁན་དང་མེ······ དང་བུད་ཤིང་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱང་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་ཏེ། རབ་བྱེད་བཅུ་པ་ལས་ཀྱང་། བུད་ཤིང་གང་དེ་མེ་ཡིན་ན། །བྱེད་པ་པོ་དང་ལས་གཅིག་འགྱུར། །མེ་དང་ཤིང་གིས་བདག་དང་ནི། །ཉེ་བར་བླང་བའི་རིམ་པ་ཀུན། །བུམ་སྣམ་སོགས་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ། །མ་ལུས་པར་ནི་རྣམ་པར་བཤད། །ཅེས་དང་། འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། ལེན་པོ་རང་ཉེར་ལེན་གཅིག་རིགས་དངོས་མིན། །དེ་ལྟ་ན་ལས་བྱེད་པོ་གཅིག་ཉིད་འགྱུར། །ཞེས་སོ། །དེ་ལྟ་ན་བདག་ཕུང་པོ་དང་གཅིག་ཡིན་ན་བདག་ཏུ་ཁས་བླངས་པ་དོན་མེད་པ་དང་། བདག་མང་པོར་འགྱུར་བ་དང་བྱ་བ་དང་བྱེད་པ་པོ་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་བ་དང་ལས་བྱས་པ······ ཆུད་ཟོས་པ་དང་མ་བྱས་པ་དང་ཕྲད་པ་དང་སྐྱེ་བ་དྲན་པའི་ཚིག་གསུངས་བ་མི་འཐད་པ་སྐྱེ་······ རྡུག་ཡོད་པས་གཅིག་ཏུ་ཁས་བླང་བར་མི་བྱའོ།།

གཉིས་པ་ཐ་དད་པའི་ཕྱོགས་དགག་པ་ནི། ཅི་སྟེ་བདག་དང་ཕུང་པོ་གཉིས་རང་བཞིན་གཅིག་མ་ཡིན་མོད། རང་བཞིན་ཐ་དད་པར་འདོད་ན་སྐྱོན་ཅི་ཡོད་སྙམ་ན། འདི་ལ་རབ་བྱེད་བཅོ་བརྒྱད་པ་ལས། གལ་ཏེ་ཕུང་པོ་རྣམས་ལས་གཞན། །ཕུང་པོའི་མཚན་ཉིད་མེད་པར་འགྱུར། །ཞེས་པའི་སྐྱོན་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་བདག་ཕུང་པོ་ལས་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་ཐ་དད་པར་ཡོད་ན་ནི། ཕུང་པོའི་མཚན་ཉིད་སྐྱེ་འཇིག་གནས་པ་དང་མི་ལྡན་པར་འགྱུར་ཏེ། དཔེར་ན། རྟ་བ་ལང་ལས་གཞན་དུ་གྲུབ་པ་བ་ལང་གི་མཚན་ཉིད་དང་ལྡན་པ་མིན་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟ་ཡིན་མོད་སྙམ་ན། འོ་ན་དེ་བདག་ཏུ་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་གཞི་དང་བདག་ཏུ་འཛིན་པའི་ཡུལ་དུ་མེད་དེ། འདུས་མ་བྱས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དཔེར་ན། ནམ་མཁའི་མེ་ཏོག་གམ་སྒྲ་ངན་ལས་འདས་པ་བཞིན། ཞེས་གཞན་གྲགས་ཀྱི་

སྦྱོར་བ་བྱ་སྟེ། ཚིག་གསལ་ལས་གསུངས་སོ། །བདག་སྐྱེ་འཇིག་གི་མཚན་ཉིད་དང་མི་ལྡན་ན་རྟག་པར་འགྱུར་ལ། དེའི་ཚེ་རྟག་པ་འགྱུར་བ་མེད་པ་ལ་ཅི་ཡང་བྱར་མེད་པས་བདག་ཏུ་བཏགས་པ་དོན་མེད་པར་འགྱུར་ཏེ། འཇུག་ལྡོག་གང་ཡང་མི་རུང་བའི་ཕྱིར། ཞེས་སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་གསུང་ངོ་། །གཞན་ཡང་ཕུང་པོའི་མཚན་ཉིད་གཟུགས་སུ་རུང་བ་སོགས་ལས་རང་བཞིན་ཐ་དད་པར་ཡོད་ན་དེ་ལྟར་དུ་དམིགས་དགོས་ཏེ། དཔེར་ན། གཟུགས་དང་སེམས་ཐ་དད་དུ་དམིགས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལྟར་འཛིན་པ་ཡང་མེད་པས་བདག་དོན་གཞན་དུ་མེད་དེ། རབ་བྱེད་ཉེར་བདུན་པ་ལས། བདག་ནི་ཉེ་བར་ལེན་པ་ལས། །གཞན་དུ་འཐད་པ་ཉིད་མ་ཡིན། །གལ་ཏེ་གཞན་ན་ལེན་མེད་པར། །བཟུང་ཡོད་རིགས་ན་བཟུང་དུ་མེད། །ཅེས་དང་། འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། དེ་ཕྱིར་ཕུང་པོ་ལས་གཞན་བདག་མེད་དེ། །ཕུང་པོ་མ་གཏོགས་དེ་འཛིན་མ་གྲུབ་ཕྱིར། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེས་ན་མུ་སྟེགས་པ་རྣམས་ཕུང་པོ་ལས་དོན་གཞན་པའི་བདག་བློ་འདོགས་པ་ནི་བདག་མིང་ཙམ་དུ་མ་རྟོགས་ཤིང་། ཕུང་པོ་དང་གཅིག་ཡིན་པ་ཡང་མི་འཐད་པར་མཐོང་ནས་གྲུབ་མཐའི་དབང་གིས་བློ་འདོགས་པ་ཡིན་གྱི། དེ་དག་གི་རྒྱུད་ཀྱི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་རང་དགའ་བས་དེ་ལྟར་མཐོང་བ་མིན་ནོ། །དེ་ལྟ་བུའི་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བདག་ཕུང་པོ་ལས་རང་གི་ངོ་བོས་ཐ་དད་དུ་ཡོད་པ་ལ་གནོད་བྱེད་མཐོང་བའི་ངེས་པ……བརྟན་པོ་སྙེད་སྙེད་དུ་སྦྱང་བར་བྱ་སྟེ། གཅིག་པ་དང་ཐ་དད་པའི་ཕྱོགས་འདི་གཉིས་ལ་གནོད་བྱེད་ཀྱི་ངེས་པ་རྣམ་དག་མ་འདྲོངས་ན། གང་ཟག་རང་བཞིན་མེད་པར་ཐག་བཅད་ཀྱང་དམ་བཅའ་ཙམ་དུ་འགྲོ་བས་ལྟ་བ་རྣམ་དག་མི་རྙེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་གང་ཟག་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱད་པར་འདོད་ནས་གང་ཟག་དེ་ཁོ་ནར་ཡོད་ན་ཕུང་པོ་དང་གཅིག་ཐ་དད་ཀྱི་དཔྱད་པ་བྱས་ཏེ། གཅིག་ཏུ་འདོད་ན་གནོད་བྱེད་མཐར་གཏུགས་པ་མི

དང་བུད་ཤིང་ལ་སོགས་པའི་བྱེད་པ་པོ་དང་ལས་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་བ་འདི་འདྲ་བ་རྣམས་ཡིན་ལ། དེ་དག་གཅིག་ཏུ་འདོད་ན་ནི་འཇིག་རྟེན་གྱི་མཐོང་བའི་ཚད་མ་འདིས་དགག་དགོས་ཀྱི། རྒོལ་ཕྱི་རྒོལ་གཉིས་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་རྣམས་གནོད་བྱེད་དུ་མི་འགྱུར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཐ་དད་དུ་ཡོད་པ་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་ཡོད་ན་གཟུགས་དང་སེམས་བཞིན་དུ་སོ་སོར་མཐོང་དགོས་པ་ལས། དེ་ལྟར་མ་མཐོང་བས་ཞེས་ཤེས་པ་རང་དགའ་བས་མི་འཛིན་པའི་གནོད་བྱེད་འདི་སྟོན་གྱི། གྲུབ་མཐའ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་གནོད་བྱེད་དུ་མི་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་སུ་ཡང་གནོད་བྱེད་ཐམས་ཅད་མཐར་གཏུགས་པའི་རྩ་བ་ནི་རྒོལ་ཕྱི་རྒོལ་གྱི་རྒྱུད་ཀྱི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་གནོད་པ་མེད་པ་ལ་ཐུག·····པ་ཡིན་པས། དེ་ཉིད་སྐབས་སུ་འཇིག་རྟེན་གནོད་པ་མེད། །ཅེས་གསུངས་པ་ཡང་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་ཚད་མ་མིན་ཞེས་བཞེད་པ་ཡིན་གྱི། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་སྐབས་རྣམས་སུ་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་གནོད་པ་མེད་པ་རྣམས་གནོད་བྱེད་དུ་མི་བཞེད་པ་མིན་ཏེ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་སོ་སོའི་འདོད་པ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་རྣམས་གནོད་བྱེད་དུ་བསྟན་ས་མེད་ཅིང་། ལུང་ཡང་ཁས་ལེན་མི་ལེན་སྣ་ཚོགས་ཡོད་ལ། ཁས་ལེན་པ་རྣམས་ཀྱང་དྲང་ངེས་ལ་མི་མཐུན་པས་དེ་ཡང་རིགས་པས་སྒྲུབ་དགོས་ན་རིགས་པ་གཞན་ཅི་ཞིག་སྟོན། ཕ་རོལ་པོའི་ཁས་བླངས་ལ་འདི་ཁས་ལེན་ན་འདི་ཡང་ཁས་བླང་དགོས་སོ་ཞེས་པ་དང་། འདི་ཁས་མི་ལེན་ན་འདི་ཡང་ཁས་མ་ལེན་ཅིག་ཅེས་སྟོན་པ་ཡང་དེ་ལྟར་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན···གྱིས་རིགས་པ་མེད་པར་ཇི་ལྟར་ངེས་པར་བྱེད། དེས་ན་གནོད་བྱེད་དང་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་རྩ་བ་ཐམས་ཅད་མཐར་གཏུགས་པ་ན། རྒོལ་ཕྱི་རྒོལ་གྱི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་གནོད་པ་མེད་པ་ལ་ཐུག་ཅིང་། དེ་དང་འགལ་བ་ཁས་བླངས་ན་རང་གི་སྒོང་བས་གནོད་པར་མཐོང་ནས། དེ་ལས་མི་འདའ་བ་འདི་ནི་དབུ་ཚད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ལུགས་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་ནའང་ཐ་སྙད་

པའི་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱིས་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་འགྲུབ་པར་འགྱུར་བའི་སྐྱོན་མེད་དེ། སྒྲ་བྱས་པ་ཡིན་པ་མངོན་སུམ་གྱིས་ གྲུབ་ཀྱང་མི་རྟག་པ་མངོན་སུམ་གྱིས་གྲུབ་མི་དགོས་པ······ བཞིན་ཏེ། མདོར་ན་སྒྲུབ་བྱེད་དང་གནོད་བྱེད་ཀྱི་རྩ་བ་མཐར་གཏུགས་པ་མངོན་སུམ་ལ་ཐུག་ཀྱང་། རྩ་བའི་བསྒྲུབ་བྱ་མངོན་སུམ་གྱིས་གྲུབ་ག་ན་དགོས།།

གསུམ་པ་དེས་ཕྱོགས་ལྷག་མ་རྣམས་ཀྱང་ཁེགས་པར་འགྱུར་བ་ནི། རང་བཞིན་ཐ་དད་དུ་ཡོད་ན་འཁར་གཞོང་ན་ཞོ་ཡོད་པ་ལྟར། ཕུང་པོ་ལ་བདག་དང་བདག་ལ་ཕུང་པོ་བརྟེན་ནས་ཡོད་པའི་རྟེན་དང་བརྟེན་པའི་ཕྱོགས་གཉིས་ཡོད་པ་ལས། རང་བཞིན་གཞན་དུ་མེད་པས་རྟེན་དང་བརྟེན་པར་མེད་པ་ནི་ཤིང་རྟ་ལ་བཤད་པ་བཞིན་ནོ། །འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། ཕུང་པོར་བདག་ཡོད་མ་ཡིན་བདག་ལ་ཡང་། །ཕུང་པོ་དེ་རྣམས་ཡོད་མིན་གང་ཕྱིར་འདིར། །གཞན་ཉིད་ཡོད་ན་རྟོག་པ་འདིར་འགྱུར་ན། །གཞན་ཉིད་དེ་མེད་དེ་ཕྱིར་འདི་རྟོག་པའོ། །ཞེས་སོ། །བདག་དང་ཕུང་པོ་ལྡན་པའི་ཕྱོགས་ཀྱང་ཤིང་རྟ་ལ་བཤད་པ་དང་འདྲ་བས་དེ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ཉིད་ལས། བདག་ནི་གཟུགས་ལྡན་མི་འདོད་གང་ཕྱིར་བདག །ཡོད་མིན་དེ་ཕྱིར་ལྡན་དོན་སྦྱོར་བ་མེད། །གཞན་ན་གནག་ལྡན་གཞན་མིན་གཟུགས་ལྡན་ན། །བདག་ནི་གཟུགས་ལས་དེ་ཉིད་གཞན་ཉིད་མེད། ། ཅེས་སོ། །གནག་ལྡན་ནི་ལྷས་བྱིན་བ་ལང་དང་ལྡན་པ་ལྟ་བུའོ། །གཟུགས་ལྡན་ནི་ལྷས་བྱིན་གཟུགས་དང་ལྡན་པ་ལྟ་བུའོ། །འོ་ན་ཕུང་པོ་འདུས་པ་ཙམ་བདག་ཡིན་ནམ་སྙམ་ན་དེ་ཡང་མི་རིགས་ཏེ། ཕུང་པོ་ལྔ་ལ་བརྟེན་ནས་བདག་ཏུ་འདོགས་པར་གསུངས་པས་ན། གདགས་གཞི་བཏགས་ཆོས་སུ་མི་འཐད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ཡང་འཇུག་པ་ལས། མདོ་ལས་ཕུང་པོ་བརྟེན་ནས་ཡིན་གསུངས་པ། །དེ་ཕྱིར་ཕུང་པོ་འདུས་ཙམ་བདག་མ་ཡིན། །ཞེས་སོ། །གཞན་ཡང་ཕུང་པོ་ཚོགས་ཙམ་བདག་ཡིན་ན་ལས་དང་བྱེད་པ་པོ

གཅིག་ཏུ་འགྱུར་པའི་སྐྱོན། འཇུག་པ་རྩ་འགྲེལ་དུ་གསུངས་ཏེ། ཕུང་པོ་རེ་རེ་ནས་བདག་གི་ཉེ་བར་བླང་བྱར་འདོད་པས་ནི་ཕུང་པོ་ལྔ་ཁ་ཉེ་བར་བླང་བར་བྱ་བར་འདོད་དགོས་ལ། དེ་ལྟ་ན་ཕུང་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཚོགས་པ་ཡང་ཉེ་བར་བླང་བྱར་འགྱུར་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། ། ཚོགས་པ་བདག་གི་གདགས་གཞི་ཡིན་གྱི། བདག་མ་ཡིན་པར་གསུངས་པ་འདིས་ཕུང་པོའི་རྒྱུན་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་འདོད་དགོས་པར་གསལ་ལོ། །གལ་ཏེ་དེ་དག་བདག་ཡ་ཡིན་ཡང་། དཔེར་ན། ཤིང་རྟའི་འཕང་ལོ་དང་སྲོག་ཤིང་ལ་སོགས་པ་རྣམས་བསྒྲིགས་པའི་ཚེ་དབྱིབས་ཁྱད་པར་བ་རྙེད་པ་ན་ཤིང་རྟར་འཇོག་པ་བཞིན་དུ། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཚོགས་པའི་དབྱིབས་ཁྱད་པར་བ་ལ་བདག་ཏུ་འཇོག་གོ་སྙམ་ན། འོ་ན་དབྱིབས་ནི་གཟུགས་ཅན་ཁོ་ན་ལ་ཡོད་པས་ན། སེམས་ལ་སོགས་པ་ལ་བདག་གཞག་ཏུ་མེད་པར་འགྱུར་ཏེ། འཇུག་པ་ལས། དབྱིབས་ཞེ་ན་དེ་གཟུགས་ཅན་ལ་ཡོད་ཕྱིར། །ཁྱོད་ལ་དེ་དག་ཉིད་བདག་ཅེས་འགྱུར་གྱི། །སེམས་སོགས་ཚོགས་ནི་བདག་ཉིད་འགྱུར་མིན་ཏེ། །གང་ཕྱིར་དེ་དག་ལ་དབྱིབས་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་སོ། །དེས་ན་ཤིང་རྟ་རང་བཞིན་རྣམ་པ་བདུན་པོ་དེ་གང་དུ་ཡང་མེད་པ་དང་། དེ་ལྟ་ནའང་རང་གི་ཡན་ལག་ལ་བརྟེན་ནས་འདོགས་པ་ལྟར་བདག་ཀྱང་ཕུང་པོ་དང་གཅིག་དང་ཐ་དད་ལ་སོགས་པའི་རང་བཞིན་བདུན་པོ་གང་དུ་ཡང་མེད་པ་དང་། འོན་ཀྱང་ཕུང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་འདོགས་པ་གཉིས་འདྲ་བའི་ཕྱིར། དེ་གཉིས་དཔེ་དོན་དུ་མཛད་ནས་མདོར་གསུངས་པ་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ།།

བཞི་པ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་གང་ཟག་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་འཆར་བའི་ཚུལ་ནི། སྒྱུ་མའི་དོན་ལ་གཉིས་གསུངས་ཏེ། དོན་དམ་བདེན་པ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་ཡོད་པ་ཙམ་དུ་གྲུབ་ཀྱང་བདེན་པ་ཁེགས་པ་ལ་བྱས་པ་དང་། གཟུགས་སོགས་ལ་སྒྱུ་མར་གསུངས་པ་རང་གི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་བཞིན་དུ་གཟུགས་སོགས་སུ་སྣང་བའི་སྣང་བ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་གཉིས……

ལས། འདིར་ནི་ཕྱི་མ་སྟེ། དེ་ཡང་ཕྱི་མ་ལ་སྔ་མའི་སྒྱུ་མའི་དོན་ཡང་ཡོད་ལ། སྔ་མ་ལ་ཕྱི་མའི་སྒྱུ་མའི་དོན་ཡོད་པའི་ངེས་པ་མེད་དོ། །ཕྱི་མ་དེའི་འགྲུབ་ལུགས་ནི་སྣང་བ་འཛིན་པ་དང་སྟོང་པ་ངེས་པའི་བློ་གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས་འགྲུབ་སྟེ། དཔེར་ན། སྒྱུ་མའི་རྟ་གླང་སྣང་བ་མིག་གི་ཤེས་པས་མཐོང་བ་དང་སྣང་བ་ལྟར་གྱི་རྟ་གླང་མེད་པར་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་པས……ངེས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རྟ་གླང་དུ་སྣང་བ་དེ་སྒྱུ་མའམ་བརྫུན་པའི་སྣང་བར་ངེས་པ་སྐྱེ་བ་དེ……བཞིན་དུ། གང་ཟག་ལ་སོགས་པ་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ལ་བསྙོན་དུ་མེད་པར་སྣང་བ་དང་། དེ་ཉིད་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་ངེས་པ་གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས་གང་ཟག་དེ་སྒྱུ་མའམ་བརྫུན་པའི་སྣང་བར་ངེས་པ་སྐྱེ་བ་ཡིན་ནོ། །འདི་ལ་སྣང་བ་ཡོད་པར་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་མི་འགྲུབ་ལ། རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མས་མི་འགྲུབ་པས་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་འཚོལ་བའི་རིགས་པའི་ཤེས་པ་དང་གཟུགས་སོགས་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་ཐ་སྙད་པའི་བློ་གཉིས་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་དེ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་གཟུགས་སོགས་སྒྱུ་མ་བཞིན་དུ་འཆར་དུ་མ་འདོད་ན་དེ་དག་འཛིན་པའི་ཐ་སྙད་པའི་བློ་ངང་གིས་ཡོད་པས་དེ་སྐྱེད་པའི་ཐབས་ལ་འབད་མི་དགོས་པས། དེ་རྣམས་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་མང་དུ་དཔྱད་ནས་རང་བཞིན་ཁེགས་པ་ལ་ངེས་པ་དྲག་པོ……བསྐྱེད་ནས། དེ་ནས་སྣང་བ་ཤར་བ་ལ་བལྟས་ན་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་འཆར་བ་ཡིན་གྱི། སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་སྟོང་པ་སོགས་སུ་གཏན་ལ་འབེབས་ཚུལ་མེད་དོ།།

རིགས་པའི་ཤེས་པས་ཆོས་ཅན་སྣང་བ་ལ་སྐྱེ་འགག་སོགས་ཀྱི་རང་བཞིན་རྣམ་པར……བཅད་པ་ཙམ་གྱི་སྟོང་པ་ལ་ནམ་མཁའ་ལྟ་བུའི་སྟོང་ཉིད་དང་། དེ་ནས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་ཡང་རང་བཞིན་དུ་སྣང་བའི་གཟུགས་སོགས་ཀྱི་སྣང་བ་འཆར་བ་ལ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་སྟོང་……ཉིད་ཅེས་སྔོན་གྱི་མཁས་པ་རྣམས་གསུང་ངོ་། །དེ་བཞིན་དུ་ཕྱག་སྐོར་བ་བཟླས་བརྗོད་

སོགས་ཀྱི་སྤྱོད་ཕྱོགས་ལ་འཇུག་པ་ན་ཡང་། སྔོན་དུ་དེ་དག་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དཔྱོད་
པའི་རིགས་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་ནས་རང་བཞིན་དགག་ལ། དེའི་ངེས་པའི་རྗེས་ཟིན་པར་
བྱས་ནས་དེ་དག་ལ་ཞུགས་པས་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་འཆར་བ་ལ་བསླབ་སྟེ་དེའི་ངང་ནས་དེ་དག······
བྱའོ། །འདིའི་གནད་ཤེས་ན་མཉམ་གཞག་ཏུ་ནམ་མཁའ་ལྟ་བུའི་སྟོང་ཉིད་བསྒོམས་པས།
དེའི་སྟོབས་ཀྱིས་རྗེས་ཐོབ་ཏུ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་སྟོང་ཉིད་འཆར་བའི་ཚུལ་རྣམས་ལེགས་པར་ཤེས་
པར་འགྱུར་རོ། །འདི་ལ་ཡང་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་དུ་དགག་བྱའི་ཚད་ལེགས་པར་མ་ཟིན་
པར་གཅིག་ཐ་དད་སོགས་ལ་རིགས་པས་བརྟགས་པ་ན། དེ་དག་ལ་གནོད་པ་མཐོང་བའི་
ཚེ་གང་ཟག་ལ་སོགས་པ་ནི་ཡེ་མི་འདུག་གོ་སྙམ་པ་དང་། གང་ཟག་ལ་སོགས་པའི་དངོས་
པོ་རྣམས་རི་བོང་གི་རྭ་ལ་སོགས་པ་ལྟར་དོན་བྱེད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་སྟོང་པའི་དངོས་པོ······
མེད་པའོ་སྙམ་པ་བྱུང་ན་ནི་ཆད་ལྟ་ཆེན་པོ་ཡིན་པས་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བའི་གོལ་སར་ཤེས······
པར་བྱ་སྟེ། དེ་ལྟ་ཡིན་ན་ཇི་ལྟ་བུར། །སྲིད་པ་སྒྱུ་མ་འདྲ་མ་ཡིན། །ཞེས་པའི་བཞི་
བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པར། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་པར་འབྱུང་བ་ནི་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་མཐོང་བ་ན་སྒྱུ་མ་
བྱས་པ་ལྟ་བུར་འགྱུར་གྱི། མོ་གཤམ་གྱི་བུ་ལྟ་བུ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་རྣམ་པར་དཔྱད་
པ་འདིས་སྐྱེ་བ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་བཀག་པ་ལས། འདུས་བྱས་སྐྱེ་བ་མེད་པར་བསྟན་
པར་འདོད་ན་ནི་དེའི་ཚེ་དེ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་ཉིད་དུ་མི་འགྱུར་གྱི། མོ་གཤམ་གྱི་བུ་ལ་སོགས་པ་
དག་གིས་ཉེ་བར་གཞལ་བར་འགྱུར་བ་ཞིག་ན། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་པར་འབྱུང་བ་མེད་པར་
ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་འཇིགས་པས་དེ་དག་དང་བསྟུན་པར་མི་བྱེད་ཀྱི། དེ་དང་མི་འགལ་
བ་སྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པ་དག་དང་ནི་བྱེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པས་སོ། །དེས་ན་རང་བཞིན་
ཡོད་མེད་འཚོལ་བའི་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་སྒྱུ་མ་ཙམ་གྱི་དོན་ཡོད་པར་བཟུང་ནའང་སྐྱོན་ཡིན་གྱི།
རིགས་པ་དེས་རྣམ་པར་དཔྱད་ནས་རང་བཞིན་ཁེགས་པའི་ཤུལ་དུ་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་སྒྱུ་མ་

ཙམ་གྱི་དོན་ཉིད་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ནི་ངེས་པར་སྐྱེ་དགོས་པས་སྐྱོན་མིན་ཏེ། བཞི་བརྒྱ་
པའི་འགྲེལ་པ་ལས། དེའི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་ཡོངས་སུ་དཔྱད་པ་ན། དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རང་
བཞིན་འགྲུབ་པར་མི་འགྱུར་བས་སོ་སོ་ནས་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་དེ་ཉིད་ལྷག་མར···
ལུས་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་སྒྱུ་མའི་དོན་ལྷག་མར་ལུས་དགོས་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་
རོ། །འདི་ཡང་སྒྱུ་མ་དེའི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཁེགས་པ་ན། རིགས་པ་
དེའི་འདུ་བྱེད་ཇི་སྲིད་མ་ཉམས་པ་དེ་སྲིད་དུ་རིགས་པས་འཐད་མི་འཐད་དཔྱད་ནས་སྒྱུ་མ····
ལ་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འཛིན་པ་མི་སྐྱེ་ཡང་། སྒྱུ་མ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་དེར་བདེན་སྟམ་
པ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་སྣང་བ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་བདེན་སྟམ་ན་རིགས་པས་དགག·······
དགོས་པའི་འཛིན་པ་སྐྱོན་ཅན་ཡིན་གྱི། དེ་དག་མེད་པའི་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་དོན་ཡོད་པར་
འཛིན་པ་ལ་ཡང་སྒྱུ་འཛིན་གྱི་མཚན་ཞེན་ཡོད་པས་འདོར་དགོས་སོ་སྙམ་དུ་འཛིན་པ་ནི་ཡེ····
མི་ཉན་ཏེ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་ངེས་པ་ཐམས་ཅད་བྱར་མེད་པའི་སྐྱོན་ཆེན་
པོར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་ཏེ་སྔར་མང་དུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །འདི་ཡང་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་དོན་ཡོད་པ་
དང་བདེན་པར་ཡོད་པ་གཉིས་མ་ཕྱེད་པ་ཡིན་པར་གདོན་མི་ཟའོ། །གཞན་ཡང་ཡུལ་
དཔྱད་དེ་རིགས་པས་གཞིལ་བ་ན་མི་འདུག་སྙམ་པ་དང་བོར་འབྱུང་ཞིང་། དེ་ནས་དཔྱོད་
མཁན་ལ་ཡང་དེ་དང་འདྲ་བར་མཐོང་ནས་མེད་པར་ངེས་མཁན་ཡང་ཡོད་པ་མིན་པས་གང··
ལ་ཡང་འདི་ཡིན་འདི་མ་ཡིན་གྱི་ངེས་པ་བྱ་ས་མེད་པར་སོང་ནས་སྣང་བ་བན་བུན་དུ་སོང·····
བའི་སྣང་བ་འཆར་བ་ཡང་། རང་བཞིན་ཡོད་མེད་དང་ཡོད་མེད་ཙམ་མ་ཕྱེད་པར་རིགས་
པས་ཐམས་ཅད་བཀག་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་ཡིན་པས་དེ་འདྲའི་སྟོང་པ་ཡང་རྟེན་འབྲེལ··
བཤིག་པའི་སྟོང་པ་ཡིན་ལ། དེས་ན་དེ་རྟོགས་པས་དྲངས་པའི་སྣང་བ་བན་བུན་དུ་ཤར་བ་
ཡང་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་དོན་གཏན་མིན་ནོ། །དེས་ན་རིགས་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ན། གང

ཟག་ལ་སོགས་པ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་ཡུལ་སྟེང་དུ་སྟོད་ཚུལ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མི་འདུག… གོ་སླམ་པ་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྣང་བ་འདི་རྣམས་ཀྱང་བན་བུན་དུ་འཆར་བ་ཙམ་དཀའ་བ་མིན་གྱི། དེ་འདྲ་དེ་དབུ་མའི་གྲུབ་མཐའ་ལ་སོས་ཤིང་རང་བཞིན་མེད་པའི་ཚུལ་སྟོན་པའི་ཆོས་ཐན་ཐུན་ཐོས་པ་ཐམས་ཅད་ལ་འོང་ཡང་། དཀའ་ས་ནི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མ་ལུས་པར་ཁེགས་པ་དང་རང་བཞིན་མེད་པའི་གང་ཟག་ལ་སོགས་པ་དེ… ཉིད་ལས་གསོག་པ་པོ་དང་འབྲས་བུ་སྤྱོད་པ་པོ་ལ་སོགས་པར་འཇོག་པ་ལ་ངེས་པ་གཏིང… ནས་འདྲོངས་ཏེ། དེ་རྣམས་སུ་འཇོག་ཐུབ་པའི་གཉིས་ཚོགས་དེ་སྲིད་མཐའ་ཙམ་དུ་སོང་བས་དབུ་མའི་ལྟ་བ་ཤིན་ཏུ་རྙེད་དཀའ་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་འདྲ་ཞིག་མ་རྙེད་ན་ལྟ་བའི་ངེས་པ་ཆེ་བ་ཙམ་དུ་སྤྱོད་ཕྱོགས་ལ་ངེས་པ་ཆུང་དུ་འགྲོ་ལ། སྤྱོད་ཕྱོགས་ལ་ངེས་པ་ཇི་ལྟར་ཆེ་བ་ཙམ་དུ་ལྟ་བའི་ངེས་པ་ཆུང་དུ་འགྲོ་བར་གདོན་མི་ཟ་བས་གཉིས་ཀ་ལ་སྟོབས་མཚུངས་སུ… ངེས་པ་ཆེན་པོ་སྐྱེ་བའི་ཐབས་མེད་དོ། །དེའི་ཕྱིར་ངེས་པར་ཡང་ན་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པར་འཛིན་པའི་བློ་འདོགས་དང་རྟག་ལྟ་དང་དངོས་པོ་ཡོད་པར་ལྟ་བའི་མཐར་ལྷུང་ལ། ཡང་ན་དངོས་པོ་རྣམས་དོན་བྱེད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་སྟོང་པར་འཛིན་པའི་སྐུར་འདེབས་དང… ཆད་ལྟ་དང་དངོས་པོ་མེད་པར་ལྟ་བའི་མཐར་ལྷུང་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལས། དེའི་ཚེ་ཞིག་མེད་སྟོབས་བཅུ་ལྡན་པ་ཡི། །རྒྱལ་བ་དེ་ནི་ཏིང་འཛིན་མཆོག་འདི་འཆད། །སྲིད་པའི་འགྲོ་བ་རྨི་ལམ་ལྟ་བུ་སྟེ། །འདི་ལ་མི་སྐྱེ་སུ་ཡང་འཆི་བ་མེད། །
སེམས་ཅན་མི་དང་སྲོག་ཀྱང་མི་རྙེད་དེ། །ཆོས་འདི་རྣམས་ནི་དབུ་བ་ཆུ་ཤིང་འདྲ། །
སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་ནམ་མཁའི་གློག་འདྲ་སྟེ། །ཆུ་ཡི་ཟླ་བ་འདྲ་ཞིང་སྨིག་རྒྱུ་བཞིན། །མི་འགའ་འཇིག་རྟེན་འདིར་ཡང་ཤི་ནས་ནི། །འཇིག་རྟེན་གཞན་དུ་འཕོ་ཞིང་འགྲོ་མེད་ཀྱང་། །
ལས་བྱས་རྣམས་ནི་ནམ་ཡང་ཆུད་མི་ཟ། །འཁོར་བ་ན་ཡང་དཀར་ནག་འབྲས་བུ་སྨིན། །

རྟག་པར་མ་ཡིན་ཆད་པར་མི་འགྱུར་ཏེ། །ལས་བསགས་མེད་ཅིང་གནས་པ་དག་ཀྱང་མེད། ། དེ་ཡང་བྱས་ནས་རེག་པར་མི་འགྱུར་མིན། །གཞན་གྱིས་བྱས་པ་ཚོར་བར་འགྱུར་བའང་མེད། །ཅེས་སྐྱེ་བ་དང་འཆི་འཕོ་བའི་གང་ཟག་རིགས་པས་མི་རྙེད་ཀྱང་ཆོས་རྣམས་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་ལ་དཀར་ནག་གི་འབྲས་བུ་རྣམས་འབྱུང་བས། ལས་བྱས་ནས་འབྲས་བུ་རེག་པ་སྟེ་སྟོང་བར་མི་འགྱུར་བ་མིན་ལ། གཞན་གྱིས་བྱས་པའི་ལས་ཀྱི་འབྲས་བུ་གང་ཟག་གཞན་གྱིས་ཚོར་བའམ་སྟོང་བའི་མ་བྱས་པ་དང་ཕྲད་པ་མེད་པར་གསུངས་པ་ལྟ་བུའི་ངེས་པ་རྙེད···པར་བྱའོ། །ངེས་པ་དེ་འཚོལ་ལུགས་ནི་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་རིགས་པའི་དགག་བྱའི་སྤྱི་ཤེགས་པར་འཆར་དུ་གཞུག་ལ། རང་རྒྱུད་ཀྱི་མ་རིག་པས་རང་བཞིན་ཇི་ལྟར་སྒྲོ་བཏགས་པ་རྣམས་ཤེགས་པར་བསམས་ལ་ངོས་ཟིན་པར་བྱ། དེ་ནས་རང་བཞིན་དེ་འདྲ་ཡོད་ན་གཅིག་ཐ་དད་ལས་མི་འདའ་བའི་ཚུལ་དང་། དེ་གཉིས་ཆར་ཁས་བླངས་པ་ལ་གནོད་བྱེད་ཡོད་ལུགས་དམིགས་ཕྱེད་པར་བསམས་ལ། གནོད་བྱེད་མཐོང་བའི་ངེས་པ་དྲང་ཞིང་མཐར་གང་ཟག་ལ་རང་བཞིན་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མེད་དོ་སྙམ་པའི་ངེས་པ་བརྟན་པར་བྱ་སྟེ་སྟོང་ཚུགས་ལ་དེ······འདྲ་མང་དུ་སྦྱང་།

དེ་ནས་གང་ཟག་གི་ཐ་སྙད་བསྙོན་མི་ནུས་པར་སྣང་བ་རྣམས་བློའི་ཡུལ་དུ་འཆར་དུ·····གཞུག་ལ། དེ་ལས་གསོག་པ་པོ་དང་འབྲས་བུ་སྤྱོད་པ་པོར་འཇོག་པའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་ཚུགས་རྣམས་ཡིད་ལ་བྱ་ཞིང་། རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་རྟེན་འབྲེལ་འཐད་པའི་འཐད་ལུགས་རྣམས་ལ་ངེས་པ་རྙེད་པར་བྱའོ། །དེ་གཉིས་འགལ་བར་སྣང་བའི་ཚེ་ན་གཟུགས་བརྙན་ལ་སོགས་པ་དཔེར་བླངས་ནས་མི་འགལ་བའི་ཚུལ་བསམ་སྟེ། འདི་ལྟར་བྱད་བཞིན་གྱི་གཟུགས་བརྙན་ནི་མིག་དང་རྣ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་དུ་སྣང་བ་རྣམས་ཀྱིས་སྟོང་ཡང་བྱད་དང་མེ་ལོང་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བ་དང་། རྒྱུ་དེ་དག་འགའ་ཞིག་ལོག་པའི་ཚེ་འཇིག་པ་གཉིས

བསྙོན་མི་ནུས་པར་གཞི་མཐུན་དུ་འདུ་བ་བཞིན་དུ། གང་ཟག་ལ་ཡང་རང་བཞིན་རྡུལ་ཙམ་མེད་ཀྱང་ལས་གསོག་པ་པོ་དང་འབྲས་བུ་སྤྱོད་པ་པོ་དང་སྔོན་གྱི་ལས་དང་ཉོན་མོངས……སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བ་ཡང་མི་འགལ་ལོ་སྙམ་དུ་སྦྱང་བར་བྱ་སྟེ། འདི་ལྟ་བུ་ནི་འདི་འདྲ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །འོ་ན་གཟུགས་བརྙན་ལ་སོགས་པ་འདི་དག་གང་དུ་སྣང་བས་སྟོང་པར་ངེས་པ་འདི་དེ་དག་གི་རང་བཞིན་མེད་པ་རྟོགས་པ་ཡིན་ན་སོ་སོ་སྐྱེ……བོའི་མངོན་སུམ་གྱིས་རང་བཞིན་མེད་པ་རྟོགས་པར་འགྱུར་བས་དེ་དག་འཕགས་པར་འགྱུར་རོ། །མིན་ན་འདི་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པའི་དཔེར་ཇི་ལྟར་རུང་སྙེ། དཔེ་དེ་དག་ཀྱང་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་རྟོགས་དགོས་ན། དེའི་དཔེར་གང་འཇོག་ལ་སོགས་པའི་ཚུལ་གྱིས་བརྟགས་ན་ཐུག་མེད་དུ་བརྒྱུད་དགོས་སོ་སྙམ་ན། འདི་ལ་སྔ་མ་ཁ་ཅིག་གཟུགས་བརྙན་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ནི་རང་བཞིན་མེད་པར་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་ཀྱང……འཕགས་པར་མི་འགྱུར་ཏེ། ཆོས་ཅན་ཉི་ཚེ་བའི་སྟོང་ཉིད་ཙམ་ཞིག་རྟོགས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འཕགས་པར་འགྱུར་བ་ལ་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རང་བཞིན་མེད་པ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས……དགོས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲ་མོད་ཀྱང་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། བཞི་བརྒྱ་པ་ལས། དངོས་པོ་གཅིག་གི་ལྟ་པོ་གང་། །དེ་ནི་ཀུན་གྱི་ལྟ་པོར་བརྗོད། །གཅིག་གི་སྟོང་ཉིད་གང་ཡིན་པ། །དེ་ནི་ཀུན་གྱི་སྟོང་པ་ཡིན། །ཞེས་ཆོས་གཅིག་གི་རང་བཞིན་མེད་པའི་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པས། ཆོས་ཀུན་གྱི་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་ནུས་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ།།

དེས་ན་གཟུགས་བརྙན་བྱད་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་རྟོགས་པས་བྱད་བཞིན་དུ་བདེན……པར་མི་འཛིན་ཡང་གཟུགས་བརྙན་བདེན་པར་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ལ་འགལ་བ་ཅི་ཞིག་ཡོད། འདི་ཡང་བརྡ་ལ་མ་བྱང་བའི་བྱིས་པ་ཆུང་ངུ་རྣམས་བྱད་བཞིན་གྱི་གཟུགས་བརྙན་མཐོང་པ་ན་དེ་ལ་རྩེ་བ་སོགས་བྱེད་པས་དེ་དག་གིས་ནི་བྱད་བཞིན་དུ་བདེན་པར་འཛིན་ལ། ཀུན

པོ་བརྫ་ལ་བྱུང་བ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་དེ་དག་བྱད་བཞིན་དུ་མེད་བཞིན་དུ་བྱད་བཞིན་གྱིས་སྟོང་··· པར་ངེས་ཀྱང་། བྱད་བཞིན་དུ་སྣང་བའི་གཟུགས་བརྙན་དེ་ཉིད་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ནི་བདེན་འཛིན་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་རང་རྒྱུད་ལ་ཡོད་པར་སྨྲ་བས་འགྲུབ་བོ། །དེ་ལྟ་ཡིན་ནའང་རང་བཞིན་མེད་པའི་དཔེར་ཙང་ལུགས་ནི་གང་དུ་སྣང་བ་དེའི་ངོ་བོས་སྟོང་པས། གང་དུ་སྣང་བ་དེའི་རང་བཞིན་མེད་པ་ནི་མངོན་སུམ་གྱིས་གྲུབ་པས་དེ་ཉིད་དཔེར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །གང་དུ་སྣང་བ་དེའི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་བ་དེ་སྒྱུ་གུ་ལ་སོགས་པའི་སྟེང་དུ་ཚད་མས་གྲུབ་ན་ནི། སྒྱུ་གུའི་རང་བཞིན་མེད་པ་རྟོགས་པ་ཡིན་པས་གཟུགས་བརྙན་སོགས་དང་མི་འདྲའོ། །འདིས་ནི། བུམ་སོགས་འདི་དག་དེ་ཉིད་དུ་མེད་ཅིང་། །འཇིག་རྟེན་རབ་ཏུ་གྲགས་པར་ཡོད་ཇི་བཞིན། །ཞེས་བུམ་པ་སོགས་རང་བཞིན་མེད་པའི་དཔེར་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་ལ་བཀོད་པ་ཡང་གཟུགས་བརྙན་ལ་སོགས་པ་ལྟར་ཉི་ཚེ··· བའི་སྟོང་པ་ཡིན་གྱི། དེ་དག་གི་རང་བཞིན་མེད་པ་མིན་ཏེ་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ཤིང་རྟ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་ལ་རང་བཞིན་མེད་པར་སྒྲུབ་པ་དུ་མ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་སྒྱུ་མ་ལ་ཡང་ལྟད་མོ་བ་འགས་རྟ་གླང་སོགས་སུ་བདེན་པར་འཛིན་ཅིང་། སྒྱུ་མ་མཁན་གྱིས་རྟ་གླང་བརྫུན་པར་ཤེས་པ་ཡང་ཉི་ཚེ་བའི་སྟོང་པའོ། །རྨི་ལམ་དུ་རྟོད་བཙུད་ཀྱི་དངོས་པོ་དམིགས་པ་ལ་ཡང་། སད་པའི་སྐབས་སུ་དེ་དག་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་དེས་སྟོང་པའི་བརྫུན་པར་འཛིན་པ་དང་གཉིད་ལོག་པའི་ཚེ་དེ་ལྟར་འཛིན་པ་གང་ཡིན་ཡང་རྨི་ལམ་གྱི་སྐྱེས་པ་བུད་མེད་དུ་སྣང་བ་དེ་སྐྱེས་པ་དང་བུད་མེད་གཞན་གྱིས་སྟོང་པར་འཛིན་པ་ཡིན་ནའང་། རྨི་ལམ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན། གཟུགས་བརྙན་ལ་སོགས་པ་ལ་བྱད་བཞིན་མེད་པར་ངེས་པ་དང་འདྲའོ། །སྔར། སྒྱུ་མ་སྨིག་རྒྱུ་སོགས་ལ་བཏགས་པ་གང་། །དེ་དག་འཇིག་རྟེན་ལས་ཀྱང་ཡོད་མིན་ཞེས་དྲངས་པ་ལྟར། སྨིག་རྒྱུ་དང་སྒྱུ་

མ་དང་སྒྱི་ལམ་ལ་རྒྱ་དང་ཏ་སླང་དང་སྐྱེས་པ་བུད་མེད་སོགས་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ལ། ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མ་རང་དགའ་བས་གནོད་པས་དེ་དག་གིས་ཞེན་པ་ལྟར་གྱི་དོན་མེད་པར་ཤེས་པ་ནི་ཆོས་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་མིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཐར་བཤད་པའི་སྒྱུ་མའི་དོན་དེ་རྣམས་མདོ་སྡེ་ཟབ་མོའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་དབྱངས་ངག་ཏུ་བརྗོད་ནས་ཀྱང་··· བསམ་པར་བྱའོ། །དེ་ནི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་བྱ་སྟེ།

ཇི་སྐད་དུ། ཇི་ལྟར་སྨིག་རྒྱུ་དྲི་ཟའི་གྲོང་ཁྱེར་དང་། །སྒྱུ་མ་ཇི་བཞིན་རྨི་ལམ་ཇི་ལྟ་བུར། །མཚན་མ་སྒོམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་། །ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་ཤེས་པར་གྱིས། །ཇི་ལྟར་ནམ་མཁའ་དྭངས་པར་ཟླ་ཤར་བ། །དེ་ཡི་གཟུགས་བརྙན་དྭངས་པའི་མཚོར་སྣང་སྟེ། །ཟླ་བ་ཆུ་ཡི་ནང་དུ་འཕོས་པ་མེད། །ཆོས་ཀུན་མཚན་ཉིད་དེ་འདྲར་ཤེས་པར་གྱིས། །ཇི་ལྟར་མི་དག་ནགས་རིའི་ཁྲོད་འདུག་ནས། །གླུ་ལེན་སྨྲ་དང་གོད་དང་ངུ་བ་ལས། །བྲག་ཆ་ཐོས་ཀྱང་སྣང་བ་མེད་པ་ལྟར། །ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་ཤེས་པར་གྱིས། །གླུ་དང་རོལ་མོ་དེ་བཞིན་ངུ་བ་ཡང་། །དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བྲག་ཆ་འབྱུང་མོད་ཀྱི། །སྒྲ་ལ་དབྱངས་དེ་ནམ་ཡང་ཡོད་མ་ཡིན། །ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་ཤེས་པར་གྱིས། །ཇི་ལྟར་རྨི་ལམ་ན་ཡང་འདོད་བསྟེན་པ། །སྐྱེས་བུ་སད་པར་གྱུར་ནས་མི་མཐོང་སྟེ། །བྱིས་པ་ཤིན་ཏུ་འདོད་ལ་ཆགས་ཤིང་ཞེན། །ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་ཤེས་པར་གྱིས། །སྒྱུ་མ་བྱེད་པ་དག་གིས་གཟུགས་སྤྲུལ་ཏེ། །རྟ་དང་གླང་པོ་ཤིང་རྟ་སྣ་ཚོགས་བྱས། །དེ་ལ་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་གང་ཡང་མེད། །ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་ཤེས་པར་གྱིས། །ཇི་ལྟར་བུ་མོ་གཞོན་ནུའི་རྨི་ལམ་ན། །བུ་ཕོ་བྱུང་ཞིང་ཤི་བ་དེས་མཐོང་ནས། །བྱུང་ནས་དགའ་ཞིང་ཤི་ནས་མི་དགའ་ལྟར། །ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་ཤེས་པར་གྱིས། །ཇི་ལྟར་མཚན་མོ་ཆུ་ཡི་ཟླ་བ་དག །དྭངས་ཤིང་

རྟོག་པ་མེད་པའི་ཆུ་ནང་སྣང་། །ཆུ་ཟླ་སྟོང་པ་གསོག་སྐེ་གཟུང་དུ་མེད། །ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་ཤེས་པར་གྱིས། །ཇི་ལྟར་སོས་ཀའི་ཉི་མ་ཕྱེད་དུས་ན། །སྐྱེས་བུ་སྐོམ་པས་གདུངས་ཤིང་འགྲོ་བ་ཡིས། །སྨིག་རྒྱུ་དག་ལ་ཆུ་ཡི་ཕུང་པོར་མཐོང་། །ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་ཤེས་པར་གྱིས། །སྨིག་རྒྱུ་ལ་ཡང་ཆུ་ནི་ཡོད་མེད་ན། །སེམས་ཅན་རྨོངས་པ་དེ་ལ་འཐུང་འདོད་དེ། །མི་བདེན་ཆུ་ནི་བཏུང་བར་ཡོད་མི་ནུས། །ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་ཤེས་པར་གྱིས། །ཇི་ལྟར་ཆུ་ཤིང་རློན་པའི་སྡོང་པོ་ལ། །སྙིང་པོ་འདོད་ཕྱིར་སྐྱེས་བུས་དེ་གཤགས་ཀྱང་། །ནང་དང་ཕྱི་རོལ་ཀུན་ན་སྙིང་པོ་མེད། །ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དེ་བཞིན་ཤེས་པར་གྱིས། །ཞེས་སོ། །

གཉིས་པ་མིང་གི་ཁྱད་པར་གྱི་སྒོ་ནས་འགྲུབ་ཚུལ་དོན་ལ་སྦྱར་བ་ནི། ཇི་ལྟར་འཕང་ལོ་ལ་སོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཤིང་རྟར་བཏགས་པ་ན། ཡན་ལག་དེ་རྣམས་ཉེ་བར་བླང་བར་བྱ་བ་ཡིན་ལ། ཤིང་རྟ་ཉེ་བར་ལེན་པ་པོ་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་ཕུང་པོ་ལྔ་དང་ཁམས་དྲུག་དང་སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་ལ་བརྟེན་ནས་བདག་ཏུ་འདོགས་པ་ན། དེ་དག་ཉེ་བར་བླང་བྱ་དང་བདག་ནི་ཉེ་བར་ལེན་པ་པོ་དང་ཤིང་རྟ་དང་དེའི་ཡན་ལག་རྣམས་བྱེད་པ་པོ་དང་ལས་སུ་འཇོག་པ་བཞིན་ནོ། བདག་ནི་ཕུང་པོ་སོགས་ལེན་པའི་བྱ་བ་བྱེད་པས་བྱེད་པ་པོ་དང་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པ་ནི་དེས་བླང་བར་བྱ་བའི་ལས་ཡིན་པས་བྱ་བ་ཡིན་ཏེ། འཇུག་པ་ལས། དེ་བཞིན་འཇིག་རྟེན་གྲགས་པས་ཕུང་པོ་དང་། །ཁམས་དང་དེ་བཞིན་སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་བརྟེན་ནས། །བདག་ཀྱང་ཉེ་བར་ལེན་པོ་ཉིད་དུ་འདོད། །ཉེར་ལེན་ལས་ཡིན་འདི་ནི་བྱེད་པོའང་ཡིན། །ཞེས་སོ། །འདི་ཡང་ཤིང་རྟ་ལྟར་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱད་པ་ན་རྣམ་པ་བདུན་པོ་གང་དུ་ཡང་བདག་དེ་རྙེད་པར་མི་འགྱུར་བས། རང་བཞིན་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མེད་ཀྱང་མ་དཔྱད་པར་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་དོ། །

གཉིས་པ་དེས་བདག་གི་བ་ཡང་ཁེགས་པར་བསྟན་པ་ནི། དེ་ལྟར་བདག་དེ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་འཚོལ་བའི་རིགས་པས་བཙལ་བ་ན་བདེན་པོ་དེ་གང་དུ་ཡང་མ་རྙེད་པས། བདག་ལ་རང་བཞིན་ཁེགས་པ་དེའི་ཚེ་རིགས་པས་འདི་ནི་བདག་དེའི་མིག་ལ་སོགས་པའོ······ཞེས་ཇི་ལྟར་རྙེད་པར་འགྱུར། དེ་ལྟར་ན་བདག་གི་བ་ལ་ཡང་རང་བཞིན་མེད་དེ། རྣལ་འབྱོར་བས་བདག་དང་བདག་གི་བའི་རང་བཞིན་འགའ་ཡང་མ་དམིགས་པ་ན་འཁོར་བ······ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བར་འགྱུར་ཏེ་འདི་ནི་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །རབ་བྱེད་བཅོ་བརྒྱད་པ་ལས། བདག་ཉིད་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ན། །བདག་གི་ཡོད་པར་ག་ལ་འགྱུར། །ཞེས་དང་། འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། །གང་ཕྱིར་བྱེད་པོ་མེད་ཅན་ལས་མེད་པ། །དེའི་ཕྱིར་བདག་གི་བདག་མེད་པར་ཡོད་མིན། །དེའི་ཕྱིར་བདག་དང་བདག་གི་སྟོང་ལྟ་བས། །རྣལ་འབྱོར་བ་དེ་རྣམ་པར་གྲོལ་བར་འགྱུར། །ཞེས་སོ། །བདག་ལ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་མཐུས་བདག་གི་བ་ཡང་རང་བཞིན་མེད་པ་རྟོགས་པར་འགྱུར་བ་དོགས་གཅོད་དང་བཅས···པ་ནི་སྔར་བརྗོད་ཟིན་པ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གསུམ་པ་རིགས་པ་དེ་རྣམས་གཞན་ལ་ཡང་སྦྱར་བའི་ཚུལ་ནི། ཇི་ལྟར་བདག་དང་ཕུང་པོའི་དཔྱད་པ་ཤིང་རྟ་ཉིད་བྱེད་པ་དང་མཚུངས་པ་དེ་བཞིན་དུ་བུམ་པ་དང་སྣམ་བུ་ལ···སོགས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། བུམ་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་རང་གི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་རྣམས་དང་གཅིག་ཐ་དད་ལ་སོགས་པའི་དཔྱད་པས་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་འཚོལ་བའི······རིགས་པས་རྣམ་པ་བདུན་དུ་བཙལ་བ་ན། དེ་དག་ཏུ་བདེན་གཉིས་གང་དུའང་མི་རྙེད་ཅིང་མ་དཔྱད་པའི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་ངོར་ན་འཇོག་པ་ཡིན་ཏེ། འཕགས་པ་སྡོམ་པ་གསུམ་བསྟན་པ་ལས། འཇིག་རྟེན་ང་དང་རྩོད་ཀྱི། ང་ནི་འཇིག་རྟེན་དང་མི་རྩོད་དེ། འཇིག་རྟེན་ན་གང་ཡོད་པ་དང་མེད་པར་འདོད་པ་དེ་ང་ཡང་དེ་ལྟར་འདོད་དོ། །ཞེས་གསུངས་

པས་ན། འཇིག་རྟེན་གྱི་གྲགས་པ་རིགས་པས་མི་འགོག་པར་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་འཇུག་པ་ལས། བུམ་པ་སྣམ་བུ་རེ་ལྡེ་དམག་དང་ནགས་ཚལ་ཕྲེང་བ་ལྗོན་ཤིང་དང་། །ཁང་ཁྱིམ་ཤིང་རྟ་ཕྲན་དང་འགྲོན་གནས་ལ་སོགས་དངོས་རྣམས་གང་དག་དང་། །དེ་བཞིན་གང་དག་སྒོ་ནས་སྐྱེ་འདིས་བསྙད་པ་དེ་རྣམས་རྟོགས་བྱ་སྟེ། །གང་ཕྱིར་ཐུབ་དབང་དེ་ནི་འཇིག་རྟེན་ལྷན་ཅིག་རྩོད་མི་མཛད་ཕྱིར་རོ། །ཡན་ལག་ཡོན་ཏན་འདོད་ཆགས་མཚན་ཉིད་དང་ནི་བུད་ཤིང་ལ་སོགས་དང་། །ཡོན་ཏན་ཅན་ཡན་ལག་ཅན་ཆགས་དང་མཚན་གཞི་མེ་ལ་སོགས་དོན་དག །དེ་རྣམས་ཤིང་རྟའི་རྣམ་དཔྱད་བྱས་པས་རྣམ་པ་བདུན་དུ་ཡོད་མིན་ཞིང་། །དེ་ལས་གཞན་དུ་གྱུར་པར་འཇིག་རྟེན་གྲགས་པའི་སྒོ་ནས་ཡོད་པ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་གང་གི་སྒོ་ནས་སྐྱེ་བོ་འཇིག་རྟེན་པ་འདིས་བསྙད་པ་དེ་རྣམས་ཀུང་མ་བརྟགས་པར་ཡོད་པ་ཁོ་ནར་རྟོགས་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ཡང་གང་ཞེ་ན། ཡན་ལག་དང་ཡན་ལག་ཅན་ལ་སོགས་པ་སྟེ་འདི་དག་ནི་བུམ་པ་ལ་མཚོན་ན། བུམ་པ་ནི་ཡན་ལག་ཅན་དང་ཡོན་ཏན་ཅན་དང་མཚན་གཞི་ཡིན་ལ། གྱུ་མོ་ལ་སོགས་པ་ནི་ཡན་ལག་དང་སྔོན་པོ་ལ་སོགས་པ་ནི་ཡོན་ཏན་དང་། ལྟོ་ལྡིར་བ་དང་མཆུ་འཕྱང་བ་དང་མགྲིན་པ་རིང་པ་སོགས་ནི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ཏེ། སྣམ་བུ་སོགས་ལ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་སྦྱར་རོ། །འདོད་ཆགས་ནི་ལྷག་པར་ཞེན་པ་དང་ཆགས་པ་ནི་དེའི་རྟེན་ཏེ། དེ་ཡང་ཆགས་ཅན་གྱི་གང་ཟག་ལ་འགྲེལ་བཤད་ལས་བཤད་དོ། །མེ་ནི་སྲེག་བྱེད། བུད་ཤིང་ནི་བསྲེག་བྱའོ། །དེ་ལ་ཡན་ལག་ལ་བརྟེན་ནས་ཡན་ལག་ཅན་འདོགས་ལ། ཡན་ལག་ཅན་ལ་བརྟེན་ནས་ཀུང་ཡན་ལག་འདོགས་པ་ནས་མེ་ལ་ལྟོས་ནས་བུད་ཤིང་དང་བུད་ཤིང་ལ་ལྟོས་ནས་མེར་འདོགས་པའི་བར་དུ་སྦྱར་རོ། །རབ་བྱེད་བརྒྱད་པ་ལས་ཀུང་། བྱེད་པོ་ལས་ལ་བརྟེན་བྱས་ཤིང་། །ལས་ཀུང་བྱེད་པོ་དེ་ཉིད་ལ། །བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་མ་གཏོགས་པ

པ། །གྲུབ་པའི་སྒྲ་ནི་མ་མཐོང་ངོ་། །ཞེས་དང་། བྱེད་པ་པོ་དང་ལས་དག་ཕྱིས། །
དངོས་པོ་ལྷག་མ་ཤེས་པར་བྱ། །ཞེས་གསུངས་པས། །བསྐྱེད་བྱ་སྐྱེད་བྱེད་དང་འགྲོ་བ་
དང་འགྲོ་བ་པོ་དང་བལྟ་བྱ་ལྟ་བྱེད་དང་ཚད་མ་དང་གཞལ་བྱ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་
ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་ཅིང་། ཕན་ཚུན་ལྟོས་པའི་གྲུབ་པ་ཙམ་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ན་
བདག་ལྟ་བུ་གཅིག་ལ་ཇི་ལྟར་དཔྱད་པས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་བ་དང་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་
བྱ་བྱེད་འཐད་པའི་བདེན་གཉིས་ཀྱི་འཇོག་ཚུལ་ཤེས་ན། དེ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་ཁྱེར་ནས་
ཐམས་ཅད་ཀྱི་རང་བཞིན་མེད་པ་བདེ་བླག་ཏུ་རྟོགས་པར་ནུས་པས་སྔར་བཤད་པའི་དཔེ······
དོན་གཉིས་ལ་ངེས་པ་ཐོབ་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ཡང་ཏིང་ངེ་འཛིན་རྒྱལ་པོ་ལས། ཇི་ལྟར་
ཁྱོད་ཀྱིས་བདག་གི་འདུ་ཤེས་ནི། །ཤེས་པ་དེ་བཞིན་ཀུན་ལ་བློས་སྦྱར་བྱ། །ཆོས་རྣམས་
ཐམས་ཅད་དེ་ཡི་ངོ་བོ་ཉིད། །རྣམ་པར་དག་པ་ནམ་མཁའ་ལྟ་བུ་ཡིན། །གཅིག་གིས་ཀུང་
ནི་ཐམས་ཅད་ཤེས། །གཅིག་གིས་ཀུང་ནི་ཐམས་ཅད་མཐོང་། །ཇི་སྙེད་མང་པ་བཤད་
བྱས་ཀུང་། །དེ་ལ་དྲེགས་པ་སྐྱེ་བ་མེད། །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

གཉིས་པ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་གཏན་ལ་དབབ་པ་ནི། གང་ཟག་ཏུ་གདགས་པའི་གཞི་
ཕུང་པོ་ལྔ་དང་ས་འི་ཁམས་ལ་སོགས་པ་ཁམས་དྲུག་དང་མིག་ལ་སོགས་པའི་སྐྱེ་མཆེད་དྲུག·····
ལ་སོགས་པ་ནི་ཆོས་ཡིན་ལ། དེ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ནི་ཆོས་དེ་
དག་གི་བདག་མེད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་གཏན་ལ་འབེབས་ཚུལ་མང་དུ་ཡོད་ཀྱང་འཇུག་པར།
མུ་བཞིའི་སྐྱེ་བ་བཀག་ནས་དངོས་པོ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པར་གཏན་ལ་ཕབ་པ་དེ་ཉིད··········
འགྲེལ་བར་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་དུ་གསུངས་པས་འདིར་དེ་མདོར་བསྡུས་ཏེ་བརྗོད་པར··········
བྱའོ། །རབ་བྱེད་དང་པོ་ལས། བདག་ལས་མ་ཡིན་གཞན་ལས་མིན། །གཉིས་ལས་མ་
ཡིན་རྒྱུ་མེད་མིན། །དངོས་པོ་གང་དག་གང་ན་ཡང་། །སྐྱེ་བ་ནམ་ཡང་ཡོད་མ་ཡིན། །

ཞེས་སོ། །ཕྱི་ནང་གི་དངོས་པོ་གང་དག་བདག་ལས་གང་ན་ཡང་སྐྱེ་བ་ནམ་ཡང་ཡོད་མ་ཡིན་ཞེས་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་དམ་བཅའ་གཞན་གསུམ་ལ་ཡང་སྦྱར་བར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་བདག་ལས་སྐྱེ་བ་ཐལ་འགྱུར་གྱིས་འགོག་པ་ནི། དེ་ལྟར་དམ་བཅས་ཀྱང་དེ་ལ་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་དཔེ་རྟགས་མི་རྗོད་པར་དམ་བཅའ་དེ་དག་ལས་ལྡོག་པ་ལ་གནོད་པ་སྟོན་པའོ། །འདིར་རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེ་ན་རྒྱུ་ལ་ལྟོས་མི་ལྟོས་གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་ཆོད་པས་རྒྱུ་ལ་ལྟོས་པ་ལ་ཡང་…… འབྲས་བུ་དང་རྒྱུ་གཉིས་རང་བཞིན་གཅིག་དང་ཐ་དད་གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་ཆོད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་རྒྱུ་འབྲས་རང་བཞིན་གཅིག་པའི་སྐྱེ་བ་ནི། བདག་སྐྱེ་དང་རང་བཞིན་ཐ་དད་པའི་སྐྱེ་བ་ནི་གཞན་སྐྱེ་ཡིན་པས། དེ་དག་ལ་ཡང་བདག་གཞན་རེ་རེ་བ་དང་བདག་གཞན་ཚོགས་པ་ལས་སྐྱེ་བ་གཉིས་སུ་ངེས་ལ། རེ་རེ་བ་ལ་བདག་སྐྱེ་དང་གཞན་སྐྱེ་གཉིས་ཡིན་པས་མུ་བཞིའི་སྐྱེ་བ་ཙམ་ཞིག་འགོག་པའི་མཐའ་གཞན་སེལ་ལུགས་ནི་དེ་ལྟར་དུ་ཡིན་ནོ། །མྱུ་གུ་ནི་མྱུ་གུའི་རང་གི་བདག་ཉིད་ལས་སྐྱེ་ན་སྐྱེ་བ་དོན་མེད་པར་འགྱུར་ཏེ། སྐྱེ་བ་ནི་གང་དུ་སྐྱེ་བར་བྱ་བ་དེའི་བདག་ཉིད་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཡིན་ན། མྱུ་གུ་རང་གི་བདག་ཉིད་ཐོབ་ཟིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དཔེར་ན། མངོན་པར་གསལ་བའི་མྱུ་གུ་བཞིན་ནོ། །སྐྱེ་བ་ཐུག་མེད་དུ་ཡང་འགྱུར་ཏེ། སྐྱེས་ཟིན་པའི་ས་བོན་སླར་ཡང་སྐྱེ་ན་ནི། ས་བོན་དེ་ཉིད་ཡང་དང་ཡང་དུ་སྐྱེ་དགོས་པས་སོ། །དེ་ལྟ་ན་ས་བོན་ཙམ་ཞིག་རྒྱུན་དུ་སྐྱེ་བས་མྱུ་གུ་ལ་སོགས་པ་སྐྱེ་བའི་གོ་སྐབས་མི་རྙེད་པའི་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་རོ། །རབ་བྱེད་ཉི་ཤུ་པ་ལས་ཀྱང་། རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་གཅིག་ཉིད་ན། །བསྐྱེད་བྱ་སྐྱེད་བྱེད་གཅིག་ཏུ་འགྱུར། །ཞེས་སོ། །འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། །དེ་ནི་དེ་ལས་འབྱུང་ན་ཡོན་ཏན་འགའ་ཡང་ཡོད་མ་ཡིན། །སྐྱེས་པར་གྱུར་པ་སླར་ཡང་སྐྱེ་བ་རིགས་པའང་མ་ཡིན་ཉིད། །སྐྱེས་ཟིན་སླར་ཡང་སྐྱེ་བར་ཡོངས་སུ་རྟོག་པར་འགྱུར་ན་ནི། །དེ་ཕྱིར་མྱུ་གུ་སོགས་ཀྱི་སྐྱེ་བ་འདིར་རྙེད་མི་འགྱུར་ཞིང་། །ཞེས་དང་།

དེ་ཕྱིར་དངོས་པོ་བདག་ལས་འབྱུང་ཞེས་རབ་ཏུ་བཏགས་པ་འདི། །དེ་ཉིད་དང་ནི་འཇིག་
རྟེན་དུ་ཡང་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་སོ། །ཅི་སྟེ་གཞན་དུ་གྱུར་པའི་རྒྱུན་བཞི་ལས་
འབྲས་བུ་སྐྱེ་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར། གཞན་ལས་སྐྱེའོ་སྙམ་ན། རང་བཞིན་ཐ་དད་པའི་
རྒྱུ་ལས་འབྲས་བུ་སྐྱེ་ན། མེ་ལྕེ་ལས་ཞིང་མུན་པ་འཐུག་པོ་འབྱུང་བར་འགྱུར་ཏེ། གཞན་
ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་རྒྱུར་གྱུར་མ་གྱུར་ཐམས་ཅད་ལས་འབྲས་བུ་ཡིན་མིན་ཐམས་
ཅད་སྐྱེ་བར་འགྱུར་ཏེ། གཞན་ཉིད་མཚུངས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་པའོ། །འདིའི་དོན་
ནི་ས་སྨྱུག་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཁས་ལེན་ན། ས་ལུའི་སྨྱུ་གུ་དེ་རང་གི་སྐྱེད་
བྱེད་དུ་མི་རུང་བའི་མེ་ལ་སོགས་པ་ལས་རང་གི་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་རང་བཞིན་ཐ་དད་དུ་སོང་·····
བའི་སོང་ལུགས་དེ་དང་། རང་གི་རྒྱུ་ས་ལུའི་ས་བོན་ལས་རང་བཞིན་ཐ་དད་དུ་སོང་བའི་
སོང་ལུགས་གཉིས་ཆར་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མཚུངས་པར་སྣང་ངོ་། །དེ་ལྟ་ན་དེ་ལྟར་སྐྱེད་
བྱེད་དུ་མི་རུང་བ་ལས་རང་བཞིན་ཐ་དད་པར་སྣང་བ་འཆར་བའི་ཚེ། ཐ་དད་རང་དབང་
བ་རག་མ་ལས་འཆར་བ་བཞིན་དུ་རང་གི་ས་ལུའི་ས་བོན་ལས་ཐ་དད་པ་སྣང་བའི་ཚེ་ཡང་ཐ་
དད་ཀྱི་ཆ་ནི་དེ་ལྟར་སྣང་ངོ་། །ཐ་དད་དུ་སྣང་བའི་ཚུལ་དེ་དེ་དག་གི་རང་གི་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས
གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་ན་མེ་ལ་སོགས་པ་ལས་མི་སྐྱེ་བ་དང་ས་ལུའི་ས་བོན་ལས་སྐྱེ་བའི·····
ཁྱད་པར་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་འབྱེད་མི་ནུས་པ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་སྐྱེ་མི་སྐྱེའི་ཁྱད་པར་
འབྱེད་ན་ནི། རང་བཞིན་ཐ་དད་པའི་ཐ་དད་ཚུལ་དེ་ལ་ཡང་ཁྱད་པར་ཕྱེ་ཞིག་ཅེས་འགལ་
བ་སྟོན་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡང་འཇུག་འགྲེལ་ལས། ཇི་ལྟར་སྐྱེད་པར་བྱེད་པའི་ས་ལུའི་
ས་བོན་རང་གི་འབྲས་བུ་ས་ལུའི་སྨྱུ་གུ་ལས་གཞན་ཉིད་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་སྐྱེད་པར་བྱེད་པ··
མ་ཡིན་པ་མེ་དང་སོལ་བ་དང་ནས་ཀྱི་ས་བོན་ལ་སོགས་པ་ཡང་གཞན་ཡིན་ནོ། །ཡང་ཇི་
ལྟར་ས་ལུའི་ས་བོན་གཞན་དུ་གྱུར་པ་ལས་ས་ལུའི་སྨྱུ་གུ་སྐྱེ་བ་དེ་བཞིན་དུ་མེ་དང་སོལ་བ······

དང་ནས་ཀྱི་ས་བོན་ལ་སོགས་པ་དག་ལས་ཀྱང་འགྱུར་རོ། །ཡང་ཇི་ལྟར་ས་ལུའི་སྦྲ་གུ་གཞན་དུ་གྱུར་པ་ས་ལུའི་ས་བོན་ལས་འབྱུང་བ་དེ་བཞིན་དུ་བུམ་པ་དང་སྣམ་བུ་ལ་སོགས་······པ་རྣམས་ཀྱང་འགྱུར་བ་ཞིག་ན་དེ་ནི་མཐོང་བ་མ་ཡིན་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་འདི་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསལ་བར་གསུངས་པས། ལྟོག་པ་གཅིག་པའི་དཔུང་ཕྱུལ་གྱིས་ཁྱབ་པ་དེ་སྒྲུབ་པར་འདོད་པ་ནི་སློབ་དཔོན་གྱི་བཞེད་པ་མིན་ཞིང་། དེའི་གནོད་བྱེད་ཀྱང་ཚང་མང་གི་སྙིང་དུ་དུ་ཡོད་ཙམ་ལ་མེ་ཡོད་ཙམ་གྱིས་ཁྱབ་པ་མི་འགྲུབ་པ་དགག་པའི་སྐབས་སུ་བཤད་···ཟིན་ཏོ། །རབ་བྱེད་ཉི་ཤུ་པ་ལས་ཀྱང་། རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་གཞན་ཉིད་ན། །རྒྱུ་དང་རྒྱུ་མིན་མཚུངས་པར་འགྱུར། །ཞེས་དང་། འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། གཞན་ལ་བརྟེན་ནས་གལ་ཏེ་གཞན་ཞིག་འབྱུང་བར་འགྱུར་ན་ནི། །འོ་ན་མེ་ལྕེ་ལས་ཀྱང་མུན་པ་འཐུག་པོ་འབྱུང་འགྱུར་ཞིང་། །ཐམས་ཅད་ལས་ཀྱང་ཐམས་ཅད་སྐྱེ་བར་འགྱུར་ཏེ་གང་གི་ཕྱིར། །སྐྱེད་པར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་མ་ལུས་ལ་ཡང་གཞན་ཉིད་མཚུངས། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་འདྲ་བའི་ཐལ་འགྱུར་དེ་ལ་རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་གཏོགས་མི་གཏོགས་ལ་སོགས་པས་ལན་མི་ཐེབས···ཏེ། རང་བཞིན་ཐ་དད་པའི་གཞན་ཡིན་ན་རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་གཏོགས་པ་ཉིད་མི་འགྲུབ་པ་སྔར་དང་འདྲ་བའི་ཕྱིར་རོ། །སྐྱེ་བ་དང་མི་སྐྱེ་བའི་ངེས་པ་མཐོང་བ་ཡང་ལན་དུ་མི་རུང་སྟེ། ཐ་དད་ཐ་སྙད་པའི་བློས་བཞག་པ་མིན་པར་རང་གི་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་ཡུལ་སྟེང་དུ་གྲུབ་ན་ངེས་པ་མཐོང་བ་དེ་ཡང་ཇི་ལྟར་འཐད་ཅེས་དཔྱོད་པའི་སྐབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཉིས་ལས་སྐྱེ་བ་སྨྲ་བ་རྣམས་ནི། རྫ་བུམ་འཇིམ་པ་ལས་སྐྱེ་བ་དེ་བདག་ལས་སྐྱེ་བ་ཡིན་ལ། རྫ་མཁན་ལ་སོགས་པ་ལས་སྐྱེ་བ་དེ་གཞན་ལས་སྐྱེ་བར་སྨྲའོ། །ནང་ལ་ཡང་ལྷས་བྱིན་ཚེ་རབས་གཞན་དུ་ཡང་སྲོག་གི་བདག་ཉིད་དུ་ཡོད་པ་པོ་ནས་སྐྱེ་བ་འདི་ལེན་པས་ལྷས་བྱིན་དང་སྲོག་གཉིས་གཅིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་བདག་ལས་སྐྱེ་ལ། ཕ་མ་དང་ལས་དཀར་གནག

ལས་སྐྱེ་བ་ནི་གཞན་སྐྱེར་སྨྲའོ། །བདག་ཁོ་ན་ལས་ཀྱང་མི་སྐྱེ་ལ། གཞན་ཁོ་ན་ལས་ཀྱང་མི་སྐྱེ་བས་གཉིས་ཀ་ཚོགས་པ་ལས་སྐྱེ་བའོ། །འདི་ནི་སྔར་བཤད་པའི་རིགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཁེགས་ཏེ། བདག་ལས་སྐྱེ་བའི་ཆ་ནི་བདག་སྐྱེ་འགོག་པའི་རིགས་པས་དགག་ལ། གཞན་ལས་སྐྱེ་བའི་ཆ་ནི་གཞན་སྐྱེ་འགོག་པས་དགག་གོ །འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། གཉིས་ལས་སྐྱེ་བའང་རིགས་པའི་ངོ་བོ་མ་ཡིན་གང་གི་ཕྱིར། །བཤད་ཟིན་ཉེས་པ་དེ་དག་ཐོག་ཏུ་འབབ་པ་ཡིན་ཕྱིར་རོ། །འདི་ནི་འཇིག་རྟེན་ལས་མིན་དེ་ཉིད་དུ་ཡང་འདོད་མིན་ཏེ། །གང་ཕྱིར་རེ་རེ་ལས་ནི་སྐྱེ་བ་འགྲུབ་པ་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་སོ། །

ངོ་བོ་ཉིད་ལས་བྱུང་བར་སྨྲ་བ་རྣམས་ནི་པད་མའི་རྩ་བའི་རྩུབ་པ་དང་འདབ་མའི་……འཇམ་པ་རྣམས་ནི་འགའ་ཞིག་གིས་འབད་ནས་བྱེད་པ་མ་མཐོང་ངོ་། །དེ་བཞིན་དུ་རྨ་བྱ་…ལ་སོགས་པ་འགའ་ཞིག་གིས་བཟུང་ནས་ཁ་དོག་དང་དབྱིབས་རྣམས་འགོད་པ་མ་མཐོང་……ངོ་། །དེའི་ཕྱིར་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་སྐྱེ་བ་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་ལས་བྱུང་བ་ཁོ་ནའོ་ཞེས་སྨྲའོ། །འདི་མི་འཐད་དེ། རྒྱུ་མེད་ལས་སྐྱེ་ན་ཡུལ་དང་དུས་གཅིག་ན་ཡོད་པའི་སྐྱེ་བ་དེ་ཡུལ་དུས་ཐམས་ཅད་ན་ཡོད་དགོས་ལ། ཡང་ན་འགར་ཡང་མེད་དགོས་ཏེ། ཡུལ་དུས་འདིར་འབྱུང་ལ་འདིར་མི་འབྱུང་བའི་རྒྱུ་མཚན་དེ་དག་གི་རྒྱུ་ཡོད་མེད་བསྟན་དུ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །རྨ་བྱའི་མདོངས་ཀྱང་བྱ་རོག་ལ་ཡང་ཡོད་པ་ལ་སོགས་པར་འགྱུར་ཏེ། མདོར་ན། གཅིག་སྐྱེས་ན་ཐམས་ཅད་ལས་སྐྱེ་བའམ་ཡང་ན་ནམ་ཡང་སྐྱེ་བར་མི་འགྱུར་བ་དང་། འབྲས་བུ་འཐོབ་པའི་ཕྱིར་དུ་འཇིག་རྟེན་རྣམས་དེའི་རྒྱུ་ལ་འབད་པ་དུ་མ་བྱེད་པ་ཐམས་ཅད་དོན་མེད་པར་འགྱུར་རོ། །འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། གལ་ཏེ་རྒྱུ་མེད་ཁོ་ནར་སྐྱེ་བར་ལྟ་ཞིག་འགྱུར་ན་ནི། །དེའི་ཚེ་མཐའ་དག་རྟག་ཏུ་ཐམས་ཅད་ལས་ཀྱང་སྐྱེ་འགྱུར་ཞིང་། །འབྲས་འབྱུང་ཆེད་དུ་འཇིག་རྟེན་འདི་ཡིས་ས་བོན་ལ་སོགས་ནི། །བརྒྱ་ཕྲག་དག་གི་སྒོ་ནས་སྡུད་པར་བྱེད་པར་

ཡང་མི་འགྱུར། །ཞེས་སོ། །དེ་ལྟར་མུ་བཞིའི་སྐྱེ་བ་ལ་གནོད་པ་མཐོང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་མཐའ་བཞི་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་པ་འགྲུབ་ལ། དེ་ལ་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེ་བ་མེད་པས་ཁྱབ་པ་སྤྱིར་མཐའ་གཞན་འགོག་པའི་སྐབས་སུ་བཤད་པ་ལྟར་འགྲུབ་བོ། །དེའི་ཕྱིར་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡང་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ངེས་པར་འགྱུར་ཏེ། འདི་ནི་ཐལ་འགྱུར་བྱས་པའི་ཚེ་དེའི་བྱེད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རྗེས་དཔག་སྐྱེས་པ་ཡིན་གྱི། དངོས་སུ་དམ་བཅའ་སྒྲུབ་པའི་སྦྱོར་ངག་མེད་དོ། །འཇུག་པ་ལས། གང་གི་ཕྱིར་ན་བདག་དང་གཞན་དང་གཉིས་ཀ་ལས་སྐྱེ་དང་། །རྒྱུ་ལ་མ་བལྟོས་ཡོད་པ་མིན་པས་དངོས་རྣམས་རང་བཞིན་བྲལ། །ཞེས་སྐྱེ་བའི་མཐའ་བཞི་ལ་གནོད་བྱེད་བརྗོད་པ་རྣམས་ཀྱི་དོན་བསྡུས་ནས་གསུངས་པ་ནི། ཐལ་བ་བཀོད་པའི་འབྲས་བུ་ལ་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་རྗེས་དཔག་ཇི་ལྟར་སྐྱེ་བའི་ཚུལ་བསྟན་པ་ཡིན་གྱི། དང་པོ་ནས་ཕྱི་རྒོལ་ལ་གཞན་གྲགས་དེ་ལྟར་བཀོད་པ་མིན་ནོ། །

དེ་ལྟར་རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེ་བ་བཀག་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན······མེད་པའི་ངེས་པ་སྐྱེད་ན། དངོས་པོ་མེད་པ་ལ་ཡང་རང་བཞིན་མེད་པར་ངེས་པ་སྐྱེད་པར་སླ་བས་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་རྟོགས་པ་དབུ་མའི་ལྟ་བ་བདེ་བླག་ཏུ་སྐྱེད·····དོ། །གཞན་ཡང་རབ་བྱེད་བདུན་པ་ལས། རྟེན་ཅིང་འབྱུང་བ་གང་ཡིན་པ། །དེ་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་ཞི། །ཞེས་དང་། འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། གང་ཕྱིར་དངོས་པོ་བརྟེན་ནས་རབ་འབྱུང་བས། །རྟོག་པ་འདི་དག་བརྟག་པར་མི་ནུས་པ། །དེ་ཕྱིར་རྟེན་འབྱུང་རིགས་པ་འདི་ཡིས་ནི། །ལྟ་ངན་དྲྭ་བ་མཐའ་དག་གཅོད་པར་བྱེད། །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། རྟེན་འབྲེལ་གྱི་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་མྱུ་གུ་ལ་སོགས་པ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ལ་ངེས་པ་སྐྱེད་ན་ནི་གོལ་ས་གཅོད་པ་སློ་ལ་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པ་གསལ་བས་ཆུང་ཟད་བརྗོད་པར·····

བྱའོ། །འདིར་སྨྱུ་གུ་ནི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་དེ། རང་གི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་
བརྟེན་ནས་འབྱུང་བའི་ཕྱིར། དཔེར་ན་གཟུགས་བརྙན་བཞིན། ཞེས་གཞན་གྲགས་ཀྱི་
རྗེས་དཔག་བྱའོ། །དཔེར་ན། བྱད་བཞིན་གྱི་གཟུགས་བརྙན་སྣང་བ་ན་བྱིས་པ་ཆུང་དུ་
རྣམས་མིག་རྣ་སོགས་སུ་སྣང་བ་དེ་ནི་དེ་འདྲ་བའི་བློའི་ངོ་ན་དེ་ལྟར་ཡིན་གྱི། ཇི་ལྟར་སྣང་
བ་ལྟར་གྱི་དོན་རང་གི་གནས་ཚུལ་མིན་ནོ་སྙམ་དུ་མི་འཛིན་པར་དོན་དེ་རང་གི་གནས་……
ལུགས་སམ་སྡོད་ལུགས་སུ་འཛིན་པ་བཞིན་དུ་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱང་སྤྱོང་བ་དང་སྣང་བའི…
ཆོས་རྣམས་ལ་དེ་ལྟར་སྣང་བའི་བློའི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་པར། དོན་དེ་དག་ལ་ཇི་
ལྟར་སྣང་བ་ལྟར་གྱི་རང་གི་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་ཡུལ་སྟེང་དུ་སྡོད་ཚུལ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ནི་རང་…
བཞིན་ཡོད་པར་སྒྲོ་བཏགས་ཚུལ་ཡིན་ལ། དེའི་ཡུལ་གྱི་རང་བཞིན་དེ་འདྲ་ནི་རང་གི་ངོ་བོ་
དང་རང་བཞིན་དང་རང་དབང་བའི་དོན་ཡིན་པས་དེ་འདྲ་བ་ཡོད་ན་ནི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཞན་ལ…
རག་ལས་པ་འགལ་ཏེ། མི་འགལ་ན་ནི་གྲུབ་ཟིན་པའི་བུམ་པ་སླར་ཡང་རྒྱུ་རྐྱེན་ལས་སྐྱེ་མི་
དགོས་པ་ཁས་བླང་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡང་བཞི་བརྒྱ་བ་ལས། གང་ལ་བརྟེན་
ནས་འབྱུང་ཡོད་པ། །དེ་ནི་རང་དབང་མི་འགྱུར་རོ། །འདི་ཀུན་རང་དབང་མེད་པ་
སྟེ། །དེས་ན་བདག་ནི་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དེའི་འགྲེལ་བ་ལས་ཀྱང་།
འདི་ན་གང་རང་གི་ངོ་བོ་དང་རང་བཞིན་དང་རང་དབང་དང་གཞན་ལ་རག་མ་ལས་པ……
ཉིད་ཡིན་པ་དེ་ལ་ནི་རང་ལས་གྲུབ་པས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ན།
འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཡང་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་དངོས་པོ་
གང་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་ཡོད་པ་དེ་ནི་རང་དབང་དུ་ཡི་འགྱུར་ཏེ། རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལ་རག་
ལས་ཏེ་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར། འདི་ཀུན་རང་དབང་མེད་པ་སྟེ། དེའི་ཕྱིར་དངོས་པོ་གང་ལ་ཡང་
བདག་སྟེ་རང་བཞིན་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །རང་དབང་བ་ནི་རང་གི་

ངོ་བོས་གྲུབ་པར་སྣང་བའི་ཚེ་ན་ཤེས་པ་དེ་དག་ལ་གཞན་ལ་རག་མ་ལས་སུ་སྣང་ཞིང་། སྣང་བ་ལྟར་ཡང་གྲུབ་པའི་དོན་ནོ། །འོན་ཀྱང་རྒྱུ་རྐྱེན་གཞན་ལ་རག་མ་ལས་ལ་ཐུས་ནས་དེ་བཀག་ན་ནི་རང་སྡེ་ལ་སྐྱུབ་མི་དགོས་པ་དང་། དེ་ཁེགས་ཀྱང་དབུ་མའི་ལྟ་བ་རྙེད་པར་འཇོག་མི་ནུས་པས་ཡུལ་སྟེང་དུ་རང་གི་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་རང་ཚུགས་ཐུབ་པའི་སྡོད་ལུགས་ལ···རང་དབང་བར་ཐའོ། །

དེས་ན་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་བའི་དོན་ནི་རང་དབང་བའི་ངོ་བོ་དེ་དང་བྲལ་བ་ལ་བྱེད་ཀྱི། དོན་བྱེད་པའི་དངོས་པོ་མེད་པ་ལ་མི་བྱེད་པས། རྟེན་འབྲེལ་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་རང་བཞིན་དགག་ནུས་པ་ཡིན་ཏེ། ལུང་ཐ་མའི་མཇུག་ཉིད་ནས། དེའི་ཕྱིར་འདིར་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་རང་དབང་བའི་ངོ་བོ་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར། རང་དབང་བའི་ངོ་བོ་དང་བྲལ་བའི་དོན་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཡིན་གྱི། ཐམས་ཅད་དངོས་པོ་མེད་པའི་དོན་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེས་ན་དོན་བྱེད་པའི་དངོས་པོ་མེད་པར་ལྟ་བ་ནི་ཀུན་བྱུང་གི་རྟེན་འབྲེལ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་ལ་སྐུར་འདེབས་ཡིན་པས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཡིན་ལ། རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པའི་དངོས་པོ་ཡོད་པར་ལྟ་བ་ཡང་ཕྱིན་ཅི་ལོག་སྟེ། རང་བཞིན་དེ་འདྲ་བ་གང་ལ་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་དེ་མ་ཐག་གི་ལུང་དེའི་མཇུག་ནས། དེའི་ཕྱིར་འདི་ལ་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཐུས་ཤིང་སྒྱུ་མ་དང་འདྲ་བ་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་དང་···རྣམ་པར་བྱང་བའི་རྒྱུ་ལ་སྐུར་བ་བཏབ་པས་དེ་མེད་པར་ལྟ་བ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཡིན་ལ། རང་བཞིན་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ན་དངོས་པོར་ལྟ་བ་ཡང་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་ན་དངོས་པོ་རང་བཞིན་དང་བཅས་པར་སྨྲ་བ་རྣམས་ལ་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་མེད་པ་དང་། རྟག་པ་དང་ཆད་པར་ལྟ་བའི་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

དེས་ན་རྟག་ཆད་ཀྱི་ལྟ་བ་དང་བྲལ་བར་འདོད་པས་རང་བཞིན་མེད་པ་དང་ཀུན་བྱུང་གི······

རྟེན་འབྲེལ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་ཁས་བླང་བར་བྱའོ། །གལ་ཏེ་རང་དབང་བའི་ངོ་བོ་དོན་བྱེད་པའི་
རྟེན་འབྲེལ་གྱིས་བཀག་ནས་རང་དབང་དང་བྲལ་བའི་དོན་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་དོན་ཡིན་ན།
ཁྱོད་ཀྱིས་ངེད་ལ་ཅི་ཞིག་བཀག་སྟེ། ཁོ་བོ་ཅག་ཀྱང་དོན་བྱེད་པའི་རྟེན་འབྲེལ་འདོད་པས་
སོ། །དེའི་ཕྱིར་ཁྱོད་དང་ངེད་ལ་ཁྱད་མེད་དོ་སྙམ་ན། ཁྱོད་ཀྱིས་རྟེན་འབྲེལ་རྒྱུ་འབྲས་
ཁས་བླངས་ཀྱང་བྱིས་པ་ཆུང་ངུ་བྱད་བཞིན་གྱི་གཟུགས་བརྙན་ལ་བྱད་བཞིན་དུ་བདེན་པར···
འཛིན་པ་ལྟར། རྟེན་འབྲེལ་དེ་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པར་སྒྲོ་བཏགས་ནས་དངོས་པོའི་
རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་བརྗོད་པས་ན་རྟེན་འབྲེལ་ཇི་བཞིན་མ་རྟོགས་པ་དང་ཇི་བཞིན་མིན······
པར་བརྗོད་ལ། ཁོ་བོས་ནི་རང་བཞིན་མེད་པར་འདོད་ཅིང་དེ་ལྟར་སྨྲ་བས་ཁྱད་པར་ནི་
དེའོ། །དེ་ལྟར་ཡང་དེ་མ་ཐག་གི་ལུང་དེའི་མཇུག་ནས། ཅི་སྟེ་གལ་ཏེ་རང་དབང་མེད་
པའི་དོན་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་དོན་ཡིན་ན་ནི། འོ་ན། གང་ཁྱོད་ཀྱིས་ངེད་ཅག
ལ་གནོད་པར་གྱུར་པ་ཁྱོད་དང་ངེད་ཅག་ལ་ཁྱད་པར་ཅི་ཡོད་སྙམ་དུ་སེམས་ན་བཤད་པར···
བྱ་སྟེ། གང་ཁྱོད་ཀྱིས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་དོན་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་རྟོགས་པ་དང་
བརྗོད་མི་ཤེས་པ་འདི་ནི་ཁྱད་པར་རོ། །ཇི་ལྟར་བྱིས་པ་གཞོན་ནུ་ཐ་སྙད་ལ་མ་བྱང་བས་
གཟུགས་བརྙན་ལ་བདེན་པར་གྱུར་པར་ལྷག་པར་སྒྲོ་བཏགས་པས་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་གནས······
པའི་རང་བཞིན་སྟོང་པ་ཉིད་བསལ་ནས་རང་བཞིན་དང་བཅས་པར་རྟོག་པ་ན་གཟུགས······
བརྙན་རྟོག་མི་ཤེས་པ་དེ་བཞིན་དུ། ཁྱོད་ཀྱིས་ཀྱང་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཁས་
བླངས་ཀྱང་གཟུགས་བརྙན་དང་མཚུངས་པའི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་རང་བཞིན·····
གྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་གྱུར་ཀྱང་། རང་གི་ངོ་བོ་ཇི་ལྟར་གནས་པ་བཞིན་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་མི་
ཤེས་ཏེ། རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་དུ་མི་འཛིན་པའི་ཕྱིར་དང་། ཡོད་
པ་མ་ཡིན་པའི་རང་གི་ངོ་བོ་ལ་ཡོད་པའི་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་ལྷག་པར་སྒྲོ་བཏགས་ནས······

འཛིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །བརྗོད་ཀྱང་མི་ཤེས་ཏེ། རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་དུ་མི་བརྗོད་པའི་ཕྱིར་དང་། དངོས་པོའི་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་བརྗོད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་སོ། །རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་ཁས་བླངས་པར་འདྲ་ཡང་། རང་བཞིན་མེད་པ་དང་རང་བཞིན་ཡོད་པར་སྨྲ་བའི་སྒོ་ནས་རྟེན་འབྲེལ་ཇི་བཞིན་དུ་རྟོགས་མ་རྟོགས་དང་། བརྗོད་ཤེས་མི་ཤེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་བསྟན་པ་འདིས་ནི་དོན་བྱེད་པའི་དངོས་པོ་ཁས་ལེན་ན་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་དེ་ལ་བདེན་པར་གྲུབ་པ་ཞེས་སྨྲ་བས་བདེན་པར་ཡོད་མེད་ལ་རྩོད་པ་ནི་མིང་ལ་རྩོད་པའོ་སྙམ་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ཐ་སྙད་དུ་དོན་བྱེད་པའི་དངོས་པོ་འདོད་ན་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་ལ་རང་རྒྱུད་པ་དང་རྩོད་པ་ནི་མིང་ཙམ་ལ་རྩོད་པ་སྟེ། རང་རྒྱུད་པས་ཀྱང་དེ་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་སྨྲ་བས་སོ་སྙམ་དུ་འཛིན་པ་རྣམས་གསལ་བར་བཀག་གོ །དེ་འདྲ་བ་ནི་དཔེར་ན། གྲངས་ཅན་ཡང་ཉན་ཤེས་ཀྱི་ཡུལ་ན་གྲག་པའི་དོན་འདི་ལ་རྟག་པར་སྨྲ་བས། ཉན་ཤེས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་གྲག་པའི་དོན་འདི་འདོད་ན་སྒྲ་རྟག་པ་འགོག་པ་ནི་མིང་ཙམ་ལ་རྩོད་པའོ་ཞེས་སྨྲ་བ་དང་འདྲ་བར་སྣང་ངོ་། །སེམས་ཅན་གཞན་རྣམས་ནི་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བར་བཟུང་བ་ན། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འཛིན་པས་འཆིང་བར་འགྱུར་བ་ལ། མཁས་པ་དག་ལ་ནི་རྒྱུ་མཚན་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་བཞིན་ཡོད་པ་འགོག་ཅིང་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་ངེས་པ་དྲངས་ཏེ། མཐར་འཛིན་གྱི་ལྟ་བའི་འཆིང་བ་གཅོད་པས་ན། རྟེན་འབྲེལ་གྱི་རྟགས་ཀྱིས་རང་བཞིན་མེད་པ་འགྲུབ་པ་འདི་ནི་ཐད་དུ་བྱུང་བའི་ཐབས་ལ་མཁས་པ་ཆེན་པོའོ། །

དོན་གྱི་དབང་འདི་གཟིགས་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས། །གང་ཞིག་རྐྱེན་ལས་སྐྱེས་པ་དེ་མ་སྐྱེས། །དེ་ལ་སྐྱེ་བའི་རང་བཞིན་ཡོད་མ་ཡིན། །རྐྱེན་ལ་རག་ལས་གང་དེ་སྟོང

པར་བཤད། །གང་ཞིག་སྟོང་ཉིད་ཤེས་དེ་བག་ཡོད་ཡིན། །ཞེས་རྐང་པ་དང་པོ་གཉིས་ཀྱིས་རྐྱེན་ལས་སྐྱེས་པ་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པས་ཁྱབ་པར་གསུངས་ནས། རྐང་པ་གསུམ་པས་རྐྱེན་ལ་རག་ལས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་དོན་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་དོན་དུ……གསུངས་ཤིང་། རྐང་པ་བཞི་བས་ནི་སྟོང་ཉིད་དེ་ལྟར་རྟོགས་པའི་ཕན་ཡོན་བསྟན་ཏོ། །དེ་བཞིན་དུ། མཁས་པས་རྟེན་འབྱུང་ཆོས་རྣམས་རྟོགས་གྱུར་ཏེ། །མཐར་ལྟ་བ་ལ་བརྟེན་པར་ཡོང་མི་བྱེད། །ཅེས་རྟེན་འབྲེལ་རྟོགས་པས་མཐར་འཛིན་གཅོད་པར་གསུངས་སོ། །གཞན་ཡང་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་ན་རྒྱལ་བ་ཉན་ཐོས་དང་བཅས་པས་དེ་ལྟར་གཟིགས་དགོས་པ་ལས་མ་གཟིགས་པ་དང་། རང་བཞིན་དེ་ལ་རྐྱེན་གྱིས་ཅི་ཡང་བྱར་མེད་པས་མཚན་མར་འཛིན་པའི་སྤྲོས་པའི་དྲྭ་བ་གཅོད་དུ་མེད་པས་གྲོལ་བ་མེད་པར་འགྱུར་ཏེ། གླང་པོའི་རྩལ་གྱི་མདོ་ལས། གལ་ཏེ་ཆོས་རྣམས་རང་བཞིན་ཡོད་གྱུར་ན། །རྒྱལ་བ་ཉན་ཐོས་བཅས་པས་དེ་མཁྱེན་འགྱུར། །ཐེར་ཟུག་ཆོས་ནི་མྱ་ངན་འདའ་མི་འགྱུར། །མཁས་རྣམས་ནམ་ཡང་སྤྲོས་དང་བྲལ་མི་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །རབ་བྱེད་གསུམ་པ་དང་བཞི་བ་དང་ལྔ་བ་ནས་སྐྱེ་མཆེད་དང་ཕུང་པོ་དང་ཁམས་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་པ་འགོག་པའི་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་ལ་བདག་མེད་པ་གཏན་…ལ་ཕབ་ནའང་ཤིན་ཏུ་ལེགས་མོད་ཀྱི། ཚིག་མངས་པས་འཇིགས་ནས་མ་སྤྲོས་སོ། །

གསུམ་པ་ལྟ་བ་དེ་དག་གོམས་པས་སྒྲིབ་པ་སྤོང་བའི་ཚུལ་ནི། དེ་ལྟར་བདག་དང་བདག་གི་བ་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་མཐོང་ནས། དེའི་དོན་གོམས་པར་བྱས་པས་བདག་དང་བདག་གིར་འཛིན་པའི་འཇིག་ལྟ་ལྡོག་ལ། དེ་ལོག་ན་འདོད་པ་ཉེ་བར་ལེན་པ་སོགས་སྔར་བཤད་པའི་ལེན་པ་བཞི་ལྡོག་ཅིང་། དེ་ལོག་ན་ལེན་པའི་རྐྱེན་གྱིས་སྲིད་པ་འབྱུང་བ་མེད་པས་སྲིད་པའི་རྐྱེན་གྱིས་ཕུང་པོ་ཉིང་མཚམས་སྦྱོར་བའི་·

སྐྱེ་བ་ཟད་པས་ཐར་པ་འཐོབ་སྟེ། རབ་བྱེད་བཅོ་བརྒྱད་པ་ལས། བདག་དང་བདག་གི་ཞི་བའི་ཕྱིར། །ངར་འཛིན་ང་ཡིར་འཛིན་མེད་འགྱུར། །ཞེས་དང་། ནང་དང་ཕྱི་རོལ་དངོས་དག་ལ། །བདག་དང་བདག་གི་སྙམ་ཟད་ན། །ཉེ་བར་ལེན་པ་འགག་འགྱུར་ཞིང་། །དེ་ཟད་པས་ན་སྐྱེ་བ་ཟད། །ཅེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་བྱས་ན་ཉེ་བར་ལེན་པ་ནི་ཉོན་མོངས་དང་། སྲིད་པ་ནི་ལས་ཡིན་པས་སྐྱེ་བའི་རྒྱུ་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་ཟད་པས་ཐར་བར་འགྱུར་ཏེ། དེ་ཉིད་ལས། ལས་དང་ཉོན་མོངས་ཟད་པས་ཐར། །ཞེས་སོ། །ལས་ཉོན་ཡང་གང་ཟད་པས་ཟད་པར་འགྱུར་བ་ཡང་དེ་ཉིད་ལས། ལས་དང་ཉོན་མོངས་རྣམ་རྟོག་ལས། །དེ་དག་སྤྲོས་ལས་སྤྲོས་པ་ནི། །སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱིས་འགག་པར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་སྐྱེ་ཤིའི་འཁོར་བ་བརྒྱུད་པ་འདི་ནི་ལས་ལས་སྐྱེ་ལ། ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་སེམས་དང་ལྡན་པའི་སྒོ་གསུམ་གྱི་འདུ་བྱེད་ཁོ་ན་འཁོར་བ་འགྲུབ་པའི་ལས་ཡིན་པས། ལས་ནི་ཉོན་མོངས་ལས་སྐྱེའོ། །ཡུལ་རྣམས་ལ་སྡུག་མི་སྡུག་ལ་སོགས་པའི་མཚན་མ་སྒྲོ་འདོགས་པའི་ཚུལ་བཞིན་མ་ཡིན་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་མ་བརྟག་པར་འཇིག····ལྟའི་རྩ་བ་ཅན་གྱི་ཉོན་མོངས་རྣམས་མི་སྐྱེ་བས། ཆགས་སྡང་སོགས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་འཇིག་ལྟའི་རྩ་བ་ཅན་དེ་དག་ཚུལ་བཞིན་མ་ཡིན་པའི་རྣམ་རྟོག་ལས་སྐྱེའོ། །འཇིག་རྟེན་ཆོས་བརྒྱད་དང་སྐྱེས་པ་བུད་མེད་དང་བུམ་པ་དང་སྣམ་བུ་དང་གཟུགས་དང་ཚོར་བ་སོགས་ལ····འདི་བདེན་ནོ་སྙམ་དུ་མངོན་པར་ཞེན་པ་དག་ཁོ་ནས་ཚུལ་མིན་ཡིད་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་པར་རྟོག····པས་ཡུལ་དེ་དག་ལ་རྟོག་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར། རྣམ་རྟོག་དེ་ནི་བདེན་འཛིན་གྱི་སྤྲོས་པ་ལས་སྐྱེ་སྟེ། ཚིག་གསལ་ལས། འཇིག་རྟེན་པའི་སྤྲོས་པ་དེ་ཡང་མ་ལུས་པར་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཏེ། དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་ལྟ་བས་འགག་པར་འགྱུར་རོ། །ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། གང་གི་ཕྱིར་དངོས་པོར་དམིགས་པ་ཡོད་ན་ནི། ཇི་སྐད་དུ་བཤད་པའི་སྤྲོས་པ་ཡོད་པར་

འགྱུར་གྱི། མོ་གཤམ་གྱི་བུ་མོ་མ་དམིགས་པར་ནི་ཆགས་པ་ཅན་དང་། དེའི་ཡུལ་ཅན་སྤྲོས་
པ་འཇུག་པར་མི་བྱེད་དོ། །སྤྲོས་པ་མ་བཅུག་ན་ནི། དེའི་ཡུལ་ཚུལ་བཞིན་མ་ཡིན་པར་
རྣམ་པར་རྟོག་པ་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་རོ། །རྣམ་པར་རྟོག་པ་མ་བཅུག་པར་ཡང་ང་དང་
ངའི་ཞེས་མངོན་པར་ཞེན་པ་ལས་ཉོན་མོངས་པའི་ཚོགས་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བའི་རྩ་བ་ཅན་
སྐྱེད་པར་མི་བྱེད་དོ། །ཉོན་མོངས་པའི་ཚོགས་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བའི་རྩ་བ་ཅན་མ་
བསྐྱེད་པར་ནི་ལས་དག་བྱེད་པར་མི་འགྱུར་ལ། ལས་དག་མི་བྱེད་པ་རྣམས་ནི་སྐྱེ་བ་དང་
རྒ་ཤི་ཞེས་བྱ་བའི་འཁོར་བ་ཉམས་སུ་མྱོང་བར་ཡང་མི་འགྱུར་རོ་ཞེས་སོ། །སྟོང་པ་ཉིད་
རྟོགས་པས་དེ་དག་ལྡོག་པར་འགྱུར་ཚུལ་ཡང་དེ་ཉིད་ལས། གང་གི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་སྟོང་པ་
ཉིད་སྤྲོས་པ་མ་ལུས་པ་ཉེ་བར་ཞི་བའི་མཚན་ཉིད་ཅན་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྲོས་པ་དང་བྲལ་བར་
འགྱུར་ཞིང་། སྤྲོས་པ་དང་བྲལ་བས་ཀྱང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ལྡོག་ཅིང་། རྣམ་པར་རྟོག་པ་
ལོག་པས་ཉོན་མོངས་པ་ལྡོག་ལ། ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་ལོག་པས་སྐྱེ་བ་ལྡོག་པ་དེའི་ཕྱིར་
སྟོང་པ་ཉིད་ཁོ་ན་སྤྲོས་པ་ཐམས་ཅད་ལོག་པའི་མཚན་ཉིད་ཅན་ཡིན་པས། མྱ་ངན་ལས་
འདས་པ་ཞེས་བྱའོ་ཞེས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་གསུངས་ཏེ། འདིས་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་
སྲིད་པའི་རྩ་བ་གཅོད་བྱེད་དང་། ཐར་པའི་ལམ་གྱི་སྲོག་དང་འདྲ་བར་སྒྲུབ་བྱེད་ཡང་དག་
པས་བསྟན་པ་ཡིན་པས་འདི་ལ་ངེས་པ་བརྟན་པོ་རྙེད་པ་དགོས་སོ། །

དེ་ལྟར་ན། སློབ་དཔོན་འཕགས་པའི་གཞུང་དེ་དག་གིས་ནི་ཉན་རང་ལ་ཡང་ཆོས་
ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པ་ཡོད་པར་གསལ་བར་གསུངས་ཏེ། འཁོར་བ་
ལས་གྲོལ་བ་རང་བཞིན་མེད་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བས་སྒྲུབ་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །
ལྟ་བ་འདི་ཡང་ཉན་རང་རྣམས་རང་གི་ཉོན་མོངས་མ་ཟད་པར་དུ་སྒོམ་ཞིང་། ཉོན་མོངས་
ཟད་པ་ན་དེ་ཙམ་གྱིས་ཆོག་པར་བཟུང་ནས་དུས་རིང་པོར་སྒོམ་པར་མི་བྱེད་པས་ཤེས་བྱའི

སྒྲིབ་པ་སྤོང་བར་མི་ནུས་སོ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ནི་ཉོན་མོངས་ཟད་པ་ཙམ་གྱི་སྒོ་ནས་རང་འཁོར་བ་ལས་གྲོལ་བ་ཙམ་གྱིས་ཆོག་པར་མི་འཛིན་པར། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་སངས་རྒྱས་དོན་དུ་གཉེར་བས་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་ཟད་ཟད་དུ་བསྒོམས་པས། ཆེས་དུས་རིང་བ་དང་ཚོགས་མཐའ་ཡས་པས་བརྒྱན་ཏེ་སྒོམ་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་སྒྲིབ་པ་གཉིས་ཀའི་ས་བོན་དྲུངས་འབྱིན་པའི་གཉེན་པོ་ནི་ཐ་རེ་བ་ཤད་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་ཡིན་མོད་ཀྱང་། དུས་རིང་དུ་བསྒོམས་མ་བསྒོམས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཉོན་མོངས་པའི་སྒྲིབ་པ་ཙམ་སྤོང་ནུས་ཀྱི། ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་མི་སྤོང་བ་ནི། དཔེར་ན། བདག་མེད་པའི་རྟོགས་པ་གཅིག་ཉིད་མཐོང་སྤང་དང་སྒོམ་སྤང་གཉིས་ཀའི་གཉེན་པོ་ཡིན་མོད་ཀྱང་། བདག་མེད་མངོན་སུམ་དུ་མཐོང་བ་ཙམ་གྱིས་མཐོང་སྤང་སྤོང་ནུས་ཀྱི། སྒོམ་སྤང་སྤོང་མི་ནུས་པས་སྒོམ་སྤང་སྤོང་བ་ལ་རིང་དུ་སྒོམ་དགོས་པ་དང་འདྲའོ། །དེ་ལྟ་ནའང་ཤེས་སྒྲིབ་སྤོང་བ་ལ་ནི་དུས་རིང་བར་དེ་ཙམ་ཞིག་བསྒོམས་པས་ཀྱང་སྤོང་བར་མི་ནུས་ཀྱི། སྤྱོད་པ་རླབས་ཆེན་པོ་གཞན་མང་པོ་ལ་བསླབས་པ་ལ་ཡང་བལྟོས་སོ། །ཤེས་སྒྲིབ་ཀྱི་གཉེན་པོར་སྒོམ་པ་མེད་ཅིང་། ཉོན་སྒྲིབ་སྤོང་བའི་ཐབས་ཙམ་དུ་སྒོམ་པས་ཉན་རང་ལ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་རྟོགས་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་སྒོམ་པ་མེད་པར་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། འཇུག་འགྲེལ་ལས། ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་རྐྱེན་ཉིད་འདི་བ་ཙམ······མཐོང་མོད་ཀྱི། དེ་ལྟ་ན་ཡང་དེ་དག་ལ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་སྒོམ་པ་མེད་དེ། ཁམས་གསུམ་ན་སྤྱོད་པའི་ཉོན་མོངས་པ་སྤོང་བའི་ཐབས་ཤིག་ནི་ཡོད་དོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་ན་དབུ་མ་པ་གཞན་གྱིས་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་དུ་བཞེད་པ་སླབ་དཔོན་འདིས་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་མ་རིག་པར་བཞེད་པ་དང་། དེ་ཟད་པར་སྤོང་བའི་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་སྒོམ་པ་ཡོད་ཀྱང་། ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་རྫོགས་པར་སྒོམ་པ་མེད་པར

གསུངས་པ་རྣམས་སྦྱར་དང་སྐབས་འདིར་བཤད་པ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་གྱིས་ཤིག

འོ་ན་འདི་པའི་ལུགས་ལ་ཤེས་སྒྲིབ་གང་ལ་བྱེད་སྙམ་ན། ཤེས་སྒྲིབ་ནི་ཐོག་མ་མེད་པ་ནས་རང་བཞིན་ཡོད་པར་ཞེན་པའི་དངོས་པོ་ལ་མངོན་པར་ཞེན་པའི་སློ་བྱེད་ཀྱིས་སེམས……རྒྱུད་ལ་བག་ཆགས་བརྟན་པར་བཞག་པའི་བག་ཆགས་ཀྱི་དབང་གིས་རང་བཞིན་མེད་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་ཡོད་པར་སྣང་བའི་གཉིས་སྣང་གི་འཁྲུལ་བ་རྣམས་ཡིན་ཏེ། འཇུག་འགྲེལ་ལས། དེ་ཡང་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་མ་རིག་པ་སྤངས་པ་འདུ་བྱེད་གཟུགས་བརྙན་ལ་སོགས་པའི་ཡོད་པ་ཉིད་དང་འདྲ……བར་གཟིགས་པ་རྣམས་ལ་ནི་བཅོས་མའི་རང་བཞིན་ཡིན་གྱི། བདེན་པར་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། བདེན་པར་མངོན་པར་རློམ་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །བྱིས་པ་རྣམས་ལ་ནི་སླུ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལས་གཞན་པ་རྣམས་ལ་ནི་སྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པ་ལྟར་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཉིད་ཀྱིས་ཀུན་རྫོབ་ཙམ་དུ་འགྱུར་རོ། །དེ་ཡང་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པའི་མཚན་ཉིད་ཅན་མ་རིག་པ་ཙམ་ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར། སྣང་བ་དང་བཅས་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་ཅན་གྱི་འཕགས་པ་རྣམས་ལ་སྣང་གི སྣང་བ་མེད་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་ཅན་མངའ་བ་རྣམས་ལ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །བྱང་སེམས་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་མ་རིག་པ་སྤངས་པ་ནི། སྦྱར་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་དྲངས་པ་ལས། མི་སྐྱེ་བའི་ཆོས་ལ་བཟོད་པ་ཐོབ་པའི་བྱང་སེམས་ལ་གསུངས་པས། ས་བརྒྱད་པ་ཐོབ་པ་ལ་བྱའོ། །དེའི་ཕྱིར་ཐེག་དམན་གྱི་དགྲ་བཅོམ་དང་ས་བརྒྱད་པ་ཐོབ་པའི་བྱང་སེམས་ལ་གཉིས་སྣང་གི་འཁྲུལ་བའི་བག་ཆགས་གསར་དུ……འཇོག་བྱེད་ཟད་པ་ཡིན་ཡང་། སྔོན་རིང་མོ་ནས་དེས་བཞག་པའི་གཉིས་སྣང་གི་བག་ཆགས་སྦྱང་རྒྱུ་ནི་དུ་མ་ཞིག་ཡོད་པས་དེ་ནས་ཀྱང་རིང་དུ་སྦྱང་དགོས་པས། དེ་དག་སྦྱངས་ཏེ་འཁྲུལ་བའི་བག་ཆགས་མ་ལུས་ཕར་ཟོག་པ་ན་སངས་རྒྱས་པ་ཡིན་ནོ། །

འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་བཞེད་པས་ཐེག་དམན་དང་ཐེག་ཆེན་གཉིས་ཀའི་ངེས་དོན····ཀྱི་ལྟ་བ་འདྲ་བར་བསྟན་པ་འདི་ལ་ནི། མང་དུ་བྱུང་བའི་ངེས་པ་གཉིས་དྲང་རྒྱུ་ཡོད་དེ། འདི་ལྟར་སངས་རྒྱས་ལྟ་ཞོག འཁོར་བ་ལས་གྲོལ་བ་ཙམ་ཞིག་ལ་ཡང་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་མེད་པའི་ཐབས་མེད་པར་ངེས་པ་དྲངས་ནས། ཐབས་དུ་མའི་སྒོ་ནས་འབད་པ་ཆེན་པོས་ལྟ་བ་དྲི་མ་མེད་པ་དེ་ཅི་རྙེད་བྱེད་པ་དང་། ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་འབྱེད་བྱེད་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ནི། བྱང་ཆུབ་ཀྱིས་སེམས་རིན་པོ་ཆེ་དང་བྱང་སེམས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་རླབས་ཆེ་བ་རྣམས་ཡིན་པ་ལ་ངེས་པ་གཏིང་ཐག་པ་ནས་འདྲོངས་ནས་སྤྱོད་ཕྱོགས་རྣམས་ལ་ལྷག་པར་ཡང་གདམས་པའི་མཐིལ་དུ་བཟུང་སྟེ། རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་སྡོམ་པ་བཟུང་ནས་སྤྱོད་པ་ལ་སློབ་པའོ། །

འདིར་སྨྲས་པ། ཨེ་དབང་བྱ་རྒོད་ཕུང་པོ་ཞེས་གྲགས་པའི། །མང་བྱུང་ས་འཛིན་མཆོག་དེར་མངོན་གཤེགས་ནས། །ས་ཆེན་རྣམ་པ་དྲུག་ཏུ་གཡོ་མཛད་ཅིང་། །ཞིང་བརྒྱ་འོད་ཀྱིས་འགེངས་པའི་ཆོ་འཕྲུལ་གྱིས། །ཐུབ་པས་དཔལ་གྱི་མགུར་ནས་བཀའ་བསྩལ་པ། །མདོ་སྔགས་གཉིས་ཀའི་ལམ་གྱི་སྲོག་ལྟ་བུ། །འཕགས་པའི་སྲས་ཀུན་སྐྱེད་པའི་ཡུམ་ཆེན་མོ། །ལེགས་བཤད་ཟླ་མེད་ཤེས་རབ་ཕ་རོལ་ཕྱིན། །ལུང་བསྟན་བརྙེས་པའི་དཔལ་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས། །ཇི་བཞིན་བཀྲལ་བའི་གཞུང་གི་མཆོག་གྱུར་པ། །དེ་ནི་དཔལ་ལྡན་ཟླ་བའི་ཤེས་རབ་ཅེས། །ཉི་ལྟར་གྲགས་པའི་རྣམ་བཤད་ཟླ་མེད་པ། །རྒྱལ་བའི་སྦུ་གུ་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱི་གཞུང་། །དེ་ཡིས་ལེགས་པར་བཤད་ལ་ལེགས་བཤད་དུ། །ལེགས་པར་རྟོགས་ནས་རྒྱས་པར་བཀྲལ་བ་ནི། །ཟླ་བའི་གཞུང་བཟང་ཚིག་དོན་གསལ་བའོ། །དེ་དག་རྣམས་ཀྱི་དྲི་མ་མེད་པའི་ལུགས། །རང་བཞིན་མེད་པ་སྒྱུ་འདྲའི་དངོས་པོ་ལ། །འཁོར་འདས་རྟེན་འབྲེལ་བྱ་བྱེད་འཐད་པའི་ཚུལ། །ཆུང་ཟད་ཙམ་ཞིག

མོ་སླའི་ངག་གིས་བཤད། །ཟབ་མོ་དབུ་མའི་གཞུང་ལ་སྦྱངས་པའི་གྲོགས། །ཁྱེད་ཀྱི་བློ་ངོར་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ། །རྒྱུ་འབྲས་རྟེན་འབྲེལ་འཇོག་པ་དཀའ་མོད་ཀྱང་། །དེ་འདྲ་དབུ་མའི་ལུགས་ནི་ཡིན་ནོ་ཞེས། །དེ་སྐད་སྨྲ་བའི་ཚུལ་ལ་བརྟེན་ན་མཛེས། །དེ་ལྟ་མིན་པར་གཞན་ལ་བཀོད་པའི་སྐྱོན། །རང་གིས་ཇི་བཞིན་སྤོང་བར་མ་ནུས་ནས། །ལུགས་མེད་པ་ལ་རེ་ན་ད་དུང་སློབས། །དེ་ལྟར་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱི། །གཞུང་གིས་ལྟ་བ་འཚོལ་བའི་ཚུལ། །ལེགས་པར་བཤད་འདིའང་རྒྱལ་བ་ཡི། །བསྟན་པ་རིང་དུ་གནས་ཕྱིར་རོ། །

གཉིས་པ་ལྷག་མཐོང་གི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་ནི། དེ་ལྟར་སྐྱེས་བུ་དམ་པ་ལ་བརྟེན་པ་དང་མང་དུ་ཐོས་པ་ཡོངས་སུ་བཙལ་བ་དང་ཚུལ་བཞིན་དུ་སེམས་པ་སྟེ། ལྷག་མཐོང་གི་ཚོགས་གསུམ་སྒོམ་རིམ་བར་པ་ལས་གསུངས་པ་དེ་རྣམས་བསྟེན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བདག་མེད་པ······གཉིས་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་སྐྱེད་པ་ན་ལྷག་མཐོང་བསྒོམ་པར་བྱའོ། །འོ་ན་བསྒོམ་པར་བྱ་བའི་ལྷག་མཐོང་དུ་ཞིག་ཡོད་སྙམ་ན། འདིར་ནི་ས་མཐོན་པོའི་ལྷག་མཐོང་རྣམས་རེ་ཞིག་གཙོ་བོར་མི་སྟོན་གྱི། སོ་སོ་སྐྱེ་བོའི་དུས་ཀྱི་བསྒོམ་པར་བྱ་བའི་ལྷག་མཐོང་གཙོ་ཆེར་སྟོན་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡི་ལྷག་མཐོང་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ནི་རྣམ་པ་བཞི་དང་རྣམ་པ་གསུམ་དེའི་རྣམ་པ་དྲུག་གི་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པའོ། །རྣམ་པ་བཞི་ནི། དགོངས་འགྲེལ་ལས་གསུངས་པའི་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་སོགས་བཞིའོ། །རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ནི། ཇི་སྙེད་པ་ལ་དམིགས་པའོ། །རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ནི་ཇི་ལྟ་བ་ལ་དམིགས་པའོ། །དང་པོ་ལ་ཡོངས་སུ་རྟོག་པ་དང་ཡོངས་སུ་དཔྱོད་པ་གཉིས་ཡོད་ལ། གཉིས་པ་ལ་ཡང་རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་གཉིས་ཡོད་དེ། དོན་རགས་པ་དང་ཞིབ་པ་རྣམས་འབྱེད་པའོ། །དེ་ལྟར་ཡང་། ཉན་ས་ལས། དེ་ལ་ལྷག་མཐོང་རྣམ་པ་བཞི་གང་ཞེ་ན། འདི་ལ་དགེ་སློང་། འདི་ལྟ་སྟེ་ནང་གང་

ཀྱི་སེམས་ཀྱི་ཞི་གནས་ལ་བརྟེན་ནས་ཆོས་རྣམས་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་དང་། རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པར་བྱེད་པ་དང་། ཡོངས་སུ་རྟོག་པར་བྱེད་པ་དང་། ཡོངས་སུ་དཔྱོད་པར་བྱེད་པའོ། །དེ་ལ་ཇི་ལྟར་རྣམ་པར་འབྱེད་པར་བྱེད་ཅེ་ན། དཔྱད་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་དམིགས་པ་དང་མཁས་པའི་དམིགས་པ་དང་ཉོན་མོངས་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་དམིགས་པ····དག་ལ་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱིས་རྣམ་པར་འབྱེད་པར་བྱེད་དོ། །ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ནི་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཤེས་རབ་དང་ལྡན་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་བཅས་པས་མཚན་མར་འཛིན་པར་བྱེད་པའི་ཚེ་ན་ནི་ཡོངས་སུ་རྟོག་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཡང་དག་པར་རྟོག་པར་བྱེད་པའི་ཚེ་ན་ནི་ཡོངས་སུ་དཔྱོད་པར་བྱེད་དོ། །ཞེས་སོ། །ཀུན་ལས་བཏུས་ལས་ཀྱང་། ལྷག་མཐོང་གི་ལམ་ལ་བཞི་པོ་དེར་གསུངས་ཤིང་། ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ཏུའང་དེ་དག་གི་ངོས་འཛིན་ཉན་ས་ལྟར་གསུངས་སོ། ། རྣམ་པ་གསུམ་ཡང་མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་ལས། བཅོམ་ལྡན་འདས། ལྷག་མཐོང་ལ་རྣམ་པ་ཏུ་མཆིས། བྱམས་པ། རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ་མཚན་མ་ལས་བྱུང་བ་དང་། ཡོངས་སུ་འཚོལ་བ་ལས་བྱུང་བ་དང་། སོ་སོར་རྟོག་པ་ལས་བྱུང་བའོ། །མཚན་མ་ལས་བྱུང་བ་གང་ཞེ་ན། ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྤྱོད་ཡུལ་རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་བཅས་པའི་གཟུགས་བརྙན་འབའ་ཞིག་ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་ལྷག་མཐོང་གང་ཡིན་པའོ། །ཡོངས་སུ་འཚོལ་བ་ལས་བྱུང་བ་གང་ཞེ་ན། དེ་དང་དེར་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་ལེགས་པར་མ་རྟོགས་པའི་ཆོས་དེ་དག་ཉིད་ཤིན་ཏུ་ལེགས་པར་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར། ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་ལྷག་མཐོང་གང་ཡིན་པའོ། །སོ་སོར་རྟོག་པ་ལས་བྱུང་བ་གང་ཞེ་ན། དེ་དང་དེར་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་ལེགས་པར་རྟོགས་པའི་ཆོས་རྣམས་ལ་རྣམ་པར་གྲོལ་བས་ཤིན་ཏུ་ལེགས་པར་བདེ་བ་ལ་རེག་པར་བྱ······བའི་ཕྱིར། ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་ལྷག་མཐོང་གང་ཡིན་པའོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །འདི་ལ་ཉན་

ལས། །ཐོས་པ་དང་བཟླུང་བའི་ཚོས་ལས་གདམས་ངག་ལ་མཉམ་པར་བཞག་པའི་ཞ་བའི་
ཡིད་ལ་བྱེད་པས་ཡིད་ལ་བྱེད་ཅིང་སེམས་པར་མི་བྱེད་ལ། །རྟོག་པ་དང་འཛལ་བ་དང་ཉེ་
བར་རྟོག་པར་མི་བྱེད་པ་ནི་མཚན་མ་ཙམ་གྱི་རྗེས་སུ་ཞུགས་པ་དང་། །གང་གི་ཚེ་སེམས་
པ་ནས་ཉེ་བར་རྟོག་པར་བྱེད་པ་དེའི་ཚེ་ནི་ཡོངས་སུ་བཙལ་བའི་རྗེས་སུ་ཞུགས་པ་དང་།
དེ་ལྟར་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ལ་དེ་བཞིན་དུ་སོ་སོར་རྟོག་པར་བྱེད་པ་ནི་ཡོངས་སུ་བཙལ་བ་ལ་སོ་
སོར་རྟོག་པའི་རྗེས་སུ་ཞུགས་པ་སྟེ། དེ་གསུམ་ནི་ལྷག་མཐོང་གི་སྒོ་གསུམ་དུ་གསུངས་སོ། །
དོན་དེ་དག་མདོར་བསྡུས་ན། དང་པོ་ནི། བདག་མེད་པའི་དོན་ལྷ་བུ་ལ་དམིགས་ནས
དེའི་མཚན་མ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་གྱི། གཏན་ལ་འབེབས་པ་མང་དུ་མི་བྱེད་པའོ། །
གཉིས་པ་ནི། སྔར་མ་ངེས་པ་ངེས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དུ་གཏན་ལ་འབེབས་པའོ། །གསུམ་
པ་ནི། ངེས་ཟིན་པའི་དོན་ལ་སྔར་བཞིན་དུ་དཔྱོད་པར་བྱེད་པའོ། །རྣམ་པ་དྲུག་ནི།
གཞི་དྲུག་ལ་དམིགས་པ་སྟེ། དེ་ཡང་ཡོངས་སུ་འཚོལ་བའི་ལྷག་མཐོང་གི་འཚོལ་ལུགས་སོ། །
འདི་ཡང་དོན་དང་། དངོས་པོ་དང་། མཚན་ཉིད་དང་། ཕྱོགས་དང་། དུས་དང་།
རིགས་པ་ཡོངས་སུ་འཚོལ་བར་བྱེད་ཅིང་བཙལ་ནས་ཀྱང་དེ་དག་ལ་སོ་སོར་རྟོག་པའོ། །
དེ་ལ་དོན་འཚོལ་བ་ནི། ཚིག་འདིའི་དོན་ནི་འདི་ཡིན་ནོ་ཞེས་འཚོལ་བའོ། །དངོས་པོ་འཚོལ་
བ་ནི། འདི་ནི་ནང་གིའོ། །འདི་ནི་ཕྱིའི་དངོས་པོ་ཞེས་འཚོལ་བའོ། །མཚན་ཉིད་འཚོལ་བ་
ནི་གཉིས་ཏེ། འདི་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་དོ། འདི་ནི་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་དོ། །ཞེས་པའམ་
ཐུན་མོང་བ་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་འཚོལ་བའོ། །ཕྱོགས་འཚོལ་བ་ནི། ནག་ཕྱོགས་
སྐྱོན་དང་ཉེས་དམིགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་འཚོལ་ལ། དཀར་ཕྱོགས་ནི་ཡོན་ཏན་དང་ཕན་ཡོན་གྱི་
སྒོ་ནས་འཚོལ་བའོ། །དུས་འཚོལ་བ་ནི། འདས་པའི་དུས་ན་འདི་ལྟར་བྱུང་ངོ་། །མ་
འོངས་པའི་དུས་ན་འདི་ལྟར་འབྱུང་ངོ་། །ད་ལྟར་བའི་དུས་ན་འདི་ལྟར་ཡོད་དོ་ཞེས་འཚོལ་

བའོ། །རིགས་པ་འཚོལ་བ་ནི། རིགས་པ་བཞི་ལས། བལྟོས་པའི་རིགས་པ་ནི་འབྲས་བུ་རྣམས་འབྱུང་བ་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལ་བལྟོས་པའོ། །འདི་ཡང་། ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་དང་དེ་དག་གི་གཞི་རྣམས་སོ་སོའི་སྒོ་ནས་འཚོལ་བའོ། །བྱ་བ་བྱེད་པའི་རིགས་པ་ནི་མེ་སྲེག་པའི་བྱ་བ་བྱེད་པ་སོགས་ཆོས་རྣམས་ཀྱིས་རང་རང་གི་བྱ་བ་བྱེད་པའོ། །འདི་ཡང་། འདི་ནི་ཆོས་སོ་འདི་ནི་བྱེད་པའོ་ཆོས་འདིས་ནི་བྱ་བ་འདི་བྱེད་དོ་ཞེས་འཚོལ་བའོ། །འཐད་པས་སྒྲུབ་པའི་རིགས་པ་ནི་ཚད་མ་དང་མི་འགལ་བར་དོན་སྒྲུབ་པའོ། །འདི་ཡང་། ཅི་འདི་ལ་མངོན་སུམ་དང་རྗེས་དཔག་དང་ཡིད་ཆེས་པའི་ལུང་གི་ཚད་མ་གསུམ་པོ་ཡོད་དམ་མེད་སྙམ་དུ་འཚོལ་བའོ། །ཆོས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་པ་ནི། མེ་ཚ་བ་དང་ཆུ་རླན་པ་སོགས་ལ་དེ་དག་གི་ཆོས་ཉིད་དུ་འཇིག་རྟེན་ན་གྲགས་པའི་ཆོས་ཉིད་དང་། བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་ཆོས་ཉིད་དང་། གནས་པའི་ཆོས་ཉིད་ལ་མོས་པར་བྱེད་ཅིང་། དེ་ལྟར་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གཞན་སེམས་པར་མི་བྱེད་དེ། དེ་ལྟར་འཚོལ་བའོ། །དེ་ལྟར་དྲུག་ཏུ་བཞག་པ་ནི་རྣལ་འབྱོར་པས་ཤེས་པར་བྱ་བ་ནི་གསུམ་དུ་ངེས་ཏེ། བརྗོད་པའི་དོན་དང་ཤེས་བྱ་ཇི་སྙེད་པ་དང་ཇི་ལྟ་བའོ། །དེ་ལ་དང་པོའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་འཚོལ་བ་དང་པོའོ། །གཉིས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་དངོས་པོ་འཚོལ་བ་དང་རང་གི་མཚན་ཉིད་འཚོལ་བ་གཉིས་སོ། །གསུམ་པའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་ལྷག་མ་གསུམ་དང་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་འཚོལ་བ་བཞག་གོ །ཉན་ས་ལས། དེ་ནི་ལྷག་མཐོང་གི་སྒོ་གསུམ་དང་གཞི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་རྣམ་པ་དྲུག་ལ་དམིགས་པ་ཡིན་ཏེ། མདོར་བསྡུ་ན། དེས་ནི་ལྷག་མཐོང་ཐམས་ཅད་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་དེར་བཤད་པ་དེ་དག་གིས་ལྷག་མཐོང་ཐམས་ཅད་བསྡུས་པར་གསུངས་སོ། །དེ་ཡང་། དང་པོར་བཤད་པའི་ལྷག་མཐོང་བཞིའི་སྒོ་ནི་གསུམ་ཡིན་ལ། དེ་གསུམ་གྱིས་ཚོངས་སུ་བཙལ་བའི་རྗེས་སུ་ཞུགས་པའི་འཚོལ་ལུགས་དྲུག་ཏུ་གསུངས་པས་སྒོ་གསུམ་དང་འཚོལ་བ་དྲུག་ནི་ཐ་མ་

བཞིར་འདུ་བར་སྣང་ངོ་། །སྔར་བཤད་པའི་བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད་ལ་སོགས་པ་
བཞི་ཡང་ཞི་ལྷག་གཉིས་ཀའི་ཐུན་མོང་བ་ཡིན་པར་ཉན་སར་གསུངས་པས་ལྷག་མཐོང་ལ……
ཡང་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་བཞི་ཡོད་དོ། །དེས་ན་ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ལས། དེ་ལྟར་ལྷག་མཐོང་
རྣམ་པ་བཞི་སྒོམ་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པས་ནི་གནས་ངན་ལེན་གྱི་འཆིང་བ་ལས་གྲོལ་བ་ཡིན……
ལ། ཞི་གནས་རྣམ་པ་དགུའི་སྒོམ་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པས་ནི་མཚན་མའི་འཆིང་བ་ལས་
གྲོལ་བར་འགྱུར་ཏེ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། གཞུང་ཆེ་བ་མང་པོ་ནས་གསུངས་པས་ལྷག་
མཐོང་སྒོམ་པ་ནི་མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་ནས་བཤད་པ་ལྟར་གྱི་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་སོགས……
བཞིའི་སྒོ་ནས་ཡིན་ལ། ཞི་གནས་སྒོམ་པ་ནི་ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པར་འཛོག་པའི་སེམས་
དགུའི་སྒོ་ནས་ཡིན་ནོ། །

གསུམ་པ་ལྷག་མཐོང་བསྒོམ་པའི་ཚུལ་ལ་གཉིས། ལུགས་གཞན་དགག་པ་དང་།
རང་གི་ལུགས་བཞག་པའོ། །དང་པོ་ལ་བཞི་ལས། གཞན་ལུགས་དགག་པ་དང་
པོ་ནི། ཁ་ཅིག་ན་རེ་བདག་མེད་པར་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་གང་ཡང་མ་སྐྱེད་ཅུང་སེམས་
ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པར་བཟུང་ན་དེས་ཡིན་ལུགས་ཀྱི་དོན་བསྒོམས་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ཏེ།
ཡིན་ལུགས་སྟོང་པ་ཉིད་དེ་འདི་ཡིན་འདི་མ་ཡིན་གྱི་ངོས་བཟུང་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བ……
ཡིན་པས། དེ་ལྟར་འཛོག་པའི་ཚུལ་དེ་གནས་ལུགས་དང་མཐུན་པར་ཞུགས་པ་ཡིན་
པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཡུལ་ཅིར་ཡང་མ་གྲུབ་པ་ལ་བློས་ཀྱང་ཅིར་ཡང་མི་འཛིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །
ཞེས་སྨྲའོ། །འདི་ལ་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ལྟར་སྒོམ་མཁན་དེས་ཡུལ་རྣམས་
ཅིར་ཡང་མ་གྲུབ་པ་ལ་མ་གྲུབ་པར་ཤེས་ནས། དེ་ནས་དེ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་བློས་
ཀྱང་ཅིར་ཡང་མི་འཛིན་པར་འཛོག་པ་ཞིག་དགོས་སམ། དེ་ལྟར་ན་ཤེས་ཀྱང་ཡུལ་གྱི་
གནས་ལུགས་དེ་གང་དུའང་མ་གྲུབ་པ་ཡིན་པས་བློས་ཀྱང་ཅིར་ཡང་མ་བཟུང་བའི་ཙམ……

འཇོག་བྱས་ན་དེའི་གནས་ལུགས་བསྒོམས་པ་ཡིན།   དང་པོ་ལྟར་ན་དེས་ལྟ་བ་མ་རྙེད་པ་འགལ་བ་ཡིན་ཏེ། ཁྱེད་རང་དེ་ངེས་དོན་གྱི་ལྟ་བར་འདོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །སོ་སོ་ཅག་གི་ལྟར་ན་དེ་འདྲ་བ་དེ་རིགས་པའི་དགག་བྱའི་མཚམས་མ་ཟིན་པས་གང་ཁས་བླངས་ཀྱང་རིགས······ པས་གནོད་པར་མཐོང་ནས་དེ་ནས་ཅིར་ཡང་ངོས་གཟུང་ས་མ་རྙེད་པ་ལ་བྱེད་ན་ནི་སྐུར······ འདེབས་ཀྱི་ལྟ་བ་ཡིན་པས་དེའི་སྟེང་དུ་བཞག་པ་ཡང་སྟོང་ཉིད་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་སྒོམ་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཞར་མང་དུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །ཅི་སྟེ་ཆོས་འདི་དག་ཡིན་ཚུལ་དཔྱད་པའི་རིགས་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ན།   དེ་དག་གི་དངོས་པོ་དང་དངོས་པོ་མེད་པ་སོགས་གང་ཡང་རིགས་པ་དེས་ཡོད་པར་མི་འགྲུབ་པས།   དེ་རྣམས་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བ་ཡིན་པ་ལ་བསམས་ནས་གང་ཟག་དེས་དེ་ལྟར་མ་རྟོགས་ཀྱང་དེ་ལྟར་འཇོག་པའི་ཚུལ་དེ།   དེ་དང་མཐུན་པར་འདུག་པ་ལ་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པར་འདོད་ན་ནི་ཧ་ཅང་ཐལ་བར་འགྱུར་ཏེ། དབང་པོའི་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀྱང་འདི་ནི་འདིའོ། །འདི་ནི་འདི་མིན་ནོ་སྙམ་པ་གང་དུ་ཡང་མི་འཛིན་པའི་ཕྱིར།   ཡུལ་གྱི་གནས་ལུགས་དང་མཐུན་པར་འགྱུར་བས་དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡིན་ལུགས་སྒོམ་པའི་སྒོམ་དུ་འགྱུར་བ་དང་།   ཞར་བཤད་པ་ལྟར་མུ་སྟེགས་བྱེད་ཀྱི་ཞི་གནས་ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་སྒོམ་དུ········· འགྱུར་བ་སོགས་ཤིན་ཏུ་མང་ངོ་། །གཞན་ཡང་། ཡུལ་གྱི་གནས་ལུགས་དང་བློའི་འཛིན་ཚུལ་དེ་གཉིས་མཐུན་པ་དེ་གང་ཟག་གཞན་ཞིག་གིས་ཤེས་པས་ཆོག་ན་ནི། མུ་སྟེགས་བྱེད་ལ་སོགས་པ་ཡང་དེར་འགྱུར་བ་བཟློག་ཏུ་མེད་ལ། ཅི་སྟེ་དེ་དང་མི་འདྲ་སྟེ།   འདིར་ནི་གང་ཟག་དེས་དེ་གཉིས་མཐུན་པར་ཤེས་ནས་དེ་ནས་བཞག་པ་ཡིན་ནོ་སྙམ་ན།   དེ་འདྲ་བའི་མཐུན་ལུགས་དེ་ཤེས་ན་ལྟ་བ་རྙེད་པ་ཡིན་པས།   ལྟ་བ་མ་གོ་ཡང་ཅིར་ཡང་མི་འཛིན་པར་བཞག་པ་ཙམ་གྱིས་སྟོང་ཉིད་བསྒོམས་པར་འདོད་པ་འགལ་བ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་གང་

ཏུ་རྟག་ཀྱང་རྟག་པ་དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་འཁོར་བར་འཆིང་བས་ཙམ་འཛོག་གི་མི་རྟག་པར……
འཛོག་པ་གྲོལ་བྱེད་ཀྱི་ལམ་མོ་སྙམ་ན། འདི་ནི་ཐར་མདང་དུ་བཀག་ཟིན་ལ། དེ་ལྟ་ན་ཧྭ་
ཤང་གི་ལུགས་ལ་ཡང་སྐྱོན་འདོགས་སྒྲ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པར་འགྱུར་ཏེ། སྒོམ་རིམ་ཐ་མ་
ལས། གང་ཞིག་སེམས་ཀྱི་རྣམ་པར་རྟོག་པས་བསྐྱེད་པའི་དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བའི་ལས་ཀྱི་
དབང་གིས་སེམས་ཅན་རྣམས་མཐོ་རིས་ལ་སོགས་པའི་འབྲས་བུ་སྨྱོང་ཞིང་འཁོར་བ་ན……
འཁོར་རོ། །གང་དག་ཅི་ཡང་མི་སེམས་ཅི་ཡང་མི་བྱེད་པ་དེ་དག་ནི་འཁོར་བ་ལས་ཡོངས་
སུ་ཐར་བར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟ་བས་ན་ཅི་ཡང་མི་བསམ་མོ། །སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་དགེ་
བ་སྤྱད་པར་མི་བྱའོ། །སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་སྤྱད་པ་ནི་སྐྱེ་བོ་བླུན་པོའི་དབང་དུ་མཛད་ནས
བསྟན་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་སེམས་ཤིང་། དེ་སྐད་ཀྱང་སྨྲ་བ་དེས་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་
མཐའ་དག་སྤངས་པ་ཡིན་ནོ། །ཐེག་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བ་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཡིན་པས་དེ་
སྤངས་ན་ཐེག་པ་ཐམས་ཅད་སྤངས་པར་འགྱུར་རོ། །འདི་ལྟར་ཅི་ཡང་མི་བསམ་མོ་ཞེས
སྨྲ་བ་ན། ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཤེས་རབ་སྤངས་པར་འགྱུར་རོ། །
ཡང་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྩ་བ་ནི་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་ཡིན་པས་དེ་སྤངས་ན་རྩ་བ……
བཅད་པའི་ཕྱིར། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཤེས་རབ་སྤངས་པར་འགྱུར་རོ། །སྦྱིན་པ་
ལ་སོགས་པ་སྤྱད་པར་མི་བྱའོ་ཞེས་སྨྲས་པས་ཀྱང་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་ཐབས་ཤིན་ཏུ་ཐུར……
ཕྱིན་པར་སྤངས་པ་ཡིན་ནོ། །མདོར་ན་འདི་ལྟ་སྟེ། ཤེས་རབ་དང་ཐབས་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་
པོའོ། །དེ་སྐད་དུ་འཕགས་པ་ག་ཡ་གོ་ཪྵི་ལས་ཀྱང་གསུངས་ཏེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་
རྣམས་ཀྱི་ལམ་ནི་མདོར་བསྡུ་ན་གཉིས་ཏེ། གཉིས་གང་ཞེ་ན། འདི་ལྟ་སྟེ། ཐབས་དང་
ཤེས་རབ་བོ་ཞེའོ། །འཕགས་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་གསང་བ་ལས་ཀྱང་བཀའ་སྩལ་
ཏེ། ཐབས་དང་ཤེས་རབ་འདི་གཉིས་ཀྱིས་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ལམ་ཐམས་ཅད་

སྒྲིབ་པ་སྤོང་བར་མི་ནུས་སོ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ནི་ཉོན་མོངས་ཟད་པ་ཙམ་གྱི་སྒོ་ནས་རང་འཁོར་བ་ལས་གྲོལ་བ་ཙམ་གྱིས་ཆོག་པར་མི་འཛིན་པར། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་སངས་རྒྱས་དོན་དུ་གཉེར་བས་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་ཟད་ཟད་དུ་བསྒོམས་པས། ཆེས་དུས་རིང་བ་དང་ཚོགས་མཐའ་ཡས་པས་བརྒྱན་ཏེ་སྒོམ་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་སྒྲིབ་པ་གཉིས་ཀའི་ས་བོན་བྱུངས་འབྱིན་པའི་གཉེན་པོ་ནི་སྔར་བཤད་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་ཡིན་མོད་ཀྱང་། དུས་རིང་དུ་བསྒོམས་མ་བསྒོམས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཉོན་མོངས་པའི་སྒྲིབ་པ་ཙམ་སྤོང་ནུས་ཀྱི། ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་མི་སྤོང་བ་ནི། དཔེར་ན། བདག་མེད་པའི་རྟོགས་པ་གཅིག་ཉིད་མཐོང་སྤང་དང་སྒོམ་སྤང་གཉིས་ཀའི་གཉེན་པོ་ཡིན་མོད་ཀྱང་། བདག་མེད་མངོན་སུམ་དུ་མཐོང་བ་ཙམ་གྱིས་མཐོང་སྤང་སྤོང་ནུས་ཀྱི། སྒོམ་སྤང་སྤོང་མི་ནུས་པས་སྒོམ་སྤང་སྤོང་བ་ལ་རིང་དུ་སྒོམ་དགོས་པ་དང་འདྲའོ། །དེ་ལྟ་ནའང་ཤེས་སྒྲིབ་སྤོང་བ་ལ་ནི་དུས་རིང་བར་དེ་ཙམ་ཞིག་བསྒོམས་པས་ཀྱང་སྤོང་བར་མི་ནུས་ཀྱི། སྤྱོད་པ་རླབས་ཆེན་པོ་གཞན་མང་པོ་ལ་བསླབས་པ་ལ་ཡང་བལྟོས་སོ། །ཤེས་སྒྲིབ་ཀྱི་གཉེན་པོར་སྒོམ་པ་མེད་ཅིང་། ཉོན་སྒྲིབ་སྤོང་བའི་ཐབས་ཙམ་དུ་སྒོམ་པས་ཉན་རང་ལ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་རྟོགས་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་སྒོམ་པ་མེད་པར་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། འཇུག་འགྲེལ་ལས། ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་རྐྱེན་ཉིད་འདི་བ་ཙམ······མཐོང་མོད་ཀྱི། དེ་ལྟ་ན་ཡང་དེ་དག་ལ་ཆོས་ཀྱི་བདག་ག་མེད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་སྒོམ་པ་མེད་དེ! ཁམས་གསུམ་ན་སྤྱོད་པའི་ཉོན་མོངས་པ་སྤོང་བའི་ཐབས་ཤིག་ནི་ཡོད་དོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་ན་དབུ་མ་པ་གཞན་གྱིས་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་དུ་བཞེད་པ་སླབ་དཔོན་འདིས་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་མ་རིག་པར་བཞེད་པ་དང་། དེ་ཟད་པར་སྤོང་བའི་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་སྒོམ་པ་ཡོད་ཀྱང་། ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་རྫོགས་པར་སྒོམ་པ་མེད་པར

པོ་ནས་སེམས་གང་དུ་ཡང་མི་འགྲོ་བར་འཛིན་པ་ནི། ཇི་འབེན་པའི་ལག་མཐོ་ནས་འཛིན་པ་དང་འདྲ་བར་དེ་རྒྱལ་པ་ཉིད་ཀྱིས་མཚན་མར་འཛིན་པའི་ཡུལ་དེ་དག་ལ་མི་འགྲོ་བ་ནི······སྤྲོས་པ་ཐམས་ཅད་ནང་ནས་གཅོད་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་ལྟ་བ་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ལུང་རིགས་རྣམས་ལ་སྦྱོང་བ་ནི་ཐ་སྙད་པའི་ཚིག་ཙམ་ལ་འབྱམས་པའོ་ཞེས་སྨྲའོ། །འདི་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་རབ་དང་རྒྱན་དྲུག་ལ་སོགས་པའི་མཁས་པའི་གཞུང་ཐམས་ཅད······སྤོང་བའི་ལོག་རྟོག་གི་ཐ་ཚད་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་གིས་ནི་རིགས་པ་དང་ལུང་གི་དོན་དེ་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ཁོ་ན་མཛད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་བདག་གཉིས་སུ་མཚན་མར་བཟུང་བའི་སློས་ཇི་ལྟར་བཟུང་བ་དེ་ཇི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་ལེགས་པར་དཔྱད་ནས་རྣམ་པར······དག་པའི་ལུང་རིགས་ཀྱིས། ཞེས་བཟུང་བ་ལྟར་མེད་པ་ལ་ངེས་པ་དྲངས་པའི་སྒོ་ནས་འཁྲུལ་བའི་བརྟན་ཤུགས་ཇི་བ་པ་ཞིག་དགོས་ཀྱི། དེ་འདྲ་བའི་ངེས་པ་ཅི་ཡང་མ་སྐྱེད་པར་སེམས་བཟུང་བ་ཙམ་ནི་དེའི་ཚེ་བདག་གཉིས་ཀྱི་ཡུལ་ལ་མི་འགྲོ་བ་ཡིན་དུ་ཆུག་ཀྱང་དེ་ཙམ···གྱིས་བདག་མེད་པའི་དོན་རྟོགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་གཉིད་འཐུག་པོ་ལོག་པ་དང་བརྒྱལ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཚེ་ཡང་དེ་དག་ལ་སེམས་འགྲོ་བ་མེད་པས། དེ་དག་གིས་ཀྱང་བདག་མེད་རྟོགས་པར་ཧ་ཅང་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ། །འདི་ནི་དཔེར་ན་མཚན་མོ་རྒྱུས་མེད་པའི་བྲག་ཕུག་ཏུ་སྲིན་པོ་ཡོད་དམ་མེད་སྙམ་དུ་འཇིགས་པ་ན། སྒྲོན་མེ་བཏེགས་ནས་དེར་འདུག་མི་འདུག་ལེགས་པར་ཤད་བཅད་ནས་འཇིགས་པ་དེ་མི་སེལ་བར་སྲིན་པོ་ལ་རྟོག་པའི་··རྟོག་པ་དེ་འགྲོར་མ་འཇུག་པར་སེམས་བཟུངས་ཤིག་ཟེར་བ་དང་འདྲ་བ་ཡིན་ནོ། །སྒོམ་རིམ་ཐ་མ་ལས་ནི། གཡུལ་འགྱེད་པའི་ཚེ་མིག་བྱེ་ནས་དགྲ་གང་ན་འདུག་ལེགས་པར་བལྟས་ཏེ། དེར་མཚོན་འགྱེད་པའི་དཔའ་བོ་ལྟར་མི་བྱེད་པར། དགྲ་སྟོབས་ལྡན་མཐོང་བ་ན་མིག་བཙུམས་ནས་ཐོད་པའི་ཐར་མ་དང་འདྲ་བར་གསུངས་ཏེ། ཇི་སྐད་དུ། འཕགས་པ་

འཇམ་དཔལ་རྣམ་པར་རོལ་པའི་མདོ་ལས་ཀྱང་བཀའ་སྩལ་ཏེ། བུ་མོ་ཇི་ལྟར་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གཡུལ་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བ་ཡིན། གསོལ་བ། འཇམ་དཔལ་བདག་རྣམ་པར་བརྟགས་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་མི་དམིགས་པ་གང་ལགས་པའོ་ཞེས་འབྱུང་ངོ་། །དེ་ལྟ་བས་ན་རྣལ་འབྱོར་བས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་མིག་གིས་ལ། ཤེས་རབ་ཀྱི་མཚོན་གྱིས་ཉོན་མོངས་པའི་དགྲ་རྣམས་ཐམ་པར་བྱས་ཏེ། འཇིགས་པ་མེད་པར་གནས་པར་བྱ་ཡི། མི་ རྟར་མ་བཞིན་དུ་མིག་གཟུམ་པར་མི་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

དེས་ན་ཐག་པ་ལ་སྦྲུལ་དུ་འཁྲུལ་ནས་སྐྲག་པ་ན་འཁྲིལ་བ་དེ་ཐག་པ་ཡིན་གྱི། སྦྲུལ་མ་ཡིན་པར་འདུག་གོ་སྙམ་པའི་ངེས་པ་བསྐྱེད་ནས་འཁྲུལ་བ་དང་སྐྲག་པའི་སྡུག་བསྔལ་དེ་ཟློག་དགོས་པ་བཞིན་དུ། བདག་གཉིས་ཡོད་པར་བཟུང་ནས་འཁྲུལ་བ་དང་། འཁྲུལ་བ་དེས་བསྐྱེད་པའི་འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཡང་བདག་འཛིན་གྱི་ཡུལ་མེད་པར་ཐག་གཅོད་པའི་ལུང་རིགས་ཀྱི་ངེས་པ་དྲངས་ནས་བདག་འཛིན་དེ་འཁྲུལ་བར་གོ་བ་དང་། དེ་ནས་དེའི་དོན་གོམས་པས་ཟློག་ལ། དེ་ལོག་ན་དེས་བསྐྱེད་པའི་འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་ཟློག་པས་ན། དབུ་མ་རིགས་ཚོགས་ལ་སོགས་པར་ཡུལ་རྣམས་ལ་དཔྱད་ནས་འགོག་པའི་རྒྱུ་མཚན་དེ་ལྟར་ཡིན་ཏེ། འཕགས་པ་ལྟས། ཡུལ་ལ་བདག་མེད་མཐོང་ན་ནི། །སྲིད་པའི་ས་བོན་འགག་པར་འགྱུར། །ཞེས་དང་། འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། རྟོག་རྣམས་དངོས་པོ་ཡོད་ན་འགྱུར་བ་སྟེ། །དངོས་པོ་ཇི་ལྟར་མེད་པར་ཡོངས་དཔྱད་བྱིན། །ཞེས་མཐར་འཛིན་གྱི་རྟོག་པས་དངོས་པོ་ཡོད་པར་བཟུང་བ་ན་དེ་རྣམས་སྐྱེ་བས། དེ་དག་གི་ཡུལ་མེད་པར་རྣམ་པ་དུ་མར་དཔྱད་པར་གསུངས་ཤིང་། བདག་ནི་འདི་ཡི་ཡུལ་དུ་རྟོགས་བྱས་ནས། །རྣལ་འབྱོར་བ་ཡིས་བདག་ནི་འགོག་པར་བྱེད། །ཅེས་གསུངས་སོ། །རིགས་པའི་དབང་ཕྱུག་གིས་ཀྱང་། འདི་ཡུལ་ཡུན་ཕྱུང་མེད་པར་ནི། །དེ་སྤོང་བར་ནི་ནུས་མ་

ཡིན། །ཡོན་ཏན་སྤྲུན་དང་རྗེས་འབྲེལ་བའི། །འདོད་དང་ལྡང་སོགས་སྤོང་བ་ནི། །
དེ་དག་ཡུལ་ལ་མ་མཐོང་བས། །ཡིན་གྱི་ཕྱི་རྩལ་དག་གིས་མིན། །ཞེས་དུ་མ་ཞིག
གསུངས་སོ། །རྟོག་པ་གང་ཡིན་ཐམས་ཅད་འཁོར་བར་འཆིང་བྱེད་ཡིན་པས་སྟོང་ཉིད་
སྒོམ་པའི་ཚེ། རྟོག་པ་ཐམས་ཅད་དགག་གོ་ཞེས་སྨྲ་བ་དེ་ལ་འདི་ལྟར་ཡང་དཔྱད་པར་བྱ་
སྟེ། ཅི་སོ་སོ་སྐྱེ་བོ་སྟོང་པ་ཉིད་སྒོམ་པ་པོ་དེ་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་བདག་མེད་པའི་དོན་དེ་མངོན་
སུམ་ཡིན་ནམ་ལྐོག་གྱུར་ཡིན། དང་པོ་ལྟར་ན་གང་ཟག་དེ་འཕགས་པར་འགྱུར་ཏེ། བདག
མེད་པའི་དོན་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཅི་སྟེ་བདག་མེད་པའི་དོན་མངོན་སུམ་
དུ་རྟོགས་ཀྱང་སོ་སོ་སྐྱེ་བོར་མི་འགལ་བར་བྱེད་སྙམ་ན་ནི། ཁོ་བོ་ཅག་གིས་ཀྱང་བདག་མེད་
པའི་དོན་ལྐོག་གྱུར་དུ་སོང་བའི་གང་ཟག་ཡིན་ཡང་འཕགས་པ་ཡིན་པ་མི་འགལ་ལོ་ཞེས་སྨྲ···
བར་བྱ་སྟེ། ཀུན་ནས་མཚུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཡང་དེ་འདྲ་བའི་གང་ཟག་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་
མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་དེས་རང་གི་ཡུལ་དེ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཡིན་པར་མི་ཤེས་པས།
གང་ཟག་གཞན་གྱིས་དེ་ལ་ལུང་གི་རྟགས་ཀྱིས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་སྒྲུབ་པའི་ངོ་སྤྲོད་དགོས་པ་ནི···
མཁས་པའི་བཞད་གད་ཀྱི་གནས་ཡིན་ཏེ། སློབ་མས་མངོན་སུམ་གྱིས་གྲུབ་པ་ལ་སློབ་དཔོན་
གྱིས་རྗེས་དཔག་གི་སྒོ་ནས་སྒྲུབ་པར་འདོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་གཏམ་དེ་འདྲ་བ་ནི་
རིགས་པ་ཤེས་པ་རྣམས་ཀྱི་མདུན་དུ་སྨྲ་བར་མི་བྱའོ། །དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་མངོན་སུམ་
གྱིས་གྲུབ་ཀྱང་ཐ་སྙད་རྟགས་ཀྱིས་སྒྲུབ་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཀྱང་སྨྲ་མི་ནུས་ཏེ། རིགས་པའི་
དབང་ཕྱུག་གིས། དེ་ནི་ཤིན་ཏུ་རྨོངས་དོན་ཏེ། །གནག་རྫི་མོ་བར་གྲགས་ཕྱིར་རོ། །
ཞེས་དོན་གྲུབ་ན་ཐ་སྙད་འདོགས་ཤེས་པའི་གནག་རྫིའི་བར་ལ་གྲགས་པའི་དོན་ལ་ཡང······
རྨོངས་པ་ལ་རྟགས་དེ་འགོད་པར་གསུངས་པས། དེ་འདྲ་བའི་རྨོངས་པས་ཀྱང་དེ་ཁོ་ན་
ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པར་འདོད་ན། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མ་རྟོགས་པའི་ལྷུན་པོ་ཧི་འདྲ་ཞིག

ཡོད་པ་ཡང་བརྗོད་པར་གྱིས་ཤིག དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཡིན་དུ་ཆུག་ཀྱང་། དཔེར་ན། དཀར་ཟལ་བ་ལང་ཡིན་ཡང་བ་ལང་གི་མཚན་ཉིད་དུ་མི་རུང་བ་བཞིན་དུ་མངོན་སུམ་དུ་མཐོང་བ་དེ་ཙམ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྣམ་པར་འཇོག་པའི་མཚན་ཉིད་དུ་མི་འཐད་ཅིང་། རང་གིས་ཁས་བླངས་པ་དང་ཡང་འགལ་བས་ཐ་སྙད་སྤྱུབ་ཏུ་སྨྲ་བ་ཉི་ཟེར་རྒྱུས་ཕོངས་པར་གསལ་ཏེ་མི་སྤྲོའོ། །གལ་ཏེ་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པ་པོ་དེ་ལ་བསྒོམ་བྱ་བདག་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་དེ་ལྐོག་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་ན་ནི། ལྐོག་གྱུར་གྱི་དོན་རྟོག་བྲལ་གྱི་ཤེས་པས་འཛིན་པར་འདོད་པ་ནི་བཞད་གད་ཀྱི་གནས་སོ། །མདོར་ན། སྟོང་པ་ཉིད་སྒོམ་པའི་སོ་སོ་སྐྱེ་བོའི་བློ་དེ། ཡུལ་བདག་མེད་ལ་བློ་ཁ་མ་ཕྱོགས་ན་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པར་འགལ་ལ། དེ་ལ་བློ་ཁ་ཕྱོགས་ན་ཡང་ཡུལ་དེ་མངོན་ལྐོག་གང་རུང་གཅིག་ཏུ་ངེས་ཤིང་། དེ་ལ་བདག་མེད་མངོན་གྱུར་ཡིན་ན་འཕགས་པར་འགྱུར་བས་སོ་སྐྱེ་ལ་བདག་མེད་པའི་དོན་ལྐོག་གྱུར་དུ་འདོད་དགོས་ན། དེའི་ཚེ་བདག་མེད་པའི་དོན་དེ་དོན་སྤྱིའི་ཚུལ་གྱིས་རྟོགས་པ་ཡིན་པས་རྟོག་བྲལ་འགལ་བ་ཡིན་ནོ། །གཞན་ཡང་། སྤྱིར་ལམ་ཆོས་མཆོག་ཆེན་པོ་བས་ཀྱང་བདག་མེད་པའི་དོན་དེ་དོན་སྤྱིའི་ཚུལ་གྱིས་རྟོགས་པར་འདོད་བཞིན་དུ་ད་ལྟའི་ལས་དང་པོ་བས་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པའི་བློ་རྟོག་བྲལ་དུ་འདོད་པ་ཤིན་ཏུ་འགལ་ལོ། །བདག་མེད་པའི་དོན་ལ་རྟོག་བྲལ་ཡིན་ན་ནི། མ་འབྲེལ་བ་དེ་ལས་ཀྱང་འགྲུབ་པར་སླ་བས་རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་དུ་འགྱུར་ཏེ། བདག་མེད་པའི་དོན་ལ་རྟོག་བྲལ་མ་འབྲེལ་བའི་ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་བདག་ཏུ་འཛིན་པའི་ཡུལ་རིགས་པས་སུན་ཕྱུང་བའི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་མ་སྐྱེད་པར་བདག་གཉིས་ལ་སོགས་པ་ལ་འཕྲོ་བའི་སེམས་མི་འཕྲོ་བར་བཟུང་བ་ཙམ་གྱིས་བདག་མེད་པའི་དོན་སྒོམ་པར་འདོད་པ་དང་སོ་སོ་སྐྱེ་བོས་བདག་མེད་རྟོག་བྲལ་གྱི་ཤེས་པས་སྒོམ་པར་འདོད་པ་ནི། ལུང་དང་རིགས་པའི་ལམ་ལས་ཆེས་ཆེར་འཕྱམས་པའོ། །

གཞན་ལུགས་དགག་པ་གཉིས་པ་ནི། ཁ་ཅིག་ན་རེ། བདག་མེད་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་མ་རྙེད་པར་ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པར་འཇོག་པ་ཙམ་ནི། སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པར་མི་རིགས་པ་ཁོ་བོ་ཅག་ཀྱང་འདོད་པས་ཟླ་མ་མི་རིགས་སོད། འོན་ཀྱང་བདག་མེད་པའི་ངེས་དོན་གྱི་ལྟ་བ་རྙེད་ཕྱིན་ཆད་གང་ཟག་དེས་མི་རྟོག་པར་བཞག་པ་ཐམས་ཅད་སྟོང་ཉིད་བསྒོམས་པ····ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲའོ། །འདི་ནི་མི་རིགས་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ཟག་དེས་ངེས་དོན་གྱི་ལྟ་བ་རྙེད་པ་ཡིན་པས་ཁོས་མི་རྟོག་པ་གང་བསྒོམས་པ་ཐམས་ཅད་ངེས་དོན་གྱི་ལྟ་བས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་དོན་བསྒོམས་པར་འགྱུར་ན། དེ་འདྲ་བའི་གང་ཟག་དེས་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྒོམས་པ་དེ་ངེས་དོན་གྱི་ལྟ་བ་བསྒོམས་པར་མི་འགྱུར་བའི་རྒྱུ་མཚན་ཅི་ཡིན་སྨྲོས་ཤིག གལ་ཏེ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་སྒོམ་པ་དེ་ངེས་དོན་གྱི་ལྟ་བ་རྙེད་པའི་གང་ཟག་གི་སྒོམ་ཡིན་ཡང་། ལྟ་བ་དེ་དེའི་ཚེ་དྲན་པར་བྱས་ནས་དེའི་ངང་དུ་བཞག་ནས་སྒོམ་པ་མིན་པས་མ་ཁྱབ་ན། འོ་ན་ནི་གང་ཟག་དེས་ངེས་དོན་གྱི་ལྟ་བ་རྙེད་ཀྱང་སྒོམ་པའི་ཚེ། ལྟ་བ་དེ་ཉིད་དྲན་པར་བྱས་ནས་ལྟ་ངོར་དུ་བཞག་པའི་སྒོམ་ཡིན་ན་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པ་ཡིན་དུ་ཆུག་ཀྱང་། དེས་མི་རྟོག་པར་གང་བཞག་ཐམས་ཅད་ལྟ་བ་བསྐྱངས་པར་ཇི་ལྟར་འགྱུར། དེས་ན་ལྟ་བ་རྙེད་ཀྱང་སྐྱོང་བའི་ཚེ་ན་སྔར་གྱི་ལྟ་བས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་དོན་དྲན་པར་བྱས་ནས་སྟོང་པ་ཉིད་སྒོམ་དགོས་ཀྱི། ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པའི་ཙམ་འཇོག་ཙམ་ཞིག་བྱས་པས་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པར་མི་འགྲོའོ། ། འདིར་རང་གི་ལུགས་ཀྱི་ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པ་ཞེས་ཟེར་བ་ནི་གནས་དང་སྐབས་འདི་དག་ཏུ་མང་དུ་འབྱུང་བ་ནི། འདི་ནི་འདིའོ་འདི་ནི་འདི་མིན་ནོ་ཞེས་མང་དུ་མི་དཔྱོད་པར་དམིགས་པ་ཞིག་བཟུང་ནས་གནས་པ་ལ་བྱེད་ཀྱི། རྟོག་བྲལ་དུ་འདོད་པ་མིན་ནོ། །

གཞན་ལུགས་དགག་པ་གསུམ་པ་ནི། ཁ་ཅིག་ན་རེ། ལྟ་བ་མ་རྙེད་པའི་མི་རྟོག་པར་འཇོག་པ་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པར་བྱེད་པའི་དང་པོ་ཡང་མི་འདོད་ལ། ལྟ་བ་རྙེད་ནས་མི་

རྟོག་པར་གང་བཞག་ཀྱང་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པར་མི་འདོད་ཀྱི། འོན་ཀྱང་ཅིར་ཡང་མི་རྟོག་པར་སྐྱོང་རེས་ཀྱིས་དེའི་སྟོན་རོལ་ཏུ་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དཔྱད་པ་ཚར་གཅིག······བཏང་ན་དེའི་འོག་ཏུ་མི་རྟོག་པར་གང་བཞག་ཐམས་ཅད་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་དོན་བསྒོམས་པར······འགྱུར་རོ་ཞེས་སྨྲའོ། །འདི་ཡང་མི་འཐད་དེ། དེ་ལྟ་ན་གཉིད་ལོག་ཀར་ལྟ་བའི་དཔྱད་པ་ཚར་གཅིག་བྱས་ནས་དེའི་རྗེས་སུ་གཉིད་འཐུག་པོ་ལོག་པའི་མི་རྟོག་པ་ཡང་སྟོང་ཉིད་བསྒོམས་པར་ཧ་ཅང་ཐལ་བར་འགྱུར་ཏེ། ལྟ་བའི་དཔྱད་པ་སྔོན་དུ་སོང་བར་གཉིས་ཀ་ལ་མཚུངས······ལ། རང་དུས་ན་ལྟ་བའི་སྟེང་དུ་བཞག་པའི་སྒོམ་ཡིན་མི་དགོས་པར་སྣང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ལྟ་བའི་དཔྱད་པ་བྱས་ནས་རང་བཞིན་མེད་པར་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་དོན་ལ་བཞག་པ་ཡིན་ཡང་། དེ་ནས་ཙུང་ཟད་སོང་བ་ན་ལྟ་ཐོག་ཏུ་བཞག་པ་བོར་ནས་ཕྱིར་རྣ་ཅི་ལ་ཡང་མི་རྟོག་པར་གནས་པ་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་སྒོམ་མ་ཡིན་པས་རྟོག་པ་སྦྱང་བར་བྱས་ཏེ། ལྟ་ཐོག་ཏུ་གནས་མི་གནས་བྱ་ར་བྱ་རེ་བྱས་ནས་སྐྱོང་དགོས་སོ། །

གཞན་ལུགས་དགག་པ་བཞི་བ་ནི། ཁ་ཅིག་ན་རེ། དེ་ལྟར་ཐ་མ་གསུམ་མི་འདོད་ཀྱི། སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པའི་ཚེ་སྟོང་ཉིད་ལ་ངེས་པ་དྲངས་ཏེ། དེ་ནས་དེའི་དོན་དེ་ལ་སེམས་བཟུང་ནས་དེ་ལས་གཞན་དུ་མི་དཔྱོད་པར་འཛོག་པ་ནི་སྟོང་ཉིད་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་སྒོམ······པ་ཡིན་ཏེ། ལུགས་དང་པོ་ལྟར་སྟོང་ཉིད་ལ་བློ་ཁ་མ་ཕྱོགས་པའང་མེད་ལ། ལུགས་གཉིས་པ་ལྟར་མི་རྟོག་པར་སྐྱོང་བའི་ཚེ་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་དྲན་པར་མི་བྱེད་པ་ཡང་མིན་ཞིང་། ལུགས་གསུམ་པ་ལྟར་ལྟ་བའི་དཔྱད་པ་སྔོན་དུ་བཏང་ཡང་དེ་ནས་ལྟ་ཐོག་ཏུ་མི་གནས་པའི······མི་རྟོག་པ་ཡང་མིན་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་ན། འདི་ནི་ལྟ་བའི་དཔྱད་པ་བྱས་ཟིན་པའི་དོན་ལྟ་བ་དྲན་ཙམ་བྱས་ནས་ལྟ་ཐོག་ཏུ་འཇོག་སྒོམ་ཁོ་ན་བྱེད་པ་ལ་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པར་འདོད་པ་ཡིན······པས་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟ་ན་དེ་ལ་སྟོང་ཉིད་ལ་འཇོག་སྒོམ་བྱེད་པའི་ཞི་གནས་ཙམ

ཡོད་ཀྱི། དཔྱད་སྒོམ་ལྷག་མཐོང་གི་སྐྱོང་ཚུལ་མེད་པས་ཞི་ལྷག་གཉིས་འབྲེལ་བར་སྐྱོང་བ་
མེད་པའི་ཕྱོགས་གཅིག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

གཉིས་པ་རང་གི་ལུགས་ནི། བདག་མེད་པའི་ངེས་དོན་གྱི་ལྟ་བ་མ་རྙེད་ན་དེའི་རྒྱུད་…
ཀྱི་སྒོམ་ཐམས་ཅད་བདག་མེད་ལ་གློ་ཁ་མ་ཕྱོགས་པར་འགྱུར་བས་བདག་མེད་པའི་ལྟ་བ་རྙེད་
པ་ཞིག་དགོས། དེ་ཡང་གོ་བ་ཙམ་ཡོད་པས་མི་ཆོག་པས་སྐྱོང་བའི་ཚེ་ལྟ་བ་དྲན་ནས་དཔྱོད་
པ་དང་དཔྱད་པའི་དོན་དེ་ཉིད་ལ་སྒོམ་པ་ཞིག་དགོས་ལ། དེ་ལ་ནི་བདག་མེད་པའི་དོན་ལ་
མི་དཔྱོད་པར་འཇོག་པ་དང་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དཔྱད་ནས་སྒོམ་པ་གཉིས་ཀ……
དགོས་ཀྱི། ཕྱོགས་རེ་བས་མི་ཆོག་གོ །འདི་ལ་གསུམ། འཇོག་སྒོམ་དང་དཔྱད་སྒོམ་
གཉིས་ཀ་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན། དེ་ལ་རྩོད་པ་སྤོང་བ། སྐྱོང་ཚུལ་གྱི་གནད་ཟུང་ཟད་
བཤད་པའོ། །དང་པོ་ནི། བདག་མེད་པའི་དོན་ལ་ཞུ་ཐག་ཆོད་པའི་ལྟ་བའི་ངེས་པ་
མེད་ན་ལྷག་མཐོང་གི་རྟོགས་པ་མི་སྐྱེ་སྟེ། དེ་ནི་དེའི་རྒྱུར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་དང་། ལྟ་བ་
དེ་འཆད་པའི་གཏམ་མ་ཐོས་པ་ལྷག་མཐོང་གི་གེགས་སུ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དགོངས་
འགྲེལ་ལས། བཅོམ་ལྡན་འདས། ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་རྒྱུ་གང་ལས་བྱུང་བ་ལགས།
བྱམས་པ། ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་པར་དག་པའི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ་དང་ཐོས་པ་དང་བསམས་པ་ལས་
བྱུང་བའི་ལྟ་བ་རྣམ་པར་དག་པའི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་དང་། འཕགས་པའི་
གཏམ་འདོད་པ་བཞིན་མ་ཐོས་པ་ནི་ལྷག་མཐོང་གི་གེགས་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར……
དང་། སྲིད་མེད་ཀྱི་བུས་ཞུས་པ་ལས། ཐོས་པ་ལས་ཤེས་རབ་འབྱུང་ཞིང་ཤེས་རབ་ཀྱིས་
ཉོན་མོངས་པ་སྤོང་བ་སོགས་སྔར་དུ་མ་ཞིག་དྲངས་པ་ལྟར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ལྟ་བ་
དེ་ལས་ལྷག་མཐོང་སྐྱེ་ལུགས་ནི། དང་པོ་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ཚེ་ལུང་རིགས་ཀྱི་སྒོ་དུ་མ་
ནས་རྣམ་པར་དཔྱད་ནས་གཏན་ལ་འབེབས་ཤིང་། གཏན་ལ་ཕབ་པའི་ཚེ་སོ་སོར་རྟོག

པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཡང་དང་ཡང་དུ་དཔྱད་དེ། མི་སྐྱོང་བར་འཇོག་སྙམ་ཙམ་ཞིག་བྱས་པས་སྐྱེ་བ་མིན་པས་ཞི་གནས་གྲུབ་ནས་སྒོམ་པར་བྱེད་པའི་ཚེ་དཔྱད་ནས་སྐྱོང་དགོས་སོ། །འདི་ལ་ཁ་ཅིག དང་པོ་ནས་མི་དཔྱོད་པར་མི་འདོད་ཀྱང་ཐོས་བསམ་གྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་ཟིན་ནས་སྒོམ་བའི་ཚེ། དཔྱད་སྒོམ་བྱས་ན་རྟོག་པ་རྣམས་མཚན་འཛིན་ཡིན་སྙམ་དུ་བཟུང་སྟེ། དེ་ལྟར་མི་སྐྱོང་ན་ནི་རྟོག་པ་གང་ཡིན་མཚན་འཛིན་ཡིན་པ་དང་སོ་སོར་སྐྱེ་བོས་རྟོག་བྲལ་གྱི་ཤེས་པས་བདག་མེད་སྒོམ་པར་འདོད་པ་མང་དུ་བཀག་པས་མི་འཐད་དོ། །གཞན་ཡང་། རྟོག་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་བདེན་འཛིན་ཡིན་པས་སྒོམ་པའི་ཚེ་འགོག་ན་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ཚེ་ཡང་རྟོག་པས་དེ་དག་བྱ་དགོས་པས་དགག་དགོས་པར་འགྱུར་ཞིང་། སློབ་མ་ལ་འཆད་པ་དང་རྩོད་པ་དང་རྩོམ་པ་དང་ལྟ་རྟོག་བྱེད་པ་སོགས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཁྱེད……ཀྱིས་རྟོག་པས་བྱ་དགོས་པས་དེའི་ཚེ་ཡང་འགོག་དགོས་པར་འགྱུར་ཏེ། བདེན་འཛིན་སྒོམ་བྱེད་དུས་དགག་དགོས་ལ། དུས་གཞན་གྱི་ཚེ་མི་དགོས་པའི་ཁྱད་པར་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་མི་འདོད་ཀྱི། འོན་ཀྱང་ཤུང་དང་རིགས་པས་སྔོ་དུ་མ་ནས་དཔྱོད་པ་ནི་བདག་མེད་པའི་དོན་མ་རྟོགས་པ་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཡིན་ལ། ལྟ་བ་ཡང་རྙེད་ཟིན་པས་སྒོམ་པའི་ཚེ་མི་དགོས་སོ་སྙམ་ན། དེ་ལྟ་ན་མཐོང་ལམ་དུ་བདག་མེད་པ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་ཡིན་པས། དེ་ནས་བདག་མེད་མཐོང་ཟིན་པ་དེ་བསྒོམས་པ་དོན་མེད་པར་འགྱུར་རོ། །གལ་ཏེ་དེ་ནི་སྒོམ་དགོས་ཏེ་སྒོམ་སྤང་རྣམས་གོམས་པས་སྤོང་གི་མཐོང་བ་ཙམ་གྱིས་མི་སྤོང་ངོ་སྙམ་ན་མཚུངས་ཏེ། འདིར་ཡང་སྔར་ཐོས་བསམ་གྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་པས་ངེས་ཟིན་ཀྱང་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ལ་གོམས་པར་བྱ་དགོས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཇི་ཙམ་དུ་གཏན་ལ་འབེབས་པ་དེ་གོམས་པར་བྱས་པ་དེ་ཙམ་དུ་ངེས་པ་དེ་ཤུགས་དྲག་པ་དང་…བརྟན་རིང་བ་དང་རྣམ་པ་གསལ་བ་དང་བརྟན་པར་འགྱུར་བ་སོགས་སུ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་རོ། །

དེས་ན་རྣམ་འགྲེལ་ལས། ངེས་པ་དང་ནི་སྒྲོ་འདོགས་ཡིད། །གནོད་བྱ་གནོད་བྱེད་ངོ་
བོའི་ཕྱིར། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། དེ་གཉིས་གནོད་བྱ་གནོད་བྱེད་ཡིན་པས་ངེས་པ་ཇི་
ལྟར་བརྟན་པ་དང་ཤུགས་དྲག་པ་སོགས་སུ་སོང་བ་དེ་ཙམ་དུ་སྒྲོ་འདོགས་ལ་གནོད་པས།
འདིར་ཡང་རང་བཞིན་མེད་པའི་ངེས་པ་ཇེ་འཕེལ་དུ་བརྟན་དགོས་ལ། དེ་ཡང་གནོད་བྱེད་
དང་སྒྲུབ་བྱེད་དུ་མའི་སྒོ་ནས་བསམ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་མི་རྟག་པ་དང་
ལས་འབྲས་དང་འཁོར་བའི་ཉེས་དམིགས་དང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་དང་བྱམས་པ་དང་སྙིང་····
རྗེ་སོགས་ལའང་དེ་དག་གི་གོ་བ་རྙེད་པ་ནས་མི་དཔྱོད་པར་བདག་ནི་འཆིའོ་སྙམ་པ་ཙམ་གྱི···
འཛིན་སྟངས་གཅིག་པོ་ན་བཟུང་ནས་བསྐྱང་དགོས་པར་འགྱུར་ཏེ། རྒྱ་མཚན་ཀུན་ནས
མཚུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ངེས་པ་རྣམ་དག་འདྲེན་པ་ལ་ནི་བདག་ནི་འཆིའོ་སྙམ་
པ་དང་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་སངས་རྒྱས་ཐོབ་པར་བྱའོ་སྙམ་པ་དང་སེམས་ཅན་སྙིང་རེ་རྗེ····
སྙམ་པ་ཙམ་རེ་ལ་སོགས་པ་དམ་བཅའ་ཙམ་རེས་མི་ཆོག་གི རྒྱ་མཚན་སྒོ་དུ་མ་ནས་བསམ
དགོས་པ་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་མེད་པའི་ངེས་པ་བརྟན་པ་དང་ཤུགས་དྲག་པ་སོགས་ཀྱང·····
དམ་བཅའ་ཙམ་ཞིག་བཟུང་བས་མི་ཆོག་གི གནོད་བྱེད་དང་སྒྲུབ་བྱེད་སྒོ་དུ་མ་ནས་བསམ
དགོས་ཏེ། སྐྱེས་བུ་ཆུང་ངུའི་སྐབས་སུ་ཡང་མང་དུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །དེ་ལྟར་ཡང་སྒོམ
རིམ་གསུམ་གར་ཞི་གནས་གྲུབ་ནས་སྒོམ་པའི་ཚེ་དཔྱོད་པ་མང་དུ་བྱས་ནས་སྒོམ་པར·········
གསུངས་ཤིང་། འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། རྣལ་འབྱོར་བ་ཡིས་བདག་ནི་འགོག་པར་བྱེད། །ཅེས་
སོགས་ཀྱིས་སྒོམ་པའི་ཚེ་དཔྱད་པ་དེ་དག་བྱེད་པར་གསུངས་ཏེ། རྣལ་འབྱོར་བ་ནི་ཞི་
ལྷག་གང་རུང་རྙེད་པ་ཞིག་ལ་བྱེད་པའི་ཕྱིར་དང་ཞི་གནས་མ་གྲུབ་པའི་སྔོན་དུ་ལྟ་བའི་གོ····
བ་མི་འཆོལ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། བསམ་གཏན་གྱི་འོག་ཤེས་རབ་ཀྱི་སྐབས་སུ་ལྟ་བའི་
དཔྱད་པ་རྣམས་གསུངས་པས་དེའི་རིམ་པའི་གནད་ཀྱིས་བསམ་གཏན་བསླབས་ནས་བདག···

མེད་གཉིས་ལ་དཔྱོད་པ་དགོངས་པ་ཡིན་ལ། དབུ་མ་སྙིང་པོ་ལས་ཀྱང་། བློ་གྲོས་མཉམ་
གཞག་འོག་ཏུ་ནི། །ཐ་སྙད་སྒོ་ནས་གཟུང་བྱ་བའི། །ཆོས་རྣམས་དངོས་པོ་འདི་དག་
ལ། །ཤེས་རབ་ཀྱིས་ནི་འདི་ལྟར་བརྟག །ཅེས་གསུངས་ཤིང་། འགྲེལ་བར་ཏིང་ངེ་
འཛིན་སྐྱེས་པའི་འོག་ཏུ་ལྟ་བའི་དཔྱད་པ་རྣམས་བྱ་བར་གསུངས་པ་དང་། སྤྱོད་འཇུག་ལས་
ཀྱང་། ཞི་གནས་བསམ་གཏན་ལེའུར་འབྱུང་བ་བཞིན་བསྒྲུབས་ནས། དེ་ནས་ཤེས་རབ་
སྒོམ་པ་ན་རིགས་པའི་དཔྱད་པས་སྒོམ་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཕར་ཕྱིན་ཐ་མ་
གཉིས་ཀྱི་རིམ་པ་དང་བསླབ་པ་ཕྱི་མ་གཉིས་ཀྱི་རིམ་པ་ཐམས་ཅད་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྔོན་དུ······
བསྒྲུབས་ནས་ཤེས་རབ་བསྒོམ་པའི་རིམ་པ་ཡིན་ལ། ཤེས་རབ་དེའི་སྒོམ་ཚུལ་ལ་ཇི་ལྟ་བ་
དང་ཇི་སྙེད་པ་ལ་དཔྱོད་པའི་སྒོ་ནས་གསུངས་པ་ཐམས་ཅད་བསྒོམ་པའི་རིམ་པ་ཡིན་པས····
ལོག་པར་བརྟག་པར་མི་བྱའོ། །དེ་དག་ཏུ་མ་ཟད་གཞུང་ཆེ་བ་དུ་མ་ནས་དེ་ལྟར་གསུངས་
པས་སྒོམ་པའི་ཚེ་དཔྱོད་པར་གདོན་མི་ཟའོ། །དེ་ལྟར་ན་ཞི་གནས་གྲུབ་པའི་འོག་ཏུ་ལྷག་
མཐོང་སྒོམ་པའི་ཚེ་དཔྱད་སྒོམ་འབའ་ཞིག་བྱས་ན་སྔར་གྱི་ཞི་གནས་འཇིག་ལ། གསར་དུ་
ཡང་མ་བསྒྲུབས་པའི་ཕྱིར། ཞི་གནས་མེད་པར་འགྱུར་ལ། དེའི་ཕྱིར་ལྷག་མཐོང་ཡང་མི་
སྐྱེ་སྟེ་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་རོ། །

དེས་ན་སྔར་གནས་པ་གྲུབ་པའི་ཞི་གནས་ཀྱང་བསྐྱང་དགོས་ལ། དཔྱད་སྒོམ་ཡང་
བྱ་དགོས་པས་གཉིས་ཀ་དགོས་སོ། །དེ་ཡང་ལྷག་མཐོང་གི་དཔྱད་སྒོམ་བྱས་པའི་མཐར།
དོན་དེ་ལ་འཇོག་སྒོམ་བྱས་པས་བདག་མེད་པ་ལ་དམིགས་པའི་ཞི་ལྷག་ཟུང་འབྲེལ་འགྲུབ······
པ་ཡིན་ནོ། །སྒོམ་རིམ་བར་པ་ལས། འཕགས་པ་དཀོན་མཆོག་སྤྲིན་ལས་ཀྱང་བཀའ་
སྩལ་ཏེ། དེ་ལྟར་སྐྱོན་ལ་མཁས་པ་དེས་སྤྲོས་པ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་སྟོང་
པ་ཉིད་སྒོམ་པ་ལ་རྣལ་འབྱོར་དུ་བྱེད་དོ། །དེ་སྟོང་པ་ཉིད་སྒོམ་པ་མང་བས་གནས་གང་

དང་གང་དུ་སེམས་འགྲོ་ཞིང་། སེམས་མངོན་པར་དགའ་བའི་གནས་དེ་དང་དེ་དག་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོངས་སུ་བཙལ་ན་སྟོང་པར་རྟོགས་སོ། །སེམས་གང་ཡིན་པ་དེ་ཡང་བཙལ་ན་སྟོང་པར་རྟོགས་སོ། །སེམས་གང་གིས་རྟོགས་པ་དེ་ཡང་ངོ་བོ་ཉིད་ཀུན་ཏུ་བཙལ་ན་སྟོང་པར་རྟོགས་ཏེ། དེ་ལྟར་རྟོགས་པས་མཚན་མ་མེད་པའི་རྣལ་འབྱོར་ལ་འཇུག་གོ་ཞེས་འབྱུང་ངོ་། །འདིས་ནི་ཡོངས་སུ་རྟོག་པ་སྔོན་དུ་གཏོང་བ་ཉིད་མཚན་མ་མེད་པ་ཉིད་ལ་འཇུག་པར་བསྟན་ཏེ། ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡོངས་སུ་སྤོང་བ་ཙམ་དང་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དངོས་པོའི་ངོ་བོ་ཉིད་མི་དཔྱོད་པར་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པ་ཉིད་དུ་འཇུག་མི་སྲིད་པར་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །ལུང་དེས་ནི་སེམས་འགྲོ་བའི་ཡུལ་དང་འགྲོ་མཁན་གྱི་སེམས་རྣམས་བརྟགས་པ་ན་སྟོང་པར་རྟོགས་པ་དང་སྟོང་པར་རྟོགས་པའང་བཙལ་བའམ·····དཔྱད་པ་ན་སྟོང་པར་རྟོགས་པ་དང་དེ་དག་ཀྱང་སྟོང་ཉིད་སྒོམ་པའི་ཚེ་བྱེད་པར་གསུངས·····ཤིང་དཔྱད་ནས་སྟོང་པར་རྟོགས་པ་དེས་མཚན་མེད་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་ལ་འཇུག་པར་གསུངས···པས། ཡོངས་སུ་དཔྱོད་པས་འཚོལ་བའི་རིགས་པའི་དཔྱད་པ་སྔོན་དུ་མ་བཏང་བར་ཧྭ་ཤང་འདོད་པ་ལྟར་སེམས་འགྲོ་བ་བསྡུས་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་སྤངས་པ་ཙམ་གྱིས་མཚན་མེད་དམ་མི་རྟོག་པར་འཇུག་པ་མི་སྲིད་པར་གསལ་བར་བསྟན་ཏོ། །དེས་ན་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ཆོས་རྣམས་ལ་བདག་གཉིས་ཀྱི་ངོ་བོ་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མ་གྲུབ་པར་རིགས་པའི་མཚོན་གྱིས········བཤིག་ལ། བདག་མེད་པ་ལ་ངེས་པ་དྲང་། དེ་ལྟར་བདག་གཉིས་ཀྱི་དངོས་པོ་མེད་པ་ན། དེ་བཀག་པའི་དངོས་པོ་མེད་པའང་ཡང་དག་པར་གྲུབ་པ་ཅི་ཞིག་ཡོད་དེ། མོ་གཤམ་གྱི་བུ་མེད་པའི་དངོས་མེད་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ནི་མོ་གཤམ་དང་བུ་དམིགས་པ་ལ་བལྟོས་ཏེ་དེ·······གཉིས་ནམ་ཡང་མ་དམིགས་ན། མོ་གཤམ་གྱི་བུ་མེད་པ་བདེན་པར་ཡོད་པར་འགས་ཀྱང་ཐ་སྙད་མི་འདོགས་པ་ལྟར། དངོས་པོ་བདེན་པ་བ་འགའ་ཡང་གཞི་འགར་ཡང་མ་དམིགས་

ན། དེའི་དངོས་མེད་བདེན་པ་བ་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་རྟོག་པ་ཡང་སྐྱེ་བར་མི་འགྱུར་རོ། །
དེས་ན་མཚན་མར་འཛིན་པའི་རྟོག་པ་ཐམས་ཅད་ལྡོག་པར་འགྱུར་ཏེ། བདེན་འཛིན་གྱི་
རྟོག་པ་ཡིན་ན་དངོས་པོའམ་དངོས་མེད་བདེན་པར་འཛིན་པའི་རྟོག་པ་གང་རུང་ཡིན་པས་
ཁྱབ་བྱེད་ལོག་ན་ཁྱབ་བྱ་ཡང་ལྡོག་པར་སྒོམ་རིམ་དུ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་དངོས་
པོ་ཡོད་མེད་གང་ལ་ཡང་བདེན་པར་གྲུབ་པ་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་ངེས་པ་གཏིང་ནས་
འདྲོངས་པའི་ངེས་པ་སྐྱེད་པ་དང་དེས་ཐག་བཅད་པའི་དོན་ལ་འཛོག་པ་གཉིས་རེ་མོས་སུ་
བྱེད་པ་ནི་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་སྒྲུབ་པ་ཡིན་གྱི། ཡུལ་ལ་ཅི་ཡང་མི་དཔྱོད་པར་
ཡིད་བྱེད་བསྡུས་པ་ཙམ་གྱིས་ནི་སྒྲུབ་པར་མི་ནུས་ཏེ། བདེན་པར་འཛིན་པ་སྤོང་བར་མི་
ནུས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ནི་བདེན་པར་ཡོད་པར་མི་རྟོག་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི། བདེན་མེད་རྟོགས་
པ་མིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་བདག་ཡོད་པར་མི་རྟོག་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི། བདག་མེད་
རྟོགས་པ་མིན་པས་དེ་བསྒོམས་པས་བདག་འཛིན་ལ་ཅི་ཡང་མི་གནོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་
ན་བདེན་པར་ཡོད་པ་དང་བདག་གཉིས་སུ་ཡོད་པར་མི་རྟོག་པ་དང་བདེན་མེད་དང་བདག་
མེད་གཉིས་རྟོགས་པ་བྱེད་པར་བྱ་དགོས་པ་འདི་གནད་ཀྱི་དོན་དུ་ཟུངས་ཤིག

གཉིས་པ་རྩོད་པ་སྤོང་བ་ནི། གལ་ཏེ་བདག་མེད་པའི་དོན་ལ་སོ་སོར་དཔྱོད་པ་རྟོག་
པ་ཡིན་པས་དེ་ལས་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་སྐྱེ་བ་འགལ་ཏེ། འབྲས་བུ་དང་རྒྱུ་གཉིས་
རྗེས་སུ་མཐུན་པ་དགོས་པའི་ཕྱིར་སྙམ་ན། འདི་ལ་ནི། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཉིད་ཀྱིས་དཔེ་
དང་བཅས་པས་གསུངས་ཏེ། འོད་སྲུངས་ཀྱི་ལེའུ་ལས། འོད་སྲུངས། འདི་ལྟ་སྟེ།
དཔེར་ན། ཤིང་གཉིས་རླུང་གིས་དྲུད་པ་དེ་ལས་མེ་འབྱུང་སྟེ། བྱུང་ནས་ཤིང་གཉིས་སྲེག་
པ་དེ་བཞིན་དུ། འོད་སྲུངས། ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་ཡོད་ན་འཕགས་པའི་ཤེས་
རབ་ཀྱི་དབང་པོ་སྐྱེ་སྟེ། དེ་སྐྱེས་པས་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་དེ་ཉིད་སྲེག་པར་བྱེད་

ང་ཞེས་སོ་སོར་རྟོག་པ་ལས་འཕགས་པའི་ཤེས་རབ་སྐྱེ་བར་གསུངས་ལ། སྒོམ་རིམ་བར་པ་ལས་ཀྱང་། དེས་དེ་ལྟར་ཤེས་རབ་ཀྱིས་རྣམ་པར་དཔྱད་དེ་གང་གི་ཚེ་རྣལ་འབྱོར་པས་དངོས་པོ་གང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་དོན་དམ་པར་ངེས་པར་མི་འཛིན་པ་དེའི་ཚེ་རྣམ་པར་མི་རྟོག······པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་འཇུག་གོ །ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཀྱང་རྟོགས་སོ། །གང་ཞིག་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དངོས་པོའི་ངོ་བོ་ཉིད་སོ་སོར་བརྟགས་ནས་མི་སྒོམ་གྱི། ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡོངས་སུ་སྤངས་པ་ཙམ་འབའ་ཞིག་སྒོམ་པར་བྱེད་པ་དེའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ···ནམ་ཡང་མི་ལྡོག་ཅིང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ནམ་ཡང་རྟོགས་པར་མི་འགྱུར་ཏེ། ཤེས་རབ་ཀྱི་སྣང་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ལྟར་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་ཉིད་ལས་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ཤེས་པའི་མེ་བྱུང་ན་གཙུབ་ཤིང་གཙུབས་པའི་མེ་བཞིན་དུ་རྟོག་པའི······ཤིང་སྲེག་གོ་ཞེས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །ཞེས་སོ། །

དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་ལམ་ཟག་བཅས་ལས་ཟག་མེད་ཀྱི་ལམ་འབྱུང་བ་ཡང་མི་སྲིད་པས་སོ····སོ་སྐྱེ་བོས་འཕགས་པ་ཐོབ་པ་མེད་པར་འགྱུར་ཏེ། རྒྱུ་འབྲས་གཉིས་མི་འདྲ་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་ས་བོན་སྐྱ་བོ་ལས་སྨྱུ་གུ་སྔོན་པོ་སྐྱེ་བ་དང་། མེ་ལས་དུ་བ་སྐྱེ་བ་དང་། བུད་མེད་ལས་སྐྱེས་པ་སྐྱེ་བ་སོགས་རྣམ་པ་མི་འདྲ་བའི་རྒྱུ་འབྲས་མཐའ་ཡས་པ་ཞིག་སྣང་ངོ་། །འཕགས་པའི་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་ནི་བདག་གཉིས་སུ་འཛིན་པའི་ཡུལ་གྱིས་སྟོང་······པའི་བདག་མེད་པའི་དོན་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་ཡིན་ལ། དེ་སྐྱེ་བ་ལ་ད་ལྟ་ནས་བདག་ཏུ་འཛིན་པའི་ཡུལ་ལ་སོ་སོར་དཔྱད་ནས་དེ་མེད་པར་རྟོགས་པའི་བློ་ནས་སྒོམ་དགོས་པས་དེ་ནི་རྟོག་པ་ཡིན་ཡང་མི་རྟོག་ཡེ་ཤེས་དང་ཤིན་ཏུ་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ཏེ། ཏིང་ངེ་འཛིན་རྒྱལ་པོ་ལས། གལ་ཏེ་ཆོས་ལ་བདག་མེད་སོ་སོར་རྟོག །ཅེས་སོགས་སྔར་དྲངས་པ་ལྟར་རོ། །དེས་ན་སྒོམ་རིམ་ཐ་མ་ལས་ཀྱང་། དེ་རྣམ་པར་རྟོག་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་དུ་ཟིན་

ཀུང་ཚུལ་བཞིན་ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་འབྱུང་བར་འགྱུར་བས་ན་ཡེ་ཤེས་དེ་འདོད་པས་དེ་ལ་བརྟེན་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །གལ་ཏེ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལས། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་རྣམས་སྟོང་པ་དང་བདག་མེད་པའོ་སྙམ་དུ་དཔྱོད་ན་མཚན་མ་ལ་སྤྱོད་པར་གསུངས་པས་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་སོ་སོར་རྟོག་པ་མི་འཐད་དོ་སྙམ་ན། འདི་འདྲ་བ་རྣམས་ནི་སྟོང་ཉིད་ལ་བདེན་པར་བཟུང་བ་ལ་བྱེད་ཀྱི། སྟོང་པའོ་སྙམ་དུ་བཟུང་བ་ཙམ་ལ་མ་ཡིན་པ་ནི་ཐར་མང་དུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་མདོ་སྡེ་དེ་དག་ལས། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་སྤྱོད་ཅིང་། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་སྒོམ་པས་འདི་ལྟར་ཉེ་བར་བརྟག་ཅིང་འདི་ལྟར་ངེས་པར་བསམ་པར་བགྱི་སྟེ། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་འདི་གང་ཡིན། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་འདི་གང་གི་ཡིན། ཅི་ཆོས་གང་མེད་པ་དང་མི་དམིགས་པ་དེ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ནམ་ཞེས། གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་ཉེ་བར་བརྟགས། དེ་ལྟར་ངེས་པར་བསམས་པ་ན། ཞེས་ཤེར་ཕྱིན་སྒོམ་པའི་ཚེ་དཔྱོད་པར་གསུངས་པ་དང་། ཤེས་རབ་སྙིང་པོ་ལས། ཤེར་ཕྱིན་ཟབ་མོ་ལ་ཇི་ལྟར་སྤྱོད་པ་དྲིས་པའི་ལན་དུ། ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་དེ་དག་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་རྣམ་པར་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་བལྟའོ། །ཞེས་པ་དང་། སྡུད་པ་ལས་ཀྱང་། གང་ཚེ་འདུས་བྱས་འདུས་མ་བྱས་དང་དཀར་ནག་ཆོས། །ཤེས་རབ་རྣམ་པར་བཤིག་ནས་རྡུལ་ཙམ་མི་དམིགས་ཚེ། །འཇིག་རྟེན་དག་ན་ཤེས་རབ་ཕ་རོལ་ཕྱིན་གྲངས་འགྲོ། །ཞེས་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་ལ་དཔྱད་པས་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མི་དམིགས་པར་མཐོང་ན་ཤེར་ཕྱིན་དུ་འགྲོ་བར··········གསུངས་ཏེ། དེ་འདྲ་བའི་རིགས་སོ་སོར་བརྟག་དགོས་པ་དུ་མ་གསུངས་པ་དང་ཇི་ལྟར་མི་འགལ། དེ་ལྟར་མི་འདོད་ན་ཆོས་རྣམས་ལ་རྣམ་པར་མི་བརྟག་པར་གསུངས་པ་དེ་ལ་རྒྱུ་

མཚན་ཉི་ཡོད་པ་ཡིན། ཧྭ་ཤང་ལྟར་རྟོག་པ་གང་བྱས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་འཁོར་བར་འཆིང་བར་འདོད་ན་ནི། མི་རྟོག་པ་དེའི་གདམས་ངག་ཞུའོ་དེ་བསྒོམ་མོ་སྙམ་པ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀྱང་འཆིང་བར་འདོད་དགོས་ཤིང་། དེ་དགག་པ་ཐར་ཡང་མང་དུ་སོང་ངོ་། །དེས་ན་དེ་དག་ལ་བདེན་པར་མི་འཛིན་པ་ལུང་གི་དོན་ཡིན་ལ། བདེན་པར་འཛིན་པའི་རྟོག་པར་འགོག་ན་ནི། དཔེར་ན། ཐག་པ་ལ་སྦྲུལ་དུ་འཁྲུལ་ནས་སྡུག་བསྔལ་བསྐྱེད་པ་ན། བློ་དེས་ཇི་ལྟར་བཟུང་བ་ལྟར་གྱི་སྦྲུལ་མེད་པར་ངེས་ན་འཁྲུལ་བ་དེ་བཟློག་པ་ཡིན་གྱི། གཞན་ཐབས་མེད་པ་ལྟར་བདེན་པར་བཟུང་བའི་ཡུལ་བདེན་པ་བ་དེ་མེད་པར་རྒྱུ་མཚན་ཡང་དག་གིས་ངེས་ནས་དེའི་དོན་ལ་འདྲིས་པར་བྱེད་པ་དགོས་ཀྱི། བདེན་པར་འཛིན་པའི་སེམས་ཚུར་ལ་བཀུག་པ་ཙམ་གྱིས་འགོག་པར་མི་ནུས་སོ། །

གཞན་ཡང་བདེན་འཛིན་དེ་འཁྲུལ་བ་ཡིན་པར་འདོད་དགོས་ཏེ། མ་འཁྲུལ་ན་འགོག་པའི་དོན་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །བློ་དེ་འཁྲུལ་བར་འདོད་ནའང་ཁོས་བཟུང་བའི་ཡུལ་དེ་མེད་པར་མ་ཤེས་ན་འཁྲུལ་བར་ཇི་ལྟར་ཤེས་ཏེ། བློ་འཁྲུལ་མ་འཁྲུལ་ནི་བཟུང་བ་ལྟར་གྱི་ཡུལ་ཡོད་མེད་ཁོ་ན་ལ་ཐུག་པའི་ཕྱིར་རོ། །བདེན་འཛིན་གྱིས་ཇི་ལྟར་བཟུང་བའི་ཡུལ་དེ་མེད་པ་ཡང་དམ་བཅའ་ཙམ་གྱིས་མི་འགྲུབ་པས། དེ་སྒྲུབ་པའི་ལུང་དང་རིགས་པའི་ཚོགས་དྲི་མ་མེད་པ་རྣམས་ལ་བསྟེན་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་བྱས་ནས་བདེན་མེད་གཏན་ལ་ཕབ་སྟེ། དེ་ནས་བདེན་པར་མི་རྟོག་པར་འཇོག་ན་ནི་ཁོ་བོ་ཅག་འདི་འདོད་པ་ཡིན་པས། སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་དཔྱད་པ་སྔོན་དུ་སོང་བའི་མི་རྟོག་པ་དགོས་ཀྱི། མི་རྟོག་པ་ཙམ་གྱིས་ཆོག་པ་མ་ཡིན་ནོ། །སྒོམ་རིམ་ཐ་མ་ལས་ཀྱང་། དེ་ལྟ་བས་ན་དམ་པའི་ཆོས་ལས་དྲན་པ་མེད་པ་དང་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་མེད་པ་འབྱུང་བ་དེ་ཡང་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་སྔོན་དུ་འགྲོ་བ་ཡིན་པར་བལྟ་བར་བྱ་སྟེ། གང་གི་ཕྱིར་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་ཉིད་

ཀྱིས་དྲན་པ་མེད་པ་དང་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་མེད་པར་བྱེད་རྒྱུས་ཀྱི། གཞན་དུ་མ་ཡིན་ནོ། །
ཞེས་དང་། ལྷག་མཐོང་ནི་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པར་འཕགས་པ་
དཀོན་མཆོག་སྤྲིན་དང་དགོངས་པ་ངེས་པར་འགྲེལ་བ་ལ་སོགས་པ་ལས་ཀྱང་བཀའ་སྩལ་
ཏོ། །འཕགས་པ་དཀོན་མཆོག་སྤྲིན་ལས་བཀའ་སྩལ་པ། ལྷག་མཐོང་གིས་བརྟགས་ནས
ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་རྟོགས་པ་ནི་མཚན་མ་མེད་པ་ལ་འཇུག་གོ །ཞེས་འབྱུང་ངོ་། །
འཕགས་པ་ལང་ཀར་གཤེགས་པ་ལས་ཀྱང་། བློ་གྲོས་ཆེན་པོ་གང་གི་ཕྱིར་བློས་བརྟགས་ན་
རང་དང་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་མི་རྟོགས་ཏེ། དེས་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཞེས་
བྱའོ་ཞེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །གལ་ཏེ་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་ལ་མི་བྱ་ན། དེ་ལྟར་
བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་མདོ་སྡེ་དེ་དང་དེ་དག་ལས་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་རྣམ་པ་དུ་
མ་བཀའ་སྩལ་པ་དེ་དང་འགལ་བར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟ་བས་ན་བདག་ནི་ཤེས་རབ་ཆུང་དུ་
བརྩོན་འགྲུས་ཆུང་དུ་སྟེ། མང་དུ་ཐོས་པ་ཡོངས་སུ་ཚོལ་མི་ནུས་སོ་ཞེས་དེ་སྐད་བྱ་བའི་
རིགས་ཀྱི་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་མང་དུ་ཐོས་པ་བསྔགས་པའི་ཕྱིར་དུས་ཐམས་ཅད་དུའང་
དེ་ཐུང་བར་ནི་མི་རིགས་སོ་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་བཞིན་དུ་གཟུགས
ནས་རྣམ་མཁྱེན་གྱི་བར་གང་ལ་ཡང་བློས་མི་གནས་པར་གསུངས་པ་རྣམས་ཀྱང་དེ་དག
གནས་པར་བྱ་བའི་ཡུལ་དུ་བདེན་པར་གཟུང་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་གྱི། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་ཕ་རོལ་
ཏུ་ཕྱིན་པ་དྲུག་ལ་སོགས་པ་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་གསུངས་པས་དེ་དག་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་བྱ་
དགོས་པར་འགྱུར་རོ། །བདེན་པར་བཟུང་ནས་གནས་སུ་མི་རུང་བ་ཡང་སྔར་བཤད་པ་
ལྟར། དེ་དག་བདེན་པར་མེད་པར་རྟོགས་པ་ལ་རག་ལས་པས། དེ་འདྲ་བའི་མི་གནས་པ་
དང་མི་རྟོག་པར་གསུངས་པ་ཐམས་ཅད་ཡུལ་རྣམས་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པའམ་བདེན་པ་
འགོག་པའི་ཡང་དག་པའི་སོ་སོར་རྟོག་པ་སྔོན་དུ་འགྲོ་བ་ཁོ་ན་ལ་གསུངས་པ་ཡིན་པར་ཤེས་

པར་གྱིས་ཤིག དེས་ན་གསུང་རབ་ལས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་དང་བློ་ལས་འདས་པ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པ་དེར་ནི་ཟབ་མོའི་དོན་ཐོས་པ་དང་སེམས་པ་ཙམ་གྱིས་རྟོགས་པར་རློམ་པ་དགག་པའི་ཕྱིར། དེ་རྣམས་འཕགས་པའི་སོ་སོ་རང་གིས་རིག་པར་བྱ་བ་ཡིན་པས་གཞན་གྱིས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ལ་སོགས་པར་སྟོན་པ་དང་། ཡང་ཟབ་མོའི་དོན་ལ་བདེན་པར་བཟུང་ནས་ཚུལ་བཞིན་མ་ཡིན་པར་སེམས་པ་དགག་པའི་ཕྱིར་གསུངས་ཀྱི། སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཚུལ་བཞིན་དུ་དཔྱོད་པ་འགོག་པ་མིན་པར་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། སྒོམ་རིམ་ཐ་མ་ལས། དེ་ལྟར་གང་དང་གང་དུ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ལ་སོགས་པའི་ཚིག་ཐོས་ན། དེ་དང་དེར་ཐོས་པ་དང་སེམས་པ་ཙམ་ཁོ་ནས་དེ་ཁོ་ན་རྟོགས་པར་གང་དག་སེམས་པ་དེ་དག་གི་མངོན་པའི་ང་རྒྱལ་དགག་པའི་ཕྱིར། ཆོས་རྣམས་སོ་སོ་རང་གིས་རིག་པར་བྱ་བ་ཉིད་དུ་སྟོན་པར་བྱེད་དོ། །ཚུལ་བཞིན་མ་ཡིན་པའི་སེམས་པ་ཡང་དག་པར་དགག་པར་བྱེད་པར་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱ་ཡི། ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་དགག་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་རིགས་པ་དང་ལུང་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་དང་འགལ་བར་འགྱུར་ཏེ་ཞེས་པ་ལྟར་རོ། །

ལུང་མང་པོ་དང་འགལ་བར་འགྱུར་ཚུལ་ནི། འོད་སྲུངས་ཀྱི་ལེའུ་ལས། འོད་སྲུངས། དབུ་མའི་ལམ་ཆོས་རྣམས་ལ་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་གང་ཞེ་ན། འོད་སྲུངས། གང་ལ་བདག་མེད་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་དང་སེམས་ཅན་མེད་པ་དང་སྲོག་མེད་པ་དང་གསོ་བ་མེད་པ་དང་སྐྱེས་བུ་མེད་པ་དང་གང་ཟག་མེད་པ་དང་ཤེད་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་པ་·····དང་ཤེད་བུ་མེད་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་སྟེ། འོད་སྲུངས། འདི་ནི་དབུ་མའི་ལམ་ཆོས་རྣམས་ལ་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་ཞེས་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་པ་ལ་སོགས་པ་འདི་འདྲ་བ་རྣམས···དང་འགལ་བའོ། །སྒོམ་རིམ་དང་པོ་ལས་ཀྱང་། རྣམ་པར་མི་རྟོག་པར་འཇུག་པའི་

གསུངས་ལས་ཡིད་ལ་མི་བྱེད་པས་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་མཚན་མ་སྤོང་ངོ་ཞེས་གསུངས་པ···
གང་ཡིན་པ་དེ་ཡང་། ཤེས་རབ་ཀྱིས་བརྟགས་ན་མི་དམིགས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དེར་ཡིད་ལ་
མི་བྱེད་པར་དགོངས་ཀྱི། ཡིད་ལ་བྱེད་པ་མེད་པ་ཙམ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། འདུ་ཤེས་མེད་པའི་
སྙོམས་པར་འཇུག་པ་ལྟར་ཐོག་མ་མེད་པའི་དུས་ནས་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ལ་མངོན་པར···
ཞེན་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་སྤངས་པ་ཙམ་གྱིས་སྤོང་བ་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། གསུངས་
འདི་ཡི་འགྲེལ་བ་སློབ་དཔོན་འདིས་མཛད་པ་ན་ཡང་གསལ་བར་ཡོད་དོ། །མདོར་ན་ཐེག་
པ་ཆེན་པོ་ལ་འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་དང་འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱི་གཞུང་གི་རྒྱུས་པར་བཀྲལ···
བའི་ལྟ་བའི་ཚུལ་གཉིས་ལས་གཞན་པའི་ལྟ་བ་ནི་མེད་ལ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་དམ་
པ་རྣམས་ཀྱང་དེ་གཉིས་ཀྱིས་བཀྲལ་བ་ལྟར་གྱི་ལྟ་བ་གཉིས་གང་རུང་ལ་ངེས་པར་བརྟེན་པར་
སྣང་བས། གདོན་མི་ཟ་བར་དེ་གཉིས་གང་རུང་གི་ལྟ་བ་རང་རང་གི་གཞུང་ནས་འབྱུང་བ་
ལྟར་བཙལ་བར་བྱའོ། །དེ་ཡང་། འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་གཞུང་ལ་བརྟེན་ནས་འཚོལ་
ལུགས་ནི་ཇི་སྐད་བཤད་ལ། འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནའང་དེ་ཁོ་ནར་གཟུང་
བ་དང་འཛིན་པ་རྫས་ཐ་དད་པས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་སྟོང་ཡང་། བྱིས་པ་རྣམས་ལ་དེ་
དག་རྫས་ཐ་དད་པ་བཞིན་དུ་སྣང་བ་འདི་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་ལྟར་དུ་བདེན་པར་འཛིན་པའི་ཡུལ
ཀུན་བཏགས་རྣམས་གཞན་དབང་གི་སྟེང་དུ་ལུང་དང་རིགས་པས་མཐའ་དག་པར་བཀག···
པའི་གཉིས་སུ་མེད་པའི་དོན་ཡོངས་གྲུབ་ལ་ངེས་པ་བརྟན་པོ་སྐྱེད་པར་བྱས་ནས་ལྟ་བ་དེའི···
སྟེང་དུ་བཞག་པའི་འཇོག་སྒོམ་དང་། སོ་སོར་རྟོག་པས་དཔྱད་ནས་སྒོམ་པ་གཉིས་བྱ་དགོས་
པ་ཡིན་གྱི། དེ་འདྲ་བ་ཞིག་གི་གོ་བ་ཡོད་ཀྱང་སྒོམ་པའི་ཚེ་ལྟ་བ་དེའི་སྟེང་དུ་མ་བཞག་པའི་
མི་རྟོག་པ་ཙམ་གྱིས་སྟོང་ཉིད་དེ་བསྒོམས་པར་མི་འགྲོའོ། །ལུགས་དེའི་ལྟ་བ་གཏན་ལ་
འབེབས་ཚུལ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བ་དང་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་དོན་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་སོ···

སོའི་སྤྱོད་ཚུལ་དང་བྱང་འབྲེལ་དུ་འཇུག་ཚུལ་ནི་ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ན་ཆེས་གསལ་བར་ཡོད་··
པས་དེར་བལྟ་བར་བྱའོ། །ལུགས་འདི་ལེགས་པར་རྟོགས་ནས་དེའི་གཞུང་ནས་འབྱུང་བ་
ལྟར་སྒོམ་པར་བྱེད་ནའང་ཤིན་ཏུ་ཡ་མཚན་པ་ཡིན་ནོ། །ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གསུང་རབ་
རྣམས་ནས་ཟབ་མོའི་དོན་བསྡུས་པ་རེ་ཡན་ཆད་བསྟན་པ་ཤིན་ཏུ་མང་ཞིང་། འོན་ཀྱང་མ་
བསྟན་པའང་རེ་མང་ཡོད་པས་མ་བསྟན་པ་དེར་བསྟན་པའི་གཞུང་ནས་དྲང་དགོས་ལ། མ་
རྒྱས་པ་དེར་ཡང་རྒྱས་པ་ནས་དྲང་དགོས་སོ། །དེ་བཞིན་དུ་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཕྱོགས་ལའང་ཤེས་
པར་བྱ་དགོས་ཀྱི། ཟབ་པའམ་རྒྱ་ཆེ་བ་གང་རུང་མེད་པའི་ཕྱོགས་རེ་བ་ལ་དེ་ལྟར་གཟུང་དུ་
མི་རུང་ངོ་། །འདི་ལ་དགོངས་ནས་ལམ་སྟོན་པའི་བླ་མའི་མཚན་ཉིད་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་
ལ་ཐེག་པ་ཐམས་ཅད་ལ་མཁས་པ་མང་དུ་གསུངས་སོ། །

གསུམ་པ་སྤྱོད་ཚུལ་གྱི་གནད་བསྡུས་པ་ནི། སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ངེས་དོན་གྱི་ལྟ་བ་རྙེད་
པ་དེས་ང་དང་ངའི་འོ་སྐམ་པའི་འཛིན་པ་གང་ལ་སྐྱེ་བའི་གཞི་བདག་དང་བདག་གི་བ་ལ······
རང་བཞིན་མེད་པར་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་དུས་དང་འདྲ་བར་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་··
ཀྱིས་མང་དུ་དཔྱད་ནས་མཐར་དེའི་དོན་ལ་ངེས་པའི་ཤུགས་བསྐྱེད་དེ། །མི་འགྲོ་བར་
འཛིན་པའི་འཇོག་སྒོམ་དང་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དཔྱོད་པ་སྤེལ་མར་བྱའོ། །
དེའི་ཚེ་དཔྱད་སྒོམ་མངས་པས་གནས་ཆ་ཆུང་དུ་སོང་ན་འཇོག་སྒོམ་མང་དུ་བྱ་ལ་གནས་ཆ····
སོར་གཞུག འཇོག་སྒོམ་མང་དུ་བྱས་པའི་མཐུས་གནས་ཆ་ཆེ་བར་སོང་ནས་དཔྱོད་སྙིང་མི་··
འདོད་པས་མ་དཔྱད་ན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་ངེས་པ་བརྟན་ལ་ཤུགས་དྲག་པ་མི་འོང་ཞིང་། དེ་
མ་བྱུང་ན་ངེས་པའི་ཕྱོག་ཕྱོགས་བདག་གཉིས་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་སྒྲོ་འདོགས་ལ་དེ་ཙམ་དུ་··
མི་གནོད་པས་དཔྱད་སྒོམ་མང་དུ་བྱས་པའི་སྒོ་ནས་ཞི་ལྷག་གཉིས་ཆ་མཉམ་ལ་བསྒོམ་སྟེ།
སྒོམ་རིམ་ཐ་མ་ལས། ཡང་གང་གི་ཚེ་ལྷག་མཐོང་བསྒོམས་པས་ཤེས་རབ་ཤིན་ཏུ་ཤས་ཆེ་

བར་གྱུར་པ་དེའི་ཚེ་ཞི་གནས་རྒྱུངས་པའི་ཕྱིར། མར་མེ་རླུང་ལ་བཞག་པ་བཞིན་དུ་སེམས་
གཡོ་བས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་མི་མཐོང་བར་འགྱུར་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་དེའི་ཚེ་ཞི་གནས་
བསྒོམ་པར་བྱའོ། །ཞི་གནས་ཀྱི་ཤས་ཆེ་ནའང་གཉིད་ཀྱིས་ལོག་པའི་མི་བཞིན་དུ་དེ་ཁོ་ན་
ཉིད་ཏུ་གསལ་བར་མཐོང་བར་མི་འགྱུར་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་དེའི་ཚེའང་ཤེས་རབ་བསྒོམ་པར་
བྱའོ་ཞེས་སོ། །སྦྱོར་བ་དང་མཇུག་དང་ཐུན་མཚམས་སུ་ཇི་ལྟར་བྱ་བ་ནི་སྐྱེས་བུ་ཆུང་ངུའི་
སྐབས་སུ་བཤད་པ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་བདག་མེད་པའི་དོན་སྒོམ་པའི་ཚེ་
ན་བྱིང་བ་དང་རྒོད་པ་བྱུང་བ་ངོས་གཟུང་བ་དང་། དེ་གཅོད་པའི་དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་
བསྟེན་ལུགས་དང་། བྱིང་རྒོད་ཀྱིས་མི་མཉམ་པ་མེད་པར་ངང་གིས་འཇུག་པའི་བཏང་
སྙོམས་ཐོབ་པ་ན་རྩོལ་བ་སློད་ལུགས་ལ་སོགས་པ་ནི་སྔར་ཞི་གནས་ཀྱི་སྐབས་སུ་བཤད་པ……
དང་འདྲ་བར་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ལས་ནི་གང་བསྒོམ་པར་བྱ་བའི་ཡུལ་དེ་
ཉིད་ལ་ཞི་གནས་ཀྱི་སྐྱོང་ཚུལ་བྱས་ནས་ཤིན་སྦྱངས་སྐྱེད་པ་དང་། ཡང་དེ་ལ་ལྷག་མཐོང་གི་
དཔྱད་སྒོམ་བྱས་ནས་ཤིན་སྦྱངས་བསྒྲུབས་ནས། དེ་དག་སོ་སོར་གྲུབ་པ་ན་ཟུང་དུ་སྦྲེལ་བར་
གསུངས་ཏེ། འདི་ལྟར་ན་དཔྱོད་པ་དང་འཇོག་པ་གཉིས་རྒྱུན་གཅིག་ལ་བྱེད་པའི་ངེས་པ་
མི་སྣང་བས། ཐུན་སོ་སོ་ལ་བྱས་པས་ཀྱང་ཆོག་པར་བཞེད་དོ། །འདིར་གལ་ཆེ་བ་ནི་
རང་གི་མ་རིག་པས་ཇི་ལྟར་སྒྲོ་བཏགས་པའི་འཛིན་སྟངས་སུན་ཕྱུང་བའི་སྒོ་ནས་དེའི་ལྡོག……
ཕྱོགས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་སྟེང་དུ་ངེས་པ་ཤུགས་དྲག་བསྐྱེད་ནས་སྟོང་
ཉིད་སྒོམ་དགོས་པ་ཡིན་གྱི། བདག་འཛིན་དང་མ་རིག་པའི་འཛིན་སྟངས་སུན་མ་ཕྱུང་བར་
སྟོང་ཉིད་ཟུར་བ་ཞིག་ལ་བྱས་ནས་བསྒོམས་ཀྱང་བདག་འཛིན་གཉིས་ལ་ཅི་ཡང་མི་གནོད……
པས། འདི་ཤར་སྒོར་གདོན་པ་ལ་གླུད་ནུབ་སྒོར་གཏོང་བ་དང་འདྲའོ་ཞེས་གོང་མ་རྣམས་
ཡང་ཡང་གསུངས་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་མད་པར་སྣང་ངོ་། །དེ་ལྟར་སྔར་བཤད་པ་འདི་དག་ནི་

རིགས་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི། སྒོམ་པའི་སྐབས་ཀྱི་ཕྲ་མོའི་སྐྱོན་ཡོན་རྣམས་ནི་བཤེས་གཉེན་མཁས་པ་དག་ལ་བརྟེན་ཏེ། རང་གིས་ཀྱང་བསྒོམས་ནས་ཤེས་པར་བྱ་དགོས་པས་མ་སྤྲོས་སོ། །

སྒོམ་ཚུལ་དེ་དག་ནི་ལམ་རིམ་གྱི་གདམས་ངག་སྔ་མ་རྣམས་ལ་གཞི་བྱས་ནས་རྒྱས་སུ····བཤད་པ་ཡིན་ཏེ། པོ་ཏོ་བའི་བེའུ་བུམ་ལས། ཁ་ཅིག་ཐོས་བསམ་དུས་ན་རིགས་པས། །རང་བཞིན་མེད་པ་གཏན་ལ་ཕབ་ལ། །སྒོམ་དུས་མི་རྟོག་འབའ་ཞིག་སྒོམ་ཟེར། །དེ་ལྟ་ན་ནི་འབྲེལ་མེད་སྐྱོང་ཉིད། །ཡོགས་སུ་བསྒོམས་ཕྱིར་གཉེན་པོར་མི་འགྱུར། །དེ་ལྟ་བས་ན་སྒོམ་དུས་ཉིད་ནའང་། །གཅིག་དང་དུ་བྲལ་རྟེན་འབྲེལ་ལ་སོགས། །གང་ལ་གོམས་པས་སོ་སོར་བརྟག་ཅིང་། །ཅུང་ཟད་མི་རྟོག་ཉིད་དུའང་གནས་བྱ། །དེ་ལྟར་བསྒོམས་ན་ཉོན་མོངས་གཉེན་པོ། །ལྷ་གཅིག་རྗེས་སུ་འབྲང་བར་འདོད་ཅིང་། །ཕ་རོལ་ཕྱིན་ཚུགས་སྤྱོད་པར་འདོད་པས། །ཤེས་རབ་སྒོམ་པའི་ལུགས་ནི་དེ་ཡིན། །དེ་ཡང་གང་ཟག་བདག་མེད་གོམས་པས། །དེ་ནས་དེ་ལྟར་རྗེས་སུ་འཇུག་བྱ། །ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟར་རོ། །འདིའང་ཇོ་བོས། སྟོང་ཉིད་གང་གིས་རྟོགས་ཤེ་ན། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ལུང་བསྟན་ཅིང་། །ཆོས་ཉིད་བདེན་པ་གཟིགས་པ་ཡི། །ཀླུ་སྒྲུབ་སློབ་མ་ཟླ་གྲགས་ཡིན། །དེ་ལས་བརྒྱུད་པའི་མན་ངག་གིས། །ཆོས་ཉིད་བདེན་པ་རྟོགས་པར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དེའི་འཁྲིད་ཚུལ་ཡང་ཇོ་བོས། དབུ་མའི་གདམས་ངག་ཏུ་གསུངས་པ་ལྟར་དཔྱད་སྒོམ་དང་དེ་ལྟར་དཔྱད་པའི་དོན་ལ་འཇོག་པའི་སྒོམ་སྤེལ་མར་གསུངས་པ་དེ་ཡིན་ནོ། །དེ་ནི་སློབ་དཔོན་ཀ་མ་ལ་ཤཱི་ལའི་ལུགས་དང་ཁྱད་མེད་ལ། སྔར་བཤད་པ་ལྟར་དབུ་མ་འཇུག་པ་དང་དབུ་མ་སྙིང་པོ་དང་སློབ་དཔོན་ཞི་བ་ལྷ་རྣམས་ཀྱི་དགོངས་པའང་དེ་ལྟར་ཡིན་ཞིང་། བྱམས་ཆོས་དང་འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱི་གཞུང་རྣམས་སུ་ཡང་མང་དུ་བཤད་ཅིང་། དེའི་ལུགས་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་འཛིན་པའི་མཁས་པ་ཤཱནྟི་པས་ཤེར་ཕྱིན་

མན་ངག་ཏུ་ཡང་གསལ་བར་བཀྲལ་བས་ན། ལྷག་མཐོང་སྐྱོང་རྩལ་ནི་བྲུ་སྦྱུབ་དང་ཐོགས་
མེད་གཉིས་ནས་བརྒྱུད་པའི་གཞུང་དང་གདམས་ངག་རྣམས་མཐུན་པར་སྣང་ངོ་། །

བཞི་པ་བསྒོམས་པས་ལྷག་མཐོང་གྲུབ་པའི་ཚད་ནི། དེ་ལྟར་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་
རབ་ཀྱིས་དཔྱད་ནས་བསྒོམས་པ་ན། སྔར་བཤད་པའི་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དེ་མ་སྐྱེས་ཚུན་
ཆོད་དུ་ལྷག་མཐོང་རྗེས་མཐུན་པ་ཡིན་ལ། ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་སྐྱེས་པ་ནས་ལྷག་མཐོང་མཚན་
ཉིད་པ་ཡིན་ཏེ། ཤིན་སྦྱངས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་སྐྱེ་ལུགས་ནི་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་རོ། །འདི་ཡང་
སྔར་ཞི་གནས་གྲུབ་པ་མ་ཉམས་པར་ཡོད་པ་དེས་དྲངས་པའི་ཤིན་སྦྱངས་ཀྱང་ཡོད་པས……
ན། ཕྱིར་ཤིན་སྦྱངས་ཡོད་པ་ཙམ་མིན་ནོ། །འོ་ན་གང་ཡིན་སྙམ་ན། དཔྱད་སྒོམ་བྱས་
པ་དེའི་རང་སྟོབས་ཀྱིས་ཤིན་སྦྱངས་འདྲེན་ནུས་པ་ན་དེ་ནས་ལྷག་མཐོང་དུ་འགྱུར་རོ། །
དེ་ནི་ཇི་སྙེད་པ་ལ་དམིགས་པ་དང་ཇི་ལྟ་བ་ལ་དམིགས་པའི་ལྷག་མཐོང་གཉིས་ཀ་ལ་འདྲ་བ་
ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡང་མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་ལས། བཅོམ་ལྡན་འདས། བྱང་ཆུབ་
སེམས་དཔའ་དེ་ཇི་སྲིད་དུ་ལུས་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་མ་ཐོབ་ཀྱི་བར་དུ་ཇི་ལྟར……
ལེགས་པར་བསམས་པའི་ཆོས་དེ་དག་ལ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྤྱོད་ཡུལ་གཟུགས་བརྙན་ནང་དུ…
ཡིད་ལ་བགྱིད་པའི་ཡིད་ལ་བགྱིད་པ་དེ་ལ་ཅི་ཞེས་བགྱི། བྱམས་པ། ལྷག་མཐོང་ནི་མ་ཡིན་
ཏེ། ལྷག་མཐོང་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་མོས་པ་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ་ཡིན་པར་བརྗོད་
པར་བྱའོ། །ཞེས་དང་། ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ལས་ཀྱང་། དེས་ལུས་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་
སྦྱངས་པ་ཐོབ་པ་དེ་ཉིད་ལ་གནས་ཏེ། ཇི་ལྟར་བསམས་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་དོན་ནང་གི་ཏིང་ངེ་
འཛིན་གྱི་གཟུགས་བརྙན་གྱི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་ལྷག་པར་མོས་པས་སོ་སོར་བརྟག་པར་བྱ་སྟེ། ཇི་
སྲིད་དུ་ལུས་དང་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་མ་སྐྱེས་པ་དེ་སྲིད་དུ་ནི་ལྷག་མཐོང་དང་རྗེས་སུ……
མཐུན་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། གང་གི་ཚེ་སྐྱེས་པ་དེའི་ཚེ་ལྷག་མཐོང་ཡིན་ནོ། །

ཞེས་གསུངས་ཤིང་། ཇི་སྙེད་པ་ལ་དམིགས་པའི་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་དང་ཟུང་འབྲེལ་དུ་འགྱུར་ཚུལ་རྣམས་ཇི་ལྟ་བ་ལ་དམིགས་པ་རྣམས་དང་འདྲ་བར་གསུངས་སོ། ། ཤིན་སྦྱངས་རང་སྟོབས་ཀྱིས་འདྲེན་ཐུབ་ན་སེམས་རྩེ་གཅིག་པའང་དེས་འདྲེན་པར་ནུས་པས་ན། སོ་སོར་རྟོག་པའི་དཔྱད་སྒོམ་གྱིས་རང་སྟོབས་ཀྱིས་རྩེ་གཅིག་པ་འདྲེན་པ་འདི་ནི་ཞི་གནས་གྲུབ་པའི་ཡོན་ཏན་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཞི་གནས་ལེགས་པར་གྲུབ་པ་ཞིག་གིས་དཔྱད་སྒོམ་བྱས་པས་ཀྱང་ཞི་གནས་ཀྱི་གྲོགས་སུ་འགྲོ་བ་ཡོད་པས་སོ་སོར་རྟོག་པའི་དཔྱད་སྒོམ་བྱས་ན་གནས་ཆ་ཆུང་དུ་འགྲོའོ་སྙམ་དུ་མི་གཟུང་ངོ་། །ཇི་ལྟ་བ་ལ་དམིགས་པའི་འཛོག་སྒོམ་དང་དཔྱད་སྒོམ་བྱེད་པའི་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པར་འགྲོ་མི་འགྲོའི་ཚད་ནི་བདག་མེད་པ་གཉིས་ཀྱི······ལྟ་བ་གང་ཡང་རུང་བ་ལ་མ་ནོར་བའི་གོ་བ་རྣམ་པར་དག་པ་རྙེད་ནས། དེ་ལ་དམིགས་ཏེ་སྒོམ་པ་ཡིན་མིན་གྱིས་འབྱེད་དགོས་ཀྱི། གཞན་གང་གིས་ཀྱང་འབྱེད་པར་མི་ནུས་སོ། །ཇི་འདྲས་འབྱེད་པར་མི་ནུས་སྙམ་ན། བསྒོམས་པས་ཡུལ་ཡུལ་ཅན་གཉིས་སུ་སྣང་བའི་སྣང་བ་རགས་པ་རྣམས་འགགས་ནས། ནམ་མཁའ་གཡའ་དག་པ་ལྟ་བུ་ལ་སེམས་རིག་ཅིང་གསལ་ལ་དྭངས་པའི་ཁྱད་པར་དང་ལྡན་པ་མར་མེ་རླུང་གིས་མ་བསྐྱོད་པ་ལྟ་བུ་རིང་དུ་གནས་པ······པ་དང་། ཕྱི་དང་ནང་གི་ཡུལ་སྣང་རྣམས་ཡིད་ངོ་ན་འཇའ་ཚོན་ནམ་དུ་བ་སྲབ་མོའི་རྣམ་པ་འདྲ་བར་འཆར་ཞིང་དེ་ལ་རིང་དུ་གནས་པ་དང་། ཡིད་ཤེས་ཀྱི་ངོ་ན་གཟུང་བའི་ཡུལ་དུ་གང་འཆར་བ་ཐམས་ཅད་ལ་སེམས་ཀྱིས་གཏད་པ་ན་གཏད་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མི་བཟོད་པར་ཞི་གནས་དག་འགྲོ་ཞིང་། དེ་ཡང་དང་པོར་གཟུགས་སྒྲ་ལ་སོགས་པའི་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་རགས་པ་ལ་དེ་ལྟར་འཆར་ལ། གོམས་ན་མཐར་ཡུལ་ཅན་རིག་པ་དང་སྟོང་བ་ལའང་སྣར་གྱི་རིགས་པའི་རྣམ་པ་དེ་བུད་པ་བཞིན་དུ་འགྲོ་ཞིང་དེ་ལའང་སེམས་ཀྱིས་གཏད་པ་ན་གཏད་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མི་བཟོད་པར་འགྱུར་བ་ལ་སོགས་པ་བྱུང་ཡང་། དེས་ནི་གཉིས་མེད་ཀྱི་དེ་ཁོ

ན་ཉིད་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་རྗེད་པ་དང་སྣང་བ་བན་བུན་ཤར་བ་དེ་རྣམས་ཀྱང་དབུ་མ་ནས་བཤད་པའི་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་དོན་རྟོགས་པར་ཅུང་ཟད་ཀྱང་འཇོག་པར་མི་ནུས་ཏེ། ལྟ་བ་ལ་བློ་ཁ་མ་ཕྱོགས་པས་ཀྱང་གནས་ཆ་རིང་དུ་བསྐྱངས་པ་ན། དེ་ལྟ་བུ་འཆར་བ་དུ་མ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ལྟར་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་དོན་ནི་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་མེད་པར་ཐག་གཅོད་པའི་རིགས་ཤེས་ཀྱི་ངེས་པ་དང་སྣང་བ་བསྙོན་དུ་མེད་པར་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མས་གྲུབ་པ་གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས་འཆར་དགོས་ལ། ཡིད་ངོ་ན་གཟུགས་སོགས་རྣམས་འཇའ་ཚོན་དང་འདྲ་བར་སྲབ་ཅིང་ཤིན་ཏུ་དྭངས་པའི་རྣམ་པར་འཆར་བ་ནི་ཐོགས་རྡུགས་ཀྱི་རེག་བྱ་དང་བྲལ་བ་དང་། ཐོགས་རྡུགས་ཅན་དུ་མེད་ཀྱང་སྣང་བ་ལམ་མེ་བའི་གཉིས་ཚོགས་ཙམ་ཡིན་པས། དེ་ལྟར་ངེས་པ་དེ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པར་ངེས་པ་གཏན་མེད་པའི་ཕྱིར་དགག་བྱ་རང་བཞིན་དང་ཐོགས་པའི་རེག་བྱ་གཉིས་གཅིག་ཏུ་བཟུང་ནས་རང་བཞིན་མེད་པའི་མིང་འདོགས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་པར་དེ་འདྲ་བ་དེ་དབུ་མ་ནས་བཤད་པའི་སྒྱུ་མ་དང་བསྟུན་པའི་དོན་དུ་འདོད་ན། འཇའ་དང་དུ་བ་སྲབ་མོ་ཁྱད་པར་གྱི་གཞིར་ཡོད་པར་བཟུང་ནས་དེ་དག་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་རྟོག་པ་མི་སྐྱེ་བར་འགྱུར་ཏེ། ཁྱད་གཞི་ཡོད་པར་ངེས་པ་དེ་ཉིད་སྣང་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་ངེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཡང་ཐོགས་པའི་རེག་བྱ་ཁྱད་གཞིར་བཟུང་ནས་དེ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པའི་ངེས་པ་དྲང་དུ་མེད་དེ། ཁྱད་གཞི་ངེས་པ་དེ་ཉིད་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་གཟུགས་སོགས་དེ་ལྟར་ཤར་བའི་ཚེ་ན་སྲབ་ཅིང་དྭངས་པའི་རྣམ་པར་ཤར་བ་དེ་ཉིད་ཡུལ་དེ་དག་གི་སྡོད་ཚུལ་གྱི་གནས་ལུགས་སུ་འཛིན་པའི་ཡུལ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་སུན་ཕྱུང་བའི་རྣམ་པ་མེད་པར་འཆར་བས་ན་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་དོན་མིན་ལ། སྟོན་ལྟ་བ་རྣམ་དག་རྗེད་ནས་མ་བརྗེད་པ་ལ་ནི་དེ་དག་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་འཆར་བ་ཡོད་དེ། སྔར་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

དགེ་བ་ཤེས་དགོན་པ་བ་ནས་བརྒྱུད་པའི་ལམ་རིམ་རྣམས་ནས་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་རྟོགས་པ་··· དེའི་སྐྱེ་ཚུལ་ནི་འདི་ལྟར་འདོད་དེ། དང་པོར་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་བསྒོམ། དེ་ནས་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཀྱི་དོན་ལ་དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་གྱིས་ཟིན་པར་བྱས་ནས་བསྒོམ་སྟེ། དེ་ཡང་ཕྱིན་རིངས་ན་དྲན་ཤེས་ཀྱིས་མི་ཟིན་པས་རེས་བྱིང་རེས་རྒོད་པར་འགྲོ་བས་ཐོགས་····ཆུང་། དེས་ན་ཟླ་རྡོ་དང་ཕྱི་རྡོ་དང་སྲོད་དང་ཐོ་རངས་ཀྱི་ཕྱིན་བཞི་པོ་རེ་རེ་ལ་ཕྱིན་བཞི་བཞིར་བྱས་ནས་ཞག་གཅིག་ལ་ཕྱིན་བཅུ་དྲུག་ཏུ་བྱས་ཏེ་བསྒོམ། གསལ་བའམ་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་སྐྱམ་བྱེད་པ་ནས་འཕྲོ་བཅད་ལ་བྱ། དེ་ལྟར་བསྒོམས་པས་ཡུན་རིངས་མ་བསྒོམས་སྐམ་ནས་བལྟས་ཙ་ན་ནམ་དང་ཉི་མ་ཞུད་ཞུད་བཅད་ནས་སྣང་ན་སེམས་ཟིན་པ་ཡིན་ལ། རིང་རབ་བསྒོམས་སྐམ་ནས་བལྟས་པ་ན་ཅི་ཡང་མ་སོང་སྣང་ན་སེམས་མ་ཟིན་པ་ཡིན། སེམས་ཟིན་པའི་ཚེ་ནི་རྒྱུད་ལ་ཉོན་མོངས་ཆུང་བ་དང་གཉིད་ཀྱང་སྐྱེ་བ་ལ་མི་འོང་ངམ་སྙམ་···པ་འོང་། དེ་ནས་ཟླ་རྡོ་ལ་སོགས་པ་ཕྱིན་རེ་ལ་འཕྱོངས་པ་ན་མཚན་ཉིད་བཞི་ལྡན་དུ་སྐྱེ་སྟེ་མི་རྟོག་པ་ནི་མཉམ་པར་བཞག་པ་ན་དབུགས་ཕྱི་ནང་དུ་རྒྱུ་བའང་མི་ཚོར་བར་དབུགས་···དང་རྟོག་པ་ཕྲར་སོང་བའོ། །གསལ་བ་ནི་སྟོན་དུས་ཀྱི་ཉི་མ་ཕྱེད་ཀྱི་དུས་ཀྱི་ནམ་མཁའི་དཀྱིལ་གསལ་བ་དང་ཁྱད་མེད་པའོ། །དྭངས་པ་ནི་ཏིང་གཙང་མའི་ནང་དུ་ཆུ་བླུགས་ནས་ཉི་མ་ལ་བཞག་ནས་བལྟས་པའི་དྭངས་པ་དང་འདྲ་བ་འོང་བའོ། །ཕྲ་བ་ནི་མཚན་ཉིད་གསུམ་པོ་དེའི་ངང་ནས་བལྟས་པ་ན་དངོས་པོ་སྐྲའི་རྩེ་མོ་གཤགས་པའི་ཆ་གཅིག་ཙམ་སྣང་བ་ཡང་མཐོང་བ་འོང་བའོ། །དེ་འདྲ་བ་དེ་མི་རྟོག་ཡེ་ཤེས་སྐྱེ་བའི་རྗེས་སུ་མཐུན་ལ། མི་རྟོག་ཡེ་ཤེས་ལ་བལྟོས་ན་རང་གི་ངོ་བོ་རྟོག་པ་ཡིན་པས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཅེས་གསུངས་ཏེ། དབུས་མཐའ་ལས། རྗེས་སུ་མཐུན་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག །ཅེས་གསུངས་པ་ཡིན་པར་འཆད་དོ། །

དབུས་མཐའ་ནས་གསུངས་པ་ལྟར་སོ་སོ་སྐྱེ་བོའི་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་སྒོམ་བཟང་ཤོས་རྣམས་ཀྱང······

རྗེས་སུ་མཐུན་ལ། ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཅེས་པར་གཞག་དགོས་ལ། མཚན་ཉིད་གཞན་ཐམས་མ་སྣང་ཡང་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ལྟ་བ་མ་ནོར་བའི་དོན་བསྒོམས་ན་བདག་མེད་པའི་དོན་སྒོམ་པ་ཡིན་ལ། ལྟ་བ་མ་ནོར་བར་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་དོན་སྒོམ་པ་མ་ཡིན་ན། མཚན་ཉིད་བཞི་པོ་དེ་སྣང་ཡང་ངེས་པའི་དོན་སྒོམ་པར་འཇོག་མི་ནུས། དེའི་ཕྱིར་ཇི་ལྟ་བའི་དོན་སྒོམ་པ་ཡིན་མིན་ནི་སྔར་བཤད་པ་བཞིན་ཡིན་ལ། དེ་བསྒོམས་ནས་དེའི་རྗེས་སུ་སྒྱུ་མར་འཆར་ཚུལ་ཡང་སྔར་བཤད་པ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གསུམ་པ་ཞི་ལྷག་དེ་གཉིས་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་ཚུལ་ནི། དེ་གཉིས་གྲུབ་པའི་ཚད་ཀྱི་སྐབས་སུ་བཤད་པ་ལྟར་ཞི་ལྷག་གཉིས་མ་ཐོབ་ན་ཟུང་དུ་སྦྲེལ་རྒྱུ་མི་འོང་བས་ཟུང་འབྲེལ་ལ······ནི་དེ་གཉིས་ངེས་པར་ཐོབ་པ་དགོས་སོ། །འདི་ཡང་། ནམ་ལྷག་མཐོང་ཐོབ་པའི་ཐོག་མ་ནས་ཟུང་འབྲེལ་འཐོབ་པར་འགྱུར་བས་དེའི་ཚུལ་ནི་སྔར་གྱི་ཞི་གནས་ལ་བརྟེན་ནས་དཔྱད······སྒོམ་བྱས་པ་ན་བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡིད་བྱེད་བཞིའི་རིམ་པས་སྐྱེ་བ་འདི······ལའང་གསུངས་པས་ཡིད་བྱེད་བཞི་བ་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་སྐྱེས་པའི་ཚེ་ན་ཟུང་འབྲེལ་དུ་འགྲོ······སྟེ། དེ་ཡང་དཔྱད་སྒོམ་བྱས་པའི་མཐར་འཇོག་སྒོམ་བྱས་ཤིང་བསྐྱངས་པ་དེ་ཞི་གནས་ཐོབ་པ་ཇི་འདྲ་བ་དེ་འདྲ་བའི་འཇོག་སྒོམ་དུ་གྱུར་པ་ན་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡང་ཉན་ས་ལས། དེ་ལ་ཇི་ཙམ་གྱིས་ན་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་འདྲེས་པར་གྱུར་ཅིང་མཉམ་པར་ཟུང་དུ······འཇུག་པ་དང་གང་གིས་ན་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བར་འཇུག་པའི་ལམ་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། སྨྲས་པ། སེམས་གནས་པ་རྣམ་པ་དགུ་པོ་དག་ལས་འདི་ལྟ་སྟེ། མཉམ་པར་གཞག་པའི་རྣམ་པ་དགུ་པོ་གང་ཡིན་པ་ཐོབ་པར་གྱུར་ཅིང་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག······པའི་ཤེས་རབ་ཆོས་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ལ་རབ་ཏུ་བརྩོན་པར་བྱེད་དེ། དེའི་ཚེ་ན་ཆོས་རྣམ······པར་འབྱེད་པ་དེའི་ལམ་རང་གི་ངང་གིས་འཇུག་པ་དང་རྩོལ་བ་མེད་པར་འཇུག་པར་གྱུར······

ཅིང་། ཞི་གནས་ཀྱི་ལམ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པས་ལྷག་མཐོང་ཡོངས་སུ་དག་པ་དང་ཡོངས་སུ་བྱང་བ་དང་ཞི་གནས་ཀྱི་རྗེས་སུ་སོང་བ་དང་ཉམས་བདེ……བས་ཡོངས་སུ་ཟིན་པར་འགྱུར་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་དེའི་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གཉིས་འདྲེས་པར་གྱུར་ཅིང་མཉམ་པར་འཇུག་པ་དང་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བར………འཇུག་པའི་ལམ་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་དང་། སྒོམ་རིམ་ཐ་མ་ལས་ཀྱང་། ཇི་སྟེ་གང་གི་ཚེ་བྱིང་བ་དང་རྒོད་པ་ལས་དབེན་པའི་ཕྱིར་མཉམ་པར་ཞུགས་ཤིང་རང་གི་ངང་གིས་འཇུག……པས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་སེམས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བ་བྱུང་བར་གྱུར་པ་དེའི་ཚེ་རྩོལ་བ་གློད་པས………བཏང་སྙོམས་སུ་བྱ་སྟེ། དེའི་ཚེ་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་ལམ་གྲུབ་པ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །འོ་ན་དེ་འདྲ་བ་དེ་ལ་ཅིའི་ཕྱིར་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བ་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། དེ་འདྲ་བ་དེ་མ་ཐོབ་པའི་གོང་དུ་སོ་སོར་རྟོག་པའི་དཔྱད་སྒོམ་གྱི་རང་སྟོབས་ཀྱིས་མི་རྟོག་པའི་གནས་ཆ་འདྲེན་མི་ནུས་པས། དཔྱད་སྒོམ་དང་འཇོག་སྒོམ་གཉིས་རྩོལ་བ་སོ་སོ་སོ་སོར་བསྒོམ་དགོས་པ་ལ། དེ་གཉིས་ཐོབ་ནས་ནི་སོ་སོར་རྟོག་པའི་དཔྱད་སྒོམ་བྱས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཞི་གནས་འདྲེན་པར་ནུས་པས་ན་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའོ། །

འདི་ཡང་དབྱེད་པ་ནི་ལྷག་མཐོང་ཡིན་ལ། དཔྱད་མཐར་གནས་པ་ནི་ཞི་གནས་ཁྱད་པར་ཅན་སྟོང་ཉིད་ལ་དམིགས་པའོ། །ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ལས་ཀྱང་། དེའི་འོག་ཏུ་རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་བཅས་པའི་གཟུགས་བརྙན་དེ་ཉིད་ལ་དམིགས་ཏེ། སེམས་དེ་ཉིད་ལ་གང་གི་ཚེ་རྒྱུན་མི་འཆད་པ་དང་བར་མ་ཆད་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་རྒྱུན་གྱིས་གཉིས་ཀའང་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་དེའི་ཚེ་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་ལམ་ཞེས་བརྗོད་དེ། དེ་ལ་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ནི་ཟུང་ཡིན་ལ། འབྲེལ་བ་ནི་ལྡན་པ་སྟེ། ཕན་ཚུན་བཅིངས་ནས་འཇུག་པའོ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། བར་མ་ཆད་པ་ནི་དཔྱད་སྒོམ་དེ་ཉིད་ཀྱི་འཕྲོ་བཞག་

ནས་མི་རྟོག་པར་གཞག་མི་དགོས་པར་དཔྱད་སྒོམ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་མི་རྟོག་པ་འདྲེན་པའོ། །གཉིས་ཀ་ཉམས་སུ་སྦྱོང་བ་ནི་མི་རྟོག་པའི་གཟུགས་བརྙན་ལ་དམིགས་པའི་ཞི་གནས་དང་……རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་བཅས་པའི་གཟུགས་བརྙན་ལ་དམིགས་པའི་ལྷག་མཐོང་གཉིས་ཀ་……ཉམས་སུ་སྦྱོང་བ་སྟེ། དེ་ཡང་དུས་གཅིག་མིན་གྱི། སྒོམ་པའི་ཡིད་བྱེད་དེ་ཉིད་ཀྱི་བར་མ་བཅད་པའི་རྒྱུན་གྱིས་སྦྱོང་བའོ། །འོ་ན་སྔར་ཞི་གནས་གྲུབ་ནས་སོ་སོར་རྟོག་པའི་དཔྱད་སྒོམ་གྱིས་གནས་ཆ་འགྲུབ་པར་བཤད་པ་དང་འགལ་ལོ་སྙམ་ན། དེ་ནི་ཞི་གནས་མ་གྲུབ་པའི་སྔོན་དུ་ཡང་དང་ཡང་དུ་དཔྱད་པའི་མཐར་འཇོག་པའི་སྲོལ་མ་བྱས་ན་ཞི་གནས་འགྲུབ་……མི་སྲིད་ལ། ཞི་གནས་རྙེད་ནས་ནི་དེ་ལྟར་བྱས་ནས་བསྒོམས་པས་ཞི་གནས་འགྲུབ་པའི་ཁྱད་བསྟན་པ་ཡིན་པས་འགལ་བ་མེད་ཅིང་། གཞན་ཡང་ལྷག་མཐོང་འགྲུབ་པའི་སྔ་རོལ་དེ་མ་ཐག་གི་དཔྱད་སྒོམ་གྱིས་རྩེ་གཅིག་པ་འདྲེན་པར་ནུས་པའི་སྐབས་གཅིག་ཡོད་པས་དེ་ལའང་……བསམས་པ་སྟེ། ལྷག་མཐོང་མ་གྲུབ་པའི་སྔོན་དུ་ཡང་དང་ཡང་དུ་དཔྱད་པའི་མཐར་འཇོག་པའི་སྲོལ་མ་བྱས་ན་ཞི་གནས་འགྲུབ་མི་སྲིད་ལ། ཞི་གནས་རྙེད་ནས་ནི་དཔྱད་སྒོམ་གྱིས་མི་རྟོག་པ་འདྲེན་མི་ནུས་པར་གོང་དུ་བཤད་པ་འདི་ནི་དམིགས་བསལ་དེ་དོར་བའི་དེའི་སྔོན་དུ་མི་འགྲུབ་པའི་དབང་དུ་བྱས་པའོ། །མདོར་ན་ཞི་གནས་མ་གྲུབ་པའི་སྔོན་དུ་འཇོག་རེས་ཀྱིས་དཔྱད་པའི་མཐར་འཇོག་པའི་འཇོག་སྒོམ་བྱས་པས་ཞི་གནས་འགྲུབ་མི་སྲིད་ལ། ཞི་གནས་གྲུབ་ནས་ནི་ལྷག་མཐོང་མ་གྲུབ་པའི་སྔོན་དུ་དཔྱད་སྒོམ་གྱིས་རྩེ་གཅིག་པའི་གནས་ཆ་……བརྟན་པོ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་དྲངས་པ་མི་འོང་བས་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་མང་དུ་……དཔྱད་པའི་དཔྱད་པ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་གནས་ཆ་བརྟན་པོ་རྙེད་པ་ནི་ལྷག་མཐོང་ཐོབ་ནས་འོང་……བས་ཟུང་འབྲེལ་ཡང་དེ་ནས་འཇོག་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་རྒྱ་མི་གཡོ་བར་གནས་པའི་སྟེང་ན་ཕར་ཉེའུ་ཆུང་འཕྱོ་བ་བཞིན་དུ་གནས་ཆ་བརྟན་པོའི་མི་རྟོག་པའི་རྩི་མ་ཞིག་པའི་ངང་……

ཉེས་བདག་མེད་པའི་དོན་ལ་སོ་སོར་དཔྱད་པས་ཆོག་པའི་གཉིས་ཚོགས་ལ་ཞི་ལྷག་ཟུང་
འབྲེལ་དུ་འཁྲུལ་བར་མི་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ཞི་ལྷག་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་ཚུལ་ནི་གཞུང་ཁུངས་
མ་དེ་དག་ནས་འབྱུང་བ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱ་ཡི། དེ་ལས་གཞན་དུ་སྒྲོ་བཏགས་ནས་
འཆད་པ་ལ་ཡིད་བརྟན་པར་མི་བྱའོ། །འདི་དག་གི་སྒོ་ནས་ཞི་ལྷག་གི་སྦྱོང་ཚུལ་ལའང་
ཁྱད་པར་དུ་མ་ཞིག་དབྱེ་དགོས་པར་སྣང་མོད་ཀྱང་ཚིག་མངས་པས་འཇིགས་ནས་མ་བྲིས་
སོ།། །།

ད་ནི་ལམ་སྤྱིའི་དོན་བསྡུ་བ་ཅུང་ཟད་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། ཐོག་མར་ལམ་གྱི་རྩ་བ་
བཤེས་གཉེན་བསྟེན་ཚུལ་ལ་ཞུགས་པས་དེའི་བདར་ཤ་བཅད། དེ་ནས་དལ་བ་ལ་སྙིང་པོ་
ལེན་འདོད་བཅོས་མ་མིན་པ་བསྐྱེད་ན་དེས་ཐུན་དུ་སྒྲུབ་པ་ལ་ནང་ནས་སྐུལ་བས་དེ་བསྐྱེད་
པའི་ཕྱིར་དུ་དལ་འབྱོར་གྱི་སྐོར་རྣམས་བསྒོམ། དེ་ནས་ཚེ་འདི་དོན་དུ་གཉེར་བའི་བློ་སྣ་མ་
ལོག་ན་འཇིག་རྟེན་ཕྱི་མ་ལ་དོན་གཉེར་དྲག་པོ་མི་འབྱུང་བས་ལུས་ཐོབ་པ་རིང་དུ་མི་སྡོད་
པའི་མི་རྟག་པ་དང་ཤི་ནས་ངན་འགྲོར་འཁྱམ་ཚུལ་བསྒོམ་པ་ལ་འབད། དེའི་ཚེ་འཇིགས་པ་
དྲན་པའི་བློ་རྣལ་མ་སྐྱེ་བས་སྐྱབས་གསུམ་གྱི་ཡོན་ཏན་ལ་སྙིང་ཐག་པ་ནས་ངེས་པ་བསྐྱེད་
ལ་སྐྱབས་འགྲོ་ཐུན་མོང་བའི་སྡོམ་པ་ལ་གནས་ཤིང་དེའི་བསླབ་བྱ་ལ་བསླབ། དེ་ནས་
དཀར་ནག་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཞི་ཆེན་པོ་ལས་འབྲས་ལ་ཡིད་ཆེས་པའི་དད་པ་སྒོ་དུ་མ་ནས་
བསྐྱེད་ལ་བརྟན་པར་བྱས་ཏེ། དགེ་མི་དགེ་བཅུའི་འཇུག་ལྡོག་ལ་འབད་ཅིང་སྟོབས་བཞིའི་
ལམ་དུ་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་ཞིག་བྱ། དེ་ལྟར་སྐྱེས་བུ་ཆུང་ངུའི་ཆོས་སྐོར་རྣམས་ཚགས་སུ་ཆུད་
པ་ན་འཁོར་བ་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་གི་ཉེས་དམིགས་མང་དུ་བསམས་ལ། འཁོར་བ་སྤྱི་ལས་བློ་ཅི་
ལོག་བྱ། དེ་ནས་འཁོར་བ་གང་ལས་འབྱུང་བའི་རྒྱུ་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པའི་ངོ་བོ་ངོས་
བཟུང་ནས་དེ་སྤོང་འདོད་བཅོས་མ་མིན་པ་བསྐྱེད། འཁོར་བ་ལས་གྲོལ་བའི་ལམ་བསླབ་པ་

གསུམ་སྤྱི་ལ་ངེས་པ་དྲང་ཞིང་ཁྱད་པར་དུ་རང་གིས་གང་ཁས་བླངས་པའི་སོ་སོར་ཐར་པ་ལ་…
འབད་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་སྐྱེས་བུ་འབྲིང་གི་ཆོས་སྐོར་རྣམས་ཚགས་སུ་ཚུད་པ་ན། རང་
ཉིད་སྲིད་མཚོར་ལྷུང་བ་ཇི་འདྲ་བ་དེ་བཞིན་དུ། མ་རྣམས་ཀྱང་དེ་འདྲ་བར་སོང་བ་ཡིད་ལ་
བྱས་ཏེ། བྱམས་པ་དང་སྙིང་རྗེའི་རྩ་བ་ཅན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་སྦྱངས་ལ་འདི་ཅི་སྐྱེ་ལ་འབད་
དགོས་ཏེ། དེ་མེད་ན་སྤྱོད་པ་ཕྱིན་དྲུག་དང་རིམ་གཉིས་སོགས་སྣང་མེད་པའི་ཐོག་བྱེད་པ་
དང་འདྲ་བར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་སྦྱོང་བའི་རྣམ་པ་ཐན་ཐུན་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་ན་ཚོགས་
གཟུང་ལ། དེའི་བསླབ་བྱ་ལ་འབད་ནས་སྨོན་པ་ཅི་བཏན་བྱ། དེ་ནས་བྱང་སེམས་ཀྱི་སྤྱོད་
པ་རླབས་ཆེ་བ་རྣམས་མཉན་ལ། ཕྱོག་འཇུག་གི་མཚམས་རྣམས་ཤེས་པ་དང་དེ་ལ་སློབ་
འདོད་དྲག་པོ་བསྐྱེད། བློ་དེ་དག་སྐྱེས་པ་ན་འཇུག་པའི་སྡོམ་པ་ཆོ་གས་གཟུང་ལ། རང་
རྒྱུད་སྨིན་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིན་དྲུག་དང་གཞན་རྒྱུད་སྨིན་བྱེད་ཀྱི་བསྡུ་བཞི་སོགས་ལ་བསླབ།
ཁྱད་པར་དུ་རྩ་ལྟུང་ལ་འབད་པ་དྲག་པོས་སྲུག་བསྲོས་བྱ། ཟག་པ་ཆུང་འབྲིང་དང་ཉེས
བྱས་རྣམས་ཀྱིས་མ་གོས་པ་ལ་འབད་ཅིང་གོས་ནའང་ཕྱིར་འཆོས་པ་ལ་འབད་དོ། །དེ་ནས
ཕར་ཕྱིན་ཐ་མ་གཉིས་ལ་ཁྱད་པར་དུ་བསླབ་དགོས་པས་བསམ་གཏན་སྐྱོང་ལུགས་ལ་མཁས་…
པར་བྱས་ལ་ཏིང་ངེ་འཛིན་བསྒྲུབ། བདག་མེད་པ་གཉིས་ཀྱི་ལྟ་བ་རྟག་ཆད་དང་བྲལ་བའི་
རྣམ་དག་ཅིག་རྒྱུད་ལ་ཅི་སྐྱེ་བྱས་ཏེ། རྙེད་པ་དང་ལྟ་ཐོག་དེར་བཞག་ནས་སྐྱོང་བའི་སྐྱོང་
ཚུལ་རྣམ་དག་ཤེས་པར་བྱས་ལ་བསྐྱང་ངོ་། །དེ་འདྲ་བའི་བསམ་གཏན་དང་ཤེས་རབ
གཉིས་ལ་ཞི་ལྷག་གི་མིང་བཏགས་པ་ཡིན་ཀྱི། ཕར་ཕྱིན་ཐ་མ་གཉིས་ལས་ཟུར་བ་ཞིག་མེད་
པས་བྱང་སེམས་ཀྱི་སྡོམ་པ་བཟུང་ནས་དེའི་བསླབ་བྱ་ལ་སློབ་པའི་གསེབ་ནས་འོང་བ་ཡིན་…
ནོ། །འདི་ཡང་འོག་མ་འོག་མ་བསྒོམས་ཀྱིན་གོང་མ་གོང་མ་ལ་ཐོབ་འདོད་ཆེར་འགྲོ་བ་
དང་གོང་མ་གོང་མ་མཉན་པ་ན་འོག་མ་འོག་མ་ལ་སྦྱང་འདོད་ཇེ་ཆེ་ཇེ་ཆེར་འགྲོ་བ་ཞིག……

སྐྱང་ན་གནད་དུ་སོང་བ་ཡིན་གྱི། ཐ་མ་རྣམས་ཅི་ཡང་མེད་པར་སེམས་ཀྱི་གནས་ཆ་རེ་ཙམ་དང་ལྡན་པའི་གོ་བ་ཙམ་རེ་ལ་ཐུས་པ་སྤྲུག་སོ་བྱས་ཀྱང་གནད་དུ་འགྲོ་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བས་ལམ་གྱི་ལུས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཞིག་ལ་ངེས་པ་འདྲོང་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་རྣམས་སྒོམ་པའི་ཚེ་ཡང་རྟོག་པ་སྤྱང་བར་བྱས་ནས་བློ་རྣམས་ཆ་མཉམ་དགོས་ཏེ། འདི་ལྟར་ལམ་ལ་འཁྲིད་པའི་བཤེས་གཉེན་ལ་གུས་པ་ཆུང་བར་སྣང་ན་ལེགས་ཚོགས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བ་འཆད་པས་བསྙེན་ཚུལ་ལ་འབད། དེ་བཞིན་དུ་སྒྲུབ་པ་ལ་སྤྲོ་ཤུགས་ཆུངས་ན་དལ་འབྱོར་གྱི་སྙིར་དང་ཚེ་འདི་ལ་མངོན་ཞེན་ཆེ་བར་སོང་ན་མི་རྟག་པ་དང་ངན་འགྲོའི་ཉེས་དམིགས་སྒོམ་པ་ལ……གཙོ་བོར་བྱ་དགོས། ཁས་བླངས་པའི་བཅས་པ་རྣམས་ལ་གཡེལ་བར་སྣང་ན་ལས་འབྲས་ལ་ངེས་པ་ཆུང་བ་ཡིན་སྙམ་དུ་བསམས་ལ། ལས་འབྲས་སྒོམ་པ་ལ་གཙོ་བོར་བྱ། འཁོར་བ་མཐའ་དག་ལ་སྐྱོ་ཤས་ཆུངས་ན་ཐར་པ་དོན་གཉེར་གྱི་བློ་ཙམ་དུ་འགྲོ་བས་འཁོར་བའི……ཉེས་དམིགས་རྣམས་བསམ། ཅི་བྱེད་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་བྱེད་པའི་བློ་ཤུགས་དྲག་མི་སྣང་ན་ཐེག་ཆེན་གྱི་རྩ་བ་ཆད་པས་སྨོན་སེམས་སྒྲ་དང་བཅས་པ་ལ་མང་དུ་སྦྱང་། རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་སྡོམ་པ་བླངས་ནས་སྤྱོད་པ་ལ་སློབ་པ་ནའང་མཚན་མར་འཛིན་པའི་འཆིང་བ་ཤུགས་དྲག……པར་སྣང་ན་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་མཚན་མར་འཛིན་པའི་བློས་བཟུང་བའི་དམིགས་གཏད་ཐམས་ཅད་བཤིག་ལ། ནམ་མཁའ་ལྟ་བུ་དང་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་སྟོང་ཉིད་ལ་བློ་སྦྱང་། སེམས་དགེ་བའི་དམིགས་པ་ལ་མི་སྡོད་པའི་རྣམ་གཡེང་གི་དབང་དུ་གྱུར་པར་སྣང་ན་རྩེ་གཅིག་པའི་གནས་ཆ……ལ་གཙོ་བོར་སྐྱོང་བར་གོང་མ་རྣམས་གསུང་ངོ། དེས་མཚོན་ནས་ཨ་བ་ཤད་པ་རྣམས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱ་ལ། མདོར་ན་ཕྱོགས་རེ་བར་མ་སོང་བར་རྒྱུད་དགེ་བའི་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ལ་བཀོལ་དུ་རུང་བ་ཞིག་དགོས་སོ། །སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་ལས། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་སློབ་པས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ངོ་བོ་ལྷག་མཐོང་ལ་ཇི་ལྟར་བསླབ་པའི་ཚུལ……

བཤད་ཟིན་ཏོ།། །།

གཉིས་པ་ཁྱད་པར་དུ་རྡོ་རྗེའི་ཐེག་པ་ལ་བསླབ་པའི་ཚུལ་ནི། དེ་ལྟར་མདོ་སྔགས་གཉིས་ཀའི་ལམ་ཐུན་མོང་བ་རྣམས་ལ་སྦྱངས་པའི་འོག་ཏུ་ནི་གདོན་མི་ཟ་བར་གསང་སྔགས་ལ་འཇུག་པར་བྱ་སྟེ། ལམ་དེ་ནི་ཆོས་གཞན་རྣམས་ལས་ཆེས་ཤིན་ཏུ་དཀོན་པ་དང་མྱུར་དུ་ཚོགས་གཉིས་རྫོགས་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལ་འཇུག་ན་ནི། ལམ་སྒྲོན་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་ཐོག་མར་བླ་མ་བསྙེན་བཀུར་དང་བཀའ་བསྒྲུབས་པ་སོགས་ཀྱིས་མཉེས་པར་བྱ་བ་སྔར་བཤད་པ་ལས་ཀྱང་ལྷག་པ་ཞིག་བྱ་དགོས་ཏེ། དེ་ཡང་། དེ་ལས་བཤད་པའི་མཚན་ཉིད་མ་མཐའ་ཚང་བ་ཞིག་ལ་དེ་ལྟར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ནས་ཐོག་མར་སྨིན་བྱེད་ཀྱི་དབང་རྒྱུད་སྡེ་ཁུངས་མ་ནས་བཤད་པ་ཞིག་གིས་རྒྱུད་སྨིན་པར་བྱ། དེ་ནས་དེའི་ཚེ་བཟུང་བའི་དམ་ཚིག་དང་སྡོམ་པ་རྣམས་མཉན་ནས་ཤེས་པར་བྱས་ལ་བསྲུང་སྟེ། རྩ་བའི་ལྟུང་བས་ཐོག་ན་སླར་བླང་དུ་ཡོད་ཀྱང་། ལམ་གྱི་ཡོན་ཏན་རྒྱུད་ལ་སྐྱེ་བ་ལ་ཆེས་འགྱུར་བས་དེས་མ་གོས་པ་ལ་འབད་པ་དྲག་པོ་བྱ། སྦོམ་པོའི་ལྟུང་བས་མ་གོས་པ་ལ་འབད་ཅིང་བརྒྱ་ལ་གོས་ནའང་སླར་འཆོས་པའི་ཐབས་རྣམས་བྱ་སྟེ། འདི་དག་ནི་ལམ་བསྒོམ་པའི་གཞི་ཡིན་པས་དེ་དག་མེད་ན་འགྲམ་རྩ་ཟགས་པའི་ཁང་པ་རྙིལ་བོ་ལྟར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །འཇམ་དཔལ་རྩ་བའི་རྒྱུད་ལས། ཚུལ་ཁྲིམས་འཆལ་ལ་ཐུབ་དབང་གིས། །སྔགས་འགྲུབ་པར་ནི་མ་གསུངས་ཏེ། །ཞེས་སོགས་ཀྱིས་གྲུབ་པ་རབ་འབྲིང་ཐ་གསུམ་གང་ཡང་མེད་པར་གསུངས་ཤིང་། རྣལ་འབྱོར་བླ་མེད་ཀྱི་རྒྱུད་དུའང་དམ་ཚིག་མི་སྲུང་བ་དང་དབང་བསྐུར་དམན་པ་དང་དེ་ཉིད་མི་ཤེས་པ་གསུམ་གྱིས་བསྒྲུབས་ཀྱང་ཅི་ཡང་མི་འགྲུབ་པར་གསུངས་པས་ན། དམ་ཚིག་དང་སྡོམ་པ་སྲུང་བ་མེད་པའི་ལམ་སྒོམ་པ་སྐད་བྱེད་པ་ནི། སྔགས་ཀྱི་ཚུལ་ལས་རྣམ་པར་འཁྱམས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་དམ་ཚིག་དང་སྡོམ་པ

བསྒྲུངས་པ་དེས་སྔགས་ཀྱི་ལམ་བསྒོམ་པར་བྱ་བ་ལ་ཐོག་མར་བསྐྱེད་པའི་རིམ་པ་ལྷའི་འཁོར་ལོ་ཚང་བ་རྒྱུད་སྡེ་ཁུངས་མ་ནས་བཤད་པ་ཞིག་སྒོམ་དགོས་ཏེ། སྔགས་ཀྱི་ལམ་གྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྤང་བྱ་ནི་ཕུང་པོ་དང་ཁམས་དང་སྐྱེ་མཆེད་ལ་རང་དགའ་བར་ཞེན་པའི་ཐ་མལ་བའི་རྣམ་རྟོག་འདི་ཡིན་ལ། དེ་སྤོང་བའང་གནས་དང་ལུས་དང་ལོངས་སྤྱོད་རྣམས་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་སྣང་བར་སྒྱུར་བར་བྱེད་པའི་བསྐྱེད་རིམ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཐ་མལ་གྱི་རྣམ་རྟོག་སྦྱངས་པ་དེ་རྒྱལ་བ་སྲས་བཅས་ཀྱིས་དུས་ཀུན་ཏུ་བྱིན་གྱིས་རློབ་ཅིང་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས་མཐའ་ཡས་པ་བདེ་བླག་ཏུ་རྫོགས་པར་བྱེད་པས་ན། རྫོགས་པའི་རིམ་པའི་སྣོད་དུ་རུང་བ་ཡིན་པས། དེ་ནས་རྫོགས་པའི་རིམ་པ་རྒྱུད་སྡེ་ཁུངས་མ་ནས་འབྱུང་བ་རྣམས་སྒོམ་དགོས་ཀྱི། རིམ་པ་དང་པོ་ཏོར་བའི་ཕྱི་མའི་ཁོངས་སུ་འདུ་བ་ཙམ་གྱི་ལམ་གྱི་ཆ་ཤས་རེ་རེ་ཙམ་ལ་སྦྱོང་བ་ནི་རྒྱུད་སྡེ་དང་དེ་དག་གི་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་བཞེད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་རྣལ་འབྱོར་བླ་ན་མེད་པའི་ལམ་གྱི་ལུས་རྫོགས་པའི་རིམ་པ་གཉིས་ཀྱི་གནད་ཟིན་པར་བྱའོ། །འདི་དག་ནི་འདིར་ཤིང་ཙམ་གྱི་སྒོ་ནས་སྔགས་ལ་འཇུག་པའི་ཕྱོགས་ཙམ་ཞིག་བསྟན་པ་ཡིན་པས། རྒྱས་པར་ནི་སྔགས་ཀྱི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་རྣམས་ལས་ཤེས་དགོས་སོ། །དེ་ལྟ་བུའི་ཚུལ་གྱིས་བསླབས་ན་མདོ་སྔགས་ཀྱི་གནད་ཐམས་ཅད་བསྡུས་པའི་ལམ་གྱི་ལུས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ལ་བསླབ་པར་འགྱུར་བས་དལ་བ་ཐོབ་པ་དོན་དང་ལྡན་པར་བྱེད་ཅིང་། རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་རང་དང་གཞན་གྱི་རྒྱུད་ལ་རྒྱས་པར་བྱེད་ནུས་པ་ཡིན་ནོ།། ༎

ХАВСРАЛТ 2

Их төрөлхтний мөрийн сүүлийн хоёр барамидад суралцах ёс

1§ Амарлингуй сэтгэл ба үлэмж билиг

(2) Сүүлийн хоёр барамидад суралцах ёсон

[А] V. Амарлингуй (амарлих орон) сэтгэлд суралцах ёсон

А. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйг бясалгах тус эрдэм

Б. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйд бясалгал бүхэн хураагдах ёсон

В. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүйн мөн чанар

Г. Амарлингуй болоод үлэмж үзэхүй хоёуланг бясалгах хэрэгтэйн учир

Д. Эрэмбэ зэргийг магадлах ёсон

2§ Бясалгалын бэлтгэл ажил

Е. Тус тусын ёсноо суралцах ёсон

1. Амарлингуйд суралцах ёсон

а. Амарлингуйн чуулганыг шүтэх

б. Түүнээ шүтэж амарлингуйг бясалгах ёсон

1) Бэлтгэл ажил

2) Бодит суурь

а) Биеийн явдал мөр юу адил байхыг бясалгах

б) Бясалгалын эрэмбэ зэргийг номнох

(1) Бясалгалыг гэмгүйгээр бүтээх ёсон

(а) Сэтгэлээ бодол зоригдолд тушаахын өмнө хэрхэн үйлдэх

(б) Бодол зоригдолд тушаах үест хэрхэн үйлдэх

1/ Сэтгэлээ юунд тогтоох суурь зоригдол орноо бодитоор танин барих

а/ Ерөнхий зоригдол орон

/1/ Зорих орныг бодитой үзүүлэх

/а/ Түгээмэл зоригдол

/б/ Явдлыг ариусгах зоригдол

/в/ Мэргэдийн зоригдол

/г/ Нисваанисыг тийн арилгах зоригдол

/2/ Хэн чухам ямар зоригдол барихыг бодитой үзүүлэх

/3/ Зорих орны нэрийн зүйлийг үзүүлэх

б/ Тухайн үест буух зоригдол орныг бодитой барих ёсон

3§ Сэтгэлээ төвлөрүүлэх

2/ Хэрхэн сэтгэлдээ түүнийг тушаах ёсон

а/ Буруугүй ёсыг байгуулах

б/ Буруутай ёсыг арилгах

в/ Бясалгалын таасалгаа хэмжээг үзүүлэх

4§ Живэл, дошигролыг амарлиулах нь

(в) Бодолдоо сэтгэлээ тушаасны дараа хэрхэн үйлдэх

1/ Живэл, дошигрол гарахын үест хэрхэн үйлдэх

а/ Живэл, дошигролыг үл танихын ерөндөгийг шүтэх

/1/ Живэл, дошигролын бэлэг чанарыг нотлон буулгах

/2/ Бясалгах үест живэл, дошигролыг таних ухамсарыг төрүүлэх арга

б/ Танин мэдсэн ч живэл, дошигролыг тэвчихийн тухайд үл хичээх ерөндөгийг шүтэх

/1/ Сэтгэлээ танин барьж живэл, дошигролыг хорих

/2/ Юуг шүтэж живэл, дошигрол төрөх үндсийг хорих

2/ Живэл, дошигролоос ангижрах үест хэрхэн үйлдэх

5§ Амарлингуй сэтгэлийг бясалгах нь

(2) Түүнээ шүтэж оршсон сэтгэл төрөхийн эрэмбэ зэрэг

(а) Оршсон сэтгэл төрөх бодит эрэмбэ зэрэг

(б) Түүнийг зургаан хүчээр бүтээх ёсон

(в) Түүнээ дөрвөн сэтгэлд үйлдэгч байхын ёсон

в. Бясалгаж амарлингуй сэтгэлийг бүтээх хэмжээ

1) Амарлингуй сэтгэл бүтсэн ба бүтээгүй газрын хэмжээг үзүүлэх

а) Бодит утгыг үзүүлэх

б) Сэтгэлд үйлдэхүй төгөлдөр болсон шинж ба сэжгийг таслах

2) Амарлингуй сэтгэлд шүтэж мөрд зорчих ерөнхий ёсыг үзүүлэх

6§ Амарлингуй нь бодь мөрийн гишүүн болох нь

3) Ялангуяа ертөнцийн мөрд зорчих ёсыг үзүүлэх

а) Бүдүүн, нарийн байдалт мөрд зорчихын өмнө амарлангуй сэтгэлийг олсон байх ёстойг үзүүлэх

б) Амарлингуй сэтгэлд шүтэж хүсэл шуналаас ангижрах ёсон

[Б] 7§ Үлэмж үзэхүйн ухаанд суралцах шаардлага
2. Үлэмж үзэхүйд суралцах ёсон

8§ Зөв эш сурвалжид шүтэх
а.Үлэмж үзэхүйн чуулганыг шүтэх
1) Гулзгай (удирдахуй) утгат болон магад утгат эрхэм зарлигийг ялгаж мэдэх
2) Нагаржуна гэгээний тааллын тайлбар хэрхэн гарсан тухай

9§ Үнэнийг ухаарах шатууд
3) Хоосон чанарын үзлийг нотлон буулгах ёсон
а) Хоосон чанарт орохын зэрэг

10§ Хоригдохуун утгаа буруу тодорхойлсон нь
б) Хоосон чанарыг бодитой нотлон буулгахад гурав:
(1) Учир шалтгааны хоригдохууныг (хаагдахуун) танин барих
(а) Хоригдохуунаа сайтар мэдэхийн учир шалтгаан
(б) Хоригдохуунаа ухааралгүйгээр хорино гэх бусдын ёсыг хорих
1/ Хоригдохуунаа хэтэрхий хэтрүүлэн тайлбарласныг
а/ Үзэл баримтлалыг өгүүлэх
б/ Тэдгээр нь үл таарах ёсыг үзүүлэх
/1/ Тэр ёсныхон төв үзлийн нийт бусын ялгамжааг хорихыг үзүүлэх
/а/ Төв үзэлтний ялгамжааг танин барих

11§ Шүтэн барилдахуй ба хоосон чанар
/б/ Тэдгээрийн ёсноо түүнийг хэрхэн хорих ёсон
/в/ Түүнээ Төв үзэлтэн хэрхэн хариу тавьсан нь

12 § Ухаанаар шинжих нь
/2/ Эсэргэлдэн өгүүлэгч нараас сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх
/а/ Ухааны шинжлэлд тэсэх, эс тэсэхийг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх

13 § Шалгадаг ухаанаар тогтоох нь
/б/ Шалгадаг ухаанаар бүтэх, эс бүтэхийг шинжлэн

хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх

14§ Хуран үйлдэхүйг шинжих нь

/в/ Дөрвөн хязгаараас төрөх мөн, бусыг шинжлэн хорьсон тул сөхөөж эс чадахыг үзүүлэх

/г/ Бодасын буй, буй бус зэрэг дөрвөн талыг хориход эсэргүүцэл гарахгүйг үзүүлэх

15§ Хоригдохуун утгаа буруу тайлбарласан нь

2/ Хоригдохуунаа (хаагдахуун) хэтэрхий явцуу тайлбарласныг хорих

16§ Хоригдохууны жинхэнэ утга

(в) Өөрийн ёсны хоригдохуунаа танин барих ёсон

1/ Хоригдохууны жинхэнэ утгыг танин барих

2/ Түүнийг бусад хоригдохуунтай найруулах, эс найруулах ёсон

3/ Хоригдохуунд үнэмлэхүйн ялгааг найруулах, эс найруулах ёсон

17§ Өөрийн үндэст болон хэтрүүлэгч хоёрын ялгааг буруу тайлбарласан нь

(2) Өөрийн үндэст болон Хэтрүүлэгч төв үзэлтэн нар хоригдохууныг хэрхэн хорих

(а) Өөрийн үндэст болон Хэтрүүлэгч нарын утгыг бодитой барих

1/ Бусдын ёсыг хорих

а/ Баримтлалыг өгүүлэх

18 § Өөрийн үндэст, хэтрүүлэгч хоёрын ялгааг буруу тайлсныг няцаах нь

б/ Тэдгээрийг хорих

/1/ Анхдугаар ёсыг хориглох нь

/2/ Хоёрдугаар ёсыг хориглох нь

/3/ Гутгаар ёсыг хориглох нь

/4/ Дөтгөөр ёсыг хориглох нь

19§ Өөрийн үндэст, хэтрүүлэгч хоёрын ялгааг тайлбарлах нь
2/ Өөрийн ёсыг номнох нь
а/ Өөрийн үндэстийг бодитойгоор сөхөөх
/1/ Суурь номт эс бүтэх зүгийн гэмийг үзүүлэх
/а/ Бодол санааг өгүүлэх
/б/ Тэдгээрийг хорих
1' Утга нь үл таарах нь
2' Үлгэр авах нь адилгүй байгаа нь
/2/ Тэрхүү гэмээс нотлол ч эс бүтэхийг үзүүлэх

20§ Өөрийн үндэстийг шүүмжлэх нь
б/ Тэр бидэнтэй адилгүй ёсон
(б) Тэр хоёрыг даган барьж үзэл онолыг үндэснээ төрүүлэх

21§ "Модон тэрэг"-ийг шинжих нь
(3) Чадал түүнээ шүтэж үзэл онол үндсэнд төрөх
(а) Бодгалийн "би-үгүй"-г нотлон буулгах
1/ "Би" нь өвөрчлөн бодитойгоор үгүй гэдгийг нотлон буулгах
а/ Үлгэрийг үзүүлэх
/1/ Модон тэрэгнээ өвөрчлөн үгүй харин нэрийдсэн буйг үзүүлэх
/2/ Тэр тухай тэмцлийг няцаах
/3/ Нэрийн ялгааны үүднээс бүтээх ёсон
/4 Түүнээ шүтэж түзэл онолыг түргэн олох тус эрдэм

22§ Өвөрчлөн чанар үгүй бодгаль
б/ Утгыг найруулах
/1/ Өвөрчлөн үгүй ёсыг утганаа найруулах
/а/ "Би нь цогцостойгоо нэг" хэмээх зүгийг хорих
/б/ "Би нь цогцостойгоо тусдаа" хэмээх зүгийг хорих
/в/ Түүгээр үлдсэн зүгүүдийг ч эвдэх
/г/ Түүнээ шүтэж "бодгаль нь илбэ адил" гэж ухаарах
/2/ Нэрийн ялгамжааны үүднээс бүтэх ёсыг утганаа найруулах

2/ Түүнчлэн “минийх” гэдэг ч өөрчлөнгөөр байхгүй болохыг зүүлэх

23§ Өөрчлөн чанараас хоосон бодас юмс

3/ Тэрхүү ухаануудыг бусадтай найруулах ёсон

(б) Номын “би-үгүй”-г нотлон буулгах ёсон

1/ Өөрөөс төрөхийг хорих

2/ Бусдаас төрөхийг хорих

3/ Хоёулангаас төрөхийг хорих

4/ Шалтгаан нөхцөлгүйгээр төрөхийг хорих

5/ Дөрвөн хязгаараас төрөхгүйг нотлох

(в) Тэдгээр үзлийг дадуулснаар түйтгэрийг тэвчих ёсон

24§ Үлэмж үзэхүйн ялгал

б.Үлэмж үзэхүйн машид ялгал

в. Үлэмж үзэхүйг бясалгах ёсноо хоёр:

1) Бусдын ёсыг хорих (бусдын шүүмжлэлд хариу өгөх)

а) Бусдыг хорих нэгдүгээр ёсон

б) Бусдыг хорих хоёдугаар ёсон

в) Бусдыг хорих гутгаар ёсон

г) Бусдыг хорих дөтгөөр ёсон

2) Өөрийн ёсыг байгуулах

а) Агуулах болон шинжлэх бясалгал хоёул хэрэгтэйн учир шалтгаан

б) Энэ талаарх тэмцлийг няцаахомнох

25§ Амарлингуй, үйлэмж хоёр хослон орох нь

в) Бясалгах ёсны аньсийг өчүүхэн номнох

г. Үлэмж үзэхүйг бясалган бүтээх хэмжээ

3. Амарлингуй сэтгэл, үлэмж үзэхүй ухаан хоёр хослон барилдах ёсон

4. Ерөнхий утгын хураангуй

Төгсгөлийн туурвил буюу ерөөлийн үг

НОМ ЗҮЙ

А. Судар, тантрууд

Хутагт Лодоймэсадвын үзүүлсэн судар
/Arya-aksamati-nirdesa-nama-mahayana-sutra/ Phags pa blo gros mi zad pas bstan pa zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Хутагт Лусын хааны хаан Мадойвын айлтгасан их хөлгөний судар
/Мадойва айлтгасан судар/ Arya-anavatapta-naga-raja-pariprccha-nama-mahayana-sutra/ Phags pa Lu I rgyal Ma dros pas zhus pa zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Хутагт тийн үл атгаглахуйд орох тогтоол тарни
/Arya-avikalpa- pravesa-dharani/ Phags pa rnam mi rtog par jug pa gzung/
Хутагт Одсрэнгийн айлтгасан судар
/Arya- kasyapa-parivarta-nama- mahayana-sutra/ Phags pa Od srung gi le u zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Хутагт гаягори судар
/Arya-gaya-sirsa- nama-mahayana –sutra/ Phags pa gaya mgo ri zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Хутагт Манзушириийн цэнгэлт судар
/Arya- manjusri-vikridita-nama/ Phags pa jam dpal rnam par rol pa zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Хутагт билиг барамидын хураангуй үгсэн тасалбар
/Хураангуй /Arya-prajnaparamita- ratna- guna-sankaya- mahayana- sutra/ Phags pa shes rab kyi pharol du phyin pa sdud pa tshigs su bcad pa/
Хутагт их хөлгөнөө сүсэг бясалгах судар
/Arya- mahayana- prasada- prabhavana- nama- mahayana-sutra/ Phags pa theg pa chen po la dad pa rab du sgom pa zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Хутагт чухаг дээд номын давхарлага судар
/Arya-maha-ratna- kuta-dharma-paryaya- sata-sahasrika-grantha/ Phags pa dkon mchog brtsegs pa chen po I chos kyi rnam grangs le u sdong phrag brgya pa/
Хутагт чухаг дээд үүлэн судар
/Arya-ratna-megha-nama-mahayana-sutra/ Phags pa dkon mchog sprin zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Хутагт Ланка-д заларсан судар
/ Arya-Lankavatara- mahayana-sutra /Phags pa Lang kar gsheg pa I mdo/
Хутагт тааллын магад тайлбар
/Arya-Samdhi-nirmocana-sutra/ Phags pa dgongs pa nges par grel pa zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Хутаг бурхад бүгдийн орноо орох билгэ билгийн гэгээн чимэг
/Arya-sarva-buddha-visayavatara-jnalokoalamkara-nama-mahayana-sutra /Phags pa sangs rgyas thams cad kyi yul la jug pa i ye shes snang bai rgyan zhes bya ba theg pa chen po i mdo /

Хутагт түүнчлэн залрагсадын санаанд багташгүй нууцыг үзүүлсэн хэмээх их хөлгөний судар буюу Санаанд багташгүй нууцын судар
/ Tathagatacintya-guhya-nirdesa-sutra a/ Arya- tathagatacintya- guhya-nirdesa-nama- mahayana-sutra/ Phags pa de bzhin gsheg pa i gsang ba bsam gyi mi khyab pa bstan pa zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Хутагт гурван сахиарыг үзүүлэхүй
/Tri- samvara-nirdesa- parivarta- nama-mahayana-sutra/ sDom gsum bstan pai le u zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Хутагт билгийн чинадад хүрэхүйн шүлэглэсэн зуун хорин таван мянгат
/ Panca-vimsatisahasrica-prajnapramita/ Phags pa shes rab kyi pharol du phyin pa Stong phrag nyi lnga/
Хутагт эдүгээгийн бурхад илт орох бясалгал хэмээх их хөлгөний судар
/Pratyutpanna-buddha-sammukhavasthita şutra / Arya pratyutpanna-buddha-sammukhavasthita samadhi- nama- mahayana- sutra/Phags pa da ltar gyi sangs rgyas mngon sum du gshugs pa l ting nge dzin zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Арван газрын судар/ Dasa- bhumika- sutra/ Sa bcu pai mdo/
Номын үнэн хураангуй
/ Dharma samgiti /Arya-dharma-samgiti-nama-mahayana-sutra/ Phags pa choi yang dagpar sduds pa zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Сэрдмэдийн хөвгүүн айлтгасан судар
/Narayana- pariprccha-arya- mahayana-vijaya-vahuni-dharani/ Sred med kyi bus zhus pa sgyu ma chenmo mam par rgyal ba theg pa chen po i mdo/
Бодисадвын аймаг сав
/Bodhisattva-pitaka/ Arya bodhisattva-pitaka nama-mahayana-sutra/ Phags pa byang chub sems dpa l sde snod zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Эсэрвагийн айлтгасан
/Brahma- jala- sutra/ Tshang pai dra la mdo/
Билгийн зүрхэн судар
/ Bhagavati- prajnapramita-hrdaya/ bCom ldan das ma shes rab kyi pha rol du phyin pai snying po/
Хутагт Манзуширийн язгуур үндэс тантр
/Manjusri- mula tantra/ Arya-manjusri- mula tantra/ Phags pa jam dpal gyi rtsa ba i rgyud
Хутагт огоот их нөгчигсөн хэмээх их хөлгөний судар
/ Maha-parinirvana- sutra/ Arya- maha-parinirvana- sutra/ Phags pa yong su mya ngan las das pa zhes bya ba theg pa chen po i mdo/
Цогт Самбуди тантр
/Samputi- nama- maha-tantra/ Yang dag par sbyor ba zhes ba i rgyud chen po/
Хутагт бясалгалын хаан судар
/Samathi- ratna-sutra / Sarva- dharma-svabhava- samata-vipancita- samadhi-raja- sutra/ Chos tham cad kyi ran bzhin mnyam pa nyid rnam par spros pa ting nge dzin gyi rgyal po i mdo/
Зааны ид хав хэмээх их хөлгөний судар
/Hasti-kaksya- nama-mahayana-sutra /Glang po i rtsal zhes bya ba theg pa chen

po i mdo/

Б. Шастар ба тайлбарууд:

[Атиша/ Жову жэ/]

Бодь мөрийн зул /Bodhi-patha-pradipa/ Byang chub lamjyi sgron ma/ ["Монгол Данжуур 121 боть", Д. Давгадорж "Монголын гүн ухааны уламжлалт тогсон таалал" УБ 1994]

Бодь мөрийн зэргийн зулын бэрхийн тайлбар /Bodhi-marga- pradipa-panjika-nama/ Byang-chub lamgyi rgron mai dka grel/

Төв үзлийн үвдис /Madhayamakopadesa-nama/ dBu mai man ngag ces bya ba/

Хоёр үнэнд орохуй /Satya-dvayavatara/ bDen pa gnyila jugba/

[Арьядэва/ Пагва лха/]

Дөрвөн зуут /Catuh-sataka-sastra- karika-nama/ bsTan bcos bzhi brgya pa zhes bya bai tsig le ur buas pa/

[Асанга /Тогмэд/]

Хотол хураангуй(Илт номын) /Abhidharma-samuccaya/ Choi mng pai kunlas btus pa/

Йогачара нарын газрыг тийн нотлон буулгасан хураангуй / Yoga-carya-bhumau- bodhisattva- bhumi/ rNal bjor spyod pai sa rnam par gtanla dbab pa bsdu ba/

Бодисадвын газар /Йогачара нарын газраас бодисадвийн газар/ Yoga-carya-bhumau- bodhisattva- bhumi/ rNal bjor spyod pai sa las byang chub sems dpai sa/

Суурийн хураангуй/ Yoga-carya- bhumau- vastu- samgaraha/ rNal bjor spyod pai sa las gzhi bsduba/

Сонсогчийн газар/ Yoga-carya- bhumau- sravaka- bhumi/ rNal bjor spyod pai sa las nyan thos key sa/

[Арьяашура,/Матрисэта, Хутагт Бавуу/]

Барамидын хураангуй /Paramitta- samasa-nama/ Pharold tu phyin pa bsdus pa shes bya ba/

Магтваас зохист магтаал хариу үл гуйгч/ Varnaha- varne- bhagavato-buddhasya-statre-sakya-stava/ Sangs rgyas bcom ldandasla bstod pa bsngags par os pa bsngags pa las bctod par minus par bstod pa/

[Авалокитаврата/ Жанрайсэг дүлшүг/]

Билгийн зулын дэлгэрэнгүй их тайлбар/ Prajna-nama-pradipa-tika/ She rab rgon mai rgya cher rgel pa/

[Бхававивека/ Лэгданжэд/]

Төв үзлийн зүрхэн хэмээх үгсэн тасалбар / Madhayamaka- hrdaya- karika/ dBuma snying po I ttshig le ur byas pa/

Төв үзлийн зүрхэн шастарын тайлбар- Ухааны бадрал/ Tarka- jvala: Madhayamaka-nrdya-vrtti-tarka-nama/ dBubai snying poi grel pa rtog ge barva/

[Бодхибадраа/Жанчүв санбуу/]

Бясалгалын чуулганы бүлэг / Samadhi-Sambhadra- parivatra/ Ting nge dzin gyi tshogs kyi le u/

[Буддхапалида/ Санжайжан/]

Буддхапалида /Төв үзлийн үндэсний тайлбар/ Үндсэн билгийн тайлбар/ Buddhapalita- mula-madhyamaka-vrtti/ dBu mai rtsa bai I grel pa/

{Буддхашанти /Санжайшива/]

Наминчлах магтаалын тайлбар /Desana- stava-vrttti/ bShags pai bstod pai grel pa

[Васубанду/ Егнин/]

Абхидхармакоша /Илт номын сангийн үгсийг бүлэглэсэн/ Abhidharma-kosa: Abhidharma- kosa- karika/ Chois mngkn pai mdzod kyi tshig le ur byas pa/ [Г. Лувсанцэрэн: "Буддын онолын шастарууд" Mongolian institute of buddhist studies,Monumenta Buddhica I, Ulaanbaatar 1999, Монгол Данжуурын 151-р ботид бий.]

Абхидхармакошагийн тийн номлол / Abhidharma- kosa- bhasya/ Choi mngon pai mdzod kyi bshad pa/

Судрын аймгийн чимэг-ийн номлол: Их хөлгөний судрын аймгийн чимгийн номлол/ Mahayana- sutralamkara-bhasya/ Thegpa chen poi mdo sdei rgyan gyi bsadpa/

[Дхармакирти/ Чойдаг/]

Тийн тайлбар / Шалгадагийн тийн тайлбарын үгсийг бүлэг болгон үйлдсэн хэмээх/Pramana-vartika- karika/ Tsadma nam drel gyi tseg ie ur byas pa/

[Г.Лувсанцэрэн: "Дхармакирти ба шалгадагийн долоон шастар"/ Dharmakirti & Logical treaises/ Mongolian institute of buddhist studies,Monumenta Buddhica II, Ulaanbaatar 2000, Монгол Данжуурын 183-ботид бий.]

Ухааны дусал /Nyayabin;i-nama-prakarana/ rigs pa I thigs pa zhes bya ba I rab tu

byed pa/ Монгол Данжуур 183-р ботид бий. [Г. Лувсанцэрэн: "Дхармакирти ба шалгадагийн долоон шастар"/Dharmakirti & Logical treaises/ Mongolian institute of buddhist studies,Monumenta Buddhica II, Ulaanbaatar 2000.]

[Зандрагоми:]
Наминчлал магтаал/ Desana-Stava/ bShags pai bstod pa/

[Ишдагва /Занакирди]
Бясалгалын зэргийн үвдис/ Барамидын хөлгөний бясалгалын зэргийн үвдис/ Prajna- bhavana- kramopadesa/ Pharoldu phuin pa theg pa I bsgom pai rim pai man ngag/

[Камалашила/ Бадма анцул/]
Бясалгалын зэрэг/ Bhavana- krama/ sGom pai rim pa/

Төв үзлийн чимгийн бэрхийн тайлбар/ Madhayamaka-lamkara-panjika/ dBuma rgyan gyi dka grel

Төв үзлийн гэгээ/ Madhayamaka- loka-nama/ dBum snang ba zhes bya ba

[Майдар/ Жамба/]
Илт онохуйн чимэг /Хутагт билгийн чинад хүрэхүйн үвдис- Илт онохуйн чимэг хэмээгдэх /Abhisamayalamkara-nama-prajnaparamitopadesa-sastra-karika/ Phags pa shes rab kyi pharol du phyn pa i man ngag gi bstan bcoi mngon par rtogs pai rgyan gyi zhes bya ba/ [Г. Лувсанцэрэн: "Буддын онолын шастарууд" Mongolian institute of buddhist studies,Monumenta Buddhica I, Ulaanbaatar 1999, Монгол Данжуурын 89-р ботид бий]
Дээд дамжлага/ Их хөлгөний дээд дамжлага хэмээгдэх шастар/ Mahayana-ottara- tantra- Theg pa chenpo rgyud blama I bstan bcoi
Судрын аймгийн чимэг/ Их хөлгөний судрын аймгийн чимгийг бүлэг болгон шүлэглэсэн / Mahayana-sutralamkara- karika/ Theg pa chen po mdo sde i rgyan gyi tshig le ur byas pa/

Төв хийгээд хязгаарыг тийн ялгагч / Madhayanta-vibhaga-karika/ dBus dang mtha rnam.par byad pa tshig le ur byas pa/ [Г. Лувсанцэрэн: "Буддын онолын шастарууд" Mongolian institute of buddhist studies,Monumenta Buddhica I, Ulaanbaatar 1999,Монгол Данжуурын 132-р ботид бий]
Судрын аймгийн чимгийн номлол / Их хөлгөний судрын аймгийн чимгийн номлол/ Mahayana-sutralamkara- bhasaya/ Theg pa chen po mdo sde i rgyan gyi bsadpa/

[Нагаржуна/ Гомбо Лүдэв/]

Үндсэн билиг/ Дундад үндсэн билгийг шүлэглэсэн хэмээх / Mula-madhyamaka- karika-prajna- nama / dBuma rtsa bai tshig le ur byas pa shes rap ces bya ba/ [Г. Лувсанцэрэн : Нагаржуна ба Дундад үзлийн чуулган, Монголын буддын судлалын хүрээлэн, Буддизмын эх сурвалж III, УБ 2002 Монгол Данжуурын 105- р ботид бий]

Далан шүлэгт/ Далант хоосон чанарыг шүлэглэсэн хэмээх/ Sunyata saptati- karika/ sTong pa nyid bdun cu pa I tshig le ur byas pa/ [Г. Лувсанцэрэн : Нагаржуна ба Дундад үзлийн чуулган, Монголын буддын судлалын хүрээлэн, Буддизмын эх сурвалж III, УБ 2002 бий], [Г. Лувсанцэрэн: "Буддын онолын шастарууд" Mongolian institute of buddhist studies,Monumenta Buddhica I, Ulaanbaatar 1999]

Ухааны жаран шүлэгт / Жарант ухааныг шүлэглэсэн хэмээх/ Yuktisastika-karika-nama/ Rigs pa drug cu pai tshig le ur byas pa/ [Г. Лувсанцэрэн : Нагаржуна ба Дундад үзлийн чуулган, Монголын буддын судлалын хүрээлэн, Буддизмын эх сурвалж III, УБ 2002 бий]

Тэмцлийг няцаагч /Тэмцлийг няцуулагчийг шүлэглэсэн хэмээх/ Vigrahavyavartani- karika- nama/ rTsod pa bzlog pai tshig le ur byas pa/[Г. Лувсанцэрэн : Нагаржуна ба Дундад үзлийн чуулган, Монголын буддын судлалын хүрээлэн, Буддизмын эх сурвалж III, УБ 2002 бий]

Нягтад тээрэмдэгч / Vaidalya- sutra- nama/ Zhib mo mam par tag pa zhes byas bai mdo/[Г. Лувсанцэрэн : Нагаржуна ба Дундад үзлийн чуулган, Монголын буддын судлалын хүрээлэн, Буддизмын эх сурвалж III, УБ 2002 бий]

Их эрдэнийн эрхи / Хаанд өгүүлэх эрдэнийн эрхи/ Raja parikatha- ratnamala/ rGyal po la gtam bya rin po che I preng ba/ [Г. Лувсанцэрэн : Нагаржуна ба Дундад үзлийн чуулган, Монголын буддын судлалын хүрээлэн, Буддизмын эх сурвалж III, УБ 2002 бий]

Ертөнцөөс нөгчигсөний магтаал/ Lokatta- stava/ Jig rten las das par bstod pa/

Тэмцлийг няцуулагчийн тайлбар/ Vigraha-vyavartini-vrtti/ rTsod pa bzlog pai grel pa/

Билгийн гол мод / Niti –sastra- prajnadanda- nama/ Lugs kyi bstan bcoi sherab sdon bu zhes bya ba/

Ардыг тэжээхүй дусал /Niti- satara- jantiposana – bindu –nama/ Lugs kyi bstan bcoi skye bo gso bai thig pa zhes bya ba/ [Ц. Дамдин сүрэн "Ардыг тэжээхүй дусал нэрт шашдар, түүний тайлбар чандманийн чимэг" Corpus scriptorum Monglrum Populi Mongoli УБ 1961]

[Чандракирти / Даваадагва/]

Төв үзэлд орохуй/ Орохуй/ Дундадад орохуйг шүлэглэсэн /Madhayamaka-avatara-nama / dBuma la jugpa she bya ba/[Г. Лувсанцэрэн: "Буддын онолын

шастарууд" Mongolian institute of buddhist studies,Monumenta Buddhica I, Ulaanbaatar 1999,Монгол Данжуурын 111-р ботид бий]

Төв үзэлд орохуйн тийн номнол/ Madhayamaka- bhasya/ dBuma la jugpa bshad pa she bya ba/

Ухааны жаран шүлэгтийн тайлбар/ Жаран шүлэгтийн тайлбар/ Yuktu-saatika-vrtti/ Rigs pa drug cu pa I grel pa/

Тодорхой үгт/ Үндсэн билгийн тайлбар тодорхой үгт/ Prasana- pada/ dBuma rtsa bai grel pa tshig gsal ba she bya ba/

Агуу их тайлбар/ Дөрвөн зуутын их дэлгэрэнгүй тайлбар/ Бодисадвын өгүүэрийн явдлыг үзүүлсэн Дөрвөн зуут хэмээхийн их дэлгэрэнгүй тайлбар/ Bodhisattva- yoga- carya- catuh- sataka- tika/ Byang chub sems dpa i rnal byor spyod pa bzhi brgya pa i rgya cher grel pa/

[Харибадраа/Сэнгэсамбуу/]
Тодруулагч тайлбар/ Утгыг тодруулагч тайлбар/ Abhisamayalamkara-nama- prajnapamittopedesa-sartra-vrtti/ Phags pa shes rab kyi pharol du phyn pa i man ngag gi bstan bcoi mngon par rtogs pai rgyan gyi zhes bya ba I grel pa/

[Шантидэва /Шивалха/]
Бодисадвын явдалд орохуй / Bodhicattva-caryavatara/Bodhicaryavatara/ Byan chub sems dpa i spyod ba la jug pa/[Т. Булган: "Шантидэвэ, Бодисадвын явдалд орохуй, УБ 1999]

Суртгаалийн хураангуй/ Хотол суртгаалийн хураангуй/ Sicsa-samuccaya/sBlab pa kun las stus pa/

[Шантаракшида/Шивацо/]
Төв үзлийн чимэг / /Madhayamaka- Lamkara-karika / dBuma la jugpa thsig le ur byas pa/

[Штирамати/ Лодон/]
Гучитын номнол /Trimsika-bhasya/ Sum cu pa I bsad pa/ Төв хийгээд хязгаарыг тийн ялгагчийн тайлбар номнол/ Madhayanta-vibhaga- tika/ dBus dang mtha nam par byed pa I grel bshad/

В. Бусад сурвалж, судалгааны бүтээл

Агваанбалдан цорж::"Төв үзэлд орохуй үгийн тайлбар сайн номлолыг дагагч"
"Билгийн чинад хүрсэн увдис – илт онохуйн чимгийн тайлбар"

"Тогтсон тааллын аймгийн их тайлбар"

"Төв үзлийн магтаал"/Т. Булганы орчуулга, гар бичмэл /
"Бодь сэтгэлийн магтаал"/ Т.Булганы орчуулга,"Dharmaduta"сэтгүүл 2004/
"Илт тогтсон тааллын зүүлт тайлбар бэрх оньсын зангилгааг тайлагч саруул оюутны энхрий эрдэнэ"
"Арьядэв хийгээд Чандракиртигийн бодлыг асуулт хариултаар бодь мөрд нийцүүлсэн нь"
"Дөрвөн тогтсон тааллын хоёр үнэний тийн агуулга"

Агваан ишсамбуу "Гүн гүнзгий төв үзлийг анхааран авах ёсон-мунхагийн нойрноос сэрээх хэнгэргийн дуу" Барын судар

Алшаа Дандар лхарамба "Билгийн зүрхэн судрын зарим бэрх утгын тайлал"
"Шүтэн барилдахуй магталлын тайлбар" Буман зарлиг зохиолын эмхтгэлийн Га Ха ботид /Локеш Чандрагийн хэвлүүлсэн, Энэтхэг, Дели 1976/

Ажаа Ёнзон Лувсандондүв "Их бодь мөрийн зэргээс гарсан чухал хэрэгтэй дуу дохиог хураангуйлсан тайлал" Гүмбүм бар, Бээжин 1985
Ажаа Ёнзон "Дагсар" хэмээх түвд хэлний толь, Тайван 1998

Дандар аграмба: "Төв үзлийн гэгээ шастарын тайлбар" Буман зарлиг хэмээх зохиолын эмхтгэлд
Дандар аграмба: "Шүтэн барилдахуй магтаалын тайлбар – Цөөн үгт гүн утгат"/"Эрдэнийн түлхүүр" сонин, Т. Булганы орчуулга УБ 2002/

Өлгийн лам Лувсанчойндон: "Умын таажод"/Төв үзлийн эцсийн шинжлэл/ Өлгийн хийдэд барлагдсан

Цэвэлванчүгдорж (Тарган бандида): "Шүтэн барилдахуй магтаалын агуулга газрын тайлбар (Сүмбүмд)

Нагаржунай (Гомбо Лүдэв): "Дундад үндсэн билгийг шүлэглэсэн нь"
(Монгол Данжуур, 105 боть)

Арьяндэв (Пагва-лха): "Үгийн бүлэглэн айлдсан дөрвөн зуут"

(Монгол Данжуур, 106 боть)
Чандракирти (Балдандаваадагва): "Дундад орохуйг шүлэглэсэн нь"
(Монгол Данжуур, 111 боть)

Асанга (Тогмэд): "Йогийн явдлын газрын машид нотлон буулгасан хураангуй" (Монгол Данжуур, 140 боть)

"Йогийн газрын газраас голыг хураасан" (Монгол Данжуур, 141 боть)

Васубанду (Егчин): "Илт нлмын сангийн үгийг бүлэгдэсэн"
(Монгол Данжуур, 151 боть)

Адиша гэгээн: "Бодь мөрийн зул"
"Явдлын хураангуй" (Монгол Данжуур 121 боть)

"Төв үзэлд орохуй үгийн тайлбар сайн номлолыг дагагч"

"Билгийн чинад хүрсэнүвдис шастар – илт онохуйн чимгийн тайлбар"

"Тогтсон тааллын аймгийн их тайлбар"

"Төв үзлийн магтаал"/Т. Булганы орчуулга, гар бичмэл /
"Бодь сэтгэлийн магтаал"/ Т.Булганы орчуулга, "Dharmaduta"сэтгүүл 2004

Брагри ёнзин Дамцэгдорж: "Гүн бөгөөд агуу их мөрийг тодруулан үйлдэгч шастар-Төв үзэлд орохуйн үг утгын тайлбар номнол, бодисадвын далайд орох олом хэмээгдэх оршвой"
"Чандракиртийн дундад үзэлд орохуйн тайлбар – Бурхан бодисадва нарын далайд сэлэх онгоц" (Сүмбүмийн "Га" боть)
"Билгийн зүрхэн судрын тайлбар"
"Цогт Хэтрүүлэгч тогтсон таалалт ёсны тийн агуулга"

Tenzin Gyatso HH the Dalai Lama: Acarya Nagarjunai: " The Procions Garland" (translated by John Dunne and Sara Micfintck Wisdom publications, Boston.1997. USA)

Konchog Tenpay Dronmey: "The light of Gendrism in praise of the Glorions Protector Nagarjuna (1997.USA)

Дамдинсүрэн Ц: "Нагаржунай ардыг тэжээхүйн дусал нэрт шастар, түүний тайлбар чандманий чимэг" (УБ. 1964)

Туган Лувсанчойжинням: "Болорын толь" (УБ. 2006. Шагжийн орчуулга)
(Д.Бүрнээ, Д.Энхтөр нарын монгол крил бичигнээ буулгав)

Жамъяншадав: "Тогтсон таалын тийн номнол өвөр бусдын тогтсон таалал хийгээд гүн дээд утгыг тодруулагч бүхнээс сайн орны нар, эш ухааны далай"

"Төв үзлийн эцсийн шинжлэл"

Зонхова (Лувсандагва): "Үндсэн билгийн их тайлбар ухаан далай"
"Дундад орохуйн их тайлбар"
"Төв үзлийн тааллыг машид тодруулагч"
"Их бодь мөрийн зэрэг" / I II дэвтэрТ.Булганы орчуулга УБ 2004,2006/
"Удирдахуй ба магадын утгын тайлбар-сайн номнолын зүрхэн"

Ролбий дорж:: "Тогтсон тааллын тийн ялгал - Чадагчийн шашны сүмбэр уулын үзэсгэлэн чимэг"
"Мэргэд гарахын орон" /Хятад улс, Бээжин 1986/

Лувсанчүлтэм (Цахар гэвш): "Богд Зонхова гэгээний намтар – Сайн амгалан бүхэн гарахуйн орон"
(Өвөрмонголын хэвлэлийн хороо. 2007)

Лувсанбалдан гавж (Оргиочийн лам): "Бодисадвын явдалд орохуйн их тайлбар"

Ш.Лувсанвандан: "Мадхямика хэмээх дундад үзэл
(Философи эрхийн судлал. Дэвтэр 2. УБ. 1977)

Г.Лувсанцэрэн: "Нагаржунайн гүн ухааны үзэл" (УБ. 1981)

Г.Лувсанцэрэн: "Буддын онолын шастарууд (УБ. 1999)

Г.Лувсанцэрэн "Дхармакирти: "Шалгадгийн долоон шастар" (УБ. 2000)

Г.Лувсанцэрэн " Нагаржунай: "Дунд үзлийн ухааны чуулган"УБ 2002)

Г.Лувсанцэрэн: "Төв үзлийн фиолософийн онолын үндэс" (УБ. 2006)

Д.Дагвадорж: "Буддын гүн ухаан, Монгол уламжлал" (УБ. 2003)

Д.Дагвадорж "Монголын гүн ухааны уламжлалт тогтсон таалал" (УБ. 1994)

Ч.Жүгдэр: "Ч.Агваанбалдангийн гүн ухаан" (УБ. 1978)

Г.Лхагвасүрэн: "Равжаагийн гүн ухааны үзэл" (УБ. 1993)

"Монголын гүн ухааны түүх" (ШУА, Философийн хүрээлэн)

Т.Содномдаргиа: "Агваандандрын зарим зохи ол дахь философи логикийн үзэл" (УБ. 1978)

Т.Содномдаргиа "Тибетоязычная буддиской логика" (УБ. 1999)

Д.Цэрэнсодном : "Монгол бурханы шашны уран зохиол" (УБ. 1978)

Л.Хүрэлбаатар : "Аврага могойн зулай дахь чандмань эрдэнэ" (УБ. 2006)

Ү.Нямдорж: "Буддын гүн ухааны эхэн үеийн тухай" (УБ. 1963)

Н.Хавх: "Буддын философийн харьцуулсан судалгаа" (2003

Г.Чулуунбаатар: "XX-XXI зууны зааг үеийн Монгол дахь иргэний нийгмийн төлөвшил, хөгжил" (1999)

М.Гантуяа: "Билиг барамидын сургаалын философи үзэл" (диссертаци) 1994

О.Чимэг: "Зонховын Бодь мөрийн зэрэг дэх нийгмийн философийн үзэл санаа" /диссертацын ажил МУИС 1996/
С.Янжинсүрэн: "Зава Дамдин гавжийн зарим шастар дахь гүн ухааны үзэл" (УБ.2002)

Г.Лодой: "Хоосон чанар (шуньята) хэмээх ойлголтын утгыгтайлах арга зүйн асуудалд"

Д.Баттөмөр: "Мадхьямикй сургаалийн сэдвүүдийг тайлах нэгэн бололцооны тухайд" (УБ. 1998)

Б.Даш-Ёндон: "Төв үзэл, сэтгэх арга" (1994)С

Р.Бямба: "Монголчуудын төвд хэлээр туурвисан, монгол хэлд орчуулсан ном

зүйн бүтээл" (I, II, III дэвтэр. УБ)
"Зонховын Ламрим ченбо дахь алдаа мадгийг Агваанбалдан зассан нь" (Лавай эгшиг сэтгүүл,. Гандантэгчэнлин хийд. УБ. 1997)

Acarya Nagarjunai: " The Procions Garland" /translated by John Dunne and Sara Micfintck Wisdom publications, Boston.1997.USA)

Андросов.В.П: "Нагаржунай и его учение" (Москва. 1990)

Чжэ Цонкапа "Большое руководство к этапам пути пробуждение" /том 1,2,3,4,5 перевод А.Кугявичуса, Санкт-Петербург. Россия,1994/

Tsong-kha-pa "The Great stsages of the Path to Enlightenment" Lamrim chenmo,/ Volume 1, 2, 3, The Lamrim Chenmo Translation Committee,edit by Joshua W.C.Gutler etc,Snow lion Publication Ithaka New York Boulder Colorodo 2002/
Rge Tsong kapPa " The Essence of elequence on the art of interpretation" IndraPastha Press New delhi/

Tenzin Gyatso HH the Dalai Lama: Acarya Nagarjunai: " The Procions Garland"(translated by John Dunne and Sara Micfintck Wisdom publications, Boston.1997.USA)

Konchog Tenpay Dronmey: "The light of Gendrism in praise of the Glorions Protector Nagarjuna" (1997.USA)

Stanley Frye: "Nagarjuna's a drop of nourishment for people and its commentorny the Jewel ornament" (India.1981)

Jeffery Hopkins: "Nagarjuna's Precions Garland Buddhist advive for living and liberamion" (Show lion Publications Ithaca, New-York, 1998. USA)
"Meditation in emptiness" Wisdom Publication Boston 1983
Danie Ckzort, Graid Preston: "Buddhist Philoisophy" Losang Gonchokis short ckmmentary to Jamyan shayba's Root text. 2003. Clorodo USA)

Gyel-tsap: "On Aryadevai four Hundred, Yogic deeds of Bodhisattvas" (Commentary by Geshe Sonam Rinchen, translated and edited by Putthh Sonam) (1994, USA)

Chandrakirti: "The Auto commentary of the Supplement to the Middle Way (Madhyamaka avatara Bhashya) Translated and edited by George

Charinoff (Gelong Thubten Tsultrim) 1994. Sera Monastery, India

Je Tsonkara Chenpo: " dBuma-la Jug-pai rbya-cher-bsad-pa d Gongs-pa Rab-tu g Sal-ba (A Comprehensive Commentary on Madhyamika by Je Tsonkara chenpo) dited by Bhishu Phuntsole Dondup, Ph.D Sarnath Varanas, 2004)

Kelsand Gyatso "Ocean of Nectar" A commentary to Chandrakirties Guide of the Middle Way, London, 1991
Serbatsky: "Conception of Buddhist Nirvana"

T.R.V.Murti: The Gentral Philosophy of Buddhist, London.1955

Thomas Nagel "The View from nowyere"Oxford university press 1986
Ajahn Chan "Meditation (2006, Colombo)
Гэвш Чойдог " Түвд үгэни тайлбари толь" (2007, Улаан Үде)

Glossary of Buddhist Terms (English – Mongolian)

A

abhidharma	илт номын аймаг
able to set itself up	
absorption	тэгш орох бясалгал
action	үйл
affirming negation / negative	бус гэж хорих
afflicted mind	нисваанист сэтгэл
affliction	нисваанис
afflictive obstruction	нисваанисын түйтгэр
aggregate	цогцос
aggregation	хуран үйлдэхүй
analysis	шинжлэх ажиглах
analytical cessation	тус тус шинэжин хорихуй
analytical meditation	шинжих бясалгал
Arhat	дайснаа дарагч
artificial	хотол нэрийдэл
aspect	асуудал, судлагдахуун
assertions	
autonomous inference	"өөрийн үндэстний" жишин мэдэхүй
autonomous syllogism	"өөрийн үндэстний" нотолгоо /жорво/

B

basis- of – all	хотол суурь
basis of designation	нэрийдлийн суурь
belief	сүсэг
bliss	амгалан
Bliss full Pure Land	энхжингийн орон
bodhisattva	бодисадва
body consciousness	биеийн тийн мэдэл
body sense	бие эрхтэн
Buddha	бурхан

C

calm abiding	амарлингуй оршихуй /сэтгэл/
cause character non – nature	үндэс, шалтгаан
cittamatra	сэтгэлийн төдийтэн
clairvoyance	илт мэдэх
coarse selflessness	бүдүүхэн "би үгүй" чанар
common being	эгэл төрөлтөн, бэртэгчин
compassion	нигүүлсэх, энэрэх сэтгэл
Complete Enjoyment Body	төгөлдөр төгс эдлэх лагшин
composite	наминчлах

computational factor	хуран үйлдсэн
concentration	даян бясалгал
conception of self	"би" – дээ /өөртөө/шунах
condition	нөхцөл
conditionality	нөхцөл төдий
Conqueror	ялгуулсан /бурхан/
conscientiousness	сэрэмжлэх, сэрэмж
consciousness	тийн мэдэх, ухаарах, онох
consequence	хэтий үг /танжүр/
constituent	язгуур, орон
contact	хүрэлцэхүй
contaminated	цувиралт
contaminated action	цувиралт үйл
contamination	цувирал
continuum	үргэлжлэл, дамжлага
contradictory consequence	харш өгүүлэх хэтийн үг
conventional analysis	янагуухын, нэрийдлийн шинэжлэл
conventional truth / truth for concealer/ obscurational truth	янагуух оршихуй, ертөнц янагуух үнэн
cooperative condition	хамтран үйлдэх нөхцөл
correct view	зөв үзэл, онол
counter – pervasion	няцаалга /догчав/
creature /being/ person	төрөлхтөн, ард
cyclic existence	хорвоо, орчлон, ертөнц

D

Deed	үйл, үйл хэрэг, ажил үйл
definitive	магад, зөв утга
deity yoga	бурханы егүзэр бясалгал
dependent – arising	шүтэн барилдахуй
dependent phenomenon	"бусдын эрхэт" бодит үзэгдэл
desire	тачаал, хүсэл шунал
Desire Realm	Амармагийн орон, хүсэлт ертөнц
determining factor	орон вишайг магадлагч
dharma	ном
direct cognition	илт онох
direct perpection/ perceiver	илт мэдэх ухаан
discipline	сахилга бат, ёс суртахуун, шагшаабад
discrimination	хуран мэдэх ялгаж ухах
disintegrated ness	эвдрэх, мөлхөх, түрдэх
dissimulation	уйсах залхах
doubt	эргэлзэх, тээнэгэлзэх

E

ear consciousness	сонсох мэдрэхүй /тийн мэдэл/
ear sense	сонсох эрхтэн
effort	хичээх, шамдах
elaborations	цацрах, дурших
element of attributes	номоос гарсан, ялгал, салбар
Emanation Body	хувилгаан лагшин
embarrassment	сонжуур, сонжууртай байх
emptiness	хоосон чанар, би - үгүй чанар
Enjoyment Body	төгс лагшин
enlightenment	бодь хутаг, гэгээрсэн хутаг
equanimity	тэгш агуулах сэтгэл
established atomically	тоосноос /атомаас/ бүтсэн
excitement	догдлон хөөрөх, дошигрох
existence able to set itself up	"мөнх гагцаар бүтэх "
existence by way of its own character	"өөрийн бэлгэ чанараар бүтэх"
existence from the object 's side	"өөрийн талаас бүтэх"
existence through Its entity ness / inherent existence	"мөн чанараар бүтэх"
existence through its one power	"өөрийн эрхээр бүтэх"
existent	буй, байх, орших
existent base	суурь бүтсэн, мэдэгдэхүүн, юмс
extreme	туйл, хязгаар
extreme of annihilation	тасархайн хязгаар
extreme of permanence	мөнхийн хязгаар
eye consciousness	харах мэдрэхүй /тийн мэдэл/

F

feeling	амсуурга, мэдрэмж
forbearance	тэсвэр, тэсэх, хүлцэх
form	дүрс хэлбэр
Form Body	дүрст лагшин
form constituent	дүрст орон, язгуур
form for the mental consciousness	ном төрөн түгэхүйн дүрс
form realm	дүрст ертөнц, орон
form source	дүрст төрөн түгэхүй, /сурвалж/
Formless Realm	дүрсгүй ертөнц, орон
fruit	үр, үр жимс, үр дагавар
fruition consciousness	тийн боловсорсон үрт мэдрэхүй

G

generally characterized phenomenon	ерөнхий бэлэг шинж, тэмдэг
generic object /generic image/ meaning – generality	донж,
giving	өглөг, өгөх
great compassion	их нигүүсэх сэтгэл

great one	эрхэм дээд, их дээд
gross object	харгалзах үзэгдэл, юмс
ground	газар, суурь
H	
Hearer	сонсоод сонгогч
hearing	сонсох, сонордох, дуулах
heat	дулаан бүлээн илч
higher knowledge	илт ном
Highest Pure Land	агнисын орон /тэнгэрийн/
Highest Yogo Tantra	ханьцашгүй егүзэрийн тантр
Hinayana	бага хөлгөн
I	
I	би
ignorance	мунхаг, үл мэдэх
impermanent	мөнх бус ахар богино
imputed	/хотол/ нэрийдсэн,
imputed phenomenon	хотол нэрийдсэн юмс үзэгдэл
imputably existence	нэрийдсэн юмс, нэрийттэл оршихуй
interference	жишин мэдэх,
inferential valid cognition	жишин мэдэх шалгадаг ухаан
inherent existence	өөрөөр бүтсэн/өөрчилэнгээр бүтсэн, өвсбээн бүтсэн/ оршихуй
innate	хамт төрсөн
innate affliction	хамт төрсөн нисваанис
intention	санах, сэдэх, бодох
introspection	ухамсарлах, ухамсарга
investigation	ажих, ажиглах, эрэх хайх
J	
Joyous land	Төгс баясгалант орон /тэнгэрийн/
K	
knowledge / higher knowledge	илт номын аймаг
knowledge / wisdom	ухаан, билиг, оюун, мэдлэг
L	
liberation	тонилохуй хутаг, нирваан
limitation	үг нэр утгыг үл магадлах
liege	үндэс, дамжлага
love	хайрлаж асрах
M	
Madhyamika	Төв үзэлтэн

Mahayana	Их хөлгөн
Matter	эд өглөг, эд юмс
meditative absoption	тэгш орох бясалгал
meditative stabilization	тэгш агуулах, бясалгал
mental and physical aggregates	цогцос / сэтгэл болон биеийн бүрэлдүүлэг хэсгүүд/
mental consciousness	дотоод сэтгэл, дотоод тийн мэдэл
mental factor	сэтгэлээс гарсан, нөхөр сэтгэл
merit	буян, сайн үйл
method	арга
migratory	амьтан, бодьгаль, одогч
mind	сэтгэл, ухаан
mind – basis – of – all	хотлын суурь сэтгэл, тийн мэдэл
mind of enlightenment	бодь сэтгэл
mindfulness	дурдан санах

N

Natural existence /existence by way of the objects own character	өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн
natural nirvana	өөрийн чанарт нирваан
Nature	араншин, байгаль, мөн чанар
Nature Body	мөн чанарт лагшин
negation/ negative phenomenon	хорих орон, хаах, үгүйсгэх
neutral	эш үл үзүүлсэн, дундын, саармаг
Never Returned	жич үл буцагч
Nirvana	нирваан, гаслангаас нөгчихүй,
Noble/ Superior	хутагт, гэгээн
nominal existence	нэр төдий орших
non- affirming negation/ negative	үгүйсгэн хорих
non analytical cessation	тус тус шинжлэхүй хорих
non application	үл хуран үйлдсэн, мөнх бус
non associated compositional factor	мөнх бус хуран үйлдсэн
non attachment	үл тачаах, үл шунах
non conceptual wisdom	тийн үл атхаглах билиг
non concsientiontiousness	үл сэрэмжлэх
non existent	үл орших, буй бус
non person compositional factor	бодьгал бус төгөлдөр бус хуран үйлдсэн
non produced phenomenon /uncompounded phenomenon/	хуран үл үйлдсэн зүйлс, мөнх юмс
non revelatory form	тийн үл мэдрэгдэх дүрс
non – thing	бодит бус, мөнх бус зүйл
non - virtuous	буян бус, нүгэл
non - wastage	үл барагдах, үл шамшаагдах
nose consciousness	үнэрлэх мэдрэхүй

nose sense	үнэрлэх эрхтэн
note unable	чадахгүй үгүй, дийлэх
O	
Object	орон, вишай, юмс, ном
object of knowledge	мэдэгдэхүүн, орон
object of negation	хорих орон, үгүйсгэх
object of observation	зоригдол, бодлын орон
objective – existence	мэдэгдэхүүнд шүтэж төрөхүй
obscuration truth	янагуух үнэн, харьцангуй үнэн
observed object condition	зоригдол, бодлын нөхцөл
obscurations to liberation / afflictive obscurations	нисваанисын түйтгэр
obscurations to objects of knowledge	мэдэгдэхүүний түйтгэр
obtainer	ологч, эзэмшигч
odor	үнэр
omnipresent factor	"бүхнээ одогч сэтгэл"
omniscience/exalted knower of all aspects	хамгийг болгоогч таалал ухаан
Once returnner	жич буцагч
only imputed	нэр төдий, нэрийдэл
other – approved reason	бусдад алдаршсан жишин мэдэх
other – approved syllogism	бусдад алдаршсан нотолгоо /жорва/
other – powered	бусдын эрхэт
own system	өөрийн ёс,
P	
pain/ suffering	зовлон, бэрхшээл, энэлэл
path	зам, мөр
path of accumulation	буян чуулах мөр, чуулганы мөр
path of meditation	бясалгах мөр
path of no more learning	цааш сурахгүй мөр, төгсөх мөр
path of preparation	найрлагын мөр, бэлтгэлийн мөр
path of release	тонилох мөр, чөлөөлөгдөх
path of seeing	үзэх мөр, илт онох мөр
patience	тэсвэр, тэсэхүй, хүлцэх
peak	үзүүр, оргил
perfection	чинад хүрэхүй, барамид, төгс боловсрох
Perfection Vehicle	барамид хөлгөн, чинад хүрсэн хөлгөн
permanent phenomenon	мөнх, эвдэршгүй оршихуй
person	бодьгал, төрөлхтөн
personal selflessness	бодьгалын би үгүй чанар
pervasions	түгэх, салбарлах
phenomenon	ном, юмс үзэгдэл
phenomenon – source	ном төрөн түгэхүй,

pleasure / bliss	амгалан, жаргалан
position	зүг чиг, хандлага, байр байц
potency	авъяас, чадвар
Prasangika	хэтрүүлэн өгүүлэгч / тогтсон таалалтан/
predicate of of the probandum	" бүтээх ном", нотлогдохуун
predipostion	авъяас
prepraration	бэлтгэл
probandum	бүтээх, нотлох
product	хуран үйлдэх
production non – nature	мөн чанаргүй хуран үйлдэхүй
proof	нотлогч, нотлон үйлдэгч
Proponent of Annihilation	Тасархай /хэмээн/ өгүүлэгч
Proponent of Permanence	Мөнх /хэмээн/ өгүүлэгч

Q

Quality	эрдэм ухаан, чадал, чадвар

R

reality	номын ёс, жам ёс
reason	учир шалтгаан, нотлох ухаан, логик
reasoning	учир шалтгаан, язгуур, логик
referent object / determind object	барих орон, баригдахуун
requiring interpretation	гулзгай утга, тайлбарлах утга
resentment	өслөх, хонзогнох
root affliction	язгуур нисваанис

S

samsara	хорвоо, зовлон, орчлон
Sautrantika	Судрын аймагтан
Sautrantika Following Scripture	Эш дагагч судрын аймагтан
Sautantrika Following Reasoning	Учир шалтгаан дагагч судрын аймагтан
secondary affliction	ойрын нисваанис
seed	хөрөнгө, үндэс
self	би, өөрөө
self – approved inference	өөрийгөө алдаршуулах жишин мэдэл
self – approved reason	өөрийгөө алдаршуулах учир шалтгаан
self – consciousness / self knower	өөрийгөө мэдэх сэтгэл
self of persons	"бодьгалийн би"
self of phenomena	"номын би"
self – sufficient	"өөрийгээ дэлгэрүүлэгч"
selflessness	би үгүй, би буй бус чанар
selflessness of persons	бодьгалийн би үгүй
selflessness of phenomena	номын би үгүй

sense power	эрхтэн
sentient being	амьтан,
Solitary Realizer	өөрөө ялгуугсад
sound	дуу, авиа
source	төрөн түгэхүй, сурвалж
space	огторгуй
spirit	бодьгаль, тийн мэдэл
special insight	үлэмж үзэхүй, билиг
stabilization	самади, бясалгал
stabilizing meditation	агуулах, тогтоох бясалгал
stream enterer	үргэлжид орогч
subconscious awareness	сэтгэл, ухаан
subsequent cognition	таслан мэдэх, мэдсэнээ мэдэх
substantial cause	чухал авагч шалтгаан
substantial entity	зай, эд матер
substantial existence	эд болж орших
substantially established	эд болж бүтэх
substantially existent	эд болж орших
such ness	тэрчлэн чанар, тэр ямагт чанар
superimposition	өд зүүх, хөөргөн бодох
Superior	Хутагт
suppleness /pliancy	машид боловсорсон бясалгал
superabundant	ертөнцөөс нөгчигсөн, нирваан
sutra	судар
Svatantrika	өөрийн үндэст тогтсон таалалт
Syllogism	нотлогч ухаан, логик гаргалгаа
Synonym	нэг утгат

T

tangible object	хүрэлцэхүйн орон
tantra	дандр, тарнийн ёс
taste	амт
tathgada essence	тэрчлэн ажрагсадын зүрхэн
ten grounds	аован газар
tenets / tenet system	тогсон таалал, философын систем
thesis	тангараг, андгай, баримтлал
thing /actuality	бодис юмс, бодас
thinking	бодох, санах
thoroughly established	огоот бүтсэн мэдэгдэхүүн
three refuges	гурван аврал
tongue consciousness	амтлах мэдрэхүй
tongue sense	амтлах эрхтэн
true establishment	үнэн бүтсэн, бодит юмс

true existence	үнэн байх
truly established	үнэхээр бүтсэн
truly existent	үнэхээр орших
truth	үнэн, ном, жам
Truth Body	номын лагшин
U	
Ultimate	үнэмлэхүй
ultimate analysis	үнэмлэхүйн шинэжйлгээ
ultimate existence	үнэмлэхүй оршихуй
ultimate non – nature	үнэмлэхүй мөн чанар үгүй чанар
ultimate truth	үнэмлэхүй үнэн
uninterupted path	саад зэтгэргүй мөр
V	
Vaibhasika	өвөрмөц өгүүлэгч тогтсон таалалт
Vajra	очир
valid cognition / valid cognizes	шалгадаг ухаан
validly established	шалгадаг ухаанаар бүтсэн/ батлагдсан/
vehicle	хөлгөн
view	үзэх онол
view of transitory collection	эвдрэх үзэл
virtuous / virtuous factor	буян, сайн үйл
visible form	дүрс, харагдах зүйл
W	
wind / urrent of energy	хий, салхи, агаар
wisdom	ухаан, билиг
wisdom body	бэлгэ билгийн лагшин
wrong view	буруу үзэл
Y	
Yogocara таалал	сэтгэлийн төдийт тогтсон
yogic direct perception	егүзэрийн илт мэдэх ухаан

Glossary of Buddhist Terms
(Mongolian - English)

А

авъяас, чадвар	potency
авъяас	predipostion
аован газар	ten grounds
Агнисын орон /тэнгэрийн/	Highest Pure Land
Амармагийн орон, хүсэлт ертөнц	Desire Realm
амгалан	bliss
амарлингуй оршихуй /сэтгэл/	calm abiding
амсуурга, мэдрэмж	feeling
амьтан, бодьгаль, одогч	migratory
амгалан, жаргалан	pleasure / bliss
амьтан,	sentient being
амт	taste
амтлах мэдрэхүй	tongue consciousness
амтлах эрхтэн	tongue sense
арга	method
аранщин, байгаль, мөн чанар	Nature
асуудал, судлагдахуун	aspect
ажих, ажиглах, эрэх хайх	investigation

Б

бага хөлгөн	Hinayana
барамид хөлгөн, чинад хүрсэн хөлгөн	Perfection Vehicle
барих орон, баригдахуун	referent object / determind object
би	I
би, өөрөө	self
“би” – дээ /өөртөө/шунах	conception of self
биеийн тийн мэдэл	body consciousness
бие эрхтэн	body sense
бодисадва	Bodhisattva
бодь хутаг, гэгээрсэн хутаг	Enlightenment
бодь сэтгэл	mind of enlightenment
бодьгал бус төгөлдөр бус хуран үйлдсэн	non person compositional factor
бодит бус, мөнх бус зүйл	non – thing
бодьгал, төрөлхтөн	person
бодьгалийн би үгүй чанар	personal selflessness
“бодьгалийн би”	self of persons
би үгүй, би буй бус чанар	selflessness
бодьгаль, тийн мэдэл	spirit
бодис юмс, бодас	thing /actuality

бодох, санах	thinking
бус гэж хорих	affirming negation / negative
бурхан	Buddha
буруу үзэл	wrong view
буян, сайн үйл	Virtiuos / Virtious Factor
бурханы егүзэр бясалгал	deity yoga
"бусдын эрхэт" бодит үзэгдэл	dependent phenomenon
буй байх орших	existence from the object 's side
буян, сайн үйл	merit
буян бус, нүгэл	non - virtuous
буян чуулах мөр, чуулганы мөр	path of accumulation
"бүхнээ одогч сэтгэл"	omnipresent factor
бүдүүхэн "би үгүй" чанар	coarse selflessness
бүтээх, нотлох	probandum
бэлтгэл	prepraration
бэлгэ билгийн лагшин	Wisdom Body

Г

газар, суурь	ground
гулзгай утга, тайлбарлах утга	requiring interpretation
гурван аврал	three refuges

Д

дайснаа дарагч	Arhat
даян бясалгал	concentration
догдлон хөөрөх, дошигрох	excitement
дотоод сэтгэл, дотоод тийн мэдэл	mental consciousness
дүрс хэлбэр	form
дүрст лагшин	Form Body
дүрст орон, язгуур	form constituent
дүрст ертөнц, орон	Form Realm
дүрст төрөн түгэхүй, /сурвалж/	form source
дүрсгүй ертөнц, орон	formless source
донж	meaning – generality
дулаан бүлээн илч	heat
дуу, авиа	sound
дандр, тарнийн ёс	tantra
дүрс, харагдах зүйл	visible form

Е

ерөнхий бэлэг шинж, тэмдэг	generally characterized phenomenon
егүзэрийн илт мэдэх ухаан	yogic direct perception
ертөнцөөс нөгчигсөн, нирваан	superabundant

Ж

жишин мэдэх	interference
жишин мэдэх шалгадаг ухаан	inferential valid cognition
Жич үл буцагч	Never Returned
Жич буцагч	Once returnner

З

зам, мөр	path
зоригдол, бодлын орон	object of observation
зовлон, бэрхшээл, энэлэл	pain/ suffering
зүг чиг, хандлага, байр байц	position

И

их хөлгөн	Mahayana
илт номын аймаг	Abhidharma
илт номын аймаг	knowledge / higher knowledge
илт мэдэх	clairvoyance
илт онох	direct cognition
илт мэдэх ухаан	direct perpection/ perceiver

М

магад, зөв утга	efinitive
машид боловсорсон бясалгал	suppleness /pliancy
Мөнх /хэмээн/ өгүүлэгч	Proponent of Permanence
"мөнх гагцаар бүтэх "	existence able to set itself up
мөнхийн хязгаар	extreme of permanence
"мөн чанараар бүтэх"	Its entity ness / inherent existence
мунхаг, үл мэдэх	ignorance
мөнх бус ахар богино	impermanent
мөн чанарт лагшин	Nature Body
мэдэгдэхүүн, орон	object of knowledge
мэдэгдэхүүнд шүтэж төрөхүй	objective – existence

Н

наминчлах	composite
найрлагын мөр, бэлтгэлийн мөр	path of preparation
нирваан, гаслангаас нөгчихүй,	nirvana
нигүүлсэх, энэрэх сэтгэл	compassion
нисваанис	affliction
нисваанист сэтгэл	afflicted mind
нисваанисын түйтгэр	afflictive obstruction
ном	dharma
номын лагшин	Truth Body
ном, юмс үзэгдэл	phenomenon
ном төрөн түгэхүй,	phenomenon – source

нотлогч, нотлон үйлдэгч	proof
номын ёс, жам ёс	reality
"номын би"	self of phenomena
номын би үгүй	selflessness of phenomena
нотлогч ухаан, логик гаргалгаа	Syllogism
нөхцөл	condition
нөхцөл төдий	conditionality
нэр төдий орших	nominal existence
нэрийдлийн суурь	basis of designation
нэр төдий, нэрийдэл	only imputed
нэг утгат	Synonym
няцаалга /догчав/	counter – pervasion
О	
огторгуй	space
огоот бүтсэн мэдэгдэхүүн	thoroughly established
орон, вишай, юмс, ном	Object
орон вишайг магадлагч	determining factor
ойрын нисваанис	secondary affliction
Очир	Vajra
Ө	
өвөрмөц өгүүлэгч тогтсон таалалт	Vaibhasika
өд зүүх, хөөргөн бодох	superimposition
өглөг, өгөх	giving
"өөрийн үндэстний" жишин мэдэхүй	autonomous inference
"өөрийн үндэстний" нотолгоо /жорво/	autonomous syllogism
"өөрийн бэлгэ чанараар бүтэх" character	existence by way of its own
"өөрийн талаас бүтэх"	existence from the object 's side
"өөрийн эрхээр бүтэх"	existence through its one power
өөрөөр бүтсэн / өвөрчилэнгээр бүтсэн	inherent existence
өөрийн бэлэг чанараар бүтсэн	Natural existence /existence by way of the
өөрийн чанарт нирваан	natural nirvana
өөрийн ёс	own system
өслөх, хонзогнох	resentment
өөрийгөө алдаршуулах жишин мэдэл	self – consciousness / self knower
"өөрийгээ дэлгэрүүлэгч"	self – sufficient
өөрөө ялгуугсад	Solitary Realizer
өөрийн үндэст тогтсон таалалт	Svatantrika
С	
саад зэтгэргүй мөр	uninterupted path

самади, бясалгал	stabilization
санах, сэдэх, бодох	intention
сахилга бат, ёс суртахуун, шагшаабад	discipline
сонсоод сонгогч	Hearer
сонсох, сонордох, дуулах	Hearing
сонсох мэдрэхүй /тийн мэдэл/	ear consciousness
сонсох эрхтэн	ear sense
сонжуур, сонжууртай байх	embarrassment
суурь бүтсэн, мэдэгдэхүүн, юмс	existence base
судар	Sutra
Судрын аймагтан	Sautrantika
сүсэг	belief
сэтгэлийн төдийтэн	cittamatra
сэрэмжлэх, сэрэмж	conscientiousness
сэтгэлээс гарсан, нөхөр сэтгэл	mental factor
сэтгэл, ухаан	mind
сэтгэл, ухаан	subconscious awareness
сэтгэлийн төдийт топтсон таалал	Yogocara

Т

тачаал, хүсэл шунал	desire
тангараг, андгай, баримтлал	thesis
Тасархай /хэмээн/ өгүүлэгч	Proponent of Annihilation
тасархайн хязгаар	extreme of annihilation
таслан мэдэх, мэдсэнээ мэдэх	subsequent cognition
туйл, хязгаар	extreme
тус тус шинжлэхүй хорих	non analytical cessation
тус тус шинэжин хорихуй	analytical cessation
тийн үл атхаглах билиг	non conceptual wisdom
тийн үл мэдрэгдэх дүрс	non revelatory form
тийн боловсорсон үрт мэдрэхүй	fruition consciousness
тийн мэдэх, ухаарах, онох	consciousness
тонилох мөр, чөлөөлөгдөх	path of release
тогсон таалал, философын систем	tenets / tenet system
тонилохуй хутаг, нирваан	liberation
төрөн түгэхүй, сурвалж	source
Төв үзэлтэн	Madhyamika
Төгс баясгалант орон /тэнгэрийн/	Joyous Land
түгэх, салбарлах	pervasions
тэгш орох бясалгал	absorption
төгөлдөр төгс эдлэх лагшин	Complete Enjoyment Body
төрөлхтөн, ард	creature /being/ person
төгс лагшин	enjoyment body
тэгш агуулах сэтгэл	equanimity
тэсвэр, тэсэх, хүлцэх	forbearance

тэгш орох бясалгал	meditative absoption
тэгш агуулах, бясалгал	meditative stabilization
тэрчлэн чанар, тэр ямагт чанар	such ness
тэрчлэн ажрагсадын зүрхэн	Tathgada Essence

У

учир шалтгаан, нотлох ухаан, логик	reason
учир шалтгаан, язгуур, логик	reasoning
Учир шалтгаан дагагч судрын Reasoning	Sautantrika Following
ухаан, билиг, оюун, мэдлэг	knowledge / wisdom

Ү

үг нэр утгыг үл магадлах	limitation
үйл	action
үйл, үйл хэрэг, ажил үйл	Deed
үргэлжлэл, дамжлага	continuum
үр, үр жимс, үр дагавар	fruit
үргэлжид орогч	stream enterer
үл хуран үйлдсэн, мөнх бус	non application
үл тачаах, үл шунах	non attachment
үл сэрэмжлэх	non concsientiontiousness
үл орших, буй бус	non existent
үл барагдах, үл шамшаагдах	non - wastage
үлэмж үзэхүй, билиг	special insight
үндэс, дамжлага	liege
үнэр	odor
үнэрлэх мэдрэхүй	nose consciousness
үнэрлэх эрхтэн	nose sense
үнэн бүтсэн, бодит юм	true establishment
үнэн байх	true existence
үнэхээр бүтсэн	truly established
үнэхээр орших	truly existent
үнэн, ном, жам	truth
үнэмлэхүй	Ultimate
үнэмлэхүйн шинжилгээ	ultimate analysis
үнэмлэхүй оршихуй	ultimate existence
үнэмлэхүй мөн чанар үгүй чанар	ultimate non – nature
үнэмлэхүй үнэн	ultimate truth
үзэх мөр, илт онох мөр	path of seeing
үзүүр, оргил	peak

Х

хайрлаж асрах	love
харах мэдрэхүй /тийн мэдэл/	eye consciousness

харгалзах үзэгдэл, юмс	gross object
харш өгүүлэх хэтийн үг	contradictory consequence
ханьцашгүй егүзэрийн тантр	Highest Yogo Tantra
хамт төрсөн	innate
хамт төрсөн нисваанис	innate affliction
хамгийг болгоогч таалал ухаан	omniscience/ exalted knower of all aspects
хичээх, шамдах	effort
/хотол/ нэрийдсэн,	imputed
хотол нэрийдсэн юмс үзэгдэл	imputed phenomenon
хотлын суурь сэтгэл, тийн мэдэл	mind – basis – of – all
Хутагт	Superior
Хутагт, гэгээн	Noble/ Superior
хуран үйлдсэн	computational factor
хуран үйлдэхүй	aggregation
хуран үйлдэх	product
хуран үл үйлдсэн зүйлс, мөнх юмс	non produced phenomenon
хуран мэдэх ялгаж ухах	discrimination
хувилгаан лагшин	emanation body
хорвоо, орчлон, ертөнц	cyclic existence
хорвоо, зовлон, орчлон	samsara
хорих орон, үгүйсгэх	object of negation
хотол нэрийдэл	artifical
хотол суурь	basis- of – all
хүрэлцэхүйн орон	tangible object
хий, салхи, агаар	wind / urrent of energy
хөрөнгө, үндэс	seed
хөлгөн	Vehicle
хэтий үг /танжүр/	consequence
хэтрүүлэн өгүүлэгч / тогтсон таалалтан/	Prasangika

Ц

цацрах, дурших	elaborations
цувирал	contamination
цувиралт	contaminated
цувиралт үйл	contaminated action
цогцос	aggregate
цогцос / сэтгэл болон биеийн бүрэлдүүлэг хэсгүүд/	mental and physical aggregates

Ч

чадахгүй үгүй, дийлэх	note unable
чухал авагч шалтгаан	substantial cause

Ш

шалгадаг ухаан valid cognition / valid
cognizes
шалгадаг ухаанаар бүтсэн /батлагдсан/ validly established
шинжлэх ажиглах analysis
шинжих бясалгал analytical meditation
шүтэн барилдахуй dependent – arising

Э

эд болж орших	substantial existence
эд болж бүтэх	substantially established
эд болж орших	substantially existent
эвдрэх үзэл	view of transitory collection
эрдэм ухаан, чадал, чадвар	Quality
эрхтэн	sense power
эгэл төрөлтөн, бэртэгчин	common being
эвдрэх, мөлхөх, түрдэх	disintegrated ness
эргэлзэх, тээнэгэлзэх	doubt
эрхэм дээд, их дээд	Great One
эд өглөг, эд юмс	matter
энхжингийн орон	Bliss full Pure Land
эш үл үзүүлсэн, дундын, саармаг	neutral
Эш дагагч судрын аймагтан	Sautrantika Following Scripture

Я

ялгуулсан /бурхан/	Conqueror
язгуур, орон	constituent
янагуухын, нэрийдлийн шинэжлэл	conventional analysis
янагуух оршихуй, ертөнц	conventional truth / truth for
concealer /	
янагуух үнэн	obscurational truth
язгуур нисваанис	root affliction
ялж төгс нөгчигсөн	Buddha

ИНДЕКС

Абхидхармакоша /670/
Абхидхармакошагийн тийн номлол /670/
Авалокитаврата /669/
Арван газрын судар /668/
Арьядэва /x, 174, 278, 669/
Арьяашура /32,669/
Асанга /xxii, 7,9,15,21,40,73,74,76,78,79,85,87,290,295,305,306,669,679/

Барамидын хураангуй /49,50,53,66,667/
Бодисадвын аймаг сав /13,92,668/
Бодисадвын газар /7/
Бодхибадраа /30/
Буддхабалида /98,159,174,175,182/
Буддхапалида /100,104,126/
Буддхашанти /39/
Бхававивека /98,185,217,218/,
Бясалгалын зэргийн увдис /75,275/
Бясалгалын чуулганы бүлэг /48/

Васубанду /37/

Гучитын номнол /69/

Дөрвөн зуутын тайлбар /126/
Дхармакирти /283/

Зааны ид хав хэмээх их хөлгөний судар /270/
Зандрагоми /37/

Ишдагва /15/
Йогачара нарын газрыг тийн нотлон буулгасан хураангуй /70/

Камалашила /15,22,99,118,142/

Магтваас зохист магтаал хариу үл гуйгч /80/
Майдар /iv,21,56,73,76,87/

Нагаржуна /95,96,98,99,116,118,173,196,211,269,290,295,305,306/
Наминчлал магтаал /39,46/
Наминчлах магтаалын тайлбар /46/
Номын үнэн хураангуй /11/
Сонсогчийн газар /15,19,21,28,41,42,52,53,56,62,63,64,65,67,69,70,72, 73,74,75,77,81,82,83,84,85,272,273/

Судрын аймгийн чимгийн номлол /18,21,35,36,62,67,79,81,85,91/
Суурийн хураангуй /6/
Сэрдмэдийн хөвгүүн айлтгасан судар /291/

Тийн тайлбар /283/
Төв үзлийн зүрхэн хэмээх үгсэн тасалбар /37,51/
Төв үзлийн увдис /133,185/
Төв хийгээд хязгаарыг тийн ялгагчийн тайлбар номнол /185/

Ухааны бадрал /216/
Ухааны дусал /216/

Харибадраа /22,104/
Хоёр үнэнд орохуй /261,263/
Хотол хураангуй /8,16,36,46,47,50,74,272/
Хутагт бясалгалын хаан судар /13,252,256/
Хутагт гаягори судар /276/
Хутагт гурван санваарыг үзүүлэхүй /255/
Хутагт их хөлгөнөө сүсэг бясалгах судар /13,290/
Хутагт Ланка-д заларсан судар /156/
Хутагт Лодоймэсадвын үзүүлсэн судар /97/
Хутагт Лусын хааны хаан Мадойвын айлтгасан их хөлгөний судар /264/
(Мадойва айлтгасан судар)
Хутагт Манзушириийн цэнгэлт судар /276/
Хутагт Манзуширийн язгуур үндэс тантр /303/
Хутагт огоот их нөгчигсөн хэмээх их хөлгөний судар /10/
Хутагт Одсрэнгийн айлтгасан судар /283/
Хутагт тааллын магад тайлбар /4,13,19/
Хутагт тийн үл атгаглахуйд орох тог тоол тарни /300/
Хутагт түүнчлэн залрагсадын санаанд багташгүй нууцыг үзүүлсэн хэмээх их хөлгөний судар буюу Санаанд багташгүй нууцын судар /276/
Хутагт чухаг дээд номын давхарлага судар /15,285/
Хутагт чухаг дээд үүлэн судар /7/

Цогт Самбуди тантр /59/

Чандракирти /98,99,100,102,121,133,158,173,182,192,196,216/

Шантаракшида /93/
Шантидэва /15,22/

Ерөөлийн үг

Энэхүү номыг бүтээхэд бие хэл сэтгэлийн гурван үүдний их ач буянаа хайрласан О.Мэндбаяр, Г.Идэрмаа тэргүүтэн өглөгийн эзэд болон ном буяны ачит зөвлөгөө юүгээ цаг үргэлж харамгүй хайрлаж ирсэн буяны садан, номын нөхөд буюу Гандантэгчэнлин хийдийн Гунгаачойлин дацангийн шунлайв Ө.Гүндсамбуу, Занабазарын нэрэмжит Шашны Их Сургуулийн багш, гавж Д.Цэрмаа, акедемич Г.Лувсанцэрэн, акедемич Д.Дагвадорж, гэлэн Эрдэнэсайхан, голч лам Э.Баяраа, голч лам Соёмбо, өндөр настан эмч Цэнд, АНУ -д сурч буй Ц.Даваахүү, Ц.Энхтүвшин, судлаач багш Эрдэнэ -Оргил, Ө. Ундрал, З. Өлзийжаргал, Б.Доржнамжим, Б.Дорждэрэм болон Хэвлэлийн "Нью-Майнд" ХХК –ний хамт олон зэрэг тусалж дэмжсэн хамаг олонд талархан баярлах сэтгэлийн хадгаа өргөж эрүүл энх аз жаргал сайн сайхан бүхнийг хүсэхийн ялдамд дээдсийн буулгасан сайн явдлын ерөөлийг хамтатган дээш өргөмү би.

Ум сайн амгалан болтугай

Энэ буянд зохилдох нөхцлийг бүтээсэн бүгдээр
Эгүүрд Бурханы гэгээнээ хагацалгүй өршөөгдөөд
Эш онолын эрдэм ба сайн чуулган бүхэн хотол төгсч
Эрхэм дээд туулсан бодийг түргэнээ олох болтугай

Үнэхээр зорисон энэ буяны хүчээр төрөл тутамдаа бүгдээр
Үлэмж дээд хөлгөний дөрвөн хүрднээс үл хагацах болоод
Үнэн магад гарахуй, бодьсэтгэл, үнэн үзэл болоод
Үлэшгүй хоёр зэргийн мөрийн туйлд хүрэх болтугай

Үлэмж хэтэрхий ялгуулсан хөвгүүн сэлтийн адистэд ба
Үнэн шүтэн барилдлага омтгой үгүйн хүчин хийгээд
Үнэхээр миний үлэмж ариун санааны хүчээр
Үргэлж ямар мэт хүссэн хэрэг бүхэн бүтэх болтугай

Аливаа ертөнцийн өтөл муу доройтол бүхэн амарлаад
Амар жаргалан, цог учрал бүгд хотол төгсөх ба
Амьтан бүхэн ном лугаа зохилдох сайн санаа барилдлагаар
Ашид баяр жаргалын цогийг эдлэх болтугай

Авралт богд Зонхавын нигүүлсэх ерөөлийн хүчин ба
Агуу хүчит сахиулсадын түрвэлгүй үйлсийн хүчээр
Ариун хир үгүй дээдийн ном өнөд дэлгэрээд
Амьтан бүгд амаржин жаргахын өлзий хутаг орштугай

Сарва мангалам

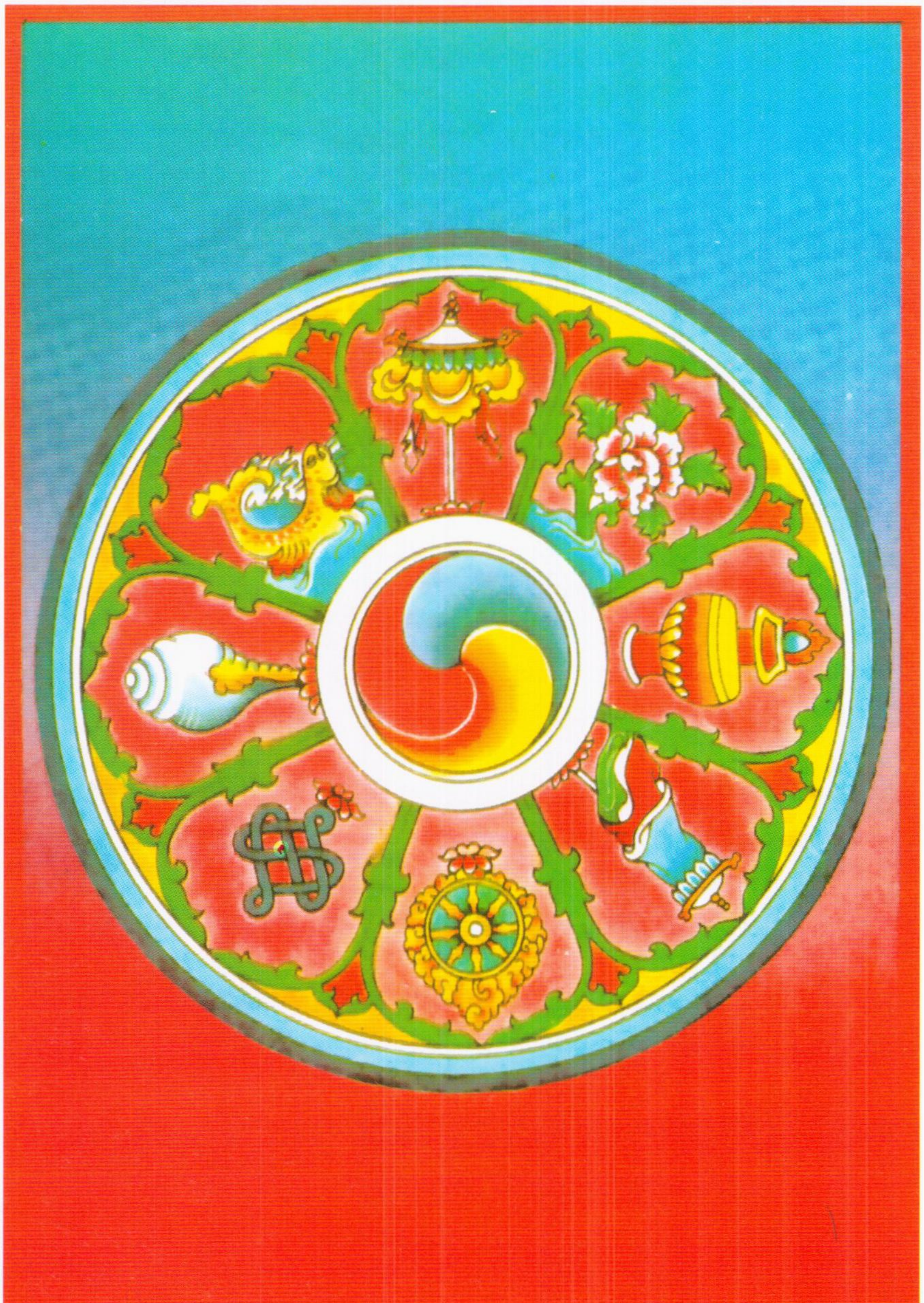

Internom Book Store
08559
30'000 MNT